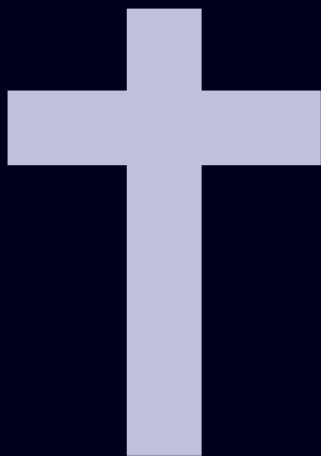


Bali -le 'fluba 'tre Zozi blamin pli Bali man 'e

pee



New Testament in Yaouré

# Bali -le 'fluba 'trε Zozi blamin pli Bali man 'e 'pee New Testament in Yaouré

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yaouré

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

## Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

### The New Testament

in Yaouré

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

## Contents

Matie . . . . .	1
Mark . . . . .	50
Luk . . . . .	79
Zan . . . . .	129
Drɛwɪ (Actes) . . . . .	165
Rəmɛn . . . . .	209
1 Korɛnti . . . . .	234
2 Korɛnti . . . . .	258
Galati . . . . .	273
Efɛz . . . . .	281
Filipv . . . . .	289
Kolɔs . . . . .	295
1 Tesalonik . . . . .	300
2 Tesalonik . . . . .	304
1 Timote . . . . .	307
2 Timote . . . . .	314
Tit . . . . .	319
Filemɔn . . . . .	322
Ebre . . . . .	324
Zaji . . . . .	341
1 Pɛri . . . . .	346
2 Pɛri . . . . .	352
1 Zan . . . . .	356
2 Zan . . . . .	361
3 Zan . . . . .	362
Zud . . . . .	363
Apokalis . . . . .	365

**Zozi Crizi -le 'wɪ  
'nɔnnɔn nɛn  
Matie  
-a crɛn -tɛ**

*Zozi Crizi tranun 'tɔ nɛn 'gʊ  
(Lk 3.23-38)*

<sup>1</sup> Zozi Crizi a David kluda min -a,  
ɛn e ya "nyian Abraam kluda min -  
a. Zozi tranun 'tɔ nɛn 'gʊ.

<sup>2</sup> Abraam Izak -ya.

ɛn Izak Zago 'ya.

ɛn Zago Zuda 'lee 'e "bɔnɔn yaa.

<sup>3</sup> ɛn Zuda 'lee Tama bɛ, o Faras  
'lee Zara -ya.

ɛn Faras Esrɔm -ya.

ɛn Esrɔm Aram -ya.

<sup>4</sup> ɛn Aram Aminada -ya.

ɛn Aminada Naashɔn -ya.

ɛn Naashɔn Salmɔn -ya.

<sup>5</sup> ɛn Salmɔn 'lee 'e nan Rab bɛ, o  
Boazi -ya.

ɛn Boazɪ 'lee 'e nan Rut bɛ, o  
Yobedi -ya.

ɛn Yobedi Jese -ya.

<sup>6</sup> ɛn Jese David nɛn e drɛ  
mingɔnnɛn -a bɛ, -a -ya.

ɛn David Salomɔn -ya 'o 'vale Uri  
-le -cale -a.

<sup>7</sup> ɛn Salomɔn Robɔam -ya.

ɛn Robɔam Abia -ya.

ɛn Abia Asa -ya.

<sup>8</sup> ɛn Asa Zozafa -ya.

ɛn Zozafa Zoram -ya.

ɛn Zoram Ozia -ya.

<sup>9</sup> ɛn Ozia Zoatan -ya.

ɛn Zoatan Akaz -ya.

ɛn Akaz Ezekia -ya.

<sup>10</sup> ɛn Ezekia Manase -ya.

ɛn Manase Amɔn -ya.

ɛn Amɔn Zozia -ya.

<sup>11</sup> ɛn Zozia Zekonia 'lee 'e  
"bɔnɔn yaa. E o yaa tɔ nɛn  
o -ko Izrael 'nɔn 'a Babilɔn  
bɛ -a man.

<sup>12</sup> Zɪ o -kɔ Babilɔn "bɛ -sru "bɛ, ɛn  
Zekonia Salatiel -ya.

ɛn Salatiel Zorobabel -ya.

<sup>13</sup> ɛn Zorobabel Abiudi -ya.

ɛn Abiudi Eliakim -ya.

ɛn Eliakim Azo -ya.

<sup>14</sup> ɛn Azo Sadoci -ya.

ɛn Sadoci Akim -ya.

ɛn Akim Eliu -ya.

<sup>15</sup> ɛn Eliu Eleaza -ya.

ɛn Eleaza Matan -ya.

ɛn Matan Zago -ya.

<sup>16</sup> ɛn Zago Zozɛfɔ nɛn e cɪ Mari -  
sran -a bɛ, -a -ya.

Mari Zozi nɛn waa laabo min  
'sizan 'wɪ 'ji Crizi bɛ -a -ya.

<sup>17</sup> Klu pɛɛnɔn zɪɛ -a "nɛn 'nɛn 'gʊ:  
-E e "sia Abraam da -trilii, -e 'e bɔ

David man bɛ, e ya klu -fuda sinjɛn.

-E e "sia David da -trilii, -e 'e bɔ tɔ  
nɛn o -ko Izrael 'nɔn 'a Babilɔn bɛ -a  
man bɛ, e ya klu -fuda sinjɛn.

-E e "sia tɔ nɛn o -ko Izrael 'nɔn  
'a Babilɔn -trilii, -e 'e bɔ min 'sizan  
'wɪ 'ji Crizi man bɛ, e ya klu -fuda  
sinjɛn.

*Bali "e 'nan, o "ta -daa Zozi 'yalɛ  
(Lk 2.1-7)*

<sup>18</sup> Zɪ Zozi 'yanan wɪ cɪ 'gʊ: Mari  
a Zozɛfɔ 'tɔ da 'nan -e 'e 'pa. Wa'a  
tian 'o cin -tɔlɛ lɪ 'lee -kɔnnɛn -a dɪ,  
ɛn Mari 'e 'pɔn 'si Bali lei man.

<sup>19</sup> Zozɛfɔ nɛn, e "ta -daa Mari 'pale  
bɛ, e ya min tɪglɪ 'a. E 'ka "vale  
'nan 'e Mari 'ci bɔala dɪ -le "wɛan,  
yaa nrɔn 'e 'ji 'nan e "cɛan "man 'e  
yɔɔdɪ. <sup>20</sup> E -fɔ 'e 'ci "nrɔnnan 'wɪ zɪɛ  
-a da, ɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji  
bɛ -a -tɔ -ta "va "nyirinvla. E -yrɛ  
'nan: «David kluda min Zozɛfɔ, te  
Mari 'padɪ "klan 'e 'i 'tɛ dɪ! 'Nɛn nɛn  
-a -pɔn cɪ "man "bɛ, e "sia Bali lei va.  
<sup>21</sup> Mari "ta -daa 'nɛn 'klɔnmɔn -yalɛ.  
'Nɛn zɪɛ 'i 'tɔ 'pa Zozi. -Yɛɛ "ta -daa  
'yee minnun 'silɛ 'wɪ 'wɪldɪ "ji.»

<sup>22</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ, e drɛ 'wɪ nɛn Bali  
'lewei vɪzan -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -a 'lɛ  
sɔɔdɪ -a. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

<sup>23</sup> «"I 'yio! Nɔnbɛ "nɛn,  
ya'a tian 'kɔnnɛn -tɔlɛ dɪɛ,  
'e 'pɔn "sia,

-e 'e 'nɛn 'klɔnmɔn -ya,

waa 'tɔ "paa Emanuel.»

Emanuel -ci nɛn 'nan, Bali a -kaa  
'va.

<sup>24</sup> Zɪ Zozɛfɔ fɔv bɛ, 'wɪ nɛn Bali  
-le 'pasiazan -a 'vɪ bɛ yaa drɛ, e

-ku Mari -a 'yee "kønnnen, en yaa 'pa. 25 'Pian wa'a 'o cin -tələ lı 'lee 'kønnnen -a "fo 'lɔɔ en Mari Zozi 'ya dı.

2

'Wı 'tɔnɔn 'si -kɔɔbli en o -ta Zozi bɔlə  
1 O Zozi 'ya Betelem 'fla Zude 'leɣlɔn 'ji, te Erodi 'bɛ cı Zuif 'nɔn -le mingɔnnen -a.

Zı waa -ya bɛ, en 'wı 'tɔnɔn nɛn o mlen crɛn -kɔnnen "paala bɛ, o 'si yidɛ wluan "nan 'zia, en o -ta Zeruzalem. Zı o 'bɔla Zeruzalem bɛ, 2 en waa laabv minnun lɔ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnen nɛn, o "sia -a -yanan 'gʊɛ, e ya nyin zia? Kʊ -yee mlen crɛn 'yı yidɛ wluan "nan zia, en kʊ -ta -a bɔlə.»

3 Zı mingɔnɛn Erodi 'wı zıɛ -a 'man bɛ, -a ci srɛ. En Zeruzalem 'nɔn pɛɛnɔn "le 'ci srɛ "nyian. 4 Tɔɔn e Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɔnɔn laabv, en yaa laabv -wɔ 'nan: «Nyin zia nɛn, o min 'sizan 'wı 'ji Crizi -yaa?» 5 O -yrɛ 'nan: «Waa -yaa Betelem, Zude 'leɣlɔn 'ji. Kɔɔ 'wı nɛn Bali 'lewei vızan -a crɛn -tɛ 'e 'cɛn bɛ -nyrɛn 'gʊ:»

6 «Betelem 'nɔn, 'ka fla a Zude 'leɣlɔn 'ji 'fla "wɛnɛn 'a,

'pian e ya 'fla nɛn -a 'tɔ -taa vıɛ bɛ -a. Kɔɔ 'ka 'va nɛn o -taa Minsan -yale, -yɛɛ si -kɔɔnman 'mɛn minnun Izrael 'nɔn lɛ.» »

7 "Bɛ -sru en Erodi 'wı 'tɔnɔn zıɛ o laabv 'e yɔɔdı, en yaa laabv -wɔ 'nan: «Tʊ "kɔ "man 'sɛzɛ nɛn, ka mlen crɛn zıɛ -a 'yı?» En waa 'vı -yrɛ.

8 -A -nan nɛn e 'o 'pa 'sia Betelem, yaa 'vı -wɛ 'nan: «-Te ka 'bɔla 'nan nɛn bɛ, 'ka 'nɛn zıɛ -a -wɛɛ tıɣlı! En -te kaa 'yı bɛ, 'ka 'ta "mɛn "vı, -e "an -kʊv -a bɔ.»

9 Zı e cɛɛn 'wı zıɛ -a vıdı man -wɛ "bɛ, en o -kʊdı "sia. "Wɛɛ -kɔn -kɔnan -sia bɛ, en o mlen crɛn -tɔwlı 'nɛn, waa 'yı yidɛ wluan "nan 'zia bɛ -a 'yı "nyian. E -trɔa o 'lɛ, en e

-ku -tələ 'kɔn nɛn 'nɛn 'bɔ cı -ji bɛ -a ta lou. 10 Zı o mlen crɛn zıɛ -a 'yı bɛ, en o 'ci nran 'sia 'kpa tıɣlı. 11 O wla 'kɔn zıɛ -a -ji, en o 'nɛn 'lee 'e "bʊ Mari 'yı. O "pɔ sɔɔn, en o 'nɛn zıɛ -a 'bɔ. O 'wee -trɔ flu, en o fɛnun -nɔn -yrɛ. -Siganun 'lee -lazıɣlɔnun 'lee fɛnun nɛn waa laabo mire bɛ, -a 'bɔ nɛn waa -nɔn -yrɛ.

12 "Bɛ -sru "bɛ, en Bali 'wı tin 'ba 'wı 'tɔnɔn zıɛ -wɛ "nyirıvıla. Yaa 'vı -wɛ 'nan: «Te 'ka lı "nyian 'ka da Erodi -va dı.» Zı o fuv bɛ, o -si pee 'sia, en o -ku 'wee 'leɣlɔn 'ji.

Zozɛfv 'lee Mari -ta Zozi 'a min tiidii "trɛda

13 Zı 'wı 'tɔnɔn "o -kʊv bɛ, en Bali -le 'pasiazan -ta Zozɛfv -va nyirıvıla. E -yrɛ 'nan: «Erodi a 'va 'nan 'e 'nɛn 'gʊɛ -a -tɛa. -Yee "wɛan 'i 'wluan, 'i 'nɛn 'lee 'e "bʊ 'sia -e 'ka 'kʊ tada min tiidii "trɛda Ezipti 'leɣlɔn 'ji. 'Ka 'fv -nan nun -trilii, -te mɛin laabv 'vaa -e 'ka 'ta.»

14 En Zozɛfv wluan, e 'nɛn 'lee e "bʊ 'sia, en o Ezipti 'leɣlɔn 'ji si 'sia 'pei -man. 15 Zı o 'bɔla 'nan nun bɛ, o -fv -nan nun -trilii, en Erodi -ka.

'Wı nɛn Minsan -a 'vı 'e 'cɛn 'e 'lewei vızan lɛ bɛ, zı e 'lɛ sɔɔ zıɛ. Kɔɔ yaa 'vı 'nan: «Ezipti 'leɣlɔn 'ji nɛn 'an 'pı cı, en maan laabv.»

O nannannun -tɛɛ Betelem

16 Zı Erodi -a 'yı 'nan, 'wı 'tɔnɔn 'e see paa bɛ, 'bli 'fɔ "ji -wlıdı. En e minnun 'pa 'sia 'nan 'o 'kʊ Betelem 'lee 'e "srɔn 'flanun pɛɛnɔn da, -e nannannun pɛɛnɔn nɛn o lɛ 'bɔ "fli 'lee o nɛn o lɛ 'ka tian bɔlə "fli "dıɛ, 'o o -tɛɛ. Tʊ nɛn 'wı 'tɔnɔn 'a 'vı Erodi lɛ bɛ -a da nɛn 'e 'ci nrɔn en e lɛ "fli 'wı 'vı.

17 'Wı nɛn Bali 'lewei vızan Zeremi -a 'vı 'e 'cɛn bɛ, zı e 'lɛ sɔɔ zıɛ. Kɔɔ yaa 'vı 'nan:

18 «O -paandı 'lee wu maan Rama 'fla.

Rashel 'bɛ 'yee 'nɛnnun -wua. 'Yee 'nɛnnun kaa, e 'ka "vale 'wee "sıı dı, kɔɔ o 'ka "nyian -nan dı.»

Zozefv 'lee Mari 'si Zozi 'a Ezipti 'leglɔn 'ji

<sup>19</sup> Zɪ Erodɪ -ka bɛ, ɛn Bali -le 'pasiazan 'wɪ tin 'ba "nyian Zozefv lɛ nyrinvɫa Ezipti 'leglɔn 'ji. <sup>20</sup> E 'nan -yrɛ 'nan: «'I 'wluan! 'I nɛn 'lee 'e "bɔ 'sia -e 'ka li waa 'ka da Izrael 'leglɔn 'ji! Kɔɔ minnun nɛn waa -wɛɛman 'nan 'o 'nɛn 'gʊɛ -a -tɛa "bɛ, o pɛɛnɔn kaa.»

<sup>21</sup> Zozefv wluan, e 'nɛn 'lee 'e "bɔ 'sia, ɛn o Izrael 'leglɔn 'ji si 'sia. <sup>22</sup> 'Pian zɪ yaa 'man 'nan Akelausi 'bɛ 'tɔ mingɔnnɛn -a Zude 'leglɔn da 'e "tɪ Erodɪ "pa 'ji bɛ, tɔɔn Zude 'leglɔn 'bɔ 'ji -nyrandɪ "klan -a -tɛ "nyian. -A -nan nɛn Bali 'wɪ tin 'ba -yrɛ "nyrinvɫa, ɛn e Galile 'leglɔn 'ji si 'sia. <sup>23</sup> Zɪ o 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn o -kʊ -nyɛnlɛa 'fla nɛn waa laabo Nazaretɪ bɛ -a da.

'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, zɪ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ waa 'vɪ 'nan: «Waa laabo Nazaretɪ min.»

### 3

*Zan minnun -batize drɛ  
(Mk 1.2-6; Lk 3.1-9; Zan 1.19-23)*

<sup>1</sup> Tʊ zɪɛ -a man nɛn min -batize drɛzan Zan 'bɔla Zude "bui "da ɛn yaa vɪdɪ 'sia minnun lɛ 'nan: <sup>2</sup> «'Ka 'si 'wɪ 'wɫɪdɪ "drɛdɪ man -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! Bali -le mingɔnnɛn -bɫɪdɪ 'bɔ -kogo.» <sup>3</sup> Zan -le 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'li. Yaa 'vɪ 'nan:

«Min -tʊ wei 'bɛ "we "bui "da.  
Min zɪɛ yaa ve 'nan:

‹'Ka Minsan -le -si ta drɛ!  
'Ka -yee -sinun ta -sɛn 'e cin va!› »

<sup>4</sup> -Wi nɛn waa laabo Shamo bɛ, -a "cɛsɔ nɛn Zan da, ɛn -wi 'kɔlɛ nɛn 'e 'tɔdɪ "da -a -tɪɛn. Srɔ 'lee -srɔ 'nyrɔn nɛn yaa -ble fɛ -a. <sup>5</sup> Min "kaga "kʊ "va. O -mienun "sia Zeruzalɛm, ɛn o -mienun "sia Zude 'leglɔn 'ji, ɛn o -mienun "sia 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a "srɔn 'leglɔn 'ji. <sup>6</sup> O pɛɛnɔn 'ta ɛn o 'wee 'wɪ 'wɫɪdɪnun 'vɪ Bali lɛ 'wein minnun pɛɛnɔn yɛ man, te Zan o -batize dra Zudan -va.

<sup>7</sup> 'Pian zɪ Zan -a 'yɪ 'nan Farizen 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn a -tanan 'e 'va "kaga -e 'e o -batize drɛ bɛ, ɛn yaa 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Min -wɫɪdɪnun! -Tɪɛ 'vɪ 'cɛɛ 'nan 'ka 'si Bali -le nyran -bɫɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɛ -a wɫʊ? <sup>8</sup> 'Ka -kɔɔn 'ka drɛ wɪ -a 'nan, ka 'si 'wɪ 'wɫɪdɪ "drɛdɪ man. <sup>9</sup> 'Pian te 'ka vɪ 'e "tun 'nan, ka 'si 'wɪ 'ji Abraam a 'ka "tra -a -le "wɛan dɪ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, -kɔlɛnun nɛn 'lagʊɛ, Bali -kɔlamam o drɛdɪ -a Abraam kludanɔn 'a.

<sup>10</sup> 'Ka "trɔɛn "tɔ -kɔnnɛn 'gʊɛ -yrɛ: 'Bɛ nɛn 'gʊɛ yibanun 'cɛndɪ -le "wɛan bɛ, -saanɛn lɛ a 'e "trandɪ 'va. Yiba 'nɛn e baa, te -a 'blɔ 'ka "yi "dɪɛ, waa "cɛan, -e 'o tʊv 'tɛ 'va.

<sup>11</sup> "An 'ka -batize drɛ 'yi 'a, -a -kɔɔndɪ -a 'nan, ka 'si 'wɪ 'wɫɪdɪ "drɛdɪ man. 'Pian min -tʊ "ta -daa 'e 'fɔla "da, ɛn -a 'plɛblɛ "mlɪan 'an da. An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ. Min zɪɛ -yɛɛ 'ka -batize dra Bali lei 'lee 'tɛ 'a. <sup>12</sup> -Yee -klu "a 'e 'lɔ -e 'e fɛ 'lee 'e -flu 'cɛn 'e cin man. Yaa 'wɫɛ -sɛan 'trɛbɔ -ji. 'Pian yaa -flu 'tɛ 'ble 'tɛ nɛn ya'a 'drɪman 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a va.»

*Zan Zozi -batize drɛ*

*(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22; Zan 1.29-34)*

<sup>13</sup> "Bɛ -sru Zozi 'si Galile 'leglɔn 'ji, ɛn e -ta Zan va 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a man. E -ta 'nan -e 'yee -batize drɛ. <sup>14</sup> Zan "e -yrɛ 'nan: «-Cɛjɛ! 'I 'bɔ nɛn yɛ 'an -batize dra bɛ, yɛ ve 'pian 'mɛn 'nan, 'mɛin -batize drɛ?»

<sup>15</sup> ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «'I 'wɪ "man -e 'i drɛ, kɔɔ e ya 'wɪ "yi "a -e 'wɪ nɛn e cɪ Bali cɪ 'sɔa bɛ 'kʊ drɛ.» ɛn Zan 'ka 'wɪ 'pɛe vɪɛ "nyian dɪ.

<sup>16</sup> Zɪ Zan Zozi -batize drɛ bɛ, Zozi "ɛ 'si 'yia, tɔɔn labli 'lɛ 'sʊ, ɛn e Bali lei 'yɪ -sɔɔnlanan 'e da "le -plablo -le 'wɪ 'zʊ. <sup>17</sup> ɛn wei -tʊ wɫɪ laji. E 'nan: «Min 'labɛ, e ya 'an 'pɪ nɛn maan ye "yi ɛn -yee 'wɪ 'an 'cɪ "nranman bɛ -a.»

## 4

Satan Zozi 'man -tan 'nan 'e 'wɪ  
'wliɔ: "dre

(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

<sup>1</sup> "Bɛ -sru, ɛn Bali lei -kɔ Zozi 'a  
"bui "da, -e Satan 'e man -tan -le  
"wɛan. <sup>2</sup> Zɪ e fɛ 'sɔn yi -fuba sinjen  
bodrun funnin bɛ, ɛn dra -a -tɛɔ  
'sia. <sup>3</sup> -A -nan nɛn Satan nɛn min  
man -tanzan -a bɛ e pli "man, ɛn e -  
yre 'nan: «-Te i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'wɪ  
'tɔ vɪ -e -kɔlɛnɛn 'labɛ 'o lila -blɪfɛ -  
a!» <sup>4</sup> ɛn Zozi "e -yre 'nan: «E ya 'e  
'crɛn -tɛɔ 'nan:

«Blɪfɛ 'saza 'man "cɛɛ min "belia dɪ.  
'Pian weinun pɛɛnɔn nɛn  
e "sia Bali 'le bɛ,  
-a da 'ta wɔɔɔ man nɛn min "belia.»

<sup>5</sup> "Bɛ -sru Satan -kɔ Zozi 'a  
Zeruzalɛm, ɛn e -kɔ -a -tɔlɛ Bali -pan  
'kɔn 'win -ji lou. <sup>6</sup> -A -nan nɛn e 'nan  
Zozi lɛ 'nan: «-Te i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i  
'sɔ -e 'i -sɔɔnla, kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛɔ  
'nan:

«Bali -a ve 'yee 'pasianɔn nɛn  
laji bɛ -wɛ 'nan,  
'wei 'kun 'o 'lɔ lou,  
"tɔgɔ 'i 'cɛɛn 'e 'lɛ wɔ  
-kɔlɛ -mie ji -le "wɛan.» »

<sup>7</sup> Zozi "e -yre 'nan: «-Cɛjɛ, ma'an  
dra dɪ. Kɔɔ e ya "nyian 'e 'crɛn -tɛɔ  
'nan:

«Te blamin 'e Bali nɛn  
Minsan -a bɛ -a man -tan dɪ!» »

<sup>8</sup> "Bɛ -sru, ɛn Satan -kɔ Zozi 'a  
"nyian pɔn loulou "tɔ -win -ji. -  
A -nan nɛn e mingɔnɛn trɛnɛn  
pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ -a kɔɔn -yre  
'o 'vale 'wee fɛnyian -a. <sup>9</sup> ɛn "e -  
yre 'nan: «-Te i "pɔ sɔɔnla 'an 'wlu  
-e 'yian bɔ bɛ, mingɔnɛn trɛnɛn  
pɛɛnɔn 'labɛ, maan -nɔan 'yie.»

<sup>10</sup> Tɔɔn Zozi "e -yre 'nan: «Satan, 'i  
-pli 'i -sru! E ya 'e 'crɛn -tɛɔ 'nan:  
«Bali nɛn Minsan -a bɛ,  
-a 'bɔ nɛn min 'e bɔ,  
ɛn -a -tɔwli "cɛ "nɛn min 'e 'su!» »

<sup>11</sup> -A -nan nɛn Satan 'si -a "srɔn,  
tɔɔn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o  
pli "man, ɛn waa 'su.

Zozi 'le 'nyranman pou sianan  
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)

<sup>12</sup> Zɪ Zozi 'a 'man 'nan o Zan -fɔ  
-pɔ 'kuin bɛ, ɛn e 'li 'e da Galile.

<sup>13</sup> Ya'a 'fulɛ Nazaretɪ dɪ, 'pian e -kɔ  
-nyɛnɛa Kapanamo. 'Fla zɪɛ e ya  
Galile 'yi -dan "srɔn. E ya Zabalɔn  
'lee Nefɔtali 'lɛglɔn 'ji. <sup>14</sup> 'Wɪ nɛn  
Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ,  
zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

<sup>15</sup> «Zabalɔn 'lee Nefɔtali 'lɛglɔn 'ji  
'nɔn!

Ka ya 'trɛ nɛn  
e ya Galile 'yi -dan "srɔn "bɛ  
-a da 'nɔn 'a.

ɛn ka ya 'lɛglɔn nɛn  
e ya Zudan 'yi -sru "bɛ -a -ji 'nɔn 'a.  
Galile nɛn minnɛn nɛn  
o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ  
o -nyɛanla 'nan bɛ

-a -nan 'nɔn nɛn kaa!  
'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gɔvɛ -yre!

<sup>16</sup> Minnɛn nɛn 'o -nyrandɪ klun ti-  
idii 'va bɛ,

o 'tɛ 'san -dan 'yi.  
ɛn minnɛn nɛn o cɪ -ka -lɔ bɛ,  
'tɛ 'san -sɛn o da.»

<sup>17</sup> Tɔ zɪɛ -a man nɛn Zozi Bali -le  
'wɪ vidɪ 'sia. Yaa 'vɪ 'nan: «'Ka 'si  
'wɪ 'wliɔ "drɛɔɔ man -e 'ka 'fli -nɔn  
Bali lɛ! Bali -le mingɔnɛn -blɪɔɔ 'bɔ  
'kogo.»

Zozi -srɛnɔn tɛɔ  
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

<sup>18</sup> Yi -tɔ da nɛn Zozi a ciɛnan Galile  
'yi 'plo da, ɛn e min "fli 'yi, te o ya  
'wee pɔ -tɛ "se 'wɛɛnnan 'yi 'va. Pɔ  
-tɛnɔn nɛn waa. Simɔn nɛn waa  
laabo Pieri bɛ 'lee 'e "bɔɪ Andre nɛn.  
<sup>19</sup> ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «'Ka -sɔɔnla  
'an -sru! An -taa 'ka drɛɛ minnɛn  
nɛn o min laabo 'an -sru "bɛ waa.»  
<sup>20</sup> Nun tɔɔn o 'wee "senun 'tɔɪ, ɛn o  
sɔɔnla Zozi -sru.

<sup>21</sup> "Yɛɛ -kɔ "nyian 'e 'lɛ bɛ, te e  
min "fli "pee ye. Zebede -pɪ Zaji  
'lee 'e "bɔɪ Zan nɛn, o ya 'o 'fɔɔɔ -  
klɔ -ji 'o 'vale 'o "tɪ Zebede -a, te o  
'wee "senun -peeman. Zozi o laabo.

<sup>22</sup> Nun tɔɔn min "fli zɪɛ o 'si 'wee -klɔ  
-ji, o 'si 'o "tɪ -sru, ɛn o sɔɔnla Zozi -  
sru.

Zozi ciɪ Bali -le 'wɪ vidɪ -a Galile  
'lɛglɔn 'ji  
(Mk 1.39; Lk 4.44)

23 Zozi ci Galile 'leglɔn pɛɛnɔn 'ji. E 'wɪ paa minnun ji Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔnnun -ji. E Bali 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ -yee mingɔnnɛn -blɪdɪ da. Minnun pɛɛnɔn nɛn -cɛ ci o man 'lee minnun pɛɛnɔn nɛn o man "yaa-man bɛ e 'o beli. 24 -A -nan nɛn waa 'tɔ 'wɪdɪ 'man Siri 'leglɔn pɛɛnɔn 'ji, ɛn minnun -ta o pɛɛnɔn nɛn o ci see -blɪnan -cɛ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'lɔ bɛ waa -yrɛ. Min -mienun man 'bɛ "yaaman, ɛn -yɔ -wɪdɪ 'bɛ ci min -mienun -sru, ɛn -tɔwɪ "cɛ 'bɛ ci min -mienun man, ɛn min -mienun a 'o -srandɪ "tra, o pɛɛnɔn zɪɛ o -ta waa -yrɛ, ɛn e o beli. 25 -A -nan nɛn min "kaga 'kpa -sɔɔnla -a -sru. O -mienun "sia Galile 'leglɔn 'bɔ 'ji, ɛn o -mienun "sia 'leglɔn 'tɔ nɛn waa laabo 'Fla 'fu bɛ -a -ji, ɛn o -mienun "sia Zeruzalem, ɛn o -mienun "sia Zude, ɛn o -mienun "sia 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a -sru 'flanun da.

## 5

*Zozi Bali -le 'wɪ 'vɪ pɔn da  
(Lk 6.20-26)*

1 Zi Zozi min "kaga zɪɛ o 'yɪ bɛ, -a -nan nɛn e pɔn tri, e -nyran, ɛn -a -srunɔn pli "man. 2 ɛn e 'wɪ "paadɪ 'sia o ji. Yaa 'vɪ -wɪɛ 'nan:

*-Tɪ man nɛn Bali -le -fɛa ci?*

3 «Minnun nɛn waa -tɔa 'o 'fli 'lɔ 'nan, -te Bali 'ka 'palɛ 'o 'va dɪɛ, wa'a 'kɔlaman fɛ -tɔ dɛdɪ -a dɪɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ -wɛɛ ci Bali -le mingɔnnɛn tredanɔn 'a.

4 Minnun nɛn o ci -trunnan 'o 'man wɪnun lɔ bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ Bali o "siiman.

5 Minnun nɛn o ci min -trɔɔ -a bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ 'trɛ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -wɛɛ ci -a da 'nɔn 'a.

6 Minnun nɛn Bali -le 'wɪ tɪglɪ dɛdɪ dra o -tɛa "bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ Bali o ci -taa "tra 'wɪ zɪɛ -a dɛdɪ -a.

7 Minnun nɛn min nyrinda -sɛan "o da bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ Bali o nyrinda "sia.

8 Minnun nɛn o 'wɪ dra 'o 'ci 'fɪdaa 'a bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ o -taa Bali yɪɛ.

9 Minnun nɛn waa -wɛɛman 'nan minnun yei 'e 'fɔ -trɔɔ bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ Bali -taa "o laabɔɛ 'yee 'nɛnnun.

10 Minnun nɛn o ci 'tɛ 'panan o da Bali ci 'sɔ wɪ dɛdɪ -le "wɛan bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ -wɛɛ ci Bali -le mingɔnnɛn tredanɔn 'a.

11 -Te o 'ka "srɔnman 'mɛn "wɛan oo, -te o 'tɛ "paa 'ka da 'mɛn "wɛan oo, -te o 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn ve 'ka man 'wɪ 'a 'mɛn "wɛan oo, Bali -le -fɛa a 'ka man! 12 'Ka 'ci 'e "nran 'e 'cɪla "da, kɔɔ 'ka 'kopa -kɔan -dan laji. Bali 'lewei vɪnɔn nɛn 'ka 'lɔ 'e 'flin bɛ, 'wɪ 'tɔwɪ zɪɛ minnun -wee dɛɛ.»

*Zozi -srunɔn a 'trɛda "le -wɛ -le 'wɪ 'zɔ  
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)*

13 «Ka ya 'trɛda "le -wɛ -le 'wɪ 'zɔ. -Te -wɛ 'nɔnnɔn 'si "man "bɛ, -mɛ "a nɛn waa dra 'nɔnnɔn? E 'ka fɛ -tɔ dɛvɛ -a "nyian "fo "dɪ. Waa wɛɛnman, -e minnun 'o "taanla "da.»

*Zozi -srunɔn a 'trɛda "le 'tɛ 'san -le 'wɪ 'zɔ  
(Mk 4.21; Lk 8.16)*

14 «Ka ya 'trɛda "le 'tɛ 'san -le 'wɪ 'zɔ. 'Fla nɛn pɔn da lou "bɛ, e 'ka 'e yɔɔdɪ dɪ, -a -tɔwɪ "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. 15 ɛn wa'a -kannɛn -fɔa "nɛn -e 'o yɔɔ -pɔ wɪ dɪ. 'Pian waa -tɔala fɛnan 'wein da, -e 'e min pɛɛnɔn nɛn 'kuin bɛ e va dɛ 'wein. 16 'Wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'cee vɛ -a, minnun pɛɛnɔn 'o 'ka 'san yɪ! ɛn 'wɪ "yi "nɛn kaa dra bɛ 'o yɪ, -e 'o 'ka "tɪ "nɛn laji bɛ -a 'tɔ dɛ -dan.»

*Zozi 'ta Bali -le -pei 'lɛ sɔɔɛ  
(Lk 16.17)*

17 «Te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, an -ta Moizi -le -pei klu -sɛnɛa ji dɪ! Te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji "nyian 'nan, an -ta Bali 'lewei vɪnɔn wei klu -sɛnɛa ji dɪ! Ma'an 'talɛ 'wɪnun zɪɛ -a klu -sɛnɛa ji dɪ, an -ta 'nan -e 'an o 'lɛ sɔɔ 'pian. 18 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -te labli 'lee



'tre 'ka tian 'nyanle die, te -pei -le 'wɪ "wɛnnɛn 'tɔwli "cɛ 'ka 'sia "da "di -trilii, -e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn -pei -a 'vɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ. <sup>19</sup> -Yee "wɛan min nɛn e Bali -le -pei "wɛnnɛn 'tɔwli sɾɛ bɛ, ɛn e 'wɪ paa minnɔn ji 'nan, 'o drɛ "le 'yee 'wɪ 'zɔ bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛda bɛ, min zɪɛ -yɛɛ -kɔan min "wɛnnɛn 'a. 'Pian min nɛn e 'ta 'wɔla Bali -le -pei da, ɛn yaa "paaman minnɔn ji 'nan 'o 'ta wɔla "da "bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛda bɛ, min zɪɛ -yɛɛ -kɔan min -dan a. <sup>20</sup> -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'ka drɛ wɪ "yɪnɔn 'ka 'mlinɛ 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizɛn 'nɔn 'le vɛ da die, ka'a -ko Bali -le mingɔnnɛn 'trɛda "fo "di.»

*'Wɪ 'wɪɪɪ pɛɛnɔn a -tɔwli (Lk 12.57-59)*

<sup>21</sup> «Kaa 'man 'nan, waa 'vɪ -kaa tranun lɛ 'nan: <Te blamin 'e drɛ min -tɛzan -a dɪ! Min nɛn e min -tɛ bɛ, o -ko -a tin 'banɔn 'cɛɪn -da.> <sup>22</sup> 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn 'bli 'fɔ "ji 'e "bɔɪ man bɛ, o -ko -a tin 'banɔn 'cɛɪn -da. ɛn min nɛn yaa 'vɪ 'e "bɔɪ lɛ -blɔzan bɛ, o -ko -a tin 'banɔn -dandan cɛɪn -da. ɛn min nɛn yaa 'vɪ 'e "bɔɪ lɛ klinzan bɛ, e ya "le 'o -fɔ 'tɛ nɛn -a va yra yɪɪ 'leda "ka "die, -a va.

<sup>23</sup> -Te i -kɔ Bali -panvɛ -a Bali -pannan, ɛn -a -cin -trɔa 'i 'ji 'nan, 'wɪ a 'ka 'vale 'i "bɔɪ -tɔ -a 'ka yei "bɛ, <sup>24</sup> 'i Bali -panvɛ zɪɛ -a 'tɔla Bali -pannan bɛ, -e 'i 'kɔ 'i "bɔɪ zɪɛ -a va. 'I 'ka yei "sɛn 'e cin va 'vaa -e 'i 'ta 'yie 'sraga bɔ Bali lɛ.

<sup>25</sup> -Te min -tɔ 'i 'sanman drɛ, ɛn ka "ta -ko -a tin 'balɛ bɛ, 'i 'fɔ 'e 'flin 'i 'ka yei "sɛn 'e cin va, "tɔgɔ 'yei 'nɔn tin 'bazan lɛ, -e tin 'bazan 'e 'i 'fɔ -pɔ 'kuin. <sup>26</sup> Maan ve 'yie 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, "yie vɪnan i bɔla -pɔ 'kɔn zɪɛ -a -ji bɛ, te i cɛɛn -yee "lala pɛɛnɔn bɔladɪ man.»

*Wa'a min nan 'lee min -sran - wɛɛman dɪ (Mk 9.43-48)*

<sup>27</sup> «Kaa 'man 'nan, Bali "e 'nan: <Te blamin 'e min nan -wɛɛ "di,

ɛn te 'e min -sran -wɛɛ "dɪ!> <sup>28</sup> 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e min nan -nanjɛɛn, ɛn -a 'bli bɔ "man "bɛ, te yaa wɛɛ 'va.

<sup>29</sup> -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'i 'pɛ "yi "da yie 'bɛ -maan i 'wɪ 'wɪɪɪ "dra bɛ, 'i 'si "ji -e 'i tɔv -kɔɔbli! Kɔɔ -te 'i 'man 'mɛn -tɔwli "cɛ sɾɛ bɛ, -a "yi "mlian 'i 'bɔ pɔ -fɔdɪ 'tɛ nɛn -a va yra yɪɪ 'leda "ka "die, -a va da. <sup>30</sup> ɛn -te 'i 'pɛ "yi 'bɛ -maan i 'wɪ 'wɪɪɪ "dra bɛ, 'i 'cɛn -e 'i tɔv -kɔɔbli! Kɔɔ -te 'i 'man 'mɛn -tɔwli "cɛ sɾɛ bɛ, -a "yi "mlian 'i 'bɔ pɔ -fɔdɪ 'tɛ nɛn -a va yra yɪɪ 'leda "ka "die, -a va da.»

*Min nan bɔladɪ da wɪ (Lk 16.18)*

<sup>31</sup> «Bali -a 'vɪ "nyian 'nan: <Te min "ta 'e nan bɔala bɛ, 'fluba nɛn yaa -kɔɔnman 'nan yaa 'bɔla bɛ, 'e 'nɔn -yrɛ 'vaa -e 'e bɔla.>

<sup>32</sup> 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e nan 'bɔla, te -kɔnnɛn -wɛɛdɪ man "cɛɛ die, te min zɪɛ -yɛɛ vɪnan 'e -kɔnnɛn -wɛɛ -kɔnnɛn pee 'padɪ -a. ɛn min nɛn e lɪ zɪɛ -a 'pa bɛ, te Bali 'lɛ zia bɛ e min nan wɛɛ.»

*Zozi -srunɔn 'ka 'wɪ 'ji -pɛ wuanla Bali 'tɔ da dɪ*

<sup>33</sup> «Kaa 'man 'nan, waa 'vɪ -kaa tranun lɛ 'nan:

<Te blamin 'e 'wlu man -pɛ wluan Bali 'tɔ da dɪ! 'Pian 'wɪ oɔ 'wɪ nɛn 'e 'pɛ wluan 'ji Minsan Bali 'tɔ bɛ, yaa 'lɛ sɔɔman -kpɔ.>

<sup>34</sup> 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, te 'ka fɛ -tɔ -ji -pɛ wluan "fo "dɪ! ɛn te 'ka labli drɛ 'cee 'wɪ nan yɪzan -a "fo "dɪ, kɔɔ e ya Bali -le mingɔnnɛn pɛɪn -a. <sup>35</sup> Te 'ka 'tre drɛ 'cee 'wɪ nan yɪzan -a "fo "dɪ, kɔɔ e ya Bali cɛɪn -trɔanan "a. Te 'ka Zeruzalem 'tre drɛ 'cee 'wɪ nan yɪzan -a "fo "dɪ, kɔɔ e ya Bali nɛn mingɔnnɛn -dan a bɛ -a 'fla -a. <sup>36</sup> ɛn te 'ka vɪnan 'wɪ 'e 'bɔ 'ka man 'wɪ 'tɔ -ji, -e 'ka 'wulo 'e 'kɔ -ji dɪ, kɔɔ ka'a 'kolaman 'ka 'wulo "jɛ pou -tɔwli "cɛ liladɪ -a 'fuvu dɪ, ɛn ka'a 'kolaman -a liladɪ -a tiidii "dɪ. <sup>37</sup> -Te e ya -inyan -a bɛ, ka vɪ -inyan! -Te e

ya -ceje -a be, 'ka vi -ceje! 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn cɛɛ ve -a -sru "bɛ, 'e "sia Satan nɛn e 'wɪ 'wlidɪ "paa 'nyranman -a be -a va.»

*Zozi -srɔnɔn 'ka 'wɪ 'leji tɔa dɪ*  
(Lk 6.29-30)

<sup>38</sup> «Kaa 'man 'nan waa 'vɪ 'nan:

↳-Te min 'i yie -wɪ be,  
'i -yee vɛ -wi!

ɛn -te min 'i 'shɛ 'sɔ be,  
'i -yee vɛ 'sɔ!>

<sup>39</sup> 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, te 'ka 'wɪ 'leji -tɔ 'wɪ 'wlidɪ "drɛzan lɛ dɪ. -Te min 'pa 'fɔ 'i 'pɛ "yi "da 'klanbo "da be, 'i 'pɛ bɔ dave -kɔɔn "nyian -yre! <sup>40</sup> -Te min a "va 'nan 'e 'ko 'yia tin 'bazan cɛin -da, 'yie -trale 'sidɪ -le "wɛan be, 'i 'ta sɔ nɛn -a 'wɪ cɪ 'i man be, 'i 'nɔn -yre "nyian! <sup>41</sup> -Te min -tu -trɔ -tɔ 'i 'win -ji -sa -a, 'nan 'i 'kɔ -a kilo -tu da be, 'i 'pa "da "nyian -tɔ! <sup>42</sup> -Te min fɛ laabɔ 'i 'lɔ be, 'i 'nɔn -yre. ɛn te 'i koda -tɔ min nɛn e -ta fɛ 'fɛlɛ 'i 'lɔ be -yre "dɪ!»

*Zozi -srɔnɔn 'o 'nanmannɔn ye*  
*"yi*

(Lk 6.27-28, 32-36)

<sup>43</sup> «Kaa 'man 'nan waa 'vɪ 'nan:

↳Blamin 'e bɔɛzan -tɔ yɪ "yi,  
'pian 'e 'nan 'e 'nanmanzan man!>

<sup>44</sup> 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ka 'nanmannɔn yɪ "yi, ɛn "nyian be 'ka Bali trɔ 'ba minnun nɛn o 'tɛ "paa 'ka da be, -wee 'wɪ man! <sup>45</sup> 'Winun zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'ka drɛ, -e 'ka 'kɔn 'ka "tɪ nɛn laji be -yee 'nɛnnun tɪglɪ 'a. Kɔɔ e yide wuanla 'wɪ 'wlidɪ "drɛnɔn 'lee 'wɪ "yi "drɛnɔn da, ɛn e laa -fɛan min -wlidɪnun 'lee min tɪglunun da. <sup>46</sup> -Te minnun nɛn o 'ka ye "yi "be, o 'saza nɛn ka o ye "yi "be, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra 'cɛɛ dɪ! 'Sukɔlɛ 'sinɔn nɛn 'wɪ 'wlidɪ "drɛnɔn 'a be, 'wɪ 'bɔ zɪɛ -nyrɛn "o "dra. <sup>47</sup> ɛn -te 'ka "bɔɪnun 'saza nɛn ka 'o 'tɔ bɔ be, ka'a 'wɪ -dan drɛlɛ "fo "dɪ. Kɔɔ minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ, 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn "o "dra. <sup>48</sup> 'Ka 'kɔn tɪglɪ "le zɪ 'ka "tɪ Bali nɛn laji be e cɪ tɪglɪ be -yee 'wɪ 'zɔ.»

## 6

*O fɛ -nɔan seenɔn lɛ 'kɔ?*

<sup>1</sup> «Fɛ oo fɛ nɛn ka "ta -a dra Bali lɛ be, te 'ka -wɛɛ 'nan 'ka dra minnun yɪɛ lɛ 'nan -e 'o 'ka 'tɔ "yi "vɪ dɪ! Kɔɔ -te 'wɪ zɪɛ -a -cin a 'ka 'ji be 'ka "tɪ "nɛn laji be ya'a man "yi 'dra 'cɛɛ "fo "dɪ.

<sup>2</sup> -Yee "wɛan fɛ oo fɛ nɛn yia -nɔan seezan lɛ be, te 'i 'nan wɪ fuila "man "dɪ! 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn minnun nɛn o 'wɪ dra min yɪɛ lɛ be, waa dra cin yɪ 'kuin, ɛn waa dra "nyian -guada. Waa -nan wɪ ve 'nan -e minnun 'e 'o 'tɔ "yi "vɪ -le "wɛan. Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, o 'o -kopa 'yɪ 'va. <sup>3</sup> 'Pian 'yie vɛ be, -te "yie "lala -nɔn seezan lɛ be, te min pee 'e 'nan yɪ dɪ! <sup>4</sup> 'I drɛ zɪɛ 'dɔ -e -a 'wɪ 'e 'fɔ 'e yɔɔdɪ, -e 'i "tɪ "nɛn e fɛ yɔɔdɪ -tɔa "be, 'yei -ko 'pa.»

*Bali trɔ 'badɪ da wɪ*

<sup>5</sup> «ɛn -te ka ya Bali trɔ 'banan be, te 'ka drɛ "le minnun nɛn o 'wɪ dra min yɪɛ lɛ be, -wee 'wɪ 'zɔ dɪ! O Bali trɔ 'badɪ ye "yi 'o 'tɔdɪ lou cin yɪ 'kuin 'lee -guada, 'nan -e minnun 'e 'o yɪ -le "wɛan. Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, o 'wee -kopa 'yɪ 'va. <sup>6</sup> 'Pian 'yie vɛ be, -te i ya "va 'nan i Bali trɔ "baa be, 'i wla 'yie 'kɔn "bɔ "ji, 'i 'lɛ wɔ, -e 'i "tɪ "nɛn e cɪ fɛ yɔɔdɪ 'bɔ zɪɛ -a -nan be, 'i trɔ 'ba. -Te i ya -a drɛnan zɪɛ, 'i "tɪ "nɛn e 'wɪ yɔɔdɪ ye be, yei -ko "paa.

<sup>7</sup> -Te ka ya Bali trɔ 'banan be, te 'ka 'wɪ "kaga "vɪ "le minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ, -wee 'wɪ 'zɔ dɪ. E ya 'o 'ji "le 'nan 'wee tin "kaga 'padɪ man nɛn Bali 'e "trɔɛn -tɔa 'wɛlɛ. <sup>8</sup> Te 'ka drɛ "le -wee 'wɪ 'zɔ dɪ! Kɔɔ 'ka "tɪ "nɛn laji be, "cɛɛ vɪnan 'ka fɛnun laabɔ -yrɔ "be, te e 'ka 'man winun 'bɔ -tɔa 'va.»

*Bali trɔ 'badɪ*

(Lk 11.2-4)

<sup>9</sup> «Zɪ kɔ 'ka Bali trɔ 'ba be -nyrɛn 'gɔ, 'ka vɪ 'nan:

↳'Kɔ "tɪ Bali nɛn laji be,  
'i drɛ -e minnun 'o 'i 'tɔ drɛ -dan.

<sup>10</sup> 'Yie mingɔnɛn -blidɪ 'e 'ta.  
ɛn 'i drɛ -e minnun 'o 'i 'ci 'sɔ wɪ drɛ 'trɛda,  
"le zɪ e dra laji be, -yee 'wɪ 'zɔ.

11 'I 'kʋe ʒeɛɣʋ -blifɛ nɛn kʋ cɪ "va "bɛ, -a -nɔn 'kʋe.

12 'Winun nɛn kʋa dra 'yie -wliɖɪ "bɛ 'i 'ʒe 'kʋe,

"le zɪ minnun 'wɪ dra 'kʋe -wliɖɪ kʋa "ʒe -wle "bɛ -yee 'wɪ 'zʋ.

13 Te 'i 'kʋ 'tʋɪ -e Satan 'e 'kʋ 'man yɪ dɪ.

'Pian 'i 'kʋ 'si -yrɔ.

[Mingɔnnɛn -bliɖɪ, 'lee 'plɛblɛ, 'lee 'tɔ -dan a 'li 'e 'ʒɛn 'yie vɛ -a, -trilii. Amen!]

14 'Wɪ 'wliɖɪ "nɛn minnun -a dra 'ʒeɛ bɛ, -te kaa "ʒe -wle "bɛ, 'ka "tɪ "nɛn laji bɛ, 'winun nɛn kaa drɛ -yrɛ "wliɖɪ "bɛ, e "ʒe "nyian 'ʒeɛ.

15 'Pian -te minnun 'wɪ drɛ 'ʒeɛ, ɛn ka'a 'ʒe -wle "dɛ, 'ka "tɪ "nɛn laji bɛ, 'winun nɛn kaa drɛ -yrɛ "wliɖɪ "bɛ, ya'a "nyian "e ʒe 'ʒeɛ dɪ.»

*Fɛ 'sɔndɪ*

16 «-Te ka ya fɛ 'sɔnnan bɛ, te 'ka 'fli ta drɛ -trɔdrɔ "le minnun nɛn o 'wɪ dra min yie lɛ bɛ, -wee 'wɪ 'zʋ dɪ. 'O 'fli ta dra -trɔdrɔ, -e 'o -kɔɔn "minnun lɛ 'nan, 'o ya fɛ 'sɔnnan. Maan ve 'ʒeɛ 'wɪ tɪɣlɪ 'a 'nan, o 'wee -kopa 'yɪ 'va. 17 -Te i ya fɛ 'sɔnnan bɛ, 'i yra "foe, ɛn 'i -lazigɔ -sɛn 'i da, 18 -e minnun 'o vɪlɛ o -kɔnnɛn 'yɪ 'nan i ya fɛ 'sɔnnan dɪ. 'I "tɪ "nɛn e cɪ fɛ yɔɔɖɪ 'bɔ zɪɛ -a -nan bɛ, -yɛɛ -nan ye 'i 'lɔ, -e 'yɛi -ko 'pa.»

*Zozi -srɛnɔn 'o -wɛɛ 'nan 'o yifɛnɔn 'e 'kɔn Bali 'srɔn (Lk 12.33-34; 11.34-36; 16.13)*

19 «Te 'ka fɛnɔn tre 'ka yifɛ -a 'tre 'ɣʋɛ -a da dɪ! Fadɔnɛn 'lee mɔnnɛnnun o srɛman, ɛn crinnɔn 'kɔn "fɔan, -e 'o "koola. 20 'Pian 'ka fɛnɔn tre 'ka yifɛ -a laji. Fadɔnɛn 'lee mɔnnɛnnun 'ka 'nan nun -e 'o fɛ srɛ dɪ, ɛn crinnɔn 'ka 'nan nun -e 'o crin wʋ dɪ. 21 Fɛ nɛn yaa -maan 'lɔɔ 'an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ cɪ 'nan, fɛnan nɛn min yifɛ cɪ 'e pladi bɛ, -a -nan nɛn min -le cɪ "nrɔndɪ pɛɛnɔn -kɔan.

22 Min yie 'bɛ -maan min fɛnan ye. -Te 'i yie a "ji 'kpa bɛ, 'te 'san -sɛan 'i da, yia -tɔa. 23 'Pian -te 'i yie 'ka fɛnan ye dɛ, 'te 'san -sɛan 'i da, yɪ'a

tɔa dɪ. I ya tʋ pɛɛnɔn man klun va. -Te fɛ -tʋ -si -tɔ 'te 'san -lɔ ɛn i -fʋ klun va bɛ, te i ya klun tiidɪ -dan 'va!

24 Min -tʋwli 'ka 'kɔlaman -e 'e drɛ min 'fli 'suzan 'a dɪ. Kɔɔ -te yaa 'vɪ 'nan 'e dra bɛ, e "naan -a -tʋ man -e 'e -tʋ yɪ "yɪ. ɛn -te 'bɛ "ʒeɛ dɛ, e kɔamlan -a -tʋ man, -e 'e -tʋ drɛ 'e 'pɛla koda. -A -tʋwli "nɛn "nyian 'ʒeɛ vɛ -a, ka'a 'kɔlaman -e 'ka Bali 'lee "lala yɪ "yɪ 'e cin -a dɪ.»

*Zozi -srɛnɔn yɪ -tɛala Bali da (Lk 12.22-31)*

25 «-Yee "wɛan nɛn maan ve 'ʒeɛ 'nan, te 'ka 'fʋ 'ka 'ci "nrɔnnan 'ʒeɛ 'trɛda da dɪ! -Yɛɛ cɪ "le: «-Mɛ "nɛn kʋa -ble? -Mɛ "nɛn kʋa -mlian? Kʋa dra 'kɔ, -e 'kʋ 'man sɔnɔn yɪ?» 'Pian -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'belidɪ nɛn 'ka 'lɔ bɛ -a "yɪ "mlian -blifɛ da, ɛn 'ka 'kɔlɛ nɛn 'ka da bɛ, -a 'kpa "mlian sɔnɔn da.

26 'Ka 'ci "nrɔn "lomannun da! Wa'a 'saa 'fɔa dɪ, ɛn wa'a 'saa 'tɛa dɪ, ɛn wa'a 'saa 'sɛan 'trɛbɔnɔn -ji dɪ. 'Pian 'ka "tɪ "nɛn laji bɛ e -blifɛ -nɔan -wle. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali 'lɛ bɛ 'ka "yɪ "mlian o da! 27 'ʒeɛ cɪ "nrɔndɪ 'ʒeɛ 'trɛda da bɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e yɪ -tʋwli "ʒe 'pa 'ʒeɛ 'belidɪ da "fo "dɪ.

28 Sɔnɔn nɛn 'kɔ ka 'wʋ 'ka man bɛ te 'ka 'ci "nrɔn -a 'wɪ 'a dɪ! Lunun nɛn 'o -fui -tɛa "lua bɛ, 'ka 'ci "nrɔn o da! Wa'a 'nyranman paa dɪ, ɛn wa'a 'nanwle 'taan dɪ. 29 'Pian maan ve 'ʒeɛ 'nan, Salomɔn nɛn e ya mingɔnnɛn -dan tʋ a 'li bɛ, -yee sɔ -tʋ fɛnyian 'ka 'mlinlɛ lu -fuiɔn zɪɛ -a -tʋwli "le fɛnyian da dɪ. 30 Lu -fui "nɛn 'bɛ cɪ lua, "trɛ wɛɛ "ʒeɛn -e 'wɛɛ 'fɔ 'tɛ 'va bɛ, -te Bali 'bɛ 'man drɛvɛ wɛɛ fɛnyian zɪɛ bɛ, 'lɔɔ kaa "nun? 'ʒeɛ yɪ -tɛradɪ Bali da a "wɛnnɔn.

31 -Yee "wɛan te 'ka 'fʋ 'ka 'ci "nrɔnnan -a laabɔɖɪ -a 'nan: «-Mɛ "nɛn kʋa -ble? -Mɛ "nɛn kʋa -mlian? Kʋa dra 'kɔ, -e 'kʋ 'man sɔnɔn yɪ?»

32 Ci "nrɔndɪ nun zɪɛ e ya minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɛ, -wee vɛ -a. 'Ka "tɪ "nɛn laji bɛ yaa -tɔa 'nan fɛnɔn zɪɛ -a 'wɪ a 'ka man. 33 'Ka -wɛɛ 'e tɛdɛ 'nan, Bali 'e mingɔnnɛn -bli 'ka

da, en 'ka -wεε 'nyian 'nan, 'ka Bali ci 'sɔ wɪ dra. "Bε -sru -e Bali 'e fε pεenɔn zɪε -a drε 'cεε. <sup>34</sup> "Trε "tɔ 'lee 'e 'ci wɪ, en yi -tɔ 'lee 'yee "koe "nyan. -Yee "wεan te 'ka 'ci "nrɔn "trε "wɪ da dɪ!»

## 7

*Zozi-srunɔn 'ka min 'tɔ 'tεa dɪ  
(Lk 6.37, 38, 41-42)*

<sup>1</sup> «Te 'ka min 'tɔ 'tε dɪ, "tɔgɔ tɔ nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le 'wɪ tin "baa bε, 'e tin -tε 'ka da! <sup>2</sup> Kɔɔ Bali 'cee tin "baa 'le zɪ ka minnɔn -le vε 'pa bε -yee 'wɪ 'zɔ. Zɪ i 'wɪ dra 'i bɔεzan -tɔ -va bε, -a da nɛn Bali "yie "dra.

<sup>3</sup> -Mε "le "wεan nɛn i yiba -flunɛn ye 'i bɔεzan -tɔ yie -goei, te 'i 'bɔ 'le vε nɛn yiba -dan 'bɔ ci 'bε 'ji bε, yi'a 'bε 'ye dɪ? <sup>4</sup> 'I 'bɔ nɛn yiba -dan ci 'i 'yie -goei "bε, -mε "le "wεan nɛn "yie "ve 'i bɔεzan lɛ 'nan: <'I 'tɔ -e 'an yiba -flu 'si 'i 'yie -goei!> <sup>5</sup> -Blɔzan, 'i yiba -dan 'si 'i 'yie -goei 'vaa, -e 'i fɛnan yi 'wein. "Bε -sru i -kɔlaman yiba -flu 'sidɪ -a 'i bɔεzan -tɔ yie -goei.

<sup>6</sup> Te 'ka Bali -le fɛnɔn -nɔn -plɛnnɔn lɛ dɪ, "tɔgɔ 'o li 'o da -e 'o 'ka 'wɪ "cεen 'e cin man! En te 'ka 'cee -siga -fɔla 'srunun lɛ dɪ, "tɔgɔ 'o 'tran "da!»

*Zozi-srunɔn Bali trɔ "baa 'nan 'e 'pa 'o 'va  
(Lk 11.9-13)*

<sup>7</sup> «'Ka fε trɔ 'ba, waa -nɔan 'cεε! 'Ka fε -wεε, kaa ye! 'Ka 'kɔn 'tε, waa 'le "so 'cεε! <sup>8</sup> Kɔɔ min nɛn e fε trɔ "baa bε, waa -nɔan -yrε. Min nɛn e fε -wεεman bε, yaa ye. En min nɛn e 'kɔn -tεa "bε, waa 'le "so -yrε.

<sup>9</sup> Min -tɔ 'ka 'ka yei, -te 'yee 'nɛn -blifε trɔ 'ba -yrɔ, -e 'e 'kɔlε -nɔn -yrε "dɪ. <sup>10</sup> En min -tɔ 'ka 'ka yei, -te -yee 'nɛn pɔ trɔ 'ba -yrɔ, -e 'e -mlɛn -nɔn -yrε "nyian dɪ. <sup>11</sup> Ka ya -wɪdɪ, 'pian ka fε "yi -tɔa -e 'ka -nɔn 'cee 'nennun lɛ. 'Ka "tɪ "nɛn laji bε, -a ci "yi "mlian 'ka da, -yee "wεan 'ka -tɔ 'nan, e fε "yi -nɔan minnɔn nɛn waa laabo -yrɔ "bε -wɪε!

<sup>12</sup> 'Wɪ pεenɔn nɛn ka ya "va 'nan minnɔn 'o drε 'cεε bε, -a 'wɪ 'bɔ -tɔwɪ zɪε -nyrɛn 'ka -wee "drε! 'Wɪ zɪε -a 'bɔ nɛn Moizi -le -pei -a 'vɪ 'nan blamin 'e drε. En -a -tɔwɪ "nɛn "nyian Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'nan blamin 'e drε.»

*-Si nɛn min -a "siala -e 'e 'beli bε, e ya -tɔwɪ  
(Lk 13.23-24)*

<sup>13</sup> «'Kɔn -yrε "fɛnɛn bε -a -ji nɛn 'ka -wɪa -e 'ka 'belidɪ yɪ! Kɔɔ 'kɔn -yrε nɛn min -wɪamlan 'ji, te -a 'le 'srannan "nɛn -kadɪ -a bε e ya -dan, en -a -si a -gbagbla. -Si zɪε -a da ta wɔdɪ nɛn min "kaga -a ye "yi. <sup>14</sup> 'Pian 'kɔn -yrε nɛn min -wɪamlan 'ji -e 'e 'belidɪ yɪ bε e ya "fɛnɔn, en -a -si a "wɛnnɔn. -Yee "wεan min "soglo 'nɛn 'bε 'ta wɪla "da.»

*Yiba 'kpa 'lee yiba -wɪdɪ  
(Mt 12.33-35; Lk 6.43-44)*

<sup>15</sup> «'Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va, minnɔn nɛn waa ve 'nan Bali 'lewei vɪnɔn nɛn waa, 'pian te o 'ka 'a dɪε -wee "wεan. 'O 'fli dra 'ka yei 'le 'blanun -le 'wɪ 'zɔ, "tɔgɔ te plɔ winun nɛn waa. <sup>16</sup> O drε winun man nɛn ka o -kɔnnɛn "ye. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan wa'a -lomin naan -tɛin "man dɪ, en wa'a -wɛn bɛwɪlɛ 'naan "trɔɛn 'fɔn lei man dɪ. <sup>17</sup> Yiba "nɛn e ya 'kpa bε -a 'blɔ a "yi, en yiba "nɛn e ya -wɪdɪ "bε -a 'blɔ a -wɪdɪ. <sup>18</sup> Yiba "nɛn e ya 'kpa bε -a 'blɔ 'ka 'wɪdɪ "dɪ, en yiba "nɛn e ya -wɪdɪ "bε -a 'blɔ 'ka "yi "dɪ. <sup>19</sup> Yiba "nɛn e baa te -a 'blɔ 'ka "yi "dɪε, waa "cɛan -e 'o 'fɔ 'tεa. <sup>20</sup> -Yee "wεan minnɔn zɪε, o drε winun man nɛn 'ka -taa "o -tɔlɛ.»

*Zozi-srunɔn tɪglɪ  
(Lk 6.46; 13.27)*

<sup>21</sup> «'An laabɔdɪ Minsan, Minsan bε, -a 'saza 'ka 'ko min -a Bali -le mingɔnnɛn trɛda dɪ. 'Pian min nɛn yaan "tɪ "nɛn laji bε -a ci 'sɔ wɪ dra bε, -yεε ko -nan nun. <sup>22</sup> Yi nɛn an 'trɛdanɔn 'le tin "baa bε, min "kaga -taa -a vɪlɛ 'mɛn 'nan: <Minsan, Minsan! Kɔ Bali 'lewei 'vɪ 'i 'tɔ

da, en kv -yv -wliđi 'pin minnun -sru 'i 'tɔ da, en kv 'lebo "fɔ wɪnun drɛ 'i 'tɔ da.»<sup>23</sup> 'Pian maan ve -wle 'nan: «Ma'an 'ka 'tɔa "fɔ "dɪ, 'ka 'si 'an "srɔn "kɔɔbli, ka ya 'wɪ 'wliđi "drɛnɔn 'a.»

<sup>24</sup> -Yee "wean nɛn, 'wɪnun nɛn maan ve 'cɛɛ 'gʊɛ, -te min nɛn yaa 'man, ɛn yaa ta 'ta 'wɔ bɛ, te -a san a "le 'nan 'wɪ 'tɔzan nɛn e 'yee 'kɔn -klu cɛɛn 'e trɔđi, ɛn yaa -pʊ -fɔ 'plɛblɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>25</sup> Fulɔ fɛɛn, ɛn laa 'fɛn, ɛn 'yi yrv, -a pɛɛnɔn -sɛn 'kɔn zɪɛ -a man, ɛn ya'a 'wɪlɛ dɪ, e ya 'e 'tɔđi -kli -le "wean. <sup>26</sup> 'Pian min nɛn e 'wɪnun nɛn maan ve 'gʊɛ -a 'man, ɛn ya'a 'ta wɔlɛ "da "dɪɛ, -a san a "le 'nan -blɔzan nɛn e 'yee 'kɔn 'tɔ nyrɛn va bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>27</sup> Fulɔ fɛɛn, ɛn laa 'fɛn, ɛn 'yi yrv, -a pɛɛnɔn -sɛn 'kɔn zɪɛ -a man, ɛn e wiila 'nan "fo.»

<sup>28</sup> Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪnun zɪɛ -a vɪđi man bɛ, -yee 'wɪ "paadı minnun pɛɛnɔn zɪɛ o 'kan, <sup>29</sup> kɔɔ -yee 'wɪ "paadı 'ka "le 'fluba 'ci vɪnɔn 'le vɛ zʊ dɪ. 'Pian yaa "paaman "le min nɛn Bali -kɔladi -nɔn -yrɛ "bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ.

## 8

### *Zozi-kogobe 'tezan -tv beli* (Mk 1.40-44; Lk 5.12-14)

<sup>1</sup> Zɪ Zozi 'si pɔn da bɛ, ɛn min "kaga sɔɔnla -a -sru. <sup>2</sup> -A -nan nɛn -kogobe 'tezan -tv pli "man, e "po sɔɔn "wlu, ɛn e -yrɛ 'nan: «Minsan, maan -tɔa 'nan, -te i wɪ "man "bɛ, i -kɔlaman i -kogobe "sia 'an man, -e 'an drɛ 'saun Bali 'lɛ.»

<sup>3</sup> Zozi 'e 'pɛ 'sʊ "ji, e kle "man, ɛn e -yrɛ 'nan: «An "we "man, 'I drɛ 'saun Bali 'lɛ!» 'Nun tɔɔn -kogobe 'bɔ 'si "man, ɛn e drɛ 'saun Bali 'lɛ.

<sup>4</sup> -A -nan nɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «Te 'i -nan sɛɛ wɔ min -tv lɛ 'mlɔnmlɔn dɪ! 'Pian 'i 'kv Bali -panzan -tv -va, -e 'yɛi 'nanjɛn! "Bɛ -sru -e 'i 'sraga bʊ Bali lɛ, "le zɪ Moizi -a crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Tɔɔn -e minnun pɛɛnɔn 'o -kɔnnɛn "yɪ 'nan i beli.»

*Rɔm min nɛn 'sounjanun tazan 'a bɛ, e pli Zozi man*  
(Lk 7.1-10; Zan 4.46-54)

<sup>5</sup> Zozi Kapanamo si 'sia. Zɪ e 'bɔla 'fla zɪɛ -a da bɛ, ɛn 'sounjanun tazan -tv pli "man. Yaa trʊ 'ba <sup>6</sup> -a vɪđi -a 'nan: «Minsan, 'yian 'suzan 'beli! -Cɛ -fɔ "man, ɛn e -srɔn "tra. E ya 'e nyinnandı "kɔnnɛn, ɛn e ya 'e yra ynan -wliđi.»

<sup>7</sup> Zozi "e -yrɛ 'nan: «An "ta "lo, -e 'an -cɛ 'si "man.»

<sup>8</sup> ɛn 'sounjanun tazan "e -yrɛ 'nan: «Minsan, an 'ka min nɛn i -wlamlan -yee 'kuin bɛ -a dɪ, kɔɔ Zuif min "cɛɛ man dɪ. 'Pian 'i 'wɪ 'tv vɪ, -e 'an 'suzan 'e 'beli. <sup>9</sup> An 'bɔ 'gʊɛ, 'an 'tanɔn 'bɛ 'an "paala, ɛn mɛn 'sounjanun bɛ mɛɛn 'o "paala. -Te maan 'vɪ -a -tv lɛ 'nan: <'I 'kv>, -e 'e 'kv. ɛn -te maan 'vɪ -a pee lɛ 'nan: <'I 'ta>, -e 'e 'ta. ɛn -te maan 'vɪ mɛn nɔn lɛ 'nan: <'I 'wɪ 'gʊɛ -a drɛ bɛ>, yaa dra.»

<sup>10</sup> Zɪ Zozi 'wɪnun zɪɛ -a 'man bɛ, 'wɪ -a 'kan, ɛn minnun nɛn -a -sru "bɛ, e -wle 'nan: «An 'wɪ tɪglɪ ve 'cɛɛ! Ma'an tian min -tv yɪlɛ Izrael 'nɔn 'va, te e yi -tɛala 'an da tɪglɪ zɪɛ dɪ. <sup>11</sup> Maan 'lɛ "cɛan 'cɛɛ 'nan, min "kaga "sia yɪdɛ wluan "nan 'lee yɪdɛ 'fɔ -nan "va, o -taa -e 'o "fɛđi -blɪ Bali fla 'o 'vale Abraam 'lee Izak 'lee Zago nun -a. <sup>12</sup> 'Pian minnun nɛn Bali o 'si "va 'e tɛdɛ 'yee mingɔnnɛn trɛdave -a bɛ, Izrael 'nɔn nɛn. Bali -taa -wee 'tu wɔlɛ klun va bel. Fɛnan nɛn -wuɔđi 'lee 'shɛ da -blɪđi cɪ bɛ -a -nan.»

<sup>13</sup> Tɔɔn Zozi "e 'sounjanun tazan zɪɛ -yrɛ 'nan: «'I 'kv 'yie "kɔnnɛn. 'Wɪ nɛn, i yi -tɛra "da "bɛ 'e 'lɛ sɔɔ 'yie!» Tʊ 'bɔ 'lein zɪɛ -a wlu nɛn 'sounjanun tazan 'suzan bɛ, e beli.

*Zozi Piəri 'sɛa 'lee -cɛ -tɛnɔn "kaga beli*  
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

<sup>14</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kv Piəri -le "kɔnnɛn. Yaa nan "bʊ 'yɪ 'e nyinnandı 'kɔlɛ 'tɔndɔn 'lɔ. <sup>15</sup> E kle -a -pela man, ɛn -a 'kɔlɛ 'ji 'e 'trɔ -fɔ.

'Nun tɔɔn li zɪe e wluan lou, en e fɛ -nɔn -yrɛ.

<sup>16</sup> Zi funninmlan 'pla bɛ, en minnun -ta minnun nɛn -yɔ -wɫidɪnun cɪ o -sru "bɛ o "kaga "a Zozi lɛ. Yaa 'vɪ -yɔ -wɫidɪnun lɛ 'nan, 'o 'si minnun -sru, en e -cɛ -tɛnɔn pɛɛnɔn beli. <sup>17</sup> 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪe. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: «E 'kɔe yɪa yɪdɪ 'si 'kɔ man, en e 'kɔ 'man -cɛ pɛɛnɔn 'si 'kɔ man.»

*Zozi-sru 'ta wɔdɪ*  
(Lk 9.57-60)

<sup>18</sup> Zi Zozi min "kaga 'yɪ 'e "srɔn "bɛ, en yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «-Kaa kɔ 'yɪ -sru.» <sup>19</sup> -A -nan nɛn 'fluba 'ci vɪzan -tɔ pli "man, en yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, fɛnan pɛɛnɔn nɛn i -kɔ bɛ, kɔe 'kɔ 'yɪa.»

<sup>20</sup> En Zozi "e -yrɛ 'nan: «-Canjannɛnnun nyinnan a, en "lo-mannun "kɔe "a, 'pian Blamin -pɪ "le "fɛ -tɔ -nan "ka -e 'e 'wulo 'pla 'nan dɪ.»

<sup>21</sup> En -a -sruzan 'pee -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, 'i 'si -nɔn 'mɛn -e 'an 'kɔ 'an "tɪ "wɔ 'vaa, -e 'an 'ta.»

<sup>22</sup> Zozi "e 'vɪ -yrɛ 'pian 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru! Minnun nɛn Bali "le 'va o cɪ 'o 'kadɪ bɛ, 'i o 'tɔ 'o 'wee min wɔ.»

*Zozi fulɔ 'plɛblɛ 'tɔ ta -tɔ*  
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

<sup>23</sup> Zozi 'fɔ -klɔ -ji 'o 'vale 'e -srunɔn 'a, en o -kɔdɪ 'sia. <sup>24</sup> Tɔɔn fulɔ 'plɛblɛ 'tɔ "fɛɛndɪ 'sia 'yɪ zɪe -a yɪe da, en 'yɪ 'sɛndɪ 'sia -klɔ -ji. Tɔ zɪe -a wlu bɛ, te Zozi "e "yɪ -tɛa. <sup>25</sup> -A -nan nɛn -a -srunɔn pli "man, waa fuɔ, en o -yrɛ 'nan: «Minsan, 'i 'pa 'kɔ 'va, 'kɔ 'nan "ta -nyaan!»

<sup>26</sup> En Zozi "e -wɫɛ 'nan: «-Mɛ "kɫan 'bɛ "ka -tɛa? 'Cee yɪ -tɛradɪ Bali da a "wɛnnɔn!» -A -nan nɛn e wluan, en e paan fulɔ 'lee 'yɪ da 'plɛblɛ. Tɔɔn fɛnan -tɔ flu.

<sup>27</sup> 'Wɪ zɪe e minnun pɛɛnɔn 'kan, en waa laabɔ 'nan: «-Mɛ "sɔ -man min 'bɛ cɪ zɪe, en 'bɛ 'wɪ tin "baa fulɔ 'lee 'yɪ lɛ -e 'o drɛla "da.»

*Zozi 'yɔ -wɫidɪ "pin min "fli -sru*  
*Gadara 'lɛglɔn 'ji*

(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

<sup>28</sup> Zi Zozi 'bɔla 'yɪ -sru Gadara 'lɛglɔn 'ji bɛ, en min "fli "nɛn -yɔ -wɫidɪnun cɪ o -sru "bɛ, o -ta -a 'lɛ. Min -yrɛ nɛn waa bɔ -kɔlɛ -ji bɛ -a -mie ji nɛn o nyian. O nyran wɔ -wɫidɪ "le "wɛan, min -tɔ 'ka 'cɪala fɛ zɪe -a -nan dɪ. <sup>29</sup> Tɔɔn o -paandɪ 'sia 'nan: «Bali -pɪ! -Mɛ "nɛn 'yɪe 'nan 'e dra 'kɔe? 'I -ta 'tɛ 'palɛ 'kɔ da 'va? Tɔ nɛn Bali -a kɔɔn bɛ ya 'a tian bɔlɛ dɪ.»

<sup>30</sup> Tɔ zɪe -a wlu bɛ te 'sru 'pa 'tɔ a 'e 'blɫan. 'Srunun 'bɔ 'ka o man -kɔɔbli dɪ. <sup>31</sup> En -yɔ -wɫidɪnun toba -fɔ Zozi lɛ. Waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Tɛ 'i 'kɔ 'pin bɛ, 'i 'kɔ 'pa 'sia 'sru 'pa 'labɛ -a 'va.»

<sup>32</sup> Zozi "e -wɫɛ 'nan: «'Ka 'kɔ!» Tɔɔn o 'si min "fli zɪe o -sru, en o -fɔ 'srunun -sru. 'Sru 'pa 'tɔ zɪe, o flan 'sia pɔn 'sɛan man zɪa, o -sɛn 'yɪa. En o pɛɛnɔn kaa "fo. <sup>33</sup> Minnun nɛn o 'srunun 'bɔ 'ta -pian "bɛ, "o "sɛn 'wɔ 'ji flan -a. O 'bɔla 'ji 'fla, en 'wɪ nɛn e drɛ o yɪe man bɛ, 'lee 'wɪ nɛn e drɛ minnun nɛn -yɔ -wɫidɪnun cɪ o -sru "bɛ -wɫɛ "bɛ, waa -nan 'sinan 'pa. <sup>34</sup> En 'flanɔn pɛɛnɔn 'kɔ Zozi 'lɛ. Zi waa 'yɪ bɛ, en o toba -fɔ -yrɛ 'nan, 'e 'si 'wee 'lɛglɔn 'ji.

## 9

*Zozi min -srandɪ "tra "tɔ beli*  
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-25)

<sup>1</sup> -A -nan nɛn Zozi 'fɔ -klɔ -ji "nyian, e 'yɪ cɛɛn, en e 'bɔla Ka-panamo. 'Fla zɪe -a da nɛn e -nyɛanla. <sup>2</sup> Tɔɔn minnun -ta min -tɔ nɛn e -sran "tra "bɛ -a -yrɛ "se "ji. Zi Zozi -wee yɪ -tɛradɪ 'e da 'yɪ bɛ, en e 'nan min -srandɪ "tra zɪe -yrɛ 'nan: «'An bee, nyɛn 'e 'si 'i 'ji! 'Wɪnun nɛn yɪa drɛ 'wɫidɪ "bɛ, maan fui!»

<sup>3</sup> 'Wɪ zɪe -a da nɛn 'fluba 'ci vɪnɔn -mienun -a 'vɪ 'o 'ji 'nan: «Min 'labɛ, e Bali srɔn!»

<sup>4</sup> Zi Zozi -wee ci "nrɔndɪ 'yɪ bɛ, en yaa laabɔ -wɫɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ci "nrɔndɪ -wɫidɪ zɪe, e ya 'ka 'ji? <sup>5</sup> -Te maan 'vɪ -yrɛ 'nan: <'Wɪnun

nen yan dre 'wliɗi "bɛ, maan fui, 'bɛ a -tu. En -te maan 'vɪ -yrɛ 'nan: <'I 'wluan, 'i 'tɔ lou, 'i 'ta wɔ, 'bɛ a -tu. 'Wɪ "fli zɪɛ -a "cɛn "vɪɗɪ 'bɛ cɪ 'plɛblɛ? 6 'Pian an "ta -a -ci -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan, Bali -kɔladɪ -nɔn Blamin -pɪ lɛ, -e 'e min -le 'wɪ -wliɗɪnun fui 'trɛda.» -A -nan nen yaa 'vɪ min -srandɪ "tra zɪɛ -yrɛ 'nan: <'I 'wluan! 'I 'yie nyinnan "davɛ 'sia! 'I 'kɔ 'yie 'kɔnnɛn!»

7 'Nun tɔɔn e wluan lou, ɛn e 'yee "kɔnnɛn 'si 'sia. 8 Zɪ min "kaga 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, "klan -sɛn o ji, ɛn o Bali 'tɔ bɔɗɪ 'sia, kɔɔ e -kɔladɪ zɪɛ -a -nɔn blamin lɛ.

*Zozi Matie laabu  
(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)*

9 Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan. "Yɛɛ -kɔ 'e 'lɛ bɛ, ɛn e min -tu nen waa laabo Matie bɛ -a 'yɪ. 'Sukɔlɛ 'sizan nɛn, ɛn e ya 'yee 'nyranman 'bɔ zɪɛ -a 'panan. ɛn Zozi 'e -yrɛ 'nan: <'I -sɔɔnla 'an -sru!» Matie wluan, ɛn e sɔɔnla -a -sru.

10 "Bɛ -sru Zozi 'lee 'e -srunɔn a 'o -nyrandɪ -blɪfɛ -sru 'kuin. ɛn 'sukɔlɛ 'sinɔn "kaga 'lee 'wɪ 'wliɗɪ "drɛnɔn 'ta, o -nyran fɛ -sru o va. 11 Zɪ Farizen 'nɔn -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn waa laabu Zozi -srunɔn lɔ 'nan: <-Mɛ "le "wɛan nɛn 'ka 'san fɛ -ble 'o 'vale 'sukɔlɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wliɗɪ "drɛnɔn 'a?»

12 Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man, ɛn e 'nan Farizen 'nɔn lɛ 'nan: <Minnun nɛn -cɛ 'ka o man dɪɛ, wa'a -dɔɗrɔ -sru -wɛɛman dɪ. 'Pian minnun nɛn -cɛ cɪ o man bɛ, -wɛɛ -dɔɗrɔ -sru -wɛɛman. 13 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a da. E 'nan:

<Min nyrinda 'e 'sɛn 'ka da!»  
'Bɛ cɪ 'wɪ 'yɪ "a, 'pian 'sraga bɔɗɪ bɛ 'bɛ a -'e 'tun. 'Ka -wɛɛ 'nan 'ka 'wɪ zɪɛ -a -ci maan 'kpa! 'Wɪ 'bɔ zɪɛ -yee "wɛan nɛn an -ta. An -ta 'nan -e 'an 'wɪ 'wliɗɪ "drɛnɔn laabu, -e 'o 'si 'wɪ 'ji. Ma'an 'talɛ minnun nɛn o cɪ tɪɪɪ bɛ -wee "wɛan dɪ.»

*Zozi 'le 'wɪ 'paadi a "le fɛ -trɛ -le 'wɪ 'zɔ  
(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)*

14 "Bɛ -sru Zan -srunɔn 'ta Zozi 'va, ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: <-Mɛ

"wɛan nɛn 'kɔ 'vale Farizen 'nɔn 'a, kɔ fɛ "sɔan, te 'i -srunɔn 'ka "o "fɛ sɔan duv?»

15 ɛn Zozi 'e -wɪɛ 'nan: <-Te minnun a li 'pa "fɛɗɪ drɛnan bɛ, tu nɛn li -trɛ 'pazan a o yei "bɛ, o man 'ka 'kɔan 'yuo dɪ. 'Pian tu nɛn e 'ka "nyian o yei "dɪɛ, -a -nan nɛn o -kɔlaman o fɛ "sɔan.

16 ɛn "nyian bɛ, -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, wa'a sɔ -trɛ 'fɔvɪ 'sia -e 'o 'pa sɔ ceje 'fɔvɪ bɔnan dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, sɔ -trɛ zɪɛ e sɔ ceje 'fɔvɪ bɔnan "paa "va te e srɛ. 17 Wa'a 'wɛn -trɛ sɛan -wi 'kɔlɛ tre cejenun -ji dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ -wi 'kɔlɛ tre cejenun fɛaman, -e -wɛn 'e 'sran, te 'o srɛ. 'Pian o -wɛn -trɛ -sɛan -wi 'kɔlɛ tre 'trɛnɔn -ji, -e -wɛn 'lee -wi 'kɔlɛ 'trɛnɔn 'o vlɛ 'e srɛ dɪ.»

*'Plɛblɛ a Zozi 'lɔ fɛ pɛɛnɔn da  
(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)*

18 Zozi a 'winun zɪɛ -a vɪnan -wɪɛ, tɔɔn ɛn min tazan -tu -ta. E "pɔ sɔɔn "wlu, ɛn e -yrɛ 'nan: <'An 'lu "sia -kanan 'nun -naagu. 'Pian 'i yra 'si, 'i 'ta 'i 'pɛ 'pla "da, -e 'e 'fuv!» 19 Zozi wluan, ɛn e sɔɔnla -a -sru 'o 'vale 'e -srunɔn 'a.

20 Tɔɔn lumɔn -tu nɛn nyɛn -sɛanla "man -a -nan lɛ -fuda "fli 'bɔ, te ya'a 'nyan dɪɛ, e pli Zozi man 'e koda zia, ɛn e klɛ -yee sɔ 'lɛbo "man. 21 Kɔɔ yaa 'vɪ 'e 'ji 'nan: <-Te an -kɔla an klɛ 'e "tun -yee sɔ man bɛ an "belia.»

22 Zozi 'e 'man lila, yaa 'yɪ, ɛn e -yrɛ 'nan: <'An 'lu, nyɛn 'e 'si 'i 'ji! 'Yie yi -teradɪ 'an da 'i beli.» 'Nun tɔɔn lumɔn zɪɛ e beli.

23 Zɪ Zozi 'bɔla min tazan zɪɛ -yee "kɔnnɛn "bɛ, e 'bei 'fɛnnɔn 'lee min "kaga 'yɪ. O -ta -wuɔlɛ -cɛda.

24 ɛn e -wɪɛ 'nan: <'Ka bɔla! Nɔnbɛ 'labɛ ya'a 'kalɛ dɪ, 'pian e ya yi -tɛnan.» ɛn waa sɛɛ wɔɗɪ 'sia. 25 Zɪ o cɛɛn minnun bɔɔladɪ man bɛ, ɛn Zozi wlala, e nɔnbɛ zɪɛ -a 'kun 'e 'pɛ man, ɛn nɔnbɛ 'bɔ wluan lou. 26 'Wɪ zɪɛ e fuila "man 'lɛɪlɔn pɛɛnɔn 'ji.

*Zozi yie 'winɔn "fli "beli*

27 Zɪ Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, ɛn yie 'winɔn "fli sɔɔnla -a -sru -paandi -a.

O-paanman 'nan: «David kluda min Zozi, 'kɔ nyrinda 'e 'sɛn 'i da!»

<sup>28</sup> Zi e 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, ɛn yiɛ 'winɔn 'bɔ pli "man. Zozi 'a laabɔ -wlɔ 'nan: «Ka yi -tɛala "da 'nan, an -kɔlaman 'padɪ -a 'ka 'va?»

ɛn waa wun -fɔ -yrɛ 'nan: «-Inyan, Minsan!»

<sup>29</sup> -A -nan nɛn 'e 'pɛ klɛ o yiɛ man, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn ka yi -tɛra "da "bɛ, 'e 'lɛ sɔɔ 'cɛɛ.» <sup>30</sup> ɛn o yiɛ 'lɛ 'sɔ. Zozi 'wɪ 'pla -wlɛ, yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Te 'ka -nan sɛɛ wɔ min lɛ dɪ.» <sup>31</sup> 'Pian o -kɔ, ɛn waa 'sinan 'pa 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.

*Zozi bobo -tu beli*  
(Lk 11.14-15)

<sup>32</sup> Zi min "fli zɪɛ o -kɔ bɛ, ɛn minnun -ta min -tɔ nɛn -yɔ -wɪlɪdɪ -a drɛ bobo -a bɛ -a Zozi lɛ. <sup>33</sup> Zozi -yɔ -wɪlɪdɪ zɪɛ -a -pin -a -sru, ɛn e 'wɪdɪ 'sia. 'Wɪ zɪɛ e minnun 'lɛbo "fɔ, ɛn waa vɪdɪ 'sia 'nan: «Kɔ 'a tian 'wɪ 'gɔɛ -a tɛɛ -nan yɪɛ Izraɛl 'lɛglɔn 'ji 'mlɔnmlɔn dɪ.»

<sup>34</sup> 'Pian Farizɛn 'nɔn "o 'vɪ 'nan: «-Yɔnɔn tazan -lɛ 'plɛblɛ 'a nɛn e -yɔnɔn -pian "minnun -sru.»

*Minnun nyrinda -sɛn Zozi da*  
(Mk 6.34; Lk 10.2)

<sup>35</sup> Zozi cɪɪ 'fla -dandannun 'lɛɛ 'fla "wɛnnɛnnun pɛɛnɔn da. E 'wɪ paa minnun ji -wee cɪn yɪ 'kannun -ji. E 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ -wlɛ 'nan, Bali -lɛ mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ -kogo. Minnun pɛɛnɔn nɛn -cɛ cɪ o man 'lɛɛ minnun pɛɛnɔn nɛn o man "yaaman bɛ, e 'o 'beli. <sup>36</sup> Zi e minnun 'yɪ "kaga "bɛ, ɛn o nyrinda -sɛn "da. Kɔɔ e o 'yɪ bɛ, o "koe 'ka 'o da dɪ, ɛn o ya 'fogo 'fogo "lɛ 'blanun nɛn o -sru "pinzan "ka -e 'e o 'lɛ bɔ tɪglɪ dɪɛ -wee 'wɪ zɔ. <sup>37</sup> -A -nan nɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Saa 'bɛ tran "kaga "bɛ, 'pian -a -tɛnɔn a "wɛnnɔn. <sup>38</sup> -Yɛɛ "wɛan 'ka Minsan nɛn fei zɪɛ e cɪ -yɛɛ vɛ -a bɛ -a trɔv 'ba 'nan, 'e -a -tɛnɔn 'pa 'sia -e 'o -yɛɛ 'saa bɛ -a -tɛ!»

## 10

*Zozi minnun 'si "va 'yɛɛ 'pasianɔn 'a*

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

<sup>1</sup> Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli "bɛ o cɪn 'yɪ, ɛn e -kɔladi -nɔn -wlɛ 'nan, 'o -yɔ -wɪlɪdɪnɔn -pin minnun -sru, ɛn "nyian 'o minnun pɛɛnɔn nɛn -cɛ cɪ o man 'lɛɛ minnun pɛɛnɔn nɛn o man "yaaman bɛ o 'beli.

<sup>2</sup> Min -fuda "fli "nɛn Zozi o 'si "va 'yɛɛ 'pasianɔn 'a bɛ, o 'tɔ nɛn 'gɔ: Simɔn nɛn waa laabo "nyian Piɛri bɛ, 'lɛɛ 'e "bɔvɪ Andre, 'lɛɛ Zebede -pɪ Zaji 'lɛɛ 'e "bɔvɪ Zan, <sup>3</sup> 'lɛɛ Filipɔ, 'lɛɛ Batelemi, 'lɛɛ Toma, 'lɛɛ Matie nɛn e ya 'e tɛdɛ 'sukɔlɛ 'sizan 'a bɛ, 'lɛɛ Alife -pɪ Zaji, 'lɛɛ Tade, <sup>4</sup> 'lɛɛ Simɔn -tɔ nɛn waa laabo "nyian Zelo bɛ, 'lɛɛ Zudazi Karioti. Min nɛn e "ta -daa Zozi 'nɔn lɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ, -nyrɛn. Minnun zɪɛ o 'bɔ nɛn Zozi o 'si "va 'yɛɛ 'pasianɔn 'a.

*'Wɪ nɛn kɔ Zozi 'lɛ 'pasianɔn 'o drɛ bɛ Zozi -a 'vɪ -wlɛ*  
(Mk 6.7-13; Lk 9.2-6)

<sup>5</sup> Min -fuda "fli zɪɛ, o nɛn Zozi o 'pa 'sia. 'Wɪ nɛn yaa 'pla -wlɛ 'vaa, ɛn e o 'pa 'sia bɛ -nyrɛn 'gɔ. E -wlɛ 'nan: «Te 'ka 'kɔ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o va dɪ! ɛn te 'ka 'kɔ Samari 'nɔn 'lɛ 'flanun da dɪ! <sup>6</sup> 'Ka 'kɔ 'pian Izraɛl 'nɔn 'va. -Wɛɛ cɪ 'blanun nɛn o 'san bɛ waa! <sup>7</sup> 'Ka 'kɔ Bali -lɛ 'wɪ vɪ -wlɛ! 'Ka vɪ -wlɛ 'nan: «Bali -lɛ mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'kogo.» <sup>8</sup> Minnun nɛn 'cɛ cɪ o man bɛ, 'ka o 'beli! Minnun nɛn o -ka bɛ, 'ka o 'fuv! 'Ka 'kogobe 'si minnun man -e 'o drɛ 'saun Bali 'lɛ! 'Ka 'yɔ -wɪlɪdɪnɔn -pin minnun -sru! 'Ka 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛ minnun lɛ 'e "tun! Te 'ka fɛ -tɔv 'si "man "dɪ, kɔɔ an 'plɛblɛ zɪɛ -a -nɔn 'cɛɛ 'e "tun. <sup>9</sup> Te 'ka -siga 'lɛɛ "lala 'sia 'ka -tɪɛn "ji dɪ! <sup>10</sup> Te 'ka 'pada 'sia dɪ! ɛn te 'ka 'tralɛ 'sia "fli "dɪ! Te 'ka 'manwua pee 'sia dɪ! ɛn te 'ka "tonyrɪn pee 'sia dɪ! Kɔɔ -a -nɔn da nɛn -e 'nyranman 'pazan 'e 'yɛɛ -pan yɪ.

<sup>11</sup> -Te 'fla -dan da nɛn ka 'bɔla oo, -te 'fla "wɛnnɛn da nɛn ka 'bɔla oo,



min nen e ya 'fla zɪɛ -a da, e "we  
 "man -e 'e 'ka 'pɛ 'kun bɛ, -a 'bɔ nen  
 'ka -wɛɛ. 'Ka 'fʊ -a san va -trilii -e  
 'cee -kʊ yi 'e bɔ. <sup>12</sup> -Te ka wla 'kɔn  
 'tʊ -ji bɛ, 'ka 'kɔn zɪɛ -a -ji 'nɔn 'tɔ bʊ!  
<sup>13</sup> -Te 'kɔn zɪɛ -a -ji 'nɔn 'ka 'pɛ 'kun  
 bɛ, 'cee -fɛa 'e 'fʊdɪ -trɔɔ -nɔn -wɛɛ.  
 'Pian -te wa'a 'ka 'pɛ 'kunlɛ dɪɛ, 'cee  
 -fɛa "nen 'e 'fʊ 'e "tun. <sup>14</sup> Minnun  
 nen wa'a 'ka 'pɛ 'kunlɛ dɪ, ɛn wa'a o  
 "trɔɛn 'tɔlɛ 'ka 'wei lɛ dɪɛ, 'ka 'pɛ 'e  
 'si -wee 'wɪ 'ji -e 'ka 'si 'o fla, -te 'bɛ  
 "cɛɛ dɪɛ, 'ka 'si 'wee 'kɔnnɛn -e 'ka  
 'kʊ! <sup>15</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɪɪ 'a 'nan,  
 yi nen Bali minnun -le tin "baa bɛ,  
 'fla zɪɛ -a da 'nɔn 'o yra ye 'plɛblɛ. E  
 "mlian Sodam 'nɔn 'lee Gomɔr 'nɔn  
 'le yra yɪdɪ da.»

*Minnun -taa 'tɛ 'palɛ Zozi 'le  
 'pasianɔn da*

*(Mk 13.9-13; Lk 12.11-19; 21.12-  
 19)*

<sup>16</sup> «'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gʊɛ -yrɛ! An  
 "ta 'ka "paa -sia 'trɛdanɔn 'va, 'pian  
 ka ya o yei "le 'nan 'blanun nen plɔ  
 winun yei "bɛ -wee 'wɪ 'zʊ. -Yee  
 "wɛan 'wɪ 'tɔdɪ -a nen 'ka 'ta wʊ o  
 yei, ɛn 'ka 'kɔn o va -trɔɔ. <sup>17</sup> 'Pian 'ka  
 yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va minnun -le "wɛan!  
 Kɔɔ o -taa 'ka -nɔnlɛ tin 'banɔn lɛ, -e  
 'o 'ka 'sɔn -ngble -a Zuif 'nɔn 'le cin  
 yɪ 'kɔnnun -ji. <sup>18</sup> 'Mɛn "wɛan o -ko  
 'ka 'a -kɔnmandannun 'lɛ, ɛn o -ko  
 'ka 'a mingɔnnɛnnun 'lɛ. Fɛ zɪɛ -a -  
 nan nen ka 'mɛn 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ. Ka  
 dra 'mɛn 'wɪ 'nan yɪnɔn 'a o 'lɛ, ɛn  
 ka dra "nyian 'mɛn 'wɪ 'nan yɪnɔn 'a  
 minnun o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o 'lɛ.  
<sup>19</sup> 'Pian -te o 'ka 'nɔn -wɛɛ "bɛ, 'wɪ  
 nen kɔ 'ka vɪ bɛ, te -a nyen 'e 'kɔn 'ka  
 'ji dɪ. Kɔɔ -te -a tʊ 'bɔ bɛ, 'wɪ zɪɛ -a -cin  
 -tɔa 'ka 'ji. <sup>20</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan 'ka "tɪ Bali  
 lei 'bɛ 'wɪ "paa 'ka 'le, -e 'ka vɪ. Cɛɛ  
 "cɛɛ tin 'baa dɪ!

<sup>21</sup> Tʊ -tʊ -taa "bɔlɛ bɛ, "bʊɪ -mie 'e  
 'bɔ 'fli "bʊɪ -nɔan "minnun lɛ 'nan  
 'o -tɛ. ɛn "nyian 'nɛn "tɪ -mie 'yee  
 'nɛn -nɔan "minnun lɛ 'nan 'o -tɛ.  
 'Nɛnnun -mienun wuanla 'o "tɪ 'lee  
 'o "bʊ "man 'nan minnun 'e o -tɛɛ.  
<sup>22</sup> 'Mɛn "wɛan bɛ, minnun pɛɛnɔn -  
 taa 'nanlɛ 'ka man. 'Pian min nen e  
 -tɔ 'plɛblɛ 'trilii, ɛn e 'bola -a 'le 'sran

"nan "bɛ, e "sia 'wɪ 'ji. <sup>23</sup> -Te minnun  
 a 'tɛ 'panan 'ka da 'fla 'tʊ da bɛ, 'ka 'si  
 'bɛ 'nan, -e 'ka 'kʊ 'fla 'pee da. Maan  
 ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɪɪ 'a 'nan, ka'a 'cɛan  
 cɪdɪ man Izrael 'fla pɛɛnɔn da Bali  
 -le 'wɪ vɪdɪ -a 'vaa -e 'an 'bɔ Blamin  
 -pɪ -tadɪ 'e 'bɔ dɪ.

<sup>24</sup> Maan ve "nyian 'cɛɛ 'nan, 'wɪ  
 -tranlazan 'ka 'mlian 'wɪ "paazan  
 da dɪ. ɛn min 'suzan 'ka 'mlian 'e  
 plazan 'da dɪ. <sup>25</sup> -Yee "wɛan te 'wɪ  
 'e 'ka 'kan dɪ. 'Wɪ nen waa drɛ 'wɪ  
 "paazan lɛ bɛ, waa dra "nyian -a -  
 tranlazan "lɛ. ɛn 'wɪ nen waa drɛ  
 min plazan "lɛ bɛ waa dra "nyian -a  
 'suzan lɛ. ɛn "nyian bɛ "kɔnnɛnzan  
 ceje 'bɔ bɛ minnun -a laabʊ -yɔnnun  
 tazan Belzebul, -yee "wɛan 'wɪ nen  
 o -taa -a vɪɛ -yee "kɔnnɛn 'nɔn man  
 bɛ, e "mlianla "da!»

*Te 'ka "klan min lɔ dɪ!  
 (Lk 12.2-9)*

<sup>26</sup> «'Pian minnun nen o 'winun zɪɛ  
 -a dra 'cɛɛ bɛ, te 'ka "klan -wɔlɔ "dɪ!  
 Kɔɔ 'wɪ nen e ya tian 'e yɔɔdɪ min-  
 nun man bɛ, -a ta -taa "bɔlɛa. ɛn 'wɪ  
 pɛɛnɔn nen minnun 'ka tian -a tɔa  
 dɪɛ, -a -ci -taa 'silɛ -wɛɛ. <sup>27</sup> -Yee "wɛan  
 'wɪ nen maan ve 'cɛɛ klun tiidii 'va  
 bɛ, 'ka vɪ yɪdɛa, ɛn 'wɪ nen maan ve  
 'cɛɛ 'sure -ji bɛ, 'ka trɔan -tɔ -guada.

<sup>28</sup> ɛn te 'ka "klan minnun lɔ dɪ!  
 O -kɔlaman min po -tɛdɪ -a, te wa'a  
 'kɔlaman -a lei -tɛdɪ -a dɪ. 'Pian  
 'ka "klan Bali lɔ! Kɔɔ e -kɔlaman  
 min po -tɛdɪ -a, ɛn e -kɔlaman  
 min lei -tɛdɪ -a. Yaa dra 'tɛ nen  
 ya'a 'driman 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a va.  
<sup>29</sup> -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, "lo-  
 man "wɛnwɛnnɛnnun nen min 'ka  
 o taan "lala "kaga 'va dɪɛ, 'ka "tɪ Bali  
 yɪɛ a o da. -A -tʊ 'ka 'sia "va -e 'e  
 'tria te Bali 'bɔ "cɛɛ 'vɪ dɪ. <sup>30</sup> ɛn 'cee  
 vɛ bɛ, 'ka 'wulo "jɛ pɛɛnɔn nen 'ka  
 'win -ji bɛ, Bali -a pou "nen -tɔa. <sup>31</sup> -  
 Yee "wɛan te "klan -tʊ 'e 'kɔn 'ka 'ji  
 'mlɔnmlɔn dɪ, Bali 'ka "siala e -cia  
 "lomannun "da.

<sup>32</sup> Min nen yaa 'lɛ "cɛan minnun  
 'le 'nan, 'e ya 'an -sruzan 'a bɛ, maan  
 'le "cɛan "nyian 'an "tɪ "nen laji bɛ -  
 a 'lɛ 'nan, min 'gʊɛ 'an -sruzan nen.  
<sup>33</sup> 'Pian min nen e 'ka "vale e ve

minnun yi'e man 'nan, 'e ya 'an -sruzan 'a di'e, an 'bɔ 'nyian "an 've 'an "ti "nen laji be -a 'le 'nan, 'an -sruzan "ce'e di.»

*Minnun "ce'an 'e cin man Zozi -le "we'an*  
(Lk 12.51-53; 14.26-27; 17.33)

<sup>34</sup> «Te 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, an -ta 'trɛda 'nan -e 'ka 'man 'e 'fɔla -trɔɔ di! Ma'an 'talɛ 'nan -e 'ka 'man 'e 'fɔla -trɔɔ di, 'pian an -ta 'wɪ 'fɔlɛa 'ka man. <sup>35</sup> Kɔɔ an -ta 'wɪ 'fɔlɛa 'nen -klɔnmɔn 'lee 'e "ti yei, en an -ta 'wɪ 'fɔlɛa nɔnbɛ 'lee 'e "bɔ yei, en "nyian be an -ta 'wɪ 'fɔlɛa 'nen "bɔ 'lee 'e 'pɪ nan yei. <sup>36</sup> En min 'bɔ 'mangulinun 'be -taa "drɛle -a 'nanmannɔn 'a.

<sup>37</sup> Min nen e "ti ye "yi, -te "be "ce'e di, 'e "bɔ ye "yi e "mlian 'an da be, ya'a nyenle 'an -sruzan 'a di. En min nen e 'pɪ ye "yi, -te "be "ce'e di, e 'lu ye "yi e "mlian 'an da be, ya'a nyenle 'an -sruzan 'a di. <sup>38</sup> Min nen e ya "vale 'e -sɔɔnmlan 'an -sru "be, 'e 'wɪ yra yɪdi man, en 'e 'wɪ -kadɪ man yiba "plan da! -Te ya'a drɛle zɪ di'e, ya'a nyenle 'an -sruzan 'a di. <sup>39</sup> Min nen e ya 'e 'ladɪ 'yee 'trɛda da be, ya'a ye di. 'Pian min nen e 'pɛ 'si 'yee 'trɛda da "fo, en 'e 'fli -nɔn 'mɛn be, yaa ye.»

*Min nen e 'ka 'pɛ 'kun be Bali -a -ko "paa*

(Zan 13.20; Lk 10.16; Mk 9.41)

<sup>40</sup> «Min nen e 'ka 'pɛ 'kun be, te yaan 'pɛ 'kun. En min nen yaan 'pɛ 'kun be, te e min nen yaan 'pa 'sia be -a -pɛ 'kun. <sup>41</sup> Min nen e Bali 'lewei vɪzan -pɛ 'kun 'nan e ya Bali 'lewei vɪzan -a -le "we'an be, Bali -a san -ko "paa "le Bali 'lewei vɪzan -le 'wɪ 'zɔ. En min nen e min tɪglɪ 'pɛ 'kun 'nan e ya min tɪglɪ 'a -le "we'an be, Bali -a san -ko "paa "le min tɪglɪ 'le 'wɪ 'zɔ. <sup>42</sup> An -sruzan nen minnun 'ka -a siala fɛ -tɔ -a di'e, min nen e 'yi 'kulenen 'tɔ -nɔn -yrɛ 'nan e ya 'an -sruzan 'a -le "we'an be, maan ve 'ce'e 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, Bali -a -ko "paa 'wɪ nen yaa drɛ be -a man.»

## 11

<sup>1</sup> Zɪ Zozi ce'en 'winun pɛenɔn zɪe -a vidɪ man 'e -srunɔn 'fuda "fli "le be, en e 'si fɛ zɪe -a -nan. E -kɔ 'wɪ "paadɪ -a minnun ji 'lee Bali -le 'wɪ vidɪ -a minnun le fɛ zɪe -a "srɔn 'flanun da.

*Min -batize drɛzan Zan minnun 'pa 'sia Zozi 'va*  
(Lk 7.18-35)

<sup>2</sup> Tɔ zɪe -a wlu be, te Zan a -pɔ 'kuin. 'Winun nen Crizi -a dra be yaa 'man, en 'e -srunɔn 'pa 'sia "va, <sup>3</sup> 'nan o laabɔ -yrɔ 'nan: «Yi'e ci min nen kɔa 'man 'nan e -taa "be -a, -baa kɔa pee man -pɛan tian?»

<sup>4</sup> En Zozi "e -wle 'nan: «'Ka 'ku! 'Winun nen kaa 'man be, 'lee 'winun nen kaa -nan 'yɪ be, 'ka 'sɪnan 'pa Zan le. <sup>5</sup> 'Winun zɪe -nyren 'gɔ: An yi'e 'winɔn yi'e 'le 'sv. Minnun nen o -sran "tra "be an o wluan lou. An -kogobe 'si -kogobe 'tenɔn man. An "trɔen 'winɔn "trɔen 'le 'sv. Minnun nen o -ka be an o fuɔ. En an Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'yalɛ -tenɔn le. <sup>6</sup> Min nen e yi -tera an da en -a -pɛ -sru 'ka tɔale 'mlɔnmlɔn di'e, Bali -le -fɛa a -a san man.»

<sup>7</sup> Zɪ Zan -le 'pasianɔn zɪe o lidɪ 'sia 'o da be, en Zozi Zan -le 'wɪ vidɪ 'sia minnun nen -nan be -wle. Yaa laabɔ -wɔ 'nan: «-Me "le "we'an nen ka -kɔ Zan -nanjenle "bui "da? -Ce'an nen fulɔ ci -a nyɔnnan be, -a yɪnan "ce'e ka -kɔ di. <sup>8</sup> En -mɛ "le "we'an nen ka -kɔ "mɛn? Min nen e sɔ fenyian 'wɔ 'e da be, -a yɪnan "ce'e ka -kɔ di. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan sɔ fenyian fenyian be, mingɔnnen -le 'kuin nen waa ye. <sup>9</sup> 'Ka 'ci nrɔn 'nan Bali 'lewei vɪzan nen, -yee "we'an nen ka -kɔ. 'Wɪ 'kpa nen! 'Pian maan ve 'ce'e 'nan, Zan -dan "mlian Bali 'lewei vɪzan da. <sup>10</sup> Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«An 'bɔ Bali,  
an 'mɛn min -tɔ -tɔala 'i 'le,  
-yɛɛ 'i 'le si dra.»

Min nen Bali -a 'vɪ be Zan nen. <sup>11</sup> Maan ve 'ce'e 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'trɛda blamin -tɔ -dan 'ka 'mlian min -batize drɛzan Zan da di. 'Pian minnun nen o ya Bali -le mingɔnnen trɛdave -a be, o va min

"wennenen-dan "mlian Zan da. <sup>12</sup> Tu nen min -batize drezan Zan Bali -le 'wɪ vɪdɪ 'sia, 'trilii -e 'e bɔ ɕɛɛɣv yi -a bɛ, minnun a 'o 'tɔdɪ lou 'nan te Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e 'kʊ 'e 'lɛ dɪ. En minnun 'bɔ nɛn -wee 'wɪ a 'tɔndɔn zɪɛ, o ya "va 'nan 'e drɛ 'wee vɛ -a. <sup>13</sup> Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ pou siadɪ bɛ, Bali 'lewei vɪnɔn pɛɛnɔn -a 'vɪ 'e 'ɕɛn, ɛn 'wɪ zɪɛ e ya 'e 'ɕrɛn -tɛdɪ "nyian Moizi -le -pei 'fluba 'ji. En Zan "e 'wɪ 'tʊwli zɪɛ -a 'vɪ "nyian. <sup>14</sup> Wɪnun zɪɛ -te ka yi -tɛala "da 'nan 'wɪ 'kpa nɛn bɛ, maan ve 'ɕɛɛ 'nan, Eli nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'nan e -taa 'vaa -e Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e pou sia bɛ -a 'bɔ nɛn Zan -a. <sup>15</sup> Min nɛn 'wɪ man 'trɔɛn 'cɪ -a -wulo -man bɛ 'e man.

<sup>16</sup> -Naagɔnɔn bɛ an o -kɔɔnman -tinun man? O ya "le nannannun nɛn o ya srɔan -tɛnan -guada bɛ, -wee 'wɪ zʊ. -A -mienun -a ve 'o bɔɛnun lɛ 'nan: <sup>17</sup> <Kʊ -pʊ -tɛ 'ɕɛɛ, 'pian ka'a 'tanlɛ dɪ. "Drenun nɛn o min -wulo -man -taa "bɛ kʊa -fɔ 'ɕɛɛ, 'pian ka'a 'wuɔlɛ dɪ. <sup>18</sup> Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, zɪ Zan -ta bɛ, e fɛ 'sɔn, ɛn ya'a -wɛn mlinlɛ dɪ, 'pian minnun -a 'vɪ "man 'nan: <Yʊ -wliɪdɪ 'bɛ cɪ -a -sru.> <sup>19</sup> 'Bɛ nɛn 'gʊɛ 'an 'bɔ Blamin -pɪ -ta, "an "fɛ -ble, ɛn "an "wɛn -mlian, ɛn minnun -a 'vɪ 'an man 'nan: <Fɛ -bli -lagu nɛn 'maan, ɛn -wɛn -tɛzan nɛn 'maan.> En "nyian minnun -a 'vɪ 'an man 'nan: <'Sukɔlɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛnɔn bɛɛ nɛn 'maan.> 'Pian 'an drɛ wɪnun 'bɛ Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -cɪ -kɔɔnman.>

*Flanun nɛn -a danɔn 'ka yi -tɛlɛa  
Zozɪ da dɛ, Zozɪ 'wɪ 'pla -wlɛ  
(Lk 10.13-15)*

<sup>20</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozɪ 'wɪ 'tɔ 'flanun nɛn e 'lɛbɔ "fɔ wɪ "kaga drɛ "da "bɛ o man, kɔɔ wa'a 'wɪlɛ "man -e 'o 'si 'o drɛ wɪ -wliɪdɪnun man dɪ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: <sup>21</sup> «Koraze 'nɔn, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! Bɛzaida 'nɔn, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! 'Lɛbɔ "fɔ wɪnun nɛn o drɛ 'ka fla 'gʊɛ, "te o drɛ Tir 'lee Sidɔn 'flanun da bɛ, "te o 'tɛ 'yie 'wɪ 'o da -a -nan 'mɔn, ɛn "te 'o -ɕɛ

bʊ sɔ ɕɛɛn 'o man -a -nan 'mɔn. -A -cɪ -kɔɔndɪ nɛn 'nan o 'si 'o drɛ wɪ -wliɪdɪnun man. <sup>22</sup> -Yee "wɛan maan ve 'ɕɛɛ 'nan, yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, 'cee yra yɪdɪ 'plɛblɛ "mlian Tir 'nɔn 'lee Sidɔn 'nɔn 'le vɛ da. <sup>23</sup> En kaa nɛn ka cɪ Kapanamo 'nɔn 'a bɛ, e ya 'ka 'ji 'nan ka -ko Bali va laji? -ɕɛjɛ, 'pian Bali 'ka -sɔɔnmlan -kanɔn 'va. Kɔɔ 'lɛbɔ "fɔ wɪnun nɛn o drɛ 'ka 'va 'gʊɛ, "te o drɛ Sodɔm 'nɔn fla bɛ, "te 'fla zɪɛ e ya -nan tian ɕɛɛɣv yi -a. <sup>24</sup> -Yee "wɛan maan ve 'ɕɛɛ 'nan, yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, 'cee yra yɪdɪ 'plɛblɛ "mlian Sodɔm 'nɔn 'le vɛ da.»

*Zozɪ 'e "tɪ 'tɔ 'bɔ  
(Lk 10.21-22)*

<sup>25</sup> Tʊ zɪɛ -a man nɛn, Zozɪ Bali tru 'ba. Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ, yie cɪ labli 'san -a, ɛn yie cɪ 'trɛ 'san -a. Mɛin 'tɔ "yi "ve 'nan, 'wɪnun nɛn yia yɔɔ minnun nɛn 'o 'fli "siala 'wɪ 'tɔnɔn -a bɛ o man bɛ, yia ta 'bɔla minnun nɛn 'o 'fli drɛ nannannun -a bɛ -wlɛ. <sup>26</sup> 'Wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ 'wɪ nɛn e cɪ 'i 'cɪ 'sɔ 'a bɛ, -a 'bɔ nɛn yia drɛ.

<sup>27</sup> Fɛ pɛɛnɔn 'pɛba a 'e wʊdɪ 'an 'lɔ, 'an "tɪ yie drɛ zɪ. 'An "tɪ 'saza 'bɛ 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a -pɪ -a bɛ 'an -tɔa. En 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a -pɪ -a bɛ 'an 'saza 'bɛ 'an "tɪ -tɔa. En "nyian 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a -pɪ -a bɛ, min nɛn an ya "va 'nan 'an ta bɔala -yrɛ "bɛ, -a san 'bɛ 'an "tɪ -tɔa.

<sup>28</sup> 'Ka pɛɛnɔn, 'ka 'ta 'an 'va! 'Ka "koe "a 'e 'nyandɪ, kɔɔ -trɔ nɛn 'ka 'win -ji bɛ -a cibɛn a, -yee "wɛan 'ka 'ta 'an 'va -e 'an 'ka 'trɔa. <sup>29</sup> 'Ka 'wɪ 'man -e 'an drɛ 'ka 'tazan -a! 'Ka -sɔɔnla 'an -sru -e 'ka 'wɪ -tranla 'an 'va! Ma'an 'tɛ 'paa 'ka da da dɪ, ɛn "nyian bɛ, an 'ka 'tʊdʊ pɛɛnɔn "siala min -a. 'An 'va zia bɛ, 'ka 'cɪ yra 'tra. <sup>30</sup> Kɔɔ -si nɛn maan -kɔɔnmlan 'ɕɛɛ -e 'ka 'sia bɛ, e ya 'ka 'sia -si -a. En -trɔ nɛn maan -nɔan 'ɕɛɛ -e 'ka 'sia bɛ, e ya 'fogo 'fogo.»

**12**

*Zozɪ 'wɪ tin 'ba Zuɪf 'nɔn 'le 'flinla*

'yi man

(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

<sup>1</sup> "Bε -sru 'flinla "yi -tu da bε, εn Zozi 'lee 'e -srunon fei -tu 'cendi 'sia 'ji. Tu zιε -a wlu bε, te dra -a -srunon -tea. Fε 'wλε nen fei zιε -a da bε, waa cεεn, εn waa -blidi 'sia. <sup>2</sup> Zi Farizen 'non -a -nan 'yi bε, εn waa 'vι Zozi lε 'nan: «"I 'yio 'i -srunon 'a! 'Wι nen wa'a dra -cee 'flinla "yi da dιε, -a 'bo nen o ci -a drenan bε.»

<sup>3</sup> En Zozi -a laabu -wλo 'nan: «'Wι nen -kaa tra David -a dρε 'o 'vale 'yee minnun -a bε, ka 'a tian -a ta vilε dvu? Te dra o -tea "bε, <sup>4</sup> e wla Bali -le 'kuin, εn 'kpoun nen waa 'pla Bali -le vε -a bε, yaa 'sia, yaa bli, εn e 'yee minnun "le "non, 'pian te -a 'kpoun 'bo zιε Bali -pannon 'saza 'bε -ble. <sup>5</sup> En "nyian bε, kaa ta 'vι Bali -le 'fluba 'ji 'nan, 'flinla "yi da bε, Bali -pannon 'ko 'nyranman 'pale Bali -pan 'kuin. 'Flinla "yi 'srōen nen waa sre zιε, 'pian o ya Bali -pan 'kuin -le "wεan bε, min -tu 'ka 'wι 'tōa o man dι. <sup>6</sup> Maan ve 'cεε 'nan, fε nen 'bε -dan "mlian Bali -pan 'kōn da bε, 'bε a 'gv. <sup>7</sup> E ya 'e 'cren -tedι Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nyrinda 'e 'sen 'ka da!

'Bε ci 'wι "yi "a,  
'pian 'sraga budi bε,  
'bε a 'e "tun.»

"Te ka 'wι zιε -a -ci 'man bε, 'men minnun nen wa'a 'wι 'wλidi "tu dρεlε 'labε dιε, "te ka 'a 'wι 'tōa o man "fo "dι. <sup>8</sup> Fε nen maan 'vι zιε -yεε ci 'nan, 'an 'bo Blamin -pι mεen ci 'flinla "yi san -a.»

*Min -tu nen -a -pela 'ka 'e man bε  
Zozi -a beli*

(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

<sup>9</sup> Zozi 'si fε zιε -a -nan, εn e -kv -wee cin yι 'kuin. <sup>10</sup> 'Kōn zιε -a -ji bε, min -tu nen -a -pela 'ka 'e man bε, e ya -nan. -A -nan nen minnun 'wι 'gvε -a laabu Zozi 'lō 'nan -e 'o -kōla 'wι 'tōdi -a "man "le "wεan. O -yre 'nan: «-Cee -pei -tō wι -a -si -non 'nan min 'e 'cε 'si min man 'flinla "yi da?»

<sup>11</sup> En Zozi -a 'vι -wλε 'nan: «Min -tu 'ka 'ka yei, -te -yee 'bla a -towli "cε,

εn e -te -klu -ji 'flinla "yi da bε, -e 'e vilε 'e 'si dι. <sup>12</sup> Blamin 'wι a e -cia 'bla da. -Yee "wεan -a -si a min lō -e 'e 'wι "yi "dρε min lε 'flinla "yi da.»

<sup>13</sup> En Zozi -a 'vι min nen -a -pela 'ka 'e man bε -yre 'nan: «'I 'pe 'sv "ji!» Min zιε 'e 'pe 'sv "ji, εn -a -pε zιε e dρε "plōnblōn "le -a -pε -tu -le 'wι 'zv. <sup>14</sup> Zi e 'wι zιε -a dρε bε, εn Farizen 'non 'bōla bei. O -kv 'o cin yιε. Waa 'pla "da 'nan, 'o Zozi 'man -wεε -e 'o -te.

*Bali 'suzan nen Bali -a 'si "va "bε  
Zozi nen*

(Mk 3.7-12; Lk 6.17-19)

<sup>15</sup> 'Wι nen -a -cin ci Farizen 'non 'ji 'nan 'o dra bε, Zozi -a -kōnnen 'yι, εn e 'si fε zιε -a -nan, e -kv. Min "kaga "kōla -a -sru, εn minnun nen 'o 'man "yaaman bε, e -ce 'si o pεenon man, <sup>16</sup> 'pian e 'wι 'pla -wλε 'kagla 'nan, te 'wee 'tō fuila "man "dι! <sup>17</sup> 'Wι nen Bali 'lewei vizan Ezai -a 'vι 'e 'cεn bε, zι e 'lε sōo zιε. Kōo yaa 'vι 'nan: <sup>18</sup> «Bali "e 'nan:

«'An 'suzan nen maan 'si "va "bε, -nyren "bε.

Maan ye "yi εn -yee 'wι 'an 'ci "nranman.

An 'men lei 'saun -nōan -yre.

Zι an min "siala min tiglι 'a 'an 'lε bε, -yεε ve 'leglōn pεenon 'ji 'non lε.

<sup>19</sup> Ya'a ve -sa -a dι, εn ya'a -paanman -a vidι -a dι.

En "nyian bε,

ya'a ve -guada -trilii dι.

<sup>20</sup> Maan ve 'cεε 'nan,

-cεan nen e ya 'e 'widι bε,

'an 'suzan zιε,

ya'a sūmlan "nen "dι.

En 'te nen e cεen "dridι man bε,

ya'a 'driman dι.

Yaa dra -bleble zιε -trilii,

-e zι an min "siala min tiglι 'a 'an 'lε bε,

minnun pεenon 'o -ci man.

<sup>21</sup> 'Tredanon pεenon yie 'fo -yre 'nan, -yεε min "sia 'wι 'ji.»

*Zozi 'wι 'pla Farizen 'non lε*

(Mk 3.22-30; Lk 11.14-23; 12.10; 6.43-45)

<sup>22</sup> "Bε -sru εn minnun -ta min -tu nen -yv -wλidi "a -a -sru "bε, -a Zozi

le. Min zɪe -yʊ -wɪdɪ 'bɔ -a yɪe 'wi, en yaa drɛ bobo -a. Zozi -a beli, en e wɪ, en e fɛnan yɪ. <sup>23</sup> 'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ, e minnun pɛɛnɔn 'plo 'fɔ, en waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «Min 'labɛ e -kɔan David kluda min -a 'kpagba.»

<sup>24</sup> Zɪ Farizɛn 'nɔn 'wɪ nɛn minnun -a 'vɪ bɛ -a 'man bɛ, en waa 'vɪ -wɛ 'nan: «-Yɔnun tazan Belzebul -le 'plɛblɛ 'a nɛn min 'labɛ e -yʊ -wɪdɪnɔn -pian "minnun -sru.»

<sup>25</sup> 'Wɪ nɛn Farizɛn 'nɔn 'jɪ bɛ, Zozi -a -tɔ, en e 'nan -wɛ 'nan: «-Te 'lɛglɔn 'tʊ -jɪ minnun cɛɛn 'e cin man, en o ya -kuli -tanan 'o cin man bɛ, 'lɛglɔn zɪe e -wɪa. -Te 'fla -tʊ da 'nɔn 'bɛ cɪ 'wɪ 'tʊwɪ zɪe -a drɛnan oo, 'fla zɪe ya'a 'mɔan dɪ, -e 'e -wɪ. En -te 'kɔn 'tʊwɪ 'le "nɛn 'nɔn 'bɛ cɪ 'wɪ 'tʊwɪ zɪe -a drɛnan oo, "kɔnnɛn zɪe e -wɪa. <sup>26</sup> -A -tʊwɪ "nɛn "nyian Satan 'lee -yee -yɔnun -le vɛ -a. "Te -wɛɛ cɛɛn 'e cin man, en o ya -kuli -tannan 'o cin yei 'bɛ, "te -yee mingɔnnɛn trɛ -wɪ -a -nan 'mɔn.

<sup>27</sup> Kaa 'vɪ 'an man 'nan, Belzebul 'bɛ 'plɛblɛ -nɔan 'mɛn en an -yʊ -wɪdɪ -pian "minnun -sru, 'bɔ 'cɛe 'nɛnnun -le vɛ bɛ cɛɛ vɛ -nɔn? 'Wɪ nɛn kaa vɛ 'an man, -te ka'a vɛ 'cɛe 'nɛnnun man dɪɛ, yaa -kɔanman 'nan -tin a 'e 'tɛdɪ 'ka da. <sup>28</sup> 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, Bali lei 'bɛ 'plɛblɛ -nɔan 'mɛn, en an -yɔnun -pian "minnun -sru. 'Wɪ zɪe -yɛɛ -kɔanman 'nan Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔla 'ka 'va. <sup>29</sup> En "nyian bɛ, maan vɛ 'cɛɛ 'nan, Satan nɛn e ya min 'plɛblɛ 'a bɛ, waa "kuan waa -yrɪman 'vaa, en min -kɔlaman 'e -wɪamlan -yee 'kuin -e 'e -yee fɛnan "koola.

<sup>30</sup> Min nɛn e 'ka 'an 'va dɪɛ, te -a pei a 'e 'padɪ 'an man. En min nɛn ya'a 'paa 'an 'va -e 'kʊ fɛ tre 'e cin man dɪɛ, yaa fuimlan "man. <sup>31</sup> E ya "le 'an 'wɪ 'pla 'cɛɛ 'nan, 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn nɛn min -a dra bɛ, Bali -kɔlaman -a 'cɛdɪ -a min lɛ. En "nyian -te min Bali srɔn bɛ, Bali -kɔlaman -a 'cɛdɪ -a min lɛ. 'Pian 'wɪ nɛn Bali lei 'saun -a dra bɛ, min nɛn e "we "man -wɪdɪ "bɛ, Bali 'ka -a cɛa -a san

lɛ 'li "fo "dɪ. <sup>32</sup> Min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ 'vɪ 'an 'bɔ Blamin -pɪ man bɛ, waa "cɛa -yrɛ. 'Pian min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ 'vɪ Bali lei 'saun man bɛ, -te -a yɪe a "man 'trɛda 'gʊ oo, -te -e -ka oo, wa'a cɛa -yrɛ "fo "dɪ.

<sup>33</sup> O yiba 'kpa -tɔa 'e 'blɔ man. -Te yiba "a "yɪ "bɛ, -a 'blɔ -kɔan "yɪ, en -te yiba "a -wɪdɪ "bɛ, -a 'blɔ -kɔan -wɪdɪ. <sup>34</sup> Min -wɪdɪnɔn! 'Wɪ "yɪ 'ka 'kɔlaman -e 'e 'bɔla 'ka 'le dɪ, kɔɔ 'ka 'ci wɪ a -wɪdɪ. -Yɛɛ cɪ 'nan 'wɪ nɛn 'e fadɪ min -jɪ bɛ -yɛɛ bɔala min 'le. <sup>35</sup> Min nɛn -a ci wɪ a "yɪ "bɛ, -a 'le nɛn 'wɪ "yɪ bɔala, en min nɛn -a ci wɪ a -wɪdɪ "bɛ, -a 'le nɛn 'wɪ 'wɪdɪ bɔala. <sup>36</sup> Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, yɪ nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn min a 'bɔla 'e 'le bɛ, yɪ zɪe -a da nɛn min -a -ci vɛ. <sup>37</sup> Kɔɔ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn min -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ -tin -tɛa "min da, en -yɛɛ min -le tin dra 'nɔnnɔn.»

Zozi 'ka 'wɪɛ "man -e 'e 'lɛbo "fɔ wɪ drɛ dɪ

(Mk 8.11-12; Lk 11.16, 29-32)

<sup>38</sup> "Bɛ -sru en 'fluba 'ci vɪnɔn -mienun 'lee Farizɛn 'nɔn -mienun 'wɪ laabʊ Zozi 'lɔ. O -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'i 'wɪ 'tʊ drɛ -e 'e -ci -kɔɔn 'kʊɛ 'nan i "sia Bali va!»

<sup>39</sup> En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «-Naagʊnɔn, ka ya min -wɪdɪnɔn -a, ka cɛɛn Bali man, en ka ya "va 'nan, 'an 'wɪ 'tʊ drɛ -e 'e -kɔɔn 'nan 'an "sia Bali va. 'Pian maan vɛ 'cɛɛ 'nan, Bali 'ka "nyian 'wɪ nɔan -kɔɔn "vɛ pee dra 'ka 'va 'gʊ dɪ, -te ya'a 'silea 'wɪ nɛn e 'bɔ Bali 'lewei vɪzan Zonazi man bɛ -a dɪɛ. <sup>40</sup> 'Wɪ nɛn e 'bɔ Zonazi man bɛ -nyrɛn 'gʊ. E yɪ drɛ pɔ -dan tʊ pɔn -jɪ yaaga. 'Wɪ 'tʊwɪ zɪe e bɔa 'an 'bɔ Blamin -pɪ man, an yɪ dra 'trɛ 'jɪ yaaga.

<sup>41</sup> Yɪ nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, Ninivi 'nɔn 'bɛ 'wɪ -tɔa -naagʊnɔn man. Kɔɔ zɪ Zonazi Bali -le 'wɪ 'vɪ Ninivi 'nɔn lɛ bɛ, o 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, en o -sɔɔnɪa Bali -sru. <sup>42</sup> En "nyian bɛ, lɪmɔn -tʊ nɛn 'li e ya mingɔnnɛn -a 'trɛda "tre 'zia bɛ, yɪ nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, -yɛɛ 'wɪ -tɔa -naagʊnɔn man. Kɔɔ e

'si 'trɛda fɛnan -kɔɔbli 'nan, 'nan -e 'e Salomɔn -le 'wɪ 'tɔɔdi yɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn -a -dan "mlian Salomɔn da bɛ, e ya 'gʊ.»

-Yv -wɪdɪ "lɪdɪ 'e da  
(Lk 11.24-26)

<sup>43</sup> «-Te -yv -wɪdɪ 'si min -tʊ -sru "bɛ, e -cia "wʊdɪ -a fɛnan -kadɪnʊn -nan. E -cia "fɛnan -wɛɛdɪ -a 'nan -e 'e -nyran nan, 'pian -te ya'a yɪɛ dɪɛ, <sup>44</sup> -e 'e vɪ 'nan: <An lia 'an da 'mɛn 'kɔn nɛn an ci 'nɛn "ji bɛ, -a -ji.> -Te e -ta, te -a -nan a e "koodɪ, te fɛnun a 'e wʊʊladɪ "da, ɛn -a -ci a 'e "tun "bɛ, <sup>45</sup> tɔɔn e -ko 'e -sru, -e 'e -yv -wɪdɪ 'sɔravli "nɛn o -wɪdɪ "mlian "da "bɛ o 'pa 'e 'va, -e 'o 'ta -nyran 'kɔn zɪɛ -a -ji. "Yɛɛ 'le 'sran bɛ, min zɪɛ -yɛɛ -kɔndɪ -wɪdɪ "mlian -a tɛdɛ vɛ da "fo. 'Wɪ -tʊwɪli zɪɛ -yɛɛ dra -naagɔnɔn lɛ.»

-Tɪ nɛn Zozi -a "sɪala 'e drɪ 'a?  
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

<sup>46</sup> Zozi 'fʊ tin 'banan minnʊn zɪɛ -wɛɛ, ɛn -a "bʊ 'lee -a "bʊnʊn -ta. O -fʊ 'o 'tɔɔdi bei, ɛn o 'nan 'o ya "vale 'o 'wɪ tin "baa -yrɛ. <sup>47</sup> ɛn minnʊn nɛn o ci Zozi wei mannan bɛ, o va min -tʊ -kv -a vɪɛ -yrɛ 'nan: <'ɪ "bʊ 'lee 'i "bʊnʊn a bei, o ya "vale 'o tin "baa 'yɪɛ.»

<sup>48</sup> 'Pian Zozi 'e min zɪɛ -yrɛ 'nan: «-Tɪnʊn 'bɛ ci 'an "bʊ "a, ɛn -tɪnʊn 'bɛ ci 'an "bʊnʊn -a?» <sup>49</sup> Zi e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -a -nan nɛn 'e 'pɛ 'sʊ "ji 'e -srunɔn da, ɛn e 'nan: «"Ka 'yɪɔ, 'an "bʊ 'lee 'an "bʊnʊn nɛn 'gʊ. <sup>50</sup> Fɛ nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ ci 'nan min nɛn yaan "tɪ "nɛn laji bɛ -a ci 'sɔ wɪ dra bɛ, -yɛɛ ci 'an "bʊ "a, ɛn -yɛɛ ci 'an "blu -a, ɛn -yɛɛ ci 'an "bʊ -a.»

### 13

'Saa 'fɔzan man -kɔnnɛn  
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

<sup>1</sup> Yi -tʊwɪli zɪɛ -a da bɛ, Zozi 'si 'kuin, ɛn e -kv -nyɛnɛa Galilɛ 'yɪ 'plo man. <sup>2</sup> Minnʊn a trenan "man "kaga, -yɛɛ "wɛan e -kv -fɔɛ -klʊ -ji, ɛn e -nyran. Minnʊn pɛɛnɔn "o -fʊʊ 'yɪ 'plo da, <sup>3</sup> ɛn e 'wɪ "paadɪ 'sia o ji -kɔnnɛnnʊn -fɔdɪ -a -wɛɛ. E 'nan -wɛɛ nan:

«Min -tʊ 'bɛ 'kv 'saa 'fɔɛ. <sup>4</sup> "Yɛɛ -kɔn -a wɛɛnnan bɛ, ɛn -a 'wɛɛ plɔɛn 'sran si man. "Lomannʊn -ta, ɛn waa blɪ. <sup>5</sup> -A 'wɛɛ -mie -sran "nyian puo da, fɛnan nɛn 'trɛ 'ka "kaga "dɪɛ, -a -nan. E bɔdɪ 'sia tada, kɔɔ 'trɛ 'ka "da "kaga "dɪ. <sup>6</sup> 'Pian zɪ yɪɛ "ɛ bɔla "ji "bɛ, 'saa zɪɛ e 'tɛ blɪ, ɛn e -ka, -a "sɛin 'ka 'kʊɛ -kɔɔbli dɪ -le "wɛan. <sup>7</sup> ɛn -a 'wɛɛ -mie -sran "nyian fɛnan nɛn -tɛin -taa "bɔɛ bɛ -a -nan. -Tɛin zɪɛ e 'tu, yaa -maan 'saa 'ka bɔɛ dɪ. <sup>8</sup> ɛn -a 'wɛɛ -mie -sran 'trɛ "yɪ "da, e 'bɔ, e -sɛn "da. 'Saa bɛ -tʊ 'wɛɛ a "man -yaa tʊ, ɛn -a bɛ -tʊ 'wɛɛ a "man -fuba 'shɛɛdʊ, ɛn -a bɛ -tʊ 'wɛɛ a "man -fuba yaaga. <sup>9</sup> Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "ci -a -wulo -man bɛ, -a san 'e man!»

-Mɛ "le "wɛan nɛn Zozi 'wɪ tin 'ba -kɔnnɛn "ji?

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

<sup>10</sup> Zozi -srunɔn pli Zozi man, ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn i 'wɪ tin 'ba minnʊn 'labɛ -wɛɛ -kɔnnɛn "ji?»

<sup>11</sup> ɛn Zozi 'e -wɛɛ 'nan: «Kaa 'gʊɛ, 'ka lɛ nɛn Bali 'yɛɛ 'wɪ yɔɔdɪ nɛn 'e min "paala 'a bɛ -a -ci 'si. 'Pian minnʊn nɛn o 'ka -an -sru "dɪɛ, "o 'wɪ pɛɛnɔn maan -kɔnnɛn "ji. <sup>12</sup> 'Wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ min nɛn e ya -yrɔ "bɛ, -a lɛ nɛn waa -nɔan, -e 'e -tɔ 'e 'ciɪla "da. 'Pian min nɛn -yɛɛ "ka "dɪɛ, -a "tiɛnnɛn nɛn yaa -tɔa "bɛ, waa "sia -yrɔ. <sup>13</sup> 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan nɛn an 'wɪ tin "baa minnʊn 'labɛ -wɛɛ -kɔnnɛn "ji, kɔɔ o yɪɛ a "ji fɛnan yɪ vɛ -a, 'pian wa'a fɛnan ye dɪ. ɛn 'wɪ man "trɔɛn "a o -wulo -man, 'pian wa'a 'wɪ maan dɪ, ɛn waa 'wɪ 'ci maan dɪ. <sup>14</sup> 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ 'bɔ o man. Yaa 'vɪ nan:

<'Ka "trɔɛn -tɔa 'wɪ lɛ 'kpa tɪglɪ,  
'pian ka'a -ci maan dɪ.

Ka fɛnan -nanjɛan 'kpa tɪglɪ,

'pian ka'a -kɔnnɛn 'ye dɪ.

<sup>15</sup> -Yɛɛ ci 'nan minnʊn 'labɛ 'o 'bli da -tɔ 'pleblɛ,

'o 'fli "trɔɛn dre "yuyyɪ,

ɛn 'o yɪɛ 'lɛ 'wʊ 'o 'bɔ 'a.

Waa dre zɪɛ 'nan,

-e 'o vɪlɛ 'o fɛnan yɪ dɪ,  
 ɛn -e 'o vɪlɛ 'o 'wɪ man dɪ,  
 ɛn -e 'o vɪlɛ 'o 'wɪ 'ci man dɪ.  
 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ waa drɛ 'nan,  
 "tɔgɔ 'o -sɔɔnɪa 'an -sru  
 -e 'an o 'si 'wɪ 'ji.»

16 'Pian kaa nɛn ka cɪ 'an -srunɔn  
 'a 'gʊɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ  
 'ka yɪɛ fɛnan ye, ɛn 'ka "trɔɛn 'wɪ  
 'ci maan. 17 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ  
 'a 'nan, Bali 'lewei vɪnɔn "kaga, 'lee  
 minnun nɛn o 'ta 'wɔla Bali wei da  
 bɛ o "kaga -a man wɛɛ 'nan, fɛ nɛn  
 kaa ye bɛ "o 'ye, 'pian wa'a -kɔlɛ  
 -a yɪdɪ -a dɪ. ɛn "nyian waa man  
 wɛɛ 'nan, 'wɪ nɛn kaa maan 'gʊɛ "o  
 maan, 'pian wa'a -kɔlɛ -a mandɪ -  
 a dɪ.»

*Zozi 'saa 'fɔzan man -kɔnnɛn "ci  
 'vɪ*

*(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)*

18 «Kaa nɛn ka cɪ 'an -srunɔn 'a bɛ,  
 -kɔnnɛn "nɛn maan -fɔ 'saa 'fɔzan  
 man bɛ, an "ta -a -ci ve 'cɛɛ. 19 Min  
 -mienun -le vɛ bɛ, 'wɪ nɛn e 'bɔ 'saa  
 'wɪlɛ nɛn e -sran -si man bɛ -a man  
 bɛ, -yɛɛ bɔa "nyian -wee "man. 'O  
 "trɔɛn "tɔ Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ  
 min da 'wɪ lɛ, 'pian o "trɔɛn "yuyu  
 'tan. Tɔɔn ɛn Bali 'nanmanzan 'ta  
 'winun nɛn -a -cin -fɔla o ji bɛ, -a  
 "koole. 20 Min -mienun -le vɛ bɛ, 'wɪ  
 nɛn e 'bɔ 'saa 'wɪlɛ nɛn e -sran puo  
 da bɛ, -a man bɛ, -yɛɛ bɔa "nyian  
 -wee "man. O Bali -le 'wɪ maan,  
 'nun tɔɔn o "we "man ci "nrandɪ -a.  
 21 'Pian o 'ka 'o 'tɔdɪ "da 'plɛblɛ dɪ,  
 -Te 'wɪ 'tɔndɔn bɔdɪ "sia o man, ɛn  
 minnun 'te 'padɪ 'sia o da 'nan o wɪ  
 Bali -le 'wɪ man -le "wɛan bɛ, tɔɔn -  
 e 'o 'pɛ 'si Bali -le 'wɪ -sru. 22 Min  
 -mienun -le vɛ bɛ, 'wɪ nɛn e 'bɔ 'saa  
 'wɪlɛ nɛn e -sran fɛnan nɛn -tɛin -taa  
 'bɔlɛ bɛ, -a -nan bɛ, -yɛɛ bɔa -wee  
 "man. O Bali -le 'wɪ maan, 'pian -  
 wee ci "nrɔndɪ 'trɛda fɛnun da, 'lee  
 -wee "lala yɪdɪ "yi "bɔv "bɛ, e -si -  
 tɔa Bali wei lɔ -e 'e 'nyranman 'pa  
 o man. 23 'Pian min -mienun -le vɛ  
 bɛ, 'wɪ nɛn e 'bɔ 'saa 'wɪlɛ nɛn e -sran  
 'trɛ "yi "da bɛ, -a man bɛ, -yɛɛ bɔa  
 "o man. O Bali -le 'wɪ maan, o "we  
 "man, tɔɔn 'nyranman nɛn Bali wei

-a 'padɪ "siala o man bɛ -a "nɛn bɔala  
 -dan. Te o drɛ 'le 'nan 'saa nɛn -a  
 bɛ -tɔwɪlɪ 'wɪlɛ a "man -yaa tɔ, ɛn -a  
 -tɔwɪlɪ 'wɪlɛ a "man -fuba 'shɛɛdɔ, ɛn  
 -a -tɔwɪlɪ 'wɪlɛ a "man -fuba yaaga bɛ,  
 -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.»

*Zozi -kɔnnɛn "fɔ lu 'wɪlɛ -wɪlɪdɪ "da*

24 Zozi -kɔnnɛn "pee -fɔ "nyian -  
 wɪlɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -  
 blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E ya "le  
 min -tɔ 'bɛ 'yɛɛ fei 'pa, ɛn e 'saa 'fɔ  
 "da. 25 'Pian, zɪ -pei 'tan, ɛn minnun  
 a yɪ -tɛnan bɛ, min zɪɛ -a 'nanman-  
 zan 'ta, e lu -wɪlɪdɪ 'wɪlɛ wɛɛn fei zɪɛ  
 -a da, ɛn e -kɔ. 26 'Saa zɪɛ e 'bɔ, e -sɛn  
 "da, ɛn lu -wɪlɪdɪ "e 'bɔ 'wɔ "nyian.

27 Minnun nɛn 'o yɪɛ -tɔa "fei 'bɔ  
 'va te waa man dra bɛ, o -ta -a vɪlɛ  
 fei san lɛ 'nan: «'Kɔ 'san, 'saa 'saza  
 nɛn yia -fɔ 'yɛɛ fei. E drɛ 'kɔ, ɛn lu  
 -wɪlɪdɪ 'bɔ 'ji?»

28 ɛn e 'nan -wɪlɛ 'nan: «'An 'nan-  
 manzan 'bɛ drɛ.» ɛn -yɛɛ minnun  
 'bɔ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Kɔ "ta -ko -a  
 "sɔvɛa?»

29 ɛn e 'nan -wɪlɛ 'nan: «-Cɛjɛ, te  
 'ka drɛ dɪ! "Tɔgɔ "cɛɛ vɪ 'nan ka lu  
 -wɪlɪdɪ 'sɔla bɛ, 'ka 'saa 'pa 'va. 30 'Ka  
 o 'tɔv 'o trɔv 'e cin va -trɪlɪi, -e 'saa 'tɛ  
 tɔv 'e bɔ. 'Saa 'tɛ tɔv -man bɛ, maan ve  
 'saa 'tɛnɔn lɛ 'nan, 'o lu 'wɪlɛ -wɪlɪdɪ  
 "sɔvɛa 'e 'flin, 'wɛɛ -yrɪ, -e 'wɛɛ 'tɛ 'blɪ.  
 ɛn 'saa bɛ, 'wɛɛ 'tɛ, -e 'wɛɛ 'sɛn 'mɛn  
 'trɛbɔ -ji.» »

*Fei fɛ 'wɪlɛ 'tɔ man -kɔnnɛn 'lee  
 'mannyan man -kɔnnɛn*

*(Mk 4.30-32; Lk 13.18-21)*

31 Zozi -kɔnnɛn "pee -fɔ "nyian -  
 wɪlɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -  
 blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E ya "le  
 min -tɔ 'bɛ fei fɛ 'wɪlɛ "wɛnnɛn 'tɔ 'si,  
 ɛn yaa -fɔ 'yɛɛ fei. 32 Fei fɛ 'wɪlɛ zɪɛ -  
 a "wɛnnɛn "mlɪan fei fɛ 'wɪlɛ pɛɛnɔn  
 nɛn min -a -fɔa 'fei bɛ -a da. 'Pian -te  
 waa -fɔ ɛn e 'bɔ bɛ, -a -dan "mlɪan fei  
 'wɪlɛ pɛɛnɔn da. E dra "le yɪba 'zɔ, te  
 "lomannun a o "kɔɛ "tɔnan -a plan  
 -ji.»

33 ɛn e -kɔnnɛn "pee -fɔ "nyian -  
 wɪlɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -  
 blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E ya "le

lumən -tʷ 'bɛ -fari puu "sonun yaaga 'si, e 'mannyan "wɛnnən 'wʊ "va, ɛn yaa baa. 'Mannyan zɪɛ e -fari -pʊ 'bɔ siiman 'e pɛɛnən.»

-Mɛ "le "wɛan nɛn Zozi 'wɪ tin 'ba -kɔnnɛn "ji?

(Mk 4.33-34)

<sup>34</sup> -Kɔnnɛn "ji nɛn Zozi wɪ pɛɛnən zɪɛ -a 'vɪ minnun "kaga "nɛn 'o cin 'yɪ bɛ -wlɛ. Ya'a 'wɪ 'tʷ vɪɛ -wlɛ te e 'ka -kɔnnɛn "ji dɪ. <sup>35</sup> Zozi -a drɛ zɪɛ 'nan, -e 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan -a 'vɪ bɛ, 'e 'lɛ sɔɔ. Bali 'lewei vɪzan -a 'vɪ 'nan:

«-Kɔnnɛn "ji nɛn an 'wɪ tin "baa minnun lɛ.

'Wɪnun nɛn o -fʊ 'e yɔɔdɪ

'trɛda pou sianan "trilii

-e 'e 'bɔ cɛɛɣʊ yɪ -a bɛ,

maan ve minnun lɛ.»

Zozi lu 'wlɛ -wɪdɪ "man -kɔnnɛn "ci 'vɪ

<sup>36</sup> 'Bɛ -sru, Zozi minnun "kaga zɪɛ o 'tʷɪ, ɛn e -kʊ "kɔnnɛn 'o 'vale 'e -srɛnɔn 'a. -A -srɛnɔn pli "man, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «-Kɔnnɛn "nɛn yɪa -fɔ lu 'wlɛ -wɪdɪ "da bɛ, 'i -ci 'vɪ 'kʊɛ!»

<sup>37</sup> ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Min nɛn, e 'saa 'fɔ bɛ, 'an 'bɔ Blamin -pɪ nɛn. <sup>38</sup> Fei 'bɔ bɛ, 'trɛda nɛn.

'Saa 'wlɛ bɛ, minnun nɛn o 'ta wɔla Bali -sru "bɛ o nɛn. Lu 'wlɛ 'wɪdɪ "bɛ, minnun nɛn o 'ta wɔla Satan -sru "bɛ o nɛn. <sup>39</sup> Min zɪɛ -a 'nan -manzan nɛn e lu 'wlɛ 'wɪdɪ wɛɛn bɛ, Satan nɛn. 'Saa 'tɛ tʷ bɛ, yɪ nɛn Bali 'trɛdanɔn -le tin "baa bɛ -nyrɛn. ɛn 'saa -tɛnɔn bɛ, Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o nɛn. <sup>40</sup> O lu 'wlɛ 'wɪdɪ 'tɛ blɪ, 'wɪ 'tʷwɪ zɪɛ -yɛɛ dra yɪ nɛn Bali 'trɛdanɔn -le tin "baa bɛ -a da. <sup>41</sup> 'Wɪ nɛn e -taa "drɛɛ bɛ -nyrɛn 'gʊ: 'An 'bɔ Blamin -pɪ 'an 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ o "paa -sia. 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn, 'lee minnun nɛn waa dra -e min 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ bɛ, min 'pasianɔn o bɔ "va minnun nɛn Bali mingɔnnɛn -ble o da bɛ o yɛi. <sup>42</sup> O minnun zɪɛ o -sɛan 'tɛ -dan 'va. Fɛnan nɛn -wuɔdɪ 'lee 'shɛ da -blɪdɪ cɪ bɛ -a -nan. <sup>43</sup> Tɔɔn -e minnun nɛn o 'ta 'wɔla Bali -sru "bɛ, o ta 'e 'sʊ 'o 'tɪ "le mingɔnnɛn trɛda, te o -san a

"le yɪɛ 'san -le 'wɪ 'zʊ. Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man bɛ -a san 'e man!»

Zozi -kɔnnɛn "fɔ -gan da

<sup>44</sup> Zozi "e 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ -nyrɛn 'gʊ. E ya "le 'nan -gan -tʷ nɛn 'e yɔɔdɪ fei -tʷ da. Min -tʷ -kʊ, e -gan zɪɛ -a 'yɪ, ɛn "e yɔɔ "nyian. -A cɪ "nranman "bʊʊ -le "wɛan, e 'yɛɛ fɛnɔn pɛɛnɔn 'tan, ɛn e -kʊ fei zɪɛ -a 'lɔɛ -a man "lala -a.»

<sup>45</sup> ɛn e -kɔnnɛn "pɛɛ -fɔ "nyian -wlɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E ya "le 'flɛ 'tanzan -tʷ 'bɛ cɪ fɛ -tʷ nɛn -a 'flɛ a "le -sɪga -zʊ bɛ -a -mie -wɛɛnan 'nan -e 'e 'lɔ. <sup>46</sup> Fɛ zɪɛ yaa -tʷ 'yɪ te -a 'flɛ a 'kpa tɪɣɪ. E -kʊ, e 'yɛɛ fɛnɔn pɛɛnɔn 'tan, ɛn e -ta -a 'lɔɛ -a man "lala -a.»

Zozi -kɔnnɛn "fɔ pɔ -tɛ "se "da

<sup>47</sup> Zozi -kɔnnɛn "pɛɛ -fɔ "nyian -wlɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E ya "le min -tʷ 'bɛ 'kʊ 'yɛɛ "se 'wɛɛnɛ 'yɪ 'va. "Se zɪɛ pɔ 'tʷ 'tʊdʊ pɛɛnɔn 'sɛn -ji. <sup>48</sup> Zɪ e 'fa bɛ, minnun -a klan 'yɪ 'plo da, o -nyran, ɛn waa fa bʊdɪ 'sia. Pɔ 'kpa nun nɛn "va "bɛ, -wɛɛ -sɛn -pɔ -ji, ɛn -a -wɪdɪnɔn bɛ, -wɛɛ wɛɛn. <sup>49</sup> 'Wɪ 'tʷwɪ zɪɛ -yɛɛ dra yɪ nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ, -a da. Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o -taa "min -wɪdɪnɔn bʊɛ "va minnun nɛn o 'ta 'wɔla Bali -sru "bɛ o yɛi. <sup>50</sup> O minnun zɪɛ o -sɛan 'tɛ -dan 'va. Fɛnan nɛn -wuɔdɪ 'lee 'shɛ da -blɪdɪ cɪ bɛ -a -nan.»

<sup>51</sup> ɛn Zozi -a laabʊ 'e -srɛnɔn 'lɔ 'nan: «Ka 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ci 'man?»

O -yrɛ 'nan: «-Inyan!»

<sup>52</sup> ɛn e -wlɛ 'nan: «Kaa 'vɪ 'kpa. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e Bali -le 'fluba -tɔa ɛn e -sɔɔnɪa 'an -sru "bɛ, te e drɛ "le "kɔnnɛn san ceje -le 'wɪ 'zʊ. E 'wɪ cejenun 'lee 'wɪ 'trɛnɔn "paaman 'yɛɛ "kannɛn 'nɔn 'ji.»

<sup>53</sup> ɛn Zozi -a laabʊ 'e -srɛnɔn 'lɔ 'nan: «Ka 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ci 'man?»

O -yrɛ 'nan: «-Inyan!»

<sup>52</sup> ɛn e -wlɛ 'nan: «Kaa 'vɪ 'kpa. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e Bali -le 'fluba -tɔa ɛn e -sɔɔnɪa 'an -sru "bɛ, te e drɛ "le "kɔnnɛn san ceje -le 'wɪ 'zʊ. E 'wɪ cejenun 'lee 'wɪ 'trɛnɔn "paaman 'yɛɛ "kannɛn 'nɔn 'ji.»

<sup>51</sup> ɛn Zozi -a laabʊ 'e -srɛnɔn 'lɔ 'nan: «Ka 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ci 'man?»

O -yrɛ 'nan: «-Inyan!»

<sup>52</sup> ɛn e -wlɛ 'nan: «Kaa 'vɪ 'kpa. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e Bali -le 'fluba -tɔa ɛn e -sɔɔnɪa 'an -sru "bɛ, te e drɛ "le "kɔnnɛn san ceje -le 'wɪ 'zʊ. E 'wɪ cejenun 'lee 'wɪ 'trɛnɔn "paaman 'yɛɛ "kannɛn 'nɔn 'ji.»

Zozi 'kʊ Nazaretɪ

(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

<sup>53</sup> Zɪ Zozi cɛɛn -kɔnnɛn "nun zɪɛ -a -fɔdɪ man bɛ, ɛn e 'si 'nan, <sup>54</sup> e -kʊ 'e fla. Zɪ e 'bɔla -nan nun bɛ, e 'wɪ



"paadi 'sia -wee cin yɪ 'kuin. Min pɛɛnɔn 'plo 'fɔ ɛn o 'nan: «-Tɪɛ 'wɪ 'tɔdɪ paa 'ji? ɛn yaa dra 'kɔ 'lɔɔ ɛn e 'lɛbo 'fɔ wɪnun dra? 55 Min nɛn e cɪ -a bɛ, kva -tɔa. Yiba "nyaanzan nɛn 'gʋɛ -a -pɪ nɛn. ɛn Mari 'bɛ cɪ -a "bʊ "a. ɛn -a "bʊnɪn nɛn Zaji 'lee Zoʒɛfʊ 'lee Simɔn 'lee Zud -a. 56 ɛn "nyian bɛ, -a "blunɪn pɛɛnɔn a -kaa fla 'gʋ. -Yee 'wɪ 'tɔdɪ 'lee 'lɛbo 'fɔ wɪnun drɛdɪ 'labɛ nyin zia nɛn yɛɛ 'si?» 57 'Wɪ zɪɛ ya'a o cɪ 'sɔlɛ dɪ. -Yee "wɛan nɛn wa'a 'wɪlɛ "man -e 'o yi -tɛra "da "dɪ.

-A-nan nɛn Zozi 'e 'nan -wɛlɛ 'nan: «-Tɛ Bali 'lewei vizan a 'e fla, ɛn -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ 'nan e ya 'yee "kɔnnɛn "bɛ, minnɪn yɪɛ 'ka "naan "man "dɪ.»

58 Minnɪn 'ka yi -tɛlɛa Zozi da dɪ -lɛ "wɛan, ya'a 'lɛbo 'fɔ wɪ "kaga "drɛlɛ fɛ zɪɛ -a -nan dɪ.

## 14

*Min -batize drɛzan Zan -kanan wɪ nɛn 'gʋ*

(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

1 Tʊ zɪɛ -a man nɛn, mingɔnnɛn Erodi nɛn e Galile 'lɛglɔn "paala bɛ, e Zozi 'lɛ 'wɪ 'man. 2 Yaa 'vɪ 'e 'wɪlunɔn lɛ 'nan: «Min 'labɛ min -batize drɛzan Zan nɛn! E wɪuan -kanɔn 'va, -yee "wɛan 'plɛblɛ a -yɾɔ ɛn e 'lɛbo 'fɔ wɪnun dra.»

3 'Wɪ nɛn e drɛ 'lɔɔ ɛn Zan 'bɔ 'ka bɛ, -nyɾɛn 'gʋ: Erodi 'bɛ 'vɪ 'nan o Zan 'kun, o -yɾɪ, -e 'o -fɔ -pʊ 'kuin. Erodi 'e "bʊɪ Filipʊ nan nɛn waa laabo Erodi bɛ -a 'si 'e 'lɔ, ɛn yaa 'pa. 4 'Wɪ zɪɛ e 'nan Zan man, tʊ pɛɛnɔn man bɛ tɛ yaa vɛ Erodi lɛ 'nan: «-A -si 'ka 'i 'lɔ -e 'i "bʊɪ nan 'pa dɪ.» 5 -Yee "wɛan Erodi a "va 'nan 'e Zan -tɛa. 'Pian "klan a "ji minnɪn "lɛ "wɛan, kɔɔ min pɛɛnɔn Zan "siala Bali 'lewei vizan -a.

6 Erodi -ya yi "fɛdɪ drɛdɪ 'bɔ. Yi zɪɛ -a da bɛ Erodi 'lu "dre 'tan minnɪn nɛn Erodi o laabʊ "fɛdɪ da bɛ o 'lɛ. -Yee "dre 'tandɪ Erodi cɪ 'sɔ "fo. 7 -Yee "wɛan e -tɔ 'e 'wei da nɔnbɛ zɪɛ -yɾɛ. Yaa 'vɪ -yɾɛ 'nan: «Fɛ oo fɛ nɛn i ya "va "bɛ, 'i vɪ 'mɛn, maan -nɔan 'yɪɛ.»

8 -A "bʊ 'wɪ wʊbʊ "ji, ɛn e 'nan Erodi lɛ 'nan: «Min -batize drɛzan Zan -wulo -va nɛn an cɪ. 'I -nɔn 'mɛn -naagʊ "plɛdɪ da!» 9 'Wɪ zɪɛ e trun -fɔ mingɔnnɛn Erodi man. 'Pian e -tɔ 'e wei da 'va, ɛn "nyian bɛ minnɪn nɛn "fɛdɪ da bɛ -wee "wɛan, ya'a 'kɔlaman -e 'e vɪ -cɛjɛ dɪ. -A -nan nɛn e wɪ "man, 10 ɛn e min 'pa 'sia 'nan 'e 'kʊ Zan -wulo 'cɛn -pʊ 'kuin. 11 Yaa cɛɛn, ɛn e -ta -a "plɛdɪ da. Waa -nɔn nɔnbɛ zɪɛ -yɾɛ, ɛn e -kʊ -a 'e "bʊ "lɛ.

12 "Bɛ -sru, Zan -srunɔn 'ta Zan -kadɪ 'silɛa, ɛn o -kʊ -a wɔlɛ. 'Wɪ nɛn e 'bɔ "man "bɛ, ɛn o -kʊ -a 'sinan 'palɛ Zozi lɛ.

*Zozi 'blɪfɛ -nɔn min -kpi 'soolu lɛ (Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Zan 6.1-13)*

13 Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, e -fɔ -klʊ -ji, ɛn e 'si fɛ zɪɛ -a -nan. E ya 'vale 'e -kɔan fɛnan nɛn e cɪ flu bɛ -a -nan. 'Pian min "kaga -a -kɔnnɛn 'yɪ, o 'si 'fla, ɛn o -kula -a -sru 'o 'cɛin ji. 14 Zɪ e sɔɔnla -klʊ -ji bɛ, e minnɪn 'yɪ "kaga, ɛn o nyɾinda -sɛn "da. -A -nan nɛn -cɛnɔn nɛn minnɪn zɪɛ o yɛi "bɛ e o beli.

15 Zɪ funninmɪlan "ta "paala bɛ, ɛn -a -srunɔn pli "man, o -yɾɛ 'nan: «-Pei "ta taan, min 'ka 'nyɛanla 'gʋ dɪ. -Yee "wɛan 'i vɪ minnɪn lɛ 'nan, 'o 'kʊ 'fla -e 'o 'wee -blɪfɛnɪn 'lɔ, o -blɪ.»

16 ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «O -kɔlaman o -fo 'gʋ, 'ka 'blɪfɛ -nɔn -wɛlɛ 'ka 'bɔa!»

17 ɛn o 'nan -yɾɛ 'nan: «'Kpɔun 'soolu 'lee pɔ 'fɪli "cɛ "nɛn 'ku 'lɔ 'gʋ.»

18 ɛn Zozi 'e 'nan: «'Ka 'ta -a 'mɛn!» 19 "Bɛ -sru ɛn yaa 'vɪ minnɪn "kaga zɪɛ -wɛlɛ 'nan, 'o -nyɾan lu da. E 'kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli zɪɛ -a 'si, 'e yɾa -tɔ laji, e Bali muo "fɔ. "Bɛ -sru e 'kpɔunnɪn 'bɔ "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn 'e -srunɔn lɛ 'nan 'o -pli "minnɪn 'bɔ man. 20 O pɛɛnɔn -a blɪ, o 'kan. -A plɔɛn nɛn e -fʊ bɛ, waa tre 'e cin man, e saannɛn -fuda "fli 'fa. 21 Minnɪn nɛn waa blɪ bɛ, o "nɛn bɔa -kpi 'soolu, tɛ wa'a nannannɪn 'lee lɪmɔnnɪn "nrɔnlɛ dɪ.

*Zozi 'ta 'wv 'yi yie da*  
(Mk 6.45-52; Zan 6.15-21)

22 "Bε -sru, εn e -tə 'e -srunən man 'nan, 'o 'fə -klv -ji 'o 'trəa 'e 'le 'yi -sru. E -fəla "da 'nan -e 'e -si -nən minnun 'bε -wle. 23 Zl minnun -nyan -nan bε, e pən -tv tri εn e -kv Bali tv 'balε 'e 'saza. Funninmlan 'pla te e ya fε zιε -nan 'e 'təwli. 24 Tv zιε -a man bε, te -klv -sru 'bə 'kəəbli. 'Pian te -klv 'bə a 'e yra yinan 'yi nən e 'blv -fəa "bε -yrə, kəə fulə "fεεnman o da zia.

25 Zl tv 'cən mannən 'wɪdɪ 'sia bε, εn Zozi 'kəla o -sru 'ta wɒdɪ -a 'yi yie da. 26 Zl -a -srunən -a 'yɪ, te e ya 'ta wənən 'yi yie da bε, o ci nrən 'nan: «Min lei nən!» "Klan o -təa "le "wεan o -paandɪ 'sia 'plεble.

27 En Zozi "e -wle 'nan: «'Ka 'fə flu. Maan nən, te 'ka "klan dɪ!»

28 En Pιeri "e 'nan -yrε 'nan: «Min -san, -te bii nən bε, 'yian laabv -e 'an 'lv 'i 'va 'ta wɒdɪ -a 'yi yie da.»

29 En e -yrε 'nan: «'I 'ta'!»

Pιeri 'si -klv -ji, εn e 'ta wɒladɪ 'sia 'yi 'yie da te e -ko Zozi 'va. 30 'Pian zɪ yaa 'yɪ 'nan fulə "fεεnman 'plεble bε, "klan -sən "ji, εn e -wladɪ 'sia 'yi 'wlu. -A -nan nən e -paandɪ 'sia. E 'nan: «Minsan, 'yian 'sɒ 'yi 'lə.»

31 'Nun təən Zozi 'e 'pε 'sɒ 'ji, yaa 'kun, εn e 'nan -yrε 'nan: «'Yie yi -tεradɪ 'an da a "wεnnən. -Mε "le "wεan nən 'i 'ci -fəədɪ 'sia?»

32 -A -nan nən o -fə -klv -ji, εn fulə "fεεndɪ 'le 'tə. 33 Təən εn -a -srunən 'o "pə səən "wlu, waa 'vɪ -yrε 'nan: «-A -sa 'ka "fo "dɪ, Bali -pɪ nən yia.»

*Zozi -cε -tənən beli Jenezarət*  
(Mk 6.53-56)

34 O 'yi zιε -a cεεn 'ji, εn o 'bəla Jenezarət 'leɟlən 'ji. 35 Minnun nən o -nyεanla fε zιε -a -nan bε, zɪ o Zozi 'yɪ bε, waa -kənnən 'yɪ. -A -nan nən o minnun 'pa 'sia 'o "srən 'flanun da, εn minnun -ta -cε -tənən pεεnən 'a -yrε. 36 En o toba -fə Zozi lε 'nan 'e 'si -nən 'wle -e 'o klε -yee sə 'ləbo "tun 'man. Minnun pεεnən nən o -kəla klədɪ -a -yee sə 'ləbo "man bε, -cε 'si o man "fo.

## 15

*Zuif 'nən tranun kluda wɪ*  
(Mk 7.1-13)

1 "Bε -sru, εn Farizεn 'nən -mienun 'lee 'fluba 'ci vɪnən -mienun 'si Zeruzalem, o -ta Zozi 'va, εn waa laabv -yrə 'nan: 2 «-Mε "le "wεan nən 'i -srunən 'ka 'ta 'wɒla -kaa tranun kluda winun da dɪ? "Wεε fεnun -blɪ bε, wa'a 'o 'pε -man foeman "le zɪ -kaa tranun -a 'vɪ bε -yee 'wɪ 'zɒ dɪ.»

3 En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'bə "nun, -mε "le "wεan nən -kaa tranun kluda wɪ 'tə 'ji bε, ka'a 'ta 'wɒla Bali -le -pei -tə winun da dɪ?

4 Bali "e 'nan: «'I "tɪ 'lee 'i "bɒ "bε, 'i yie 'e 'nan o man.» En yaa 'vɪ "nyian 'nan: «Min nən e wɪ -wɪdɪ 'e "tɪ "le, -te 'bε "cεε dɪ e wɪ -wɪdɪ 'e "bɒ "le bε, -a san zιε 'o -tε.» 5 'Pian 'ka 'bə "ka "paaman minnun ji 'nan, min nən yaa 'vɪ 'e "tɪ -te 'bε "cεε dɪ 'e "bɒ "le 'nan: «'Lala nən 'an 'ci nrən 'nan 'an "paa -a 'ka 'va bε, an "ta -a -nəən Bali lε.» 6 -A san zιε -te -a yie 'ka 'nanlε 'e "tɪ 'lee 'e "bɒ "man dɪ, ya'a fε -tv dra dɪ. 'Wɪ zιε yaa -kəənman 'nan, ka Bali wei klu -sran 'ji 'ka tranun kluda wɪ -a. 7 Wei "flivlɪ 'nən! 'Wɪ nən Bali 'lewei vizan Ezai -a 'vɪ 'ka man bε, 'wɪ 'kpa nən. Yaa 'vɪ 'nan:

8 «Bali "e 'nan:

Minnun 'labε,

waan 'tə "yi "ve 'o 'le lou,

'pian o jinun bε,

o ya 'o 'sidɪ 'an man -kəəbli.

9 -Wee 'an 'sudɪ bε -a "nən 'ka "dɪ.

Kəə -peinun nən blamin a -tə bε,

-a 'bə nən waa "paaman minnun ji 'nan

-yrε cɪ Bali -le -si -a.» »

*-Mε "wɪ 'bε min "tri -təa Bali 'lε?*  
(Mk 7.14-23)

10 "Bε -sru εn Zozi minnun laabv 'e "srən "kogo, εn e 'nan -wle 'nan: «'Ka "trəən 'tə -e 'ka 'wɪ 'gɒε -a -ci man 'kpa! 11 Fε nən e "sia bei -e 'e -wla "min ji bε, ya'a min "tri 'təa Bali 'lε dɪ. 'Pian fε nən e "sia min ji -e 'e bəla bei "bε, -yrε min "tri -təa Bali 'lε.»

12 Tɔɔn en -a -srunɔn pli "man, en o wla -yrɛ 'nan: «'Wɪ nɛn yia 'vɪ 'gʊɛ, e wla Farizɛn 'nɔn man. Yia -tɔa zi?»

13 En Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «Fɛ pɛɛnɔn nɛn "tu "nɛn laji bɛ, -yɛɛ "cɛɛ 'wɛ 'fɔ 'trɛ 'ji dɪɛ, o -taa -a "suɔlɛa. 14 'Ka o 'tʊ zɪɛ! Yɪɛ 'winɔn nɛn waa, en o ya "vale 'o -si -kɔɔnman minnɔn nɛn o yɪɛ a 'e 'widɪ bɛ -wɛ. -Te yɪɛ 'wizan -tʊ a -si -kɔɔnman yɪɛ 'wizan -tʊ lɛ bɛ, o "flinɔn -tɛa "klu -ji.»

15 En Pieri -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «-kɔnnɛn "nɛn yia -fɔ 'nan min "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ, 'i -ci vɪ 'kʊɛ.»

16 En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Ka 'bɔ "nyian, "ka "ya wo tian minnɔn nɛn wa'a 'wɪ 'ci maan dɪɛ waa? 17 -Mɛ drɛ ka'a 'wɪ 'ci maan dɪɛ? Fɛ pɛɛnɔn nɛn e -wɫamlan min 'lɛ bɛ, e -ko min -pɔn -ji, en -a 'bɔ 'a nɛn o -fɔa "lua. 18 'Pian fɛ pɛɛnɔn nɛn e bɔala min 'lɛ bɛ, e "sia min souba ji, -yɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ. 19 Kɔɔ min souba ji nɛn ci "nrɔndɪ -wɫidɪ pɛɛnɔn "sia: min -tɛdɪ a -tʊ, min nan -wɛɛdɪ a -tʊ, min -sran -wɛɛdɪ a -tʊ, nyinnandɪ lɪ 'lee -kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪɛ e ya -tʊ, crin wɔdɪ a -tʊ, 'wɫu 'sɛndɪ minnɔn man a -tʊ, 'widɪ min man -wɫidɪ "a -tʊ. 20 'Winun zɪɛ -a drɛdɪ 'bɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ. 'Pian -te min fɛ -bli 'e 'pɛ -man "tri "a bɛ, ya'a min "tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ.»

*-Pɛn lɪ -tʊ yɪ -tɛra Zozi da  
(Mk 7.24-30)*

21 Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan, en e -kʊ Tir 'lee Sidɔn 'lɛglɔn 'ji. 22 'Lɛglɔn zɪɛ -a -ji 'nɔn bɛ Zuif 'nɔn "cɛɛ waa dɪ. -A -nan lɪmɔn -tʊ 'bɛ 'ta Zozi 'lɛ, en e paan -yrɛ. E 'nan -yrɛ 'nan: «Minsan, David kluda min, 'an nyrinda 'e 'sɛn 'i da. -Yʊ -wɫidɪ "a see 'panan 'an 'lu man.»

23 'Pian Zozi 'ka 'wɪ 'tʊ 'silɛ "da "man "dɪ. En -a -srunɔn pli "man, o toba -fɔ Zozi lɛ 'nan: «'lɛ fɛ -tʊ drɛ -e lɪ 'gʊɛ 'e lɪ 'e da, kɔɔ -a -nan 'mɔn te e -paanman -kaa -sru.»

24 En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Izraɛl 'nɔn 'saza 'va nɛn Bali 'an 'pa 'sia. -Wɛɛ cɪ "lɛ 'blanun nɛn -si 'san -wɫɔ "bɛ -wee 'wɪ 'zʊ.»

25 'Pian lɪ zɪɛ e -ta 'e "po sɔnla Zozi 'wɫu en e -yrɛ 'nan: «Minsan 'i yra 'si, 'i 'pa 'an 'va!»

26 Zozi "e -yrɛ 'nan: «E 'ka 'wɪ "yɪ "a -e min 'e 'yɛɛ 'nɛnnun -blɪfɛ 'si 'e -nɔn -plɛnnun lɛ dɪ.»

27 En lɪ zɪɛ e 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, Minsan! 'Pian -plɛnnun bɛ, o "tu 'nɛan plɔɛn nɛn e -sɛanla bɛ, -nyrɛn waa -blɛ.»

28 Tɔɔn Zozi "e -yrɛ 'nan: «'Yɪɛ yɪ -tɛradɪ Bali da a -dan. 'Wɪ nɛn i cɪ "va "bɛ 'e 'lɛ sɔɔ 'yɪɛ!» Tʊ 'bɔ 'lein zɪɛ -a wɫu nɛn -a 'lu beli.

*Zozi min "kaga beli  
(Mk 7.31-37)*

29 "Bɛ -sru Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan, en e -kʊ Galilɛ 'yɪ man. E pɔn -tʊ tri, en e -nyran "da. 30 En minnɔn -tadɪ 'sia "va "kaga. O -ta 'o 'lɔ le minnɔn nɛn o "tun "bo bɛ waa, 'lee yɪɛ 'winɔn, 'lee minnɔn nɛn o man mɛn -mie -ka o man bɛ waa, 'lee bobonun, 'lee -cɛ -tɛnɔn "kaga "pɛɛ "nyian. O -ta waa en o o -sran -a 'lɛ, en e o pɛɛnɔn beli. 31 Bobonun wɫu, minnɔn nɛn o man mɛn -mie -ka o man bɛ e drɛ "plɔnblɔn 'e "pa 'ji, minnɔn nɛn o "tun "bo bɛ o 'ta 'wɔ, yɪɛ 'winɔn fɛnan 'yɪ, zɪ minnɔn 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, o 'plo 'fɔ, en o Izraɛl 'nɔn 'lɛ Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia.

*Zozi 'kpɔun pli min -kpi sinjen man  
(Mk 8.1-10)*

32 Zozi 'e -srunɔn laabʊ, en e 'nan -wɛ 'nan: «Min "kaga 'labɛ, o nyrinda -sɛan 'an da, kɔɔ o yɪ yaaga nɛn 'an "srɔn 'gʊ, en o -blɪfɛ "ka "nyian dɪ. An 'ka "va 'nan 'an o lia 'o da 'o 'ci le dra -a dɪ, "tɔgɔ o "koe 'e 'si 'o da -sia.»

33 -A -srunɔn "e -yrɛ 'nan: «Fɛnan nɛn -kaa cɪ 'gʊɛ, min 'ka 'nyɛanla 'nan dɪ. Nyin zia nɛn kʊ -blɪfɛ "kaga "yɛ -e 'kʊ -nɔn min "kaga zɪɛ -wɛ o 'kanvɛ -a?»

<sup>34</sup> En Zozi -a laabu -wlo 'nan: «-Blufe "ce "nen 'ka 'lo?»

En o -yre 'nan: «Kpoun 'soravli 'lee pōnen "wenwennēn -mie nen 'ku 'lo.»

<sup>35</sup> Tōon Zozi "e 'nan minnun le 'nan 'o -nyran "tra. <sup>36</sup> E 'kpoun 'soravli 'lee pōnennun zie -a 'si, e Bali muo "fō, en yaa "nen jēn. "Be -sru yaa -nōn 'e -srunōn le, en waa pli minnun man. <sup>37</sup> O pēnōn -a bli, o 'kan. -A plōen nen e -fō be, waa tre 'e cin man, e saannēn 'soravli 'fa. <sup>38</sup> Minnun nen waa bli be, o "nen bōa -kpi sinjēn, te wa'a nannannun 'lee limōnnun "nrōnle dī. <sup>39</sup> Zi Zozi 'si -nōn minnun le o -ku be, en e -fō -klv -ji, e Magadan 'leglōn 'ji si 'sia.

## 16

*Zuif 'nōn 'tanōn 'ka Zozi -le 'wī 'ci maan dī*

(Mk 8.11-21; Lk 12.54-56)

<sup>1</sup> Farizen 'nōn 'lee Saduze 'nōn pli Zozi man, en o 'tan "man 'wī 'tō laabodī -a -yrō. Waa 'vī -yre 'nan, 'e 'lēbo "fō wī -tō dre laji -e 'o -tō 'nan Bali -le 'pleble a -yrō.

<sup>2</sup> En Zozi "e 'nan -wle 'nan: [«-Te funninmlan 'pla te laji a 'tēndēn be, kaa ve 'nan, "tre "be fēnan -kōan 'e siadī "da. <sup>3</sup> En bodrun -te fēnan a -suglō be, kaa ve 'nan, cēegv laa -fēan. 'Wī nen e "ta dra laji be, kaa -tōa. 'Pian 'wī nen 'be ci drēnan 'ka 'bō yie man 'gūe, ka'a 'be 'ci maan dī.] <sup>4</sup> -Naagvōn, ka ya min -wldinun -a, ka cēen Bali man, en ka ya "va 'nan, 'an 'wī 'tō dre -e 'e -kōon 'nan Bali -le 'pleble a 'an 'lo. 'Pian maan ve 'cēe 'nan, Bali 'ka "nyian 'wī 'nōan -kōon "ve pee dra 'ka 'va 'gū dī, -te ya'a 'silēa 'wī nen e 'bō Bali 'lewei vīzan Zonazi man be -a dīe.» En e o 'tōi, e -ko.

*Zozi 'wī 'pla 'e -srunōn le Farizen 'nōn 'le 'wī 'paadī da*

(Mk 8.14-21)

<sup>5</sup> Te -a -srunōn "ta -ko 'yī -sru 'zianun be, o ci 'san 'kpoun siadī man. <sup>6</sup> Zi o 'bōla 'nan nun be, en Zozi "e -wle 'nan: «Ka yie 'tō 'ka 'fli -va

'kpa Farizen 'nōn 'lee Saduze 'nōn 'le 'mannyan 'le "wēan.»

<sup>7</sup> -A -srunōn 'o 'ci nrōn, en waa 'vī 'o cin yei 'nan: «-Ka'a talē 'kpoun -a dī, -yee "wēan nen e 'wī zie -a 'vī.»

<sup>8</sup> Zozi -a -kōnnēn 'yī, en e 'nan -wle 'nan: «'Cee yī -teradī Bali da a "wēnnōn. -Mē "le "wēan nen 'ka 'ci nrōn 'nan, ka'a 'talē 'kpoun -a dī, -yee "wēan nen an 'wī zie -a 'vī. <sup>9</sup> 'Wī klō 'ka 'ka 'ji dūv? -A -cin 'e 'tō 'ka 'ji 'nan, an 'kpoun 'soolu pli min -kpi 'soolu man, waa bli o 'kan. -A plōen nen e -fō be e saannēn 'fa wēa? <sup>10</sup> En -a cin 'e 'tō 'ka 'ji "nyian 'nan, an 'kpoun 'soravli pli min -kpi sinjēn man, waa bli o 'kan. -A plōen nen e -fō be e saannēn 'fa wēa? <sup>11</sup> 'Cee 'wī 'ci mandī a 'pleble. Ma'an 'kpoun -le 'wī vīle 'cēe dī. 'Pian maan 'vī 'cēe 'nan, 'ka yie 'tō 'ka 'fli -va Farizen 'nōn 'lee Saduze 'nōn 'le 'mannyan 'le "wēan.»

<sup>12</sup> En -a -srunōn -a -ci 'man "mēn 'nan, 'mannyan nen waa -sēan 'kpoun -va be, -yee "wēan "cēe e 'nan 'o yie 'tō 'o 'fli -va dī. 'Pian Farizen 'nōn 'lee Saduze 'nōn -le 'wī "paadī nen yaa ve.

*Min nen Zozi ci -a be Pieri -a 'vī*  
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

<sup>13</sup> Zi Zozi 'bōla Sezare Filipv 'leglōn 'ji be, en yaa laabu 'e -srunōn 'lo 'nan: «'An 'bō Blamin -pī be minnun "o 'nan, -tī nen 'maan?»

<sup>14</sup> En o 'nan -yre 'nan: «Min -mienun "o 'vī 'nan, min -batize drēzan Zan nen e -ka be, -nyren 'yia. En min plōen "o 'vī 'nan, Bali 'lewei vīzan Eli nen 'li be, -nyren 'yia. En o -mienun "o 'vī 'nan Bali 'lewei vīzan Zeremi nen 'li be, -nyren 'yia. En -te 'be "cēe dīe, Bali 'lewei vīnōn nen 'li be -a -tū 'be fūv, -nyren 'yia.»

<sup>15</sup> En yaa laabu 'e -srunōn 'lo 'nan: «Kaa "nun, "ka 'vī 'nan, -tī nen 'maan?»

<sup>16</sup> Simōn Pieri "e -yre 'nan: «I ya Crizi nen Bali -a 'pa 'sia -e 'e minnun 'si 'wī 'ji be -a. Bali nen -a yie ci "man "be -a -pī nen 'yia.»

17 En Zozi "e 'nan: «Zonas -pɪ Simɔn, 'yie 'wɪ a "yi. Kɔɔ blamin "cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a -cin -tɔ 'i 'ji dɪ, 'pian 'an "tɪ "nɛn laji bɛ -yɛɛ -cin -tɔ 'i 'ji. 18 Maan ve 'yie 'nan, 'i 'tɔ nɛn Pɪɛrɪ, -a -ci puo. En puo zɪɛ -a da nɛn an -taa 'mɛn -leglɪzi -tɔlɛa. Fɛ -tʊ 'ka 'trɛ 'gʊɛ -a da -e 'e -leglɪzi zɪɛ -a -wi dɪ. 19 Bali -le mingɔnɔnɛn trɛ bɛ, maan -lagle 'wɛ -naan 'yie. Fɛ oo fɛ nɛn yia ve "man "cɛjɛ 'trɛ 'gʊɛ -a da bɛ, te o -cɛjɛ 'vɪ "man laji. En fɛ oo fɛ nɛn yia "kuan 'i 'pɛ "fli "a 'trɛ 'gʊɛ -a da bɛ, te waa 'kun o -pɛ "fli "a laji.»

20 -A -nan nɛn Zozi 'e -srunɔn "trɔɛn nyuɔn 'kɪglɪa. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan, te 'o -nan sɛɛ wʊ min lɛ 'nan, min nɛn Bali -a 'si "va -e 'e minnɔn 'si 'wɪ 'ji bɛ -nyrɛn 'yaa dɪ.

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandi -kanɔn 'va wɪ 'vɪ (Mk 8.31-33; Lk 9.22)*

21 -E 'e 'sia tʊ zɪɛ -a man bɛ, -a -nan nɛn 'wɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ Zozi man bɛ yaa vɪdɪ 'sia 'e -srunɔn lɛ. E 'nan -wɛ 'nan: «An -ko Zeruzalɛm. Min cɛjɛnɔn, 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'tɛ "kaga "paa 'an da. Waan -tɛa, -a yɪ yaagazan da -e 'an 'wluan -kanɔn 'va.»

22 -A -nan nɛn Pɪɛrɪ -a laabu 'o "fli yɛi, ɛn e 'wɪ pladɪ 'sia -yrɛ 'kɪglɪa. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Mɪnsan, 'wɪ zɪɛ te 'an man 'i da "fo "dɪ, te Bali 'e -si -nɔn dɪ.»

23 Zozi 'e yra -tɔ Pɪɛrɪ da, ɛn e -yrɛ 'nan: «Satan! 'I 'si 'an -sru! Te 'i 'si -tɔ 'an 'lɔ dɪ! 'Wɪ nɛn 'i 'ci "nrɔnman "da "bɛ, -a da "cɛɛ Bali e ci "nrɔnman dɪ. Blamin -le ci "nrɔndɪ nɛn 'i 'wulo -ji.»

*Zozi -sru 'ta wʊdɪ (Mk 8.34–9.1; Lk 9.23-27)*

24 "Bɛ -sru ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «Min nɛn e ya "vale 'e dra 'an -sruzan 'a bɛ, 'e 'wɪ yra yɪdɪ man, ɛn 'e 'wɪ 'kadɪ man yɪba "plan da, -e 'e -sɔɔnla 'an -sru. 25 Kɔɔ min nɛn e cɪ 'e 'ladɪ 'yɛɛ 'trɛda da bɛ, ya'a ye dɪ. 'Pian min nɛn 'e 'pɛ 'si 'yɛɛ 'trɛda da "fo ɛn yaa -nɔn 'mɛn bɛ, -a san 'bɛ 'belɪdɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪ -a ye. 26 ɛn -te min 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'yɪ, te

'belɪdɪ 'ka -yrɔ "dɪɛ, -a -ci nɛn 'nɔn? Fɛ -tʊ 'ka 'trɛ 'gʊɛ -a da -e min 'e 'yɛɛ 'belɪdɪ ta pan wʊ -a dɪ. 27 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ maan -cin -tɔ 'ka 'ji, kɔɔ tʊ nɛn an -ta pee wo bɛ, 'an 'bɔ Blamin -pɪ, an -taa 'an "tɪ "le 'tɛ 'san da 'kʊ 'vale 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ waa. Tʊ zɪɛ -a man nɛn min -tʊ 'e drɛ wɪ man -kopa ye. 28 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'ka pɛɛnɔn nɛn 'an 'lɛ 'gʊɛ, ka'a 'cɛan -kaadɪ man 'vaa -e 'ka yɪ 'nan, 'an 'bɔ Blamin -pɪ mingɔnɔn -blɪdɪ 'sia dɪ.»

## 17

*Zozi -srunɔn yaaga Zozi 'yɪ 'yɛɛ 'tɛ 'san wlu*

*(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)*

1 Yɪ 'shɛɛdʊ, "bɛ -sru ɛn Zozi 'kʊ pɔn loulou "tʊ da 'o 'vale Pɪɛrɪ 'lee Zajɪ 'lee 'e "bʊɪ Zan -a. 2 Zozi 'kɔlɛ lɪla o yɛɛ man. -A yra 'bidɪ 'sia "le yɪdɛ 'le 'wɪ 'zʊ, ɛn -yɛɛ sɔ drɛ 'fuvu 'yrɪyrɪ. 3 ɛn o Moɪzi 'lee Eli 'yɪ -a "srɔn, te o -sɛɛ "wo 'o 'vale Zozi 'a.

4 -A -nan nɛn Pɪɛrɪ -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Mɪnsan, e drɛ 'wɪ "yɪ "a ɛn -kaa ta 'gʊ. -Te 'i wɪ "man "bɛ, an segle pannɛn yaaga -tɔa. -A -tʊ -kɔan 'yɛ vɛ, -a -tʊ -kɔan Moɪzi -le vɛ, ɛn -a -tʊ -kɔan Eli -le vɛ -a.»

5 E -fʊ 'wɪ zɪɛ -a tɪn 'banan, ɛn "lolu -koeɪ "nɛn e ya 'fuvu 'yrɪyrɪ bɛ, e -trɔa o da. -A -nan nɛn wei -tʊ wɪ "lolu -koeɪ zɪɛ -a va. Yaa 'vɪ 'nan: «Min 'labɛ, e ya 'an 'pɪ nɛn maan ye "yɪ "bɛ -a. E ya 'an 'bli 'pa "da "nɛn -a. 'Ka "trɔɛn "tɔ -a wei lɛ!»

6 Zɪ -a -srunɔn wei zɪɛ -a 'man bɛ, "klan -sɛn o ji, o tɛɛla 'o 'kɔlɛnɛn, ɛn 'o yra blula. 7 'Pian Zozi pli o man, e klɛ o man, ɛn e -wɛ 'nan: «Te 'ka "klan dɪ! 'Ka 'wluan lou!» 8 -A -nan nɛn 'o 'wulo wluan lou, ɛn o Zozi 'yɪ 'e 'saza.

9 Zɪ o ya 'sinan pɔn da -e 'o -sɔɔn "ji "bɛ, ɛn e 'wɪ 'pla 'e -srunɔn lɛ. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «'Wɪ nɛn ka "sia -a -nan yɪnan 'gʊɛ, te 'ka -nan sɛɛ wʊ min lɛ dɪ, -trɪlɪɪ -e 'an 'bɔ Blamin -pɪ 'an 'wluan -kanɔn 'va.»

10 -A -nan nɛn -a -srunɔn 'wɪ laabu -yrɔ. Waa laabu 'nan: «-Mɛ "le

"wεan nεn 'fluba 'ci vɪnɔn "o 'nan, Eli 'bε -taa 'e 'flin 'vaa -e min 'sizan 'wɪ 'jɪ 'e 'ta?»

11 En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «-Wee tin a 'nɔnnɔn. Eli 'bε -taa 'e 'flin, -e 'e fεnun pεεnɔn -tɔla 'e "pa 'ji. 12 'Pian maan ve 'cεε 'nan, Eli -ta 'va, εn wa'a 'silεa min -a dɪ. 'Wɪ nεn o ci "va "bε, waa drε -yrε. 'Wɪ 'tɔwli zɪε -yεε bɔa 'an 'bɔ Blamin -pɪ man, 'an yra ye -wɔ.» 13 -A -nan nεn -a -srɔnɔn -a -ci 'man 'nan, min -batize drεzan Zan -le 'wɪ nεn yaa 'vɪ.

*Zozi -yv -wɪdɪ 'si 'nεn 'tv -sru*  
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)

14 Minnun nεn o ci Zozi 'pennan bε, Zozi 'lee 'e -srɔnɔn yaaga 'bɔ o man, εn min -tv -ta 'e "po "sran Zozi 'wɪu, εn e 'nan -yrε 'nan: 15 «Minsan, 'an 'pɪ nyrinda 'e 'sεn 'i da! -Tɔwli "cε a "man, εn e ya 'e yra ynan -yrɔ "wɪdɪ. Tv -mie man bε, yaa -tεa 'tε 'va, εn tv -mie man bε yaa -tεa 'yi 'va. 16 An -ta -a 'i -srɔnɔn lε, wa'a -kɔlale -a 'belidɪ -a dɪ.»

17 Zozi "e 'nan -wle 'nan: «-Naagunɔn, 'cee yi -tεradɪ Bali da "ka "dɪ, εn ka 'wɪ 'wɪdɪ "dra. "An "koe -nyaan 'ka man 'e "tun. Tv wεa nεn maan dra "nyian 'ka 'va? 'Ka 'ta 'nεn 'bɔ 'a 'gɔ!» 18 En Zozi 'a 'vɪ 'yv -wɪdɪ zɪε -yrε 'nan: «'I 'si 'nεn 'gɔε -a -sru.» E 'si -a -sru εn 'nεn zɪε e beli 'nun.

19 "Bε -sru, zɪ Zozi 'lee 'e -srɔnɔn 'fɔ 'o 'saza bε, εn waa laabu -yrɔ 'nan: «-Mε "le "wεan nεn kɔ'a -kɔlale -yv -wɪdɪ zɪε -a -pindɪ -a dɪ?»

20 En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Cee yi -tεradɪ Bali da a "wεnnɔn, -yee "wεan ka'a -kɔlale -a drɛdɪ -a dɪ. Maan ve 'cεε 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -te 'cee yi -tεradɪ Bali da a "wεnnɔn "le fei fε 'wle "wεnnεn -tv -le 'wɪ 'zɔ bε, kaa ve pɔn 'labε -yrε 'nan: «'I 'sɔra fε 'gɔε -a -nan 'i 'trɔa -miεn», yaa dra. 'Wɪ 'tv 'ka 'kɔan, te ka'a 'kɔlaman -a drɛdɪ -a dɪ. 21 ['Pian -yv -wɪdɪ zɪε, min fε "sɔan, e Bali trɔ "baa 'vaa εn e -kɔlaman -a -pindɪ -a min -sru.»]

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluannan -kanɔn 'va wɪ 'vɪ 'nyian*  
(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)

22 Yi -tv da te Zozi 'lee 'e -srɔnɔn a cinan Galile 'lεglɔn 'ji, εn Zozi -a 'vɪ -wle 'nan: «'An 'bɔ Blamin -pɪ bε, o "ta -daa 'an -nɔnlε minnun lε, 23 -e 'waan 'tε. -A yi yaagazan da -e 'an 'wluan -kanɔn 'va.» 'Wɪ zɪε yaa -srɔnɔn 'ta drε 'trɔdrɔ 'kpa.

*Zozi 'lee Pierei 'sukɔle -pan 'wɔ*

24 Lε -tvɔv pεεnɔn man bε Zuif 'nɔn nεn -klɔnmɔnnun -a bε, o "lala -nɔan Bali -pan 'kɔn 'le vε -a. -Yee "wεan yi -tv da, zɪ Zozi 'lee 'e -srɔnɔn 'bɔla Kapanamo bε, minnun nεn o "lala zɪε -a "sia bε, o pli Pierei man, εn waa laabu -yrɔ 'nan: «"Lala nεn minnun -a -nɔan Bali -pan 'kɔn 'le vε -a bε, 'ka 'san "e -nɔan?»

25 Pierei "e 'nan: «-Inyan, yaa -nɔan.»

"Bε -sru εn e wla 'kuin. -A -nan nεn Zozi 'fɔ 'e 'flin, e 'wɪ 'gɔε -a laabu -yrɔ. Yaa laabu -yrɔ 'nan: «Simɔn, 'i 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔε -a da. Mingɔnnennun nεn 'trε 'gɔε -a da bε, -tinun lɔ nεn o 'sukɔle "sia? 'O 'bɔ 'le "kɔnnεn 'nɔn 'lɔ nεn waa "sia, -baa min peenun lɔ nεn waa "sia?»

26 En e 'nan Zozi lε 'nan: «Min peenun lɔ nεn waa "sia.»

Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'Wɪ 'kpa nεn, wa'a sia 'o 'bɔ 'le "kɔnnεn 'nɔn 'lɔ dɪ. 27 'Pian -te kɔa drε εn 'wɪ 'nan o man bε, e 'ka "yi "dɪ. -Yee "wεan 'i 'kɔ 'yi man, 'i -kopa -fɔla 'yia. Pɔ tede nεn e -kopa zɪε -a "siala bε 'i -tε. 'I yɪε 'tɔ -a 'le! 'Lein 'wle nεn -nan bε, 'i 'si -e 'i -nɔn -wle 'mεn vε 'lee 'yie vε -a.»

## 18

*-Tɪε ci Zozi -srɔzan -dan a?*  
(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

1 Tv zɪε -a man nεn, Zozi -srɔnɔn pli "man, εn waa laabu -yrɔ 'nan: «-Tɪε ci min -dan a Bali -le mingɔnnεn trɛda?»

2 Zozi 'nεn "wεnnεn 'tɔ laabu, yaa -tɔ o yei. 3 En e 'nan -wle 'nan: «Maan

ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɡlɪ 'a 'nan, -te ka'a lilɛa -  
e 'ka 'fli drɛ "le nannannun -le 'wɪ  
'zʊ dɛ, ka'a 'ko Bali -le mingɔnnɛn  
trɛda dɪ. <sup>4</sup> 'Pian min nɛn 'e 'fli  
drɛ "wɛnnɔn bɛ, Bali -le mingɔnnɛn  
trɛda, e ya min -dan a.

<sup>5</sup> ɛn min oo min nɛn e min nɛn  
'le 'nɛn "wɛnnɛn 'zʊ -ɡʊ -a 'kun tɪɡlɪ  
'mɛn "wɛan bɛ, te 'an 'bɔ nɛn yaan  
'kun tɪɡlɪ.»

*'Ka drɛ 'yi -e 'ka vile 'ka 'si Zoziz-  
sru "dɪ!*

*(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)*

<sup>6</sup> «Minnun nɛn o yi -tɛala 'an da  
"le nannannun -le 'wɪ 'zʊ bɛ, min oo  
min nɛn yaa drɛ ɛn -a -tɔwli "cɛ 'si  
'an -sru "bɛ, -a "yi mlin -e 'o 'kɔlɛbu  
-dan -fɔ -a 'klan -e 'o -fɔ jemie -va.

<sup>7</sup> 'Wɪ -taa "bɔlɛ 'trɛdanɔn 'ɡʊɛ o  
man, kɔɔ -wɛɛ dra -e 'mɛn minnun  
'o 'si 'an -sru. 'Wunun nɛn waa -  
maan 'lɔɔ -e min 'e 'si 'an -sru "bɛ,  
o ya 'trɛda "kaga. 'Pian min nɛn  
yaa drɛ ɛn 'mɛn min -tɔ 'si 'an -sru  
'bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ -a san man. <sup>8</sup> -Yee  
'wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'i 'pɛ, -  
te 'bɛ "cɛɛ dɪ 'i 'cɛin 'bɛ -maan 'i 'wɪ  
'wliɪdɪ "dra bɛ, 'i 'cɛn -e 'i tuv -kɔɔbli.  
Kɔɔ -te 'i -kɔ Bali va 'i 'pɛ ponɛn 'a, -te  
'bɛ "cɛɛ dɪ 'i 'cɛin ponɛn 'a 'i man bɛ,  
-a "yi mlin 'i 'pɛ "fli 'lee 'i 'cɛin "fli 'o  
'fʊ 'i man -e 'wei 'tuw 'tɛ 'va bɛ, -a da.  
<sup>9</sup> ɛn -te 'i yie 'bɛ -maan 'i 'wɪ 'wliɪdɪ  
"dra bɛ, 'i 'si "ji, -e 'i tuv -kɔɔbli. Kɔɔ  
-te 'i -kɔ Bali va yie 'tuwli "a bɛ, 'bɛ "yi  
mlin 'i yie "fli 'o 'fʊ "ji, -e 'wei 'tuw 'tɛ  
'va bɛ -a da.

<sup>10</sup> 'Ka drɛ "yi! Minnun nɛn o yi -  
tɛala 'an da "le nannannun -le 'wɪ  
'zʊ bɛ, te 'ka o drɛ 'ka 'pɛla koda  
dɪ! Kɔɔ maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali -le  
'pasianɔn nɛn o yie -tɔa "minnun zɪɛ  
o va bɛ o ya bodrun funnin 'o 'tɔdɪ  
'an "tɪ "nɛn laji bɛ -a 'lɛ. 'Wɪ nɛn e  
bɔa "minnun zɪɛ o man bɛ -e 'o -nan  
'sinan 'pa -yrɛ.»

*-Te min 'wɪ 'wliɪdɪ drɛ bɛ, waa dra  
'kɔ?*

*(Lk 15.3-7)*

<sup>11</sup> [«'An 'bɔ Blamin -pɪ an -ta 'nan  
-e 'an minnun nɛn o 'san bɛ o 'si 'wɪ  
'ji.]

<sup>12</sup> 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'ɡʊɛ -a da! Min  
-tʊ -le 'bla a -yaa tʊ, ɛn -a -tʊ 'san  
"va. Yaa dra 'kɔ? Maan ve 'cɛɛ 'nan,  
'bla -fuba 'sɔrasien 'wɛ 'sɔrasien bɛ  
e 'o "tʊɛ zɪɛ, -e 'e 'kʊ 'bla -tʊ nɛn e  
'san bɛ -a -wɛɛ. <sup>13</sup> -Te yaa 'yɪ bɛ, -a ci  
"nranman. Ci "nran zɪɛ e -ciala 'bla  
-fuba 'sɔrasien 'wɛ 'sɔrasien nɛn  
wa'a 'sanlɛ dɪɛ, -wee ci "nran nɛn  
waa -nɔan min lɛ bɛ -a da. <sup>14</sup> 'Ka "tɪ  
"nɛn laji bɛ, 'wɪ 'tuwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn  
yaa dra. -A ci 'sɔ "cɛɛ 'nan, minnun  
nɛn o yi -tɛala 'an da "le nannannun  
-le 'wɪ 'zʊ bɛ, o -tɔwli "cɛ 'e 'san "va  
"dɪ.

<sup>15</sup> -Te 'i bɔɛzan -tʊ nɛn e ya 'an -  
sruzan 'a "le 'yie 'wɪ 'zʊ 'nan e 'wɪ  
'wliɪdɪ drɛ 'yie bɛ, 'i 'kʊ "va -e 'ka 'nan  
wɪ vɪ 'ka "fli yei. -Te yei wei 'man  
bɛ, te yie drɛ ɛn 'ka yei "sɛn 'e cin  
va. <sup>16</sup> 'Pian -te e 'ka "va 'nan 'yei  
wei maan "dɪɛ, 'i min -tʊ 'pa 'i 'va,  
-te 'bɛ "cɛɛ dɪ 'i min "fli 'pa 'i 'va, -e  
'ka 'kʊ 'wɪ zɪɛ -a -pɛ 'pa 'e cin man  
o yie man. <sup>17</sup> -Te e 'ka "vale 'e 'o  
'wei maan "dɪɛ, 'i 'wɪ zɪɛ -a 'pla -  
leglizinɔn lɛ. ɛn -te e 'ka "vale 'e -  
leglizinɔn wei maan "dɪɛ, 'i "bʊvɪ zɪɛ  
-a 'sia 'sien "le min nɛn e 'ka Bali -le  
'nɛnnun va dɪɛ, -yee 'wɪ 'zʊ.

<sup>18</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɡlɪ 'a 'nan, fɛ  
oo fɛ nɛn kaa ve "man "cɛjɛ 'trɛ 'ɡʊɛ  
-a da bɛ, te o -cɛjɛ 'vɪ "man laji. ɛn fɛ  
oo fɛ nɛn kaa "kuan 'ka 'pɛ "fli "a 'trɛ  
'ɡʊɛ -a da bɛ, te waa 'kun o -pɛ "fli "a  
laji.

<sup>19</sup> ɛn maan ve 'nyian 'cɛɛ 'wɪ tɪɡlɪ  
'a 'nan, -te ka ya min "fli ɛn 'ka 'ci  
drɛ -tɔwli, ka 'wɪ 'tʊ laabu 'an "tɪ  
"nɛn laji bɛ -yrɔ "bɛ, yaa -nɔan 'cɛɛ.  
<sup>20</sup> Kɔɔ -te min "fli, min yaa 'o cin yɪ  
'nan -e 'waan 'tɔ drɛ -dan bɛ, an ya  
o yei.»

*-Mɛ "le "wɛan nɛn Zozizan 'e  
bɔɛzan man wɪ "cɛa?*

*(Lk 17.4)*

<sup>21</sup> ɛn Piɛri -a laabu -yrɔ 'nan:  
«Minsan, min nɛn e ya 'i -sruzan 'a  
"le 'mɛn 'wɪ 'zʊ bɛ, -te e 'wɪ 'wliɪdɪ  
drɛ 'mɛn bɛ, maan "cɛa -yrɛ 'e 'pa -  
a wɛa? 'An 'cɛ -yrɛ -trilii 'e 'pa -a  
'sɔravli?»

22 Zozi 'e -yrɛ 'nan: «Yi'a dra 'e 'pa 'sɔravli "cɛ "dɪ, 'pian 'i drɛ -trilii -fuba 'sɔravli 'pa 'sɔravli.

23 Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -nyrɛn 'gʊ: Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, e ya "le 'nan mingɔnnɛn -tʊ 'bɛ 'vɪ 'e 'wɪlunɔn lɛ 'nan, 'yee fiennun nɛn o da bɛ, 'o 'ta -e 'e "nrɔn! 24 Zɪ yaa "nrɔndɪ 'sia bɛ, ɛn o -ta min -tʊ -a -yrɛ. 'Bɛ 'ta fiɛn bɔa -mlinyɔn (1.000.000) "kaga. 25 Min zɪɛ fɛ -tʊ 'ka -yrɔ -e 'e -yee "lala 'bɔ bɔla dɪ. -A -nan nɛn mingɔnnɛn zɪɛ e 'nan, 'o min 'bɔ 'tan, 'o -a nan 'lee 'yee 'nɛnnɛnnun -tan. ɛn "nyian bɛ, o -a yɪfɛ pɛɛnɔn 'tan -e 'o 'yee "lala -mie bɔla.

26 Min zɪɛ e "po -sɔɔn mingɔnnɛn bɛ -a 'wɪlɪ, ɛn e -yrɛ 'nan: «An 'san, 'i yra 'si! 'I tʊ -kɔɔn 'mɛn "nyian! An 'yie "lala -wɛɛ "man -bleblɛ -e 'an pɛɛnɔn bɔla 'yie.» 27 -A nyirinda -sɛn mingɔnnɛn zɪɛ -a da, ɛn e fiɛn pɛɛnɔn 'bɔ 'cɛ -yrɛ, ɛn e 'si "man.

28 "Yɛɛ -kʊ bɛ, min -tʊ nɛn o 'nyranman -tʊwɪ "paa 'e cin va bɛ yaa 'yɪ. -Yee "lala "wɛnnɛn a 'bɛ 'lɔ fiɛn -ji. Yaa -blɔ man sɔ 'kun, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Mɛn "lala nɛn 'i 'lɔ bɛ, 'i -nɔn 'mɛn!»

29 Min zɪɛ e "po -sɔɔn "wɪlɪ, ɛn e toba -fɔdɪ 'sia, -yrɛ. E 'nan: «I yra 'si! 'I tʊ -kɔɔn 'mɛn! An 'yie "lala -wɛɛ "man -bleblɛ -e 'an pɛɛnɔn bɔla 'yie.»

30 'Pian ya'a 'wɪlɛ "man "fo "dɪ. E -kʊ -a -fɔlɛ -pʊ 'kuin. Min zɪɛ, e 'cɛn -yee "lala -nɔndɪ man 'vaa ɛn 'e bɔla.

31 -A bɔɛnɔn -mienun nɛn o 'nyranman "paa waa 'e cin va bɛ, waa -nan 'yɪ. 'Wɪ zɪɛ e o 'kan ɛn o -kʊ -a 'sinan 'palɛ mingɔnnɛn lɛ.

32 -A -nan nɛn mingɔnnɛn 'e 'suzan zɪɛ -a laabʊ "nyian, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «An 'suzan, 'i ya 'tɛɛ -wɪlɪdɪ! I toba -fɔ 'mɛn -yee "wɛan fiɛn nɛn 'i da bɛ, maan pɛɛnɔn 'cɛ 'yie. 33 'I bɔɛzan nyirinda "sia paan 'le 'mɛin nyirinda 'si bɛ -yee 'wɪ -zʊ!» 34 'Bli 'fɔ mingɔnnɛn zɪɛ -a ji -wɪlɪdɪ, ɛn yaa -nɔn minnɔn lɛ 'nan 'o 'kʊ 'tɛ 'pa "da

-pʊ 'kuin. E cɛɛn -yee "lala -nɔndɪ man 'vaa ɛn 'e bɔla.

35 -A -tʊwɪ "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. -Te ka'a cin man wɪ 'cɛlɛ 'ka 'ci 'fidaa 'a dɪɛ, 'an "tɪ "nɛn laji bɛ 'wɪ 'tʊwɪ zɪɛ -nyrɛn yaa dra 'cɛɛ.»

## 19

*Zozi 'wɪ tin 'ba lɪ bɔladɪ da  
(Mk 10.1-12; Lk 16.18)*

1 Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪnɔn zɪɛ -a "paadɪ man 'e -srunɔn 'ji bɛ, e 'si Galilɛ, ɛn e -kʊ Zude 'lɛglɔn 'fɔɪ nɛn Zudan 'yi -sru 'zia bɛ -a -ji. 2 Min "kaga "kɔla -a -sru, ɛn minnɔn nɛn -cɛ cɪ o man bɛ e o beli.

3 -A -nan nɛn Farizɛn 'nɔn pli "man. O 'wɪ laabʊ -yrɔ -a wei 'kundɪ -le "wɛan. Waa laabʊ -yrɔ 'nan: «-Cee -pei -tʊ wɪ -a -si -nɔn 'nan min -kɔlaman 'e nan bɔala 'wɪ pɛɛnɔn 'ji 'e "tun?»

4 ɛn Zozi 'e 'nan -wɪlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a ta vɪlɛ dʊʊ? E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ 'nan, 'trɛda pou sianan "bɛ, Bali -klɔnmɔn drɛ 'o 'vale lɪmɔn -a. 5 ɛn Bali -a 'vɪ "nyian 'nan:

«-Klɔnmɔn "sia 'e 'tɪ 'lee 'e "bʊ "srɔn, -e 'e lɛa 'e nan man, te o drɛ min -tʊwɪ "a.»

6 O 'ka "nyian "le min "fli "le 'wɪ 'zʊ dɪ, 'pian te o drɛ min -tʊwɪ "a. Min "fli zɪɛ Bali o 'pa 'e cin man. Te min 'e o 'cɛn 'e cin man "fo "dɪ!»

7 ɛn Farizɛn 'nɔn -a laabʊ -yrɔ "nyian 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn Moizi -a cɛn -tɛ "mɛn 'nan, min -kɔlaman 'e nan bɔala, 'pian yaa 'fluba dra -e 'e -nɔn -yrɛ 'vaa -e 'e bɔla?»

8 Zozi 'e 'nan -wɪlɛ 'nan: «'Ka "trɔɛn "a "yuyɪ, -yee "wɛan nɛn Moizi -si -nɔn 'cɛɛ 'nan 'ka lɪ bɔla. 'Pian 'trɛda pou sianan "bɛ, 'wɪ zɪɛ e 'ka -nan dɪ. 9 'An 'bɔ maan vɛ 'cɛɛ 'nan, min oo min nɛn 'e nan 'bɔla, te -kɔnnɛn -wɛɛdɪ man "cɛɛ dɪ, ɛn e lɪ pee 'pa bɛ, te e 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ 'e nan 'tʊdɪ -a ɛn e lɪ pee wɛɛ.»

10 ɛn -a -srunɔn 'a 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te 'wɪ zɪɛ -yrɛ cɪ -klɔnmɔn 'lee lɪmɔn



yei "bε, "te e ya 'wɪ "yi "a -e min 'e vɪlε 'e li 'pa dɪ!»

<sup>11</sup> Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'Wɪ nɛn an "sia -a vɪnan 'gʊε, min pɛɛnɔn 'ka -a -ci maan dɪ, 'pian minnɔn nɛn Bali -a -ci 'si -wɛ "bε, -wɛɛ -ci maan. <sup>12</sup> Min -mienun a bε, o "bʊ "o -ya te o 'ka -klɔnmɔn -a dɪ. En min -mienun a bε, min 'bε o "saa -e 'o 'si -klɔnmɔn -va. En min -mienun a bε, o 'ka "vale 'o li "paa dɪ -e 'o Bali -le 'nyranman 'pa 'kpa. Min nɛn e 'wɪ 'ci maan "bε 'e man.»

*Zozi -fɛa 'vɪ nannannun man  
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)*

<sup>13</sup> Minnɔn a -tanan nannannun -a Zozi lε, -e 'e 'pɛ 'pla o da, -e 'e Bali tʊ 'ba -wɛ 'nan Bali 'e -fɛa vɪ o man. -A -nan nɛn -a -srunɔn 'si -tɔ -wɔ 'nan 'o 'li 'o da.

<sup>14</sup> En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'Ka nannannun 'tʊ 'o 'ta 'an 'va, te 'ka 'si -tɔ -wɔ "dɪ! Kɔɔ minnɔn nɛn "le -wee 'wɪ 'zʊ bε, Bali -le mingɔnnɛn trɛ a -wee vɛ -a.» <sup>15</sup> 'E 'pɛ 'pla o da. "Bε -sru ɛn e -kʊ fɛ pee -nan.

*-Gobonɛn fɛzan -tʊ -le 'wɪ  
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)*

<sup>16</sup> Yi -tʊ da bε, -gobonɛn 'tʊ pli Zozi man, ɛn e 'wɪ 'gʊε -a laabʊ -yrɔ. Yaa laabʊ -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan! 'Wɪ "yi "kɔ "nɛn maan dra, -e an 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪε -a yi?»

<sup>17</sup> Zozi "e -yrɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn yia laabo 'an 'lɔ 'nan, 'wɪ "cɛn 'bε ci "yi -e 'i drɛ? Bali -tʊwli 'bε ci "yi. -Te i ya "vale 'i 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪε, -a ye bε, 'i 'ta wɔla -yee -pei -tɔ wɪnɔn da.»

<sup>18</sup> En -gobo zɪε yaa laabʊ Zozi 'lɔ 'nan: «-Yee -pei -tɔ wɪnɔn 'bɔ "cɛn?»

En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Te 'i drɛ min -tɛzan -a dɪ! Te 'i min nan -wɛɛ "dɪ! Te 'i crin wɔ dɪ! Te 'i 'wlu -sɛn min man dɪ! <sup>19</sup> 'I yie 'e 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bʊ "man! En 'i bɔɛzan -tʊ yɪ "yi "le 'yie 'wɪ 'zʊ!»

<sup>20</sup> -Gobonɛn bε, e 'nan Zozi lε 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn zɪε -a da nɛn an 'ta wɔla. -Mɛ "wɪ 'bε klɪ 'an man 'nyian?»

<sup>21</sup> En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te i ya "vale 'yie 'wɪ 'e 'kɔn tɪglɪ Bali 'lε bε, 'i 'kʊ, fɛnɔn nɛn 'i 'lɔ bε, 'i -tan, -e 'i man "lala -pli 'yale -tɛnɔn man. E ya "le i ya 'i yɪfɛ planan "laji. "Bε -sru -e 'i -sɔɔnla 'an -sru.»

<sup>22</sup> Zɪ -gobonɛn 'wɪnɔn zɪε -a 'man bε, -a 'ta drɛ -trɔdrɔ, ɛn e -kʊdɪ 'sia. -A yɪfɛnɔn a "kaga "le "wɛan.

<sup>23</sup> En Zozi 'a 'vɪ 'e -srunɔn lε 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, fɛzan -le drɛdɪ Bali -le mingɔnnɛn trɛdavɛ -a bε, e ya 'plɛblɛ. <sup>24</sup> En maan ve "nyian 'shɛ 'nan, -wi -dan nɛn waa laabo shamɔ bε, ya'a -kɔlaman -wɪladɪ -a 'mɛnzrɛn -yrɛ ji dɪ. -A -tʊwli "nɛn "nyian fɛnɔn 'le vɛ -a. Drɛdɪ Bali -le mingɔnnɛn trɛdavɛ -a bε, e ya -wɔ 'plɛblɛ 'wɪlɪdɪ.»

<sup>25</sup> Zɪ -a -srunɔn 'wɪnɔn zɪε -a 'man bε, e wɪ o man -wɪlɪdɪ, ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «-Te 'bε a zɪε, -tɪε -kɔlaman -e 'e 'si 'wɪ 'ji "mɛn?»

<sup>26</sup> Zozi o -nanjɛɛn, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «Min 'ka 'kɔlaman 'e 'fli 'sidɪ -a 'wɪ 'ji dɪ, 'pian Bali -kɔlaman 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -a.»

<sup>27</sup> -A -nan nɛn Pieri "e -yrɛ 'nan: «Kʊ 'si fɛ pɛɛnɔn -sru, ɛn kʊ sɔɔnla 'i -sru. -Mɛ "nɛn "kʊ "ye -ji?»

<sup>28</sup> En Zozi e 'nan -wɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, tʊ nɛn fɛnɔn pɛɛnɔn dra 'e 'trɛ, te 'an 'bɔ Blamin -pɪ an ya 'an -nyrandɪ 'mɛn tin 'ba pein -dan da bε, kaa nɛn ka 'ta 'wɔla 'an -sru "bε, ka -kɔan 'ka -nyrandɪ "nyian mingɔnnɛn pein -fuda "fli "da, ɛn cɛɛ Izraɛl 'lɛglɔn 'fuda "fli "le tin "baa. <sup>29</sup> En min o min nɛn 'mɛn "wɛan e 'si 'e 'fla, -te 'bε "cɛɛ dɪ e 'si 'e "bʊnɔn -sru, -te 'bε "cɛɛ dɪ e 'si 'e "blunɔn -sru, -te 'bε "cɛɛ dɪ e 'si 'e "tɪ 'lee 'e "bʊ -sru, -te 'bε "cɛɛ dɪ e 'si 'e nan 'lee 'yee 'nɛnnɔn -sru, -te 'bε "cɛɛ dɪ e 'si 'yee -yɔ -sru "bε, -a san zɪε yaa pɛɛnɔn zɪε -a ye 'e 'pa -a -yaa tʊ. En 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪε, e dra -yee vɛ -a. <sup>30</sup> Minnɔn nɛn o -trɔɔ 'si 'lɛ bε, o "kaga -taa "fɔlɛa "da, ɛn minnɔn nɛn o -fɔla "da "bε, o "kaga -taa "drele -si 'lɛnɔn 'a.»

## 20

*'Nyranman 'panən 'man-kənnən*

<sup>1</sup> Zi Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn e -kənnən 'tu -fə -wɫɛ. Yaa 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Bali -le mingənnən -blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gʊ, e ya "le fei san -tu 'bɛ 'bɔla bodrun puunən ɛn e minnun -wɛɛdɪ 'sia 'nan -e 'o 'kʊ 'nyranman 'pa 'yee rɛzɛn fei. <sup>2</sup> E min -mienun 'yɪ, ɛn o wei drɛ waa -tu 'nan yi -tu nyranman -pan nɛn 'e -nɔan -wɫɛ. ɛn o -kʊ 'yee fei zɪɛ -a da.

<sup>3</sup> E 'bɔla "nyian te bodrun yidɛ wluan loulou 'kpa. ɛn e min -mienun 'yɪ 'o -nyrandɪ -guada, te 'nyranman 'ka -wɫɔ -e 'o 'pa dɪ. <sup>4</sup> ɛn "e 'nan -wɫɛ 'nan: «'Ka 'kʊ 'nyranman 'pa 'mɛn fei! Maan man -ko "paa 'çɛɛ.» <sup>5</sup> -A -nan nɛn minnun zɪɛ o -kʊ -yee rɛzɛn fei.

Fei san zɪɛ e 'bɔla "nyian te yidɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ, ɛn e 'bɔla "nyian te funninmlan yidɛ tɛnla. Minnun nɛn e 'bɔ o man bɛ, 'wɪ 'tʊwɫɪ zɪɛ -nyrɛn yaa 'vɪ -wɫɛ. <sup>6</sup> Zi yidɛ 'pla plɔ da bɛ, ɛn e 'bɔla "nyian, e 'bɔ min -mienun man -guada, ɛn yaa laabʊ -wɫɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka -fʊ 'ka -nyrandɪ bodrun 'trilii funninmlan, ɛn ka'a 'nyranman 'tʊ 'palɛ dɪ?»

<sup>7</sup> O 'nan -yrɛ 'nan: «Min -tʊ 'ka 'kʊ 'silɛ 'nan 'kʊ 'yee 'nyranman 'pa dɪ.»

ɛn fei san "e 'nan -wɫɛ 'nan: «'Ka 'kʊ 'nyranman 'pa 'mɛn rɛzɛn fei!»

<sup>8</sup> Zi funninmlan 'pla bɛ, ɛn fei san zɪɛ e min nɛn e yɪɛ -tɔa 'yee 'nyranman 'panən 'va bɛ -a laabʊ. E 'nan -yrɛ 'nan: «'I 'nyranman 'panən pɛɛnən laabʊ -e 'i o -ko 'pa. 'I 'sia minnun nɛn o -fɔla "da "bɛ o da -e 'i 'le 'sran minnun nɛn o -trɔa -si 'lɛ bɛ o da.»

<sup>9</sup> -A -nan nɛn minnun nɛn o -kʊ 'nyranman 'palɛ te yidɛ 'pla plɔ da bɛ o -ta, ɛn e yi -tu nyranman man "lala -nɔn o pɛɛnən lɛ. <sup>10</sup> Yaa drɛ zɪɛ -trilii ɛn e 'bɔ minnun nɛn o -trɔa -si 'lɛ bɛ o da. -A -cin a o ji 'nan 'o -kopa -taa 'çilɛa "da, 'pian yi -tu nyranman man "lala nɛn waa 'yɪ 'o pɛɛnən.

<sup>11</sup> -A -nan nɛn o 'wɪ 'blɪdɪ 'sia fei san va. <sup>12</sup> Waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Min -nun nɛn o -ta 'e -fɔla "da 'gʊɛ, wa'a 'mɔnɫɛ 'nyranman 'panan "fo "dɪ. 'Kʊ 'bɔ nɛn kʊ 'nyranman 'pa yi -tu "fo, ɛn kʊ -fʊ yidɛa "trilii bɛ, i 'kʊ 'pan 'bɔ waa 'e cin man. -Mɛ "le "wɛan yaa drɛ zi?»

<sup>13</sup> ɛn fei san 'wɪ 'si "va o va min -tʊ lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «'An bee! Ma'an 'wɪ 'wɫɪdɪ "drɛɫɛ 'yɪɛ dɪ. Yi -tu nyranman "lala da nɛn 'kʊ wei -tria, -njɛɛ dʊʋ? <sup>14</sup> -Yɛɛ cɪ 'yɪɛ vɛ -a, i 'si -e 'i 'kʊ. Min nɛn e -fɔla "da "bɛ, -te maan -ko "paa "le 'yɪɛ 'wɪ 'zʊ oo, e "siala 'an 'bɔ 'a. <sup>15</sup> 'Wɪ nɛn e 'sɔ 'an 'ji bɛ, -a 'bɔ nɛn maan dra 'an yɪfɛ -a. -Te an "yi drɛ min lɛ bɛ, -mɛ drɛ -a 'wɪ "naan 'i man?»

<sup>16</sup> ɛn Zozi 'a 'le 'sran -wɫɛ 'nan: «Minnun nɛn o -fɔla "da "bɛ, zɪ o -taa "drɛɫɛ -si 'lɛnən 'a zɪɛ, ɛn minnun nɛn o -trɔa -si 'lɛ bɛ, zɪ o -taa "fɔlɛa "da zɪɛ.»

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandɪ -kanən 'va wɪ 'pa yaagan 'vɪ*  
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

<sup>17</sup> Zozi 'lee 'e -srunən a -kʊnan Zeruzalɛm. -A -nan nɛn Zozi 'e -srunən 'fuda "fli laabʊ 'o 'saza, ɛn e 'nan -wɫɛ 'nan: <sup>18</sup> «-Kaa "ta -ko Zeruzalɛm 'gʊɛ, minnun 'an 'bɔ Blamin -pɪ -nɔan Bali -pannən 'tanən 'lee 'fluba 'ci vɪnən lɛ. O tin -tɛa 'an da -e 'an 'ka -a 'wɪ 'ji. <sup>19</sup> Waan -nɔan "minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ -wɫɛ. Minnun zɪɛ waan sɛɛ wo, waan -sɔan -ngble -a, ɛn waan -pɛinman yiba "plan da -e 'an 'ka. 'Pian -a yi yaagan da bɛ, -e 'an 'wluan -kanən 'va.»

*Zaji 'lee 'e 'bvɪ Zan bɛ, o "bv "fɛ -tʊ -si laabʊ Zozi 'lɔ*

(Mk 10.35-45; Lk 22.24-27)

<sup>20</sup> "Bɛ -sru ɛn Zebede nan pli Zozi man 'o 'vale -yee 'nɛnnun -a. E "po sɔən Zozi 'wɫʊ 'nan -e 'e 'wɪ 'tʊ -si laabʊ -yrɔ.

<sup>21</sup> ɛn Zozi 'a laabʊ -yrɔ 'nan: «-Mɛ 'va nɛn i cɪ?»

Lɪ zɪɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'Mɛn 'nɛnnun "fli 'gʊɛ, tʊ nɛn i dra mingənnən -a bɛ, i 'wɪ "man -e 'o

-nyran 'i "srɔn. -A -tu 'e -nyran 'i 'pɛ "yi "da, -e -a -tu 'e -nyran 'i 'pɛ bu da.»

<sup>22</sup> En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Wɪ nɛn ka cɪ -a laabɔnan bɛ, ka'a 'ci tɔa dɪ. 'Wɪ yidɪ nɛn e "ta -daa "bɔle 'an man bɛ, 'ka 'wulo "sɔa "wlu?»

En -yee 'nɛnnun 'bɔ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Inyan, 'ku 'wulo "sɔa "wlu.»

<sup>23</sup> Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, 'wɪ nɛn e "ta -daa "bɔle 'an man 'gɔvɛ e bɔa "nyian "cee "man. 'Pian -nyrandɪ 'an 'pɛ "yi 'lee 'an 'pɛ bu da bɛ, 'an 'bɔ "cɛɛ -si -nɔan "min lɛ dɪ. Minnun nɛn 'an "tɪ -a pla o 'tɔ man bɛ -wee vɛ 'bɛ cɪ -a.»

<sup>24</sup> Zozi -srunɔn 'fu nɛn o -fɔ bɛ, zɪ o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn 'bli 'fɔ o ji Zan 'lee 'e "bɔvɪ Zaji man. <sup>25</sup> -A -nan nɛn Zozi o pɛɛnɔn laabɔ, ɛn e 'nan -wle 'nan: «Kaa -tɔa 'nan, 'trɛda mingɔnnɛnnun min "paala -sa wɪ -a. ɛn minnun nɛn o cɪ min -dandannun -a bɛ, o -va -ble minnun da. <sup>26</sup> 'Pian te 'wɪ zɪɛ -nyrɛn 'e 'kɔn 'ka yei "dɪ. Min oo min nɛn e ya "vale 'e dra min -dan a 'ka yei "bɛ, 'e 'fli 'pla 'ka pɛɛnɔn 'wlu o 'sudɪ -a! <sup>27</sup> En min oo min nɛn e ya "vale 'e dra 'ka 'tazan -a bɛ, 'e 'fli drɛ 'ka pɛɛnɔn 'le nɔan -a! <sup>28</sup> 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn an 'bɔ Blamin -pɪ maan drɛ. Ma'an 'tale 'nan -e minnun 'waan 'su dɪ, 'pian an -ta 'nan -e 'an minnun 'su. ɛn an -ta 'nan -e 'an 'ka -e min "kaga 'o 'sɔ Satan -le 'plɛblɛ 'lɔ.»

*Zozi yie 'winɔn "fli yie 'lɛ 'sɔ  
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)*

<sup>29</sup> Zɪ Zozi 'lee 'e -srunɔn 'si Zeriko bɛ, min "kaga 'kpa sɔɔnla o -sru. <sup>30</sup> Yie 'winɔn "fli "a 'o -nyrandɪ -si man, waa 'man 'nan Zozi a cinan, ɛn o -paandɪ 'sia. O paan 'nan: «Minsan, David kluda min, 'ku nyrinda 'e 'sɛn 'i da!»

<sup>31</sup> En minnun paan o da 'nan 'o 'lebo 'pla da. 'Pian yie 'winɔn zɪɛ o paan "nyian 'plɛblɛ 'kpa. O paan 'nan: «Minsan, David kluda min, 'ku nyrinda 'e 'sɛn 'i da!»

<sup>32</sup> Zozi 'tɔ, e o laabɔ, ɛn e 'nan -wle 'nan: «Ka ya "vale 'an drɛ 'cɛɛ 'kɔ?»

<sup>33</sup> O 'nan -yrɛ 'nan: «Minsan, ku ya "vale 'i 'ku yie 'lɛ 'sɔ!»

<sup>34</sup> O nyrinda -sɛn Zozi da, -a -nan nɛn 'e 'pɛ klɛ o yie man, 'nun tɔɔn o yie 'lɛ 'sɔ, ɛn o sɔɔnla -a -sru.

## 21

*Zozi 'bɔla Zeruzalɛm*

*(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Zan 12.12-19)*

<sup>1</sup> Zozi 'lee 'e -srunɔn a -plinan Zeruzalɛm. O 'bɔ 'fla nɛn waa laabo Befaze bɛ -a "srɔn. 'Fla zɪɛ e ya Olivie pɔn man. En Zozi 'e -srunɔn "fli 'pa 'sia 'o 'lɛ. <sup>2</sup> Yaa 'vɪ -wle 'nan: «'Ka 'ku 'fla nɛn 'ka 'lɛ bɛ -a da! -Te 'ka 'bɔla 'nan nun bɛ, ka -aflumun "bɔ "tu 'lee -yee 'nɛn ye 'o 'baa -tɔdɪ. 'Ka o baa 'sɔ -e 'ka 'ta waa 'mɛn! <sup>3</sup> -Te min -tu 'wɪ laabɔ 'ka 'lɔ bɛ, 'ka vɪ -a san lɛ 'nan: «Minsan "e 'nan -aflumun 'wɪ a 'e man.» 'Nun tɔɔn 'e 'pɛ sia "da -e 'ka 'ta -a.»

<sup>4</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ, e drɛ 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -a 'lɛ sɔɔdɪ -a. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

<sup>5</sup> «'Ka vɪ Zeruzalɛm 'nɔn lɛ 'nan: "Ka 'yib, 'cee mingɔnnɛn a -tanan 'ka 'va!

E -taala 'e man -trɔɔ.

E ya 'e -nyrandɪ -aflumun da.

-Aflumun nɛn e -trɔɔ "siala bɛ,

-a 'nɛn da nɛn e ya 'e -nyrandɪ.»

<sup>6</sup> Zozi -srunɔn "fli zɪɛ o 'ku, ɛn 'wɪ nɛn yaa 'vɪ -wle "bɛ waa drɛla "da.

<sup>7</sup> O -ta -aflumun "bɔ 'lee -yee 'nɛn 'a, o 'wee sɔnɔn -sɛn "da, ɛn Zozi -nyran "da. <sup>8</sup> Minnun "kaga 'wee sɔnɔn paala -a 'lɛ. ɛn min -mienun yiba "pɛnɛnnun cɛɛn, ɛn waa 'pla -a 'lɛ. Zɪ "o min -dan "siala zɪɛ. <sup>9</sup> Min "kaga yra -a 'lɛ, ɛn min "kaga -fɔla "da -a koda, te o pɛɛnɔn plaman 'e cin va. Waa ve 'nan:

«-Fɛavɛa o! -Fɛavɛa o!

David kluda min -le -fɛavɛa o!

Bali -le -fɛa 'e 'kɔn min nɛn

Minsan -a 'pa 'sia bɛ -a man.

Bali 'tɔ 'e drɛ -dan laji lou!»

<sup>10</sup> Zɪ e 'bɔla Zeruzalɛm bɛ, -wee pladɪ Zeruzalɛm 'si "fo, ɛn 'flanɔn

peenon 'man nyoon -a laabodi -a 'nan: «-Ti nen min 'bo 'labε -a?»

11 Minnun "kaga "nen waa si -fo be, o 'nan: «Zoji nen! Bali 'lewei vizan nen, e "sia Nazareti Galile 'leglon 'ji.»

*Zoji fenun -tannon 'pin Bali -pan 'kuin*

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Zan 2.13-17)

12 "Be -sru en Zoji 'ku Bali -pan 'kuin. Minnun nen o ya Bali -pan fenun -tannan 'lee minnun nen o ya -a 'lonan Bali -pan 'kuin be, e o -pin. E "lala ta -foonon 'le 'tablonun 'lee -plablo -tannon 'le peinnun fuila "man. 13 En e 'nan -wle 'nan: «E ya e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Bali "e 'nan: «Men 'kon -kon 'an tru 'ba 'kon 'a.» 'Pian kaa dre 'cee crin wunan -a.»

14 "Be -sru en yie 'winon 'lee minnun nen o "tun "bo be, o pli Zoji man Bali -pan 'kuin, en e o beli. 15 Bali -pannon 'tanon 'lee 'fluba 'ci vinon 'wi -dandan nen Zoji ci -a drenan be -a -nan 'yi. En o nannannun 'yi 'nyian te o plaman Bali -pan 'kuin -a vidi -a 'nan: «Bali David kluda min 'to dre -dan!»

-A 'wi 'nan o man, 16 en o 'wi 'pla Zoji le. Waa 'vi -yre 'nan: «'Wi nen o ci -a vnan 'labε, yi'a maan duv?»

En Zoji "e 'nan -wle 'nan: «Maan maan. -Me "le "wean nen ka 'wi zie -a laabv 'an 'lo? 'Wi nen 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji be ka'a tian -a ta vule duv? Koo e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«Yia dre en nannannun 'lee 'nyonmlin 'nennun 'i 'to 'yi 'vi.» »

17 -A -nan nen e o 'tvi, en e 'si Zeruzalem. E -ku 'fla nen waa laabo Betani be -a da, e 'nyin 'nan nun.

*Yiba "tv nen ya'a 'baa die Zoji -a -te*

(Mk 11.12-14, 20-25)

18 Tv ceen bodrun en Zoji Zeruzalem si 'sia "nyian. "Yee -kon -konan 'sia be, -a -nan nen dra -a -tedi 'sia. 19 E fijie yiba 'yi 'si man, en e pli "man 'nan -e 'e 'blv -mie 'cen 'e -bli. 'Pian -a 'la 'saza nen yaa 'yi "da,

en e 'nan fijie yiba zie -yre 'nan: «Te 'i 'blv -towlu 'e ba 'i man 'li "fo "di!» 'Nun toon fijie yiba 'bo 'ka.

20 Zi -a -srunon 'wi zie -a -nan 'yi be, o 'lebo "fo, en o 'nan -yre 'nan: «E dre 'ko, en fijie yiba "ka 'nun zie?»

21 Zoji "e 'nan -wle 'nan: «Maan ve 'cee 'wi tigli 'a 'nan, -te ka yi -teala Bali da be, en "nyian -te ka'a 'ci -foonan die, 'wi nen maan dre fijie yiba 'labε -yre "be, 'ka 'pe "soa -a dredi -a. En "nyian -te kaa 'vi pon 'labε -yre 'nan: «'I 'sura 'nan: «'I 'ku -traa jemie -va be», yaa dra. 22 -Te ka yi -teala Bali da, en ka fe -tv laabv -yrv -a trv 'badi -a be, kaa ye.»

*Zoji 'le -koladi "sia nyin zia?*

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

23 "Be -sru en Zoji 'ku Bali -pan 'kuin, e 'wi "paadi 'sia minnun -ji. -A -nan nen Bali -pannon 'tanon 'lee min cejenun -ta, en waa laabv -yrv 'nan: «-Koladi "cen "a nen i 'winun zie -a dre? En -tie -si -nan 'yie?»

24 Zoji "e 'nan -wle 'nan: «An 'bo "nyian an "ta 'wi 'towlu "ce laabo 'ka 'lo. -Te kaa -sru 'vi 'men be, -koladi nen an 'winun zie -a dre 'a be, maan -ci "sia 'cee. 25 -Tie Zan 'pa 'sia 'nan 'e 'ta min -batize dre? Minnun 'be 'pa 'sia, -baa Bali 'be 'pa 'sia? 'Ka vi 'men!»

-A -nan nen waa vidi 'sia 'o cin yei 'nan: «-Te -kaa 'vi 'nan: «Bali 'be 'pa 'sia be», e -taa -a laabvle -kaa 'lo 'nan: «-Me "le "wean nen ka'a yi -teala 'wi nen Zan -a 'vi be -a da di?» 26 En -te -kaa 'vi 'nan: «Minnun 'be 'pa 'sia be», minnun peenon -taa 'wunlea -kaa man, koo o peenon Zan "siala Bali 'lewei vizan -a.»

27 -A -nan nen waa 'vi Zoji le 'nan: «Ku'a san -toa di.»

En Zoji "e 'vi "nyian -wle 'nan: «An 'bo "nyian min nen e -si -non 'men en an 'winun zie -a dre be, ma'an -ci sia 'cee di.»

*Zoji -kannen "fo 'nen 'klonmon "fli "man*

28 «'Ka 'ci "nrōn 'wi 'gve -a da! Min -tv a, en 'yee 'nen 'klonmonnun a 'fili. Yi -tv da be yaa 'vi -a ceje

'nenzan le 'nan: <'Men 'nen 'i 'ku  
'nyranman 'pa cεεɔv 'men rεZEN fei.>

<sup>29</sup> -Yee 'nen zIE e 'nan -yre 'nan:  
<Ma'an 'ko dɔ. 'Pian "be -sru -a ci  
lila, en e -ku.>

<sup>30</sup> 'Wɪ 'tɔwli zIE yaa 'vɪ "nyian 'yee  
'nen 'fɔla "dazan le. 'Nen zIE e wɪ  
'man. Yaa 'vɪ 'e "tɪ "le 'nan: <'An "tɪ,  
maan 'man>, 'pian "be -sru ya'a 'kɔle  
dɪ.

<sup>31</sup> 'Nennun "fli zIE o yei "be, -tɪe 'e  
"tɪ "ci 'sɔ wɪ dre?>

Minnun tanɔn nen o ci 'wɪ zIE -a  
mannan be, o -yre 'nan: <'Nen ceje  
'nenzan nen.>

En Zozi "e 'nan -wle "nan: «Maan  
ve 'cεε 'wɪ tɪɪli 'a 'nan, 'sukɔle 'sinɔn  
'lee -kɔnnen -wεenɔn -tɔla 'ka 'le -  
wladɪ -a Bali -le mingɔnnen tɛda.

<sup>32</sup> Zan -ta -si tɪɪli -kɔnle 'cεε, en ka'a  
yi -tɛla 'wɪ nen yaa 'vɪ be -a da dɪ.  
'Pian 'sukɔle 'sinɔn 'lee -kɔnnen -  
wεenɔn yi -tɛra "da. 'Wɪ zIE kaa -nan  
'yɪ, 'pian ka'a 'wɪle "man -e 'ka yi -  
tɛra 'wɪ nen Zan -a 'vɪ be -a da, -e 'ka  
'si 'wɪ 'wɪlɪdɪ "dɛdɪ man dɪ.»

Zozi -kɔnnen "fɔ rεZEN fei 'panɔn  
man  
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

<sup>33</sup> «'Ka "trɔen "tɔ -kɔnnen "pee le:  
Min -tv "be 'yee rεZEN fei 'pa, e -klɔn  
'bɔ "man, e rεZEN 'blɔnan dre, en e  
fɛ -tv dre, min -tɔa "da -e 'e fei 'bɔ 'ta  
-pin. "Be -sru e fei zIE -a -pɛba 'wɪ  
minnun lɔ 'nan 'o 'nyranman 'pa  
"da, te o 'yee vε -nɔan. Yaa dre zIE, en  
e -ku 'leɪɪlɔn 'kɔɔbli 'tɔ da. <sup>34</sup> Zɪ rεZEN  
nan tv 'bɔ be, en min zIE 'e 'sunɔn  
'pa 'sia minnun nen o 'nyranman  
'paa 'yee rεZEN fei be o va, 'nan  
'nyranman nen waa 'pa be 'o 'yee vε  
-nɔn.

<sup>35</sup> Fei 'panɔn zIE waa 'sunɔn 'bɔ  
kuun. Waa -tv -sɔn, waa -tv -tɛ, en  
waa yaagazan -tɛ -kɔlenun -a. <sup>36</sup> Fei  
san zIE e 'sunɔn 'pa 'sia "nyian. O  
"kaga "mlian minnun nen o -ku 'e  
tɛdɛ be o da. 'Wɪ 'tɔwli zIE -a 'bɔ nen  
fei 'panɔn -a dre -wle.

<sup>37</sup> "Be -sru en 'e 'pɪ 'pa 'sia o va. 'E  
'ci nrɔn 'nan, o yɪe -taa 'nanle 'e 'pɪ  
man.

<sup>38</sup> 'Pian zɪ fei 'panɔn -yee 'nen zIE  
-a 'yɪ be, en waa 'vɪ 'o cin yei 'nan:

<Min 'labε -yεε 'e "tɪ -zia -ble. -Kaa  
-tɛ, -e -zia zIE 'e dre -cee vε -a.> <sup>39</sup> -A -  
nan nen waa 'kun, o ci 'a -klɔn -sru,  
en waa -tɛ.

<sup>40</sup> Maan laabo 'ka 'lɔ 'nan, -te fei  
san zIE e -ta be, yaa dra 'yee fei  
'panɔn le 'kɔ?>

<sup>41</sup> En minnun tanɔn nen o ci 'wɪ  
zIE -a mannan be, o 'nan -yre 'nan:  
<Min -wɪlɪdɪnun zIE, e o -tɛεman "le  
'nan plɔannɔn 'le 'wɪ 'zɔ. "Be -sru -  
e 'e 'yee fei -pɛba wɔ min peenun  
lɔ. Yaa -pɛba wɔ minnun nen -te o  
'nyranman 'pa, o -yee vε -nɔan 'e tv  
man be -wɪlɔ.>

<sup>42</sup> En Zozi -a 'le 'sran -wle 'nan:  
<'Wɪ nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba  
'ji be, ka'a ta vɪle dɔv? Kɔɔ e ya 'e  
'crɛn -tɛdɪ 'nan:

<-Kɔle nen 'kɔn 'tɔnɔn -a tvv 'o 'pela  
kɔda be,

-yεε dre 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔle -a.

Minsan 'be dre,

en -kɔle zIE 'e dre 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔle -a.

'Wɪ nen Minsan -a dre be,

e min 'plɔ -fɔa.>

<sup>43</sup> Maan 'nan 'an ve 'cεε 'nan,  
mingɔnnen -blɪdɪ Bali va be Bali -taa  
-a 'sile 'ka 'lɔ. Yaa -nɔan 'leɪɪlɔn 'pee  
-ji 'nɔn nen, o 'ta 'wɪla -a wei da be  
-wle. <sup>44</sup> [Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le  
'fluba 'ji "nyian 'nan:

<Min nen e -tria -kɔle zIE -a da be, e -  
wia. En -te -kɔle zIE e -tria min  
da be, yaa pɔle "bɔ.> »]

<sup>45</sup> Zɪ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee  
Farizen 'nɔn -kɔnnennun zIE -a  
'man be, waa -tɔ 'nan 'wee 'wɪ nen  
Zozi -a ve. <sup>46</sup> En o ya "vale 'nan  
'o "kuan. 'Pian minnun -le "wεan  
'klan a o jɪ, kɔɔ minnun zIE o Zozi  
'siala Bali 'lewei vɪzan -a.

## 22

Lɪ 'pa "fɛdɪ man -kɔnnen

(Lk 14.16-24)

<sup>1</sup> "Be -sru en Zozi -kɔnnen pee -fɔ  
'nyian -wle. Yaa 'vɪ -wle 'nan: <sup>2</sup> «Bali  
-le mingɔnnen -blɪdɪ min da be, -  
nyren 'gɔ. E ya "le mingɔnnen -tv 'be  
"ta 'e 'pɪ -le lɪ 'pa "fɛdɪ dra. <sup>3</sup> Minnun  
nen e "fɛdɪ zIE -a 'wɪ 'vɪ -wle "be, e  
'e 'sunɔn 'pa 'sia 'nan 'o 'ku o laabo.

'Pian wa'a 'wulε "man -e 'o -ta "fedi da di.

<sup>4</sup> En e 'e 'sunon 'pee 'pa 'sia "nyian. E 'nan -wle 'nan, 'o vι minnun zιε -wle 'nan: «An cεen -a dredi man. An trinun tεε, en an 'blanun tεε. -A pεenon 'man, -yee "wean 'ka 'ta "fedi da!»

<sup>5</sup> 'Pian o 'wι zιε -a -fola 'o "trαen -sru. O -mie -ku 'wee fei, en o -mie -ku 'wee 'fle 'tanle. <sup>6</sup> En o -mienun -a 'sunon 'bo kuun, o o -son, en o o tεε.

<sup>7</sup> 'Bli 'fo mingonnen zιε a ji -wliidi. E 'yee 'sounjanun 'pa 'sia 'nan 'o min -tenon zιε o -tεε, en 'o -wee 'fla 'tε 'bli.

<sup>8</sup> "Be -sru en e 'nan 'e 'sunon le 'nan: «An cεen li 'pa "fedi fenun dredi man. 'Pian minnun nen maan 'vι -wle "be, o 'ka "fedi zιε -a da 'non 'a di. <sup>9</sup> -Yee "wean 'ka 'ku -si-plannun da. Minnun pεenon nen ka boa "o man be, 'ka vι -wle 'nan 'o 'ta li 'pa "fedi da.» <sup>10</sup> Mingonnen 'sunon zιε waa drela "da. Minnun pεenon nen o 'bo o man be, o -ta waa. Min-wliidi oo, min "yi oo, o pεenon 'ta, en o 'kon zιε -a -ci 'fa.

<sup>11</sup> Mingonnen wlala o va 'nan -e 'e minnun nen o -ta "fedi da be o yi. E min -to 'yι o yei te li 'pa "fedi da so 'ka "da "di. <sup>12</sup> En e 'nan -yre 'nan: «An bee, li 'pa "fedi da so 'ka 'i da di. E dre 'ko, en i ya 'gu?» Min zιε ya'a -kolale 'wι 'tu 'sidi -a "da "di.

<sup>13</sup> -A -nan nen mingonnen -a 'vι 'e 'sunon le 'nan: «Ka min 'labε -a 'kun, 'ka cεin 'lee -a -pe -yri, -e 'ka tuv klun va bei, fenan nen -wuodi 'lee 'she da -bliidi ci be -a -nan.»

<sup>14</sup> En Zozi -a 'le 'sran -wle 'nan: «Minnun nen Bali o laabu be, o ya "kaga. 'Pian minnun nen Bali o "sia "va 'yee vε -a be, o ya "wennon.»

*'Sukole -pan wvdi da wι*

*(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)*

<sup>15</sup> "Be -sru en Farizen 'non 'ku 'o cin yule. Waa 'pla "da 'nan 'o Zozi 'kun 'e wei man. <sup>16</sup> -A -nan nen o 'wee minnun 'lee Erodi -le minnun 'pa 'sia 'nan 'o 'wι laabu Zozi 'lo. Waa laabu -yrc 'nan: «Bali -le 'wι "paazan, kva -tαa 'nan i ya 'wι tighi vizan -a, en i Bali -sru 'ta wvdi

"paaman minnun ji 'e tighi da. Yi'a 'klanman min lo 'wι tighi 'ci 'sidi -a -yre di. En yi'a min bo "va "di. <sup>17</sup> -Yee "wean kva laabo 'i lo 'nan: «-A -si a -kaa 'lo -e -kaa 'sukole -pan wv Rom 'non 'le mingonnen Seza le, -baa te -ka'a dre di? 'Wι nen "yie 'ji be, 'i vι 'kve!»

<sup>18</sup> 'Pian 'wι nen -a -cin ci o ji be Zozi -a -konnen 'yi. En e 'nan -wle 'nan: «Wei 'flivli 'non! Ka ya 'an 'man -weenan -wliidi! <sup>19</sup> "Lala nen ka 'sukole -pan wo -a be, 'ka 'lein 'wle -to 'si "va -e 'ka -kon 'men!» -A -nan nen o 'lein 'wle -to kon -yre. <sup>20</sup> En Zozi -a laabu -wlo 'nan: «-Ti -wulo -fodo nen 'gu? En -ti 'to 'cren nen 'gu?»

<sup>21</sup> O 'nan -yre 'nan: «Rom 'non 'le mingonnen Seza nen.»

En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Fe nen Seza -le vε -a be, 'cεε 'non Seza le! En fe nen Bali -le vε -a be, 'cεε 'non Bali le!»

<sup>22</sup> 'Wι zιε -a mandι o 'plo 'fo, -a -nan nen o 'si Zozi "sron, en o -ku.

*Minnun nen o -kaa be o wuanla -kanon 'va*

*(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)*

<sup>23</sup> Yi 'bo 'lein zιε -a da be, Saduze 'non -mie pli Zozi man. Saduze 'non "o "ve 'nan -te min -ka be, ya'a 'wuanla -kanon 'va di. Zi o pli "man "be, en waa laabu -yrc 'nan: <sup>24</sup> «Bali -le 'wι "paazan, Moizi "e 'nan: «-Te min li 'pa, en -a san zιε e -ka, te wa'a tian 'nen 'yale 'o 'vale 'e nan 'bo 'a diε, -yee -cale zιε -a "buι 'e 'pa, -e 'e "buι klu bōla!» <sup>25</sup> Bali -le 'wι "paazan, min -to a 'li 'ku 'va be 'yee 'nen 'klonmon a 'sōravli. -A tede li 'pa. Wa'a tian 'nen 'yale 'e nan zιε -a di, en e -ka. -A klu 'ka 'fulε di, -yee "wean -a -suannen 'e "buι -cale zιε -a 'pa. <sup>26</sup> 'Wι 'towli zιε -yεε 'bo "nyian -yee "man, en -yεε 'bo -a yaagazan man. E dre zιε -trilii, en o 'sōravli cεen -kaadi man. <sup>27</sup> "Be -sru en li 'bo -ka. <sup>28</sup> Tv nen minnun wuanla -kanon 'va be, li zιε e -kon -ti nan -a? Kōo o 'sōravli 'bo -a 'pa li -a.»

<sup>29</sup> En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Ka'a tian 'wι 'tu -ci manle "fo "di. 'Wι

nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a -ci maan dɪ, ɛn Bali -le 'plɛblɛ bɛ, ka'a tɔa dɪ. <sup>30</sup> Kɔɔ tʉ nɛn minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ, -klɔnmɔnnun 'ka lɪ paa dɪ, ɛn lumɔnnun 'ka -kɔnnɛn paa dɪ. O -kɔan "le Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wee 'wɪ 'zʉ. <sup>31</sup> -Te -a -cin a 'ka 'ji 'nan, minnun nɛn o kaa bɛ wa'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪɛ, te ka ya 'ka 'fli see "paanan. 'Wɪ 'nɛn Bali -a 'vɪ 'yee 'fluba 'ji bɛ, ka'a tian -a ta vɪɛ dʉʉ? <sup>32</sup> Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: <An ya Abraam -le Bali -a, ɛn an ya Izak -le Bali -a, ɛn an ya Zago 'le Bali -a.> Tʉ nɛn Bali 'wɪ zɪɛ -a vɛ bɛ, te -kaa tranun zɪɛ o kaa -a -nan 'mɔn. 'Pian Bali "le 'va bɛ, o yɪɛ a "man tian, kɔɔ Bali a minnun nɛn o yɪɛ cɪ "man "bɛ -wee Bali -a, e 'ka minnun nɛn o kaa bɛ -wee Bali -a dɪ.»

<sup>33</sup> Minnun nɛn o cɪ 'wɪ zɪɛ -a mannan bɛ, Zozi 'le 'wɪ "paadɪ o 'plo 'fɔ.

-Mɛ "wɪ 'bɛ cɪ Bali -le -pei -tɔ wɪ -dan a?

(Mk 12.28-31; Lk 10.25-28)

<sup>34</sup> Farizɛn 'nɔn -a 'man 'nan Zozi Saduze 'nɔn klɪ 'wɪ 'a. -A -nan nɛn o -ta 'o cin yɪɛ Zozi man. <sup>35</sup> ɛn o va min -tʉ nɛn e Bali -le -pei -tɔ wɪnun -tɔa 'kpa tɪglɪ bɛ, e 'wɪ laabʉ Zozi 'lɔ 'nan -e 'wei man. <sup>36</sup> Yaa laabʉ -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, Bali -le -pei -tɔ wɪ pɛɛnɔn bɛ, -a "cɛn 'bɛ cɪ "va -dan?»

<sup>37</sup> ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:

« <'I Minsan 'bɔ nɛn 'yɪɛ Bali -a bɛ, -a yɪ 'yɪ 'i 'bli pɛɛnɔn 'a!

'I yɪ 'yɪ 'yɪɛ 'wɪ drɛdɪ pɛɛnɔn 'a!

ɛn 'i yɪ 'yɪ 'i 'ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a.>

<sup>38</sup> 'Wɪ zɪɛ -yrɛ cɪ Bali -le -pei -tɔ wɪ tɛdɛ -a, ɛn -yrɛ cɪ "va -a -dan a. <sup>39</sup> ɛn -a "flizan nɛn o cin 'sia 'a bɛ, -nyrɛn 'gʉ:

<'I bɔɛzan -tʉ yɪ "yɪ

"le 'yɪɛ 'wɪ 'zʉ!>

<sup>40</sup> 'Wɪ "fli zɪɛ, -wɛɛ cɪ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -le -pei -tɔ wɪnun -a 'vɪ bɛ -a -wulo -a, ɛn -wɛɛ cɪ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ -a -wulo -a.»

-Tɪ -pɪ nɛn Crizi -a?

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

<sup>41</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi -a laabʉ Farizɛn 'nɔn pɛɛnɔn nɛn 'o cin 'yɪ bɛ -wɪ 'nan: <sup>42</sup> «Crizi nɛn Bali -a 'si "va -e 'e min 'si 'wɪ 'ji bɛ, -tɪ -pɪ nɛn? "Cɛɛ 'ji min nɛn e cɪ -a bɛ, 'ka vɪ 'mɛn!»

ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «David -pɪ nɛn!»

<sup>43</sup> ɛn Zozi -a laabʉ -wɪ 'nan: «-Te Crizi a David -pɪ -a bɛ, -mɛ "le "wɛan nɛn zɪ Bali lei 'saun 'ta 'tɔ David man bɛ, yaa laabʉ 'e 'san? Kɔɔ David -a 'vɪ 'nan:

<sup>44</sup> «Minsan Bali -a 'vɪ 'an 'san lɛ 'nan: 'I -nyran 'an 'pɛ "yɪ "da -trilii, -e 'an 'cɛn 'i 'nanmannɔn 'klɪdɪ man.»

<sup>45</sup> -Te David 'bɔ Crizi laabʉ 'e 'san bɛ, e drɛ 'kɔ ɛn 'bɛ -kɔan David kluda min -a?»

<sup>46</sup> Min -tʉ 'ka -kɔlɛ 'wɪ 'tʉ 'sidɪ -a "da -yrɛ "dɪ. "Bɛ -sru min -tʉ 'ka "nyian 'wɪ laabʉɛ Zozi 'lɔ 'nan -e 'e wei 'kun dɪ.

## 23

Te 'ka 'wɪ drɛ "le Farizɛn 'nɔn 'le 'wɪ 'zʉ dɪ!

(Mk 12.38-40; Lk 20.45-46)

<sup>1</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia 'e -srunɔn 'lee minnun pɛɛnɔn lɛ.

<sup>2</sup> Yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: «'Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizɛn 'nɔn 'bɛ Moizi -le -pei -tɔ wɪnun "paaman 'ka 'ji. <sup>3</sup> -Yee "wɛan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn waa vɛ 'cɛɛ bɛ, 'ka 'ta wɪla "da! 'Pian te 'ka 'ta wɪla o drɛ wɪnun da dɪ! Kɔɔ 'wɪnun nɛn waa "paaman 'ka 'ji bɛ, -a da "cɛɛ 'o 'bɔ "o 'ta wɪla dɪ.

<sup>4</sup> 'Wɪnun nɛn o ya 'plɛblɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn waa -tɛa 'e cin da -e 'o vɪ minnun lɛ 'nan 'o 'ta wɪla "da. 'Pian o 'ka "vale o "paa o va -a drɛnan dɪ.

<sup>5</sup> -Wee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ bɛ, e ya min yɪɛ 'lɛ. 'Fluba nɛn waa crɛn -tɛa, -e 'o 'pa o nyrɛnbɔn da bɛ, 'lee -nyrɛn waa crɛn -tɛa -e 'o 'pa 'o 'pɛ -da bɛ, 'lee sɔ 'lɛbɔ "nɛn 'e -plimlan bɛ, -wee vɛ "mlianla "da. <sup>6</sup> -Te e ya "fɛdɪ da

-a oo, ɛn -tɛ e ya cin yɪ 'kuin -a oo, -nyran "nan 'kpagba nɛn waa 'sidɪ ye "yɪ. <sup>7</sup> Waa ye "yɪ "le 'nan min 'e 'o 'tɔ bʉ -guada, ɛn waa ye "yɪ "le 'nan min 'e 'o laabʉ 'fluba "paazan.

<sup>8</sup> 8 P'ian 'cee ve be, te 'ka -wεε 'nan min -tu 'e 'ka laabu 'fluba "paazan di! Koo 'ka pεεnɔn ka dre "bɔunun -a, εn Bali -towli 'be ci 'wɪ "paazan -a 'ka 'ji. <sup>9</sup> 9 En "nyian be, 'trε 'gɔε -a da be, te 'ka min -tu bɔ -a laabɔdɪ -a 'nan 'ka "tɪ "di, koo 'ka "tɪ "a laji lou, Bali nɛn. <sup>10</sup> 10 Te 'ka -wεε 'nan min -tu 'e 'ka laabu 'e 'tazan di! Koo Crizi -towli 'be ci 'ka 'tazan -a. <sup>11</sup> 11 'Ka 'va min -dan 'e dre 'ka pεεnɔn 'suzan 'a. <sup>12</sup> 12 Min nɛn 'e 'fli dre -dan be, Bali -a dra "wennɔn. En min nɛn 'e 'fli dre "wennɔn be, Bali -a dra -dan.»

*Zozi 'wɪ 'pla 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn le*

*(Mk 12.40; Lk 20.47; 11.39-52)*

<sup>13</sup> 13 «'Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wɪ dra min yie 'le! 'Wɪ -taa "bɔle 'ka man! Koo ka -si -to minnun lɔ 'nan te 'o 'kɔ Bali va di. 'Ka 'bɔ, ka 'ka "vale 'ka -wla "wo Bali -le mingɔnnɛn tɛda di, εn minnun nɛn o ya "vale "o -wlamlan 'nan be, ka -si 'le 'wɔ -wɔ.

<sup>14</sup> 14 ['Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wɪ dra min yie 'le! 'Wɪ -taa "bɔle 'ka man! Koo ka -calenun -le fenun "sia 'o 'lɔ -dawli -a. "Be -sru -e 'ka Bali trɔ 'ba -plɔun 'nan -e minnun 'o 'ka "sia min tɪglɪ 'a. 'Wɪnɔn zɪε -yee "wεan Bali -wee tin "paa 'pleble.]

<sup>15</sup> 15 'Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wɪ dra min yie 'le! 'Wɪ -taa "bɔle 'ka man! Koo ka -ko min -wεεle 'tɛda fe -kɔɔbli 'nan, 'nan -e 'o 'ta wɔla 'cee -pei -to wɪnɔn da. En -te ka min 'yɪ be, 'cee 'wɪ "paadi a limlan min -wɪlɪdɪ "a "fo. -Yee -kɔndɪ -wɪlɪdɪ -ciala 'cee vε da 'e 'pa -a "fli.

<sup>16</sup> 16 'Ka yie a 'e 'widɪ, εn ka ya "vale 'ka -si -kɔɔnman minnun le. -Yee "wεan 'wɪ -taa "bɔle 'ka man! Kaa paa minnun ji 'nan, -te min 'e 'pε wluan Bali -pan 'kɔn da be, ya'a fe -tu dra min le di. 'Pian -te min 'e 'pε wluan -siga nɛn Bali -pan 'kuin be -a da be, -yεε ci 'wɪ -dan a. -A san -a 'ta ta wo -kpɔ. <sup>17</sup> 17 -Blɔnɔn nɛn kaa, εn 'ka yie a 'e 'widɪ! -Siga be e ya fe -tu -a, 'pian Bali -pan 'kuin nɛn e dra 'saun Bali 'le. Ka'a tɔa zɪε dɔv?

<sup>18</sup> 18 En ka paa minnun ji "nyian 'nan, -te min 'e 'pε wluan Bali -pan "dave da be, ya'a fe 'tu dra min le di. 'Pian -te min 'e 'pε wluan 'sraga bɔvε nɛn Bali -pan "dave da be, -a da be, e ya 'wɪ -dan a. -A san -a 'ta ta wo -kpɔ. <sup>19</sup> 19 Yie 'winɔn! 'Sraga bɔvε be e ya fe -tu -a, 'pian Bali -pan "dave da nɛn e dra 'saun Bali 'le. Ka'a tɔa zɪε dɔv? <sup>20</sup> 20 Min nɛn 'e 'pε wluan Bali -pan "dave da be, te 'e 'pε wluan Bali -pan "dave 'lee 'sraga bɔvε pεεnɔn nɛn "da "be -a da. <sup>21</sup> 21 Min nɛn 'e 'pε wluan Bali -pan 'kɔn da be, te 'e 'pε wluan Bali nɛn e -nyεanla 'ji be -a da. <sup>22</sup> 22 En min nɛn 'e 'pε wluan labli man be, te 'e 'pε wluan Bali -le mingɔnnɛn pεin man, εn "nyian te 'e 'pε wluan Bali da koo -yεε ci 'e -nyrandɪ pεin zɪε -a da.

<sup>23</sup> 23 'Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wɪ dra min yie 'le! 'Wɪ -taa "bɔle 'ka man! Ka fe pεεnɔn 'fuzan -nɔan Bali le. En "nyian fe 'finvinnun pεεnɔn be, kaa -fuzan -nɔan Bali le, -nyrɛn 'le sinwɛnɔn nɛn waa laabo manti 'lee anɛti 'lee -cimen be -wee 'wɪ 'zɔ. 'Pian -pei -to wɪnɔn nɛn o ci -dan "le 'cεε dre be cεε "tɔe. 'Wɪ tɪglɪ dɛdɪ a -tu, εn min nyrinda 'sidɪ a -tu, εn yi -tɛradɪ Bali da a -tu, 'wɪnɔn zɪε -nyrɛn kaa dra 'e tɛdɛ paan 'vaa -e 'ka pee dre "be -sru! <sup>24</sup> 24 'Ka yie a 'e 'widɪ, εn ka ya "vale 'ka -si -kɔɔnman minnun le. -Te 'nyrɔndrɔ "wennɛn 'fɔ 'ka 'blifε va be, kaa "sia "va. 'Pian -wi -dandan nɛn waa laabo shamo be, cεε "mεan te ka'a -kɔnnɛn 'ye di.

<sup>25</sup> 25 'Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wɪ dra min yie 'le! 'Wɪ -taa "bɔle 'ka man! Koo ka 'kulenɛn 'lee -pɔ man "foeman fenyan, 'pian fenun nɛn kaa -ble -ji be, crinnan fenun 'lee fenun nɛn kaa "sia minnun lɔ 'ka 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnɔn da be -nyrɛn. <sup>26</sup> 26 Farizen 'nɔn, 'ka yie a 'e 'widɪ! 'Ka -wεε 'nan 'ka 'ci 'e dre tɪglɪ 'vaa -e 'ka 'kulenɛn 'lee -pɔ man "foe.

<sup>27</sup> 27 'Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wɪ dra min yie 'le! 'Wɪ -taa



"bøle 'ka man! Koo ka ya 'le min -yrenun nen o trøe 'wv "man "bø-wee 'w1 'zv. O man bei "a fenyian, 'pian te o ci a 'e fad1 min 'wlø 'lee fε folid1 pøenøn 'a. <sup>28</sup> 'Ka 'bø "nyian, minnun 'ka ye min tiglunun -a, 'pian te ka 'ka 'bø 'a d1. Ka 'w1 dra min yie 'le, en 'ka 'ci a 'e fad1 'w1 'wlid1 'tø 'todb pøenøn 'a.

<sup>29</sup> 'Fluba 'ci v1nøn 'lee Farizen 'nøn, ka 'w1 dra min yie 'le! 'W1 -taa "bøle 'ka man! Koo Bali 'lewei v1nøn nen -kaa tranun o tεe bε, ka 'køn drø o -yρε da. En "nyian ka min tiglunun -yρε da drø fenyian fenyian. <sup>30</sup> "Cεε v1 'nan kaa 'køn 'w1nun z1ε -a drønan bε, te kaa ve 'nan: <"Te tu nen 'kv tranun yie a "man, kv ya -nan bε, "te kv'a 'palø o va -e 'kv Bali 'lewei v1nøn -tεε "d1.> <sup>31</sup> En 'w1nun z1ε -a vid1 -a -køønman 'nan kaa 'v1 'ka 'fli -a 'nan 'ka tranun 'bø Bali 'lewei v1nøn tεε. <sup>32</sup> 'W1nun nen 'ka tranun -a drø 'li bε, -te ka ya "va, "ka "drø 'e 'ciila -wee vε da!

<sup>33</sup> Ka ya min -wlid1nun -a! Bali -le tin -tεa 'ka da -kpø. Te -a -cin 'e 'køn 'ka 'ji 'nan, 'te nen ya'a 'driman d1ε 'e 'ka "bluman d1! <sup>34</sup> -Yee "wean 'ka "trøen "tø 'w1 gvø -yρε 'kpa! 'An 'ta -daa Bali 'lewei v1nøn 'lee 'w1 'tønøn 'lee 'fluba 'ci v1nøn 'palø -sia 'cεε. Ka o -mie -tεa "va, en ka o -mie -tεa "o -peind1 -a yiba "plan da, en ka o -mie -søan -ngble -a 'cee cin y1 'kønnun -ji. Ka 'tε "paa o -mienun da 'flanun da, te wa'a 'o 'wulo da ye 'ka 'lø d1. <sup>35</sup> 'W1nun z1ε -a drød1 'bø -maan -e minnun nen wa'a 'w1 'wlid1 "drøε d1, en 'ka tranun o tεe bε, o -ka w1 'e 'pa 'ka da zia. Abel nen min tigh 'a bε, -a da nen 'ka tranun -a 'sia -trilii, en e 'bø Barashi -p1 Zakari nen kaa -tε Bali -pan 'køn 'lee Bali -pan "dave yei "bø -a da. <sup>36</sup> Maan ve 'cεε 'w1 tigh 'a 'nan, 'w1 pøenøn z1ε -yee "wean bε, Bali -le tin -tεa 'ka -naagvønøn da.»

*Zozi 'wuø Zeruzalem 'nøn 'le  
"wean  
(Lk 13.34-35)*

<sup>37</sup> «Zeruzalem 'nøn, 'cee 'w1 "naan 'an man -wlid1! Ka Bali 'lewei v1nøn tεε, en minnun nen Bali o 'pa 'sia 'cεε bε, ka o tεε -kølenun -a. Maan

man -wεε 'e 'pa -a "kaga 'nan 'an 'ka treman 'e cin man 'le z1 mein "bø 'yee 'nannun treman 'e -peba wlu bε -yee 'w1 'zv. 'Pian ka'a 'w1ø "man "d1. <sup>38</sup> -Yee "wean an "ta 'an 'pε "sia 'ka -sru, -e 'cee Bali -pan 'køn 'e 'fvo 'e "tun. <sup>39</sup> Maan ve 'cεε 'nan, ka'a "nyian 'an y1 pee wo d1, -trilli -e 'ka v1 'nan: <Bali -le -fεa 'e 'køn min nen e -taa Minsan 'tø da bε -a man.> »

## 24

*Zozi Bali -pan 'køn 'wi w1 v1  
(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)*

<sup>1</sup> "Bε -sru Zozi 'bøla Bali -pan 'kuin, en e -kod1 'sia. -A -nan nen -a -srunøn pli "man, en o 'nan -yρε 'nan: <"I 'y1ø, Bali -pan 'køn a -mien!> <sup>2</sup> En Zozi 'e 'nan -w1ø 'nan: <-A pøenøn 'labø 'ka -nanjen! Maan ve 'cεε 'w1 tigh 'a 'nan, 'køn 'labø e -wia. -A -køε pøenøn fuimlan "man, -a -tø 'ka 'fo 'e bøεzan -tø da d1.>»

*'W1 yid1 -dandan bøa minnun  
man 'vaa -e 'trøda -nyan 'tø 'e bø  
(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)*

<sup>3</sup> Z1 Zozi 'bøla Olivie pøn da bε, e -nyran, en -a -srunøn -a laabv -yρø 'nan: <'W1 nen i "sia -a v1nan 'gvø, tø "cøn "man nen e dra? En "nyian -mε "w1 'bø dra 'vaa -e 'kv -tø 'nan 'i 'ta tø 'bø? En -mε "w1 'bø dra 'vaa -e 'kv -tø 'nan 'trø 'nyan 'tø 'bø?>»

<sup>4</sup> En Zozi 'e 'nan -w1ø 'nan: <'Ka yie 'tø 'ka 'fli -va! Te min -tø 'e 'ka see "paa -e 'ka 'si -si tigh da d1! <sup>5</sup> Fε nen maan ve z1ε -yεε c1 'nan, min "kaga -taa "talø 'an 'tø da. Waa ve 'o 'fli man 'nan, min nen Bali -a 'si "va "bø -nyren 'waa, -e min "kaga 'o -sønla o -sru. <sup>6</sup> Ka -kuli -tan winun maan, en ka 'fla -køøbli -køøbli da -kuli winun maan. Te 'o 'ka 'cøn nyen -a d1! Koo 'w1nun z1ε -wεε dra 'e 'flin, 'pian 'trøda -nyan tø "cεε d1. <sup>7</sup> 'Løgløn 'tø -ji 'nøn -taa 'wunlæ 'løg1øn 'tø -ji 'nøn man, en mingøn nen trø -tø -taa 'wunlæ mingøn nen trø -tø man. Dra minnun -tεε man fε "kaga 'nan, en 'trø 'nyøønman fε "kaga 'nan. <sup>8</sup> -A pøenøn z1ε e ya "le 'nan 'nen 'yad1 -le ci -yaa pou sianan "wennøn 'zv.

<sup>9</sup> Tᵛ zɪɛ -a man nɛn minnun 'ka "kuundi "siala, te o 'tɛ "paa 'ka da, ɛn te o 'ka -tɛman. 'Lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn "naan 'ka man, ka drɛ 'an -srɛnɔn 'a -le "wɛan. <sup>10</sup> ɛn "nyian min "kaga "sia 'an -sru. 'O cin man wlɛ -fɔa, te o "naan 'o cin man. <sup>11</sup> Minnun nɛn o 'wlu wɪ "sia -e 'o vɪ, te waa ve 'nan o ya Bali 'lewei vɪnɔn 'a bɛ, o bɔala 'trɛda "kaga. ɛn o min "kaga see "paaman. <sup>12</sup> 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ faa "da 'trɛda -le "wɛan, min "kaga "le min yɪdɪ "yi 'e 'le -tɔa. <sup>13</sup> 'Pian min nɛn e -tɔ 'plɛblɛ -trilii, ɛn e 'bɔ -a 'le 'srannan "bɛ, e "sia 'wɪ 'ji. <sup>14</sup> Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn. ɛn 'wɪ zɪɛ minnun -a fuimlan "man 'trɛda 'nɔn pɛɛnɔn 'va, -e 'lɛglɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'o man. "Bɛ -sru 'vaa -e 'trɛda 'nyan tɔ 'e bɔ.»

*Tᵛ nɛn 'wɪ yɪdɪ "mlianla "da "bɛ, Zozi-a 'wɪ 'vɪ (Mk 13.14-23; Lk 21.20-24; 17.23-24)*

<sup>15</sup> «Bali 'lewei vɪzan Daniel -a 'vɪ 'nan, 'wɪ 'wɪdɪ 'nɔnnɔn -taa "drɛlɛ Bali -le 'kuin. Min nɛn e 'fluba 'gɔvɛ -a ta ve bɛ 'e 'ci man 'kpa! Tᵛ nɛn 'wɪ zɪɛ kaa -nan 'yɪ Bali -pan 'kuin bɛ, <sup>16</sup> minnun nɛn o cɪ Zude 'lɛglɔn 'ji bɛ, 'o flan 'bli, 'o 'kɔ pɔnnun yei! <sup>17</sup> ɛn -te min a bei "bɛ, te 'e -wɪa 'yee 'kuin -e 'e 'kɔ fɛ -tɔ 'sia dɪ! <sup>18</sup> ɛn -te min a fei bɛ, te 'e li 'e da 'fla -e 'e 'kɔ 'yee -tralɛ 'si 'yee 'kuin dɪ! <sup>19</sup> Lɪmɔnnun nɛn o -pɔn cɪ 'o man tᵛ zɪɛ -a man bɛ, 'lee lɪmɔnnun nɛn 'nɛn 'nyɔn -mlian -wɔ tᵛ zɪɛ -a man bɛ, -wee yra yɪdɪ "mlianla "da. <sup>20</sup> -Yee "wɛan 'ka Bali trɔ 'ba 'nan, te 'wɪ zɪɛ 'e 'tria laa 'fɛn tᵛ -man dɪ, ɛn te 'e 'tria 'cee 'flinla 'yi da dɪ! <sup>21</sup> Kɔɔ 'wɪ yɪdɪ -kɔan -dan "kpa tᵛ zɪɛ -a man. Zi Bali 'trɛ drɛ 'li -e 'e bɔ cɛɛgɔ yi -a bɛ, -a sɔman 'wɪ yɪdɪ 'ka tian drɛlɛ dɪ. ɛn 'wɪ yɪdɪ zɪɛ -a pee 'ka 'dra "nyian 'li 'trɛda "fo "dɪ. <sup>22</sup> Yinun nɛn 'wɪnɔn zɪɛ o dra "da "bɛ, Bali -a -mie cɛɛn "da. -Te ya'a 'wɪ zɪɛ -a drɛlɛ dɪɛ, "te min -tᵛ -wulo 'ka -taa bɔlɛa "va "dɪ. 'Pian minnun nɛn e o 'si "va 'yee vɛ

-a bɛ, -wee "wɛan e yinun -mie cɛɛn "da.

<sup>23</sup> -Te min -tᵛ -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi a 'gɔ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, Crizi a -mien bɛ, te 'ka yi -tera "da "fo "dɪ! <sup>24</sup> Kɔɔ minnun nɛn o 'wlu -sɛan 'nan 'wɛɛ cɪ Crizi -a bɛ, o -taa "kɔnlɛ 'trɛda. ɛn minnun nɛn o 'wlu wɪnɔn vɛ, te waa ve 'nan Bali 'lewei vɪnɔn nɛn waa bɛ, o -taa "kɔnlɛ "nyian. O -taa 'lɛbo "fɔ wɪ -dandan 'lee -cɛ -srɔn "wɪ -dandan drɛlɛ. Waa dra 'nan -te 'o 'pɛ 'sɔ 'a bɛ -e 'o minnun nɛn Bali o 'si "va 'yee vɛ -a bɛ, o 'si -si tɪglɪ da. <sup>25</sup> 'Wɪnɔn zɪɛ maan -cin -trɔa 'ka 'ji 'nan, te 'ka yɛ a 'ka 'fli -va.

<sup>26</sup> -Yee "wɛan -te min -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, Crizi a "bui "da bɛ, te 'ka 'kɔ -nan dɪ. ɛn -te waa 'vɪ 'cɛɛ 'nan, e ya 'kɔn 'tᵛ -ji bɛ, te 'ka yi -tera "da "dɪ. <sup>27</sup> Kɔɔ tᵛ nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ 'an -taa "man "bɛ, e dra "le laa -paan 'zɔ. Laa -paan, 'e 'wɪlɛ -wɪlɛ -fɔa, e "sia yɪdɛ wluan "nan 'zia, -e 'e 'kɔ yɪdɛ 'fɔ -nan "va 'zia. 'Trɛda 'nɔn pɛɛnɔn -a -nan ye. <sup>28</sup> -Kaa -tɔa 'wein 'nan fɛnan nɛn -wi -kadɪ cɪ 'e pladɪ bɛ, -a ta lou "nɛn -wi pɛa "blɪ "lomannun 'o 'ble.»

*Blamin -pɪ -tadɪ da wɪ (Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)*

<sup>29</sup> «-Te 'wɪ yɪdɪ -dan zɪɛ, e cɛɛn -nyandɪ man bɛ, 'nun tɔɔn yɪdɛ yra klun -tɔala, mlɛn 'bidɪ 'e 'le -tɔa, mlɛn crɛnnun "sia laji, o -tɛɛmlan "tra, ɛn laji fɛnɔn pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -wɔ "bɛ, o "sia 'o 'klu -ji.

<sup>30</sup> Tɔɔn minnun pɛɛnɔn -a -kɔnnɛn ye laji 'nan 'an 'bɔ Blamin -pɪ -tadɪ 'bɔ "mɛn. "Bɛ -sru 'trɛda 'nɔn pɛɛnɔn 'an 'bɔ Blamin -pɪ ye -tanan "lolu -koei "da laji, -e 'o 'wuɔdɪ 'sia. 'Plɛblɛ -dan -kɔan 'an 'lɔ, ɛn 'tɔ -dan -kɔan 'an 'lɔ. <sup>31</sup> Bali -le 'bei -dan "we, -e 'an 'bɔ Blamin -pɪ, 'an 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ o 'pa 'sia 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'nan. Minnun pɛɛnɔn nɛn an o 'si "va 'mɛn vɛ -a bɛ, 'mɛn 'pasianɔn o cin ye. Fɛ -tᵛ -nan 'ka 'fu 'trɛda, te wa'a min 'silɛ 'bɛ 'nan dɪ.»

'Ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvdi tv pɛɛnɔn  
man Blamin -pɪ -tadɪ -le "wɛan  
(Mk 13.28-33; Lk 21.29-33)

32 «'Wɪ nɛn e dra fijie yiba "le bɛ,  
'e drɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a! -  
Te -a 'la nrɪndɪ 'sia "da "bɛ, kaa -  
tɔa 'nan 'munmun tv a -tanan bɔdɪ  
-a -kogo. 33 -A -tɔwli "nɛn "nyian,  
'an 'bɔ Blamin -pɪ -tadɪ -le vɛ -a. -  
Te ka 'wɪnɪn nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -  
a 'yɪ drɛnan bɛ, 'ka -tɔ 'nan 'an 'tadɪ  
a bɔnan 'kogo! 34 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ  
tɪglɪ 'a 'nan, 'ka -naagɔnɔn 'gɔvɛ, ka'a  
'cɛan -kaadɪ man 'vaa, -e 'wɪnɪn zɪɛ  
'o drɛ dɪ. 35 Labli 'lee 'trɛ 'nyian tv a,  
'pian 'an wei -fo -nan 'li 'trilii.

36 Tv nɛn an -taa "man "bɛ,  
blamin -tv 'ka -a tɔa "fo "dɪ. ɛn Bali  
-le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, wa'a tɔa "fo  
'dɪ, ɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ ma'an tɔa  
'fo "dɪ, 'pian 'an "tɪ 'bɛ -tɔa 'e 'tɔwli.

37 Tv nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ -taa  
'bɛ, 'wɪnɪn dra "le zɪ e drɛ Noe tv  
va bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 38 Kɔɔ Noe tv va  
'li te laa -dan 'ka tian 'fɛnlɛ 'trɛda  
dɪɛ, minnɪn fɛ blɪ, o -wɛn mlin, o lɪ  
'pa, o -kɔnnɛn 'pa. Waa drɛ zɪɛ -trilii  
ɛn Noe wla -klu -dan -ji, te waa dra  
tian. 39 'Wɪ 'tv -cin 'ka o ji dɪ. O -fɔ  
-a drɛdɪ man zɪɛ -trilii ɛn laa -dan  
o -nan -nyan "fo. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -yɛɛ  
dra 'an 'bɔ Blamin -pɪ -ta tv -man.  
40 Tv zɪɛ -a man bɛ, min "fli -kɔan  
'fei, 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ waa  
-tv "siala -e 'o -tv 'tɔl. 41 ɛn "nyian bɛ,  
lumɔn "fli -kɔan 'saa 'sɔnnan, 'mɛn  
'pasianɔn nɛn laji bɛ waa -tv "siala  
-e 'o -tv 'tɔl.

42 -Yee "wɛan 'ka 'man 'e 'kɔn 'e  
wɔvdi tv pɛɛnɔn man! Kɔɔ yi nɛn 'ka  
'san -taa "da "bɛ, ka'a tɔa dɪ. 43 'Ka 'ci  
'nrɔn 'wɪ 'gɔvɛ -a da! Tv nɛn crɪnzan  
-taa "min crɪn wɔlɛ -pei -man bɛ,  
'te 'kɔn san -a -tɔa "bɛ, "te -a yɪɛ  
'fo "man "trilii, ɛn ya'a 'we "man -  
e crɪnzan 'e -yee fɛnɪn "koola dɪ.  
44 'Kɔn san 'ka crɪnzan -ta tv tɔa  
dɪ. -A -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -  
a, Blamin -pɪ -le -tadɪ bɔa 'ka man  
kligli, -yee "wɛan 'ka 'man 'e 'kɔn 'e  
wɔvdi tv pɛɛnɔn man!»

Min man -kɔan 'e wɔvdi 'kɔ?  
(Lk 12.42-46)

45 «Min 'suzan 'cɛn 'bɛ 'ta wɔla 'e  
'san wei da 'wɪ 'tɔdɪ -a? Min 'suzan  
nɛn -a tazan 'yee 'kɔn 'pɛba 'wɔ -yrɔ,  
ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e -blɪfɛ -nɔn min  
'sunɔn -mienun ɛ 'e tv -man bɛ, -  
nyrɛn. 46 Min 'suzan zɪɛ -te -a tazan  
'bɔ "man 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ -yee vɛ  
a "yi. 47 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan,  
-a tazan -a -tɔa 'e yɪfɛ pɛɛnɔn da.

48 'Pian -te min 'suzan -wɪdɪ "nɛn  
bɛ, zɪ 'e 'ci "nrɔnman 'gɔ. Yaa  
ve 'nan: <'An 'tazan a 'mɔnnan.>  
49 Tɔɔn -e 'e 'tɛ 'padɪ 'sia minnɪn nɛn  
'e yɪɛ -tɔa "o va bɛ o da, te e ya 'e  
'fɔdɪ -wɛn -tɛnɔn -srɪ, o fɛnɪn -ble  
waa, te o -wɛn -mlɪan "waa. 50 Tɔɔn  
yi nɛn -a -cin 'ka 'ji 'nan 'e 'tazan  
-taa "dɪɛ, -e 'bɛ bɔla kligli, 51 -e -a  
tazan 'e "nɛn 'jɛɛnla 'ji -wɪdɪ. E 'wɪ  
'nɛn -kɔnnɛnman -yrɛ "le zɪ o 'wɪ "nɛn -  
kɔnnɛnman minnɪn nɛn o 'wɪ dra min  
yɪɛ ɛ bɛ -wɛɛ "bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ fɛnan  
nɛn -wuɔdɪ 'lee 'shɛ da -blɪdɪ cɪ bɛ -a  
-nan.»

## 25

Nɔnbɛ "fu man -kɔnnɛn

1 ɛn Zozi -kɔnnɛn pee -fɔ "nyian  
-wɛɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -  
blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gɔ. E ya "le  
nɔnbɛ "fu 'bɛ 'wee -kannɛnnun 'sia,  
ɛn o -kɔ lumɔn -tv nɛn e "ta -kɔnnɛn  
"paa bɛ -yee 'kuin. Min nɛn e "ta lɪ  
"paa bɛ waa -pɛndɪ 'sia, kɔɔ -wɛɛ -ko  
o 'palɛ -sia 'o 'lɔ le 'wee -kannɛnnun  
-a. 2 Nɔnbɛnɪn zɪɛ -a 'soolu a "va  
"bɛ -blɔnɔn nɛn waa, ɛn -a 'soolu  
a "va "bɛ 'wɪ 'tɔnɔn nɛn waa. 3 -  
A 'soolu nɛn -blɔnɔn 'a bɛ, o 'wee -  
kannɛnnun 'sia, 'pian wa'a 'kunlɛ -  
a 'yi man dɪ. 4 ɛn -a 'soolu nɛn 'wɪ  
'tɔnɔn 'a bɛ o 'wee -kannɛnnun 'sia,  
ɛn o 'kun -a 'yi -mie man.

5 Min nɛn e "ta lɪ "paa bɛ, zɪ e ya  
'mɔnnan bɛ, ɛn yɪ -fɔla nɔnbɛnɪn zɪɛ  
o da.

6 Zɪ bada -tɔ bɛ, ɛn minnɪn pladɪ  
'sia. O pla 'nan: <Min nɛn e "ta lɪ  
"paa bɛ, e ya -tanan. 'Ka 'kɔ -a 'si  
'sia.>

7 -A -nan nen nɔnbɛnɔn zɪe o wluan lou, ɛn o 'wee -kannɛnnun drɛ 'kpa. 8 Nɔnbɛnɔn 'soolu nen -blɔnɔn 'a bɛ, waa 'vɪ 'o "luɛnɔn lɛ 'nan: <'Ka "kɔe 'cee -kannɛn 'yɪ 'nɔn, kɔɔ 'kɔe -kannɛnnun "ta "driman!> 9 'Pian nɔnbɛnɔn nen 'wɪ 'tɔnɔn 'a bɛ, o 'nan -wlɛ 'nan: <-Cɛjɛ, kɔ'a 'we "man "dɪ. Ya'a 'bɔa 'kɔe vɛ 'lee 'cee vɛ -a dɪ. 'Ka 'kɔ 'cee vɛ 'lɔ -kannɛn 'yɪ -tanzan -va!>

10 ɛn nɔnbɛnɔn zɪe o -kɔ -a 'lɔlɛ. Tɔ zɪe -a wlu nen min nen e 'ta lɪ "paa bɛ e 'bɔla. ɛn nɔnbɛnɔn 'soolu nen o man cɪ 'e wɔɔdɪ bɛ, o -kɔ lɪ 'pa "fɛdɪ da. -A -nan nen minnɔn 'kɔn 'lɛ 'wɔ o da.

11 "Bɛ -sru ɛn nɔnbɛnɔn nen -blɔnɔn 'a bɛ, o -ta. O 'kɔn -tɛ, tɛ o -paanman 'nan: <'Kɔ 'san, 'kɔ 'san, 'i yra 'si, 'i 'kɔn 'lɛ 'sɔ 'kɔvɛ!>

12 'Pian lɪ 'pazan zɪe ya'a 'wɪlɛ "man "dɪ. E 'nan -wlɛ 'nan: <'Ma'an 'ka 'tɔa dɪ.> »

13 ɛn Zozi -a 'le 'sran -wlɛ 'nan: <'Wɪ zɪe -a bɔdɪ 'ka man -le "wɛan bɛ, 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔɔdɪ tɔ pɛɛnɔn man, kɔɔ tɔ nen an -taa "man "bɛ, ka'a tɔa dɪ.>

*Zozi -kɔnnɛn pɛe -fɔ minnɔn nen 'o man cɪ 'o wɔɔdɪ bɛ o man (Lk 19.12-17)*

14 «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gɔ. E ya "le min -tɔ 'bɛ "ta -kɔ 'ta wɔnan. Min zɪe 'e 'sunɔn laabu, ɛn 'e yɪfɛ pɛɛnɔn -pɛba 'wɔ -wɔ. 15 E -siga 'wlɛ 'soolu 'nɔn -a -tɔ lɛ, ɛn yaa -nɔn -a -tɔ lɛ "nyian 'wlɛ "fli, ɛn yaa -nɔn -a yaagazan lɛ 'wlɛ 'tɔ. Zɪ min -tɔ -kɔlamɔn 'e 'pɛ man liladɪ -a bɛ, -a da nen yaa -nɔn -wlɛ. ɛn e -kɔ.

16 'Nun tɔɔn min nen e -siga 'wlɛ 'soolu 'yɪ bɛ, 'e 'pɛ man lila -siga zɪe -a, ɛn -a man 'pa "nyian -siga 'wlɛ 'soolu. 17 Min nen e -siga 'wlɛ "fli 'yɪ bɛ, 'wɪ 'tɔwli zɪe -a 'bɔ nen "e drɛ. -Yee vɛ man 'pa -siga 'wlɛ "fli. 18 Min nen e -siga 'wlɛ -tɔwli 'yɪ bɛ, e -klu cɛɛn, ɛn yaa yɔɔ "ji.

19 -A -nan 'mɔn 'trilii, ɛn o tazan zɪe e -ta. -A -nan nen 'e 'sunɔn zɪe o laabu 'nan -e 'o 'nyranman nen waa 'pa bɛ -a -sru "vɪ 'yrɛ. 20 Min nen e

-siga 'wlɛ 'soolu 'yɪ bɛ, e -ta 'e 'lɔ le -siga 'wlɛ 'soolu -a "nyian. ɛn e 'nan 'e 'san lɛ 'nan: <'An 'san, -siga 'wlɛ 'soolu nen yia -nɔn 'mɛn bɛ, maan drɛ ɛn -a man 'pa "nyian -siga 'wlɛ 'soolu. -Nyrɛn 'gɔ.>

21 -A -nan nen -a tazan "e 'nan -yrɛ 'nan: <'I muo, yia drɛ 'kpa. I ya 'an 'suzan 'kpa -a. Fɛ "wɛnnɛn nen maan -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ 'gɔvɛ, i 'wɪ "yɪ drɛ 'a. -Yee "wɛan an fɛ -dan -pɛba wɔ 'i 'lɔ. 'I 'ta -e 'kɔ 'ci 'e "nran 'e cin va.>

22 Min nen e -siga 'wlɛ "fli 'yɪ bɛ, e -ta ɛn e 'nan 'e 'san lɛ 'nan: <'An 'san, -siga 'wlɛ "fli "nen yia -nɔn 'mɛn bɛ, maan drɛ ɛn -a man 'pa "nyian -siga 'wlɛ "fli. -Nyrɛn 'gɔ.>

23 -A -nan nen -a tazan "e 'nan -yrɛ 'nan: <'I muo, yia drɛ 'kpa. I ya 'an 'suzan 'kpa -a. Fɛ "wɛnnɛn nen maan -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ 'gɔvɛ, i 'wɪ "yɪ drɛ 'a. -Yee "wɛan an fɛ -dan -pɛba wɔ 'i 'lɔ. 'I 'ta -e 'kɔ 'ci 'e "nran 'e cin va.>

24 "Bɛ -sru min nen e -siga 'wlɛ -tɔ 'yɪ bɛ, e -ta ɛn e 'nan 'e 'san lɛ 'nan: <'An 'san, maan -tɔa 'nan, i ya min nen -yee 'wɪ a 'tɔndɔn bɛ -a. -Te min 'yie 'nyranman 'pa bɛ, -a ta -trɔn pɛɛnɔn nen yaa ye bɛ, yia "sia -yrɔ. 25 "Klan -fɔ 'an 'ji 'nan te 'yie -siga 'e 'san 'an 'lɔ dɪ, -yee "wɛan an -kɔ -a yɔɔlɛ 'trɛ 'ji. -Nyrɛn 'gɔ, 'i 'si.>

26 ɛn -a tazan zɪe e 'nan -yrɛ 'nan: <'I ya 'an 'suzan -wɪdɪ "a, ɛn kɔanzan nen yia. -Te -a -cin a 'i 'ji 'nan, min 'mɛn 'nyranman "paa, maan ta -trɔn pɛɛnɔn "sia -a san lɔ bɛ, 27 -mɛ "le "wɛan nen yɪ'a -kɔlɛ 'mɛn -siga 'palɛa fɛnan nen -a man "paa bɛ -a -nan dɪ? Yia dra paan zɪe, -te an -ta bɛ, -e 'an 'kɔ 'mɛn -siga 'si 'o 'vale 'e 'man 'pa 'a.

28 'Ka -siga 'labɛ -a 'si -yrɔ, -e 'ka -nɔn min nen -siga -fu a -yrɔ "bɛ -yrɛ! 29 Kɔɔ min nen fɛ a -yrɔ "kaga "bɛ -a lɛ nen waa -nɔan, -e -yee vɛ 'e 'pa "da. 'Pian min nen fɛ 'ka -yrɔ "kaga "dɪɛ, -a "tiɛnnɛn nen -yrɔ "bɛ, waa "sia. 30 'An 'suzan 'gɔvɛ, -a -pɛ 'ka 'fɔala 'e man dɪ, 'ka 'ta -a tɔw klun va

bei, fenan nen -wuodi 'lee 'she da -blidi ci be -a -nan.> »

*Blamin-pi 'trɛdanɔn 'le tin "baa tv -fɔla "da "ji*

31 «Tɔ nɛn 'an 'bɔ Blamin -pi an -taa 'kv 'vale 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ waa bɛ, an -taa 'mɛn 'tɛ 'san da, -e 'an -nyran 'mɛn mingɔnnɛn pɛin -da. 32 'Lɛglɔn pɛɛnɔn 'jinɔn 'o cin ye 'an 'lɛ, -e 'an o 'cɛn 'e cin man "fli. Maan dra "le zɪ 'bla -sru "pinzan 'yee 'blanun 'lee 'yee bonun "cɛan 'e cin man bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 33 E 'blanun -sɛan 'e 'pɛ "yi "da, -e 'e bonun -sɛn 'e 'pɛ bɔ da.

34 Tɔɔn 'an 'bɔ mingɔnnɛn maan ve 'an 'pɛ "yi "danɔn lɛ 'nan: <Kaa 'gɔɛ, 'an "ti -fɛa 'vɪ 'ka man! 'Ka 'ta! Mingɔnnɛn trɛ nɛn 'an "ti -a man drɛ 'trɛda pou sianan "bɛ, e drɛ 'cee vɛ -a. 'Ka 'si! 35 Fɛ -le "wɛan nɛn maan -nɔn 'cɛɛ bɛ, te dra 'an -tɛa "bɛ, ka fɛ -nɔn 'mɛn. ɛn te 'yi dra 'an -tɛa "bɛ, ka 'yi 'nɔn 'mɛn, ɛn te an 'lv 'ka 'va 'pɛn -a bɛ, kaan 'kun 'ka 'pɛ "fli "a. 36 ɛn te sɔ 'ka 'an da dɪɛ, ka sɔ 'wɔ 'an man, ɛn te 'an 'man "yaaman bɛ, 'ka yie 'tɔ 'an 'va. ɛn te an ya -pu 'kuin bɛ, ka 'lv 'an 'nanjenlɛ.>

37 Tɔɔn -e min tiglun zɪɛ 'o laabu 'an 'lv 'nan: <Minsan, tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te dra 'i -tɛa ɛn kv fɛ -nɔn 'yie? ɛn tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te 'yi dra 'i -tɛa ɛn kv 'yi 'nɔn 'yie? 38 Tv "cɛn "man nɛn i 'lv 'kv 'va 'pɛn -a, ɛn kɔi 'kun 'kv 'pɛ "fli "a? Tv "cɛn "man nɛn i ya 'i plɔdi, ɛn kv sɔ 'wɔ 'i da? 39 Tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te 'i 'man "yaaman, ɛn 'kv yie 'tɔ 'i 'va? Tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te i ya -pu 'kuin ɛn kv 'lv 'i 'nanjenlɛ?>

40 Tɔɔn 'an 'bɔ mingɔnnɛn, maan ve -wɛlɛ 'nan: <Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tighl 'a 'nan, tv nɛn ka ya 'winun zɪɛ -a drɛnan 'an "bɔunun 'gɔɛ o va min 'wɛnnɛn 'tv lɛ bɛ, te 'an lɛ nɛn ka ci -a drɛnan.>

41 "Bɛ -sru maan ve minnun nɛn 'an 'pɛ bɔ da bɛ -wɛlɛ 'nan: <'Ka -pli 'ka -sru "kɔɔbli! Bali wei a 'e pladi 'ka man. 'Ka 'kv 'tɛ nɛn ya'a 'driman

dɪɛ, -a va. Bali -a man drɛ Satan 'lee 'yee 'pasianɔn 'le vɛ -a. 42 Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, te dra 'an -tɛa "bɛ, ka'a fɛ -nɔnlɛ 'mɛn dɪ. ɛn te 'yi dra 'an -tɛa "bɛ, ka'a 'yi 'nɔnlɛ 'mɛn dɪ. 43 ɛn te an 'lv 'ka 'va 'pɛn -a bɛ, ka'an 'kunlɛ 'ka 'pɛ "fli "a dɪ. ɛn te sɔ 'ka 'an da dɪɛ, ka'a sɔ wɔlɛ 'an man dɪ. ɛn te 'an 'man "yaaman bɛ, ka'a yie -tɔlɛ 'an 'va dɪ. ɛn te an ya -pu 'kuin bɛ, ka'a 'lvɛ 'an 'nanjenlɛ dɪ.>

44 Tɔɔn -e "o laabu 'an 'lv "nyian 'nan: <Minsan, tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te dra 'i -tɛa? ɛn tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te 'yi dra 'i -tɛa? ɛn tv "cɛn "man nɛn i 'lv 'kv 'va 'pɛn -a? ɛn tv "cɛn "man nɛn i ya 'i plɔdi? ɛn tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te 'i 'man "yaaman? ɛn tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te i ya -pu 'kuin? ɛn tv "cɛn "man nɛn kv'a 'palɛ 'i 'va dɪ?>

45 Tɔɔn -e 'an vɪ -wɛlɛ 'nan: <Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tighl 'a 'nan, tv nɛn ka 'ka 'winun zɪɛ -a drɛnan 'an "bɔunun 'gɔɛ o va min 'wɛnnɛn 'tv lɛ dɪɛ, te 'an 'bɔ lɛ nɛn ka 'ka -a drɛnan dɪ.>

46 Minnun zɪɛ, wɛɛ -ko yra yidi nɛn -a 'leda "ka "dɪɛ -a va. 'Pian minnun nɛn o ci min tighnun -a bɛ, 'belidi nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -wee vɛ -a.>

## 26

*Zuif 'nɔn 'tanɔn 'o 'ci 'pa 'nan 'o Zozi 'tɛ*  
(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Zan 11.45-53)

1 Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a vidɪ man bɛ, ɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: 2 «Kaa -tɔa 'nan, e -fɔ yi -tv -a "fli -e -kaa tranun -le 'sidi nɔanba -ji "fɛdi drɛdi 'e bɔ. Yi zɪɛ -a da nɛn 'an 'bɔ Blamin -pi waan -nɔan 'minnun lɛ, -e 'waan 'tɛ 'an -pɛindi -a yiba "plan da.>

3 Tv zɪɛ -a wlu bɛ te Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun a 'o cin yinan Bali -pannɔn 'tazan nɛn waa laabo Kaifa bɛ -yee -klɔn -ji. 4 -A -nan nɛn waa 'pla "da 'nan 'o Zozi 'kun ci 'cɛn 'a -e 'o -tɛ. 5 'Pian waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: <Te -kaa drɛ "fɛdi

yi da dɪ! "Tɔgɔ minnun 'o -nan yi -e 'o 'wluan -kaa man.»

*Limɔn-tv 'wɪ 'yi drɛ Zozi lɛ  
(Mk 14.3-9; Zan 12.1-8)*

<sup>6</sup> Zozi a 'fla nɛn waa laabo Betani bɛ -a da. E ya Simɔn nɛn -kogobe a "nɛn "man "bɛ -yee 'kuin. <sup>7</sup> O ya fɛnun -blunan, -a -nan nɛn limɔn -tv pli Zozi man 'e 'lɔ le -lazigɔ nɛn -a 'flɛ a 'plɛblɛ 'kpa bɛ -a -pɔnɛn 'tv -a. En yaa -sɛndɪ 'sia Zozi 'win -ji.

<sup>8</sup> Zɪ -a -srunɔn 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, -a 'wɪ 'nan o man, ɛn o 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn e -lazigɔ 'kpa bɛ -a srɛ 'e "tun? <sup>9</sup> -Lazigɔ 'labɛ yaa -taan paan 'flɛ 'plɛblɛ 'a, -e 'e man "lala -pli 'yalɛ -tɛnɔn man.»

<sup>10</sup> Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka 'wɪ -tɔa li 'gɔɛ -a man? E 'wɪ 'yi drɛ 'mɛn. <sup>11</sup> 'Yalɛ -tɛnɔn a 'ka 'va tv pɛɛnɔn man, 'pian "an 'ka 'wo 'ka 'va tv pɛɛnɔn man dɪ. <sup>12</sup> -Lazigɔ nɛn yaa -sɛn 'an da 'gɔɛ, 'an 'man nɛn yaa drɛ 'nan -e 'waan wɔ -a. <sup>13</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, fɛnan pɛɛnɔn nɛn minnun Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve 'trɛda bɛ, 'wɪ nɛn li 'gɔɛ yaa drɛ bɛ, waa -nan 'sinan "paa, ɛn -yɛɛ -maan 'lɔɔ -e li 'bɔ 'cin 'e 'fɔla minnun ji.»

*Zudazi 'e pei -fɔ Zuif 'nɔn 'tanɔn 'va  
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)*

<sup>14</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi -srunɔn 'fuda "fli 'va min -tv nɛn waa laabo Zudazi Karioti bɛ, e -kv Bali -pannɔn 'tanɔn 'va, <sup>15</sup> ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «-Te an Zozi 'nɔn 'cɛɛ bɛ, -mɛ "nɛn kaa -nɔn 'mɛn?» -A -nan nɛn o 'lein 'wɛ -fuba yaaga 'nɔn -yrɛ. <sup>16</sup> Yi zɪɛ -a da nɛn Zudazi -a man -wɛɛdɪ 'sia 'nan, tv "yi 'e 'pla -e 'e Zozi 'nɔn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'bɔ lɛ.

*Zozi 'lee 'e -srunɔn Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi blɪ  
(Mk 14.12-26; Lk 22.7-23)*

<sup>17</sup> 'Kpɔun nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ, Zuif 'nɔn -a "fɛdi -ble 'flɛ 'tv. Zɪ 'flɛ zɪɛ e 'bɔ bɛ, -a yi tɛdɛ da nɛn Zozi -srunɔn -ta -a laabɛ -yrɔ 'nan: «Nyin zia nɛn i ya "vale 'ku 'ku -kaa

tranun 'sidɪ nɔanba -ji "fɛdi bɛ -cɛɛ vɛ man drɛ?»

<sup>18</sup> En Zozi min -tv 'tɔ 'vɪ -wɛ 'nan 'o 'kv "va. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «'Ka 'kv Zeruzalɛm, -e 'ka vɪ -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan "e 'nan, 'kv vɪ 'yɪɛ 'nan, 'yee tv 'bɔ 'kogo. 'Yie 'kuin nɛn 'e -kaa tranun 'sidɪ nɔanba -ji "fɛdi -ble 'o 'vale 'e -srunɔn 'a.» <sup>19</sup> 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ -wɛ "bɛ -a -srunɔn -a drɛla "da, ɛn o "fɛdi zɪɛ -a man drɛ.

<sup>20</sup> Zɪ funninmlan 'pla bɛ, ɛn Zozi 'lee 'e -srunɔn 'fuda "fli "nyran fɛnun -sru. <sup>21</sup> O ya fɛnun -blunan ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min -tv a 'ka yei 'gɔ, -yɛɛ 'an -nɔn "minnun lɛ.»

<sup>22</sup> 'Wɪ zɪɛ e o ta drɛ 'trɔdrɔ "fo, ɛn waa laabɔdɪ 'sia -yrɔ "tvɔv 'nan: «Minsan, 'an 'bɔ nɛn?»

<sup>23</sup> En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Min nɛn 'kv 'vale -a 'kv 'pɛ wla 'pɔ -tɔwli "ji 'gɔɛ, -a san 'bɛ 'an -nɔn "minnun lɛ. <sup>24</sup> 'Wɪ 'kpa nɛn, 'an 'bɔ Blamin -pɪ an -kaa, zɪ waa crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji zɪɛ. 'Pian min nɛn yaan 'bɔ Blamin -pɪ -nɔn "minnun lɛ bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ -a san man. E ya paan -a san -le 'wɪ "yi "a -e 'o vɪɛ o -ya dɪ.»

<sup>25</sup> -A -nan nɛn Zudazi nɛn e "ta -daa -a -nɔnlɛ Zuif 'nɔn 'tanɔn lɛ bɛ, yaa 'si "va. Yaa laabo -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'an 'bɔ nɛn?»

En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Yie 'bɛ 'vɪ 'i 'bɔ 'a.»

<sup>26</sup> O -fɔ fɛnun zɪɛ -a -blunan, ɛn Zozi 'kpɔun 'si, e Bali muo "fɔ, yaa "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn 'e -srunɔn lɛ. E 'nan -wɛ 'nan: «'Ka 'si, 'ka -blɪ! -Nyren 'gɔɛ, 'an 'kɔlɛ nɛn.»

<sup>27</sup> "Bɛ -sru e 'kulɛnɛn nɛn rɛzɛn -wɛn cɪ -ji bɛ -a "si, e Bali muo "fɔ, ɛn yaa -nɔn 'e -srunɔn lɛ. E 'nan -wɛ 'nan: «'Ka mlin 'ka pɛɛnɔn! <sup>28</sup> -Nyren 'gɔɛ, 'an nyɛn nɛn. -A 'bɔ nɛn Bali "ta -a "sia -e 'e blamin 'lee 'e 'bɔ yei "sɛn 'e cin va. E "ta -sɛanla 'nan -e Bali 'e min "kaga "le 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. <sup>29</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, ma'an "nyian rɛzɛn -wɛn 'mlian dɪ, -trillɪ -e yi nɛn -kaa pee -mlian 'e cin va 'an "tɪ "le mingɔnnɛn trɛda bɛ 'e bɔ.»

<sup>30</sup> Zi o cεen fεnun -blhdı man bε, o Bali 'tə bə "dre "fə. "Bε -sru εn o -kə Olivie pən da.

*Zozi-a 'vı 'nan Pieri "sia 'e -sru (Mk 14.26-31; Lk 22.31-34)*

<sup>31</sup> Təən Zozi "e 'nan -wlε 'nan: «Cεεγυ -pei 'gυε -a man bε, 'ka pεenən 'ci -taa "srεε, -e 'ka 'si 'an -sru. Kəə e ya 'e 'crεn -tεdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan,  
e 'bla -sru "pinzan -tεa

-e 'blanun 'o fuila "man.»

<sup>32</sup> 'Pian "bε -sru, -te an wluan 'kanən 'va bε, an -təala 'ka 'lε Galile 'lεglən 'ji.»

<sup>33</sup> En Pieri "e 'nan -yrε 'nan: «-Te 'yie "wεan min pεenən 'ci srεman -e 'o 'si 'i -sru "bε, 'an 'təwli 'gυε, ma'an 'sia 'i -sru 'li "fo "dı.»

<sup>34</sup> -A -nan nεn Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «Maan ve 'yie 'wı tıglı 'a 'nan, -pei 'bə 'gυε -a man bε, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an 'təa dı, 'vaa -e mannen tεdε 'e 'wı.»

<sup>35</sup> En Pieri -a 'vı -yrε 'nan: «-Te e ya 'nan kəe -kaa 'kə 'vale 'yia oo, ma'an dra zıε "fo "dı.» En -a -srunən pεenən "o 'wı 'təwli zıε -a 'vı "nyian.

*Zozi 'kə Bali trv 'balε Zezemani (Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)*

<sup>36</sup> "Bε -sru Zozi 'lee 'e -srunən 'kə fei nεn waa laabo Zezemani bε -a da. En e 'nan -wlε 'nan: «'Ka 'nyran 'gυ! An "ta 'sia 'ka "srən -e 'an Bali trv 'ba.» <sup>37</sup> E Pieri 'lee Zebede -pı "fli "fə 'e -sru, εn o -kə waa. -A -nan nεn Zozi 'ta drεdı 'sia 'trədrə te "klan -a -tεa. <sup>38</sup> En e 'nan -wlε 'nan: «'An 'ta nεn e drε 'trədrə 'gυε, e "mlianla 'an da. 'Ka 'fə 'gυ, -e -kaa yi 'sən 'e cin val!»

<sup>39</sup> E pli 'e 'lε "wεnnən, e blula "tra, εn e Bali trv 'badı 'sia. Yaa 'vı 'nan: «'An "ti, 'i yra 'si! -Te i "we "man "bε, 'kulenεn nεn 'wı yıdı cı -ji e -taa 'labε, 'i drε -e 'e "paala 'an man! 'Pian te 'e drε 'an 'ci 'sə wı -a dı, 'i 'bə 'ci 'sə wı nεn 'e drε!»

<sup>40</sup> "Bε -sru εn e 'li 'e da 'e -srunən yaaga zıε o va. E 'bə o man te o ya yi -tenan, e Pieri fuv, εn yaa 'vı -yrε 'nan: «'Ka 'a -kələlε 'padı -a 'an

'va -e 'ka yi 'sən tu "wεnnεn 'gυε -a wlu dıv? <sup>41</sup> 'Ka yi 'sən -e 'ka Bali trv 'ba, "təgə 'wı 'wlıdı 'e 'ka 'man yı! Blamin a "va 'nan 'e 'wı 'yi "dra, 'pian -a 'pleblε 'ka -yrə "dı.»

<sup>42</sup> Zozi 'li -bei "flizan 'wυ 'e da, εn e Bali trv 'ba "nyian. Yaa 'vı 'nan: «'An "ti, 'i yra 'si! -Te i 'ka "vale 'i "we "man -e 'kulenεn nεn 'wı yıdı cı -ji e -taa 'labε, e "paala 'an man dıε, 'i 'ci 'sə wı nεn 'e drε!»

<sup>43</sup> E 'li 'e da, εn e 'bə o man "nyian yi -tenan, kəə o "koe "nyan.

<sup>44</sup> Zozi o 'təi "nyian, εn e -kə Bali trv 'balε. -A cεin yaagazan nεn te e 'wı 'təwli zıε -a ve Bali lε.

<sup>45</sup> -A -nan nεn e 'li 'e da 'e -srunən 'va, εn yaa laabυ -wlı 'nan: «'Ka yi -tεa tian, te ka "flanla 'ka man -a -trəə? Maan ve 'cεε 'nan, -a tu 'bə "mεn. Tu nεn, minnun 'an 'bə Blamin -pı -nəan 'wı 'wlıdı "drεnən lε bε, e 'bə. <sup>46</sup> 'Ka 'wluan lou, -e -kaa kə! Min nεn e "ta 'an -nəan "minnun lε bε, e ya -plinan 'kogo.»

*Zuif 'nən 'tanən Zozi 'kun*

*(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Zan 18.3-12)*

<sup>47</sup> Zozi 'fə 'wı zıε -a vınan, təən εn Zudazi nεn -a -srunən 'fuda "fli 'bə 'va min -tə -a bε, e 'bəla. -Wεε cı 'o 'vale min "kaga "a, εn sennun 'lee yibanun a -wlı. Bali -pannən 'tanən 'lee min cejenun 'bε o 'pa 'sia. <sup>48</sup> Zudazi -a 'vı 'e 'cεn minnun zıε -wlı 'nan: «Min nεn an -atu -tε "man "bε, te Zozi nεn. -A 'bə nεn 'ka 'kun!»

<sup>49</sup> -Yee "wεan zı o 'bəla bε, təən εn e pli Zozi man. E 'nan: «'An 'san, mεin 'tə bə.» -A -nan nεn e -atu -tε "man.

<sup>50</sup> En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'An bee, 'wı nεn i -ta "man "bε, 'i drε!» Təən minnun nεn e -ta waa bε, o Zozi 'kun.

<sup>51</sup> -A -nan nεn Zozi -sruzan -tə 'yee sεn 'sə 'ji, εn e Bali -pannən 'tazan 'suzan 'tə "trəεn cεεn.

<sup>52</sup> 'Pian Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'I 'yie sεn wυ 'e 'kələ 'ji! Maan ve 'yie 'nan, minnun pεenən nεn o sεn 'siala min man bε, sεn "nεn 'nεn o -kaala. <sup>53</sup> 'I 'tə 'nan, "te an ya "va

'nan min 'e 'pa 'an va be, maan ve 'an 'ti 'le 'nan, 'e 'yee 'pasianon nen laji be, o 'pa 'sia 'men. O 'kon -kuli 'pa 'tudv -fuda 'fili, -e 'waan 'ta kuli -tan. <sup>54</sup> 'Pian -te 'w1 z1e e drE be, 'w1 nen e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji be, ya'a 'kolaman -e 'e 'le soo di. Koo e ya 'e 'cren -tedi 'nan, zi 'e drE z1e.»

<sup>55</sup> En Zozi 'a 'v1 min "kaga z1e -wle 'nan: «-Me "le "wean nen ka -ta 'an 'kunle 'ka 'lo le sennun 'lee yibanun -a "le ka -ta crinzan -sru? Tv peenon man an ya Bali -pan 'kuin, te an Bali -le 'w1 "paaman 'ka 'ji, en ka'an 'kunle di. <sup>56</sup> 'Pian 'w1 peenon z1e, e drE -e 'winun nen Bali 'lewei v1non -a cren -te 'e 'cen be 'e 'le soo.»

-A -nan nen Zozi -srulon peenon 'wi "man -a -sru, en o flan bli.

*Minnun -ko Zozi 'a tin 'banon 'le  
(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55, 63-71; Zan 18.12-14, 19-24)*

<sup>57</sup> Minnun nen o Zozi 'kun be, o -ku Zozi 'a Bali -pannon 'tazan nen waa laabo Kaifa be, -yee "konnen. 'Fluba 'ci v1non 'lee min cejenun 'o cin 'y1 fe z1e -a -nan. <sup>58</sup> Pieri -fv -koo bli, te e -kola Zozi -sru. E -ku z1e -trilii, en e 'bola Bali -pannon 'tazan -le "konnen. E wla -yee -klon -ji, en e -nyran -a 'sunon yei, 'w1 nen e boa Zozi man be -a -nan yidi -le "wean.

<sup>59</sup> Bali -pannon 'tanon 'lee tin 'banon peenon a "va 'nan o 'wlu w1 -tv "paa Zozi da, -e 'o -kola -a -tedi -a -le "wean. <sup>60</sup> Min "kaga 'wlu 'sen Zozi man, 'pian 'w1 peenon z1e ya'a tin -tele Zozi da "fo "di.

"Be -sru min "fli "ta en "o 'v1 'nan: <sup>61</sup> «Min 'labe e 'nan: <An -kolaman Bali -pan 'kon 'wid1 -a, -e 'an pee -to yi yaaga 'wlu.» »

<sup>62</sup> -A -nan nen Bali -pannon 'tazan wluan lou, en yaa 'v1 Zozi le 'nan: «'W1 nen minnun -a ve 'i man be, yi'a sia "va "dov?» <sup>63</sup> Zozi 'ka -a 'sile "da -yre "di.

En Bali -pannon 'tazan -a 'v1 -yre 'nan: «'I 'pe wluan Bali nen -a yie ci "man "be -a 'le! Maan laabo 'i 'lo 'nan, min 'sizan 'w1 'ji nen yia? Bali -pi nen yia? 'W1 z1e 'i -ci 'si 'koe!»

<sup>64</sup> En Zozi "e 'nan -yre 'nan: «-Nyren, yia 'v1 'i 'bo 'a be. Maan ve 'cee 'nan, -e 'e 'sia ceegv yi 'gve -a da be, kaan 'bo Blamin -pi ye 'an -nyrandi 'pleble peenon 'san Bali -pe "yi "da. En "be -sru kaan ye "nyian laji, te an ya -tanan "lolu -koei "da.»

<sup>65</sup> -A vidi z1e e Bali -pannon 'tazan ta kli, en 'e 'ta sonun 'fui bodi 'sia. -A -nan nen e 'nan: «E Bali sron! -Kaa 'ka "nyian -yee 'w1 'nan yizan pee -va "fo "di. "Sron nen e "sia -a wunan be, kaa 'man 'ka 'bo 'a. <sup>66</sup> "Ka "ve -ji 'non?»

En minnun -a 'si "va -yre 'nan: «E 'so -ka ve -a.»

<sup>67</sup> 'W1 z1e -a da nen, o 'le 'yi 'sendi 'sia -a yra, en o -fale wovdi "va 'sia. Min -mienun 'pa -foa -a yra, te waa laabo -yro 'nan: <sup>68</sup> «'Yie 'nan min 'sizan 'wi 'ji nen 'yia. -Yee "wean -te i ya Bali 'lewei vizan a be, min nen e fe tuv 'yie be, 'i -koon 'kve.»

*Pieri yoo "da 'nan 'e 'ka Zozi -srulan 'a di  
(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Zan 18.15-18, 25-27)*

<sup>69</sup> Tv z1e -a wlu be, te Pieri a tian 'e -nyrandi -klon -ji. -A -nan nen nonan lmon -tv pli "man, en e 'nan -yre 'nan: «Bii 'gve Galile min Zozi -srulan 'to nen 'yia.»

<sup>70</sup> 'Pian Pieri yoo "da min peenon yie man. E 'nan: «'W1 nen i ci "vale 'i ve be, ma'an tao di.»

<sup>71</sup> En Pieri -klon -yre "nen -si 'sia, -a -nan nen nonan lmon pee -a 'y1, en yaa 'v1 minnun nen fe z1e -a -nan be -wle 'nan: «Min 'lagve, e ya Nazareti min Zozi -srulan 'to -a.»

<sup>72</sup> Pieri yoo "da "nyian, yaa -ci -pe wluan, en e 'nan: «Min 'labe, ma'an tao "fo "di.»

<sup>73</sup> "Be -sru "nyian, minnun nen fe z1e -a -nan be, o pli Pieri man en o 'nan -yre 'nan: «'W1 'kpa nen. 'I 'bo 'gve, -a -srulan -tv nen 'yia. 'Yie 'wid1 -a koon "man z1e.»

<sup>74</sup> -A -nan nen Pieri "e 'nan: «-Te 'wlu nen maan -sean "be, Bali 'e 'w1 "nen -koon 'men. Maan 'v1 'cee 'nan, ma'an min 'labe -a tao "fo "di.»



'Nun tɔɔn en mannɛn wɪ. 75 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Piɛri lɛ bɛ, ɛn -a -cin -trɔa Piɛri ji. Kɔɔ Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Vaa -e mannɛn tɛdɛ 'e 'wɪ bɛ, tɛ yia 'vɪ 'e 'pa -a yaaga 'nan yɪ'an 'tɔa dɪ.» -A -nan nɛn Piɛri 'bɔla bei, ɛn e -wuɔdɪ 'sia 'wɪ 'nanmandɪ -a.

## 27

*Minnun -kɔ Zozi 'a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'lɛ (Mk 15.1; Lk 23.1; Zan 18.28)*

1 Zɪ tɔ cɛɛn bodrun bɛ, ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun pɛɛnɔn 'wei 'pa 'e cin man 'nan 'o Zozi 'tɛ. 2 O Zozi yrɪ, "bɛ -sru ɛn o -kɔ -a -nɔnlɛ Rɔm min -kɔnmandan Pilati lɛ. Mingɔnnɛn tazan nɛn Rɔm bɛ, -yɛɛ Pilati -tɔ 'nan 'e 'lɛglɔn 'bɔ 'pla.

*Zudazi -ka -nan wɪ (Drɛwɪ 1.16-20)*

3 Zudazi 'bɔ nɛn, e Zozi -nɔn minnun lɛ bɛ, zɪ yaa 'yɪ 'nan minnun tanɔn tin -tɛ Zozi da 'nan 'e -ka -a 'wɪ 'ji bɛ, -a -nan nɛn 'wɪ 'nandɪ "man 'sia, ɛn e -kɔ 'lein 'wlɛ 'fuba yaaga bɛ -a -nɔnlɛ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun lɛ 'e 'pa 'ji. 4 E 'nan -wlɛ 'nan: «An 'wɪ 'wɪdɪ drɛ min nɛn ya'a 'wɪ 'tɔ drɛlɛ -wɪdɪ "dɪɛ, -a -nɔndɪ -a 'cɛɛ.»

-A -nan nɛn minnun zɪɛ o 'nan Zudazi lɛ 'nan: «"Kɔvɛ 'man wɪ 'ka 'ji dɪ. 'I 'bɔ 'lɔ wɪ nɛn.»

5 Tɔɔn Zudazi 'lein 'wɛnɔn zɪɛ -a -sran Bali -pan 'kuin, ɛn e -kɔ 'e 'blɔ wɔlɛ baa -ji.

6 Bali -pannɔn 'tanɔn 'lein 'wɛnɔn zɪɛ -a koola, ɛn o 'nan: «-A -si 'ka -kaa 'lɔ -e -kaa "lala 'gɔvɛ -a -sɛn Bali -pan 'kuin "lala -va dɪ, kɔɔ "lala nɛn yaa -maan blamin nyɛn -sran bɛ -nyrɛn.» 7 'Wɪ nɛn 'kɔ 'o drɛ "lala zɪɛ -a bɛ, o wei drɛ "da -tɔwɪ. -A -nan nɛn o -kɔ fei 'lɔlɛ -pɔ -tɔzan -tɔ -lɔ. Fei zɪɛ waa 'lɔ 'nan -e 'e drɛ -pɛnnɔn 'le min wɔnan -a. 8 'Bɛ nɛn -kaa cɪ cɛɛgɔ yɪ -a 'gɔvɛ, minnun fei zɪɛ -a laabo nyɛn fei, kɔɔ "lala zɪɛ -yɛɛ -maan blamin nyɛn -sran.

9 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Zeremi -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

«'Lein 'wlɛ 'fuba yaaga nɛn waa 'si min nɛn Izraɛl 'nɔn 'a 'flɛ 'tan bɛ

-a manvɛ nɛn.

10 ɛn "lala -tɔwɪ zɪɛ

-a 'bɔ nɛn waa -nɔn -pɔ -tɔzan -le fei man.

Zɪ Minsan -a 'vɪ 'mɛn zɪɛ.»

*Zozi a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'lɛ*

*(Mk 15.2-15; Lk 23.2-5, 13-25; Zan 18.29-19.16)*

11 Zɪ minnun 'bɔla Zozi 'a -kɔnmandan 'lɛ bɛ, ɛn -kɔnmandan 'wɪ laabɔ -yrɔ. Yaa laabɔ -yrɔ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn 'yia?»

Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Nyrɛn, yia 'vɪ 'i 'bɔ 'a bɛ.»

12 'Wɪnɔn nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun -a 'vɪ Zozi man bɛ, Zozi 'ka 'wɪ 'tɔ 'silɛ "da "fo "dɪ. 13 -A -nan nɛn Pilati "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn nɛn waa "paa 'i da bɛ, yɪ'a maan dɔv?» 14 'Pian Zozi 'ka 'wɪ 'tɔ 'silɛ "da -yrɛ "fo "dɪ. 'Wɪ zɪɛ e -kɔnmandan 'kan 'e 'ciɪla "da.

15 Lɛ -tɔdɔv pɛɛnɔn man bɛ, -tɛ Zuif 'nɔn tranun -le 'sidɪ nɔanba -ji "fɛdɪ drɛdɪ 'bɔ bɛ, -kɔnmandan "sia -pɔ 'kɔnzɔn 'tɔ man. -Pɔ 'kɔnzɔn nɛn minnun cɪ "va 'nan 'o 'si man bɛ, -a man nɛn e "sia. 16 Lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji bɛ, tɛ min -tɔ nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ -dan drɛ -a 'wɪ a 'e fuɪladɪ "man "bɛ e ya -pɔ 'kuin. Min zɪɛ waa laabo Barabazi. 17 -Yɛɛ "wɛan zɪ minnun a 'o cin yɪdɪ bɛ, ɛn Pilati -a laabɔ -wɔlɔ 'nan: «Barabazi 'lee Zozi nɛn waa laabo min 'sizan 'wɪ 'ji bɛ, -tɪ man nɛn 'an 'si o "fli yɛi?» 18 Pilati -a -tɔa 'nan minnun tanɔn "naan Zozi man 'e "tun, -yɛɛ "wɛan nɛn o -ta Zozi 'a 'yrɛ.

19 Pilati a 'e -nyrandɪ 'yɛɛ tin 'ba pɛin -da tin -sru, ɛn -a nan min 'pa 'sia -yrɛ. E 'nan: «Min 'labɛ ya'a 'wɪ 'tɔ drɛlɛ -wɪdɪ "dɪ. Tɛ 'i 'pɛ wɔ -yɛɛ 'wɪ 'ji dɪ. Kɔɔ paan 'pɛi -man nyrin nɛn maan -tɛ bɛ, 'an "kɔe 'nyan -yɛɛ "wɛan 'kpa tɪglɪ.»

20 Tᵛ zɪɛ -a wlu bɛ, Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun -a 'vɪ minnun lɛ 'nan, 'o vɪ 'nan Barabazi man nɛn Pilati 'e 'si -e 'e Zozi 'tɛ.

21 -Yee "wɛan nɛn zɪ -kɔnmandan -a laabu -wɔlɔ "nyian 'nan: «Min "fli 'gʊɛ o yei "bɛ, -tɪ man nɛn 'an 'si?»

ɛn o pɛɛnɔn -a 'vɪ 'nan: «Barabazi man nɛn 'i 'si.»

22 Pilati -a laabu -wɔlɔ 'nan: «Zozi nɛn waa laabo min 'sizan 'wɪ 'ji bɛ, 'an drɛ -yrɛ 'kɔ?»

ɛn o pɛɛnɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da.»

23 -A -nan nɛn Pilati -a laabu -wɔlɔ 'nan: «'Wɪ 'wɪdɪ "cɛn "nɛn yaa drɛ -yee "wɛan 'an -pɛin yiba "plan da?»

ɛn o pɛɛnɔn paan "nyian 'kpa 'plɛblɛ. Waa 'vɪ 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!»

24 Pilati -a 'yɪ 'nan, 'e 'ka o 'klɪnan 'wɪ 'a dɪ, te minnun plaman "bʊʊ. -A -nan nɛn e 'yi 'si, 'e 'pɛ -man foe minnun pɛɛnɔn yɪɛ man, ɛn e 'nan -wɔlɛ 'nan: «Mɛɛn "cɛɛ vɪ 'nan o min 'lagʊɛ -a -tɛ dɪ. -Te e -ka bɛ, 'ka 'bɔ 'lɔ 'wɪ nɛn.»

25 ɛn minnun wɪ "man o pɛɛnɔn. Waa 'vɪ 'nan: «-A -ka wɪ 'e 'pa 'kʊ da, ɛn 'e 'pa 'kʊɛ 'nɛnnun da.»

26 -A -nan nɛn Pilati 'si Barabazi man, ɛn yaa 'vɪ 'yee 'sounjanun lɛ 'nan, 'o Zozi 'sɔn -ngble -a, -e 'o 'kʊ -a -pɛin yiba "plan da.

'Sounjanun Zozi sɛɛ 'wɔ

(Mk 15.16-20; Zan 19.2-3)

27 -Kɔnmandan -le 'sounjanun -kʊ Zozi 'a -kɔnmandan -le -klɔn -ji. ɛn o 'sounjanun pɛɛnɔn cin 'yɪ 'man. 28 O -yee sɔnun 'sʊ 'e da, ɛn o mingɔnnɛn -tralɛ -gblɔ 'tɛndɛn 'tʊ 'wɔ "da. 29 O lei 'tan, ɛn waa 'wɔ -a -wulo -man "le mingɔnnɛn kle 'zʊ. ɛn o -cɛan -kɔ -tʊ -nɔn -a -pɛ "yi "lɛ, "le -yee mingɔnnɛn "tonyrin -zʊ. -A -nan nɛn 'o "po -sɔnɔladɪ 'sia "wlu, te waa sɛɛ wɔ. Waa ve -yrɛ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn, 'tʊ 'tɔ bo!»

30 O 'le 'yi -sɛan "da, ɛn "nyian o -cɛan -kɔ "sia -yrɔ, -e 'o 'lɛ wɔla -a -win -ji. 31 Zɪ o cɛɛn -a sɛɛ wɔdɪ man bɛ, ɛn o mingɔnnɛn -tralɛ zɪɛ -a 'sʊ

"da. O -yee sɔnun 'wɔ 'e da, ɛn o -kʊ -a 'nan -e 'o -pɛin yiba "plan da.

Zozi -pɛinnan yiba "plan da

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Zan 19.17-27)

32 'Sounjanun -kʊdɪ 'sia Zozi 'a, ɛn 'o cin 'yɪ Sirene min -tʊ nɛn waa laabo Simɔn bɛ -a. 'Sounjanun 'tɔ Simɔn zɪɛ -a -sru "sa -a, 'nan 'e Zozi 'le yiba "plan 'sia.

33 O 'bɔla fɛnan nɛn waa laabo Gɔlgota bɛ -a -nan. Gɔlgota -ci nɛn 'nan, min -wulo klo. 34 -Wɛn nɛn waa baa fɛ -tʊ nyranrandɪ -a bɛ, waa -nɔn -yrɛ 'nan 'e mlin. 'Pian zɪ yaa -nanjɛɛn 'e 'le bɛ, ya'a 'wɔlɛ "man -e 'e mlin dɪ.

35 Waa -pɛin yiba "plan da, "bɛ -sru ɛn o -yee sɔnun pli 'o cin yei. Waa drɛ 'lein 'wɔlɛ 'tuɔladɪ da. ['Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

«O 'mɛn sɔnun pli 'o cin yei,

ɛn o 'mɛn sɔ -gblɔ 'sia

'lein 'wɔlɛ 'tuɔladɪ da.»]

36 "Bɛ -sru ɛn 'sounjanun -nyran, te o Zozi 'nanjɛan. 37 'Wɪ nɛn -yee "wɛan o Zozi -pɛin yiba "plan da bɛ, waa crɛn -tɛ ɛn waa 'pa -a -wulo da lou. Waa crɛn -tɛ 'nan:

«Min 'gʊɛ Zozi nɛn,

e ya Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a.»

38 O 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "fli pɛin "nyian yiba "plan da. Waa -tʊ pɛin yiba "plan da Zozi 'pɛ "yi "da, ɛn waa -tʊ pɛin yiba "plan da -a -pɛ bʊ da.

39 Minnun nɛn o -ciala fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, o Zozi 'srɔnman, te 'o 'wulo nyɔnman. 40 Waa ve 'nan: «Yɪɛ "cɛɛ 'vɪ 'nan 'i Bali -pan 'kɔn -wia -e 'i pee -tʊ yi yaaga 'wlu 'gʊ dʊʊ? -Te i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'fli 'si 'wɪ 'ji, -e 'i 'si yiba "plan 'labɛ -a da!»

41 Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee min cejenun "o sɛɛ 'wɔ "nyian. "O 'vɪ 'nan: 42 «E min pee -nun 'si 'wɪ 'ji, 'pian ya'a 'kɔlaman 'e 'fli 'sidɪ -a 'wɪ 'ji dɪ. -Te e ya Izraɛl 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a bɛ, 'e 'si yiba "plan da 'e -sɔnla -e 'kʊ yi -tɛra "da.

43 E yi -tera Bali da 'nan Bali "paa 'e 'va, en yaa 'vɪ 'nan 'e ya Bali -pɪ -a. -Yee "wɛan -te Bali -a ye "yi "bɛ, Bali 'e 'si 'wɪ "mɛn!»

44 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn nɛn minnun o pɛin yiba "plan da Zozi "srɔn "bɛ, "o Zozi srɔn "nyian 'wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a vidɪ -a.

### Zozi 'ka -nan

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Zan 19.28-30)

45 Zɪ yidɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ bɛ, en klun -trɔa 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji. E -fɔ zɪɛ -trilii en funninmlan yidɛ tɛɛnla. 46 Zɪ funninmlan yidɛ tɛɛnla bɛ, en Zozi paan 'kpa 'plɛblɛ. Yaa 'vɪ 'e fla wei -ji 'nan: «Eli, Eli lama sabatani?» 'Wɪ zɪɛ -a -ci nɛn 'nan: «'Mɛn Bali, 'mɛn Bali, -mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'pɛ 'si 'an -sru?»

47 Min -mienun nɛn fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, waa 'man, en o 'nan: «E ya Eli laabɔnan.»

48 'Nun tɔɔn 'sounja min -tɔ flɔn bli, e -kɔ sɔ 'silɛ, yaa 'wɔ -wɛn 'wɛ 'cɛn 'va, yaa 'wɔ 'cɛan -kɔ "nɛn, en yaa 'pa Zozi 'lebo "nɛn 'nan -e 'e 'yi flɔn 'ji. 49 'Pian 'sounja -mienun "o 'vɪ 'nan: «'I 'tɔ -e -kaa -nan yɪ, -te Eli -taa -a 'silɛ 'wɪ 'ji -o.»

50 Zozi paan "nyian 'kpa 'plɛblɛ, en 'e yɪɛ 'lɛ 'wɔ.

51 'Nun tɔɔn sɔ -dan nɛn 'e 'tɪndɪ Bali -pan 'kuin bɛ, e 'fɔɪ 'bɔ 'ji "fli. E 'fɔɪ bɔdɪ 'sia lou, en yaa -sɛn "tra. 'Trɛ nyɔɔn, en puo -kɔlɛnɔn 'fɔɪ bɔɔ.

52 Min -yɛnɔn 'lɛ sɔɔ, en Bali -le minnun "kaga wluan 'kanɔn 'va, 53 te o bɔala 'yɛ -ji. 'Pian zɪ Zozi wluan 'kanɔn 'va bɛ, -a -nan nɛn o -kɔ 'o 'fli -kɔɔnlɛ. 'O 'fli kɔɔn min "kaga "lɛ Zeruzalɛm nɛn Bali -le 'fla 'saan -a bɛ -a da.

54 'Sounjanun tazan 'lee 'yee minnun nɛn 'o yɪɛ 'tɔ Zozi 'va bɛ, zɪ 'trɛ nyɔɔn waa -nan 'yɪ bɛ, en 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e drɛ waa -nan 'yɪ bɛ, -a "klan o -tɛdɪ 'sia. -A -nan nɛn waa 'vɪ 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, min 'labɛ Bali -pɪ nɛn.»

55 Fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan bɛ, lɔmɔn "kaga "a 'o 'tɔdɪ -kɔɔbli, te o yɪɛ a -nan nun.

Lɔmɔnnun nɛn o sɔɔnla Zozi -sru Galile, te o 'nyranman "paa Zozi lɛ bɛ o 'bɔ nɛn. 56 Lɔmɔnnun zɪɛ, Madala lɪ Mari a o va, en Zaji 'lee Zozeɔvɔ "bɔ Mari a o va, en Zebede -pinun "bɔ "a o va.

### Zozi wɔ -nan

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Zan 19.38-42)

57 Zɪ funninmlan 'pla bɛ, en fɛzan -tɔ nɛn e 'sia Arimate bɛ e -ta. Waa laabo Zozeɔvɔ. Zozi -sruzan 'tɔ nɛn. 58 E -kɔ toba -fɔlɛ Pilati lɛ 'nan 'e Zozi pa -nɔn 'yɛ. En Pilati -a 'vɪ 'yee minnun lɛ 'nan 'o -nɔn -yɛ. 59 Zozeɔvɔ Zozi 'kadɪ zɪɛ -a 'si, e sɔ -trɛdrɛ 'pa "man, 60 en e -kɔ -a wɔlɛ. Yaa 'wɔ min -yɛ -trɛ nɛn waa cɛɛn puo -kɔlɛ ji bɛ -a -ji. Waa cɛɛn paan -a 'bɔ 'fli -le vɛ -a. "Bɛ -sru e -kɔlɛ -dan blu, yaa -tɔ -yɛ zɪɛ -a "nɛn, en e -kɔ. 61 Tɔ zɪɛ -a wɔlɛ bɛ, te Madala lɪ Mari 'lee Mari -tɔ a -nan. O -fɔ 'o -nyrandɪ -yɛ 'bɔ 'lɛ "nɛn.

### 'Sounjanun 'o yɪɛ 'tɔ Zozi 'yɛ -va

62 Zɪ tɔ cɛɛn bɛ, Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizɛn 'nɔn 'kɔ Pilati -va. Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi da nɛn o -kɔ. -Yɛɛ cɪ Saba yi -a. 63 O 'nan -yɛ 'nan: «'Kɔ 'san, 'wɪ 'tɔ -cin -trɔa 'kɔ 'ji, -yee "wɛan nɛn kɔ -ta. 'Wluzan 'labɛ, te -a yɪɛ a tian "man "bɛ, e 'nan, -te e -ka bɛ, e yi dra yaaga -e 'e 'wluan 'kanɔn 'va. 64 -Yee "wɛan kɔɪ trɔ "baa 'nan 'i vɪ 'yɪɛ minnun lɛ -e 'o yɪɛ 'tɔ -a -yɛ -va -trilii yi yaaga. 'I drɛ zɪɛ "tɔgɔ Zozi -srɔnɔn 'o 'kɔ Zozi pa 'si -yɛ -ji, -e 'o 'wlu 'sɛn minnun lɛ 'nan e wluan -kanɔn 'va. 'Wlu zɪɛ 'bɛ 'cibɛn -taa 'mlinlɛ -a tɛdɛ da.»

65 -A -nan nɛn Pilati "e 'nan -wɛ 'nan: «'Sounja 'pa 'tɔ 'labɛ, maan -nɔan 'cɛɛ. 'Ka 'kɔ waa, -e 'o yɪɛ 'tɔ -yɛ 'bɔ 'va "lɛ zɪ ka cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.» 66 O -kɔ, o -yɛ 'bɔ "kanɛn 'pla, en o 'sounjanun -tɔ -a 'lɛ "nɛn.

## 28

### Zozi wluan -kanɔn 'va

(Mk 16.1-11; Lk 24.1-12; Zan 20.1-18)

<sup>1</sup> Mǝnnɛn yi nɛn 'bɛ ci Zuif 'nǝn 'le 'flinla 'yi -sru 'yi -a. 'Mǝnnɛn yi zɪɛ, -a bodrun puunǝn nɛn Madala li Mari 'lee Mari -tɔzan bɛ, o -kɔ -yrɛ da.

<sup>2</sup> Nun tǝɔn 'trɛ nyǝɔn 'kpa 'plɛblɛ. Minsan -le 'pasiazan -tɔ 'bɛ 'si laji, e -kǝlɛ nɛn waa -tɔ -yrɛ "nɛn 'bɛ -a 'sinan, ɛn e -nyran "da. <sup>3</sup> E "bia "le zɪ laa 'e 'wlei -wlei -fǝa e "bia bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ɛn -yee sǝ a 'fuvu, -a -kǝɔn "manvɛ "ka "dɪ. <sup>4</sup> Nyɛn 'sounjanun cɛɛn, ɛn o nyǝɔndɪ 'sia. -A -nan nɛn o tɛɛla "tra. O drɛ "le minnun nɛn o kaa bɛ -wee 'wɪ 'zɔ.

<sup>5</sup> ɛn Bali -le 'pasiazan tin 'badɪ 'sia lɔmǝnnun lɛ. Yaa 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Te "klan 'e 'ka 'tɛ dɪ! Maan -tǝa 'nan, ka ya Zozi nɛn waa -tɛ yiba "plan da bɛ -a -wɛɛnan. <sup>6</sup> E 'ka 'gɔ dɪ. E wluan -kanǝn 'va "le zɪ yaa 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Ka 'ta, -e 'ka yɪɛ 'tɔ fɛnan nɛn waa 'pla bɛ -a -nan. <sup>7</sup> "Bɛ -sru 'ka 'kɔ "nyiandɔ -a vɪ -a -srunǝn lɛ. 'Ka vɪ -wɫɛ 'nan: E wluan 'kanǝn 'va, e -trǝa 'ka 'lɛ Galile, ka bǝa "man "nan nun. 'Wɪ nɛn an -ta -a vɪlɛ 'cɛɛ bɛ, -nyrɛn zɪɛ.»

<sup>8</sup> Lɔmǝnnun zɪɛ o 'si "nyiandɔ -yrɛ da. Nyɛn o cɛɛn, 'pian ci "nrandɪ -dan a -wɫɔ, ɛn o -kɔ flɛn 'blidɪ -a. 'Wɪ zɪɛ o "ta -ko -a 'sinan 'panan Zozi -srunǝn lɛ. <sup>9</sup> 'Nun tǝɔn Zozi 'bǝla o 'lɛ, ɛn e 'nan -wɫɛ 'nan: «An 'ka 'tɔ bɔ.» Lɔmǝnnun pli Zozi man, o "pɔ sǝɔn "wlu, ɛn waa cɛɪn 'kun -a bǝdɪ -a. <sup>10</sup> -A -nan nɛn Zozi "e 'nan -wɫɛ 'nan: «Te "klan 'e 'ka 'tɛ dɪ! 'Ka 'kɔ -a vɪ 'an -srunǝn nɛn o drɛ "le 'an "bɔunun -zɔ bɛ -wɫɛ. 'Ka vɪ -wɫɛ 'nan 'o 'kɔ Galile. O bǝa 'an man -nan nun.»

*Bali -pannǝn "lala -nǝn 'sounjanun lɛ 'nan -e 'o 'wlu 'sɛn*

<sup>11</sup> Te lɔmǝnnun a -kǝnan -sia bɛ, -a -nan nɛn 'sounja -mienun 'bǝla Zeruzalɛm 'fla. 'Wɪ pɛɛnǝn nɛn e drɛ bɛ, waa 'sinan 'pa Bali -pannǝn 'tanǝn lɛ. <sup>12</sup> Bali -pannǝn 'tanǝn zɪɛ 'o cin 'yɪ 'o 'vale min cejenun -a, ɛn o 'wɪ 'pla "da. -A -nan nɛn o "lala "kaga "nǝn 'sounjanun lɛ, <sup>13</sup> ɛn o 'nan -wɫɛ 'nan: «'Ka vɪ 'nan, Zozi -srunǝn 'ta Zozi pa crin wɫɛ -pei

-man, te ka ya yi -tɛnan. <sup>14</sup> 'Wɪ zɪɛ -te -kǝnmandan -a 'man bɛ, kɔ toba -fǝa -yrɛ, -e 'kɔ 'wɪ 'si 'ka man.» <sup>15</sup> 'Sounjanun "lala zɪɛ -a 'si, ɛn 'wɪ nɛn Bali -pannǝn 'tanǝn -a 'vɪ -wɫɛ "bɛ, waa dreɫa "da. 'Wɪ nɛn waa 'vɪ zɪɛ Zuif 'nǝn -a ve tian cɛɛgɔ yi -a.

*Zozi 'e 'fli kǝɔn 'e -srunǝn lɛ*  
(Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Zan 20.19-23; Drɛwɪ 1.6-8)

<sup>16</sup> Zozi -srunǝn 'fuda -tɔ -kɔ Galile, pǝn nɛn Zozi -a kǝɔn -wɫɛ "bɛ -a da. <sup>17</sup> Zɪ o Zozi 'yɪ bɛ, o "pɔ sǝɔn "wlu -a bǝdɪ -a. 'Pian te o va min -mienun 'o 'ci -fǝaman.

<sup>18</sup> Zozi pli 'e -srunǝn man, ɛn e 'wɪ tin 'ba -wɫɛ. Yaa 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Bali 'plɛblɛ 'nǝn 'mɛn fɛ pɛɛnǝn da laji, ɛn yaa -nǝn 'mɛn fɛ pɛɛnǝn da 'trɛda. <sup>19</sup> 'Ka 'kɔ, 'ka 'lɛglǝn pɛɛnǝn 'ji 'nǝn drɛ 'an -srunǝn 'a! 'Ka o -batize drɛ -kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ 'lee 'yee lei 'saun 'tɔ da. <sup>20</sup> ɛn 'wɪ pɛɛnǝn nɛn maan paa 'ka 'ji bɛ, 'ka "paa o ji, -e 'o 'ta wɫa "da "le "wɛan. ɛn -a -cin 'e 'kǝn 'ka 'ji 'nan, an -fo 'ka 'va yi pɛɛnǝn man 'li 'trilii, -e 'trɛ 'nyan tɔ 'e bǝ.»

**Zozi Crizi -le 'wɪ  
'nɔnnɔn nɛn  
Mark  
-a crɛn -tɛ**

*Zan a Zozi 'lɛ drɛnan*  
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Zan 1.19-28)

<sup>1</sup> Bali -pɪ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn pou sianan 'nɛn 'gʊ. <sup>2</sup> E pou 'sia 'le 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪzan Ezai -le 'fluba 'ji bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Bali "e 'nan:  
<An 'mɛn min -tv -tɔala 'i 'lɛ,  
-yɛɛ 'i 'lɛ si -tɛa.»

<sup>3</sup> Min zɪɛ -a wei "we "bui "da.  
Yaa ve 'nan:

«'Ka Minsan -le -si ta drɛ!  
'Ka -yee -sinun ta -sɛn 'e cin va!» »

<sup>4</sup> Min zɪɛ Zan nɛn. E 'bɔla 'ji "bui "da, ɛn e Bali -le 'wɪ vidɪ 'sia minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! 'Ka 'ta 'ka -batize drɛ, -e Bali 'e 'cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui.»

<sup>5</sup> Minnun nɛn o -nyɛanla Zude 'lɛglɔn 'ji 'lee Zeruzalɛm bɛ, o "kaga "ta Zan wei manlɛ. O 'wee 'wɪ 'wɪdɪnɔn 'vɪ 'wein Bali lɛ minnun pɛɛnɔn yɛ man, te Zan o -batize dra 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ, -a va.

<sup>6</sup> -Wi nɛn waa laabo Shamo bɛ, -a "cɛsɔ nɛn Zan da, ɛn -wi 'kɔlɛ nɛn 'e 'tɔdɪ "da -a -tiɛn. Srɔ 'lee -srɔ 'nyrɔn nɛn yaa -ble fɛ -a. <sup>7</sup> E 'nan minnun lɛ 'nan: «Min -tv "ta -daa 'e 'fɔla "da, ɛn -a 'pleblɛ "mlian 'an da. 'An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ. <sup>8</sup> An 'ka -batize dra 'yi 'a, 'pian -yɛɛ 'ka -batize dra Bali lei 'saun 'a.»

*Zan Zozi -batize drɛ*  
(Mt 3.13-17; Lk 3.21-22; Zan 1.32-34)

<sup>9</sup> Tv zɪɛ -a wlu bɛ, ɛn Zozi 'si Galile 'fla nɛn waa laabo Nazaretɪ bɛ -a da, ɛn e -ta Zan -va. -A -nan nɛn Zan -a -batize drɛ Zudan 'yi 'va. <sup>10</sup> Zozi "ɛ 'si 'yɪa bɛ, te e labli ye 'e 'lɛ 'sʊdɪ, ɛn e Bali lei 'yɪ e sɔɔn "da "le -plablo -le 'wɪ 'zʊ. <sup>11</sup> -A -nan nɛn wei -tv wu laji.

E 'nan: «I ya 'an 'pɪ nɛn maan ye "yi ɛn -yee 'wɪ 'an 'ci "nranman bɛ -a.»

*Satan Zozi 'man -tan 'nan 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ*  
(Mt 4.1-11; Lk 4.1-13)

<sup>12</sup> "Bɛ -sru, ɛn Bali lei -kʊ Zozi 'a "bui "da. <sup>13</sup> E yi drɛ 'nan nun -fuba sinjɛn, te Satan -a man -taan. E ya -winun va lu -ji, te Bali -le 'pasianɔn -a "sua.

*Zozi 'le 'nyranman pou sianan*  
(Mt 4.12-17; Lk 4.14-15)

<sup>14</sup> Zi minnun Zan -fɔ -pʊ 'kuin bɛ, ɛn Zozi 'li 'e da Galile 'lɛglɔn 'ji. -A -nan nɛn e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ 'sia minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: <sup>15</sup> «Tv nɛn Bali -a kɔɔn bɛ, e 'bɔ. Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'kogo. 'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! 'Ka yi -tera Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn da!»

*Zozi pɔ -tɛnɔn sinjɛn drɛ 'e -srunɔn 'a*  
(Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)

<sup>16</sup> Zozi a cinan 'yi -dan nɛn Galile bɛ -a man, ɛn e Simɔn 'lee 'e -suannɛn Andre 'yɪ, te o ya pɔ -tɛnan "se "a. <sup>17</sup> ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka -sɔɔnla 'an -sru! An -taa 'ka drɛlɛ minnun nɛn o min laabo 'an -sru "bɛ waa.» <sup>18</sup> 'Nun tɔɔn o 'wee "senun -sran, ɛn o sɔɔnla Zozi -sru.

<sup>19</sup> E -kɔdɪ 'sia "nyian 'e 'lɛ, ɛn e Zebede -pɪnɔn 'yɪ, te o ya 'wee "senun -peenɔn -klʊ -ji. Zaji 'lee 'e "bʊɪ Zan nɛn. <sup>20</sup> Zozi o laabʊ, -a -nan nɛn o 'si 'o "tɪ Zebede 'lee 'wee 'nyranman 'panɔn -sru, ɛn o sɔɔnla Zozi -sru.

*Zozi -yʊ -wɪdɪ "pin min -tv -sru*  
(Lk 4.31-37)

<sup>21</sup> Zozi 'lee 'e -srunɔn 'kʊ 'fla nɛn, waa laabo Kapanamo bɛ, -a da. 'Flinla "yi da bɛ, e wla -wee cin yɪ 'kuin, ɛn e Bali -le 'wɪ "paadɪ 'sia minnun ji. <sup>22</sup> -Yee 'wɪ "paadɪ minnun 'plo 'fɔ, kɔɔ yaa "paaman o ji "le Bali -a -koladɪ -nɔn -yrɛ. Ya'a "paalɛ o ji "le 'nan 'fluba 'ci vɪnɔn 'le vɛ -zʊ dɪ.

<sup>23</sup> Min -tv a cin yɪ 'kɔn 'bɔ 'ji bɛ, -yʊ -wɪdɪ "a -a -sru. Min zɪɛ e -paandɪ

'sia, yaa 'vɪ 'nan: <sup>24</sup> «Nazaretɪ min Zozi, -mɛ 'wɛan nɛn i -tɔa 'kɔe 'wɪ 'ji? I -ta 'kɔ klu 'sɔlɛ. Mɛɪn -tɔa. Bali -le min tɪglɪ nɛn 'yia.»

<sup>25</sup> Zozi 'wɪ 'pla -yrɛ 'nan: «'I 'ta -tɔ! 'I 'si min 'gɔvɛ -a -sru!» <sup>26</sup> -Yɔ -wɪdɪ "min zɪɛ -a nyɔɔndɪ 'sia 'plɛblɛ, te e -paanman, ɛn e 'si -a -sru.

<sup>27</sup> 'Wɪ zɪɛ e ciɫa min pɛɛnɔn da. Waa laabɔdɪ 'sia 'o cin lɔ 'nan: «-Mɛ 'sɔ -man wɪ 'bɛ cɪ zɪɛ? Min 'gɔvɛ -yee 'wɪ 'paadɪ a 'e 'trɛ, ɛn Bali -a -kɔladɪ -nɔn -yrɛ. E -yɔnɔn -le 'plɛblɛ yi -kaa. 'Wɪ nɛn yaa ve -wɛ 'bɛ, waa drala 'da.» <sup>28</sup> -A -nan nɛn minnun Zozi 'sɪ -fɔdɪ 'sia 'kpa tɪglɪ Galile 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.

*Zozi Simɔn 'sɛa 'lee -cɛ -tɛnɔn "kaga beli*

*(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)*

<sup>29</sup> Zɪ Zozi 'bɔla cin yɪ 'kuin bɛ, ɛn e -kɔ Simɔn 'lee Andre -le 'kɔnnɛn 'o 'vale Zaji 'lee Zan -a. <sup>30</sup> 'Wɛɛ 'bɔla 'kɔnnɛn "bɛ, te Simɔn nan "bɔ "a 'e nyinnandɪ 'kɔlɛ -wɔandɪ 'plɛblɛ 'lɔ, ɛn waa 'vɪ Zozi lɛ. <sup>31</sup> Zozi pli "man, yaa 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn yaa wluan. 'Nun tɔɔn -a 'kɔlɛ 'ji 'e 'trɔ -fɔ. -A -nan nɛn e fɛ -nɔn -wɛlɛ.

<sup>32</sup> Zɪ funninmlan 'pla yidɛ 'fɔ plɔ va bɛ, ɛn minnun -tadɪ 'sia -cɛ -tɛnɔn pɛɛnɔn 'lee minnun pɛɛnɔn nɛn -yɔ -wɪdɪ "a o -sru "bɛ waa Zozi lɛ.

<sup>33</sup> 'Flanɔn "kaga "ta -sɛnɛ 'kɔn zɪɛ -a 'lɛ "nɛn. <sup>34</sup> Zozi min "kaga beli -cɛ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'sidɪ -a o man. ɛn e -yɔ -wɪdɪ 'si min "kaga -sru "nyian. Zozi 'ka -yɔ -wɪdɪnɔn 'tɔɪɛ -e 'o 'wɪ dɪ, kɔɔ min nɛn Zozi cɪ -a bɛ waa -tɔa.

*Zozi Bali -le 'wɪ 'vɪ Galile 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji*

*(Lk 4.42-44)*

<sup>35</sup> Bodrun te klun a tian bɛ, Zozi wluan, ɛn e 'bɔla bei. E -kɔ Bali trɔ 'balɛ 'fla -sru fɛnan nɛn -a -nan cɪ flu bɛ -a -nan. <sup>36</sup> Simɔn 'lee Zozi -srunɔn -mienun bɛ, o -kɔ Zozi -wɛɛlɛ. <sup>37</sup> Zɪ waa 'yɪ bɛ, ɛn o -yrɛ 'nan: «Minnun pɛɛnɔn a 'i -wɛɛnan.»

<sup>38</sup> ɛn Zozi 'a 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «-Kaa kɔ fɛ pee -nan! -Kaa kɔ 'fla 'gɔvɛ -a "srɔn 'flanun da, -e 'an Bali -le 'wɪ

vɪ -nan nun. Kɔɔ 'wɪ zɪɛ -a man nɛn an -ta 'trɛ da.» <sup>39</sup> ɛn e ciɫdɪ 'sia Galile 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji. E Bali -le 'wɪ 'vɪ cin yɪ 'kɔnnun -ji, te e -yɔ -wɪdɪ -pian "minnun -sru.

*Zozi -kogobe 'tɛzan -tv beli*  
*(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)*

<sup>40</sup> Yi -tv da bɛ, -kogobe 'tɛzan -tv -ta Zozi 'lɛ. E "pɔ sɔɔn "wlu, ɛn yaa trɔ 'badɪ 'sia. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Maan -tɔa 'nan -te i wɪ "man "bɛ, i -kɔlaman i -kogobe "sia 'an man, -e 'an drɛ 'saun Bali 'lɛ.»

<sup>41</sup> -A nyirinda -sɛn Zozi da. 'E 'pɛ 'sɔ "ji, e kɛ "man, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «An "we "man! 'I drɛ 'saun Bali 'lɛ!» <sup>42</sup> 'Nun tɔɔn -kogobe 'si "man, ɛn e drɛ 'saun Bali 'lɛ.

<sup>43</sup> Zozi 'wɪ 'pla -yrɛ -a "trɔɛn nyuɔndɪ -a. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: <sup>44</sup> «Te 'i 'wɪ nɛn e drɛ 'gɔvɛ -a -nan sɛɛ wɔ min -tv lɛ "fo "dɪ! 'Pian 'i 'kɔ Bali -panzan -tv -va -e 'yei 'nanjɛn! "Bɛ -sru 'sraga nɛn Moizi -a kɔnɔn bɛ 'i drɛ, -e minnun 'o -kɔnnɛn "yɪ 'nan, i beli!»

<sup>45</sup> 'Pian min zɪɛ 'wɪ nɛn Zozi -a drɛ -yrɛ "bɛ, yaa 'sinan 'padɪ 'sia min 'tɔdɔ pɛɛnɔn lɛ. -Yee "wɛan Zozi 'ka -kɔlale 'nyian -e 'e 'fli -kɔɔn 'fla dɪ. ɛn e -fɔ 'fla -sru fɛnan nɛn min "ka "dɛ -a -nan. 'Pian te minnun "sia fɛ pɛɛnɔn 'nan, o -ko "va "nun.

## 2

*Zozi min -srandɪ "tra "tv beli*  
*(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)*

<sup>1</sup> Yi 'fli yaa "bɛ -sru, ɛn Zozi 'li 'e da Kapanamo. Minnun -a 'man 'nan Zozi a "kɔnnɛn, <sup>2</sup> ɛn o "kaga "kɔ "va. Min a "kaga "bɔɔ "le "wɛan, 'tɔnan 'ka 'fɔlɛ 'nyian 'kɔn 'lɛ "nɛn "dɪ. Zozi Bali -le 'wɪ vɪdɪ 'sia -wɛlɛ.

<sup>3</sup> -A -nan nɛn, minnun -tadɪ 'sia min -srandɪ -tv -a Zozi lɛ. E ya min sinjɛn lɔ "se "ji. <sup>4</sup> 'Pian wa'a -kɔlale -plɪdɪ -a Zozi man dɪ, min a "kaga "le "wɛan. -A -nan nɛn o 'kɔn tri, waa 'fɔn 'e 'win -ji fɛnan nɛn Zozi cɪ 'e 'tɔdɪ bɛ -a -nan. O -cɛzan zɪɛ -a sɔɔnɫa. <sup>5</sup> Zɪ Zozi -wee yi -tɛradɪ 'e da 'yɪ bɛ, ɛn yaa 'vɪ -cɛzan zɪɛ -yrɛ 'nan:

«'An 'pi, 'wɪ 'wliɖɪnɪn nɛn yia drɛ bɛ maan fui.»

<sup>6</sup> Bali -le 'fluba 'ci vɪnɔn -mie a min "kaga zɪɛ o yei 'o -nyrandɪ. Waa nrɔn 'o 'ji 'nan: <sup>7</sup> «-Mɛ "wɛan nɛn, min 'labɛ, e 'wɪ zɪɛ -a ve? E Bali srɔn. -Te ya'a 'silɛa Bali -tɔwli "a diɛ, -tɛ -kɔlaman min -le 'wɪ 'wliɖɪnɪn fuidɪ -a?»

<sup>8</sup> Zozi -wee ci "nrɔndɪ 'yɪ, ɛn yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn ci "nrɔndɪ zɪɛ, e ya 'ka 'ji? <sup>9</sup> -Te maan 'vɪ min -srandɪ "tra 'gɔvɛ -yrɛ 'nan: <'Wɪ 'wliɖɪnɪn nɛn yia drɛ bɛ maan fui>, 'bɛ a -tɔ. ɛn -te maan 'vɪ -yrɛ 'nan: <'I wluan, 'i 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ>, 'bɛ a -tɔ. 'Wɪ "fli zɪɛ, -a "cɛn "vidɪ 'bɛ ci 'plɛblɛ? <sup>10</sup> 'Pian an "ta -a -ci -kɔnman 'cɛɛ 'nan -kɔladɪ a 'an 'bɔ Blamin -pɪ -lɔ -e 'an min -le 'wɪ 'wliɖɪnɪn fui 'trɛda.» -A -nan nɛn yaa 'vɪ -cɛzan zɪɛ -yrɛ 'nan: <sup>11</sup> «'I 'wluan! 'I 'yie nyinnan "dave 'sia! 'I 'kɔ 'yie "kɔnnɛn!» <sup>12</sup> 'Nun tɔɔn min zɪɛ e wluan, e 'yee nyinnan "dave 'sia, ɛn e 'ta wɔdɪ 'sia min pɛɛnɔn yie man, e 'bɔla bei. 'Wɪ zɪɛ e ciɫa 'o pɛɛnɔn da. O Bali 'tɔ 'yɪ 'vɪ, ɛn waa 'vɪ 'nan: «'Wɪ 'gɔvɛ kɔ'a tian 'li -a -nan yɪɛ dɪ.»

### Zozi Levi laabv

(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

<sup>13</sup> Zozi 'kɔ "nyian Galile 'yɪ man. Min "kaga "kɔla -a -sru, ɛn e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn paa o ji. <sup>14</sup> "Yɛɛ -kɔ 'e 'ɛ bɛ, te e Alife -pɪ Levi ye 'e -nyrandɪ fɛnan nɛn o 'sukɔɛ 'sia bɛ -a -nan. E ya 'yee 'nyranman 'panan. ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru!» Levi wluan, ɛn e sɔɔnla -a -sru.

<sup>15</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi 'lee 'e -srunɔn 'kɔ Levi -le "kɔnnɛn fɛnɪn -blɪɛ. 'Sukɔɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wliɖɪ "drɛnɔn -mienun yra fɛ zɪɛ -a -sru. Kɔɔ min "kaga 'bɛ 'kɔla -a -sru. <sup>16</sup> 'Fluba 'ci vɪnɔn nɛn o ya Farizen 'nɔn 'a bɛ, zɪ waa 'yɪ 'nan Zozi a fɛ -blɪnan 'o 'vale 'sukɔɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wliɖɪ "drɛnɔn -mienun -a bɛ, ɛn waa 'vɪ -a -srunɔn ɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn e fɛ blɪ 'o 'vale 'sukɔɛ 'sinɔn 'lee min -wliɖɪ -mienun -a?»

<sup>17</sup> Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man, ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «Minnun nɛn -cɛ 'ka o man diɛ, wa'a -dɔdrɔ -sru -wɛɛman dɪ. 'Pian minnun nɛn -cɛ ci o man bɛ, -wɛɛ ci -dɔdrɔ -va. ɛn "nyian bɛ minnun nɛn o ci tɪglɪ bɛ, -wee "wɛan "cɛɛ an -ta dɪ, 'pian an -ta 'wɪ 'wliɖɪ "drɛnɔn 'va. An -ta o laabɔɛ -e 'an Bali -le -si -kɔɔn -wɛɛ.»

Zozi 'le 'wɪ "paadɪ a "le fɛ -trɛ -le 'wɪ 'zɔ  
(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

<sup>18</sup> Zan -srunɔn 'lee Farizen 'nɔn a fɛ 'sɔnnan. ɛn minnun -ta 'wɪ laabɔɛ Zozi 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn, Zan -srunɔn 'lee Farizen -srunɔn fɛ "sɔan, te "yie -srunɔn 'ka fɛ sɔan dɪ?»

<sup>19</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «-Te minnun -a lɪ 'pa 'fɛdɪ drɛnan bɛ, tɔ nɛn lɪ -trɛ 'pazan a o yei "bɛ, minnun fɛ "sɔan? -Ceje, tɔ nɛn lɪ -trɛ 'pazan a o va bɛ wa'a 'kɔlaman fɛ 'sɔndɪ -a dɪ! <sup>20</sup> 'Pian yɪ nɛn lɪ -trɛ 'pazan -taa 'silɛ o yei "bɛ, -a nyan nɛn o -taa "fɛ 'sɔnɛ.

<sup>21</sup> ɛn "nyian bɛ, min 'ka sɔ -trɛ 'fɔɪ 'sia, -e 'e 'pa sɔ ceje 'fɔɪ bɔnan dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ "diɛ, sɔ -trɛ -a ceje 'fɔɪ bɔnan "paa "va. <sup>22</sup> ɛn "nyian bɛ min 'ka 'wɛn -trɛ seɛn -wi 'kɔɛ 'tre cejenun -ji dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ "diɛ, -wɛn -trɛ -wi 'kɔɛ 'tre cejenun fɛaman, te -wɛn 'lee 'trenun 'bɔ srɛ. 'Pian e ya "le min 'e 'wɛn -trɛ -sɛn -wi 'kɔɛ 'tre -trenun -ji!»

Zozi 'wɪ tin 'ba Zuif 'nɔn 'le 'flinla 'yɪ man

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

<sup>23</sup> 'Flinla "yɪ da nɛn, Zozi 'lee 'e -srunɔn 'ciɖɪ 'sia fei -tɔ da. Fɛ 'wɛɛ nɛn fei zɪɛ -a da bɛ, e ya 'lee 'saa 'le 'wɪ 'zɔ. -A -srunɔn 'ko -a "cɛɛndɪ -a, te waa -ble. <sup>24</sup> -A -nan nɛn Farizen 'nɔn -a 'vɪ Zozi ɛ 'nan: «'I 'yɪɔ 'wɪ nɛn 'i -srunɔn -a dra bɛ -a. -Cɛɛ 'flinla "yɪ da bɛ, wa'a 'wɪ 'labɛ -a dra dɪ.»

<sup>25</sup> ɛn Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «'Wɪ nɛn -kaa tra David -a drɛ 'li, te dra -a -tɛa 'o 'vale 'yee minnun -a bɛ, ka'a tian -a ta vɪɛ dɔv? <sup>26</sup> E wla Bali -le 'kuin, ɛn Bali -le 'kpɔun nɛn Bali

-pannon 'saza 'be -ble be, yaa 'sia, yaa bli, en e 'yee minnun 'le "non. Tu zie -a va be, te Abiata 'be ci Bali-pannon 'tazan -a.»

27 En Zozi -a 'pla "da 'nan: «Bali 'flinla "yi dre minnun -le ve -a! Ya'a minnun drele 'flinla "yi -le ve -a di. 28 -Yee "wean nen 'an 'bo Blamin -pi, meen ci 'flinla "yi san -a.»

### 3

*Min -tu nen -a -pela 'ka 'e man be Zozi -a beli*  
(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

1 Zozi 'ku pee 'wv "nyian cin yi 'kuin. Min -tu a 'kon zie -a -ji, -a -pela 'tu a 'e 'kadl. 2 Farizen 'non nen 'kon zie -a -ji be, o Zozi 'nanjendi 'sia -gøxen 'nan, -te e min zie -a "belia 'flinla "yi da -o. Waa dre zie 'nan -e 'o -køla 'wv 'tødi -a "man. 3 Zozi -a 'v1 -pe -kazan le 'nan: «'I 'wluan! 'I 'tø min yei 'gvl!»

4 En Zozi -a laabv -wlv 'nan: «-Me "wv nen -cee -pei -a v1? -Si a 'e 'nøndi min le 'nan 'e 'wv "yi "dre 'flinla "yi da, -baa 'wv 'wlvdi "nen e dre? En "nyian be, e min "belia, -baa e min "tøe -e 'e 'ka?» Min -tu 'ka 'wv 'silø "da "di.

5 Zozi o pøenøn -nanjøen 'tødv nyran da. -Wee "trøen "yuyu nen waa "taan Bali va be, -yee "wean -a ta dre 'trødrø. -A -nan nen yaa 'v1 -øzan zie -yøe 'nan: «'I 'pø 'sv "ji!» E 'e 'pø 'sv "ji, en -a -pø dre "plønbløn 'e "pa 'ji.

6 Farizen 'non 'bøla bei. O -kv Erodi -le minnun 'va -a 'paløa "da 'nan 'o Zozi 'man -wee -e 'o -te.

*Min "kaga "ta Zozi 'va*  
(Mt 12.15-16; Lk 6.17-19)

7 Zozi 'lee 'e -srønøn 'kv Galile 'yi man. Min "kaga 'køla o -sru. O -mie 'si Galile 'legløn 'ji, en o -mie 'si Zude 'legløn 'ji, 8 en o -mie 'si Zeruzaløm, en o -mie 'si Idume 'legløn 'ji, en o -mie 'si 'legløn nen Zudan 'yi -sru "be -a -ji, en o -mie 'si 'leglønnon nen Tir 'lee Sidøn "srøn "be o ji. Min "kaga zie o -ta Zozi 'va, køø 'w1nun nen yaa

dra be waa 'man. 9 -Yee "wean Zozi -a 'v1 'e -srønøn le 'nan, 'o 'klv -tu man wvø, "tøgv minnun 'o trun 'e man "kaga. 10 Fe -le "wean nen e 'wv zie -a 'v1 be -yøe ci 'nan, e min "kaga 'beli, en -øenøn pøenøn 'o cin -meandv 'sia 'nan -e 'o klø "man. 11 Minnun nen -yv -wlvdi "ci o -sru "be, -te o Zozi 'y1 be, o -teømlan "wlv, te o -paanman 'nan: «Bali -pi nen 'yia.» 12 Pian Zozi 'wv "paala -wle 'kagla. Yaa ve -wle 'nan: «Te 'ka min nen 'an ci be -a ta bøla minnun le di!»

*Zozi min 'si "va -fuda 'fli 'yee 'pasianøn 'a*  
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

13 "Be -sru en Zozi pøn -tu tri. Minnun nen Zozi ci "va "be, e o laabv 'e 'va. En o -kv -a "srøn. 14 Z1 e min -fuda "fli 'si "va zie, en e o 'tø 'pa 'yee 'pasianøn. Yaa dre zie 'nan, -e 'o 'kon -a "srøn. En yaa dre 'nan -e 'o 'kv Bali -le 'wv v1, 15 te -køladv a -wlv -e 'o -yv -wlvdi nun -pin minnun -sru. 16 Minnun nen e o 'si "va "be, o 'tø nen 'gv: Simøn nen yaa 'tø 'pa Pøeri be, 17 'lee Zebede -pinun Zaji 'lee 'e "bv1 Zan nen Zozi o 'tø 'pa Boanøzi be, -a -ci nen 'nan laa -paan "sv -man minnun, 18 'lee Andre, 'lee Filipv, 'lee Batelemi, 'lee Matie, 'lee Toma, 'lee Alife -pi Zaji, 'lee Tade, 'lee Simøn -tu nen waa laabv "nyian Zelo be, 19 'lee Zudazi Karioti. Min nen e "ta -daa Zozi 'nønle 'e 'nan -mannøn le be -nyren.

*Zozi 'le 'pleble 'sia nyin?*  
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23)

20 "Be -sru en Zozi 'kv "kønne. Minnun 'o cin 'y1 "nyian "man "kaga "le "wean, Zozi 'lee 'e -srønøn 'ka 'o 'wulo -da y1e -e 'o fe -bli di. 21 Z1 Zozi 'mangulinun 'wv zie -a 'man be, o -si 'sia 'nan 'o 'ko -a 'kunle. Køø -a -cin a o ji 'nan, -a -wulo srøe 'e da.

22 En "nyian be, 'fluba 'ci v1nøn nen o 'si Zeruzaløm be, o 'nan, -yv -wlvdi nun tazan nen waa laabv Belzebul be, e ya Zozi -sru. En -yee 'pleble 'a nen e -yvunun -pian "minnun -sru.



23 -A -nan nen Zozi o laabv, en e 'wɪ tin 'badɪ 'sia -kɔnnɛn 'ji. E 'nan: «Satan 'ka 'kolaman -e 'e 'bɔ 'fli -pin dɪ. 24 -Te 'lɛglɔn 'tɔ -ji minnun cɛɛn 'e cin man, en o ya -kuli -tannan 'o cin man bɛ, 'lɛglɔn zɪɛ, e -wia. 25 ɛn -te 'kɔn 'tɔwli 'lɛ "nen 'nɔn 'bɛ cɪ 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -a drɛnan oo, "kɔnnɛn zɪɛ e -wia. 26 -A -tɔwli "nen 'nyian Satan 'lee -yee -yunun -le vɛ -a. "Te -wɛɛ cɛɛn 'e cin man, en o ya -kuli -tannan 'o cin yei "bɛ, "te -yee mingɔnnɛn trɛ -wi -a -nan 'mɔn. 27 'Ka -tɔ 'nan, Satan nen e ya min 'plɛblɛ 'a bɛ, min 'ka 'kolaman -e 'e -wla -yee 'kuin -e 'e -yee fɛnun crin wɔ, -te ya'a Satan 'bɔ -yrɪɛ dɪ.

28 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'wɪ 'wliɪ pɛɛnɔn nen min -a dra bɛ, Bali -kolaman -a 'cɛdɪ -a min lɛ. ɛn 'nyian wei -wliɪ pɛɛnɔn min -a -fɔa Bali lɛ bɛ, Bali -kolaman -a 'cɛdɪ -a min lɛ. 29 'Pian 'wɪ nen Bali lei 'saun -a dra bɛ, min nen e 'we "man -wliɪ "bɛ, Bali 'ka -a cɛa -a san lɛ 'li "fo "dɪ. 'Wɪ 'kpa, 'wɪ 'wliɪ zɪɛ e -fo -yrɔ 'li "fo "le vɛ -a.»

30 Minnun nen o 'nan, -yv -wliɪ "a Zozi -sru "bɛ, o 'tɔ 'ji nen e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.

*-Tɪ nen Zozi -a "siala 'e drɪ 'a?  
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)*

31 Zozi "bɔ 'lee -a "bɔnnun -ta. O -fɔ 'o 'tɔdɪ bei, en o min -tɔ 'pa 'sia 'nan 'e 'kɔ Zozi laabv. 32 Minnun "kaga "a 'o -nyrandɪ Zozi "srɔn. Waa si -fɔ. O 'nan -yrɛ 'nan: «'ɪ "bɔ 'lee 'i "bɔnnun a bei. O 'nan, 'i 'lɔ!»

33 Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «-Tɪnun 'bɛ cɪ 'an "bɔ "a? ɛn -tɪnun 'bɛ cɪ 'an "bɔnnun -a?»

34 Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, e minnun nen waa si -fɔ bɛ, o -nanjɛɛn, en e 'nan: «"Ka 'yɔɔ! 'An "bɔ 'lee 'an "bɔnnun nen 'gɔ. 35 Fɛ nen maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, min nen e Bali cɪ 'sɔ wɪ dra bɛ, -yɛɛ cɪ 'an "bɔ -a, en -yɛɛ cɪ 'an "blu "a, en -yɛɛ cɪ 'an "bɔ "a.»

## 4

*'Saa 'fɔzan man -kɔnnɛn  
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)*

1 Yi -tɔ da bɛ, Zozi 'wɪ "paadɪ 'sia minnun ji "nyian Galile 'yi man. Minnun a trenan "man "kaga, -yee "wɛan e -fɔ -klɔ -ji 'yi yɛ da, en e -nyran. Minnun -fɔ 'o 'sɛndɪ 'yi 'plo da. 2 -Kɔnnɛn "ji nen e 'wɪ "kaga paa o ji. Yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: 3 «"Ka 'yɔɔ 'wɪ 'tɔ nen 'gɔ! 'Ka "trɔɛn "tɔ -yrɛ! Min -tɔ 'bɛ 'kɔ 'saa 'fɔɛ. 4 Zɪ e ya -a wɛennan bɛ, -a 'wɛɛ plɔɛn 'sran -si man. "Lomannun -ta, waa blɪ. 5 -A 'wɛɛ -mie -sran puo da, fɛnan nen 'trɛ 'ka "kaga "dɪɛ -a -nan. E bɔdɪ 'sia tada, kɔɔ 'trɛ 'ka "da "kaga "dɪ. 6 Zɪ yɪɛ 'bidɪ 'sia bɛ, en e kaala 'nan, -a "sɛin 'ka 'kɔɛ -kɔɔbli dɪ -le "wɛan. 7 -A 'wɛɛ plɔɛn 'sran fɛnan nen -tɛin -taa "bɔɛ bɛ -a -nan. -Tɛin zɪɛ e 'tu, e blala 'saa man, wa'a -kɔlɛɛ -sɛndɪ -a "da "dɪ, en o kaa. 8 -A 'wɛɛ plɔɛn 'sran 'trɛ "yi "da. 'O 'bɔ, 'o trɔ, en 'o 'sɛn "da. -A bɛ -tɔ 'wɛɛ a "man -fuba yaaga. -A bɛ -tɔ 'wɛɛ a "man -fuba 'shɛɛdɔ. -A bɛ -tɔ 'wɛɛ a "man -yaa tɔ. 9 Min nen 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man bɛ, -a san 'e man!»

*-Mɛ "le "wɛan nen Zozi 'wɪ tin 'ba -kɔnnɛn 'ji?*

*(Mt 13.10-17; Lk 8.8-10)*

10 "Bɛ -sru, zɪ Zozi 'fɔ 'e 'saza 'o 'vale 'e -srɔnɔn 'fuda "fli 'lee min -mienun -a bɛ, en waa laabv Zozi 'lɔ 'nan: «-Kɔnnɛn 'nen, yia -fɔ 'gɔɛ, -a -ci nen 'nɔn?» 11 -A -nan nen Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «Kaa 'gɔɛ, 'ka lɛ nen Bali 'yee 'wɪ yɔɔdɪ nen 'e min "paala 'a bɛ -a -ci 'si. 'Pian minnun nen o 'ka 'an -sru "dɪɛ, "o 'wɪ pɛɛnɔn maan -kɔnnɛn "ji. 12 E drɛ zɪɛ 'nan -e 'o fɛnan -nanjɛn, te wa'a -kɔnnɛn 'ye dɪ, en -e 'o 'wɪ man, te wa'a -ci maan dɪ, "tɔgɔ 'o 'fli -nɔn Bali lɛ -e 'bɛ -wee 'wɪ 'wliɪnnun fui.»

*Zozi 'saa 'fɔzan man -kɔnnɛn "ci 'vɪ  
(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)*

13 Zozi -a laabv -wɔɔ 'nan: «-Te ka'a -kɔnnɛn 'gɔɛ -a -ci manlɛ dɪɛ, kaa dra 'kɔ -e 'ka pɛnnun -ci man?»

14 -A -nan nen yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: «'Saa 'fɔzan -kɔ 'yee 'saa 'fɔɛ, e ya "le 'nan, min -tɔ 'bɛ 'kɔ Bali -le 'wɪ

vile. <sup>15</sup> 'Saa 'wle nen e -sran -si man be, minnun nen o Bali -le 'wi maan, 'nun toun -e Satan 'e 'ta -a 'si o ji be, -wee 'wi nen. <sup>16</sup> En 'saa 'wle nen 'e 'sran puo da be, minnun nen o Bali -le 'wi maan, 'nun toun o "we 'man ci "nrandi -a be, -wee 'wi nen. <sup>17</sup> Wa'a tve -e -a "sein 'e 'kv -koo bli di. Wa'a 'o "troun 'tola 'ji di. -Te 'wi yidi 'lee 'te 'padi o da a bonan o man Bali -le 'wi 'le "wean be, toun -e 'o 'pe 'si Bali -le 'wi -sru. <sup>18</sup> En 'saa 'wle nen e -sran fenan nen -tein -taa "bole be -a -nan be, minnun nen o Bali -le 'wi maan, o "we "man "be, -wee 'wi nen. <sup>19</sup> 'Pian minnun zle, o -taa 'o 'ci "nrondi 'silea 'trada fenun "kaga "da. Fe yidi o see "paaman. O ya "vale fe pegenon 'e dre 'wee ve -a. 'Wi zle e -si -ta Bali wei lo, -e 'e vile 'e nyranman 'pa o man di. <sup>20</sup> En 'saa 'wle nen o -sran 'tre "yi "da be, minnun nen o Bali -le 'wi maan, o "we "man -e 'o 'ta wola "da "be, -wee 'wi nen. Toun 'nyranman nen Bali wei -a 'padi "siala o man be, -a "nen bala -dan. Te o dre "le 'nan 'saa nen -a be -tuwli 'wle a "man -fuba yaaga, en -a -tuwli 'wle a "man -fuba 'shedu, en -a -tuwli 'wle a "man -yaa tu be, -yee 'wi 'zu.»

*-Kannen man -kannen  
(Lk 8.16-18)*

<sup>21</sup> "Be -sru en Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Min 'ka -kannen 'foa "nen -e 'e yoo -po wlu di. -Te 'be "cee "die, -e 'e yoo nyinnan "dave wlu di. 'Pian waa -tola fenan 'wein da, te minnun pegenon -a ye. <sup>22</sup> Maan ve 'cee 'nan, fe -tu 'ka 'fo 'e yoodi -trilii, -e 'e vile 'e bala 'ji di. En 'wi yoodi -tu "ka -e 'o vile 'o man fenan 'wein da di. <sup>23</sup> Min nen 'wi man "troun "ci -a -wulo -man be, -a san 'e man!

<sup>24</sup> 'Ka dre "yi 'wi nen ka ci -a mannan 'gve -a va! Zi ka Bali wei 'man be, -a da nen Bali 'wi 'todi "paa "da 'cee, -e 'e 'kv 'e 'le. <sup>25</sup> Koo min nen e ci -yro "be, -a le nen waa "paa "da. 'Pian min nen e "ka -yro "die, -a "tiennen nen -yro "be, o -taa -a 'sile.»

*Fei fe 'wle badi da -kannen  
(Ezai 55.10-11; 1 Ko 3.6-7)*

<sup>26</sup> En Zozi -a 'vi "nyian 'nan: «Bali -le mingonnen -blidi min da be -nyren 'gu. E ya "le min -tu 'saa -fo 'yee fei. <sup>27</sup> "Be -sru e yi -tea "pei -man -e 'e 'fu bodrun. Yaa dra zle yi -tudv pegenon man. 'Pian fe nen e dra 'loo -e 'saa nyrien 'e bo -e 'e tru be, ya'a ta di. <sup>28</sup> 'Tre -a baa 'e 'fli -a. Yaa nyrien baa 'e 'flin, "be -sru -e 'e 'sen "da, -e 'e 'yi mlin. <sup>29</sup> -Te -a 'wle tran be, te -a -tedi 'bo. -A -nan nen min zle e -ko -a -tele sren 'a.»

*Fei fe 'wle 'tu man -kannen  
(Mt 13.31-35; Lk 13.18-19)*

<sup>30</sup> En Zozi -a 'vi "nyian 'nan: «Bali -le mingonnen -blidi min da be, -me "man "nen -kaa -koonman? -Konnen "cen 'fodi -a nen maan -ci ve 'cee? <sup>31</sup> Maan -koonman fei fe 'wle 'tu man. -A 'wle "wennen 'mlian 'trada fe 'wle pegenon da. <sup>32</sup> 'Pian -te waa -fo be, e baa -e 'e tru. -A -dan -cia fei sinwle pegenon da. 'E plan -ta, -e "lomannun 'o "koe "to -a 'la 'va.»

<sup>33</sup> -Konnennun zle -a "kaga "fodi -a be, Zozi Bali -le 'wi paa minnun ji "le zi o -kolaman -a -ci mandi -a be -yee 'wi 'zu. <sup>34</sup> -Konnen 'saza 'ji nen e tin 'ba minnun le. 'Pian -te 'o 'vale 'e -srunon 'a o -fu 'o 'saza be, -e 'e pegenon 'ci vi -wle.

*Zozi fulo 'pleble 'tu ta -to  
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)*

<sup>35</sup> Yi -tuwli 'bo zle -a funninmlan nen, Zozi -a 'vi 'e -srunon le 'nan: «-Kaa ku 'yi -sru!» <sup>36</sup> O -si -non minnun le. -A -nan nen o -kudi 'sia. -Klv nen Zozi ci -ji paan be, -a -ji nen e -fu en o -kudi 'sia. -Klv -mienun yra o -sru. <sup>37</sup> En fulo 'pleble 'tu "feendi 'sia. 'Yi 'sendi 'sia -klv -ji. 'Sien ve be 'yi "ta -klv faa. <sup>38</sup> Tu zle -a wlu be, te Zozi a yi -tenan -klv pei 'ji. -A -wulo a 'e pladi -sunmun da. -A -srunon 'a fu, en o -yre 'nan: «Bali -le 'wi "paazan, 'ku 'nan cee 'nyandi man. "Yie 'man wi 'ka 'ji duv?»

<sup>39</sup> -A -nan nen Zozi wluan, e paan fulo da, en yaa 'vi 'yi le 'nan: «'I 'ta -to! 'I 'ta "tra!» 'Nun toun fulo "feendi 'le 'to, en fenan -to flu. <sup>40</sup> Zozi -a laabu -wlo 'nan: «-Me "klan nen

kaa wo zɛ? Ka'a tian yi tɛala 'an da dɔv?»

<sup>41</sup> -A -nan nɛn "klan -sɛn o pɛɛnɔn 'ji, ɛn waa laabɔdɪ 'sia 'o cin lɔ 'nan: «-Mɛ "sɔ -man min bɛ cɪ zɛ? Fulɔ 'lee 'yi -a wei maan "yi.»

## 5

*Zozi min -tu nɛn -yɔ -wɪdɪ "cɪ -a -sru "bɛ -a beli*

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

<sup>1</sup> Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla Galile 'yi -sru Geraze 'nɔn 'le 'lɛglɔn 'ji. <sup>2</sup> Zi Zozi sɔɔnla -klɔ -ji bɛ, min -tu 'si min wɔnan zia, ɛn e -ta -a 'lɛ. -Yɔ -wɪdɪ "a min zɛ -a -sru. <sup>3</sup> Min wɔnan nɛn e -nyɛanla. Min -tu 'ka 'kɔlamɔn -a -yɪdɪ -a dɪ. -Te -bulalɛ baa nɛn oo, wa'a 'kɔlamɔn dɪ. <sup>4</sup> Waa cɛinnun 'lee -a -pɛnɔn yɪ -bulalɛ baa 'e 'pa -a "kaga, te yaa "cɛɛnman 'e man. Min -tu 'plɛblɛ 'ka 'cia "da 'lɔɔ -e -a -pɛ 'e 'sɔ -a pladɪ -a dɪ. <sup>5</sup> Bodrun funnin, e -cia "min wɔnan 'lee pɔnnun da -paandɪ -a 'plɛblɛ, te 'e 'man 'kɔlɛ bɔɔman -kɔlɛ -a.

<sup>6</sup> Zi e Zozi 'yi 'kɔɔbli bɛ, e -ta flan -a, ɛn 'e "pɔ sɔɔnla "wɪ. <sup>7</sup> -A -nan nɛn e paan 'plɛblɛ, ɛn yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Zozi, 'yie -mɛ "wɪ nɛn 'an man? Bali nɛn min ta lou "bɛ, -a -pɪ nɛn yia. Bali 'tɔ 'ji bɛ, te 'i 'tɛ 'pa 'an da dɪ!» <sup>8</sup> Zozi -a 'vɪ -yɛɛ 'nan, 'e 'si min zɛ -a -sru, -yɛɛ "wɛan nɛn e 'wɪ zɛ -a 'vɪ. <sup>9</sup> ɛn Zozi -a laabɔ -yɛɛ 'nan: «'I 'tɔ nɛn 'nɔn?»

E 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'tɔ nɛn -kuli 'pa 'tv, kɔɔ ku ya min 'gɔɛ -a -sru "kaga.» <sup>10</sup> ɛn e toba -fɔdɪ 'sia Zozi lɛ 'nan, te 'e 'o 'pin 'lɛglɔn zɛ -a -ji dɪ.

<sup>11</sup> Tv zɛ -a wɪ bɛ, te 'sru 'pa 'tv a 'e 'blɔnɔn o "srɔn "pɔn -tu da. <sup>12</sup> ɛn -yɔnɔn -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'I yɛ 'si! 'I 'ku 'pa 'sia 'srunun 'labɛ o va -e 'ku 'fɔ o -sru!» <sup>13</sup> Zozi 'si -nɔn -wɪlɛ. -A -nan nɛn -yɔ -wɪdɪnɔn 'si min zɛ -a -sru, ɛn o -ku -fɔlɛ 'srunun -sru. O flan 'sia pɔn 'sɛan man zia, te o -sɛan 'yia, ɛn o pɛɛnɔn kaa. O ya 'sru -kpi "fli.

<sup>14</sup> Zi 'sru -sru "pinnɔn 'wɪ zɛ -a -nan 'yi bɛ, o -tɛ -ji flan -a, ɛn o -ku 'fla

'lee fei -paannun da. 'Wɪ nɛn e drɛ bɛ, waa -nan 'sinan 'pa. Minnun -ku 'wɪ zɛ -a -nan yɪlɛ. <sup>15</sup> Zi o 'bɔ Zozi man bɛ, ɛn o min nɛn blɔgɔ -yɔ "kaga "cɪ -a -sru "bɛ, -a 'yi. E ya 'e -nyrandɪ 'e 'ta le sɔ -a, te -a ta 'si. 'Wɪ zɛ e o cɛɛn nyɛn -a. <sup>16</sup> Minnun nɛn o cɪ -nan ɛn Zozi min zɛ -a beli bɛ, 'wɪ nɛn e drɛ bɛ waa -nan 'sinan 'pa -wɪlɛ. ɛn 'wɪ nɛn e 'bɔ 'srunun man bɛ, waa -nan 'sinan 'pa "nyian. <sup>17</sup> -A -nan nɛn o toba -fɔdɪ 'sia Zozi lɛ 'nan, 'e 'si 'wee 'lɛglɔn 'ji.

<sup>18</sup> Zi Zozi "ta -fɔa "klɔ -ji bɛ, ɛn min nɛn yaa beli bɛ, e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'I yɛ 'si, 'kɔɛ 'ko 'yia!» <sup>19</sup> Zozi 'ka 'wɪlɛ "man 'dɪ. 'Pian "e 'nan -yɛɛ 'nan: «'I 'ku 'yie "kɔnnɛn 'i 'mangulinun va! 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn Minsan -a drɛ 'yie bɛ, 'i 'sinan 'pa -wɪlɛ! ɛn 'i nyɛnɔn nɛn e -sɛn Minsan da bɛ, 'i 'sinan 'pa -wɪlɛ!» <sup>20</sup> Min zɛ e -ku, ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Zozi -a drɛ -yɛɛ "bɛ, yaa -nan 'sinan 'padɪ 'sia 'lɛglɔn nɛn, waa laabɔ 'Fla 'fu bɛ -a -ji. Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ zɛ -a 'man bɛ, o 'lɛbo "fɔ.

*Zozi Zairus 'lu 'lee li -tu beli*  
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

<sup>21</sup> Zozi 'fɔ -klɔ -ji, ɛn e 'li 'e da Galile 'e 'pa 'ji. Minnun 'o cin 'yi "man "kaga, te e ya tian 'yi 'plo da. <sup>22</sup> -A -nan nɛn cin yɪ 'kɔn 'tazan -tu nɛn waa laabɔ Zairus bɛ, e -ta. Zi e Zozi 'yi bɛ, e -tria "wɪ, <sup>23</sup> ɛn e 'nan -yɛɛ 'nan: «'I yɛ 'si! 'I 'pa 'an 'va "nyɛandɔ! 'An 'lu cɛɛn 'e 'yie 'lɛ wɔdɪ man. 'I yɛ 'si, 'i 'ta 'i 'pɛ 'pla "da, -e 'e 'beli!»

<sup>24</sup> ɛn Zozi sɔɔnla -a -sru, te min -a -mɛan "man -pɛ pɛɛnɔn da.

<sup>25</sup> Min "kaga zɛ e yei "bɛ, li -tu a -nan, -cɛ a "man. -Cɛ zɛ e nyɛn -sɛanla "man, -a -nan lɛ -fuda "fli 'bɔ. <sup>26</sup> 'E yɛ 'yi -kɔdɪ -dɔdɔɔ "kaga 'va 'le "wɛan, ɛn e 'yɛɛ "lala pɛɛnɔn srɛ. 'Pian -yɛɛ -cɛ fa 'ka drɛlɛ "yi "dɪ, te e -ko 'padɪ -a "da. <sup>27</sup> E Zozi 'le 'wɪ 'man, -yɛɛ "wɛan e wɪa min "kaga zɛ e yei. E pli Zozi man 'e koda zia, ɛn e klɛ -yɛɛ sɔ man. <sup>28</sup> Yaa nɔn 'e

'ji 'nan, -te 'e 'pε klε 'e "tun -yee sɔ man bε, 'e "belia. <sup>29</sup> Nun tɔn nyen -srandi "man 'le 'tɔ, en yaa -kɔnnen 'yɪ 'nan 'e beli.

<sup>30</sup> Zozi -a -tɔ 'nan, 'pleblε 'tɔ 'bɔla 'e 'ji. -A -nan nen 'e 'man lila minnun da, en yaa laabv 'nan: «-Tɪε klε 'an 'man sɔ man?»

<sup>31</sup> -A -srunɔn -a 'vɪ -yrε 'nan: «"Wuol! Minnun 'i -mεan "man -pε pεenɔn da bε, -e 'i laabv 'nan, -tɪε klε 'i man?»

<sup>32</sup> Zozi 'e yɪε 'tɔdɪ 'sia 'e man 'nan -e 'e min nen e klε 'e man bε -a yɪ.

<sup>33</sup> -A -nan nen lɪ zɪε, e -ta nyɔndɪ -a. Nyen a cεen, kɔɔ 'wɪ nen e drε -yrε "bε yaa -tɔa 'e 'bɔ 'a. E "po sɔn Zozi 'wlu, en e 'wɪ pεenɔn 'vɪ -yrε. <sup>34</sup> Zozi 'e 'nan -yrε 'nan: «An 'lu, i yɪ -tεra 'an da, -yee "wean nen i beli. 'I 'kɔ -trɔɔ! 'Yie -cε 'si 'i man.»

<sup>35</sup> Zozi 'fɔ 'wɪ zɪε -a tin 'banan, en Zairus -le "kɔnnen 'pa 'sianɔn 'ta -a vɪε Zairus lε 'nan: «'I 'lu 'ka 'va. Te 'i Bali -le 'wɪ "paazan "koe "nyan "nyian dɪ!»

<sup>36</sup> Zozi 'wɪ zɪε -a 'man. E 'nan Zairus lε 'nan: «Te 'i "klan dɪ! 'I yɪ -tεra 'an da!»

<sup>37</sup> -Te ya'a 'silεa Pɪri 'lee Zaji 'lee 'e "bɔvɪ Zan -a dɪε, Zozi 'ka 'wɪε "man -e min pee 'e -sɔnla 'o -sru "dɪ. <sup>38</sup> Zi o 'bɔla Zairus -le "kɔnnen "bε, Zozi min "kaga 'yɪ 'baba 'fɔ o man, te o -wua. <sup>39</sup> E wla 'kuin, en e 'nan -wlε 'nan: «-Mε "le "wean nen 'baba 'fɔ 'ka man, te ka -wua? 'Nen 'labε ya'a 'kalε dɪ, 'pian e ya yɪ -tenan.» <sup>40</sup> -A -nan nen minnun Zozi sεε wɔdɪ 'sia.

En e minnun pεenɔn 'bɔla bei. E 'nen "tɪ 'lee -a "bɔ 'lee 'e -srunɔn yaaga 'sia, en o wla 'kɔn "bɔ 'nen 'nen 'bɔ cɪ -ji bε -a -ji. <sup>41</sup> Yaa 'kun 'e 'pε -man, en yaa 'vɪ 'e wei -ji 'nan: «Talita kumu!» -A -ci nen 'nan, lumɔn 'nen, maan 'nan 'yɪε 'nan, 'i 'wluan lou. <sup>42</sup> Nun tɔn lumɔn 'nen zɪε e wluan, en e 'ta wɔdɪ 'sia. -A lε a -fuda "fli. Zi o 'wɪ zɪε -a -nan 'yɪ bε, o 'lεbo "fɔ. <sup>43</sup> 'Pian Zozi 'wɪ pla -wlε o "trɔen nyuɔndɪ -a. Yaa 'vɪ -wlε 'nan, te 'o -nan sεε wɔ min -tv lε dɪ! En e 'nan: «'Ka fε -nɔn -yrε!»

## 6

*Nazarətɪ 'nɔn 'ka yɪ -tεlεa Zozi da dɪ*

(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

<sup>1</sup> "Bε -sru Zozi 'kɔ 'e fla Nazarətɪ 'o 'vale 'e -srunɔn 'a. <sup>2</sup> 'Flinla "yɪ da bε, en e 'wɪ "paadɪ 'sia minnun ji cin yɪ 'kuin. Min "kaga 'nen o -yee 'wɪ "paadɪ 'man bε, o 'lεbo "fɔ. En waa laabɔdɪ 'sia 'o cin lɔ 'nan: «Nyin zia nen 'wɪ 'labε "yεε tranla? -Tɪε 'wɪ 'tɔdɪ zɪε -a -nɔn -yrε? Yaa dra 'kɔ, en e 'lεbo "fɔ wɪnun 'labε -a dra? <sup>3</sup> Yiba "nyaanzan "tun "nen, en Mari -pɪ nen. Zaji 'lee Zoze 'lee Zud 'lee Simɔn nun flinza nen. En "nyian bε, -a -suannen limɔnnun -nyεanla -kaa va 'gɔ.» -Yee "wean wa'a wei 'silεa 'wɪ 'a dɪ.

<sup>4</sup> -A -nan nen Zozi -a 'vɪ -wlε 'nan: «Fε pεenɔn 'nan bε, Bali 'lewei vizan 'tɔ a 'e wluandɪ. 'Pian -te e ya 'e 'flanɔn 'lee 'e drunun 'lee 'e 'man -gulinun yei "bε, wa'a siala min -a dɪ.» <sup>5</sup> -Te ya'a 'silεa -pε 'pladɪ -a -cε -tɔnɔn -mie da -e 'o 'beli dɪε, Zozi 'ka -kɔlale 'lεbo "fɔ wɪ pee drɛdɪ -a 'fla zɪε -a da dɪ. <sup>6</sup> Yɪ nen wa'a -tεlεa Zozi da dɪε, -a 'wɪ -a 'kan 'e 'cɪla "da. "Bε -sru en e -kɔ 'fla peenun da, en e 'wɪ paa minnun ji.

*Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli 'pa 'sia "flivli*

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

<sup>7</sup> Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli laabv, en e o 'pa 'sia "flivli. E -kɔladɪ -nɔn -wlε 'nan -e 'o -yɔ -wɪdɪnun -pin minnun -sru.

<sup>8</sup> Yaa 'vɪ -wlε 'nan: «-Te ya'a 'silεa "tonyrin -a dɪε, te 'ka 'ta wɔ "man "fε pee 'sia dɪ! Te 'ka 'blɪfε 'lee 'pada 'lee "lala 'sia dɪ! <sup>9</sup> 'Ka 'manwua "wɔ! Te 'ka 'tralε 'sia "fli "dɪ!» <sup>10</sup> En yaa 'vɪ "nyian -wlε 'nan: «-Te 'ka 'bɔla 'fla 'tv da bε, 'ka 'fɔ 'kɔn nen, o 'ka laabv 'ji bε -a -ji, -trɪlɪ -e 'ka 'kɔdɪ 'e bɔ. <sup>11</sup> 'Pian -te ka 'bɔla 'fla, en 'fla zɪε -a da 'nɔn 'ka 'ka 'silεa min -a dɪε, en wa'a "trɔen "tɔlε 'ka wei lε dɪε, 'ka 'kɔ 'ka 'lε! "Cεε -kɔ bε, 'ka 'cεin -man

fuon -koei "trɔa o da 'wɪ pladɪ -a -wɛ. -A -ci -kɔɔndɪ nɛn 'nan 'ka 'pɛ 'si -wee 'wɪ 'ji.»

<sup>12</sup> -A -nan nɛn o -kɔ, ɛn o Bali -le 'wɪ vidɪ 'sia minnɔn lɛ. Waa 'vɪ -wɛ 'nan, 'o 'si 'o drɛ wɪ -wɛlidɪ "man -e 'o 'fli -nɔn Bali lɛ. <sup>13</sup> O -yɔ -wɛlidɪ "kaga "pin minnɔn -sru. O 'nyrɔn ciɪ -cɛ -tɛnɔn "kaga "man, te o "belia.

*Min -batize drɛzan Zan -kanan wɪ nɛn 'gɔ*

(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

<sup>14</sup> Mingɔnnɛn Erodi Zozi 'le 'wɪ 'man, kɔɔ -a 'tɔ 'wɛdɪ fuila "man, te minnɔn -a ye 'nan: «Min -batize drɛzan Zan 'bɛ wɛluan -kanɔn 'va. -Yee "wɛan nɛn -kɔladɪ a -yrɔ ɛn e 'lebo "fɔ wɪnɔn dra.»

<sup>15</sup> ɛn min plɛnnɔn "o 'vɪ 'nan: «Eli nɛn.»

ɛn min -mienun "o 'vɪ 'nan: «Bali 'lewei vɪzan -tɔ nɛn "le Bali 'lewei vɪnɔn 'li bɛ -wee 'wɪ 'zɔ.»

<sup>16</sup> Zɪ Erodi 'wɪnɔn zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e 'nan: «Zan nɛn maan -wulo cɛɛn bɛ, -a 'bɔ nɛn. -Yɛɛ wɛluan -kanɔn 'va.»

<sup>17</sup> Kɔɔ Erodi 'bɛ Zan -tɛ. 'Wɪ nɛn e drɛ 'lɔɔ yaa -tɛ bɛ, -nyrɛn 'gɔ. Erodi 'yee minnɔn 'pa 'sia, ɛn 'o -kɔ Zan 'kunlɛ, waa yrɪ, ɛn waa -fɔ -pɔ 'kuin. Yaa drɛ zɪɛ Erodi -le "wɛan, kɔɔ lɪ zɪɛ e ya Erodi "bɔvɪ Filipɔ nan -a, ɛn Erodi -a 'si "wɛlu. <sup>18</sup> 'Wɪ zɪɛ Zan -a 'lɛ cɛɛn Erodi lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Si 'ka 'i 'lɔ -e 'i "bɔvɪ nan 'si 'e 'wɛlu dɪ.»

<sup>19</sup> -A 'wɪ 'nan Erodi -a man -wɛlidɪ. ɛn e Zan -sa 'pla 'nan 'e -tɛa. 'Pian -si nɛn kɔ 'e 'ciɪla "da "bɛ, ya'a tɔa dɪ.

<sup>20</sup> Kɔɔ -a -sran Erodi 'bɔ "e "kɪlan wo Zan -lɔ. -Yaa -tɔa 'nan, Zan a Bali -le min tɪglɪ 'a, -yee "wɛan 'e yɪɛ -tɔa "va, "tɔgɔ 'o -tɛ. Erodi Zan wei mandɪ ye "yɪ, 'pian 'wɪ nɛn Erodi "e "yɪ -e "e "vɪ Zan lɛ bɛ, ya'a tɔa dɪ.

<sup>21</sup> Zɪ Erodi -ya lɛ 'lɛ sɔɔ yɪ 'bɔ bɛ, ɛn Erodi -si nɛn kɔ 'e 'ciɪla "da -e 'e Zan -tɛ bɛ -a 'yɪ. Yɪ zɪɛ -a da bɛ, Erodi min -dandannɔn 'lee 'yee 'sounjanun tanɔn 'lee Galile min cejenun laabɔ 'nan, 'o 'ta "fɛdɪ drɛ 'e 'va. <sup>22</sup> ɛn Erodi 'lu 'kɔ "dre 'tanlɛ o 'lɛ. Erodi 'lee 'yee minnɔn pɛɛnɔn 'ci 'sɔ 'e 'ciɪla "da.

-A -nan nɛn Erodi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Fɛ nɛn i ci "va bɛ, 'i laabɔ 'an 'lɔ, maan -nɔan 'yɪɛ!» <sup>23</sup> ɛn Erodi -tɔ 'e wei da -a vidɪ -a 'nan: «-Te 'mɛn mingɔnnɛn trɛ va nɛn i ci bɛ, maan 'fɔvɪ 'tɔ -nɔan 'yɪɛ.»

<sup>24</sup> ɛn nɔnbɛ zɪɛ e 'bɔla, e -kɔ -a laabɔlɛ 'e "bɔ 'lɔ 'nan: «-Mɛ "fɛ nɛn 'an laabɔ -yrɔ?»

-A "bɔ "e -yrɛ 'nan: «Min -batize drɛzan Zan -wulo nɛn, 'i laabɔ -yrɔ!»

<sup>25</sup> -A -nan nɛn e 'li 'e da "nyiandɔ mingɔnnɛn Erodi -va, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Min -batize drɛzan Zan -wulo va nɛn an ci. 'I -nɔn 'mɛn -naagɔ "plɛdɪ da!»

<sup>26</sup> Zɪ Erodi 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, -a ta drɛ 'trɔdrɔ. 'Pian e -tɔ 'e wei da minnɔn nɛn o -ta "fɛdɪ da bɛ o yɪɛ man, -yee "wɛan ya'a -kɔlɛ -a vidɪ -a -cɛjɛ dɪ. <sup>27</sup> -A -nan nɛn e 'sounja -tɔ 'pa 'sia 'nan, 'e 'kɔ Zan -wulo 'cɛn. 'Sounja zɪɛ e -kɔ -pɔ 'kuin, ɛn e Zan -wulo cɛɛn. <sup>28</sup> E -ta -a "plɛdɪ da, ɛn yaa -nɔn nɔnbɛ 'bɔ lɛ. ɛn nɔnbɛ zɪɛ yaa -nɔn 'e "bɔ "lɛ. <sup>29</sup> Zɪ Zan -srunɔn 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o -kɔ -a -kadɪ 'silɛa. O -kɔ -a wɛlɛ.

*Zozi -blifɛ -nɔn min -kpi 'soolu lɛ*

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Zan 6.1-13)

<sup>30</sup> Minnɔn nɛn Zozi o 'pa 'sia paan bɛ, o -ta. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn waa drɛ bɛ, 'lee 'wɪ nɛn waa paa minnɔn jɪ bɛ, waa 'sinan 'pa Zozi lɛ. <sup>31</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «-Kaa 'si fɛ 'gɔvɛ -a -nan! -Kaa kɔ fɛnan nɛn e ci flu bɛ -a -nan, -e -kaa 'flinla "wɛnnɔn!» Fɛ nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ ci 'nan, minnɔn nɛn o -kɔ 'lee minnɔn nɛn o -taa "bɛ, o ya "kaga "bɔvɪ -le "wɛan, wa'a 'o 'wulo -da ye -e 'o fɛ -blɪ dɪ.

<sup>32</sup> -A -nan nɛn Zozi 'lee 'e -srunɔn -fɔ -klɔ -jɪ 'o 'saza, ɛn o -kɔdɪ 'sia fɛnan nɛn e ci flu bɛ -a -nan.

<sup>33</sup> Minnɔn o -kunan 'yɪ. ɛn 'wɪ zɪɛ min "kaga -a 'man. -Yee "wɛan 'o 'si 'fla pɛɛnɔn da, ɛn o -trɔa o 'lɛ flɔn -a fɛ zɪɛ -a -nan. <sup>34</sup> Zɪ Zozi sɔɔnla -klɔ -jɪ bɛ, e min "kaga zɪɛ 'o 'yɪ o 'sɛndɪ. O nyirinda -sɛn "da, kɔɔ e o 'yɪ "le 'nan

'blanun nen o -sru "pinzan "ka "dɪɛ, -wee 'wɪ 'zʊ. -A -nan nen e 'wɪ "kaga "paadi 'sia o ji.

<sup>35</sup> Zɪ funninmlan "ta "paala bɛ, ɛn Zozi -srunɔn pli "man. O 'nan -yre 'nan: «-Pei "ta taan, ɛn min 'ka 'nyɛanla 'gʊ dɪ. <sup>36</sup> -Yee "wɛan 'i vɪ minnun lɛ 'nan, 'o 'kʊ fei -paannun 'lee 'flanun nen -kaa "srɔn 'gʊɛ -a da -e 'o 'wee -blifɛnun 'lɔ, 'o -bli!»

<sup>37</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'blifɛ -nɔn -wlɛ 'ka 'bɔ 'a!»

-A -nan nen waa laabʊ Zozi 'lɔ 'nan: «Kʊa dra kɔ -e 'kʊ 'blifɛ -nɔn -wlɛ? I ya "vale 'nan 'kʊ 'kʊ minnun "kaga 'labɛ o -blifɛ 'lɔ yi yaa "fli "da 'nyranman "lala -a?»

<sup>38</sup> ɛn Zozi -a laabʊ -wlɔ 'nan: «'Kpɔun wɛa nen 'ka 'lɔ? 'Ka 'kʊ -a -nanjen!»

Waa laabʊ 'o cin lɔ, ɛn o -yre 'nan: «'Kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli "nen 'kʊ 'lɔ.»

<sup>39</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan, 'o min pɛɛnɔn 'nyran "tra 'e 'kule -a, 'e 'kule -a. <sup>40</sup> ɛn minnun -nyran 'e 'kule -a, 'e 'kule -a. -A 'kule -mie bɔa min -yaa tʊ, ɛn -a 'kule -mie bɔa min -fuba 'soolu.

<sup>41</sup> -A -nan nen Zozi 'kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli zɪɛ -a 'si, 'e yra -tɔ laji, ɛn e Bali muo "fɔ. E 'kpɔunnu ta cɛɛn, ɛn yaa -nɔn 'e -srunɔn lɛ 'nan, 'o -pli "minnun man. E pɔ "fli pli "nyian minnun pɛɛnɔn man. <sup>42</sup> Min pɛɛnɔn fɛ bli, o 'kan. <sup>43</sup> 'Kpɔun ponennun 'lee pɔnun nen o -fʊ bɛ, -a -srunɔn -a -sɛn saannɛn -fuda "fli "ji, yaa 'fa. <sup>44</sup> Minnun nen o 'kpɔun bli bɛ, -klɔnmɔn a 'o va -kpi 'soolu.

*Zozi 'ta 'wʊ 'yi yiɛ da*  
(Mt 14.22-33; Zan 6.16-21)

<sup>45</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi 'tɔ 'e -srunɔn man 'nan, 'o 'fɔ -klʊ -ji -e 'o 'trɔa 'e 'lɛ Bɛzaida fla 'yi -sru. E -fɔla "da 'nan -e 'e 'si -nɔn minnun lɛ, te o -ko -wee "kɔnnɛn. <sup>46</sup> Zɪ o pɛɛnɔn cɛɛn 'kʊdɪ man bɛ, ɛn e -ko Bali trʊ 'balɛ pɔn -tʊ da.

<sup>47</sup> -Pei 'tan, ɛn -klʊ "e 'bɔ 'wʊ 'yi yei, te Zozi a tian 'e 'tʊwli "tra. <sup>48</sup> Zozi -a 'yi 'nan, 'e -srunɔn a 'o yra

yunan -klʊ -fɔdɪ -a, kɔɔ fulɔ "fɛɛnman e -taa "o da zia. -Pei -man, mannɛn tɛdɛ -a bɛ, ɛn e -kʊla o -sru 'ta wʊdɪ -a 'yi yiɛ da. E "ta -cia "o da. <sup>49</sup> -A -nan nen waa 'yi, te e ya 'ta wɔnan 'yi yiɛ da. -Wee 'ji "le 'nan min lei nen, ɛn o -paandi 'sia. <sup>50</sup> Waa 'yi 'o pɛɛnɔn, ɛn nyɛn -sɛn o ji.

'Pian Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka -pɔan 'kun! Te 'ka "klan dɪ! 'An 'bɔ nen.» <sup>51</sup> -A -nan nen e -fɔ o va -klʊ -ji. 'Nun tɔɔn fulɔ 'ta 'tɔ. 'Wɪ zɪɛ e o 'plo 'fɔ 'e 'ciɪla "da. <sup>52</sup> 'Lɛbo "fɔ wɪ nen Zozi -a drɛ 'kpɔun -a bɛ, wa'a -ci manlɛ dɪ. -Wee -ci mandɪ a -kɔɔbli -le "wɛan.

*Zozi -cɛ -tɛnɔn beli Jenezarɛt*  
(Mt 14.34-36)

<sup>53</sup> Zɪ o 'yi cɛɛn bɛ, o 'bɔla Jenezarɛt. <sup>54</sup> O sɔɔnla -klʊ -ji, 'nun tɔɔn minnun Zozi -kɔnnɛn 'yi. <sup>55</sup> O ciɪ fɛ pɛɛnɔn 'nan -a vidɪ -a minnun lɛ. -A -nan nen minnun -tadɪ 'sia -cɛ -tɛnɔn 'a "se "ji, fɛnan nen waa 'man 'nan e ya bɛ -a -nan. <sup>56</sup> Fɛnan pɛɛnɔn nen e 'bɔ bɛ, -te e ya 'fla "wɛnnɛn da -a oo, -te e ya 'fla -dan da -a oo, -te fei -paan "da "nen oo, minnun -taa "cɛ -tɛnɔn -a -guada. O toba -fɔa Zozi lɛ 'nan, 'e 'yee sɔ 'lɛbo 'fɛndaa 'tʊ -e -cɛ -tɛnɔn 'o klɛ "man. -Cɛ -tɛnɔn pɛɛnɔn nen o klɛ "man "bɛ, o beli.

## 7

*Zuif 'nɔn kluda wɪ*  
(Mt 15.1-9; Lk 11.37-41)

<sup>1</sup> Yi -tʊ da bɛ, Farizen 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn -mienun 'si Zeruzalem, ɛn o -ta Zozi 'va. <sup>2</sup> Waa 'yi 'nan -a -srunɔn plɔɛn fɛ bli, te wa'a 'o 'pɛ -man "foelɛ "le zɪ o tranun -a 'vɪ 'nan 'o drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ.

<sup>3</sup> Zuif 'nɔn nen Farizen 'nɔn 'a bɛ, 'lee Zuif 'nɔn pɛɛnɔn bɛ, -te wa'a 'o 'pɛ -man "foelɛ "le zɪ o tranun -a 'vɪ 'nan 'o drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪɛ, wa'a fɛ ble dɪ. <sup>4</sup> ɛn -te o 'si 'fleji bɛ, -te wa'a 'o -srulɛ "le zɪ o tranun -a 'vɪ 'nan 'o drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪɛ, wa'a fɛ ble dɪ. O kluda wɪ "kaga plɔɛn a "nyian. E ya 'yi 'mlin 'kulɛnnun

-ci "foedi da, en e ya -pənun 'lee -daganun -ci "foedi da, [en e ya nyin-nan "davenun -sru di da.]

<sup>5</sup> -Yee "wəan Farizen 'nən 'lee 'fluba 'ci vɪnən 'a laabu Zozi 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wəan nən, 'i -srunən 'ka 'wɪ nən -kaa tranun -a 'vɪ 'nan -kaa drɛ bɛ -a dra di? 'Pian wa'a 'o 'pɛ -man dra 'saun Bali 'lɛ 'vaa -e 'o fɛ -bli.»

<sup>6</sup> -A -nan nən Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Wei "flivli 'nən! 'Wɪ nən Bali 'lewei vɪzan Ezai -a crɛn -tɛ 'ka man bɛ, 'wɪ 'kpa nən, koo yaa 'vɪ 'nan:

«Bali "e 'nan:

Minnun 'labɛ,

waan 'tɔ "yi "ve 'o 'le lou,

'pian o jinun bɛ,

o ya 'o 'sidi 'an man -kəbli.

<sup>7</sup> -Wee 'an 'sudi bɛ -a "nən "ka "di.

Koo -pɛinun nən blamin a -tɔ bɛ,

-a 'bɔ nən waa "paaman minnun ji 'nan -yɛɛ cɪ Bali -le -si -a.»

<sup>8</sup> En Zozi -a 'vɪ -wɛ 'nan: «'Ka "trɔən 'si Bali -le -pei -va, en ka -sɔnla 'ka tranun kluda wɪ -sru. <sup>9</sup> 'Ka 'ci a 'e 'cɛndi. Ka Bali -le -pei tuw 'ka 'pela koda, en ka lea 'ka tranun kluda wɪ man.

<sup>10</sup> 'Wɪ nən yaa -kənnman bɛ -nyrɛn 'gʊ. E ya 'e 'crɛn -tɛdi 'nan:

«'I yiɛ 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bu "man!»

En "nyian 'nan:

«Min nən,

'e wei 'pla 'e "tɪ "man,

-te 'bɛ "cɛɛ diɛ,

'e "bu "man bɛ,

'o san -tɛ!»

-Pei zɪɛ Bali 'bɛ -nən Moizi lɛ, <sup>11</sup> 'pian kaa "paaman minnun ji 'nan, -si a 'e 'nɔndɪ min lɛ -e 'e vɪ 'e "tɪ 'lee 'e "bu 'lɛ 'nan: «Ma'an 'kolaman -e 'an 'pa 'ka 'va di. "Lala nən kɔ "an -nɔn 'cɛɛ bɛ, maan drɛ Korban -a. -A -ci nən 'nan, maan -nən Bali lɛ.» <sup>12</sup> 'Cee 'wɪ 'paadi zɪɛ -e -si -tɔa -yrɔ -e 'e 'pa 'e "tɪ 'lee 'e "bu 'va. <sup>13</sup> Zɪ ka Bali wei klu -sɛanla 'ji 'ka tranun kluda wɪ -a zɪɛ. En 'wɪ zɪɛ -a -tuwli "nən kaa dra 'wɪ "kaga "ji.»

-Mɛ "fɛ 'bɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ?

(Mt 15.10-20)

<sup>14</sup> "Bɛ -sru en Zozi min "kaga laabu "nyian, en e 'nan -wɛ 'nan: «'Ka "trɔən "tɔ 'an wei lɛ -e 'ka 'wɪ 'gʊɛ

-a -ci man 'kpa. <sup>15</sup> Fɛ nən e "sia bei, -e 'e -wla "min ji bɛ, ya'a min "tri 'tɔa Bali 'lɛ di. 'Pian fɛ nən e "sia min ji -e 'e bɔla bei "bɛ, -yɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ. <sup>16</sup> [Min nən 'wɪ man "trɔən "cɪ -a -wulo -man bɛ, -a san 'e man!]

<sup>17</sup> Zozi 'si min "kaga yei, en e wla 'kuin. -A -nan nən -a -srunən 'a laabu -yrɔ 'nan, 'e -kənnən "nən yaa -fɔ bɛ -a -ci vɪ 'wɛ! <sup>18</sup> En e 'nan -wɛ 'nan: «'Ka 'bɔ "nyian, ka'a 'kolaman -e 'ka 'wɪ zɪɛ -a -ci man duv? Fɛ nən e -wlamlan min ji bɛ, ya'a min "tri 'tɔa Bali 'lɛ di. Ka'a tɔa zɪ duv? <sup>19</sup> Koo ya'a 'wlamlan min souba ji di, 'pian e -ko min -pəan 'ji. "Bɛ -sru -e min 'e 'kʊ -fɔ -a lua.»

'Wɪ zɪɛ -a vɪdi -a nən Zozi -a kənn 'nan, -blɪfɛ -tu 'ka min "tri -tɔa Bali 'lɛ di.

<sup>20</sup> En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Fɛ nən, e "sia min ji bɛ, -yɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ. <sup>21</sup> Koo blamin souba 'ji nən ci "nrɔndɪ -wɪdi pɛɛnən "sia. -Kənnən -wɛɛdi "kaga 'lee lɪ -wɛɛdi "kaga "a -tu, en crɪn wɔdi a -tu, en min -tɛdi a -tu, <sup>22</sup> en min nan -wɛɛdi 'lee min -sran -wɛɛdi a -tu, en "lala yɪdi "yi "buu "a -tu, en nyannen drɛdi a -tu, en -dawli drɛdi a -tu, en fɛ -blɪdi 'lee -wɛn mlɪndɪ -e 'e 'ciɪla "da "bɛ e ya -tu, en man buɔ a -tu, en 'wɪdi min man -wɪdi a -tu, en fli drɛdi -dandan a -tu, en -blɪ 'tandi a -tu. <sup>23</sup> 'Wɪ 'wɪdi pɛɛnən zɪɛ, o "sia min ji, en -wɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ.»

-Pen lɪ -tu yi -tɛra Zozi da

(Mt 15.21-24)

<sup>24</sup> Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan, en e -kʊ Tir 'fla "srɔn Fenizi 'leglɔn 'ji. E wla 'kɔn 'tɔ -ji. E 'ka "vale 'nan, minnun 'o -tɔ 'nan e ya -nan di. 'Pian ya'a -kɔlale drɛdi -a di. <sup>25</sup> Lɪmən -tu a 'fla zɪɛ -a da. -Yɔ -wɪdi "a -a 'lu -sru. 'Nun tɔn e Zozi 'le 'wɪ 'man, en e -ta "va, en 'e "po sɔnla "wlu. <sup>26</sup> -A -nan nən e toba -fɔ -yrɛ 'nan, 'e 'yɔ -wɪdi "pin 'e 'lu -sru. Lɪ 'bɔ zɪɛ Zuif lɪ "cɛɛ di, e "sia Siri Fenizi 'leglɔn 'ji.

<sup>27</sup> En Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I nan-nannun 'tu 'o fɛ -blɪ 'o 'kan 'lɔ! E 'ka 'wɪ 'yi, -e min 'e nannannun -lɔ 'kpɔun 'si 'e -nən -plɛnnun lɛ di.»

28 En yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'Wɪ tɪglɪ nɛn, yɪa 'vɪ, 'an 'san. 'Pian nannan-nun 'nɛan plɔɛn nɛn e -sɛanla bɛ, -plɛnnun nɛn 'tablo wlu bɛ, waa -ble.»

29 En Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Yia 'vɪ fɛnyian. 'I 'kʊ, -yʊ -wɪdɪ 'si 'yie 'nɛn -sru!»

30 -A -nan nɛn lɪ zɪɛ e 'li 'e da 'yee "kɔnnɛn. E 'bɔ 'yee 'nɛn man 'e nyinnandɪ -saa da, te -yʊ -wɪdɪ 'si -a -sru.

### *Zozi bobo -tu beli* (Mt 15.29-31)

31 "Bɛ -sru en Zozi 'si 'lɛglɔn nɛn Tir 'fla "srɔn "bɛ -a -ji. E ciɫa Sidɔn, ɛn e -kʊ 'lɛglɔn nɛn waa laabo 'Fla 'fu bɛ -a da Galilɛ 'yi man. 32 -A -nan nɛn minnun -ta bobo -tu -a Zozi lɛ, ɛn o toba -fɔ -yrɛ 'nan, 'e 'pɛ 'pla "da, -e 'e 'beli.

33 Zozi -cɛzan zɪɛ -a 'si minnun "srɔn "kogo, ɛn e -kʊ -a -kɔɔbli fɔɔ. E 'pɛ 'wɛ 'wʊ -a "trɔɛn 'ji, ɛn e 'le 'yi 'si, yaa klɛ -a nɛn man. 34 -A -nan nɛn 'e yie -tɔ laji, e flin -vɛɛ, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'e wei -ji 'nan: «Efata!» -A -ci nɛn 'nan, 'i 'lɛ 'sʊ! 35 'Nun tɔɔn -a "trɔɛn 'lɛ 'sʊ, ɛn -a nɛn flu. -A -nan nɛn e 'wɪdɪ 'sia tɪglɪ.

36 Zozi 'wɪ 'pla minnun lɛ 'nan, te 'o -nan wɪ vɪ minnun lɛ dɪ! E 'wɪ 'paala -wɛ te yaa 'paala, 'pian 'bɛ 'nan nɛn minnun -a fuɪmlan "man "bʊʊ. 37 Min pɛɛnɔn 'lɛbo "fɔ 'e ciɫa "da, te waa ve 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn nɛn yaa dra bɛ, e ya 'yi. Yaa drɛ ɛn "trɔɛn "winɔn "trɔɛn 'lɛ 'sʊ, ɛn yaa drɛ ɛn bobonun nɛn baa flu.»

## 8

### *Zozi -blifɛ -nɔn min -kpi sinjɛn lɛ* (Mt 15.32-34)

1 Tʊ zɪɛ -a man nɛn, min "kaga 'o cin 'yɪ "nyian Zozi man. ɛn zɪ o -blifɛ "ka -e 'o -bli dɪɛ, -a -nan nɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: 2 «Minnun 'labɛ, o nyrinda -sɛan 'an da. Kɔɔ yi yaaga nɛn 'gʊ, te o ya 'an "srɔn, ɛn -blifɛ -tu 'ka -wɛ "dɪ. 3 -Te an o 'li 'o da 'o 'ci lɛ dra -a bɛ, o man -taa taalɛ -sia.

ɛn "nyian bɛ, o -mienun 'sinan a -kɔɔbli.»

4 -A -srunɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Nyin zia nɛn min -blifɛ ye -e 'e -nɔn -wɛ fɛnan nɛn min 'ka 'nyɛanla 'gʊ dɪɛ -a -nan?»

5 En Zozi -a laabʊ -wɛ 'nan: «'Kpɔun a 'ka 'lɔ wɛa?»

O 'nan -yrɛ 'nan: «E ya 'sɔravli.»

6 Tɔɔn e 'nan minnun "kaga zɪɛ -wɛ 'nan, 'o -nyran "tra. E 'kpɔun 'sɔravli zɪɛ -a 'si, e Bali muo "fɔ, ɛn yaa "nɛn jɛɛn. Yaa -nɔn 'e -srunɔn lɛ 'nan, 'o -pli "o man. ɛn waa pli o man. 7 Pɔ "wɛnwɛnɛn -mie a "nyian -wɛ "tiɛnnɔn. Zozi Bali muo "fɔ, ɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Ka -pli "nyian o man!»

8 Minnun pɛɛnɔn -a bli, o 'kan. ɛn -a ponɛnnun nɛn o -fʊ bɛ, waa tre 'e cin man, e saannɛn 'fa 'sɔravli. 9 Minnun nɛn waa bli bɛ o "nɛn bɔa -kpi sinjɛn. "Bɛ -sru ɛn Zozi -si -nɔn -wɛ 'nan 'o 'li 'o da 'o fla. 10 En Zozi 'lee 'e -srunɔn -fɔ -klʊ -ji. O -kʊ 'trɛ nɛn, waa laabo Damanuta bɛ -a da.

### *Farizɛn 'nɔn 'ka Zozi 'lɛ 'wɪ 'ci manlɛ dɪ*

(Mt 16.1-4; Lk 12.54-56)

11 Farizɛn 'nɔn 'ta, ɛn o -sa -fɔdɪ 'sia Zozi 'va. -A man -tandɪ -le "wɛan, waa laabʊ -yrɔ 'nan, -te -yee -kɔladɪ "sia Bali va bɛ, 'e 'lɛbo "fɔ wɪ -tu drɛ laji. 12 Zozi flin -vɛɛ, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «-Mɛ "lɛ "wɛan nɛn 'ka -naagʊnɔn, 'lɛbo "fɔ wɪ nɛn kaa -wɛɛman? Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, wa'a 'lɛbo "fɔ wɪ -tu -kɔɔnman 'ka -naagʊnɔn lɛ dɪ.» 13 -A -nan nɛn e 'si o va, e -fɔ -klʊ -ji, ɛn e -kʊ 'yi -sru.

### *Zozi -srunɔn 'ka Zozi 'lɛ 'wɪ 'ci manlɛ dɪ*

(Mt 16.5-12)

14 Zozi -srunɔn 'ci 'san 'kpɔun siadɪ man. 'Kpɔun -tʊwli "nɛn -wɛ "klʊ -ji. 15 En Zozi 'wɪ pladɪ 'sia -wɛ. Yaa 'vɪ 'nan: «'Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va! Erodi 'lee Farizɛn 'nɔn 'lɛ 'mannyan 'lɛ "wɛan nɛn maan ve zɪɛ.»

16 -A -nan nɛn -a -srunɔn -a vɪdɪ 'sia 'o cin yei 'nan, 'kpɔun nɛn e 'ka



-kaa 'lɔ dɪɛ, -yee "wɛan nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.

<sup>17</sup>Zozi 'wɪ zɪɛ -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn kaa ve 'nan, 'kpɔun -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ? Ka'a tian 'wɪ 'ci manlɛ dɔv? ɛn ka'a 'wɪ 'paala 'ka 'ka 'ji dɔv? -Mɛ "le "wɛan 'cee 'wɪ mandɪ 'lɛ 'wɔ? <sup>18</sup>Ka yɛ nɛn 'ji "bɛ, fɛnan yɪvɛ "cɛɛ dɔv? 'Ka "trɔɛn "nɛn 'ka 'wulo -man bɛ, 'wɪ manvɛ "cɛɛ dɔv? 'Wɪ 'cin 'ka 'fɔala 'ka 'ji dɔv? <sup>19</sup>Tv nɛn an 'kpɔun 'soolu -pliman min -kpi 'soolu man -e 'o 'kan bɛ, 'kpɔun pɔnɛn nɛn, e -fɔ bɛ, e saannɛn 'fa wɛa?»

O -yrɛ 'nan: «-Fuda "fli.»

<sup>20</sup>ɛn Zozi 'a laabv "nyian 'nan: «Tv nɛn an 'kpɔun 'sɔravli -pliman min -kpi sinjɛn man -e 'o 'kan bɛ, 'kpɔun pɔnɛn nɛn, e -fɔ bɛ, e saannɛn 'fa wɛa?»

O -yrɛ 'nan: «'Sɔravli.»

<sup>21</sup>Zozi "e -wɛ 'nan: «-Te 'bɛ a zɪɛ, -mɛ "le "wɛan ka'a tian 'wɪ 'ci manlɛ dɪ?»

*Zozi yɛ 'wizan -tv beli Bezaida*

<sup>22</sup>Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla Bezaida, ɛn minnɔn -ta yɛ 'wizan -tv -a -yrɛ. O toba -fɔ Zozi lɛ 'nan 'e klɛ "man. <sup>23</sup>-A -nan nɛn Zozi yɛ 'wizan zɪɛ, -a 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn e -kɔ -a 'fla lunɛn. E 'le 'yi 'pa -a yɛ da, ɛn e 'e 'pɛ 'pla min zɪɛ -a da. "Bɛ -sru ɛn yaa laabv -yrɔ 'nan: «'I fɛ -tv ye?»

<sup>24</sup>E fɛnan -nanjɛn, ɛn e 'nan: «An minnɔn ye. E dra "le 'nan yibanun 'bɛ ci 'ta wɔnan.»

<sup>25</sup>ɛn Zozi 'e 'pɛ 'pla "nyian -a yɛ da. -A -nan nɛn min zɪɛ e fɛnan 'yɪ 'wein, e beli. <sup>26</sup>Zozi -a 'li 'e da 'e fla 'wɪ pladɪ -a -yrɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'ku 'i 'mangulinun va, 'pian te 'i 'cila Bezaida 'fla yei "dɪ!»

*Min nɛn Zozi ci -a bɛ Pɛri -a 'vɪ*  
(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

<sup>27</sup>Zozi 'lee 'e -srunɔn a -kɔnan 'flanun nɛn Sezare Filipv "srɔn "bɛ -a da. O ya -sia, ɛn e 'wɪ 'gɔvɛ -a laabv 'e -srunɔn 'lɔ. Yaa laabv 'nan: «Minnɔn "o 'nan, -tɪ nɛn 'maan?»

<sup>28</sup>ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Min -mienun "o 'vɪ 'nan, min -batize drezan Zan nɛn 'yia. ɛn min plɔɛnnun "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪzan Eli nɛn 'li bɛ -nyrɛn 'yia. ɛn min -mienun "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪnɔn nɛn 'li bɛ, -a -tv nɛn 'yia.»

<sup>29</sup>ɛn Zozi -a laabv -wɔ 'nan: «Kaa "nun, "ka 'vɪ 'nan, -tɪ nɛn 'maan?»

Pɛri "e -yrɛ 'nan: «'I ya Crizi nɛn Bali -a 'pa 'sia -e 'e minnɔn 'si 'wɪ 'ji bɛ -a.»

<sup>30</sup>ɛn Zozi "o "trɔɛn nyuɔn 'wɪ pladɪ -a -wɛ 'nan, te 'o 'yee 'wɪ vɪ min lɛ "fo "dɪ.

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandɪ -kanɔn 'va wɪ 'vɪ*  
(Mt 16.21-23; Lk 9.22)

<sup>31</sup>"Bɛ -sru ɛn Zozi 'wɪ "paadɪ 'sia 'e -srunɔn 'ji. Yaa vidɪ 'sia -wɛ 'nan: «Yra yɪdɪ "kaga "ta -daa "bɔlɛ 'an 'bɔ Blamin -pɪ man. Min cejenun 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn -taa 'an drɛlɛ 'o 'pɛla koda. Waan -tɛa. 'Pian -a yi yaagazan da bɛ, -e 'an 'wluan -kanɔn 'va.»

<sup>32</sup>E 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ -wɛ 'wein. -A -nan nɛn Pɛri Zozi laabv 'o "fli yei, ɛn e 'wɪ 'pla Zozi lɛ. E -yrɛ 'nan: «Te 'i 'wɪ zɪɛ -a vɪ "fo "dɪ!»

<sup>33</sup>Zozi 'e 'man lila, 'e -srunɔn 'nanjɛn, ɛn e 'wɪ 'pla Pɛri lɛ 'kɔgla. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Satan, 'i 'si 'an "srɔn "kogo! 'Wɪ nɛn 'i 'ci "nrɔnman "da "bɛ, -a 'bɔ "cɛɛ Bali -a nrɔn 'e 'ji dɪ. 'Pian 'yie ci "nrɔndɪ a blamin -le vɛ da.»

*Zozi -sru 'ta wɔdɪ*  
(Mt 16.24-28; Lk 9.23-27)

<sup>34</sup>-A -nan nɛn Zozi minnɔn pɛɛnɔn 'lee 'e -srunɔn laabv 'e "srɔn. ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «-Te min nɛn e ya "vale 'e 'ta wɔla 'an -sru "bɛ, 'e 'bli 'si 'e 'fli da, ɛn e 'wɪ yra yɪdɪ man, ɛn e 'wɪ 'kadɪ man yiba "plan da 'vaa, -e 'e -sɔnla 'an -sru. <sup>35</sup>Min oo min nɛn e ya 'e 'ladɪ 'yee 'trɛda da bɛ, -yee 'trɛda -taa 'silɛ -yrɔ. 'Pian min nɛn 'e 'pɛ 'si -yee 'trɛda da "fo, ɛn yaa -nɔn 'mɛn 'an yɪdɪ 'yi 'lee Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn yɪdɪ 'yi "le "wɛan bɛ, Bali -le 'belidɪ dra -a san -le vɛ -a. <sup>36</sup>-Te min

'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'yɪ, ɛn 'belidɪ 'si -yrɔ  
 "bɛ, -a -trɔn nɛn -mɛ "a? E 'ka "fo  
 "di. <sup>37</sup> Kɔɔ ya'a 'kɔlamɛn -e 'e 'belidɪ  
 zɪɛ -a ta pan wɔ 'e 'lɔ fɛ -tv -a di. <sup>38</sup> -  
 Naagɔnɔn 'o 'fli cɛɛn Bali man, ɛn  
 o ya 'wɪ 'wɪdɪ "kaga "drɛnan. Min  
 nɛn, yra -a -tɛ o 'lɛ -a vɪdɪ -a 'nan 'e ya  
 'an -sruzan 'a bɛ, -te 'bɛ "cɛɛ di, 'mɛn  
 'wɪ vɪdɪ -wɛlɛ yra -a -tɛ bɛ, Blamin -pɪ  
 -yɛɛ vɛ yra -tɛa "nyian tv nɛn e -taa  
 "man "bɛ -a man. E -taa 'e "tɪ "le 'tɛ  
 'san 'lee 'e "tɪ "le 'pasianɔn 'le 'tɛ 'san  
 da.»

### 9

<sup>1</sup> ɛn Zozi -a 'le 'sran -a vɪdɪ -a 'nan:  
 «Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'ka  
 pɛɛnɔn nɛn 'an 'lɛ 'gʋɛ, ka'a 'cɛan -  
 kaadɪ man 'vaa -e 'ka yɪ 'nan Bali  
 mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia 'yɛɛ 'pleblɛ 'a  
 di.»

*Zozi-srunɔnyaaga Zozi 'yɪ 'yɛɛ 'tɛ  
 'san wɪlu*  
 (Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

<sup>2</sup> Yɪ 'shɛɛdʊ "bɛ -sru Zozi Pɪɛrɪ 'lee  
 Zaji 'lee Zan 'saza 'sia, ɛn e -kɔ waa  
 pɔn loulou "tv da. -A -nan nɛn -a  
 'kɔlɛ lila o yɪɛ man. <sup>3</sup> -A man sɔnɔn  
 drɛ 'fuvu 'yɪyɪrɪ. Min -tv 'ka 'trɛda  
 'gʋ -e 'e -a sɔman fɛ 'fuvu drɛ di. <sup>4</sup> ɛn  
 o Eli 'lee Moizi 'yɪ Zozi "srɔn te o ya  
 -sɛɛ "wɔnan waa.

<sup>5</sup> -A -nan nɛn Pɪɛrɪ -a 'vɪ Zozi lɛ  
 'nan: «'Kɔ 'san, e ya 'wɪ 'yɪ "a -e -kaa  
 -fɔ fɛ 'gʋɛ -a -nan. Kɔ segle pannɛn  
 yaaga -tɔa. -A -tv a 'yɪɛ vɛ -a, -a -tv a  
 Moizi -le vɛ -a, ɛn -a -tv a Eli -le vɛ -  
 a.» <sup>6</sup> Pɪɛrɪ 'wɪ zɪɛ -a vɪ 'e lei -sru, kɔɔ  
 nyɛn o cɛɛn.

<sup>7</sup> ɛn "lolu -koei "trɔa o da. -A -nan  
 nɛn wei -tv wɪ "lolu -koei zɪɛ -a va.  
 Yaa 'vɪ 'nan: «'An 'pɪ nɛn, e 'sɔ 'mɛn  
 tɪglɪ bɛ, -nyrɛn "bɛ. 'Ka "trɔɛn "tɔ -a  
 wei lɛ!»

<sup>8</sup> Nun tɔɔn "wɛɛ vɪnan 'o yɪɛ 'tɔ 'o  
 "srɔn "bɛ, te o Zozi 'twɪlɪ "yɛ 'e 'tɔdɪ.

<sup>9</sup> Zɪ o pɔn -sɔɔndɪ "ji 'sia bɛ, ɛn Zozi  
 'wɪ pladɪ 'sia -wɛlɛ. Yaa 'vɪ 'nan: «-Te  
 Blamin -pɪ 'ka tian 'wunlɛa -kanɔn  
 'va dɪɛ, 'wɪ nɛn kaa -nan 'yɪ 'gʋɛ, te  
 'ka -nan sɛɛ wɔ min -tv lɛ "fo "di!»  
<sup>10</sup> O 'wɪ zɪɛ -a 'man 'yɪ. 'Pian waa

laabʊdɪ 'sia 'o cin yei 'nan: «Wɪluandɪ  
 -kanɔn 'va bɛ, -a -ci nɛn 'nɔn?»

<sup>11</sup> ɛn -a -srunɔn -a laabʊ -yrɔ 'nan:  
 «-Mɛ "le "wɛan nɛn Bali -le 'fluba 'ci  
 vɪnɔn -a 'vɪ 'nan, Eli 'bɛ -taa 'e 'flin  
 'vaa -e min nɛn Bali 'si "va "bɛ 'e  
 'ta?»

<sup>12</sup> Zozi -a 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «-Wee tin  
 a 'nɔnnɔn, Eli 'bɛ -taa 'e 'flin, -e 'e  
 'wɪ pɛɛnɔn drɛ 'e "pa 'ji. 'Pian e ya  
 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji "nyian  
 'nan, Blamin -pɪ 'e yra ye "kaga, ɛn  
 minnɔn -a dra 'o 'pela koda. -Mɛ  
 "le "wɛan nɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ zɪɛ?

<sup>13</sup> Maan vɪ 'cɛɛ 'nan, Eli -ta 'va, ɛn  
 minnɔn 'ka 'a 'sɪlɛ min -a di. 'Wɪ  
 nɛn o ci "va "bɛ, waa drɛ -yrɛ. 'Wɪ  
 nɛn e 'bɔ "man zɪɛ, e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ  
 Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn 'nan 'e dra.»

*Zozi -yɔ -wɪdɪ "pin 'nɛn 'tv -sru*  
 (Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

<sup>14</sup> Zɪ Zozi 'lee 'e -srunɔn yaaga zɪɛ,  
 o "ta bɔa -a -srunɔn plɔɛn nɛn o -fɔ  
 pɔn wɪlu bɛ o man bɛ, ɛn o min "kaga  
 'yɪ, te waa -srunɔn 'bɔ 'si -fɔ. Bali -le  
 'fluba 'ci vɪnɔn a o yei, te o -sa -fɔa 'o  
 'vale -a -srunɔn 'bɔ 'a. <sup>15</sup> Zɪ minnɔn  
 zɪɛ o Zozi 'yɪ bɛ, o drɛ kɪglɪ, ɛn o -kɔ  
 "va "flan -a 'nan -e 'o 'tɔ bɔ.

<sup>16</sup> -A -nan nɛn Zozi -a laabʊ 'e -  
 srunɔn 'lɔ 'nan: «-Mɛ "sa nɛn, ka ci  
 -a -fɔnan 'ka 'vale waa?»

<sup>17</sup> ɛn min -tv -a 'vɪ Zozi lɛ minnɔn  
 yei 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, an -  
 ta 'mɛn 'nɛn 'a 'yɪɛ. -Yɔ -wɪdɪ "a -a  
 -sru, ya'a 'kɔlamɛn 'wɪdɪ -a di. <sup>18</sup> -  
 Te e -ta "da "bɛ, yaa -tɪala "tra, te -a  
 'le -pɔɛ bɔa, te e 'shɛ ta -ble, -e 'e 'tɔ  
 -jɛi. Maan 'vɪ 'i -srunɔn lɛ 'nan, 'o 'yɔ  
 -wɪdɪ zɪɛ -a -pin -a -sru. 'Pian 'o 'pɛ  
 'ka 'sɔlɛ -a drɛdɪ -a di.»

<sup>19</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan:  
 «-Naagɔnɔn, 'cɛɛ yei -tɛradɪ Bali da  
 "ka "di. Tv wɛa nɛn 'an drɛ "nyian  
 'ka 'va, 'vaa -e 'ka yɪ -tɛra 'an da? 'An  
 drɛ "nyian 'cɛɛ 'kɔ? 'Ka 'ta 'nɛn 'bɔ 'a  
 'mɛn!»

<sup>20</sup> -A -nan nɛn o -kɔ -a -yrɛ. Zɪ -yɔ  
 -wɪdɪ Zozi 'yɪ bɛ, 'nun tɔɔn e 'nɛn zɪɛ  
 -a nyɔɔn 'pleblɛ, ɛn e -tria. E kɔɔladɪ  
 'sia, te -a 'le -pɔɛ bɔa.

<sup>21</sup> Zozi -a laabʊ -a "tɪ 'lɔ 'nan: «Tv  
 "cɛn "man nɛn, e drɛdɪ 'sia -yrɛ?»

-A "ti "e-yrɛ 'nan: «E drɛdɪ 'sia-yrɛ -a "wɛnnɛn da. <sup>22</sup> -Yv -wɫɪdɪ -a -tria 'e 'pa -a "kaga. Tv -mie 'bɔ bɛ, yaa -fɔ 'tɛa, ɛn tv -mie 'bɔ bɛ, yaa -tɛ 'yia. Yaa dra zɪɛ 'nan -e 'e 'ka -le "wɛan. 'I yra 'si, -te i -kɔlaman 'wɪ 'tv drɛdɪ -a bɛ, 'kɔ nyrinda 'e 'sɛn 'i da, -e 'i 'pa 'kɔ 'va!»

<sup>23</sup> Zozi "e -yrɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn yia 'vɪ 'nan, -te an -kɔlaman? Min nɛn, e yi -tɛala Bali da bɛ, -a -pɛ "sɔa 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -a.»

<sup>24</sup> 'Nun tɔɔn ɛn 'nɛn "ti -a 'vɪ 'plɛblɛ 'nan: «An yi -tɛala Bali da, 'pian 'i 'pa 'an 'va -e 'mɛn yi -tɛradɪ Bali da 'e 'pa "da.»

<sup>25</sup> Zɪ Zozi -a 'yɪ 'nan, minnun a -tanan "kaga "bɛ, ɛn yaa 'vɪ -yv -wɫɪdɪ "lɛ yra 'tɔndɔn 'a 'nan: «-Yv -wɫɪdɪ "nɛn e 'nɛn 'gɔvɛ -a dra bobo -a bɛ, 'i 'si -a -sru! Te 'i 'ta "nyian -a -sru "fo "dɪ!»

<sup>26</sup> -Yv -wɫɪdɪ 'bɔ -paandɪ 'sia, ɛn e 'nɛn 'bɔ nyɔɔn 'plɛblɛ, -a -nan nɛn e 'si -a -sru. 'Nɛn 'bɔ yra flu "le min -kadɪ -le 'wɪ 'zv. ɛn min "kaga -a vidɪ 'sia 'nan: «E -ka.» <sup>27</sup> 'Pian Zozi -a 'kun 'e 'pɛ -man, yaa wluan, ɛn e -tɔ lou.

<sup>28</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ "kɔnnɛn. -A -nan nɛn -a -srunɔn -a laabv -yrɔ 'o 'saza yei 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn, kɔ'a -kɔlale -yv -wɫɪdɪ zɪɛ -a -pɪndɪ -a dɪ?»

<sup>29</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ -wɫɛ 'nan: «-Yv -wɫɪdɪnɛn nɛn "le 'nan -yv -wɫɪdɪ 'labɛ -yee 'wɪ 'zv bɛ, -te ya'a 'silɛa Bali trɔ 'badɪ -a dɪɛ, min 'ka 'kɔlaman o -pɪndɪ min -sru "dɪ.»

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandɪ -kanɔn 'va 'wɪ 'vɪ 'nyian*  
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)

<sup>30</sup> Zozi 'lee 'e -srunɔn 'si fɛ zɪɛ -a -nan, ɛn o -kɔdɪ 'sia 'nan -e 'o Galile 'cɛn. 'Pian Zozi 'ka "vale minnun 'o -kɔnnɛn "yɪ 'nan 'e 'bɔ nɛn dɪ. <sup>31</sup> Kɔɔ e ya 'wɪ 'paanan 'e -srunɔn 'ji. -A -nan nɛn 'wɪ nɛn e -taa "bɔɛ "man "bɛ, yaa -ci 'vɪ -wɫɛ. E 'nan: «Minnun "ta -daa Blamin -pɪ -nɔnɛ minnun lɛ -e 'o -tɛ. -A yi yaagazan da nɛn

e wuanla -kanɔn 'va.» <sup>32</sup> 'Pian -a -srunɔn 'ka 'wɪ zɪɛ -a -ci manɛ dɪ, ɛn -a -ci laabv dɪ o -tɛa "klan -a.

*-Tɪɛ cɪ Zozi -sruzan -dan a?*  
(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

<sup>33</sup> Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla Ka-panamo. Zɪ o ya "kɔnnɛn "bɛ, ɛn Zozi -a laabv -wɫɛ 'nan: «-Mɛ "sa nɛn, kaa -fɔa paan 'sia?» <sup>34</sup> 'Pian 'o 'ta -sɛn. Kɔɔ -te o ya -sia bɛ, o -sa -fɔ 'o cin yei 'nan, -tɪɛ cɪ o yei Zozi -sruzan -dan a?

<sup>35</sup> -A -nan nɛn Zozi 'nyran, ɛn 'e -srunɔn 'fuda "fli laabv. E 'nan -wɫɛ 'nan: «Min nɛn, e cɪ "vale 'e dra 'an -sruzan -dan a bɛ, 'e 'fli 'pla min pɛɛnɔn 'wɫɪ 'nan -e 'e 'o 'su!»

<sup>36</sup> -A -nan nɛn Zozi 'nɛn "wɛnnɛn 'tv 'si, ɛn yaa -tɔ o 'lɛ. Yaa 'si, yaa -fɔ 'e man, ɛn e 'nan -wɫɛ 'nan: <sup>37</sup> «Min oo min nɛn e min nɛn "le 'nɛn "wɛnnɛn 'zv 'gɔ -a 'kun tɪɪh 'mɛn "wɛan bɛ, te 'an 'bɔ nɛn, yaan 'kun tɪɪh. ɛn min nɛn yaan 'kun tɪɪh bɛ, 'an 'towli "cɛɛ yaa 'kun tɪɪh dɪ, 'pian min nɛn, yaan 'pa 'sia 'trɛda bɛ, te -a san nɛn yaa 'kun tɪɪh.»

*Min -tv -yv -wɫɪdɪ "pin minnun -sru*  
(Lk 9.49-50)

<sup>38</sup> Zan -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, kɔ min -tv 'yɪ, te e -yv -wɫɪdɪ -pian "minnun -sru 'i tɔ da. ɛn kɔa 'vɪ -yrɛ 'nan, te 'e drɛ dɪ, kɔɔ ya'a 'ta 'wɔla 'i -sru "le 'kɔvɛ 'wɪ 'zv dɪ.»

<sup>39</sup> ɛn Zozi "e 'nan: «Te 'ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ! Kɔɔ min -tv "ka -e 'e 'lɛbo "fɔ wɪ drɛ 'an tɔ da, "bɛ -sru -e 'e 'wɪ 'an man -wɫɪdɪ "dɪ. <sup>40</sup> ɛn min nɛn, -a pei 'ka 'e 'padɪ -kaa man dɪɛ, te e ya -kaa -sru. <sup>41</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɪh 'a 'nan, min oo min nɛn e 'yi 'kulɛnɛn 'tv -nɔn 'cɛɛ, 'nan 'ka ya Crizi -le vɛ -a -le "wɛan bɛ, e -taa 'yee -kopa yɪɛ.»

*'Ka drɛ "yi -e 'ka vɪɛ 'ka 'si Zozi -sru "dɪ!*  
(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

<sup>42</sup> «Minnun nɛn o yi -tɛala 'an da "le nannannun -le 'wɪ 'zv bɛ, min oo min nɛn yaa drɛ ɛn -a -towli "cɛ 'si 'an -sru "bɛ, -a "yi mɪn -e 'o 'kɔlɛbu -dan -fɔ -a 'klan -e 'o -fɔ jemie -va. <sup>43</sup> -Te 'i 'pɛ 'bɛ -maan i 'wɪ 'wɫɪdɪ "dra

bε, 'i 'cɛn 'i man! Kɔɔ -te i wla 'i 'pɛ -  
tɔwli "a 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a  
va bɛ, 'bɛ "yi mlin -kɔdɪ 'tɛ 'va te 'i 'pɛ  
a "fli "bɛ -a da. 'Tɛ zɪɛ ya'a 'driman  
'li "fo "dɪ. <sup>44</sup> ['Wɪ 'kpa, fɛ zɪɛ -a -nan  
'tɛ 'ka 'driman 'li "fo "dɪ, ɛn min -le  
yra yɪdɪ 'leda "ka "dɪ.] <sup>45</sup> -Te 'i 'cɛin  
'bɛ -maan i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, 'i 'cɛn  
'i man! Kɔɔ -te i wla 'i 'cɛin -tɔwli "a  
'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a va bɛ,  
'bɛ "yi mlin -kɔdɪ 'tɛ 'va te 'i 'cɛin a  
"fli "bɛ -a da. <sup>46</sup> ['Wɪ 'kpa, fɛ zɪɛ -a -  
nan 'tɛ 'ka 'driman 'li "fo "dɪ, ɛn min  
-le yra yɪdɪ 'leda "ka "dɪ.] <sup>47</sup> ɛn -te 'i  
yɪɛ 'bɛ -maan i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, 'i  
'si "ji! Kɔɔ -te i -wla 'i yɪɛ -tɔwli "a  
Bali -le mingɔnnɛn trɛ da bɛ, 'bɛ "yi  
mlin -kɔdɪ 'tɛ 'va te 'i yɪɛ a "fli "bɛ -  
a da. <sup>48</sup> 'Wɪ 'kpa, fɛ zɪɛ -a -nan 'tɛ 'ka  
'driman 'li "fo "dɪ, ɛn min -le yra yɪdɪ  
'leda "ka "dɪ.

<sup>49</sup> Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan,  
Bali -pan wɪ -tɔdɔ pɛɛnɔn bɛ, o -wɛ  
-fɔa "man. -A -tɔwli "nɛn "nyian  
'cee vɛ -a, 'tɛ -taa 'ka 'tɔdɔ pɛɛnɔn  
'nanjɛnɛ.

<sup>50</sup> 'Wɪ 'kpa, -wɛ a fɛ "yi "a. 'Pian -te  
-wɛ 'nɔnnɔn 'si "man "bɛ, -mɛ "a nɛn  
waa dra "nyian 'nɔnnɔn? E "ka "fo  
"dɪ. "Le zɪ -wɛ fɛ dra 'nɔnnɔn bɛ, 'ka  
'bɔ "nyian 'ka 'nɔnnɔn 'e 'kɔn 'ka cin  
man, -e 'ka yei 'e 'fɔ -trɔɔ.»

## 10

*Zozi 'wɪ tin 'ba lɪ bɔladɪ da*  
(Mt 19.1-9; Lk 16.18)

<sup>1</sup> 'Bɛ -sru Zozi 'si Galile, ɛn e -  
kɔ Zude 'leglɔn 'fɔvɪ nɛn Zudan 'yi -  
sru "bɛ -a -ji. ɛn minnɔn o cin 'yɪ  
'man "nyian "kaga, -a -nan nɛn e  
'wɪ "paadɪ 'sia o ji "le zɪ yaa dra 'e  
'cɛn bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

<sup>2</sup> Farizen 'nɔn -mie pli "man. O 'wɪ  
laabɔ -yrɔ -a wei 'kundɪ -le "wɛan.  
Waa laabɔ -yrɔ 'nan: «-Cee -pei -tɔ  
wɪ -a -si -nɔn 'nan min 'e nan bɔla?»

<sup>3</sup> ɛn Zozi -a laabɔ -wɔɔ 'nan: «-Mɛ  
'wɪ nɛn Moizi -a crɛn -tɛ -pei 'fluba  
'ji 'nan 'ka drɛ?»

<sup>4</sup> Waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Moizi -a -  
si -nɔn 'kɔɛ 'nan, -te min 'ta 'e nan

bɔala bɛ, 'e lɪ bɔla 'fluba drɛ -e 'e 'nɔn  
-yrɛ 'vaa -e 'e bɔla.»

<sup>5</sup> Zozi "e -wɛ lɛ 'nan: «'Ka "trɔɛn "a  
"yuyu, -yɛɛ "wɛan nɛn Moizi -pei zɪɛ  
-a -tɔ 'cɛɛ. <sup>6</sup> 'Pian zɪ Bali fɛ pɛɛnɔn  
drɛ bɛ, ɛn e -klɔnmɔn drɛ 'o 'vale  
lumɔn -a. <sup>7</sup> -Yɛɛ "wɛan -klɔnmɔn "sia  
'e "tɪ 'lee 'e "bɔ "srɔn, -e 'e lɛa 'e nan  
man. <sup>8</sup> -A -nan nɛn o "flinɔn dra min  
-tɔwli "a. Wa'a 'kɔan "nyian min "fli  
"a dɪ, 'pian o drɛ min -tɔwli "a. <sup>9</sup> -  
Yɛɛ "wɛan -si 'ka 'e 'nɔndɪ blamin lɛ  
'nan fɛ nɛn Bali -a 'pa 'e cin man bɛ,  
'e 'cɛn 'e cin man dɪ.»

<sup>10</sup> Zɪ o 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, ɛn -a -  
srɔnɔn "nyian "o 'wɪ laabɔ -yrɔ 'wɪ  
zɪɛ -a da. <sup>11</sup> ɛn yaa 'vɪ -wɛ lɛ 'nan: «Min  
oo min nɛn 'e nan 'bɔla, ɛn e lɪ pee  
'pa bɛ, te e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e nan 'tɔdɪ  
-a ɛn e lɪ pee wɛɛ. <sup>12</sup> -A -tɔwli "nɛn  
"nyian, -te lumɔn 'si 'e 'sran wɪu, ɛn  
e -kɔnnɛn pee 'pa bɛ, te e 'wɪ 'wɪdɪ  
drɛ 'e 'sran 'tɔdɪ -a ɛn e -kɔnnɛn pee  
wɛɛ.»

*Zozi -fɛa 'vɪ nannannun man*  
(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

<sup>13</sup> Minnɔn -ta nannannun -a Zozi  
lɛ 'nan -e 'e kle o man. 'Pian Zozi -  
srɔnɔn 'si -tɔ -wɔɔ. <sup>14</sup> Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ  
-a -nan 'yɪ bɛ, e 'nan "man, ɛn yaa  
'vɪ 'e -srɔnɔn lɛ 'nan: «'Ka nannan-  
nun 'tɔvɪ 'o 'ta 'an 'va! Te 'ka 'si -  
tɔ -wɔɔ "dɪ! Kɔɔ minnɔn nɛn "le -  
wee 'wɪ 'zɔ bɛ, Bali -le mingɔnnɛn  
trɛ a -wee vɛ -a. <sup>15</sup> Maan ve 'cɛɛ  
'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, minnɔn nɛn wa'a  
'wɪɛ "man "le zɪ nannannun -le 'wɪ  
'zɔ -e Bali 'e mingɔnnɛn -blɪ o da  
dɪɛ, wa'a 'wɪlamlan -yɛɛ mingɔnnɛn  
trɛda dɪ.» <sup>16</sup> -A -nan nɛn e o 'si, ɛn e  
-fɔ 'e man. 'E 'pɛ 'pla o da -tɔdɔ, te e  
-fɛa ve o man.

*Fɛzan -tɔ -le 'wɪ*  
(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

<sup>17</sup> Zɪ Zozi 'si 'sia bɛ, tɔɔn min -tɔ -ta  
-a 'lɛ flan -a, ɛn 'e "po sɔɔn "wɪu. Yaa  
'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan  
tɪglɪ, maan dra 'kɔ, -e 'belidɪ nɛn  
ya'a 'nyaan dɪɛ, "an "yɪ?»

<sup>18</sup> ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Mɛ  
"le "wɛan nɛn, yian laabɔ min tɪglɪ?  
-Te ya'a 'silɛa Bali -tɔwli "a dɪɛ, min  
-tɔ 'ka tɪglɪ dɪ. <sup>19</sup> I Bali -le -pei -tɔ

wɪnʉn -tɔa. Te 'i drɛ min -tɛzan -a dɪ! Te 'i min nan -wɛɛ "dɪ! Te 'i crin wɔ dɪ! Te 'i 'wlu 'sɛn min man dɪ! Te 'i min ta -blɪ dɪ! 'Iyɛ 'e 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bʉ "man!"

<sup>20</sup> E Zozi ɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, -pɛi pɛɛnɔn zɪɛ, an 'ta wɔladɪ 'sia "da 'an "wɛnnɛn da.»

<sup>21</sup> Zozi -a -nanjɛɛn tɛin, yaa 'yɪ "yi, ɛn e -yrɛ 'nan: «'Yie 'wɪ 'fʉ -tʉwli -yɛɛ klɪ 'i man. 'I 'kʉ, fɛnʉn nɛn 'i 'lɔ bɛ, 'i 'tan, -e 'i man "lala -pli 'yale -tɛnɔn man! -Te yia drɛ zɪɛ, 'i yɪfɛ -taa "kɔlɛ laji. "Bɛ -sru ɛn 'i -sɔɔnla 'an -sru!»

<sup>22</sup> 'Pian zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, e -si 'sia, te -a ta a -trɔdrɔ, kɔɔ -a yɪfɛ a "kaga.

<sup>23</sup> -A -nan nɛn Zozi 'e -srunɔn 'nanjɛɛn 'e "srɔn, ɛn yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «Minnun nɛn, 'trɛda fɛnʉn cɪ -wɔlɔ "bɛ, e ya 'plɛblɛ -e 'o drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛdavɛ -a.»

<sup>24</sup> 'Wɪ zɪɛ yaa -srunɔn 'ci baa 'ji, ɛn Zozi -a 'vɪ -wɛ "nyian 'nan: «'Mɛn 'nɛnnun, e ya 'plɛblɛ -e min 'e drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛdavɛ -a. <sup>25</sup> Min nɛn e ya fɛzan -a bɛ, -e 'e drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛdavɛ -a bɛ, e ya "man 'plɛblɛ 'wɪdɪ. Kɔɔ 'vaa -e 'wɪ zɪɛ 'e drɛ bɛ, te -wɪ -dan nɛn waa laabo shamo bɛ, e cɪ 'mɛnzrɛn -yrɛ ji.»

<sup>26</sup> -A -nan nɛn -a -srunɔn 'ci baa 'ji "mɛn 'e cɪda "da, ɛn waa vidɪ 'sia 'o cin lɛ 'nan: «-Te 'bɛ a zɪɛ, -tɛ -kɔlamán 'sɪdɪ -a 'wɪ 'ji "mɛn?»

<sup>27</sup> Zozi o -nanjɛɛn tɛin, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «Min 'ka 'kɔlamán -e 'e 'fli 'si 'wɪ 'ji dɪ, 'pian Bali 'bɛ -kɔlamán -a drɛdɪ -a. Kɔɔ Bali -kɔlamán 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -a.»

<sup>28</sup> ɛn Pieri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Kʉʉ "nun? Kʉ 'si fɛ pɛɛnɔn -sru, ɛn kʉ sɔɔnla 'i -sru.»

<sup>29</sup> Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min oo min nɛn e 'si 'yɛɛ 'kɔn, 'lee 'e "bʉnʉn, 'lee 'e "blunʉn, 'lee 'e "bʉ, 'lee 'e "tɪ, 'lee 'yɛɛ 'nɛnnun, 'lee 'yɛɛ feɪnʉn -sru 'mɛn "wɛan 'lee Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'le "wɛan bɛ, <sup>30</sup> min zɪɛ, e fɛ pɛɛnɔn zɪɛ -a ye 'e 'pa -a -yaa tʉ 'trɛda. Yaa

ye 'kɔnnun -a, ɛn yaa ye "bʉnʉn -a, ɛn yaa ye "blunʉn -a, ɛn yaa ye "bʉnʉn -a, ɛn yaa ye 'nɛnnun -a, ɛn yaa ye feɪnʉn -a. Minnʉn -tɛ "paa "da, 'pian yaa ye. "Bɛ -sru tʉ -fɔla "da ji bɛ, 'belidɪ nɛn, ya'a 'nyaan dɪɛ, e dra -yɛɛ vɛ -a. <sup>31</sup> Minnʉn nɛn o -trɔa 'si 'lɛ bɛ, o "kaga -taa "fɔlɛa "da, ɛn minnʉn nɛn o -fɔla "da "bɛ, o "kaga -taa "drɛlɛ -si 'lɛnɔn 'a.»

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandɪ -kanɔn 'va wɪ 'pa yaagazan 'vɪ (Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)*

<sup>32</sup> Zozi 'lee 'e -srunɔn a -kɔnan Zeruzalɛm, ɛn Zozi nɛn 'si 'lɛ. -Kʉdɪ Zeruzalɛm "klan -a -srunɔn 'fuda "fli 'bɔ 'tɛdɪ 'sia, ɛn minnʉn nɛn o -sru "bɛ, nyɛn a "nyian -wee 'ji. Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli laabʉ 'o 'saza, ɛn 'wɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ "man "bɛ yaa vidɪ 'sia -wɛlɛ. E 'nan: <sup>33</sup> «-Kaa "ta -ko Zeruzalɛm. -Te -kaa 'bɔla 'nan nʉn bɛ, minnʉn Blamin -pɪ -nɔan Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vʉnɔn lɛ. O tin -tɛa "da 'nan 'e 'ka. Waa -nɔan "minnʉn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ -wɛlɛ. <sup>34</sup> Minnʉn zɪɛ, waa sɛɛ wɔ, 'o 'le 'yi -sɛan -a yra, waa -sɔan -ngble -a, ɛn waa -tɛa. 'Pian -a yi yaagazan da bɛ, -e 'e 'wluán -kanɔn 'va.»

*Zaji 'lee 'e "bʉvɪ Zan fɛ -tʉ -si laabʉ Zozi 'lɔ*

*(Mt 20.20-28)*

<sup>35</sup> Zebede -pɪ Zaji 'lee 'e "bʉvɪ Zan pli Zozi man. O -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, kʉ ya "vale 'wɪ nɛn kʉ "ta -a laabo 'i 'lɔ 'gʉɛ, 'i drɛ 'kʉɛ.»

<sup>36</sup> ɛn Zozi -a laabʉ -wɔlɔ 'nan: «-Mɛ 'va nɛn, ka cɪ?»

<sup>37</sup> O 'nan -yrɛ 'nan: «-Te i mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia bɛ, 'i 'wɪ "man -e 'kʉ -nyran 'i "srɔn! Min -tʉ -kɔan 'i 'pɛ "yi "da, -e min -tʉ 'e 'kɔn 'i 'pɛ bʉ da.»

<sup>38</sup> Zozi "e -wɛlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn ka cɪ -a laabʉnɔn bɛ, ka'a 'ci tɔa dɪ. 'Wɪ yɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ 'an man bɛ, 'ka 'wulo "sɔa "wlu? ɛn 'tɛ nɛn o "ta -daa -a 'palɛ 'an da bɛ, 'ka 'wulo "sɔa "wlu?»

<sup>39</sup> O -yrɛ 'nan: «-Inyan, 'kʉ 'wulo "sɔa "wlu.»

En Zozi 'e-wle 'nan: «'Wɪ tɪgɪ nɛn, 'wɪ yɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ 'an man bɛ, e bɔa "nyian "cee "man. En 'tɛ nɛn minnun "ta -daa -a 'palɛ 'an da bɛ, waa "paa "nyian "cee "da. 40 'Pian -nyrandɪ 'an 'pɛ "yɪ 'lee 'an 'pɛ bʊ da bɛ, 'an 'bɔ "cɛɛ -si -nɔan "min lɛ dɪ. Minnun nɛn Bali -a pla o 'tɔ man bɛ -wee vɛ 'bɛ cɪ -a.»

41 Zozi -srunɔn 'fu nɛn o -fʊ bɛ, zɪ o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn 'bli 'fɔ o jɪ Zaji 'lee Zan man. 42 -A -nan nɛn Zozi o pɛɛnɔn laabʊ, ɛn e 'nan -wle 'nan: «Kaa -tɔa 'nan, min tanɔn 'le min pladɪ 'bɛ cɪ -sa wɪ -a. En minnun nɛn o cɪ min -dandannun -a bɛ, -wɛɛ -va -ble minnun da. 43 'Pian tɛ 'wɪ zɪɛ -nyrɛn 'e 'kɔn 'ka yei "dɪ. Min oo min nɛn e ya "vale 'e dra min -dan a 'ka yei "bɛ, 'e 'fli 'pla min pɛɛnɔn 'wlu o 'sudɪ -a! 44 ɛn min oo min nɛn e ya "vale 'e dra 'ka 'tazan -a bɛ, 'e 'fli drɛ 'ka pɛɛnɔn 'le nɔan -a! 45 'Wɪ 'tʊwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn Blamin -pɪ -a drɛ. Ya'a 'talɛ 'nan -e minnun 'o 'su dɪ, 'pian e -ta 'nan -e 'e minnun 'su. ɛn e -ta 'nan -e 'e 'ka -e min "kaga 'o 'sʊ Satan -le 'plɛblɛ 'lɔ.»

*Zozi Batime yie 'le 'sʊ*

*(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

46 Zozi 'lee 'e -srunɔn ciɫa Zeriko, tɛ o "ta -ko Zeruzalɛm. "Wɛɛ 'si Zeriko bɛ, minnun "kaga sɔnla o -sru. Time -pɪ Batime yra 'e -nyrandɪ -si man, tɛ e fɛnun trʊ "baa -a yie a 'e 'widɪ -le "wɛan. 47 Zɪ yaa 'man 'nan, Zozi nɛn 'e "sia Nazaretɪ bɛ, e ya cinan bɛ, ɛn e -paandɪ 'sia 'nan: «Minsan, David kluda min, 'yian nyrinda 'si!»

48 ɛn minnun paan "da 'nan 'e 'lɛbo 'pla da. 'Pian e paan "nyian 'kpa 'plɛblɛ 'nan: «Minsan, David kluda min, 'yian nyrinda 'si!»

49 -A -nan nɛn Zozi 'tɔ, ɛn e 'nan: «'Ka vɪ -yrɛ 'nan, 'e 'ta 'gʊ!»

Waa 'vɪ Batime lɛ 'nan: «'I -pɔan 'kun! E 'nan, 'i 'lʊ!» 50 Tɔɔn e 'yee sɔ 'si 'e da, e wluan lou -blu, ɛn e -kʊ Zozi 'va.

51 Zozi 'e -yrɛ 'nan: «-Mɛ "nɛn i ya "vale 'nan 'an drɛ 'yie?»

En yie 'wizan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'An 'san, an ya "vale 'yian yie 'le 'sʊ!»

52 En Zozi 'e -yrɛ 'nan: «'I 'kʊ! 'Yie yɪ -tɛradɪ 'an da 'i beli.» 'Nun tɔɔn Batime yie 'le 'sʊ, ɛn e -sɔɔnla Zozi -sru.

## 11

*Zozi 'bɔla Zeruzalɛm*

*(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Zan 12.12-16)*

1 Zozi 'lee 'e -srunɔn a -plinan Zeruzalɛm. O 'bɔ 'flanun nɛn o o laabo Befaze 'lee Betani bɛ -a "srɔn. 'Flanun zɪɛ o ya Olivie pɔn man. En Zozi 'e -srunɔn 'fli 'pa 'sia 'o 'lɛ. Yaa 'vɪ -wle 'nan: 2 «'Ka 'kʊ 'fla nɛn, 'ka 'lɛ bɛ -a da! -Tɛ ka 'bɔla 'nan nun bɛ, ka -aflumun planɛn ye 'e 'baa -tɔdɪ. Min 'ka tian 'fɔlɛ "da "dɪ. 'Ka baa 'sʊ -e 'ka 'ta -a 'mɛn 'gʊ! 3 -Tɛ min -tʊ -a laabʊ 'ka 'lɔ 'nan, -mɛ "nɛn kaa dra -yrɛ "bɛ, 'ka vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan 'e 'nan, -aflumun 'wɪ a 'e man. 'Pian e -taa "a -naagʊ.»

4 O -kʊ, ɛn o 'bɔ -aflumun planɛn man 'e 'baa -tɔdɪ 'kɔn 'tʊ -kpɛɪn "man bei -si man. En waa baa 'sʊ. 5 -A -nan nɛn minnun nɛn o cɪ -nan bɛ, o -mienun -a laabʊ -wɔlɔ 'nan: «-Mɛ "nɛn kaa dra? -Mɛ "le "wɛan nɛn kaa baa 'sʊ?» 6 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ -wle "bɛ, -a 'bɔ nɛn waa 'vɪ -wle. En minnun o 'tʊl, waa drɛ. 7 O -kʊ -aflumun planɛn zɪɛ -a Zozi lɛ. O 'wee sɔnun paala -a koda, ɛn e -nyran "da. 8 Minnun "kaga 'wee sɔnun paala -a 'lɛ. En min -mienun yiba "pɛnɛnnun cɛɛn, ɛn waa 'pla -a 'lɛ. 9 Minnun nɛn Zozi 'lɛ bɛ, 'lee minnun nɛn o -sru "bɛ, o pladɪ 'sia -a vidɪ -a 'nan:

«-Fɛavea o! -Fɛavea o,  
Bali -le -fɛa 'e 'kɔn min nɛn  
Minsan -a 'pa 'sia bɛ -a man!

10 Bali -le -fɛa

'e 'kɔn mingɔnnɛn -blɪdɪ nɛn,  
e "ta -daa "bɛ -a man!

'Kʊ tra David -le mingɔnnɛn -blɪdɪ nɛn.

Bali 'tɔ 'e drɛ -dan laji lou!»

11 Zɪ Zozi wlala Zeruzalɛm zɪɛ. ɛn e -kʊ Bali -pan 'kuin 'nan -e 'e fɛ pɛɛnɔn -nanjɛn. Zɪ -pei "ta taan "bɛ,

en e 'bɔla, e -kɔ Betani 'o 'vale 'e -srunɔn 'fuda 'fli "a.

*Yiba "tv nɛn ya'a 'baa diɛ Zozi 'e wei 'pla "man*

(Mt 21.18-19)

<sup>12</sup>Tɔ cɛɛn en Zozi 'si Betani 'o 'vale 'e -srunɔn 'a. "Wɛɛ -ta -sia bɛ, en dra Zozi 'tɛdɪ 'sia. <sup>13</sup>-A -nan nɛn e fijie yiba "tv 'yɪ -kɔɔbli te -a 'la a "da. En Zozi 'kɔ -a -nanjɛnɛ 'nan -te -a 'blɔ a "maan? Zi e 'bɔ yiba zɪɛ -a wlu bɛ, -a 'la 'saza nɛn yaa 'yɪ "da. Kɔɔ fijie ba tv "cɛɛ dɪ. <sup>14</sup>En Zozi -a 'vɪ yiba zɪɛ -yrɛ 'nan: «Te min -tv 'e 'i 'blɔ -blɪ 'li "fo "dɪ!» -A -srunɔn 'wɪ zɪɛ -a 'man.

*Zozi fɛnun -tannɔn 'pin Bali -pan 'kuin*

(Mt 21.10-17; Lk 19.45-48; Zan 2.13-16)

<sup>15</sup>"Bɛ -sru o 'bɔla Zeruzalɛm, en Zozi wla Bali -pan 'kuin. Minnun nɛn o cɪ Bali -pan fɛnun -tannan, 'lee minnun nɛn o cɪ -a 'lɔnan bɛ, e o -pindɪ 'sia. E "lala ta -fɔɔnɔn 'le 'tablonun, 'lee -plabɔ -tannɔn 'le pɛinnun fuila "man. <sup>16</sup>En ya'a min -tv 'tɔɪɛ -e 'e 'ciɪ fɛ -tv -a Bali -pan 'kuin dɪ. <sup>17</sup>Zozi 'wɪ 'pla -wɛ. E 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Bali "e 'nan:

'Mɛn 'kɔn -kɔan 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le Bali trɔ 'ba 'kɔn 'a.»

<sup>18</sup>Zɪ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, en o Zozi 'man -wɛɛdɪ 'sia 'nan -e 'o -tɛ. Kɔɔ nyɛn o 'cɛndɪ 'sia, -yɛɛ 'wɪ "paadɪ nɛn e ya 'sɔnan minnun pɛɛnɔn lɛ bɛ, -yɛɛ "wɛan.

<sup>19</sup>Zɪ funnin 'pla bɛ, en Zozi 'lee 'e -srunɔn 'si Zeruzalɛm.

*Yiba "nɛn Zozi 'e wei 'pla "man 'bɛ e -ka*

(Mt 21.20-22)

<sup>20</sup>Tɔ cɛɛn en Zozi 'lee 'e -srunɔn lidɪ 'sia 'o da "nyian Zeruzalɛm. O fijie yiba zɪɛ -a 'yɪ, te e -ka e 'bɔ 'e "sɛin "man. <sup>21</sup>Tɔɔn 'wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ fijie yiba zɪɛ -a man bɛ, -a -cin -tɔ Pieri ji. En yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, "i 'yio! Fijie yiba "nɛn 'i wei 'pla "man "bɛ, e -ka.»

<sup>22</sup>En Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Ka yɪ -tɛra Bali da! <sup>23</sup>Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -te min -tv -a 'vɪ pɔn 'labɛ -yrɛ 'nan: «'I 'sɔra 'gɔ, 'i 'kɔ -tɛ jemɪɛ -va,» en min zɪɛ ya'a 'e 'ci -fɔɔlɛ dɪ, 'pian e yɪ -tɛra "da 'nan Bali -a 'lɛ sɔɔman 'yrɛ bɛ, e dra. <sup>24</sup>-Yɛɛ "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, fɛ pɛɛnɔn nɛn kaa laabo Bali 'lɔ te ka ya Bali trɔ 'banan bɛ, 'ka yɪ -tɛra "da 'nan kaa 'yɪ 'va, tɔɔn kaa ye! <sup>25</sup>En -te ka "ta Bali trɔ 'baa, te min -tv man wɪ a 'ka 'ji bɛ, 'ka 'cɛ -yrɛ! 'Ka drɛ zɪɛ -e 'ka "tɪ "nɛn laji lou "bɛ, 'wɪnun nɛn kaa drɛ -yrɛ "wɪdɪ "bɛ, 'e 'cɛ 'cɛɛ. <sup>26</sup>['Pian -te ka'a min man wɪ cɛa dɪɛ, 'ka "tɪ "nɛn laji lou "bɛ, 'wɪnun nɛn kaa drɛ -yrɛ "wɪdɪ "bɛ, ya'a "nyian "e cɛa 'cɛɛ dɪ.»]

*Zozi 'le -kɔladɪ "sia nyin zia?*

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

<sup>27</sup>"Bɛ -sru Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla "nyian Zeruzalɛm. En Zozi 'ciɪdɪ 'sia Bali -pan 'kuin. -A -nan nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee min cejenun pli "man. <sup>28</sup>Waa laabo -yrɔ 'nan: «-Kɔladɪ "cɛn "a nɛn 'i 'wɪnun zɪɛ -a drɛ? En -tɪɛ -si -nɔn 'yɪɛ?»

<sup>29</sup>En Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «An 'bɔ "nyian an "ta 'wɪ 'tɔwɪ "cɛ laabo 'ka 'lɔ. -Te kaa -sru 'vɪ 'mɛn bɛ, -kɔladɪ nɛn an 'wɪnun zɪɛ -a drɛ 'a bɛ, maan -ci "sia 'cɛɛ. <sup>30</sup>-Tɪɛ Zan 'pa 'sia 'nan 'e 'ta min -batize drɛ? Minnun 'bɛ 'pa 'sia, -baa Bali 'bɛ 'pa 'sia? 'Ka vɪ 'mɛn!»

<sup>31</sup>-A -nan nɛn waa vidɪ 'sia 'o cin yei 'nan: «-Te -kaa 'vɪ 'nan: «Bali 'bɛ 'pa 'sia bɛ, e -taa -a laabɔɛ -kaa 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka'a yɪ -tɛala 'wɪ nɛn Zan -a 'vɪ bɛ -a da dɪ?» <sup>32</sup>En -te -kaa 'vɪ 'nan: «Minnun 'bɛ 'pa 'sia bɛ, minnun pɛɛnɔn -taa 'wunɛa -kaa man.» Zuif 'nɔn 'tanɔn zɪɛ, "klan a o ji, kɔɔ minnun pɛɛnɔn Zan "siala Bali 'lewei vɪzan -a.

<sup>33</sup>-Yɛɛ "wɛan nɛn waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Kɔ'a san tɔa dɪ.»

En Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «An 'bɔ "nyian min nɛn e -si -nɔn 'mɛn en an 'wɪnun zɪɛ -a drɛ bɛ, ma'an 've 'cɛɛ dɪ.»

# 12

*Zozi -kōnnen "fō rēzen fei 'panōn man*

*(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)*

<sup>1</sup> Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia -wɫɛ -kōnnen 'ji. Yaa 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Min -tɔ 'bɛ 'yee rēzen fei 'pa, e -klōn 'bɔ "man, e rēzen 'blōnan drɛ, ɛn e fɛ -tɔ drɛ, min -tɔa "da -e 'e fei 'bɔ ta 'pin. "Bɛ -sru e fei zɪɛ -a -pɛba 'wɔ minnun lɔ 'nan 'o 'nyranman 'pa "da, te o 'yee vɛ -nōan. Yaa drɛ zɪɛ, ɛn e -kɔ 'lɛglōn 'pee -ji. <sup>2</sup> Zɪ rēzen nan tɔ 'bɔ bɛ, ɛn min zɪɛ 'e 'suzan 'tɔ 'pa 'sia minnun nɛn o 'nyranman "paa -yee rēzen fei bɛ o va, 'nan 'nyranman nɛn waa 'pa bɛ 'o 'yee vɛ -nōn. <sup>3</sup> 'Pian waa 'suzan zɪɛ -a 'kun, waa -sōn, ɛn waa 'li 'e da 'e 'lɔ 'a 'e "tun. <sup>4</sup> "Bɛ -sru ɛn e 'suzan 'pee 'pa 'sia 'nyian o va. Wɛɛ 'kun, wɛɛ 'sōn 'e 'wulo -man, wɛɛ srōn. <sup>5</sup> Yaa yaagazan 'pa 'sia, ɛn wɛɛ 'tɛ. "Bɛ -sru min "kaga "le vɛ drɛ "nyian zɪ, waa -mienun -sōn, ɛn waa -mienun tɛɛ.

<sup>6</sup> Min -tɔwli "nɛn, e -fɔ fei san zɪɛ -yrɔ "bɛ, -yɛɛ cɪ -a 'bɔ 'pɪ -tɔwli "nɛn, e 'sɔ -yrɛ tɪglɪ bɛ -a. Yaa 'pa 'sia fei 'panōn zɪɛ o va 'e -fɔla "da. Yaa 'vɪ 'e 'ji 'nan, o -taa 'yra -tɛlɛ 'e 'pɪ man.

<sup>7</sup> 'Pian fei 'panōn -a 'vɪ 'o cin lɛ 'nan: «Min 'labɛ -yɛɛ 'e "tɪ -zia -blɛ. -Kaa -tɛ, -e -zia zɪɛ 'e drɛ -cee vɛ -a.»

<sup>8</sup> -A -nan nɛn waa 'kun, waa -tɛ, ɛn waa -kadɪ tuv fei lunɛn -klōn -sru.

<sup>9</sup> 'Wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, -mɛ "wɪ nɛn fei san -taa -a drɛlɛ? Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, e -taa -e 'e 'yee fei 'panōn zɪɛ o -tɛɛ, -e 'e 'yee rēzen fei 'bɔ 'nōn min peenun lɛ. <sup>10</sup> 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a ta vɪlɛ dɔv? Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-Kɔlɛ nɛn 'kōn 'tōnōn -a tuv 'o 'pɛla koda bɛ, -yɛɛ drɛ 'kōn 'pɔ -fɔ -kɔlɛ -a.

<sup>11</sup> Minsan 'bɛ drɛ ɛn -kɔlɛ zɪɛ 'e drɛ 'kōn 'pɔ -fɔ -kɔlɛ -a.

'Wɪ nɛn Minsan -a drɛ bɛ, e min 'plo -fɔa.» »

<sup>12</sup> Zɪ Zuif 'nōn 'tanōn -kōnnen zɪɛ -a 'man bɛ, waa -tɔ 'nan 'wee 'wɪ nɛn Zozi -a vɛ. -Yee "wɛan o ya "vale 'o

"kuan, 'pian minnun lɔ "klandɪ -le "wɛan waa 'tɔɪ, ɛn o -kɔ.

*'Sukɔlɛ -pan wɔdɪ da wɪ*

*(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)*

<sup>13</sup> "Bɛ -sru ɛn Zuif 'nōn 'tanōn zɪɛ o Farizen 'nōn -mienun 'lee Erodi -le minnun -mienun 'pa 'sia Zozi 'va -a man -wɛɛdɪ 'nan -e 'o wei 'kun 'le "wɛan. <sup>14</sup> O -kɔ, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, kɔa -tɔa 'nan, i ya 'wɪ tɪglɪ vɪzan -a. Yi'a 'klanman min lɔ 'wɪ tɪglɪ cɪ 'sidɪ -a -yrɛ dɪ. ɛn yi'a min bɔ "va "dɪ. 'Pian i Bali -sru 'ta wɔdɪ "paaman minnun ji 'e tɪglɪ da. -Yee "wɛan kɔa laabo 'i 'lɔ 'nan, -a -sɪ a -kaa 'lɔ -e -kaa 'sukɔlɛ -pan wɔ Rōm 'nōn 'le mingōnnen Seza lɛ, -baa te -ka'a drɛ dɪ? 'I vɪ 'kɔvɛ!»

<sup>15</sup> 'Pian 'wɪ nɛn -a -cin cɪ o ji bɛ, Zozi -a -kōnnen 'yɪ, ɛn yaa 'vɪ -wɫɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn, ka ya "vale kaan wei 'kuan? 'Ka 'ta 'lein 'wɫɛ 'tɔ -a 'mɛn -e 'an yɪ!»

<sup>16</sup> Waa -tɔ -nōn -yrɛ. -A -nan nɛn Zozi -a laabɔ -wɫɔ 'nan: «-Tɪ -wulo -fodo nɛn 'gɔ? ɛn -tɪ 'tɔ 'crɛn nɛn 'gɔ?»

O -yrɛ 'nan: «Rōm 'nōn 'le mingōnnen Seza -le vɛ nɛn.»

<sup>17</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Fɛ nɛn Seza -le vɛ -a bɛ, 'cɛɛ 'nōn Seza lɛ! ɛn fɛ nɛn Bali -le vɛ -a bɛ, 'cɛɛ 'nōn Bali lɛ!»

'Wɪ zɪɛ -a mandɪ o 'plo 'fɔ.

*Minnun nɛn o -kaa bɛ o wuanla -kanōn 'va*

*(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)*

<sup>18</sup> "Bɛ -sru ɛn Saduze 'nōn -mie pli Zozi man. Saduze 'nōn "o "ve 'nan, -te min -ka bɛ, ya'a 'wuanla -kanōn 'va dɪ. Zɪ o pli "man "bɛ, ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan: <sup>19</sup> «Bali -le 'wɪ "paazan, 'wɪ nɛn Moizi -a crɛn -tɛ 'kɔvɛ bɛ, -nyrɛn 'gɔ: «-Te min lɪ 'pa, ɛn -a san zɪɛ -ka, te wa'a tian 'nɛn 'yalɛ 'o 'vale 'e nan 'bɔ 'a dɪɛ, -yee -cale zɪɛ -a "bɔɪ 'e 'pa, -e 'e "bɔɪ klu bɔla!» <sup>20</sup> Min -tɔ -le 'nɛn -klōnmōn a 'sɔravli. -A tɛdɛ lɪ 'pa, ɛn e -ka, te wa'a 'nɛn 'yalɛ 'e nan 'bɔ 'a dɪ. <sup>21</sup> -A "flizan "e -cale -tɔwli zɪɛ -a 'pa, ɛn e -ka, te wa'a 'nɛn 'yalɛ dɪ. -A yaagazan 'le vɛ drɛ "nyian zɪ. <sup>22</sup> O



'sɔravli "li zɪɛ -a 'pa, ɛn o pɛɛnɔn kaa, te wa'a 'nɛn 'yalɛ dɪ. "Bɛ -sru ɛn li 'bɔ "e "ka 'wɔ 'nyian. <sup>23</sup> Tɔ nɛn minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ, li zɪɛ e -kɔan -tɪ nan -a? 'I vɪ 'kʊɛ! Kɔɔ o 'sɔravli 'bɔ -a 'pa li -a.»

<sup>24</sup> ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Ka'a tian 'wɪ 'tʊ -ci manɛ "fo "dɪ. 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a -ci maan dɪ, ɛn Bali -le 'plɛblɛ bɛ, ka'a tɔa dɪ. <sup>25</sup> Kɔɔ tɔ nɛn minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ, -klɔnmɔnnun 'ka li paa dɪ, ɛn lɪmɔnnun 'ka -kɔnnɛn paa dɪ. O -kɔan "le Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wee 'wɪ 'zʊ. <sup>26</sup> -Te -a -cin a 'ka 'ji 'nan, minnun nɛn o kaa bɛ wa'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪɛ, te ka ya 'ka 'fli see "paanan. 'Wɪ 'nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Moizi -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a tian -a ta vɪɛ dʊv? Kɔɔ tɔ nɛn Bali a yiba "kpizrɛnnɛn 'va ɛn e 'wɪ tin 'ba Moizi ɛ bɛ, yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «An ya Abraam -le Bali -a, ɛn an ya Izak -le Bali -a, ɛn an ya Zago 'le Bali -a.»

<sup>27</sup> Tɔ nɛn Bali 'wɪ zɪɛ -a ve bɛ, te -kaa tranun zɪɛ o kaa -a -nan 'mɔn. 'Pian Bali "le 'va bɛ, o yie a "man tian, kɔɔ Bali a minnun nɛn o yie ci "man "bɛ -wee Bali -a, e 'ka minnun nɛn o kaa bɛ -wee Bali -a dɪ. -Yee "wɛan ka'a 'wɪ 'tʊ -ci manɛ "fo "dɪ.»

-Mɛ "wɪ 'bɛ ci Bali -le -pei -tɔ wɪ -dan a?

(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

<sup>28</sup> 'Fluba 'ci vɪzan -tʊ -sa zɪɛ -a 'man. Zɪ yaa 'yɪ 'nan Zozi -a -ci 'vɪ Saduze 'nɔn ɛ fɛnyian bɛ, e pli Zozi man, ɛn yaa laabʊ -yrɔ 'nan: «Bali -le -pei -tɔ wɪ pɛɛnɔn bɛ, -a "cɛn 'bɛ ci "va -dan?»

<sup>29</sup> ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Bali -le -peinun pɛɛnɔn 'va bɛ, -pei -dan nɛn 'gʊ:

«Izraɛl 'nɔn,

'ka "trɔɛn "tɔ!

-Kaa 'san Bali

'bɛ ci Minsan -a 'e 'tɔwli.

<sup>30</sup> ɛn 'i Minsan 'bɔ nɛn 'yie Bali -a bɛ, -a yɪ "yi 'i 'bli pɛɛnɔn 'a!

'I yɪ "yi 'yie 'wɪ drɛdɪ pɛɛnɔn 'a!

'I yɪ "yi 'yie ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a!

'I yɪ "yi 'yie 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'a!»

<sup>31</sup> ɛn -a "flizan nɛn 'gʊ:

«'I bɔɛzan -tʊ yɪ "yi

"le 'yie 'wɪ 'zʊ!»

Bali -le -pei -tɔ wɪ pee -dan 'ka 'mlian -pei "fli zɪɛ o da dɪ.»

<sup>32</sup> ɛn 'fluba 'ci vɪzan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, yia 'vɪ fɛnyian. 'Yie tin a 'nɔnnɔn -a vidɪ -a 'nan, Minsan 'bɛ ci Bali a 'e 'tɔwli, -a pee "ka "dɪ. <sup>33</sup> -Yee "wɛan min 'e Bali yɪ "yi 'e 'bli pɛɛnɔn 'a, 'lee 'yee ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a, 'lee 'yee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'a! ɛn 'e bɔɛzan -tʊ yɪ "yi "le 'e 'bɔ 'le 'wɪ 'zʊ! 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -dan "mlian 'sraga nɛn waa 'tɛ 'ble Bali ɛ bɛ, -a da. ɛn -a -dan "mlian 'sraga pɛɛnɔn bʊdɪ Bali ɛ da.»

<sup>34</sup> Zɪ Zozi -a 'yɪ 'nan, min zɪɛ yaa -sru 'vɪ 'wɪ 'tɔdɪ -a bɛ, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «E -fʊ "wɛnnɔn -e Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e pou 'sia 'i 'va.» "Bɛ -sru 'wɪ laabʊdɪ -yrɔ "cin 'ka "nyian -tɔɛ min -tʊ ji dɪ.

-Tɪ -pɪ nɛn Crizi -a

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

<sup>35</sup> Zozi a 'wɪ "paanan minnun ji Bali -pan 'kuin. ɛn yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «E drɛ 'kɔ ɛn 'fluba 'ci vɪnɔn "o 'nan, min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi a David kluda min -a? <sup>36</sup> Kɔɔ David 'bɔ -a 'vɪ, tʊ nɛn Bali lei 'saun 'ta 'tɔ "man "bɛ, -a 'nan:

«Minsan Bali -a 'vɪ 'an 'san ɛ 'nan:

'I 'nyran 'an 'pɛ "yi "da -trilii,

-e 'an 'cɛn 'i 'nanmannɔn 'kɪdɪ man.»

<sup>37</sup> -Te David 'bɔ Crizi laabo 'e 'san bɛ, e drɛ 'kɔ ɛn 'bɛ -kɔan David kluda min -a?»

Min "kaga "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ -yrɛ ci "nrɔndɪ -a.

<sup>38</sup> ɛn yaa 'vɪ "nyian 'yee 'wɪ "paadɪ 'bɔ 'va 'nan: «'Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va! -Te 'ka 'wɪ drɛ "le 'fluba 'ci vɪnɔn 'le 'wɪ 'zʊ! O -tɔɔdɪ ye "yi -tralɛ -gblɔnɔn nɛn fɛnyian bɛ -a -ji. ɛn waa ye "yi "le 'nan min 'e o 'tɔ bʊ -guada. <sup>39</sup> -Te e ya cin yɪ 'kuin -a oo, ɛn -te e ya "fɛdɪ da -a oo, -nyran "nan 'kpagba nɛn waa 'sidɪ ye "yi. <sup>40</sup> O fɛnun "sia -calɛnɔn lɔ -dawli -a. "Bɛ -sru -e 'o Bali trʊ 'ba -plɔun 'nan -e minnun

'o o "sia min tıglı 'a. 'Winun zıε -a drɛdı -le "wεan Bali -wee tin "paa 'plɛble 'kpa.»

*-Cale seezan -le fε -nɔndı 'wı*

*(Lk 21.1-4)*

41 "Bε -sru εn Zozi 'kɔ -nyenleā -gbogbo nen minnun "lala -sεan "ji Bali -le vε -a bε -a "srɔn. Minnun nen o cı "lala -sennan -ji bε, e o -nanjendı 'sia. Fεnɔn "kaga "ta, εn o "lala -sεn -ji "kaga. 42 "Bε -sru εn -cale seezan -tv -ta, e -bablu 'wle 'tɔdɔ -fɔ -ji "fli.

43 -A -nan nen Zozi 'e -srunɔn laabu 'e "srɔn, εn yaa 'vı -wle 'nan: «Maan ve 'cεε 'wı tıglı 'a 'nan, -cale seezan 'labε, e fε -nɔn Bali lε e mlin minnun pεenɔn nen waa -nɔn 'gɔε o da. 44 Kɔɔ o pεenɔn nen waa -nɔn 'gɔε, "lala a -wle "kaga. 'Pian lı 'labε, "lala pεenɔn nen -yrɔ -yee fε -bli 'man "vε -a bε, -a 'bɔ nen yaa -nɔn Bali lε.»

## 13

*Zozi Bali -pan 'kɔn 'wı wı 'vı*

*(Mt 24.1-4; Lk 21.5-7)*

1 Zozi a bɔlanan Bali -pan 'kuin, εn -a -sruzan 'tv -a 'vı -yrε 'nan: «Bali -le 'wı "paazan, "i 'yıɔ, Bali -pan 'kɔn bε, waa -tɔ -kɔle fenyian -a. εn waa -tɔ -dandan 'e pεenɔn.»

2 εn Zozi -a 'vı -yrε 'nan: «'Kɔn -dandannun nen kaa -sı -fɔa 'labε, yi nen o -wiiman bε, e ya -tanan bɔdı -a. -A -tɔ -kɔle pεenɔn fuimlan "man, -a -tv 'ka -fo 'e bɔεzan da dı.»

*'Wı yıdı -dandan bɔa minnun man 'vaa -e 'trɛda -nyan tv 'e bɔ*

*(Mt 24.4-14; Lk 21.8-19)*

3 "Bε -sru εn Zozi 'kɔ -nyenleā Olivie pɔn da te -a yra a Bali -pan 'kɔn da zia. -A -nan nen Pieri, 'lee Zaji, 'lee Zan, 'lee Andre 'wı laabu -yrɔ 'o 'saza yei. O 'nan: 4 «'Wı nen i "sia -a vınan 'gɔε, tv "cεn "man nen e dra? εn -mε "man nen, waa -kɔnnen "ye 'nan 'winun zıε o "ta dra? 'I vı 'kɔε!»

5 Zozi -a vıdı 'sia -wle 'nan: «'Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va! Te min -tv 'e 'ka see

"paa -e 'ka 'si -si tıglı da dı! 6 Min "kaga -taa "talε 'an 'tɔ da. Waa ve 'nan, 'wεε cı Crizi -a. εn o -taa minnun "kaga see "paale -e 'o 'si -si tıglı da. 7 Ka -kuli -tan winun maan, εn ka 'fla -kɔɔbli -kɔɔbli da -kuli winun maan. 'Winun zıε te 'o 'ka 'cεn nyen -a dı! Kɔɔ 'winun zıε -wεε dra 'e 'flin, 'pian 'trɛda -nyan tv "cεε dı. 8 'Lεglɔn 'tv -ji 'nɔn -taa 'wunleā 'lεglɔn 'tv -ji 'nɔn man, εn mingɔnnen trε -tv -taa 'wunleā mingɔnnen trε -tv man. 'Trε -taa 'nyɔnle fε "kaga "nan, εn dra -dandan -taa "minnun -tεεε. 'Wı yıdı pou sianan "nen. 'Pian -a pεenɔn zıε e ya "le 'nan 'nen 'yadı -le ci -yaa pou sianan 'zɔ.

9 'Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va! Minnun 'ka 'kuan -e 'o -kɔ 'ka 'a tin 'banɔn 'cεin -da. Zuif 'nɔn -taa 'ka 'sɔnle sɔnba "a 'wee cin yı 'kɔnnun -ji. εn "nyian bε, minnun -taa "kɔle 'ka 'a -kɔnmandannun 'lee mingɔnnennun cεin -da 'mεn "wεan. -A -nan nen ka dra 'mεn 'wı 'nan yınɔn 'a o 'lε. 10 Kɔɔ Bali -le 'wı 'nɔnnɔn fuimlan "man 'lεglɔn 'tɔdɔ pεenɔn 'ji, 'vaa -e 'trɛda -nyan tv 'e bɔ.

11 -Te minnun 'ka 'kun, εn o -kɔ 'ka 'a tin 'banɔn 'cεin -da bε, 'wı nen kɔ 'ka vı bε, te -a nyen 'e 'kɔn 'ka 'ji dı! 'Pian 'wı nen Bali -a -cin -tɔa 'ka 'ji, te -a tv 'bɔ bε, -a 'bɔ nen 'ka vı! Ya 'a 'taa 'sile 'ka 'bɔ 'va dı, 'pian Bali lei 'saun 'bε "paa 'ka 'le.

12 "Bıı -mie -taa 'e 'bɔ 'fli "bıı -nɔnle minnun lε 'nan 'o -tε. εn 'nen "tı -mie -taa 'yee 'nen 'nɔnle minnun lε 'nan 'o -tε. εn 'nennun -mie -taa 'wunleā 'o "tınun 'lee 'o "bɔnun man 'nan minnun 'e o -tεε. 13 Ka drε 'mεn vε -a -le "wεan bε, min pεenɔn -taa 'nanle 'ka man, wa 'a 'taa 'ka yıle "yi "dı. 'Pian min nen e -tɔ 'plɛble, εn e 'bɔ -a 'le 'srannan "bε, e "sia 'wı 'ji.»

*Tv nen 'wı yıdı "mlianla "da "bε, Zozi -a 'wı 'vı*

*(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)*

14 «Tv -tv -taa "bɔle bε, 'wı 'wlıdı "nɔnnɔn -taa "kɔnle fεnan nen e 'ka "le 'e 'kɔn dıε -a -nan. Min nen e 'fluba 'gɔε -a ta ve bε, 'e 'ci man

'kpa! Tɔ nɛn 'wɪ zɪɛ kaa 'yɪ drɛnan Bali-pan 'kuin bɛ, minnun nɛn o cɪ Zude 'lɛglɔn 'ji bɛ, 'o flɔn 'bli, 'o 'kɔ pɔnnun yei! <sup>15</sup> ɛn -te min a bei "bɛ, te 'e -wla 'yee 'kuin -e 'e 'kɔ fɛ -tɔ 'sia dɪ! <sup>16</sup> ɛn -te min a fei bɛ, te 'e li 'e da 'fla -e 'e 'kɔ 'yee -tralɛ 'si 'yee 'kuin dɪ! <sup>17</sup> Lɪmɔnnun nɛn o -pɔn cɪ 'o man tɔ zɪɛ -a man bɛ, 'lee lɪmɔnnun nɛn 'nɛn 'nyɔn -mlɪan -wɔ tɔ zɪɛ -a man bɛ, -wee yɾa yɪdɪ 'mlɪanla "da. <sup>18</sup> 'Ka Bali trɔ 'ba 'nan, te 'wɪ zɪɛ 'e 'tria laa 'fɛn tɔ -man dɪ! <sup>19</sup> Kɔɔ 'wɪ yɪdɪ -kɔɔn -dan 'kpa tɔ zɪɛ -a man. Zɪ Bali 'trɛ drɛ 'li -e 'e bɔ cɛɛɔ yɪ -a bɛ, -a sɔman 'wɪ yɪdɪ 'ka tɪan drɛɛ dɪ. ɛn 'wɪ yɪdɪ zɪɛ -a pee 'ka 'dra "nyɪan 'li 'trɛda "fo "dɪ. <sup>20</sup> Yinun nɛn 'wɪnun zɪɛ o dra "da "bɛ, Mɪnsan Bali -a -mie cɛɛn "da. -Te ya'a 'wɪ zɪɛ -a drɛɛ dɪɛ, "te min -tɔ -wulo 'ka -taa bɔɛa "va "dɪ. 'Pɪan minnun nɛn e o 'si "va 'yee vɛ -a bɛ, -wee "wɛan e yɪnun -mie cɛɛn "da.

<sup>21</sup> -Te min -tɔ -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, min 'sɪzan 'wɪ 'ji Crɪzɪ a 'gɔ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, e ya -mɪɛn bɛ, te 'ka yɪ -tɛra "da "fo "dɪ! <sup>22</sup> Kɔɔ minnun nɛn o 'wlu -sɛan 'nan 'wɛɛ cɪ Crɪzɪ -a bɛ, o -taa "kɔnɛ 'trɛda. ɛn minnun nɛn o 'wlu wɪnun vɛ, te waa vɛ 'nan Bali 'lewei vɪnɔn nɛn waa bɛ, o -taa "kɔnɛ "nyɪan. O -taa 'lɛbɔ "fɔ wɪ -dandan 'lee -cɛ -srɔn 'wɪ -dandan drɛɛ. Waa dra 'nan, -te 'o 'pɛ 'sɔ 'a bɛ -e 'o minnun nɛn Bali o 'si "va 'yee vɛ -a bɛ, o 'si -si tɪglɪ da. <sup>23</sup> 'Cɛɛ vɛ bɛ, 'ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va 'kpa! An 'wɪ pɛɛnɔn 'vɪ 'cɛɛ 'va.»

*Blamin -pɪ -tadɪ -le 'wɪ*

*(Mt 24.29-44; Lk 21.25-33)*

<sup>24</sup> «-Te 'wɪ yɪdɪ -dan zɪɛ, e cɛɛn -nyandɪ man bɛ, 'nun tɔɔn yɪɛ yɾa klun -tɔala, mlɛn 'bidɪ 'e 'le -tɔa, <sup>25</sup> mlɛn crɛnnun "sia laji, o -tɛɛmlan "tra, ɛn laji fɛnun pɛɛnɔn nɛn 'plɛɛɛ a -wɔ bɛ, o "sia 'o 'klu -ji. <sup>26</sup> Tɔɔn te minnun pɛɛnɔn 'an 'bɔ Blamin -pɪ ye -tanɔn "lolu -koei "da. 'Plɛɛɛ -dan -kɔɔn 'an 'lɔ, ɛn 'tɔ -dan -kɔɔn 'an 'lɔ. <sup>27</sup> Bali -le 'pasɪanɔn nɛn laji bɛ, an o "paa -sia 'trɛda fɛ pɛɛnɔn

'nan -e 'o minnun nɛn an o 'si "va 'mɛn vɛ -a bɛ, o o cɪn yɪ. Fɛ -tɔ -nan 'ka 'fo 'trɛda, te wa'a min 'silɛ 'bɛ 'nan dɪ.

<sup>28</sup> 'Wɪ nɛn e dra fijie yɪba "lɛ bɛ, 'e drɛ 'cɛɛ 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a! -Te -a 'la nrɪndɪ 'sia "da "bɛ, kaa -tɔa 'nan 'munmun tɔ a -tanɔn bɔdɪ -a -kogo. <sup>29</sup> -A -tɔwli "nɛn "nyɪan, 'an 'bɔ Blamin -pɪ -tadɪ -le vɛ -a. -Te ka 'wɪnun nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -a 'yɪ drɛnan bɛ, 'ka -tɔ 'nan 'an 'tadɪ a bɔnan -kogo! <sup>30</sup> Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'ka -naagɔnɔn 'gɔɛ, ka'a 'cɛɛn -kaadɪ man 'vaa -e 'wɪnun zɪɛ 'o drɛ dɪ. <sup>31</sup> Labli 'lee 'trɛ 'nyan tɔ a, 'pɪan 'an wɛi -fo -nan 'li 'trɪlii.

<sup>32</sup> Tɔ nɛn an -taa "man "bɛ, blamin -tɔ 'ka -a tɔa "fo "dɪ. ɛn Bali -le 'pasɪanɔn nɛn laji bɛ, wa'a tɔa "fo "dɪ, ɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ ma'an tɔa "fo "dɪ, 'pɪan 'an "tɪ 'bɛ -tɔa 'e 'tɔwli. <sup>33</sup> -Yee "wɛan 'ka yɪɛ -tɔ 'ka 'fli -va! Te 'ka yɪ -tɛ dɪ! Kɔɔ tɔ nɛn, 'wɪ zɪɛ e dra "man "bɛ, ka'a tɔa dɪ.

<sup>34</sup> -A -kɔɔn "man wɪ nɛn 'gɔ. Min -tɔ 'bɛ "ta -ko 'ta -kɔɔbli wɔnan. E 'yee 'kɔn 'pɛba 'wɔn 'e 'sunɔn 'lɔ. Min -tɔ 'lee 'yee 'nyranman -a 'bɔ nɛn yaa -nɔn o -tɔdɔ pɛɛnɔn lɛ. ɛn yaa 'vɪ min nɛn 'e yɪɛ -tɔa -klɔn -yrɛ "nɛn "bɛ, -yrɛ 'nan, te 'e yɪ -tɛ dɪ.

<sup>35</sup> -A -tɔwli "nɛn "nyɪan 'cɛɛ vɛ -a. -Yee "wɛan te 'ka yɪ -tɛ dɪ! Kɔɔ tɔ nɛn, 'kɔn san lia 'e da "man "bɛ, ka'a tɔa dɪ. -Te funninmlan nɛn oo, -te bada nɛn oo, -te mannɛn tɛɛ -a nɛn oo, -te bodrun nɛn oo, ka'a tɔa dɪ. <sup>36</sup> -Yee "wɛan te 'ka yɪ -tɛ dɪ! "Tɔɔn e 'bɔ 'ka man kligɪ te ka ya yɪ -tɛnɛ. <sup>37</sup> 'Wɪ nɛn an cɪ -a vɪnɔn 'cɛɛ 'gɔɛ, e ya min pɛɛnɔn 'le vɛ -a. Te 'ka yɪ -tɛ dɪ!»

## 14

*Zuɪf 'nɔn 'tanɔn 'o 'ci 'pa 'nan 'o Zozi 'tɛ*

*(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Zan 11.45-53)*

<sup>1</sup> Zuɪf 'nɔn tranun -le 'si nɛn waa 'wɔ nɔamba -ji bɛ, -a "fɛdɪ yɪ -fo "fli -e 'e bɔ. "Fɛdɪ zɪɛ -a da nɛn minnun

'kpoun nen 'mannyan 'ka "va "dɪe -a -ble. Tɔ zɪe -a man bɛ, te Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a Zozi 'man -fɔnɔn 'nan, -e 'o 'kun ci 'cɛn 'a -e 'o -tɛ. <sup>2</sup> 'Pian waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «Tɛ -kaa drɛ "fɛdi yi da di! "Tɔgɔ minnun 'o -nan yɪ -e 'o 'wluan -kaa man.»

*Limɔn -tɔ 'wɪ 'yi drɛ Zozi lɛ*  
(Mt 26.6-13; Zan 12.1-8)

<sup>3</sup> Zozi a Betani. E ya Simɔn nen -kogobe a "nɛn "man "bɛ -yee 'kuin 'e -nyrandɪ fɛnun -sru. -A -nan nen limɔn -tɔ pli Zozi man 'e 'lɔ le -pɔnɛn 'tɔ -a. -Laziglɔ nen waa laabo nard bɛ, e ya -ji. E 'ka 'e baadi fɛ -tɔ -a di, ɛn -a 'flɛ a 'plɛblɛ 'kpa. Yaa 'lɛ 'sɔ, ɛn yaa -sɛn Zozi 'win -ji.

<sup>4</sup> 'Wɪ zɪe e 'nan min -mienun man, ɛn waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nen e -laziglɔ 'kpa bɛ -a srɛ 'e "tun? <sup>5</sup> -Laziglɔ 'labɛ yaa -taan paan. -A 'flɛ bɔa yi -yaa yaaga 'nyranman "lala -a, -e 'o -pli 'yalɛ -tɛnɔn man.» ɛn o 'wɪ bli limɔn zɪe -a va.

<sup>6</sup> 'Pian Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka lɪ 'labɛ -a 'tɔvɪ flu! -Mɛ "le "wɛan nen, ka 'wɪ -tɔa "man? E 'wɪ "yi drɛ 'mɛn. <sup>7</sup> 'Yalɛ -tɛnɔn a 'ka 'va tɔ pɛɛnɔn man. ɛn tɔ nen e 'sɔ 'cɛɛ bɛ, ka -kɔlamɔn 'wɪ "yi "drɛdɪ -a -wlɛ. 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, an 'ka 'ka 'va 'gɔ tɔ pɛɛnɔn man di. <sup>8</sup> 'Wɪ nen e -kɔlamɔn -a bɛ, -a 'bɔ nen yaa drɛ. -Laziglɔ nen yaa -sɛn 'an da 'gɔɛ, 'an 'man nen yaa drɛ 'nan -e 'waan wɔ -a. <sup>9</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, fɛnan pɛɛnɔn nen minnun Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve 'trɛda bɛ, 'wɪ nen lɪ 'gɔɛ yaa drɛ bɛ, waa -nan 'sinan 'paa, ɛn -yɛɛ -maan 'lɔɔ -e lɪ 'bɔ 'cin 'e 'fɔla minnun ji.»

*Zudazi 'e pei -fɔ Zuif 'nɔn 'tanɔn*  
*'va*  
(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

<sup>10</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi -srunɔn 'fuda "fli 'va min -tɔ nen waa laabo Zudazi Karioti bɛ, e -kɔ Bali -pannɔn 'tanɔn 'va, 'nan -e 'e Zozi 'nɔn -wlɛ. <sup>11</sup> Zɪ e 'wɪ zɪe -a 'vɪ -wlɛ "bɛ, e o ci nran. -A -nan nen o -tɔ "da 'nan, o -taa "lala -nɔnle -yrɛ. Yi zɪe -a da nen

Zudazi -a man -wɛɛdɪ 'sia 'nan, tɔ "yi 'e 'pla -e 'e Zozi 'nɔn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'bɔ lɛ.

*Zozi 'lee 'e -srunɔn Zuif 'nɔn 'le 'si*  
*nɔanba -ji "fɛdi bli*

(Mt 26.17-30; Lk 22.7-20; Zan 13.21-30)

<sup>12</sup> "Fɛdi nen Zuif 'nɔn 'kpoun nen 'mannyan 'ka "va "dɪe, -a -ble "da "bɛ e 'bɔ. -A yi tɛɛ da nen o 'blanun -tɛɛman -e 'o tranun 'si nɔanba -ji "fɛdi -bli. ɛn Zozi -srunɔn -a laabɔ -yrɔ 'nan: «Nyin zia nen i ya "vale 'nan 'kɔ 'kɔ "fɛdi fɛnun -tɔɛn 'yiɛ?»

<sup>13</sup> ɛn Zozi 'e -srunɔn "fli 'pa 'sia. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'kɔ Zeruzalɛm! 'Ka bɔa min -tɔ man. 'Yi 'tɔbɔ -kɔan -yrɔ. 'Ka -sɔnɔla -a -sru! <sup>14</sup> 'Kɔn nen, e wla 'ji bɛ, 'ka vɪ -a san lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan "e 'nan, 'kɔ laabɔ 'i 'lɔ 'nan, 'kɔn "bɔ "nɛn 'kɔ 'vale 'an -srunɔn 'a, kɔ -kaa tranun 'sidi nɔanba -ji "fɛdi -ble -ji bɛ, e ya nyin zia?» <sup>15</sup> E -taa 'kɔn "bɔ -dan tɔ -kɔnɔlɛ 'cɛɛ 'kɔn 'ta lou, te -a -ci a 'e drɛdɪ 'va. Fɛ zɪe -a -nan nen 'ka -cɛɛ fɛnun -tɔɛn!»

<sup>16</sup> -A -nan nen -a -srunɔn zɪe, o -kɔ 'fla. Waa 'yɪ "le zɪ Zozi -a 'vɪ -wlɛ "bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. ɛn o 'si nɔanba -ji "fɛdi fɛnun man drɛ.

<sup>17</sup> Zɪ funninmlan 'pla bɛ, ɛn Zozi 'ta 'o 'vale 'e -srunɔn 'fuda "fli "a. <sup>18</sup> Tɔ nen o yra fɛnun -sru "bɛ, ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -kaa nen -kaa cɪ fɛnun -blɔnɔn 'gɔɛ, 'ka 'va min -tɔ 'bɛ -taa 'an 'nɔnle minnun lɛ.»

<sup>19</sup> -A -srunɔn 'ta drɛ 'trɔdrɔ, ɛn waa laabɔdɪ 'sia -yrɔ "tɔdɔ 'nan: «'An 'bɔ nen?»

<sup>20</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka min -fuda "fli "nɛn, -kaa cɪ fɛnun -blɔnɔn 'e cin va 'gɔɛ, 'ka 'va min -tɔ nen. <sup>21</sup> 'Wɪ tɪglɪ nen, Blamin -pɪ "ta -daa "kalɛ "le zɪ waa crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Pian min nen, e Blamin -pɪ -nɔan "minnun lɛ bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ -a san man. E ya paan -a san -le 'wɪ "yi "a -e 'o vɪlɛ 'o -ya di.»

<sup>22</sup> O -fɔ fɛnun -blɔnɔn, ɛn Zozi 'kpoun 'si. E Bali muo "fɔ, yaa "nɛn

jεen, en yaa -nɔn -wle. E 'nan -wle 'nan: «'Ka 'si! -Nyren 'gυe, 'an 'kɔle nen!»

<sup>23</sup> "Be -sru e 'kulenen nen rεzen -wen ci -ji be -a 'si. E Bali muo "fɔ, yaa -nan -wle, en waa mlin 'o pεenɔn.

<sup>24</sup> Yaa 'vɪ -wle 'nan: «-Nyren 'gυe, 'an nyen nen. -Yee "ta -seanla -e 'e dre min "kaga -pli "ve -a "nyian Bali man 'e pee. <sup>25</sup> Maan ve 'cεe 'wɪ tɪgli 'a 'nan, ma'an "nyian rεzen -wen pee mlian dɪ -trilii, -e yi nen maan -mlian 'e 'pee Bali -le mingɔnnen tɾeda be 'e bɔ.»

<sup>26</sup> Zɪ o cεen fεnun -blɪdɪ man be, o Bali 'tɔ bɔ "dre "fɔ. En o -kɔ Olivie pɔn da.

*Zozi -a 'vɪ 'nan Pɪeri "sia 'e -sru*  
(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Zan 13.36-38)

<sup>27</sup> -A -nan nen Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn le 'nan: «'Ka pεenɔn 'ci -taa "srɛle -e 'ka 'si 'an -sru. Kɔɔ e ya 'e 'cɾen -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'e 'nan,  
e 'bla -sru "pinzan -tɛa  
-e 'blanun 'o fuila "man.»

<sup>28</sup> 'Pian "be -sru, -te an wluan 'kanɔn 'va be, an -tɔala 'ka 'le Galile 'leɟlɔn 'ji.»

<sup>29</sup> En Pɪeri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te 'yie "wean min pεenɔn 'ci srɛman -e 'o 'si 'i -sru "be, ma'an 'sia 'i -sru "fo "dɪ.»

<sup>30</sup> -A -nan nen Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Maan ve 'yie 'wɪ tɪgli 'a 'nan, -pei 'bɔ 'gυe -a man be, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an 'tɔa dɪ, 'vaa -e mannen "flizan 'e 'wɪ.»

<sup>31</sup> En Pɪeri -a 'vɪ "nyian 'nan: «-Te e ya 'nan kɔe -kaa 'kɔ 'vale 'yia oo, ma'an dra zɪ "fo "dɪ.» En -a -srunɔn pεenɔn "o 'wɪ 'tɔwli zɪe -a 'vɪ "nyian.

*Zozi 'kɔ Bali tɾv 'balɛ Zezemani*  
(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

<sup>32</sup> "Be -sru Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla fei nen waa laabo Zezemani be -a da. Yaa 'vɪ 'e -srunɔn le 'nan: «'Ka 'nyran 'gυ! An "ta -ko Bali tɾv 'balɛ.» <sup>33</sup> E Pɪeri, 'lee Zaji, 'lee Zan -fɔ 'e -sru, en o -kɔ waa. -A -nan nen nyen Zozi 'cɛndɪ 'sia en "klan -dan 'kpa -a -tɛdɪ 'sia. <sup>34</sup> En yaa 'vɪ -wle 'nan: «'An 'ta nen e dre 'tɾɔdrɔ 'gυe,

e "mlianla 'an da. 'Ka 'fɔ 'gυ! Te 'ka yi -tɛ dɪ!»

<sup>35</sup> E pli 'e 'le "wɛnnɔn, e blula "tra, en e Bali tɾv 'badɪ 'sia 'nan, -te e -kɔlaman dre dɪ -a be, tɔ -wli dɪ 'gυe 'e 'si 'e man -kɔɔbli. <sup>36</sup> Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ -baba! I -kɔlaman 'wɪ pεenɔn dre dɪ -a. 'Kulenen nen 'wɪ yɪdɪ ci -ji 'gυe, 'i dre -e 'e "paala 'an man! 'Pian te 'e dre 'an 'ci 'sɔ wɪ -a dɪ, 'i 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nen 'e dre!»

<sup>37</sup> En e 'li 'e da, e 'bɔ 'e -srunɔn yaaga 'bɔ man, te o ya yi -tenan. -A -nan nen Zozi -a 'vɪ Pɪeri le 'nan: «Simɔn, i yi -tɛ 'va? Yi'a -kɔlale -e 'i tɔ "wɛnnɔn 'gυe -a dre, te 'i yie a "man "dɔv? <sup>38</sup> Te 'ka yi -tɛ dɪ! 'Ka Bali tɾv 'ba, "tɔgɔ 'wɪ 'wli dɪ 'e 'ka 'man yɪ! Blamin a "va 'nan 'e 'wɪ 'yi "dra, 'pian -a 'pleble 'ka -yrɔ "dɪ.»

<sup>39</sup> "Be -sru en e -kɔ 'nyian Bali tɾv 'balɛ, te e 'wɪ 'tɔwli zɪe -a ve. <sup>40</sup> En e 'li 'e da 'e -srunɔn 'va. E 'bɔ o man "nyian yi -tenan. Kɔɔ o yie 'cibɛn -tɔ. En wa'a 'wɪ 'tɔ yile -e 'o vɪ -yrɛ "dɪ.

<sup>41</sup> Zozi 'cɛin yaagazan da be, en yaa 'vɪ -wle 'nan: «'Ka yi -tɛa tian, te ka "flianla 'ka man -a -tɾɔɔ? E -nyan, -a tɔ 'bɔ "mɛn. Minnun "ta -daa Blamin -pɪ -nɔnle 'wɪ 'wli dɪ "drenɔn le. <sup>42</sup> 'Ka 'wluan lou, -e -kaa kɔ! Min nen e "ta 'an -nɔan "minnun le be, e ya -plinan 'kogo.»

*Zuif 'nɔn 'tanɔn Zozi 'kun*

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Zan 18.3-12)

<sup>43</sup> Zozi 'fɔ 'wɪ zɪe -a vɪnan, tɔɔn en Zudazi nen -a -srunɔn 'fuda "fli 'bɔ 'va min -tɔ -a be, e 'bɔla. -Wεε ci 'o 'vale min "kaga "a, en sennun 'lee yibanun a -wɔ. Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee min cejenun 'be o 'pa 'sia.

<sup>44</sup> Zudazi nen e wle -fɔ be, yaa 'vɪ 'e 'cɛn minnun zɪe -wle 'nan: «Min nen an -atu -tɛ "man "be, te Zozi nen. -A 'bɔ nen 'ka 'kun -e 'ka 'kɔ -a! 'Pian 'ka 'kun "man 'kpa!» <sup>45</sup> -Yee "wean zɪ e 'bɔla be, tɔɔn en e pli Zozi man. E 'nan -yrɛ 'nan: «'An 'san.» En e -atu -tɛ "man. <sup>46</sup> -A -nan nen minnun nen o ci waa be, o Zozi

'kun. <sup>47</sup> Təon minnun nen -nan be, -a -tu 'yee sen 'sv 'ji, en e Bali -pannon 'tazan 'suzan 'tu "trəen cəen.

<sup>48</sup> Zozi -a 'vɪ -wɫe 'nan: «-Mε "le "wəan nen ka -ta 'an 'kunle 'ka 'lɔ le sennun 'lee yibanun -a "le ka -ta crinzan -sru? <sup>49</sup> Tυ pəenən man an ya 'ka yei Bali -pan 'kuin, te an 'wɪ "paaman minnun ji, en ka'an 'kunle dɪ. 'Pian 'wɪ pəenən zɪe, e drɛ -e 'winun nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji be 'e 'lɛ sɔɔ.» <sup>50</sup> -A -nan nen -a -srunən pəenən 'wɪ "man -a -sru, en o flan bli.

<sup>51</sup> -Gobonen 'tu sɔɔnla Zozi -sru 'e 'ta le sɔ -tɔwli "cɛ "a. Minnun -a 'kun, <sup>52</sup> 'pian e 'si 'yee sɔ man, en e flan bli 'e plɔdɪ.

*Minnun -kɔ Zozi 'a tin 'banən 'lɛ  
(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71;  
Zan 18.13-14, 19-24)*

<sup>53</sup> Minnun -kɔ Zozi 'a Bali -pannon 'tazan -dan 'va. Bali -pannon 'tanən, 'lee min cejenun, 'lee 'fluba 'ci vɪnən 'o cin 'yɪ fɛ zɪe -a -nan. <sup>54</sup> Pɪɛri -fɔ -kɔɔbli, en e -kɔla Zozi -sru -trilii, en e wla Bali -pannon 'tazan -dan le -klən -ji. E -nyran -a 'sunən yei, te e 'tɛ "klanman.

<sup>55</sup> Bali -pannon 'tanən 'lee tin 'banən pəenən 'wɪ 'tu -wɛɛdɪ 'sia 'nan -e 'o 'pa Zozi da -e 'o -kɔla -a -tɛdɪ -a -le "wəan. 'Pian wa'a 'wɪ 'tu yɫe "fo "dɪ. <sup>56</sup> Min "kaga 'wlu 'sen Zozi man, 'pian o wei 'ka drɛle -tɔwli "dɪ.

<sup>57</sup> Min -mienun wluan en o 'wlu 'gɔɛ -a -sen "man. Waa 'vɪ 'nan: <sup>58</sup> «Kɔa 'yɪ -a vɪnan 'nan: <Bali -pan 'kən nen blamin -pɛ -a -tɔ be, maan -wia, -e 'an pee -tɔ yi yaaga 'wlu. 'Kən nen blamin "cɛɛ -tɔ 'e 'pɛ -a dɛ, -a 'bɔ nen maan -tɔa.> » <sup>59</sup> 'Wɪ 'bɔ zɪe 'be da oɔ, minnun wei 'ka "nyian drɛle -tɔwli "dɪ.

<sup>60</sup> En Bali -pannon 'tazan -dan wluan, e -tɔ minnun yei, en yaa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «'Wɪ nen minnun -a ve 'i man be, yi'a sia "va "dɔɔ?» <sup>61</sup> 'Pian Zozi 'ta -fɔ flu, ya'a 'wɪ 'tu 'silɛ "da "dɪ.

En Bali -pannon 'tazan -dan -a laabɔ -yrɔ "nyian 'nan: «Min 'sizan

'wɪ 'ji Crizi nen 'yia? Bali -pɪ nen 'yia?»

<sup>62</sup> Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Inyan, -a 'bɔ nen maan. En 'ka pəenən, ka -taa Blamin -pɪ yɫe 'e -nyrandɪ 'pleblɛ pəenən 'san Bali -pɛ "yi "da. En ka -taa -a yɫe 'sinan laji "lolu -koei "da.»

<sup>63</sup> -A -nan nen Bali -pannon 'tazan -dan 'e 'ta sɔ 'fɔɪ 'bɔ, en yaa 'vɪ 'nan: «-Kaa 'ka "nyian -yee 'wɪ 'nan yizan pee -va "fo "dɪ. <sup>64</sup> Bali sron nen yaa 'wɔ be, kaa 'man. "Ka "ve -ji 'nən?»

En minnun -a 'si 'va -yrɛ 'nan: «E 'sɔ -ka vɛ -a.» <sup>65</sup> En min -mienun 'le 'yɪ 'sendɪ 'sia Zozi da. O sɔ 'pa -a yra, en o 'pa 'fɔ -a yra, te waa laabɔ -yrɔ 'nan: «Bali 'lewei vɪzan, -tɛ fɛ tuv 'yie? 'I -kɔɔn 'kɔɛ!» En Bali -pannon 'sunən -a 'kun, te o -kɔ -a -sɔndɪ -a.

*Pɪɛri yɔɔ "da 'nan 'e 'ka Zozi -sruzan 'a dɪ*

*(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Zan 18.15-18, 25-27)*

<sup>66</sup> Tυ zɪe -a wlu be, te Pɪɛri a tian -klən -ji. En Bali -pannon 'tazan -le nɔan limən -tɔ -ta. <sup>67</sup> E Pɪɛri 'yɪ 'tɛ "klannan. Yaa -nanjɛɛn tɛin, en yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'bɔ "nyian Nazaretu min Zozi -sruzan 'tu nen 'yia.»

<sup>68</sup> 'Pian Pɪɛri yɔɔ "da. E 'nan: «'Wɪ nen i cɪ "vale 'i ve be, ma'an tɔa dɪ, en ma'an ci man dɪ.» Təon e 'wluan, e -kɔ bei -sia, en mannen -tɔ wlu.

<sup>69</sup> "Bɛ -sru nɔan limən zɪe, e Pɪɛri 'yɪ "nyian, en yaa vidɪ 'sia minnun nen o cɪ -nan be -wɫe 'nan: «Min 'lagɔɛ e ya 'o 'va.» <sup>70</sup> Pɪɛri yɔɔ "da "nyian.

Fəonən minnun nen fɛ zɪe -a -nan be, waa 'vɪ "nyian -yrɛ 'nan: «'Wɪ 'kpa nen. 'I 'bɔ 'gɔɛ, -a -sruzan 'tu nen 'yia, kɔɔ Galile min nen 'yia.»

<sup>71</sup> Təon Pɪɛri -a vidɪ 'sia: «-Te 'wlu nen maan -sɛan "be, Bali 'e 'wɪ "nen -kɔɔn 'mɛn. Maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, ma'an min 'labɛ -a tɔa "fo "dɪ.»

<sup>72</sup> Nun təon mannen "flizan wlu. 'Wɪ nen Zozi -a 'vɪ Pɪɛri lɛ be, -a -cin -trɔa Pɪɛri ji. Kɔɔ Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Vaa -e mannen "flizan 'e 'wɪ be, te

yia 'vɪ 'e 'pa -a yaaga 'nan yi'an 'tɔa dɪ.» Tɔɔn e -wuɔdɪ 'sia.

## 15

*Minnun -kɔ Zozi 'a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'le*

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Zan 18.28-38)

<sup>1</sup> Zi tɔ cɛɛn bodrun bɛ, ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn nɛn o ya Zuif 'nɔn 'le tin 'banɔn 'a bɛ, o wei 'pa 'e cin man 'nan 'o Zozi yrɪ, -e 'o 'kɔ -a -nɔn Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'le.

<sup>2</sup> Pilati -a laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn 'yia?»

Zozi 'e 'nan -yrɛ 'nan: «-Nyɛn, yia 'vɪ 'i 'bɔ 'a bɛ.»

<sup>3</sup> ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'wɪ "kaga 'pa Zozi da. <sup>4</sup> -A -nan nɛn Pilati -a 'vɪ -yrɛ "nyian 'nan: «Yi'a 'wɪ 'tɔ ve dɔɔ? 'Wɪnɔn nɛn, waa "paa 'i da bɛ, yi'a maan dɔɔ?»

<sup>5</sup> 'Pian Zozi 'ka 'wɪ 'tɔ 'silɛ "da "dɪ. 'Wɪ zɪɛ e Pilati 'kan.

*Minnun 'o 'nan Pilati 'e Zozi 'tɛ!*

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Zan 18.39-19.16)

<sup>6</sup> Lɛ -tɔdɔ pɛɛnɔn man bɛ, -te Zuif 'nɔn tranun -le 'sidɪ nɔanba -ji "fedi drɛdɪ 'bɔ bɛ, -kɔnmandan "sia -pɔ 'kɔnzɔn 'tɔ man. -Pɔ 'kɔnzɔn nɛn minnɔn cɪ "va 'nan 'o 'si "man "bɛ, -a man nɛn e "sia. <sup>7</sup> Lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji bɛ, min -tɔ nɛn waa laabo Barabazi bɛ, te e ya -pɔ 'kuin 'o 'vale 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn nɛn, o 'wɪ 'fɔla minnɔn 'lee min tanɔn yei, ɛn o min -tɛ 'wɪ zɪɛ -a -ji bɛ waa. <sup>8</sup> Minnɔn "kaga "kɔ Pilati -va, ɛn 'wɪ nɛn yaa dra -wlɛ -wee "fedi da -tidi bɛ, waa laabɔ -yrɔ.

<sup>9</sup> Pilati -a laabɔ -wɔ 'nan: «Ka ya 'vale 'nan, 'an 'si Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn man?» <sup>10</sup> Kɔɔ Pilati -a -kɔnnɛn 'yɪ 'nan, Bali -pannɔn 'tanɔn "naan Zozi man 'e "tun, -yee "wɛan nɛn o -ta Zozi 'a 'yrɛ. <sup>11</sup> Bali -pannɔn 'tanɔn -tɔa minnɔn man, -e 'o vɪ Pilati 'le 'nan, Barabazi man nɛn 'e 'si.

<sup>12</sup> ɛn Pilati -a laabɔ minnɔn "kaga zɪɛ -wɔ 'nan: «-Mɛ 'va nɛn ka cɪ 'nan,

'an drɛ min nɛn kaa laabo Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn bɛ -yrɛ?»

<sup>13</sup> -A -nan nɛn o paan 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!»

<sup>14</sup> Pilati -a laabɔ -wɔ 'nan: «'Wɪ 'wɪdɪ "cɛn "nɛn yaa drɛ?»

'Pian o paan "nyian 'kpa 'plɛblɛ. Waa 'vɪ 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!»

<sup>15</sup> Minnɔn cɪ "nrandɪ 'sɔ Pilati 'le, -yee "wɛan e 'si Barabazi man. ɛn e Zozi 'nɔn 'yee 'sounjanun 'le 'nan 'o -sɔn -ngble -a, -e 'o 'kɔ -a -pɛin yiba "plan da.

*'Sounjanun Zozi sɛɛ 'wɔ*

(Mt 27.27-31; Zan 19.2-3)

<sup>16</sup> 'Sounjanun -kɔ Zozi 'a -kɔnmandan -le -klɔn -ji. ɛn o 'sounjanun pɛɛnɔn cin 'yɪ "man. <sup>17</sup> O mingɔnnɛn -tralɛ -gblɔ 'tɛndɛn 'tɔ 'wɔ Zozi da. O lei 'tan, ɛn waa 'wɔ -a -wɔlo -man 'le mingɔnnɛn kle 'zɔ. <sup>18</sup> -A -nan nɛn waa 'tɔ bɔdɪ 'sia, te waa ve 'nan: «Kui 'tɔ bɔ, Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn!» <sup>19</sup> Waa -sɔndɪ 'sia 'e 'wɔlo -man -cɛan -kɔ -a, te o 'le 'yi -sɛan "da. ɛn o "pɔ -sɔnmlan "wɪlu, te o "kuannan -a 'lɛ. <sup>20</sup> Zi o cɛɛn -a sɛɛ wɔdɪ man bɛ, ɛn o mingɔnnɛn -tralɛ zɪɛ -a 'sɔ "da. O -yee sɔnɔn 'wɔ 'e da, ɛn o -kɔ -a 'nan -e 'o -pɛin yiba "plan da.

*Zozi -pɛinnan yiba "plan da*

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Zan 19.17-27)

<sup>21</sup> 'Sounjanun -kɔdɪ 'sia Zozi 'a, ɛn 'o cin 'yɪ Sirene min -tɔ -a. Waa laabo Simɔn, e "sia fei. Alɛzandre 'lee Rufus "tɪ "nɛn. 'Sounjanun 'tɔ Simɔn zɪɛ -a -sru "sa -a 'nan -e 'e Zozi 'le yiba "plan 'sia. <sup>22</sup> O -kɔ Zozi 'a fɛnan nɛn waa laabɔ Gɔlgota bɛ -a -nan. Gɔlgota -ci nɛn 'nan, min -wɔlo klo. <sup>23</sup> -Wɛn nɛn waa baa 'yile nɛn waa laabo mire bɛ -a bɛ, o ya "vale 'nan 'o -nɔan -yrɛ. 'Pian Zozi 'ka -a mlinlɛ dɪ. <sup>24</sup> ɛn waa pɛin yiba "plan da, "bɛ -sru ɛn o -yee sɔnɔn pli 'o cin yei. Waa drɛ 'lein 'wlɛ 'tuɔladɪ da.

25 Waa pein yiba "plan da bodrun te yidε wluan fɔɔ. 26 'Wɪ nɛn waa -tε "man 'bε, waa crɛn -tε yiba 'fʊɪ da, ɛn waa pein Zozi 'ta lou. Waa crɛn -tε "da 'nan:

«Min 'gʊε,

Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn.»

27 O 'wɪ 'wɪdɪ 'drɛnɔn "fli pein yiba "plan da. Waa -tʊ pein yiba "plan da Zozi 'pɛ 'yi "da, ɛn waa -tʊ pein yiba "plan da -a -pɛ bʊ da. 28 ['Wɪ nɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bε, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪε. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «Minnun -taa -a 'silɛa 'wɪ 'wɪdɪ 'drɛzan -a.»]

29 Minnun nɛn o -ciala fɛ zɪε -a -nan bε, o Zozi 'srɔnman, te 'o 'wulo nyɔɔnman. Waa ve -yrɛ 'nan: «Eel Yɪε 'cɛɛ 'vɪ 'nan 'i Bali -pan 'kɔn -wia -e 'i pee -tɔ yi yaaga 'wlu 'gʊ dʊʊ? 30 'I 'fli 'si 'wɪ 'ji, -e 'i 'si yiba "plan 'labε -a da!»

31 Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn "o sɛɛ 'wʊ "nyian. "O 'vɪ 'o cin lɛ 'nan: «E min peenun 'si 'wɪ 'ji, 'pian ya'a 'kɔlaman 'e 'fli 'sidɪ -a 'wɪ 'ji dɪ. 32 -Te e ya min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi nɛn, e cɪ Izrael 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a bε, 'e 'si yiba "plan da! -Te 'kʊ 'wɪ zɪε -a -nan 'yɪ bε, kʊ yi -tɛala "da.» ɛn min "fli "nɛn minnun o pein yiba "plan da Zozi 'srɔn "bε, "o Zozi srɔn "nyian.

*Zozi-ka-nan*

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Zan 19.28-30)

33 Yidε 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ, ɛn klun -trɔa 'trɛ pɛɛnɔn da. E -fʊ zɪε -trɪlii, ɛn funninmlan yidε tɛɛnla. 34 Zɪ e 'bɔ zɪε, ɛn Zozi paan 'kpa 'plɛblɛ. Yaa 'vɪ 'e fla wei -ji 'nan: «Eloi, Eloi, lama sabatani?» 'Wɪ zɪε -a -ci nɛn 'nan: «'Mɛn Bali, 'mɛn Bali, -mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'pɛ 'si 'an -sru?»

35 Min -mienun nɛn fɛ zɪε -a -nan bε, waa 'man, ɛn o 'nan: «'Ka "trɔɛn 'pla! E ya Eli laabɔnan.»

36 'Sounja min -tʊ flan bli, e -kʊ sɔ 'silɛ, yaa 'wʊ 'wɛn 'wɛ 'cɛn 'va, yaa 'wʊ -cɛan -kɔ "nɛn, ɛn yaa 'pa Zozi 'lɛbo "nɛn 'nan -e 'e 'yi flɔn 'ji. ɛn min zɪε e 'nan: «'Ka 'tɔ -e -kaa -nan

yɪ, -te Eli -taa -a 'silɛ yiba "plan da -o.»

37 'Pian Zozi paan 'plɛblɛ, ɛn 'e yidε 'lɛ 'wʊ.

38 -A -nan nɛn sɔ -dan nɛn 'e 'tindɪ Bali -pan 'kuin bε, e 'fʊɪ 'bʊ 'ji "fli. E 'fʊɪ bʊdɪ 'sia lou, ɛn yaa -sɛn "tra.

39 Zɪ 'sounjanun tazan nɛn 'e 'tɔdɪ Zozi 'lɛ bε, yaa -kanan 'yɪ bε, e 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, min 'labɛ Bali -pɪ nɛn.»

40 Fɛ 'bɔ zɪε -a -nan bε, lumɔn -mienun a 'o 'tɔdɪ -kɔɔbli, te o yidε a -nan nun. Madala lɪ Mari, lee Salome, lee Mari nɛn, e cɪ Zaji -gobonɛn 'lee Zoze 'bʊ "a bε, o ya 'o yei. 41 Tʊ nɛn Zozi a Galilɛ bε, lumɔnnun zɪε o sɔɔnla -a -sru, te o 'nyranman "paa -yrɛ. Lumɔn -mienun nɛn 'o 'vale Zozi nun -a, o -kʊ Zeruzalɛm bε, "o ya 'nyian -nan.

*Zozi wʊ -nan*

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Zan 19.38-42)

42 Yɪ zɪε, yaa yi nɛn, ɛn Zuif 'nɔn 'le 'flinla 'yi "ta 'e pou "siala. - Yee "wɛan zɪ funninmlan 'pla bε, 43 Arimate min Zoze fʊ -kʊ Pilati -va. E -pɔan 'kun 'plɛblɛ, ɛn e toba -fɔ Pilati lɛ 'nan 'e Zozi pa -nɔn 'yrɛ. Zoze fʊ zɪε, e ya Zuif 'nɔn 'le 'wɪ tin 'banɔn 'va min -dan tʊ -a. ɛn e ya -a man -pɛnnan 'nan Bali 'e mingɔnnɛn -blidɪ 'sia 'yee minnun da. 44 Pilati 'plo 'fɔ -a mandɪ -a 'nan Zozi 'ka 'va. ɛn e min 'pa 'sia 'sounjanun tazan laabɔnan. Zɪ e -ta bε, ɛn yaa laabʊ -yrɔ 'nan: «Zozi 'ka -a -nan 'mɔn?» 45 Zɪ Pilati 'sounjanun tazan wei 'man bε, ɛn e Zozi pa -nɔn Zoze fʊ lɛ. 46 Zoze fʊ sɔ fɛnyian 'lɔ, e Zozi 'kadɪ 'si yiba "plan da, ɛn yaa 'pa 'man. -A -nan nɛn e -kʊ -a wɔlɛ -yrɛ nɛn waa 'bʊ puo -kɔlɛ ji bε, -a ji. "Bɛ -sru e -kɔlɛ -dan blu, ɛn yaa -tɔ -yrɛ zɪε -a "nɛn. 47 Madala lɪ Mari lee Zoze 'bʊ Mari bε, fɛnan nɛn o Zozi 'wʊ bε, waa -nan 'yɪ.



## 16

*Zozi wluan -kanon 'va*

(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Zan 20.1-10)

<sup>1</sup> Zi Zuif 'non 'le 'flinla "yi ciu be, Madala li Mari, 'lee Salome, 'lee Zaji "bu Mari -ku too nen -a -koei "a 'nonnon be -a 'lele. Koo o ya "vale 'nan 'o 'ko -a wole Zozi man. <sup>2</sup> En 'monnen yi nen 'flinla "yi -sru "yi "a be, -a bodrun puunan, te yide "ta wuanla be, limonnun zie o -ku -yre da. <sup>3</sup> Waa vi 'o cin le 'nan: «-Tie 'ta -toa -kole -dan nen -yre "nen "be -a man -cee?»

<sup>4</sup> 'Pian "wee 'o yie 'to be, waa 'yi 'nan, -kole -dan 'bonen -yre "nen "be, e ya 'e "bludi. <sup>5</sup> -A -nan nen o wla 'yre 'bo 'ji, en o -gobonen 'tu 'yi. -Trale -gblu 'fuvu a "da, en e ya 'e -nyrandi 'o 'pe 'yi "da. Nyen o ceen.

<sup>6</sup> 'Pian min zie e 'nan -wle 'nan: «Te nyen 'e 'ka 'cen di! Ka ya Nazareti min Zozi nen waa pein yiba "plan da be, -a -weenan. E 'ka fe 'gve -a -nan di, e wluan -kanon 'va. "Ka 'yio, fenan nen waa 'pla "nen "be, -a -nan nen 'gu. <sup>7</sup> 'Ka 'ku -a vi -a -srunon 'lee Pieri le 'nan, e -trou o 'le Galile. Ka bou "man "nan nun, "le zi yaa 'vi 'cee 'e 'cen be -yee 'wi 'zu.»

<sup>8</sup> O 'bola 'yre -ji "nyiandu flan -a, gligli o 'kun. En wa'a -kolale -a -nan wi vidi -a min -tu le di, nyen 'pleble o ceen le "wean.

*Zozi 'e 'fli koon 'e -srunon 'fli le*

<sup>9</sup> Zozi wluan -kanon 'va 'monnen yi nen 'flinla "yi -sru "yi "a be, -a bodrun puunan. 'E 'fli koon 'e tede Madala li Mari le. Li zie -a -sru "nen e -yv -wliidi 'soravli "pin. <sup>10</sup> Minnun nen o ci "nen Zozi -sru "be, trun -fo o peenon man, te o ya -a -wuonan, en li zie e -ku -a vile -wle. <sup>11</sup> 'Pian zi yaa 'vi 'nan, Zozi a 'e 'belidi be, wa'a yi -telea "da "di.

*Zozi 'e 'fli koon 'e -srunon 'fli le*

(Lk 24.13-35)

<sup>12</sup> "Be -sru Zozi 'e 'fli koon 'e -srunon "fli "le, te o ya -kunan 'fla "wennen 'tu da. 'Pian 'e 'fli koon 'e 'kole pee -a. <sup>13</sup> O 'li 'o da, en waa -nan

wi 'vi -a -srunon -mienun le, 'pian wa'a yi -telea "da "di.

*Zozi 'e 'fli koon 'e -srunon 'fuda -tu le*

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Zan 20.19-23)

<sup>14</sup> "Be -sru Zozi 'e 'fli koon 'e -srunon 'fuda -tu le, te o ya fe -blinan. E 'o "trou nyuan, koo -wee yi -teradi 'wi da "ka "di, en o "trou a "yuyu. -Yee ci 'nan, minnun nen waa 'yi 'nan e 'beli en waa 'vi -wle be, wa'a yi -telea o da di.

<sup>15</sup> "Be -sru e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'ku 'trou fe peenon 'nan -e 'ka Bali -le 'wi 'nonnon vi minnun peenon le! <sup>16</sup> Min oo min nen e yi -tera "da en waa -batize dre be, e -taa 'sile 'wi 'ji. 'Pian min oo min nen, ya'a yi -telea "da "die, ya'a 'belidi nen ya'a 'nyaan die -a ye di. <sup>17</sup> Minnun nen o yi -tera "da "be, o 'lebo "fo winun 'gve -a dra. O -yv -wliidun -pian "minnun -sru 'an 'to da, en o wei 'tre -foa. <sup>18</sup> -Te o -mlen 'kun 'o 'lo oo, -te o min -te 'yile mlin oo, ya'a fe -tu dra -wle "di. 'O 'pe "paala -ce -tenon da, -e 'o 'beli.»

*Zozi 'li 'e da Bali va*

(Lk 24.50-53)

<sup>19</sup> Zi Minsan Zozi ceen 'winun zie -a vidi man be, en e wluan, e -ku laji, en e -nyran Bali -pe "yi "da. <sup>20</sup> -A -srunon 'ku Bali -le 'wi 'nonnon vile fe peenon 'nan. Minsan Zozi 'pa o -va. En 'wi nen waa 'vi be, Bali 'bo -a -ci koon 'nan 'wi tigli nen, koo e ciula o va, en o 'lebo "fo winun dre.

## Zoji Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Luk -a crɛn -tɛ

<sup>1</sup> Tu Teofil,

'winun nɛn o drɛ 'kɔ 'va 'gʊɛ, min-nun "kaga -a man wɛɛ ɛn waa crɛn -tɛ. <sup>2</sup> Minnun nɛn 'winun zɪɛ o drɛ o yɪɛ man -a pou sianan "bɛ, -wɛɛ 'sianan 'pa 'kʊɛ. ɛn 'o 'bɔ nɛn Bali o 'pla 'nan 'o 'yɛɛ 'wɪ 'nɔnnɔn fuila "man. <sup>3</sup> -Yɛɛ "wɛan, zɪ an cɛɛn 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a pou -wɛɛdɪ man 'e klɔʒi bɛ, 'an 'bɔ, "an 'yɪ "nyian 'kpa, ɛn 'an "yɪɛ crɛn -tɛ 'e "nɛn 'e "nɛn. <sup>4</sup> Maan drɛ zɪɛ 'nan -e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn min-nun -a paa 'i ʒi bɛ, 'i -tɔ 'nan 'wɪ tɪʒl nɛn.

*Bali 'e 'nan o "ta -daa Zan -yale*

<sup>5</sup> Tu nɛn mingɔnnɛn Erodi Zude 'lɛʒlɔn "paala bɛ, -a -nan nɛn 'wɪ 'gʊɛ 'e drɛ. Tu zɪɛ -a va bɛ, te min -tɔ a, waa laabo Zakari. E ya Bali -panzan -tɔ -a Abia nun va. ɛn waa nan laabo Elizabeti. Bali -panzan -tɔ nɛn 'li, waa laabo Arɔn bɛ, -a kluda li nɛn. <sup>6</sup> Min "fli zɪɛ o ya min tɪʒl 'a Bali 'lɛ. ɛn -wee 'wɪ drɛdɪ 'lee -wee 'ta wɔdɪ Minsan -le -pei da bɛ, -a -pɛ -tɔwli 'ka "va "wliɪdɪ "dɪ. <sup>7</sup> Pian -wee 'nɛn "ka "dɪ, kɔɔ Elizabeti a lɔmɔn nɛn ya'a nɛn 'yaa dɪɛ -a, ɛn o "flinɔn drɛ "nyian ceje.

<sup>8</sup> Yi -tɔ da bɛ, ɛn Zakari -kɔ 'yɛɛ Bali -pan 'nyranman 'palɛ Bali -pan 'kuin. Kɔɔ Bali -pannɔn nɛn e cɪ o va zia bɛ o da nɛn e 'bɔ. <sup>9</sup> 'Wɪ nɛn Bali -pannɔn -a dra -tidi bɛ, -a 'bɔ nɛn waa drɛ. ɛn cɛɛgʊɛ, Zakari da nɛn e -tria. E wla Bali -pan 'kuin, ɛn e -kɔ fɛ -tɔ nɛn -a -koei "a 'nɔnnɔn bɛ, -a 'tɛ 'blilɛ Bali lɛ. <sup>10</sup> Tu zɪɛ -a wlu bɛ, te minnun "kaga "a 'o 'sɛndɪ 'kɔn 'lɛ "nɛn bei Bali trɔ 'banan.

<sup>11</sup> -A -nan nɛn Bali -le 'pasiazan nɛn laji bɛ, -a -tɔ 'e 'fli kɔɔn -yrɛ. E ya 'e 'tɔdɪ lou, fɛnan nɛn o fɛ zɪɛ -a 'tɛ 'ble bɛ -a -pɛ "yi "da. <sup>12</sup> Zɪ Zakari

-a 'yɪ bɛ, nyɛn -a cɛɛn, ɛn "klan -a -tɛdɪ 'sia. <sup>13</sup> ɛn Bali -le 'pasiazan 'e 'nan -yrɛ 'nan: «Zakari, te "klan 'e 'i 'tɛ dɪ! 'Wɪ nɛn yia laa 'bɔ Bali lɔ bɛ, e wlu "man. 'I nan Elizabeti "ta -daa 'yɪɛ 'nɛn 'klɔnmɔn -yale. 'I 'tɔ 'pa Zan. <sup>14</sup> E -kɔan 'yɪɛ cɪ "nran wɪ -dan tɔ -a, ɛn -a -yadɪ min "kaga 'ci "nranman. <sup>15</sup> E -kɔan min -dan tɔ -a Minsan 'lɛ. Ya'a 'wɛn mlɪan dɪ, ɛn -wɛn nɛn e min -tɛa "bɛ, ya'a mlɪan dɪ. -A -srandɪ man 'e "bɔ 'pɔn -ʒi bɛ, -e Bali lei 'saun 'e 'ta "da. <sup>16</sup> -Yɛɛ dra -e Izrael 'nɔn 'o -sɔɔnla "nyian Minsan nɛn -wee Bali -a bɛ -a -sru 'e 'pɛɛ. <sup>17</sup> Min nɛn Bali -a -trɔa Minsan 'lɛ bɛ, -nyrɛn. E dra Bali 'lewei vɪzan -a "lɛ zɪ Eli cɪ 'li Bali 'lewei vɪzan -a bɛ, -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 'Pleblɛ 'lee Bali lei 'saun nɛn Eli -lɔ 'li bɛ, -yɛɛ -kɔan -yrɔ. E 'nɛn 'lee 'e "tɪ -sɛan 'e cin va. Minnun nɛn wa'a 'yra tɛa Bali man dɪɛ, yaa dra -e 'o -sɔɔnla -si tɪʒl da. ɛn "nyian bɛ, yaa dra -e min "kaga 'o 'man wɔw Minsan -pɛndɪ -a.»

<sup>18</sup> Zɪ Zakari 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e 'nan Bali -le 'pasiazan zɪɛ -yrɛ 'nan: «Maan dra 'kɔ -e 'an -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn yia ve? Kɔɔ an drɛ ceje ɛn 'an nan drɛ "nyian ceje.»

<sup>19</sup> ɛn Bali -le 'pasiazan "e 'nan -yrɛ 'nan: «'An 'tɔ nɛn Gabriel, mɛɛn cɪ Bali 'lɛ. Bali 'an 'pa 'sia, 'nan -e 'an 'wɪ tin 'ba 'yɪɛ, -e 'an 'wɪ 'yɪ zɪɛ -a vɪ 'yɪɛ. <sup>20</sup> 'Wɪ nɛn maan 'vɪ 'yɪɛ 'gʊɛ e dra te -a tɔ 'bɔ. ɛn yɪ'a yɪ -tɛlɛa 'an wei da dɪ. -Yɛɛ "wɛan i dra bobo -a. Yi'a 'we 'lɔɔ -e -a drɛ yɪ 'e bɔ dɪ.»

<sup>21</sup> Tu zɪɛ -a wlu bɛ te minnun "kaga "a Zakari -pɛnnan tian. ɛn 'wɪ o 'kan 'nan e ya 'mannan Bali -pan 'kuin "bɔw. <sup>22</sup> Zɪ e 'bɔla bɛ, ya'a -kɔlale 'wɪ tin 'badɪ -a -wɛlɛ "dɪ. Tɔɔn 'o 'ci nrɔn 'nan Bali 'e 'fli kɔɔn Zakari lɛ Bali -pan 'kuin. -A -nan nɛn e 'wɪ tin 'badɪ 'sia 'e 'pɛ -a, te ya'a 'we dɪ.

<sup>23</sup> Zɪ -yɛɛ 'nyranman 'pa yɪ -nyan bɛ, ɛn e -kɔ 'yɛɛ "kɔnnɛn.

<sup>24</sup> "Bɛ -sru -a -nan 'ka 'mɔnlɛ dɪ, ɛn -a nan Elizabeti 'e 'pɔn 'si. E -fɔ 'e yɔɔdɪ "kɔnnɛn mlɛn 'soolu, te yaa ve 'nan: <sup>25</sup> «Minsan 'pa 'an 'va. ɛn 'wɪ

nen e 'yra 'sia 'an yie man minnun  
yei "be yaa dre 'men.»

*Bali "e 'nan o "ta-daa Zozi 'yale  
(Mt 1.18-25)*

<sup>26</sup> Zi Elizabeti -pon mlen 'sheedu  
'bo be, en Bali 'yee 'pasiazan Gabriel  
'pa 'sia Galile 'fla 'tu nen waa laabo  
Nazareti be -a da. <sup>27</sup> Yaa 'pa 'sia  
nonbe 'nen 'tu -va. Nonbe zie, -a 'to  
nen Mari, en ya'a tian 'konnen -tole  
'fo "di. 'Pian e ya Zozefu 'to da 'nan -  
e 'e 'pa. Zozefu zie, David kluda min  
nen. <sup>28</sup> Bali -le 'pasiazan wlala "va,  
en e 'nan-yr'e 'nan: «Mein 'to bo. Bali  
'yi dre 'yie, en Minsan yie a 'i 'va.»

<sup>29</sup> 'W1 zie e Mari cen nyen -a, en  
yaa laabo 'e 'fli -lo 'nan, 'to budi "cen  
'be ci zie?

<sup>30</sup> En Bali -le 'pasiazan "e 'nan-yr'e  
'nan: «Mari, te "klan 'e 'i 'te di! Bali  
'yi dre 'yie. <sup>31</sup> I "ta -daa 'i 'pon 'sile, -  
e 'i 'nen 'klonmon -ya. 'Nen zie 'i 'to  
'pa Zozi! <sup>32</sup> E -koon "min -dan tu -  
a, en waa laabo Bali nen min ta lou  
'be -a -pi. Minsan Bali -a -nyeanla  
mingonnen pein nen -a tra David -  
nyran "da "be -a da. <sup>33</sup> E mingonnen  
-ble Zago kludanon da 'li 'trilii, en -  
yee mingonnen -blidi 'le 'ka 'toa di.»

<sup>34</sup> En Mari "e 'nan Bali -le 'pasi-  
azan zie -yr'e 'nan: «'W1 zie 'be dra  
'ko -e 'be dre? Koo ma'an 'konnen toa  
di.»

<sup>35</sup> En Bali -le 'pasiazan "e 'nan -  
yr'e 'nan: «Bali lei 'saun 'be dra. Bali  
nen min ta lou "be, -yee 'pleble -taa  
'i 'va "le fulo -le 'w1 'zu. -Yee "wean  
'nen nen i "ta -daa -a -yale be, waa  
laabo Bali -pi. E ya Bali -le ve -a.  
<sup>36</sup> En "nyian be, 'i dri lamon Elizabeti  
'e 'pon 'si 'e ceje da. E "ta -daa 'nen  
'klonmon -yale. Lamon nen minnun  
-a ve "nen 'nan, ya'a 'nen 'yaa die, -a  
-pon mlen 'sheedu nen 'gu. <sup>37</sup> Koo 'w1  
'tu 'ka 'kolaman Bali 'klidi -a di.»

<sup>38</sup> En Mari "e 'nan: «An ya Bali  
'suzan 'a, 'w1 nen e ci "va "be -nyren  
'e dre 'men.» -A -nan nen Bali -le  
'pasiazan 'si -a "srön.

*Mari -ku Elizabeti -va*

<sup>39</sup> "Be -sru en Mari -ku "nyiandu  
Zude 'leglon 'ji 'fla 'tu nen e ya pon da  
be -a da. <sup>40</sup> E wla Zakari -le 'kuin, en  
e Elizabeti 'to 'bu. <sup>41</sup> Zi Elizabeti Mari  
-le 'to budi 'man be, en 'nen nyoon -a  
-pon -ji. -A -nan nen Bali lei 'saun 'ta  
Elizabeti da. <sup>42</sup> En e paan wei 'pleble  
'a 'nan: «Bali -fea 'v1 'i man lamon  
nun va. En 'nen nen 'i 'pon -ji be,  
Bali -fea 'v1 "man. <sup>43</sup> -Ti nen 'maan  
en 'men Minsan "bu -taa 'an 'va? 'W1  
zie yaan 'ci "nranman -dan. <sup>44</sup> Zi an  
'yie 'to budi 'man be, 'nen "le 'ci nran  
"nyian, en e nyoon 'an 'pon -ji. <sup>45</sup> Bali  
-le -fea a 'i man, koo 'w1 nen Bali -le  
'pasiazan -a 'v1 'yie be, i yi -tera "da  
'nan e 'le sooman.»

*Mari "dre "fo*

<sup>46</sup> En Mari "e 'nan:

«An Minsan 'to baa 'tandan.

<sup>47</sup> Bali nen yaan 'si 'w1 'ji be,  
-yee "wean ci "nran -dan a 'an 'lo.

<sup>48</sup> Koo 'an 'bo nen  
an ci -a 'suzan "tun "a be,  
'an 'cin -traa "ji.

-E 'e 'sia ceevu man be,  
blamin peenon -a ve 'an man  
'nan Bali -le -fea a 'an man.

<sup>49</sup> Koo 'pleble peenon 'san Bali 'w1 -  
dandan dre 'men.

E ya Bali nen "tri 'ka "man "die -a.

<sup>50</sup> En e ya "yi 'li 'trilii  
minnun nen waa ye "yi,

en waa baa "be -wle.

<sup>51</sup> E -pe 'pleble 'ci koon

'w1 -dandan dredi -a.

Minnun nen fli dredi -dan bli a o ji  
be,

e o fuila "man.

<sup>52</sup> E mingonnennun 'sia 'wee  
mingonnen pein -da.

En minnun nen min 'ka o siala fe -tu  
-a die,

e o wluan lou.

<sup>53</sup> Minnun nen dra o -tea "be,

e man yife "kaga "non -wle.

En e fenon 'li 'o da 'o 'lo 'a 'e "tun.

<sup>54</sup> E -ta 'pale Izrael nen yaa 'si "va  
'nan 'e 'yee 'nyranman 'pa be -a va.

"Yi "nen e 'nan 'e dra -yr'e "be,  
-a -cin -traa "ji.

<sup>55</sup> 'W1 zie yaa 'v1 'e 'cen -kaa tranun  
le.

E 'nan 'e "yi dra 'kʊ tra Abraam 'lee 'e kludanən lɛ 'li 'trilii.»  
56 Mari -fʊ Elizabeti -va mlɛn yaaga, "bɛ -sru ɛn e 'li 'e da 'e fla.

*Zan-ya tv 'bɔ*

57 Zɪ Elizabeti pɔn plala bɛ, ɛn e 'nɛn 'klɔnmɔn -ya. 58 -A "srɔnnɔn 'lee -a drɪnʊn -a 'man 'nan Minsan 'yi drɛ Elizabeti lɛ, ɛn o ci nran 'o 'vale waa.

59 ɛn -a yi 'sɔrazan da bɛ, o -ta 'nɛn zɪɛ -a -fɔlɛ -klɔnmɔn -va. O ya "vale 'o laabu 'e "tɪ 'tɔ 'a Zakari. 60 'Pian -a "bʊ 'ka 'wɪɛ "man 'dɪ. E 'nan: «'O laabu Zan.»

61 ɛn minnun zɪɛ o 'nan -yrɛ 'nan: «Wa'a 'i drɪ 'tv laabo 'tɔ zɪɛ -a dɪ. -Mɛ "le "wean nɛn yie 'nan 'o laabu Zan?»

62 -A -nan nɛn o 'wɪ laabʊdɪ 'sia -a "tɪ 'lɔ 'o 'pɛ -a. Waa laabu 'nan: «'Nɛn 'bɔ 'tɔ nɛn 'nɔn?» 63 ɛn Zakari yiba 'fʊnɛn 'tv -nan laabu 'nan -e 'e 'crɛn -tɛ. Yaa crɛn -tɛ "da 'nan: «-A 'tɔ nɛn Zan.» ɛn 'wɪ o pɛɛnɔn 'kan. 64 'Nun tɔɔn -a nɛn flu ɛn e 'wɪdɪ 'sia te e Bali 'tɔ bɔa.

65 Minnun pɛɛnɔn nɛn o -nyɛanla fɛ zɪɛ -a -nan -kogo bɛ, nyɛn o cɛɛn. 'Wɪ zɪɛ -a -nan sɛɛ nɛn waa wo Zude pɔnnun pɛɛnɔn da. 66 Min -tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ zɪɛ -a maan "bɛ, 'o 'ci "nrɔndɪ "siala 'nan: «-Mɛ "a nɛn 'nɛn zɪɛ e -taa "drɛlɛ?» Kɔɔ waa -tɔa 'wein 'nan Bali -pɛ -trɔɔ a 'e 'padɪ 'nɛn 'bɔ da.

*Zakari Bali muo "fɔ "dre "a*

67 Zakari nɛn 'nɛn zɪɛ -a "tɪ "a bɛ, Bali lei 'saun 'ta "da, ɛn e Bali 'lewei vɪdɪ 'sia. E 'nan:

68 «Minnun pɛɛnɔn 'o Minsan 'tɔ bɔ! -Yɛɛ cɪ Izraɛl 'nɔn 'le Bali -a. E -ta 'palɛ 'yee minnun va, ɛn e o 'si nɔanba -ji.

69 Bali -ta min 'plɛblɛ nɛn e -kɔlamɛn e min "sia 'wɪ 'ji bɛ -a -cɛɛ.

-Yee 'nyranman 'pazan David kluda min nɛn.

70 'Wɪ zɪɛ yaa 'pa 'e 'lewei vɪnɔn 'saun 'le 'e 'cɛn, ɛn waa 'vɪ -a -nan lɛ 'ka lɛ va dɪ. Yaa 'pa o 'le 'nan:

71 E -kaa "sia -kaa 'nanmannɔn 'le nɔanba -ji,

ɛn minnun pɛɛnɔn nɛn o "naan -kaa man bɛ,

e -kaa "sia -wee 'plɛblɛ 'wlu.

72 'Bɛ nɛn 'gʊɛ,

e "yi drɛ -kaa tranun lɛ,

ɛn cibɔ "da "wɪ 'saun nɛn

yaa 'vɪ bɛ -a -cin -trɔa "ji.

73 'Wɪ zɪɛ e -tɔ 'e wei da -a -kaa tra Abraam lɛ.

Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan:

74 E -kaa "sia -kaa 'nanmannɔn 'le 'plɛblɛ 'wlu,

'nan -e -kaa -kɔla 'yee 'nyranman 'padɪ -a,

te nyɛn 'ka -kaa 'ji dɪ.

75 ɛn "nyian

te -kaa ya -yee vɛ -a,

ɛn -kaa 'ta wola 'e wei da

tv -tʊdʊ pɛɛnɔn man -trilii,

-e -kaa ka yi 'e bɔ.

76 'Mɛn 'nɛn, minnun -taa 'i laabʊlɛ Bali nɛn

min ta lou "bɛ -a 'lewei vɪzan.

Kɔɔ yie -tɔala Minsan 'lɛ

-e 'i -yee -si man drɛ.

77 Yiɛ ve -yee minnun lɛ 'nan,

o 'sizan 'wɪ 'ji a -tanan,

ɛn -yɛɛ -wee 'wɪ 'wɪdɪ "fuiman.

78 Kɔɔ -cee Bali ci a "yi,

ɛn e min ye "yi.

-Yee "wean e 'tɛ 'san 'si lou,

ɛn e bɪi -kaa da

"le yidɛ 'bɛ cɪ wluannan.

79 Yaa drɛ zɪɛ 'nan

-e -yee 'tɛ 'san 'bɔ 'e minnun nɛn o cɪ klun "va,

te o "klanman -ka -lɔ bɛ,

o man drɛ 'wein.

ɛn "nyian 'nan

-e 'e 'wɪ 'tɔdɪ nɛn

e blamin -fo -trɔɔ bɛ,

-a "paa -kaa 'ji.»

80 Zɪ Zan drɛ ceje bɛ, ɛn -yee 'wɪ 'tɔdɪ 'pa "da. "Bɛ -sru ɛn e -kʊ "bui "da, e -fʊ -nan nun -trilii, ɛn yi nɛn e bɔala 'ji Izraɛl 'nɔn 'lɛ bɛ, e 'bɔ.

**2**

*Zozi 'ya tv 'bɔ*

1 'Wɪ nɛn e drɛ Zozi 'ya tv man bɛ, -nyrɛn 'gʊ. Mɪngɔnnɛnnun

tazan nen Röm be, waa laabo Ogust. E 'nan, minnun pēenōn nen 'e mingōnnen -ble o da be, o o "nrōn. <sup>2</sup> Min "nrōndi tēde nen. E dre te Cirini 'be ci Siri 'leglōn da -kōnmandan -a. <sup>3</sup> En min -tōv pēenōn 'kv 'o 'tō 'cren -tēle 'o 'ya 'trē -da.

<sup>4</sup> -Yee "wēan Zozefv 'si Galile 'leglōn 'ji, 'fla nen waa laabo Nazaretī be -a da. En e -kv Zude 'leglōn 'ji, 'fla nen waa laabo Betelem be -a da. 'Fla zīe -a da nen, o Zuif 'nōn 'le mingōnnen David -ya. Zozefv a David kluda min -a, -yee "wēan nen e -kv -nan nun. <sup>5</sup> E -kv 'e 'tō 'cren -tēle 'o 'vale Mari nen e "ta -daa "drele -a nan -a be -a, te Mari 'pōn a 'e man.

<sup>6</sup> Zī o 'bōla Betelem be, en -yee 'nen 'ya tō 'bō. <sup>7</sup> -A -nan nen Mari 'nen tēde -ya -klōnmōn -a. E sō 'pa 'nen zīe -a man, en yaa 'nyinnan -winun -le fē -blivē -ji. Kōō wa'a nyinnan "nan "yile -pēn 'nōn nyinnan di.

*Bali -le 'pasianōn 'wī tin 'ba 'bla -sru "pinnōn le*

<sup>8</sup> Betelem 'fla 'bō zīe -a "srōn "be, 'bla -sru "pinnōn a -nan. 'O yīe -tōā 'wee 'blanun da -pei -man. <sup>9</sup> -A -nan nen Minsan -le 'pasiazan -tō 'bōla o va, en Minsan -le 'te 'san o si -fō. Nyen -dan sen o ji, <sup>10</sup> 'pian Bali -le 'pasiazan "e -wle 'nan: «Te "klan 'e 'ka 'te di! An -ta 'wī nen e minnun pēenōn 'ci "nranman tīglī be -a vile 'cēē! <sup>11</sup> 'Wī zīe -nyren 'nan, min nen e "ta -daa 'ka 'silē 'wī 'ji be, waa -ya cēēgv David fla. Crizi nen Minsan -a be -nyren! <sup>12</sup> 'Ka 'kv -a -nanjen! -A -kōnnen "yī vē nen 'gv: Ka bōā 'nen 'tō man, te sō a 'e -bladī "man, te e ya 'e nyinnandi -winun -le fē -blī vē -ji. 'Nen zīe -nyren.»

<sup>13</sup> 'Nun tōōn Bali -le 'pasianōn "kaga 'si laji, en o -ta trele 'pasiazan tēde be -a "srōn, en o Bali 'tō bōdī 'sia. Waa 'vī 'nan:

<sup>14</sup> «'Tō -dan a Bali -le vē -a laji lou. En e -fōdī -trōō -nōn 'tredanōn pēenōn nen e o ye "yī "be -wee vē -a.»

<sup>15</sup> Zī Bali -le 'pasianōn 'li o da laji be, en 'bla -sru "pinnōn a vīdī 'sia 'o cin le 'nan: «-Kaa kv Betelem, 'wī nen Minsan -a 'vī -cēē be -a 'yī.» -A -nan nen o -si 'sia.

<sup>16</sup> Zī o -kv, o 'bōla 'nan nun be, o 'bō Mari 'lee Zozefv man. En o 'nen zīe -a 'yī 'e nyinnandi -winun -le fē -blivē -ji. <sup>17</sup> Zī waa 'yī be, tōōn 'wī nen Bali -le 'pasiazan -a 'vī -wle 'nen zīe -a man be, waa vīdī 'sia minnun pēenōn le. <sup>18</sup> Minnun nen o 'wī zīe -a 'man be, 'wī o 'plo 'fō. <sup>19</sup> 'Pian Mari "e 'winun pēenōn zīe -a klō "paala 'e 'ji, te 'e 'ci "nrōnman "da.

<sup>20</sup> "Be -sru en 'bla -sru "pinnōn 'li 'o da, te o Bali 'tō bōā 'winun nen waa 'man 'lee waa -nan 'yī be -yee "wēan. Kōō 'wī nen Bali -le 'pasiazan -a 'vī -wle "be -a da nen e dre.

<sup>21</sup> Zī 'nen zīe -a yī 'sōrazan 'bō be, en waa -fō -klōnmōn -va. -A -nan nen o Zozi 'tō 'pa "man. 'Tō zīe Bali -le 'pasiazan 'be 'vī, te -a "bō 'ka tian 'e 'pōn 'silē di.

*O -kv Zozi 'a Bali -pan 'kuin*

<sup>22</sup> Tō nen o Mari -sruman -e 'e dre 'saun Bali le "le zī Moizi -le -pei -a 'vī be -yee 'wī 'zō be e 'bō. -A -nan nen o -kv Zozi 'a Zeruzalem, 'nan -e 'o -kōōn Minsan le, <sup>23</sup> "le zī Minsan -le -pei -a 'vī be -yee 'wī 'zō. Kōō e ya 'e 'cren -tēdī 'nan:

«Fē pēenōn 'nen flin nen, waa -yaa te e ya 'e 'kōnnen -a be, 'o 'pla Minsan le kōnglōn -yee vē -a.» <sup>24</sup> O -kv -nan nun, 'nan -e 'o Bali -pan "le zī e ya 'e 'cren -tēdī Minsan -le -pei -a be -yee 'wī 'zō. 'Yale -tēnōn -a -nōan -plablo "fī, -te "be "cēē di, -plablo 'nen "fī. -A 'bō nen Zozi 'mangulinun "o "nōn.

<sup>25</sup> Min -tō a Zeruzalem. -A 'tō nen Simeōn. Min zīe e ya min tīglī 'a, en e 'ta 'wōla Bali wei da. E ya min nen e "ta -daa Izrael 'nōn 'silē 'wī 'ji be -a -pēnnan. Bali lei 'saun a -yrō. <sup>26</sup> En Bali lei 'saun 'bō -a 'vī -yrē 'nan, min 'sizan 'wī 'ji nen Minsan Bali -taa "talē -a be, yaa ye 'e yīe 'a 'vaa en e -kaa.

27 Bali lei 'saun -a -cin -to Simeon -ji 'nan 'e 'ku Bali -pan 'kuin, en e -ku. Nun toun Zozi "ti 'lee -a "bu wla 'o 'lo le 'nen 'linen 'bo 'a. 'Wl nen Bali -le -pei -a 'vi be -a 'bo nen o "ta -a dra -yre. 28 Simeon Zozi 'si 'e 'pe -ji. E Bali 'to 'bo, en e 'nan:

29 «'An 'san, 'i 'si "men 'i 'suzan man, -e 'e 'ka -trou, koo 'wl nen yia 'vi be, e dre.»

30 -Yee ci 'nan, an min nen e min 'sia 'wl 'ji be -a 'yi 'an yie 'a.

31 Min nen yia 'si "va 'tredanon pemon 'le ve -a be -nyren.

32 -Yee ci 'te 'san nen, e 'leglon pemon 'ji dra 'wein be -a, en -yee 'yie minnun Izrael 'non 'to dra -dan.»

33 'Wl nen Simeon ci -a vnan Zozi man be, e Zozi "bu 'lee -a "ti 'plo 'fo.

34 Simeon -fea 'vi 'o man, en e 'nan Zozi "bu Mari le 'nan: «'Nen 'gve Bali -a 'si "va 'nan, Izrael 'non 'va be min "kaga -tiala -yee "wean, en min "kaga wuanla -yee "wean. En Bali -a 'si "va 'nan -e 'e 'kon 'wl 'non -kon "ve nen e 'wl "paala minnun le be -a. 'Pian minnun 'o 'ci "paa "man.

35 'Wl zie -a dredi be, e o ci wl yoodi ta bala 'wein. En bii nen i ci -a "bu "a be, 'wl -taa 'nanle 'i man "le sren 'be 'i 'fon.»

36 En "nyian be Bali 'lewei vnan lmon -to -nyeanla Zeruzalem 'bo 'nan nun. Waa laabo Anne, Panuel -le 'nen nen Aser -le 'leglon 'ji. E ya ceje 'kpa. E -konnen 'pa 'e nonbe "da, en o le dre 'e 'sran -a 'srovli 'vaa en -a -sran 'bo 'ka. 37 E -fo -cale -a -trilii, en -a le 'bo -fuba 'sora 'wle sinjen. E ya Bali -pan 'kuin, te e Bali "sua bodrun funnin fe 'sondi 'lee Bali tru 'badu -a. 38 Tu nen Simeon a 'wl zie -a vnan 'nen man be, te e ya -nan. -A -nan nen li zie, e Bali 'to bodu 'sia. E Zozi 'le 'wl vidi "sia minnun pemon nen o ci Zeruzalem -le 'sidi nonanba -ji -pennan be -wle.

39 Zi Zozi "ti 'lee -a "bu ceeen -a dredi man "le Minsan -le -pei -a 'vi be -yee 'wl 'zv be, en o 'li 'o da 'o fla Nazaret Galile 'leglon 'ji. 40 Zozi

dredi 'sia ceje, en e -todi 'sia 'pleble. E 'wl 'todi 'sia 'kpa tigli, en Bali -le -fea a 'e vidi "man.

*Zozi le 'bo 'fuda 'fli*

41 Le -tudv pemon man be, Zozi 'mangulinun -ko Zeruzalem Zuif 'non 'le 'si nonanba -ji "fedi da. 42 Zi Zozi le 'bo 'fuda "fli "be, -wee -ku waa "fedi zie -a da "le zi waa dra 'e 'cen be -yee 'wl 'zv. 43 Zi "fedi dredi -nyan be, Zozi "ti 'lee -a "bu 'o fla si 'sia. Zozi -fola "da Zeruzalem nun, 'pian wa'a -konnen "yle di. 44 E ya o ji 'nan, Zozi a minnun nen o -taala waa be o va. Zi o yi dre 'sia -tu be, en waa -weedi 'sia o drunun 'lee o beenun va. 45 Wa'a yie di -le "wean, o 'li 'o da "nyian Zeruzalem -a -weedi -a.

46 -A -weedi yi yaagazan da nen o -ku bole "man Bali -pan 'kuin. E ya 'e -nyrandi Bali -le 'fluba 'ci vnan -dandan yei, te -a "trouen yra 'o wei le, te e 'wl -mienun laabo -wlo, en te o -yee -mie laabo 'e 'lo. 47 Minnun pemon nen o "trouen "ci -a wei le be, -yee 'winun laabodu 'lee -yee 'winun -ci vidi o 'plo 'fo.

48 Zi -a "ti 'lee -a "bu "ta bole "man 'kon zie -a -ji be 'wl o 'kan. -A -nan nen -a "bu "e -yre 'nan: «'Men 'nen, -me "wean nen yia dra 'kve zi? 'Ku 'vale 'i "ti "a, kui -weedi 'sia, 'ku 'ci -to lou.»

49 En Zozi "e -wle 'nan: «-Me "le "wean nen, kaan -weeman? Fenan nen 'an "ti "man wl ci be -a -nan nen an -kon. Ka'a toa zi duv?»

50 'Wl nen, yaa 'vi -wle "be, wa'a -ci manle "fo "di.

51 "Be -sru en Zozi 'lee 'e "ti 'lee 'e "bu 'li 'o da Nazaret. Yaa 'sia 'e "tunun 'wei -da. Mari 'winun zie -a 'pla 'e 'ji. 52 Zozi tru en 'yee 'wl 'todi 'pa "da. 'Wl zie e minnun ci nran, en e Bali ci nran.

### 3

*Zan minnun -batize dre  
(Mt 3.1-12; Mk 1.3-8)*

1 Tu nen 'wl 'gve e dre "man "be, te Tiber 'be ci mingonnennun tazan -a Rom. -A le -fuda 'sooluzan nen,

te e ya mingonnen -a 'leglon pɛɛnɔn da. En tu zɪɛ -a va bɛ te Rɔm min Ponzɔ Pilati 'bɛ ci -kɔnmandan -a Zude 'leglon da. En te Erodi 'bɛ ci Galile 'leglon 'tazan -a, en -a 'bɔi Filipo 'bɛ ci Iture 'leglon 'lee Trakoni 'leglon 'tazan -a. En te Lisania 'bɛ ci Abilenɛn 'leglon 'tazan -a. <sup>2</sup> En te Ane 'lee Kaifa 'bɛ ci Bali -pannɔn 'tanɔn 'a. Tu zɪɛ -a man nen Bali 'wɪ tin 'ba Zakari -pɪ Zan lɛ "bui "da.

<sup>3</sup> -A -nan nen Zan cidɪ 'sia 'yi nen waa laabo Zudan bɛ -a 'srɔn 'leglon pɛɛnɔn 'ji, te e 'wɪ tin "baa minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'si 'wɪ 'wlidɪ "drɛdɪ man -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! 'Ka 'ta 'ka -batize drɛ -e Bali 'e 'cee 'wɪ 'wlidɪ 'ful!»

<sup>4</sup> 'Wɪ nen e ci 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vizan Ezai -le 'fluba 'ji bɛ, zɪ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «Min -tɔ wei 'bɛ "we "bui "da. Min zɪɛ yaa ve -ni:

'Ka Minsan -le -si ta drɛ!  
'Ka -yee -sinun ta -sɛn 'e cin va!

<sup>5</sup> 'Ka pɔn -klo pɛɛnɔn 'ji -sɛn 'e cin va!  
'Ka pɔnnun 'lee pɔn 'nen 'ta "nyaan -e 'o 'ta "tra!

En 'ka 'si plinnan pɛɛnɔn 'sɔ 'ji tɪglɪ!  
En "nyian bɛ 'ka 'si srɛdɪ pɛɛnɔn 'ta drɛ "yi!

<sup>6</sup> 'Ka drɛ zɪɛ  
-e minnun pɛɛnɔn 'o -kɔla min 'sizan 'wɪ 'ji nen  
Bali -ta -a bɛ -a yɪdɪ -a.»

<sup>7</sup> Minnun -ta Zan -va "kaga, 'nan -e 'e 'o -batize drɛ. -A -nan nen yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Min -wlidɪnun! -Tɪɛ 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'ka 'si Bali -le nyran -blidɪ nen e 'ta -daa 'bɛ, -a wlu?» <sup>8</sup> 'Ka -kɔɔn 'ka drɛ wɪ -a 'nan, ka 'si 'wɪ 'wlidɪ "drɛdɪ man. 'Pian te 'ka vɪ 'e "tun 'nan, ka 'si 'wɪ 'ji Abraam a 'ka tra -a -le "wɛan dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali -kɔlaman e -kɔlɛnun 'labɛ o dra Abraam kludanɔn 'a. <sup>9</sup> 'Ka drɛ "yi! Tu nen o yibanun 'cɛan bɛ, e 'bɔ 'va. Yiba "nen e baa te -a 'blu 'ka "yi "dɪɛ, waa "cɛan -e 'o tuv 'tɛ 'va.»

<sup>10</sup> -A -nan nen minnun nen o -ta 'va "bɛ, waa laabo -yrɔ 'nan: «Kua dra "mɛn 'kɔ?»

<sup>11</sup> En Zan "e 'nan -wlɛ 'nan: «Min nen -tralɛ -a -yrɔ "fli "bɛ, 'e -tɔ -nɔn

min nen -yee "ka "dɪɛ -yrɛ. En min nen -blɪɛ -a -yrɔ "bɛ, 'e bɔɛzan 'le "nɔn.»

<sup>12</sup> -Va "lala 'sinɔn "o "ta wɔ "nyian 'o -batize drɛɛ, en waa laabo Zan -lɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, "kɔ "drɛ 'kɔ?»

<sup>13</sup> En Zan "e 'nan -wlɛ 'nan: «Te 'ka -va "lala 'si 'e 'ciɪla -nyɛn waa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -a da dɪ!»

<sup>14</sup> En 'sounjanun "o laabo "nyian -yrɔ 'nan: «Kɔv "nun, "kɔ "dra 'kɔ?»

E 'nan 'wlɛ 'nan: «Te 'ka "lala 'si minnun lɔ -sa -a dɪ! En te 'ka 'si 'wlu wɪ man dɪ! 'Pian 'ka 'pan 'bɛ ci 'cee vɛ -a!»

<sup>15</sup> Minnun nen fɛ zɪɛ -a 'nan bɛ, 'wɪ nen Bali "e 'nan, e -taa "drɛɛ bɛ -a -cin a o ji. -Yee "wɛan 'o 'ci nrɔn 'nan, Zan -kɔan Crizi nen e min "sia 'wɪ 'ji bɛ -a. <sup>16</sup> Tɔɔn en Zan "e 'nan o pɛɛnɔn lɛ 'nan: «"An 'ka -batize dra 'yi 'a. 'Pian min nen -a 'pleble 'mlian 'an da bɛ, e "ta -daa. An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ. -Yɛɛ 'ka -batize dra Bali lei 'saun 'lee 'tɛ 'a. <sup>17</sup> -Yee -klu "a 'e 'lɔ, -e 'e fɛ 'lee 'e -flu 'cɛn 'e cin man. Yaa 'wlɛ -sɛan 'yee 'trɛbɔ -ji, 'pian -a -flu "bɛ yɛɛ -sɛan 'tɛ nen ya 'a 'driman 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a va, -e 'e 'tɛ 'blɪ.»

<sup>18</sup> 'Wɪ zɪɛ 'lee 'wɪ "kaga "pee nen Zan -a 'vɪ minnun lɛ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'a. <sup>19</sup> En "nyian bɛ, Zan 'wɪ 'pla Galile 'leglon 'tazan Erodi lɛ. Kɔɔ Erodi 'e "bɔi nan Erodia 'pa, en e 'wɪ 'wlidɪ "pee drɛ "nyian "kaga. <sup>20</sup> "Bɛ -sru en e 'wɪ 'wlidɪ drɛ "nyian Zan -fɔdɪ -a -pɔ 'kuin.

*Zan Zozi -batize drɛ  
(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11; Zan 1.32-34)*

<sup>21</sup> Minnun pɛɛnɔn -ta 'o -batize drɛɛ Zan -va. En Zozi "e "ta 'wɔ "nyian "e -batize drɛɛ. "Bɛ -sru zɪ Zozi Bali trɔ 'badɪ 'sia bɛ, en labli 'lɛ 'sɔ. <sup>22</sup> -A -nan nen Bali lei 'saun sɔɔn 'da -goeze "le -plablo -le 'wɪ 'zɔ. En wei -tɔ wɔ laji. Yaa 'vɪ 'nan: «ɪ ya 'an 'pɪ nen maan ye "yi en -yee 'wɪ 'an 'ci "nranman bɛ -a.»

*Zozi Crizi tranun 'tɔ nen 'gɔ  
(Mt 1.1-17)*

23 Zozi le a -fuba yaaga, en e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'sia. Waa "siala 'nan Zozefv nen Eli -pɪ -a bɛ, -yee 'nen nen.

24 Mata -pɪ nen Eli -a  
en Levi -pɪ nen Mata -a  
en Mɛci -pɪ nen Levi -a  
en Zanayi -pɪ nen Mɛci -a  
en Zozefv -pɪ nen Zanayi -a.

25 Matatia -pɪ nen Zozefv -a  
en Amɔn -pɪ nen Matatia -a  
en Naun -pɪ nen Amɔn -a  
en Ezli -pɪ nen Naun -a  
en Nagayi 'pɪ nen Ezli -a.

26 Maati 'pɪ nen Nagayi 'a  
en Matatia -pɪ nen Maati 'a  
en Semeyi 'pɪ nen Matatia -a  
en Yose 'pɪ nen Semeyi 'a  
en Yoda -pɪ nen Yose 'a.

27 Yoana 'pɪ nen Yoda -a  
en Reza 'pɪ nen Yoana 'a  
en Zorobabel -pɪ nen Reza -a  
en Salatiel -pɪ nen Zorobabel -a  
en Neri 'pɪ nen Salatiel -a.

28 Mɛci -pɪ nen Neri 'a  
en Adi 'pɪ nen Mɛci -a  
en Kozan 'pɪ nen Adi 'a  
en Emadan -pɪ nen Kozan 'a  
en Eri -pɪ nen Emadan -a.

29 Yesua 'pɪ nen Eri -a  
en Elieze -pɪ nen Yesua 'a  
en Yori 'pɪ nen Elieze -a  
en Matatia -pɪ nen Yori 'a  
en Levi -pɪ nen Matatia -a.

30 Simeɔn -pɪ nen Levi -a  
en Zuda -pɪ nen Simeɔn -a  
en Zozefv -pɪ nen Zuda -a  
en Yonan 'pɪ nen Zozefv -a  
en Eliakim -pɪ nen Yonan 'a.

31 Melea -pɪ nen Eliakim -a  
en Menan -pɪ nen Melea -a  
en Matata -pɪ nen Menan -a  
en Natan -pɪ nen Matata -a  
en David -pɪ nen Natan -a

32 Jese -pɪ nen David -a  
en Yobedi -pɪ nen Jese -a  
en Boazi -pɪ nen Yobedi -a  
en Sala -pɪ nen Boazi -a  
en Naashɔn -pɪ nen Sala -a

33 Aminada -pɪ nen Naashɔn -a  
en Adimen 'pɪ nen Aminada -a

en Ani 'pɪ nen Adimen 'a  
en Esrɔm -pɪ nen Ani 'a  
en Faras -pɪ nen Esrɔm -a  
en Zuda -pɪ nen Faras -a.

34 Zago 'pɪ nen Zuda -a  
en Izak -pɪ nen Zago 'a  
en Abraam -pɪ nen Izak -a  
en Tera 'pɪ nen Abraam -a  
en Nawo -pɪ nen Tera 'a.

35 Seru 'pɪ nen Nawo -a  
en Rago -pɪ nen Seru 'a  
en Pele 'pɪ nen Rago -a  
en Ebe 'pɪ nen Pele 'a  
en Salmɔn -pɪ nen Ebe 'a.

36 Jena 'pɪ nen Salmɔn -a  
en Apaza 'pɪ nen Jena 'a  
en Sem -pɪ nen Apaza -a  
en Noe -pɪ nen Sem -a  
en Lame 'pɪ nen Noe -a.

37 Matuzale 'pɪ nen Lame 'a  
en Enɔk -pɪ nen Matuzale 'a  
en Yaredɪ -pɪ nen Enɔk -a  
en Malalɛ 'pɪ nen Yaredɪ -a  
en Jena 'pɪ nen Malalɛ 'a.

38 Eno 'pɪ nen Jena 'a  
en Setɪ -pɪ nen Eno 'a  
en Adan -pɪ nen Setɪ -a  
en Bali -pɪ nen Adan -a.

#### 4

*Satan Zozi 'man -tan 'nan 'e 'wɪ 'wɪdɪ: "drɛ*

*(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)*

1 Bali lei 'saun a Zozi 'lo, en e 'si Zudan 'yi 'srɔn. Bali lei 'saun 'kɔ -a "bui "da. 2 -A -nan nen 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan nen waa laabo Satan bɛ, e Zozi 'man -tandɪ 'sia "bui zɪɛ -a da. Zɪɛ yi -fuba sinjen drɛ, te ya'a fɛ ble dɪɛ, en dra -a -tɛdɪ 'sia 'pleble.

3 -A -nan nen Satan "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te Bali -pɪ nen yia bɛ, 'i vɪ -kɔlɛ 'labɛ -yrɛ 'nan 'e lila "da -blɪfɛ -a.»

4 En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «-Blɪfɛ 'saza man "cɛɛ min "belia dɪ.»

5 "Bɛ -sru en Satan -kɔ -a "nyian loulou, en e mingɔnnɛn trɛ pɛɛnɔn nen 'trɛda bɛ -a kɔɔn -yrɛ. 6 -A -nan nen e 'nan Zozi le 'nan: «'An 'pleble -nɔan 'yɪɛ -e 'i drɛ mingɔnnɛn trɛ 'lee



'e da fənun fənyian pɛɛnən 'labɛ -a tazan -a. -A pɛɛnən 'labɛ waa -nən 'mɛn, ɛn "an -nən "min nɛn an ya "va "bɛ -yrɛ. 7 -Te 'i "po sɔɔnla 'an 'wlu ɛn yian 'bɔ bɛ, -a pɛɛnən zɪɛ te e drɛ 'yie vɛ -a.»

8 ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: <Bali nɛn Minsan -a bɛ, -a 'bɔ nɛn min 'e bɔ. ɛn -a -tɔwli "cɛ "nɛn min 'e 'su.» »

9 "Bɛ -sru ɛn Satan -kɔ Zozi 'a Zeruzalɛm. ɛn e -kɔ -a -tɔlɛ Bali -pan 'kɔn 'win -ji lou. -A -nan nɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'si 'i 'fli man -e 'i 'kɔ "tra. 10 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

<Bali -a ve 'yee 'pasianən lɛ 'nan 'wei 'kun,

11 'o 'lɔ lou,

"tɔgɔ 'i 'cɛin 'e 'lɛ wɔ -kɔlɛ ji -le "wɛan.» »

12 ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Cɛjɛ ma'an dra dɪ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nyian 'nan:

<Tɛ blamin 'e Bali nɛn

Minsan -a bɛ -a man -tan dɪ!» »

13 Zɪ Satan "koe "nyan Zozi 'man -tandɪ man bɛ, ɛn e 'si -a "srɔn, -a man -tandɪ pee man -pɛndɪ -a.

*Zozi 'le 'nyranman pou sianan*

*(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)*

14 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'li 'e da Galile 'lɛglɔn 'ji. Bali lei 'saun 'le 'pleblɛ a -yrɔ. ɛn -a 'tɔ 'widɪ 'sia fɛ pɛɛnən 'nan.

15 E -cia Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔnnun -ji te e Bali -le 'wɪ "paaman minnun ji. -A 'tɔ "yɪ "a min pɛɛnən 'le.

*Nazarɛtɪ 'nɔn 'ka yi -tɛlɛa Zozi da dɪ*

*(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)*

16 Zozi 'bɔla Nazarɛtɪ, 'fla nɛn waa 'lɛ 'bɔ "da "bɛ -a da. Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yɪ bɛ, waa laabo Saba. -A -tɔ da nɛn e wlala -wee cin yɪ 'kuin "le zɪ yaa dra 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E wluan lou 'nan -e 'e Bali -le 'fluba ta vɪ. 17 ɛn o Bali 'lewei vɪzan Ezai -le 'fluba 'nɔn -yrɛ. Yaa 'lɛ 'sɔ, ɛn fɛnan nɛn 'wɪ 'gɔvɛ e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, yaa 'yɪ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

18 «Minsan lei 'saun a 'an 'lɔ, kɔɔ yaan 'si "va,

'nan -e 'an Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ 'yale -tɛnɔn lɛ,

'nan -e 'an minnun nɛn

o cɪ 'o yra yɪnan bɛ,

o 'si 'wɪ 'ji.

'Nan -e 'an minnun nɛn

o yɪ a 'e 'widɪ bɛ,

-a 'lɛ 'sɔ,

'nan -e 'an minnun nɛn

o cɪ 'tɛ 'panan o da bɛ

o 'si 'wɪ 'lɔ.

19 'Nan -e lɛ nɛn

Minsan 'yee "yɪ -kɔɔnman -ji bɛ,

'an vɪ 'cɛɛ.»

20 Zɪ e cɛɛn 'fluba zɪɛ -a ta vidɪ man bɛ, yaa 'lɛ 'wɔ, ɛn yaa -nɔn cin yɪ

'kuin 'pasiazan lɛ. -A -nan nɛn e -nyran. Minnun pɛɛnən nɛn cin yɪ

'kuin bɛ, 'o yɪɛ 'sɛn "da. 21 -A -nan nɛn e 'nan -wɛlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn kaa

'man Bali -le 'fluba 'gɔvɛ -a -ji bɛ, 'e 'lɛ sɔɔdɪ 'sia cɛɛgɔ.»

22 ɛn minnun pɛɛnən 'tɔ -a -sru. 'Wɪ 'nɔnnɔn nɛn e bɔala -a 'le bɛ e o

'plo 'fɔ, te waa ve 'nan: «Zozɛfɔ -pɪ

"cɛɛ dɔvɔ?»

23 ɛn Zozi "e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Maan -tɔa 'nan -kɔnnɛn 'gɔvɛ ka -taa -a -fɔlɛ 'mɛn. -Kɔnnɛn zɪɛ -nyren 'nan:

<Min 'belizan, 'i 'fli 'beli 'i 'bɔ 'a!» ɛn ka -taa "nyian -a vɪlɛ 'mɛn 'nan, 'wɪ

pɛɛnən nɛn yia drɛ Kapanamo kɔa

'man bɛ, 'i drɛ 'i fla 'gɔ!

24 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, minnun 'ka Bali 'lewei vɪzan 'tɔ

siala -dan 'e 'bɔ fla dɪ. 25 ɛn e ya "le

'an 'wɪ 'gɔvɛ -a -cin -tɔ 'ka 'ji. Tɔ nɛn Bali 'lewei vɪzan Eli a 'li bɛ, laa cɛɛn

lɛ yaaga mlɛn 'shɛɛdɔ, ɛn dra -dan -ta 'fla pɛɛnən da. Tɔ zɪɛ -a man bɛ

te -cale "kaga "a Izraɛl, 26 'pian Bali 'ka Eli 'palɛ -sia o -tɔ -va dɪ. -Pɛn

lɪ -tɔ nɛn e ya -cale -a Sidɔn 'lɛglɔn 'ji 'fla nɛn waa laabo Saretɔ bɛ -a

da bɛ, -a va nɛn Bali Eli 'pa 'sia.

27 ɛn "nyian tɔ nɛn Bali 'lewei vɪzan Elize a 'li bɛ, te -kogobe 'tɛnɔn "kaga

"a "nyian Izraɛl. -Kogobe 'ka 'silɛ min -tɔwli "man dɪ, 'pian Siri min

Naaman man nɛn -kogobe 'si.»

28 Zɪ minnun 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ,

'bli 'fɔ o pɛɛnən 'ji cin yɪ 'kɔn 'bɔ 'ji.

29 O -sen lou, en o Zozi 'bōla bei 'sa - a. -A -nan nen o -ku -a 'fla lu "nen, 'nan -e 'o 'ta 'tō "man pōn -yro -ji. Kōō -wee 'fla 'bō a pōn da. 30 'Pian Zozi 'bōla o yei 'e "tun, en e -ku.

*Zozi -yv -wliḁ: "pin min -tv -sru  
(Mk 1.21-34)*

31 Zozi 'bōla Kapanamo. E ya Galile 'leglōn 'fla 'tv -a. En -wee 'flinla 'yi da be e Bali -le 'wī 'paadi 'sia -wee cin yi 'kuin. 32 -Yee 'wī 'paadi minnun 'plo 'fō, kōō yaa ve "le Bali -a -koladī -nōn -yrē.

33 Min -tv a cin yi 'kōn 'bō 'ji be, -yv -wliḁ "a -a -sru. E -paandi 'sia 'pleble. Yaa 'vī 'nan: 34 «Nazaretī min Zozi, -mē "wēan nen i -tōa 'kōe 'wī 'ji? I -ta 'ku klu 'sōlē. Mēin -tōa. Bali -le min tiḡlī nen 'yia.»

35 En Zozi -a -tera -a 'nēan, e -yv -wliḁ "lē 'nan: «'I 'ta -tō! 'I 'si min 'labē -a -sru!» -A -nan nen -yv -wliḁ "min zīē -a -tria minnun yei, ya'a fē -tv drēlē -yrē "dī, en e 'si -a -sru.

36 'Wī zīē e min pēēnōn 'kan, en waa 'vī 'o cin lē 'nan: «-Mē "sv -man wī 'bē cī zīē? Yaa ve -yv -wliḁnūn lē 'yee 'pleble 'lee 'yee -koladī -a, 'nan 'o 'si minnun -sru -e 'o drēla "da.» 37 'Wī nen Zozi 'a drē zīē, -yee "wēan -a 'tō "yi "vīdī 'pa "nyian "da Galile 'leglōn pēēnōn 'ji.

*Zozi Simōn Pīeri 'sēa 'lee -cē -tēnōn  
"kaga beli*

*(Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)*

38 Zī Zozi 'bōla cin yi 'kuin be, en e -ku min -tv nen waa laabo Simōn be -yee "kōnnēn. Tv zīē -a man be, te Simōn nan "bō "a 'e yra yūan 'kōlē -wōandi 'pleble 'bō. -A -nan nen minnun Zozi trv 'ba 'nan 'e -nanjen. 39 Zozi 'kunnan lī zīē -a da, en e 'nan 'kōlē -wōan "cē lē 'nan: «'I 'si lī 'gūē -a man.» Tōōn en -a 'kōlē 'e 'trō -fō. -A -nan nen e wluan, en e fē -nōn -wlē.

40 Zī funninmlan 'pla be, en min -nūn -tōdō pēēnōn nen -cē 'tō 'tōdō pēēnōn cī o man be, o -ta waa Zozi lē. 'E 'pē 'pla o -tōdō pēēnōn da, en e o beli. 41 E -yv -wliḁnūn -pin min

"kaga -sru "nyian. O "sia o -sru -paandi -a. O -paanman 'nan: «Bali -pī nen 'yia.» 'Pian Zozi 'ka o 'tōlē -e 'o 'wī dī, kōō waa -tōa 'nan Zozi a min 'sizan 'wī 'ji -a.

*Zozi Bali -le 'wī 'vī Galile 'leglōn  
pēēnōn 'ji*

*(Mk 1.35-39)*

42 Zī tv cēēn be, en Zozi 'si 'fla. E -ku fēnan nen -a -nan cī flū be -a -nan. 'Pian minnun -ku -a -wēēdī -a, en o -ku bōlē "man. O ya "vale o dra 'nan -e 'e vīlē 'e 'si 'o "srōn "dī. 43 -A -nan nen e 'nan -wlē 'nan: «Bali 'bē cī mingōnnēn -a fē pēēnōn da. E ya "le 'an 'ku -yee mingōnnēn -blīdī 'wī vī min peenun lē "nyian, kōō 'wī zīē -a man nen Bali 'an 'pa 'sia.» 44 En Zozi 'ku Bali -le 'wī vīlē 'leglōn pēēnōn 'ji -wee cin yi 'kōnnun -ji.

## 5

*Zozi -srūnōn tēde*

*(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)*

1 Yi -tv da, te Zozi a 'e 'tōdī 'yi nen waa laabo "nyian Jenezaret be -a 'plo da, en minnun tredī 'sia "man "kaga, 'nan -e 'o Bali -le 'wī man. 2 -A -nan nen e -klv "fli 'yī 'e 'tōdī 'yi 'bō zīē -a 'plo man, te pō -tēnōn sōōnla 'ji, 'nan -e 'o 'wee pō -tē "se -sru. 3 Zozi 'fō -klv zīē -a -tv -ji, te Simōn -le vē nen. En e 'nan Simōn 'bōlē 'nan: «'Ku 'si 'yi 'plo man -kogo.» Tōōn en e -nyran. E -fv -klv -ji, en e 'wī 'paadi 'sia minnun ji.

4 Zī e cēēn -a 'wīdī man be, en e 'nan Simōn lē 'nan: «'I -pli "klv -a fēnan nen 'yi -klu cī be -a -nan, -e 'ka 'cēē "se 'wēēn -e 'ka pō -tē.»

5 En Simōn "e 'nan -yrē 'nan: «'Ku 'san, kv 'nyranman 'pa paan 'pei -man "fō, en fē -tv 'ka 'fōlē 'kōē "se "ji dī. 'Pian 'i wei da nen, an "ta "se 'gūē -a -wēēnman.»

6 Zī waa drē be, en pō -sen -wee "se "ji "kaga 'kpa. -Yee "wēēn -wee "se "ta 'fōī bōōman. 7 -A -nan nen o pō -tēnōn nen -klv -tv -ji be o laabv 'nan, 'o 'ta 'pa 'o 'va. Zī o -ta be, en o 'wee

-klv "fli 'bɔ 'fa pənən 'a. -Klv "fli zɪe o ya "vale 'o 'ko 'sien 'yi 'wlu.

<sup>8</sup> Zɪ Simən Pieri 'wɪ zɪe -a -nan 'yɪ bɛ, 'e "po sɔɔnla Zozi 'wlu, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Minsan, 'i 'si 'an "srɔn "kogo, kɔɔ an ya min nɛn e 'wɪ 'wliɔɔ "dra bɛ -a.» <sup>9</sup> Pɔ "kaga "nɛn waa -tɛ bɛ, -yee "wɛan "klan -dan sɛn Simən 'lee o pɛɛnɔn nɛn o cɪ waa bɛ o ji, ɛn e 'wɪ zɪe -a 'vɪ. <sup>10</sup> 'Wɪ 'tuwli zɪe -yɛɛ drɛ "nyian Zebede -pɪnun Zaji 'lee Zan nɛn Simən "srɔn "bɛ -wɛ.

ɛn Zozi "e 'nan Simən lɛ 'nan: «Te nyɛn 'e 'i 'cɛn dɪ! -Pɔ -tɛzan nɛn 'yia, 'pian -e 'e 'sia cɛɛɣv man bɛ, i drɛ min nɛn e -taa "minnun laabɔlɛ 'an -sru "bɛ -a.» <sup>11</sup> "Bɛ -sru ɛn o -ta 'wee -klv -a 'yi 'plo man. O 'si fɛ pɛɛnɔn zɪe -a -sru, ɛn o sɔɔnla Zozi -sru.

*Zozi-kogobe 'tɛzan -tv beli  
(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)*

<sup>12</sup> Yɪ -tv da bɛ, ɛn Zozi 'lee min -tv 'o cin 'yɪ 'fla 'tv da. Min zɪe -kogobe a 'kɔlɛ pɛɛnɔn da 'si "fo. Zɪ e Zozi 'yɪ bɛ, 'nun tɔɔn 'e "po sɔɔn "wlu, ɛn 'e yra blula. -A -nan nɛn e toba -fɔɔɔ 'sia -yrɛ. E 'nan: «Minsan, maan -tɔa 'nan, -te i wɪ "man "bɛ, i -kɔlaman i -kogobe "sia 'an man, -e 'an drɛ 'saun Bali 'lɛ.»

<sup>13</sup> ɛn Zozi 'e 'pɛ 'sɔ "ji, e klɛ "man, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «An "we "man. I drɛ 'saun Bali 'lɛ!» 'Nun tɔɔn ɛn -kogobe 'si "man.

<sup>14</sup> "Bɛ -sru Zozi "e -yrɛ 'nan: «Te 'i vɪ min lɛ 'nan, mɛin beli dɪ! 'Pian 'i 'kv Bali -panzan -tv -va, -e 'yɛi 'nanjɛn! "Bɛ -sru -e 'i 'sraga bɔ Bali lɛ, "le zɪ Moizi -a crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Tɔɔn -e minnun pɛɛnɔn 'o -kɔnɛn "yɪ 'nan, i beli.»

<sup>15</sup> Zozi 'tɔ "yi "a min -tvɔv pɛɛnɔn 'le fɛ pɛɛnɔn 'nan, te minnun -taa "va 'nan -e 'o wei man -e 'e 'wee -cɛ 'si 'o man. <sup>16</sup> 'Pian Zozi 'si 'o va, ɛn e -kv fɛnan nɛn -a -nan cɪ flɪ bɛ -a -nan, 'nan -e 'e Bali trɔv 'ba.

*Zozi min -srandɪ "tra "tv beli  
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)*

<sup>17</sup> Yɪ -tv da, te Zozi a Bali -le 'wɪ "paan minnun ji bɛ, Farizen 'nɔn

'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a -nan. O 'si Galile 'lee Zude 'fla pɛɛnɔn da, ɛn o -mie 'si "nyian Zeruzalem. Bali -le 'pleblɛ a Zozi 'lɔ, te e minnun "belia -a.

<sup>18</sup> -A -nan nɛn minnun -tadɪ 'sia, te min -srandɪ -tv a -wɔɔ "se "ji. O ya "vale 'o min zɪe -a -wɔlamlan 'kuin 'nan -e 'o 'pla Zozi 'lɛ. <sup>19</sup> 'Pian wa'a -kɔlalɛ -a -wɔladɪ -a dɪ, kɔɔ min -a -nan "kaga. Tɔɔn ɛn o 'kɔn tri. O 'kɔn bɔ 'fɔn 'e 'win -ji lou, ɛn o -cɛzan zɪe -a sɔɔnla "se "ji minnun pɛɛnɔn yɛi Zozi 'lɛ.

<sup>20</sup> Zɪ Zozi -wee yɪ -tɛradɪ 'e da 'yɪ bɛ, ɛn e 'nan -cɛzan zɪe -yrɛ 'nan: «An 'yie 'wɪ 'wliɔɔn fui.»

<sup>21</sup> -A -nan nɛn 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn 'o 'ci "nrɔndɪ 'sia, ɛn o 'nan: «-Tɪɛ Bali 'tɔ srɛman zɪe? Min -tv 'ka 'kɔlaman -e 'e blamin -le 'wɪ 'wliɔɔ "fui dɪ, -te ya'a 'silɛa Bali -tvwli "a dɪɛ!»

<sup>22</sup> 'Pian Zozi -wee ci "nrɔndɪ 'yɪ, ɛn yaa laabɔ -wɔɔ 'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn 'ka 'ci "nrɔnman zɪe? <sup>23</sup> -Te maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Wɪnun nɛn yia drɛ -wliɔɔ "bɛ, maan fui», 'bɛ a -tv. ɛn -te maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'wluan, 'i 'tɔ lou, 'i 'ta wɔ», 'bɛ a -tv. 'Wɪ "fli zɪe -a "cɛn "vɪdɪ "bɛ ci 'pleblɛ? <sup>24</sup> 'Pian an "ta -a -ci -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan, Bali -kɔladɪ -nɔn Blamin -pɪ lɛ, -e 'e min -le 'wɪ 'wliɔɔn fui 'trɛda.» -A -nan nɛn yaa 'vɪ min -srandɪ "tra zɪe -yrɛ 'nan: «'I 'wluan! 'I 'yie nyinnan "dave 'sia! 'I 'kv 'yie "kɔnɛn!»

<sup>25</sup> 'Nun tɔɔn min zɪe e wluan o yɛi man, ɛn e 'yee nyinnan "dave 'sia, ɛn e -kɔdɪ 'sia 'yee "kɔnɛn, te e Bali 'tɔ bɔa. <sup>26</sup> 'Wɪ zɪe e min pɛɛnɔn 'plo 'fɔ, ɛn o Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia. O klan Bali lɔ, ɛn waa vɪdɪ 'sia 'nan: «Cɛɛɣv nɛn, kv -cɛ "srɔn wɪnun zɪe -a -nan 'yɪ.»

*Zozi Levi laabɔ  
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)*

<sup>27</sup> "Bɛ -sru, ɛn Zozi 'si fɛ zɪe -a -nan. "Yɛɛ -kv 'e 'lɛ bɛ, ɛn e 'sukɔlɛ 'sizan 'tv 'yɪ, te e ya 'yee 'nyranman 'panan. Waa laabo Levi. Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru!» <sup>28</sup> Levi fɛ pɛɛnɔn 'tv, e wluan, ɛn e sɔɔnla -a -sru.

29 "Bε -sru εν Levi "fedi -dan da fεnun tαen Zozi λε 'yee "kαnnεn. 'Sukαλε 'sinαn "kaga 'lee min -mienun 'bε ci 'o -nyrandi 'o 'vale Zozi nun -a fε -sru. 30 Farizen 'nαn 'lee 'wee minnun nεn o 'fluba 'ci ve bε o ci 'ka 'e 'sαdi di. -A -nan nεn waa laabυ Zozi -srunαn λε 'nan: «-Mε "wεan nεn ka fεnun -ble, 'e cin va 'sukαλε 'sinαn 'lee 'wι 'wli di "drenαn 'a? En -mε "wεan nεn ka 'yi -mlian 'e cin va waa?»

31 En Zozi "e 'nan -wλε 'nan: «Min-nun nεn -cε 'ka o man diε, wa'a -dαdrα -sru -wεε man di. 'Pian min-nun nεn -cε ci o man bε, -wεε ci -dαdrα -va.» 32 En e 'nan "nyian -wλε 'nan: «Min tiginun -le "wεan "cεε an -ta di. 'Pian an -ta 'nan -e 'wι 'wli di "drenαn 'o 'si 'wι 'wli di "dredι man, -e 'o -sααnla Bali -sru.»

*Zozi 'le 'wι 'paadi a 'le fε -trε -le 'wι 'zv*  
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

33 Minnun -a 'vι Zozi λε 'nan: «Zan -srunαn 'lee Farizen 'nαn -srunαn fε "sαan yi -mie da, te o Bali trυ "baa. 'Pian "yie -srunαn fε -ble, te o 'yi -mlian.»

34 Zozi "e -wλε 'nan: «-Te minnun -a li 'pa "fedi drenan bε, tυ nεn li -trε 'pazan a o yei "bε, wa'a fε sαan di. 35 'Pian tυ -tυ -taa "bαλε bε, o li -trε 'pazan "sia o yei. Tυ zιε -a man nεn o fε "sαan.»

36 En Zozi -kαnnεn "tυ -fαdi 'sia -wλε. Yaa 'vι 'nan: «Min -tυ "ka sα -trε 'fαi 'bα, -e 'e 'pa sα ceje 'fαnnan di. -Te 'bε "cεε diε, sα -trε 'bα 'fαi 'bα 'e "tun, εn o yie 'ka 'kαan 'e cin va di.

37 En "nyian bε, e 'ka "le 'o -wεn -trε -sεn -wi 'kαλε 'tre cejenun -ji di. -Te 'bε "cεε diε, -wεn -trε -wi 'kαλε 'tre cejenun fεaman -e -wεn 'e 'sran, te -wi 'kαλε 'trenun wii. 38 'Pian o -wεn -trε -sεan -wi 'kαλε 'tre -trenun -ji!

39 En "nyian bε, min nεn -wεn 'cεn 'mlindi -trαα -a bε, ya'a 'wεn -trε ye 'yi "di. Kαα yaa ve 'nan: «-Wεn 'cεn 'mlindi 'bε ci "yi.» »

## 6

*Zozi 'wι tin 'ba Zuif 'nαn 'le 'flinla 'yi man*

(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

1 'Flinla "yi da nεn, Zozi 'lee 'e -srunαn fei -tυ 'cendi 'sia 'ji. Fε 'wλε nεn fei zιε -a da bε, -a -srunαn 'ko -a 'cendi -a. Waa plαmlan "man 'o 'lα, te waa -ble. 2 -A -nan nεn Farizen 'nαn -mienun -a 'vι -wλε 'nan: «-Mε "nεn kaa dra bε? -Si 'ka -kaa 'lα 'nan -kaa 'wι zιε -a dre -cee 'flinla "yi da di.»

3 En Zozi "e 'nan -wλε 'nan: «'Wι nεn -kaa tra David -a dre 'li, te dra -a -tεa 'o 'vale 'yee minnun -a bε, ka'a tian -a ta vιλε dυv? 4 E wla Bali -pan 'kuin, εn 'kpαun nεn waa 'pla Bali -le vε -a bε, yaa 'sia, yaa blι, εn e 'yee minnun "le "nαn. 'Wι zιε yaa dre, 'pian te e ya 'e vidi 'nan Bali -pannαn 'saza 'bε -ble.» 5 En Zozi -a 'le 'sran -wλε 'nan: «'An 'bα Blamin -pι mεεn ci 'flinla "yi san -a.»

*Min -tυ nεn -a -pela 'ka 'e man bε Zozi -a beli*  
(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

6 'Flinla "yi pee 'bα "nyian, εn Zozi wla cin yi 'kuin. E Bali -le 'wι "paadi 'sia minnun ji. Min -tυ a 'kαn zιε -a -ji, -a -pε "yi "pela a 'e 'kadι 'e man. 7 En 'fluba 'ci vιnαn 'lee Farizen 'nαn Zozi -nanjendi 'sia -gαεn. O ya -a -nanjennan 'nan -te e -cε "sia min man 'flinla "yi da -o. O ya -a man -wεεnan 'nan -e 'o 'wι 'tυ yi, -e 'o -kαla 'wι 'tαdi -a "man.

8 'Pian Zozi -wee ci "nrαndι 'yi, εn e 'nan min nεn -a -pela ci 'e 'kadι 'e man bε -yrε 'nan: «'I 'wluan lou -e 'i 'tα min yei 'gυ!» E wluan, εn e -tα lou minnun yei.

9 -A -nan nεn Zozi -a laabυ -wλα 'nan: «-Mε "wι nεn -cee -pei -a 'vι? -Si a 'e 'nαndι min λε 'nan 'e 'wι "yi "dre 'flinla "yi da, -baa te 'e dre di? En "nyian min -kαlaman e min "belia, -baa yaa "tue -e 'e 'ka?»

10 Zozi o pεεnαn 'nanjendi 'sia 'tαdυ, εn e 'nan min nεn -a -pela 'ka 'e man bε -yrε 'nan: «'I 'pε 'sv "ji.» Min zιε yaa dre, 'nun tααn εn -a -pε

dre "plɔnblɔn. <sup>11</sup> W<sub>1</sub> zɪe e 'bli 'fɔ Zozi 'nanmannɔn 'ji, ɛn o 'w<sub>1</sub> nɛn o 'ta -daa -a drɛɛ -yrɛ "bɛ, -a -sa -fɔdɪ 'sia o cin yei.

*Zozi min -fuda "fli 'si "va 'yee 'pasianɔn 'a*

*(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)*

<sup>12</sup> Yi -tɔ da ɛn Zozi 'kɔ Bali trɔ 'balɛ pɔn -tɔ da. E -fɔ Bali trɔ 'banan -trilii, ɛn tɔ cɛɛn. <sup>13</sup> Zi tɔ cɛɛn bɛ, ɛn 'e -srɔnɔn laabɔ. E min 'si o va -fuda "fli, e o 'tɔ 'pa 'yee 'pasianɔn. <sup>14</sup> O 'tɔ nɛn 'gɔ: Simɔn nɛn yaa 'tɔ 'pa Pɪeri bɛ, 'lee 'e "bɔɪ Andre, 'lee Zaji, 'lee Zan, 'lee Filipɔ, 'lee Batelemi, <sup>15</sup> 'lee Matie, 'lee Toma, 'lee Alife -pɪ Zaji, 'lee Simɔn -tɔ nɛn waa laabo 'nyian Zelo bɛ, <sup>16</sup> 'lee Zaji -pɪ Zude, 'lee Zudazi Karioti. Min nɛn e 'ta -daa Zozi 'nɔnɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ -nyrɛn.

*Min "kaga "ta Zozi 'va*

*(Mt 4.23-25; 12.15-16; Mk 3.7-12)*

<sup>17</sup> Zozi pɔn sɔɔn 'ji o 'vale 'yee 'pasianɔn 'bɔ 'a, ɛn e -tɔ fɛnan pablanɛn 'tɔ -nan. Min "kaga "a 'o 'sɛndɪ fɛ zɪe -a -nan 'o 'vale -a -srɔnɔn "kaga "a "nyian. Minnun zɪe o 'si 'lɛglɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'ji, ɛn o -ta. O -mie 'si Zude 'lɛglɔn 'ji, ɛn o -mie 'si Zeruzalɛm 'fla, ɛn o -mie 'si jemie 'srɔn Sidɔn 'lee Tir 'lɛglɔn 'ji. <sup>18</sup> O -ta 'nan -e 'o Zozi wei man, ɛn 'nan -e 'e -cɛ 'si 'o man. Minnun nɛn -yɔ -wɫɪdɪ "cɪ o -sru "bɛ, o beli. <sup>19</sup> ɛn minnun pɛɛnɔn -a -wɛɛman 'nan 'o kla Zozi man, kɔɔ 'plɛblɛ 'tɔ bɔala "ji, te e -cɛ 'sia o pɛɛnɔn man.

*-Tɪ man nɛn Bali -le -fɛa cɪ?*

*(Mt 5.1-12)*

<sup>20</sup> Zozi 'e yie 'tɔ 'e -srɔnɔn 'va, ɛn e 'nan:

«Kaa nɛn ka ya 'yalɛ -tɛnɔn 'a bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ ka ya Bali -le mingɔnnɛn trɛdanɔn 'a.

<sup>21</sup> Kaa nɛn dra cɪ 'ka -tɛnan bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ ka -taa 'kanlɛ.

Kaa nɛn 'ka cɪ -wɔɔnan bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ 'ka 'cɪ -taa 'nranlɛ.

<sup>22</sup> -Te minnun "naan 'ka man Blamin -pɪ -le "wɛan oo, ɛn -te minnun 'ka 'si o 'va Blamin -pɪ -le "wɛan oo, ɛn -te minnun 'ka 'srɔnman Blamin -pɪ -le "wɛan oo, ɛn -te minnun 'ka 'tɔ srɛman Blamin -pɪ -le "wɛan oo, Bali -le -fɛa a 'ka man.

<sup>23</sup> W<sub>1</sub> zɪe e 'ka 'cɪ "nran, ɛn 'ka 'sɔ lou cɪ "nran -a, kɔɔ 'ka -kopa a -dan laji. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'w<sub>1</sub> -tɔwɫɪ zɪe o tranun -a drɛ Bali 'lewei vɪnɔn lɛ 'li.

<sup>24</sup> ɛn "nyian bɛ, kaa nɛn ka cɪ fɛnɔn 'a bɛ, 'w<sub>1</sub> -taa "bɔlɛ 'ka man, kɔɔ ka ya 'cɛe vɛ drɛnan 'va.

<sup>25</sup> ɛn kaa nɛn ka cɪ 'ka kandɪ bɛ, 'w<sub>1</sub> -taa "bɔlɛ 'ka man, kɔɔ dra 'ta -daa 'ka 'tɛlɛ.

ɛn kaa nɛn ka cɪ 'shɛ 'blɪnan bɛ, 'w<sub>1</sub> -taa "bɔlɛ 'ka man, kɔɔ ka 'ta -daa "wɔɔlɛ 'le -cɛ 'bɔ 'ka da.

<sup>26</sup> -Te minnun -cɛe 'w<sub>1</sub> "yi "ve bɛ, 'w<sub>1</sub> -taa "bɔlɛ 'ka man. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'w<sub>1</sub> 'tɔwɫɪ zɪe o tranun -a drɛ minnun nɛn o Bali 'lewei 'vɪ 'li 'wɫɪ 'a 'bɛ -wɫɛ.»

*Zozi -srɔnɔn 'ka 'w<sub>1</sub> 'lɛji tɔa dɪ*

*(Mt 5.38-48; 7.12)*

<sup>27</sup> «Kaa nɛn 'ka "trɔɛn "cɪ 'mɛn bɛ, maan ve 'cɛɛ 'nan: 'Ka 'ka 'nanmannɔn yɪ "yi! 'Ka "yi "drɛ -wɫɛ! <sup>28</sup> 'Ka 'fɛa vɪ minnun nɛn o -yɔ -saanman 'ka man bɛ o man! Minnun nɛn o 'tɛ "paa 'ka da bɛ, 'ka Bali trɔ 'ba -wɫɛ! <sup>29</sup> -Te min 'pa 'fɔ 'i 'klanbo "tɔ da bɛ, 'i -tɔ -tɔ "nyian -yrɛ. ɛn -te min 'yie -sɛn "dasɔ 'si 'i 'lɔ bɛ, te 'i 'si -tɔ -yrɔ 'yie -tralɛ 'sinan dɪ.

<sup>30</sup> Min oo min nɛn e fɛ -tɔ laabɔ 'i 'lɔ bɛ, -te e ya 'i 'lɔ, 'i -nɔn -yrɛ. -Te min 'yie fɛ 'si 'i 'lɔ, te yie "cɛɛ -nɔn -yrɛ "dɪɛ, te 'i vɪ -yrɛ 'nan 'e 'lɛji bɔla 'yie dɪ. <sup>31</sup> W<sub>1</sub> nɛn ka cɪ "vale minnun 'o drɛ 'cɛɛ bɛ, -a 'w<sub>1</sub> 'lein zɪe -nyrɛn 'ka -wee "drɛ.

<sup>32</sup> -Te minnun nɛn o 'ka ye "yi "bɛ, o 'saza nɛn ka o ye "yi "bɛ, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra 'cɛɛ dɪ! 'W<sub>1</sub> 'wɫɪdɪ "drɛnɔn "nyian, min nɛn e o ye "yi "bɛ, -nyrɛn waa ye "yi. <sup>33</sup> Minnun nɛn o "yi "dra 'cɛɛ, -te o lɛ nɛn ka "yi "dra

bε, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra 'cεε dɪ! 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "o "dra "nyian zɪ. <sup>34</sup> -Te ka fε "fεa minnun nɛn kaa -tɔa 'nan waa 'leji bɔala bε -wɛlε "bε, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra 'cεε dɪ! 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn fε "fεa 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn lε, 'nan -e 'o 'leji bɔala.

<sup>35</sup> Te 'cee vε 'e 'kɔn zɪ dɪ! 'Pian minnun nɛn o "naan 'ka man bε, 'ka o yɪ "yi! 'Ka "yi "drε -wɛlε! En "nyian bε 'ka fε 'fε min lε 'e "tun. Te 'ka 'ci "nrɔn 'nan, e -kɔlaman -a 'leji bɔladi -a dɪ. -Te ka ya 'wɪnun zɪε -a drɛnan bε, 'ka -kopa -kɔan -dan. En ka -kɔan Bali nɛn lou "bε -yee 'nɛnnun -a. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali "yi "dra minnun nɛn wa'a min 'tɔ "yi 've dɪε -wɛlε, εn e "yi "dra nyannɛnɔn lε. <sup>36</sup> -Yee "wεan 'ka 'ci 'e 'kɔn "yi "le zɪ 'ka "tɪ Bali ci cɪ "yi "bε -yee 'wɪ 'zɔ.»

*Zozi-srunɔn 'ka min 'tɔ 'tεa dɪ*  
(Mt 7.1-5)

<sup>37</sup> «Te 'ka min 'tɔ 'tε dɪ, "tɔgɔ tɔ nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bε, 'e tin -tε 'ka da! Te 'ka 'wɪ bɔ min man dɪ, "tɔgɔ tɔ nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bε, 'e 'wɪ bɔ 'ka man! 'Ka 'wɪ 'cε min lε, -e Bali 'e "cee 'wɪ 'cε! <sup>38</sup> 'Ka fε -nɔn min lε, -e Bali 'e "cee 'nɔn! Bali -a faa 'coun -e 'e -sɛn 'ka 'man sɔ -ji. Zɪ i 'wɪ dra 'i bɔεzan -tɔ -va bε, -a da nɛn Bali "yie "dra.»

<sup>39</sup> En Zozi 'wɪ 'tɔ 'vɪ -wɛlε -kɔnnɛn "ji. E 'nan: «Yie 'wizan 'ka -si kɔnman 'e bɔεzan yie 'wizan lε dɪ, -te 'bε "cεε dɪ, o "flinɔn -tεa "klu -ji. <sup>40</sup> En min nɛn e cɪ 'wɪ -tranlanan "bε, ya'a 'mlian 'wɪ "paazan da dɪ, 'pian min nɛn e 'wɪ 'tɔ tɪglɪ bε, e dra "le min nɛn e 'wɪ paa "ji "bε -yee 'wɪ 'zɔ.

<sup>41</sup> -Mε "le "wεan nɛn i yiba -flunɛn ye 'i bɔεzan -tɔ yie -goei, te 'i 'bɔ 'le vε nɛn yiba -dan 'bɔ cɪ 'bε 'ci bε, yi'a 'bε 'ye dɪ? <sup>42</sup> 'I 'bɔ nɛn yiba -dan a 'i 'yie -goei te yi'a 'ye dɪε, -mε "le "wεan nɛn yie ve 'i bɔεzan lε 'nan: <'An "bɔɪ, 'i 'tɔ -e 'an yiba -flu 'si 'i 'yie -goei!> - Blɔzan, 'i yiba 'si 'i 'yie -goei 'e 'flin 'vaa, -e 'i fɛnan yɪ 'wein. "Bε -sru i

-kɔlaman yiba -flu 'sidɪ -a 'i bɔεzan -tɔ yie -goei.»

*Yiba 'kpa 'lee yiba -wɪdɪ*  
(Mt 7.16-20)

<sup>43</sup> «Yiba 'kpa 'ka 'baa yiba "bεwɛlε 'wɪdɪ "a dɪ! En yiba -wɪdɪ 'ka 'baa yiba "bεwɛlε "yi "a dɪ. <sup>44</sup> O yiba -tɔa 'e 'blɔ man, kɔɔ kaa -tɔa 'nan wa'a -lomin 'naan -tɛin "man dɪ, εn wa'a -wɛn bεwɛlε 'naan "trɔɛn 'fɔn lei man dɪ.

<sup>45</sup> Min nɛn -a ci wɪ a "yi "bε, -a 'le nɛn 'wɪ "yi bɔala. En min nɛn -a ci wɪ a -wɪdɪ "bε, -a 'le nɛn 'wɪ 'wɪdɪ bɔala. -Yεε cɪ 'nan, 'wɪ nɛn 'e fadi min ji bε, -yεε bɔala min 'le.»

*Zozi-srunɔn tɪglɪ*  
(Mt 7.24-27)

<sup>46</sup> «-Mε "le "wεan nɛn kaan laabo Minsan, Minsan, 'pian 'wɪ nɛn maan ve 'cεε bε, te ka'a dra dɪ?

<sup>47</sup> Min nɛn e drε 'an -sruzan 'a, te yaan wei maan, εn e 'ta wɔla "da "bε, an "ta -a -kɔnman 'cεε. <sup>48</sup> E ya "le min nɛn e "ta 'yee 'kɔn -tɔa, yaa -klu cεɛn 'e trɔdɪ, εn yaa -pɔ -fɔ 'pleblε bε, -yee 'wɪ 'zɔ. -Te 'yi 'fa, 'yi nɛn e "yro "bε, ya'a 'kɔlaman 'kɔn zɪε -a -widɪ -a dɪ, kɔɔ e ya 'e 'tɔdɪ -kli. <sup>49</sup> 'Pian min nɛn yaan wei 'man, εn ya'a 'ta wɔlεa "da "dɪε, -a san a "le min nɛn e 'kɔn 'trɔa nyɛn va, εn ya'a -pɔ -fɔlε 'trε 'ji dɪε, -yee 'wɪ 'zɔ. Zɪ 'yi 'fa bε, e wεɛn "man, εn 'kɔn zɪε e -wi 'nun. E wiila 'nan "fo.»

**7**

*Rɔm min nɛn 'sounjanun tazan 'a bε e pli Zozi man*

(Mt 8.5-13; Zan 4.46-54)

<sup>1</sup> Zɪ Zozi cεɛn 'wɪ tin 'badɪ man minnun lε bε, εn e -kɔ Kapanamo.

<sup>2</sup> 'Sounjanun tazan -le nɔan -tɔ man "yaaman 'fla zɪε -a da. -A -kadɪ -fɔla tɔ, εn -a tazan 'bɔ -a ye "yi 'kpa tɪglɪ.

<sup>3</sup> Zɪ e Zozi 'le 'wɪ 'man bε, εn e Zuif min ceje -mienun 'pa 'sia "va, 'nan 'e 'ta 'yee nɔan 'beli. <sup>4</sup> Minnun zɪε o -kɔ, εn o 'bɔ Zozi man. O kɔala "man -a trɔ 'badɪ -a. Waa 'vɪ -yre 'nan: «'Sounjanun tazan 'labε, e ya "le 'i 'wɪ

zɪe -a drɛ -yrɛ. <sup>5</sup> E -cee 'lɛglɔn ye "yi, en -yɛɛ 'kʊe cin yɪ 'kɔn 'tɔ.» <sup>6</sup> En Zozi 'kʊdɪ 'sia 'o 'vale waa.

"Yɛɛ -pli 'sounjanun tazan zɪe -yee vɛ -nan "srɔn "bɛ, en min zɪe e beenun 'pa 'sia 'nan 'o vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, te 'i 'fli "koe "nyan dɪ! An 'ka min nɛn i -wlamlan -yee 'kuin bɛ -a dɪ, kɔɔ Zuif min "cɛɛ 'maan dɪ. <sup>7</sup> 'Wɪ zɪe -yee "wɛan nɛn ma'an 'fli yɪlɛ tɪglɪ -e 'an 'lɔ 'i 'va 'an 'bɔ 'a dɪ. 'Pian an ya "vale 'i 'wɪ 'tʊ vɪ -e 'mɛn nɔan 'e 'beli. <sup>8</sup> Kɔɔ 'an 'bɔ 'gʊɛ, 'an 'tanɔn 'bɛ 'an "paala, en 'mɛn 'sounjanun bɛ mɛɛn o "paala. -Te maan 'vɪ -a -tʊ lɛ 'nan: <'I 'kʊ, -e 'e 'kʊ. -Te maan 'vɪ -a pee lɛ 'nan: <'I 'ta, -e 'e 'ta. -Te maan 'vɪ 'mɛn nɔan lɛ 'nan: <'I 'wɪ 'gʊɛ -a drɛ bɛ, yaa dra.»

<sup>9</sup> 'Sounjanun tazan -le 'wɪ nɛn yaa 'pa 'e beenun 'le bɛ, zɪ Zozi -a 'man bɛ, yaa 'kan. -A -nan nɛn 'e man lila minnun "kaga nɛn o -kɔla -a -sru "bɛ o da, en e 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'nan, Izrael 'nɔn 'va bɛ, ma'an min -tʊ yɪlɛ te e yi -tɛala Bali da tɪglɪ zɪe dɪ.»

<sup>10</sup> Minnun nɛn 'sounjanun tazan o 'pa 'sia bɛ, "wɛɛ li 'o da "kɔnnɛn "bɛ, te -cɛ 'si nɔan zɪe -a man "fo.

### *Zozi min -kadɪ -tʊ fʊw*

<sup>11</sup> "Bɛ -sru en Zozi 'kʊ 'fla 'tʊ nɛn waa laabo Naen bɛ -a da. -Wɛɛ kʊ 'o 'vale 'e -srunɔn 'lee minnun "kaga "a. <sup>12</sup> Zozi "ɛ vɪnan 'e -pli 'fla zɪe -a man -klɔn -kpɛin "srɔn "bɛ, te o "ta -kɔ min -kadɪ -tʊ -a -yrɛ da. -Cale lɪmɔn -tʊ -le 'nɛn -tɔwli "nɛn yaa -ya bɛ, -nyrɛn. Flanɔn "kaga 'lee -cale 'bɔ 'bɛ cɪ -kɔnan. <sup>13</sup> Zɪ Minsan lɪ zɪe -a 'yɪ bɛ, -a nyrinda -sɛn "da, en e 'nan -yrɛ 'nan: «Te 'i 'wʊɔ dɪ!»

<sup>14</sup> -A -nan nɛn Zozi pli 'e 'lɛ, e klɛ -planɛn man. En minnun nɛn -planɛn 'bɔ cɪ o -win -ji bɛ, o -tɔ. En Zozi "e 'nan: «-Gobonɛn, 'an 'bɔ "e 'yɪɛ 'nan, 'i 'wluɔn lou!» <sup>15</sup> Min -kadɪ zɪe e wluɔn lou, en e 'wɪdɪ 'sia. En Zozi "e 'nan -a "bʊ "lɛ 'nan: «'Yɪɛ 'nɛn nɛn 'gʊ.»

<sup>16</sup> Nyɛn minnun pɛɛnɔn cɛɛn, en o Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia 'nan: «Bali 'lewei vɪzan -dan 'bɔla -kaa 'va, en "nyian, Bali -ta 'palɛ 'yee minnun va.» <sup>17</sup> 'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ zɪe, e fuila "man Zude 'lɛglɔn 'lee 'e "srɔn 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.

*Min -batize drɛzan Zan minnun 'pa 'sia Zozi 'va*

*(Mt 11.2-19)*

<sup>18</sup> En Zan -srunɔn 'kʊ 'wɪ zɪe -a 'sinan 'palɛ Zan lɛ. 'E -srunɔn "fli laabu, <sup>19</sup> en e o 'pa 'sia Minsan -va. E 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka laabu -yrɔ 'nan, -yɛɛ cɪ min nɛn kʊa 'man 'nan e -taa "bɛ -a, -baa 'kʊ min pee man -pɛn tian?»

<sup>20</sup> Zɪ o 'bɔ Zozi man bɛ, en o 'nan -yrɛ 'nan: «Min -batize drɛzan 'kʊ 'pa 'sia 'i 'va, 'nan -e 'kʊ laabu 'i 'lɔ 'nan, min nɛn kʊa 'man 'nan e -taa "bɛ, -nyrɛn 'yia, -baa 'kʊ min pee -pɛn?»

<sup>21</sup> Tʊ 'bɔ zɪe -a wlu bɛ, te Zozi man "yaa 'nɔn "kaga beli, en e -cɛ -tɛnɔn "kaga beli, en e -yʊ -wliɪdɪ "pin min "kaga -sru, en e yɪɛ 'winɔn "kaga yɪɛ 'lɛ 'sʊ. <sup>22</sup> Zozi "e 'nan Zan -le 'pasianɔn zɪe -wlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn -kaa -nan 'yɪ 'lee 'wɪ nɛn -kaa 'man bɛ, ka 'kʊ -a 'sinan 'pa Zan lɛ. 'Ka vɪ -yrɛ 'nan: Yɪɛ 'winɔn yɪɛ 'lɛ 'sʊ, "tun "bʊnɔn 'ta 'wʊ, -kogobe 'si -kogobe 'tɛnɔn man, "trɔɛn "winɔn "trɔɛn 'lɛ 'sʊ, en minnun nɛn o kaa bɛ o fuɔ, en 'yalɛ -tɛnɔn Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'man. <sup>23</sup> En "nyian bɛ, min nɛn e yɪ -tɛra an da en -a -pɛ -sru 'ka tɔalɛ 'mlɔnmlɔn dɪɛ, Bali -le -fɛa a -a san man.»

<sup>24</sup> Zɪ Zan -le 'pasianɔn 'kʊ bɛ, en Zozi Zan 'bɔ 'le 'wɪ vɪdɪ 'sia minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Mɛ "lɛ "wɛan nɛn ka -kʊ Zan -nanjenlɛ "bui "da? -Cɛan nɛn fulɔ cɪ -a nyɔɔnnan bɛ, -a -nanjennan "cɛɛ ka -kʊ dɪ. <sup>25</sup> En -mɛ "lɛ "wɛan nɛn ka -kʊ "mɛn? Min nɛn e sɔ fɛnyian 'wʊ 'e da bɛ, -a -nanjennan "cɛɛ ka -kʊ dɪ. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan minnun nɛn o sɔ fɛnyian wo 'o da, te 'o 'cɪ 'sɔ wɪnun dra "lala -a bɛ, o -nyɛanla mingɔnnɛn -le 'kuin. <sup>26</sup> 'Ka 'cɪ nrɔn 'nan Bali

'lewei vızan nen -yee "wəan nen ka -  
kɔ. 'Wɪ 'kpa nen! 'Pian maan ve 'cɛɛ  
'nan, Zan -dan 'mlian Bali 'lewei  
vızan da. <sup>27</sup> Kɔɔ e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ  
Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan:  
An 'mən min -tɔ -tɔala 'i 'lɛ,  
-yɛɛ 'i 'lɛ si dra.»

Min nen Bali -a 'vɪ bɛ Zan nen.  
<sup>28</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'trɛda blamin  
-tɔ -dan 'ka 'mlian Zan da dɪ.  
'Pian minnun nen o ya Bali -le  
mingɔnnən trɛdavɛ -a bɛ, o va min  
"wɛnnən -dan "mlian Zan da.

<sup>29</sup> Minnun pɛɛnən Zan wei 'man  
"yi. ɛn 'sukɔlɛ 'sinɔn "nyian "o wei  
'man "yi. O pɛɛnən zɪɛ, waa -tɔ 'o 'fli  
-a 'nan, Bali -le tin a 'nɔnnən, ɛn Zan  
o -batize drɛ. <sup>30</sup> 'Pian Farizen 'nɔn  
'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'ka 'wɪlɛ 'wɪ nen  
Bali -a "vale 'e dra -wɛlɛ "bɛ -a man  
dɪ. -yee "wəan wa'a 'wɪlɛ "man -e  
Zan 'e o -batize drɛ dɪ.»

<sup>31</sup> ɛn Zozi "e 'nan "nyian 'nan:  
«-Tɪ man nen an -naɔɔnɔn -  
kɔɔnman, ɛn -tɪ nen waa 'sia? <sup>32</sup> O  
ya "le 'nan nannannun nen o ya  
srɔan -tɛnan -guada bɛ, -wee 'wɪ 'zv.  
-A -mienun -a ve 'o bɔɛnun lɛ 'nan:  
«Kɔ -pɔ -tɛ 'cɛɛ, 'pian ka'a 'tanlɛ dɪ.  
"Drenun nen o min -wulo -man -  
taa "bɛ kɔa -fɔ 'cɛɛ, 'pian ka'a 'wɔlɛ  
dɪ.» <sup>33</sup> Fɛ nen maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ ci 'nan  
zɪ min -batize drɛzan Zan -ta bɛ, e fɛ  
'sɔn, ɛn ya'a -wɛn mlinlɛ dɪ, ɛn kaa  
'vɪ "man 'nan: «-Yɔ -wɪdɪ "a -sru.»  
<sup>34</sup> 'Bɛ nen 'gɔvɛ 'an 'bɔ Blamin -pɪ -ta,  
"an "fɛ -ble, "an "wɛn -mlian, ɛn ka  
'vɪ 'an man 'nan: «Fɛ -blɪ -lagu nen  
'maan, ɛn -wɛn -tezan nen 'maan, ɛn  
'sukɔlɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn  
bɛɛ nen 'maan.» <sup>35</sup> 'Pian minnun  
nen o drɛ Bali -le 'nɛnnun -a bɛ, -  
wɛɛ Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -ci -kɔɔnman.»

*Zozi 'kɔ Farizen min Simɔn -va*

<sup>36</sup> Farizen min -tɔ nen waa laabo  
Simɔn bɛ, e Zozi trɔ 'ba 'nan 'e 'kɔ  
fɛnun -blɪ 'e 'va. Zozi wla Farizen  
min zɪɛ -yee 'kuin ɛn e -nyran fɛnun  
-sru. <sup>37</sup> Limɔn -tɔ nen e -kɔnnən -  
wɛɛman 'fla zɪɛ -a da bɛ, yaa 'man  
'nan Zozi a fɛnun -blɪnan Farizen  
min zɪɛ -yee 'kuin. -A -nan nen e -ta  
-kɔlɛ -tɔ nen waa -ci 'bɔ "le -pɔ -zv bɛ  
-a. E ya 'e fadɪ 'nyrɔn nen -a -koei "a

'nɔnnən, ɛn waa wo min man bɛ -a.  
<sup>38</sup> E -tɔ Zozi 'cɛin "srɔn, ɛn e -wɔdɪ  
'sia te -a yɪɛ yi -sɛan Zozi 'cɛin -da.  
E -sɛan "da te yaa bɔɔman 'e 'wulo  
'jɛ "a, te yaa cɛin 'bɔ lɛaman 'e man.  
"Bɛ -sru ɛn e 'nyrɔn 'bɔ 'sɛn -a cɛin  
-da.

<sup>39</sup> Zɪ Farizen min Simɔn 'bɔ 'wɪ  
zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn 'e 'ci "nrɔndɪ  
'sia 'nan: «"Te min 'labɛ Bali 'lewei  
vızan nen bɛ, "te lɪ nen e kɛɛ "man  
'labɛ yaa -tɔa 'nan 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan  
nɛn.»

<sup>40</sup> ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:  
«Simɔn, an ya "vale 'an 'wɪ 'tɔ ve  
'yɪɛ.»

ɛn Simɔn "e 'nan: «Bali -le 'wɪ  
"paazan, 'an "trɔɛn "a 'yɪɛ.»

<sup>41</sup> -A -nan nen Zozi "e 'nan -yrɛ  
'nan: «Min -tɔ 'bɛ "lala 'fɛ min "fli "lɛ.  
Min -tɔ "e 'si -kpi yaa tɔ, ɛn min -tɔ  
"e 'si -kpi fu. <sup>42</sup> Zɪ fɛ -tɔ 'ka -wɔlɔ -e 'o  
-yee "lala bɔla dɛ, ɛn e "lala zɪɛ -a 'cɛ  
o "flinɔn lɛ. Min "fli zɪɛ o yɛi "bɛ, -tɛ  
min nen e "lala 'fɛ -wɛlɛ "bɛ -a ye "yi  
"bɔɔ? 'I vɪ 'mɛn.»

<sup>43</sup> ɛn Simɔn "e 'nan -yrɛ 'nan:  
«"Mɛɛn 'ji "le 'nan, min nen e "lala  
"kaga 'cɛ -yrɛ "bɛ -a san nen.»

ɛn Zozi 'a 'vɪ Simɔn lɛ 'nan: «Yia  
-tɛ.»

<sup>44</sup> -A -nan nen Zozi 'e 'man lila lɪ  
zɪɛ -a da. E 'nan Simɔn lɛ 'nan: «Lɪ  
'gɔvɛ yia ye? An wla 'yɪɛ 'kuin, yi'an  
cɛin -man "foe yi -nɔnlɛ dɪ. 'Pian  
"yaan cɛin -man foe 'e yɪɛ 'yi 'a, ɛn  
yaa man bɔɔ 'e 'wulo "jɛ "a. <sup>45</sup> Yi'a  
-atu -tɛɛ 'an man dɪ. 'Pian -yee vɛ  
bɛ, zɪ an wla paan 'i 'va 'gɔvɛ, ya'a  
tian 'flinlɛ 'an 'cɛin lɛadɪ -a 'e man  
dɪ. <sup>46</sup> Yi'a 'nyrɔn 'sɛnlɛ 'an 'win -ji  
dɪ. 'Pian "e 'nyrɔn nen -a -koei "a  
'nɔnnən bɛ -a -sɛn 'an 'cɛin -da. <sup>47</sup> -  
Yee "wəan maan ve 'yɪɛ 'nan, Bali -  
yee 'wɪ 'wɪdɪ fui. ɛn lɪ 'bɔ -a -ci kɔɔn  
'an yɪdɪ "yi -dan zɪɛ -a. Min nen Bali  
-yee 'wɪ 'wɪdɪ "wɛnnən fui bɛ, min  
zɪɛ ya'a yɪdɪ "yi -dan ci kɔɔnman  
Bali lɛ dɪ.»

<sup>48</sup> ɛn Zozi "e 'nan lɪ zɪɛ -yrɛ 'nan:  
«Bali 'yɪɛ 'wɪ 'wɪdɪ fui.»

<sup>49</sup> Minnun nen o cɪra waa fɛnun  
-sru "bɛ, "o 'ci "nrɔndɪ 'sia 'nan:



«Min 'labε, -tu nen? En 'bε -kɔlaman blamin -le 'wɪ 'wɪdɪ "fuidɪ -a?»

<sup>50</sup> En Zozi 'a 'vɪ "nyian lɪ zɪε -yrε 'nan: «'Yie yi -teradɪ Bali da 'i 'si 'wɪ 'ji. 'I 'fɔ -trɔɔ.»

## 8

### *Lumɔnnun -kɔla Zozi -sru*

<sup>1</sup> "Bε -sru en Zozi 'kɔ 'fla -dandan 'lee 'fla "wɛnwɛnnɛnnun da, te e -ko Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -a -yee mingɔnnɛn -blɪdɪ da. -Wɛε ci 'o 'vale 'e -srunɔn 'fuda "fli "a. <sup>2</sup> En lumɔn -mienun nen e -yɔ -wɪdɪ: "pin o -sru, en e -cε 'si o man bε o -kɔlɔ Zozi -sru "nyian. Mari nen waa laabo Madala bε e ya o va. Zozi -yɔ -wɪdɪ 'sɔravli "pin lɪ zɪε -a -sru. <sup>3</sup> En lumɔn -tu nen waa laabo Zanen bε e ya "nyian o va. Lɪ zɪε -a -sran 'tɔ nen Suza, -yεε yie -tɔa Erodɪ -le 'kɔn 'va. En lumɔn -tu waa laabo Sizanen bε e ya o va "nyian, 'lee lumɔn -mienun nen o 'pa Zozi 'lee 'e -srunɔn 'va 'wee fɛnun -a bε -wɛε ci.

*'Saa 'fɔzan man -kɔnnɛn*  
(Mt 13.1-9; Mk 4.1-20)

<sup>4</sup> Yi -tu da bε minnun "kaga "ta Zozi 'va. O 'si 'fla 'tɔdɔ pɛɛnɔn da, en o -ta. En Zozi 'wɪ "paadɪ 'sia o ji -kɔnnɛn "ji. Yaa 'vɪ -wɪε 'nan:

<sup>5</sup> «Min -tu 'bε 'kɔ 'yee 'saa 'fɔlε. "Yεε 'saa 'wɛɛn bε, -a 'wɪε plɔɛn 'sran -si man. Minnun taanla "da, en "lomannun -ta, waa bli. <sup>6</sup> -A 'wɪε -mie -sran puo da. "Yεε 'bɔ bε, en e -ka, 'yi 'ka "man "dɪ -le "wɛan. <sup>7</sup> -A 'wɪε -mie -sran fɛnan nen -tɛin -taa "bɔlε -a -nan. -Tɛin zɪε e 'tu, e blala 'saa man, en yaa -tε. <sup>8</sup> -A 'wɪε plɔɛn 'sran 'trε "yi "da. E 'bɔ, en e -sɛn "da. -A bε -tu 'wɪε a "man -yaa tu.»

En Zozi -a 'le 'sran -wɪε 'nan: «Min nen 'wɪ man 'trɛn "ci -a -wulo -man bε, -a san 'e man!»

*-Mε "le "wɛan nen Zozi 'wɪ tin 'ba -kɔnnɛn "ji?*

(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

<sup>9</sup> En Zozi -srunɔn -a laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «-Kɔnnɛn "nen yia -fɔ zɪε, -a -ci nen 'nɔn?» <sup>10</sup> En Zozi 'e 'nan -wɪε 'nan: «Kaa 'gɔε, 'ka lε nen Bali 'yee

'wɪ yɔɔdɪ nen 'e min "paala 'a bε -a -ci 'si. 'Pian minnun nen o 'ka 'an -srunɔn 'a dɛ, "o 'wɪ pɛɛnɔn maan -kɔnnɛn "ji. Bali -a drε zɪε 'nan -e 'o fε -nanjɛn, te wa'a -kɔnnɛn 'ye dɪ, en -e 'o 'wɪ man, te wa'a -ci maan dɪ.»

*Zozi 'saa 'fɔzan man -kɔnnɛn "ci*  
*'vɪ*  
(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

<sup>11</sup> En Zozi "e -wɪε 'nan: «-Kɔnnɛn "nen maan -fɔ bε, -a -ci nen 'gɔ: 'Saa 'wɪε bε -yεε ci "le Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'le 'wɪ 'zɔ. <sup>12</sup> Min -mienun -le vɛ bε, 'wɪ nen e 'bɔ 'saa 'wɪε nen e -sran -si man bε -a man bε, -yεε bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn maan, 'nun tɔɔn -e Satan 'e 'ta -a 'si o ji. Kɔɔ e 'ka "vale 'o 'ta wɔla "da -e 'o 'si 'wɪ 'ji dɪ. <sup>13</sup> Min -mienun -le vɛ bε, 'wɪ nen e 'bɔ 'saa 'wɪε nen e -sran puo da bε -a man bε, -yεε bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn maan, 'nun tɔɔn o "we "man ci "nrandɪ -a. 'Pian wa'a tɔε -e -a "sɛin 'e 'kɔ -kɔɔbli dɪ. O yi -tɛala "da tu "wɛnnɛn 'a, 'pian -te 'wɪ 'tɔndɔn bɔdɪ 'sia o man bε, tɔɔn -e 'o 'si Bali -sru. <sup>14</sup> Min -mienun -le vɛ bε, 'wɪ nen e 'bɔ 'saa 'wɪε nen e -sran fɛnan nen tɛin -taa "bɔlε bε -a -nan bε -yεε bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn maan, o "we "man. Minnun zɪε 'o 'ci "nrandɪ "siala 'trɛda fɛnun "kaga "da. Fɛ yɪdɪ o see "paaman. O ya "vale fɛ pɛɛnɔn 'e drε -wee vɛ -a. 'Wɪ zɪε -yεε -si -tɔa Bali wei lɔ, -e 'e vɪlε 'e 'nyranman 'pa o man dɪ. <sup>15</sup> Min -mienun -le vɛ bε, 'wɪ nen e 'bɔ 'saa 'wɪε nen e -sran 'trε "yi "da bε -a man bε, -yεε bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn maan 'o 'ci 'fɪdaa 'a. Waa paala 'o 'ji te o 'ta wɔla "da -e -a "nen 'e bɔla.»

*-Kannɛn man -kɔnnɛn*  
(Mk 8.21-25)

<sup>16</sup> "Bε -sru en Zozi "e 'nan -wɪε "nyian 'nan: «Min 'ka -kannɛn 'fɔa "nen 'vaa -e 'e yɔɔ fε -tu -a dɪ, -te 'bε "cɛε dɪε, -e 'e yɔɔ nyinnan 'dave wlu dɪ. 'Pian yaa -tɔala fɛnan 'wein da, 'nan -e minnun nen o -wɪlamlan

'yee 'kuin bε, 'o -san yι. 17 Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, fε -tv 'ka 'fo 'e yɔɔdi -trilii, -e 'e vile 'e bɔla 'ji dι. En 'wι yɔɔdi -tv "ka -e 'o vile 'o man fεnan 'wein da dι. 18 'Wι nεn maan ve 'cεε bε, 'ka "trɔɛn "tɔ -yrε 'kpa tɔgl! Kɔɔ min nεn yaa 'pla 'e 'ji bε, -a san lε nεn maan "paa "da "nyian. 'Pian min nεn ya'a 'palεa 'e 'ji dε, -a "tiennεn nεn -yrɔ "bε, waa "sia -yrɔ.»

*-Ti nεn Zozi -a "siala 'e dri 'a?  
(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)*

19 En Zozi "bv 'lee Zozi "bɔnun -ta. 'Pian minnun "kaga "le "wεan wa'a -kɔlale -plidi -a Zozi "srɔn "dι. 20 Tɔɔn en minnun -a 'vι Zozi lε 'nan: «'I "bv 'lee 'i "bɔnun a bei, o ya "vale 'wei 'man ye.»

21 En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Minnun nεn, o Bali wei maan, te o 'ta wɔla "da "bε, -wεε cι 'an "bv "a, en -wεε cι 'an "bɔnun -a.»

*Zozi fulɔ 'pleble 'tv ta -tɔ  
(Mt 8.18, 23-27; Mk 4.35-41)*

22 Yi -tv da bε, Zozi 'fɔ -klv -tv -ji 'o 'vale 'e -srnun 'a, en e 'nan -wle 'nan: «-Kaa kv 'yi -sru.» En o -si 'sia. 23 "Wεε -kɔn -kɔnan 'yi yie da bε, en yi -fɔla Zozi da. Tɔɔn fulɔ 'pleble 'tv "fεendi 'sia 'yi zιε -a yie da, en 'yi 'sendi 'sia 'klv -ji. 'Wι nεn e 'bɔ o man bε, e ya 'pleble.

24 -A -nan nεn -a -srnun -pli "man, en waa fuɔdi 'sia. Waa 'vι -yrε 'nan: «'Kv 'san! 'Kv 'san! 'I 'fuɔ! 'Kv 'nan cεen 'nyandi man.»

En Zozi wluan, e paan fulɔ 'lee 'yi da 'pleble. 'Nun tɔɔn fulɔ "fεendi -ta "tra, en 'yi 'ta "tra. En fεnan -tɔ flu.

25 "Bε -sru en Zozi 'a laabv 'e -srnun 'lɔ 'nan: «'Ka 'a yi tεala 'an da dɔv?»

'Wι nεn Zozi "sia -a drean bε, e o cεen nyen -a, en e o 'lebo "fɔ. Waa laabudi 'sia 'o cin lɔ 'nan: «-Mε "sv -man min 'bε cι zιε? Yaa 'vι fulɔ 'lee 'yi lε 'nan, 'o 'ta -tɔ, en waa wei 'man "yi.»

*Zozi min nεn -yv -wliɔ "cι -a -sru  
'bε -a beli  
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)*

26 Zozi 'lee 'e -srnun Galile 'yi cεen 'ji, en o 'bɔla Geraze 'nɔn 'le 'leɔlɔn 'ji. Geraze 'leɔlɔn 'lee Galile 'leɔlɔn a 'o cin yra 'sεzε, 'pian 'yi 'bε o "cεan 'e cin man. 27 Zi Zozi 'si -klv -ji, e sɔɔnla "tra "bε, en 'fla zιε -a da min -tv -ta -a 'lε. Min zιε -yv -wliɔ "kaga "a -a -sru. -A -nan 'mɔn 'kpa te ya'a sɔ wo 'e man dι, en ya'a 'nyian 'kuin dι, 'pian e nyian min -yrε da. 28 Zi e Zozi 'yi bε, en e paan. E "po sɔɔn Zozi 'wlu, en yaa 'vι -yrε wei 'pleble 'ji 'nan: «Zozi, 'yie -mε "wι nεn 'an man? Bali nεn min ta lou "bε -a -pι nεn yia, maan -tɔa zi. 'I yra 'si, te 'i 'tε 'pa 'an da dι!» 29 Zozi a -a vɔnan -yv -wliɔ "lε 'nan, 'e 'si -a -sru. -Yee "wεan nεn e 'wι zιε -a 'vι.

Min zιε -yv -wliɔnun a -a -sru -a -nan 'mɔn. Minnun -a -pe -yruman -bulale baa -a, -e 'o -bulale -fɔ -a cein -man. 'Pian e baa zιε -a "cεenman 'e man, -e -yv -wliɔnun 'o 'kv -a "bui "da.

30 Zozi -a laabv -yrɔ 'nan: «'I 'tɔ nεn 'nɔn?»

En e 'nan Zozi lε 'nan: «'An 'tɔ nεn -kuli 'pa 'tv.»

-Yv -wliɔ "kaga "nεn -a -sru, -yee "wεan nεn e 'wι zιε -a 'vι.

31 -A -nan nεn -yɔnun 'bɔ toba -fɔdi 'sia Zozi lε 'nan: «'I yra 'si, te 'i 'tɔ 'kv man 'nan 'kv 'kv -klu nεn -a 'leda "ka "dε, -a -ji dι.»

32 Tv zιε -a wlu bε, te 'sru 'pa 'tv a 'e 'blunan o "srɔn "pɔn -tv da. En -yv -wliɔnun -a 'vι Zozi lε 'nan: «'I yra 'si, 'i 'kv 'pa 'sia 'srnun nεn 'labε o va -e 'kv 'fɔ o -sru.» -A -nan nεn Zozi 'si -nɔn -wle, en o -kv. 33 -Yv -wliɔnun 'si min zιε -a -sru, en o -fɔ 'srnun -sru. 'Srnun 'bɔ flan 'sia pɔn 'sean man zia, en o pεenɔn 'sen 'yi 'va, te 'yi o -tεman.

34 Zi 'sru -sru "pinnɔn 'wι zιε -a -nan 'yi bε, o -tε -ji flan -a. O -kv -a -nan 'sinan 'palε 'fla 'lee fei -paannun da. 35 -A -nan nεn minnun -kv 'wι nεn e dre bε -a -nan yile. O 'bɔ Zozi man, en o min nεn -yɔnun 'si -a -sru "bε, -a 'yi. Sɔ a "da 'e wɔdi, en e ya 'e -nyrandi Zozi 'cein -man,

te -a ta 'si. Zı o 'wı zıe -a -nan 'yı be, "klan -sen o ji. <sup>36</sup> Minnun nen 'wı zıe e dre o yie man be, zı e dre 'löö en -yü -wlıdı 'si min zıe -a -sru "be, waa -nan 'sinan 'pa -wle. <sup>37</sup> -A -nan nen Geraze 'nön "kaga toba -födı 'sia Zozi le 'nan, 'e 'si 'wee 'leğlön 'ji. Köö 'wı nen Zozi -a dre be "klan -dan -sen o ji. En Zozi 'fö -klü -ji, 'nan -e 'e 'li 'e da.

<sup>38</sup> Min nen Zozi -a beli be e 'nan Zozi le 'nan: «'I yra 'si, 'köe 'ko 'yia!» 'Pian Zozi "e -yre 'nan: <sup>39</sup> «-Cej! 'I 'kü 'yie "können, -e 'wı pëenön nen Bali -a dre 'yie be, 'i -nan 'sinan 'pa!» E -kü, en 'wı pëenön nen Zozi -a dre -yre "be, yaa 'sinan 'pa 'fla yei fe pëenön 'nan.

*Zairus 'lu 'lee lı nen e kle Zozi 'le sö man be*  
(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

<sup>40</sup> Zı Zozi 'li 'e da Galile 'leğlön 'ji be, e 'böla, te min "kaga "a -a -pennan. O -ta -a 'sile -sia. <sup>41</sup> -A -nan nen Zuif 'nön 'le cin yi 'kön 'tazan -tü nen, waa laabo Zairus be, e -ta Zozi 'va, e "po söön "wlu. E Zozi trü 'badı 'sia 'nan 'o 'kü -a 'yee 'kuin. <sup>42</sup> Köö -yee 'nen 'tüwli "a -kanan. 'Nen zıe lımön nen, en -a le a -fuda 'fiili.

En Zozi söönla -a -sru, te minnun -a -mean "man -pe pëenön da. <sup>43</sup> Minnun zıe o yei "be, lı -tü a -nan, -ce a "man. -Ce zıe e nyen -seanla "man, -a -nan le -fuda "fli 'bö. [E -dödrö dre "kaga "buv "le "wean, -yee "lala pëenön 'nyan -yru.] 'Pian -dödrö -tü 'ka -kolale -yee -ce zıe -a 'yile yıdı -a "fo "dı. <sup>44</sup> Lı zıe e pli Zozi man 'e koda zia, en e kle -yee sö 'lebo "man. 'Nun töön, nyen -srandı "man 'le 'tö.

<sup>45</sup> En Zozi 'a laabu 'nan: «-Tıe kle 'an man?»

Zı min -tü 'ka 'wıle dıe, en Pieri "e 'nan Zozi le 'nan: «Bali -le 'wı "paazan, min "kaga 'i 'si -fö, en minnun 'i -mean "man -pe pëenön da.»

<sup>46</sup> 'Pian Zozi "e 'nan: «'Wı 'kpa, min -tü kle 'an man. Maan -töa 'nan 'pleble 'tü 'bola 'an 'ji.»

<sup>47</sup> Zı lı zıe, yaa -tö 'nan, Zozi -a -können 'yı be, e nyööndı 'sia, en e -ta. E "po söön Zozi 'wlu. 'Wı nen e dre 'löö, en 'e kle Zozi man be, yaa 'vı minnun pëenön yie man. En e 'yee -ce -nyandı wı 'vı "nyian. <sup>48</sup> -A -nan nen Zozi "e -yre 'nan: «An 'lu, i yi -tera 'an da, -yee "wean nen i beli. 'I 'fü -tröö!»

<sup>49</sup> Zozi 'fü 'wı zıe -a vınan, en cin yi 'kön 'tazan Zairus -le "können 'pasiazan -tü -ta, en e 'nan Zairus le 'nan: «'I 'lu 'ka 'va. Te 'i Bali -le 'wı "paazan "koe "nyan "nyian dı.»

<sup>50</sup> Zı Zozi 'wı zıe -a 'man be, en e 'nan Zairus le 'nan: «Te 'i "klan dı. 'I yi -tera 'an da, -e 'e 'beli.»

<sup>51</sup> Zı o 'böla "können "be, Zozi 'ka 'wıle "man -e min -tü 'e -wla -a -sru 'kuin dı. 'Pian yaa -si -nön Pieri 'lee Zan 'lee Zaji 'lee 'nen "tı 'lee 'nen "bü "le 'nan 'o -wla. <sup>52</sup> Minnun nen 'kuin be, o pëenön a -wuonan, te o -pe a 'o 'win -ji. En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Te 'ka 'wuö dı! 'Nen 'göe ya'a 'kale dı, 'pian e ya yi -tenan.»

<sup>53</sup> Minnun -a see wödü 'sia, köö waa -töa 'nan e -ka. <sup>54</sup> 'Pian Zozi 'nen 'bö 'kun 'e 'pe -man, en yaa 'vı wei 'pleble 'ji 'nan: «'Nen, 'i 'wluan lou!» <sup>55</sup> 'Nun töön 'nen zıe e füv, en e wluan lou. Zozi "e 'nan, 'o fe -nön -yre 'e -bli. <sup>56</sup> 'Wı nen Zozi -a dre be, e 'nen "tı 'lee -a "bü 'kan. En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Te 'o 'wı zıe -a -nan see wö min -tü le dı.»

## 9

*Zozi 'e -srünön 'fuda 'fli 'pa 'sia 'flivli*

(Mt 10.1, 5-14; Mk 6.7-13)

<sup>1</sup> Zozi 'e -srünön 'fuda "fli "be o cin 'yı. E -koladı 'lee 'pleble -nön -wle 'nan -e 'o -yü -wlıdınun -pin minnun -sru, -e 'o -ce 'si minnun man. <sup>2</sup> E o 'pa 'sia 'nan 'o 'kü -a vı minnun le 'nan Bali -le mingönnen -blıdı 'bö, te o -ce "sia minnun man. <sup>3</sup> Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Te 'ka fe -tü 'sia dı! -Yee cı "le "tonyrin -le 'wı 'zö, en "le 'pada 'le 'wı 'zö, en "le -blife -le 'wı 'zö, en "le "lala -le 'wı 'zö. -A pëenön zıe, te 'ka -tü 'sia "fo "dı! En

te 'ka 'trale 'sia 'fli "di. <sup>4</sup> 'Køn nen 'ka wla 'ji 'nan o 'ka 'sia tigl bε, -a -ji nen 'ka 'fb, -e 'ka 'kødi 'e 'bø. <sup>5</sup> -Te ka 'bøla 'fla 'tv da, en -a -nannøn 'ka 'ka 'silæ dæ, en wa'a 'træn "tøle 'cæ dæ, 'ka 'si 'fla zæ -a da. 'Pian "cæ 'si 'fla 'bø da bε, 'ka 'cæin -man fuøn -koei "træa o da, -a -ci -køndi nen 'nan 'ka 'pε 'si -wee 'wɪ 'ji.»

<sup>6</sup> Zozi -srunøn 'fuda "fli zæ, o -kv. O ci 'flanun da, te o Bali -le 'wɪ 'nønøn ve minnun læ, te o -cæ "sia minnun man fε pæenøn 'nan.

*Erodi ci 'kla 'tra "di  
(Mt 14.1-2; Mk 6.14-16)*

<sup>7</sup> Erodi nen e Galile 'legløn "paala bε, 'wɪ pæenøn nen Zozi ci -a drænā bε yaa 'man. En zɪ kō 'e ci "nrøn bε, ya'a tōa dɪ. Kō min -mienun -a ve 'nan: «Min -batize dræzan Zan nen e -ka bε, -yεε fuv.» <sup>8</sup> En min plænnun -a ve 'nan: «Bali 'lewei vɪzan Eli nen 'li bε, -yεε 'ta 'e 'fli -kønlæ.» En min -mienun "o 'vɪ 'nan: «Bali 'lewei vɪnøn nen 'li bε, -a -tv 'bε fuv.» <sup>9</sup> 'Pian Erodi "e 'vɪ 'nan: «'An 'bø 'gυε, 'mæn minnun 'bε Zan -wulo cæen. En min nen an -yee 'wɪ maan 'gυε, -ti 'bε "mæn 'bε 'a?» -Yee "wεan Erodi -a man -wεedi 'sia 'nan 'e Zozi ye.

*Zozi -blfε -nøn min -kpi 'soolu læ  
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Zan 6.1-14)*

<sup>10</sup> Zozi 'le 'pasianøn 'fuda "fli "bε o 'li 'o da. En 'wɪ pæenøn nen, waa dræ bε, waa 'sinan 'pa Zozi læ.

"Bε -sru en Zozi 'kv o 'saza 'a 'fla 'tv nen waa laabo Bεzaida bε -a "srøn. <sup>11</sup> Min "kaga "o -kønān 'yɪ, en o -kōla Zozi -sru. Zozi 'ka o lile 'o da dɪ. E Bali -le mingønæn -blidi 'wɪ 'vɪ -wlε, en minnun nen -cæ ci o man bε, e -cæ 'si o man.

<sup>12</sup> Zɪ funninmlan "ta "paala bε, en Zozi -srunøn pli Zozi man. O 'nan -yrε 'nan: «'I vɪ minnun læ 'nan, 'o 'kv fei -paannun 'lee 'flanun nen -kogo 'gυε -a da, -e 'o -blfε 'lee nyinnan "nan 'yɪ. Kō fēnan nen -kaa ci 'gυε, min 'ka 'nyeanla 'nan dɪ.»

<sup>13</sup> En Zozi "e -wlε 'nan: «'Ka 'bø, 'ka 'blfε -nøn -wlε!»

En o 'nan -yrε 'nan: «'Kpōun 'soolu 'lee pō "fli "nen 'kv 'lō "cæ. I ya "vale 'nan, 'kv 'kv minnun "kaga 'labε o -blfε 'lō?» <sup>14</sup> Minnun nen -nan bε, -kløn mōn a 'o va -kpi 'soolu.

En Zozi -a 'vɪ 'e -srunøn læ 'nan: «'Ka o -nyran 'e cin da -fuba 'souzou.» <sup>15</sup> Waa dræla "da, en o pæenøn nyran. <sup>16</sup> Zozi 'kpōun 'soolu 'lee pō "fli zæ -a 'si, 'e yra -tō laji lou, en e Bali muo "fō. E 'kpōunnun "nen jεen, en yaa -nøn 'e -srunøn læ 'nan 'o -pli "minnun zæ o man. <sup>17</sup> O pæenøn -a blɪ, o 'kan. En -a -mie nen e -fv bε waa -te 'e cin da, e saannæn 'fa -fuda "fli.

*Min nen Zozi ci -a bε Pieri -a 'vɪ  
(Mt 16.13-20; Mk 8.27-30)*

<sup>18</sup> Yɪ -tv da Zozi a Bali trv 'banan 'e 'saza, te -a -srunøn a -a "srøn. En yaa laabv -wlō 'nan: «Minnun "o 'nan, -ti nen 'maan?»

<sup>19</sup> O -yrε 'nan: «Min plæn "o 'vɪ 'nan, min -batize dræzan Zan nen 'yia. Min -mienun "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪzan Eli nen 'li bε, -nyren 'yia. En o -mienun "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪnøn nen 'li bε, -a -tv 'bε fuv, -nyren 'yia.»

<sup>20</sup> En Zozi -a laabv -wlō "nyian 'nan: «Kaa "nun, "ka 'vɪ 'nan, -ti nen 'maan?» En Pieri "e -yrε 'nan: «'I ya Crizi nen, Bali -a 'pa 'sia -e 'e minnun 'si 'wɪ 'ji bε -a.»

<sup>21</sup> En Zozi 'wɪ 'pla -wlε 'klagla 'nan, te 'o 'wɪ zæ -a vɪ min -tv læ 'mlønmløn dɪ!

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandi -kanøn 'va wɪ vɪ  
(Mt 16.21-23; Mk 8.31-33)*

<sup>22</sup> Zozi 'a 'pla "da "nyian -wlε 'nan: «E ya 'e vidɪ 'nan, Blamin -pɪ 'e yra ye "kaga. En "nyian bε, min ce -jenun 'lee Bali -pannøn 'tanøn 'lee 'fluba 'ci vɪnøn -a dra 'o 'pela koda, en o Blamin -pɪ -tæa. -A yi yaagazan da -e 'e 'wluan -kanøn 'va.»

*Zozi -sru 'ta wvdi  
(Mt 16.24-28; Mk 8.34-9.1)*

<sup>23</sup> "Bε -sru en Zozi "e 'nan o pæenøn læ 'nan: «Min nen e ya "vale 'e dra 'an -sruzan 'a bε, 'e 'wɪ tv pæenøn

man yra yidi man, en 'e 'wɪ -kadɪ man yiba "plan da -e 'e -sɔɔnla 'an -sru. <sup>24</sup> Kɔɔ min nɛn e ci 'e 'ladɪ 'yee 'trɛda da bɛ, -yee 'trɛda -taa 'sile -yro. 'Pian min nɛn 'e 'pɛ 'si 'yee 'trɛda da "fo, en yaa -nɔn 'mɛn bɛ, -a san 'bɛ 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɛ -a ye. <sup>25</sup> -Te min 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'yɪ, en 'belidɪ 'si -yro "bɛ, -a -ci nɛn 'nɔn? -A -ci "ka "dɪ. <sup>26</sup> Min nɛn, 'yra -a -tɛa -a vidɪ -a 'nan 'e ya 'an -sruzan 'a bɛ, en -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'mɛn 'wɪ vidɪ min pee lɛ yra -a -tɛa "bɛ, Blamin -pɪ -yee vɛ yra -tɛa "nyian tɔ nɛn e -taa "man "bɛ -a man. E -taa 'e 'bɔ 'le 'tɛ 'san 'lee 'e "tɪ 'le 'tɛ 'san 'lee 'e "tɪ 'le 'pasianɔn 'le 'tɛ 'san da. <sup>27</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min -mienun a fɛ 'gʊɛ -a -nan bɛ, wa'a 'kaa 'vaa -e 'o -tɔ 'nan Bali mingɔnnɛn -blidɪ 'sia dɪ.»

*Zozi-srunɔn yaaga Zozi 'yɪ 'yee 'tɛ 'san wlu*

(Mt 17.1-9; Mk 9.2-10)

<sup>28</sup> Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ, -a -nan yɪ 'sɔra "bɛ -sru, en e Pɛrɪ 'lee Zan 'lee Zaji 'sia, en o -kɔ Bali trɔ 'balɛ pɔn -tɔ da. <sup>29</sup> E ya Bali trɔ 'banan, en -a yra liladɪ 'sia, en -yee sɔ drɛ 'fuvu 'yɪyɪ. <sup>30</sup> -A -nan nɛn 'o 'vale min "fli "a o -sɛɛ "wɔdɪ 'sia. Min "fli zɪɛ Moizi 'lee Eli nɛn waa. <sup>31</sup> Bali -le 'tɛ 'san o si -fɔ, en 'wɪ nɛn e "ta -daa "dre lɛ Zozi lɛ Zeruzalɛm bɛ, waa -nan wɪ vidɪ 'sia -yrɛ.

<sup>32</sup> Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te yɪ -fɔla Pɛrɪ 'lee min "fli "nɛn o -kɔ waa bɛ, o da "fo. 'Pian o fuvu en o Zozi 'yɪ Bali -le 'tɛ 'san wlu. En o min "fli 'yɪ "nyian 'o 'tɔdɪ -a "srɔn. <sup>33</sup> Minnun zɪɛ "wɛɛ 'si Zozi "srɔn "bɛ, en Pɛrɪ "e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'san, e drɛ 'wɪ "yɪ "a en -kaa ta 'gʊ. Kɔ segle pannen yaaga -tɔa. -A -tɔ a 'yie vɛ -a, -a -tɔ a Moizi -le vɛ -a, en -a -tɔ a Eli -le vɛ -a.» 'Wɪ nɛn Pɛrɪ -a 'vɪ bɛ, yaa 'vɪ 'e lei -sru.

<sup>34</sup> Zɪ Pɛrɪ a 'wɪ zɪɛ -a vɪnan bɛ, en "lolu -koei "trɔa o da. "Lolu -koei "a -trɔanan Zozi -srunɔn da "fo. -A -nan nɛn nyɛn o cɛɛn. <sup>35</sup> 'Nun tɔɔn wei -tɔ wu "lolu -koei 'bɔ 'va. E 'nan: «'An 'pɪ nɛn, maan 'si "va "bɛ, -nyɛn

"bɛ. 'Ka "trɔɛn "tɔ -a wei lɛ!» <sup>36</sup> Zɪ wei zɪɛ e wɪ bɛ, en Zozi 'fʊ 'e 'tɔwli. 'Wɪ nɛn Zozi -srunɔn 'a -nan 'yɪ bɛ, wa'a -nan sɛɛ wɔlɛ min -tɔ lɛ "fo 'vaa en Zozi 'kɔ laji dɪ.

*Zozi -yɔ -wli dɪ "pin 'nɛn 'tɔ -sru*  
(Mt 17.14-21; Mk 9.14-27)

<sup>37</sup> Zɪ tɔ cɛɛn bɛ, en o pɔn sɔɔn "ji. Min "kaga "ta Zozi 'sile -sia. <sup>38</sup> Minnun 'bɔ zɪɛ o yei "bɛ, min -tɔ -paandɪ 'sia. Yaa 'vɪ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, mɛin trɔ "baa, 'i 'mɛn 'nɛn 'gʊɛ -a -nanjen! -Yɛɛ ci 'mɛn 'nɛn 'tɔwli "a. <sup>39</sup> -Yɔ -wli dɪ "tɔ -taa "da, 'nun tɔɔn -e 'e -paandɪ 'sia. -Yɔ -wli dɪ 'bɔ -a "cɛan "da, te yaa 'le -pɔɛ bɔa. "Yɛɛ vɪnan 'e 'si "da "bɛ, te e 'tɛ 'pa "da "kaga. <sup>40</sup> Mɛin -srunɔn trɔ 'ba 'nan, 'o 'yɔ -wli dɪ zɪɛ -a -pin -a -sru. 'Pian wa'a -kɔlale -a dɪ.»

<sup>41</sup> En Zozi "e 'nan: «-Naagɔnɔn, 'cee yɪ -tɛradɪ Bali da "ka "dɪ. 'Ka 'wɪ 'wli dɪ "dra. Tɔ wɛa nɛn "nyian maan dra 'ka 'va? 'An "koe -nyaan 'ka man 'e "tun. 'I 'ta 'yie 'nɛn 'a 'gʊ!»

<sup>42</sup> Zɪ 'nɛn 'bɔ "ɛ -pli Zozi man bɛ, en -yɔ -wli dɪ -a -tria "tra. Yaa cɛɛn "da. 'Pian Zozi 'e yra 'tɔn 'tɔ -yɔ -wli dɪ "da, en e 'nan -yrɛ 'nan: «'I 'si 'nɛn 'gʊɛ -a -sru.» Zɪ Zozi -a beli bɛ, en e 'nan -a "tɪ 'le 'nan: «'Yie 'nɛn nɛn 'gʊ.» <sup>43</sup> Bali -le -dan 'lee -yee 'pleble min pɛɛnɔn 'kan.

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandɪ -kanɔn 'va wɪ 'vɪ 'nyian*

(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)

'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ, min pɛɛnɔn 'plo 'fʊ 'e 'fɔdɪ. -A -nan nɛn Zozi 'a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: <sup>44</sup> «'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gʊɛ -yrɛ 'kpa tɪglɪ! Minnun "ta -daa Blamin -pɪ -nɔnlɛ minnun lɛ -e 'o -tɛ.» <sup>45</sup> -A -srunɔn 'ka 'wɪ zɪɛ -a -ci man lɛ dɪ. -A -ci a 'e yɔɔdɪ -wɔ, 'dʊ -e 'o vɪlɛ 'o -ci man dɪ. 'Pian -a -ci laabɔdɪ "klan o -tɛ.

*-Tɛ ci Zozi -sruzan -dan a?*

(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)

<sup>46</sup> "Bɛ -sru -sa -tɔ -tria Zozi -srunɔn yei. -Sa zɪɛ -nyɛn 'nan, -tɛ ci o yei Zozi -sruzan -dan a? <sup>47</sup> Zozi 'a -kɔnnɛn 'yɪ -wɔ. -A -nan nɛn e

'nen "wennen 'tu 'si, yaa -tə 'e "srən,  
 48 en e 'nan -wle 'nan: «Min nen e  
 'nen "wennen 'gυ -a 'kun tigl 'mən  
 "wean bε, te 'an 'bə nen yaan 'kun  
 tigl. En min nen yaan 'kun tigl bε,  
 te min nen yaan 'pa 'sia 'trɛda bε, -a  
 'bə nen yaa 'kun tigl. Maan ve 'cεε  
 'nan, 'an -sruzan nen 'e 'fli drε 'nen  
 "wennen 'a bε, -a san 'bε cι -dan.»

*Min -tv -yv -wliđi "pin minnun -  
 sru*  
 (Mk 9.38-40)

49 En Zan "e 'nan Zozi lε 'nan: «Bali  
 -le 'wι "paazan, kυ min -tu 'yi, te e -yv  
 -wliđi -pian "minnun -sru 'i 'tə da.  
 En kva 'vι -yrε 'nan, te 'e drε dι, kəə  
 ya'a 'ta 'wula 'i -sru "le 'kve 'wι 'zυ  
 dι.»

50 En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «Te 'ka  
 'wι zιε -a drε dι! Kəə min nen, -a pei  
 'ka 'e 'padι 'ka man dιε, te e ya 'ka  
 'va.»

*Zozi Zeruzalem si 'sia*

51 Tυ nen Bali Zozi "sia 'trε 'gυε -a  
 da -e 'e 'kυ -a laji bε, e 'bə 'kogo. -  
 A -nan nen Zozi 'nyinnan 'e 'fli da,  
 en e Zeruzalem si 'sia. 52 E minnun  
 'pa 'sia 'e 'lε. Minnun zιε o -kυ, en  
 o 'bəla Samari 'nən fla. O nyinnan  
 "nan -wεεdι 'sia Zozi lε 'fla zιε -a da.  
 53 'Pian Samari 'nən 'ka 'wle "man  
 "fo 'dι, kəə Zeruzalem nen e "ta -ko.

54 Zι Zozi -srunən Zaji 'lee Zan 'wι  
 zιε -a 'man bε, en waa 'vι Zozi lε  
 'nan: «Minsan, i ya "vale 'kυ 'te 'si laji  
 -e 'e o -nan -nyan?» 55 Zozi 'e man  
 lila o da, en e 'wι 'pla -wle 'kagla.  
 [Yaa 'vι -wle 'nan: «Min nen ka drε  
 -yee 'nennun -a bε -a -cin 'san 'ka 'ji  
 'va? 56 Kəə 'an 'bə Blamin -pι ma'an  
 'talε 'trɛda 'nan -e 'an minnun -tεε  
 "dι. 'Pian an -ta 'nan -e 'an minnun  
 'si 'wι 'ji.»] -A -nan nen o 'fla pee da  
 si 'sia.

*Zozi -sru 'ta wvđi*  
 (Mt 8.19-22)

57 Zι o ya -kvnan -sia bε, en min -tv  
 "e 'nan Zozi lε 'nan: «Fenan pεenən  
 nen i -ko bε, kve 'ko 'yia.»

58 En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «-  
 Canjannennun nyinnan a, en "lo-  
 mannun "kəε "a, 'pian Blamin -pι

"le "fε -tv -nan "ka -e 'e 'wulo 'pla  
 'nan dι.»

59 En Zozi 'a 'vι min -tv lε 'nan: «'I  
 -səənlə 'an -sru!»

Min zιε e 'nan Zozi lε 'nan: «Min-  
 san, 'i 'si -nən 'mən, -e 'an 'kυ 'an "tι  
 "wυ 'vaadrə.»

60 Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «Minnun  
 nen Bali "le 'va o cι 'o 'kadι bε, 'i o 'tυ  
 'o 'wee min wυ. 'Pian 'i 'bə 'i 'kυ -a vι  
 minnun lε 'nan Bali -le mingənnən  
 -bliđi 'bə.»

61 En min pee -a 'vι 'nan: «Minsan,  
 an -taa -səənlεa 'i -sru, 'pian an ya  
 "vale 'i 'si -nən 'mən -e 'an 'kυ -si trυ  
 'ba 'an 'mangulinun lə.»

62 En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «-  
 Te min -si -tv 'sia, te -a "trəen "a 'e  
 koda bε, -a san zιε ya'a dra Bali -le  
 mingənnən trɛdavε -a "fo "dι.»

**10**

*Zozi 'e -srunən pee 'pa 'sia 'flivli*  
 (Mt 9.37-38; 10.5-16)

1 "Bε -sru en Minsan min -fuba  
 'səravli 'wle "fli 'si 'va, en e o 'pa 'sia  
 "flivli 'e 'lε. Yaa 'vι -wle 'nan 'o 'kυ  
 'fla 'lee fenan pεenən nen 'e "ta -ko  
 bε -a -nan. 2 En Zozi "e 'nan -wle  
 'nan: «'Saa 'bε tran "kaga "bε, 'pian  
 -a -tənən a "wennən. -Yee "wean 'ka  
 Minsan nen fei zιε e cι -yee vε -a bε -  
 a trυ 'ba, 'nan 'e -a -tənən 'pa 'sia -e 'o  
 -yee 'saa bε -a -tε. 3 'Ka -si 'sia! 'Pian  
 'ka drε "yi, kəə an "ta 'ka "paa 'sia "le  
 'bla 'nennun nen o "ta -ko plə winun  
 yei "bε -wee 'wι 'zυ. 4 Te 'ka "lala 'lee  
 'pada 'lee -manwua 'sia dι, en te 'ka  
 'mən -sia min minnun 'tə bυđι -a dι.

5 -Te ka wla 'kən 'tυ -ji bε, 'ka -a -  
 ji 'nən 'tə bυ 'nan, Bali 'e 'fυđι -trəə -  
 nən -wle! 6 En -te min -tv a 'kən zιε -a  
 -ji, te e ya -fυđι -trəə -wεenan bε, 'cee  
 -fεa -fυđι -trəə -nən -yrε. 'Pian -te  
 'bε "ka "dιε, 'cee -fεa "nen "fo 'e "tun.  
 7 'Kən nen -a 'lε "nen 'nən 'ka 'pε 'kun  
 bε, -a -nan nen 'ka 'fυ. En fε o o fε nen  
 waa -nən 'cεε -ji -blivε -a 'lee mlinvε  
 -a bε, 'ka -bli en 'ka mlin. Kəə min  
 nen e ya 'nyranman -tv 'panan bε, -a  
 -nən da nen -e -a -pan 'e 'kən. 'Pian  
 te 'ka 'ci' 'kən 'lε "nen -təəladι -a "da  
 "dι.

8 'Fla nen ka 'bōla "da, en o 'ka 'kun tigli be, fe nen o -taa 'cee be, 'ka -bli. 9 'Ka -ce 'si minnun man 'fla zie -a da, en 'ka vi -wle 'nan, Bali -le mingōnne -blidi 'sia 'ka 'va. 10 'Pian -te ka wla 'fla 'tu da, en 'fla zie -a danōn 'ka 'o yie 'tōle 'ka yra die, 'ka 'ku -wee -guada, -e 'ka vi 'nan: 11 <'Ka -tō 'nan, Bali -le mingōnne -blidi 'bō 'kogo. 'Pian ka'a 'wle "man 'di. -Yee "wean 'ka fla fuōn nen e -fu 'ku 'cein -man be, kva -tōala 'ka da. -A -kōōndi nen 'nan 'ku 'pe 'si 'cee 'wi 'ji.> 12 Maan ve 'cee 'wi tigli 'a 'nan, yi nen Bali 'tredanōn 'le tin "baa be, 'fla zie -a da 'nōn 'le yra yidi 'pleble "mlian Sodōm 'nōn 'le ve da.»

*'Flanun nen -a da 'nōn 'ka yi -tēka  
Zoji da die, Zoji 'wi 'pla -wle  
(Mt 11.20-23)*

13 En Zoji -a -tō "nen -a vidi -a 'nan: «Koraze 'nōn, 'wi -taa "bōle 'ka man! Bezaida 'nōn, 'wi -taa "bōle 'ka man! Kōō, "te 'lebo "fō wunūn nen o dre 'ka yie man 'gōe, 'nan o dre 'fla nen waa laabo Tir 'lee Sidōn be -a da be, "te -a da 'nōn 'si 'o dre wi -wliidi "man -a -nan 'mōn. En "te o 'tē 'yie 'wi 'o da -a -nan 'mōn, en "te o -ce bō sō cēen 'o man -a -nan 'mōn. 14 -Yee "wean nen maan ve 'cee 'nan, yi nen Bali minnun -le tin "baa be, 'cee yra yidi 'pleble "mlian Tir 'lee Sidōn 'nōn 'le ve da. 15 En kaa nen ka ci Kapanamo 'nōn 'a be, e ya 'ka 'ji 'nan ka -ko Bali va laji? -Ceje, 'pian Bali 'ka -sōōnmlan -kanōn 'va.

16 Min nen e 'ka wei 'man "yi "be, te 'an 'bō nen yaan wei 'man "yi. En min nen ya'a 'e yie 'tōle 'ka yra die, te 'an yra nen -a san 'ka 'e yie 'tōle di. En "nyian be, min nen ya'a 'e yie 'tōle 'an yra die, te -a san 'ka 'e yie 'tōle min nen yaan 'pa 'sia 'treda be -a yra di.»

*Min -fuba 'sōravli 'wle "fli "be o 'li  
'o da*

17 Min -fuba 'sōravli 'wle "fli "nen Zoji o 'pa 'sia be o 'li 'o da ci "nrandi -a. En waa 'vi Zoji le 'nan: «'Ku 'san, 'kōe ci -yū -wliidunūn da. 'Wi nen kva

'vi -wle 'i 'tō da 'nan 'o dre be, waa dra.»

18 En Zoji "e 'nan -wle 'nan: «Maan -tōa zi. An Satan yi 'sinan laji, te e "ta -sōōnman "le laa -paan 'zū. 19 'An 'bō mēen -kōladi -nōn 'cee, 'nan -e 'ka 'ta wōla -sanjre 'lee -mlēn 'lee Bali 'nanmanzan 'le 'pleble pēēnōn da. 'Wl 'tō 'ka 'dra 'cee "fo 'di. 20 En te 'ka 'ci 'e "nran 'nan, cee ci -yū -wliidunūn da di! 'Pian 'ka 'ci 'e "nran 'nan, 'ka 'tō a 'e 'cren -tēdi Bali va!»

*Zoji 'e "ti 'tō 'bō  
(Mt 11.25-27)*

21 Tū zie -a wlu be, Bali lei 'saan ci "nrandi -nōn Zoji le. -A -nan nen Zoji "e 'nan: «'An "ti, yie ci labli 'san -a, en yie ci 'tre 'san -a. Mein 'tō "yi "ve 'nan 'wunūn nen yia yōō minnun nen 'o 'fli "siala 'wi 'tōnōn -a be o man be, yia ta 'bōla minnun nen 'o 'fli dre nannannūn -a be -wle. 'Wl 'kpa nen, kōō 'wi nen e ci 'i 'ci 'sō 'a be, -a 'bō nen yia dre.

22 Fe pēēnōn 'peba a 'e wōdi 'an 'lō, 'an "ti yie dre zi. 'An "ti 'saza 'be 'an 'bō nen an ci -a -pī -a be 'an -tōa. En 'an 'bō nen an ci -a -pī -a be, 'an 'saza 'be 'an "ti -tōa. En "nyian 'an 'bō nen an ci -a -pī -a be, min nen an ya "va 'nan 'an ta bōala -yre "be, -a san 'be 'an "ti -tōa.»

23 Zoji "e 'man lila 'e -srunōn 'saza da, en yaa 'vi -wle 'nan: «Bali -le -fea a kaa nen ka 'wi zie -a -nan ye be 'ka man. 24 Maan ve 'cee 'nan, Bali 'lewei vūnōn "kaga 'lee mingōnnēnūn -a man wēē 'nan, 'wi nen kaa -nan ye be, "o "ye, 'pian wa'a yūle di. En 'nan 'wi nen kaa maan "be, "o maan, 'pian wa'a manle di.»

*Zoji -kōōnne "fō "yi "drezan -tū  
man  
(Mt 22.34-40; Mk 12.28-31)*

25 'Fluba 'ci vīzan -tū wluan 'nan -e 'e Zoji wei 'kun. En yaa laabū Zoji 'lō 'nan: «Bali -le 'wi "paazan, maan dra 'kō -e 'an 'belidi nen ya'a 'nyaan die -a yi?»

26 Zoji "e -yre 'nan: «Bali -le -pei 'fluba 'ji be, e ya 'e 'cren -tēdi 'kō? -Mē "wi nen yia 'man 'ji?»

27 En e 'nan:  
 «'I Minsan Bali yɪ "yi  
 'i 'bli pɛɛnɔn 'a!  
 'I yɪ "yi 'yie 'wɪ drɛdɪ pɛɛnɔn 'a!  
 'I yɪ "yi 'yie 'pleblɛ pɛɛnɔn 'a!  
 'I yɪ "yi 'i 'ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a!  
 En "nyian 'i bɔɛzan -tɔ yɪ "yi  
 "le 'yie 'wɪ 'zɔ.»

28 Zozi "e -yrɛ 'nan: «Yia 'vɪ 'kpa. 'I  
 drɛ zɪ -e 'i 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ  
 -a yɪ.»

29 'Fluba 'ci vɪzan zɪɛ e ya 'yee tin  
 'nɔnnɔn -wɛɛnan, -yee "wɛan yaa  
 laabu "nyian Zozi 'lɔ 'nan: «-Tɪɛ cɪ  
 'an bɔɛzan -tɔ -a?»

30 En Zozi 'wɪ zɪɛ -a -sru 'vɪ -kɔnnɛn  
 "fɔdɪ -a. E 'nan -yrɛ 'nan: «Min -tɔ  
 'si Zeruzalɛm, e "ta -ko Zeriko. Zɪ e  
 'bɔ -si yei "bɛ, ɛn crinnɔn 'bɔ "man, o  
 'wɔ "da, ɛn o -yee fɛnɔn pɛɛnɔn koo  
 -yrɔ. Waa -sɔn -trilii -a -kadɪ -fɔla tɔ,  
 ɛn o 'si -a -sru. 31 "Bɛ -sru ɛn Bali  
 -panzan -tɔ -si -tɔwli zɪɛ -a 'sia. Min  
 nɛn crinnɔn -a -sɔn bɛ, yaa 'yɪ, ɛn e  
 paala "man -kɔɔbli, e -kɔ. 32 "Bɛ -sru  
 ɛn min -tɔ nɛn e 'nyranman "paa  
 Bali -pan 'kuin bɛ e -si -tɔwli zɪɛ -a  
 'sia "nyian. Min zɪɛ Levi min nɛn.  
 'Wɪ -tɔwli "nɛn Bali -panzan -a drɛ  
 bɛ, -nyrɛn yaa drɛ. Min nɛn crinnɔn  
 -a -sɔn bɛ, yaa 'yɪ, ɛn e paala "man  
 "kɔɔbli, e -kɔ. 33 En "nyian bɛ Samari  
 min -tɔ "ta -ko 'ta wɔnan. E -si -tɔwli  
 zɪɛ -a 'sia. E 'bɔ min zɪɛ -a man. Zɪ  
 yaa 'yɪ bɛ, ɛn -a nyrinda -sɛn "da.  
 34 E pli "man, ɛn yaa mlɔnnun yra  
 bɔv 'nyrɔn 'lee -wɛn -a, ɛn yaa ta yɪ.  
 Zɪ e cɛɛn "man "bɛ, ɛn yaa 'si 'yee -sɔ  
 da, tɔɔn ɛn e -kɔ -a -pɛnnɔn nyin -ji  
 'kuin, ɛn 'e yie 'tɔ "va.

35 -A ta tɔ cɛɛn, e 'lein 'wɛ 'si "fli,  
 yaa -nɔn -pɛnnɔn nyin -ji 'kɔn san lɛ,  
 ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'I yra 'si, 'i yie 'tɔ  
 min 'gɔv -a va 'mɛn! "Lala nɛn i "ta -  
 a sɛman -a -wulo -wlu bɛ, -te an -ta  
 bɛ -e 'an bɔla 'yie.» »

36 En Zozi -a laabu 'fluba 'ci vɪzan  
 zɪɛ -yrɔ 'nan: «"Yie 'ji, min yaaga zɪɛ  
 o yei "bɛ, -tɪɛ drɛ min nɛn crinnɔn -a  
 -sɔn bɛ, -a bɔɛzan -tɔ -a? 'I vɪ 'mɛn!»

37 En 'fluba 'ci vɪzan 'e 'nan: «Min  
 nɛn yaa nyrinda 'si bɛ, -a san nɛn.»

En Zozi -a 'le 'sran -yrɛ 'nan: «'I  
 'kɔ! 'I 'bɔ "i "drɛ "nyian zɪɛ!»

*Zozi 'kɔ Mat 'lee Mari -va*

38 Zozi 'lee 'e -srunɔn a -kɔnan -  
 sia, ɛn o 'bɔla 'fla 'tɔ da. Lɔmɔn -  
 tɔ a 'fla zɪɛ -a da, waa laabo Mat.  
 E "yi drɛ Zozi lɛ 'e 'bɔ 'le "kɔnnɛn.  
 39 -A "blu -tɔ a, wɛɛ laabo Mari.  
 Mari zɪɛ e -nyran Minsan cɛin -man,  
 ɛn yaa wei mandɪ 'sia. 40 Tɔ zɪɛ -  
 a wlu, te Mat "le yra 'kla "tra "dɪ,  
 fɛnɔn -tɔɛndɪ 'lee 'wɪ "kaga "drɛdɪ -  
 le "wɛan. Tɔɔn e -ta, ɛn e 'nan Zozi  
 lɛ 'nan: «Minsan, 'an "blu 'an "tɔvɛ  
 'an 'tɔwli fɛnɔn drɛnan. 'Wɪ zɪɛ yɪ'a  
 siala 'wɪ 'a dɔv? 'I vɪ -yrɛ 'nan 'e 'pa  
 'an 'va!»

41 En Minsan "e 'nan -yrɛ 'nan:  
 «Mat, 'i 'ci "nrɔnman 'wɪ "kaga "da,  
 ɛn 'i yra 'kla "tra "dɪ. 42 'Pian maan  
 ve 'yie 'nan, 'wɪ nɛn e cɪ tiglɪ bɛ e ya  
 -tɔwli "cɛ. -A 'bɔ nɛn 'i "blu Mari -a  
 -si 'sia 'gɔ, ɛn min 'ka -a sia -yrɔ "fo  
 "dɪ.»

## 11

*Bali trɔv 'badɪ*  
 (Mt 6.9-13)

1 Yi -tɔ da bɛ, Zozi Bali trɔv 'badɪ  
 'sia fɛ -tɔ -nan. Zɪ e cɛɛn "man "bɛ, ɛn  
 -a -sruzan 'tɔ "e -yrɛ 'nan: «Minsan, 'i  
 Bali trɔv 'badɪ "paa 'kɔ 'ji "le zɪ Zan -a  
 paa 'e -srunɔn 'ji bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ.»

2 En Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan:  
 «"Cɛɛ vɪ 'nan ka Bali trɔv 'ba bɛ, 'ka vɪ  
 'nan:

'Kɔ "tɪ Bali,

'i drɛ -e minnɔn 'o 'i 'tɔ drɛ -dan!  
 'Yie mingɔnnɛn -blidɪ 'e 'ta!

3 Yi -tɔv pɛɛnɔn da bɛ,

'i 'kɔ 'blifɛ nɛn kɔ cɪ "va "bɛ -a -nɔn  
 'kɔvɛ.

4 'Wɪnɔn nɛn kɔv dra 'yie -wɛlidɪ "bɛ,  
 'i 'cɛ 'kɔvɛ!

Kɔɔ min 'wɪ dra 'kɔv -wɛlidɪ "bɛ, kɔv  
 "cɛa -yrɛ.

Te 'i 'kɔ 'tɔv -e Satan 'e 'kɔ 'man yɪ  
 dɪ!»

5 "Bɛ -sru ɛn Zozi -kɔnnɛn "tɔ -fɔ -  
 wɛ. E 'nan: «Min -tɔ a 'ka yei, ɛn -a  
 bee -tɔ -a. Bada -tɔ, ɛn e -kɔ 'e bee  
 zɪɛ -a -va. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «'An bee,  
 'i yra 'si, 'i "mɛn 'kpɔun yaaga 'fɛ!»



6 Min -tu "sia 'ta wɔnan, e 'bɔla 'an 'va. En fe -tu 'ka 'an 'lɔ -e 'an -nɔn -yrɛ "di.»

7 Tɔɔn -a bee zɪɛ, -e 'e vɪ -yrɛ 'nan: <'Yian 'tʊ flu! 'An 'kɔn 'fɔ -ji 'va. 'Kʊ 'vale 'mɛn 'nɛnnun -a kʊ ya yi -tenan. Ma'an 'wuanla -e 'an 'kpɔun -nɔn 'yie di.»

8 -Te min zɪɛ e 'ka "vale 'e wuanla 'e bee -le "wɛan dɪɛ, maan ve 'cɛɛ 'nan, e wuanla 'nan 'e bee a 'e man dɛnan -wluwlu -le "wɛan.

9 -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan: 'Ka fe trʊ 'ba, waa -nɔan 'cɛɛ! 'Ka fe -wɛɛ, kaa ye! 'Ka 'kɔn 'tɛ, waa 'lɛ "so 'cɛɛ! <sup>10</sup> Kɔɔ min nɛn e fe trʊ "baa bɛ, waa -nɔan -yrɛ. En min nɛn e fe -wɛɛman bɛ, yaa ye. En min nɛn e 'kɔn -tɛa "bɛ, waa 'lɛ "so -yrɛ.

11 Min "tɪ "tʊ 'ka 'ka yei, -te 'yee 'nɛn pɔ trʊ 'ba -yrɔ "bɛ -e 'e -mlɛn -nɔn -yrɛ -a "pa 'ji di. <sup>12</sup> En "nyian bɛ, min "tɪ "tʊ 'ka 'ka yei, -te 'yee 'nɛn mannyrɛn trʊ 'ba -yrɔ "bɛ -e 'e -sanjre -nɔn -yrɛ -a "pa 'ji di. <sup>13</sup> Ka ya min -wliɔ 'a, 'pian ka fe "yi -tɔa -e 'ka -nɔn 'cee 'nɛnnun lɛ. 'Ka "tɪ "nɛn laji bɛ, -a ci "yi "mlian 'ka da, -yee "wɛan 'ka -tɔ 'nan, e lei 'saun -nɔan minnun nɛn waa laabo -yrɔ "bɛ -wɪɛ.»

*Zozi 'le 'pleble "sia nyin?*

*(Mt 12.22-30; Mk 3.22-27)*

14 Yi -tu da bɛ, en Zozi bobo -tu beli. -Yʊ nɛn e min zɪɛ -a drɛ bobo -a bɛ, Zozi -a -pin -a -sru. Zɪ -yʊ zɪɛ e 'si bobo -sru "bɛ, en min 'bɔ 'wliɔ 'sia. Tɔɔn minnun pɛɛnɔn nɛn -nan bɛ, 'wɪ o 'plo 'fɔ.

15 'Pian min -mienun "o 'vɪ 'nan: «-Yʊnun tazan nɛn waa laabo Belzebul bɛ, -yɛɛ 'pleble 'nɔn Zozi lɛ, en e -yʊ -wliɔnun -pian "minnun -sru.» <sup>16</sup> En "nyian bɛ min -mienun -a laabo Zozi 'lɔ 'nan, 'e 'lɛbo "fɔ wɪ -tu drɛ, -e 'o 'tɔ 'nan e "sia laji.

17 Zɪ 'wɪ nɛn -a -cin cɪ o ji bɛ, Zozi 'a -kɔnnɛn 'yɪ bɛ, en e 'nan -wɪɛ 'nan: «-Te 'lɛglɔn 'tʊ -ji minnun cɛɛn e cin man, en o ya -kuli -tannan 'o cin man bɛ, 'lɛglɔn zɪɛ e -wia. 'Kɔnnun -wiiman 'o cin da. <sup>18</sup> -A -towli "nɛn

"nyian Satan 'lee -yee -yʊnun -le vɛ -a. "Te -wɛɛ cɛɛn 'e cin man, en o ya -kuli -tannan 'o cin yei "bɛ, "te -yee mingɔnnɛn trɛ -wi -a -nan 'mɔn. - Yee "wɛan -te 'ka ve 'an man 'nan Belzebul 'bɛ 'pleble -nɔan 'mɛn, en 'an -yʊ -wliɔnun -pian "minnun -sru "bɛ, 'cee tin 'ka 'nɔnnɔn di. <sup>19</sup> En -te 'wɪ nɛn ka 'vɪ zɪɛ e ya 'wɪ 'kpa 'a bɛ, 'lɔɔ 'cee minnun bɛ, -tɪ -le 'pleble 'a nɛn "o 'yʊ -wliɔnun -pian? 'Ka 'bɔ 'le minnun 'bɛ -kɔnnɛn 'nan 'cee tin 'ka 'nɔnnɔn di. <sup>20</sup> 'Ka -tɔ 'nan, Bali -le 'pleble 'a nɛn an -yʊ -wliɔnun -pian "minnun -sru. En 'wɪ zɪɛ -a drɛɔɔ 'bɛ -kɔnnɛn 'nan, Bali -le mingɔnnɛn -bliɔ 'bɔ 'ka 'va.

<sup>21</sup> Min 'pleble nɛn -kuli -tan fɛnun cɪ -yrɔ, en -a yie a 'yee 'kɔn 'va bɛ, -a yifɛnun pɛɛnɔn 'man yra flu. <sup>22</sup> 'Pian min nɛn -a 'pleble -cia "da "bɛ, -te e -ta, en yaa klɪ bɛ, e -yee -kuli -tan fɛnun nɛn e yi -tera "da "bɛ -a "kooman -yrɔ -e 'e -a yifɛnun -pli.

<sup>23</sup> -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, min nɛn e 'ka 'an 'va dɪɛ, te -a pei a 'e 'padɪ 'an man. En min nɛn ya'a 'paa 'an 'va -e 'kʊ fe tre 'e cin man dɪɛ, yaa fuimlan "man.»

*Zozi -yʊ -wliɔ 'liɔ 'e da 'wɪ 'vɪ (Mt 12.43-45)*

<sup>24</sup> «-Te -yʊ -wliɔ 'si min -sru "bɛ, e -cia "wɔɔɔ -a fɛnan -kadinun -nan. E -cia "fɛnan -wɛɛɔɔ -a 'nan -e 'e -nyran -nan. 'Pian -te ya'a yɪɛ dɪɛ, -e 'e vɪ 'nan: <An lia 'an da 'mɛn 'kɔn nɛn an cɪ "nɛn "ji bɛ, -a -ji.» <sup>25</sup> -Te e -ta, te -a -nan a 'e 'koodɪ, te -a -nan fe pɛɛnɔn yra "cɛjɛ, <sup>26</sup> tɔɔn -e 'e 'kʊ 'e -sru, -e 'e -yʊ -wliɔ 'sɔravli "nɛn o -wliɔ "mlian "da "bɛ o 'pa 'e 'va, -e 'o 'ta -nyran 'kɔn zɪɛ -a -ji. "Yɛɛ 'le 'sran bɛ, min zɪɛ -yee -kɔndɪ -wliɔ "mlian -a tɛɔɔ vɛ da.»

<sup>27</sup> Zɪ Zozi cɛɛn 'winun zɪɛ -a vɔɔɔ man bɛ, tɔɔn en lumɔn -tu wei wɪ minnun yei. Yaa 'vɪ 'nan: «Bali -fɛa 'vɪ lumɔn nɛn yei 'ya en e 'nyɔn 'nɔn 'yie bɛ -a man.»

<sup>28</sup> 'Pian Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Min nɛn e Bali wei maan te e 'ta

wola "da "bε, -a san man nεn Bali -le -fεa ci.»

*Zozi 'ka 'wιε "man-e 'e 'lebo "fo wι drε di*

(Mt 12.38-42)

<sup>29</sup> Zi minnun a trenan "kaga "bε, tɔn Zozi "e 'nan: «-Naagunɔn, ka ya min -wliɔnun -a. Ka ya "va 'nan, 'an 'wι 'tu drε -e 'e -kɔn 'nan 'an "sia Bali va. 'Pian maan ve 'cεε 'nan, Bali 'ka "nyian 'wι 'nɔan -kɔn "vε pee dra 'ka 'va 'gυ di, -te ya'a 'silεa 'wι nεn Bali 'lewei vɔzan Zonazi -a drε bε -a dɛ. <sup>30</sup> Kɔɔ Blamin -pɪ -taa "drεε 'wι 'nɔan -kɔn "vε -a -naagunɔn lε, "le zɪ Zonazi -a drε 'li Ninivi 'nɔn lε bε -yee 'wι 'zυ.

<sup>31</sup> En limɔn -tu nεn 'li e ya mingɔnɔn -a 'trεda "tre 'zia bε, yi nεn Bali minnun -le tin "baa bε, -yεε 'wι -tɔa -naagunɔn man. Kɔɔ e 'si 'trεda fεnan -kɔɔbli 'nan, 'nan -e 'e Salomɔn -le 'wι 'tɔɔɔ yi. Maan ve 'cεε 'nan, min nεn -a -dan "mlian Salomɔn da bε, e ya 'gυ. <sup>32</sup> En "nyian bε, yi nεn Bali minnun -le tin "baa bε, Ninivi 'nɔn 'wι -tɔa -naagunɔn man. Kɔɔ zɪ Zonazi Bali -le 'wι 'vɪ -wle "bε, o 'si 'wι 'wliɔɔ "drεɔɔ man, εn o -sɔɔnla Bali -sru. Maan ve 'cεε 'nan, min nεn -a -dan "mlian Zonazi da bε, e ya 'gυ.»

*Min nεn e Zozi -tɔa "bε e ya 'tε 'san da*

(Mt 5.15; 6.22-23; Mk 4.21)

<sup>33</sup> En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Min 'ka -kannen 'fɔa "nεn -e 'e yɔɔ di, -te 'bε "cεε di, -e 'e wυ -pɔ wlu di. 'Pian yaa -tɔala fεnan 'wein da, -e minnun "ε -wla 'kuin bε, te waa -san ye.

<sup>34</sup> Min yie 'bε -maan min fεnan ye. -Te 'i yie a "ji 'kpa bε, 'tε 'san -sεan 'i da, yia -tɔa. 'Pian -te 'i yie 'ka fεnan ye dɛ, 'tε 'san -sεan 'i da, yi'a tɔa di. I ya tu pεεnɔn man klun va. <sup>35</sup> -Yee "wεan 'ka drε "yi, te fε -tu 'e 'si -tɔ 'tε 'san -lɔ, -e 'ka 'fυ klun va di. <sup>36</sup> Kɔɔ -te 'tε 'san a 'e -sεndɪ 'i fε pεεnɔn 'nan, εn 'i fε -tu -nan 'ka 'fɔlε klun va dɛ, 'i man -kɔan 'wein "fo "le zɪ -kannen 'i 'man dra 'wein bε, -yee 'wι 'zυ.»

*Zozi 'wι 'pla Farizen 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn lε*

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

<sup>37</sup> Zozi 'fυ 'wι tin 'banan, εn Farizen min -tu -ta -a trυ 'balε. Yaa 'vɪ -yrε 'nan, 'e 'kυ fεnun -bli 'yee "kɔnɔn. Zozi wυ "man. Zi e -kυ, e wla -yee 'kuin bε, 'nun tɔn εn e -nyran fεnun -sru. <sup>38</sup> 'Wɪ zɪε e Farizen min 'plo 'fɔ. Kɔɔ Zozi 'ka 'e 'pε -man "foelε "le zɪ 'o tranun -a 'vɪ bε -yee 'wι 'zυ di.

<sup>39</sup> -A -nan nεn Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'Ka Farizen 'nɔn bε, ka 'kulenɔn 'lee -pɔ man bei "foeman fεnyian. 'Pian 'ka 'pɔn -ji a 'e fadɪ crin -pɔan 'lee nyannɔn -pɔan "a. <sup>40</sup> Ka ya -blυ -a! Bali nεn e fε man bei drε bε, -yεε fε -ji drε. <sup>41</sup> -Yee "wεan fε nεn e ci 'cee 'kulenɔn 'lee 'cee -pɔ -ji bε, -nyrεn 'ka -nɔn 'yalε -tεnɔn lε, -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'lε.

<sup>42</sup> Farizen 'nɔn, 'wɪ -taa "bɔlε 'ka man! Kɔɔ sinwlenun nεn waa laabo manti 'lee ru bε, 'lee 'cee sinwle pεεnɔn bε, kaa -fuzan -nɔan Bali lε. 'Pian ka'a Bali ye "yi "di, εn ka'a va wɪ dra "yi "di. Te 'wɪ zɪε -yεε ci "le blamin 'e drε 'vaa -e 'e fε -fuzan -nɔn Bali lε.

<sup>43</sup> Farizen 'nɔn, 'wɪ -taa "bɔlε 'ka man! Kɔɔ -te ka ya cin yɪ 'kuin bε, ka -nyran "nan 'kpagba 'sidɪ ye "yi. En -te ka ya -guada bε, ka ya "vale min yie 'e 'nan 'ka man -e 'e 'ka 'tɔ bυ.

<sup>44</sup> 'Wɪ -taa "bɔlε 'ka man! Kɔɔ ka ya "le min -yrε nεn -a ta a 'e 'sandɪ bε -yee 'wɪ 'zυ. -Te min 'tran "da bε, -e fε nεn "ji "bε 'e min "tri "tɔ Bali 'lε.»

<sup>45</sup> Zi Zozi 'wɪ zɪε -a 'vɪ bε, -a -nan nεn 'fluba 'ci vɪzan -tu -a 'si "da. Yaa 'vɪ Zozi lε 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, -te yia vɪ zɪε, te i ya "nyian "kɔe "srɔn wɔnan.»

<sup>46</sup> En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «'Fluba 'ci vɪnɔn, 'wɪ -taa "bɔlε "nyian "cee "man! Kɔɔ 'wɪ 'pleblε nεn kaa ve minnun lε 'nan 'o drε, te ka'a 'paa o va -a drεnan di.

<sup>47</sup> 'Wɪ -taa "bɔlε 'ka man! Kɔɔ Bali 'lewei vɪnɔn nεn 'ka tranun o tεε bε, ka 'kɔn drε o -yrε da. <sup>48</sup> 'Wɪ nεn 'ka

tranun -a dre be, e ya 'ka 'ji 'wi "yi  
"a, -yee "wean nen ka 'kon dre Bali  
'lewei vinon zie o -yrc da. <sup>49</sup> Bali nen  
'wi 'todi pɛɛnɔn a -yrc "be, e 'wi zie -a  
'vi 'e 'cen. Yaa 'vi 'nan: «An -taa 'an  
'lewei vinon 'lee 'men 'pasianon 'a -  
wle, 'pian o o -mie -tea, en o 'te "paa  
o -mie da.» <sup>50</sup> -Yee "wean Bali 'lewei  
vinon nen minnun o tee 'trɛda pou  
sianan "be, -naagunon da nen Bali -  
a nyran -sean. <sup>51</sup> E 'sia Abel da -trilii,  
en e 'bɔ Zakari nen waa -te Bali -pan  
'kon 'lee Bali -pan "dave yei "be -a  
da. Maan ve 'cee 'nan, -naagunon da  
nen Bali -a nyran -sean.

<sup>52</sup> 'Fluba 'ci vinon, 'wi -taa "bɔle  
'ka man! Kɔɔ -si nen minnun -a  
'siala -e 'o 'ku Bali va be kaa 'le 'wu.  
'Ka 'bɔ 'ka -si 'bɔ zie -a da di, en  
'nyian be minnun nen o ya "vale  
'nan 'o 'si zie -a "siala be, ka -si -to -  
wlo!»

<sup>53</sup> Zi Zozi cɛɛn 'wi zie -a vidɪ man  
be, en e 'bɔla Farizen min zie -yee  
'kuin. 'Wi pɛɛnɔn nen Zozi 'a 'vi be,  
e 'bli 'fɔ 'fluba 'ci vinon 'lee Farizen  
'non 'ji "fo. -Yee "wean -e 'e 'sia tu  
zie -a man be, o 'wi laabu 'sien -yrc  
'kaga. <sup>54</sup> Waa dra zie 'nan -e 'o wei  
'kun -e 'o 'kɔla 'wi 'todi -a man.

## 12

*'Ka wei 'e 'kon 'twli!  
(Mt 10.26-27)*

<sup>1</sup> En minnun tredi 'sia "nyian Zozi  
man "kaga 'kpa 'nan -e 'o wei man.  
O ya "kaga "buu "le "wean o "taan-  
mlan 'o cin ceinla da. 'Pian Zozi 'wi  
tin 'badɪ 'sia 'e tɛde 'e -srulon le. Yaa  
'vi -wle 'nan: «Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va  
Farizen 'non 'le 'mannyan 'le "wean.  
O wei a "flivli, -yee ci "le 'mannyan  
'le 'wi 'zv. Te 'wi zie 'e 'ka 'sa -e 'ka  
'wi dre "le -wee 'wi 'zv di.

<sup>2</sup> Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, fe -tu  
'ka 'fo 'e yɔɔdi -trilii, -e 'e vile 'e bɔla  
'ji di. En 'wi yɔɔdi -tu "ka -e 'o vile o  
man fenan 'wein da di. <sup>3</sup> -Yee "wean  
'wi pɛɛnɔn nen kaa ve klun va be, o  
-taa -a manle yidɛa. En 'wi nen kaa  
ve 'sure -ji min le 'kon "buu "ji be, o -  
taa -a trɔan -tɔle min yei.»

*Te 'ka "klan min b di!  
(Mt 10.28-33; 12.32)*

<sup>4</sup> «'An beenun, maan ve 'cee 'nan,  
te 'ka "klan minnun nen o min po -  
tea, te wa'a 'kɔlaman "nyian fe pee  
dredɪ -a die, -wlo "di. <sup>5</sup> Min nen 'kɔ  
'ka "klan -yrc "be, maan -kɔɔnman  
'cee. 'Ka "klan Bali b, kɔɔ e -kɔlaman  
e min -tea, en e -kɔlaman e -ko min  
-a yra yidi nen ya'a 'nyaan die -a -  
nan. <sup>6</sup> -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, "lo-  
man "wenwennennun 'bɔ nen min  
'ka o taan "lala "kaga 'va die, Bali yie  
a o -todu pɛɛnɔn da. <sup>7</sup> En 'cee ve be,  
Bali 'ka 'wulo "je "pou -todu pɛɛnɔn  
'nen -tɔa. -Yee "wean te nyen 'e 'kon  
'ka 'ji di! Bali 'ka "siala e -cia "loman  
'kaga "da.

<sup>8</sup> Maan ve 'cee 'nan, min nen yaa  
'le "cean minnun pɛɛnɔn 'le 'nan, 'e  
ya 'an -sruzan 'a be, 'an 'bɔ Blamin  
-pi maan 'le "cean "nyian Bali -le  
'pasianon 'le 'nan, min 'gɔe 'an -  
sruzan nen. <sup>9</sup> 'Pian min nen e 'ka  
'vale 'e ve minnun yie man 'nan, e  
ya 'an -sruzan 'a die, 'an 'bɔ "nyian  
"an "ve Bali -le 'pasianon yie man  
'nan, 'an -sruzan "cee di. <sup>10</sup> En min  
nen e wu 'wliɪ Blamin -pi man be,  
Bali -a man wu 'cea. 'Pian min nen e  
wu 'wliɪ Bali lei 'saun man be, Bali  
'ka -a cea -yrc "fo "di.

<sup>11</sup> -Te o -ku 'kaa tin 'banon 'cein  
-da be, 'wi nen 'kɔ 'ka vi be, te -  
a nyen 'e 'kon 'ka 'ji di. -Te Zuif  
'non 'le cin yi 'kuin nen oo, en -te  
min tanon 'cein -da nen oo, en -te  
mingonnennun cein -da nen oo, 'wi  
nen 'kɔ ka vi be, te -a nyen 'e 'kon 'ka  
'ji di. <sup>12</sup> Kɔɔ 'wi nen 'kɔ 'ka vi be, Bali  
lei -a "paaman 'ka 'ji tu zie -a wlu.»

*Fɛzan man -kɔnnɛn*

<sup>13</sup> Min -tu nen minnun yei "be,  
e 'nan Zozi le 'nan: «Bali -le 'wi  
'paazan, 'i vi 'an "buu le 'nan, 'ku "ti  
-zia fenun be, 'ku -pli!»

<sup>14</sup> En Zozi "e 'nan min zie -yrc  
'nan: «-Tie 'vi 'yie 'nan maan nen 'an  
dre 'ka yei fe -plidi da tin 'bazan 'a?»  
<sup>15</sup> En Zozi -a 'vi minnun nen -nan be  
-wle 'nan: «Ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va! Te  
'ka -wee 'nan fe pɛɛnɔn 'e 'kon 'ka 'lo

dı! Koo -te min a fezan -a 'koo oo, -yee 'belidi 'ka 'sia 'e lo fe man di.»

16 -A -nan nen Zozi -kannen 'gve -a -fodi 'sia -wle. E 'nan: «Fezan -to -a, en -yee fei -a. -Yee fei zie -a ta fe 'bola "kaga 'kpa. 17 -A -nan nen yaa "nrondi 'sia 'e 'ji 'nan: «Maan dra 'koo? Koo fe pee -nan "ka "nyian -e 'an 'men fenun -sen -nan di.»

18 Toon 'wi 'tu -cin -to "ji. -Nyren 'nan: «An 'men fenun tre 'konnun -wia, -e 'an pee -to 'kpa -dan. "Be -sru -e 'an 'men fei fe 'wle 'lee 'an yife peenon -sen -ji, 19 -e 'an vi 'an 'fli le 'nan: 'An bee, i yife a "kaga le "kaga 'wlu ve -a. 'I 'flinla 'e "tun, en 'i fe -bli 'e "tun, en 'i 'wen mlin 'e "tun, -e 'i 'ci 'e "nran 'e "tun!»

20 'Pian Bali -a vi -yre 'nan: «Bluzan! Cee gv 'pei 'gve -a man be, 'yie ve -nyaan 'tre da. Fenun peenon nen yia tre be, -ti -lo nen e -fo?» »

21 En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «'Wi 'towli zie -yee baa min nen 'e yife -weeman 'e 'bo 'le ve -a be -a man. Koo -a san 'ka fezan -a Bali 'le di.»

*Zozi -srunon yi -teala Bali da!*  
(Mt 6.25-34)

22 "Be -sru en Zozi -a 'vi 'e -srunon le 'nan: «-Yee 'wean maan ve 'cee 'nan: Te 'ka 'fu 'ka 'ci "nrannan 'cee 'treda da di! -Yee ci "le: «Me "nen kva -ble? En kva dra 'koo, -e 'ku 'man sonun yi?» 23 Koo 'belidi nen 'ka 'lo be -a "yi 'mlian -blife da. En 'ka 'kole nen 'ka da be -a 'kpa "mlian sonun da.

24 'Ka 'ci "nrøn "lomannun da -to! Wa'a 'saa 'foa di, en wa'a 'saa 'tea di, en -wee fe 'ka 'e 'tredi fe -tu -nan di, en -wee fe trenan "ka "di, 'pian te Bali -blife -noan -wle. -A -cin 'e 'køn 'ka 'ji 'nan Bali 'le be, 'ka "yi "mlian "lomannun da! 25 'Cee ci "nrondi 'cee 'treda da be, ya'a 'kolaman -e 'e yi -towli "ce 'pa 'cee 'belidi da "fo "di. 26 -Te ka'a 'kolaman 'wi zie 'be dredi -a die, -me "le "wean nen 'ka 'ci "nrønman 'wi peenun da?

27 'Ka 'ci "nrøn lu -fuinun da 'nyian -to! 'Ka -wee dredi yi! Wa'a 'nyranman 'paa di, en wa'a so taan

di. 'Pian maan ve 'cee 'nan, Salomøn nen e ya mingønnen -dan to -a 'li be, -yee so -tu fenyian 'ka 'mlinle lu -fuinun zie -a -towli "le fenyian da di. 28 Lu -fui "nen 'be ci lua, "tre wee "cean -e 'wee -fo 'te 'va be, -te Bali 'be 'man dre ve wee fenyian zie be, 'loo kaa "nun? 'Cee yi -teradi Bali da a "wennon.

29 -Yee "wean fe nen 'koo 'ka -bli 'lee fe nen 'koo 'ka mlin be, te 'ka 'fu 'ka 'ci "nrønnan "da "di! 30 Koo minnun nen wa'a Bali toa die, -wee ci "nrønman 'winun zie -a da. 'Pian 'ka "ti Bali -a -toa 'nan, fenun zie -a 'wi a 'ka man. 31 'Cee ve be, 'ka -wee 'e tede 'nan Bali 'e mingønnen -bli 'ka da. "Be -sru -e -a 'bo 'e 'wi peenon zie -a dre 'cee.

32 Te nyen 'e 'køn 'ka 'ji di! Ka ya "le 'bla 'pa "wennon 'zu. Koo 'ka "ti Bali 'ka 'si "va 'nan 'yee mingønnen tre a 'cee ve -a.

33 'Ka 'ka yifenun -tan, -e 'ka man "lala -nøn 'yale -tenon le. Fe nen ya'a sremam die, -a 'bo nen 'ka -wee! -Yee ci min yife nen laji be -a. Crinnon 'ka 'pliman fe zie -a -nan di, en fe sre bebe 'ka 'nan di. 34 Koo fenan nen min yife ci be, -a -nan nen -yee ci "nrondi peenon 'køan.»

*'Ka Blamin -pi man -pen*  
(Mt 24.43-51)

35 «'Ka 'man 'e 'køn 'e wuudi, en 'cee -kannen 'e 'fu 'fodi "nen! 36 'Ka 'køn "le minnun nen o ci 'o 'tazan -penann be -wee 'wi 'zu. Minnun zie, -te o tazan 'si li 'pa "fedi da 'nan e -ta, en e 'køn 'te be, -wee 'le "so -yre. 37 Bali -le -fea a minnun nen Minsan baa o man, te o yie a "man "be o man. Maan ve 'cee 'wi tigh 'a 'nan, 'e 'man wuuman, -e 'o -nyran fenun -sru, -e 'e -wee fe 'pa. 38 E -ta bada oo, en -te 'be "cee di, e -ta to "nen "tu -a oo, -te e 'bo o man te o yie a "man "be, Bali -le -fea a o man. 39 Maan ve 'cee 'nan, to nen crinzan -taa "min crin wole be, "te 'køn san -a -toa "be, "te -a man -køan e wuudi to peenon man, en ya'a toe -e 'e 'yee 'køn 'føn di. 40 -Yee "wean 'ka 'bo

"nyian 'ka 'man wɔɔ! Kɔɔ Blamin -  
pɪ-taa tɔ nɛn -a -cin 'ka 'kɔan 'ka 'ji  
dɪe -a man.»

<sup>41</sup> -A -nan nɛn Pɪerɪ -a laabo Zozi  
'lɔ 'nan: «Mɪnsan, -kɔnnɛn "nɛn yɪa -  
fɔ zɪe, 'kɔ 'saza 'le vɛ nɛn, -baa min  
pɛɛnɔn 'le vɛ nɛn?»

<sup>42</sup> Ɛn Mɪnsan "e 'nan -yrɛ 'nan:  
«Min 'suzan "cɛn 'bɛ 'ta wɔla 'e 'san  
wɛɪ da 'wɪ 'tɔdɪ -a? Min 'suzan nɛn -  
a tazan 'yɛe 'kɔn 'pɛba 'wɔ -yrɔ, ɛn  
yaa 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e -blɪfɛ -nɔn min  
'sunɔn -mɪɛnɛn lɛ 'e 'tɔ -man bɛ -  
nyrɛn. <sup>43</sup> Min 'suzan zɪe -te -a tazan  
'bɔ "man 'wɪ zɪe -a drɛnan bɛ, -yɛe vɛ  
a "yɪ. <sup>44</sup> Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan,  
-a tazan -a -tɔa 'e yɪfɛ pɛɛnɔn da.

<sup>45</sup> 'Pian -te min 'suzan zɪe 'e ci  
nrɔn 'nan: <'An 'tazan -a 'mɔnnan.>  
Tɔɔn -e 'e 'tɛ 'padɪ 'sia minnɛn nɛn  
'e yɪe -tɔa "o va bɛ o da, te e ya "fɛdɪ  
-blɪnan 'saza, ɛn e ya -wɛn mlɪnnan  
'saza. <sup>46</sup> Tɔɔn yɪ nɛn -a -cin 'ka 'ji  
'nan 'e 'tazan -taa "dɪe, -e 'bɛ bɔla  
klɪglɪ, -e -a tazan -e "nɛn "jɛɛnla 'ji -  
wɪdɪ. E 'wɪ "nɛn -kɔnnɛn -yrɛ "le  
zɪ Bali 'wɪ "nɛn -kɔnnɛn minnɛn  
nɛn wɔ'a yɪ -tɛlɛa 'e da dɪe -wlɛ "bɛ  
-yɛe 'wɪ 'zɔ.

<sup>47</sup> Min 'suzan nɛn 'e 'tazan 'ci 'sɔ  
wɪnɛn -tɔa, 'pian 'e 'ka "vale 'e 'ta  
wɔla "da "dɪe, waa -sɔan "kaga 'kpa.  
<sup>48</sup> Ɛn "nyian bɛ, min nɛn e 'wɪ 'tɔ drɛ  
'wɪdɪ 'e 'tazan lɛ, te ya 'a ci 'sɔ wɪnɛn  
tɔa dɪe, waa -sɔan, 'pian waa -sɔan  
'wɛnnɔn. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan,  
min nɛn Bali fɛ "kaga "nɔn -yrɛ "bɛ,  
yaa laabo -yrɔ "nyian "kaga. Ɛn min  
nɛn Bali fɛ "kaga "pɛba 'wɔ -yrɔ "bɛ,  
-a san lɔ nɛn e 'wɪ "kaga laabo.»

*Minnun "cɛan 'e cin man Zozi -le  
"wɛan*

(Mt 10.34-36)

<sup>49</sup> «'An -ta 'tɛ 'fɔlɛ "nɛn 'trɛ da. An  
ya "vale 'e 'kɔn 'e 'bidɪ 'va. <sup>50</sup> 'Pian  
e ya "le 'mɛn yɪa yɪ tɔ 'e bɔ 'vaa, -  
e 'e 'bidɪ 'sia. 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, an ya -a  
-pɛnnan 'an 'ci lɛ nyɛn -a, 'nan 'wɪ  
zɪe 'e drɛ. <sup>51</sup> Te 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan  
'an -ta 'trɛda, 'nan -e minnɛn man  
'e 'fɔla -trɔɔ dɪ! 'Pian an -ta 'wɪ 'fɔlɛa  
minnɛn man. <sup>52</sup> Maan vɛ 'cɛɛ 'nan,  
-te min a 'soolu 'kɔn 'towɪlɪ 'lɛ "nɛn

"bɛ, o "cɛan 'e cin man 'mɛn "wɛan.  
Min yaaga -taa "kɔnlɛ -pɛ -tɔ -a, -e  
min "fli 'o 'kɔn -pɛ -tɔ -a. <sup>53</sup> Ɛn 'nɛn  
"tɪ 'lee 'e 'pɪ yɛi 'ka 'taa -a -blɪlɛ dɪ. Ɛn  
'nɛn "bɔ 'lee 'e lu yɛi 'ka 'taa -a -blɪlɛ  
dɪ. Ɛn -sran "bɔ 'lee 'e 'pɪ nan yɛi 'ka  
'taa -a -blɪlɛ dɪ.»

*Minnun 'ka "vale 'o Zozi 'le 'wɪ 'ci  
maan "dɪ*

(Mt 16.2-3; 5.25-26)

<sup>54</sup> Zozi -a 'vɪ "nyian minnɛn nɛn  
-nan bɛ -wlɛ 'nan: «-Te laa wɪa "ji  
yɪdɛ 'fɔ -nan "va 'zia bɛ, 'nun tɔɔn  
kaa vɛ 'nan, laa "ta -fɛan, -e 'e drɛ zɪ.  
<sup>55</sup> Ɛn -te fulɔ nɛn e "sia 'trɛda "trɛ 'zia  
bɛ, ka 'yɪ "fɛɛnnan bɛ -a 'yɪ bɛ, 'nun  
tɔɔn ka vɛ 'nan, 'tɛdɛ "ta -daa, -e 'e  
drɛ zɪ. <sup>56</sup> Ka 'wɪ dra min yɪe 'lɛ! Fɛ  
nɛn e "ta dra 'trɛ da bɛ, 'lee fɛ nɛn e  
"ta dra laji bɛ, 'cɛɛ -tɔa. 'Pian 'wɪ nɛn  
'an cɪ 'bɛ drɛnan tɔ 'gɔvɛ -a bɛ, ka 'ka  
"vale 'cɛɛ -tɔa "dɪ. <sup>57</sup> Ɛn 'wɪ nɛn 'bɛ cɪ  
tɪglɪ "le 'cɛɛ drɛ bɛ, ka 'ka "vale 'cɛɛ  
tɔa dɪ. -Mɛ "le "wɛan nɛn kaa dra zɪ?

<sup>58</sup> 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔvɛ -a da -tɔ!  
-Te min -tɔ 'i 'sanman drɛ, ɛn ka  
"ta -ko -a tin 'balɛ bɛ, 'i 'fɔ 'e 'flɪn 'i  
'ka yɛi "sɛn 'e cin va, "tagɔ 'yɛi 'nɔn  
tin 'bazan lɛ, -e tin 'bazan 'e 'i 'fɔ -  
pɔ 'kuin. <sup>59</sup> Maan vɛ 'yɪe 'nan, "yɪe  
vɪnan i bɔla -pɔ 'kɔn zɪe -a -ji bɛ, te i  
cɛɛn "lala pɛɛnɔn bɔladɪ man.»

## 13

*'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man!*

<sup>1</sup> Tɔ zɪe -a man bɛ, -kɔnnɛn Pilati  
Galile 'nɔn -mɪɛnɛn tɛɛ  
Zeruzalɛm. E o tɛɛ te o ya Bali -  
pannan Bali -pan 'kuin. -A -nan  
nɛn min -mɪɛnɛn -ta 'wɪ zɪe -a 'sɪnan  
'palɛ Zozi lɛ. <sup>2</sup> Ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ  
'nan: «E ya 'ka 'ji 'nan, Galile 'nɔn  
zɪe o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ e cɪla Galile 'nɔn  
-mie -le vɛ da, -le "wɛan 'wɪ zɪe e 'bɔ o  
man? <sup>3</sup> -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ! 'Pian -te  
ka 'a 'silɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man -e 'ka  
-sɔɔnla Bali -sru "dɪe, ka -kaaman  
"le -wee 'wɪ 'zɔ. <sup>4</sup> Ɛn "nyian bɛ, min -  
fuda 'sɔra nɛn 'kɔn loulou o tɛɛ Siloe  
bɛ, e ya 'ka 'ji 'nan, o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ  
e cɪla Zeruzalɛm 'nɔn pɛɛnɔn da?  
<sup>5</sup> -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ! 'Pian -te ka 'a

'sile 'wɪ 'wɪdɪ 'drɛdɪ man -e 'ka -sɔɔnla Bali-sru "dɪɛ, ka -kaaman "le -wee 'wɪ 'zʊ.»

*Zozi -kɔnnɛn "fɔ fijie yiba "nɛn ya'a 'baa dɪɛ -a man*

<sup>6</sup> ɛn Zozi -kɔnnɛn 'gʊɛ -a -fɔdɪ 'sia. E 'nan: «Min -tʊ -le fijie yiba "a 'e 'tɔdɪ 'yee rɛzɛn fei. Min zɪɛ e -ta -a 'blʊ -wɛɛɛ "man, 'pian ya'a yɪɛ "fo "dɪ. <sup>7</sup> -A -nan nɛn yaa 'vɪ min nɛn 'e yɪɛ -tɔa rɛzɛn fei 'bɔ va bɛ -yrɛ 'nan: «Lɛ yaaga nɛn 'gʊ, te 'an -taa fijie yiba 'gʊɛ, -a 'blʊ -wɛɛɛ "man, te ma'an ye dɪ. -Yee "wɛan 'i yiba 'cɛn! Kɔɔ e ya -nan 'e "tun.»

<sup>8</sup> ɛn min nɛn 'e yɪɛ -tɔa "fei 'bɔ va bɛ, e 'nan min zɪɛ -yrɛ 'nan: «Minsan, 'i 'tʊ "nyian lɛ -tʊ! Maan "srɔn "kluman, -e 'an 'bli -sɛn "man 'dʊ -e 'e ba. <sup>9</sup> Lɛ pee -te ya'a balɛ dɪɛ, -e 'i 'cɛn.» »

*Zozi lɛmɔn -tʊ beli*

<sup>10</sup> Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi bɛ, waa laabo Saba. -A -tʊ da nɛn, te Zozi a Bali -le 'wɪ "paanan minnɔn ji -wee cin yɪ 'kuin. <sup>11</sup> Lɛmɔn -tʊ a 'kɔn zɪɛ -a -ji. -A lɛ -fuda 'sɔra 'bɔ, te 'e yra ye -yɔ -wɪdɪ "tʊ -lɔ. -A 'klɔn 'tɔ 'siɛn, ɛn ya'a "nyian 'kɔlaman wluandɪ -a dɪ. <sup>12</sup> Zɪ Zozi lɛ zɪɛ -a 'yɪ bɛ, yaa laabʊ, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'Yie -cɛ 'e 'si 'i man!» <sup>13</sup> -A -nan nɛn 'e 'pɛ 'pla lɛ zɪɛ -a da. 'Nun tɔɔn ɛn e 'sʊ "ji, ɛn e Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia.

<sup>14</sup> 'Wɪ nɛn Zozi 'a drɛ bɛ, e 'bli 'fɔ cin yɪ 'kɔn 'tazan ji, kɔɔ Zozi min beli Saba yi da. ɛn e 'nan minnɔn lɛ 'nan: «Yi a 'shɛɛdʊ, -a da nɛn blamin 'nyranman "paa. Yinun zɪɛ -a -tʊ da nɛn, 'ka 'ta, -e 'o 'ka 'beli. 'Pian te 'ka 'ta Saba yi da "fo "dɪ!»

<sup>15</sup> ɛn Minsan "e 'nan -yrɛ 'nan: «Ka ya min -wɪdɪ "a, ka 'wɪ dra min yɪɛ 'lɛ. Saba yi da bɛ, ka "we "man, -e min 'e 'yee trɔvɛ baa "flu 'e 'blɪfɛ -sru, -e 'e 'kʊ 'yi 'nan -yrɛ. -Te e ya tri a oo, ɛn te 'bɛ "cɛɛ dɪ, -te e ya -aflumun a oo, kaa dra zɪ, -njɛɛ dʊv? <sup>16</sup> 'Pian ka 'ka "vale 'an baa 'si Abraam kluda lɛ 'gʊɛ -a man Saba yi

da dɪ. Kɔɔ Satan -a yrɪ -a -nan lɛ -fuda 'sɔra nɛn 'gʊ.»

<sup>17</sup> Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn 'yra -a 'nanmannɔn 'tɛdɪ 'sia. 'Pian te min pɛɛnɔn 'ci "nranman 'wɪ 'yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn Zozi a dra bɛ -yee "wɛan.

*Fei fɛ 'wlɛ man -kɔnnɛn 'lee 'man-nyan man -kɔnnɛn*

*(Mt 13.31-32; Mk 4.30-32)*

<sup>18</sup> "Bɛ -sru Zozi -kɔnnɛn "fɔdɪ 'sia minnɔn lɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, -mɛ "man nɛn 'an -kɔlaman maan -kɔɔnman? <sup>19</sup> E ya "le min -tʊ 'bɛ fei fɛ 'wlɛ "wɛnnɛn 'tʊ 'si, ɛn yaa -fɔ 'yee fei. E bɔa -e 'e drɛ yiba "a, te "lomannun a o "kɔɛ "tɔnan -a plan -ji.»

<sup>20</sup> ɛn e -kɔnnɛn pee -fɔ "nyian -wlɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, -mɛ "man nɛn 'an -kɔlaman maan -kɔɔnman? <sup>21</sup> E ya "le lɛmɔn -tʊ 'bɛ -fari puu "sonun yaaga 'si, e 'mannyan "wɛnnɔn 'wʊ 'va, ɛn yaa baa. 'Mannyan zɪɛ e -fari -pʊ 'bɔ siiman 'e pɛɛnɔn.»

*-Si nɛn min -a "siala -e 'e 'beli bɛ e ya -tʊwɪ*

*(Mt 7.13-14, 22-23; 8.11-12; 25.10-12)*

<sup>22</sup> "Bɛ -sru Zozi Zeruzalɛm si 'sia "nyian. E -kʊ Bali -le 'wɪ "paadɪ -a minnɔn ji 'flanun nɛn -si -a bɛ -a da. <sup>23</sup> ɛn min -tʊ -a laabʊ -yrɔ 'nan: «'An 'san. 'Wɪ 'kpa, min "nɛn "wɛnnɛn nɛn Bali -a "sia 'wɪ 'ji?»

ɛn Zozi -a vɪdɪ 'sia minnɔn lɛ 'nan: <sup>24</sup> «'Ka man -wɛɛ 'nan 'ka -wɪamlan 'kɔn -yrɛ "finɛn 'ji -e 'ka 'belɪdɪ yɪ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, min "kaga -taa -a man -wɛɛɛ 'nan 'o -wɪamlan 'kɔn zɪɛ -a -ji, 'pian wa'a 'bɔala 'nan nun dɪ. <sup>25</sup> Tʊ -tʊ -taa "bɔɛ bɛ, -te 'kɔn san 'ta 'yee 'kɔn -fɔa "ji, te ka -fɔ bei. Ka 'kɔn 'tɛdɪ "siala, te ka "ta -a ve -yrɛ 'nan: «'Kʊ 'san, 'i 'kɔn 'lɛ 'sʊ 'kʊɛ!» Yaa ve 'cɛɛ 'nan: «Ma'an 'ka 'tɔa dɪ.»

<sup>26</sup> Tɔɔn -e 'ka vɪ -yrɛ 'nan: «-Kaa fɛ -blɪ 'e cin va, ɛn -kaa 'yi mlin 'e cin va. ɛn i Bali -le 'wɪ paa 'kʊ fla.»

27 "Bε -sru yaa ve 'cεε 'nan: «Ma'an 'ka 'tɔa "fo "dɪ. Ka ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a, 'ka 'si 'an "srɔn "kogo!»

28 Tɔ zɪε -a man bε, te ka Abraam 'lee Izak 'lee Zago 'lee Bali 'lewei vɪnɔn pɛɛnɔn ye Bali -le mingɔnnɛn trɛda. 'Pian ka -fo bei, -e 'ka -wuɔdɪ 'sia te 'ka 'shɛ da -ble. 29 Minnun "sia yidɛ wɪuan "nan 'zia, ɛn o "sia yidɛ 'fɔ -nan "va 'zia, ɛn o "sia 'trɛda lou 'zia, ɛn o "sia 'trɛda 'tre 'zia, -e 'o "fɛdɪ -dan -blɪ Bali -le mingɔnnɛn trɛda. 30 Minnun nɛn o -fɔla "da "bε, o "kaga -taa "dreɛ -si 'lɛnɔn 'a. ɛn minnun nɛn o -trɔa -si 'lɛ bε, o "kaga -taa "dreɛ min -fɔla "danɔn 'a.»

*Zozi 'wɪ 'pla Zeruzalɛm 'nɔn lɛ  
(Mt 23.37-39)*

31 Tɔ zɪε -a man bε, Farizɛn 'nɔn -mie -ta -a vilɛ Zozi lɛ 'nan: «'I 'kɔ, 'i 'si 'gɔ! Erodɪ a 'i -wɛɛnan 'nan -e 'yei 'tɛ.»

32 ɛn Zozi 'a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'kɔ -a vɪ -dawlɪzan 'labɛ -yrɛ 'nan, an -yɔ -wɪdɪ -pian "minnun -sru, ɛn an minnun "belia cɛɛgɔ 'lee "trɛ "a. -A yi yaagazan da -e 'an 'cɛn "man. 33 'Wɪ 'kpa, maan dra cɛɛgɔ, ɛn maan dra "trɛ, ɛn maan dra "bε -sru. ɛn an bɔala Zeruzalɛm, kɔɔ -nan nun nɛn Bali 'lewei vizan -kaa.

34 Zeruzalɛm 'nɔn, ka Bali 'lewei vɪnɔn -tɛɛman. ɛn minnun nɛn Bali -taa "waa 'cɛε bε, ka o -tɛɛman -kɔlɛbu -a. Maan man wɛɛ 'e 'pa -a "kaga 'nan 'an 'ka treman 'e cin man, "le zɪ mɛin "bɔ 'yɛɛ 'nɛnnun treman 'e 'pɛba 'wɪlu bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 'Pian ka'a 'wɪlɛ "man "dɪ. 35 -Yɛɛ "wɛɛn Bali "ta 'e 'pɛ "sia 'cɛɛ Bali -pan 'kɔn -sru. ɛn 'an 'bɔ 'gɔɛ, ka'a "nyian 'an 'ye dɪ. 'Pian ka -kɔlaman 'an yɪdɪ -a 'e 'pɛɛ yi nɛn kaa vɪdɪ "siala 'nan: «Bali -le -fɛa 'e 'kɔn min nɛn Minsan -a 'pa 'sia bɛ -a man!» »

## 14

*Zozi min -tɔ beli 'flinla "yi da*

1 Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi nɛn waa laabo Saba bɛ -a -tɔ da nɛn, Zozi wlala Farizɛn 'nɔn 'tazan -tɔ -le

'kuin 'nan -e 'e fɛ -blɪ. Minnun nɛn 'kɔn zɪε -a -ji bɛ, te o yɪɛ a Zozi 'va. 2 ɛn min -tɔ -ta -tɔlɛ Zozi 'lɛ. Min zɪε -a 'kɔlɛ pɛɛnɔn a 'e -tɔɔladɪ -cɛ -tɔ -lɔ. 3 Tɔɔn ɛn Zozi -a laabɔ 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizɛn 'nɔn 'lɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn -cɛɛ -pɛi -a 'vɪ? -Si a 'e 'nɔndɪ min lɛ 'nan 'e 'cɛ 'si min man 'flinla "yi da?» 4 'Pian o 'ka "vale 'o 'wɪ "sia "da "fo "dɪ. Tɔɔn Zozi klɛ -cɛzan zɪε -a man, ɛn yaa beli. E -si -nɔn -yrɛ, ɛn e -kɔ.

5 -A -nan nɛn Zozi -a vɪdɪ 'sia 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizɛn 'nɔn lɛ 'nan: «Min -tɔ 'ka 'ka yei, -te -yɛɛ 'nɛn 'fɔ 'yi 'kɪlu -ji 'flinla "yi da bɛ, -e 'e vilɛ 'e 'si dɪ. ɛn -te -yɛɛ tri -fɔ 'yi 'kɪlu -ji 'flinla "yi da bɛ, -e 'e vilɛ 'e 'si dɪ. -Njɛɛ dɔv?» 6 Wa'a -kɔlale -e 'o 'wɪ zɪε -a -zi -fɔ -yrɛ "dɪ.

*-Tɪ lɛ nɛn Bali -nyrannan fɛnyian -nɔan?*

7 Zozi -a 'yi 'nan minnun nɛn o -taa "bɛ, o -nyrannan tɪglɪ tɪglɪ "sia, te o -nyɛanla. -A -nan nɛn e -kɔnnɛn 'gɔɛ -a -fɔdɪ 'sia -wlɛ. E 'nan: 8 «-Te min 'i laabɔ 'nan 'i 'lɔ "fɛdɪ -blɪ 'e 'va bɛ, te 'i 'nyrannan tɪglɪ 'si dɪ! Kɔɔ -a -mie da bɛ, te min nɛn 'bɛ a min -dan a e -cia 'i da bɛ, wɛɛ laabɔ "nyian. 9 Min nɛn e 'ka laabɔ bɛ, yaa ve 'yɪɛ 'nan: «'I pɛin 'labɛ -a -nɔn min 'gɔɛ -yrɛ!» Tɔɔn te 'i "ta wuanla 'yra -a, -e 'i 'kɔ -nyran pɛin -fɔla "dazan da. 10 -Yɛɛ "wɛɛn -te min 'i laabɔ 'nan, 'i 'lɔ "fɛdɪ -blɪ 'e 'va bɛ, 'i -nyran pɛin -fɔla "dazan da! Min nɛn yei laabɔ bɛ, -te yei 'yi bɛ, -e 'e 'ta -a vɪ 'yɪɛ 'nan: «An bee, 'i 'ta -nyrannan tɪglɪ 'gɔɛ -a 'si!» -Te e dre zɪε, min pɛɛnɔn nɛn ka "ta -nyɛanla waa bɛ, 'yra "sia 'i yɪɛ man o yei.»

11 ɛn Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Min nɛn 'e 'fli dre -dan bɛ, Bali -a dra "wɛnnɔn. ɛn min nɛn 'e 'fli dre "wɛnnɔn bɛ, Bali -a dra -dan.»

12 "Bε -sru ɛn Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia min nɛn e Zozi 'bɔ laabɔ 'nan 'e 'lɔ "fɛdɪ -blɪ 'e 'va bɛ, -yrɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te 'i "ta minnun laabo "fɛdɪ fɛ man bɛ, te 'i beenun laabɔ dɪ! ɛn te 'i "bɔnɪn laabɔ dɪ! ɛn te 'i 'mangulinun laabɔ dɪ! ɛn te 'i

bəənun fənən laabv dı! "Təgə -wee vε da, -e 'wei laabv te 'e drε fε 'leji bəladı -a. <sup>13</sup> 'Pian -te 'i "ta minnun laabv "fedi fε man bε, 'i 'yale -tənən laabv! En minnun nən -cε cı o man bε 'i o laabv! En minnun nən o "tun "bo bε 'i o laabv! En minnun nən o yie 'wi bε 'i o laabv! <sup>14</sup> -Te 'i 'wi zıe -a drε bε, Bali -fεa ve 'i man, kəə wa'a 'leji bəala 'yie dı. 'Pian Bali -a 'leji bəala 'yie, tv nən min tıglı nun wuanla -kanən 'va bε, -a man.»

*"Fedi -dan man -kənnən  
(Mt 22.1-10)*

<sup>15</sup> -A -nan nən min -tv nən fε zıe -a -nan bε yaa 'vı Zozi lε 'nan: «Min nən e fε -ble Bali -le mingənnen trεda bε, Bali -le -fεa a -a san man.»

<sup>16</sup> En Zozi -kənnən "tv -fədı 'sia -yrε. E 'nan: «Min -tv "bε "ta "fedi -dan dra, en yaa 'wı 'vı min "kaga "lε. <sup>17</sup> Zı "fedi yi 'bə bε, en 'e 'suzan 'tv 'pa 'sia 'nan 'e 'kə o laabv. 'E vı -wlε 'nan: «'Ka 'ta! O cεən fənun drεdı man.»

<sup>18</sup> 'Pian o -tvəv pεənən 'wı 'tv 'yı, en waa 'vı -yrε. Min tεde -a 'vı -yrε 'nan: «An "sia fei -tv 'lonan. An "ta -ko -a -nanjənle. -Yee "wεan 'i yra 'si, ma'an 'kəlamən 'lvdı -a dı.»

<sup>19</sup> En -a -tv "e 'vı -yrε 'nan: «An tri 'lə -fu. An "ta -ko o -nanjənle, -te o 'nyranman "paa 'kpa -o. -Yee "wεan 'i yra 'si, ma'an 'kəlamən 'lvdı -a dı.»

<sup>20</sup> En -a pee "e 'vı 'nan: «An "sia lı 'panan. -Yee "wεan ma'an 'kəlamən 'lvdı -a dı.»

<sup>21</sup> Min 'suzan zıe 'li 'e da 'e 'tazan -va. 'Wı nən o pεənən -a 'vı bε yaa 'sinan 'pa -yrε. -A -nan nən 'bli 'fə -a tazan 'bə 'ji, en e 'nan 'e 'suzan lε 'nan: «'I 'kə tada 'fla yei, -e 'i vı 'yale -tənən lε, en 'i vı minnun nən -cε cı o man bε -wlε, en 'i vı minnun nən o yie 'wi bε -wlε, en 'i vı minnun nən o "tun "bo bε -wlε, -e 'ka 'ta waa!»

<sup>22</sup> En min 'suzan zıe -e -kə "nyian. Fəənən, en e -ta -a vıle 'e 'tazan lε 'nan: «'An 'san, 'wı nən yia 'vı bε, maan drε, 'pian -nyrannan -mie a tian 'nan.»

<sup>23</sup> -A -nan nən -a tazan -a 'vı 'nyian -yrε 'nan: «'I 'kə -sıblv 'nennun da, en 'i 'kə fei -paannun

da, -e 'i vı minnun lε 'nan 'o 'ta. 'I 'tə o man, -e 'o 'wı "man, 'dv -e 'mən 'kuin 'e fa!» »

<sup>24</sup> En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Maan ve 'cεε 'nan, minnun nən Bali o laabv, en wa'a 'wıle "man "dıe, o -tv 'ka 'taa "fedi -blıle 'an 'va dı.»

*-Tıe -kəlamən drεdı -a Zozi -sruzan -a?  
(Mt 10.37-38)*

<sup>25</sup> "Bε -sru en Zozi Zeruzalem si 'sia 'nyian. Min yra -a -sru "kaga 'kpa. -A -nan nən Zozi 'e 'man lila, en e 'nan -wlε 'nan: <sup>26</sup> «Min nən e ya "vale 'e -səənmlan 'an -sru "bε, 'yaan 'sia e 'mlin 'e "tı 'lee 'e "bv "da. En 'yaan 'sia e 'mlin 'e nan 'lee 'yee 'nənnun da. En 'yaan 'sia e 'mlin 'e "bvunun 'lee e "blunun "da. En 'yaan 'sia e 'mlin 'e 'bə 'le 'belıdı da. -Te ya'a drεle zı dıe, ya'a 'kəlamən -e 'e drε 'an -sruzan 'a "fo "dı. <sup>27</sup> En "nyian bε, min nən e ya "vale 'e -səənmlan 'an -sru "bε, 'e 'wı yra yıdı man, en 'e 'wı -kadı man yıba "plan da! -Te ya'a drεle zı dıe, ya'a 'kəlamən -e 'e drε 'an -sruzan 'a "fo "dı.

<sup>28</sup> -A -kəən "man wı -tv nən 'gυ. Min -tv a 'ka yei, en e ya "vale 'e 'yee 'kən -dan -təa. Min zıe zı 'kə 'e drε bε, yaa "nrənman 'e 'ji 'vaa, en yaa -si "siala. E 'yee "lala -nanjən, -te e bəa -yee 'kən 'təve -a -o. <sup>29</sup> "Təgə -te e 'yee 'kən 'pυ -fə 'trε 'ji bε, -e 'e vıle 'e 'cən "man "dı. Təən minnun nən o 'wı zıe -a -nan ye bε, waa sεε wədı "siala -a vıdı -a 'nan: <sup>30</sup> «Min 'labε e 'kən 'tədı 'sia, 'pian ya'a -kəlalε 'cəndı -a "man "dı.»

<sup>31</sup> En -a -kəən "man wı -tv nən "nyian 'gυ. Mingənnen -tv "ta -ko -kuli man mingənnen -tv -va. Mingənnen zıe zı 'kə 'e drε bε, yaa "nrənman 'e 'ji 'vaa, en e -kuli -si "siala. 'E 'ci "nrənman 'nan, 'yee minnun -kpi fu (10.000) 'gυε, o -pε "səa min -kpi yə -tv (20.000) -a? <sup>32</sup> -Te yaa -tə 'nan 'e 'pε 'ka 'taa 'səle -kuli -a dıe, e minnun "paa 'sia mingənnen -tv zıe -a va, te 'bε a tian 'kəəbli. E toba -fəa -yrε 'nan, te 'o 'kuli -tan "nyian dı.»



<sup>33</sup> En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «'Wl 'towlı zıe -nyren 'e drε 'cee vε -a! -Te min 'ka 'e 'bli 'silε 'yee fε pεenon da dıε, ya'a 'kolaman -e 'e drε 'an -sruzan 'a "fo "dı.

<sup>34</sup> 'Wl 'kpa, -wε a fε "yi "a. 'Pian -te -wε 'nōnnon 'si "man "bε, -a drε vε "ka "nyian 'nōnnon dı. <sup>35</sup> E 'ka "nyian "yi fε -tū drε vε -a 'trēda dı. En e 'ka -angle -a dı. 'Pian waa wεenman 'e "tun. Min nen 'wı man "trōen cı -a -wulo -man bε, -a san 'e man!»

## 15

*'Bla nen e 'san bε waa 'yı*

*(Mt 18.12-14)*

<sup>1</sup> Yi -tū da 'sukōlε 'sinon "kaga pli Zozi man 'nan -e 'o wei man. En minnun nen o 'tō 'wlıdı "a "nyian minnun 'le bε, o "kaga "ta "nyian.

<sup>2</sup> 'Wl zıe ya'a Farizen 'non 'lee 'fluba 'ci vınon 'ci 'sōlε "fo "dı. -A -nan nen waa vıdı 'sia 'nan: «Min 'labε, e ta -kli "wı dra. E 'wı 'wlıdı 'drēnon "kuan 'e 'pε "fli "a, en o fε -ble waa 'e cın va.»

<sup>3</sup> -A -nan nen Zozi -kōnnen "fōdı 'sia -wle. E 'nan: <sup>4</sup> «Min -tū -le 'bla a -yaa tū, en -a -towlı "cε 'san "va. Min zıe yaa dra 'kō? Maan ve 'cεε 'nan e 'bla -fuba 'sōrasıen 'wle 'sōrasıen "tōε "bui "da, -e 'e 'kū -a -towlı "nen e 'san bε -a -wεε. -Njεε dōv? <sup>5</sup> -Te yaa 'yı bε, -a cı "nranman 'kpa tıglı. Yaa "sia -e 'e -fō 'e 'plabei da. <sup>6</sup> -Te e 'bōla "kōnnen "bε, 'e beenun 'lee 'e "srōnnon laabo 'e va. Yaa ve -wle 'nan: «'Ka 'ta -e -kaa cı 'e "nran 'e cın va! An 'mēn 'bla nen e 'san bε -a 'yı.»

<sup>7</sup> 'Wl 'towlı zıe -yεε dra Bali lε. -Te min -towlı "cε 'si 'wı 'wlıdı "drēdı man, en 'e 'fli -nōn Bali lε bε, Bali cı "nranman. Cı "nran nen min -towlı zıe, yaa -nōan Bali lε bε, e "mlıan min -fuba 'sōrasıen 'wle 'sōrasıen nen o ya tıglı 'va bε -wee cı "nran nen waa -nōan Bali lε bε -a da.»

*'Lein 'wle nen e 'san bε waa 'yı*

<sup>8</sup> En Zozi -a 'vı "nyian -wle 'nan: «-Te lımōn -tū -le 'leın 'wle a -fu, en -a -towlı "cε 'san "va "bε, e -kannen -fōa "nen, -e 'e 'yee 'kuın "koodı 'sia. Yaa -wεeman -trılıı, -e 'e 'yı. <sup>9</sup> -Te yaa 'yı

bε, 'e "luenun 'lee 'e "srōnnon laabo 'e 'va. Yaa ve -wle 'nan: «'Ka 'ta -e -kaa cı 'e "nran 'e cın va! An 'mēn 'leın 'wle nen e 'san bε -a 'yı.»

<sup>10</sup> 'Wl 'towlı zıe -yεε dra Bali 'le 'pasıanōn nen lajı bε -wle. -Te min -towlı "cε 'si 'wı 'wlıdı "drēdı man, en 'e 'fli -nōn Bali lε bε, Bali -le 'pasıanōn 'ci "nranman.»

*'Nen "tı 'lee 'yee 'nennun "fli "le 'wı*

<sup>11</sup> Zozi -kōnnen "tū -fō "nyian -wle. E 'nan: «Min -tū a, en -yee 'nennun a "fli. <sup>12</sup> Yi -tū da bε, en -a "tıennenzan -a 'vı 'e "tı "lε 'nan: «'An "tı, 'an 'blıan nen e -taa "kōnlε 'mēn vε -a bε, 'ı -nōn 'mēn! -A -nan nen o "tı 'e yıfε cēen 'e cın man -wle.

<sup>13</sup> Yi "fli, yaa, "bε -sru en -a "tıennenzan 'bō 'yee vε pεenon 'tan. Yaa man "lala 'si, en e -kū -a -blıdε 'fla 'kōōbli 'tū da, te 'e 'ci 'sō wıunun dra. <sup>14</sup> "Yεε 'cēn -a -blıdı man bε, te dra -dan 'lε "sō 'fla zıe -a da. -A -nan nen 'e yra yıdı 'sia. <sup>15</sup> En e -kū toba -fōlε 'fla zıe -a da min -tū lε, 'nan -e 'e 'nyranman "va. Min zıe 'bε 'pa 'sia 'nan 'e 'kū 'e yıe 'tō 'yee 'srurun va lua. <sup>16</sup> Dra -a -tēa, e ya "vale 'e 'srurun -blıfε -ble, 'pıan min -tū 'ka -a -nōan -yrε "fo "dı.

<sup>17</sup> En 'e 'wulo 'jı "nrōndı "sia. Yaa 'vı 'e 'jı 'nan: «'An "tı 'le 'nyranman 'panōn 'bε fε -ble -mıen, te e o "kle. 'Pıan mēen -kaa "dra lō 'gv. <sup>18</sup> 'Wl nen an -taa -a drele bε -nyren 'gv. An lia 'an da 'an "tı 'va -e 'an vı -yrε 'nan: «'An "tı, 'ı yra 'si! 'An 'wı 'wlıdı drε Bali wlu, en 'an 'wı 'wlıdı drε 'yıe. <sup>19</sup> E 'ka "le 'waan laabō "nyian 'yie 'nen "fo "dı. 'I yra 'si, 'yian drε 'yie 'nyranman 'pazan 'tū -a!» >

<sup>20</sup> -A -nan nen e 'lı 'e da 'e "tı 'va. E -fū "kōnnen "man -kōōbli, en -a "tı -a 'yı. -Yee 'nen nyrında -sēn "da, en e -kū -a 'lε flān -a. Yaa 'kun, en e -atū -tē "man.

<sup>21</sup> -A -pı 'e -yrε 'nan: «'An "tı, an 'wı 'wlıdı drε Bali wlu, en an 'wı 'wlıdı drε 'yıe. E 'ka "le 'waan laabō "nyian 'yie 'nen "fo "dı.»

<sup>22</sup> 'Pıan -a "tı -a 'vı 'yee nōannun lε 'nan: «'Ka 'ta "nyıandı sō -trε

fɛnyian -a, -e 'ka wɔ 'mɛn 'nɛn 'gʊɛ -a da! 'Ka sɔɔnwɛ wɔ -a -pɛ 'wɛ man, -e 'ka 'manwua "wɔ -a ɕɛin -man! 23 'Ka 'ta tri -blonɛn bɔadi bɛ -a, -e 'kaa -tɛ -yrɛ! E ya "lɛ -kaa "fɛdi -bli, -e -kaa ci 'e "nran 'e cin va. 24 Kɔɔ 'an 'pɪ nɛn kaa ye 'gʊɛ, e -ka, ɛn e fuɔ. E 'san, ɛn maan 'yɪ. > Tɔɔn ɛn o "fɛdi drɛdi 'sia.

25 Tɔ zɪɛ -a wɔ bɛ, tɛ -yɛɛ 'nɛn cejenɛnzɛn a tian fei. Zɪ e 'si fei, e ya -tanan bɛ, "yɛɛ -pli "kɔnnɛn "man bɛ, ɛn e "dre 'man. 26 -A -nan nɛn e nɔan -tɔ laabu, ɛn e "kɔnnɛn "wɪ laabu -yrɔ. 27 'Bɛ 'vɪ -yrɛ 'nan: <'I -suannɛn 'bɛ 'ta. 'I "tɪ tri -blonɛn bɔadi bɛ -a -tɛ -yrɛ, 'nan 'wɪ 'tɔ 'ka drɛɛ -yrɛ "dɪ -lɛ "wɛan.>

28 'Wɪ zɪɛ e 'bli 'fo "ji, ɛn e 'ka "vale 'e -wɔlamlan "kɔnnɛn "dɪ. Tɔɔn ɛn -a "tɪ 'bɔla. E toba -fɔdi 'sia -yrɛ 'nan 'e -wɪla "kɔnnɛn. 29 'Pian e 'nan 'e "tɪ "lɛ 'nan: <'An lɛ "kaga 'kpa nɛn 'gʊ, tɛ 'an 'nyranman "paa 'yɪɛ, ɛn ma'an tian 'li -a vɪɛ 'yɪ 'wɪ 'tɔ man -ɕɛɛ dɪ. 'Pian yɪ'a tian bɔ 'nɛn 'tɔwli "nɔnlɛ 'mɛn, -e 'kɔ "fɛdi -bli "va 'kɔ 'vale 'an beenun -a dɪ. 30 'I 'yɪɔ, 'wɪ nɛn yia drɛ bɛ -a! 'I 'pɪ nɛn e 'yɪ "lala pɛɛnɔn bli lɪmɔnnun man bɛ, zɪ e -ta bɛ, ɛn i tri -blonɛn bɔadi bɛ -a -tɛ -yrɛ.>

31 ɛn -a "tɪ "e -yrɛ 'nan: <'Mɛn 'nɛn, tɔ pɛɛnɔn man bɛ, i ya 'an 'va 'gʊ, ɛn 'an yɪɛ pɛɛnɔn bɛ e ya 'yɪɛ vɛ -a. 32 E ya "lɛ -kaa "fɛdi -bli, -e -kaa ci 'e "nran 'e cin va. -Ka'a 'kolaman -e -kaa 'wɪ 'pɛɛ drɛ "fo "dɪ, kɔɔ 'i -suannɛn 'gʊɛ e -ka, ɛn e fuɔ, e 'san, ɛn maan 'yɪ.> »

## 16

*'Ka 'man wɔw, "trɛ "wɪ -lɛ "wɛan!*

1 'Bɛ -sru Zozi -kɔnnɛn "tɔ -fɔdi 'sia 'e -srunɔn lɛ. E 'nan: <'Fɛzan -tɔ a, ɛn min -tɔ 'bɛ 'e yɪɛ -tɔa -a yɪɛ pɛɛnɔn 'va. ɛn minnun -a -nan sɛɛ 'wɔ fɛzan zɪɛ -yrɛ 'nan, min nɛn 'e yɪɛ -tɔa -a yɪɛ va bɛ, yaa "sia "va tɛ 'e man wɪ dra -a. 2 -A -nan nɛn fɛzan -a laabu, ɛn e 'wɪ 'gʊɛ -a laabu -yrɔ. E 'nan: <-Mɛ "wɪ nɛn maan 'man 'i man 'gʊ? Yɪ'a 'kolaman -e 'i 'fo 'an yɪɛ da "nyian "fo "dɪ. -Yɛɛ "wɛan

'nyranman pɛɛnɔn nɛn yia 'pa bɛ, 'i -sru "vɪ 'mɛn!>

3 ɛn min nɛn 'e yɪɛ -tɔa -a yɪɛ va bɛ, 'e 'ci "nrɔndɪ 'sia. Yaa 'vɪ 'e 'ji 'nan: <'An 'san 'ta 'mɛn 'nyranman "sia 'an 'lɔ. -Mɛ "nɛn an -taa -a drɛɛ "mɛn? 'An "kɔɛ "ka -e 'an fei 'pa dɪ, ɛn 'tra 'tɛdɪ 'yra 'an -tɛa. 4 'Pian 'wɪ nɛn 'kɔ 'an drɛ -e minnun 'o 'an yɪ "yɪ "bɛ, maan -tɔa. 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn maan dra, 'bɛ 'lɛ vɛ bɛ, -tɛ 'an 'san 'si 'an man bɛ, -e minnun 'waan 'kun 'o 'pɛ "fli "a "wɛɛ "kɔnnɛn.>

5 -A -nan nɛn minnun nɛn -a san -lɛ fiɛn ci o da bɛ, e o laabudɪ 'sia 'tɔdɔ. Yaa laabu -a tɛdɛ -lɔ 'nan: <'An 'san -lɛ fiɛn a 'i da wɛa?>

6 'Bɛ -yrɛ 'nan: <'E ya 'nyrɔn "tugu -yaa tɔ!>

ɛn e -yrɛ 'nan: <'I 'yɪɛ 'fluba 'si, 'i -nyran "nyɪandɔ, -e 'i crɛn -tɛ -fuba 'soolu!>

7 'Bɛ -sru yaa laabu "nyian -a -tɔ -lɔ 'nan: <'Bii "nun? E ya "yɪɛ 'lɔ wɛa?>

'Bɛ -yrɛ 'nan: <'E ya 'saa 'wɛɛ 'plablu -yaa tɔ.>

ɛn e -yrɛ 'nan: <'I 'yɪɛ 'fluba 'si, -e 'i crɛn -tɛ -fuba 'sɔra!> »

8 ɛn Zozi -a 'lɛ 'sran 'e -srunɔn lɛ 'nan: <'Min 'suzan 'wɪdɪ zɪɛ, e 'wɪ 'tɔ wɪ drɛ. Maan vɛ 'ɕɛɛ 'nan, minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ, o 'wɪ -tɔa 'o cin yɛi e "mlɪan minnun nɛn o ci Bali -lɛ vɛ -a bɛ o da.

9 -Yɛɛ "wɛan 'wɪ zɪɛ -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn -e 'ka 'wɪ drɛ! 'Ka bɛɛ -wɛɛ "lala nɛn e ya 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn pou -a bɛ -a! -Tɛ ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, tɔ nɛn "lala 'wɪ 'ka 'kɔan "nyian dɪɛ, o 'ka "kuan 'o 'pɛ "fli "a Bali fla.

10 -Tɛ min drɛ wɪ a tɪɪli 'wɪ 'sɛzɛnɛn pɛɛnɔn 'ji bɛ, min drɛ wɪ -kɔan tɪɪli 'wɪ -dandan ji. ɛn -tɛ min -dawli ye "yɪ 'wɪ 'sɛzɛnɛn pɛɛnɔn 'ji bɛ, min -dawli ye "yɪ 'wɪ -dandan ji. 11 -Yɛɛ "wɛan -tɛ minnun 'ka yɪ -tɛlɛa 'ka da "lala nɛn e ya 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn pou -a bɛ -a va dɪɛ, Bali 'ka fɛ nɛn e ci tɪɪli bɛ -a nɔan 'ɕɛɛ dɪ. 12 ɛn -tɛ minnun 'ka yɪ -tɛlɛa 'ka da fɛ nɛn e 'ka 'ɕɛɛ vɛ -a dɪɛ -a va

diε, fε nen Bali -a 'pla 'cee vε -a bε, ya'a nɔan 'cεε di.

<sup>13</sup> Maan ve 'cεε 'nan, nɔan -tɔ 'ka 'kɔlaman -e 'e min 'fli 'su 'e cin -a di. Eleaman -a -tɔ man, te ya'a -tɔ ye "yi 'di. Fε -le "wεan nen an 'wɪ zɪε -a 'vɪ bε, min nen e "lala ye "yi "bε, ya'a 'kɔlaman -e 'e Bali yɪ "yi "di.»

<sup>14</sup> Farizen 'nɔn nen -nan bε, zɪ o 'winun zɪε -a 'man bε, εn o Zozi 'shε blɪ. Kɔɔ o "lala ye "yi. <sup>15</sup> -A -nan nen Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'Ka 'fli dra min yie lε min tɪglun -a. 'Pian Bali 'cee ci "nrɔndɪ ye. En fε nen minnun -a "siala 'nan, ka ya 'wɪ -dan drɛnan bε, Bali "le 'va bε, e ya 'wɪ 'wɪldɪ "a "fo.

<sup>16</sup> -Pei -tɔ winun nen Bali -a -nɔn Moizi lε bε, 'lee 'winun nen Bali 'lewei vɪnɔn 'a 'vɪ bε, -a da nen minnun 'ta 'wɔla -trilii εn Zan -ta. 'Pian zɪ e -ta bε, εn Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nen 'nan -yee mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'kogo bε, waa vidɪ 'sia minnun lε. -A -nan nen minnun "kaga -a "vale 'nan Bali 'e mingɔnnɛn -blɪ 'o da. <sup>17</sup> 'Pian -te labli 'lee 'trε 'ka tian 'nyanlε diε, te -pei -le 'wɪ "wɛnnɛn 'tɔwɪ 'ka tian 'silε "da "fo "di.

<sup>18</sup> -Yee "wεan min nen e 'si 'e nan man εn e li pee 'pa bε, te e li wεε 'e nan ceje man. En "nyian bε, min nen e li nen -a -sran -a 'bɔla bε -a 'pa bε, te min nan wεε.»

#### *Fεzan -tɔ 'lee Laza man -kɔnnɛn*

<sup>19</sup> "Bε -sru Zozi -kɔnnɛn "tɔ -fɔ "nyian. E 'nan: «Fεzan -tɔ a. Min zɪε mingɔnnɛnnun da sɔ nen -a 'flε cɪ bε, -nyrɛn yaa wo. En tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn man te -a ci a 'e 'sɔdɪ, te e "fɛdɪ -ble. <sup>20</sup> En 'yalε -tεzan -tɔ a "nyian. Wεε laabo Laza. Min zɪε mlɔn "a -a 'kɔlε pɛɛnɔn da. En e ya 'e nyinnandɪ fεzan zɪε -yee -klɔn -yrε "nɛn. <sup>21</sup> E ya "vale 'e fεzan 'nean pɔnnɛn nen e -sɛanla bε -a -ble. 'Pian min -tɔ 'ka -a -nɔnlε -yrε "di. E ya 'e nyinnandɪ fε zɪε -a -nan, te -plɛnnun -a -mlɔnnun 'ji flannan.

<sup>22</sup> Yi -tɔ 'bɔ εn 'yalε -tεzan zɪε e -ka. -A -nan nen Bali -le 'pasianɔn -a 'si, o -kɔ -a Abraam "srɔn.

"Bε -sru εn fεzan "e "ka 'wɔ "nyian, εn wεε 'wɔ. <sup>23</sup> Zɪ e 'bɔla -yremo fla bε, εn 'e yra yɪdɪ 'sia. -A -nan nen 'e yie 'tɔ lou, εn e Abraam 'yɪ 'kɔɔbli, te Laza yra -a "srɔn. <sup>24</sup> En e -paandɪ 'sia. E 'nan: «'Kɔ tra Abraam, 'an nyrinda 'e 'sɛn 'i da! 'I yra 'si, 'i Laza 'pa 'sia 'e 'ta 'e 'pɛ 'wɛlε wɔ 'yia, -e 'e 'tɔ 'an 'le! Kɔɔ 'an ya 'an yra ynan 'te 'gɔvε -a va.»

<sup>25</sup> En Abraam "e -yrε 'nan: «'Mɛn 'nɛn, -a -cin 'e 'tɔ 'i 'ji 'nan, tɔ nen i ya 'trɛda bε i "yi 'yɪ, te Laza "e yra ye. -Yee "wεan 'bε nen 'gɔvε, -a "sii tɔ 'bɔ εn 'yie yra yɪ tɔ 'bɔ. <sup>26</sup> En "nyian bε -kɔlɔ -dan -kaa cɛɛn 'e cin man. -Te min a "vale 'nan "e "sia 'kɔ 'va 'gɔ -e 'e 'lɔ 'ka 'va nun bε, ya'a 'kɔlaman -a drɛdɪ -a di. En -te min a "vale 'nan 'e "sia 'ka 'va nun -e 'e 'ta 'kɔ 'va 'gɔvε, ya'a 'kɔlaman -a drɛdɪ -a di.»

<sup>27</sup> Tɔɔn fεzan -a 'vɪ -yrε 'nan: «'Kɔ tra Abraam, 'pian mein trɔv "baa, 'i Laza 'pa 'sia 'an "tɪ "le "kɔnnɛn! <sup>28</sup> 'An "bɔvunun a 'soolu, -e 'e 'wɪ tin 'ba -wɛlε, "tɔgɔ 'o 'ta fɛnan nen 'an yra ye 'gɔvε -a -nan.»

<sup>29</sup> En Abraam "e -yrε 'nan: «Bali -le -pei -tɔ winun nen yaa -nɔn Moizi lε bε, e ya o va nun. En 'winun nen Bali 'lewei vɪnɔn 'a 'vɪ bε, e ya o va nun. 'O "trɔɛn "tɔ -yrε -e 'o 'ta wɔla "da!»

<sup>30</sup> En fεzan -a 'vɪ -yrε 'nan: «'Kɔ tra Abraam, 'bε 'ka 'bɔa waa "fo "di. 'Pian -te min 'si -kanɔn 'va, εn e -kɔ 'wɪ tin 'balε -wɛlε "bε, waa wei maan. O "sia 'wɪ 'wɪldɪ "drɛdɪ man, -e 'o -sɔɔnla Bali -sru.»

<sup>31</sup> -A -nan nen Abraam -a 'vɪ -yrε 'nan: «-Te wa'a 'o "trɔɛn 'tɔa Bali -le -pei -tɔ winun nen yaa -nɔn Moizi lε bε -yrε "diε, εn -te wa'a 'o "trɔɛn 'tɔa 'winun nen Bali 'lewei vɪnɔn 'a 'vɪ bε -yrε "diε, te wa'a 'kɔlaman "nyian -e 'o "trɔɛn "tɔ min nen e 'si -kanɔn 'va bε -a wei lε di.» »

## 17

*Zozi 'wɪ 'pla 'e -srɔnɔn lε*

*(Mt 18.6-7, 15, 21-22; Mk 9.42)*

<sup>1</sup> "Bε -sru εn Zozi -a 'vɪ 'e -srɔnɔn lε 'nan: «'Winun nen o -kɔlaman o

min 'sia Bali -sru "bε, o ya 'trɛda "kaga. 'Pian min nɛn yaa drɛ ɛn 'wɪ zɪɛ 'e bɔ min-tu man bε, 'wɪ-taa "bɔɛ -a san man. <sup>2</sup> E ya "le 'o -kɔlɛbu -fɔ min zɪɛ -a 'klan, -e 'o tuv jemie -va. 'Bɛ "yi mlin, "tɔgɔ 'e drɛ -e 'mɛn 'nɛn 'tu 'e 'si 'an -sru. <sup>3</sup> 'Ka drɛ "yi 'ka 'fli -va!

-Te 'i "bɔɪ -tu 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ bε, 'i 'wɪ tɪgɪ tin 'ba -yrɛ. -Te yaa -tɔ 'e 'fli -lɔ bε, -e 'i man wɪ 'cɛ! <sup>4</sup> ɛn -te e 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ 'yɪɛ 'e 'pa -a 'sɔravli yɪdɛ 'wɪɛ 'tuwɪ 'wɪlu, te e lia 'e da 'i 'va 'e 'pa -a 'sɔravli, te yaa ve 'yɪɛ 'e 'bɔ 'a bε, 'i man wɪ 'cɛ!»

<sup>5</sup> -A -nan nɛn Zozi 'le 'pasianɔn -a 'vɪ Minsan 'bɔ ɛ 'nan: «'I 'kɔɛ yi -tɛradɪ 'i da 'pa "da!»

<sup>6</sup> ɛn Minsan "e 'nan: «-Te 'cee yi -tɛradɪ Bali da a "wɛnɔn "le fei fɛ 'wɪɛ 'tu -le 'wɪ 'zɔ bε, kaa ve yiba -dan 'gɔɛ -yrɛ 'nan: «'I 'sɔra, 'i 'kɔ -tɔ jemie -va», yaa dra.»

*Zozi -sruzan 'nyranman "paa 'e 'ci -a -tuwɪ*

<sup>7</sup> «'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔɛ -a da! 'Cee nɔan a, ɛn e 'nyranman "paa 'cee fei, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'e yɪɛ -taa 'cee -winun va. Min -tu 'ka 'ka yei, -te nɔan zɪɛ 'e 'si lua, e -ta bε, -e 'e vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'ta "nyɪandɔ -nyran fɛ -sru "dɪ?» <sup>8</sup> 'Pian yaa ve -yrɛ 'nan: «'I fɛnun -tɔɛn "nyɪandɔ, 'i 'man wɔɔ, -e 'i 'ta 'mɛn fɛ 'pa! -Te an fɛ bli, an 'kan, ɛn an 'yi mlin bε, -e 'i 'yɪɛ vɛ -bli.» <sup>9</sup> ɛn "nyian bε, min -tu 'ka 'yee nɔan muo 'fɔa 'nyranman nɛn yaa 'pa bε -a man dɪ. <sup>10</sup> Zɪ ka cɪ Bali lɔ zɪɛ. -Yee "wɛan -te ka cɛɛn Bali -le 'nyranman nɛn e 'nan 'ka 'pa bε -a man bε, 'ka vɪ 'nan: «Nɔan "tun "nɛn 'kɔa. 'Wɪ nɛn e cɪ "le 'kɔ drɛ bε, -a 'bɔ nɛn kɔa drɛ.» »

*Zozi -kogobe 'si min -fu man*

<sup>11</sup> Te Zozi a -kɔnan Zeruzalɛm zia bε, e ciladɪ 'sia Samari 'lɛglɔn 'lee Galile 'lɛglɔn yei. <sup>12</sup> Zɪ Zozi "ta bɔala 'fla 'tu da bε, ɛn -kogobe -tɛnɔn 'fu -ta -a 'lɛ. O -fu "man "kɔɔbli, <sup>13</sup> ɛn o -paandɪ 'sia -yrɛ. Waa 'vɪ 'nan: «'Kɔ

'san Zozi! 'I yra 'si! 'I 'kɔ nyrinda 'si!»

<sup>14</sup> Zɪ Zozi o 'yɪ bε, ɛn e 'nan -wɪɛ 'nan: «'Ka 'kɔ 'ka 'fli -kɔɔn Bali -pannɔn ɛ.» "Wɛɛ -kɔn -kɔnan -sia bε, ɛn -kogobe 'si o pɛɛnɔn man.

<sup>15</sup> Zɪ o va min -tu -a 'yɪ 'nan, -kogobe 'si 'e man bε, ɛn e 'li 'e da Zozi 'va. E Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia wɛɪ 'plɛblɛ 'a. <sup>16</sup> Zɪ e 'bɔ Zozi man bε, ɛn e "pɔ sɔɔn "wɪlu, 'e yra blula, ɛn yaa muo "fɔdɪ 'sia. Min zɪɛ e "sia Samari, Zuif min "cɛɛ dɪ.

<sup>17</sup> ɛn Zozi -a laabɔ minnun lɔ 'nan: «-Kogobe 'si min -fu bε, o pɛɛnɔn man. ɛn min 'sɔrasɪɛn a nyin zia? <sup>18</sup> -Mɛ "le "wɛan nɛn min nɛn e 'ka Zuif min -a dɪɛ, -yɛɛ 'si o yei, ɛn e -ta Bali 'tɔ "yi "vɪɛ?» <sup>19</sup> -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ min zɪɛ -yrɛ 'nan: «'I 'wɪuan, 'i 'kɔ! I yi -tɛra 'an da, -yee "wɛan 'i beli.»

*Bali mingɔnnɛn -ble min da 'kɔ?*  
(Mt 24.23)

<sup>20</sup> Farizen 'nɔn -a laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Tɔ "cɛn "man nɛn Bali mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sɪala?» ɛn e -wɪɛ 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'ka 'taa "le fɛ nɛn waa ye bε -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. <sup>21</sup> ɛn wa'a 'kɔlaman -e 'o vɪ 'nan, -yɛɛ 'bɔla -mɪɛn dɪ, ɛn -yɛɛ 'bɔla 'gɔ dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan Bali mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia 'ka yei 'va.»

*Zozi 'le -tadɪ pee dra 'kɔ?*  
(Mt 24.26-28, 37-41)

<sup>22</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srɔnɔn ɛ 'nan: «Tɔ -tu -taa "bɔɛ bε, te ka ya "va 'nan 'ka Blamin -pɪ ye. -Te e ya yi -tuwɪ "cɛ "a oo, ka ya "vale 'ka ye -kpɔ, 'pian ka'a 'kɔlaman -a yɪdɪ -a "fo "dɪ. <sup>23</sup> Tɔ zɪɛ -a man nɛn minnun -a ve 'cɛɛ 'nan, e ya -mɪɛn, ɛn e ya 'gɔ. 'Pian te 'ka 'kɔ -nan dɪ, ɛn te 'ka sɔɔnla o -sru "dɪ. <sup>24</sup> Kɔɔ tu nɛn Blamin -pɪ -taa "man "bɛ, e -taa "le laa -paan "le 'wɪ 'zɔ. E 'wɪɛɪ -wɪɛɪ -fɔa, -e -a -san 'e labli 'cɛn 'ji "fo. <sup>25</sup> 'Pian e ya "le Blamin -pɪ 'e yra yɪ, ɛn -naagɔnɔn 'o 'nan "man 'vaa, -e 'wɪ zɪɛ 'e drɛ.

26 T<sub>0</sub> n<sub>0</sub>n Blamin -p<sub>1</sub> -taa "man 'b<sub>0</sub>e, 'w<sub>1</sub>nun n<sub>0</sub>n minnun -a dr<sub>0</sub>e 'li Noe t<sub>0</sub> va b<sub>0</sub>e, waa dra "nyian. 27 K<sub>0</sub>o Noe t<sub>0</sub> va b<sub>0</sub>e, minnun f<sub>0</sub>e bl<sub>0</sub>i, o -w<sub>0</sub>en mlin, o l<sub>0</sub>i 'pa, <sub>0</sub>en o -k<sub>0</sub>nn<sub>0</sub>n 'pa. Waa dr<sub>0</sub>e z<sub>1</sub>e -trilii, <sub>0</sub>en t<sub>0</sub> n<sub>0</sub>n Noe -wlamlan -kl<sub>0</sub>v -dan j<sub>0</sub>i b<sub>0</sub>e e 'b<sub>0</sub>. T<sub>0</sub> z<sub>1</sub>e -a man n<sub>0</sub>n laa -dan fend<sub>0</sub>i 'sia, <sub>0</sub>en o p<sub>0</sub>een<sub>0</sub>n 'nan -nyan.

28 <sub>0</sub>En "nyian b<sub>0</sub>e, 'w<sub>1</sub>nun n<sub>0</sub>n minnun -a dr<sub>0</sub>e 'li Lot t<sub>0</sub> va b<sub>0</sub>e, waa dra "nyian. Minnun f<sub>0</sub>e bl<sub>0</sub>i, o -w<sub>0</sub>en mlin, o f<sub>0</sub>enun b<sub>0</sub>o, o f<sub>0</sub>enun taan, o feiunun paa, o 'k<sub>0</sub>nnun t<sub>0</sub>o. 29 'Pian y<sub>0</sub>i n<sub>0</sub>n Lot 'si Sod<sub>0</sub>m b<sub>0</sub>e, -a -nan n<sub>0</sub>n Bali 't<sub>0</sub>e 'lee 't<sub>0</sub>e nyin n<sub>0</sub>n -a -koei "min -t<sub>0</sub>ea "b<sub>0</sub>e, -a -f<sub>0</sub>en laa 'a 'fla z<sub>1</sub>e -a da. <sub>0</sub>En o p<sub>0</sub>een<sub>0</sub>n 'nan -nyan.

30 'W<sub>1</sub> 't<sub>0</sub>wli z<sub>1</sub>e -a 'b<sub>0</sub>o n<sub>0</sub>n minnun -k<sub>0</sub>an -a dr<sub>0</sub>enan, <sub>0</sub>en Blamin -p<sub>1</sub> -taa. 31 T<sub>0</sub> z<sub>1</sub>e -a man b<sub>0</sub>e, min n<sub>0</sub>n e c<sub>1</sub> 'yee 'k<sub>0</sub>n 'l<sub>0</sub>e "n<sub>0</sub>n "b<sub>0</sub>e, te 'e -w<sub>1</sub>la 'kuin f<sub>0</sub>e -t<sub>0</sub> 'sinan d<sub>0</sub>i! <sub>0</sub>En min n<sub>0</sub>n fei b<sub>0</sub>e, te 'e 'li 'e da 'fla d<sub>0</sub>i! 32 'W<sub>1</sub> n<sub>0</sub>n 'li e 'b<sub>0</sub>o Lot nan man, te 'e y<sub>0</sub>i 't<sub>0</sub> 'e koda b<sub>0</sub>e, 'e 'w<sub>1</sub> 'cin -tr<sub>0</sub>a 'ka 'ji! 33 Min n<sub>0</sub>n e c<sub>1</sub> 'e 'lad<sub>0</sub>i 'yee 'tr<sub>0</sub>eda da b<sub>0</sub>e, ya'a ye d<sub>0</sub>i. 'Pian min n<sub>0</sub>n 'e 'p<sub>0</sub>e 'si 'yee 'tr<sub>0</sub>eda da "fo, <sub>0</sub>en yaa -n<sub>0</sub>n 'm<sub>0</sub>en b<sub>0</sub>e, -a san 'b<sub>0</sub>e 'belid<sub>0</sub>i n<sub>0</sub>n ya'a 'nyaan d<sub>0</sub>i<sub>0</sub> -a ye.»

34 <sub>0</sub>En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Maan ve 'c<sub>0</sub>e<sub>0</sub> 'nan, -p<sub>0</sub>ei z<sub>1</sub>e -a man b<sub>0</sub>e, min "fli -k<sub>0</sub>an 'o nyinnand<sub>0</sub>i -saa -t<sub>0</sub>wli "da, waa -t<sub>0</sub> "siala, -e -a -t<sub>0</sub> "e -f<sub>0</sub>uv. 35 <sub>0</sub>En l<sub>0</sub>m<sub>0</sub>n "fli -k<sub>0</sub>an "f<sub>0</sub>e -s<sub>0</sub>nnan, waa -t<sub>0</sub> "siala, -e -a -t<sub>0</sub> "e -f<sub>0</sub>uv. 36 [<sub>0</sub>En min "fli -k<sub>0</sub>an fei -t<sub>0</sub>wli "da, waa -t<sub>0</sub> "siala, -e -a -t<sub>0</sub> "e -f<sub>0</sub>uv. »]

37 -A -nan n<sub>0</sub>n Zozi -srun<sub>0</sub>n -a laab<sub>0</sub>v -yr<sub>0</sub> 'nan: «'K<sub>0</sub>v 'san! 'W<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e nyin zia n<sub>0</sub>n e dra?»

<sub>0</sub>En e 'nan -w<sub>1</sub>e 'lad<sub>0</sub>i: «F<sub>0</sub>enan n<sub>0</sub>n -wi -kad<sub>0</sub>i c<sub>1</sub> 'e plad<sub>0</sub>i b<sub>0</sub>e, -a ta lou "n<sub>0</sub>n -wi p<sub>0</sub>ea "bl<sub>0</sub>i "lomannun 'o 'ble!»

## 18

Zozi -k<sub>0</sub>nn<sub>0</sub>n "f<sub>0</sub>o tin 'bazan 't<sub>0</sub> 'lee -cale -t<sub>0</sub> man

1 "B<sub>0</sub>e -sru <sub>0</sub>en Zozi -k<sub>0</sub>nn<sub>0</sub>n "t<sub>0</sub> -f<sub>0</sub>od<sub>0</sub>i 'sia -w<sub>1</sub>e. E ya "vale 'e -k<sub>0</sub>nnan -w<sub>1</sub>e 'nan 'o Bali tr<sub>0</sub> 'ba t<sub>0</sub> p<sub>0</sub>een<sub>0</sub>n man, te o "koe 'e 'nyan d<sub>0</sub>i. 2 E 'nan -w<sub>1</sub>e 'nan: «'Fla 't<sub>0</sub> da b<sub>0</sub>e, tin 'bazan 't<sub>0</sub>

a -nan. Min z<sub>1</sub>e ya'a 'klan man Bali l<sub>0</sub> d<sub>0</sub>i, <sub>0</sub>en -a y<sub>0</sub>i 'ka 'naan min man d<sub>0</sub>i. 3 <sub>0</sub>En -cale -t<sub>0</sub> a "nyian 'fla -t<sub>0</sub>wli 'b<sub>0</sub>o z<sub>1</sub>e -a da. T<sub>0</sub> p<sub>0</sub>een<sub>0</sub>n man b<sub>0</sub>e, e -taa 'yee 'w<sub>1</sub> 'a tin 'bazan z<sub>1</sub>e -yr<sub>0</sub>e. Yaa ve -yr<sub>0</sub>e 'nan, 'e 't<sub>0</sub> 'e -sru -e 'yee tin 'e 't<sub>0</sub>e 'e 'nanmanzan da.

4 -A -nan 'm<sub>0</sub>n 'w<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e -a dr<sub>0</sub>enan, te ya'a -yee tin 'baa "fo "d<sub>0</sub>i. 'Pian z<sub>1</sub> y<sub>0</sub>i -t<sub>0</sub> 'b<sub>0</sub>o b<sub>0</sub>e, <sub>0</sub>en 'e 'ci "nr<sub>0</sub>nd<sub>0</sub>i 'sia. Yaa 'v<sub>1</sub> 'e 'ji 'nan: «Ma'an 'klan man Bali l<sub>0</sub> d<sub>0</sub>i. <sub>0</sub>En 'an y<sub>0</sub>i 'ka 'naan min man d<sub>0</sub>i. 5 'Pian -cale 'g<sub>0</sub>ve, e see "paa 'an man "b<sub>0</sub>uv, -yee "w<sub>0</sub>ean an -yee tin dra 'n<sub>0</sub>nn<sub>0</sub>n. Maan dra z<sub>1</sub>e -e 'e v<sub>1</sub>e 'e 'w<sub>1</sub> 'w<sub>1</sub>id<sub>0</sub>i "dr<sub>0</sub>e 'm<sub>0</sub>en d<sub>0</sub>i.»

6 <sub>0</sub>En Minsan -a 'le 'sran -w<sub>1</sub>e 'nan: «'W<sub>1</sub> n<sub>0</sub>n tin 'bazan 'w<sub>1</sub>id<sub>0</sub>i z<sub>1</sub>e e 'sia -a v<sub>1</sub>an b<sub>0</sub>e, kaa 'man 'kpa? 7 E ya 'ka 'ji 'nan, minnun n<sub>0</sub>n Bali o 'si "va 'yee v<sub>0</sub>e -a te o -paanman -yr<sub>0</sub>e "t<sub>0</sub> p<sub>0</sub>een<sub>0</sub>n man b<sub>0</sub>e, 'e "tr<sub>0</sub>en "sia o va? -Ceje, ya'a dra "fo "d<sub>0</sub>i. 8 Maan ve 'c<sub>0</sub>e<sub>0</sub> 'nan, Bali 'ka 'm<sub>0</sub>an d<sub>0</sub>i, te e -t<sub>0</sub> o -sru -e 'e tin 'n<sub>0</sub>nn<sub>0</sub>n 'n<sub>0</sub>n -w<sub>1</sub>e. 'B<sub>0</sub>e a z<sub>1</sub>, 'pian t<sub>0</sub> n<sub>0</sub>n Blamin -p<sub>1</sub> -taa "nyian 'tr<sub>0</sub>eda b<sub>0</sub>e, e b<sub>0</sub>o minnun n<sub>0</sub>n o y<sub>0</sub>i -tera Bali da b<sub>0</sub>e o man?»

Zozi -k<sub>0</sub>nn<sub>0</sub>n "f<sub>0</sub>o Farizen min 'lee 'suk<sub>0</sub>le 'sizan 't<sub>0</sub> man

9 Zozi -k<sub>0</sub>nn<sub>0</sub>n "t<sub>0</sub> -f<sub>0</sub>od<sub>0</sub>i 'sia minnun n<sub>0</sub>n 'o 'fli "siala min t<sub>0</sub>glunun -a, te wa'a 'o b<sub>0</sub>eenun siala min t<sub>0</sub>glunun -a d<sub>0</sub>i, o man. E 'nan: 10 «Min "fli 'b<sub>0</sub>e 'k<sub>0</sub>v Bali tr<sub>0</sub> 'bal<sub>0</sub>e Bali -pan 'kuin. Min -t<sub>0</sub> a Farizen min -a, <sub>0</sub>en -a -t<sub>0</sub> a 'suk<sub>0</sub>le 'sizan 'a. 11 Farizen min a 'e 't<sub>0</sub>od<sub>0</sub>i lou, <sub>0</sub>en e Bali tr<sub>0</sub> 'bad<sub>0</sub>i 'sia 'e 'ji. E 'nan: «Bali, mein muo -f<sub>0</sub>a 'nan an 'ka "le min peenun -le 'w<sub>1</sub> 'z<sub>0</sub> d<sub>0</sub>i. K<sub>0</sub>o o crin wo, <sub>0</sub>en o ya 'w<sub>1</sub> 'w<sub>1</sub>id<sub>0</sub>i "dr<sub>0</sub>enan 'a, <sub>0</sub>en o ya min nan -w<sub>0</sub>een<sub>0</sub>n 'a. <sub>0</sub>En "nyian b<sub>0</sub>e mein muo -f<sub>0</sub>a 'nan an 'ka "le 'suk<sub>0</sub>le 'sizan 'lab<sub>0</sub>e -yee 'w<sub>1</sub> 'z<sub>0</sub> d<sub>0</sub>i. 12 K<sub>0</sub>o an f<sub>0</sub>e "s<sub>0</sub>an y<sub>0</sub>i "fli 'fl<sub>0</sub>e 't<sub>0</sub> -ji, <sub>0</sub>en f<sub>0</sub>e p<sub>0</sub>een<sub>0</sub>n n<sub>0</sub>n maan ye b<sub>0</sub>e, maan -fuzan -n<sub>0</sub>an 'y<sub>1</sub>e.»

13 T<sub>0</sub> z<sub>1</sub>e -a w<sub>1</sub>u b<sub>0</sub>e te 'suk<sub>0</sub>le 'sizan a 'e 't<sub>0</sub>od<sub>0</sub>i -k<sub>0</sub>obli, <sub>0</sub>en e ya Bali tr<sub>0</sub> 'banan. 'E 'wulo -f<sub>0</sub> 'e 'w<sub>1</sub>u, <sub>0</sub>en 'e 'p<sub>0</sub>e 'pa 'e 'k<sub>0</sub>le 'n<sub>0</sub>n. <sub>0</sub>En yaa vid<sub>0</sub>i 'sia 'nan: «Bali 'i yra 'si! 'W<sub>1</sub> 'w<sub>1</sub>id<sub>0</sub>i

"drežan nen maan, 'yian nyrinda 'sil' »

<sup>14</sup> En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Maan ve 'cēē 'nan, 'sukōlē 'sizan zīē, 'o 'vale Bali -a o yei "sen 'e cin va, en e -kū 'yee "kōnnen. 'Pian Farizen min 'lee Bali yei 'ka 'senlē 'e cin va dī. Kōō min nen 'e 'fli "siala -dan bē, Bali -a dra "wēnnōn. En min nen 'e 'fli drē "wēnnōn bē, Bali -a dra -dan.»

*Zozi -fēa 'vī nannannun man  
(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)*

<sup>15</sup> Yi -tū bē, en minnun -tadī 'sia nannannun -a Zozi lē, 'nan -e 'e klē o man. 'Pian zī -a -srunōn 'wī zīē -a -nan 'yī bē, en o -sī -tō -wlō. <sup>16</sup> -A -nan nen Zozi nannannun laabū 'e 'va, en e 'nan 'e -srunōn lē 'nan: «'Ka nannannun 'tūl 'o 'ta 'an 'va! Te 'ka 'sī -tō -wlō "dī! Kōō minnun nen 'le nannannun -le 'wī 'zū bē, Bali -le mingōnnen trēda sī a 'e 'le 'sōdī -wlē. <sup>17</sup> Maan ve 'cēē 'wī tīgh 'a 'nan, minnun nen wa'a yī tēala Bali da "le zī nannannun yī -tēala 'o "tī "da bē -yee 'wī 'zū dīē, Bali 'ka mingōnnen ble o da "fo "dī.»

*Fēzan -tū -le 'wī  
(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)*

<sup>18</sup> "Bē -sru en min tazan -tū -ta 'wī laabulē Zozi 'lō. E 'nan: «Bali -le 'wī "paazan, i ya min tīgh 'a. Maan dra 'kō, -e 'an 'belidī nen ya'a 'nyaan dīē, -a yī?»

<sup>19</sup> En Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «-Mē "le "wēan nen, yia ve 'nan an ya min tīgh 'a? Min -tū 'ka tīgh dī, -te ya'a 'silēa Bali -tūwli "a dīē. <sup>20</sup> Bali -le -pei -tō winun 'gūē, yia -tōa. -Nyren 'nan:

«Te 'i min nan -wēē "dī!  
Te 'i drē min -tēzan -a dī!  
Te 'i crin wū dī!  
Te 'i 'wlu 'sen min man dī!  
'I yīē 'e 'nan 'i "tī 'lee 'i "bū "man! »

<sup>21</sup> En e 'nan Zozi lē 'nan: «'Wī pēēnōn zīē, maan drēdī 'sia 'an "wēnnen da, en an drē ceje.»

<sup>22</sup> Zī Zozi 'wī zīē -a 'man bē, en e 'nan -yrē 'nan: «'Pian 'yīē 'wī 'fū -tū. -Nyren 'nan, 'i 'yīē fēnun pēēnōn 'tan, -e 'i man "lala -pli 'yalē -tēnōn man. -Te yaa drē zīē, laji fēnun nen, wa'a

sreman dīē, o dra 'yīē vē -a. "Bē -sru -e 'i -sōōnla 'an -sru!»

<sup>23</sup> Zī e 'wī zīē -a 'man bē, en -a -pē -sru -tōa, kōō -a yīē a "kaga.

<sup>24</sup> Zī Zozi -a 'yī 'nan -a ta drē 'trōdrō bē, en e 'nan: «Minnun nen, o yīē a "kaga 'trēda bē, -wee -sōōnladī Bali -sru "a 'tōndōn. <sup>25</sup> Maan ve 'cēē 'nan, -wī -dan nen waa laabo shamo bē, ya'a 'kolaman -wladī -a 'menzren -yrē jī dī. -A -tūwli "nen 'nyian fēnōn 'le vē -a, -wee -sōōnladī Bali -sru "a 'pleblē 'wli dī.»

<sup>26</sup> Zī minnun 'wī zīē -a 'man bē, en o 'nan: «-Tē 'bē a zīē, -tīē -kolaman 'sīdī -a 'wī 'jī "men?»

<sup>27</sup> En Zozi "e 'nan -wlē 'nan: «'Wī nen min 'ka 'kolaman -a drēdī -a dīē, Bali -kolaman -a drēdī -a.»

<sup>28</sup> -A -nan nen Pieri -a 'vī -yrē 'nan: «Minsan, 'kū 'bō 'gūē, kū 'sī 'kūē fēnun pēēnōn -sru, en kū sōōnla 'i -sru!»

<sup>29</sup> En Zozi -a 'vī -wlē 'nan: «Maan ve 'cēē 'wī tīgh 'a 'nan, min oo min nen e 'sī 'yēē "kōnnen, -tē 'bē "cēē dī, e 'sī 'e "būnūn 'lee 'e "blunūn -sru, -tē 'bē "cēē dī, e 'sī 'e "bū 'lee 'e "tī -sru, -tē 'bē "cēē dī, e 'sī 'yēē 'nēnnūn -sru, 'nan -e Bali 'e mingōnnen -blī 'e da -le "wēan bē, <sup>30</sup> -a san zīē e fē pēē ye "kaga 'trēda. En "bē -sru tū nen Bali fē pēēnōn limlan bē e 'belidī nen ya'a 'nyaan dīē -a ye.»

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandī -kanōn 'va wī 'payaagan 'vī  
(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)*

<sup>31</sup> "Bē -sru en Zozi 'e -srunōn 'fuda "fli 'saza laabū. En e 'nan -wlē 'nan: «-Kaa "ta -ko Zeruzalēm, -e 'wī pēēnōn nen Bali 'lewei vūnōn -a 'vī Blamin -pī man bē, 'e 'lē sōō. -Nyren 'nan: <sup>32</sup> Minnun -a -nōan minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē -wlē, -e 'o -tē. Minnun zīē, waa sēē wō, o 'le 'yī -sēan -a yra, <sup>33</sup> waa -sōan -ngble -a, -e 'o 'kū -a -tē. 'Pian -a yī yaagan da bē, -e 'e 'wluan -kanōn 'va.»

<sup>34</sup> -A -srunōn 'ka 'wī zīē -a -ci manlē dī. -A -ci -fū 'e yōōdī o man. 'Wī nen Zozi "e 'nan 'e vē bē, wa'a -tōlē dī.

*Zozi yie 'wizan -tv beli*

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

<sup>35</sup> Zozi a -plinan Zeriko 'fla "srɔn, te yie 'wizan -tv yra 'e -nyrandi -si man, te e fɛnɔn trɔ "baa. <sup>36</sup> Zi yie 'wizan zɪɛ, e minnun -cin 'man 'cinan bɛ, ɛn yaa laabu 'nan: «-Mɛ 'bɛ drɛ?»

<sup>37</sup> O -yrɛ 'nan: «Nazareti min Zozi 'bɛ ci cinan!»

<sup>38</sup> -A -nan nɛn e -paandi 'sia. E 'nan: «David kluda min Zozi, 'i yra 'si, 'yian nyrinda 'si!»

<sup>39</sup> ɛn minnun nɛn o cɪra 'si 'lɛ bɛ o paan "da 'nan 'e 'lɛbo 'pla "da. 'Pian e paan "nyian 'kpa 'plɛblɛ 'nan: «David kluda min, 'yian nyrinda 'si!»

<sup>40</sup> ɛn Zozi 'tɔ, e 'nan minnun lɛ 'nan 'o 'ta yie 'wizan zɪɛ -a 'e 'va 'gɔ. Zi e pli "man "bɛ, ɛn Zozi -a laabu -yrɔ 'nan: <sup>41</sup> «-Mɛ "nɛn i ya "vale 'an drɛ 'yie?»

ɛn e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Minsan, an ya "vale 'yian yie 'lɛ 'sɔ!»

<sup>42</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I yie 'e 'lɛ 'sɔ! 'Yie yi -teradi 'an da 'i beli!»

<sup>43</sup> 'Nun tɔn -a yie 'lɛ 'sɔ, ɛn e sɔnla Zozi -sru, te e Bali 'tɔ bɔa. Zi min pɛɛnɔn 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn o Bali 'tɔ drɛ -dan.

## 19

*Zashe -le 'wɪ*

<sup>1</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi 'bɔla Zeriko 'fla. E 'fla zɪɛ -a 'cɛndi 'sia 'ji. <sup>2</sup> Fɛzan -tv a 'fla 'bɔ da, waa laabo Zashe. 'Sukɔlɛ 'sinɔn 'tazan nɛn. <sup>3</sup> Min zɪɛ e ya "vale 'e Zozi ye. 'Pian e ya tounɔn, ɛn min "kaga "le "wɛan ya 'a 'kɔlaman -a yɪdi -a dɪ. <sup>4</sup> -A -nan nɛn e -trɔa o 'lɛ flɔn -a, ɛn e yiba "tv nɛn waa laabo Sikomor bɛ -a tri. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -te Zozi a cinan "wlu "bɛ -e 'e yɪ.

<sup>5</sup> Zi Zozi 'bɔ fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, ɛn 'e yie 'tɔ lou. Yaa 'vɪ Zashe lɛ 'nan: «Zashe, 'i -sɔnla tada! Kɔɔ e ya "le cɛɛgɔ 'an -nyran 'yie "kɔnnɛn.» <sup>6</sup> ɛn Zashe sɔnla "nyiandu. E -kɔ Zozi 'a 'yee "kɔnnɛn, ɛn e "yi drɛ -yrɛ ci "nrandi -a.

<sup>7</sup> Minnun nɛn waa -nan 'yɪ bɛ, o Zozi 'man wɪ vɪdi 'sia. Waa 'vɪ 'nan: «E wla 'wɪ 'wɪdi "drɛzan zɪɛ -yee 'kuin.»

<sup>8</sup> Zashe pli Minsan man, ɛn e -yrɛ 'nan: «Minsan, an "ta 'an yɪfɛ "cɛan 'e cin man "fli, -e 'an -tv -nɔn 'yale -tenɔn lɛ. ɛn "nyian bɛ, "lala nɛn maan 'si minnun lɔ 'e 'ciɪladi "da "bɛ, an min -tv -le vɛ 'lɛji bɔala 'e 'pa -a sinjɛn.»

<sup>9</sup> Tɔn ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Cɛɛgɔ, Bali 'kɔn 'gɔɛ -a 'lɛ "nɛnnɔn 'si 'wɪ 'ji. Kɔɔ yia kɔn 'nan Abraam kluda min nɛn 'yia. <sup>10</sup> Blamin -pɪ -ta 'trɛda 'nan -e 'e min nɛn e 'si Bali man -kɔɔbli bɛ, -a 'si 'wɪ 'ji.»

*Zozi -kɔnnɛn "fɔ nɔan yaaga man*  
(Mt 25.14-30)

<sup>11</sup> Zozi a -plinan Zeruzalɛm "srɔn "kogo, -yee "wɛan 'wɪ nɛn Zozi 'sia -a vɪnan bɛ, zɪ minnun -a 'man bɛ, ɛn 'o ci "nrɔndi 'sia 'nan, Bali -le mingɔnnɛn -blɪdi 'bɔ 'kogo. Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn e -kɔnnɛn "fɔdi 'sia -wɛ. <sup>12</sup> E 'nan: «Mingɔnnɛn kluda min -tv 'bɛ "ta -ko 'lɛglɔn -kɔɔbli 'tv da. E "ta -ko 'nan -e 'wee 'tɔ mingɔnnɛn -a. "Bɛ -sru -e 'e 'ta mingɔnnɛn -blɪ 'e 'ya trɛ da. <sup>13</sup> "Yɛɛ -kɔ bɛ, 'e 'sunɔn laabu -fu, ɛn e -siga 'wɛ nɛn -a 'flɛ -kɔan tɪglɪ bɛ, -a pli o man -tɔdɔ. E 'nan -wɛ 'nan: «'Ka fɛ -wɛɛ "a -trɪlɪl, -e 'an 'tadi 'e bɔ.»

<sup>14</sup> Min zɪɛ -yee 'lɛglɔn 'jinɔn 'ka -a ye "yi "dɪ, -yee "wɛan o minnun 'pa 'sia -a -sru 'nan 'o 'ka "vale 'e 'tɔ 'o da mingɔnnɛn -a dɪ.

<sup>15</sup> 'Pian e drɛ mingɔnnɛn -a, ɛn e 'li 'e da.

Zɪ e 'bɔla bɛ, ɛn 'e 'sunɔn nɛn e -siga pli o man bɛ o laabu. Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e 'o 'nyranman nɛn waa 'pa bɛ -a -sru 'vɪ 'yrɛ.

<sup>16</sup> -A tɛdɛ -ta, ɛn e -yrɛ 'nan: «'An 'san, -siga nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, an -siga 'yɪ "man "fu.»

<sup>17</sup> ɛn -a tazan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I muo, yia drɛ "yi. I ya 'an 'suzan 'kpa -a. Fɛ "wɛnnɛn nɛn maan -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ 'gɔɛ, i 'wɪ "yi drɛ 'a. -Yee "wɛan

an 'fla 'fu -nəan 'yie -e 'mein 'tə o tazan -a.>

<sup>18</sup> "Bε -sru εn -a "flizan 'ta. E -yre 'nan: <An 'san, 'yie -siga nən yia -nən 'mən bε, an -siga 'yi "man 'soolu.>

<sup>19</sup> εn -a tazan -a 'vι -yre 'nan: <I muo, yia drε "yi "nyian. -Yee "wεan an 'fla 'soolu -nəan 'yie -e 'mein 'tə o tazan -a.>

<sup>20</sup> "Bε -sru εn -a pee -ta. "Bε 'vι -yre 'nan: <An 'san, 'yie -siga nən yia -nən 'mən bε, maan 'pa sɔ -ji εn maan 'pla 'yie. -Nyren 'gυ. <sup>21</sup> "Klan -fu 'an 'ji 'i 'va zia, kɔɔ 'yie 'wι a 'təndən. Fε nən 'yie vε "cεε dε, yia "sia. εn -te min 'yie 'nyranman 'pa bε, -a ta -trən pεənən nən yaa ye bε yia "sia -yrɔ.>

<sup>22</sup> εn -a tazan -a 'vι -yre 'nan: <I ya 'an 'suzan 'wɪdɪ "a. 'I wei 'i -tεa. Yia -tɔa 'nan, 'mən 'wι a 'təndən, εn yie 'nan: «Fε nən e 'ka 'mən vε -a dε, maan "sia. εn -te min 'mən 'nyranman 'pa bε, -a ta -trən pεənən nən yaa ye bε, maan "sia -yrɔ.» <sup>23</sup> -Te i 'wι zɪε -a -tɔa "bε, -mε "le "wεan nən yia 'mən -siga 'palεa fεnan nən -a man "paa "bε -a -nan dɪ? Yia dra paan zɪε -e "mən vɪnan 'an 'ta bε, te -a man 'pa.>

<sup>24</sup> Tɔən εn mingənnən zɪε yaa 'vι minnun nən o cɪ -nan bε, -wɪε 'nan: <'Ka -siga bε -a 'si -yrɔ, -e 'ka -nən min nən -siga -fu a -yrɔ "bε -yre!>

<sup>25</sup> εn minnun 'bɔ -a 'vι -yre 'nan: <'Kυ 'san, -siga a -yrɔ -fu 'va.>

<sup>26</sup> -A -nan nən mingənnən -a 'vι 'nan: <Min nən e ya -yrɔ "bε, -a lε nən waa -nəan. 'Pian min nən -yee "ka "dε, -nyren -yrɔ "bε waa "sia.> <sup>27</sup> εn yaa 'vι "nyian 'nan: <An 'nanmannən nən wa'a yɪε "yi 'nan 'an 'tɔ 'o da dε, 'ka 'ta waa 'an 'lε 'gυ, -e 'ka o -blɔ "cεen!> »

<sup>28</sup> Zɪ Zozi cεen 'wι zɪε -a vɪdɪ man bε, εn e Zeruzalεm si 'sia "nyian.

*Zozi 'bɔla Zeruzalεm*

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-10; Zan 12.12-16)

<sup>29</sup> Zɪ Zozi 'bɔ Befaze 'lee Betani 'srən "bε, εn e -srunən "fli 'pa 'sia 'o 'lε. 'Fla "fli zɪε o ya Olivie pən 'sεan

man. <sup>30</sup> E 'nan -wɪε 'nan: <'Ka 'kυ 'fla nən 'ka 'lε bε -a da. -Te ka 'bɔla 'nan nun, ka -aflumun planən ye 'e 'baa -tɔdɪ. Min -tυ 'ka tian 'fɔlε "da "dɪ. 'Ka baa 'sυ, -e 'ka 'ta -a 'mən 'gυ! <sup>31</sup> -Te min -a laabυ 'ka 'lɔ 'nan: <-Mε "le "wεan nən ka cɪ -a baa 'sɔnan bε>, 'ka vι -yre 'nan: <Minsan "e 'nan, -aflumun 'wι a 'e man.> »

<sup>32</sup> Minnun nən e o 'pa 'sia bε, o -kυ. O 'bɔ "man "le zɪ yaa 'vι bε -yee 'wι 'zυ. <sup>33</sup> Zɪ o ya -aflumun baa "flunan bε, εn minnun nən -wee vε cɪ -a bε, waa laabυ -wɪb 'nan: <-Mε "le "wεan ka ya -a "flunan?>

<sup>34</sup> εn o 'nan -wɪε 'nan: «Minsan "e 'nan, -aflumun 'wι a 'e man.>

<sup>35</sup> -A -nan nən o -kυ -aflumun zɪε -a Zozi lε. O 'wee sɔnun paala -a koda, εn o Zozi -nyran "da. <sup>36</sup> εn e -kɔdɪ 'sia. Minnun 'wee sɔnun "paaladɪ 'sia "wɪu, te e -kɔla "da.

<sup>37</sup> Zɪ e Olivie pən sɔən "ji εn e 'bɔ Zeruzalεm "srən "kogo bε, -a -nan nən -a -srunən pεənən Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia 'ci "nrandɪ -a. 'Lεbo "fɔ winun nən waa -nan 'yι bε, <sup>38</sup> -yee "wεan waa vɪdɪ 'sia 'nan:

<Bali -le -fεa 'e 'kən

mingənnən nən

Minsan -a 'pa 'sia bε -a man!

Bali -a drε εn kυ -fɔdɪ -trɔɔ 'yι.

-A 'tɔ 'e drε -dan laji lou!>

<sup>39</sup> Farizεn 'nən -mienun a o yei. Zɪ o 'wι zɪε -a 'man bε, εn waa 'vι Zozi lε 'nan: <Bali -le 'wι "paazan, 'i -paan 'i -srunən da!>

<sup>40</sup> 'Pian Zozi "e 'nan -wɪε 'nan: <Maan ve 'cεε 'nan, -te 'o 'lεbo 'pla "da "bε, -kɔlənun 'bε -taa 'wɪlε o "pa 'ji.>

*Zozi 'wuɔ Zeruzalεm 'nən 'le "wεan*

<sup>41</sup> Zɪ Zozi Zeruzalεm 'fla 'yι 'e 'lε bε, εn e -wuɔdɪ 'sia. <sup>42</sup> E 'nan: <Zeruzalεm 'nən, -fɔdɪ -trɔɔ a paan 'cεe vε -a, -mε "le "wεan nən ka'a 'wɪlε "man "dɪ? 'Pian 'bε nən 'gυε, ka'a "nyian -kɔlaman -a yɪdɪ -a dɪ.

<sup>43</sup> Tυ -tυ -taa "bɔlε bε, 'ka 'nanmannən 'ka 'si -fɔa "klɔn -a, -e 'o 'kuli -tɔ 'ka man -pε pεənən da. <sup>44</sup> O



'ka 'fla -wia, en o minnun pɛɛnɔn -tɛɛman. Fɛ -tɔwli 'ka 'fo 'fla 'bɔ da di. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ e bɔa 'ka man, kɔɔ tɔ nɛn Bali -ta 'palɛ 'ka 'va bɛ, ka'a 'wɪlɛ "man "di.»

*Zozi fɛnun -tannɔn 'pin Bali -pan 'kuin*  
(Mt 21.10-17; Mk 11.15-19; Zan 2.13-16)

<sup>45</sup> "Bɛ -sru en Zozi 'kɔ Bali -pan 'kuin. Minnun nɛn o Bali -pan fɛnun -taan "bɛ, e o -pɪndɪ 'sia 'kɔn zɪɛ -a -ji, 'nan 'o bɔla bei. <sup>46</sup> Yaa 'vɪ -wɪlɛ 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Bali "e 'nan:

«'Mɛn 'kɔn -kɔan 'an trɔ 'ba 'kɔn 'a.»  
'Pian kaa drɛ crin wɔnan -a.»

<sup>47</sup> "Bɛ -sru te Zozi 'ko Bali -le 'wɪ "paalɛ yi -tɔdɔ pɛɛnɔn man Bali -pan 'kuin. En Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee minnun tanɔn Zozi 'man -wɛɛdɪ 'sia, 'nan -e 'o -tɛ. <sup>48</sup> 'Pian 'wɪ nɛn 'kɔ 'o drɛ -e 'o -kɔla -a man yɪdɪ -a bɛ, wa'a tɔa di. Kɔɔ Zozi 'le 'wɪ "paadɪ 'sɔ min pɛɛnɔn lɛ, en "nyian bɛ o Zozi 'bɔ ye "yi.

## 20

*Zozi 'le -kɔladɪ "sia nyin zia?*

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

<sup>1</sup> Yi -tɔ da Zozi a Bali -le 'wɪ "paanan minnun ji Bali -pan 'kuin. En e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'sia -wɪlɛ. -A -nan nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee min cejenun -ta "va, <sup>2</sup> en waa laabɔ -yrɔ 'nan: «-Kɔladɪ "cɛn "a nɛn i 'wɪnɔn zɪɛ -a dra? En -tɪɛ -si -nɔn 'yɪɛ? 'I vɪ 'kɔvɛ!»

<sup>3</sup> En Zozi "e 'nan -wɪlɛ 'nan: «'An 'bɔ "nyian an "ta 'wɪ 'tɔwli "cɛ laabo 'ka 'lɔ. <sup>4</sup> -Tɪɛ Zan 'pa 'sia 'nan 'e 'ta min -batize drɛ? Minnun 'bɛ 'pa 'sia, -baa Bali 'bɛ 'pa 'sia? 'Ka vɪ 'mɛn!»

<sup>5</sup> -A -nan nɛn waa vɪdɪ 'sia 'o cin yei 'nan: «-Tɛ -kaa 'vɪ 'nan, Bali 'bɛ 'pa 'sia bɛ, yaa laabo -kaa 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka'a yi -tɛlɛa -a wei -da dɪ?» <sup>6</sup> En -tɛ -kaa 'vɪ 'nan, minnun 'bɛ 'pa 'sia bɛ, min pɛɛnɔn 'kɔlɛ wɛɛndɪ "siala -kaa 'va -e 'o -kaa

-tɛɛ. Kɔɔ -a -cin a o pɛɛnɔn 'ji 'nan Zan a Bali 'lewei vɪzan -a.»

<sup>7</sup> -A -nan nɛn waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Min nɛn e Zan 'pa 'sia bɛ, kɔ'a tɔa di.»

<sup>8</sup> En Zozi "e 'nan -wɪlɛ 'nan: «'An 'bɔ "nyian min nɛn e -si -nɔn 'mɛn, en an 'wɪnɔn zɪɛ -a dra bɛ, ma'an -ci sia 'cɛɛ di.»

*Zozi -kɔnnɛn "fɔ rɛzɛn fei 'panɔn man*  
(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

<sup>9</sup> En Zozi -kɔnnɛn 'gɔvɛ -a -fɔdɪ 'sia minnun lɛ. E 'nan: «Min -tɔ 'bɛ 'yee rɛzɛn fei 'pa, en yaa -nɔn minnun lɛ 'nan 'o 'nyranman 'pa "da, te o 'yee vɛ -nɔan. Yaa drɛ zɪɛ, en e -kɔ 'lɛglɔn 'kɔɔbli 'tɔ da, e "mɔan -nan nun. <sup>10</sup> Zɪ rɛzɛn nan tɔ 'bɔ bɛ, en min zɪɛ 'e 'suzan -tɔ 'pa 'sia, 'nan 'e 'kɔ 'yee vɛ 'si. Fei 'panɔn -a 'suzan zɪɛ -a 'kun, waa -sɔn, en o 'si 'man. Wa'a fɛ -tɔ -nɔnɛ -yrɛ "di. <sup>11</sup> "Bɛ -sru en 'e 'suzan 'pee 'pa 'sia "nyian. Waa -sɔn, waa srɔn, en waa 'li 'e da 'e 'lɔ 'a 'e "tun. <sup>12</sup> "Bɛ -sru en yaa yaagazan 'pa 'sia "nyian. Wɛɛ 'sɔn -trillɪ, nyɛn 'bɔ 'bɛ da, en wɛɛ 'pin.

<sup>13</sup> -A -nan nɛn fei san 'bɔ "e 'nan: «Maan dra 'kɔ? -A -cin -tɔ 'an 'ji. 'An 'pɪ nɛn e 'sɔ 'mɛn tɪglɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn maan "paa -sia o va. Maan ye "le o yɪɛ -taa "nanlɛ 'bɛ man.»

<sup>14</sup> 'Pian zɪ fei 'panɔn 'nɛn zɪɛ -a 'yɪ 'tanɔn bɛ, en waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «'Nɛn 'labɛ, -yɛɛ -taa "drɛlɛ 'e "tɪ -ziazan -a. -Yee "wɛan -kaa -tɛ, -e fei 'e 'fɔ -kaa 'lɔ.» <sup>15</sup> Waa 'kun, en o -kɔ -a rɛzɛn fei -sru "sa -a, en waa -tɛ.

'Wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, -mɛ "wɪ nɛn fei san -taa -a drɛlɛ minnun nɛn o -yee fei dra bɛ -wɪlɛ? <sup>16</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, e -taa -e 'e 'yee fei 'panɔn zɪɛ o -tɛɛ, -e 'e 'yee rɛzɛn fei 'bɔ 'nɔn min peenun lɛ.»

Minnun nɛn -nan bɛ, o 'nan: «'Wɪ nɛn i "sia -a vɪnan 'labɛ, ya'a dra di.»

<sup>17</sup> Zozi o -nanjɛndɪ 'sia, en yaa 'vɪ -wɪlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -a -ci nɛn 'nɔn? Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Køle nen, 'køn 'tønøn -a tuv 'o 'pela  
koda be,  
-yee dre 'køn 'pu -fo -køle -a.»

<sup>18</sup> Min nen e -tria -køle zie -a da be,  
e -wia. En -te -køle zie e -tria min da  
be, yaa põle "bo.»

<sup>19</sup> Zi 'fluba 'ci vünøn 'lee Bali -  
pannøn 'tanøn 'wı zie -a 'man be, en  
waa -tø 'nan, 'wee "wëan nen Zozi -  
kønnen zie -a -fo. -A -nan nen o ya  
'vale 'o Zozi "kuan -nan nun, 'pian  
o klan minnun lo.

*'Sukøle -pan wvdi da wı  
(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)*

<sup>20</sup> Tv zie -a man nen 'fluba 'ci  
vünøn 'lee Bali -pannøn 'tanøn Zozi  
'man -fødı 'sia. -Yee "wëan o min-  
nun 'pa 'sia 'va, 'nan 'o 'fli dre min  
tighun -a, -e 'o Zozi wei 'kun. O  
ya "vale 'o 'wı 'tu ye -e 'o -køla Zozi  
'nøndı -a -kønmandan le. <sup>21</sup> Minnun  
zie o 'wı laabv Zozi 'lo. O 'nan:  
«Bali -le 'wı "paazan, kva -tøa 'nan,  
i 'wı "paaman 'wı tighı 'a. En kva  
-tøa "nyian 'nan, yi'a min bo "va  
'di. En "nyian be, 'wı nen Bali "e  
'nan blamin 'e dre be, -a tighı 'bø  
nen yia "paaman minnun ji. <sup>22</sup> -Yee  
"wëan kō "ta 'wı 'gve -a laabo 'i 'lo.  
-Nyren 'nan: -Si a 'e 'nøndı -cee, -  
e -kaa 'sukøle -pan wv Røm 'nøn 'le  
mingønne Seza le, -baa te -ka'a dre  
"fo "di?»

<sup>23</sup> 'Pian Zozi -wee -dawlı -kønnen  
'yı. En e 'nan -wle 'nan: <sup>24</sup> «'Ka 'ta  
'lein 'wle 'tu -a 'men -e 'an yı! -Tı -  
wulo -fodo nen 'gv? En -tı 'tø 'cren  
nen 'gv?» O 'nan -yre 'nan: «Røm  
'nøn 'le mingønne Seza nen.»

<sup>25</sup> En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Fe  
nen Seza -le ve -a be, 'cee 'nøn Seza  
le! En fe nen Bali -le ve -a be, 'cee 'nøn  
Bali le!»

<sup>26</sup> Wa'a -kølale Zozi wei 'kundı -  
a minnun yie man "fo "di. En 'wı  
'bø nen Zozi -a 'vı be e o 'kan, -yee  
"wëan wa'a "nyian 'wı 'tv vıle "fo "di.

*Minnun nen o -kaa be o wuanla -  
kanøn 'va  
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)*

<sup>27</sup> "Be -sru en Saduze 'nøn -mie  
pli Zozi man. Saduze 'nøn "o "ve

'nan, -te min -ka be, ya'a 'wuanla -  
kanøn 'va di. Zi o pli "man "be, en  
waa laabv -yrø 'nan: <sup>28</sup> «Bali -le 'wı  
"paazan, 'wı nen Moizi -a cren -te  
'kve be, -nyren 'gv: «-Te min li 'pa,  
en -a san zie e -ka, te wa'a tian 'nen  
'yale 'o 'vale 'e nan 'bø 'a di, -yee -  
cale zie -a "bvi 'e 'pa, -e 'e "bvi klu  
bøla!» <sup>29</sup> Min -tv -le 'nen -klønøn  
a 'søravli. -A tede li 'pa, en e -ka, te  
wa'a 'nen 'yale 'e nan 'bø 'a di. <sup>30</sup> -A  
"flizan "e -cale -tøwli zie -a 'pa, en e  
dre "nyian zi. <sup>31</sup> En -a yaagazan "e -  
cale -tøwli zie -a 'pa, en e dre "nyian  
zi. 'Wı 'tøwli zie e 'bø o 'søravlinøn  
man. Wa'a 'nen 'yale di, en o pëenøn  
kaa. <sup>32</sup> "Be -sru en li 'bø "e "ka 'wv  
"nyian. <sup>33</sup> Tv nen minnun wuanla -  
kanøn 'va be, li zie e -køn -tı nan -a?  
'I vı 'kve! Kōv o 'søravli 'bø -a 'pa li  
-a.»

<sup>34</sup> En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Min-  
nun nen 'tre 'gve -a da be, -wee li 'lee  
-kønnen "paa. <sup>35</sup> 'Pian minnun nen  
Bali o 'yı tighı 'tre pee dave -a, en e  
o wluan -kanøn 'va be, wa'a li 'lee -  
kønnen 'paa di. <sup>36</sup> En wa'a 'kølaman  
"nyian -kadı -a di. O -køn "le Bali -  
le 'pasianøn nen laji be -wee 'wı 'zv.  
Bali o wluan -kanøn 'va, en o dre -  
yee 'nennun -a. <sup>37</sup> 'Ka Saduze 'nøn,  
-a -cin a 'ka 'ji 'nan, min 'ka 'wuanla  
-kanøn 'va di. Ka ya 'ka 'fli see  
"paanan, kōv 'wı nen Moizi -a 'vı 'li  
be, yaa -ci -kønman 'nan, minnun  
nen o kaa be, o wuanla -kanøn 'va.  
'Wı nen Moizi -a -nan 'yı te 'te nren a  
yiba "kpizrennen 'va be, -nyren 'gv.  
Yaa cren -te 'nan: «Minsan "e 'nan, 'e  
ya Abraam -le Bali -a, en 'e ya Izak  
-le Bali -a, en 'e ya Zago 'le Bali -a.»  
<sup>38</sup> Tv nen Bali 'wı zie -a ve be, te -kaa  
tranun zie o kaa -a -nan 'møn. 'Pian  
Bali "le 'va be, o yie a "man tian, kōv  
Bali a minnun nen o yie ci "man "be  
-wee Bali -a, e 'ka minnun nen o kaa  
be -wee Bali -a di.»

<sup>39</sup> -A -nan nen 'fluba 'ci vünøn -  
mienun -a 'vı -yre 'nan: «Bali -le 'wı  
"paazan, yia -ci 'vı tighı.» <sup>40</sup> En wa'a  
"nyian 'wı 'pee laabvle Zozi 'lo di.

*-Ti -pi nen Crizi -a?*

*(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)*

41 "Be -sru en Zozi -a laabo minnun lo 'nan: «E dre 'ko en minnun "o 'nan, min 'sizan 'wi 'ji Crizi a David kluda min -a? 42 Koo David 'bo -a 'vi "dre fluba 'ji 'nan:

◀Minsan Bali -a 'vi 'an 'san le 'nan: 'I 'nyran 'an 'pe "yi "da -trilii,

43 -e 'an 'cen 'i 'nanmannon 'klidi man.»

44 -Te David 'bo Crizi laabo 'e 'san be, e dre 'kon 'be -kon David kluda min -a?»

*Te 'ka 'wi dre "le fluba 'ci vnon 'le 'wi 'zv di!*

*(Mt 23.1, 6-7, 14; Mk 12.37-40)*

45 Zi minnun peenon a Zozi wei mannan be, en e 'wi pladi 'sia 'e -srulon le. E 'nan -wle 'nan: 46 «Te 'ka 'wi dre "le fluba 'ci vnon 'le 'wi 'zv di! O -todi ye "yi -trale -gblonun nen fenyian be -a -ji. En waa ye "yi "le 'nan min 'e o 'to bu -guada. -Te e ya "fedi da -a oo, en -te e ya cin yi 'kuin -a oo, -nyran "nan 'kpagba nen waa 'sidi ye "yi. 47 O fenun "sia -calenun lo -dawl -a. "Be -sru -e 'o Bali tru 'ba -ploun 'nan -e minnun 'o o "sia min tigli 'a. 'Winun zie -a dredi -le "wean Bali -wee tin "paa 'pleble 'kpa.»

## 21

*-Cale seezan -le fe -nondi 'wi*

*(Mk 12.41-44)*

1 Zi Zozi ceen 'wi zie -a vidi man be, "yee ye 'to 'e "sron Bali -pan 'kon 'bo 'ji be, te e fenon ye. O ya "lala nen ko 'o -non Bali le be -a -sennan -gbogbo -tu -ji. 2 En Zozi -cale seezan -tu 'yi, te e ya -bablu 'wle 'tudu 'fli "fonan -ji. 3 -A -nan nen e 'nan 'e -srulon le 'nan: «Maan ve 'cee 'wi tigli 'a 'nan, -cale seezan 'labe, e fe -non Bali le e mlin minnun peenon nen waa -non 'gve o da. 4 Koo o peenon nen waa -non 'gve, "lala -a -wlo "kaga. 'Pian li 'labe, "lala peenon nen -yru -yee fe -bli "man "ve -a be, -a 'bo nen yaa -non Bali le.»

*Zozi Bali -pan 'kon 'wi wi 'vi*

*(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)*

5 Tu zie -a wlu be, te min -mienun a -a vnan 'nan: «"Ii, Bali -pan 'kon be, waa -to -kole fenyian -a! 'Ka 'yie 'to fenun fenyian nen minnun -a -non Bali le be -a 'bo 'a nen waa 'man dre.» En Zozi "e 'nan 'wle 'nan: 6 «Tu -tu -taa "bole be, fenun nen ka o ye 'labe, minnun -a -wiiman 'e peenon. -A -kole peenon fuimlan "man, -a -tu 'ka 'fo 'e boezan da di.»

*'Wi yidi -dandan boa minnun man 'vaa -e 'trada -nyan tu 'e bo*

*(Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)*

7 Minnun -a laabo Zozi 'lo 'nan: «Bali -le 'wi "paazan, tu 'cen "man nen, 'winun zie o dra? En -me "man nen, waa -konnen "ye 'nan 'winun zie o "ta dra?»

8 En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Ka yie 'to 'ka 'fli -va! Te min -tu 'e 'ka see "paa -e 'ka 'si -si tigli da di! Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, min "kaga -taa "tale 'an 'to da. Waa ve 'nan, 'wee ci Crizi -a. En waa ve 'nyian 'nan, 'trada -nyan tu 'bo! Te 'ka -saronla minnun zie o -sru "di! 9 Ka -kuli -tan winun maan, en 'leglon 'tu -ji 'non wuanla 'o cin man, kaa -nan wi maan. Te 'o 'ka 'cen nyen -a di! Koo winun zie -wee dra 'e flin, 'pian 'trada -nyan tu "cee di.»

10 En Zozi "e 'nan "nyian -wle 'nan: «'Leglon 'tu -ji 'non wuanla 'leglon 'tu -ji 'non man, en mingonnen tre -tu wuanla mingonnen tre -tu man. 11 En "nyian be, 'tre 'nyoonman fe "kaga "nan. Dra -dandan -taa, en -ce -wli di -kon fe "kaga "nan. En "nyian be, nyen 'cen wi -dandan lee 'wi 'non -kon "ve -dandan dra laji.

12 Maan ve 'cee 'nan, 'vaa -e 'winun zie 'o dre be, minnun 'ka "kuan, o 'te "paa 'ka da. Ka dre 'men ve -a -le "wean be, minnun -ko 'cee tin 'pale 'wee cin yi 'kuin, en o 'ka -foa "pu 'kuin. En "nyian be, o -ko 'ka 'a mingonnenun 'lee -konmandannun 'le. 13 Tu zie -a man be, ka dra 'men 'winan yinon 'a o 'le.

14 'Wɪ nɛn kɔ 'ka vɪ -e 'cee tin 'e drɛ 'nɔnnɔn bɛ, te -a nyɛn 'e 'kɔn 'ka 'ji dɪ! 15 Kɔɔ 'an 'bɔ 'bɛ 'wɪ 'tɔdɪ -nɔan 'cɛɛ, ɛn "nyian bɛ 'wɪ nɛn kɔ 'ka vɪ bɛ, maan -cin -tɔa 'ka 'ji. -Yee "wɛan 'ka 'nanmannɔn 'ka 'kɔlaman -e 'o -zi -fɔ dɪ.

16 'Ka "tɪ 'lee 'ka "bɔ 'bɛ -taa 'silɛ 'ka -sru. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'ka "bɔnɔn 'lee 'ka "blunun 'bɛ -taa 'silɛ 'ka -sru. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'ka drɪnɔn 'lee 'ka beenun 'bɛ -taa 'silɛ 'ka -sru. O pɛɛnɔn 'sia 'ka -sru -e 'o 'ka -nɔn minnɔn lɛ. 'Wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, 'ka "kaga 'wulo -ko -ji. 17 Ka drɛ 'mɛn vɛ -a -le "wɛan bɛ, min pɛɛnɔn -taa 'nanlɛ 'ka man, wa'a 'taa 'ka yɪlɛ "yɪ "dɪ. 18 Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'ka 'wulo "jɛ "pou -tɔwli 'ka 'saan "va "dɪ. 19 'Pian 'ka -pɔan 'e 'sɔ -e 'ka 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪ.»

*Zozi Zeruzalem srɛ tɔ 'wɪ 'vɪ  
(Mt 24.15-21; Mk 13.14-19)*

20 ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ "nyian 'nan: «Tɔ nɛn ka Zeruzalem 'yɪ te -a 'nanmannɔn 'le 'sounjanun -a si -fɔ bɛ, 'ka -tɔ 'nan, -a -nan srɛ tɔ 'bɔ 'kogo. 21 Tɔ zɪɛ -a man bɛ, minnɔn nɛn Zude 'lɛglɔn 'ji bɛ, 'o flan 'bli, 'o 'kɔ pɔnnun yei! ɛn minnɔn nɛn Zeruzalem bɛ 'o 'si 'nan! ɛn minnɔn nɛn fei -paan "da "bɛ, te 'o li 'o da Zeruzalem dɪ! 22 Tɔ nɛn Bali minnɔn -le tin "baa bɛ, -a pou siadi nɛn. ɛn 'wɪnɔn nɛn 'o 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -a 'lɛ sɔɔ tɔ nɛn. 23 Lɪmɔnnun nɛn o -pɔn -kɔan 'o man tɔ zɪɛ -a man bɛ, 'lee lɪmɔnnun nɛn 'nɛn 'nyɔn -mlian -wlɔ tɔ zɪɛ -a man bɛ, -wee yra yɪdɪ "mlianla "da. Kɔɔ minnɔn pɛɛnɔn -taa 'o yra yɪlɛ -wli dɪ 'lɛglɔn zɪɛ -a -ji. Bali -le nyran -bli tɔ nɛn o va. 24 O min -mɪɛnɔn -tɛɛman srɛn 'a. O -ko o -mɪɛnɔn drɛlɛ nɔannun -a 'lɛglɔn pɛɛnɔn -ji. Minnɔn nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ, o Zeruzalem srɛman "fo. 'Pian -wee tɔ 'bɔ 'leda a.»

*Blamin -pɪ -ta pee wo "nyian 'trɛ da*

*(Mt 24.29-35; Mk 13.24-31)*

25 ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ "nyian 'nan: «Fɛ -nɔan -kɔan "vɛ -kɔan yidɛ

yra, ɛn e -kɔan mlɛn yra, ɛn e -kɔan mlɛn crɛnnun yra. 'Wɪ zɪɛ e "kɔan -dan -sɛan 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji minnɔn ji. ɛn "nyian bɛ, jemie 'blɔ 'fɔdɪ 'lee -a -klundɪ 'plɛblɛ o "cɛan nyɛn -a. 26 Minnɔn -kaa "kɔan -dan 'lɔ, te o ya 'wɪ nɛn e "ta -daa "drɛlɛ 'trɛda bɛ -a man -pɛnnan. Kɔɔ laji fɛnɔn 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'nyɔnman. 27 Tɔ zɪɛ -a man nɛn, minnɔn pɛɛnɔn Blamin -pɪ ye 'sinan laji "lolu -koei "da. -Kɔladɪ 'plɛblɛ 'lee 'tɔ -dan -kɔan -yrɔ. 28 -Te 'wɪnɔn zɪɛ -a drɛdɪ "ta 'e pou "siala bɛ, 'ka -pɔan 'kun, -e 'ka 'wulo wluan lou, kɔɔ te 'ka 'sidɪ 'wɪ 'ji a -plinan 'kogo.»

29 "Bɛ -sru ɛn Zozi -a vɪdɪ 'sia -kɔnnɛn "ji 'nan: «Yiba "tɔ nɛn waa laabo fijie bɛ, 'ka drɛ 'cee 'wɪ -kɔan "manvɛ -a 'lee yiba -mɪɛnɔn "nyian! 30 -Te -a 'la nrɪndɪ 'sia "da "bɛ, kaa -tɔa 'nan 'munmun tɔ a -tanɔn bɔdɪ -a -kogo. 31 -A -tɔwli "nɛn "nyian Bali -le mingɔnnɛn trɛ -tadɪ -le vɛ -a. -Te ka 'wɪnɔn zɪɛ -a 'yɪ drɛnan bɛ, 'ka -tɔ 'nan Bali -le mingɔnnɛn trɛ -tadɪ 'bɔ 'kogo.

32 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'ka -naagɔnɔn 'gɔvɛ, ka'a 'cɛan -kaadi man 'vaa -e 'wɪnɔn zɪɛ 'o drɛ dɪ. 33 Labli 'lee 'trɛ 'nyan tɔ a, 'pian 'an wei -fo -nan 'li 'trilii.

34 'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Te 'ka 'fli -nɔn -wɛn lɛ 'e 'ciɪla "da "dɪ! ɛn te 'ka 'fli -nɔn 'trɛda ci "nrɔndɪ lɛ 'e 'ciɪla "da "dɪ! "Tɔgɔ tin 'ba yɪ 'e bɔ 'ka man kligli. 35 Kɔɔ yɪ nɛn Bali 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le 'wɪ tin "baa bɛ, e dra kligli. E dra "le zɪ "se -sɛanla pɔnɔn da kligli bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 36 -Yee "wɛan te 'ka 'ci 'e 'san 'ka 'fli man dɪ! 'Ka Bali trɔ 'ba tɔ pɛɛnɔn man, -e 'ka 'koe 'e 'kɔn 'ka da! 'Ka drɛ zɪ, -e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e -taa "bɔlɛ 'ka man bɛ 'ka 'sɔ -yrɔ, -e 'ka 'kɔla -plidɪ -a Blamin -pɪ man.»

37 Yɪ -tɔdɔ pɛɛnɔn man bɛ, Zozi 'ko Bali -le 'wɪ "paalɛ minnɔn ji Bali -pan 'kuin, 'pian -pɛi -man bɛ, -e 'e 'kɔ Olivie pɔn da. 38 Tɔ "le 'cɛndɪ man bodrun puunɔn bɛ, te minnɔn

peenon a -konan Zozi 'va Bali -pan  
'kuin 'nan -e 'o wei man.

## 22

Zuif 'non 'tanon 'o 'ci 'pa 'nan 'o  
Zozi 'te

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2, 10-11; Zan  
11.45-53)

<sup>1</sup> Zuif 'non tranun -le 'si nen waa  
'wu nonanba -ji be, -a "fedi "ta boa.  
"Fedi zie -a da nen minnun 'kpoun  
nen 'mannyan 'ka "va "die -a -ble.

<sup>2</sup> Tu zie -a man be, te Bali -pannon  
'tanon 'lee 'fluba 'ci vinon a Zozi  
'man -fonan, 'nan -e 'o -te 'e yoddi.  
Koo "klan a o ji minnun -le "wean.

Zudazi 'e pei -fo Zuif 'non 'tanon  
'va

(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)

<sup>3</sup> Satan -fo Zudazi nen waa laabo  
"nyian Karioti be -a -sru. Zozi -  
srunon 'fuda "fli 'bo 'va min -tu  
nen. <sup>4</sup> Zudazi zie e -ku Bali -pannon  
'tanon 'lee minnun tanon nen o yie  
-toa Bali -pan 'kon 'va be o va. En 'wi  
nen ko 'e dre 'loo -e 'e Zozi 'non -wle  
"be, yaa 'vi -wle. <sup>5</sup> 'Wi zie e o ci nran.  
-A -nan nen waa 'vi -yre 'nan, o "lala  
-non -yre. <sup>6</sup> E wu "man, en zi ko 'o  
dre 'loo -e 'o Zozi 'kun te minnun 'ka  
'nan die, yaa man -weedi 'sia.

Zozi 'lee 'e -srunon fe -nyranman  
bli 'e cin va

(Mt 26.17-30; Mk 14.12-25; Zan  
13.21-30)

<sup>7</sup> "Fedi nen Zuif 'non 'kpoun nen  
'mannyan 'ka "va "die -a -ble "da  
"be e 'bo. Waa dredi 'sia, en yi nen  
o 'blanun -teeman -e 'o tranun 'si  
nonanba -ji "fedi -bli be e 'bo. <sup>8</sup> -A -  
nan nen Zozi Pieri 'lee Zan 'pa 'sia. E  
'nan -wle 'nan: «'Ka 'ku 'fla -cee "fedi  
fenun man dre, 'du -e -kaa -bli.»

<sup>9</sup> En waa laabu Zozi 'lo 'nan: «Nyin  
zia nen i ya "vale 'ku 'ku -a dre?»

<sup>10</sup> En Zozi -a 'vi -wle 'nan: «-Te  
ka 'bola 'fla be, ka min -tu ye, te 'yi  
'tobo a -yro. 'Ka 'kula -a -sru! 'Kon  
nen e -ko -ji be, 'ka 'ku waa! <sup>11</sup> 'Ka  
vi 'kon zie -a san le 'nan: «Bali -le  
'wi 'paazan "e 'nan, 'ku vi 'yie 'nan,  
'kon "bu 'nen 'ku 'vale 'an -srunon 'a,  
ku "fedi fenun -ble -ji be, e ya nyin

zia?» <sup>12</sup> Min zie e 'kon "bu -dan tu -  
konman 'cee 'kon 'ta lou te -a -ji a 'e  
dredi "fo. Fe zie -a -nan nen 'ka -cee  
"fedi fenun man dre!»

<sup>13</sup> Zozi -srunon zie o -ku, en waa  
'yi "le zi Zozi -a 'vi be -yee 'wi 'zu. -  
A -nan nen o 'wee "fedi fenun man  
dredi 'sia.

<sup>14</sup> Zi "fedi fenun -bli tu 'bo be,  
en Zozi 'lee 'yee 'pasianon 'nyran  
fenun -sru. <sup>15</sup> En e 'nan -wle 'nan: «-  
Kaa tranun 'sidi nonanba -ji "fedi 'gve,  
maan wee 'kpa tigl 'nan -kaa -bli 'e  
cin va 'vaa -e 'men yra yi tu 'e bo.  
<sup>16</sup> Koo maan ve 'cee 'wi tigl 'a 'nan,  
ma'an "nyian -a pee ble di, -trilii, en  
tu nen Bali "fedi 'bo 'ci 'sia 'cee -yee  
mingonnen tre da be e boa.»

<sup>17</sup> -A -nan nen Zozi 'kulenen 'tu 'si,  
e Bali muo "fo, en e 'nan -wle 'nan:  
«'Ka 'si -e 'ka mlin 'sezennon! <sup>18</sup> Maan  
ve 'cee 'nan, ma'an "nyian rezen -  
wen pee mlia di, -trilii -e Bali -le  
mingonnen tre 'e 'ta.»

<sup>19</sup> "Be -sru en Zozi 'kpoun 'si, e Bali  
muo "fo, yaa "nen jeen, en yaa -non  
-wle. E 'nan -wle 'nan: «-Nyren 'gve,  
'an 'kole nen. -Yee -taa "drele 'sraga  
bove -a Bali le 'ka 'leji. 'Wi nen an ci  
-a drenan 'gve, 'ka dre, te 'an 'cin -  
tala 'ka 'ji!»

<sup>20</sup> O ceen fenun -blidi man, en e  
'kulenen 'nyranman 'si. E 'nan -wle  
'nan: «'Kulenen 'gve 'an nyen nen -ji.  
-Yee "ta -seanla -e 'e dre 'ka -pli "ve -a  
"nyian Bali man 'e 'pee.»

<sup>21</sup> En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Min  
nen e "ta -daa 'an -nonle 'an 'nan-  
mannon le be, 'ku 'pe a -a san -a -po  
-towli "ji. <sup>22</sup> 'Wi tigl, Blamin -pi "ta  
-daa "kale "le zi Bali -a 'vi be -yee 'wi  
'zu. 'Pian min nen, e Blamin -pi -non  
'e 'nanmannon le be, 'wi -taa "bole  
'man.» <sup>23</sup> -A -nan nen Zozi -srunon  
-a laabodi 'sia 'o cin lo 'nan: «-Tie ci  
'wi zie -a drezan -a?»

-Tie ci Zozi -sruzan -dan a?

(Mt 20.25-28; Mk 10.42-45)

<sup>24</sup> "Be -sru en -sa -fola Zozi -srunon  
yei. -Sa zie -nyren 'nan, -tie ci 'o  
yei Zozi -sruzan -dan a? <sup>25</sup> En Zozi  
'e 'nan -wle 'nan: «Kaa -toa 'nan,

'trɛda mingɔnnɛnnun min "paala -sa wɪ -a. ɛn minnun nɛn o cɪ min -dandannun -a bɛ, waa ve minnun lɛ 'nan 'o 'o laabv "yi "drɛnɔn. 26 'Pian 'cee vɛ bɛ, te 'e 'kɔn zɪ dɪ! Min nɛn e cɪ min -dan a 'ka yei "bɛ, 'e 'fli drɛ "le 'nɛn "wɛnnɛn 'zv. ɛn min nɛn e cɪ min tazan -a 'ka yei "bɛ, 'e 'fli drɛ "le min 'suzan 'zv. 27 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da! Min nɛn e ya 'e -nyrandɪ fɛnun -sru "bɛ, 'lee min nɛn e ya fɛnun zɪɛ -a "paanan bɛ, -tɪɛ cɪ o yei min -dan a? Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn 'e -nyrandɪ fɛ -sru "bɛ -a san nɛn. 'Pian mɛɛn cɪ 'ka yei "le min 'suzan 'zv.

28 Kaa 'gʊɛ, cɛɛ -fʊ 'an -sru "trilii 'mɛn yɾa yɪdɪ pɛɛnɔn 'ji. 29 -Yee "wɛan mingɔnnɛn trɛ nɛn 'an "tɪ -a -nɔn 'mɛn bɛ, maan -nɔan "nyian "cee "lɛ. 30 -Kaa -taa "fɛdɪ -blɪlɛ 'e cin va 'mɛn mingɔnnɛn trɛ da. Tʊ zɪɛ -a man bɛ, ka -kɔan 'ka -nyrandɪ mingɔnnɛn pɛɪnnun da, -e 'ka Izraɛl 'lɛglɔn 'fuda "fli "le tin 'ba.»

*Zozi -a 'vɪ 'nan Piɛri 'sia 'e -sru (Mt 26.31-35; Mk 14.27-31)*

31 -A -nan nɛn Zozi -a vɪdɪ 'sia Simɔn Piɛri lɛ 'nan: «Simɔn! Satan 'ka laabv 'nan, -e 'e 'ka "fee "le 'saa 'zv. 32 'Pian an Bali trʊ 'ba 'yɪɛ 'nan, -e 'yɪɛ yi -tɛradɪ 'an da 'e vɪlɛ 'e 'le 'tɔ dɪ. ɛn "bɛ -sru, -te i 'li 'i da "nyian 'an -sru "bɛ, 'i "bɔunun man -tɔ 'pleble.»

33 ɛn Piɛri -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Minsan, 'an 'man a 'e wɔwdɪ. -Te e ya -pʊ 'kuin -a oo, ɛn -te e ya -kadɪ -a oo, 'an 'man a 'e wɔwdɪ -e 'kʊ 'kʊ 'yia.»

34 ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Piɛri, maan ve 'yɪɛ 'nan, cɛɛgʊ, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yɪ'an tɔa dɪ, 'vaa -e mannɛn tɛdɛ 'e 'wɪ.»

35 "Bɛ -sru ɛn Zozi -a laabv o pɛɛnɔn 'lɔ 'nan: «Tʊ nɛn an 'ka 'pa 'sia, te "lala 'ka 'ka 'lɔ dɛ, ɛn te 'pada 'ka 'ka 'lɔ dɛ, ɛn te -manwua 'ka 'ka 'cɛin -man dɛ, fɛ -tʊ klɪ 'ka man?»

ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «-Cɛjɛ. Fɛ -tʊ 'ka 'klɪlɛ 'kʊ man dɪ.»

36 ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, min nɛn "lala -a -yrɔ "bɛ, 'e 'sia! ɛn min nɛn 'pada a -yrɔ "bɛ, 'e 'sia! ɛn min nɛn sɛn 'ka -yrɔ "dɛ,

'e 'yee -tralɛ 'tan, -e 'e 'yee sɛn 'lɔ! 37 Fɛ -lɛ "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -lɛ 'fluba 'ji bɛ, e "ta 'lɛ sɔɔman 'an da. 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Minnun -taa -a 'silɛa 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a.»

'Wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ 'an man bɛ, -a 'lɛ sɔɔdɪ 'bɔ 'kogo.»

38 ɛn -a -srɛnɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, sɛn "fli "nɛn 'gʊ!»

'Pian e 'nan -wlɛ 'nan: «E 'bɔ "yi!»

*Zozi 'kʊ Bali trʊ 'balɛ Olivie pɔn da (Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)*

39 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kʊ Olivie pɔn da "le zɪ yaa dra 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zv. ɛn -a -srɛnɔn sɔɔnla -a -sru. 40 Zɪ o 'bɔla fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka Bali trʊ 'ba -e 'wɪ 'wɪdɪ 'e vɪlɛ 'e 'ka 'man yɪ dɪ!» 41 ɛn e 'si o "srɔn "kogo, e -kʊ 'e 'lɛ fɔɔ. 'E "pɔ sɔɔnla ɛn e Bali trʊ 'badɪ 'sia. 42 Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ, -te i "we "man "bɛ, 'kulɛnɛn nɛn 'wɪ yɪdɪ cɪ -ji 'gʊɛ, 'i 'si 'an man -kɔɔbli! 'Pian te 'an 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e drɛ dɪ, 'i 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e drɛ!»

43 [Tɔɔn ɛn Bali -lɛ 'pasiazan -tʊ 'si laji, e -ta -a man -tɔlɛ 'pleble.

44 "Klan -a -tɛdɪ 'sia 'wɪdɪ, ɛn e Bali trʊ 'badɪ 'sia 'kpa tɪglɪ. -A man 'tɛdɛ drɛ nyɛn -a te e -sɛanla "tra.]

45 Zɪ e cɛɛn Bali trʊ 'badɪ man bɛ, ɛn e -ta 'e -srɛnɔn 'va. E 'bɔ o man, te o ya yi -tɛnan. O ta drɛ trɔdrɔ -lɛ "wɛan. 46 ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «-Mɛ "lɛ "wɛan nɛn ka ya yi -tɛnan? 'Ka 'wɪluan lou, 'ka Bali trʊ 'ba, -e 'wɪ 'wɪdɪ 'e vɪlɛ 'e 'ka 'man yɪ dɪ!»

*Zuif 'nɔn 'tanɔn Zozi 'kun*

*(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Zan 18.3-11)*

47 Zozi 'fʊ 'wɪ zɪɛ -a vɪnan, ɛn minnun -tadɪ 'sia "kaga. Zudazi nɛn -a -srɛnɔn 'fuda "fli 'bɔ 'va min -tʊ -a bɛ, e yɾa o 'lɛ. E pli Zozi man 'nan -e 'e -atu -tɛ "man. 48 ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Zudazi, -atu -tɛdɪ -a nɛn i Blamin -pɪ -nɔan "minnun lɛ -e 'o -tɛ?»

49 Zozi -srɛnɔn nɛn Zozi "srɔn "bɛ, waa -kɔnnɛn 'yɪ 'nan 'wɪ 'tʊ "ta dra, ɛn waa laabv Zozi 'lɔ 'nan: «'Kʊ 'san,

sen -a nen 'ku 'kuli -tan o man?»  
 50 En o va min -tu 'yee ve tuv Bali -pannon 'tazan 'suzan 'tu le. Yaa -pe 'yi "da "trøen cøen.

51 'Pian Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'tò! 'Ka 'tò!» -A -nan nen e kle min zle -a "trøen "man, en e dre "plønbløn 'e "pa 'ji.

52 En Zozi "e 'nan Bali -pannon 'tanøn, 'lee minnun tanøn nen 'o yie -tøa Bali -pan 'køn 'va be, 'lee min cejenun le 'nan: «-Me "le "wean nen ka -ta 'an 'kunle 'ka 'lò le sennun 'lee yibanun -a "le ka -ta crinzan -sru? 53 Tv pøenøn man an ya 'ka yei Bali -pan 'kuin, en ka'an 'kunle di. 'Pian 'be nen 'gve 'cee tv 'bø "men. En Satan nen e -cia "klun va be, -yee tv 'bø "nyian.»

*Pieri yøø "da 'nan e 'ka Zozi -sruzan 'a di*

(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Zan 18.12-18, 25-27)

54 O Zozi 'kun, en o -ku -a Bali -pannon 'tazan -le -kløn -ji. Pieri søønla o -sru "køobli. 55 O 'te 'søn -kløn 'bø yei 'sezε, en o -nyran -a "srøn. En Pieri -nyran o yei. 56 -A -nan nen nøn limøn -tu -a 'yi 'e -nyrandi 'te man. Yaa -nanjøen tein, en e 'nan: «Min 'gve, e ya "nen -a -sru.»

57 'Pian Pieri yøø "da. E 'nan: «Limøn, ma'an min 'labe -a tøa di.»

58 Føønøn min pee Pieri 'yi "nyian, en "be -yre 'nan: «'I 'bø 'gve -a -sruzan -tu nen yia.» En Pieri "e -yre 'nan: «An 'ka o va di.»

59 Zi o 'møn 'nyian -trilii be, en min -tu køala "man -a vidu -a 'nan: «'Wl tiglì nen min 'gve e ya "nen -a -sru. Kø Galile min nen.»

60 En Pieri "e 'nan -yre 'nan: «'Wl nen yie 'nan 'i ve be, ma'an tøa di.» E -fu 'wl zle -a vnan en mannen wu. 61 -A -nan nen Minsan 'e 'man lila, en e Pieri -nanjøen. 'Wl nen Minsan -a 'vl be, -a -cin -tø Pieri ji. Kø Minsan -a 'vl -yre 'nan: «Cøegv, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an tøa di, 'vaa -e mannen tede 'e 'wl.» 62 -A -nan nen Pieri 'bøla bei, en e -wuødi 'sia 'wl 'nanmandi -a.

*Minnun -ku Zozi 'a tin 'banøn 'le*  
 (Mt 26.57-68; Mk 14.53-65; Zan 18.12-24)

63 Minnun nen o yie ci Zozi 'va be, waa sεε wo te waa -søan. 64 O sø -føa -a yra -e 'o 'wl laabu -yrø 'nan: «'I ya Bali 'lewei vizan -a, min nen e fe tuv 'yie be, 'i san -køøn!» 65 Te o 'wl "kaga "ve -yre "nyian "srøn pe -ji.

66 Zi tv cøen be, en min cejenun 'lee Bali -pannon 'tanøn 'lee 'fluba 'ci vnan 'o cin 'yi. 'O cin 'yi 'nan -e 'o Zozi 'le tin 'ba. O 'nan 'o 'ta Zozi 'a 'wle. -A -nan nen minnun -ta Zozi 'a. 67 En tin 'banøn 'bø -a laabu -yrø 'nan: «Min 'sizan 'wl 'ji Crizi nen 'yia? 'I vl 'køe!»

En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «-Te maan 'vl 'cøe oo, ka'a yi teala "da "fo "di. 68 En -te an 'wl laabu 'ka 'lò oo, ka'a ve 'men di. 69 Maan ve 'cøe 'nan, -e 'e 'sia cøegv yi 'gve -a da be, 'an 'bø Blamin -pi -køan 'an -nyrandi 'pløble pøenøn 'san Bali -pe 'yi "da.»

70 En o pøenøn -a 'vl -yre 'nan: «'Yioo, Bali -pi nen 'yia?»

En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «-A 'bø nen kaa 'vl be, an ya -a.»

71 Tøøn en o 'nan: «E 'ka "le -e -kaa 'wl laabu "nyian min pee -lò "fo "di. -Kaa 'wl 'bø 'man -a 'le 'va.»

## 23

*Minnun -ku Zozi 'a Røm min -kønmandan Pilati 'le*

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Zan 18.28-38)

1 Minnun pøenøn wluan lou 'e cin va, en o -ku Zozi 'a Røm min -kønmandan Pilati 'le. 2 O 'wl 'padu "da 'sia -a vidu -a 'nan: «Min 'lagve, 'e 'wl 'føla minnun yei -cee 'legløn 'ji. -Yee 'vl 'nan, te minnun 'o 'sukøle -pan wv Røm 'nøn 'le mingønne Seza le di. En yaa 'vl 'e 'fli man 'nan, 'yee ci 'kve mingønne -a, en Bali 'e 'pa 'sia 'nan -e 'e 'ku 'si 'wl 'ji.»

3 -A -nan nen Pilati 'wl laabu Zozi 'lò 'nan: «Zuif 'nøn 'le mingønne nen 'yia?»

En Zozi "e 'nan -yre 'nan: «-A 'bø nen yia 'vl be.»

4 En Pilati "e 'nan Bali -pannon 'tanon 'lee minnun le 'nan: «Ma'an 'wɪ 'wɪdɪ 'ye min 'gʊe -yee 'wɪ 'va -e 'o 'kun "man "dɪ.»

5 'Pian o kɔala "man te waa ve 'nan: «E 'wɪ 'fɔla minnun yei 'wɪ "paadi -a Zude 'leɣlɔn pɛɛnɔn 'ji. Yaa pou 'sia Galile e n e 'bɔla Zeruzalem 'gʊ.»

*Minnun -kʊ Zozi 'a Erodi 'le*

6 Zɪ Pilati 'wɪ zɪe -a 'man bɛ, e n yaa laabu 'nan: «Galile min nen?»

7 Minnun -a wun -fɔ -yrɛ. Zɪ yaa 'man 'nan, Zozi "sia 'leɣlɔn nen Erodi -a "paala bɛ -a -ji bɛ, e n e 'nan 'o 'kʊ -a Erodi le. Kɔɔ tʊ zɪe -a man bɛ te Erodi 'bɔ a Zeruzalem.

8 Zɪ Erodi Zozi 'yɪ bɛ, e n -a ci nran 'kpa tɪɣlɪ. Kɔɔ -a -nan 'mɔn te e ya "vale 'e Zozi 'bɔ ye, 'wɪnun nen yaa maan "man "bɛ -yee "wɛan. En -a -cin a Erodi 'bɔ 'ji 'nan 'e 'lebo "fɔ wɪ -tʊ drɛ 'e yɪe man. 9 E 'wɪ laabu Zozi 'lɔ "kaga, 'pian Zozi 'ka 'wɪ 'silɛ "da -yrɛ "dɪ. 10 Bali -pannon 'tanon 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a 'o 'tɔdɪ Zozi "srɔn, te "o 'wɪ "paa "da 'lebo 'plɛ 'a. 11 -A -nan nen Erodi 'lee 'yee 'sounjanun Zozi drɛdɪ 'sia 'o 'pɛla koda. Waa sɛɛ 'wʊ, o mingɔnnɛn sɔ fɛnyian 'wʊ "da -a sɛɛ wɔdɪ -a "nyian. "Bɛ -sru e n Erodi -a 'li 'e da Pilati le. 12 Yi 'bɔ 'lein zɪe -a da nɛn, Pilati 'lee Erodi drɛ bee -a, te o yei 'ka "nen -a ble dɪ.

*Minnun "o 'nan Pilati 'e Zozi 'tɛ!*

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Zan 18.39-19.16)

13 "Bɛ -sru e n Pilati Bali -pannon 'tanon 'lee minnun tanon cin 'yɪ. 14 En e 'nan -wɛle 'nan: «Ka -ta min 'gʊe -a 'mɛn, e n ka 'nan e ya 'wɪ 'fɔlanan minnun yei. -Yee "wɛan an 'wɪ laabu -yrɔ 'ka yɪe man. 'Pian 'wɪ pɛɛnɔn nen kaa 'pa "da "bɛ, ma'an yɪe -a drɛzan -a dɪ. 15 En "nyian bɛ Erodi 'ka "nyian "e "yɪe -a drɛzan -a dɪ, kɔɔ yaa 'li 'e da -cɛɛ. Min 'gʊe, ya'a 'wɪ 'tʊ drɛle -e 'e 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ. 16 -Yee "wɛan maan ve 'mɛn minnun le 'nan 'o -sɔn, -e 'o 'si "man.»

17 [Lɛ -tʊdʊ pɛɛnɔn man bɛ, -te Zuif 'nɔn tranun -le 'sidɪ nɔnba -ji "fɛdɪ drɛdɪ 'bɔ bɛ, Pilati "sia -pʊ 'kɔnzɔn 'tʊ man.]

18 Zɪ minnun 'wɪ nen Pilati -a 'vɪ bɛ -a 'man bɛ, e n o pɛɛnɔn -paandɪ 'sia. O 'nan: «'I min 'labɛ -a -tɛ, -e 'i 'si Barabazi man 'kʊe!» 19 Barabazi zɪe waa -fɔ -pʊ 'kuin, kɔɔ e 'wɪ 'fɔla minnun 'lee min tanon yei 'fla, e n e min -tɛ 'wɪ zɪe -a -ji.

20 Pilati 'wɪ tin 'ba "nyian -wɛle, kɔɔ e ya "vale 'e "sia Zozi man. 21 'Pian te minnun -paanman 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da! 'I -pɛin yiba "plan da!»

22 Pilati 'wɪ laabu -wɛlɔ -a 'pa yaagan da 'nan: «'wɪ 'wɪdɪ "cɛn "nen yaa drɛ? Kɔɔ ma'an 'wɪ 'tʊ yɪe "man -e 'e 'ka 'bɛ 'ji dɪ. -Yee "wɛan maan ve 'mɛn minnun le 'nan 'o -sɔn, -e 'o 'si "man.»

23 'Pian minnun kɔala "man, te o -paanman 'plɛblɛ -a vɪdɪ -a 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!» -Wee -paandɪ -le "wɛan, 24 Pilati wɪ 'wɪ nen waa 'vɪ bɛ -a man. 25 -A -nan nen e 'si Barabazi man. Min zɪe waa -fɔ -pʊ 'kuin 'nan e 'wɪ 'fɔla minnun 'lee min tanon yei, e n e min -tɛ. En e Zozi 'nɔn 'yee 'sounjanun le 'nan 'o 'kʊ -a -tɛ "le zɪ minnun cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

*Zozi -pɛinnan yiba "plan da*

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Zan 19.17-27)

26 'Sounjanun -kʊdɪ 'sia Zozi 'a, e n 'o cin 'yɪ Sirene min -tʊ -a. Waa laabo Simɔn, e n e "sia fei. Waa 'kun, e n o Zozi 'le yiba "plan -nɔn -yrɛ 'nan 'e 'sia -e 'e -sɔnla Zozi -sru.

27 Min "kaga 'kpa 'lee lumɔn "kaga 'kpa yra -a -sru. Lumɔnnun 'o 'pɛ -sɛn 'o 'win -ji, te o -wua -yee "wɛan. 28 En Zozi 'e 'man lila o da. E 'nan -wɛle 'nan: «Zeruzalem lumɔnnun, te 'ka 'wʊɔ 'mɛn "wɛan dɪ! 'Pian 'ka 'cɛe 'nɛnnun 'lee 'ka 'bɔ 'fli -wʊɔ. 29 Maan ve 'cɛɛ 'nan tʊ -wɪdɪ -taa "bɔle, te kaa ya -a vɪnan 'nan: «Bali -le -fɛa a lumɔnnun nen wa'a 'nen 'yaa dɪe o man. En Bali -le -fɛa a "nyian lumɔnnun nen wa'a 'nen 'yale dɪe o



man.»<sup>30</sup> T<sub>0</sub> z<sub>1</sub>ε -a man bε, kaa ve p<sub>0</sub>nnun lε 'nan:

◁'Ka 'k<sub>0</sub>'ta 'san!▷

En kaa ve p<sub>0</sub>nnun lε 'nan:

◁'Ka 'tε 'k<sub>0</sub> da!▷

<sup>31</sup> Maan ve 'cεε 'nan, -te 'w<sub>1</sub>'g<sub>0</sub>ε minnun a -a d<sub>0</sub>nan yiba "bed<sub>0</sub>ren "lε bε, yiba "kad<sub>1</sub> -le vε -taa 'ci<sub>1</sub>lεa "da.»

<sup>32</sup> 'Sounjanun -k<sub>0</sub>'w<sub>1</sub>'w<sub>1</sub>lidi "d<sub>0</sub>ren<sub>0</sub>n "fli "a, 'nan -e 'o o -tεε 'o 'vale Zozi 'a. <sup>33</sup> Z<sub>1</sub> o 'b<sub>0</sub>la fεnan nεn waa laabo min -wulo klo bε -a -nan bε, en 'sounjanun Zozi 'lee 'w<sub>1</sub>'w<sub>1</sub>lidi "d<sub>0</sub>ren<sub>0</sub>n "fli 'b<sub>0</sub> pεin yiba "plan da. 'Sounjanun o pεin 't<sub>0</sub>d<sub>0</sub>v, -a -t<sub>0</sub>a Zozi 'pε "yi "da, en -a -t<sub>0</sub>a -a -pε b<sub>0</sub> da. <sup>34</sup> -A -nan nεn Zozi 'e 'nan: «'An "t<sub>1</sub>, 'w<sub>1</sub>'w<sub>1</sub>lidi "nεn o c<sub>1</sub> -a d<sub>0</sub>nan 'mεn bε, 'i o man w<sub>1</sub>'cε. K<sub>0</sub> w<sub>1</sub> nεn o c<sub>1</sub> -a d<sub>0</sub>nan bε, wa'a t<sub>0</sub>a d<sub>1</sub>.» 'Sounjanun Zozi 'man s<sub>0</sub> pli 'lein 'w<sub>1</sub>lε 'tu<sub>0</sub>ladi da.

<sup>35</sup> Minnun a -nan te waa -nan ye. Minnun tan<sub>0</sub>n 'le vε bε, "o Zozi sεε 'w<sub>0</sub> -a vidi -a 'nan: «E min peenun 'si 'w<sub>1</sub>'ji. -Te -yεε c<sub>1</sub> min 'sizan 'w<sub>1</sub>'ji nεn Bali -a 'pa 'sia bε -a bε, 'e 'fli 'si 'w<sub>1</sub>'ji.»

<sup>36</sup> 'Sounjanun "o sεε 'w<sub>0</sub> "nyian, en o -wεn 'w<sub>1</sub>lε 'cεn 'n<sub>0</sub>n -y<sub>0</sub>rε. <sup>37</sup> Waa 'v<sub>1</sub> -y<sub>0</sub>rε 'nan: «-Te i ya Zuif 'n<sub>0</sub>n 'le ming<sub>0</sub>nnen -a bε, 'i 'fli 'si 'w<sub>1</sub>'ji!▷

<sup>38</sup> Waa c<sub>0</sub>ren -tε yiba 'f<sub>0</sub>l da, en waa pεin Zozi 'ta lou. Waa c<sub>0</sub>ren -tε "da 'nan:

◁Min 'g<sub>0</sub>ε, Zuif 'n<sub>0</sub>n 'le ming<sub>0</sub>nnen nεn.»

<sup>39</sup> 'W<sub>1</sub>'w<sub>1</sub>lidi "d<sub>0</sub>εzan nεn yiba "plan -t<sub>0</sub> da bε, e Zozi 'sr<sub>0</sub>ndi 'sia. E 'nan: «Yie 'nan 'i ya min 'sizan 'w<sub>1</sub>'ji -a, 'i 'fli 'si 'w<sub>1</sub>'ji, -e 'i 'k<sub>0</sub>'si 'w<sub>1</sub>'ji "nyian!▷

<sup>40</sup> En -a b<sub>0</sub>εzan 'w<sub>1</sub>'pla -y<sub>0</sub>rε 'nan: «Yi'a 'klanman Bali l<sub>0</sub> d<sub>0</sub>v? I ya 'i y<sub>0</sub>ra y<sub>0</sub>nan "le -yεε 'w<sub>1</sub>'z<sub>0</sub>. <sup>41</sup> 'Pian 'k<sub>0</sub>ε y<sub>0</sub>ra yidi bε, -a -n<sub>0</sub>an da nεn. K<sub>0</sub> w<sub>1</sub> nεn k<sub>0</sub>a d<sub>0</sub>rε bε, -a "nεn "nεn k<sub>0</sub> c<sub>1</sub> -a y<sub>0</sub>nan. Min 'labε, ya'a 'w<sub>1</sub>'w<sub>1</sub>lidi "t<sub>0</sub> d<sub>0</sub>rε lε "fo "d<sub>1</sub>.»

<sup>42</sup> En 'w<sub>1</sub>'w<sub>1</sub>lidi "d<sub>0</sub>εzan z<sub>1</sub>ε yaa 'v<sub>1</sub> Zozi lε 'nan: «Zozi, t<sub>0</sub> nεn i

ming<sub>0</sub>nnen -blidi "siala bε, 'an 'cin 'e 't<sub>0</sub>'i 'ji!▷

<sup>43</sup> En Zozi -a 'v<sub>1</sub>-y<sub>0</sub>rε 'nan: «Maan ve 'yie 'w<sub>1</sub> tigl<sub>1</sub> 'a 'nan, cεεg<sub>0</sub>vε, 'k<sub>0</sub>'vale 'yia k<sub>0</sub>ε -k<sub>0</sub>an Bali -le fεnan nεn min 'ka 'e y<sub>0</sub>ra ye d<sub>1</sub>ε -a -nan.»

*Zozi 'ka -nan*

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Zan 19.28-30)

<sup>44</sup> Yidε 'b<sub>0</sub> min -win -ji 'sεzε, en klun -tr<sub>0</sub>a 'trε pεεn<sub>0</sub>n da. E -f<sub>0</sub>v z<sub>1</sub>ε -trilii, en funninmlan yidε tεεnla.

<sup>45</sup> Klun -f<sub>0</sub>v yidε y<sub>0</sub>ra, en s<sub>0</sub> -dan nεn 'e 'tind<sub>1</sub> Bali -pan 'kuin bε, e 'f<sub>0</sub>l 'b<sub>0</sub>'ji "fli. E 'f<sub>0</sub>l bud<sub>1</sub> 'sia lou, en yaa -sεn "tra. <sup>46</sup> Zozi paan wei 'plεble 'ji. Yaa 'v<sub>1</sub>'nan: «'An "t<sub>1</sub>, 'an lei -n<sub>0</sub>an 'yie 'e "pa 'ji.» E 'w<sub>1</sub> z<sub>1</sub>ε -a 'v<sub>1</sub>, en 'e yie 'lε 'w<sub>0</sub>.

<sup>47</sup> Z<sub>1</sub> 'sounjanun tazan 'winun z<sub>1</sub>ε -a -nan 'y<sub>1</sub> bε, en e 't<sub>0</sub> -dan n<sub>0</sub>ndi 'sia Bali lε. E 'nan: «'W<sub>1</sub>'k<sub>0</sub>pa nεn, min 'labε min tigl<sub>1</sub> nεn.» <sup>48</sup> Minnun pεεn<sub>0</sub>n nεn o -ta 'w<sub>1</sub> z<sub>1</sub>ε -a -nan y<sub>1</sub>lε bε, 'winun nεn e d<sub>0</sub>rε o yie man bε, waa 'y<sub>1</sub>. -Yee "wεan o 'li 'o da, te 'o 'pε a 'e 'f<sub>0</sub>d<sub>1</sub> 'o man.

<sup>49</sup> Minnun pεεn<sub>0</sub>n nεn o Zozi -t<sub>0</sub>a "bε, 'lee l<sub>0</sub>m<sub>0</sub>nnun nεn o 'si waa Galile en o -ta -a 'palε bε, o ya 'o 't<sub>0</sub>d<sub>1</sub> -k<sub>0</sub>abli, te 'w<sub>1</sub> nεn e c<sub>1</sub> d<sub>0</sub>nan bε waa ye.

*Zozi w<sub>0</sub> -nan*

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Zan 19.38-42)

<sup>50</sup> Min -t<sub>0</sub> a bε, waa laabo Zozεf<sub>0</sub>. E ya min tigl<sub>1</sub> 'a, en e ya Zuif 'n<sub>0</sub>n 'le tin 'bazan -dan t<sub>0</sub> -a. <sup>51</sup> 'Pian 'w<sub>1</sub> nεn tin 'ban<sub>0</sub>n -mie -a -s<sub>0</sub>r<sub>1</sub> lee waa d<sub>0</sub>rε Zozi lε bε, e 'ka -a 'v<sub>1</sub> "di. Zozεf<sub>0</sub> 'b<sub>0</sub> z<sub>1</sub>ε, e "sia Zude 'lεgl<sub>0</sub>n 'ji, 'fla nεn waa laabo Arimate bε -a da, en e ya -a man -pεnnan 'nan Bali 'e ming<sub>0</sub>nnen -blidi 'sia 'yεε minnun da. <sup>52</sup> Zozεf<sub>0</sub> z<sub>1</sub>ε -yεε k<sub>0</sub> toba -f<sub>0</sub>lε Pilati lε 'nan, 'e Zozi pa -n<sub>0</sub>n 'y<sub>0</sub>rε -e 'e w<sub>0</sub>. <sup>53</sup> Zozεf<sub>0</sub> Zozi 'kad<sub>1</sub> 'si yiba "plan da. E s<sub>0</sub> fεnyian 'pa "man, en e -k<sub>0</sub> -a w<sub>0</sub>lε -y<sub>0</sub>rε nεn, waa cεεn puo -k<sub>0</sub>lε ji bε -a -ji. -Y<sub>0</sub>rε z<sub>1</sub>ε, wa'a tian min w<sub>0</sub>lε "ji "di. <sup>54</sup> Yi z<sub>1</sub>ε, yaa yi nεn,

en Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi "ta 'e pou "siala.

<sup>55</sup>Limɔnnun nɛn o 'si 'o 'vale Zozi 'a Galile bɛ, o -kʊ Zozɛfʊ 'palɛ. O yɛ 'tɔ fɛnan nɛn o "ta Zozi wo bɛ -a -nan. Zi waa 'pla bɛ waa 'yɪ. <sup>56</sup>-A -nan nɛn o 'li 'o da 'wee "kɔnnɛn, o -kʊ 'nyrɔn 'lee tɔɔ nɛn -a -koei "a 'nɔnnɔn bɛ -a dreɛ. Kɔɔ "trɛ "bɛ 'flinla "yi nɛn, ɛn o "flanla "le zi -wee -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

### 24

*Zozi wluan -kanɔn 'va*  
(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Zan 20.1-13)

<sup>1</sup> 'Mɔnnɛn yɪ 'bɛ cɪ Zuif 'nɔn 'le 'flinla 'yi -sru "yi -a. 'Mɔnnɛn yɪ zɪɛ -a bodrun puunɔn nɛn limɔnnun zɪɛ o -kʊ Zozi 'yrɛ da 'o 'lɔ le 'nyrɔn 'lee tɔɔ nɛn waa dreɛ bɛ -a. <sup>2</sup>-Kɔlɛbu -dan nɛn 'e 'tɔdɪ -yrɛ "nɛn "bɛ, waa 'yɪ 'e 'sidɪ "nɛn. <sup>3</sup>-A -nan nɛn o wlala -yrɛ 'bɔ 'ji. 'Pian wa'a Minsan Zozi pa yɪɛ dɪ. <sup>4</sup>'Wɪ zɪɛ e 'baba 'fɔ o man. ɛn min "fli 'bɔla 'ji o va 'o 'ta le sɔ 'fuvu 'yɪrɪrɪ 'a. <sup>5</sup>-A -nan nɛn nyɛn o cɛɛn ɛn 'o 'wulo -fɔ 'o 'wlu. 'Pian min "fli zɪɛ o 'nan -wɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn min nɛn -a yɛ cɪ "man "bɛ, kaa -wɛɛman minnɔn nɛn o kaa bɛ o va? <sup>6</sup>Zozi 'ka fɛ 'gʊɛ -a -nan dɪ, e wluan 'kanɔn 'va. 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ te e ya tian Galile bɛ, -a -cin 'e -sɔɔnla 'ka 'ji. <sup>7</sup>Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: «Minnun Blamin -pɪ -nɔan 'wɪ 'wlɪdɪ 'drɛnɔn lɛ -e 'o -tɛ. Waa -peinman yɪba "plan da, -a yɪ yaagazan da bɛ -e 'e 'wluan -kanɔn 'va.» <sup>8</sup>Tɔɔn ɛn 'wɪ nɛn Zozi -a tin 'pa -wɛ "bɛ, -a -cin sɔɔnla o ji.

<sup>9</sup>-A -nan nɛn o 'bɔla -yrɛ zɪɛ -a ji. ɛn o -kʊ 'wɪ zɪɛ -a vɪɛ Zozi -srɛnɔn 'fuda -tʊ lɛ min -mienun lɛ. <sup>10</sup>Limɔnnun nɛn o -kʊ -yrɛ da bɛ, o 'tɔ nɛn 'gʊ: Madala lɪ Mari a, ɛn Zanɛn a, ɛn Zaji "bʊ Mari a, 'lee lumɔn -mienun. -Wɛɛ 'wɪ nɛn e dreɛ bɛ, -a 'sinan 'pa Zozi 'le 'pasianɔn lɛ. <sup>11</sup>'Wɪ zɪɛ Zozi -srɛnɔn 'a 'sia -sɛɛ "wʊ wɪ -a, ɛn wa'a yɪ -tɛɛɛ "da "dɪ. <sup>12</sup>'Pian Pɛri wluan, ɛn e -kʊ flan -a Zozi -yrɛ da. Zi e 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn e 'kunnan, "yɛɛ yɛ 'tɔ bɛ, te e sɔ

nɛn waa 'pa Zozi man bɛ, -a ye 'e -srandɪ "tra. -A -nan nɛn e 'li 'e da 'yee vɛnan, te -a 'plo a 'e 'fɔdɪ 'wɪ nɛn yaa -nan 'yɪ bɛ -a.

*Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srɛnɔn 'fli lɛ*  
(Mk 16.12-13)

<sup>13</sup> Yɪ 'bɔ 'lein zɪɛ -a da nɛn Zozi -srɛnɔn "fli -kʊdɪ 'sia 'fla nɛn waa laabo Emauzi bɛ -a da. 'Fla zɪɛ e ya Zeruzalɛm man kilo -fu da. <sup>14</sup>O ya -sɛɛ "wɔnan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e dreɛ bɛ -a da. <sup>15</sup>"Wɛɛ -kɔn 'wɪ tin 'banan 'winun zɪɛ -a da bɛ, ɛn Zozi 'bɔ o man, ɛn o -kʊdɪ 'sia waa. <sup>16</sup>Waa 'yɪ, 'pian wa'a -kɔnnɛn "yɪɛ dɪ.

<sup>17</sup> ɛn Zozi -a laabu -wɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn kaa ve, te ka -ko 'ta wɔdɪ -a 'gʊ?»

O ta dre 'trɔdrɔ, ɛn o -tɔ. <sup>18</sup>Min 'fli zɪɛ -a -tʊ a "va "bɛ waa laabo Kleopa. E 'nan Zozi lɛ 'nan: «'I 'tɔwli yɛ cɪ Zeruzalɛm, te 'wɪ nɛn e dreɛ 'nan bɛ, yɪ'a tian "i "manlɛ "fo "dɪ!»

<sup>19</sup> ɛn Zozi -a laabu -wɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ 'bɛ dre Zeruzalɛm?»

-A -nan nɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Nazaretɪ min Zozi 'le 'wɪ nɛn. Bali 'lewei vɪzan -dan nɛn. 'Winun nɛn yaa 'vɪ, 'lee 'winun nɛn yaa dreɛ bɛ, -wɛɛ -ci -kɔɔnman 'nan Bali 'bɛ 'pa 'sia, ɛn minnɔn -a -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn. <sup>20</sup>'Pian -cee Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee -kaa tanɔn -a -nɔn min -nun lɛ 'nan 'o -tɛ. ɛn waa -tɛ yɪba "plan da. <sup>21</sup>-A -cin a "nɛn 'kʊ 'ji 'nan, -yɛɛ "ta -daa Izrael 'nɔn 'silɛ 'wɪ 'ji. 'Pian 'wɪ zɪɛ e 'bɔ "man -a -nan yɪ yaaga nɛn 'gʊ. <sup>22</sup>ɛn "nyian bɛ cɛɛgʊ bodrun 'gʊɛ, limɔnnun nɛn kʊ cɪ waa bɛ, o -kʊ -yrɛ da. ɛn o -ta 'lebo "fɔ wɪ -dan vɪɛ 'kʊɛ. <sup>23</sup>O 'nan, wa'a Zozi pa yɪɛ -yrɛ -ji dɪ, ɛn Bali -le 'pasianɔn 'bɔla 'ji o va. Bali -le 'pasianɔn zɪɛ o 'nan Zozi yɛ a "man. <sup>24</sup>Min -mienun nɛn kʊ cɪ waa bɛ, "o -kʊɔ "nyian -yrɛ da. Waa 'yɪ "le zi limɔnnun -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ɛn o 'bɔ "nyian wa'a Zozi yɪɛ dɪ.»

<sup>25</sup> ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'Cee 'wɪ cɪ mandɪ a 'pleblɛ. -Mɛ "le "wɛan nɛn 'winun nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ, e ya 'ka 'lɔ 'pleblɛ -e 'ka yɪ -tɛra "da? <sup>26</sup>Kɔɔ Bali 'lewei vɪnɔn -a

cren -te 'wein 'nan, 'winun zɪe -wɛɛ bɔa min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi man, 'vaa -e 'e mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia.»<sup>27</sup> -A -nan nɛn Zozi 'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e 'cren -tɛdɪ 'e 'bɔ man bɛ, -a -ci 'vɪ -wɛɛ. Yaa 'sia 'winun nɛn 'o 'cren -tɛdɪ Moizi -le 'fluba 'ji bɛ -a da, ɛn yaa 'le 'sran 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ -a da.

<sup>28</sup> Zɪ o 'bɔla 'fla nɛn o 'ta -ko "da "bɛ -a "srɔn "kogo bɛ, ɛn Zozi -a drɛ "le 'e "ta -ko -kɔɔbli.<sup>29</sup> 'Pian min "fli zɪe o kɔala "man -a trɔ 'badɪ -a 'nan: «'I 'fɔ 'kɔ va 'gɔ, kɔɔ funninmlan 'pla, ɛn -pei cɛɛn tandɪ man.» Zozi wlala o va, ɛn e -fɔ o va.

<sup>30</sup> Zɪ o -nyran 'nan -e 'o fɛ -blɪ bɛ, ɛn Zozi 'kpɔun 'si, e Bali muo "fɔ, yaa "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn -wɛɛ.<sup>31</sup> -A -nan nɛn o yɪɛ da 'si, ɛn o Zozi -kɔnnɛn 'yɪ. 'Nun tɔɔn ɛn e 'san o 'lɛ.<sup>32</sup> ɛn waa vɪdɪ 'sia 'o cin lɛ 'nan: «Fɛ -le "wean nɛn -a wei 'kɔ 'sianan paan -sia, te e ya Bali wei nɛn 'e 'cren -tɛdɪ bɛ, -a -ci vɪnan 'kɔɛ bɛ, kɔa -ci 'man "mɛn.»

<sup>33</sup> -A -nan nɛn min "fli zɪe, o 'li 'o da "nyian Zeruzalɛm. O 'bɔ Zozi -srɔnɔn 'fuda -tɔ 'lee min -mienun man 'o cin yɪdɪ.<sup>34</sup> ɛn minnɔn nɛn 'o cin yɪdɪ bɛ, waa vɪdɪ 'sia min "fli zɪe -wɛɛ 'nan: «Minsan wluan 'kanɔn 'va, 'wɪ 'kpa nɛn. 'E 'li kɔɔn Simɔn lɛ.»<sup>35</sup> ɛn min "fli zɪe, 'wɪ nɛn e drɛ "nyian -wee "lɛ -sia bɛ waa 'vɪ. ɛn zɪ waa -kɔnnɛn 'yɪ 'kpɔun "nɛn 'jɛnnan bɛ, waa 'vɪ.

*Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srɔnɔn lɛ  
(Mk 16.14-18; Zan 20.19-23)*

<sup>36</sup> O -fɔ 'wɪ zɪe -a vɪnan, ɛn Zozi 'bɔla 'ji o yɛi, ɛn e o 'tɔ 'bɔ. Yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: «Bali 'e 'fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ!»

<sup>37</sup> -A -nan nɛn "klan -sɛn o 'ji, ɛn nyɛn o cɛɛn. 'O 'ci nrɔn 'nan min lei nɛn.<sup>38</sup> ɛn Zozi 'e 'nan -wɛɛ 'nan: «-mɛ "le "wean nɛn "klan 'ka -tɛa? ɛn -mɛ "le "wean nɛn 'wɪ zɪe -a -cin -tɔa 'ka 'ci? <sup>39</sup> 'Kaan -pɛlanun 'lee 'an 'cɛinnun -nanjɛn! 'An 'bɔ nɛn. 'Ka klɛ 'an man -e 'ka -tɔ 'nan maan nɛn. 'An nɛn a 'an man, ɛn 'an 'wɛɛ a "ji. Kaa -tɔa 'nan, min lei -le vɛ 'ka zɪ dɪ.»

<sup>40</sup> E ya 'wɪ zɪe -a vɪnan ɛn 'e 'pɛnɔn 'bɔla 'ji -wɛɛ, ɛn 'e 'cɛinnun 'bɔla 'ji -wɛɛ.<sup>41</sup> 'Wɪ o 'kan "fo, ɛn o ci "nranman 'kpa, 'pian wa'a tian yɪ tɛala "da 'nan 'wɪ 'kpa nɛn dɪ. -Yee "wean Zozi -a laabɔ -wɔ 'nan: «-Blɪfɛ -tɔ a 'ka 'lɔ 'gɔ?»<sup>42</sup> ɛn o pɔnnɛn srɛndɪ ponɛn 'tɔ -nɔn -yɛɛ.<sup>43</sup> Yaa 'si, ɛn yaa blɪ o yɪɛ man.

<sup>44</sup> "Bɛ -sru ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «'Wɪ nɛn maan 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji! Kɔɔ maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e 'cren -tɛdɪ 'mɛn 'wɪ 'a Moizi -le -pei 'fluba 'ji bɛ, 'lee Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji bɛ, 'lee "dre 'fluba 'ji bɛ, 'o bɔa 'an man.»

<sup>45</sup> Zozi 'padɪ 'sia o va, 'nan -e Bali wei nɛn 'e 'cren -tɛdɪ bɛ 'o -ci man.<sup>46</sup> Yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: «E ya 'e 'cren -tɛdɪ 'nan, min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi 'e yra ye, -e 'e 'ka. 'Pian -a yi yaagazan da bɛ, -e 'e 'wluan -kanɔn 'va.<sup>47</sup> ɛn e ya 'e 'cren -tɛdɪ "nyian 'nan, minnɔn Bali -le 'wɪ vɛ -a 'tɔ da minnɔn lɛ 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji. Waa vɛ minnɔn lɛ 'nan, 'o 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e 'o 'fli -nɔn Bali lɛ, -e Bali 'e -wee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. Waa vɪdɪ "siala Zeruzalɛm, -e 'e bɔ 'lɛglɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'ji 'nɔn man.<sup>48</sup> 'Ka 'kɔn 'winun zɪe -a -nan yɪnɔn 'a!<sup>49</sup> Fɛ nɛn 'an 'tɪ -a 'vɪ 'nan 'e -nɔan 'cɛɛ bɛ, 'an 'bɔ, mɛɛn "paa -sia 'cɛɛ. 'Pian 'ka 'fɔ Zeruzalɛm 'fla 'bɔ da -trilii, -e Bali -le 'plɛblɛ zɪe 'e 'ta 'ka da!»

*Zozi 'li 'e da Bali va  
(Mk 16.19-20)*

<sup>50</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ 'e -srɔnɔn 'a 'fla nɛn waa laabo Betani bɛ -a "srɔn. 'E 'pɛ wluan lou, ɛn e -fɛa vɪdɪ 'sia o man.<sup>51</sup> E -fɔ -fɛa vɪnan, ɛn e 'si o "srɔn, te e -ko laji.<sup>52</sup> -A -nan nɛn -a -srɔnɔn 'o "po sɔɔn, ɛn waa 'bɔ. "Bɛ -sru ɛn o 'li 'o da Zeruzalɛm te o ci "nranman 'kpa tɪglɪ.<sup>53</sup> Tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn e "cɛan bɛ te o ya Bali -pan 'kuin. O Bali 'tɔ bɔ "drenun -fɔa, te waa trɔ "baa.

# Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Zan -a crɛn -tɛ

*Wei nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ,  
Zozi Crizi nɛn*

<sup>1</sup> Fɛ pɛɛnɔn drɛdɪ pou sianan "bɛ, te min nɛn waa laabo wei bɛ e ya. Wei 'bɔ a Bali va, ɛn e ya Bali -a. <sup>2</sup>-A pou sianan "bɛ te e ya Bali va.

<sup>3</sup> Bali ciɭa "va ɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ. Fɛ -tɔ 'ka 'e drɛdɪ, te -yɛɛ "cɛɛ drɛ dɪ.

<sup>4</sup> -A va nɛn 'belidɪ 'si. 'Belidɪ zɪɛ, 'tɛ 'san nɛn e 'trɛdanɔn 'man dra 'wein bɛ -nyrɛn. <sup>5</sup> 'Tɛ zɪɛ -a -san -sɛn klun va, ɛn klun 'ka -tɔlɛ -a 'lɛ dɪ.

<sup>6</sup> Bali min -tɔ 'pa 'sia, -a 'tɔ nɛn Zan. <sup>7</sup>E -ta 'nan -e 'e 'tɛ 'san -le 'wɪ vɪ minnun lɛ, 'dɔ -e minnun 'o man, -e 'o yi -tɛra "da. <sup>8</sup> Zan 'bɔ "cɛɛ 'tɛ 'san zɪɛ -a -nɔan "dɪ, 'pian e -ta 'nan -e 'e 'tɛ 'san -le 'wɪ vɪ minnun lɛ.

<sup>9</sup> Min nɛn waa laabo wei bɛ, -yɛɛ cɪ 'tɛ 'san tɪglɪ 'a, ɛn -yɛɛ 'ta 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'man drɛlɛ 'wein. <sup>10</sup> Bali ciɭa "va ɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ. 'Pian zɪ e -ta 'trɛda bɛ, minnun 'ka -a 'silɛa min -a dɪ. <sup>11</sup> E -ta 'yɛɛ 'trɛda, ɛn -yɛɛ minnun 'ka -a 'kunlɛ 'o 'pɛ "fli "a dɪ. <sup>12</sup> 'Pian min -mienun -a 'kun 'o 'pɛ "fli "a, ɛn o yi -tɛra "da. Minnun zɪɛ yaa -si -nɔn -wɪlɛ -e 'o drɛ Bali -le 'nɛnnun -a. <sup>13</sup> Wa'a drɛlɛ Bali -le 'nɛnnun -a "lɛ zɪ min 'nɛn -yaa 'e 'pɔn -ji bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ dɪ. ɛn min "cɛɛ o drɛ Bali -le 'nɛnnun -a dɪ. 'Pian Bali 'bɔ 'bɛ o drɛ 'yɛɛ 'nɛnnun -a.

<sup>14</sup> Wei zɪɛ, e drɛ blamin -a, ɛn e -ta -nyɛnlɛa 'kɔ 'va. Kɔ -yɛɛ -dan ci 'yɪ, -dan zɪɛ e ya -kaa "tɪ Bali -le 'nɛn 'tɔwɪlɪ "lɛ vɛ -a. E ya 'e fadɪ "yi "a, ɛn zɪ Bali cɪ bɛ, yaa kɔɔn 'kɔɛ 'e tɪglɪ da.

<sup>15</sup> Yi -tɔ da nɛn Zan -yɛɛ 'wɪ vidɪ 'sia minnun lɛ. 'E wei wɪuan 'plɛblɛ, ɛn yaa 'vɪ 'nan: «Min nɛn an -yɛɛ 'wɪ 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -nyrɛn "bɛ. Maan 'vɪ 'nan, e -fɔla "da 'an -sru e -taa. -A -dan "mlian 'an da, kɔɔ e ya 'li 'e 'cɛn.»

<sup>16</sup> "Yi "nɛn -yrɔ "bɛ e -cɛɛ "nɔn. Yi -tɔdɔ pɛɛnɔn man te e "yi zɪɛ -a -sɛan "da -cɛɛ. <sup>17</sup> Bali ciɭa Moizi -va, ɛn e -pɛɪ -tɔ -cɛɛ. 'Pian Zozi 'bɛ 'ta Bali -le "yi "a, ɛn zɪ Bali cɪ bɛ -yɛɛ kɔɔn -cɛɛ 'e tɪglɪ da. <sup>18</sup> Min -tɔ 'ka tian Bali yɪlɛ dɪ. 'Pian Bali -le 'nɛn -tɔwɪlɪ "nɛn e ya Bali -a, ɛn e ya 'e 'cɛn -kaa "tɪ Bali "srɔn "bɛ, zɪ Bali 'bɔ cɪ bɛ -yɛɛ kɔɔn -cɛɛ.

*Zan 'yɛɛ 'nyranman -ci 'vɪ min-  
nun lɛ  
(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.1-18)*

<sup>19</sup> Yi -tɔ da, Zuif 'nɔn 'tanɔn nɛn Zeruzalɛm bɛ, o Bali -pannɔn 'lee Levi kludanɔn -mienun 'pa 'sia Zan -va. Levi kludanɔn 'bɔ bɛ, -wɛɛ nyranman "paa Bali -pan 'kuin. O o 'pa 'sia 'nan 'o laabɔ Zan -lɔ 'nan: «-Tɪ nɛn 'yia?» 'Wɪ nɛn Zan -a 'vɪ min- nun zɪɛ -wɪlɛ "bɛ -nyrɛn 'gu. <sup>20</sup> Ya'a 'wɪ 'tɔ yɔɔlɛ o man dɪ, yaa 'vɪ -wɪlɛ -gbaa 'nan: «An 'ka Crizi nɛn Bali -a 'si "va -e 'e minnun 'si 'wɪ 'ji bɛ -a dɪ.»

<sup>21</sup> Tɔɔn ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan: «'Lɔɔ -tɪ nɛn 'yia "mɛn, Bali 'lewei vɪzan -dan nɛn waa laabo Eli bɛ, -nyrɛn 'yia?»

ɛn Zan "e 'nan: «Eli "cɛɛ 'maan dɪ.»

ɛn waa laabɔ -yrɔ "nyian 'nan: «Bali 'lewei vɪzan nɛn o -yɛɛ 'wɪ 'vɪ bɛ, -nyrɛn 'yia?»

ɛn e 'nan: «-Cɛjɛ.»

<sup>22</sup> ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan: «'Lɔɔ, -tɪ nɛn 'yia -kpɔ? 'I vɪ 'kɔɛ, 'dɔ -e 'kɔ -kɔla 'kɔ 'wɪ 'tɔ yɪ, -e 'kɔ vɪ minnun nɛn o 'kɔ 'pa 'sia bɛ -wɪlɛ. -Mɛ "wɪ nɛn i -kɔlamɛn -e 'i vɪ 'i 'fli man?»

<sup>23</sup> Tɔɔn ɛn Zan "e 'nan -wɪlɛ 'nan: «Mɛɛn cɪ min nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'li bɛ -a. Yaa 'vɪ 'nan: «Min -tɔ wei 'bɛ "we "bui "da, -a san -a ve 'nan: 'Ka Minsan -le -si ta drɛ!» »

<sup>24</sup> Minnun nɛn o o 'pa 'sia Zan -va bɛ Farizɛn 'nɔn a o va. <sup>25</sup> ɛn waa laabɔ -yrɔ nan: «Crizi "cɛɛ 'yia dɪ, ɛn Eli "cɛɛ yia dɪ, ɛn Bali 'lewei vɪzan nɛn o -yɛɛ 'wɪ 'vɪ bɛ -njɛɛ 'yia dɪ. -Mɛ "lɛ "wɛan nɛn i min -batize dra "mɛn?»

<sup>26</sup> Zan "e 'nan -wle 'nan: «'An 'bɔ, 'an "min -batize dra 'yi 'a, 'pian 'ka yei "be, min -tu a -nan, ka'a tɔa di. <sup>27</sup> E -fɔla "da. An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a di.»

<sup>28</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪe e dre 'fla nɛn waa laabo Betani be -a da. 'Fla zɪe e ya 'yi nɛn waa laabo Zudan be -a -sru, fe zɪe -a -nan nɛn Zan minnun -batize dre.

<sup>29</sup> -A ta tv cɛɛn, zɪ Zan -a 'yi 'nan Zozi a -tanan 'e 'va zia be, ɛn e 'nan: «"Ka 'yio, Bali -le 'bla 'a. -A 'bɔ nɛn Bali -a -nɔn 'nan -e 'e 'trɛdanɔn 'le 'wɪ 'wɪdi pɛɛnɔn "nɛn wɪ yi, -e -wee 'wɪ 'wɪdi 'e 'fui. <sup>30</sup> Min nɛn, an -yee 'wɪ 'vɪ 'e 'cɛn be, -nyɛn "be. Maan 'vɪ 'nan e -fɔla "da e -taa, -a -dan "mlian an da, kɔɔ e ya -nan 'li 'e 'cɛn. <sup>31</sup> Tv nɛn an 'wɪ zɪe -a ve be te ma'an min 'bɔ 'tɔa di, 'pian an minnun -batize dre di 'sia 'nan -e Izraɛl 'nɔn 'o min zɪe -a -tɔ.»

<sup>32</sup> 'Wɪ nɛn Zan -a -nan 'yi, ɛn yaa 'vɪ minnun le be, -nyɛn 'gɔ: «An Bali lei 'saun 'yi 'sinan laji, e sɔɔn "da "le -plablo -zv, ɛn e -fɔ "va. <sup>33</sup> Tv nɛn an 'wɪ zɪe -a ve be te ma'an min 'bɔ 'tɔa di, 'pian Bali nɛn e 'nan -an 'ta min -batize dre 'yi 'a be, -yɛɛ 'vɪ 'mɛn 'nan: «Min nɛn 'i Bali lei ye -e 'e -sɔɔn "da -e 'e 'fɔ "va "be, -yɛɛ Bali lei 'saun -nɔan "min le.» <sup>34</sup> Maan -nan 'yi, ɛn maan 'vɪ 'wein 'nan, min 'labɛ Bali -pɪ nɛn.»

### *Zozi -srɔnɔn tɛde*

<sup>35</sup> -A ta tv cɛɛn, te Zan 'lee 'e -srɔnɔn "fli 'be cɪ fe zɪe -a -nan, <sup>36</sup> ɛn zɪ e Zozi 'yi te e ya cinan be, ɛn e 'nan: «"Ka 'yio Bali -le 'bla be, -nyɛn "be.»

<sup>37</sup> -A -srɔnɔn "fli "be, o 'wɪ zɪe -a 'man, tɔɔn ɛn o sɔɔnla Zozi -sru. <sup>38</sup> Zozi 'e 'man lila, zɪ yaa 'yi 'nan Zan -srɔnɔn be o sɔɔnla 'e -sru "be, ɛn yaa laabv -wɔ 'nan: «-Mɛ "nɛn kaa -wɛɛman?»

O 'nan -yrɛ 'nan: «Rabi, 'yie "kɔnnɛn 'a nyin zia?» Rabi -ci nɛn 'nan Bali -le 'wɪ "paazan.

<sup>39</sup> ɛn Zozi "e -wle 'nan: «"Ka 'ta -e 'ka -nan yi!»

O sɔɔnla -a -sru, ɛn waa -nyrannan 'yi. Yi zɪe -a da be, o -fɔ

-a "srɔn. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪe e dre te yide "ta -pliman "tra.

<sup>40</sup> Min "fli "nɛn o Zan wei 'man ɛn o sɔɔnla Zozi -sru "be, Simɔn Pɛri "bɔɪ Andre nɛn -a -tu -a. <sup>41</sup> Andre zɪe, min tɛde nɛn e -ku "va "be, -a 'bɔ "bɔɪ Simɔn nɛn. ɛn e -yrɛ 'nan: «Kɔ min nɛn e cɪ Crizi -a be -a 'yi.» Crizi -ci nɛn 'nan min nɛn Bali -a 'si "va. <sup>42</sup> ɛn e -ku Simɔn -a Zozi le.

Zozi -a -nanjɛn tɛin ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Zan -pɪ Simɔn nɛn 'yia, o -taa 'i laabv le Keva.» Keva 'bɔ nɛn waa ve "nyian Pɛri.

### *Zozi Filipv 'lee Natanael laabv 'nan 'o -sɔɔnla 'e -sru*

<sup>43</sup> 'Be 'ta tv cɛɛn, ɛn Zozi a "vale 'e 'ko Galile 'lɛglɔn 'ji, -a -nan nɛn e 'bɔ Filipv man ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru.»

<sup>44</sup> Filipv zɪe, Bezaida nɛn Andre 'lee Pɛri flɛ -a be, -a -nan min nɛn. <sup>45</sup> Filipv 'bɔ min -tv nɛn waa laabo Natanael be -a man, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Min nɛn -yee 'wɪ cɪ 'e 'cɛn -tɛdi Moizi -le -pei 'fluba 'lee Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji be, kva 'yi. Nazaretɪ min Zozi nɛn Zozɛfɔ -pɪ -a be, -nyɛn.»

<sup>46</sup> ɛn Natanael -a laabv -yrɔ 'nan: «Fɛ 'kpa -kɔlaman -e 'e bɔla 'fla nɛn waa laabo Nazaretɪ be -a da?»

-A -nan nɛn Filipv "e -yrɛ 'nan: «'I 'ta -e 'i yi 'i 'bɔ 'a.»

<sup>47</sup> Zɪ Zozi Natanael 'yi 'tanan 'e 'va be, ɛn yaa 'vɪ 'nan: «Cɛɛ Izraɛl min tɪglɪ nɛn 'e 'wɪ tɪglɪ ve be, -nyɛn "be.»

<sup>48</sup> ɛn Natanael -a laabv -yrɔ 'nan: «Nyin zia nɛn yian -tɔa?»

Zozi "e -yrɛ 'nan: «Te i ya 'i -nyrandɪ Fijie yiba 'wlu -e Filipv 'e 'i laabv be, te mɛin 'yi 'va.»

<sup>49</sup> -A -nan nɛn Natanael "e 'nan -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, Bali -pɪ nɛn 'yia, yie cɪ Izraɛl 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a.»

<sup>50</sup> Zozi -a laabv -yrɔ 'nan: «Maan 'vɪ 'yie 'nan mɛin 'yi Fijie yiba 'wlu 'le "wɛan nɛn i yi -tɛra 'an da? I -taa 'wɪ -dandan -nan yile e -ciala 'wɪ 'labɛ 'be da.»

51 En Zozi -a 'vɪ "nyian 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɡɪ 'a 'nan, ka -taa labli yɪɛ 'e 'lɛ 'sɒdɪ -e 'ka Bali -le 'pasianɔn yɪ, te o -ko laji, ɛn te o "sia laji -e 'o -sɔɔn 'an Blamin -pɪ da.»

## 2

Zozi-yee 'plɛblɛ 'ci kɔɔn minnun lɛ 'e tɛdɛ

<sup>1</sup> Yi yaaga "bɛ -sru, ɛn lɪ 'pa "fɛdi drɛdɪ 'bɔ 'fla nɛn waa laabo Kanan bɛ -a da, Galile 'lɛɡlɔn 'ji. Zozi "bɔ 'a "fɛdi zɪɛ -a da, <sup>2</sup> ɛn o Zozi 'lee 'e -srunɔn laabu "nyian "fɛdi 'bɔ da.

<sup>3</sup> Zɪ -wɛn -nyan bɛ, ɛn Zozi "bɔ 'e 'nan Zozi lɛ 'nan: «-wɛn -nyan -wɔɔ.»

<sup>4</sup> Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Manmi, -mɛ "le "wɛan nɛn i -tɔa 'wɪ zɪɛ 'bɛ 'ji, 'mɛn tɔ 'ka tian bɔɛ dɪ.»

<sup>5</sup> -A -nan nɛn Zozi "bɔ 'e 'nan minnun nɛn o ci fɛnun -plinan bɛ -wɛɛ 'nan: «'wɪ pɛɛnɔn nɛn yaa 'vɛ 'cɛɛ bɛ, 'ka drɛla "da.»

<sup>6</sup> 'Yi 'tɔbɔ nɛn 'e drɛdɪ -kɔɛ -a bɛ, -a 'shɛɛdɔ a fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan. 'Yi 'tɔbɔ zɪɛ -a -ji nɛn Zuif 'nɔn 'o 'cɛin 'lee 'o 'pɛ -man "foe yi "sia -e 'o 'fli drɛ 'saun Bali 'lɛ. -A -tɔ -kɔɔlaman e 'yi "siala "tugu -yaa tɔ.

<sup>7</sup> En Zozi "e 'nan minnun nɛn o ci fɛnun -plinan bɛ -wɛɛ 'nan: «'Ka 'pɔnɔn 'labɛ o fa 'yi 'a!» O -pɔnɔn zɪɛ -a 'fa, e -sran "man.

<sup>8</sup> -A -nan nɛn Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «'Ka 'yi 'gɔvɛ -a 'kolu "tiɛnnɔn -e 'ka 'ku -a min nɛn 'e yɪɛ -tɔa "fɛdi 'gɔvɛ -a da bɛ -yrɛ!»

En waa kolu o -ku -a -yrɛ. <sup>9</sup> Min nɛn 'e yɪɛ -tɔa "fɛdi 'bɔ da bɛ, e 'yi zɪɛ -a -nanjɛn 'e 'le te e lila 'wɛn -a. Fɛnan nɛn -wɛn zɪɛ e 'si bɛ ya'a tɔa dɪ. 'Pian fɛ -plinɔn nɛn o 'yi 'bɔ 'tɔ bɛ, "o -tɔa. E lɪ 'pazan laabu ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: <sup>10</sup> «Minnun pɛɛnɔn 'gɔvɛ, -wɛn nɛn e ci 'kpa bɛ, -a 'bɔ nɛn waa -nɔan "min lɛ 'e 'flin. "Bɛ -sru te -wɛn ci min yɪɛ da bɛ, -e -wɛn nɛn e 'ka 'kpa dɪ, 'wɛɛ 'nɔn min lɛ. 'Yie vɛ bɛ, -wɛn nɛn e ci 'kpa bɛ, yia ta -tɔ -trilli tɔ 'gɔvɛ -a.»

<sup>11</sup> 'Lebo "fɔ wɪ tɛdɛ nɛn Zozi -a drɛ bɛ, -nyrɛn zɪɛ. Yaa drɛ Kanan, Galile 'lɛɡlɔn 'ji. E 'yee -dan ci kɔɔn ɛn -a -srunɔn yi -tera Zozi 'bɔ da.

<sup>12</sup> "Bɛ -sru, ɛn e sɔɔn 'ji 'fla nɛn waa laabo Kapanamo bɛ -a da, 'o 'vale 'e "bɔ 'lee 'e "bɔunɔn 'lee 'e -srunɔn 'a. O -fɔ 'fla zɪɛ -a da tɔ "wɛnnɛn 'a.

Zozi fɛnun -tannɔn 'pin Bali -pan 'kuin

(Mt 21.12-13; Mk 11.15-17; Lk 19.45-46)

<sup>13</sup> Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi drɛdɪ 'bɔ 'kogo, ɛn Zozi 'ku Zeruzalɛm. <sup>14</sup> Zɪ e 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn e wɛla Bali -pan 'kuin. E minnun 'yɪ te o ya trinun 'lee 'blanun 'lee -plablonun -tannan. ɛn e minnun 'yɪ "nyian te o ya "lala ta -fɔɔnan. <sup>15</sup> Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, e baa drɛ sɔnba "a, ɛn e 'blanun 'lee trinun 'lee minnun pɛɛnɔn 'pin Bali -pan 'kuin. E "lala ta -fɔɔnɔn 'le "lala fulla "man e -wee 'tablonun -sran ji. <sup>16</sup> ɛn e 'nan -plablo -tannɔn lɛ 'nan: «'Ka fɛnun 'gɔvɛ -a bɔla fɛ 'gɔvɛ -a -nan. Te 'ka 'an "tɪ "le 'kɔn drɛ 'flɛ 'tan 'kɔn 'a dɪ!»

<sup>17</sup> ɛn -a -cin -tɔra -a -srunɔn 'ji 'nan 'e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«'Yie 'kɔn yɪdɪ "yi "a 'an 'ji -dan e -ciala "da.»

<sup>18</sup> Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn -a laabu -yrɔ 'nan: «'Lebo "fɔ 'wɪ "kɔ "nɛn yia dra -e 'e -kɔɔn 'nan Bali 'bɛ 'si -nɔn 'yɪɛ 'nan 'i 'wɪ zɪɛ -a drɛ?»

<sup>19</sup> En Zozi -a -sru "fɔ -wɛɛ 'nan: «Bali -pan 'kɔn 'gɔvɛ, 'ka -wɪ! E ya yi yaaga -e 'an wluan lou 'e "pa 'ji.»

<sup>20</sup> ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Bali -pan 'kɔn 'labɛ, lɛ -fuba sinjɛn 'wɛɛ 'shɛɛdɔ wlu nɛn minnun -a -tɔ, ɛn yie 'nan, yi yaaga 'wlu -e 'i pee -tɔ?»

<sup>21</sup> 'Pian -te Zozi a 'wɪ zɪɛ -a vɪnan bɛ, -a 'bɔ po nɛn Bali -le 'kɔn 'a bɛ -nyrɛn yaa ve. <sup>22</sup> Zɪ 'e wluan -kanɔn 'va bɛ, -a -ci -tɔ -a -srunɔn 'ji 'nan e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'e 'cɛn. ɛn o yi -tera Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ -a da, 'lee 'wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ -wɛɛ "bɛ -a da.

23 T<sub>v</sub> n<sub>en</sub> te Zozi a Zeruzalem Zuif 'n<sub>on</sub> 'le 'si n<sub>an</sub>ba -ji "fedi da be, zi minnun 'lebo "f<sub>o</sub> winun n<sub>en</sub> yaa dre be -a -nan 'y<sub>i</sub> -yr<sub>o</sub> "be, en min "kaga "yi -tera Zozi 'b<sub>o</sub> da. 24 'Pian Zozi 'ka yi -telea o da d<sub>i</sub>, k<sub>oo</sub> e o p<sub>een</sub>n<sub>on</sub> -t<sub>oo</sub> "fo. 25 En Zozi 'ka -a w<sub>ee</sub>man 'nan, min 'e min -t<sub>v</sub> man w<sub>i</sub> v<sub>i</sub> 'yr<sub>e</sub> d<sub>i</sub>. 'W<sub>i</sub> n<sub>en</sub> min ji be, Zozi -a -t<sub>oo</sub> 'e 'b<sub>o</sub> 'a.

### 3

#### *Nikodem -kv 'w<sub>i</sub> laabvle Zozi 'l<sub>o</sub>*

1 Zuif 'n<sub>on</sub> 'tazan -t<sub>v</sub> n<sub>en</sub> waa laabo Nikodem be, e ya Farizen 'n<sub>on</sub> 'va. 2 E -ta Zozi 'va 'pei -man, en e 'nan -yr<sub>e</sub> 'nan: «'An 'san, k<sub>oo</sub> -t<sub>oo</sub> 'nan i ya min n<sub>en</sub> Bali -a 'pa 'sia - e 'e 'w<sub>i</sub> "paa minnun ji be -a. K<sub>oo</sub> 'lebo "f<sub>o</sub> winun n<sub>en</sub> yia dra 'g<sub>ve</sub> min n<sub>en</sub> Bali a 'e 'pad<sub>i</sub> "va "be, -a san 'be -k<sub>ol</sub>aman -a dre d<sub>i</sub> -a.»

3 En Zozi "e 'nan -yr<sub>e</sub> 'nan: «Maan ve 'y<sub>i</sub>e 'w<sub>i</sub> t<sub>ig</sub>l<sub>i</sub> 'a 'nan, min 'ka 'k<sub>ol</sub>aman -e 'e Bali -le ming<sub>on</sub>nen tr<sub>e</sub> y<sub>t</sub>, te wa'a -yale 'e 'tr<sub>e</sub> d<sub>i</sub>.»

4 -A -nan n<sub>en</sub> yaa laabv Zozi 'l<sub>o</sub> 'nan: «Min n<sub>en</sub> e dre ceje 'g<sub>ve</sub>, waa dra 'k<sub>o</sub> -e 'o -ya? E -w<sub>l</sub>aman "nyian 'e "b<sub>v</sub> 'p<sub>on</sub> -ji -e 'o -ya 'e 'pee?»

5 En Zozi "e -yr<sub>e</sub> 'nan: «Maan ve 'y<sub>i</sub>e "nyian 'w<sub>i</sub> t<sub>ig</sub>l<sub>i</sub> 'a 'nan, min 'ka 'k<sub>ol</sub>aman -e 'e 'k<sub>v</sub> Bali -le ming<sub>on</sub>nen tr<sub>e</sub> da, te wa'a -yale 'y<sub>i</sub> 'lee Bali lei -a d<sub>i</sub>. 6 F<sub>e</sub> n<sub>en</sub> min -a -ya be, e ya min -a. 'Pian f<sub>e</sub> n<sub>en</sub> Bali lei -a -ya be, e ya -yee v<sub>e</sub> -a. 7 -Te 'an 'b<sub>o</sub> maan 'v<sub>i</sub> 'y<sub>i</sub>e 'nan e ya "le 'wei 'ya "nyian 'e 'tr<sub>e</sub> be, te -a 'w<sub>i</sub> 'e 'i 'kan d<sub>i</sub>. 8 Waa -k<sub>oo</sub>nman ful<sub>o</sub> man. F<sub>en</sub>an n<sub>en</sub> ful<sub>o</sub> c<sub>i</sub> "vale 'e 'k<sub>o</sub> be, -a -nan n<sub>en</sub> e "f<sub>e</sub>enman -e -ko. Waa -c<sub>i</sub>n maan, 'pian -a -nan n<sub>en</sub> e "sia be wa'a t<sub>oo</sub> d<sub>i</sub>, en -a -nan n<sub>en</sub> e -ko be wa'a t<sub>oo</sub> d<sub>i</sub>. -A -t<sub>ow</sub>li "n<sub>en</sub> "nyian min n<sub>en</sub> Bali lei -a -ya 'e 'tr<sub>e</sub> be -yee v<sub>e</sub> -a.»

9 Nikodem -a laabv -yr<sub>o</sub> 'nan: «'W<sub>i</sub> z<sub>i</sub>e e dra 'k<sub>o</sub> -e 'be dre?»

10 En Zozi "e 'nan -yr<sub>e</sub> 'nan: «'I 'b<sub>o</sub> n<sub>en</sub> i 'w<sub>i</sub> "paaman Izrael 'n<sub>on</sub> 'ji be, y<sub>i</sub> 'a 'winun z<sub>i</sub>e -a t<sub>oo</sub> d<sub>oo</sub>? 11 Maan

ve 'y<sub>i</sub>e 'w<sub>i</sub> t<sub>ig</sub>l<sub>i</sub> 'a 'nan, 'w<sub>i</sub> n<sub>en</sub> k<sub>oo</sub> -t<sub>oo</sub> "be -nyren k<sub>oo</sub> ve, en 'w<sub>i</sub> n<sub>en</sub> k<sub>oo</sub> -nan 'y<sub>i</sub> be, -nyren k<sub>oo</sub> ve, en 'k<sub>oo</sub> 'w<sub>i</sub> z<sub>i</sub>e ya'a 'k<sub>o</sub> 'ka 'w<sub>ulo</sub> -ji d<sub>i</sub>. 12 An 'tr<sub>e</sub> 'g<sub>ve</sub> -a da w<sub>i</sub> 'v<sub>i</sub> 'c<sub>ee</sub>, ka'a yi -telea 'be da d<sub>i</sub>, 'l<sub>oo</sub> -te an laji lou "w<sub>i</sub> 'v<sub>i</sub> 'c<sub>ee</sub> be, e dra 'k<sub>o</sub> -e 'ka yi -tera 'be da? 13 Min -t<sub>v</sub> 'ka tian 'k<sub>oo</sub>le laji d<sub>i</sub>, -te ya'a 'sile a Blamin -p<sub>i</sub> n<sub>en</sub> e 'si laji be -a d<sub>i</sub>e. 14 "Le z<sub>i</sub> Moizi a "bui "da 'li en e -bulale dre -ml<sub>en</sub> -a en yaa 'pa yiba "man en yaa w<sub>l</sub>uan lou "be, -a -t<sub>ow</sub>li "n<sub>en</sub> "nyian w<sub>an</sub> 'b<sub>o</sub> blamin -p<sub>i</sub> w<sub>uan</sub>la lou. 15 'D<sub>v</sub> -e min n<sub>en</sub> e yi -tera Blamin -p<sub>i</sub> 'b<sub>o</sub> da be, 'belid<sub>i</sub> n<sub>en</sub> ya'a 'nyaan d<sub>i</sub>e 'e dre -a san -le v<sub>e</sub> -a.

16 -Y<sub>ee</sub> c<sub>i</sub> 'nan Bali 'tr<sub>e</sub>dan<sub>on</sub> p<sub>een</sub>n<sub>on</sub> 'y<sub>i</sub> "y<sub>i</sub> "b<sub>oo</sub> "le "w<sub>ee</sub>an, 'e 'p<sub>i</sub> -t<sub>ow</sub>li "n<sub>on</sub> -wee 'w<sub>i</sub> 'ji, 'nan -e min n<sub>en</sub> e yi -tera -a -p<sub>i</sub> z<sub>i</sub>e -a da be, -a san -nan 'e v<sub>ile</sub> 'e 'nyan d<sub>i</sub>, 'pian -e 'belid<sub>i</sub> n<sub>en</sub> ya'a 'nyaan d<sub>i</sub>e, 'e dre -a san -le v<sub>e</sub> -a. 17 Bali 'ka 'e 'p<sub>i</sub> 'pal<sub>e</sub> -sia 'tr<sub>e</sub>da 'nan -e 'e tin -t<sub>e</sub> min da d<sub>i</sub>, yaa 'pa 'sia 'nan -e 'e min 'si 'w<sub>i</sub> 'ji. 18 Min n<sub>en</sub> e yi -teala -a -p<sub>i</sub> z<sub>i</sub>e -a da be, wa'a -yee tin 'baa d<sub>i</sub>, 'pian min n<sub>en</sub> ya'a yi 'teala "da "d<sub>i</sub>e -a san -le 'w<sub>i</sub> a 'e tin 'bad<sub>i</sub> 'va, k<sub>oo</sub> ya'a yi -telea Bali -p<sub>i</sub> -t<sub>ow</sub>li "da d<sub>i</sub> -le "w<sub>ee</sub>an. 19 'W<sub>i</sub> n<sub>en</sub> -yee "w<sub>ee</sub>an, Bali 'tr<sub>e</sub>dan<sub>on</sub> 'le tin "baa be, -nyren 'g<sub>v</sub>, 'te 'san -ta 'tr<sub>e</sub>da, en minnun 'ka -a y<sub>ile</sub> "y<sub>i</sub> "d<sub>i</sub>, o klun 'y<sub>i</sub> "y<sub>i</sub> e mlin 't<sub>e</sub> 'san da, o dre nan w<sub>i</sub> a -w<sub>l</sub>id<sub>i</sub> "le "w<sub>ee</sub>an. 20 -Y<sub>ee</sub> c<sub>i</sub> 'nan min n<sub>en</sub> e 'w<sub>i</sub> 'w<sub>l</sub>id<sub>i</sub> "dra be, ya'a 'te 'san ye "y<sub>i</sub> "d<sub>i</sub>. En -a san 'ka 'taa 'te 'san da d<sub>i</sub>, "t<sub>oo</sub>g<sub>o</sub> -yee 'w<sub>i</sub> 'w<sub>l</sub>id<sub>i</sub> "ta 'e b<sub>ola</sub>. 21 'Pian min n<sub>en</sub> e 'ta 'w<sub>ola</sub> 'w<sub>i</sub> t<sub>ig</sub>l<sub>i</sub> da be, e -taa 'te 'san da, 'd<sub>v</sub> -e 't<sub>e</sub> 'san 'e dre w<sub>i</sub> -c<sub>i</sub> -k<sub>oo</sub>n 'nan e 'ta 'w<sub>ola</sub> Bali wei da.»

#### *Zan Zozi 'le 'w<sub>i</sub> 'v<sub>i</sub>*

22 "B<sub>e</sub> -sru en Zozi 'lee 'e -srun<sub>on</sub> 'k<sub>v</sub> Zude 'leg<sub>l</sub>on 'ji. O -f<sub>v</sub> f<sub>e</sub> z<sub>i</sub>e -a -nan t<sub>v</sub> "w<sub>ee</sub>n<sub>en</sub> 'a, en e minnun -batize dre d<sub>i</sub> 'sia. 23 T<sub>v</sub> 'b<sub>o</sub> 'lein z<sub>i</sub>e -a w<sub>lu</sub> be, te Zan "e minnun -batize dra "nyian 'fla n<sub>en</sub> waa laabo En<sub>on</sub> be -a da, k<sub>oo</sub> 'y<sub>i</sub> banun a -nan "kaga. 'Fla z<sub>i</sub>e, e ya 'fla n<sub>en</sub> waa laabo Salim be

-a "srɔn. Minnun -ko -nan nun te Zan o -batize dra, <sup>24</sup>Tv zɪe -a man bɛ, te wa'a tian -a -fɔle -pu 'kuin di.

<sup>25</sup>Yi -tv da, ɛn -sa -tv -fɔla Zan -srɔnɔn 'lee Zuif min -tv yei. -Sa zɪe e ya min dɾɛdɪ 'saun Bali 'le da.

<sup>26</sup>O -kv Zan -va, ɛn waa laabv -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ 'paazan, min nɛn "nɛn ka ci 'ka 'vale -a Zudan 'yi -sru, te i -yee 'wɪ ve minnun lɛ bɛ, e ya minnun -batize dɾɛnɛn ɛn minnun pɛɛnɔn a -kɔnan "va 'zia.»

<sup>27</sup>-A -nan Zan "e 'nan -wɪɛ 'nan: «Min 'ka 'kolaman -e 'e fɛ -tv yɪ te Bali "cɛɛ -nɔn -yrɛ "di. <sup>28</sup>Maan 'vɪ 'ka yɪɛ man 'nan, min nɛn e min "sia 'wɪ 'ji bɛ, -a 'bɔ "cɛɛ 'maan di, 'pian an ya min nɛn Bali -a -trɔa -a 'lɛ bɛ -a. 'Ka 'bɔ ka ya 'mɛn 'wɪ 'nan yɔnɔn 'a.

<sup>29</sup>Lumɔn nɛn e -kɔnnɛn 'pa bɛ, e ya -tɪ -le vɛ -a? Min nɛn yaa 'pa bɛ, -yee vɛ nɛn. Lɪ 'pazan 'bɔ bee -le vɛ "cɛɛ di, -a bee bɛ, "bɛ "ya wo min nɛn e -tɔa -a "srɔn, te -a "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ -a wei lɛ bɛ -a. ɛn -a wei mandɪ -a ci "nranman. Zɪ 'an 'ci ci zɪɛ. 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, 'an 'ci "nranman e -ciala "da "mɛn 'fo. <sup>30</sup>E ya "le -a 'bɔ 'tɔ nɛn 'e dɾɛn -dan -e 'an 'tɔ "e "ta wɔ "tra.

<sup>31</sup>Min nɛn e "sia laji lou "bɛ, e ya fɛ pɛɛnɔn da, 'pian min nɛn e 'si 'trɛda bɛ, e ya 'trɛda min -a, ɛn 'trɛda wɪ nɛn yaa ve. Min nɛn e "sia laji bɛ, e ya fɛ pɛɛnɔn da. <sup>32</sup>ɛn 'wɪ nɛn yaa -nan 'yɪ, 'lee 'wɪ nɛn yaa 'man bɛ -nyɾɛn yaa ve, 'pian min -tv 'ka yi -tɛɛa 'wɪ zɪɛ -a da di. <sup>33</sup>Min nɛn e yi -tɛra 'wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ -a da bɛ, te 'bɛ 'san "e 'nan 'wɪ 'kpa, Bali 'wɪ tɪgl vɛ.

<sup>34</sup>-Yɛɛ ci 'nan min nɛn Bali -a 'pa 'sia bɛ, Bali 'bɔ wei nɛn yaa ve, kɔɔ Bali 'ka 'yee lei 'saun 'nɔndɪ "nɛn 'palɛa di. <sup>35</sup>-Kaa "tɪ Bali 'e 'pɪ ye "yi, ɛn e fɛ pɛɛnɔn 'pɛba 'wɔ -yrɔ. <sup>36</sup>Min nɛn e yi -tɛra -a -pɪ zɪɛ -a da bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -a san -le vɛ -a. 'Pian min nɛn ya'a -pɪ 'silɛa min -a dɪɛ, -a san 'ka 'belidɪ ye di, te 'bli a 'e 'fɔdɪ Bali -ji -a san man.»

#### 4

*Zozi 'lee Samari lumɔn -tv 'o cin 'yɪ*

<sup>1</sup>Zozi -a -tɔ 'nan, Farizɛn 'nɔn -a 'man 'nan minnun nɛn 'e -sru te 'e o -batize dra bɛ, o ya "kaga, ɛn o "mlɪan Zan -srɔnɔn da. <sup>2</sup>Zozi 'bɔ "cɛɛ min -batize dra 'e 'bɔ 'a di, 'pian -a -srɔnɔn nɛn. <sup>3</sup>Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a -kɔnnɛn 'yɪ bɛ, -a -nan nɛn e 'si Zude 'lɛglɔn 'ji, ɛn e Galile si 'sia. <sup>4</sup>-Si zɪɛ e -ciala Samari 'lɛglɔn 'ji.

<sup>5</sup>Zozi 'bɔla Samari 'fla 'tv da. 'Fla zɪɛ waa laabo Sisha e ya fei nɛn Zago -a -nɔn 'li 'e 'pɪ Zozeɪv lɛ bɛ -a "srɔn. <sup>6</sup>Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn Zago 'le 'yi -klu ci. Zɪ Zozi "koe "nyɪan 'ta wɔdɪ -a bɛ, ɛn e -nyran 'yi -klu zɪɛ -a "srɔn te yidɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ.

<sup>7</sup>-A -nan nɛn Samari lumɔn -tv -ta 'yi 'tɔɛ, ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'I 'yi 'nɔn 'mɛn -e 'an mlin.» <sup>8</sup>Tv zɪɛ -a wlu, te -a -srɔnɔn 'kv -blɪfɛnɔn 'lɔɛ 'fla.

<sup>9</sup>ɛn Samari lɪ zɪɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'bɔ nɛn Zuif min -a bɛ, 'i 'yi laabo 'an 'lɔ -e 'i mlin, te Samari lɪ nɛn 'maan?» Zuif 'nɔn 'lee Samari 'nɔn bɛ te o yei 'ka -a ble "fo "di.

<sup>10</sup>ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «"Te fɛ nɛn Bali -a -nɔn minnun lɛ bɛ, 'nan yia -tɔa "bɛ, ɛn min nɛn yaa ve 'yɪɛ 'nan 'i 'yi 'nɔn 'mɛn 'gɔɛ, yia -tɔa "bɛ, "te 'i 'bɔ 'bɛ 'yi laabv -yrɔ, -e 'i mlin, -e 'e 'yi nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ -a -nɔn 'yɪɛ.»

<sup>11</sup>ɛn lɪ zɪɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Minsan, fɛ -tv 'ka 'i 'lɔ -e 'i 'yi 'tɔ 'a di, ɛn -klu 'gɔɛ e ya 'e trɔdɪ. Nyɪn zia nɛn 'i 'yi nɛn e 'belidɪ -nɔan "bɛ, -a "sia?» <sup>12</sup>'Kv tra Zago nɛn e 'yi -klu 'gɔɛ -a -nɔn 'kɔɛ bɛ, -a 'bɔ "e ci yi mlin 'o 'vale 'e 'pinun 'lee 'yee trinun -a. 'I -dan "mlɪan 'bɛ da?»

<sup>13</sup>ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «Min nɛn e 'yi 'gɔɛ -a mlin bɛ, 'yi dra pee -a -tɛa. <sup>14</sup>'Pian min nɛn e 'yi nɛn maan -nɔan "bɛ -a mlin bɛ, 'yi dra pee 'ka "nyɪan 'li -a tɛa di, ɛn 'yi nɛn maan -nɔan -yrɛ "bɛ, e dra "ji 'yi ku -a, ɛn e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan -yrɛ.»

<sup>15</sup>-A -nan nɛn lɪ bɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Minsan, 'yi zɪɛ 'i "mɛn "nɔn -e



'yi dra pee 'e vɪɛ 'yaan 'tɛ dɪ, -e 'an vɪnan 'an 'ta 'nyian 'yi 'tɔ 'gʊ dɪ.»

<sup>16</sup> Ɛn Zozi 'e -yrɛ 'nan: «'I 'kʊ 'i -sran laabʊ -e 'ka 'ta -a.»

<sup>17</sup> Lɪ zɪɛ e 'nan -yrɛ 'nan: «'An -sran "ka "dɪ.»

Ɛn Zozi 'e -yrɛ 'nan: «'I 'wɪ tɪgɪ 'vɪ -a vɪdɪ -a 'nan, 'i -sran "ka "dɪ. <sup>18</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan i -kɔnnɛn 'pa tian 'soolu, ɛn min nɛn i cɪ "wɪ "bɛ, 'i -sran "cɛɛ dɪ, i 'wɪ tɪgɪ 'vɪ.»

<sup>19</sup> Tɔɔn lɪ bɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Mɪnsan, maan ye 'le 'nan Bali 'lewei vɪzan nɛn 'yia. <sup>20</sup> 'Kʊ tranun nɛn Samari 'nɔn 'a bɛ, pɔn 'gʊɛ -a da nɛn o Bali 'bɔ, ɛn 'ka Zuif 'nɔn 'ka 'vɪ 'nan Zeruzalɛm nɛn 'o 'kʊ Bali 'bɔ -kɔɔ.»

<sup>21</sup> Ɛn Zozi 'e 'nan -yrɛ 'nan: «'I "trɔɛn "tɔ 'an wei 'gʊɛ -yrɛ 'kpa. Tʊ -tʊ -taa "bɔɛ bɛ, te ka'a Bali bɔa pɔn 'gʊɛ -a da dɪ, ɛn ka'a 'kɔ Bali bɔɛ Zeruzalɛm dɪ. <sup>22</sup> 'Ka Samari 'nɔn bɛ, ka Bali bɔa, 'pian ka'a Bali 'bɔ 'tɔa dɪ, 'kʊ Zuif 'nɔn bɛ, "kʊ Bali bɔa ɛn "kʊ Bali 'bɔ -tɔa. -Yɛɛ cɪ 'nan min nɛn e 'trɛdanɔn "sia 'wɪ 'ji bɛ, Zuif 'nɔn 'va nɛn e "sia. <sup>23</sup> 'Pian tʊ -tʊ -taa "bɔɛ bɛ, ɛn -a tʊ 'bɔ 'bɔ 'va. Tʊ zɪɛ -a man nɛn Bali bɔ 'nɔn tɪgɪ -kaa "tɪ Bali bɔa Bali lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'a, ɛn waa bɔa 'e -si tɪgɪ da. Bali bɔ 'nɔn zɪɛ o va nɛn -kaa "tɪ Bali cɪ. <sup>24</sup> Bali a lei -a, -Yɛɛ "wɛan minnun nɛn waa bɔa "bɛ, 'o bɔ -yɛɛ lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'a, ɛn 'o bɔ 'e -si tɪgɪ da.»

<sup>25</sup> Ɛn lɪ zɪɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Maan -tɔa 'nan min nɛn e cɪ Crizi -a bɛ e -taa, -a 'bɔ nɛn Bali -a 'si "va. Tʊ nɛn e -ta bɛ, e 'wɪ pɛɛnɔn 'ci ve 'kʊɛ.»

<sup>26</sup> Ɛn Zozi 'e 'nan -yrɛ 'nan: «'An 'bɔ nɛn an 'wɪ tin "baa 'yie 'gʊɛ, mɛɛn cɪ -a.»

<sup>27</sup> E -fʊ 'wɪ zɪɛ -a vɪnan, nun tɔɔn ɛn -a -srunɔn 'bɔla. 'Wɪ o 'kan 'nan 'o 'vale lɪmɔn -a o ya 'wɪ tin 'banan. 'Pian o va min -tʊ 'ka -a laabʊɛ -yrɔ 'nan, -mɛ "wɪ nɛn e cɪ -a laabʊnan lɪ 'labɛ -yrɔ "dɪ? Ɛn wa'a laabʊɛ 'nyian 'nan, -mɛ "wɪ nɛn e cɪ -a tin 'banan -yrɛ "dɪ?

<sup>28</sup> -A -nan nɛn lɪ zɪɛ e 'yɛɛ 'yi 'tɔvɛ 'tʊɪ, ɛn e -kʊ 'fla -a vɪɛ minnun lɛ

'nan: <sup>29</sup> «'Ka 'ta min -tʊ yɪ. Min zɪɛ yaan drɛ wɪ pɛɛnɔn 'vɪ 'mɛn. -Te Crizi nɛn -o?» <sup>30</sup> Ɛn minnun pɛɛnɔn 'si 'fla, o -ta fɛnan nɛn e cɪ bɛ -a -nan.

<sup>31</sup> Tʊ zɪɛ -a wɪ bɛ, te Zozi -srunɔn Zozi man dra -wɪwɪ 'nan 'e fɛ -blɪ.

<sup>32</sup> 'Pian Zozi 'e 'nan -wɪɛ 'nan: «-Blɪfɛ nɛn 'an 'le 'gʊɛ, ka'a tɔa dɪ.»

<sup>33</sup> Ɛn Zozi -srunɔn -a laabʊ 'o cin lɔ 'nan: «Min -tʊ -ta -blɪfɛ -a -yrɛ "baalɛ?»

<sup>34</sup> Zozi 'e -wɪɛ 'nan: «'Mɛn -blɪfɛ nɛn 'nan min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, 'an 'ci 'sɔ wɪnun drɛ, ɛn 'nyranman nɛn yaa -nɔn 'mɛn bɛ 'an 'pa. <sup>35</sup> 'Ka bɔ, "ka 'vɪ 'nan, e -fʊ mlɛn sinjɛn 'vaa -e 'o 'saa 'tɛdɪ 'sia. 'Pian 'an 'bɔ, maan ve 'cɛɛ 'nan, 'ka 'wɪwɪ wɪnan lou 'saa tran 'tɛvɛ -a. <sup>36</sup> Min nɛn e cɪ 'saa 'tɛnan bɛ, -a san -kɔpa a 'va, ɛn fɛ 'wɪɛ 'bɔ nɛn yaa -tɛ bɛ, yaa tre 'belɪdɪ nɛn ya'a 'nyaan dɛ -yɛɛ vɛ -a. E drɛ zɪɛ 'nan -e min nɛn e 'saa 'fɔ bɛ, 'lee min nɛn yaa -tɛ bɛ, o 'ci 'e "nran 'e cin va. <sup>37</sup> O -kɔnnɛn "tʊ -fɔa 'nan: «Min -tʊ 'bɛ fɛ 'wɪɛ -fɔa 'trɛ 'ji -e min pee nɛn 'e -tɛ.» E ya 'wɪ 'kpa -a. <sup>38</sup> An 'bɔ, an 'ka 'pa 'sia 'nan, 'ka 'kʊ 'saa 'tɛ fei nɛn ka'a 'nyranman 'palɛ "da "dɛ -a da. Min peenun -a da nyranman 'pa 'va, ɛn cɛɛ "ta -a "nɛn "ble.»

<sup>39</sup> 'Wɪ nɛn lɪ zɪɛ yaa 'vɪ bɛ, -yɛɛ "wɛan Samari 'nɔn "kaga 'yi -tɛra Zozi da. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan, Zozi 'e drɛ wɪ pɛɛnɔn 'vɪ 'yrɛ. <sup>40</sup> Zɪ Samari 'nɔn 'ta Zozi 'va bɛ, ɛn waa trʊ 'ba 'nan 'e 'fʊ 'o 'va. -A -nan nɛn Zozi yi 'fiili drɛ o va. <sup>41</sup> 'Wɪ nɛn yaa ve bɛ, -yɛɛ "wɛan minnun nɛn o yi -tɛra "da "bɛ, o 'bɔ 'nyian "kaga 'kpa.

<sup>42</sup> Ɛn waa 'vɪ 'sien lɪ zɪɛ -yrɛ 'nan: «Wa'a vɪɛ 'nan 'wɪ nɛn yia 'vɪ bɛ, -a 'saza 'le "wɛan nɛn kʊ yi -tɛra "da "dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn kʊa 'man "da 'kʊ 'bɔ 'a bɛ, -yɛɛ "wɛan nɛn kʊ yi -tɛra "da, ɛn kʊa -tɔ "mɛn 'nan -yɛɛ cɪ 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'sizan 'wɪ 'ji -a.»

*Mingɔnnɛn wɪuzan -tʊ -le 'nɛn 'man 'yaaman ɛn Zozi -a beli*

<sup>43</sup> Zɪ Zozi yi "fli drɛ o va bɛ, ɛn e Galile -si 'sia 'nyian. <sup>44</sup> Te Zozi -a 'vɪ

'e 'bɔ 'a 'nan, wa'a Bali 'lewei vızan -tɔ siala -dan 'e 'bɔ flɑ dɪ. <sup>45</sup> 'Pian zɪ e 'bɔla Galile bɛ, Galile 'nɔn -a 'sia 'kpa tɪgl. Kɔɔ 'wɪ nɛn yaa drɛ "fɛdi da Zeruzalem bɛ, waa -nan 'yɪ, o -kɔ -nan nun -le "wɛan.

<sup>46</sup> E 'bɔla "nyian Kanan Galile 'lɛglɔn 'bɔ 'ji, 'fla nɛn e 'yi lila 'wɛn -a bɛ -a da.

Tɔ zɪɛ -a man bɛ, mingɔnnɛn wluzan -tɔ nɛn e -nyɛanla Kapanamo bɛ, te -a -pɪ 'man "yaaman 'kpa tɪgl. <sup>47</sup> Mingɔnnɛn wluzan zɪɛ, yaa 'man 'nan Zozi 'si Zude, ɛn e 'bɔla Galile. -A -nan nɛn e -kɔ Zozi 'va, ɛn e toba -fɔ -yrɛ 'nan, 'e -sɔɔn "ji Kapanamo -e 'e 'yee 'nɛn nɛn -a man "yaaman -nan nun bɛ -a 'beli. 'Nɛn zɪɛ -a -kadɪ -fɔla tɔ.

<sup>48</sup> ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te ka'a tian 'lɛbo 'fɔ wɪnun 'lee -cɛ -srɔn "wɪnun -nan yɪlɛ dɪɛ, ka'a yi 'tɛala 'wɪ da 'mlɔnmlɔn dɪ.»

<sup>49</sup> Mingɔnnɛn wluzan "e -yrɛ 'nan: «Minsan, 'i yra 'si, 'i -ta -trɛlɛ 'vaa -e 'mɛn 'nɛn 'e yɪɛ 'lɛ wɔ.»

<sup>50</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'kɔ, 'i -pɪ "belia.» E yi -tɛra 'wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ bɛ -a da ɛn e -kɔ.

<sup>51</sup> "Yɛɛ -kɔn -kɔnan -sia bɛ, ɛn -a 'sunɔn 'ta -a 'lɛ, ɛn o -yrɛ 'nan: «-Cɛ 'si 'yie 'nɛn man.» <sup>52</sup> -A -nan nɛn yaa laabo -wɔ 'nan: «Tɔ "cɛn "man nɛn -cɛ 'si "man?» ɛn o -yrɛ 'nan: «'Si te yidɛ 'sia 'mɔɛnnɛn man "tiɛnnɔn, tɔɔn ɛn -cɛ 'si "man.»

<sup>53</sup> ɛn -a -cin -tɔ mingɔnnɛn wluzan ji 'nan, tɔ 'lein zɪɛ -a wɔ nɛn Zozi -a 'vɪ 'yrɛ 'nan: «'I 'pɪ "belia.» -A -nan nɛn -a 'bɔ 'lee 'yee "kɔnnɛn 'nan pɛɛnɔn yi -tɛra Zozi da.

<sup>54</sup> Zɪ Zozi 'si Zude ɛn e -kɔ Galile bɛ, -a -nan nɛn e 'lɛbo 'fɔ wɪ zɪɛ -a drɛ. -Yee 'lɛbo 'fɔ wɪ "flizan nɛn yaa dra fɛ 'lein zɪɛ -a -nan.

## 5

*Zozi min -tɔ nɛn e -sran "tra "bɛ -a beli*

<sup>1</sup> "Bɛ -sru, Zuif 'nɔn 'le "fɛdi -tɔ drɛdɪ 'bɔ Zeruzalem, ɛn Zozi 'kɔ -nan nun. <sup>2</sup> Zeruzalem 'bɔ man -klɔn bɛ, -a -wlala "nan "tɔ a, waa

laabo 'blanun -wlala "nan. -Wlala "nan zɪɛ -a "srɔn "bɛ, 'yi 'tɔ a -nan, waa laabo Ebre wei -ji «Betɛsdɑ». -Duban 'soolu a 'e 'tɔdɪ 'yi zɪɛ -a "srɔn. <sup>3</sup> -Dubannun zɪɛ -a wɔ bɛ, -cɛ -tɛnɔn "kaga yra 'o nyinnandɪ -nan. Yɪɛ 'wɪnɔn 'lee minnun nɛn o "tun "bo bɛ 'lee minnun nɛn 'o -srandɪ "tra "bɛ, o nɛn. [O ya -a man -pɛnnan 'nan 'yi 'e 'nyɔɔn "ji. <sup>4</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, -a -tɔ -sɔɔn "man 'yi zɪɛ -a va, -e 'e nyɔɔn. Min nɛn e sɔɔn "va 'e tɛdɛ te Bali -le 'pasiazan 'sia -a nyɔɔnnan bɛ, -te -a san -le -cɛ a 'kɔ oo, e "sia "man.]

<sup>5</sup> ɛn min -tɔ a fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan, -cɛ a "man. -A -cɛ zɪɛ -a -nan lɛ -fuba yaaga 'wɛ 'sɔra nɛn 'gɔ. <sup>6</sup> Zɪ Zozi -a 'yɪ 'e nyinnandɪ bɛ, ɛn yaa -tɔ 'nan -cɛ nɛn "man "bɛ -a yi "fli 'bɔ, -a -nan nɛn yaa laabo -yrɔ 'nan: «'I ya "vale -cɛ 'e 'si 'i man?»

<sup>7</sup> ɛn min zɪɛ e 'nan Zozi lɛ nan: «Minsan, "mɛɛn -mie "ka -e 'yaan 'fɔ 'yi 'va te 'yi nyɔɔn "ji "dɪ. ɛn -te "mɛɛn vɪnan 'an -pli 'yi 'bɔ man bɛ, -e min -tɔ 'e 'fɔ "va 'an 'lɔ 'e 'flin.»

<sup>8</sup> -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'wɔlan lou, 'i 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ!» <sup>9</sup> 'Nun tɔɔn -cɛ 'si min zɪɛ -a man, e 'yee nyinnan "dave 'sia, ɛn e 'ta wɔdɪ 'sia.

Yi zɪɛ -a da bɛ, te Zuif 'nɔn 'le 'flinla 'yi nɛn waa laabo Saba bɛ -nyrɛn. <sup>10</sup> ɛn zɪ Zuif 'nɔn 'tanɔn -a 'yɪ bɛ, ɛn waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Cɛɛgɔ 'flinla 'yi nɛn, -yee "wɛan -a -si 'ka 'e 'nɔndɪ 'yɪɛ -e 'i 'kɔ 'yie nyinnan "dave -a dɪ.»

<sup>11</sup> ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «Min nɛn e -cɛ 'si 'an man bɛ, e 'nan 'mɛn 'nan: «'I 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ.»

<sup>12</sup> Waa laabo -yrɔ 'nan: «Min "cɛn 'bɛ 'vɪ 'yie 'nan 'i 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ?»

<sup>13</sup> 'Pian min nɛn -cɛ 'si "man "bɛ, ya'a min zɪɛ -a tɔa dɪ. Kɔɔ Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan min "kaga "le "wɛan.

<sup>14</sup> "Bɛ -sru, Zozi min zɪɛ -a 'yɪ Bali -pan 'kuin, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'I "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gɔvɛ -yrɛ 'kpa! -Cɛ 'si 'i man, te 'i 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ "nyian dɪ,

"təgə 'wɪ nɛn e -ciala 'wɪ zɪɛ 'bɛ da bɛ, 'e bə 'i man.»

<sup>15</sup> Min zɪɛ e -kɔ, ɛn yaa 'vɪ Zuif 'nɔn lɛ "mɛn 'nan Zozi 'bɛ -cɛ 'si 'e man. <sup>16</sup> -Yee "wɛan Zuif 'nɔn Zozi -wɛɛdɪ 'sia 'nan e 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'flinla "yi da.

<sup>17</sup> Pian Zozi 'wɪ 'ci 'vɪ -wlɛ, yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ 'nyranman "paa tian tɔ 'gʊɛ -a, -yee "wɛan 'an 'bə "nyian, "an "ya wɔ -a 'panan.»

<sup>18</sup> 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan Zuif 'nɔn a Zozi -wɛɛnan 'kpa tɪgɫɪ 'nan o -tɛa. Wa'a vɪlɛ 'nan e -wee 'flinla "yi 'srɔɛn srɛ -yee "wɛan dɪ, 'pian 'nan, e 'nan Bali 'bɛ cɪ 'e "tɪ "a, te 'e 'fli -kɔɔnnan Bali man.

Zozi 'le 'plɛblɛ bɛ Bali 'bə 'bɛ -nɔn -yrɛ

<sup>19</sup> ɛn Zozi 'e 'fli -le 'wɪ 'vɪ -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɫɪ 'a 'nan, Bali -pɪ 'ka 'kɔlaman 'wɪ 'tɔ drɛdɪ -a 'e 'bə 'wulo -ji wɪ -a dɪ, 'pian 'wɪ nɛn yaa -nan 'yi 'e "tɪ 'lɔ bɛ -nyrɛn yaa dra. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn -a "tɪ -a dra bɛ, -nyrɛn -a -pɪ -a dra "nyian. <sup>20</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan -kaa "tɪ Bali 'e 'pɪ ye "yi, ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -a dra bɛ, yaa -kɔɔnman 'e 'pɪ lɛ. 'Winun nɛn e cɪ -dandan 'kpa e -ciala 'gʊ da bɛ, yaa -kɔɔnman -yrɛ, 'nan -e 'wɪ 'e 'ka 'kan 'le "wɛan. <sup>21</sup> Zɪ -kaa "tɪ Bali minnun wuanla -kanɔn 'va -e 'e 'belidɪ -nɔn -wlɛ "bɛ, -a -tɔwli "nɛn "nyian -a -pɪ -a dra -e min nɛn e 'sɔ "ji "bɛ 'e 'belidɪ -nɔn -a san lɛ. <sup>22</sup> ɛn "nyian bɛ, -kaa "tɪ Bali "cɛɛ min -le 'wɪ tin 'baa dɪ, 'pian e 'wɪ tin 'badɪ pɛɛnɔn -pɛba 'wɔ 'e 'pɪ -lɔ. <sup>23</sup> Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e minnun pɛɛnɔn 'o -pɪ 'tɔ bə "le zɪ o -a 'bə 'tɔ bəa "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Min nɛn ya'a -pɪ 'tɔ bɔlɛ dɪɛ, te -a "tɪ "nɛn yaa 'pa 'sia bɛ, ya'a 'tɔ bɔlɛ dɪ.

<sup>24</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɫɪ 'a 'nan, min nɛn yaan wei 'man "yi, ɛn e yi -tɛra Bali nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a da bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -a san -le vɛ -a. -A san -le tin 'badɪ 'ka 'kɔan 'mlɔnmlɔn dɪ, 'pian e 'sʊ 'ka -lɔ ɛn e 'belidɪ 'yi. <sup>25</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɫɪ 'a 'nan, tɔ -tɔ -taa "bɔlɛ, ɛn e 'bə 'va. Tɔ zɪɛ -a man nɛn minnun nɛn o cɪ minnun -kadɪ -a Bali 'lɛ bɛ,

o Bali -pɪ wei maan. ɛn minnun nɛn waa 'man "yi "bɛ o "belia. <sup>26</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan zɪ 'plɛblɛ a -kaa "tɪ Bali 'lɔ -e 'e 'belidɪ -nɔn minnun lɛ bɛ, -a -tɔwli "nɛn yaa -nɔn 'e 'pɪ lɛ 'nan 'e 'belidɪ -nɔn minnun lɛ. <sup>27</sup> ɛn yaa -si -nɔn -yrɛ 'nan 'e minnun -le 'wɪ tin 'ba, e ya blamin -pɪ -a -le "wɛan.

<sup>28</sup> Te 'wɪ 'gʊɛ 'e 'ka 'kan dɪ, kɔɔ -a tɔ -a -tanan bɔdɪ -a. Tɔ zɪɛ -a man nɛn minnun nɛn o kaa o ya -yrɛ -ji bɛ, o Blamin -pɪ wei maan, <sup>29</sup> ɛn o bɔala 'yrɛ -ji. Minnun nɛn o 'wɪ "yi drɛ bɛ, o wuanla -e 'o 'belidɪ yi. ɛn minnun nɛn o 'wɪ 'wɫidɪ drɛ bɛ, o wuanla -e tin 'e 'tɛ o da.

<sup>30</sup> Ma'an 'kɔlaman -e 'an 'wɪ 'tɔ drɛ 'an 'bə 'wulo -ji wɪ -a dɪ. 'Wɪ nɛn 'an "tɪ -a ve 'mɛn bɛ, -a da nɛn an min -lɛ 'wɪ tin "baa. Kɔɔ an 'ka 'an 'bə 'ci 'sɔ winun -wɛɛnan dɪ, 'pian Bali nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -a ci 'sɔ winun -wɛɛnan nɛn an cɪ.

<sup>31</sup> -Te 'an 'bə mɛɛn cɪ 'an 'bə 'fli -le 'wɪ 'nan yɪzan -a bɛ, min 'ka 'an wei siala 'wɪ 'kpa -a dɪ. <sup>32</sup> 'Pian 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan a, ɛn maan -tɔa 'nan 'wɪ nɛn yaa ve 'an man bɛ 'wɪ 'kpa nɛn.

<sup>33</sup> 'Ka 'bə, 'ka minnun 'pa 'sia Zan -va, ɛn e 'wɪ tɪgɫɪ 'vɪ 'an man. <sup>34</sup> An 'bə 'le vɛ bɛ, ma'an wɛɛman 'nan min nɛn 'e drɛ 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan -a dɪ, 'pian 'an Zan -le 'wɪ ve cɛɛ 'nan -e 'ka yi -tɛra "da, -e Bali 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. <sup>35</sup> Zan a "le 'nan 'tɛ nɛn waa -fɔ "nɛn ɛn e blɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Ka wɪ "man, ɛn 'ka 'ci nran -a -san man tɔ "wɛnɛn 'a.

<sup>36</sup> 'Wɪ nɛn 'bɛ 'mɛn 'wɪ -kɔɔnman bɛ, 'bɛ -dan "mlian 'wɪ nɛn Zan -a 'vɪ 'an man bɛ -a da. 'Winun nɛn an "tɪ -a -nɔn 'mɛn 'nan 'an drɛ bɛ, -a 'winun 'bə nɛn maan dra 'gʊ. -Yɛɛ -kɔɔnman 'nan 'an "tɪ 'bɛ 'an 'pa 'sia. <sup>37</sup> An "tɪ 'bə nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -yɛɛ 'an 'man wɪ 'vɪ 'e 'bə 'a. 'Pian ka'a tian 'li -a wei manlɛ 'mlɔnmlɔn dɪ, ɛn ka'a tian 'li -a yra yɪlɛ 'mlɔnmlɔn dɪ. <sup>38</sup> ɛn -a wei -cin 'ka 'fɔla 'ka 'ji dɪ, kɔɔ ka'a yi 'tɛala -a -pɪ nɛn yaa 'pa 'sia bɛ -a da dɪ. <sup>39</sup> Kaa -tɔa 'nan Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan "min

le, -yee "wean kaa ta ve tu pɛɛnɔn man. 'Fluba 'crennun zɪɛ, -wɛɛ 'an 'man wɪ ve minnun lɛ. <sup>40</sup> 'Pian ka 'ka "vale 'ka -taa 'an -sru, -e 'belidi 'kpa 'e drɛ 'cee vɛ -a dɪ.

<sup>41</sup> An 'ka -a -wɛɛnan 'nan minnun 'waan 'tɔ bɔ dɪ, <sup>42</sup> 'pian an 'ka -tɔa. Maan -tɔa 'nan Bali yɪdɪ "yi 'ka 'ka 'ji dɪ. <sup>43</sup> An "tɪ 'bɛ 'an 'pa 'sia, ɛn ka 'ka "vale 'kaan "sia 'cee vɛ -a dɪ. -Te min pee -ta 'e 'bɔ 'tɔ da bɛ, cɛɛ "sia 'cee vɛ -a. <sup>44</sup> Kaa -wɛɛman 'nan 'ka bɔɛzan -tv 'e 'ka 'tɔ bɔ. Ka'a wɛɛman 'pian 'nan Bali -tɔwli "nɛn 'e 'ka 'tɔ bɔ dɪ. ɛn -te ka ya zɪɛ 'wɪ 'kpa bɛ, e dra 'kɔ -e 'ka yi -tɛra 'an da?

<sup>45</sup> Te 'ka 'ci 'nrɔn 'nan 'an "tɪ 'va nun bɛ, 'an 'bɔ 'bɛ 'wɪ -tɔa 'ka man dɪ! Min nɛn e 'wɪ -tɔa 'ka man bɛ, Moizi nɛn 'ka 'ci 'nrɔn man "da 'nan e -taa 'palɛ 'ka 'va bɛ -nyrɛn. <sup>46</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan "te ka yi -tɛala Moizi da bɛ, "te ka yi -tɛala 'an da "nyian, kɔɔ 'mɛn 'wɪ nɛn Moizi -a cɛn -tɛ. <sup>47</sup> 'Pian 'wɪ nɛn yaa cɛn -tɛ bɛ, ka'a yi 'tɛala "da "dɪ, e dra "mɛn 'kɔ 'lɔɔ -e 'ka yi -tɛra 'wɪ nɛn maan ve bɛ -a da?»

## 6

*Zozi 'blɪfɛ -nɔn min "kaga "lɛ*

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

<sup>1</sup> "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ Galile 'yi nɛn waa laabo "nyian Tiberia 'yi bɛ -a -sru. <sup>2</sup> Min "kaga 'kɔla Zozi -sru, -yee 'lɛbɔ "fɔ wɪnɪn nɛn yaa drɛ -cɛ -tɛnɔn 'belidi -a ɛn waa -nan 'yi bɛ -yee "wean. <sup>3</sup> Zozi pɔn -tv tri 'o 'vale 'e -srunɔn 'a, ɛn o -nyran. <sup>4</sup> Te Zuif 'nan 'le 'si nɔanba -ji "fɛdɪ drɛdɪ 'bɔ 'kogo.

<sup>5</sup> Zɪ Zozi 'e 'wulo wluan, ɛn e min "kaga 'yɪ -tanan 'o 'va zia bɛ, -a -nan nɛn yaa laabɔ Filipɔ -lɔ 'nan: «Nyin zia nɛn, -kaa -blɪfɛ "lɔa, -e -kaa -nɔn min "kaga 'labɛ -wɛɛ?» <sup>6</sup> Zɪ kɔ Zozi 'e drɛ bɛ -a -cin a "ji, 'pian e 'tan Filipɔ man -a ci wɪ mandɪ -le "wean.

<sup>7</sup> ɛn Filipɔ "e -yrɛ 'nan: «-Te -kaa -blɪfɛ 'lɔ -kpi fuba sinjɛn bɛ, ya'a 'bɔa waa "fo "dɪ.»

<sup>8</sup> ɛn Zozi -sruzan 'pee nɛn, waa laabo Andre, Simɔn Pieri "bɔɪ -a bɛ e 'nan: <sup>9</sup> «'Kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli "a 'nɛn 'klɔnmɔn -tv -lɔ 'gɔ, 'pian ya'a 'bɔa waa "fo "dɪ?»

<sup>10</sup> ɛn Zozi "e 'nan 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Ka min pɛɛnɔn -nyran "tra.» Waa 'vɪ -wɛɛ, ɛn o -nyran lu da, kɔɔ -a -nan lu a fɛnyian -nyran "davɛ -a. Minnun zɪɛ, -klɔnmɔn a o va -kpi 'soolu.

<sup>11</sup> Zozi 'kpɔun 'soolu zɪɛ -a 'si, e Bali muo "fɔ, ɛn yaa pli o man. E pɔ 'si ɛn yaa drɛ "nyian zɪ. Min -tv "e bli "le zɪ e cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

<sup>12</sup> Zɪ e o 'kan bɛ, ɛn Zozi "e 'nan 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Ka -nyranman "koola! Te 'ka 'blɪfɛ 'tɔɪ -e 'e srɛ dɪ.» <sup>13</sup> ɛn -a -srunɔn -a koola. 'Kpɔun 'soolu bɛ e min "kaga zɪɛ o 'kan, ɛn -a -nyranman saannɛn -fuda "fli 'fa.

<sup>14</sup> Zɪ minnun Zozi 'le 'lɛbɔ "fɔ wɪ -dan zɪɛ, -a -nan 'yi bɛ, ɛn o 'nan: «'Wɪ 'kpa! Min 'labɛ, e ya Bali 'lewei vɪzan nɛn o 'nan e -taa "bɛ -a.»

<sup>15</sup> Zɪ Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ 'nan, o "ta -daa 'e 'kunlɛ -e 'wee 'tɔ 'wee mingɔnnɛn -a bɛ, ɛn e 'li 'e da "nyian pɔn da nun 'e 'saza.

*Zozi 'ta 'wɔ Galile 'yi yɪɛ da*

(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)

<sup>16</sup> Zɪ funninmlan 'pla bɛ, ɛn -a -srunɔn sɔɔn "ji 'yi man. <sup>17</sup> O -fɔ -klɔ -tv -ji, ɛn o -kɔdɪ 'sia 'fla nɛn waa laabo Kapanamo bɛ -a da. E ya 'yi 'bɔ -sru. Klun -trɔa, te Zozi 'ka tian bɔlɛ o man dɪ, <sup>18</sup> ɛn fulɔ 'plɛblɛ 'tv "fɛɛndɪ 'sia, te 'yi 'bɔ 'nyɔɔnman. <sup>19</sup> O -klɔ -fɔ o -sru 'bɔ 'kɔɔbli, waa drɛ kilo 'soolu te 'bɛ "cɛɛ dɪ kilo 'shɛɛdɔ. "Wɛɛ vɪnan 'o yɪɛ -tɔa "bɛ, te o Zozi ye -tanan 'ta wɔdɪ -a 'yi yɪɛ da, ɛn "klan -sɛn o ji. <sup>20</sup> 'Pian Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «'An 'bɔ nɛn. Te "klan 'e 'ka 'tɛ dɪ!»

<sup>21</sup> -A -nan nɛn o ya "vale 'nan 'o Zozi -fɔa 'o 'va 'klɔ -ji. Nun tɔɔn ɛn o bɔla fɛnan nɛn o cɪ -kɔnan bɛ -a -nan.

*Zozi a -blɪfɛ nɛn e 'belidi -nɔan "min lɛ bɛ -a*

22 Zi tv ceeɛn bɛ, minnun nen o -fɔ "yi -sru "bɛ, ɛn -a -cin -trɔa o ji 'nan -klɔ a 'sɪ 'tɔwli, ɛn Zozi 'ka 'fɔlɛ -ji dɪ. Waa -tɔa 'pian 'nan -a -srunɔn 'kɔ 'o 'saza. 23 Tɔɔn ɛn -klɔ -mienun 'si minnun -a Tiberia. O 'bɔla fɛnan nen Minsan Bali muo "fɔ 'vaa ɛn o fɛnun bli bɛ, -a -nan "srɔn. 24 Zi wa'a Zozi yɪɛ dɪɛ, te wa'a "nyian -a -srunɔn 'ye dɪɛ, ɛn minnun pɛɛnɔn 'fɔ -klɔnɔn zɪɛ -a -ji, ɛn o -kɔ Zozi -wɛɛɛ Kapanamɔ.

25 O 'bɔ Zozi man 'yi -sru "nun, ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, tv "cɛn "man nen i -ta 'gɔ?»

26 ɛn Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɪɪ 'a 'nan, ka -blɪfɛ 'yɪ, kaa bli, ka 'kan, -yee "wɛan ka ya 'an -wɛɛnan. Ka 'ka 'an -wɛɛnan 'nan -cɛ -srɔn "wɪnɔn nen maan drɛ bɛ, kaa -ci 'man 'le "wɛan dɪ. 27 Te 'ka -wɛɛ 'nan -blɪfɛ nen e srɛman bɛ, -nyrɛn 'ka ye dɪ. 'Pian 'ka -wɛɛ 'nan -blɪfɛ nen e "mɔan ɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ, -nyrɛn 'ka ye. 'An 'bɔ Blamin -pɪ 'bɛ -blɪfɛ zɪɛ -a -nɔan 'cɛɛ, kɔɔ 'an "tɪ Bali -a 'plɛblɛ 'nɔn 'mɛn.»

28 ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan: «Kɔɔ dra 'kɔ, 'wɪnɔn nen e cɪ Bali ci 'sɔ 'a bɛ, -e 'kɔ -kɔla -a drɛdɪ -a?»

29 ɛn Zozi -a 'vɪ -wɪɛ 'nan: «'Wɪ -tɔwli "nen Bali cɪ "vale 'ka drɛ bɛ, -nyrɛn 'nan, 'ka yi -tera min nen Bali 'bɔ -a 'pa 'sia bɛ -a da.»

30 -A -nan nen waa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «'Lɛbɔ "fɔ wɪ "kɔ "nen yia dra -e 'kɔ yi -tera 'i da? -Mɛ "wɪ nen i -taa -a drɛɛ? 31 'Li te 'kɔ tranun a "bui "da bɛ, o fɛ -tv nen waa laabɔ manɛn bɛ, -a bli. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji nan:

«E -blɪfɛ nen e 'si laji bɛ -a -nɔn -wɪɛ.» »

32 ɛn Zozi -a 'vɪ -wɪɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɪɪ 'a 'nan, Moizi "cɛɛ -blɪfɛ tɪɪɪ 'si laji ɛn yaa -nɔn 'cɛɛ dɪ. 'Pian 'an "tɪ 'bɛ -blɪfɛ tɪɪɪ 'si laji, ɛn yaa -nɔn 'cɛɛ. 33 -Yɛɛ cɪ 'nan fɛ nen Bali -a -nɔn -blɪfɛ -a bɛ, min nen e 'si laji te e 'belidɪ -nɔan 'trɛdanɔn lɛ bɛ -nyrɛn.»

34 ɛn minnun -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, -blɪfɛ zɪɛ 'i -nɔn 'kɔɛ tv pɛɛnɔn man.»

35 Zozi "e 'nan "mɛn -wɪɛ 'nan: «'An 'bɔ 'bɛ cɪ -blɪfɛ nen e 'belidɪ -nɔan "bɛ -a. Min nen e -ta 'an 'va bɛ, dra 'ka -a tɛa "nyian 'mlɔnmlɔn dɪ, ɛn min nen e yi -tera 'an da bɛ, 'yi dra 'ka "nyian -a tɛa 'mlɔnmlɔn dɪ. 36 Maan 'vɪ 'cɛɛ 'va, ɛn kaan 'yɪ 'ka 'bɔa, 'pian ka'a yi 'tɛala 'an da dɪ.

37 Minnun pɛɛnɔn nen 'an "tɪ "o -nɔn 'mɛn bɛ, o -taa 'an 'va, ɛn min "ɛ -ta 'an 'va bɛ, ma'an pian 'mlɔnmlɔn dɪ.

38 Kɔɔ ma'an 'silɛ laji 'nan -e 'an 'bɔ 'fli ci 'sɔ wɪnɔn drɛ dɪ, 'pian 'nan -e 'an min nen yaan 'pa 'sia bɛ -a ci 'sɔ wɪnɔn drɛ. 39 Min nen yaan 'pa 'sia bɛ, -a ci 'sɔ wɪnɔn nen 'nan: Minnun nen e o -nɔn 'mɛn bɛ, te 'an -tɔwli "cɛ 'san "va "dɪ, 'pian 'nan 'an o wluan -kanɔn 'va yi -fɔla "da "ji. 40 'An "tɪ 'ci 'sɔ wɪnɔn nen "nyian 'nan, minnun pɛɛnɔn nen waan 'yɪ -a -pɪ -a ɛn o yi -tera "da "bɛ, 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪ e ya -wee vɛ -a. 'An 'bɔ 'bɛ o wuanla -kanɔn 'va yi -fɔla "da "ji.»

41 Zozi -a 'vɪ 'nan 'e ya -blɪfɛ nen e 'si laji, ɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ -a, -yee "wɛan minnun wunwun "vɪdɪ 'sia 'o cin yei. 42 Waa ve 'nan: «Min 'labɛ, Zozɛfɔ -pɪ Zozi bɛ -nyrɛn. -Kaa "tɪ -tɔa, ɛn kaa "bɔ -tɔa. E drɛ "mɛn 'ka, ɛn yaa ve 'nan 'e 'si laji?»

43 ɛn Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan: «'Ka wunwun "vɪdɪ 'le 'tɔ. 44 Min -tv 'ka 'kɔlamɔn -e 'e 'ta 'an 'va, te 'an "tɪ "nen yaan 'pa 'sia bɛ -yɛɛ "cɛɛ 'taa 'mɛn dɪ. ɛn -te e -ta bɛ, maan wuanla -kanɔn 'va yi -fɔla "da "ji. 45 E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'bɛ 'wɪ "paaman min pɛɛnɔn 'ji.»

Min nen e -kaa "tɪ Bali wei 'man, ɛn e wɪ -yee 'wɪ "paadɪ man bɛ, -a san 'bɛ -taa 'an 'va. 46 E 'ka 'nan min -tv -kaa "tɪ 'yɪ dɪ. An 'bɔ nen 'an 'si "va "nun bɛ, mɛɛn -kaa "tɪ Bali 'yɪ. 47 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɪɪ 'a 'nan min nen e yi -tɛala 'an da bɛ, 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪ, e ya -a san -le

ve -a. 48 'An 'bɔ 'bɛ ci -blifɛ nɛn e 'belidɪ -nɔan 'bɛ -a. 49 'Ka tranun fɛ -tɔ nɛn waa laabo Manɛn bɛ -a bli "bui "da, ɛn ya'a 'kadɪ si 'lɛ wɔlɛ -wɔ 'dɪ. 50 'Pian -blifɛ 'gɔɛ, 'bɛ 'si laji, min nɛn yaa bli bɛ, ya'a 'kaa 'fo "dɪ. 51 'An 'bɔ 'bɛ ci -blifɛ nɛn e 'belidɪ -nɔan 'bɛ -a. Min nɛn e -blifɛ zɪɛ -a bli bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -a san -lɛ vɛ -a. -Blifɛ 'bɔ nɛn an -taa -a -nɔnlɛ bɛ, 'an 'bɔ 'kɔlɛ nɛn. Maan -nɔan 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'beli vɛ -a.»

52 -A -nan nɛn Zuif 'nɔn 'sa -fɔdɪ 'sia 'o cin yei, te waa ve 'nan: «Yaa dra 'kɔ -e 'e 'kɔlɛ 'nɔn min lɛ -blifɛ -a?»

53 ɛn Zozi -a 'vɪ -wɔlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɔɣɪ 'a 'nan, -te ka'an 'bɔ Blamin -pɪ 'kɔlɛ 'blɪlɛ dɪɛ, ɛn -te ka'an nyɛn mlinlɛ dɪɛ, te 'belidɪ 'ka 'ka 'lɔ dɪ. 54 Min nɛn yaan 'kɔlɛ 'ble, ɛn yaan nyɛn -mlian 'bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -a san -lɛ vɛ -a. Maan wuanla -kanɔn 'va yi -fɔla "da "ji. 55 -Yɛɛ ci 'nan 'an 'kɔlɛ bɛ, -blifɛ tɔɣɪ nɛn, ɛn 'an nyɛn bɛ, mlin vɛ tɔɣɪ nɛn. 56 Min nɛn yaan 'kɔlɛ 'ble ɛn yaan nyɛn -mlian 'bɛ, te 'kɔ 'vale -a san -a kɔ drɛ min -tɔwɪ "a, kɔ'a 'sia 'e cin man dɪ. 57 -Kaa "tɪ "nɛn yaan 'pa 'sia bɛ 'belidɪ -a -yrɔ, ɛn -yɛɛ 'belidɪ -nɔn 'mɛn, -a -tɔwɪ "nɛn 'nyian min nɛn yaan 'kɔlɛ bli bɛ, an 'belidɪ -nɔan -a san lɛ. 58 'An 'kɔlɛ bɛ, -blifɛ tɔɣɪ nɛn e 'si laji bɛ -nyɛn. E 'ka 'lɛ 'nan fɛ nɛn 'ka tranun -a bli "bui "da bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ dɪ. Waa bli, ɛn ya'a 'kadɪ si 'lɛ wɔlɛ -wɔ 'dɪ. Min nɛn e -blifɛ 'gɔɛ -a bli bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -a san -lɛ vɛ -a.»

59 'Wɪ zɪɛ, -a 'bɔ nɛn Zozi -a 'vɪ te e ya 'wɪ "paanan minnɔn ji Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin, 'fla nɛn waa laabo Kapanamo bɛ -a da. 60 ɛn zɪ -a -srunɔn 'wɪnɔn zɪɛ -a 'man bɛ, -a -nan nɛn o va min "kaga "e 'nan: «'Wɪ nɛn yaa "paaman 'gɔɛ, e ya 'plɛblɛ, min -tɔ 'ka 'kɔlaman -e 'e 'trɔɛn "tɔ -yrɛ "dɪ.»

61 Te Zozi -a -tɔ 'e 'fli -lɔ 'va 'nan 'wɪ zɪɛ e wunwun 'vɪdɪ 'pla 'e -srunɔn 'nɛn. ɛn yaa laabɔ -wɔ 'nan: «'Wɪ nɛn maan 'vɪ 'gɔɛ e 'ka 'ci baa 'ji?»

62 'Lɔɔ -te ka Blamin -pɪ 'yɪ te e "ta wuanla -e 'e 'kɔ fɛnan nɛn e ci 'e tɛdɛ bɛ -a -nan bɛ, e dra 'cɛɛ 'kɔ? 63 Bali lei 'saun 'bɛ 'belidɪ -nɔan "min lɛ. Min 'bɔ 'saza 'ka 'kɔlaman -e 'e 'belidɪ yɪ dɪ. Wei nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ 'gɔɛ, min nɛn e yi -tɛra "da "bɛ, e Bali lei 'saun ye, ɛn e 'belidɪ ye. 64 'Pian min -mienun a 'ka yei te wa'a yi 'tɛala "da "dɪ.»

-Te Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ ci 'nan -a pou sianan 'bɛ, te e minnɔn nɛn wa'a yi 'tɛala -a wei da dɪ o -tɔa, ɛn min nɛn e -taa -a -nɔnlɛ minnɔn lɛ bɛ yaa -tɔa. 65 Tɔɔn ɛn Zozi -a 'vɪ "nyian 'nan: «-Yɛɛ "wɛan nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan min 'ka 'kɔlaman -e 'e 'ta 'an 'va te 'an "tɪ "cɛɛ -si -nɔn -yrɛ "dɪ.»

66 Tɔ zɪɛ -a man nɛn Zozi -srunɔn "kaga 'li 'o da, ɛn wa'a "nyian -sɔnlɛa -a -sru "dɪ.

67 ɛn Zozi -a laabɔ min -fuda "fli "nɛn o -fɔ -a -sru "bɛ -wɔ 'nan: «Kaa "nun, ka 'ka "vale 'ka -koo 'nyian dɔɔ?»

68 -A -nan nɛn Simɔn Piɛri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, -tɪ -va nɛn kɔ lia 'kɔ da? 'I wei 'bɛ 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan "min lɛ. 69 Kɔ yi -tɛra "da ɛn kɔa -tɔ 'nan yɛ ci min nɛn Bali -a 'si 'va "bɛ -a.»

70 ɛn Zozi -a 'vɪ -wɔlɛ 'nan: «'An 'bɔ 'bɛ 'ka 'si 'va -fuda "fli, 'pian 'ka 'va min -tɔ a Satan -lɛ 'nɛn 'a!» 71 Min nɛn Zozi ci -yɛɛ 'wɪ vɪnan bɛ, Simɔn Karioti -pɪ Zudazi nɛn. -A -srunɔn 'fuda "fli 'bɔ 'va min -tɔ nɛn, -yɛɛ -taa Zozi 'bɔ 'nɔnlɛ minnɔn lɛ.

## 7

*Zozi "bɔnɔn 'ka yi 'tɛala Zozi da dɪ*

<sup>1</sup> 'Bɛ -sru ɛn Zozi ci Galile 'lɛɣlɔn 'ji. E 'ka "vale 'e 'ko Zude 'lɛɣlɔn 'ji dɪ, kɔɔ Zuif 'nɔn 'tanɔn a -a -wɛɛnan 'nan -e 'o -tɛ. <sup>2</sup> Zuif 'nɔn 'le "fɛdɪ nɛn waa -ble lo 'la -paannun wɔ bɛ -a tɔ 'bɔ 'kogo. <sup>3</sup> ɛn Zozi "bɔnɔn "e Zozi lɛ 'nan: «'I 'si 'gɔ! 'I 'kɔ Zude 'lɛɣlɔn 'ji -e 'i -srunɔn 'o 'lɛbɔ "fɔ wɪnɔn nɛn yia dra bɛ -a -nan yɪ. <sup>4</sup> Min nɛn yaa -wɛɛnan 'nan min pɛɛnɔn 'o 'e 'tɔ bɛ, ya'a 'yɔɔman dɪ. 'Wɪnɔn nɛn yia dra

'gʊe, 'i dre -e min pɛɛnɔn 'o -nan yɪ.»  
 5 Zozi 'bɔ 'bɔnɔn 'ka "nyian "o yi  
 'tɛla Zozi da dɪ.

6 ɛn Zozi 'e 'nan -wɛ 'nan: «'Mɛn  
 tɔ 'ka tian bɔɛ dɪ. 'Pian tɔ pɛɛnɔn  
 a "yi 'cee vɛ "le "a. 7 -A -ci "ka -e  
 'tredanɔn 'o 'nan "cee "man dɪ, 'pian  
 o "naan "mɛɛn "man, kɔɔ maan -  
 tɛala o yra 'nan o dre wɪ a -wɪdɪ.  
 8 'Ka 'bɔ, 'ka 'kɔ "fɛdɪ da. Ma'an 'koo  
 "fɛdɪ 'labɛ -a da dɪ, kɔɔ 'mɛn tɔ 'ka  
 tian bɔɛ dɪ.» 9 E 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ -wɛ, ɛn  
 e -fɔ Galile.

### Zozi 'kɔ "fɛdɪ da Zeruzalɛm

10 Zɪ Zozi "bɔnɔn -kɔ "fɛdɪ 'bɔ da  
 bɛ, ɛn Zozi 'bɔ 'kɔla o -sru "mɛn.  
 'Pian ya'a 'yɛɛ -kɔdɪ -ci -tɛɛ dɪ.  
 11 Zuif 'nɔn 'tanɔn -a -wɛɛdɪ 'sia min-  
 nun nɛn o -kɔ "fɛdɪ zɪɛ -a da bɛ o yɛi,  
 te waa laabo -wɔ 'nan: «-Vɛ -mie  
 'gʊe e ya nyin zia?»

12 Minnun wunwun "vɪdɪ 'sia fɛ  
 zɪɛ -a -nan "kaga. Min -mienun -a ve  
 'nan: «E ya min tɪgɪ 'a.»

Te -a -mienun "o "ve 'nan: «-Cɛjɛ!  
 Min nɛn e min see "paaman bɛ -  
 nyɛɛn.» 13 'Pian min -tɔ 'ka 'wɪ 'bɔ  
 zɪɛ -a vɛɛ wei 'plɛblɛ 'ji dɪ, kɔɔ "klan  
 a o ji Zuif 'nɔn 'tanɔn 'le "wɛan.

14 Zɪ "fɛdɪ dɛdɪ 'bɔ 'e yɛi "bɛ, Zozi  
 'kɔ Bali -pan 'kuin, ɛn e 'wɪ "paadɪ  
 'sia minnun ji. 15 -Yɛɛ 'wɪ "paadɪ  
 Zuif 'nɔn 'tanɔn 'bɔ 'kan te waa ve  
 'nan: «Min 'labɛ ya'a dɛɛɛ min -tɔ -  
 sruzan 'a dɪ, e dre 'kɔ ɛn e 'wɪ nɛn 'e  
 'cɛɛn -tɛdɪ bɛ -a -tɔa zɪɛ.»

16 ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'Wɪ  
 nɛn maan "paaman minnun ji 'gʊe,  
 ya'a 'sia 'an 'bɔ 'va dɪ, 'pian e "sia  
 Bali nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a va.  
 17 Min nɛn e ya "vale 'e Bali zɪɛ -  
 a ci 'sɔ wunun dra bɛ, -yɛɛ 'mɛn 'wɪ  
 "paadɪ 'gʊe -a -tɔa. -Te Bali va nɛn  
 e "sia oo, ɛn te 'an 'bɔ 'va nɛn e "sia  
 oo, -a san 'bɛ -tɔa. 18 Min nɛn 'e 'bɔ  
 'wulo -ji wɪ "paaman minnun ji bɛ,  
 te e ya 'e 'bɔ 'fli 'tɔ -wɛɛnan. 'Pian  
 min nɛn e ya "vale 'nan min nɛn yɛɛ  
 'pa 'sia bɛ minnun 'o bɔ bɛ, -a san  
 zɪɛ min tɪgɪ nɛn, ya'a 'wɪ 've 'wɪ 'a  
 dɛɛ, -nyɛɛn. 19 Moizi -pei -tɔ wunun  
 paa 'ka 'ji, 'pian 'ka pɛɛnɔn ka'a 'ta

wɔla "da "dɪ. ɛn ka ya "vale 'kan  
 -tɛa "nyian, -mɛ "le "wɛan?»

20 Minnun "kaga "bɛ waa 'vɪ -yɛɛ  
 'nan: «Fɛ -wɪdɪ "tɔ a 'i -sru. -Tɛ cɪ -a  
 -wɛɛnan 'nan 'yɛi -tɛa?»

21 Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «An 'lɛbo  
 "fɔ wɪ -tɔwɪ dre 'gʊe, -a 'wɪ 'nan  
 'ka pɛɛnɔn man. 22 Moizi -a 'vɪ 'cɛɛ  
 'nan, 'ka 'nɛn 'fɔ -klɔnmɔn -va 'e -  
 ya yi 'sɔra da. ɛn -te yi 'sɔrazan  
 zɪɛ e -tria 'flinla "yi da bɛ, kaa dra  
 -kpɔ. -Pɛ -tɔ da zia bɛ, Moizi "cɛɛ -  
 pei -tɔa dɪ, 'pian -a tranun -a dra 'e  
 'cɛn. 23 'Flinla "yi da bɛ ka 'nɛn -fɔa  
 "klɔnmɔn -va, -e 'ka vɛɛ 'ka Moizi -  
 le -pei 'srɔɛn srɛ dɪ -le "wɛan. -Te 'bɛ  
 a zɪɛ, -mɛ "le "wɛan 'bli 'fɔ 'ka 'ji 'an  
 man 'nan, "an 'blamin -munmuan  
 beli 'flinla "yi da? 24 Ka min -le 'wɪ  
 ve "ta lou. 'Cɛɛ 'le 'tɔ, 'ka 'wɪ 'fa 'si  
 'vaa -e 'ka min -le 'wɪ 'cɛn!»

### Min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -nyɛɛn Zozi 'a

25 -A -nan nɛn Zeruzalɛm 'nɔn -  
 mienun "o 'nan: «"Ka 'yɪɔ, min nɛn  
 o cɪ -a -wɛɛnan 'nan 'o -tɛa "bɛ -  
 nyɛɛn 'gʊ. 26 ɛn -yɛɛ 'wɪ tin "baa  
 minnun yɛi te wa'a 'wɪ tɔ ve -yɛɛ "bɛ  
 dɪ. Maan ye "le -kaa 'tanɔn -a -tɔ  
 'nan -yɛɛ cɪ min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ  
 -a. 27 'Pian min 'labɛ -cɛɛ 'sinan -tɔa.  
 Min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -te 'bɛ 'ta  
 bɛ, min -tɔ 'ka 'bɛ 'sinan 'tɔa dɪ.»

28 Tɔ zɪɛ -a wɔ bɛ, te Zozi a 'wɪ  
 "paanan minnun ji Bali -pan 'kuin,  
 ɛn yaa 'vɪ wei 'plɛblɛ 'ji 'nan: «Kaa  
 "nrɔnman 'ka 'ji 'nan, kaan -tɔa, ɛn  
 -a -nan nɛn an 'si bɛ kaa -tɔa. 'Pian  
 ma'an 'talɛ 'an 'bɔ 'fli -ji dɪ. Min nɛn  
 yaan 'pa 'sia bɛ e ya tɪgɪ, ɛn ka'a  
 min zɪɛ -a tɔa dɪ. 29 'Mɛn vɛ bɛ "an  
 -tɔa, kɔɔ -a va nɛn an 'si, ɛn -yɛɛ 'an  
 'pa 'sia.»

30 -A -nan nɛn Zeruzalɛm 'nɔn zɪɛ  
 o ya "vale 'o Zozi "kuan. 'Pian min  
 -tɔ 'ka -kɔlale -a 'kundɪ -a dɪ, kɔɔ -yɛɛ  
 tɔ 'ka tian bɔɛ dɪ. 31 Min -mienun "o  
 "yi -tɛra Zozi 'bɔ da. Minnun zɪɛ o  
 ya "kaga ɛn "o laabo 'nan: «Min nɛn  
 Bali -a 'si "va "bɛ, yi nɛn e -ta bɛ, e -  
 cɛ -srɔn "wɪ "kaga "dra e "mlian min  
 'labɛ -a da?»

32 Wunwun "nɛn minnun cɪ -a vɪnan Zozi man bɛ, Farizɛn 'nɔn -a 'man. -A -nan nɛn 'o 'vale Bali -pannɔn 'tanɔn 'a o minnun 'pa 'sia 'nan 'o 'kun.

33 ɛn Zozi 'e 'nan -wɛ 'nan: «An "flian tian 'ka yei tɔ "wɛnnɛn 'a, "bɛ -sru -e 'an li 'an da min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a va. 34 Ka -taa 'an -wɛɛɛ, 'pian ka'a 'kɔlaman 'an yɪdɪ -a dɪ. ɛn fɛnan nɛn an -kɔan "bɛ, ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'kɔ -nan dɪ.»

35 ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn -a laabɔ 'o cin lɔ 'nan: «Nyin zia nɛn e -taa "kɔɛ -e -kaa vɪɛ -kaa yɪ dɪ? E -ko Zuif 'nɔn nɛn 'o fuiladɪ "man 'trɛda bɛ o va, -e 'e 'wɪ "paa minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o ji? 36 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ 'labɛ -a -ci nɛn 'nɔn? Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: «Ka -taa 'an -wɛɛɛ, 'pian ka'a 'kɔlaman 'an yɪdɪ -a dɪ.» ɛn: «Fɛnan nɛn an -kɔan "bɛ, ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'kɔ -nan dɪ.» »

37 "Fɛdi yi -nyranman da nɛn, -yɛɛ cɪ yi -dan 'bɔ 'a. Yi zɪɛ -a da nɛn Zozi a minnun yei 'e 'tɔdɪ, ɛn yaa 'vɪ wei 'plɛblɛ 'ji 'nan: «Min nɛn 'yi dra -a -tɛa "bɛ, -a san 'e 'ta 'an 'va -e 'e 'yi 'mlin. 38 Min nɛn e yi -tɛra 'an da bɛ, -a san -kɔan 'le 'yi ku nɛn e 'belidɪ -nɔan "min ɛ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. Zi e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji zɪɛ.» 39 Lei 'saun nɛn minnun nɛn o yi -tɛra Zozi da o -taa -a yɪɛ bɛ, -yɛɛ 'wɪ nɛn Zozi 'bɔ cɪ -a vɪnan. Tɔ zɪɛ -a man bɛ, tɛ Bali lei 'saun 'ka tian 'talɛ dɪ, kɔɔ Zozi 'ka tian 'kɔɛ 'e "tɪ "le mingɔnnɛn trɛ nɛn e "bia bɛ -a da dɪ.

40 Zi min "kaga 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o -mienun -a 'vɪ 'nan: «Min 'labɛ, 'wɪ 'kpa e ya Bali 'lewei vɪzan nɛn o 'nan e -taa "bɛ -a.»

41 Min plɔɛnnun "o 'vɪ 'nan: «Min 'labɛ, min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -nyrɛn.» ɛn min peenun "o 'vɪ 'nan: «Min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ ya'a 'kɔlaman -e 'e 'si Galile dɪ. 42 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan, min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ, e -kɔan David kluda min -a, ɛn e "sia Betelem, David -ya trɛ -da.»

43 Zozi 'le "wɛan, -sa -fɔla minnun "kaga zɪɛ o yei. 44 ɛn o va min -mienun a "vale 'o "kuan, 'pian min -tɔ 'ka -kɔlalɛ -a 'kundɪ -a dɪ.

*Zuif 'nɔn 'tanɔn 'ka yi -tɛɛa Zozi da dɪ*

45 -A -nan nɛn minnun nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizɛn 'nɔn o 'pa 'sia bɛ o 'li 'o da o 'va. ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizɛn 'nɔn -a laabɔ -wɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka'a 'kunɛ -e 'ka 'ta -a dɪ?»

46 ɛn 'pa 'sianɔn "o -wɛ 'nan: «'Wɪ nɛn yaa ve bɛ, min -tɔ 'ka tian 'li -a vɪɛ 'mlɔnmlɔn dɪ.»

47 ɛn Farizɛn 'nɔn "o 'nan: «'Ka 'bɔ "nyian, maan ye "le -yɛɛ 'wɪ 'ka 'sia 'nan. 48 -Kaa Farizɛn 'nɔn -ka'a tɔɛ -a -sru "dɪ, ɛn -kaa tazan -tɔ 'ka 'tɔɛ -a -sru "dɪ. 49 'Pian minnun nɛn wa'a Moizi -le -pei -tɔ wɪ tɔa dɪ, ɛn Bali wei a 'e 'pladɪ o man bɛ, o 'saza 'bɛ -tɔa -a -sru.»

50 Nikodɛm nɛn e -kɔ Zozi 'man yɪɛ 'e tɛdɛ bɛ, e ya Farizɛn 'nɔn 'bɔ 'va. ɛn yaa 'vɪ Farizɛn 'nɔn zɪɛ -wɛɛ 'nan: 51 «-Cɛɛ -pei "e 'nan, -tɛ wa'a tian min -le tin 'balɛ dɪɛ, wa'a 'wɪ 'tɔa -a san man dɪ. 'Pian -tɛ min 'wɪ drɛ bɛ, waa wei maan 'vaa, ɛn o 'wɪ -tɔa "man.»

52 ɛn Farizɛn 'nɔn -a laabɔ -yrɔ 'nan: «Galile min nɛn "nyian "yie "a? 'I -nanjɛn Bali -le 'fluba 'ji 'kpa tɪgɪ -e 'i -tɔ 'nan Bali 'lewei vɪzan 'ka 'li 'sia Galile dɪ.»

*-Kɔnnɛn -wɛɛzan 'tɔ -le 'wɪ*

53 ["Bɛ -sru ɛn o pɛɛnɔn 'kɔ 'wee "kɔnnɛn.

## 8

1 -A -nan nɛn Zozi 'kɔ Olivie pɔn da. 2 -A ta tɔ cɛɛn, bodrun puunɔn ɛn Zozi 'li 'e da Bali -pan 'kuin. Tɔɔn min "kaga "kɔ "va. Zozi -nyran, ɛn e 'wɪ "paadɪ 'sia o ji. 3 -A -nan nɛn 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizɛn 'nɔn 'ta lumɔn -tɔ -a, ɛn waa -tɔ minnun yei. Lɪ zɪɛ o 'bɔ "man, tɛ e ya nyinnan -kɔnnɛn -sru. 4 ɛn o 'nan Zozi ɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, lɪ 'gɔɛ, kɔ 'bɔ "man tɛ e ya nyinnan -kɔnnɛn -sru. 5 Moizi -a crɛn -tɛ -pei 'fluba 'ji 'nan



limən nən e 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, 'o -tɛ -kɔlə -a. Bii "nun 'i 'vɪ 'nɔn?" 6 O 'wɪ zɪɛ -a laabu 'nan -e 'o wei 'kun, -e 'o -kɔla 'wɪ 'tɔdɪ -a "man.

'Pian Zozi 'kunnan, ɛn e fɛ -tɔ crɛn -tɛdɪ 'sia 'e 'pɛ 'wlɛ 'a 'trɛ da, 7 te Farizen 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'wɪ laabo Zozi 'lɔ. O ya 'wɪ laabunən Zozi 'lɔ "bɔv "le "wɛan, 'e 'wulo wluan, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Min nən 'ka yei, te ya'a tian 'wɪ 'wɪdɪ "drɛlɛ dɪɛ, -a san 'e -kɔlə tɛdɛ tɔv -yrɛ.» 8 E 'kunnan "nyian 'e "pa 'ji, ɛn yaa crɛn -tɛdɪ 'sia "nyian 'trɛ da.

9 Zɪ Farizen 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'bɔ 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o pɛɛnɔn 'kɔ -tɔdɔ. Min cejenun 'bɛ 'kɔdɪ 'sia 'e 'flin.

-A -nan nən lɪ bɛ e -fɔ 'e 'tɔdɪ Zozi 'lɛ 'e -tɔwɪ minnun yei. 10 Zozi 'e 'wulo wluan, ɛn yaa laabu -yrɔ 'nan: «Minnun nən o 'wɪ 'tɔ 'i man bɛ, o ya nyin zia? Min -tɔ 'ka "nyian -nan -e 'e 'wɪ 'tɔ 'i man dɔv?»

11 ɛn lɪ zɪɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'san, min -tɔ 'ka "nyian -nan dɪ.»

Zozi "e -yrɛ 'nan: «'An 'bɔ "nyian, ma'an 'wɪ tɔa 'i man dɪ. 'I 'kɔ! Te 'i 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ "nyian dɪ!»]

*Zozi 'bɛ cɪ 'tɛ 'san nən e 'trɛdanɔn man dra 'wein bɛ -a*

12 Tɔv pee -a bɛ, ɛn Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia "nyian minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'An 'bɔ 'bɛ cɪ 'tɛ 'san nən e 'trɛdanɔn 'man dra 'wein bɛ -a. Min nən e sɔɔnla 'an -sru "bɛ, te ya'a "nyian 'ta wo klun va dɪ, ɛn 'tɛ 'san nən e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ e ya -a san -le vɛ -a.»

13 ɛn Farizen 'nɔn -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'Wɪ nən yia ve bɛ, e 'ka 'wɪ 'kpa 'a dɪ, kɔɔ yɪɛ cɪ -a vɪnan 'i 'fli man.»

14 Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Te 'an 'bɔ mɛɛn cɪ 'an 'bɔ 'fli -le 'wɪ vɪnan oɔ, 'wɪ nən maan ve 'gɔv, 'wɪ 'kpa nən. Kɔɔ fɛnan nən an 'si bɛ, maan -tɔa. ɛn fɛnan nən an cɪ -kɔnan bɛ, maan -tɔa. 'Pian 'cee vɛ bɛ, fɛnan nən an 'sia bɛ, ka'a -nan tɔa dɪ, ɛn fɛnan nən an cɪ -kɔnan bɛ, ka'a -nan tɔa dɪ. 15 "Ka "tin -tɛa "min da blamin -wulo -ji wɪ yra man. 'An 'bɔ 'le vɛ bɛ, ma'an tin tɛa min da dɪ. 16 'Pian

-te an tin -tɛ min da bɛ, e ya 'e 'nɔan da. Kɔɔ an 'ka 'an -tɔwɪ "dɪ, 'kɔ 'vale 'an "tɪ "nən yaan 'pa 'sia bɛ -a kɔv cɪ.

17 E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'cee -pei 'fluba 'ji 'nan: «-Te min 'fli "wei a -tɔwɪ 'wɪ 'tɔ da bɛ, te 'wɪ zɪɛ e ya 'wɪ 'kpa -a.»

18 'An 'bɔ 'an 'fli -le 'wɪ ve, ɛn 'an "tɪ "nən yaan 'pa 'sia bɛ, e 'mɛn 'wɪ ve.»

19 ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «'I "tɪ 'bɔ a nyin zia?»

Zozi "e -wlɛ 'nan: «'Ka'an tɔa dɪ, ɛn ka'an "tɪ tɔa dɪ. "Te kaan -tɔa "bɛ, "te kaan "tɪ -tɔa "nyian.»

20 Zozi a 'wɪ zɪɛ -a "paanan minnun ji, te e ya Bali -pan 'kuin, fɛnan nən minnun "lala -sɛan -gbogbo -ji Bali -le vɛ -a bɛ -a -nan. ɛn min -tɔ 'ka -a 'kunlɛ dɪ, kɔɔ -yee tɔ 'ka tian bɔlɛ dɪ.

*Zozi 'e "tɪ "srɔn "kɔdɪ -nan wɪ 'vɪ*

21 Zozi -a 'vɪ "nyian -wlɛ 'nan: «'An "ta -ko. Ka -taa 'an -wɛɛɛ, 'pian ka'an 'ye dɪ. ɛn 'cee 'wɪ 'wɪdɪ "fo 'ka 'lɔ -e 'ka 'ka. Fɛnan nən an "ta -ko 'gɔv, ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'kɔ -nan dɪ.»

22 ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn -a laabu 'o 'fli -lɔ 'nan: «E "ta -ko 'e 'fli -tɛɛ -baalɛ, kɔɔ yaa 'vɪ 'nan, fɛnan nən 'e "ta -ko bɛ, -ka'a 'kɔlaman -e -kaa kɔ -nan dɪ.»

23 ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Trɛ 'gɔv -a da 'nɔn nən "cee "a. "Ka 'si wo 'trɛda 'gɔv, 'pian "an 'si wo laji lou. Ma'an 'sia 'trɛda 'gɔv dɪ. 24 -Yee "wɛan maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'cee 'wɪ 'wɪdɪ "fo 'ka 'lɔ -e 'ka 'ka. Kɔɔ min nən an cɪ -a bɛ, -te ka'a yɪ 'tɛala "da 'nan an ya min zɪɛ -a dɪɛ, 'cee 'wɪ 'wɪdɪ "fo 'ka 'lɔ -e 'ka 'ka.»

25 ɛn waa laabu Zozi 'lɔ 'nan: «-Tɪ nən 'yia?»

Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Min nən an cɪ -a bɛ, maan ve 'cɛɛ, te maan ve.

26 'Wɪ "kaga "a -e 'an vɪ 'ka man -e tin 'e 'tɛ 'ka da. 'Pian 'wɪ nən maan 'man min nən yaan 'pa 'sia bɛ -a da bɛ, -nyrɛn maan ve 'trɛdanɔn lɛ. Min zɪɛ ya'a 'wɪ 've 'wɪ 'a dɪ.»

27 Wa'a -ci manlɛ "le 'nan -a "tɪ "le 'wɪ nən e cɪ -a vɪnan dɪ. 28 ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Tɔv nən ka Blamin -pɪ "paa yiba "man lou "bɛ, -a tɔ zɪɛ -a

man nen kaa -tɔa 'nan min nen an ci -a bɛ -nyɾɛn 'maan. En kaa -tɔa 'nan ma'an 'wɪ 'dra 'an 'bɔ 'fli -ji di, 'pian 'wɪ nen maan 'man 'an "ti "da bɛ -nyɾɛn maan ve. <sup>29</sup>Min nen yaan 'pa 'sia bɛ, 'kɔ 'vale -a kɔvɛ ci. Ya'an 'tɔlɛ 'an -tɔwli "di, kɔɔ -a ci 'sɔ wɪnɪn nen maan dra tɔ pɛɛnɔn man.» <sup>30</sup>Zɪ Zozi 'wɪnɪn zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn min "kaga yi -tɛra Zozi 'bɔ da.

*Min nen e 'wɪ 'wliɔi "dra bɛ, te e ya 'wɪ 'wliɔi "le nɔan -a*

<sup>31</sup>-A -nan nen Zuif 'nɔn nen o yi -tɛra Zozi 'bɔ da bɛ, Zozi -a 'vɪ -wɛ 'nan: «-Te 'ka 'ta 'wɔla 'an wei da 'kpa bɛ, te ka ya 'an -srɪnɔn 'a. <sup>32</sup>Ka -taa 'wɪ tɪgɪ 'tɔlɛ, -e 'wɪ tɪgɪ 'e 'ka dre minnɪn nen o 'ka nɔan -a diɛ waa.»

<sup>33</sup>En Zuif 'nɔn 'bɔ -a 'vɪ -yɾɛ 'nan: «Kɔ ya Abraam kluda 'nɔn 'a, ɛn kɔ 'a tian 'li dreɛ min -tɔ -le nɔan -a di. -Mɛ "le "wɛan nen yia ve 'nan: <Kɔ dra minnɪn nen o 'ka nɔan -a diɛ waa?> »

<sup>34</sup>En Zozi -a 'vɪ -wɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, min oo min nen e 'wɪ 'wliɔi "dra bɛ, te e ya 'wɪ 'wliɔi "le nɔan -a. <sup>35</sup>Nɔan 'ka 'fo "kɔnnɛn 'li 'trilii di, 'pian 'nen nen e ci 'yee vɛ -nan bɛ, -yɛɛ fo "kɔnnɛn 'li 'trilii. <sup>36</sup>-Te 'an 'bɔ Bali -pɪ an 'ka 'si nɔanba -ji bɛ, ka'a 'kɔan "nyian fɛ -tɔ -lɔ nɔan -a di.

<sup>37</sup>Maan -tɔa 'nan ka ya Abraam kluda 'nɔn 'a, 'pian ka ya -a -wɛɛnan 'nan 'kaan -tɛa, kɔɔ ka 'ka "vale 'ka 'ta wɔla 'mɛn 'wɪ "paadɪ da di. <sup>38</sup>'Wɪ nen maan -nan 'yɪ 'an "ti 'lɔ bɛ, -nyɾɛn maan ve, ɛn 'cee vɛ bɛ, 'wɪ nen kaa 'man 'ka "ti "da bɛ, -nyɾɛn kaa dra.»

<sup>39</sup>En o 'nan Zozi lɛ 'nan: «Abraam 'bɛ ci 'kɔ "ti "a.»

En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «"Te Abraam -le 'nennun nen 'kaa bɛ, "te Abraam dre wɪ nen kaa dra. <sup>40</sup>'Wɪ tɪgɪ nen maan 'man Bali da bɛ, maan ve 'cɛɛ tɔ pɛɛnɔn man. 'Pian 'bɛ nen 'gɔvɛ, ka ya -a -wɛɛnan 'nan 'kaan -tɛa. 'Wɪ zɪɛ Abraam 'ka 'bɛ dreɛ di. <sup>41</sup>'Pian 'cee vɛ bɛ, 'ka "ti "dre wɪ nen kaa dra.»

En o 'nan Zozi lɛ 'nan: «Bɔɛda nen "cɛɛ 'kɔa di, Bali -tɔwli 'bɛ ci 'kɔ "ti "a.»

<sup>42</sup>En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «"Te Bali 'bɛ ci 'ka "ti "a bɛ, "te kaan ye "yi. Kɔɔ Bali va nen an 'si, ɛn an -ta. Ma'an 'talɛ 'an 'bɔ 'fli -ji di, 'pian -yɛɛ 'an 'pa 'sia. <sup>43</sup>Ka 'ka "vale 'ka "trɔɛn -tɔa 'an wei lɛ di, -yee "wɛan nen ka'an wei -ci maan di? <sup>44</sup>Satan nen e 'wɪ 'wliɔi "paa min lɔ bɛ, -yɛɛ ci 'ka "ti "a, ɛn 'ka "ti 'ci 'sɔ wɪnɪn nen kaa dra. -A pou sianan 'li 'trilii -e 'e bɔ cɛɛgɔvɛ, min -tɛzan nen. Ya'a 'ta wɔla 'wɪ tɪgɪ da 'mlɔnmlɔn di, kɔɔ ya'a 'tɔa 'wɪ tɪgɪ -sru "di. 'Wlu 'sɛndɪ -cin nen "ji, kɔɔ 'wɪluzan nen, ɛn -a va nen 'wlu wɪ pɛɛnɔn 'sia. <sup>45</sup>'Mɛn vɛ bɛ, an 'wɪ tɪgɪ ve, -yee "wɛan ka'a yi 'tɛala 'an da di. <sup>46</sup>Min -tɔ 'ka 'ka yei -e 'e -ci -kɔɔn 'nan an 'wɪ 'wliɔi dre di. En -te 'wɪ tɪgɪ nen maan ve bɛ, -mɛ "le "wɛan ka'a yi 'tɛala 'an da di? <sup>47</sup>Min nen Bali ci -a "ti "a bɛ, 'wɪ nen Bali -a ve bɛ 'e "trɔɛn -tɔa -yɾɛ. 'Pian 'cee vɛ bɛ, Bali "cɛɛ 'ka "ti "a di -yee "wɛan ka'a "trɔɛn 'tɔa -a wei lɛ di.»

### *Zozi -dan "mlian Abraam da*

<sup>48</sup>Zuif 'nɔn 'tanɔn "e Zozi lɛ 'nan: «'Kɔvɛ tin a 'nɔnnɔn -a vidɪ -a 'nan Samari min nen yia, ɛn -yɔ -wliɔi "a 'i -sru.»

<sup>49</sup>Zozi -a 'vɪ -wɛ 'nan: «-Yɔ -wliɔi 'ka 'an -sru "di. 'An "ti "nen maan 'tɔ dra -dan, ɛn 'cee vɛ bɛ, "kaan 'tɔ srɛman. <sup>50</sup>'An 'bɔ an 'ka -a -wɛɛnan 'nan min 'e 'an 'tɔ dre -dan di. 'Pian min -tɔ 'bɛ ci -a -wɛɛnan. En -a min zɪɛ, -yɛɛ 'cee tin "baa. <sup>51</sup>Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan min nen e 'ta 'wɔla 'an wei da bɛ, -a san 'ka 'kaa 'mlɔnmlɔn di.»

<sup>52</sup>En Zuif 'nɔn -a 'vɪ -yɾɛ 'nan: «Kɔa -tɔ "mɛn 'nan -yɔ -wliɔi "a 'i -sru. Abraam -ka, ɛn Bali 'lewei vɪnɔn "o "ka 'wɔ "nyian. -E 'i vɪ 'nan: <Min nen e 'ta 'wɔla 'i wei da bɛ, -a san 'ka 'kaa 'mlɔnmlɔn di.> <sup>53</sup>'Kɔ tra Abraam -ka, ɛn Bali 'lewei vɪnɔn "o "ka 'wɔ "nyian. 'I -dan "mlian Abraam da? 'I 'bɔ 'i 'fli "siala 'kɔ?>»

<sup>54</sup>En Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «-Te 'an 'bɔ mɛɛn 'an 'fli 'tɔ dra -dan bɛ,

'men 'tō -dan zɪɛ, e ya 'wɪ 'tun 'a.  
 'An 'tɪ 'bō 'bɛ 'an 'tō dra -dan. 'Ka  
 'bō cɛɛ 'vɪ 'nan -yɛɛ cɪ 'cee Bali -a,  
 55 'pian ka'a tōa dɪ. 'An 'bō 'bɛ -tōa. -  
 Te maan 'vɪ 'nan ma'an tōa dɪɛ, te an  
 drɛ 'wluzan 'a "le 'cee 'wɪ 'zɔ. 'Pian  
 maan -tōa, ɛn an 'ta 'wɔla -a wei da.  
 56 Tɔ nɛn an -taa "man 'trɛda bɛ, Bali  
 -a 'vɪ 'ka tra Abraam ɛ. 'Wɪ zɪɛ e  
 Abraam ci -ta "tra. Abraam -a -nan  
 'yɪ, ɛn yaa ci nran.»

57 ɛn Zuif 'nɔn -a vɪ Zozi ɛ 'nan:  
 «'ɪ ɛ -fuba 'soolu 'ka 'bōa dɪ -e 'i  
 Abraam yɪ?»

58 Zozi -a 'vɪ -wɛ 'nan: «Maan ve  
 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, tɔ nɛn te wa'a  
 tian Abraam -yale dɪɛ, te an ya.»

59 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn o -kɔlɛ siila 'nan  
 -e 'o Zozi 'tɛ -a. 'Pian Zozi yō, ɛn e  
 'bōla Bali -pan 'kuin.

## 9

### Zozi yɪɛ 'wizan -tv beli

1 Zozi a cinan ɛn e min -tɔ nɛn  
 waa -ya 'e yɪɛ 'a 'e 'widɪ bɛ -a 'yɪ. 2 ɛn  
 Zozi -srunɔn 'a laabu Zozi 'lɔ 'nan:  
 «Bali -le 'wɪ "paazan, -mɛ "le "wɛan  
 nɛn o min 'gɔvɛ -a -ya 'e yɪɛ 'a 'e 'widɪ?  
 -A 'bō 'le 'wɪ 'wɪdɪ "man nɛn, -baa  
 -a "tɪ 'lee -a "bɔ 'le 'wɪ 'wɪdɪ "man  
 nɛn?»

3 ɛn Zozi "e -wɛ 'nan: «Wa'a vɪɛ  
 'nan -a 'bō 'le 'wɪ 'wɪdɪ "man nɛn  
 dɪ, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, -a "tɪ 'lee -a "bɔ  
 "le 'wɪ 'wɪdɪ "man nɛn -a yɪɛ 'wɪ dɪ.  
 'Pian -a yɪɛ 'wɪ 'nan -e minnun 'o 'wɪ  
 -dan nɛn Bali "ta -daa -a drɛɛ -yrɛ  
 "bɛ -a -nan yɪ. 4 'Bɛ nɛn tɔ a tian 'e  
 'cɛndɪ 'gɔvɛ, min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ,  
 -kaa -yee 'nyranman 'pa. -Pei -taa  
 "tanɛ, te min -tɔ 'ka 'kɔlaman -e 'e  
 'nyranman 'pa "nyian dɪ. 5 'Bɛ nɛn  
 an ya tian 'trɛda 'gɔvɛ, mɛɛn cɪ 'tɛ 'san  
 nɛn e 'trɛdanɔn 'man dra 'wein bɛ -  
 a.»

6 Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ man bɛ,  
 ɛn 'e 'le 'yɪ -sran "tra. E -feli drɛ 'e  
 'le 'yɪ 'bō 'a, yaa cɪ yɪɛ 'wizan zɪɛ -a  
 yɪɛ da, 7 ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'ɪ 'kɔ 'i  
 yra "foe 'yɪ nɛn waa laabo Siloe bɛ -  
 a va.» Siloe -ci nɛn 'nan 'padɪ -sia. E  
 -kɔ 'e yra foe, ɛn e 'li 'e da te e fɛnan  
 yɛ 'wein.

8 Yɪɛ 'wizan zɪɛ -a "srɔn 'nɔn 'lee  
 minnun nɛn waa 'yɪ te e fɛ trɔ "baa  
 bɛ, "o laabu 'nan: «Min nɛn "nɛn e -  
 nyɛanla 'gɔvɛ te e fɛ trɔ "baa bɛ, -njɛɛ  
 bɛ dɔvɔ?» 9 Min -mienun "o 'vɪ 'nan:  
 «-A 'bō nɛn.»

Min plɛnnun "o 'vɪ 'nan: «-A 'bō  
 "cɛɛ dɪ, 'pian -a siazan "nɛn.»

ɛn -a 'bō "e 'nan: «'Wɪ 'kpa, 'e 'bō  
 nɛn.»

10 -A -nan nɛn waa laabu -yrɔ  
 'nan: «E drɛ 'kɔ ɛn 'i yɪɛ 'lɛ 'so?»

11 ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «Min nɛn  
 waa laabo Zozi bɛ, e -feli drɛ, yaa  
 cɪ 'an yɪɛ da, ɛn e 'mɛn 'nan 'an 'kɔ  
 'an yra "foe Siloe 'yɪ 'va. An -kɔ -nan  
 nun, zɪ 'an yra foe bɛ, ɛn 'an yɪɛ 'lɛ  
 'sɔ.»

12 ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «Min 'bō  
 -a nyin zia?»

E 'nan -wɛ 'nan: «Ma'an 'tōa dɪ.»

*Farizen 'nɔn 'wɪ laabu min nɛn -a  
 yɪɛ 'lɛ 'sɔ bɛ -yrɔ*

13 O -kɔ min nɛn -a yɪɛ 'lɛ 'sɔ bɛ -a  
 Farizen 'nɔn 'va. 14 'Flinla 'yɪ da nɛn  
 Zozi 'feli drɛ, ɛn e min zɪɛ -a yɪɛ 'lɛ  
 'sɔ 'a. 15 Farizen 'nɔn "o laabu "nyian  
 min bɛ -yrɔ 'nan: «E drɛ 'kɔ ɛn 'i yɪɛ  
 'lɛ 'sɔ?»

ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «E -feli cɪ 'an  
 yɪɛ da, 'an yra foe, ɛn an fɛnan 'yɪ.»

16 Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn Farizen  
 'nɔn -mienun "o 'nan: «Min nɛn e 'wɪ  
 'labɛ -a drɛ bɛ, ya'a 'sia Bali va dɪ, kɔ  
 e 'flinla 'yɪ 'srɔɛn srɛ.»

Te min plɛnnun "o "ve 'nan: «'Wɪ  
 'wɪdɪ "drɛzan 'ka 'kɔlaman -e 'e 'cɛ  
 -srɔn "wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ.»

-A -nan nɛn o wei 'ka "nyian drɛɛ  
 -tɔwɪ "dɪ. 17 Waa laabu min nɛn -  
 a yɪɛ 'lɛ 'sɔ bɛ -yrɔ 'nan: «'ɪ 'bō "i  
 "ve min nɛn yei yɪɛ 'lɛ 'sɔ bɛ -a man  
 'nɔn?»

ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «Bali 'lewei  
 vɪnan nɛn.»

18 Zuif 'nɔn 'tanɔn 'ka yɪ -tɛɛɛ "da  
 'nan min zɪɛ -a yɪɛ 'a 'e 'widɪ 'e 'cɛn dɪ.  
 ɛn waa "tɪ 'lee -a "bɔ laabu. 19 Zɪ o -  
 ta bɛ, ɛn waa laabu -wɔ 'nan: «'Cɛɛ  
 'nɛn nɛn ka 'nan waa -ya 'e yɪɛ 'a 'e  
 'widɪ bɛ -nyrɛn 'gɔvɛ? E drɛ "mɛn 'kɔ,  
 ɛn -a yɪɛ 'lɛ 'sɔ 'sɛn?»

20 -A "tɪ 'lee -a "bɔ "o 'nan: «Kɔa  
 -tōa 'nan 'kɔe 'nɛn nɛn, ɛn kɔa -ya

te -a yie a 'e 'widı. <sup>21</sup> 'Pian fe nen e dre 'lɔɔ ɛn -a yie 'le 'su 'sien 'gʊɛ, kʊ'a tɔa dı. ɛn min 'bɔ nen yaa yie 'le 'su bɛ, kʊ'a 'bɛ 'tɔa 'nyian dı. 'Ka 'wı laabu -a 'bɔ 'lɔ, e ya ceje -e 'e -ci vı 'e 'bɔ 'a.» <sup>22</sup> -A "tı 'lee -a "bʊ "klanman Zuif 'nɔn 'tanɔn 'lɔ -yee "wɛan o 'wı zıɛ -a 'vı. Kɔɔ Zuif 'nɔn 'o 'ci 'pa 'nan, min oo min nen yaa 'vı 'nan, Zozi 'bɛ ci min 'sizan 'wı 'ji Crizi -a bɛ, 'o -pian 'wee cin yı 'kuin. <sup>23</sup> -Yee "wɛan -a "tı 'lee -a "bʊ -a 'vı 'nan: «E ya ceje 'ka 'wı laabu -a 'bɔ 'lɔ.»

<sup>24</sup> -A -nan nen min nen -a yie 'le 'su bɛ, Farizen 'nɔn -a 'pa "flizan laabu 'nyian, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'I Bali 'tɔ dre -dan 'wı tıgı vıdı -a! Kʊa -tɔa 'nan min bɛ 'wı 'wlıdı "drezan nen.»

<sup>25</sup> ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «-Te e ya 'wı 'wlıdı "drezan -a bɛ, ma'an tɔa dı. Maan -tɔa 'pian 'nan, 'an yie a "nen 'e 'widı ɛn 'bɛ nen 'gʊɛ, an fɛnan ye 'sien.»

<sup>26</sup> Waa laabu -yrɔ "nyian 'nan: «-Mɛ "nen yaa dre 'yie? Yaa dre 'kɔ ɛn yei yie 'le 'su?»

<sup>27</sup> ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Maan 'vı 'ceɛ 'va ɛn ka'a "trɔɛn "tɔle -yrɛ "dı. -Mɛ "le "wɛan ka ya "nyian -a mandı va? "Ka "ya wo "nyian "vale 'ka dra -a -srɔnɔn 'a?»

<sup>28</sup> -A -nan nen waa 'srɔndı 'sia, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'I 'bɔ 'bɛ ci -a -sruzan 'a, "ku "ya wo Moizi -srɔnɔn 'a. <sup>29</sup> Kʊa -tɔa 'nan Bali 'wı tin 'ba Moizi le, 'pian min 'labɛ, kʊ'a 'bɛ 'sinan 'tɔa dı.»

<sup>30</sup> ɛn min nen -a yie 'le 'su bɛ, yaa 'vı -wlɛ 'nan: «"Ka 'yıɔ 'wı 'a bɛ, fɛnan nen e 'si bɛ, ka'a tɔa dı, ɛn yaan yie 'le 'su! <sup>31</sup> -Kaa -ci -tɔa 'nan Bali 'ka 'wı 'wlıdı "drenɔn wei maan dı. 'Pian -te min Bali bɔa ɛn yaa ci 'sɔ wınnun dra bɛ, min zıɛ Bali -a wei maan. <sup>32</sup> ɛn ka'a tian 'li -a manle 'nan min nen waa -ya 'e yie 'a 'e 'widı bɛ, min -tʊ -a yie 'le 'su dı. <sup>33</sup> "Te min 'bɛ ya'a 'sile Bali va dıɛ, "te ya'a -kɔlale -a dreɔı -a dı.»

<sup>34</sup> ɛn waa 'vı -yrɛ 'nan: «'I 'bɔ nen wei 'ya 'wı 'wlıdı va "fo "bɛ, yie 'wı "paaman 'kʊ 'ji?» ɛn waa -pin 'o yei.

*Minnun yie a 'e 'widı Bali -le 'wı 'ji*

<sup>35</sup> Zı Zozi -a 'man 'nan waa -pin 'o yei "bɛ, e -kʊ "va ɛn yaa laabu -yrɔ 'nan: «'I yi -teala Blamin -pı da?»

<sup>36</sup> ɛn e 'nan Zozi le 'nan: «'An 'san, -tıɛ ci "nyian 'bɛ 'a -e 'an yi -tera "da?»

<sup>37</sup> Zozi "e -yrɛ 'nan: «'Yia 'yı, 'an 'bɔ nen an 'wı tin "baa yie 'gʊɛ, 'an 'bɔ nen.»

<sup>38</sup> -A -nan nen e 'nan: «Minsan, 'an yi -teala 'i da.» ɛn e blula "wlu.

<sup>39</sup> -A -nan nen Zozi "e 'nan: «An -ta 'tre 'gʊɛ -a da 'nan -e 'an minnun 'cɛn 'e cin man. -Yɛɛ ci 'nan minnun nen wa'a fɛnan ye dıɛ, o fɛnan ye, ɛn minnun nen 'o 'fli "siala fɛnan yınɔn 'a bɛ o yıle -wia.»

<sup>40</sup> Farizen 'nɔn -mienun nen -a "srɔn "bɛ, zı o 'wı zıɛ -a 'man bɛ, ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «'Yie 'nan 'i ve 'nan, 'kʊ yie a 'e 'widı?»

<sup>41</sup> Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «"Te 'ka 'kɔn yie 'wınɔn 'a bɛ, "te 'cee 'wı 'wlıdı "ka "fo "dı. 'Pian 'bɛ nen 'gʊɛ, 'ka 'nan, 'ka fɛnan ye, te ka'a 'we 'mɛn 'wı "paadı man dı, -yee "wɛan 'cee 'wı 'wlıdı "a tian.»

**10**

*Zozi a 'bla -sru "pinzan 'kpa -a*

<sup>1</sup> Zozi "e 'nan: «Maan ve 'ceɛ 'wı tıgı 'a 'nan, min nen ya'a 'wımlan 'bla 'klɔn -ji -klɔn 'bɔ -yrɛ "nen "dıɛ, 'pian yaa -tria "fe pee -nan bɛ, min zıɛ crınzan nen, ɛn 'bla 'tezan nen. <sup>2</sup> 'Pian min nen e -wımlan 'klɔn -yrɛ "nen "bɛ, -yɛɛ ci 'blanun 'bɔ -sru "pinzan -a. <sup>3</sup> Min nen 'e -nyrandı -klɔn 'bɔ -yrɛ "nen "bɛ, e -klɔn 'le "so -yrɛ. ɛn 'blanun nen o ci -yee vɛ -a bɛ, 'o "trɔɛn -tɔa -a wei le, e o laabo 'o 'tɔ man -e 'e bɔla waa bei. <sup>4</sup> -Te e cɛɛn 'blanun nen o ci -yee vɛ -a bɛ o bɔladı man bɛ, -e 'e -trɔa o 'le, te 'blanun -kʊla -a -sru, kɔɔ waa wei -tɔa. <sup>5</sup> Wa'a 'sɔɔnmlan min nen e ci -pɛn -a bɛ -a -sru 'mlɔnmlɔn dı. O flın "blia 'pian -yrɔ, kɔɔ minnun nen o ci -pɛn -a bɛ wa'a o wei tɔa dı.»

<sup>6</sup> Zozi -kɔnnɛn zıɛ -a -fɔ -wlɛ, 'pian 'wı 'bɔ nen yaa tin 'ba -wlɛ "bɛ, wa'a -ci manle dı.

7 En Zozi -a -ci 'vɪ "nyian -wɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, 'blanun man -klɔn 'bɔ bɛ, mɛɛn cɪ -a -yrɛ -a. 8 Minnun pɛɛnɔn nɛn o -trɔa 'an 'lɛ 'e tɛdɛ bɛ, crinnɔn nɛn waa, ɛn 'bla 'tɛnɔn nɛn waa. 'Pian 'blanun 'ka 'o "trɔɛn "tɔlɛ o wei lɛ 'mlɔnmlɔn dɪ. 9 -Klɔn 'bɔ man -yrɛ bɛ, 'an bɔ nɛn. Min nɛn e cɪla 'an 'va, ɛn e wɪla 'klɔn -jɪ bɛ, e "sia 'wɪ 'jɪ. E bɔala e "tun, ɛn e -wɪlamlan 'e "tun, -a -blɪfɛ a -e 'e -blɪ. 10 Crinzan bɛ, "e "ta wo crin wɔdɪ 'lee 'bla 'tɛdɪ 'lee fɛ srɛdɪ 'tɔ 'jɪ. 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, "an "ta 'wɔ 'nan -e 'blanun 'o 'beli, -e -wee 'belidɪ 'e 'kɔn 'e 'lɛ sɔɔdɪ.

11 Mɛɛn cɪ 'bla -sru "pinzan 'kpa -a. 'Bla -sru "pinzan 'kpa bɛ, e "we "man -e 'e 'ka 'yee 'blanun -le "wɛan. 12 'Pian min nɛn 'bɛ 'nyranman "paa "lala -le "wɛan bɛ, te 'blanun 'bɔ 'ka -a san -le vɛ -a dɪɛ, -te e beli 'yɪ 'tanɔn bɛ, e "sia 'blanun -sru -e 'e flɔn 'bli. Beli 'bɔ o fuimlan "man -e 'e o "kuun. 13 Min nɛn 'bɛ 'nyranman "paa "lala -le "wɛan bɛ, 'bɛ flɔn 'blia, kɔɔ 'blanun -tɛdɪ bɛ, -a 'wɪ 'ka 'naan "man "dɪ.

14 Mɛɛn cɪ 'bla -sru "pinzan 'kpa -a. An 'mɛn 'blanun -tɔa, ɛn waan -tɔa, 15 "le zɪ 'an "tɪ 'an -tɔa ɛn 'an "tɪ 'bɔ -tɔa "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'An 'man a 'e wɔdɪ -e 'an 'ka 'mɛn 'blanun -le "wɛan. 16 'Mɛn 'bla -mienun a te o 'ka tian -klɔn 'gɔɛ -a -jɪ dɪ. 'Blanun zɪɛ, an o -fɔa "jɪ, o -taa 'an wei manlɛ -e 'o drɛ 'blanun nɛn o -sru "pinzan a -tɔwɪ "bɛ waa.

17 'An "tɪ 'an ye "yɪ, kɔɔ 'an 'fli -nɔn 'nan -e 'an 'ka, -e 'an 'belidɪ yɪ "nyian. 18 Min -tɔ 'ka 'mɛn 'belidɪ sia 'an 'lɔ dɪ, 'pian 'an 'bɔ 'bɛ -nɔan 'an 'fli -a. 'Pleblɛ a 'an 'lɔ -e 'an -nɔn, ɛn 'pleblɛ a 'an 'lɔ -e 'an 'si "nyian 'e "pa 'jɪ. 'Wɪ nɛn 'an "tɪ "e 'mɛn 'nan 'an drɛ bɛ, -nyrɛn "bɛ.»

19 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ zɪɛ, -yee "wɛan Zuif 'nɔn cɛɛn "nyian 'e cin man. 20 Min "kaga "a o yei te "o "ve 'nan: «-Yɔ -wɪdɪ "a -a -sru, ɛn klin "a -a -wulo -jɪ. Te "ka "trɔɛn "tɔ -a wei lɛ.»

21 Min -mienun "o 'vɪ 'nan: «Ya 'a 'wɪ 've "le min nɛn -yɔ -wɪdɪ "a -a -sru "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. -Yɔ -wɪdɪ 'ka 'kɔlaman -e 'e min nɛn -a yɪɛ cɪ 'e 'wɪdɪ bɛ -a yɪɛ 'lɛ 'sɔ dɪ.»

Zuif 'nɔn 'tanɔn 'ka 'wɪɛ Zozi 'le 'wɪ "paadɪ man dɪ

22 Minnun a Bali -pan 'kɔn 'le "fɛdɪ drɛnɔn Zeruzalɛm. "Fɛdɪ zɪɛ, waa dra lɛ pɛɛnɔn man 'nan -e Bali -pan 'kɔn nɛn waa 'lɛ 'sɔ "nyian 'e 'pee bɛ, -a -cin 'e -trɔa o jɪ. Tɔ zɪɛ -a man bɛ te trun -taa. 23 En Zozi cɪdɪ 'sia Bali -pan 'kɔn 'lɛ "nɛn, fɛnɔn nɛn waa 'tɔ 'pa Salomɔn man bɛ -a -naan. 24 En Zuif 'nɔn 'o cin 'yɪ "man, waa laabɔ -yrɔ 'nan: «Tɔ "cɛn "a nɛn, i 'wɪ 'ci "sia 'kɔɛ 'wein -e 'kɔ vɪnan 'kɔ 'ci -tɔɔ "nyian dɪ? -Te min 'sizɔn 'wɪ 'jɪ Crizi nɛn 'yɪa bɛ, 'i -ci 'si 'kɔɛ tɪgɪ.»

25 Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «Maan 'vɪ 'cɛɛ 'va, ɛn ka 'a yɪ 'tɛala 'an da dɪ. 'Winun nɛn maan dra 'an "tɪ 'tɔ da 'gɔɛ, yaa -n -kɔɔnman 'nan, min 'sizɔn 'wɪ 'jɪ nɛn 'maan. 26 'Pian ka 'a yɪ 'tɛala 'an da dɪ, 'mɛn 'blanun "cɛɛ 'kaa dɪ -le "wɛan. 27 'Blanun nɛn 'o cɪ 'mɛn vɛ -a bɛ, 'waan wei maan, an 'o -tɔa, ɛn 'o 'ta wɔla 'an -sru. 28 'Belidɪ nɛn ya 'a 'nyaan dɪɛ, maan -nɔan -wɛɛ, wa 'a 'li 'kaa 'mlɔnmlɔn dɪ. ɛn min -tɔ 'ka 'kɔlaman -e 'e o 'si 'an 'lɔ dɪ. 29 'An "tɪ "nɛn e o -nɔn 'mɛn bɛ, -a 'pleblɛ "mlian fɛ pɛɛnɔn da, ɛn min -tɔ 'ka 'kɔlaman -e 'e o 'si 'an "tɪ 'lɔ dɪ. 30 'An 'bɔ 'lee 'an "tɪ "bɛ, kɔ ya min -tɔwɪ "a.»

31 Tɔɔn ɛn Zuif 'nɔn -kɔlɛ koola 'nan -e 'o wɛɛn "nyian Zozi 'va. 32 En Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «An 'wɪ -dandan drɛ 'ka yɪɛ man "kaga 'an "tɪ "le 'pleblɛ 'a. 'Wɪ 'bɔ "cɛn "le "wɛan nɛn ka "ta -kɔlɛ wɛɛnman 'an 'va?»

33 En Zuif 'nɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Wa 'a vɪɛ 'nan 'wɪ 'tɔ nɛn yɪa drɛ "yɪ "bɛ, -a 'tɔ 'jɪ nɛn kɔ "ta -kɔlɛ wɛɛnman 'i 'va dɪ, 'pian 'nan i Bali srɔn "le "wɛan. 'I ya min -a ɛn 'i 'fli drɛ Bali -a, -yee "wɛan kɔ "ta -kɔlɛ wɛɛnman 'i 'va.»

34 Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'cɛɛ -pei 'fluba 'jɪ 'nan: «Bali "e 'nan, 'ka ya balinun -a.»

35 En -kaa -təa 'nan 'wɪ nən Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'wɪ 'kpa 'nən. Minnun nən Bali 'wɪ tin "baa -wɛ "bɛ, e o laabo balinun. 36 En 'an 'bɔ bɛ, Bali 'an 'si "va en yaan 'pa 'sia 'trɛda. -Mɛ 'le "wɛan nən -te maan 'vɪ 'nan Bali -pɪ nən 'maan bɛ, en kaa ve 'nan an Bali srɔn? 37 -Te 'wɪ nən maan dra 'gɔɛ, 'an "tɪ "drɛ wɪ "cɛɛ dɪɛ, te 'ka yi -tɛra 'an da dɪ! 38 'Pian -te -a 'bɔ nən maan dra bɛ, 'ka yi -tɛra 'an da. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'ka yi -tɛra 'wɪ 'bɔ nən maan dra bɛ -a da. 'Ka drɛ zɪɛ, -e 'ka -tɔ 'kpa tɪgɪ 'nan 'kɔ 'vale 'an "tɪ "a bɛ, kɔ ya min -tɔwɪ "a.»

39 'Wɪ zɪɛ -a da nən, o ya "nyian "va 'nan 'o "kuan, 'pian e 'sɔ -wɔ.

40 Zozi 'kɔ "nyian Zudan 'yi -sru, fɛnan nən Zan minnun -batize drɛ 'e tɛdɛ bɛ -a -nan, en e -fɔ -nan nun.

41 Min "kaga "kɔla Zozi -sru. Minnun zɪɛ waa 'vɪ 'nan: «Zan 'ka -cɛ -srɔn "wɪ -tɔ drɛɛ dɪ, 'pian 'wɪ pɛɛnɔn nən yaa 'vɪ min 'gɔɛ -a man bɛ, e ya 'wɪ 'kpa -a.» 42 Minnun nən o -kɔ fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, o "kaga "yi -tɛra Zozi da.

## 11

### Laza -kanan wɪ

1 Min -tɔ nən waa laabo Laza bɛ, -a man "yaaman. E -nyɛanla 'fla nən waa laabo Betani bɛ -a da. -A "blu Mari 'lee Mat "o "nyɛnwla "nyian 'fla 'bɔ zɪɛ -a da. 2 Mari zɪɛ, -yɛɛ "ta -daa -lazigɔ -senɛ Minsan cɛɛn -da, -e 'e man bɔɔ 'e 'wulo "jɛ "a. -A "bɔɪ Laza man 'bɛ "yaaman. 3 -A "blunun zɪɛ, o min 'pa 'sia 'nan 'e vɪ Zozi lɛ 'nan: «Minsan, 'i bee bɛ -a man "yaaman.»

4 Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, en e 'nan: «Laza -le -cɛ 'labɛ, -a -tɛ vɛ "cɛɛ dɪ. 'Pian e -fɔ Laza man 'nan -e 'e Bali -le 'plɛblɛ 'ci -kɔɔn. En "nyian 'dɔ -e Bali -pɪ 'tɔ 'e drɛ -dan -cɛ 'bɔ 'le "wɛan.» 5 Mat 'lee Mari 'lee o "bɔɪ Laza 'bɔ bɛ, Zozi o ye "yi.

6 Zɪ yaa 'man 'nan Laza man "yaa-man bɛ, en e yi drɛ "nyian fɛnan nən e cɪ bɛ -a -nan 'fili. 7 "Bɛ -sru, en yaa 'vɪ "e -srɔnɔn lɛ 'nan: «-Kaa 'li -kaa da Zude.»

8 En -a -srɔnɔn -a laabo -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, tɔ nən e "sia cinan -kogo 'gɔɛ -a -ji "cɛɛ Zuif 'nɔn nən Zude bɛ, o ya -a -wɛɛnan 'nan 'wei -tɛa "kɔɛ -a 'gɔ dɔɔ? Yie 'nan 'i 'ko -nan nun?»

9 En Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «-Te tɔ cɛɛn bɛ, fɛnan a 'wein bodrun 'trilii -e funnin 'e 'pla. Min nən e 'ta wo te tɔ cɛɛn bɛ, -a srɔnɔn 'ka 'wia dɪ, kɔɔ 'tɛ nən e "bia 'trɛda bɛ, -a -san man nən e 'ta wo. 10 'Pian min nən e 'ta wo klun va bɛ, -a srɔnɔn -wia, kɔɔ 'tɛ 'ka -a 'lɛ dɪ.»

11 Zɪ e cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ man bɛ, en e 'nan -wɛɛ 'nan: «-Kaa bee Laza a yi -tɛnan, 'pian 'an 'ko -a fuɔɛ.»

12 En -a -srɔnɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan -te e ya yi -tɛnan bɛ, -a fa dra "yi -e 'e 'beli. 13 Laza -kadɪ 'wɪ nən Zozi -a 'vɪ, 'pian e ya -a -srɔnɔn 'le 'ji 'nan yi tɪgɪ 'bɛ 'fɔla Laza da.

14 En Zozi -a -ci 'vɪ -wɛɛ "mɛn 'wein 'nan: «Laza -ka. 15 'Cɛɛ "wɛan, en 'dɔ -e 'ka yi -tɛra 'an da bɛ -yɛɛ "wɛan, 'an 'ci "nranman. Kɔɔ an 'ka 'nan nun dɪ en e drɛ. 'Pian -kaa kɔ "va "nun.»

16 'Wɪ zɪɛ -a da nən Toma nən waa laabo "nyian "flɛn bɛ, e 'nan Zozi -srɔnɔn -mienun lɛ 'nan: «-Kaa kɔla Zozi -sru -e -kaa ka 'e cin va waa.»

17 Zozi "ɛ bɔla 'nan nun bɛ, te o Laza 'wɔ -a -nan yi sinjɛn 'bɔ. 18 Betani 'lee Zeruzalɛm bɛ, o yɛi bɔa kilo "fli, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ kilo yaaga. 19 -Yɛɛ "wɛan Zuif 'nɔn "kaga "ta -nyɛnɛa Mat 'lee Mari 'srɔn o "bɔɪ nən e -ka bɛ -a -cɛ -da. 20 Zɪ Mat -a 'man 'nan Zozi -a -tanan bɛ, en e -kɔ -a 'silɛ -sia te Mari yra 'e -nyrandɪ "kɔnɛn.

21 Mat -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'An 'san, "te 'i 'kɔn 'gɔɛ, "te 'an "bɔɪ 'ka 'kalɛ dɪ.

22 'Pian 'bɛ 'bɔ nən 'gɔɛ, an yi -tɛala "da 'nan 'wɪ pɛɛnɔn nən yia laabo Bali lɔ bɛ, yaa 'lɛ sɔɔman 'yiɛ.»

23 En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'I "bɔɪ bɛ, e wuanla -kanɔn 'va.»

24 Mat "e -yrɛ 'nan: «'Wɪ 'kpa nən, maan -təa 'nan tɔ -fɔla "da "ji bɛ, minnun nən o kaa bɛ, o wuanla -kanɔn 'va. 'An "bɔɪ wuanla -kanɔn 'va "nyian.»

25 En Zozi 'e -yre 'nan: «'An 'bɔ 'bɛ min wuanla -kanɔn 'va, ɛn mɛɛn 'belidɪ -nɔn "min lɛ. Min nɛn e yi -teala 'an da bɛ, -te e -ka oo, 'belidɪ a -yrɔ. 26 Min nɛn -a yie a "man ɛn e yi -tera 'an da bɛ, -a san 'ka kaa 'li 'mlɔnmlɔn dɪ. 'I yi -teala 'wɪ zɪɛ -a da?»

27 En Mat 'e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'san 'wɪ 'kpa nɛn. An yi -teala "da 'nan yie cɪ min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -a. Bali -pɪ nɛn waa 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e -taa 'trɛda bɛ -nyrɛn 'yia.»

28 Zɪ Mat 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn e 'li 'e da. E "blu Mari laabv, ɛn yaa 'vɪ -yre 'o "fli yei 'nan: «'Kv 'san bɛ e -ta, e ya "vale yei 'man ye.» 29 Zɪ Mari 'wɪ zɪɛ -a man bɛ, e wluan "klɪ, ɛn e -kv fɛnan nɛn Zozi cɪ bɛ -a -nan. 30 Zozi 'ka tian bɔlɛa 'fla yei "dɪ, e ya tian fɛnan nɛn Mat -kv -a 'silɛ -sia 'o cin yi 'a bɛ -a -nan. 31 Zuif 'nɔn nɛn o -kv -nyɛnlɛa Mari "srɔn "bɛ, zɪ o Mari yɪ e wluan "klɪ e bɔla bɛ, ɛn o sɔɔnla -a -sru. Waa nrɔn 'o 'ji 'nan e "ta -ko -wuɔlɛ 'e "bvɪ -yre da.

32 Zɪ Mari 'bɔla fɛnan nɛn Zozi cɪ bɛ -a -nan, ɛn e Zozi 'bɔ yɪ bɛ, -a -nan nɛn e -tria "wlu ɛn e 'nan: «'An 'san, "te 'i 'kɔn 'gʊɛ, "te 'an "bvɪ 'ka 'kalɛ dɪ.»

33 Zɪ Zozi Mari 'yɪ 'wuɔnan 'o 'vale Zuif 'nɔn nɛn o -tra -a -sru "bɛ waa bɛ, -a -wulo -man -ta, ɛn -a 'wɪ 'nan "man 'kpa tɪglɪ. 34 Yaa laabv 'nan: «Nyin zia nɛn kaa 'wɔ?»

En o 'nan -yre 'nan: «'I 'ta -e 'kv -kɔɔn 'yie.»

35 Zozi 'wuɔ.

36 Zɪ Zuif 'nɔn -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn o 'nan: «'Ka 'yɪɔ, yaa ye "yi e -ciala "da.»

37 -A -nan nɛn Zuif 'nɔn 'bɔ 'va min -mienun "o 'vɪ 'nan: «E min nɛn -a yie cɪ 'e 'widɪ bɛ -a 'lɛ 'sv, ɛn ya 'a -kɔlale -a drɛdɪ -a -e Laza 'e vilɛ 'e 'ka dɪ.»

38 Zozi 'wulo -man -ta, ɛn e -kv -yre da. -Wee min -yre bɛ, -kɔlɛ -dan tv nɛn -a ci a 'e bʊdɪ bɛ -nyrɛn, ɛn -kɔlɛ nɛn waa -taɔ "nɛn -a 'lɛ wʊvɛ -a. 39 Zozi 'e 'nan: «-Kɔlɛ 'labɛ 'ka 'si "nɛn.»

En Laza 'bɔ "blu Mat 'e 'nan: «Minsan, -a -koei bɔa, kɔɔ waa 'wʊ -a -nan yi sinjen nɛn 'gʊ.»

40 En Zozi 'e Mat lɛ 'nan: «Maan 'nan 'yie 'nan -te i yi -tera 'an da bɛ, i Bali -le -dan ci ye.»

41 Tɔɔn ɛn o -kɔlɛ bɛ -a 'si -yre "nɛn. Zozi 'e yra -tɔ lou ɛn e 'nan: «'An "tɪ, mɛin muo -fɔa 'nan yian wei 'man. 42 An 'bɔ 'le vɛ bɛ, maan -tɔa 'nan yian wei maan tv pɛɛnɔn -ta. 'Pian minnun maan 'an "srɔn 'gʊɛ, -wee "wɛan maan 'vɪ 'dʊ -e 'o -tɔ 'nan yie 'an 'pa 'sia.»

43 Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn e paan wei 'plɛblɛ 'ji. E 'nan: «Laza, 'i bɔla!»

44 En min -kadɪ zɪɛ e 'bɔla te -a cɛin 'lee -a -pɛ a 'e -yrɪdɪ sɔ -a. -A yra a 'e -yrɪdɪ "nyian.

Zozi 'e 'nan -wlɛ -nan: «'Ka sɔnɔn "flu "man -e 'ka 'si "man!»

45 Zuif 'nɔn nɛn o -ta Mari "srɔn, ɛn o 'wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ -a -nan 'yɪ bɛ, o "kaga 'yɪ -teradɪ 'sia Zozi da. 46 'Pian o 'va min -mienun -kv Farizen 'nɔn 'va, ɛn 'wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ, waa 'vɪ -wlɛ.

*Zuif 'nɔn 'tanɔn Zozi 'tɛdɪ 'wɪ 'pla "da*

47 Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizen 'nɔn bɛ, o tin 'banɔn cin 'yɪ, ɛn waa laabv -wɔlɔ 'nan: «-Kaa dra kɔ? Min 'labɛ e ya -cɛ srɔn "wɪ "kaga "drɛnan. 48 -Te e -fu 'wɪ zɪɛ -a drɛnan 'nan -ka'a 'wɪ 'silɛ "da "man "dɪɛ, min "kaga "yi -teala "da -e Rɔm 'nɔn 'o -cee Bali -pan 'kɔn 'wɪ, -e 'o -cee 'lɛglɔn 'wi.»

49 O va min -tv nɛn waa laabo Kaifa bɛ, -yɛɛ cɪ 'lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji Bali -pannɔn 'tazan -a. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Wɪ 'tv a bɛ, ka'a tɔa dɪ. 50 'Ka "nrɔn 'ka 'ji 'nan, e ya 'cee 'wɪ "yi "a -e min -tɔwli 'e min pɛɛnɔn 'ji -ka wɔ, "tɔgɔ -cee 'lɛglɔn 'ji minnun pɛɛnɔn 'nan 'e 'nyan.»

51 'Wɪ nɛn Kaifa -a 'vɪ bɛ, ya'a 'silɛ -a 'bɔ 'le ci "nrɔndɪ va dɪ. 'Pian lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji bɛ Bali -pannɔn 'tazan nɛn, -yɛɛ "wɛan Bali ciula "va ɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'nan, Zozi -taa "kalɛ Zuif 'nɔn 'leji. 52 Wa'a vilɛ 'nan e -kaa Zuif 'nɔn 'saza 'leji dɪ, 'pian Bali -le

'nennun pɛɛnɔn nɛn 'o fuiladɪ "man 'trɛda bɛ, o 'lɛji nɛn e -kaa, -e 'o 'tɛ 'e cin da min 'pa 'tɔ -a.

<sup>53</sup> Yi 'lein nɛn Kaifa 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ "da "bɛ, -a nyan nɛn Zuif 'nɔn 'tɔ "da 'nan 'o Zozi 'tɛ. <sup>54</sup> -Yee "wɛan ya'a "nyian bɔlɛa 'ji Zude 'lɛglɔn 'ji dɪ. 'Pian e 'si Zude, ɛn e -kɔ 'trɛ 'tɔ da "bui "da zia 'fla nɛn waa laabo Efrai bɛ -a da. 'O 'vale 'e -srɔnɔn 'a o -fɔ 'fla zɪɛ -a da.

<sup>55</sup> Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi drɛdɪ 'bɔ 'kogo. ɛn 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji minnun bɛ, o "kaga "kɔ Zeruzalɛm. O -kɔ -nan nun te "fɛdi 'bɔ 'ka tian bɔlɛ dɪ, 'nan -e 'o 'fli drɛ 'saun Bali 'lɛ. <sup>56</sup> ɛn o Zozi -wɛɛdɪ 'sia. Zi 'o cin 'yɪ Bali -pan 'kɔn 'lɛ "nɛn "bɛ, ɛn waa laabɔ 'o cin lɔ 'nan: «Zozi 'ka 'kolaman -e 'e 'ta "fɛdi 'gɔvɛ -a da dɪ, "ka "nrɔnman 'ka 'ji 'kɔ?» <sup>57</sup> Fɛ -le "wɛan nɛn o 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizen 'nɔn -a 'vɪ 'nan min nɛn e Zozi 'yɪ bɛ, -a san 'e srɔɛn wɔ "man 'wɛlɛ 'dɔ -e 'o 'kun.

## 12

*Limɔn -tɔ -lazigɔ -sɛn Zozi 'cɛin -da*

*(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)*

<sup>1</sup> E -fɔ yi 'shɛɛdɔ -e Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi 'e bɔ, ɛn Zozi 'kɔ 'fla nɛn waa laabo Betani bɛ -a da. Laza nɛn e -ka ɛn yaa fuɔ bɛ -a fla nɛn.

<sup>2</sup> Zi e 'bɔla Betani nun bɛ, o fɛnun tɔɛn ɛn waa -nɔn -yrɛ. Mat 'bɛ fɛ zɪɛ -a -pliman. ɛn minnun nɛn o cɪ 'o -nyrandɪ Zozi "srɔn fɛnun -sru "bɛ, Laza a o va.

<sup>3</sup> Tɔɔn Mari -lazigɔ -pɔn -tɔ 'si, yaa -sɛn Zozi 'cɛin -da, ɛn yaa man bɔɔ 'e 'wulo "jɛ "a. -A -koei 'kɔn 'bɔ 'ji 'si 'e pɛɛnɔn. -Lazigɔ zɪɛ waa drɛ fɛ -tɔ nɛn waa laabo Nard bɛ -a, e 'ka 'e baadi fɛ -tɔ -a dɪ, ɛn -a 'flɛ a.

<sup>4</sup> O Zozi -sruzan 'tɔ laabo Zudazi Karioti, -yɛɛ "ta -daa Zozi 'nɔnlɛ minnun lɛ. Min zɪɛ e 'nan: <sup>5</sup> «-Mɛ "le "wɛan nɛn wa'a -lazigɔ 'labɛ -a -tanlɛ dɪ? -Kaa taan paan, -a "lala bɔa -kpi fuba 'shɛɛdɔ, -e -kaa -pli 'yalɛ -tɛnɔn man.» <sup>6</sup> 'Yalɛ -tɛnɔn 'le 'wɪ "cɛɛ "naan "man -yɛɛ "wɛan e

'wɪ zɪɛ -a 'vɪ dɪ. 'Pian crinzan nɛn, ɛn -wee "lala nɛn yaa "paala bɛ, yaa "sia "va te yaa -ble.

<sup>7</sup> ɛn Zozi "e 'nan: «'Ka lɪ 'labɛ -a 'tɔɪ flu, yaan 'man drɛ yi nɛn waan wɔ bɛ -yɛɛ "wɛan. <sup>8</sup> Tɔ pɛɛnɔn 'a bɛ, te 'yalɛ -tɛnɔn a 'ka 'va. 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, ma'an 'fo 'ka 'va tɔ pɛɛnɔn 'a dɪ.»

*Bali -pannɔn 'tanɔn -a 'pla "da 'nan 'o Laza -tɛ*

<sup>9</sup> Zuif 'nɔn "kaga -a 'man 'nan Zozi a Betani, ɛn o -kɔ -nan nun. Wa'a 'kɔlɛ Zozi yɪdɪ 'saza 'le "wɛan dɪ, 'pian o -kɔ 'nan -e 'o Laza nɛn e -ka ɛn yaa fuɔ bɛ -a yɪ. <sup>10</sup> -A -nan nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn -a 'pla "da 'nan 'o Laza -tɛ. <sup>11</sup> Kɔɔ Laza -le "wɛan Zuif 'nɔn "kaga "a 'sinan o -sru, te o yi -tɛala Zozi da.

*Zozi 'bɔla Zeruzalɛm*  
*(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)*

<sup>12</sup> -A ta tɔ nɛn e cɛɛn bɛ, Zuif 'nɔn "kaga "nɛn o -kɔ Zeruzalɛm Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi da bɛ, zi waa 'man 'nan Zozi -a -tanan Zeruzalɛm bɛ, <sup>13</sup> o lo 'lanun 'sia, ɛn o -kɔ Zozi 'silɛ -sia te o plaman. Waa ve 'nan:

«-Fɛavɛa o! -Fɛavɛa o!  
Min nɛn e cɪ -tanan Minsan 'tɔ da bɛ, Bali -le -fɛa 'e 'kɔn -a san man.  
Izraɛl 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn.»

<sup>14</sup> Zozi -aflumun pla 'nɛn 'tɔ 'yɪ, ɛn e -nyran "da "le 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ 'e 'cɛn Bali -le 'fluba 'ji bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

<sup>15</sup> «Zeruzalɛm minnun, te nyɛn 'e 'kɔn 'ka 'ji dɪ!  
"Ka 'yɪɔ, 'cɛɛ mingɔnnɛn a -tanan 'e -nyrandɪ -aflumun pla 'nɛn da.»

<sup>16</sup> Tɔ zɪɛ -a wɔlɔ bɛ, Zozi -srɔnɔn 'ka 'wɪ nɛn e cɪ 'e 'lɛ sɔɔnan zɪɛ -a -ci manlɛ dɪ. 'Pian tɔ nɛn Zozi 'kɔ 'e "tɪ "le mingɔnnɛn trɛ nɛn e "bia bɛ -a da bɛ, -a -nan nɛn -a -cin -tɔ o ji 'nan 'wɪ nɛn e crɛn -tɛdɪ Zozi 'bɔ 'le 'wɪ 'a bɛ, -yɛɛ 'lɛ sɔɔ.

<sup>17</sup> Tɔ nɛn te Laza -ka e ya -yrɛ -ji -e Zozi 'e fuɔ bɛ, minnun pɛɛnɔn nɛn waa -nan 'yɪ bɛ, o Zozi 'le 'wɪ 'vɪ. <sup>18</sup> ɛn minnun "kaga "ta Zozi



'sile -sia 'lebo 'fɔ wɪ nɛn yaa drɛ waa 'man bɛ -yee "wɛan. 19 -A -nan nɛn Farizɛn 'nɔn -a vidɪ 'sia 'o cin lɛ 'nan: «Kaa ye, ka'a 'kolaman fɛ -tɔ drɛdɪ -a "nyian dɪ. "Ka 'yɪɔ, 'trɛda minnɔn pɛɛnɔn -sɛn -a -sru.»

*Minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o -ta Zozi 'va*

20 Minnun nɛn o -kɔ Bali bɔlɛ "fɛdi da Zeruzalɛm bɛ, minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o -mie a o va. 21 O 'nɔn zɪɛ, o pli Filipu man. Filipu bɛ, Bezaida min nɛn Galilɛ 'lɛglɔn 'ji. ɛn o kɔala "man -a vidɪ -a 'nan: «'Kɔ 'san, kɔ ya "vale 'kɔ Zozi ye.»

22 Filipu -kɔ -a vilɛ Andre lɛ, ɛn Andre 'lee Filipu -kɔ -a vilɛ Zozi lɛ.

23 ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Tɔ nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ 'an -kɔ 'an "tɪ "lɛ mingɔnɛn trɛ nɛn e 'bia bɛ -a da bɛ e 'bɔ. 24 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tigɪ 'a 'nan, -te wa'a 'saa 'wlɛ 'fɔlɛ 'trɛ 'ji -e 'e fɔlɪ "ji "dɪɛ, e -fo 'e -tɔwli, yaa 'bɔa "da "dɪ. 'Pian -te e fɔlɪ "ji "bɛ, -a -kɔn bɔa "da -e 'e 'sɛn "da "kaga. 25 Min nɛn -yee 'belidɪ wɪ cɪ "man "bɔv "bɛ, e -taa 'yee 'belidɪ 'bɔ srɛlɛ, 'pian min nɛn 'e 'pɛ 'si 'trɛda wɪnɔn -sru "bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -a san -lɛ vɛ -a. 26 -Te min a "va 'nan 'an drɛ 'e 'san -a bɛ, 'e -sɔɔnla 'an -sru. -Te e sɔɔnla 'an -sru "bɛ, fɛnan nɛn an cɪ bɛ, 'an 'suzan zɪɛ e -kɔan "nan "nyian. Min nɛn yaan "sua bɛ, 'an "tɪ -a 'tɔ dra -dan.

27 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'an 'ci baa 'ji. -Mɛ "wɪ nɛn an -taa -a vilɛ 'an "tɪ "lɛ? Maan ve 'an "tɪ "lɛ 'nan, 'e yra yidɪ 'labɛ -a 'si 'an man -kɔɔbli. -Cɛjɛ, ma'an 'wɪ zɪɛ -a ve dɪ, kɔɔ -yee "wɛan nɛn an -ta 'trɛda. 28 Maan ve 'pian 'nan: «'An "tɪ, 'i drɛ -e minnɔn 'o -tɔ 'nan 'i 'tɔ a -dan.»

'Nun tɔɔn, ɛn wei -tɔ wɪ laji. E 'nan: «Maan -ci kɔɔn 'nan 'an 'tɔ a -dan 'va, ɛn maan dra "nyian -dan.»

29 Min "kaga "nɛn fɛ zɪɛ -a -nan, ɛn o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, o 'nan: «Laa -paan 'bɛ klun.» ɛn o -mienun "o 'vɪ 'nan: «Bali -lɛ 'pasianɔn nɛn laji bɛ, -a -tɔ 'bɛ 'wɪ tin 'ba -yrɛ.»

30 ɛn Zozi 'bɔ -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Wei nɛn e wɪ 'gɔvɛ, 'mɛn "wɛan "cɛɛ e wɪ

dɪ, 'pian 'ka lɛ nɛn e 'wɪ tin 'ba. 31 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'trɛdanɔn 'lɛ tin 'badɪ bɛ e 'bɔ. Satan nɛn e 'trɛ 'gɔvɛ -a "paala bɛ -a -pin tɔ 'bɔ. 32 'Mɛn vɛ bɛ, tɔ nɛn minnɔn 'an "paa yiba "plan da -e 'an 'si 'trɛda bɛ, -te -a tɔ 'bɔ bɛ, maan dra -e min pɛɛnɔn 'o yi -tɛra 'an da.»

33 -Te Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, zɪ e -taa "kalɛ bɛ -a -nan wɪ nɛn yaa 'vɪ.

34 ɛn minnɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Kɔa 'man -pei 'fluba 'ji 'nan, min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ, ya'a kaa 'li "fo "dɪ. -Mɛ "lɛ "wɛan nɛn yia ve 'nan: «Yi nɛn o Blamin -pɪ "paa yiba "plan da? Blamin -pɪ zɪɛ -tɪ nɛn?»

35 ɛn Zozi "e -wlɛ 'nan: «'Tɛ 'san a tian 'ka 'va tɔ 'wɛnɛn 'a. 'Ka 'ta wɔ te -a 'san a tian 'ka 'va, "tɔgɔ klun 'e bɔ 'ka man kligli. Min nɛn e 'ta wo klun va bɛ, fɛnan nɛn e cɪ -kɔnan bɛ, ya'a tɔa dɪ. 36 'Ka yi -tɛra 'tɛ 'san da te e ya tian 'ka 'va, -e 'ka 'kɔn minnɔn nɛn o ya 'tɛ 'san da bɛ waa.»

Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, e 'si o "srɔn, ɛn e yɔɔ -wlɔ.

*Zuif 'nɔn 'ka yi -tɛlɛa Zozi da dɪ*

37 Zozi 'lebo 'fɔ wɪ "kaga drɛ Zuif 'nɔn yɛ man, 'pian wa'a yi -tɛlɛa Zozi da dɪ. 38 E drɛ zɪɛ 'nan -e 'wɪ nɛn Bali 'lewɛi vɪzan Ezai -a 'vɪ bɛ 'lɛ sɔɔ. Yaa 'vɪ 'nan:

«Minsan, -tɛ yi -tɛra 'wɪnɔn nɛn kɔa 'vɪ bɛ -a da?

ɛn -tɪ lɛ nɛn Minsan 'yee -pɛ 'plɛ 'ci kɔɔn?»

39 'Wɪ nɛn -yee "wɛan wa'a 'kolaman -e 'o yi -tɛra 'wɪ da dɪɛ, Ezai -a 'vɪ "nyian. Yaa 'vɪ 'nan:

40 «Bali o yɪɛ 'wɪ,

-e 'o vilɛ 'o fɛnan 'yɪ dɪ,

ɛn e o -pɔan "da -tɔ 'plɛblɛ,

-e 'o vilɛ 'o 'wɪ 'wɪ man dɪ. E drɛ zɪɛ 'nan

"tɔgɔ 'o -sɔɔnla 'e -sru,

-e 'e o 'si 'wɪ 'ji.»

41 Zozi 'lɛ 'wɪ nɛn Ezai -a 'vɪ. E Zozi 'lɛ -dan ci 'yɪ, -yee "wɛan e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.

42 Zuif 'nɔn 'tanɔn 'bɔ bɛ, o "kaga 'yi -tɛala Zozi da. 'Pian Farizɛn 'nɔn 'lɛ "wɛan o 'ka "vale 'o ve 'wein dɪ, "tɔgɔ 'o o -pin cin yɪ 'kuin. 43 -Te

minnun o 'tə "yi "ve bε, waa ye "yi e "mlian Bali -le o 'tə "yi "vɪdɪ da.

<sup>44</sup> Zozi paan 'nan: «Min nən e yi -təala 'an da bε, 'an 'saza da "cεε e yi -təala dɪ, 'pian e yi -təala "nyian min nən yaan 'pa 'sia bε -a da. <sup>45</sup> Min nən yaan 'yɪ bε, te e min nən yaan 'pa 'sia bε -a 'yɪ. <sup>46</sup> Mεεn cɪ 'tε 'san -a, an -ta 'trɛda 'nan -e min nən e yi -tɛra 'an da bε, -a san 'e vɪlɛ 'e 'fʊ klun va -trɪlɪ dɪ.

<sup>47</sup> -Te min 'an wei 'man, ɛn -a san 'ka 'ta wɔlɛa "da "dɪɛ, mεεn "cεε tin -tɛa -a san da dɪ. -Yεε cɪ 'nan an -ta 'trɛda 'nan -e 'an 'trɛdanɔn 'si 'wɪ 'ji, ma'an 'talɛ 'nan -e 'an tin -tɛ 'trɛdanɔn da dɪ. <sup>48</sup> Min nən yaan tuv 'e 'pɛla koda, ɛn ya'a 'an wei 'silɛa 'wɪ 'a dɪɛ, -a san -le 'wɪ tin 'bazan a. 'An wei nən maan 'vɪ bε, -yεε tin -tɛa -a san da yi -fɔla "da "ji. <sup>49</sup> 'Wɪ nən maan ve bε, ya'a 'sia 'an 'bɔ 'va dɪ, 'pian 'an "tɪ "nən yaan 'pa 'sia bε, -yεε 'wɪ nən kɔ 'an vɪ bε -a 'pa 'an 'le. <sup>50</sup> ɛn maan -tɔa 'nan 'an "tɪ "le 'wɪ nən yaa 'vɪ bε, e 'belidɪ nən ya'a 'nyaan dɪ -a -nɔan "min lɛ. 'Wɪnun nən maan ve 'gʊɛ, zɪ 'an "tɪ -a 'vɪ 'mɛn bε -a da nən maan ve.»

### 13

*Zozi 'lee 'e -srunɔn fɛ -nyranman bli 'e cin va*

<sup>1</sup> E -fʊ yi -tv -e Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdɪ yi 'e bɔ. Zozi -a -tɔa 'nan 'yee tv 'bɔ -e 'e 'si 'trɛ 'gʊɛ -a da -e 'e 'kʊ 'e "tɪ "srɔn. Minnun nən o yi -tɛra Zozi da 'trɛda bε, e o 'yɪ "yi, e o 'yɪ "yi "trɪlɪ, ɛn yaa 'le 'sran.

<sup>2</sup> Yi zɪɛ -a funninmlan nən Zozi 'lee 'e -srunɔn a fɛnun -blnan 'e cin va. Tv zɪɛ -a man bε, te Satan cɪ "nrɔndɪ 'pla Simɔn -pɪ Zudazi Kar-ioti man. Yaa -cin -trɔa "ji 'nan 'e Zozi 'nɔn 'e 'nanmannɔn lɛ. <sup>3</sup> Zozi -a -tɔa 'nan 'e "sia Bali va ɛn 'e lia 'e da Bali va. Yaa -tɔa "nyian 'nan 'e "tɪ 'e 'tɔ fɛ pɛɛnɔn da. <sup>4</sup> E wluan fɛnun nən o cɪ -a -blnan bε -a -sru, e 'yee sɔ 'si 'e da, ɛn e sɔ -tv 'si yaa -trɔa 'e -tɪɛn "da. <sup>5</sup> E 'yi 'sɛn 'kpɔngbo 'tv -ji, ɛn 'e -srunɔn 'cein -man "foedɪ 'sia,

te yaa man buɔman sɔ nɛn -a -tɪɛn "da bε -a.

<sup>6</sup> Zɪ e 'bɔ Simɔn Pɛri da bε, ɛn 'bɛ laabʊ -yrɔ 'nan: «Minsan, yɪɛ 'an 'cɛin -man "foeman?»

<sup>7</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Wɪ nən an cɪ -a drɛnan 'gʊɛ yɪ 'a -ci maan tv 'gʊɛ -a dɪ, 'pian yia -ci maan 'e 'fɔla "da.»

<sup>8</sup> ɛn Pɛri "e -yrɛ 'nan: «Maan 'we "man "dɪ, yɪ 'a 'li 'an 'cein -man foe-man "fo "dɪ.»

Zozi "e -yrɛ 'nan: «-Te ma'an 'i 'cein -man "foelɛ dɪɛ, te i 'ka 'mɛn ve -a dɪ.»

<sup>9</sup> -A -nan nən Simɔn Pɛri "e Zozi lɛ 'nan: «Te 'yian 'cein 'saza 'man "foe dɪ. Minsan, 'an 'pɛ 'lee 'an 'wulo nən 'gʊ, 'i o man "foe "nyian.»

<sup>10</sup> ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Min nən 'e sru 'va bε, -a 'kɔlɛ pɛɛnɔn da a 'saun. -A cɛin -man 'saza nən yaa "foeman. Ka ya 'saun, 'pian 'ka pɛɛnɔn "cεε dɪ.» <sup>11</sup> Min nən e "ta -daa Zozi 'nɔn lɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bε, Zozi -a -tɔa, -yee "wɛan yaa 'vɪ 'nan, o pɛɛnɔn 'ka 'saun dɪ.

<sup>12</sup> Zɪ Zozi cɛɛn 'e -srunɔn 'cein -man "foedɪ man bε, ɛn e 'yee sɔ 'wʊ "nyian 'e da. E -nyran fɛnun -sru 'e "pa 'ji, ɛn yaa laabʊ -wɔ 'nan: «'Wɪ nən maan drɛ 'cεε 'gʊɛ, kaa -ci 'man? <sup>13</sup> Kaan laabo Bali -le 'wɪ "paazan, ɛn kaan laabo Minsan. Kaa ve 'e 'nɔan da, kɔɔ an ya -a. <sup>14</sup> 'An 'bɔ 'bɛ cɪ Bali -le 'wɪ "paazan -a, ɛn mεεn cɪ Minsan -a, -yee "wɛan -te an 'ka 'cein -man foe bε, 'ka cin cein -man "foe "nyian. <sup>15</sup> 'Wɪ -kɔɔn "man wɪ nən man drɛ 'cεε, 'dʊ -e 'ka drɛ "le zɪ maan drɛ 'cεε bε -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>16</sup> Maan ve 'cεε 'wɪ tigɪ 'a 'nan, min 'suzan -dan 'ka 'mlian 'e 'tazan da dɪ. ɛn 'pasiazan -dan 'ka 'mlian min nən yaa 'pa 'sia bε -a da dɪ. <sup>17</sup> 'Wɪnun zɪɛ kaa -tɔa 'sɪɛn. -Te ka 'ta 'wɔla "da "bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man.

<sup>18</sup> 'Ka pɛɛnɔn "cεε maan ve dɪ. Minnun nən an o 'si "va "bɛ, an o -tɔa, 'pian 'wɪ nən 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bε, e ya "le 'e 'lɛ sɔɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Min nen 'kɔ fɛ blɪ a 'e cin va bɛ, e drɛ 'an 'nanmanzan 'a.»

<sup>19</sup> Maan ve 'cɛɛ 'vaa -e -a tu 'e bɔ. Tɔ nen 'wɪnɪn zɪɛ e dra "man "bɛ, -e min nen an cɪ -a bɛ 'ka -tɔ. <sup>20</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min nen maan 'pa 'sia bɛ, -te min nen yaa -pɛ 'kun bɛ, 'an 'bɔ nen -a san 'an 'pɛ 'kun. En min nen yaan 'pɛ 'kun bɛ, te min nen yaan 'pa 'sia bɛ, -a 'bɔ nen -a san -a -pɛ 'kun.»

*Zozi "e 'nan Zudazi "ta 'e -nɔan 'e 'nanmannɔn lɛ*

(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)

<sup>21</sup> Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, en -a ci baa 'ji. -A -nan nen yaa 'vɪ -wɛ 'wein 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, min -tɔ a 'ka yei, -yɛɛ 'an -nɔan 'an 'nanmannɔn lɛ.»

<sup>22</sup> En Zozi -srunɔn 'o yɪɛ 'tɔ 'o cin yra, kɔɔ min nen e cɪ -yee 'wɪ vɪnan bɛ, wa'a san tɔa dɪ. <sup>23</sup> Zozi -sruzan 'tɔ nen Zozi -a ye 'yi 'kpa tɪglɪ bɛ, -yɛɛ cɪ 'e -nyrandɪ Zozi 'bɔ "srɔn "kogo. <sup>24</sup> En Simɔn Pieri 'wɪ 'tɔ drɛ -yrɛ 'nan 'e laabɔ Zozi 'lɔ 'nan -tɪ nen Zozi 'bɔ -a ve.

<sup>25</sup> Zozi -sruzan zɪɛ, e tɛɛn "ji Zozi kugu da, en yaa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Minsan, -tɪ nen?»

<sup>26</sup> Zozi "e -yrɛ 'nan: «Min nen an 'kpɔun ponɛn 'fɔdɪ -nɔn -yrɛ "bɛ, te -a san nɛn.» -A -nan nen Zozi 'kpɔun ponɛn 'si, yaa 'fɔ, en yaa -nɔn Simɔn -pɪ Zudazi Karioti lɛ. <sup>27</sup> Zɪ Zudazi 'kpɔun ponɛn zɪɛ -a 'si bɛ, en Satan -fɔ -a -sru.

Zozi "e -yrɛ 'nan: «'Wɪ nen i "ta -a dra bɛ, 'i drɛ tada.» <sup>28</sup> Minnun nen o cɪ 'o -nyrandɪ waa fɛnɪn -sru "bɛ, o -tɔ 'ka 'wɪ nen Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ "man "bɛ -a -ci man lɛ dɪ. <sup>29</sup> Zudazi "kuan 'wee "lala man, -yee "wɛan min -mienun -a nrɔn 'o 'ji 'nan, Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan 'e 'kɔ fɛ nen e klɪ 'o man "fɛdɪ fɛ -a bɛ -a 'lɔ. -Te "bɛ "cɛɛ dɪ 'nan 'e 'kɔ fɛ -tɔ -nɔn 'yalɛ -tɛnɔn lɛ. <sup>30</sup> Zudazi 'kpɔun ponɛn zɪɛ -a 'si, nun tɔɔn en e 'bɔla bei "nyiandɔ klun va.

*Zozi 'wɪ 'nyranman paa 'e -srunɔn 'ji*

<sup>31</sup> Zɪ Zudazi bɔla bɛ, en Zozi "e 'nan: «'Bɛ nen 'gɔɛ, Blamin -pɪ 'tɔ drɛ -dan "mɛn, en minnun Bali -le -dan ci ye Blamin -pɪ -le "wɛan. <sup>32</sup> En -te minnun Bali -le -dan ci 'yɪ Blamin -pɪ -le "wɛan bɛ, -e Bali 'bɔ 'e 'pɪ 'tɔ drɛ -dan 'e 'bɔ 'a. -A -nan 'ka "nyian mɔan dɪ -e 'e 'wɪ zɪɛ -a drɛ.

<sup>33</sup> 'Mɛn 'nennun, an ya tian ka yei tɔ "wɛnnɛn 'a, 'pian ka -taa 'an -wɛɛlɛ. 'Wɪ nen maan 'vɪ Zuif 'nɔn lɛ bɛ, an "cee "ve "nyian. Ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'kɔ fɛnan nen an "ta -ko bɛ -a -nan dɪ.

<sup>34</sup> An -pei -trɛ -tɔa 'cɛɛ, -nyrɛn 'nan 'ka cin yɪ "yi "le zɪ an 'ka 'yɪ "yi "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>35</sup> -Te 'ka cin ye "yi "bɛ, minnun pɛnɔn -taa -a -tɔlɛ 'nan ka ya 'an -srunɔn 'a.»

*Zozi -a 'vɪ Pieri lɛ 'nan e "sia 'e -sru (Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)*

<sup>36</sup> Simɔn Pieri -a laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Minsan, i "ta -ko nyin zia?»

En Zozi "e -yrɛ 'nan: «Fɛnan nen an "ta -ko tɔ 'gɔɛ -a bɛ, yi'a 'kɔlaman -e 'i -tra 'an -sru "dɪ, 'pian "bɛ -sru, i -taa -sɔɔnlɛa 'an -sru.»

<sup>37</sup> En Pieri -a laabɔ -yrɔ "nyian 'nan: «Minsan, -mɛ "le "wɛan ma'an 'kɔlaman -e 'an 'kɔla 'i -sru tɔ 'gɔɛ -a dɪ? 'An 'man a 'e wɔɔdɪ -e 'an 'ka 'yie "wɛan.»

<sup>38</sup> En Zozi "e 'nan Pieri lɛ 'nan: «Yia ve 'nan, 'i 'man a 'e wɔɔdɪ -e 'i 'ka 'mɛn "wɛan? 'Pian 'an 'bɔ "an "ve 'yie 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an 'tɔa dɪ, 'vaa -e mannen tɛdɛ 'e 'wɪ.»

## 14

*Zozi 'tɔwɪ lɛ cɪ Bali va -si -a*

<sup>1</sup> Zozi "e 'nan 'e -srunɔn lɛ 'nan: «Te 'ka 'ci 'e baa -ji 'mlɔnmlɔn dɪ! 'Ka yi -tɛra Bali da, en 'ka yi -tɛra "nyian 'an da! <sup>2</sup> 'An "tɪ "le "kɔnnɛn "bɛ, -nyrannan "kaga "a -nan. An "ta -ko 'ka -nyrannan "man drɛlɛ. "Te -nyrannan 'ka 'nan dɪɛ, "te ma'an vilɛ 'cɛɛ dɪ. <sup>3</sup> -Yee "wɛan -te an -kɔ en an 'ka -nyrannan "man drɛ bɛ, an -taa 'ka 'silɛ -e -kaa kɔ -nan nun. -Kaa -nyrannan -kɔan 'e cin va. <sup>4</sup> Fɛ

nən an "ta -ko -nan 'gυε, -kaa -nan si -təa.»

<sup>5</sup> En Toma "e -yrε 'nan: «Minsan, fε nən i "ta -ko -nan bε, ku'a -nan si təa dī. Kuə dra 'kə -e 'ku -nan si -tə?»

<sup>6</sup> Zozi "e -yrε 'nan: «Mεεn cī -si -a, εn mεεn cī 'wī tıgı 'a, εn mεεn cī 'belidı -a. Min 'ka 'kəlan -e 'e 'ku 'an "tī 'va, te ya'a 'ciılea 'an 'va dī. <sup>7</sup> Min nən an cī -a bε kaa -tə, -yee "wεan kaan "tī -təa. 'Bε nən 'gυε kaan "tī 'yī, εn zı e cī bε, kaa -tədı 'sia.»

<sup>8</sup> En Filipino "e 'si "va 'nan: «Minsan, 'i "tī 'bə bε, 'i -kəən 'kəε, te 'ku 'ci 'sə.»

<sup>9</sup> Zozi "e -yrε 'nan: «Filipū, an 'mən 'ka yei "kaga, εn yia tian 'an 'təle dūv? Min nən yaan 'yī bε, te -a san 'an "tī 'yī. -Mε "le "wεan yia ve 'nan 'an "tī -kəən 'cεε? <sup>10</sup> Yī'a yī 'təala "da 'nan 'ku 'vale 'an "tī "a ku ya min -təwli "a dūv? 'Wınun nən maan ve 'cεε 'gυε, ya'a 'sia 'an 'bə 'va dī. 'An "tī 'bə nən ku ya -a min -təwli "bε, -yεε -ciala 'an 'va -e 'e 'yee 'wınun 'le səə.

<sup>11</sup> 'Ka yī -təra "da 'nan 'ku 'vale 'an "tī "a ku ya min -təwli "a. En -te ka'a yī 'təala 'an da 'an 'lewei 'le "wεan dıε, 'ka yī -təra 'an da, wınun nən maan dra bε -yee "wεan. <sup>12</sup> Maan ve 'cεε 'wī tıgı 'a 'nan, min nən e yī -təra 'an da bε, 'wınun nən maan dra 'gυε, -a san "e "dra "nyian. -A -san -taa 'wī -dandan drεε e "mlian 'mən vε da, kəə an "ta -ko 'an "tī 'va. <sup>13</sup> 'Wī pεεnən nən kaa laabo 'an "tī 'lə te ka ya 'mən vε -a bε, maan dra, 'dū -e 'an "tī 'tə 'e drε -dan 'mən "wεan. <sup>14</sup> -Te ka 'wī 'tə laabv 'an 'lə te ka ya 'mən vε -a bε, maan dra.»

*Zozi "e 'nan 'e -taa Bali lei 'saun 'a 'yee minnun da*

<sup>15</sup> «-Te kaan ye "yī "bε, 'an wei da nən 'ka 'ta wəla. <sup>16</sup> Təən 'an "tī trv "baa -e 'e 'ka 'pa "vazan 'pa 'sia 'cεε, -yεε fo 'ka 'va 'li 'trilii. <sup>17</sup> 'Ka 'pa "vazan zıε Bali lei nən 'e 'wī tıgı -kəənman min le bε -nyrεn. Minnun nən 'trεda 'wınun 'gυε -nyrεn waa ye "yī "bε, ya'a 'kəlan -e 'e drε -wee vε -a dī, kəə o yra "ka "da 'zia dī, εn wa'a -təle dī. 'Pian 'cee vε bε, "ka

"tə, kəə e ya 'ka 'va, εn 'ka -taa "drεε waa min -təwli "a. <sup>18</sup> Ma'an 'ka 'təε 'ka 'saza "le 'nən nən -a "tī 'lee -a "bū "ka 'e da bε -yee 'wī 'zū dī. An lia 'an da 'ka 'va. <sup>19</sup> E -fū tv "wεnən 'a, te 'trεda minnun 'ka "nyian 'an 'ye dī. 'Pian 'cee vε bε, ka -taa -a yıle 'nan 'an yıe a "man "nyian 'e "pa 'ji. En "cee yıe 'fo "man "nyian. <sup>20</sup> Tv zıε -a man nən kaa -təa 'nan 'an "tī 'bə bε, ku ya -a min -təwli. En 'ka 'bə 'lee 'an 'bə bε, -kaa ya min -təwli "a. <sup>21</sup> Min nən 'mən -pei -tə wınun -cin a "ji, te e 'ta 'wəla "da "bε, -a san 'bε 'an ye "yī. Min nən yaan ye "yī "bε, 'an "tī -taa -a san yıle "yī, 'an 'bə an -taa -a san yıle "yī "nyian, εn 'an 'fli -kəənman -yrε.»

<sup>22</sup> En -a -sruzan 'tə nən "nyian waa laabo Zudazi, te Zudazi Kar -ioti "cεε 'bε 'a dıε, 'bε laabv -yrə 'nan: «Minsan, -mε "le "wεan 'i 'fli -kəənman 'kəε, εn yī'a 'i 'fli kəənman 'trεda minnun le dı?»

<sup>23</sup> En Zozi -a 'vı -yrε 'nan: «-Te min 'an ye "yī te e 'ta 'wəla 'an wei da bε, -a -nan nən 'an "tī -taa -a san yıle "yī. Təən 'ku 'vale 'an "tī "a bε, ku -taa "talε -a san va -e 'ku -nyran "va. <sup>24</sup> 'Pian min nən ya'an ye "yī "dıε, ya'a 'ta wəla 'an wei da dī. Wei nən ka cī -a mannan 'gυε, ya'a 'sia 'an 'va dī, 'pian 'an "tī 'nən yaan 'pa 'sia bε -a va nən e "sia.

<sup>25</sup> 'Wınun 'gυε maan tin "baa 'cεε te an ya tian 'ka yei. <sup>26</sup> 'An "tī -taa "talε 'ka 'pa "vazan 'a 'an 'leji, Bali lei 'saun nən. -Yεε 'wī pεεnən nən maan 'vı bε -a -cin -təa 'ka 'ji, εn -yεε -ci "sia 'cεε.

<sup>27</sup> 'Ka 'fū -trəə, 'mən -fudı -trəə bε, maan -nən 'cεε. Ma'an -fudı -trəə ve 'ka 'man 'le 'nan 'trεda minnun -a ve 'ka man bε -yee 'wī 'zū dī. Te nyen 'e 'ka 'cən dī, εn te "klan 'e 'ka 'tε dī.

<sup>28</sup> Maan 'vı 'cεε 'nan, an "ta -ko -e 'an li 'an da "nyian 'ka 'va. "Te kaan ye "yī "bε, "te 'ka 'ci "nranman, kəə an "ta -ko 'an "tī 'va, εn 'an "tī -dan "mlian 'an da. <sup>29</sup> 'Wınun zıε, maan 'vı 'cεε 'vaa -e -a drε tv 'e bə. 'Dū -e "yεε vınan 'e drε bε, -e 'ka yī -təra 'an

da. <sup>30</sup> 'Mɛn tʊ 'ka 'nyian "kaga-e 'an 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ dɪ, kɔɔ Satan nɛn e 'trɛ 'gʊɛ -a "paala bɛ, e ya -tanan. -Yee 'plɛblɛ 'ka 'an da dɪ, <sup>31</sup> 'pian-e 'trɛda minnun 'o -tɔ 'nan, 'an "tɪ ye "yi "bɛ, 'wɪ nɛn yaa 'vɪ 'mɛn bɛ an 'ta 'wɔla "da.

'Ka 'wluan lou, -kaa kv!»

## 15

*Zozi-kɔnnɛn "tʊ -fɔ yiba 'lee 'e pɛ 'nɛnnun da*

<sup>1</sup> Yaa vidɪ 'sia -wɛ 'nan: «Mɛɛn cɪ rɛzɛn yiba 'kpa -a, ɛn 'an "tɪ "bɛ cɪ min nɛn e rɛzɛn 'bɔ 'ta bɛ -a. <sup>2</sup> 'An pɛ 'nɛnnun nɛn wa'a 'baa dɪɛ, 'an "tɪ o "cɛan, ɛn 'an pɛ 'nɛnnun nɛn o baa "bɛ, 'an "tɪ "o man dra 'dʊ -e 'o ba 'kpa "kaga. <sup>3</sup> Cɛɛ cɪ 'an pɛ 'nɛnnun nɛn o -taa "balɛ "kaga "bɛ waa, kɔɔ 'wɪ nɛn maan paa 'ka 'ji 'gʊɛ, e 'ka drɛ 'saun 'va. <sup>4</sup> 'Ka 'fʊ 'ka lɛadɪ 'an man te -kaa ya min -tʊwli "a. Yiba "pɛ 'ka 'kɔlaman -e 'e ba 'e 'saza, te e 'ka 'e lɛadɪ yiba 'bɔ man dɪ. -A -tʊwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a, -te ka'a 'fɔlɛ 'ka lɛadɪ 'an man dɪɛ, ka'a 'kɔlaman 'wɪ 'tʊ drɛdɪ -a dɪ.

<sup>5</sup> Mɛɛn cɪ rɛzɛn yiba "a, ɛn cɛɛ cɪ 'an pɛ 'nɛnnun -a. Min nɛn e -fʊ 'e lɛadɪ 'an man bɛ, kv 'vale -a kv dra min -tʊwli "a. -A san -koan 'le yiba "pɛ nɛn e baa "kaga "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. -Yɛɛ cɪ 'nan -te ma'an 'palɛ 'ka 'va dɪɛ, ka'a 'kɔlaman 'wɪ 'tʊ drɛdɪ -a dɪ. <sup>6</sup> Min nɛn ya'a -fɔlɛ 'e lɛadɪ 'an man dɪɛ, waa -tua bei. -A san a "le 'nan yiba "pɛ nɛn waa cɛɛn ɛn waa tʊv bei "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. E -kaa, waa "siala -e 'o -fɔ 'tɛa. <sup>7</sup> -Te ka -fʊ 'ka lɛadɪ 'an man, ɛn 'an wei -cin -fɔla 'ka 'ji bɛ, fɛ oʊ fɛ nɛn ka cɪ "va "bɛ, 'ka laabʊ 'an "tɪ 'lɔ, yaa -nɔan 'cɛɛ. <sup>8</sup> -Te ka ya "le 'nan yiba "pɛ nɛn e baa "kaga "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ bɛ, 'an "tɪ 'tɔ dra -dan. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan ka ya 'an -srɛnɔn 'a.

<sup>9</sup> Zɪ 'an "tɪ 'an ye "yi "bɛ, -a da nɛn an 'ka ye "yi. 'Ka 'fʊ 'ka lɛadɪ 'an man -e 'an 'ka yɪ "yi. <sup>10</sup> -Te ka 'ta 'wɔla 'mɛn -pei -tɔ winun da bɛ, an 'ka ye "yi. An 'bɔ "nyian, "an 'ta

wɔla 'an "tɪ "le -pei -tɔ winun da ɛn yaan 'yɪ "yi.

<sup>11</sup> 'Winun zɪɛ maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan -e cɪ "nrandɪ nɛn an 'lɔ 'gʊɛ -e 'kɔn "nyian "cee 'lɔ. -E 'cee vɛ 'e 'ciila "da "fo. <sup>12</sup> 'Mɛn -pei -tɔ wɪ nɛn 'nan, 'ka cin yɪ "yi "le zɪ an 'ka ye "yi "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>13</sup> Yɪdɪ "yi "nɛn e "mlian yɪdɪ "yi pɛɛnɔn da bɛ, -nyrɛn 'nan min 'e 'wɪ "man -e 'e 'ka 'e beenun "pa 'ji. <sup>14</sup> -Te ka 'ta 'wɔla 'wɪ nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ -a da bɛ, te ka ya 'an beenun -a. <sup>15</sup> Ma'an "nyian 'ka laabo 'an 'sunɔn dɪ, 'pian an 'ka laabo 'an beenun. Min 'suzan 'ka 'e 'tazan drɛ wɪ tɔa dɪ, 'pian 'wɪ pɛɛnɔn nɛn maan 'man 'an "tɪ "da bɛ, maan 'vɪ 'cɛɛ, -yee "wɛan an 'ka laabo 'an beenun. <sup>16</sup> 'Ka 'bɔ 'cɛɛ 'an 'si 'va ɛn ka sɔɔnla 'an -sru "dɪ, 'pian mɛɛn 'ka 'si 'va. An 'ka 'si 'va 'nan -e 'ka 'nyranman 'pa, -e 'ka drɛ yiba "pɛ nɛn e baa "kaga "bɛ -a. 'Cee 'nyranman "nɛn 'ka 'fo 'e "tun "dɪ. -Te kaa drɛ zɪɛ, fɛ pɛɛnɔn nɛn kaa laabo 'an "tɪ 'lɔ te ka ya 'mɛn vɛ -a bɛ, yaa -nɔan 'cɛɛ. <sup>17</sup> 'Winun nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ 'gʊɛ, 'ka 'ta wɔla "da 'dʊ -e 'ka cin yɪ "yi.»

*'Trɛda minnun "naan Zozi 'lee 'e -srɛnɔn man*

<sup>18</sup> «'Trɛdanɔn "naan 'ka man, 'pian 'ka -tɔ 'nan o 'nan 'an man 'ka 'lɔ 'e 'flin. <sup>19</sup> "Te ka ya "le 'trɛdanɔn 'zʊ bɛ, "te o 'ka ye "yi "le 'o 'va minnun zʊ. 'Pian an 'ka 'si o yei, ɛn ka 'ka "nyian 'trɛdave -a dɪ, -yee "wɛan o "naan 'ka man. <sup>20</sup> 'Wɪ nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji. Maan 'vɪ 'nan, min 'suzan -dan 'ka 'mlian 'e 'tazan da dɪ, -yee "wɛan -te minnun 'tɛ 'pa 'an da bɛ, 'ka -tɔ 'nan o 'tɛ "paa "nyian 'cee "da. -Te minnun 'ta 'wɔla 'an wei da bɛ, 'ka -tɔ 'nan o 'ta wɔla "nyian 'cee "wei da. <sup>21</sup> 'Winun pɛɛnɔn zɪɛ waa dra 'cɛɛ, ka ya 'mɛn vɛ -a -le "wɛan. Min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, wa'a tɔa dɪ, -yee "wɛan nɛn waa dra. <sup>22</sup> "Te ma'an 'talɛ -e 'an 'wɪ tin 'ba -wɛɛ "dɪɛ, "te o 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a dɪ. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -wee 'wɪ 'pa "dave pee "ka "dɪ. <sup>23</sup> Kɔɔ min nɛn e "naan 'an

man bε, te -a san "nan "nyian 'an "ti "man. <sup>24</sup> 'Wɪnun nɛn min -tɔ 'ka tian 'li -a drele dɪε, "te ma'an drele o yiε man dɪε, "te o 'ka 'wɪ 'wɪlɪdɪ "dɾɛnɔn 'a dɪ. 'Pian 'bε nɛn 'gʋε, waan dre wɪnun 'yɪ, te o "naan tian 'kɔ 'vale 'an "ti "a 'kɔ man. <sup>25</sup> 'Wɪ zɪε e dra 'nan -e 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ -wee -peɪ 'fluba 'ji bε 'e 'lɛ sɔɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:  
 <Minnun 'nan 'an man te -a -ci "ka "dɪ.>

<sup>26</sup> Tɔ nɛn an -ko 'an "ti 'va bε, an 'ka 'pa "vazan 'paa -sia. Bali lei nɛn, e "sia 'an "ti 'va, ɛn e 'wɪ tɪgɪ 'ci "sia min lɛ. -Te e -ta bε, -yɛɛ 'an 'nan wɪ ve. <sup>27</sup> 'Ka 'bɔ "nyian, cɛɛ 'an 'nan wɪ ve minnun lɛ. Kɔɔ -e 'e 'sia 'mɛn 'nyranman pou sianan "trɪlii -e 'e bɔ cɛɛgʋ yɪ -a bε, ka -fʋ 'an 'srɔn.

## 16

<sup>1</sup> 'Wɪnun 'gʋε maan 'vɪ cɛɛ 'nan -e "wɛɛ vɪnan 'o 'tɛ "paa 'ka da bε -e 'ka vɪlɛ 'ka 'si 'an -sru "dɪ. <sup>2</sup> Minnun -taa 'ka 'pinlɛ 'wee cin yɪ 'kɔnnun -ji. ɛn tɔ -mie -taa "bɔlɛ bε, minnun 'ka -tɛɛman, te o 'ci "nrɔnman 'nan 'o ya Bali 'sunan. <sup>3</sup> 'Wɪnun zɪε waa dra, kɔɔ wa'an "ti 'tɔa dɪ, ɛn wa'an 'tɔa dɪ.

<sup>4</sup> 'Wɪnun zɪε maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan -te -a -tɔ 'bɔ bε, -e 'an wei -cin 'e 'trɔa 'ka 'ji. Ma'an vɪlɛ 'cɛɛ -a pou sianan "dɪ, kɔɔ te an ya 'ka yei.»

*Zozi "e 'nan Bali lei 'saun -taa 'wɪ tɪgɪ 'ci 'sɪlɛ*

<sup>5</sup> «'Bε nɛn 'gʋε, an "ta lia 'an da min nɛn yaan 'pa 'sia bε -a va. 'Wɪ zɪε maan 'vɪ 'cɛɛ, ɛn min -tɔ 'ka yɪlɛ 'ka yei -e 'e laabo 'an 'lɔ 'nan nyin zia nɛn an "ta -ko dɪ. <sup>6</sup> 'Pian zɪ an 'wɪ zɪε -a 'vɪ 'cɛɛ bε, ɛn 'ka 'ta dre 'trɔdrɔ. <sup>7</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, e ya 'cee 'wɪ "yɪ "a -e 'an 'kɔ. Kɔɔ -te ma'an 'kɔlɛ dɪε, 'ka 'pa "vazan 'ka 'taa dɪ. 'Pian -te an -kɔ bε, maan "paa -sia 'cɛɛ.

<sup>8</sup> -Te e -ta bε, 'wɪ nɛn e cɪ 'wɪ 'wɪlɪdɪ "a bε 'lee 'wɪ nɛn e cɪ 'wɪ tɪgɪ 'a bε 'lee Bali -le tin 'badɪ bε, -yɛɛ -ci -kɔɔnman 'trɛdanɔn lɛ. <sup>9</sup> -Wee 'wɪ 'wɪlɪdɪ "nɛn 'nan wa'a yɪ 'tɛala 'an

da dɪ. <sup>10</sup> Bali -le 'wɪ tɪgɪ dɾɛdɪ nɛn 'nan an lia 'an da 'an "ti 'va, ɛn ka'a "nyian 'an 'ye dɪ. <sup>11</sup> Bali -le tin 'badɪ nɛn 'nan Satan nɛn e 'trɛ 'gʋε -a "paala bε tin -tɛ "da.

<sup>12</sup> 'Wɪ "kaga "a -e 'an vɪ 'cɛɛ, 'pian ka'a 'kɔlaman -e 'ka -ci man tɔ 'gʋε -a dɪ. <sup>13</sup> Bali lei nɛn e 'wɪ tɪgɪ 'ci "sia min lɛ bε, -te e -ta bε, -yɛɛ 'wɪ tɪgɪ pɛɛnɔn 'ci "sia 'cɛɛ. Ya'a 'wɪ 've 'e 'bɔ 'le 'pleblɛ 'a dɪ, 'pian 'wɪ nɛn yaa man bε, -nyɾɛn yaa ve minnun lɛ. 'Wɪ nɛn e -taa "drele -kɔɔbli bε, -nyɾɛn yaa -ci "sia minnun lɛ. <sup>14</sup> -Yɛɛ 'mɛn -dan ci -kɔɔnman minnun lɛ, kɔɔ 'wɪnun nɛn e -taa -a vɪlɛ 'cɛɛ bε, e "sia an 'va. <sup>15</sup> Fɛ pɛɛnɔn nɛn e cɪ 'an "ti 'lɔ bε, te e ya 'mɛn vɛ -a "nyian, -yee "wɛan maan 'vɪ 'nan, 'wɪnun nɛn yaa ve 'cɛɛ bε, e "sia 'an 'va.»

*Zozi "e 'nan ci "nrandɪ -taa 'e -srɛnɔn 'lɔ*

<sup>16</sup> Zozi -a 'vɪ "nyian 'nan: «Tɔ -fʋ "wɛnnɔn -e 'ka vɪlɛ 'kaan yɪ "nyian dɪ, ɛn tɔ "wɛnnɛn 'a "nyian -e 'kaan yɪ.»

<sup>17</sup> Zɪ Zozi 'wɪ zɪε -a 'vɪ bε, ɛn -a -srɛnɔn -mienun 'wɪ vɪdɪ 'sia o cin yei. Waa 'vɪ 'nan: «'Wɪ nɛn yaa 'vɪ -cɛɛ 'gʋε, -a -ci nɛn 'nɔn? Yaa 'vɪ 'nan, tɔ -fʋ "wɛnnɔn -e 'ka vɪlɛ 'kaan yɪ "nyian dɪ, ɛn tɔ "wɛnnɛn 'a "nyian -e 'kaan yɪ. ɛn yaa 'vɪ "nyian 'nan an "ta -ko 'an "ti 'srɔn. <sup>18</sup> Tɔ "wɛnnɛn 'bɔ nɛn yaa ve 'gʋε -a -ci nɛn 'nɔn? 'Wɪ nɛn e cɪ 'vale 'e ve bε, -ka'a -ci maan dɪ.»

<sup>19</sup> Zozi -a -tɔ 'nan o ya "vale 'o 'wɪ zɪε -a -ci laabo 'e 'lɔ, ɛn e 'nan -wɪlɛ 'nan: «Maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan tɔ -fʋ "wɛnnɔn, te ka'a "nyian 'an 'ye dɪ ɛn tɔ "wɛnnɛn 'a "nyian -e 'kaan yɪ. 'Wɪ zɪε -a da nɛn ka 'wɪ laabo 'ka cin lɔ 'gʋ? <sup>20</sup> Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, ka -taa "wuɔlɛ 'kpa tɪgɪ, 'pian te 'trɛdanɔn 'le 'ci "nranman. 'Ka 'ta dra -trɔdrɔ, 'pian 'cee ta dɾɛdɪ -trɔdrɔ zɪε e limlan "da ci "nrandɪ -a. <sup>21</sup> 'Ka 'ci "nrɔn -pɔnzan da. -Te -yee 'nɛn 'ya tɔ 'bɔ bε, -a ta dra -trɔdrɔ, kɔɔ -yee yɾa yɪdɪ 'bɔ. 'Pian -te e 'nɛn 'bɔ 'ya bε, -e 'yee yɾa yɪdɪ -cin 'e 'san

17

"ji. -A ci "nranman 'sien 'nan 'e min 'bɔla 'trɛda. <sup>22</sup> -A -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. Tɔ 'gʊɛ -a bɛ 'ka 'ta a -trɔdrɔ, 'pian an 'ka yɪ pee wo -e 'ka 'ci 'e "nran. ɛn min -tɔ 'ka 'kɔlam an -e 'e ci "nrandɪ zɪɛ -a 'si 'ka 'lɔ dɪ. <sup>23</sup> Tɔ zɪɛ -a man bɛ, ka'a "nyian 'wɪ 'tɔ laabo 'an 'lɔ dɪ.

Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, fɛ nɛn kaa laabo 'an "tɪ 'lɔ te ka ya 'mɛn vɛ -a bɛ yaa -nɔan 'cɛɛ. <sup>24</sup> Ka'a tian fɛ -tɔ laabulɛ 'an "tɪ 'lɔ te ka ya 'mɛn vɛ -a dɪ. 'Ka laabɔ -yrɔ, yaa -nɔan 'cɛɛ -e 'cee ci "nrandɪ 'e 'ciɔla "da "fo.»

Zozi "e 'nan 'e -srɛnɔn 'o -pɔan 'kun

<sup>25</sup> «'Wɪnɔn zɪɛ, maan 'vɪ 'cɛɛ -kɔnnɛn "ji. Tɔ -tɔ -taa "bɔlɛ, te ma'an "nyian 'wɪ tin 'baa 'cɛɛ -kɔnnɛn "ji dɪ, 'pian 'an "tɪ 'le 'wɪ tin "baa 'cɛɛ 'wein. <sup>26</sup> Tɔ zɪɛ -a man bɛ, 'ka fɛ laabɔ 'an "tɪ 'lɔ te ka ya 'mɛn vɛ -a. 'An 'bɔ "cɛɛ 'an "tɪ trɔ "baa -yee fɛ -nɔndɪ 'cɛɛ -a dɪ, <sup>27</sup> kɔɔ 'an "tɪ 'bɔ 'ka ye "yɪ, kaan 'yɪ "yɪ 'le "wean. Kaan ye "yɪ, ɛn ka yɪ -tɛala "da 'nan an 'si Bali va, -yee "wean 'an "tɪ 'bɔ 'ka ye "yɪ. <sup>28</sup> An 'si 'an "tɪ 'va, ɛn an -ta 'trɛ 'gʊɛ -a da. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, an "ta "sia 'trɛda -e 'an li 'an da 'an "tɪ 'va.»

<sup>29</sup> ɛn -a -srɛnɔn "e 'nan -yrɛ 'nan: «I ya 'wɪ tin 'banan "mɛn 'e 'ci -a 'wein te e 'ka -kɔnnɛn "ji dɪ. <sup>30</sup> 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, kɔa -tɔ "mɛn 'nan i 'wɪ pɛɛnɔn -tɔa. 'Wɪ nɛn kɔ cɪ "vale 'kɔ laabo 'i 'lɔ bɛ yia -tɔa, te kɔ'a tian -a laabulɛ dɪ. -Yee "wean kɔ yɪ -tɛala 'i da 'nan i 'si Bali va.»

<sup>31</sup> ɛn Zozi "e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Ka yɪ -tɛala 'an da, 'bɛ a zɪ. <sup>32</sup> 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, tɔ -tɔ -taa "bɔlɛ, 'ka pɛɛnɔn fuimlan "man -e min -tɔ 'e 'kɔ 'e 'lɛ zia. -A tɔ 'bɔ 'bɔ 'va. Tɔ zɪɛ -a man nɛn kaan "tɔɛ 'an -tɔwli. 'Pian an 'ka 'an -tɔwli "dɪ, kɔɔ 'an "tɪ -kɔan 'an "srɔn.

<sup>33</sup> An -fɔ 'e 'flin an 'wɪnɔn pɛɛnɔn 'gʊɛ -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan -e 'ka 'fɔ -trɔɔ, -e -kaa drɛ min -tɔwli "a -le "wean. Ka -taa 'ka yɪ yɪɛ 'trɛda, 'pian 'ka -pɔan 'e 'sɔ, an 'trɛda 'plɛblɛ pɛɛnɔn klɔ.»

Zozi Bali trɔ 'ba 'e -srɛnɔn lɛ

<sup>1</sup> Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ man bɛ, 'e yɪa -tɔ laji, ɛn e 'nan:

«'An "tɪ, -a tɔ 'bɔ. 'An 'bɔ nɛn 'i 'pɪ -a bɛ, 'yian 'tɔ drɛ -dan, -e 'mɛin 'tɔ drɛ -dan "nyian. <sup>2</sup> I 'plɛblɛ 'nɔn 'mɛn, ɛn yian 'pla fɛ pɛɛnɔn 'ta lou, -yee "wean minnɔn nɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ, an 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan -wɛlɛ. <sup>3</sup> 'Belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, -nyrɛn 'nan, min 'e 'i 'tɔ, 'nan 'i 'bɔ 'tɔwli yɪɛ cɪ Bali tɪgɪ 'a, ɛn 'an 'bɔ Zozi Crizi nɛn yian 'pa 'sia bɛ min 'e 'an 'tɔ. <sup>4</sup> 'Mɛin 'tɔ drɛ -dan 'trɛda, ɛn 'nyranman nɛn yia -nɔn 'mɛn 'nan 'an 'pa bɛ, maan 'lɛ sɔɔ. <sup>5</sup> 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, 'an "tɪ, 'yian drɛ -dan 'i "srɔn "nun. Zɪ an cɪ -dan 'i "srɔn "nun 'e 'cɛn, te 'trɛ "ka tian dɪɛ, 'yian drɛ -a 'e 'pa 'ji.

<sup>6</sup> Zɪ i cɪ bɛ, maan -ci 'si minnɔn nɛn i o 'si "va 'trɛdanɔn yɛi ɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ -wɛlɛ. O ya 'yie vɛ -a, ɛn i o -nɔn 'mɛn. O 'ta 'wɔla 'i wei da, <sup>7</sup> ɛn waa -tɔ "mɛn 'nan, fɛ pɛɛnɔn nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, e "sia 'i 'va 'kpagba. <sup>8</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan weinun nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, maan 'vɪ -wɛlɛ ɛn waa 'sia "da. Waa -tɔ 'nan 'wɪ tɪgɪ an 'si 'i 'va, ɛn o yɪ -tɛra "da 'nan yɪɛ 'an 'pa 'sia.

<sup>9</sup> -Wee "wean nɛn an cɪ 'i trɔ 'banan. An 'ka 'i trɔ 'banan 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'lɛ "wean dɪ. 'Pian minnɔn nɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ, -wee "wean nɛn an cɪ 'i trɔ 'banan, kɔɔ o ya 'yie vɛ -a. <sup>10</sup> Minnɔn pɛɛnɔn nɛn o cɪ 'mɛn vɛ -a bɛ, o ya 'yie vɛ -a. ɛn minnɔn nɛn yie vɛ -a bɛ, o ya 'mɛn vɛ -a, -wee "wean nɛn 'an 'tɔ drɛ -dan. <sup>11</sup> An "ta "sia 'trɛda -e 'an 'lɔ 'i 'va nun te o "ya wo 'trɛda 'gʊ. 'An "tɪ "nɛn e ya 'saun bɛ, 'i 'tɔ nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ -yee 'plɛblɛ 'a, 'i yɪɛ 'tɔ o va, 'dʊ -e -kaa fɔ waa -tɔwli "le zɪ 'kɔ cɪ 'yia min -tɔwli "a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>12</sup> Tɔ nɛn te an ya o va 'trɛda bɛ, 'an yɪɛ 'tɔ o va, 'i 'tɔ nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, -yee 'plɛblɛ 'a. Min -tɔwli 'ka 'sanlɛ dɪ, -te yaa 'silɛa min -wɪlɪdɪ "a dɪɛ. -Yɛɛ 'san 'nan -e Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ.

13 Bε nen 'gυε an "ta 'lo 'i 'va, en 'winun 'gυε maan ve tɾeda 'gυ 'nan -e ci "nrandi nen 'an 'lɔ bε, 'e 'kan "nyian -wee 'lɔ 'e 'ciɫadɪ "da "fo. 14 'I wei bε, maan 'vɪ -wɫε, -yee "wεan 'tɾedanɔn 'nandɪ 'sia o man. O 'nandɪ 'sia o man 'nan o 'ka "nyian 'wee vε -a dɪ, "le zɪ an 'ka -wee vε -a dɪε -yee 'wɪ 'zɔ. 15 An 'ka 'i trɔ 'banan 'nan 'i o 'si 'tɾedanɔn yei "dɪ. An ya 'i trɔ 'banan 'pian 'nan, 'i yɪε 'tɔ o va Satan nen e 'wɪ 'wɫɪdɪ "paa 'nyranman -a bε -yee "wεan. 16 O 'ka 'tɾedavε -a dɪ, "le zɪ an 'ka 'tɾedavε -a dɪε -yee 'wɪ 'zɔ. 17 'I 'wɪ tɪgɫɪ -kɔɔn -wɫε -e 'o drε 'yie vε -a "fo. 'Wɪ tɪgɫɪ zɪε 'i wei nen. 18 Zɪ yian 'pa 'sia 'tɾeda bε, -a -tɔwɫɪ "nen "nyian an o 'pa 'sia 'tɾeda. 19 An 'fli -nɔan -e 'an 'ka -wee "wεan, 'dɔ -e 'o drε 'yie vε -a "fo.

20 -Wee "wεan nen an ya 'i trɔ 'banan, en minnun nen o yi -tɛra 'an da o wei -le "wεan bε, an ya 'i trɔ 'banan "nyian -wee 'wɪ man. 21 An ya 'i trɔ 'banan 'nan -e 'o drε min -tɔwɫɪ "a. 'An "tɪ, 'o 'kɔn 'o kɛadɪ 'kɔ man, "le zɪ 'kɔ 'vale 'yɪa, kɔ ya min -tɔwɫɪ "a bε -yee 'wɪ 'zɔ. 'O drε min -tɔwɫɪ "a -e 'tɾedanɔn 'o -tɔ 'nan yie 'an 'pa 'sia. 22 An o drε -dan "le zɪ yian drε -dan bε -yee 'wɪ 'zɔ. An o drε -dan 'nan -e 'o drε min -tɔwɫɪ "a, "le zɪ kɔ cɪ 'yɪa min -tɔwɫɪ "a bε -yee 'wɪ 'zɔ. 23 Kɔ ya waa min -tɔwɫɪ "a, en kɔ ya 'yɪa min -tɔwɫɪ "a 'nan -e 'o drε min -tɔwɫɪ "a 'kpa tɪgɫɪ. 'E drε zɪε -e 'tɾedanɔn 'o -tɔ 'nan, yie 'an 'pa 'sia, en i o ye "yi "le zɪ yian ye "yi "bε -yee 'wɪ 'zɔ.

24 'An "tɪ, minnun pɛɛnɔn nen i o -nɔn 'mɛn bε, an ya "va 'nan 'kɔ 'kan waa fɛnan nen an -kɔan "bε -a -nan. An ya "va 'nan 'o 'mɛn -dan ci yɪ. Yian drε -dan, kɔɔ yian 'yɪ "yi, te yɪ'a tian 'tɾε drɛɛ dɪ. 25 'An "tɪ, i ya tɪgɫɪ. 'Tɾedanɔn 'ka 'i 'tɔa dɪ, 'pian 'an 'bɔ 'mɛin -tɔa. En 'an -srunɔn "o 'tɔ "nyian 'nan yie 'an 'pa 'sia. 26 Zɪ i cɪ bε, maan kɔɔn -wɫε, en maan -kɔɔnman tian -wɫε, 'nan -e 'o cin yɪ

"yi "le zɪ yian ye "yi "bε -yee 'wɪ 'zɔ, te kɔ ya waa min -tɔwɫɪ "a.»

## 18

*Zuif'nɔn 'tanɔn Zozi 'kun*

(Mt 26.47-58; Mk 14.43-50, 53-54; Lk 22.47-54)

1 Zɪ Zozi cɛɛn Bali trɔ 'badɪ man bε, en 'o 'vale 'e -srunɔn 'a, o -kɔ 'yi nen waa laabo Cedrɔn bε -a -sru. Fei -tɔ a fε zɪε -a -nan, -a da nen o -kɔ.

2 Zozi 'lee 'e -srunɔn 'o cin ye 'e 'cɛn fε zɪε -a -nan, -yee "wεan Zudazi nen e "ta -daa Zozi 'nɔnɫe 'e 'nanmannɔn ɫε bε, yaa -nan -tɔa.

3 'Sounja 'pa 'tɔ 'lee minnun nen Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizen 'nɔn o 'pa 'sia bε, Zudazi -trɔa o 'le, en e -kɔ waa fei zɪε -a da. "Wεε vɪnan 'o 'kɔ bε, sɾɔannun a -wɫɔ, -kannɛnnun a -wɫɔ, en -kuli -tan fɛnun a -wɫɔ.

Zɪ o 'bɔla bε, 4 en Zozi 'kɔ o 'ɫε, te e 'wɪ nen e "ta -daa "bɔɫe "man "bε -a -tɔa, en yaa laabɔ -wɫɔ 'nan: «-Tɪ nen -kaa -wεɛman?»

5 O 'nan -yrɛ 'nan: «Nazaretɪ min Zozi nen kɔa -wεɛman.»

En Zozi 'e -wɫε 'nan: «'An 'bɔ nen 'gɔ.»

Zudazi nen e Zozi 'bɔ 'nɔn 'e 'nanmannɔn ɫε bε e ya o yei. 6 Zɪ Zozi -a 'vɪ -wɫε 'nan, 'e 'bɔ nen 'gυε, o -kɔ 'o koda en o tiila 'tra.

7 -A -nan nen Zozi -a laabɔ "nyian -wɫɔ 'nan: «-Tɪ nen kaa -wεɛman?»

En o -yrɛ 'nan: «Nazaretɪ min Zozi nen.»

8 Zozi 'e 'nan -wɫε 'nan: «Maan 'vɪ 'cɛε 'va 'nan 'an 'bɔ nen 'gɔ. -Yee "wεan -te maan nen ka cɪ 'an -wεɛnan bε, ka minnun 'gυε o 'tɔɪ 'o 'kɔ.»

9 Zɪ 'wɪ nen Zozi -a 'vɪ 'e 'cɛn bε 'e 'ɫε sɔɔ zɪε. Yaa 'vɪ 'e 'cɛn 'nan: «Minnun nen i o -nɔn 'mɛn bε, o va min -tɔwɫɪ 'ka 'sanɫe dɪ.»

10 -A -sruzan nen Simɔn Pieri -a bε, sɛn a -yrɔ, yaa 'sɔ 'e 'kɔɫe 'ji, en e Bali -pannɔn 'tazan 'suzan 'tɔ -pɛ "yi "da "trɔɛn cɛɛn. Min zɪε waa laabo Maku.

11 En Zozi 'e Pieri ɫε 'nan: «'I 'yie sɛn wɔ 'e 'kɔɫe 'ji! 'Kulenen nen yra



yidi ci -ji 'gʋɛ, 'an "ti -a 'pla 'mɛn, ma'an ve "man "cɛjɛ di.»

12 'Sounjanun 'lee 'o 'tazan 'lee minnun nɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn o 'pa 'sia bɛ, o Zozi 'kun, waa yri, 13 ɛn o -ku -a 'e tɛdɛ min -tu nɛn waa laabo Ane bɛ -a va. Waa nan "ti laabo Kaifa, -yɛɛ ci lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji Bali -pannɔn 'tazan -a. 14 Kaifa zɪɛ, -yɛɛ 'wɪ tin 'ba "nɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan, -a "yi mlin -e min -tɔwli 'e min pɛɛnɔn 'lɛji -ka wɔ.

*Pieri yɔɔ "da 'nan 'e 'ka Zozi -sruzan 'a di*  
(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

15 Simɔn Pieri 'lee Zozi -sruzan 'tɔ, 'bɛ sɔɔnla Zozi 'bɔ -sru. Zozi -sruzan 'tɔ zɪɛ Bali -pannɔn 'tazan 'bɔ -a -tɔa. -Yee "wɛan -yɛɛ wlala 'o 'vale Zozi 'a Bali -pannɔn 'tazan 'bɔ 'le -klɔn -ji. 16 'Pian Pieri 'e -fɔv bei -klɔn -yɛɛ "nɛn. -A -sruzan 'tɔ bɛ, e 'li 'e da, ɛn e 'wɪ tin 'ba lɔmɔn nɛn 'e yie -tɔa -klɔn 'bɔ -yɛɛ "nɛn "bɛ -yɛɛ.

Tɔɔn, ɛn e -si -nɔn Pieri lɛ, 17 yaa laabu Pieri -lɔ 'nan: «Bii 'gʋɛ, -a -sruzan 'tɔ nɛn "nyian "yie "a?»

ɛn Pieri "e 'nan -yɛɛ 'nan: «An 'ka -a -sruzan 'a di.»

18 Bali -pannɔn 'tazan 'bɔ 'sunɔn 'lee 'sounjanun nɛn -nan bɛ, o 'tɛ 'fɔ "nɛn, ɛn waa si -fɔ trun -taa "le "wɛan. Pieri -tɔ o va, ɛn e 'tɛ "klandi 'sia.

*Bali -pannɔn 'tazan Ane 'wɪ laabu Zozi 'lɔ*

19 Bali -pannɔn 'tazan 'wɪ laabu Zozi 'lɔ. Yaa laabu -yɛɛ -a -sruzan da, ɛn yaa laabu -yee 'wɪ "paadi da.

20 ɛn Zozi "e 'nan -yɛɛ 'nan: «An 'wɪ tin 'ba min pɛɛnɔn yie man, ɛn yi pɛɛnɔn man te an 'wɪ "paaman minnun ji Bali trɔ 'ba 'kɔnnun -ji 'lee Bali -pan 'kɔnnun nɛn Zuif 'nɔn o cin ye -ji bɛ -a -ji. Ma'an 'wɪ 'tɔ dreɛ 'e yɔɔdi di. 21 -Mɛ "le "wɛan i 'wɪ laabo 'an 'lɔ 'wɪ zɪɛ -a da? Min -nun nɛn waan wei 'man bɛ, 'wɪ nɛn maan tin 'ba -wlɛ "bɛ, waa -tɔa. O lɔ nɛn 'i laabu.»

22 Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn Bali -pannɔn 'tazan 'suzan 'tɔ nɛn 'e 'tɔdi Zozi "srɔn "bɛ, e 'pa 'fɔ Zozi yɛɛ, ɛn e 'nan -yɛɛ 'nan: «-Tɛ 'vɪ 'yie 'nan 'i 'wɪ tin 'ba Bali -pannɔn 'tazan lɛ zɪɛ?»

23 ɛn Zozi -a 'vɪ -yɛɛ 'nan: «-Te maan 'vɪ 'wɪdi "bɛ, 'wɪ nɛn maan 'vɪ "va "wɪdi "bɛ, 'i vɪ 'mɛn. ɛn -te ma'an 'wɪ 'wɪdi "vɪɛ dɛ, -mɛ "le "wɛan nɛn i fɛ 'le wo 'an 'ji?»

24 Ane Zozi 'tɔ 'e -yɛɛ, ɛn yaa -nɔn 'nan 'o 'ku -a Kaifa lɛ. -Yɛɛ ci Bali -pannɔn 'tazan -a lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji.

*Pieri yɔɔ "da "nyian 'nanya'a Zozi 'tɔa di*  
(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

25 Tɔ zɪɛ -a wɔ bɛ, te Simɔn Pieri a tian 'e 'tɔdi 'tɛ man 'tɛ "klannan. ɛn waa laabu -yɛɛ 'nan: «Bii 'gʋɛ, -a -sruzan 'tɔ nɛn "nyian "yie "a?»

Simɔn yɔɔ "da, ɛn e 'nan: «An 'ka -a -sruzan 'a di.»

26 Bali -pannɔn 'suzan 'tɔ a fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan. Min nɛn Pieri -a "trɔɛn cɛɛn bɛ, -a dɪ nɛn, e 'nan Pieri lɛ 'nan: «Mɛin 'yɪ 'ka 'vale Zozi 'a fei.»

27 Pieri yɔɔ "da "nyian. 'Nun tɔɔn, ɛn manɛn wɔ.

*O -ku Zozi 'a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'lɛ*  
(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

28 Bodrun puunɔn nɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'si Zozi 'a Kaifa -va, ɛn o -ku -a Rɔm min -kɔnmandan -le -klɔn -ji. Zuif 'nɔn 'ka "o -wɪa "wɔɛ Rɔm min -kɔnmandan -le -klɔn -ji di, "tɔgɔ 'o "tri "tɔ Bali 'lɛ, -e 'o vɪɛ 'o -kɔla Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi da fɛnun -blidi -a di.

29 -Yee "wɛan -kɔnmandan Pilati 'bɔ 'bɛ 'bɔla ɛn e -ku o va. Yaa laabu -wɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn min 'labɛ yaa dre, ɛn ka 'wɪ -tɔa "man?»

30 ɛn o 'nan Pilati lɛ 'nan: «"Te 'wɪ 'wɪdi "dɛzan "cɛɛ dɛ, "te kɔa 'talɛ -a 'i 'va 'gʋ di.»

31 ɛn Pilati -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'bɔ, 'ka 'ku -a -e 'ka -yee 'wɪ tin 'ba "le zɪ 'cɛɛ -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.»

ɛn Zuif 'nɔn "o 'nan -yɛɛ 'nan: «'Ka -a -si -nɔn lɛ 'kɔɛ 'nan 'ku min -tɛ

di.» <sup>32</sup> Zi 'wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ 'e 'cɛn 'yee -kadɪ da bɛ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ.

<sup>33</sup> Tɔɔn ɛn Pilati 'li 'e da 'yee -klɔn -ji. E Zozi laabu, ɛn yaa laabu -yrɔ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn 'yia?»

<sup>34</sup> ɛn Zozi -a laabu -yrɔ 'nan: «'I 'bɔ, yɪɛ 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'i 'bɔ 'a, -baa minnun 'bɛ 'vɪ ɛn 'i "man?»

<sup>35</sup> Pilati 'e -yrɛ 'nan: «Zuif min nɛn maan? 'I 'bɔ flannɔn 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'bɛ 'i 'nɔn 'nan 'meɪn 'tɛ. -Mɛ "nɛn yia drɛ?»

<sup>36</sup> ɛn Zozi 'e 'nan: «'Trɛda min-nun 'cɛɛ 'an 'tɔ mingɔnnɛn -a di. "Te -wɛɛ 'an 'tɔ mingɔnnɛn -a bɛ, "te 'an 'sunɔn 'an 'ta kuli -tan, -e minnun 'o vilɛ 'waan 'nɔn Zuif 'nɔn 'tanɔn lɛ di. 'Trɛ 'gʋɛ -a da minnun 'cɛɛ 'an 'tɔ mingɔnnɛn -a di.»

<sup>37</sup> ɛn Pilati -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Yɪoo, mingɔnnɛn nɛn 'yia?»

Zozi 'e 'nan: «-Inyan, -a 'bɔ nɛn i "sia -a vɪnan bɛ an ya -a. An -ta 'trɛda 'nan -e 'an 'wɪ tɪgɪ vɪ minnun lɛ. -Yee "wɛan waan 'ya, minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ tɪgɪ -tɔa "bɛ, 'o "trɔɛn -tɔa 'an wei lɛ.»

<sup>38</sup> Pilati -a laabu -yrɔ 'nan: «-Mɛ "nɛn 'wɪ tɪgɪ 'a?»

Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ -a laabu bɛ, e 'bɔla, ɛn e -kʋ "nyian Zuif 'nɔn 'va. ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «Ma'an 'wɪ 'tʋ yɪɛ min 'gʋɛ -a man, -e min 'e 'ka -a 'wɪ 'ji di. <sup>39</sup> 'Pian 'wɪ nɛn -cɛɛ dra 'e 'cɛn bɛ, 'bɛ cɪ 'nan -te Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi 'bɔ bɛ, an "sia -pʋ 'kɔnzɔn 'tʋ man. -Yee "wɛan maan laabo 'ka 'lɔ 'nan, ka ya 'va 'nan 'an 'si Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn man?»

<sup>40</sup> Tɔɔn, ɛn o pɛɛnɔn -paandi 'sia 'e cɪn va. Waa ve 'nan: «-Cɛjɛ oo! -Cɛjɛ oo! Te 'i 'si min 'labɛ 'bɛ man di oo! Barabazi man nɛn 'i 'si o!» Barabazi 'bɔ zɪɛ, min nɛn e min -tɛ bɛ -nyrɛn.

### 19

<sup>1</sup> ɛn Pilati 'e 'nan 'sounjanun lɛ 'nan 'o Zozi 'kun, -e 'o -sɔn -ngble -a. <sup>2</sup> 'Sounjanun 'bɔ lei 'tan, ɛn waa 'wɔ -a -wulo -man "le -yee mingɔnnɛn

kle 'zʋ. O mingɔnnɛn -tralɛ 'tɛndɛn 'tʋ 'si, ɛn waa 'wɔ "da. <sup>3</sup> O -pli "man -a "srɔn te waa ve -yrɛ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn, 'tʋ 'tɔ bɔ», -e 'o 'pa 'fɔ -a yra.

<sup>4</sup> Pilati 'bɔla 'nyian, ɛn e 'nan Zuif 'nɔn lɛ 'nan: «An "ta -a bɔala 'cɛɛ bei -e 'ka -tɔ 'nan ma'an 'wɪ 'tʋ yɪɛ "man -e 'e 'ka -a 'wɪ 'ji di.» <sup>5</sup> ɛn Zozi 'bɔla te lei kle "a -a -wulo -man, ɛn mingɔnnɛn -tralɛ a "da. -A -nan nɛn, Pilati 'e 'nan -wɛɛ 'nan: «'Cɛɛ min bɛ, -nyrɛn "bɛ.»

<sup>6</sup> Zɪ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee o 'sunɔn -a 'yɪ bɛ, ɛn o -paandi 'sia. Waa ve 'nan: «'I -peɪn yɪba "plan da! 'I -peɪn yɪba "plan da!»

ɛn Pilati 'e -wɛɛ 'nan: «'Ka 'si, -e 'ka -peɪn yɪba "plan da 'ka 'bɔ 'a! Kɔɔ ma'an 'wɪ 'tʋ yɪɛ "man -e 'e 'ka -a 'wɪ 'ji di.»

<sup>7</sup> Zuif 'nɔn 'o 'nan -yrɛ 'nan: «'Kʋɛ -peɪ -tɔ 'wɪ 'tʋ a. 'Kʋɛ -peɪ -tɔ wɪ zɪɛ -a pɛ -ji nɛn waa -tea, kɔɔ e 'nan Bali -pɪ nɛn 'yaa.»

<sup>8</sup> Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn -yee "klandɪ 'pa "da. <sup>9</sup> Pilati wɪa "nyian 'yee -klɔn -ji, ɛn yaa laabu Zozi 'lɔ 'nan: «'I "sia nyin?» 'Pian Zozi 'ka 'wɪ 'tʋ 'silɛ "da "di. <sup>10</sup> ɛn Pilati 'e -yrɛ "mɛn 'nan: «'An 'bɔ 'lɛ nɛn yɪ'a 'wɪ 'tʋ sia "da "dʋʋ? Yɪ'a tɔa 'nan -a -si a 'an 'lɔ -e 'an 'si 'i man dʋʋ, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ di -e 'meɪn -peɪn yɪba "plan da dʋʋ?»

<sup>11</sup> Zozi 'e 'nan -yrɛ 'nan: «Yɪ'a 'kɔlaman fɛ -tʋ drɛdɪ -a 'mɛn, te Bali "cɛɛ -si -nɔn di, -yee "wɛan min nɛn yaan 'nɔn 'yɪɛ bɛ, -yee 'wɪ 'wɪldɪ 'bɛ cɪ -dan.»

<sup>12</sup> Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn yaa -wɛɛdɪ 'sia 'nan 'e "sia Zozi man. 'Pian te Zuif 'nɔn -paanman 'nan: «-Te 'i 'si "man "bɛ, te 'i 'ka Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnɛn tazan Seza bee -a di. Kɔɔ min nɛn e 'fli drɛ mingɔnnɛn -a bɛ, te -a peɪ a 'e 'padɪ "man.»

<sup>13</sup> Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ 'bɛ 'man 'nyian bɛ, ɛn e 'nan 'o Zozi bɔla bei. Tɔɔn ɛn Pilati 'bɔ -nyran 'yee tin 'ba peɪn -da. Fɛ zɪɛ -a -nan a 'e wluandɪ, waa drɛ -kɔɛ -a "le lazo nɛn waa -fɔ. Waa laabo Ebre wei -ji «Gabata». <sup>14</sup> Te

yidε 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ, ɛn Zuif 'nɔn a 'wee 'si nɔnba -ji "fɛdi man drɛnan.

-A -nan nɛn Pilati 'e 'nan Zuif 'nɔn 'tanɔn lɛ 'nan: «'Cee mingɔnnɛn 'bɔ nɛn bɛ.»

<sup>15</sup> ɛn o -paandɪ 'sia 'nan: «'O -tɛ, 'o -tɛ! 'I -pɛin yiba "plan da!»

ɛn Pilati -a laabv -wɔ 'nan: «'An 'cee mingɔnnɛn -pɛin yiba "plan da?»

Tɔɔn ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Kvɛ mingɔnnɛn a -tɔwli "cɛ, waa laabo mingɔnnɛn Seza.»

<sup>16</sup> 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn Pilati 'e 'pɛ 'si Zozi da, ɛn yaa -pɛindɪ yiba "plan da -si -nɔn.

*Zozi -pɛinnan yiba "plan da*

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

'Sounjanun -kv Zozi 'a. <sup>17</sup> Zozi 'bɔ 'bɛ 'yee yiba "plan 'sia, ɛn o -kv -a fɛnan nɛn waa laabo min -wulo klo bɛ -a -nan. Waa ve Ebre wei -ji «Golgota». <sup>18</sup> Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn waa pɛin yiba "plan da. O min -tv pɛin yiba "plan da -a -pɛ 'yi "da, ɛn o min -tv pɛin "nyian yiba "plan da -a -pɛ bɔ da.

<sup>19</sup> Pilati 'e 'nan 'o yiba 'fɔnɛn da 'crɛn -tɛ, -e 'o 'pa Zozi 'le yiba "plan ta lou. Waa 'crɛn -tɛ "da 'nan:

«Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn, Nazaretɪ min Zozi.»

<sup>20</sup> 'Wɪ 'bɔ a 'e 'crɛn -tɛdɪ Ebre wei -ji, ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Latɛn wei -ji, ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian Grɛk wei -ji. Zuif 'nɔn "kaga 'wɪ zɪɛ -a ta 'vɪ, kɔɔ fɛnan nɛn o Zozi pɛin yiba "plan da bɛ, e ya 'fla "srɔn "kogo.

<sup>21</sup> ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'kv -a vilɛ Pilati lɛ 'nan: «Te 'e 'kɔn 'e 'crɛn -tɛdɪ Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn dɪ! 'Pian 'i crɛn -tɛ 'nan, e 'nan 'e ya Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a!»

<sup>22</sup> Pilati -a 'vɪ -wɛ 'nan: «'Wɪ nɛn maan crɛn -tɛ bɛ, ma'an "nyian -a limlan dɪ.»

<sup>23</sup> Zɪ 'sounjanun cɛɛn Zozi -pɛindɪ man yiba "plan da bɛ, ɛn o sɔnɔn nɛn waa 'sv "da "bɛ, waa 'pla sinjɛn, ɛn waa 'sia 'tudv. -Yee sɔ -gblɔ -tv nɛn wɛɛ pɛɛ 'tɔwli "plɔun bɛ, wɛɛ 'si,

<sup>24</sup> ɛn waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «Te -kaa 'fɔv bɔv dɪ, 'pian -kaa 'lein 'wɛ tuɔla, -e min nɛn e -tria "da "bɛ, 'o -nɔn -yrɛ.»

Zɪ Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ 'e 'cɛn bɛ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«'O 'mɛn sɔ pli 'o cin yei,

ɛn o 'mɛn sɔ -gblɔ 'si

'lein 'wɛ 'tuɔladɪ da.»

'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'sounjanun -a drɛ.

<sup>25</sup> Tv zɪɛ -a wlu bɛ, te yiba "plan nɛn o Zozi pɛin "da "bɛ, lumɔn sinjɛn a 'o 'tɔdɪ "wlu. Zozi 'bɔ "bɔ 'lee Zozi "bɔ "blu 'lee Klopa nan Mari 'lee Madala lɪ Mari. <sup>26</sup> Zɪ Zozi 'e "bɔ 'yɪ, te 'e -sruzan nɛn yaa ye "yi "bɛ -a ye 'e 'tɔdɪ 'e "bɔ "srɔn "bɛ, ɛn e 'nan 'e "bɔ "lɛ 'nan: «'I 'pɪ nɛn bɛ o.» <sup>27</sup> ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -sruzan zɪɛ -yrɛ 'nan: «'I "bɔ "nɛn bɛ o.» 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ bɛ, -a da nɛn -a -sruzan -a drɛ, 'e yiɛ 'tɔ -a "bɔ 'va.

*Zozi 'kanan*

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Lk 23.44-49)

<sup>28</sup> Zozi -a -tɔ 'nan 'e 'wɪ pɛɛnɔn 'lɛ sɔɔ, ɛn e 'nan "mɛn 'nan: «'Yi dra 'an -tɛa.» Zɪ 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. <sup>29</sup> -Wɛn 'wɛ nɛn e -fɔla -trillii bɛ, -a -pɔ -tv a 'sounjanun 'bɔ 'lɔ -wee mlinvɛ -a. ɛn o sɔ -tv 'si, waa 'fɔ -wɛn zɪɛ -a, waa yrɪ -cɛan "nɛn, ɛn waa -tɔ -a 'lɛbo "nɛn. <sup>30</sup> Zɪ Zozi cɛɛn -a flɔndɪ man "ji "bɛ, ɛn e 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn 'e 'lɛ sɔɔ "mɛn.» -A -nan nɛn 'e 'wulo -fɔ 'e 'wlu, ɛn 'e yiɛ 'lɛ 'wɔ.

<sup>31</sup> Yaa yi da nɛn, ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'kv Pilati trɔ 'balɛ 'nan min -nɔn nɛn o o -pɛin yiba "plan da bɛ, o o cɛin "yee -e 'o o 'si 'nan. Waa drɛ zɪɛ, kɔɔ -te tv cɛɛn bɛ, -wee 'flinla "yi nɛn, ɛn o 'ka "vale min -kadɪ 'e 'fɔ 'e 'padɪ yiba "plan da dɪ.

<sup>32</sup> Pilati 'sounjanun 'pa 'sia 'nan 'o 'kv -a drɛ. Zɪ 'o 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn min "fli "nɛn o o pɛin Zozi "srɔn "bɛ, waa -tv cɛin "fli yee, ɛn waa -tv cɛin "fli yee. <sup>33</sup> O 'bɔ Zozi da, ɛn waa 'yɪ 'nan e ya 'e 'kadɪ -yee "wɛan wa'a cɛin "yeelɛ dɪ. <sup>34</sup> 'Pian 'sounja min -tv Zozi 'fɔn 'e 'sɛan da 'yee -tin -a. 'Nun tɔɔn 'yi -sran, ɛn nɪn -sran.

<sup>35</sup> Min 'bɔ nɛn e 'wɪ 'gʊɛ -a -nan 'yɪ bɛ, -a san 'bɛ 'vɪ. Yaa 'vɪ 'nan -e 'ka 'bɔ 'nyian 'ka yɪ -tɛra "da. 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ 'gʊɛ, 'wɪ 'kpa nɛn, ɛn -a 'bɔ 'e -tɔa 'nan e ya 'wɪ 'kpa -a.

<sup>36</sup> 'Wɪnʊn 'bɔ zɪɛ e drɛ 'nan -e Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-A 'wɛɛ -tuwɪ 'ka 'wia dɪ.»

<sup>37</sup> ɛn e ya 'nyian 'e 'crɛn -tɛdɪ fɛ pee -nan 'nan:

«Min nɛn waa 'fɔn bɛ,

-a lɛ nɛn min pɛɛnɔn yɪɛ 'e 'fʊ.»

### *Zozi wɔnan*

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

<sup>38</sup> Min -tʊ nɛn waa laabo Zozɛfʊ bɛ, e 'sia Arimate, Zozi -sruzan nɛn. 'Pian 'e "kɫanman Zuif 'nɔn 'tanɔn 'lɔ 'lɛ "wɛan, e ya -a -sru 'e yɔɔdɪ. Zozɛfʊ -si trʊ 'ba Pilati -lɔ 'nan 'e Zozi pa -nɔn 'yrɛ -e 'e wɔ. Pilati -a -si -nɔn -yrɛ, ɛn e -kʊ Zozi 'kadɪ 'bɔ 'silɛa. <sup>39</sup> Nikodem nɛn yɪ -tʊ da e -kʊ Zozi 'va -pei -man bɛ, "e "ta wɔ 'nyian 'e 'lɔ lɛ 'yɪlɛ nɛn waa wo min pa man bɛ -a. 'Yɪlɛ zɪɛ, e ya 'e baadɪ mire 'lee aloɛ -a, ɛn -a kilo a -fuba yaaga. <sup>40</sup> 'O 'vale Zozɛfʊ -a, -wɛɛ Zozi pa yɪ. 'O 'yɪlɛ -sɛn sɔ ji ɛn waa drɛ 'a. Zɪ Zuif 'nɔn 'wee pa dra zɪɛ -e 'o wɔ.

<sup>41</sup> Fɛnan 'bɔ nɛn o Zozi pɛɪn yɪba "plan da bɛ, fei -tʊ a -a "srɔn. Fei zɪɛ -a da bɛ, min -yrɛ nɛn waa cɛɛn -kɔlɛ -ji bɛ -a -tʊ a -nan. -Yrɛ zɪɛ wa'a tian min wɔlɛ "ji "dɪ. <sup>42</sup> -A 'bɔ 'ji nɛn o Zozi 'wɔ. Zuif 'nɔn 'lɛ 'flinla "yɪ a -tanɔn bɔdɪ -a, ɛn -yrɛ 'bɔ a "nyian -kogo -yɛɛ "wɛan -a ji nɛn o Zozi 'wɔ.

## 20

### *Zozi wɫuan -kanɔn 'va*

(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

<sup>1</sup> 'Mɔnnɛn yɪ da, bodrun puunɔn, te klunglun 'nɛn a tian, ɛn Madala lɪ Mari -kʊ Zozi -yrɛ da. -Kɔlɛ nɛn o -yrɛ 'bɔ 'lɛ 'wɔ 'a bɛ, yaa 'yɪ 'e 'sidɪ "nɛn. <sup>2</sup> Mari 'lɪ 'e da flɔn -a, ɛn e -kʊ e 'bɔ Simɔn Piɛri 'lee Zozi -sruzan 'tʊ nɛn Zozi -a ye "yɪ" bɛ o man, ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «O Minsan pa 'si 'yrɛ

-ji, ɛn fɛnan nɛn o kʊ -a bɛ kʊ'a tɔa dɪ.»

<sup>3</sup> Piɛri 'lee Zozi -sruzan zɪɛ o 'bɔla ɛn o -kʊ -yrɛ da. <sup>4</sup> 'O "flinɔn 'ko flɔn -a, 'pian min -tʊ bɛ, e flɔn bli e mlin Simɔn Piɛri da. -Yɛɛ 'bɔla -yrɛ da 'e 'flin. <sup>5</sup> 'Pian ya'a -wɫalɛ -nan nun dɪ, e 'kunnan ɛn 'e yɪɛ 'tɔ -yrɛ 'bɔ 'ji. Sɔnun nɛn waa 'pa Zozi man bɛ yaa 'yɪ. <sup>6</sup> Simɔn Piɛri 'bɔla -yɛɛ -sru, ɛn "bɛ wɫa 'wɔ 'yrɛ 'bɔ 'ji nun. E sɔnun nɛn waa 'pa Zozi man bɛ -a 'yɪ 'e -srandɪ. <sup>7</sup> Sɔ nɛn waa -tɔ Zozi 'wulo -man bɛ, yɛɛ 'yɪ 'e -srandɪ 'e 'tɔ, te e ya 'e plɪndɪ. <sup>8</sup> ɛn Zozi -sruzan nɛn e 'bɔla paan 'e tɛdɛ bɛ, "e wɫa 'wɔ "nyian -yrɛ 'bɔ 'ji nun. Zɪ yaa -nan 'yɪ bɛ, ɛn e yɪ -tɛra "da 'nan Zozi wɫuan -kanɔn 'va. <sup>9</sup> Tʊ zɪɛ -a wɫu bɛ, te 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: Zozi -kaa -e 'e 'wɫuan -kanɔn 'va bɛ, -a -srunɔn 'ka tian -a -ci manlɛ dɪ. <sup>10</sup> Zozi -srunɔn "fli "bɛ, o 'lɪ 'o da 'wee vɛ -nan.

### *Zozi 'e 'fli kɔɔn Madala lɪ Mari lɛ* (Mt 28.9-10; Mk 16.9-11)

<sup>11</sup> ɛn Mari "e fʊv 'e 'tɔdɪ -yrɛ 'bɔ "srɔn, te e -wua. E ya -wuɔnan ɛn e 'kunnan 'e yɪɛ 'tɔ -yrɛ -ji nun. <sup>12</sup> ɛn e Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o "fli 'yɪ 'o 'ta lɛ sɔ 'fʊvu 'a fɛnan nɛn o Zozi pa 'pla bɛ -a -nan. -A -tʊ a 'e -nyrandɪ -a -wulo -man zɪa, ɛn -a -tʊ a 'e -nyrandɪ -a cɛɪn -man zɪa.

<sup>13</sup> Bali -le 'pasianɔn -a laabʊ lɪ zɪɛ -yrɔ 'nan: «-Mɛ "lɛ "wɛan nɛn i ya -wuɔnan?»

ɛn lɪ bɛ e -wɫɛ 'nan: «Minnun 'an 'san pa 'si 'yrɛ -ji, ɛn fɛnan nɛn waa 'pla bɛ ma'an tɔa dɪ, -yɛɛ "wɛan an ya -wuɔnan.»

<sup>14</sup> E 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ, "yɛɛ vɪnan 'e man lɪla, te e min -tʊ ye 'e 'tɔdɪ. Min zɪɛ Zozi nɛn, 'pian ya'a -tɔlɛ 'nan Zozi nɛn dɪ.

<sup>15</sup> ɛn Zozi 'bɔ -a laabʊ -yrɔ 'nan: «-Mɛ "lɛ "wɛan nɛn i ya -wuɔnan? -Tɪ nɛn yɪa -wɛɛman?»

Mari -a nrɔn 'e 'ji 'nan min nɛn e 'nyranman "paa fei 'bɔ da bɛ -nyrɛn. ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'An 'san,

-te yie 'si 'yre -ji be, fenan nen yia 'pla be, 'i vi 'men -e 'an 'ku -a 'sia.»

<sup>16</sup> En Zozi -a laabo: «Mari!»

Mari 'e man lila, en yaa 'vi -yre Ebre wei -ji 'nan: «Rabuni!» -A -ci nen 'nan Bali -le 'wi "paazan.

<sup>17</sup> Zozi "e -yre 'nan: «Te 'i kle 'an man di! Ma'an tian 'kole 'an "ti 'va di. I 'ku -a vi 'an "bunun le 'nan: «An "ta -ko 'an "ti 'va, e ya 'ka "ti "a. An "ta -ko 'men Bali va, e ya 'cee Bali -a.» »

<sup>18</sup> En Madala li Mari -ku -a vile Zozi -srunon le. Yaa 'vi -wle 'nan 'e Minsan 'yi, en e 'wi nen Zozi -a 'vi -yre "be, -a tin 'ba -wle.

*Zozi 'e 'fli koon 'e -srunon le*

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

<sup>19</sup> Monnen yi 'bo 'lein zie -a funninmlan, en Zozi -srunon 'o cin 'yi 'kon 'tu -ji. 'Kon zie waa -fo -ji, o ya "klannan Zuif 'non 'tanon 'lo 'le "wean. 'Nun toun, en Zozi 'bola o va, e -to o yei, en e -wle 'nan: «Bali 'e 'fodi -trou -non 'cee!» <sup>20</sup> E 'wi zie -a 'vi, en 'e -pelanun koon -wle 'lee 'e 'sean da. Zi o Minsan 'yi be, o 'ci nran.

<sup>21</sup> En Zozi -a 'vi "nyian -wle 'nan: «Bali 'e 'fodi -trou -non 'cee! Zi 'an "ti 'an 'pa 'sia be, -a da nen 'an 'bo "nyian "an 'ka "paa -sia.» <sup>22</sup> E ceen 'wi zie -a vidu man, toun en 'e 'le fulo feen o man, en yaa 'vi -wle 'nan: «Bali lei 'saun nen be, e ya 'cee ve -a, 'ka 'si. <sup>23</sup> Minnun nen o 'wi 'wli di dre, en kaa 'vi 'nan -wee 'wi 'wli di fui be, te Bali -wee 'wi 'wli di fui. En -te ka'a -wee 'wi 'wli di "fuile die, Bali 'ka -wee 'wi 'wli di 'fuiman di.»

*Zozi 'e 'fli koon Toma le*

<sup>24</sup> Tu zie -a wlu be, -a -sruzan 'tu nen waa laabo Toma be, te e 'ka 'nan di. Waa laabo "nyian "flen. <sup>25</sup> Zi e -ta be, en Zozi -srunon -mienun -a 'vi -yre 'nan: «Ku Minsan 'yi.»

En e 'nan -wle 'nan: «-Te ma'an tian -a -pe nen waa pein be -a "pa 'ji yle die, ma'an yi 'teala "da 'mlonmlon di. 'An 'pe 'wle -teala -a "pa 'ji, en 'an 'pe "paa -a 'sean 'ji 'vaa,

en an yi -teala 'wi nen kaa 'vi 'gve -a da.»

<sup>26</sup> Yi 'sora "be -sru, Zozi -srunon a 'o cin yidi "nyian 'kuin, te Toma a 'sien o va. 'Kon 'bo -kpeinnun a 'e 'fodi -ji, 'nun toun en Zozi bola o va, e -to o yei en e 'nan -wle 'nan: «Bali 'e 'fodi -trou -non 'cee.» <sup>27</sup> En Zozi -a 'vi Toma le 'nan: «'An -pelanun nen 'gve, 'i -pli 'i -pe 'wle 'a 'gve, en 'i 'pe 'pa "nyian 'an 'sean 'ji. 'I yi -tera "da, te 'i 'ci -fo "nyian di.»

<sup>28</sup> Toma "e -yre 'nan: «Yie ci 'an 'san -a, en yie ci 'men Bali -a.»

<sup>29</sup> En Zozi -a 'vi -yre "men 'nan: «Yian 'yi, -yee "wean nen i yi -tera 'an da. Minnun nen o yi -teala 'an da te wa'a 'an yile die, Bali -le -fea a o man.»

*-Me "le "wean nen o 'fluba 'gve -a cren -te?*

<sup>30</sup> Zozi 'lebo "fo wi "kaga dre 'e -srunon yie man, te 'be 'ka 'e 'cren -tedi 'fluba 'gve -a -ji di. <sup>31</sup> 'Pian 'winun nen 'gve, wee 'cren -te 'nan -e 'ka yi -tera "da 'nan min nen Bali -a 'si "va, en e ya Bali -pi -a be Zozi nen. -Te ka yi -tera Zozi da be, 'belidi nen ya'a 'nyaan die, e dra 'cee ve -a.

## 21

*Zozi 'e 'fli koon 'e -srunon 'saravli "le*

<sup>1</sup> "Be -sru en Zozi 'e 'fli koon 'e -srunon le "nyian 'yi nen waa laabo Tiberia be -a man. Zi 'e 'fli koon -wle "be, -a -nan wi nen 'gve. <sup>2</sup> Yi -tu da te -a -srunon a 'o cin yidi. Simon Pieri, 'lee Toma nen waa laabo "nyian "flen be, 'lee Natanael nen 'e "sia 'fla nen waa laabo Kanan be -a da Galile 'leglon 'ji be, 'lee Zebede -pinun 'lee Zozi -srunon "fli "pee 'be ci. <sup>3</sup> En Simon Pieri -a 'vi -wle 'nan: «An "ta -ko po -tele.» O 'nan -yre 'nan: «'Ku 'bo "nyian, "ku -koo 'i -sru.» O -ku, en o -fo -klv -ji. -Pei zie -a man be, wa'a po -tele 'mlonmlon di.

<sup>4</sup> Tu "e vnan 'e 'cen bodrun, te Zozi a 'e 'todi 'yi 'plo da. 'Pian Zozi -srunon 'ka -a -tole "le Zozi nen di.

5 En Zozi -a laabu -wɔ 'nan: «-Gobonun, ka pɔ "tiennɛn 'yi?»

O 'nan -yre 'nan: «-Cɛjɛ, ku'a -vɛ -tɛɛ dɪ.»

6 En Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «'Ka 'cee "se 'wɛɛn -klɔ 'bɔ -pɛ "yi "da zia, pɔ -sɛan "ji.» Waa drɛla "da, ɛn pɔ "kaga "sɛn -wee "se "ji, -yee "wɛan wa'a -kɔlale "nyian "se zɪɛ -a -klandɪ -a dɪ.

7 -A -nan nɛn Zozi -sruzan 'tɔ nɛn Zozi -a ye "yi "bɛ, e 'nan Pɪɛri lɛ 'nan: «Minsan nɛn!» Zɪ Simɔn Pɪɛri -a 'man 'nan Minsan nɛn bɛ, ɛn e 'yee sɔ nɛn yaa wɔ sɔ ta lou "bɛ -a 'sia, yaa 'wɔ 'e man, ɛn e -fɔ 'yi 'va 'nan -e 'e 'ku 'yi 'plo man. E sɔ zɪɛ -a 'sɔ 'e man 'nyranman 'padɪ -le "wɛan.

8 Zozi -srunɔn -mienun bɛ, "o "ta 'wɔla 'klɔ -ji, te o -taa "se "nɛn 'e fadɪ pɔ -a bɛ -a -klandɪ -a 'o -sru. Fɛnan nɛn o 'si bɛ, -a -nan bɔa -mɛnlɛ -fuba 'soolu. 9 Zɪ o sɔɔnla 'klɔ -ji bɛ, ɛn o 'tɛ 'yi 'e 'sɔndɪ, te pɔ a "da 'e 'padɪ, ɛn 'kpɔun a -a "srɔn.

10 En Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «Pɔ nɛn kaa -tɛ bɛ, 'ka 'ta -a -mie -a.»

11 Simɔn Pɪɛri -fɔ -klɔ -ji, ɛn e "se "nɛn 'e fadɪ pɔ -dandan -a bɛ -a klan 'yi 'plo man. Pɔ a "se 'bɔ 'ji "kaga, -a -yaa tɔ -fuba 'soolu 'wɛɛ yaaga bɔa, 'pian ya'a 'fɔɪ bɔlɛ dɪ.

12 En Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «'Ka 'ta fɛnɔn -blɪ!» -A -srunɔn 'bɔ 'tɔ 'ka -kɔlale -a laabɔdɪ -a -yrɔɔ 'nan -tɪ nɛn dɪ. Kɔɔ o pɛɛnɔn -a -tɔ 'nan Minsan 'bɔ nɛn. 13 Zozi pli o "srɔn, e 'kpɔun 'sia, yaa pli o man, ɛn e pɔ 'sia, yaa pli o man.

14 Zozi 'fli -kɔɔndɪ 'e -srunɔn lɛ te 'e wɔlan -kanɔn 'va bɛ, -a 'pa yaagazan nɛn zɪɛ.

*Zozi 'wɪ tin 'ba Pɪɛri lɛ*

15 Zɪ o cɛɛn fɛnɔn -blɪdɪ man bɛ, ɛn Zozi -a laabu Simɔn Pɪɛri -lɔ 'nan: «Zan -pɪ Simɔn, yian ye "yi e "mlian 'i bɔɛnɔn 'gɔɛ -wee 'an yɪdɪ "yi "da?»

Simɔn "e -yre 'nan: «-Inyan, Minsan, yia -tɔa 'nan mɛin ye "yi.»

En Zozi "e -yre 'nan: «'I yɪɛ 'tɔ 'mɛn 'bla 'nɛnnun va!»

16 Zozi -a 'pa "flizan laabu -yrɔ. E 'nan: «Zan -pɪ Simɔn, yian ye "yi?»

Pɪɛri "e -yre 'nan: «-Inyan, Minsan, yia -tɔa 'nan mɛin ye "yi.»

En Zozi "e -yre 'nan: «'I yɪɛ 'tɔ 'mɛn 'blanun va!»

17 Zozi -a 'pa yaagazan laabu "nyian -yrɔ. E 'nan: «Zan -pɪ Simɔn, yian ye "yi?»

En Pɪɛri ta drɛ 'trɔdrɔ, kɔɔ e 'wɪ -tɔwɪ laabu -yrɔ 'e cin -sru 'e 'pa -a yaaga. En Pɪɛri -a 'vɪ -yre 'nan: «Minsan, i 'wɪ pɛɛnɔn tɔa. Yia -tɔa 'nan mɛin ye "yi.»

En Zozi -a 'vɪ -yre 'nan: «'I yɪɛ 'tɔ 'mɛn 'blanun va! 18 Maan ve yɪɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan: Tɔ nɛn te i ya "wɛnnɔn bɛ, yɪɛ 'i -tɪɛn -tɔa 'i 'bɔ 'a -e 'i 'ku fɛnan nɛn i cɪ "va "bɛ -a -nan. 'Pian tɔ nɛn i dra cɛjɛ bɛ, min pee 'bɛ 'i -yrɪman -e 'e 'ku 'yia fɛnan nɛn i 'ka "va "dɪɛ -a -nan.»

19 Zɪ Pɪɛri -taa "kalɛ -e 'e Bali 'tɔ drɛ -dan bɛ, -a da -kɔnnɛn "nɛn Zozi -a -fɔ. E cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vidɪ man, ɛn e 'nan Pɪɛri lɛ 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru!»

20 Pɪɛri 'e 'man 'lila, ɛn 'e yɪɛ 'tɔ 'o -sru, te e Zozi -sruzan nɛn Zozi -a ye "yi 'kpa bɛ -a ye. -A -sruzan zɪɛ, -yɛɛ tɛɛn yɪ -tɔ da Zozi 'pɛ -ji, te o ya fɛnɔn -blɪnan, ɛn yaa laabu -yrɔ 'nan: «Minsan, -tɛ "ta 'i -nɔan 'i 'nanmannɔn lɛ?» 21 Zɪ Pɪɛri -a 'yɪ bɛ, ɛn yaa laabu Zozi 'lɔ 'nan: «Minsan, min 'labɛ "nun, -mɛ "wɪ 'bɛ bɔa -yee "man?»

22 En Zozi -a 'vɪ -yre 'nan: «-Te an ya "va 'nan 'e 'fɔ -trilii -e 'an 'tadɪ 'e bɔ bɛ, 'yie 'wɪ 'tɔ 'ka 'ji dɪ. 'I 'bɔ, 'i -sɔɔnla 'an -sru.»

23 "Wɪ zɪɛ e fuila "man "bɔunɔn yɛi 'nan Zozi -sruzan zɪɛ, ya'a 'li 'kaa 'mlɔnmlɔn dɪ. 'Pian Zozi 'ka -a vɪɛ Pɪɛri lɛ 'nan ya'a 'kaa dɪ. Zozi "e 'vɪ 'nan: «-Te an ya "va 'nan 'e 'fɔ -nan -trilii -e 'an 'tadɪ 'e bɔ bɛ, 'yie 'wɪ 'tɔ 'ka 'ji dɪ.»

24 Zozi -sruzan zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'wɪnɔn 'gɔɛ -a -nan yizan -a, ɛn -yɛɛ cɛɛn -tɛ. Kɔa -tɔa 'nan 'wɪnɔn nɛn yaa 'vɪ bɛ 'wɪ 'kpa nɛn.

25 Zozi 'wɪ "kaga "pee drɛ "nyian. -Te waa pɛɛnɔn 'cɛɛn -tɛ paan bɛ, 'an

'ci 'nrɔnman 'nan -a 'flubanun 'bɔ  
'ka 'sɔa 'trɛ 'gɔɛ -a da 'fo 'di.

## Zozi Crizi -le 'pasianon DREWĪ (Actes)

*Zozi 'li 'e da Bali va*

<sup>1</sup>Tu Teofil,

'men 'fluba tede -ji be, Zozi 'le 'wĭ nĕn yaa dre 'lee yaa paa minnun ji be, maan cren -tedĭ 'sia 'e pou sianan 'trilii, <sup>2</sup>en e 'bɔ yi nĕn Bali -a 'si be -a. Te e 'ta -ko laji be, -yee 'wĭ nĕn 'kɔ 'o 'ta wɔla "da "be, yaa paa 'yee 'pasianon nĕn, e o 'si "va "be, o ji Bali lei 'saun -le 'pleble 'a. <sup>3</sup>Zĭ -yee yra yĭdĭ tu -nyan be, o lĕ nĕn 'e 'fli kɔon 'e 'pa -a "kaga. Yaa -ci kɔon -wle 'nan, 'e yie a "man. 'E 'fli kɔon -wle yi -fuba sinjen wlu te e Bali -le mingonnen -blidi 'wĭ ve -wle.

<sup>4</sup>Yi -tu da te Zozi a o yei "be, en e 'nan -wle 'nan: «Te 'ka 'si Zeruzalem dĭ! Bali lei 'saun nĕn maan 'nan 'an -noan 'cĕe be, 'kaa man -pen!» <sup>5</sup>Zan "e "min -batize dre 'yi 'a, 'pian 'cee ve be, tu -fĭ "wĕnnon -e Bali 'e "cee -batize dre 'yee lei 'saun 'a.»

<sup>6</sup>En minnun nĕn Zozi "srɔn "be, waa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Minsan, tu zĭe -a man nĕn Izrael 'nɔn dra 'yie mingonnen tredanon 'a?»

<sup>7</sup>Zozi "e -wle 'nan: «'An 'tĭ 'ka 'si -nonle 'nan -e "ka "tɔ dĭ, -a 'bɔ 'towli 'be yi 'lee tu nun zĭe -a 'pla. <sup>8</sup>En Bali lei 'saun -taa 'ka da, e 'pleble -noan 'cĕe, -e 'ka dre 'men 'wĭ 'nan ynɔn 'a. Ka 'men 'wĭ ve Zeruzalem, 'lee Zude 'leglɔn pĕenon 'ji 'lee Samari 'leglɔn 'ji 'lee 'tre pĕenon da.»

<sup>9</sup>Zĭ Zozi cĕen 'wĭ zĭe -a vidĭ man be, en e wluan laji. O yie a -a -sru en "lolu -koei -a -sru 'san -wlo.

<sup>10</sup>O yie yra tian -a -sru laji, en min "fli 'bɔla 'ji o va kligli 'o 'ta le sɔ 'fuvu 'a, en o 'nan -wle 'nan: <sup>11</sup>«Galile 'nɔn, -mĕ "le "wĕan nĕn ka ya 'ka 'tɔdĭ te 'ka yie a laji? Bali Zozi 'si 'ka yei, en e -kɔ -a laji. E -ta pee wo "le zĭ kaa 'yĭ 'kɔnan be, -yee 'wĭ 'zɔ.»

*Zozi 'le 'pasianon Zudazi "pa 'jizan 'tɔ*

<sup>12</sup>-A -nan nĕn Zozi 'le 'pasianon 'si Olivie pɔn da, en o 'li 'o da Zeruzalem. Pɔn zĭe e 'ka Zeruzalem man -kɔobli "bɔv "dĭ. <sup>13</sup>Zĭ o 'bɔla Zeruzalem be, en o -kɔ 'kɔn "bɔ "tu -ji 'kɔn 'ta lou. 'Kɔn 'bɔ zĭe, -a -ji nĕn 'o cin ye 'e 'cĕn. Piĕri 'lee Zan 'lee Zaji 'lee Andre 'lee Filipɔ 'lee Toma 'lee Batelemi 'lee Matie 'lee Alife -pĭ Zaji 'lee Simɔn nĕn waa laabo "nyian Zelo be, 'lee Zaji -pĭ Zude, 'be ci. <sup>14</sup>O 'ci a -towli, en o pĕenon Bali tru "baa 'kɔn zĭe -a -ji tu pĕenon man. -Wĕe ci 'o 'vale lɔmɔn -mienun 'lee Zozi "bɔ Mari 'lee Zozi "bɔnun -a.

<sup>15</sup>Yi -tu da, minnun nĕn o yi -teala Zozi da be, 'o cin 'yĭ. O ya min -yaa tu -yɔ -tu (120). Piĕri wluan lou, en e 'nan -wle 'nan:

<sup>16</sup>«"Bɔnun, 'wĭ nĕn 'e 'cĕn -tedĭ Zudazi man be 'e 'le sɔɔ. Bali lei 'saun Zudazi -le 'wĭ 'bɔla David 'le 'nan, Zudazi 'be -si -kɔonmlan Zozi 'kunnɔn lĕ. <sup>17</sup>E ya "nĕn -kaa 'va, en -cĕe 'nyranman -towli 'pa waa. <sup>18</sup>"Lala nĕn waa -pan 'wɔ 'a, 'nan -e 'e Zozi -kɔon "be, e fei -tu 'lɔ 'a. 'Pian -a fei 'bɔ da nĕn e -ka. -A -pɔn fĕa, en -a -pɔan wĕen bei. <sup>19</sup>Zeruzalem 'nɔn pĕenon 'wĭ zĭe -a 'man, -yee "wĕan nĕn o fei zĭe -a 'tɔ 'pa 'o wei -ji 'nan: «Akeldama», -a -ci nĕn 'nan: «nyen fei». <sup>20</sup>En e ya 'e 'cĕn -tedĭ "dre 'fluba 'ji 'nan:

«-Yee 'kuin 'e 'fɔ 'e "tun.

Te min -tu 'e 'nyran ji dĭ.»

En e ya "nyian 'e 'cĕn -tedĭ -ji 'nan:

«Min pee 'e "pa 'ji nyranman 'pa.»

<sup>21-22</sup>Zĭ Zan Zozi -batize dre, -trilii -e 'e 'bɔ yi nĕn Bali -a 'si -kaa yei "be -a man be, minnun nĕn o -ko -kaa 'palĕ fe pĕenon 'nan te Minsan Zozi a -kaa 'va be, -kaa o -tu -tɔ -a "pa 'ji. -Kaa min -tu 'si o yei, -e 'e 'pa -kaa 'va, -e 'e dre Zozi 'le wluandi -kanon 'va -nan yĭzan -tu -a.»

<sup>23</sup>-A -nan nĕn o min "fli kɔon, -a -tu 'tɔ nĕn Matias, en -a -tu 'tɔ nĕn Zozefɔ. Waa laabo "nyian Barsaba, -te be "cĕe dĭ Zuti. <sup>24</sup>Tɔon en o Bali tru 'ba, o 'nan: «Minsan, 'i 'bɔ nĕn, i min pĕenon souba ji ye be, min "fli 'gɔe o yei "be, min nĕn yia 'si "va



"bε, 'i-kōn 'kve. <sup>25</sup> Zudazi 'si 'ku 'va, en e -ku -a -nan nen kō 'e 'ku bε -a -nan. Min "fli 'gve o yei "bε -tε "pa 'ji nyranman "paa?» <sup>26</sup> En o 'lein 'wle tuōla o 'tō da. Matias da nen e -tria, en e 'pa Zozi 'le 'pasianōn 'fuda -tu bε o va.

## 2

*Bali lei 'saun 'ta Zozi 'le 'pasianōn da*

<sup>1</sup> "Fēdi -tu nen waa laabo Pantekot bε -a yi da, te minnun pēēnōn nen o yi -tera Zozi da bε, o ya 'o cin yidi 'wee Bali tru 'banan 'cēn 'nan. <sup>2</sup> "Nun tōn en fε -tu -cin 'widi 'pleble 'si laji. 'E 'cin wu "le fulō 'pleble 'bε ci "fēēnann. -A -cin 'widi zε, e 'kōn nen o ci o -nyrandi -ji bε -a -ci 'si. <sup>3</sup> Fēnūn o 'fli kōn -wle "le 'tε nren -le 'wī 'zv, te o "siiman 'e cin man. 'Tε nren zε, e sōn o -tudv pēēnōn da. <sup>4</sup> Bali lei 'saun 'ta o pēēnōn da 'nun, en o 'widi 'sia wei pēēnōn -ji. Bali lei 'bε 'wī zε -a 'pa o 'le.

<sup>5</sup> Yi 'bō 'lein zε -a da bε, minnun nen o "sia 'trēda fε pēēnōn 'nan te o 'ta wola Moizi -le -pei da tigl bε, o ya Zeruzalem. <sup>6</sup> Zi o fε -cin 'widi zε -a 'man bε, en o -ku 'o cin yile -nan. 'Wī o 'kan 'e 'ciula "da, kō minnun zε te o ya 'wīnan bε, min -tu "e 'e 'bō fla wei 'man. <sup>7</sup> 'Wī o 'kan, en 'wī nen kō 'o yi 'o 'vī bε, wa'a tōa dī, te waa ve 'nan: «Minnun nen o "we 'labε, Galile 'nōn nen waa 'o pēēnōn, <sup>8</sup> en e dre "mēn 'kō 'lō, en o "we -kaa wei -ji te -kaa maan? <sup>9</sup> -Kaa "sia Part 'trēda. En -kaa -mie "sia Medi 'trēda 'lee Elam 'trēda. En -kaa -mie "sia Mesopotami 'trēda 'lee Zude 'trēda 'lee Kapadōs 'trēda 'lee Pōnt 'trēda 'lee Azi 'trēda. <sup>10</sup> En -kaa -mie "sia Pirigi 'lee Panfli 'trēda. En -kaa -mie "sia "nyian Ezipti 'trēda. En -kaa -mie "sia "nyian Sirene 'trēda Libi 'nōn 'va. En -kaa -mie "sia Rōm 'nōn 'va. <sup>11</sup> -Kaa -mie a Cret 'nōn 'a, en -kaa -mie a Arabi 'nōn 'a. En Zuif 'nōn a -kaa yei, en min -mienun nen o yi -tēala Zuif 'nōn 'le Bali da bε o ya -kaa yei. En -kaa -tudv pēēnōn -kaa fla wei maan, te minnun zε o

ya 'wī -dandan nen Bali -a dre bε -a vīnan.»

<sup>12</sup> 'Wī o pēēnōn 'kan 'e 'ciula "da, en 'wī nen kō 'o yi 'o vī bε, wa'a tōa dī, te waa laabo 'o cin lō 'nan: «'Wī zε 'bε 'ci bε ci 'nōn?»

<sup>13</sup> 'Pian te min -mienun o sēē wo, -a vidi -a 'nan: «-Wen o -tēa 'e 'ciuladi "da.»

*Pieri 'wī tin 'ba minnun le*

<sup>14</sup> Pieri 'lee Zozi 'le 'pasianōn 'fuda -tu -tō lou, en Pieri -a 'vī o yei wei 'pleble 'ji minnun pēēnōn le 'nan:

«Zuif 'nōn, 'lee 'ka pēēnōn nen ka ci Zeruzalem 'gō, 'wī 'gve 'ka man, en 'ka "trōen "tō 'an wei lε. <sup>15</sup> Te 'ka vī zε dī! Minnun 'gve, -wen "cēē o -tēa "dī. Bodrun nen tian, wa'a -wen mlinlε dī. <sup>16</sup> 'Pian 'wī nen Bali 'lewei vīzan Zoel -a 'vī bε, -yēē ci drenan.

<sup>17</sup> Yaa 'vī 'nan:

«Bali "e 'nan, tu -fōla "da "ji bε, an -taa 'mēn lei 'saun 'a minnun da. 'Cee 'nen 'klōnmōnnun 'lee 'cee 'nen limōnnun Bali 'lewei ve.

Bali fēnan -kōnman 'yīe -goei 'wein 'a 'cee -gobonun le.

Bali fēnan -kōnman nyrinvla min cejenun le.

<sup>18</sup> 'Wī 'kpa, an -taa 'mēn lei 'saun 'a -klōnmōn 'lee limōn pēēnōn nen waan "sua bε o da,

tu zε -a man

-e 'o Bali 'lewei vī.

<sup>19</sup> An -cē -srōn "wīnun dra laji lou,

-e 'an 'lēbo "fō wīnun dre 'trēda.

E -kōan 'tē 'a, e -kōan 'nyēn -a,

e -kōan "lolu -koei "a.

<sup>20</sup> Klun -tōala yide yra,

mlen dra 'tēnden "le nyēn -zv,

'vaa -e Mīnsan -le yi -dan nen e "bia bε, 'e bō.

<sup>21</sup> Tv zε -a man bε,

min nen e Mīnsan laabo bε,

Mīnsan -a "sia 'wī 'ji.» »

<sup>22</sup> En Pieri "e 'nan "nyian 'nan: «Izrael 'nōn 'ka "trōen "tō: Nazareti min Zozi 'ta 'trēda, -cē -srōn "wīnun nen Bali ciula "va, en yaa dre bε, yaa -kōnman 'wein 'nan Bali 'bε 'pa 'sia. <sup>23</sup> En o min 'bō 'nōn 'cēē 'nan 'ka -tē. Bali 'bō 'bε 'vī 'nan 'e dre zε, en

yaa -təa 'e 'cən 'nan e dra. Kaa -nən minnun nən wa'a Bali təa dɪe -wɫɛ, ɛn waa -tɛ -a -pɛindɪ -a yiba "plan da. <sup>24</sup> 'Pian Bali -a wluan -kanən 'va, yaa 'si 'ka -lə, -yɛɛ cɪ 'nan ya'a 'kəlaman -e 'e 'fʊ -ka -le 'plɛblɛ 'wlu dɪ. <sup>25</sup> ɛn mingənnən David 'wɪ 'gʊɛ -a 'vɪ 'e 'cən Zozi man. Yaa 'vɪ 'nan: <Maan -təa 'nan 'kʊ 'vale Minsan -a 'kʊɛ cɪ tʊ pɛɛnən man.

E ya tʊ pɛɛnən man 'an 'srən te 'e 'klan 'sia 'an 'ji 'wɪ drɛnan.

<sup>26</sup> Tʊ pɛɛnən man cɪ 'nrandɪ a 'an 'lə, ɛn an Bali 'tə bɔ "dre -fəa. ɛn -te an -ka oo,

Bali cɪ 'ka 'saan 'an man dɪ.

<sup>27</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan Bali 'ka 'an lei tʊɛ -ka -lə dɪ, ɛn ya'a 'e 'suzan 'tʊɛ -e 'e fʊɪ -yrɛ -ji dɪ.

<sup>28</sup> -Si nən waa 'siala -e 'o 'belidɪ nən ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪ bɛ, yia kəən 'mɛn,

ɛn yie -kəndɪ 'an 'srən "le "wɛan 'an 'ci "nranman "fo.>

<sup>29</sup> 'Bʊɪnʊn, -si a 'e 'nəndɪ 'mɛn -e 'an vɪ 'cɛɛ 'nan: -Kaa tra David -ka, waa 'wʊ, ɛn a -yrɛ a tian -kaa 'va 'gʊ. <sup>30</sup> 'Pian, e ya Bali 'lewei vɪzan -a "nən, ɛn yaa -təa 'e 'cən 'nan Bali -tə 'e wei -da -a vidɪ -a 'yrɛ 'nan: <'E kluda min -tʊ 'e 'lɛji mingənnən -ble.> <sup>31</sup> 'Wɪ nən Bali -a 'vɪ 'nan 'e dra bɛ, David -a -nan 'yɪ 'e 'cən -yee "wɛan nən, e min 'sizan 'wɪ 'ji -le wluandɪ -kanən 'va wɪ 'vɪ 'vaa ɛn e dra. E 'nan:

<Bali 'ka -a 'tʊɛ -ka -lə dɪ, ɛn ya'a fʊlɪɛ -yrɛ -ji dɪ.>

<sup>32</sup> Zozi 'bɔ nən an -yee 'wɪ ve 'gʊɛ, Bali -a wluan -kanən 'va, ɛn -kaa pɛɛnən -kaa ya -a -nan yʊnən 'a.

<sup>33</sup> Bali -a -nyran 'e 'pɛ 'yɪ "da, ɛn e lei 'saun nən e 'nan 'e -nəan "bɛ yaa -nən -yrɛ. -A lei 'saun 'bɔ zɪɛ ɛn Zozi 'ta -a 'kʊ da. -A 'bɔ nən ka cɪ -a -nan yinan, ɛn ka cɪ -a da weinun mannan 'gʊ. <sup>34</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan, David 'bɔ 'ka "e -kʊɫɛ laji dɪ, 'pian -a 'bɔ 'bɛ 'vɪ 'nan:

<Bali -a 'vɪ 'an 'san lɛ 'nan, 'i -nyran 'an 'pɛ 'yɪ "da,

<sup>35</sup> -trilii -e 'mɛin 'nanmannən drɛ

'i 'cɛin -trəa "dave -a.>

<sup>36</sup> -Yee "wɛan 'ka Izraɛl 'nən pɛɛnən 'ka -ci -tə 'wein 'nan, Zozi nən kaa -tɛ -a -pɛindɪ -a yiba "plan da bɛ, Bali -a drɛ Minsan -a, ɛn yaa drɛ 'trɛdanən pɛɛnən 'sizan 'wɪ 'ji Crizi -a.>

### -Leglizɪ tɛɛ -trəanan

<sup>37</sup> Zɪ minnun nən -nan bɛ, o 'winun zɪɛ -a 'man bɛ, -a 'wɪ wla o man. ɛn waa laabʊ Pɛri 'lee Zozi 'le 'pasianən -mienun lə 'nan: <"Bʊɪnʊn, "kʊ "dra "mɛn 'kɔ?>

<sup>38</sup> ɛn Pɛri 'e 'nan wɫɛ 'nan: <'Ka 'si 'wɪ 'wɫidɪ "drɛdɪ man, -e 'ka 'fli -nən Bali lɛ, -e o 'ka -tʊdʊ pɛɛnən -batize drɛ Zozi 'tə da, -e Bali 'e 'cɛɛ 'wɪ 'wɫidɪ fui, -e 'e 'yee lei 'saun 'nən 'cɛɛ. <sup>39</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan, Bali -le 'wɪ nən yaa 'vɪ 'nan 'e dra bɛ, 'ka lɛ nən, ɛn 'cɛɛ 'nɛnnun lɛ nən, 'lee minnun pɛɛnən nən o ya tian -kəɔbli ɛn Minsan nən -cɛɛ Bali -a bɛ, e "ta -daa "o laabʊɫɛ bɛ, o lɛ nən.>

<sup>40</sup> ɛn Pɛri 'wɪ "kaga "pee 'vɪ "nyian -wɫɛ, -e 'o -tə 'nan 'wɪ 'kpa nən bɛ, e 'wɪ 'pla -wɫɛ. Yaa 'vɪ -wɫɛ 'nan: <'Ka 'fli -nən Bali lɛ, -e Bali 'e 'ka 'si yra yɪdɪ nən e "ta -daa "bɔɫɛ 'wɪ 'wɫidɪ "drɛnən man bɛ -yrɔ.>

<sup>41</sup> Minnun nən o Pɛri wei 'man "yɪ "bɛ, Zozi 'le 'pasianən o -batize drɛ. Yɪ 'bɔ zɪɛ -a da, min -kpi yaaga bɛ 'o 'fli -nən Bali lɛ.

<sup>42</sup> ɛn tʊ pɛɛnən man 'winun nən Zozi 'le 'pasianən -a "paaman o ji bɛ, waa maan te o 'ta wɫa "da 'o 'ci 'fidaa 'a. O ci a -tʊwɫɪ, o "paa 'o cin va te 'o cin man wɪ dra. O pɛɛnən fɛ -tʊwɫɪ "ble 'e cin va Minsan -cin -trəadɪ o ji -a, ɛn o Bali trʊ "baa 'e cin va.

<sup>43</sup> Zeruzalɛm 'nən nən -nan bɛ nyen o cɛɛn kɔ Zozi 'le 'pasianən -cɛ -srən "winun 'lee 'lɛbo "fɔ winun dra. <sup>44</sup> Minnun pɛɛnən nən o yɪ -tɛra Zozi da bɛ, o ya 'e cin va, ɛn -wee fɛnʊn pɛɛnən a 'e cin va. <sup>45</sup> 'O 'lə fɛnʊn pɛɛnən 'tan, ɛn waa man "lala pli minnun man. O min -tʊ "le "nən "le zɪ "lala 'wɪ cɪ "man "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>46</sup> Tʊ -tʊdʊ pɛɛnən man, te 'o

cin ye Bali-pan 'kuin, 'kɔn 'tɔdɔ nɛn o -wee -blifɛ -tɔɔmlan 'ji bɛ, 'o cin -pliman -e 'o 'kɔ -a -bli ci "nran 'lee ci 'fidaa 'a. <sup>47</sup> O Bali bɔa te minnun o 'tɔ "yi "ve. En tɔ pɛɛnɔn man bɛ, Minsan minnun "sia 'wɪ 'ji te e o -sɛan "o va.

### 3

*Pieri min -srandi 'tra "tv beli*

<sup>1</sup> Yi -tv da, te yidɛ tɛɛnla, ɛn Zan 'lee Pieri "ta -ko yidɛa Bali trɔ 'balɛ.

<sup>2</sup> Bali -pan 'kɔn 'bɔ man -klɔn -yrɛ nɛn waa laabo -kpɛin fɛnyian bɛ, min -srandi 'tra "tv yra -a "nɛn. - A min 'bɔ, waa -ya zɪɛ. Tv pɛɛnɔn man, o -taa min 'bɔ 'nyɛnɛa -kpɛin 'bɔ "srɔn 'nan te e "lala trɔ "baa minnun nɛn o -wlamlan Bali -pan 'kuin bɛ -wɔ. <sup>3</sup> Zi e Pieri 'lee Zan 'yi te o "ta -wlamlan bɛ, ɛn e fɛ trɔ 'ba -wɔ.

<sup>4</sup> Tɔɔn ɛn Pieri 'lee Zan 'o yie 'sɛn "da, waa -nanjɛɛn, ɛn Pieri "e -yrɛ 'nan: «'i 'kɔ 'nanjɛn.» <sup>5</sup> ɛn e o -nanjɛɛn, "yee 'ji "le o "ta fɛ -tv -nɔan 'yrɛ.

<sup>6</sup> ɛn Pieri "e -yrɛ 'nan: «"lala 'ka 'an 'lɔ dɪ, ɛn -siga 'ka 'an 'lɔ dɪ, 'pian fɛ nɛn 'an 'lɔ bɛ, maan -nɔan 'yie: Nazaretɪ min Zozi Crizi 'tɔ da, 'i 'wluan lou, 'i 'ta wɔ!» <sup>7</sup> -A -nan nɛn yaa 'kun 'e 'pɛ "yi "man, ɛn yaa wluan lou. 'Nun tɔɔn ɛn min -srandi "tra zɪɛ -a cɛin 'lee -a -sezenɛnnun -tɔ 'e man 'plɛblɛ. <sup>8</sup> E drɛ "kɪ, ɛn e -tɔ lou, ɛn e 'ta wɔdɪ 'sia 'o 'vale Pieri 'lee Zan -a. O wla Bali -pan 'kuin, te e -ko 'ta wɔdɪ -a. E -ko 'sɔdɪ -a lou, te e Bali 'tɔ bɔa.

<sup>9</sup> Minnun pɛɛnɔn -a 'yi 'ta wɔnan, te e Bali 'tɔ bɔa. <sup>10</sup> Waa -tɔa 'nan, min nɛn 'e -nyrandɪ -klɔn -yrɛ nɛn waa laabo -kpɛin fɛnyian bɛ -a "nɛn te e fɛ trɔ "baa bɛ -nyɛn. ɛn 'wɪ nɛn e drɛ -yrɛ "bɛ -a 'wɪ ciɔa minnun pɛɛnɔn da, 'wɪ o 'kan.

*Pieri 'wɪ tin 'ba Bali -pan 'kuin*

<sup>11</sup> Te ya'a tian 'silɛ Pieri 'lee Zan 'srɔn "dɪ, ɛn o 'bɔ Bali -pan 'kɔn 'le "nɛn "nɛn waa 'tɔ 'pa Salomɔn man bɛ -a -nan, tɔɔn ɛn minnun nɛn 'wɪ

o 'kan 'gɔɛ, o -kɔ o 'le flan -a. <sup>12</sup> Zi Pieri 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yi bɛ, tɔɔn ɛn e -wɛ 'nan: «Izrael 'nɔn, -mɛ "le "wɛan nɛn 'wɪ 'ka 'kan? -Mɛ "le "wɛan nɛn ka 'kɔ -nanjɛan? Bali -le 'plɛblɛ 'bɛ min 'gɔɛ -a beli, 'kɔ 'bɔ 'le 'plɛblɛ "cɛɛ dɪ. <sup>13</sup> Bali nɛn e cɪ Abraam -le Bali -a 'lee Izak -le Bali -a 'lee Zago 'le Bali -a 'lee -kaa tranun -le Bali -a bɛ, -yɛɛ e 'suzan Zozi Crizi -le 'plɛblɛ 'ci kɔɔn. -A -pɪ Zozi zɪɛ, Pilati "e 'vɪ 'nan 'o 'si "man 'pian ka'a 'wɪɛ "man "dɪ. Ka kɔala "man, ɛn kaa -nɔn minnun lɛ, ɛn waa -tɛ. <sup>14</sup> Min nɛn 'bɛ a Bali 'le 'saun ɛn 'bɛ a min tɪgɪ 'a bɛ, 'cɛɛ 'nɔn ɛn wɛɛ 'tɛ, ɛn ka wɪ min -tɛzan man 'bɛ "pa 'ji 'nan te 'wɛɛ 'tɛ dɪ. <sup>15</sup> Ka min nɛn e cɪ 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a san -a bɛ, -a -tɛ, 'pian Bali -a wluan -kanɔn 'va, ɛn kɔ ya -a -nan yɪnɔn 'a. <sup>16</sup> Yi -tɛradɪ -a 'tɔ da -le "wɛan, -a 'tɔ 'bɔ 'le 'plɛblɛ min nɛn kaa -tɔa ɛn kaa ye 'gɔɛ e beli. Yi -tɛradɪ Zozi da 'bɛ beli "fo 'ka pɛɛnɔn yie man 'gɔ.

<sup>17</sup> An "bɔɪnɪn, maan -tɔa 'nan 'wɪ nɛn 'ka 'bɔ 'lee 'ka 'tanɔn 'a drɛ Zozi lɛ bɛ, ka'a -ci -tɔlɛ 'vaa, ɛn kaa drɛ dɪ. <sup>18</sup> 'Pian Bali 'bɛ 'vɪ 'nan 'e drɛ zɪ, -e 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn pɛɛnɔn -a 'vɪ bɛ, 'e 'lɛ sɔɔ. -A 'wɪ zɪɛ, -yɛɛ cɪ -yee min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi -le yra yɪdɪ -a. <sup>19</sup> -Yee "wɛan 'ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ, -e Bali 'e 'cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. <sup>20</sup> -Te kaa drɛ zɪɛ -e Minsan Bali 'e 'fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ, -e min 'sizan 'wɪ 'ji Zozi nɛn yaa 'pla 'cɛɛ vɛ -a bɛ, 'e -ta -a. <sup>21</sup> 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, Zozi Crizi -fo tian laji -trilii -e tv nɛn Bali "e 'nan 'wɪ 'wɪdɪ 'ka 'kɔan 'trɛda dɪ "le 'trɛda pou sianan 'zɔ bɛ, 'e 'bɔ. 'Wɪ zɪɛ, Bali 'lewei vɪnɔn 'saun -a 'vɪ 'e 'cɛn. <sup>22</sup> Moizi -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan:

«Minsan nɛn 'cɛɛ Bali -a bɛ,  
e -taa Bali 'lewei vɪzan -tv -a 'cɛɛ "le  
'mɛn 'wɪ 'zɔ.

'Ka 'va nɛn e min zɪɛ -a 'sia,  
'ka min zɪɛ -a wei man -e 'ka 'ta wɔla  
"da.

<sup>23</sup> 'Pian bi nɛn yi'a min zɪɛ -a wei  
man lɛ dɪɛ,

'i kɪ "so Bali -le minnun yei.»

24 En 'wĭ nĕn Bali 'lewei vĭzān Sanmĭan 'lee Bali 'lewei vĭnōn pĕĕnōn nĕn o -ta -yee -sru "bĕ, waa 'vĭ bĕ, -yĕĕ cĭ "mĕn "drĕnan 'gυ.  
25 Bali 'lewei vĭnōn zĭĕ ka ya o kludanōn 'a, en 'wĭ nĕn Bali -a 'vĭ -kaa tranun lĕ 'nan 'e dra bĕ, 'cĕĕ cĭ -a "nĕn "blĭnōn 'a. Bali -a 'vĭ Abraam lĕ 'nan:

<I kluda min -tu 'tō 'jĭ

an -fĕa ve 'trĕdanōn pĕĕnōn man,

tōn en Bali -ta 'e 'suzan 'a.>

26 -Yĕĕ "wĕan Bali 'e 'suzan Zozi Crizi 'bōla 'ka 'va 'e 'flin 'nan -e 'ka 'si 'wĭ 'wĭldĭ "drĕdĭ man -e 'ka 'flĭ -nōn -yĕĕ -e 'e -fĕa vĭ 'ka man.>

## 4

*O -kv Pieri 'lee Zan -a tin 'banōn 'cĕin -da*

1 Pieri 'lee Zan -fĭv tin 'banan minnun lĕ, en Bali -pannōn 'lee min nĕn e yĭĕ -tōa Bali -pan 'kōn 'va bĕ 'lee Saduze 'nōn 'ta. 2 'Bli 'fō o jĭ 'nan, Zozi 'le 'pasianōn 'flĭ zĭĕ o ya 'wĭ 'paanan minnun jĭ, te waa ve -wĕlĕ 'nan, Zozi wĭuan -kanōn 'va, -yĕĕ "wĕan minnun nĕn o -ka bĕ o wuanla -kanōn 'va. 3 O Zozi 'le 'pasianōn 'flĭ zĭĕ o 'kun, en o -kv o -fōlĕ -pυ 'kuin 'nan -e tu 'e 'cĕn o man, kōō fenan -kv -kōōbli. 4 'Pian minnun nĕn o 'wĭ zĭĕ -a 'man bĕ, o "kaga "fō Zozi 'va, en Zozi -sru 'ta wōnōn "nĕn 'bō -kpi 'soolu (5.000).

5 Zĭ tu cĕĕn bĕ, en Zuif 'nōn 'tanōn 'lee min cejenun 'lee 'fluba 'cĭ vĭnōn 'o cin 'yĭ Zeruzalĕm. 6 Bali -pannōn 'tazan Ane a o va, 'lee Kaifa 'lee Zan 'lee Alĕzandre 'lee Bali -pannōn 'tazan "srōnnōn -mienuun "nyian. 7 En o 'nan 'o 'ta Pieri 'lee Zan -a 'o yĕi. Zĭ Pieri 'lee Zan -ta bĕ, en waa laabu -wĭb 'nan: «'Plĕblĕ "cĕn "a nĕn ka min -srandĭ "tra beli, en -tĭ 'tō da nĕn ka 'wĭnun zĭĕ -a dra?»

8 En Pieri nĕn 'e fadĭ Bali lei 'saun 'le 'plĕblĕ 'a bĕ, e 'nan -wĕlĕ 'nan: «Zuif 'nōn 'tanōn 'lee min cejenun, 9 -te cĕĕgυ o 'wĭ laabu 'kv 'lō "yĭ "nĕn kva drĕ min -srandĭ "tra "lĕ bĕ -a da bĕ 'lee min nĕn kva drĕ -a 'tō da bĕ -a da bĕ, 10 kva ve 'cĕĕ -e 'ka -tō, en "nyian -e Izraĕl 'nōn pĕĕnōn 'o -tō

'nan: Nazaretĭ min Zozi Crizi nĕn kaa -tĕ -a -pĕindĭ -a yĭba "plan da, en Bali -a wĭuan -kanōn 'va bĕ, -a 'tō da nĕn ka min 'labĕ -a ye 'e 'belidĭ. 11 E ya 'e 'crĕn -tĕdĭ Bali -le 'fluba 'saun 'jĭ 'nan:

<-Kōlĕ nĕn 'ka 'kōn 'tōnōn,

kaa tuv 'ka 'pĕla koda bĕ,

-yĕĕ drĕ 'kōn 'tō -kōlĕ tĭglĭ 'a.>

12 -A 'saza 'va nĕn 'belidĭ cĭ, -yĕĕ cĭ 'nan lakōlĕ 'wĭu 'gυ, Bali 'ka 'tō 'tū -nōnlĕ minnun lĕ -e min 'e 'cĭla "va -e 'e 'belidĭ yĭ dĭ.>

13 Tōn en tin 'banōn nĕn 'o cin 'yĭ bĕ 'wĭ o 'kan. -Yĕĕ cĭ 'nan, waa -cĭ -tō 'nan, Pieri 'lee Zan -le 'wĭ nĕn waa 'vĭ bĕ, o yĭ -tĕra 'o 'flĭ da en nyĕn 'ka o jĭ dĭ. En waa -cĭ -tō "nyian 'nan, Zan 'lee Pieri bĕ 'flanōn "tun "nĕn waa, en wa'a Bali -le 'fluba -tranlĕa dĭ. 'Pian waa -tōa 'nan, 'o 'vale Zozi nun -a o 'ta wōla, 14 en min -srandĭ "tra "nĕn -cĕ 'si "man te waa ye 'e 'tōdĭ o "srōn "bĕ, -yĕĕ "wĕan 'wĭ 'tū 'ka o jĭ -e 'o vĭ dĭ. 15 Tōn en o 'nan -wĕlĕ 'nan 'o 'man 'tĕn "tiĕnnōn. - A -nan nĕn -sa -fōla tin 'banōn 'bō yĕi. 16 En waa laabuĭ 'sia 'o cin lō 'nan: «Kaa dra minnun 'labĕ -wĕlĕ 'kō? Zeruzalĕm 'nōn pĕĕnōn -a -cĭ -tōa 'wein, 'nan -cĕ -srōn "wĭ -dan nĕn 'labĕ -wĕĕ drĕ. En -ka'a 'kōlaman -a -sa -fōdĭ -a dĭ. 17 'Pian -e o "flĭ zĭĕ, -e -wee 'wĭ 'bō 'e vĭlĕ 'e fuila "man "minnun pĕĕnōn 'va dĕ, -kaa 'wĭ 'pla -wĕlĕ 'kĭagla 'nan, te o 'wĭ tin 'ba min -tū lĕ "nyian -wee Zozi zĭĕ -a 'tō da dĭ.>

18 Tōn en o Zan 'lee Pieri laabu, en o 'wĭ 'pla -wĕlĕ 'kĭagla 'nan, te 'o 'wĭ tin 'ba "nyian minnun lĕ Zozi 'tō da dĭ, en te 'o 'wĭ "paa "nyian minnun jĭ Zozi 'tō da dĭ.

19 En Pieri 'lee Zan "e 'nan -wĕlĕ 'nan: «'Wĭ nĕn e cĭ tĭglĭ bĕ, 'ka vĭ 'ka 'bō 'a: 'Kv 'ta wōla 'ka wei da, -baa 'kv 'ta wōla Bali wei da? 20 'Pian 'kve vĕ bĕ 'wĭ nĕn kva -nan 'yĭ, en kva 'man bĕ, kv'a 'kōlaman -e 'kv 'lĕbo 'pla "da -a 'wĭ zĭĕ -a vĭdĭ -a dĭ.>

21 Tōn en tin 'banōn 'wĭ 'pla "nyian -wĕlĕ 'kĭagla 'kpa, en o -sĭ -nōn -wĕlĕ 'nan 'o 'kv. Tin 'banōn 'bō 'ka

-kolale -si -tu yidi -a -e 'o 'wɪ 'nɔn -wle "di, kɔɔ minnun pɛɛnɔn a Bali 'tɔ bɔnan 'wɪ nɛn e dre be -yee "wean. 22 En "nyian min -srandi "tra "nɛn -ce -srɔn "wɪ zɪe e dre, ɛn -ce 'si "man "be, min ceje nɛn -a le -fuba sinjen -cia "be -nyren.

### Zozinɔn Bali tru 'ba

23 Zi o 'si o man be, ɛn o -ku 'o "buɪ Zozinɔn -mienun va, ɛn 'wɪ nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun -a 'vɪ -wle "be, o -wee 'vɪ. 24 En zɪ o 'wɪ zɪe -a 'man be, o pɛɛnɔn 'ci dre 'tu, ɛn o Bali tru 'ba 'nan: «'Ku 'san, yie 'tre dre, yie lakɔle 'pla, yie jemie 'lee 'e 'va fɛnun pɛɛnɔn dre. 25 Yie 'pa 'ku tra David 'le 'yie lei 'saun 'a 'nan:

«-Mɛ "le "wean nɛn 'bli a 'e 'fɔdi 'leɣlɔn pɛɛnɔn da minnun ji zɪe,

ɛn -mɛ "le "wean nɛn 'wɪ nɛn -a -ci "ka "diɛ,

-a -cin a minnun ji zɪe?

26 'Tɛda mingɔnnɛn nun 'o man wɔvɔ 'kuli da,

ɛn 'o 'ci 'pa 'o 'vale minnun tanɔn 'a Minsan Bali 'lee -yee min nɛn yaa 'si "va

ɛn yaa 'pa 'sia 'nan 'e min 'si 'wɪ 'ji be o man.»

27 'Wɪ 'kpa nɛn, -yɛɛ cɪ 'nan Erodi 'lee Ponzv Pilati 'o cin 'yɪ 'fla zɪe -a da 'o 'vale -pɛnnɔn 'lee Izraɛl 'nɔn 'a, ɛn 'o 'ci 'pa 'i 'suzan 'saun Zozi nɛn yia 'si "va, ɛn yia 'pa 'sia, 'nan 'e min 'si 'wɪ 'ji be -a man. 28 'Wɪ nɛn yia 'vɪ 'i 'bɔ 'le 'pleble 'lee 'i 'bɔ 'ci 'sɔ 'a 'e 'cɛn be, -a 'bɔ nɛn waa 'le sɔɔ. 29 -Yee "wean, 'be nɛn 'gɔvɛ Minsan Bali, 'i 'wɪ nɛn waa dra -wle "be, 'i yɪ 'i dre -e 'i 'sunɔn 'o 'yie 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun le yi -teradi 'o 'fli da -a. 30 'I 'yie 'pleble 'ci -kɔɔn 'dv -e 'i 'sunɔn 'o -ce 'si minnun man -e 'o 'lebo "fɔ wɪnun 'lee -ce -srɔn "wɪnun dre 'i 'suzan 'saun Zozi nɛn yia 'si "va "be -a 'tɔ da.»

31 Zi o cɛɛn Bali tru 'badɪ man be, ɛn fɛnan nɛn o cɪ 'o cin yidi be -a -nan nyɔɔndɪ 'sia, tɔɔn ɛn Bali lei 'saun o pɛɛnɔn 'fa, ɛn o Bali -le 'wɪ

'nɔnnɔn vidi 'sia minnun le te "klan 'ka o ji "nyian di.

### Zozinɔn 'pa 'o cin va 'wɪnun dɛɛnan

32 Minnun pɛɛnɔn nɛn o yi -tera Zozi Crizi da be, o dre min -tuwli "a, o ci wɪ a -tuwli. -Te min -tu yifɛ a be, te o pɛɛnɔn 'le vɛ nɛn. 33 'Pleble -dan nɛn -wɔ "be, -a 'bɔ 'a nɛn o Minsan Zozi 'le wluandɪ -kanɔn 'va wɪ ve minnun le, ɛn "nyian be, Bali -le -fɛa a o man 'kpa. 34 Fɛ -tu 'ka 'kle min -tu man o va di. Kɔɔ minnun nɛn -wee fei 'lee 'kɔnnun a be waa -tan, ɛn o -ta -a man "lala -a, 35 ɛn waa -sran Zozi 'le 'pasianɔn 'wlu. Zozi 'le 'pasianɔn zɪe, o min -tu "le "nɔn "le zɪ "lala 'wɪ cɪ "man "be -yee 'wɪ 'zɔ.

36 Levi min -tu a o va, waa -ya Sipri 'leɣlɔn 'ji, -a 'tɔ nɛn Zozɛfɔ, ɛn Zozi 'le 'pasianɔn -a 'tɔ 'pa "nyian Barnaba, 'be 'ci 'be cɪ 'nan min nɛn e min "koe -tɔa 'e da. 37 -Yee fei nɛn 'e 'lɔ be yaa -tan, ɛn e -ta -a man "lala -a, yaa -sran Zozi 'le 'pasianɔn 'wlu.

## 5

### Anania 'lee Safira -le 'wɪ

1 'Pian min -tu a, -a 'tɔ nɛn Anania, 'o 'vale 'e nan Safira -a o 'wee -yɔ -tan. 2 Yaa man "lala -mie 'si "va, ɛn yɛɛ 'pla 'yee vɛ -a, -a nan -a -tɔa zɪe, ɛn e -ku -a -nyranman -a Zozi 'le 'pasianɔn le.

3 Tɔɔn ɛn Pieri "e -yɛɛ 'nan: «Anania, -mɛ "le "wean nɛn 'i 'fli 'tɔɪ ɛn Satan wla 'i 'ji, ɛn i 'wlu 'sɛn Bali lei 'saun le, ɛn i 'yie -yɔ man "lala -mie 'pla 'yie vɛ -a? 4 'I 'bɔ 'le -yɔ nɛn, ɛn yia -tan. ɛn zɪ yie -tan, -a man "lala be, 'i 'bɔ 'le vɛ "cɛɛ dvɔ? ɛn -mɛ "le "wean nɛn 'wɪ 'wliɪ zɪe, yia nrɔn 'i 'ji? Minnun le "cɛɛ i 'wlu 'sɛn di, 'pian Bali le nɛn i 'wlu 'sɛn.»

5 Zi Anania 'wɪ zɪe -a 'man be, e -tria, ɛn e -ka. Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ zɪe -a 'man be, "klan -dan -sɛn o ji. 6 -Gobonun nɛn -nan be, o sɔ 'pa -a -kadɪ man, ɛn o -ku -a wɔle.

7 -A -nan 'mɔn -trilii, "be -sru ɛn -a nan -ta, te 'wɪ nɛn e dre be, ya 'a tian

"e "manle dt. <sup>8</sup> En Pieri -a laabu -yru  
'nan: «-Yd nen kaa -tan be, -a man  
"lala nen 'gu?»

En -a nan -a wun -fo 'nan -a man  
"lala nen be.

<sup>9</sup> Tdon en Pieri "e -yre 'nan: «-Me  
"le "wean nen 'ka 'ci 'pa, en ka Min-  
san lei 'man -tan? "I 'yio, minnun  
nen wei -sran 'wv be, o nen 'kon 'le  
"nen "be, o "ta -ko "nyian "yie "a.»

<sup>10</sup> Nun tdon e -tria Pieri 'wlu, en e  
-ka. -A -nan nen -gobonun wla o 'bo  
"man te e ya 'e 'kadu, en waa 'sia o -  
ku -a wole 'e -sran "srn. <sup>11</sup> -Leglizi  
'non 'lee minnun ppenon nen o 'wv  
zle -a 'man be, "klan -dan -sen o ji.

*Zozi 'le 'pasianon minnun "kaga  
beli*

<sup>12</sup> Zozi 'le 'pasianon 'lebo "fo wv  
'lee -ce -sran "wv "kaga dre minnun  
yie man. Zozinon ppenon a 'o cin  
yidi Bali -pan 'kon 'le "nen "nen waa  
'to 'pa Salomon man be -a -nan. -  
A -nan nen 'o cin ye 'e 'cen. <sup>13</sup> En  
minnun nen o 'ka Zozi 'va dle o -  
tv 'ka -plile o man dt, 'pian te o  
Zozinon 'to "yi "ve. <sup>14</sup> Minnun "kaga  
"yi -tera Minsan da, -e 'e 'sia lmon  
'lee 'klonmon man, te o -ko -sendi  
-a Zozinon 'va. <sup>15</sup> Minnun 'bola  
'ji -ce -tenon 'a 'fla yei, te o -ce -  
tenon 'bo nyianla -saa 'lee nyinnan  
"dave -mienun da. Minnun zle,  
waa "nrnman 'o 'ji, 'nan -te Pieri  
"e ciu -e -a fulo lei "tun 'e 'ciu min -  
tv da 'fendaa. <sup>16</sup> Minnun "kaga "sia  
'flanun nen Zeruzalem "srn "be -a  
da, te o -taa "nyian -ce -tenon 'lee  
minnun nen pon 'e 'pe kle o man be  
waa, te o ppenon "belia.

*Minnun 'te 'pa Zozi 'le 'pasianon  
da*

<sup>17</sup> Man bodi wlala Bali -pannon  
'tazan 'lee Saduze 'non 'ji Zozi 'le  
'pasianon man. <sup>18</sup> -A -nan nen o  
Zozi 'le 'pasianon 'kun, en o o -fo -  
pv 'kuin. <sup>19</sup> 'Pian zt -pei 'tan be, en  
Minsan -le 'pasiazan -tv -ta -pv 'kon  
'le 'sule o da, e o 'bola bei, en e 'nan  
-wle 'nan: <sup>20</sup> «'Ka 'ku Bali -pan 'kuin  
-e 'ka Bali wei nen e 'belidi -non "be  
-a -nan wv vi minnun le.»

<sup>21</sup> En o wv "man. Bodrun puunon  
o -ku Bali -pan 'kuin, en o 'wv "paadi  
'sia minnun ji.

Tv 'bo zle -a wlu be, Bali -pannon  
'tazan 'lee 'e "srnon tin 'banon cin  
'y' 'o 'vale Zuif min cejenun -a. En  
o minnun 'pa 'sia -pv 'kuin 'nan 'o  
'ta Zozi 'le 'pasianon 'a. <sup>22</sup> 'Pian,  
minnun nen o o 'pa 'sia be, wa'a  
Zozi 'le 'pasianon yile -pv 'kuin dt.  
En o 'li 'o da tin 'banon 'va, o 'wv zle  
-a 'sinan 'pa -wle. <sup>23</sup> Waa 'v' -wle  
'nan: «-Pv 'kon a 'e 'fodi -ji "fo, en  
'sounjanun a -a 'le "nen 'pian zt ku  
'kon 'le 'so be, ku'a Zozi 'le 'pasianon  
yile -ji dt.»

<sup>24</sup> Zt min nen o yie -toa Bali -pan  
'kon 'va be, 'lee Bali -pannon 'tanon  
'wv zle -a 'man be, wa'a 'wv 'tv yile -e  
'o v' Zozi 'le 'pasianon 'le 'sand' da  
dt, en waa laabu 'o cin lo 'nan, -me  
"wv 'be ci zle.

<sup>25</sup> -A -nan nen min -tv -ta -a vle -  
wle 'nan: «'Ka 'yio, minnun nen ka  
o -fo -pv 'kuin 'gve, o ya 'wv "paanan  
minnun ji Bali -pan 'kuin.» <sup>26</sup> En  
min nen e yie -toa Bali -pan 'kon 'va  
be 'lee 'yee minnun -ku o 'kunle, en  
o -ta waa. 'Pian wa'a drele -sa -a dt,  
koo "klan a o ji 'nan minnun "ta -kole  
weenman 'o 'va.

<sup>27</sup> Zt o -ta waa be, en o -ku waa tin  
'banon 'le. -A -nan nen Bali -pannon  
'tazan 'wv laabu -wlo. <sup>28</sup> E 'nan -  
wle 'nan: «'Ku 'wv 'pla 'cee 'kagla  
'nan, te 'ka 'wv "paa "nyian minnun  
ji 'to 'labe -a da dt. "Ka 'yio "le kaa  
dre, en 'cee 'wv "paadi fuila "man  
Zeruzalem "fo, en ka 'nan minnun  
le 'nan, 'kve min zle -a -te.»

<sup>29</sup> Tdon Pieri 'lee Zozi 'le 'pasianon  
-mienun -a 'v' -wle 'nan: «'Bali wei  
da nen min 'ta 'wola 'e 'flin 'vaa -e  
'e 'ta wola min wei da. <sup>30</sup> Zozi nen  
kaa -te -a -peindi -a yiba "plan da be,  
'ku tranun -le Bali -a wluan -kanon  
'va. <sup>31</sup> Bali -a -nyran 'e 'pe "yi "da, en  
yaa dre min 'sizan 'wv 'ji -a. En yaa  
dre min tazan -a. Yaa dre zle 'nan -e  
Izrael 'non o 'si 'o dre wv -wliidi 'man  
-e Bali 'e -wee 'wv 'wliidi 'fui. <sup>32</sup> Ku ya  
'wv zle -a -nan ynon 'a, en lei 'saun  
nen Bali -a -non minnun nen o 'ta

'wola Bali 'bɔ wei da bɛ -wɛ "bɛ, e ya "nyian -a -nan yɪzan -a.»

<sup>33</sup> Zɪ tin 'banɔn 'wɪ zɪɛ -a 'man o da bɛ, en 'bli 'fɔ o ji 'e 'ciula "da, o ya "vale o Zozi 'le 'pasianɔn 'bɔ -tɛɛman. <sup>34</sup> 'Pian Farizen min -tɔ nɛn waa laabo Gamaliel, e Moizi -le -pei 'fluba "paaman, en minnun pɛɛnɔn -a bɔa "bɛ, e -tɔ lou tin 'banɔn yei, en e 'nan 'o Zozi 'le 'pasianɔn 'man 'tɛn 'tiɛnnɔn. <sup>35</sup> -A -nan nɛn e 'nan tin 'banɔn lɛ 'nan: «Izraɛl 'nɔn, 'wɪ nɛn ka "ta -a dra minnun 'labɛ -wɛ "bɛ, 'ka 'wulo -ji "nrɔn "da 'kpa. <sup>36</sup> Min -tɔ nɛn waa laabo Tɛida bɛ, e 'bɔla -a -nan 'ka tian 'mɔnlɛ "bɔɔ dɪ. Zɪ -yee 'wɪ 'bɔla zɪɛ, e 'nan 'e 'fli man 'nan 'e ya min -dan tɔ -a, en min -yaa sinjɛn sɔɔnla -a -sru. 'Pian waa -tɛ, en minnun nɛn o sɔɔnla -a -sru "bɛ o fuila "man. Min -tɔ 'ka "nyian -fɔlɛ -nan dɪ. <sup>37</sup> "Bɛ -sru, te min "nrɔndɪ tɔ 'bɔ, en Galilɛ min Zuda "e "ta wɔ, "bɛ minnun "kaga "sɛn 'e -sru. 'Pian wɛɛ 'te "nyian, en minnun pɛɛnɔn nɛn o sɔɔnla -a -sru "bɛ, o fuila "man. <sup>38</sup> 'Bɛ nɛn 'gɔɛ maan ve 'cɛɛ 'nan, te 'ka "trɔɛn "tɔ "nyian minnun 'labɛ o va dɪ, en 'ka 'si o man 'o 'kɔ. -Yɛɛ cɪ 'nan, -te -wee 'wɪ nɛn 'o cɪ "man "bɛ 'nan min wei da nɛn 'o 'ta 'wola bɛ, "te 'li 'pei te -a 'wɪ 'nyan. <sup>39</sup> 'Pian -te Bali wei da nɛn o 'ta 'wola bɛ, "te ka'a 'kɔlaman o fuiladɪ -a "man "dɪ. 'Ka drɛ "yi, "tɔgɔ 'ka 'kuli -tan Bali man.»

Tɔɔn en tin 'banɔn -a 'sia Gamaliel -le vɛ da. <sup>40</sup> O Zozi 'le 'pasianɔn laabo, en o 'nan 'sounjanun lɛ 'nan 'o o -sɔn -ngble -a, en o 'wɪ 'pla -wɛ 'nan, te o 'wɪ tin 'ba "nyian min lɛ Zozi 'tɔ da dɪ. Tɔɔn en o 'si o man.

<sup>41</sup> -A -nan nɛn Zozi 'le 'pasianɔn 'si tin 'banɔn 'lɛ. O 'si o 'lɛ cɪ "nran -a, kɔɔ 'o yra 'yɪ Zozi 'tɔ 'ji. <sup>42</sup> Yi -tɔɔv pɛɛnɔn man te o ya Bali -pan 'kuin 'lee 'wee 'kɔnnun -ji, wa'a 'flinlɛ 'wɪ "paadɪ -a dɪ, en wa'a 'flinlɛ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -a minnun lɛ dɪ.

## 6

*O Etienɛn 'lee min 'shɛɛdv 'si "va -e 'o 'pa Zozi 'le 'pasianɔn 'va*

<sup>1</sup> Tɔ zɪɛ -a man te Zozinɔn a bɔnan "kaga "bɛ, en minnun nɛn o Grɛk wei -fɔa "bɛ, o Zuif 'nɔn nɛn o Ebre wei -fɔa "bɛ, o man wɪ 'pla 'nan, tɔ pɛɛnɔn man, -te "wɛɛ -blifɛnun -pli "bɛ o cɪ "saan 'o 'va -calenun man. <sup>2</sup> En Zozi 'le 'pasianɔn 'fuda "fli Zozinɔn pɛɛnɔn cɪn 'yɪ, en o 'nan -wɛ "nan: «E 'ka "yi, -e -kaa Bali -le 'wɪ 'tɔɪ -e -kaa "trɔɛn "tɔ -blifɛ -le 'wɪ "ji dɪ. <sup>3</sup> -Yee "wɛan "bɔnnun, 'ka min -wɛɛ 'ka 'va 'soravli -e -kaa o 'pla 'nyranman zɪɛ -a da. O 'nɔn zɪɛ, 'o 'tɔ "yi 'e 'kɔn minnun 'le, 'o 'kɔn minnun nɛn o 'ta wola Bali lei 'saun 'le 'wɪ da bɛ waa, en 'o 'kɔn 'wɪ 'tɔnɔn 'a. <sup>4</sup> -Cee vɛ bɛ, -e -kaa yɛ 'trɔa Bali -le 'wɪ da te -kaa Bali trɔ "baa.»

<sup>5</sup> 'Wɪ zɪɛ, e Zozinɔn pɛɛnɔn 'ci 'sɔ, en o Etienɛn -tɔ. Etienɛn zɪɛ, e yɪ -tɛala Bali da 'kpa, en e 'ta 'wola Bali lei 'saun 'le 'wɪ da. En o Filipɔ 'lee Prokor 'lee Nikanor 'lee Timɔn 'lee Parmena 'lee Antɪɔs min Nikola nɛn e drɛ Zuif min -a bɛ, o 'yi. <sup>6</sup> Zozinɔn o kɔɔn Zozi 'le 'pasianɔn lɛ, tɔɔn en 'o 'pɛ 'pla o da, en o Bali trɔ 'ba -wɛɛ.

<sup>7</sup> Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'ko fuiladɪ -a "man, te Zozinɔn 'ko bɔdɪ -a "kaga Zeruzalɛm, en te Bali -pannɔn "kaga 'ta wola "nyian Zozi 'le 'wɪ da.

### *Minnun Etienɛn 'kun*

<sup>8</sup> Bali 'yee 'plɛblɛ 'lee 'yee yɪdɪ "yi 'nɔn Etienɛn lɛ, -a 'bɔ 'a nɛn e -cɛ -srɔn "wɪnun 'lee 'lɛbɔ "fɔ wɪnun dra minnun yɛ man. <sup>9</sup> 'Pian minnun nɛn o -ko Bali trɔ 'balɛ nɔannun nɛn o 'si o man bɛ, -wee cɪn yɪ 'kuin bɛ, o -sa -fɔdɪ 'sia 'o 'vale Etienɛn -a. Minnun zɪɛ Zuif 'nɔn nɛn waa, o "sia Sirene, en o -mie "sia Alɛzandri, en o -mie "sia Silisi 'lee Azi 'lɛglɔn 'ji. <sup>10</sup> 'Pian Etienɛn o "kle "sa -fɔdɪ -a. -Yɛɛ cɪ 'nan 'wɪ 'tɔdɪ nɛn Bali lei 'saun -a -nɔan -yrɛ "bɛ -a 'bɔ 'a nɛn 'e "we.

<sup>11</sup> En o -kɔ -fɔlɛ minnun -sru "lala -a 'nan 'o vɪ Etienɛn man 'nan, 'o 'bɔ "man te e ya Moizi 'lee Bali 'tɔ srɛnan. <sup>12</sup> 'Wɪ zɪɛ, e 'bli 'fɔ min cejenun 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'ji, en o -kɔ -a 'kunlɛ -sa -a, en o -kɔ -a tin 'banɔn 'cɛin -da. <sup>13</sup> O -fɔ "nyian

minnun peenun -sru, en 'o 'ta 'wlu 'senle "man "nyian. Waa 'vɪ 'nan: «Min 'gʊe, e wu 'wliɪ Bali -pan 'kɔn nɛn Bali -le vɛ -a bɛ -a man, en e wu "nyian -wliɪ Moizi -le -peinun man. <sup>14</sup> Kɔa 'man "da 'nan: Nazareti min Zozi 'kɔn zɪe -a -wia, en Moizi -le -peinun nɛn yaa -tɔ -kaa tranun lɛ bɛ, Zozi -a limlan -e -ka'a vilɛ -kaa 'ta wɔla "da "di.»

<sup>15</sup> -A -nan nɛn minnun pɛɛnɔn nɛn tin 'banan bɛ, 'o yɪe 'sen Etienɛn da, en waa yra 'yɪ "le Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -a -tɔ -zɔ.

## 7

*Etienɛn 'wɪ tin 'ba tin 'banan lɛ*

<sup>1</sup> Tɔɔn en Bali -pannɔn 'tazan -a laabɔ Etienɛn -lɔ 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn?»

<sup>2</sup> En Etienɛn "e 'nan: «'An "bɔunun, 'an "tinun, 'ka "trɔɛn "tɔ 'an wei lɛ. 'Li 'kpa te Abraam -nyɛanla Mesopotami bɛ, en -cee Bali nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "diɛ, 'e 'fli kɔɔn -yrɛ 'vaa, en e -kɔ -nyɛnleɛ Aran. <sup>3</sup> E 'nan Abraam lɛ 'nan:

<'I 'si 'yie 'leɣlɔn 'ji,  
'i 'si 'i 'mangulinun va,  
-e 'i 'kɔ 'trɛ nɛn

an "ta -daa -a -kɔɔnle 'yie 'gʊe -a da.»

<sup>4</sup> En Abraam 'si Kalde 'leɣlɔn 'ji, en e -kɔ -nyɛnleɛ Aran. E -fɔ -nan nun. Zɪ -a "tɪ "ka bɛ, en Bali -ta -a 'leɣlɔn nɛn ka cɪ -ji cɛɛgɔ 'gʊe -a -ji. <sup>5</sup> Bali 'ka -yee -yɔ -nɔnle 'leɣlɔn zɪe -a -ji dɪ. Bali 'ka -yee "blinan "wɛnɛn 'nɔnle dɪ. 'Pian e -tɔ 'e wei da 'nan 'e 'leɣlɔn zɪe -a -nɔan -yrɛ -yee vɛ -a, en -yee -sru 'e -nɔan -a klu lɛ. Bali 'wɪ zɪe -a 'vɪ, te Abraam -le 'nɛn "ka "di. 'Pian Bali -a 'vɪ 'nan:

<sup>6</sup> <'Leɣlɔn nɛn -pɛn da bɛ,

-a 'ji nɛn 'i kludanɔn -nyɛanla.

O -kɔan "minnun -le nɔannun -a -nan nun.

Minnun 'tɛ "paa o da lɛ -yaa sinjen wlu.

<sup>7</sup> 'Pian 'leɣlɔn nɛn o drɛ -wee nɔannun -a bɛ,

an 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -wle.

'An 'bɔ Bali 'bɛ 'vɪ.

'Bɛ -sru 'i kludanɔn lia 'o da

-e 'o 'ta 'an trɔ 'ba Kanan 'leɣlɔn 'bɔ 'gʊe -a -ji.»

<sup>8</sup> Bali -tɔ 'e wei da Abraam lɛ 'nan e 'leɣlɔn zɪe -a -nɔan -yrɛ. -A -nɔan -kɔɔn "vɛ nɛn 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va -a. -Yee "wɛan Abraam Izak -ya, en yaa -fɔ -klɔnmɔn -va -a -ya yɪ 'sɔravli "da. -A -tɔwli "nɛn Izak "e drɛ Zago lɛ, en Zago "e drɛ "nyian 'yee 'nɛnnun -fuda "fli "nɛn -kaa tra "le "tranun -a bɛ -wle.

<sup>9</sup> Zozeɣv "bɔunun man bɔ Zozeɣv -va, en waa -tan "le nɔan -zɔ Ezipti. 'Pian Bali 'pa "va, <sup>10</sup> en yaa 'si 'wɪ 'pleɣle pɛɛnɔn 'ji. Bali 'wɪ 'tɔdɪ -nɔn -yrɛ, en Ezipti mingɔnnɛn -a 'yɪ "yi. Mingɔnnɛn zɪe e Zozeɣv -tɔ 'e 'wluzan -dan tɔ -a Ezipti 'leɣlɔn da 'lee 'e yɪfenun da.

<sup>11</sup> Tɔɔn en dra -dan tɔ -ta Ezipti 'leɣlɔn 'lee Kanan 'leɣlɔn 'ji. Dra zɪe -a cibɛn a "bɔv "le "wɛan, -kaa tranun 'ka 'blɪfɛ ye -e 'o -blɪ dɪ. <sup>12</sup> -A -nan nɛn Zago -a man 'nan -blɪfɛ a Ezipti, en e Zozeɣv "bɔunun nɛn -kaa tranun -a bɛ, o 'pa 'sia 'e tɛdɛ. <sup>13</sup> -A "flizan da bɛ, en Zozeɣv 'e 'fli -kɔɔn 'e "bɔunun lɛ. -A -nan nɛn Ezipti mingɔnnɛn Zozeɣv 'sinan 'tɔ. <sup>14</sup> Zozeɣv "e 'nan 'e "bɔunun lɛ 'nan, 'o 'kɔ 'e "tɪ Zago 'si 'o -taa. -A "tɪ Zago 'lee 'e 'mangulinun a min -fuba 'sɔravli 'wle 'soolu. <sup>15</sup> Zago 'kɔ Ezipti, en e -ka -nan nun 'o 'vale 'yee 'nɛnnun nɛn -kaa tranun -a bɛ waa. <sup>16</sup> O -ta o pɛɛnɔn wɔlɛ Sizɛm 'fla Kanan 'leɣlɔn 'ji. Minnun o 'wɔ min wɔnan nɛn Abraam -a 'lɔ "lala -a Emor -pinun lɔ bɛ -a -nan.

<sup>17</sup> Zɪ tɔ nɛn Bali 'e wei -nɔn Abraam lɛ 'nan e 'wɪ 'tɔ dra -yrɛ "bɛ, e ya bɔnan -kogo bɛ, en Abraam kludanɔn fadɪ 'sia "da, en o bɔdɪ 'sia "kaga Ezipti 'leɣlɔn 'ji. <sup>18</sup> -A -nan nɛn mingɔnnɛn -trɛ -tɔ mingɔnnɛn -blɪdɪ "sia Ezipti 'leɣlɔn da. Mingɔnnɛn zɪe, ya'a Zozeɣv -tɔlɛ dɪ. <sup>19</sup> -A mingɔnnɛn zɪe, e -cee minnun see paa, en e 'tɛ 'pa -kaa tranun da, e -tɔ -kaa tranun man -sa -a, 'nan 'o 'si 'nɛn 'linɛnnun -sru, -e 'o kaa.



20 -A tɔ zɪe -a man nɛn o Moizi -ya. Moizi 'sɔ Bali lɛ tɪglɪ, ɛn e -fɔ 'e "tɪ"le "kɔnnɛn mlɛn yaaga te e 'nyɔn -mlɪan. 21 ɛn zɪ o 'si -a -sru "bɛ, -a -nan nɛn Ezipti mingɔnnɛn 'lu -a 'sia, ɛn yaa 'lɛbɔ 'le 'yee 'nɛn 'zɔ. 22 O Moizi 'lɛbɔ Ezipti 'nɔn 'le 'wɪ 'tɔdɪ -a, ɛn Moizi 'lewei 'lee -a drɛ wɪnɔn -a kɔɔn 'nan e ya min 'plɛblɛ 'a.

23 Zɪ Moizi lɛ 'bɔ -fuba sinjɛn bɛ, -a -nan nɛn -a -cin -trɔa "ji 'nan 'e 'kɔ 'e "bɔɪ Izraɛl 'nɔn 'nanjɛn. 24 ɛn e Ezipti min -tɔ 'yɪ, te e ya 'tɛ 'panan Izraɛl min -tɔ da, te -a -ci "ka "dɪ, ɛn e 'padɪ 'sia Izraɛl min zɪe -a va, ɛn Ezipti min -ka -yrɔ. 25 Moizi 'e 'ci nrɔn 'nan 'e "bɔɪ Izraɛl 'nɔn -a -ci -tɔa paan 'nan Bali 'e 'si "va 'nan -e 'e o 'si nɔanba -ji. 'Pian wa'a -ci manlɛ dɪ. 26 "Bɛ -sru, tɔ cɛɛn te Moizi Izraɛl 'nɔn "fli "ye te o ya 'wɪ 'blɪnan, ɛn e ya "vale e o yei "paamlan. E 'nan -wlɛ 'nan: <An beenun, ka ya "bɔɪnɔn -a. -Mɛ "le "wɛan nɛn ka 'tɛ "paa 'ka cin da te -a -ci "ka "dɪ?>

27 'Pian min nɛn e cɪ 'tɛ 'panan 'e bɔɛzan -tɔ da bɛ, e 'nan Moizi lɛ 'nan: <-Tɪɛ i -tɔ 'kɔ 'tazan -a? -Tɪɛ i -tɔ 'kɔɛ tin 'bazan 'a? 28 I ya "vale 'yian -tɛa "le zɪ i Ezipti min -tɛ 'sɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ? 29 Zɪ Moizi 'wɪ zɪe -a 'man bɛ, ɛn e -tɛ -ji, e -kɔ yɔɔlɛ Mandian 'lɛglɔn 'ji. E 'nɛn 'ya -nan nun "fli.

30 Lɛ -fuba sinjɛn "bɛ -sru, ɛn Bali -le 'pasiazan -tɔ 'e 'fli kɔɔn -yrɛ "bui "da Sinai pɔn "srɔn. 'E 'fli kɔɔn -yrɛ 'tɛ nrɛn yei yibanɛn 'tɔ -va. 31 Zɪ Moizi 'wɪ zɪe -a -nan 'yɪ bɛ, 'wɪ -a 'kan, 'pian zɪ e ya -plɪnan "man 'nan -e 'e -nan yɪ bɛ, ɛn e Minsan wei 'man 'nan: 32 <An ya 'i tranun -le Bali -a. An ya 'i tranun Abraam 'lee Izak 'lee Zago 'le Bali -a.> ɛn Moizi nyɔɔndɪ 'sia, ya'a -kɔlale Bali -nanjɛndɪ -a dɪ.

33 -A -nan nɛn Minsan "e -yrɛ 'nan: <'I 'yie -manwua 'sɔ 'i 'cɛɪn -man, kɔɔ fɛnan nɛn i cɪ 'i 'tɔdɪ bɛ, e yra kɔnglɔn 'mɛn vɛ -a. 34 An 'mɛn minnɔn nɛn Ezipti bɛ, -wee yra yɪdɪ 'yɪ, an -wee -paandɪ 'man, ɛn an sɔɔnla 'nan -e 'an o 'si nɔanba -ji.

-Yee "wɛan, mɛɪn "paa -sia Ezipti 'lɛglɔn 'ji.>

35 Moizi -tɔwɪli "nɛn, "nɛn minnɔn zɪe wa'a yɪlɛ "yɪ "dɪ, waa 'vɪ "man 'nan: <-Tɪɛ i -tɔ 'kɔ 'tazan -a? -Tɪɛ i -tɔ 'kɔɛ tin 'bazan 'a?> bɛ, -a 'lein nɛn Bali -a 'pa 'sia 'nan 'e 'tɔ o tazan 'lee o 'sizan nɔanba -ji -a. Bali -le 'pasiazan -tɔ 'bɛ 'e 'fli kɔɔn -yrɛ yibanɛn 'va, ɛn e 'wɪ zɪe -a 'vɪ -yrɛ.

36 Moizi 'bɛ o 'si Ezipti 'lɛglɔn 'ji -cɛ -srɔn "wɪ 'lee 'lɛbɔ "fɔ wɪnɔn drɛdɪ -a. -Cɛ -srɔn "wɪnɔn zɪe yaa drɛ Ezipti 'lɛglɔn 'ji, ɛn yaa drɛ jemie 'tɛndɛn man, ɛn yaa drɛ "bui "da lɛ -fuba sinjɛn wɪlu.

37 Moizi 'bɔ zɪe, -yɛɛ 'vɪ Izraɛl 'nɔn lɛ 'nan: <Bali -taa "talɛ Bali 'lewei vɪzan -tɔ nɛn "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ bɛ -a 'cɛɛ. -A Bali 'lewei vɪzan zɪe, 'ka 'bɔ 'va nɛn e bɔala.> 38 Tɔ nɛn Izraɛl 'nɔn 'o cin 'yɪ "bui "da bɛ, Moizi 'bɔ 'bɛ 'tɔ Bali 'lee Izraɛl 'nan yei, e -tɔ 'ka tranun 'lee Bali -le 'pasiazan nɛn e 'wɪ tin 'ba -yrɛ Sinai pɔn da bɛ o yei. Moizi lɛ nɛn Bali wei nɛn e 'belidɪ -nɔan "bɛ, Bali 'bɔ -a -nɔn 'nan 'e vɪ 'cɛɛ.

39 ɛn -kaa tranun 'ka -a wei 'silɛa 'wɪ 'kpa -a dɪ, o 'ci 'pa "man. ɛn waa nrɔn 'o 'ji 'nan 'o lia 'o da Ezipti 'lɛglɔn 'ji. 40 Waa 'vɪ Arɔn lɛ 'nan: <'I -cɛɛ balinun drɛ -e 'o 'si -kɔɔn -cɛɛ. -Yɛɛ cɪ 'nan Moizi 'bɔ nɛn e -kaa 'si Ezipti 'lɛglɔn 'ji bɛ, 'wɪ nɛn e 'bɔ "man "nun bɛ, -ka'a tɔa dɪ.> 41 -A -nan nɛn o fɛ -tɔ drɛ "le tri -zɔ 'nan -e 'o -pan, ɛn o tri zɪe -a -pan. ɛn o ci "nrandi 'sia 'o 'bɔ 'pɛ drɛvɛ lɛ. 42 Tɔɔn ɛn Bali 'e koda -tɔ o va, e o 'tɔɪ 'nan 'o laji fɛnɔn -pan "le zɪ e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

<Izraɛl 'nɔn, lɛ -fuba sinjɛn wɪlu te ka ya "bui "da bɛ, ka -wi -tɛ 'mɛn? ɛn ka 'sraga drɛ 'mɛn?>

43 -Cɛjɛ!

'Pian 'cɛɛ bali nɛn waa laabo Molok bɛ

-yee -tandan nɛn 'ka 'lɔ, 'lee 'cɛɛ bali Rɔnfa -le mlɛn crɛn nɛn kaa drɛ bɛ, -nyrɛn 'ka 'lɔ. Fɛnɔn nɛn kaa drɛ 'nan

-e 'ka -pan bε -nyren 'ka 'lɔ.  
 -Yee "wεan nen an 'ka "tua,  
 an -ko 'ka 'a Babilon 'leglon -sru,  
 ka dra -wee noannun -a.»

<sup>44</sup> Te -kaa tranun a "bui "da bε,  
 -tandan nen Bali -taa "ji bε, e ya -  
 wlo. Moizi -tandan zιε -a -tɔ "le zι  
 Bali -a 'vι -yrε "bε -yee 'wι 'zɔ, εn -a  
 'lein nen yaa 'yι bε, -nyren yaa -tɔ.  
<sup>45</sup> "Bε -sru εn -tandan 'lein zιε, e -fɔ  
 -kaa tranun -le 'nennun lɔ. Zozue  
 -trɔa o 'le, εn o -kɔ -nyenlea 'leglon  
 nen Bali -a -ji 'nɔn 'pin o 'le bε -a -ji.  
 O -kɔ -tandan zιε -a 'leglon zιε -a -ji,  
 -tandan 'bɔ 'fɔ -nan nun -trilii, εn e  
 'bɔ David da. <sup>46</sup> David zιε e 'sɔ Bali  
 le, εn yaa laabu Bali lɔ 'nan 'e 'si -  
 nɔn 'yrε -e 'e 'kɔn 'tɔ -yrε, 'dɔ -e Bali  
 nen Zago kludanɔn 'le Bali -a bε 'e  
 -nyran ji, <sup>47</sup> 'pian Salomɔn 'bε 'kɔn  
 zιε -a -tɔ Bali le.

<sup>48</sup> Te e ya 'e vɪdɪ 'nan Bali nen min  
 ta lou "bε ya'a 'nyeana min -tɔ 'kɔn  
 -ji dɪ. Bali 'lewei vɪzan 'wι zιε -a 'vι  
 'e 'cɛn. Yaa 'vι 'nan:

<sup>49</sup> 'An Minsan, 'mɛn mingɔnnɛn  
 pɛin a labli 'ji,

εn 'trɛ a 'an 'cɛin -trɔa "dave -a.

'Kɔn "cɛn "nen ka -kɔlaman -a -tɔdɪ  
 -a 'mɛn?

En nyin zia 'bε -kɔan 'an 'flinla "nan  
 "a?

<sup>50</sup> -Yεε ci 'nan 'an 'bɔ 'pɛ dreve fɛnun  
 pɛɛnɔn zιε -a.» »

<sup>51</sup> En Etiɛnɛn "e 'nan tin 'banɔn  
 le 'nan: «Ka ya minnun nen 'wι 'ka  
 'ko o -wulo -ji dɪε, waa. Ka ya "le  
 minnun nen wa'a Bali tɔa dɪε -wee  
 'wι 'zɔ. 'Ka "trɛn "a "yuyu, εn 'ka  
 'ci 'pa Bali lei 'saun 'le 'wι man "le  
 'ka tranun 'zɔ. <sup>52</sup> Bali 'lewei vɪzan  
 'cɛn "da nen 'ka tranun 'ka 'tɛ 'pale  
 dɪ? Bali 'lewei vɪnɔn nen waa 'vι  
 'nan Bali -le min tɪglɪ -taa "tale bε,  
 'ka tranun o tɛε, εn 'cɛε min tɪglɪ zιε  
 'bε 'nɔn "nyian minnun le, εn waa  
 -tɛ. <sup>53</sup> Zɪ Bali -le -pɛi -tɔ wunun ci  
 bε, Bali -le 'pasianɔn -a -nɔn 'cɛε, εn  
 ka'a 'ta wɔlea "da "dɪ.»

*Minnun Etiɛnɛn -tɛ, εn Saul 'tɛ  
 'padɪ 'sia Zozinɔn da*

<sup>54</sup> Zɪ tin 'banɔn 'wι zιε -a 'man bε,  
 'bli 'fɔ o ji Etiɛnɛn man, εn 'o 'shɛ da -  
 bludɪ 'sia. <sup>55</sup> 'Pian Etiɛnɛn nen 'e fadɪ  
 Bali lei 'saun 'a bε, 'e yιε 'tɔ laji, εn  
 e Bali -le 'tɛ 'san 'yι, te e Zozi ye 'e  
 'tɔdɪ lou Bali -pɛ "yι "da. <sup>56</sup> En e 'nan:  
 «"Ka 'yɪɔ, an labli ye 'e 'le 'sɔdɪ, εn an  
 Blamin -pɪ ye 'e 'tɔdɪ lou Bali -pɛ "yι  
 "da.»

<sup>57</sup> Minnun -paandi 'sia 'pleble, te  
 'o 'pɛ 'wle wɔ 'o "trɔɛn 'ji. En o  
 pɛɛnɔn 'kɔ Etiɛnɛn -va, waa 'kun.

<sup>58</sup> Waa plila, o -kɔ -a 'fla lunɛn, εn  
 waa -sɔn -kɔle -a. Minnun nen waa  
 dre bε, o 'wee sɔnun -sran -gobo "tɔ  
 nen waa laabo Saul bε -a "srɔn.

<sup>59</sup> Minnun Etiɛnɛn -sɔan "kɔle -  
 a, 'pian te Etiɛnɛn "e Bali trɔv "baa  
 'nan: «Minsan Zozi, 'an lei -nɔan 'yιε  
 'e "pa 'ji.» <sup>60</sup> -A -nan nen 'e "pɔ  
 sɔɔn, εn e paan 'pleble 'kpa. E 'nan:  
 «Minsan, 'i 'wι 'wɪdɪ 'gɔv -a 'cɛ -wle.»  
 Zɪ e cɛɛn 'wι zιε -a vɪdɪ man bε, εn 'e  
 yιε 'le 'wɔ.

## 8

<sup>1</sup> Saul "le 'ci 'sɔ nen 'nan minnun  
 Etiɛnɛn -tɛ.

Yi 'bɔ 'lein zιε -a da nen minnun  
 'tɛ 'padɪ 'sia Zozinɔn nen Zeruzalem  
 bε o da. Zozinɔn pɛɛnɔn fuila "man  
 Zude 'lee Samari 'leglon 'ji, 'pian  
 Zozi 'le 'pasianɔn "o -fɔv Zeruzalem.

<sup>2</sup> En minnun nen o 'ta wɔla Bali wei  
 tɪglɪ da bε, o Etiɛnɛn -wuɔ, εn o -kɔ -a  
 wɔle. <sup>3</sup> 'Pian Saul -le vɛ bε, e 'tɛ 'padɪ  
 'sia Zozinɔn da. E -cia 'kɔnnun 'le  
 "nen 'nan -e 'e Zozinɔn "kuun. E 'sia  
 lumɔn 'lee 'klɔnmɔn man, e o 'kun,  
 εn e -kɔ o -fɔle -pɔ 'kuin.

*Filipɔ Bali -le 'wι 'nɔnnɔn 'vι  
 Samari 'nɔn le*

<sup>4</sup> Zozinɔn nen o fuila "man "bε,  
 o ci Zeruzalem fɛnan pɛɛnɔn 'nan  
 Bali -le 'wι 'nɔnnɔn vɪdɪ -a minnun  
 le. <sup>5</sup> Filipɔ -kɔ Samari 'leglon 'ji, εn e  
 min 'sizan 'wι 'ji -le 'wι 'vι. <sup>6</sup> Samari  
 'nɔn 'ta "kaga, o pɛɛnɔn o "trɔɛn "tɔ  
 Filipɔ wei le 'kpa tɪglɪ, te o -cɛ -srɔn  
 "wunun nen yaa dra bε -a -nan ye,  
 'lee 'wunun nen yaa vɛ bε, -a maan.

<sup>7</sup> -Yεε ci 'nan, -yɔ -wɪdɪnun nen o ya  
 minnun -sru "bε o 'si o -sru -paandi

-a, en minnun nen o "tun "bo be, 'lee minnun nen o-srandi "tra "be, -ce 'si o man. <sup>8</sup> -A -nan nen ci "nran -dan dre 'fla zie -a da.

<sup>9</sup> Min -tu a 'fla 'bo zie -a da 'e 'cen waa laabo Simon. E fenun dra 'bui da. -Yee 'bui winun dredi Samari 'non 'plo 'fo, en yaa ve 'e 'fli man 'nan 'e ya min -dan a. <sup>10</sup> -E 'e 'sia 'nen "wennen 'lee min ceje man, o pennen winun nen Simon -a dra be e o 'sianan, te waa ve 'nan: «Min 'labe, Bali nen, 'pleble -dan be -nyren.» <sup>11</sup> -Yee ci 'nan, o pennen -a wei "siala 'wi 'a, ko e o 'plo 'fo 'yee 'bui winun dredi -a, -a -nan 'mon. <sup>12</sup> 'Pian zi Filipu Bali -le mingonnen -blidi 'wi 'vi, te e Zozi Crizi -le 'wi ve -wle "be, en o yi -tera "da. Ton luman 'lee 'klonmon pennen 'o -batize dre. <sup>13</sup> Simon 'bo "nyian "e "yi -tera "da, en waa -batize dre. Zi waa -batize dre be, ya'a 'sile "nyian Filipu "sron "di. -Ce -sron 'wi 'lee 'lebo "fo winun nen Simon -a -nan ye Filipu -lo be, yaa 'plo 'fo.

<sup>14</sup> Zi Zozi 'le 'pasianon nen o -fo Zeruzalem be, waa 'man 'nan Samari 'non yi -tera Bali wei da be, en o Pieri 'lee Zan 'pa 'sia o va. <sup>15</sup> Zi Pieri 'lee Zan 'bala o va nun be, en o Bali tru 'ba -wle 'nan -e 'o Bali lei 'saun yi. <sup>16</sup> -Yee ci 'nan, min -tu 'ka tian Bali lei 'saun yile o va di, o 'o -batize dre 'e tede Minsan Zozi 'to da 'e "tun. <sup>17</sup> -A -nan nen Pieri 'lee Zan 'o 'pe 'pla o da, en o Bali lei 'saun yi.

<sup>18</sup> Simon -a 'yi 'nan, Zozi 'le 'pasianon 'o 'pe 'pla minnun da en o Bali lei 'saun yi, -a -nan nen Simon "lala 'si, en e 'nan -wle 'nan: <sup>19</sup> «Ka "meen 'pleble non "nyian, -e -te 'an 'pe 'pla min da be, -a san 'e Bali lei 'saun yi.»

<sup>20</sup> 'Pian Pieri "e -yre 'nan: «'Yie "lala 'e 'ku 'yia 'te nen ya'a 'driman die -a va. Ko "yie 'ji "le o Bali -le 'pleble zie -a "laa "lala -a. <sup>21</sup> 'Yie 'wi 'tu 'ka 'wi zie -a -ji di, en 'i 'blnan 'ka 'nan di, ko 'i 'wulo -ji wi 'ka tigh Bali 'le di. <sup>22</sup> -Yee "wean 'i 'si 'wi 'wli "dredi man -e 'i 'fli -non Bali le. 'I Minsan tru 'ba, 'du -e 'e -kola

'wi 'wli "nen 'i 'wulo -ji be -a fuidi -a. <sup>23</sup> -Yee ci 'nan maan -toa 'nan i ya 'i fadi 'wi 'wli "nonnon -a, en i ya 'wi 'wli "le non -a.»

<sup>24</sup> -A -nan nen Simon "e 'nan Pieri 'lee Zan 'le 'nan: «'Ka 'bo 'ka Minsan tru 'ba 'men 'wi man -e 'wi nen kaa 'vi be 'e vile 'e bo 'an man di.»

<sup>25</sup> 'Winun nen Minsan Zozi -a 'vi 'lee 'winun nen yaa dre Zan 'lee Pieri yie man be, o Samari 'non "le 'vi. Zi o cen -a vidi man be, en o 'li 'o da Zeruzalem. "Wee -ta -sia be, o -to Samari 'fla -mie da, te o Bali -le 'wi 'nonnon ve minnun le.

*Filipu Bali -le 'wi 'nonnon 'vi Etiopi min -tu le*

<sup>26</sup> Minsan -le 'pasiazan -tu 'wi tin 'ba Filipu le 'nan: «'I -ku 'trada "tre 'zia, -e 'i -si nen e "sia Zeruzalem -e 'e 'ku 'fla nen waa laabo Gaza be -a 'sia. -A da 'be ci flu.» <sup>27</sup> Filipu wluan, en e -ku. "Yee -kon -konan -sia be, en e min -tu 'yi 'e 'le. Min zie, Etiopi min nen, en e ya 'e 'sadi. Etiopi li Kandas nen mingonnen -a be, -a yife va nen 'e yie -toa. E -ta Bali tru 'bale Zeruzalem, <sup>28</sup> en e "ta lia 'e da 'e fla. E ya 'e -nyrandi odro nen -su -a -klanman be -a -ji, te e Bali 'lewei vizan Ezai -le 'fluba 'ta ve.

<sup>29</sup> Bali lei "e Filipu le 'nan: «'I -pli odro 'labe -a man.»

<sup>30</sup> En Filipu soonla odro zie -a -sru, te e Etiopi min -le 'fluba ta vidi maan. E ya -a ta vnan Bali 'lewei vizan Ezai -le 'fluba 'ji, en Filipu "e -yre 'nan: «'Fluba nen yia ta ve be yia -ci maan?»

<sup>31</sup> Etiopi min "e -yre 'nan: «Te min 'ka 'a -konle 'men die, maan dra ko -e 'an -ci man?» En e Filipu laabu 'nan 'e -nyran "e 'sron odro -ji.

<sup>32</sup> 'Wi nen e ci -a ta vnan Ezai -le 'fluba 'ji be -nyren 'gu:

«O -ku -a -tele "le 'bla 'zu,  
en o -ku -a "le 'bla 'nen nen  
o ci -a "ce "bonan ya'a 'we die -yee  
'wi 'zu.

Ya'a 'wi 'tu 'sile "da "di.

<sup>33</sup> Wa'a 'sile a fe -tu -a di,  
en min -tu 'ka 'tale -a -sru "di.

-Tie -kolaman -a kludanon 'le 'wi vidi -a?

Kōō minnūn 'bē -yee 'belidī 'le 'tō  
'trēda.»

<sup>34</sup> En Etiopi min -a laabū Filipū -  
lō 'nan: «Tī nēn Bali 'lewei vīzan -  
a ve 'gū? -A 'bō 'fli nēn yaa ve, -baa  
min pee nēn yaa ve?» <sup>35</sup> -A -nan nēn  
Filipū Zozi 'le 'wī 'nōnnōn vidī 'sia -  
yre, 'wī nēn 'e 'crēn -tēdī zīē -a da.

<sup>36</sup> O ya -kūnan 'o 'lē, en o 'bō 'yi  
ba man, en Etiopi min "e 'nan -yre  
'nan: «'Yī nēn 'gū, -mē -maan yi'an  
-batize dra dī?» <sup>37</sup> [-A -nan nēn  
Filipū "e -yre 'nan: «Te i yi -tēala  
"da 'i 'bli pēēnōn 'a bē, -e 'wei -batize  
drē.» En Etiopi min "e 'nan: «Maan  
-tōa 'nan Zozi Crizi a Bali -pī -a.»]

<sup>38</sup> En Etiopi min "e 'nan 'o odro -tō.  
-A -nan nēn o "flinōn sōōn 'yīa, en  
Filipū -a -batize drē. <sup>39</sup> Zī o 'si 'yīa  
bē, en Minsan lei Filipū 'sia, -a -nan  
nēn Etiopi min 'ka 'nyian -a yīē dī.  
-A ci -fū 'e "nrandī, en e -kū.

<sup>40</sup> 'Pian Filipū "e 'fli 'yī 'fla nēn  
waa laabo Azō bē -a da, en e Bali -le  
'wī 'nōnnōn vidī 'sia 'fla pēēnōn nēn  
e 'bō "man, en e 'bōla Sezare bē -a da.

## 9

*Fē nēn e drē 'lōō, en Saul sōōnla  
Zozi -sru "bē*

<sup>1</sup> Tū zīē -a man te Saul -ko tian 'tē  
'padī -a Minsan -srunōn da, te e -ko  
o -tēēdī -a. En Saul -kū Bali -pannōn  
'tazan va, <sup>2</sup> 'nan 'e 'fluba nēn e -si -  
nōān 'yre -e 'e -wla Zuif 'nōn 'le cin  
yī 'kōn nēn Damas bē -a -jī bē -a -nōn  
'yre. Saul "ta -ko 'nan -e 'e 'sia lūmōn  
'lee 'klōnmōn nēn o 'ta wōla Minsan  
-sru "bē, -e 'e o "kuun -e 'e 'ta waa  
Zeruzalem.

<sup>3</sup> E Damas si 'sia e ya -kūnan, e "ta  
bōa 'fla 'bō "srōn "kogo 'nun tōōn 'tē  
'san -tū bīi lajī, en e -sēn "da. <sup>4</sup> Saul  
-tria "tra, en e wei -tū 'man, te 'bē ve  
-yre 'nan: «Saul, Saul, -mē "le "wēan  
i 'tē "paa 'an da?»

<sup>5</sup> En Saul "e -yre 'nan: «'An 'san, -tī  
nēn 'yīa?»

En Minsan wū "man 'nan: «'An 'bō  
Zozi nēn i 'tē "paa 'an da bē, maan  
nēn. <sup>6</sup> 'I 'wluan lou, 'i 'kū 'fla. -Te i

'bōla 'nan nun bē, 'wī nēn kō 'i drē  
bē, waa ve 'yīē.»

<sup>7</sup> Minnūn nēn o cī -kūnan 'o 'vale  
Saul nun -a bē, 'wī cūla o da, wa'a  
-kōlālē 'widī -a dī, "o wei 'bō maan,  
'pian wa'a min -tū ye dī. <sup>8</sup> Saul  
wluan, -a yīē a 'e 'lē 'sūdī, 'pian te  
ya'a fēnan ye dī. Waa 'kūn 'e 'pē -  
man, en o -kū -a Damas. <sup>9</sup> E yī drē  
yaaga te ya'a fēnan ye dī, ya'a 'yī  
mlīan dī, en ya'a fē ble dī.

<sup>10</sup> Te Zozi -sruzan -tū a Damas,  
waa laabo Anania, Minsan 'wī tin  
'ba -yre "le nyrinvla -zū. Yaa laabū  
Anania, en Anania "e -yre 'nan:  
«Minsan, maan nēn 'gū.»

<sup>11</sup> En Minsan "e -yre 'nan: «'I  
'wluan, 'i 'kū 'fla yēi "si nēn 'e 'sūdī  
"jī tīglī 'labē -a da, 'i 'kū Zudazi -  
le "kōnnēn. Min -tū nēn waa laabo  
Saul bē e ya Bali trū 'banan 'nan  
nun. Saul zīē, e "sia 'fla nēn waa  
laabo Tars bē -a da. <sup>12</sup> Te Saul 'bō "e  
min -tū nēn waa laabo Anania bē -a  
ye "nyian "le nyrinvla zū e wla, en  
'e 'pē 'plā "da 'nan -e -a yīē 'e 'lē 'sū.»

<sup>13</sup> En Anania "e 'nan: «Minsan, 'tē  
nēn yaa 'pa 'i -srunōn da Zeruzalem  
bē, maan 'man min "kaga "da. <sup>14</sup> En  
Bali -pannōn 'tanōn 'si -nōn -yre  
'nan, minnūn pēēnōn nēn o Bali trū  
"baa 'i 'tō da bē, e o "kuun.»

<sup>15</sup> -A -nan nēn Minsan "e Anania  
lē 'nan: «'I 'kū! -Yēē cī 'nan, 'an  
'bō mēēn min 'labē -a 'si "va 'nan  
-e 'e 'mēn 'nyranman 'pa, 'dū -e  
'an 'tō 'e bōla 'jī 'lēglōn nun 'lē, lee  
mingōnnēn nun 'lē 'lee Izrael 'nōn  
'lē. <sup>16</sup> Zī e -taa 'e yra yīē -e 'an 'tō 'e  
fuīla "man "bē, 'an 'bō 'bē -kōōnman  
-yre.»

<sup>17</sup> Tōōn en Anania -kū. Zī e 'bōla  
"kōnnēn "bē, 'e 'pē 'plā Saul da, en e  
'nan: «'An "bū Saul, te i ya -tanān -  
sia, Minsan Zozi nēn 'e 'fli kōōn 'yīē  
bē, yaan 'pa 'sia 'nan -e 'i yīē 'e 'lē  
'sū, 'nan -e 'i 'kan 'i fadī Bali lei 'saun  
'a.» <sup>18</sup> Nun tōōn, fē -tū 'si Saul yīē da  
"le pōnēn fēē 'zū, e -fōla, en -a yīē 'lē  
'sū. Saul wluan lou, en waa -batize  
drē. <sup>19</sup> Zī e -nyan bē, e fēnun blī, en  
-a "kōē "tō 'e da.

*Saul Bali -le 'w1 'v1 Damas*

E yi "fli yaa dre Zozi -srunon nen Damas be o va. <sup>20</sup> Toon en e Zozi 'le 'w1 'nannon vidi 'sia minnun le Zuif 'non 'le cin yi 'kuin 'nan Zozi be, Bali -pi nen. <sup>21</sup> Minnun peenon nen waa ye -a vnan be 'w1 o "kaan, te waa ve 'nan: «Min 'labε, -yεε minnun nen o Bali tru "baa Zozi 'to da Zeruzalem be, o tee te e 'te "paa o da 'gv, en e -ta "nyian Zozinon "kuunle 'gv, en e -ku waa Bali -pannon 'tanon le. E dre 'kō, en -yεε 'w1 z1ε -a ve?» <sup>22</sup> 'Pian te Saul -ko Zozi 'le 'w1 'nannon vidi -a minnun le 'kpa tigl. 'W1 nen Saul -a ve z1ε, Zuif 'non nen Damas be e o kli 'a, en wa'a -kolale -a -zi -fōdi -a di. Yaa -ci -koonman -wle 'wein 'nan Zozi 'be ci min 'sizan 'w1 'ji -a.

<sup>23</sup> Z1 -a -nan 'mōn 'trilii be, en Zuif 'non 'o cin wei -ci 'man 'nan 'o -te. <sup>24</sup> 'Pian -wee 'w1 nen waa 'pla "da "be, Saul -a 'man. O Saul man -pennan bodrun funnin -klan -yre 'nen 'nan -e 'o -te. <sup>25</sup> -Yee "wean -pei -tv man, Saul -srunon Saul 'si, en waa soonla 'fla man -klon -sru saannen 'ji.

*Saul 'li 'e da Zeruzalem*

<sup>26</sup> Z1 Saul 'bola Zeruzalem be, en e ya "vale 'e -fōa Zozi -srunon 'va. 'Pian o peenon "klanman -yre, kō wa'a yi 'teala "da 'nan Zozi -sruzan nen di. <sup>27</sup> -A -nan nen Barnaba -a 'kun, en e -ku -a Zozi 'le 'pasianon 'va, en z1 Minsan 'e 'fli -kōon Saul le -sia be, 'lee 'w1 nen yaa 'v1 -yre "be, Barnaba -a 'v1 -wle. En z1 Saul Zozi 'le 'w1 'nannon 'v1 'wein Damas be, Barnaba -a 'v1 "nyian -wle. <sup>28</sup> -A -nan nen Saul -fō o va, o ci waa Zeruzalem fe peenon 'nan, te e 'w1 'nannon ve minnun le 'wein Minsan 'to da. <sup>29</sup> Saul 'w1 'v1 Zuif 'non nen o Grek wei -fōa "be -wle, en o -sa -fō waa. 'Pian minnun z1ε waa -weε "man 'nan 'o -tea. <sup>30</sup> -A "bu Zozinon 'w1 z1ε -a 'man, en o -ku Saul -a Sezare 'fla, en o -yre 'nan 'e 'ku Tars.

*Pieri min -srandi beli*

<sup>31</sup> -A -nan nen -leglizinun nen Zude 'lee Galile 'lee Samari 'leglon 'ji be, o man flin, en o -to 'pleble. O

'yra -tea Minsan 'man, en o 'ta wola -a -sru tigl. Bali lei 'saun 'pa o va, en -leglizi -ji 'non dre "kaga.

<sup>32</sup> Pieri a cinan 'fla peenon z1ε -a da. Yi -tv da, en e 'bola minnun nen Zozi 'le ve -a Lida 'fla be o va. <sup>33</sup> En e 'bō min -srandi "tra "tv nen waa laabo Ene be -a man 'e nyinnandi -saa da. E yra "tra -a -nan le 'sōra nen 'gv. <sup>34</sup> En Pieri "e -yre 'nan: «Zozi Crizi 'i beli, 'i 'wluan lou 'i 'bō 'a -e 'i 'yie nyinnan "dave plin.» 'Nun toon en e wluan lou. <sup>35</sup> Lida 'non peenon 'lee minnun peenon nen o -nyeanla Saron fenan peble da be, z1 o min z1ε -a 'y1 te e 'ta wo be, en 'o 'fli -non Minsan le.

*Dorka -ka, en Pieri -a fvu*

<sup>36</sup> Lumon -tv a Zozi 'va, e ya 'fla nen waa laabo Zope be -a da. L1 z1ε -a 'to nen Tabita, en -te 'be "ceε di Dorka. 'Tō z1ε -a -ci nen Grek wei -ji «sru». L1 z1ε, e "yi "dra min peenon le, te e "paa 'yale -tenon 'va. <sup>37</sup> Tv nen te Pieri a Lida be -a man, l1 z1ε e -tria -ce -a, e -ka. Z1 o ceen -a -sru di man be, en o -ku -a 'palea 'kōn "bu "tv -ji 'kōn 'ta lou. <sup>38</sup> Lida 'fla a Zope 'fla "srōn "kogo, en Zozi -srunon -a 'man 'e 'cēn, 'nan Pieri a Lida. -A -nan nen o min 'fli 'pa 'sia 'nan 'o 'ku -a tru 'ba, 'nan 'o v1 -yre 'nan 'e 'ta 'o 'va 'trele.

<sup>39</sup> Z1 o 'bō Pieri man be, waa 'v1 -yre, 'nun toon en 'o 'vale waa o -ku. Z1 o 'bola 'nan nun be, en o -ku Pieri -a 'kōn "bu "ji lou. Lumonnun peenon nen o -sran -ka 'o da be, o pli Pieri man te o -wua, en o Tabita -le -trale 'lee -yee soonun nen yaa dre te o ya waa be, -a kōon -yre.

<sup>40</sup> En Pieri min peenon 'sen bei, 'e "po soonla, en e Bali tru 'ba. Tōon 'e yra -to min pa z1ε -a da, en e -yre 'nan: «Tabita, 'i 'wluan lou.» En 'e yie 'le 'sv. Z1 e Pieri 'y1 be, en e -nyran lou. <sup>41</sup> Pieri 'e 'pe -non -yre, en yaa wluan lou, en e -calenun 'lee Zozinon -mienun laabu. -A -nan nen e l1 z1ε -a kōon -wle 'e 'belidi. <sup>42</sup> Z1 Zope 'non "kaga 'w1 z1ε -a 'man be, en o -mienun yi -teradi 'sia Minsan

da. <sup>43</sup> PĪeri -fᵛ Zope 'fla tᵛ "wennēn 'a. E -fᵛ min -tᵛ nēn waa laabo Simōn bē -a va. Simōn zĭe e -jeliba 'kōle dra.

## 10

### *PĪeri 'lee Kōrneli*

<sup>1</sup> Min -tᵛ a waa laabo Kōrneli, e ya 'fla nēn waa laabo Sezare bē -a da. Itali 'sounjanun tazan nēn. <sup>2</sup> Kōrneli zĭe, e Bali ye "yi, ēn e 'yra -tēa "man. O 'vale 'e 'mangulinun pēēnōn 'a o Bali trᵛ "baa, e "yi "dra Zuif 'nōn nēn 'yalē o -tē bē -wĭe, ēn e Bali trᵛ "baa tᵛ pēēnōn man. <sup>3</sup> Yi -tᵛ da te yidē tēēnla bē, e drē -yrē "le nyrinvla zᵛ, ēn e Bali -le 'pasiazan -tᵛ 'yi -goezee, 'bē wlala "va, ēn 'bē laabu: «Kōrneli!»

<sup>4</sup> E Bali -le 'pasiazan zĭe -a -nanjēēn "klan da, ēn e 'nan -yrē 'nan: «Minsan, -mē "nēn -nan?»

En Bali -le 'pasiazan "e -yrē 'nan: «I Bali trᵛ "baa, ēn i "yi dra 'yalē -tēnōn lē Bali -a -nan 'yi, ēn -a ci 'ka 'sanlē 'i man dī. <sup>5</sup> 'Bē nēn 'gᵛē, 'i minnun 'pa 'sia Zope -e 'o 'kᵛ Simōn nēn waa laabo "nyian PĪeri bē -a laabu. <sup>6</sup> Simōn zĭe, e -nyēanla Simōn nēn e -jeliba 'kōle dra bē -a va. -Yēē 'kōn a jemie "srōn.»

<sup>7</sup> Zi Bali -le 'pasiazan nēn e 'wĭ tin 'ba -yrē "bē, e 'si -a "srōn "bē, tōōn ēn Kōrneli 'yēē 'nyranman 'pazan "fli laabu, ēn e 'yēē 'sounjanun va 'sounja -tᵛ nēn e Bali ye "yi, ēn e 'yra -tēa "man "bē -a laabu. <sup>8</sup> Wĭ pēēnōn nēn e drē bē, e -weē 'vĭ, ēn e o 'pa 'sia Zope.

<sup>9</sup> -A ta tᵛ cēēn "wēē -kōn -kōnan, o pli 'fla 'bō "srōn "kogo, te PĪeri -kᵛ 'kōn 'ta lou Bali trᵛ 'balē, te yidē 'bō min -win -ji 'sēzē. <sup>10</sup> Dra PĪeri zĭe -a -tēa, ēn e ya "vale 'e fē -ble. Te o ya -yēē fē -tōēnnan, ēn e drē -yrē "le nyrinvla zᵛ, <sup>11</sup> e labli 'yĭ 'e 'lē 'sᵛdī, te e fē -tᵛ ye "le solā -dan nēn o ya 'o 'kundī -a "nēn 'sinjēn man bē -yēē 'wĭ zᵛ. E -tadī 'sia "tra, te e -pliman 'trē man. <sup>12</sup> -Wĭ 'tō 'tᵛdᵛ pēēnōn nēn o 'ta wo 'o 'pē "fli 'lee 'o 'cēin "fli

"da bē, 'lee -winun nēn o -plimlan 'o 'kōlēnēn "bē 'lee "loman 'tō 'tᵛdᵛ pēēnōn a sō zĭe -a -ji. <sup>13</sup> En wei -tᵛ "e -yrē 'nan: «PĪeri 'i 'wluan lou, 'i -tē -e 'i -bl.»

<sup>14</sup> 'PĪan PĪeri "e 'nan -yrē 'nan: «Minsan, te 'i vĭ 'mlōnmlōn dī. Ma'an tian 'li fēnun nēn e cĭ min 'srōēn 'a 'lee fēnun nēn e min "tri -tōa Bali 'lē bē, -a -blūē dī.»

<sup>15</sup> En wei zĭe e 'nan -yrē -a "flīazan da 'nan: «Fēnun nēn Bali -a vĭ 'nan e ya -blūē -a bē, te 'i drē 'i 'srōēn 'a dī.»

<sup>16</sup> E 'vĭ zĭe 'e 'pa -a yaaga, 'nun tōōn "bē -sru, ēn fē zĭe e -kᵛ laji.

<sup>17</sup> Te PĪeri 'ka 'wĭ nēn yaa -nan 'yĭ bē -a -ci maan dī, -a tᵛ 'bō zĭe -a wlu bē, te minnun nēn Kōrneli o 'pa 'sia bē, o Simōn -le 'kōn 'yĭ, ēn o 'bōla "nēn 'sēzē. <sup>18</sup> O min -tᵛ laabu, ēn o 'wĭ laabu -yrō 'nan: «Simōn nēn waa laabo PĪeri bē, e ya -nan?»

<sup>19</sup> PĪeri -fᵛ 'e ci "nrōnnan 'wĭ nēn yaa -nan 'yĭ bē -a da, tōōn ēn Bali lei 'saun "e -yrē 'nan: «'I 'yĭō, min yaaga a 'i -wēēnan. <sup>20</sup> 'I 'wluan lou, 'i sōōnla, te 'i 'ci -fōō "dī, -e 'ka 'kᵛ waa. -Yēē cĭ 'nan 'an 'bō 'bē o 'pa 'sia.»

<sup>21</sup> PĪeri sōōnla, ēn e 'nan minnun zĭe -wĭē 'nan: «'An 'bō nēn ka cĭ 'an -wēēnan bē, 'an 'bō nēn 'gᵛ. -Mē "wĭ man nēn ka -ta 'gᵛ.»

<sup>22</sup> En o 'nan -yrē 'nan: «'Sounjanun tazan Kōrneli 'bē 'kᵛ 'pa 'sia. E ya min tĭglī 'a Bali 'lē, e 'yra -tēa Bali man, ēn Zuif 'nōn pēēnōn -a 'tō "yi "ve. Bali -le 'pasiazan "e 'nan -yrē 'nan, 'o 'lᵛ 'yĭa 'yēē vēnan -e 'yēi wei man.» <sup>23</sup> Tōōn ēn PĪeri o wla 'yēē 'kuin, ēn o 'nyin 'nan nun. Zi tᵛ cēēn bē, ēn 'o 'vale Zope Zozinōn -mienun -a, o -si 'sia.

### *PĪeri -kᵛ Kōrneli -va*

<sup>24</sup> 'Bē 'ta tᵛ cēēn, ēn o 'bōla Sezare. Kōrneli 'e 'mangulinun 'lee 'e bee tĭglī tĭglī laabu 'e 'va te o ya o -pēnnan. <sup>25</sup> Zi PĪeri 'bōla bē, tōōn ēn Kōrneli -kᵛ -a 'lē, ēn 'e "po sōōn "wlu, ēn 'e 'wulo -fō 'e 'wlu. <sup>26</sup> 'PĪan PĪeri -a wluan lou te yaa ve -yrē 'nan: «'An

'bɔ 'gʊ, min nɛn maan 'nyian, -yee "wɛan 'i 'wluan.»

<sup>27</sup> O -kʊ -sɛɛ "wɔdɪ -a, o wlala 'kuin, ɛn Piɛri min "kaga 'yɪ 'o cin yɪdɪ. <sup>28</sup> -A -nan nɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «Kaa -tɔa 'nan Zuif 'nɔn 'le -pɛi "e 'nan: <Te Zuif min 'lee -pɛn min 'e 'kɔn 'e cin va dɪ, ɛn te Zuif min 'e -wla -pɛn min -le 'kuin dɪ.> 'Pian Bali -a kɔɔn 'mɛn 'nan, te min 'e vɪ min -tʊ man 'nan e ya 'e "tri -tɔdɪ Bali 'lɛ, ɛn te 'o -pli -a san man dɪ. <sup>29</sup> -Yee "wɛan, zɪ ka min 'pa 'sia 'an 'va bɛ, ma'an 'wɪ 'tʊ vɪɛ dɪ, ɛn an -ta. Maan laabo "mɛn 'ka 'lɔ 'nan, -mɛ "wɪ man nɛn ka 'nan, 'an 'ta.»

<sup>30</sup> ɛn Kɔrneli "e 'nan: «An ya Bali trʊ 'banan 'mɛn 'kuin -a -nan yɪ yaaga nɛn 'gʊ, te yidɛ tɛɛnla. -A -nan nɛn min -tʊ 'bɔla 'an 'lɛ. Min zɛ sɔ 'fuvu 'yɪyɪrɪ nɛn "da, <sup>31</sup> ɛn e 'nan 'mɛn 'nan: «Kɔrneli, Bali 'i wei 'man, ɛn 'yie "yɪ "nɛn yɪa dra bɛ -a -cin -trɔa "ji. <sup>32</sup> -Yee "wɛan 'i min 'pa 'sia Zope Simɔn nɛn waa laabo Piɛri bɛ -a va. E -nyɛanla jemie man, Simɔn nɛn e -jeliba 'kɔɛ dra bɛ -a va.> <sup>33</sup> 'Nun tɔɔn ɛn an min 'pa 'sia 'i -sru, ɛn i 'bɔ "nyian, "i dre "yɪ, ɛn i -ta. 'Bɛ nɛn "mɛn 'gʊɛ, -kaa pɛɛnɔn -kaa ya Bali 'lɛ, -e 'wɪ nɛn Minsan -a 'vɪ "yie "lɛ bɛ -e -kaa man.»

<sup>34</sup> -A -nan nɛn Piɛri -a 'bɔla 'e 'le 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, maan -tɔ "mɛn 'nan, Bali 'ka min bo "va "dɪ. <sup>35</sup> 'Pian 'trɛ pɛɛnɔn da, min nɛn e 'yra -tɛa "man, ɛn e 'ta wɔla 'wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ -a da bɛ, te yaa san ye "yɪ. <sup>36</sup> Bali -ta 'e wei -a Izrael 'nɔn lɛ, ɛn e 'wɪ 'nɔnnɔn 'gʊɛ -a 'vɪ -wɛɛ, e 'nan min -fʊdɪ -trɔɔ ye Zozi Crizi 'tɔ 'ji. -Yɛɛ cɪ min pɛɛnɔn 'san -a. <sup>37</sup> Zɪ Zan Bali -le 'wɪ 'vɪ, ɛn e min -batize dre bɛ, 'wɪ nɛn e dre Galile 'lee Zude 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji bɛ, kaa -tɔa. <sup>38</sup> ɛn zɪ Bali Nazaretɪ min Zozi Crizi 'si "va, ɛn -yee lei 'saun 'ta "da "bɛ, kaa -tɔa. Zozi cɪɪ 'flanun da, te e "yɪ "dra minnɔn lɛ, te minnɔn nɛn o cɪ Satan -le 'plɛblɛ 'wlu bɛ, e -cɛ "sia o man, kɔɔ Bali a 'e 'padɪ 'va.

<sup>39</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn yaa dre Zuif 'nɔn flɛ 'lee Zeruzalɛm bɛ, -kaa ya -a -nan yɪnɔn 'a. ɛn waa -te -a -pɛɪndɪ -a yɪba "plan da. <sup>40</sup> -A yɪ yaagazan da, Bali -a wluan -kanɔn 'va, Bali -a dre, ɛn 'e 'fli kɔɔn. <sup>41</sup> 'Pian min pɛɛnɔn lɛ "cɛɛ dɪ, -kaa nɛn Bali -kaa 'si "va 'e 'cɛn 'yee 'wɪ 'nan yɪnɔn 'a bɛ, -kaa lɛ nɛn. Zɪ e wluan -kanɔn 'va bɛ, -kaa nɛn -kaa fɛnɔn 'lee 'yɪ mlin waa 'e cin va bɛ, <sup>42</sup> -kaa lɛ nɛn yaa 'vɪ 'nan, -kaa 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ Izrael 'nɔn lɛ. ɛn 'nan -kaa vɪ minnɔn lɛ 'nan Bali 'bɛ 'si "va, ɛn yaa -tɔ minnɔn nɛn o yɪɛ cɪ "man 'lee minnɔn nɛn o -ka bɛ -wee tin 'bazan 'a. <sup>43</sup> Bali 'lewei vɪnɔn pɛɛnɔn Zozi 'le 'wɪ 'vɪ 'nan min nɛn e yɪ -tɛra "da "bɛ, Bali -a san -le 'wɪ 'wɪdɪ "fuiman.»

<sup>44</sup> Piɛri -fʊ 'wɪ zɪɛ -a vɪnan, ɛn Bali lei 'saun 'ta min pɛɛnɔn nɛn o cɪ -a wei mannan bɛ, o da. <sup>45</sup> Zuif 'nɔn nɛn o cɪ Zozi 'va, ɛn o -ta Piɛri 'palɛ bɛ, zɪ Bali lei 'saun 'ta minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o da bɛ, ɛn 'wɪ o 'kan. <sup>46</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan minnɔn nɛn o "we wei peenun -ji, te o Bali 'tɔ bɔa "bɛ, "o maan.

ɛn Piɛri -a 'vɪ "nyian 'nan: <sup>47</sup> «Min 'ka 'kɔlaman -e 'e vɪ 'nan ya'a minnɔn 'labɛ o -batize dra dɪ, kɔɔ o Bali lei 'saun 'yɪ "le -cɛɛ 'wɪ 'zʊ.» <sup>48</sup> ɛn yaa 'vɪ minnɔn lɛ 'nan 'o o -batize dre Zozi Crizi 'tɔ da. -A -nan nɛn minnɔn zɪɛ, waa 'vɪ Piɛri nun lɛ 'nan, 'o yɪ "fli "dre 'o 'va.

## 11

### *Piɛri 'li 'e da Zeruzalɛm*

<sup>1</sup> Zozi 'le 'pasianɔn 'lee o "bʊɪ Zozinɔn nɛn Zude bɛ, waa man 'nan minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o wɪ Bali -le 'wɪ man. <sup>2</sup> Zɪ Piɛri 'li 'e da Zeruzalɛm bɛ, ɛn Zuif 'nɔn nɛn Zozi 'va bɛ, o 'wɪ 'tɔ "man -a vidɪ -a 'nan: <sup>3</sup> «'I wla minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ -wee 'kuin, ɛn ka fɛnɔn blɪ waa 'e cin va.»

<sup>4</sup> -A -nan nɛn 'wɪ nɛn e dre bɛ, Piɛri -a -ci 'vɪ -wɛɛ 'e "nɛn 'e "nɛn. E 'nan -wɛɛ 'nan: <sup>5</sup> «An ya Bali trʊ 'banan Zope 'fla. -A -nan nɛn e dre 'mɛn "le nyrinvla zʊ, an fɛ -tʊ 'yɪ, te e -taa

"tra 'an 'va. E ya "le sōla -dan nen o ya 'o 'kundī -a "nen "sinjen man bē -yee 'wī 'zū, te e ya 'sinan laji, en e -ta 'an "srōn "kogo. <sup>6</sup> 'An yīe 'tō -ji tēin, en an truvēnun, 'lee luji winun, 'lee -winun nen o -plimlan o 'kōlēnen "bē, 'lee "lomannun 'yī. <sup>7</sup> En an wei -tō 'man "nyian te 'bē ve 'mēn 'nan: <Pīeri 'i 'wluān, 'i -tē, -e 'i -blī.>

<sup>8</sup> 'Pian maan 'vī 'nan: <Minsan, te 'i vī 'mlōnmlōn dī. Ma'an tian 'lī fēnun nen o cī min 'srōen 'a, 'lee fēnun nen o min 'tri -tōa Bali 'lē bē -a -blīe dī.>

<sup>9</sup> Wei zīe, en yaa 'vī "nyian laji 'e 'pee 'nan: <Fēnun nen Bali -a 'vī 'nan e ya -blīve -a bē, te 'i drē 'i 'srōen 'a dī.> <sup>10</sup> 'Wī zīe, e drē 'e 'pa -a yaaga, en fēnun 'bō 'sinan 'e -kū laji.

<sup>11</sup> Tū 'bō 'lein zīe -a wlu bē, te min yaaga bōala 'kōn nen an cī -ji bē -a 'lē "nen. O o 'pa 'sia 'an 'va, o 'si Sezare. <sup>12</sup> En Bali lei 'saun "e 'mēn 'nan, te 'an 'cī -fōō "dī! 'Kū 'kū waa. "Bōunun 'shēēdū nen 'gūe, -wēē kū 'an 'pālē, en kū wla Kōrneli -le 'kuin. <sup>13</sup> 'Wī nen Kōrneli -a 'vī 'kūe bē -nyren 'gū. E 'nan Bali -le 'pasiāzan -tū 'bōala 'ji 'e 'lē 'yee 'kuin, en "bē 'yre 'nan: <'I minnun 'pa 'sia Zope -e 'o 'kū Simōn nen waa laabo Pīeri bē -a laabo. <sup>14</sup> 'Wī nen e -taa 'i 'silē 'wī 'ji 'ka 'vale 'i 'mangulinun -a bē, yaa ve 'yīe.>

<sup>15</sup> An 'wī tin 'badī 'sia, tōōn en Bali lei 'saun 'ta o da "lē zī e -ta -kaa da 'e tēde bē -yee 'wī 'zū. <sup>16</sup> -A -nan nen Minsan -le 'wī nen yaa 'vī bē, -a -cin -trōa an 'ji. Yaa 'vī 'nan: <Zan min -batize drē 'yī 'a 'pian 'cee vē bē, 'ka -batize dra Bali lei 'saun 'a.> <sup>17</sup> Bali 'yee lei 'saun 'nōn minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe -wlē "lē zī yaa -nōn -cēē te -kaa wū Minsan Zozi Crizi -le 'wī man bē -yee 'wī 'zū. -Tī nen maan -e 'an vī Bali lē 'nan, te 'e 'wī zīe -a drē dī?>

<sup>18</sup> Zī o 'wī zīe -a 'man bē, en o cī -ta "tra, en o Bali 'tō bōdī 'sia -a vīdī -a 'nan: <"Ka 'yīō, Bali -a drē en minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe, o 'si 'o drē wī -wīdī "man, en o 'belidī tīglū 'yī!>

*Antīōs 'nōn wū Zozi 'le 'wī man*

<sup>19</sup> Zī Etiēnen -ka bē, en o 'tē 'padī 'sia Zozinōn da. "Tē 'padī o da zīe, -yee "wēan Zozinōn fuīla "man. O va min -mienun -kū Fenizi 'lee Sipri 'lee Antīōs. 'Pian Zuif 'nōn 'saza lē nen o Bali -le 'wī 'vī. <sup>20</sup> En o va min -mienun nen Sipri 'nōn 'a bē, 'lee Sirene 'nōn 'a bē, "o -kū Antīōs, en "o Minsan Zozi 'le 'wī 'nōnōn 'vī minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe -wlē. <sup>21</sup> Minsan 'pa o va, en min "kaga "yī -tera Zozi da, en o sōōnla Minsan -sru.

<sup>22</sup> Zī Zeruzalēm -leglizi 'nōn 'wī zīe -a 'man bē, -a -nan nen o Barnaba 'pa 'sia Antīōs 'nan 'e 'kū -a -nan yī. <sup>23</sup> Zī e 'bōla 'nan nun bē, Bali -le "yī "nen yaa drē -wlē "bē yaa -nan 'yī, en yaa cī nran. -A -nan nen Barnaba o "koe "tō 'o da 'nan, te 'o 'si Minsan -sru "fo "dī. <sup>24</sup> -Yēē cī 'nan Barnaba cī a "yī, e ya 'e fadī Bali lei 'saun 'a, en e yī -tēala Bali da. -A -nan nen min "kaga 'kpa sōōnla Minsan -sru.

<sup>25</sup> En Barnaba -kū Tars Saul -wēēlē. <sup>26</sup> Zī yaa 'yī bē, en o -ta 'o 'vale -a Antīōs. Waa drē lē -tū Antīōs -leglizi -ji. O 'pa o va, en o Bali -le 'wī paa minnun "kaga 'ji. Antīōs nen o minnun nen o 'ta 'wōla Zozi 'le 'wī da bē o 'tō 'pa 'e tēde Crizi -le minnun.

<sup>27</sup> Tū zīe -a man nen Bali 'lewei vīnōn 'si Zeruzalēm, en o -kū Antīōs. <sup>28</sup> Waa -tū laabo Agabo, -a 'lē nen Bali lei 'saun -a 'pa 'nan: <Dra -dan -taa "talē 'trē pēēnōn da.> Dra zīe e -ta, te Klodu 'bē cī mingōnnēn tazān -a Rōm. <sup>29</sup> En Zozinōn -a 'plā "da 'nan, min -tū 'e fē nen e -kōlaman -a yīdī -a -e 'e 'pa "bū Zozinōn nen Zude bē o va bē, -a -nōn. <sup>30</sup> Zī waa drē zīe, en -wēē "yī "nen waa 'yī bē, waa -nōn Barnaba 'lee Saul lē, en o -kū -a Zude -leglizi min cejenun lē.

## 12

*Minnun Zaji -tē, en o Pīeri -fō -pū 'kuin*

<sup>1</sup> Tū zīe -a man nen mingōnnēn Erodi 'tē 'padī 'sia -leglizi 'nōn da.



2 -Yee 'sounjanun Zan "bvı Zaji -te -kuli -tan sen -a. <sup>3</sup> Zı yaa 'yı 'nan, 'wı zıe e ya Zuif 'nɔn 'ci 'sɔ 'a bε, εn e 'nan 'yee 'sounjanun lε 'nan, 'o Pıeri 'kun. "Fedi nεn o 'kpoun nεn 'mannyan 'ka "va "dıe -a -ble "da "bε -a dřenan nεn. <sup>4</sup> Zı o Pıeri 'kun, εn waa -fɔ -pυ 'kuin bε, -a -nan nεn Erodi min -fuda 'shεεdυ 'pla 'nan 'o yıe 'tɔ "va. E bɔa "o da min sienzien. E ya Erodi 'ji 'nan, -te 'si nɔanba -ji "fedi ciı bε, -e 'o -yee tin 'ba min pεεnɔn yıe man.

<sup>5</sup> Pıeri a -pυ 'kuin, 'pian te Zozinɔn -yee Bali trυ "baa 'kpa tıglı.

<sup>6</sup> 'Bε ta tυ nεn e "cεan bε, -a 'bɔ 'a nεn Erodi Pıeri -le tin "baa min pεεnɔn yıe man. -Pei zıe -a man, te Pıeri a 'e nyinnandı 'sounja "fli yei, te e ya yi -tεnan. E ya 'e -yrıdı -bulalε baa "fli "a, εn minnun nεn o yıe cı "va "bε o yra 'o "pa 'ji -pυ 'kɔn 'lε "nεn. <sup>7</sup> 'Nun tɔɔn Minsan -le 'pasianɔn nεn laji bε -a -tυ -ta, εn 'te 'san -tυ bii 'kɔn "bυ 'bɔ 'ji. 'Pasiazan zıe, 'e 'pε -te Pıeri man, yaa fυb, εn e -yre 'nan: «'I 'wluan lou 'nyıandυ.» -A -nan nεn -bulalε baa 'si -a -pε -man.

<sup>8</sup> εn Minsan -le 'pasiazan "e -yre 'nan: «'I 'yie sɔnun -yrı 'i man tıglı -e 'i 'yie -manwua "wυ.» Yaa drε zı. E 'nan "nyian -yre 'nan: «'I 'yie sɔ -gblɔ -fɔ 'i da -e 'i sɔɔnla 'an -sru.»

<sup>9</sup> Pıeri 'bɔla, εn e sɔɔnla -a -sru. "Yee 'ji "le 'nan nyrinvla nεn, "tɔgɔ te Bali -le 'pasiazan -ta 'palε 'va 'yie -goei 'wein 'a. <sup>10</sup> O ciı 'sounja tede da, εn o ciı -a "flizan da, tɔɔn εn o 'bɔ -bulalε -kpεin "nεn, e 'lε "sɔ -e 'o bɔla 'ji 'fla bε -a man. -Kpεin zıe 'e 'lε 'sυ 'e 'bɔ 'a o 'lε. O 'bɔla, εn o sɔɔnla 'fla yei "si -tυ da, 'nun tɔɔn εn Bali -le 'pasiazan 'si -a "srɔn.

<sup>11</sup> Zı Pıeri yıe da 'si tıglı bε, εn e 'nan: «'Bε 'gυe maan -tɔ "mεn 'nan 'wı 'kpa nεn, Minsan 'bε 'yee 'pasiazan -tυ 'pa 'sia, εn yaan 'si Erodi 'lee 'wı pεεnɔn nεn Zuif 'nɔn cı -a -pennan bε -yrɔ.»

<sup>12</sup> Zı 'wı zıe -a -cin -trɔa Pıeri ji bε, εn e -kυ Zan nεn waa laabo Mark bε -a "bυ Mari -le "kɔnne. Min -mienun a 'o cin yıdı -nan nun Bali trυ 'banan. <sup>13</sup> Zı Pıeri 'kɔn 'te bε, εn lumɔn -tυ nεn e 'nyranman "paa 'kɔn zıe -a -ji, waa laabo Rode bε, e pli "man 'nan -e 'e 'lε 'sυ, <sup>14</sup> εn e Pıeri wei -kɔnne 'yı. Tɔɔn -a ci "nrandı 'sia, εn -a ci 'san 'kɔn 'lε 'sυdı man, εn e -kυ 'pian flan -a 'kuin zia nun -a vıle 'nan: «Pıeri a bei.»

<sup>15</sup> εn waa laabυ -yrɔ 'nan: «'I 'ta 'ka 'e yıdı dıv?»

'Pian te lı zıe yaa ve 'nan: «'Wı 'kpa nεn.»

-A -nan nεn o 'nan -yre 'nan: «Pıeri lei nεn.»

<sup>16</sup> Te Pıeri 'ka 'flian 'kɔn 'tedı -a dı. Zı o 'kɔn 'lε 'sυ bε, o Pıeri 'yı, εn 'wı o 'kan "fo. <sup>17</sup> εn Pıeri 'e 'pε drε -wle 'nan 'o 'lebo 'pla "da. -A -nan nεn zı Minsan -a 'bɔla 'pυ 'kuin bε, yaa pεεnɔn 'sinan 'pa -wle. εn e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'wı zıe -a vı Zaji 'lee -kaa "bvı Zozinɔn -mienun lε.» Tɔɔn εn e 'bɔla e -kυ fe pee -nan.

<sup>18</sup> Zı tυ cεεn bε, 'wı -dan fɔla 'sounjanun yei, te waa laabo 'o cin lɔ 'nan: «Pıeri wla nyin?» <sup>19</sup> Erodi "e 'nan 'sounjanun 'o -wεε, waa wεε, 'pian wa'a yıle dı. Erodi 'wı laabυ 'sounjanun nεn o yıe 'tɔ "va "bε -wlb, εn e 'nan 'o 'sounjanun zıe 'o -tεε. -A -nan nεn Erodi 'si Zude 'leglɔn 'ji, εn e -kυ Sezare 'fla, e 'mɔn 'nan nun.

### Mingɔnne Erodi -ka

<sup>20</sup> 'Bli a 'e 'fɔdı Erodi 'ji Tir 'nɔn 'lee Sidɔn 'nɔn man. 'Pian minnun zıe o ci drε 'tυ, εn o -fɔ min -tυ nεn waa laabo Blasitu bε -a -sru, 'nan -e 'e 'o yei "paala 'o 'vale Erodi nun -a. Blasitu zıe, -yεε Erodi 'bɔ 'le 'kɔn 'ta -nanjean. -Yεε cı 'nan -wee -blife pεεnɔn "sia 'tre nεn Erodi -a "paala bε -a da.

<sup>21</sup> Yi 'bɔ nεn o -sεan 'e cin va "da "bε, zı e 'bɔ bε, Erodi 'yee mingɔnne sɔ 'wυ, εn e -nyran 'yee mingɔnne peın -da, εn e 'wı tin 'ba -wle min pεεnɔn yıe man. <sup>22</sup> Minnun pla "man -a vıdı -a 'nan: «Blamin

"ceɛ "we "bɛ dɪ, Bali 'bɛ cɪ 'wɪnan.»  
 23 'Nun tɔɔn tɔ 'bɔ zɪɛ -a wlu bɛ, ɛn  
 Minsan -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -a  
 -tɔ 'wɪ "nɛn kɔɔn Erodi lɛ, kɔɔ 'e 'fli  
 'sia "lɛ Bali -lɛ 'wɪ 'zɔ. -Cɛ -tɔ -sɛn  
 "man, 'e sri 'si, ɛn e -ka.

24 -A -nan nɛn Bali -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn  
 'kɔ fuiladɪ -a "man te minnun yi -  
 tɛala "da 'kpa tɪglɪ.

### **Pɔl cɛɪn tɛdɛ nɛn te e -ko Bali -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn vɪlɛ**

25 Zɪ Barnaba 'lee Saul cɛɛn 'wɪ  
 nɛn o -kɔ "man Zeruzalɛm bɛ -a  
 dɛɛdɪ man bɛ, ɛn o 'li 'o da Antɪɔs.  
 -Wɛɛ ta 'o 'vale Zan nɛn waa laabo  
 Mark bɛ waa.

## **13**

1 Bali 'lewei vɪnɔn 'lee Bali -lɛ  
 'fluba "paanɔn a -leglɪzi nɛn Antɪɔs  
 bɛ -a -ji. O 'tɔ nɛn Barnaba 'lee  
 Simeɔn nɛn waa laabo min tiidii  
 "bɛ 'lee Sirene min Lusiyu 'lee  
 Manaɛl nɛn o 'vale Galile 'leɟlɔn  
 plazan Erodi -a o o 'lɛbɔ 'e cin va  
 bɛ 'lee Saul. 2 Yi -tɔ da, te o Minsan  
 trɔ 'ba, te o ya fɛ 'sɔnnan, -a -nan  
 nɛn Bali lei 'saun "e -wɛɛ 'nan: «'Ka  
 Barnaba 'lee Saul 'si "va -e o 'nyran-  
 man nɛn an o laabɔ 'nan 'o 'pa bɛ -a  
 'pa.» 3 -A -nan nɛn zɪ o cɛɛn Bali trɔ  
 'badɪ 'lee fɛ 'sɔndɪ man bɛ, ɛn 'o 'pɛ  
 'pla o da, ɛn o 'si o man, o -kɔ.

### *Barnaba 'lee Saul -kɔ Sipri*

4 Barnaba 'lee Saul nɛn Bali lei  
 'saun o 'pa 'sia bɛ, o -kɔ Selusi 'fla  
 jemie man, ɛn o -fɔ -klɔ -dan ji, ɛn  
 o -kɔ Sipri 'trɛda 'yi yei. 5 Zɪ o 'bɔla  
 'fla nɛn waa laabo Salami bɛ -a da  
 bɛ, ɛn o Bali -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'sia  
 minnun lɛ Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin.  
 Zan nɛn waa laabo "nyian Mark bɛ,  
 e ya o va, te e "paa o va.

6 O cɛɛn 'yi yei 'trɛ zɪɛ -a 'cɛndɪ  
 man -ji, tɔɔn ɛn o 'bɔla 'fla nɛn waa  
 laabo Pafɔ bɛ -a da, ɛn o -dravia  
 dɛɛzan -tɔ 'yɪ. Waa laabo Barzɔzi,  
 Zuif min nɛn, 'e 'fli "siala Bali 'lewei  
 vɪzan -a, te e 'ka 'a dɪ. 7 E ya -  
 kɔnnmandan Sɛrji Polo bee -a. -  
 Kɔnnmandan zɪɛ, e 'wɪ -tɔa 'kpa tɪglɪ.  
 -A -nan nɛn e Barnaba 'lee Saul  
 laabɔ 'e 'va, kɔɔ e ya "vale 'e Bali

wei maan. 8 'Pian te -dravia dɛɛzan  
 -tɔwli "nɛn waa laabo "nyian Elima  
 Grek wei -ji bɛ e 'ka "vale 'o 'ta dɪ, te  
 yaa -wɛɛ "man 'nan, te -kɔnnmandan  
 'e yi -tɛra Barnaba 'lee Saul da dɪ.

9 -A -nan nɛn Saul nɛn waa laabo  
 "nyian Pɔl bɛ, e ya 'e fadɪ Bali lei  
 'saun 'a, ɛn e -dravia dɛɛzan zɪɛ -  
 a -nanjɛɛn tɛɪn, 10 ɛn e 'nan: «Bii  
 'gɔɛ, i ya 'i fadɪ -dawli winun 'lee  
 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'a. I ya  
 Bali 'nanmanzan 'le 'nɛn 'a, 'wɪ "yi  
 pɛɛnɔn 'nanmanzan nɛn 'yia. I 'flin  
 Minsan -le -si tɪglɪ ta sɛɛdɪ -a. 11 'Bɛ  
 nɛn 'gɔɛ, "i 'yɪɔ, Minsan "ta 'wɪ "nɛn  
 -kɔnnman 'yɪɛ -e 'i 'flin yɪdɛ 'san yɪdɪ  
 -a fɔɔnɔn.»

'Nun tɔɔn ɛn Elima yɪɛ 'wi, e -  
 fɔ klun va, te 'e 'man limlan -pɛ  
 pɛɛnɔn da min -wɛɛdɪ -a 'nan -e 'e  
 'kun 'e 'pɛ -man. 12 Zɪ -kɔnnmandan  
 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn e -fɔ Zozi 'va.  
 Minsan -le 'wɪ nɛn yaa 'man, ɛn yaa  
 -nan 'yɪ bɛ, yaa 'kan 'e 'ciila "da.

### *Pɔl 'lee Barnaba -kɔ Antɪɔs 'fla Pisidi 'leɟlɔn ji*

13 Pɔl 'lee 'e beenun -fɔ -klɔ -  
 ji Pafɔ, ɛn o -kɔ Pergi 'fla Pan-  
 fili 'leɟlɔn 'ji. Zan nɛn waa laabo  
 Mark bɛ, e 'si o -sru, ɛn e 'li 'e da  
 Zeruzalɛm. 14 O 'si Pergi, ɛn o -kɔ  
 Antɪɔs 'fla Pisidi 'leɟlɔn 'ji. 'Flinla "yi  
 da, o wla Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin,  
 ɛn o -nyran. 15 Zɪ o cɛɛn Bali -lɛ 'wɪ  
 mandɪ man -pei 'fluba 'ji 'lee Bali  
 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji bɛ, ɛn Zuif  
 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔn 'tazan min 'pa 'sia  
 Pɔl 'lee Barnaba -va 'nan 'o laabɔ -  
 wɔ 'nan: «'Bɔunun, -te 'wɪ -mie a 'ka  
 'ji -e 'ka 'kɔ "koe "tɔ 'kɔ da bɛ, 'ka vɪ  
 "mɛn!»

16 ɛn Pɔl wluan 'e 'pɛ nyɔɔn 'nan,  
 te 'o sɔɔ -tɔ "nyian dɪ, ɛn e 'nan: «'Ka  
 Izraɛl 'nɔn, 'lee kaa nɛn ka Izraɛl  
 'nɔn 'le Bali bɔa "bɛ, 'ka "trɔɛn "tɔ  
 'mɛn. 17 Izraɛl 'nɔn 'le Bali -kaa  
 tranun 'si "va, ɛn o 'pa Izraɛl 'nɔn  
 'va, ɛn o 'bɔ "kaga te o ya Ezipti  
 'leɟlɔn 'ji. "Bɛ -sru, ɛn Bali o 'si  
 Ezipti 'yee 'pleblɛ 'a. 18 Bali 'e yɪɛ  
 'tɔ 'yee 'nɛnnun va "bui "da lɛ -fuba

sinjen wlu. <sup>19</sup> Bali 'leglon 'sɔravli srɛ Kanan 'leglon 'ji, ɛn e -wee 'tre 'nɔn 'yee minnun lɛ. <sup>20</sup> -A pɛɛnɔn zɪɛ e dre lɛ yaa sinjen -fuba 'soolu 'wlu.

"Bɛ -sru, ɛn e -kaa tranun -le tin 'banɔn 'nɔn 'trilii, ɛn e 'bɔ Bali 'lewei vɪzan Sanmian da. <sup>21</sup> -A -nan nɛn -kaa tranun -a laabv 'nan Sanmian 'e mingɔnɔn -tɔ 'o da. ɛn Bali Kis -pɪ Saul -tɔ o da, Benzamɛn -le 'leglon 'ji min nɛn. Zɪ e mingɔnɔn bli o da lɛ -fuba sinjen wlu bɛ, <sup>22</sup> "bɛ -sru Bali -a -nyran, ɛn yaa ta fɔɔ David -a. David zɪɛ Bali 'bɔ -a 'vɪ "man 'nan: <An Jese -pɪ David 'yɪ, 'an 'ci 'sɔ "ji "min nɛn, e -taa 'an 'ci 'sɔ wɪ pɛɛnɔn dre lɛ bɛ -a.>

<sup>23</sup> David zɪɛ, -a kluda nɛn, Bali 'bɔ Zozi 'bɔla min 'sizan 'wɪ 'ji -a, "le zɪ yaa 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zv. <sup>24</sup> Te Zozi 'ka tian Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'silɛa dɪɛ, Zan -a 'vɪ Izraɛl 'nɔn lɛ 'nan, 'o 'si 'o dre wɪ -wɪdɪ "man, 'o 'fli -nɔn Bali lɛ, -e 'o 'ta 'o -batize dre. <sup>25</sup> Te Zan -le 'nyranman 'padɪ "ta -nyan "bɛ, yaa 'vɪ 'nan: <Min nɛn 'ka 'ci "nɔnman "da "bɛ, ma'an "cɛɛ dɪ, 'pian e -taa "mɛn -sru. 'An 'bɔ an 'ka -a cɛin -man -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ.>

<sup>26</sup> "Bɔnɔn, kaa nɛn ka cɪ Abraam kludanɔn 'a bɛ, 'lee minnun nɛn 'ka yei te o 'yra -tɛa Bali man bɛ, -kaa lɛ nɛn Bali cɪ 'yee 'wɪ nɛn e min "sia 'wɪ 'ji bɛ -a vɪnan. <sup>27</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan, Zeruzalɛm minnun tanɔn 'lee Zeruzalɛm 'nɔn 'ka -a -tɔlɛ 'nan Zozi 'bɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a dɪ, ɛn wa'a Bali 'lewei vɪnɔn wei nɛn waa ta 'vɪ -wɛ 'flinla "yi -tɔdɔ pɛɛnɔn da bɛ -a -ci man lɛ dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ, waa 'lɛ sɔɔ Zozi 'tɛdɪ -a. <sup>28</sup> Wa'a 'wɪ 'tɔ yɪlɛ Zozi man -e min 'e 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ, 'pian waa 'vɪ Pilati lɛ 'nan, 'e -nɔn minnun lɛ -e 'o -tɛ. <sup>29</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn e cɪ 'e 'cɛn -tɛdɪ Zozi 'le 'wɪ 'a bɛ, zɪ 'e 'lɛ sɔɔ bɛ, waa 'si yiba "plan da, ɛn o -kɔ -a wɔlɛ. <sup>30</sup> 'Pian Bali -a wluan -kanɔn 'va, <sup>31</sup> ɛn 'e 'fli kɔɔn yi "kaga 'wlu minnun nɛn o 'si waa Galile, ɛn o -kɔ Zeruzalɛm bɛ -wɛlɛ. ɛn 'bɛ 'gɔɛ

-wɛɛ dre -yee 'wɪ 'nan yɪnɔn 'a, te o -yee 'wɪ ve Izraɛl 'nɔn lɛ.

<sup>32</sup> ɛn 'kɔ 'bɔ 'gɔ, kɔ -ta 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Bali -tɔ 'e wei da -kaa tranun lɛ 'nan 'e dra bɛ -a vɪlɛ 'cɛɛ. <sup>33</sup> 'Wɪ zɪɛ, yaa 'lɛ sɔɔ -kaa nɛn -kaa cɪ o kluda 'nɔn 'a bɛ -cɛɛ: E Zozi wluan -kanɔn 'va. E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ "dre 'fluba 'la "fli "ji 'e 'cɛn 'nan:

<Yɪɛ cɪ 'mɛn 'nɛn 'a, -e 'e 'sia cɛɛgɔ man bɛ, an dre 'i "tɪ "a.>

<sup>34</sup> 'Wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan, 'e Zozi wuanla -kanɔn 'va, 'dɔ -e 'e vɪlɛ 'e 'fɔ -a -nan nɛn min fɔluman bɛ -a -nan dɪɛ -nyren 'gɔ:

<Fɛa tɪgl nɛn an -tɔ 'an wei da 'nan 'an ve David man bɛ, ya'a 'nyaan dɪ, ɛn e ya tian 'cɛɛ vɛ -a.>

<sup>35</sup> -Yee "wɛan nɛn Bali -a 'vɪ David -le "dre 'fluba pee ji 'nan: <Yɪ'a 'yie 'nɛn 'saun 'tɔɛ -e 'e fɔlɪ -yrɛ -ji dɪ.>

<sup>36</sup> David -le vɛ bɛ, "e Bali 'su "le zɪ Bali -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zv. ɛn -a -kadɪ 'bɔ, waa 'wɔ 'e tranun "srɔn, ɛn e fɔlɪ 'yrɛ -ji. <sup>37</sup> 'Pian Zozi 'ka fɔlɪlɛ -yrɛ -ji dɪ, Bali -a wluan -kanɔn 'va.

<sup>38</sup> -Yee "wɛan, "bɔnɔn, 'ka -tɔ 'nan Zozi 'tɔ 'ji nɛn waa ve 'cɛɛ cɛɛgɔ 'nan, Bali 'cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ fui. 'Ta wɔladɪ Moizi -le -peɪ -tɔ winun da 'ka -kɔlale 'cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "fuidɪ -a dɪ. <sup>39</sup> 'Pian minnun pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛra Zozi da bɛ, Bali o "siala min tɪgl 'a.

<sup>40</sup> -Yee "wɛan, 'wɪ nɛn 'e vɪdɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji bɛ, 'ka dre "yi, te 'e bɔ 'ka man dɪ. <sup>41</sup> E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ 'nan: <Min sɛɛ wɔnɔn "ka 'yɪɔ, 'wɪ 'e 'ka 'kan -e 'ka 'san "fo. -Yɛɛ cɪ 'nan 'ka yɪɛ -kɔan "man -e 'an 'wɪ 'tɔ nɛn e -ciala min da bɛ -a dre. -Te waa -nan -sɛɛ "wɔ 'cɛɛ -e 'ka vɪlɛ 'ka yi -tɛra "da "dɪ.> »

<sup>42</sup> Zɪ Pɔl 'lee Barnaba 'ta bɔala -wee cin yɪ 'kuin bɛ, ɛn o 'nan -wɛlɛ 'nan, 'o 'ta 'flinla "yi pee -a -e 'o 'wɪ 'lein zɪɛ -a vɪ 'nyian. <sup>43</sup> Zɪ cin yɪdɪ -nyan bɛ, o "ta fuimlan "man, ɛn Zuif

'nɔn "kaga 'lee minnun nɛn o Izraɛl 'nɔn 'le Bali bɔa "bɛ, o sɔɔnla Pɔl 'lee Barnaba -sru. Pɔl 'lee Barnaba 'bɔ 'bɛ 'wɪ tin 'ba -wɛ, ɛn o o "koe "tɔ 'o da 'nan 'o 'fɔ Bali -le "yi 'wlu 'li 'trilii.

<sup>44</sup> 'Flinla "yi pee nɛn e 'bɔ bɛ, 'fla 'bɔ da 'nɔn pɛɛnɔn 'bɛ cin 'yi 'nan - e 'o Bali wei man. <sup>45</sup> Zɪ Zuif 'nɔn min "kaga zɪɛ o 'yi bɛ, ɛn man bɔdɪ wla o ji, te 'wɪ nɛn Pɔl -a ve bɛ, waa fuimlan 'nan 'wɪ 'pee -a, te waa 'srɔn man.

<sup>46</sup> -A -nan nɛn Pɔl 'lee Barnaba -a -ci 'vɪ -wɛ 'wein 'nan: «'Ka Zuif 'nɔn, 'ka lɛ nɛn paan 'kɔ Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn ve 'e 'flin, 'pian kaa -tua 'ka 'pɛla koda. "Cɛɛ dre zɪɛ, kaa -kɔɔnman 'nan, ka'a 'ka 'fli ye 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪnɔn 'a dɪ. - Yee "wɛan kɔ -ko 'siɛn minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o va. <sup>47</sup> -Yɛɛ ci 'nan 'wɪ nɛn Minsan "e 'nan 'kɔ dre bɛ -nyren 'nan:

«Mein dre 'te 'san nɛn e 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji dra 'wein bɛ -a. 'I vɪ minnun lɛ 'trɛ pɛɛnɔn da 'nan Bali 'o "sia 'wɪ 'ji.» »

<sup>48</sup> Zɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, o ci nran, ɛn o 'nan, Minsan wei a 'nɔnɔn. -A -nan nɛn minnun pɛɛnɔn nɛn Bali o 'si 'va 'nan -e 'o 'kɔn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪnɔn 'a bɛ, o yi -teradɪ 'sia Zozi da.

<sup>49</sup> Tɔɔn ɛn Minsan -le 'wɪ 'nɔnɔn 'kɔ fuiladɪ -a "man 'lɛglɔn zɪɛ -a da "fo. <sup>50</sup> 'Pian Antioɔs 'fla 'bɔ da bɛ lɪmɔnɔn nɛn o Izraɛl 'nɔn 'le Bali bɔa, te o mangulinun a fɛnɔn 'a bɛ, o ya -nan. Zuif 'nɔn o 'pa 'o 'va 'lee 'fla 'bɔ da min cejenun, ɛn o 'tɛ 'padɪ 'sia Pɔl 'lee Barnaba da, ɛn o Pɔl 'lee Barnaba -pin 'o fla. <sup>51</sup> Tɔɔn 'o 'cein -man fuɔn -koei plu o da, -a -kɔɔndɪ -a -wɛ 'nan 'o 'pɛ 'si -wee 'wɪ 'ji, ɛn o -kɔ 'fla nɛn waa laabo Ikomien bɛ -a da. <sup>52</sup> 'Pian Zozinɔn nɛn Antioɔs bɛ o -fɔ ci "nran -a, ɛn o -fɔ 'o fadɪ Bali lei 'saun 'a.

## 14

### *Pɔl 'lee Barnaba 'bɔla Ikomien*

<sup>1</sup> Zɪ Pɔl 'lee Barnaba 'bɔla Ikomien bɛ, ɛn o wla 'nyian Zuif 'nɔn 'le cin

yi 'kuin. O Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn 'vɪ -wɛ, -a -nan nɛn Zuif 'nɔn "kaga 'lee minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o -fɔ Zozi 'va. <sup>2</sup> 'Pian Zuif 'nɔn nɛn o 'ka "vale o yi -tɛala 'wɪ zɪɛ -a da dɪɛ, o 'wɪ wɔɔman minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ 'o 'ji, te 'o 'wulo -ji "nrɔnman -wɪdɪ "bɔɪ Zozinɔn man. <sup>3</sup> Pɔl 'lee Barnaba 'mɔn 'kpa tɪglɪ Ikomien. O yi -tɛra Minsan da, ɛn o -yee 'wɪ 'nɔnɔn nɛn e min "sia 'wɪ 'ji bɛ -a 'vɪ 'kpa tɪglɪ. Bali 'pa o va, -a -nan nɛn o -cɛ -srɔn "wɪnun 'lee 'lɛbo "fɔ wɪnun dre.

<sup>4</sup> Min "kaga cɛɛn 'e cin man 'fla 'bɔ da, min -mienun a Zuif 'nɔn -sru, ɛn min -mienun a Zozi 'le 'pasianɔn -sru. <sup>5</sup> Zɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, 'lee Zuif 'nɔn, 'lee 'o 'tanɔn a 'o man wɔɔnan 'nan -e 'o 'tɛ 'pa Pɔl 'lee Barnaba da, -e 'o -kɔlɛ wɛɛn o va bɛ, <sup>6</sup> ɛn Pɔl 'lee Barnaba a -kɔnɛn 'yɪ, -a -nan nɛn o flan bli, o -kɔ Lisiani 'lɛglɔn 'ji 'flanun nɛn o o laabo Lisitri 'lee Dɛrbɔ bɛ -a da, 'lee o "srɔn 'flanun da. <sup>7</sup> ɛn o Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn 'vɪ 'nan nun.

### *Pɔl 'lee Barnaba 'bɔla Lisitri*

<sup>8</sup> Min -tɔ a Lisitri 'fla, e ya 'e -srandɪ "tra. Waa -ya 'e 'lɔ le -a, ya'a tian 'li 'ta wɔlɛ dɪ. <sup>9</sup> 'Wɪ nɛn Pɔl cɪ -a vɪnan bɛ, -a "trɔɛn "a -yrɛ, -a -nan nɛn Pɔl -a -nanjen tɛin, ɛn Pɔl -a -tɔ 'nan min zɪɛ e yi -tɛala 'yee 'belidɪ da, <sup>10</sup> ɛn Pɔl "e -yrɛ wei 'plɛblɛ 'ji 'nan: «'I 'wluan lou 'i 'cein -da tɪglɪ.» 'Nun tɔɔn e dre "klɪ, ɛn e wluan, ɛn e 'ta wɔdɪ 'sia.

<sup>11</sup> 'Wɪ nɛn Pɔl -a dre bɛ, zɪ minnun -a -nan 'yi bɛ, ɛn o -paandɪ 'sia -a vidɪ -a Lisiani wei -ji 'nan: «Bali lila "da "minnun -a, ɛn o 'bɔla -kaa 'va.» <sup>12</sup> Te o Barnaba laabo «Zeus», ɛn o Pɔl "le laabo «Ermɛs», kɔɔ -yɛɛ 'wɪ tin 'ba 'le "wɛan. <sup>13</sup> "Wɛɛ bɔla -wee fla 'bɔ da bɛ, -wee bali Zeus 'bɔ 'pan 'kɔn a 'e 'tɔdɪ -nan. -A -nan nɛn -wee Zeus -panzan -ta trinun -a 'fla 'bɔ man -klɔn -yrɛ "nɛn te lu -fui "a 'e 'fɔdɪ o -blɔ -man. Zeus -panzan 'bɔ 'lee minnun "kaga "a "vale 'nan 'o Zozi 'le 'pasianɔn 'bɔ -paan.

14 'Pian zɪ Zozi 'le 'pasianɔn Barnaba 'lee Pɔl 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, o ta kli, -a 'wɪ 'nan o man, ɛn o 'wee sɔnɔn 'fʊ bʊv 'o da, ɛn o -kʊ minnɔn yei 'nɔn, te o -paan "man -wɛ 'nan: 15 «-Mɛ "wɛan nɛn kaa dra zɪɛ, minnɔn "tun "nɛn 'kʊ 'a "le 'cee 'wɪ 'zʊ. Kʊ -ta Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪɛ 'cɛɛ, 'nan -e 'ka 'si 'cee 'wɪ "tun "nɔn 'labɛ -a drɛdɪ man, -e 'ka -sɔnɔnla Bali nɛn -a yei cɪ "man "bɛ -a -sru. -Yɛɛ 'trɛ drɛ, ɛn -yɛɛ la drɛ, ɛn -yɛɛ jemie drɛ 'lee 'e 'va fɛnɔn pɛɛnɔn. 16 'Li 'e tɛdɛ bɛ, e minnɔn 'tʊ, ɛn o sɔnɔnla 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnɔn -sru. 17 'Pian ya'a 'flinɛ 'yee "yi 'ci -kɔɔndɪ -a dɪ. -Yɛɛ cɪ 'nan e laa "sia laji te yaa -fɛan 'cɛɛ, e 'cee fɛ 'wɛnɔn dra 'e tʊ -man, e cɪ "nrandɪ 'lee -blɪfɛ -nɔan 'cɛɛ "kaga.» 18 Pɔl 'lee Barnaba "koe "nyan -a vɪdɪ -a -wɛ 'nan, te 'o 'o 'pan dɪ, 'vaa ɛn waa 'man.

19 -A -nan nɛn Zuif 'nɔn 'si Antɪɔs 'lee Ikomien, ɛn o -sɛn minnɔn zɪɛ o va, ɛn o Pɔl -sɔn -kɔɛ -a. Waa plɪla, o -kʊ -a lunɛn 'o 'ci nɔn 'nan e -ka. 20 'Pian zɪ Zozinɔn -a si -fɔ bɛ, ɛn Pɔl wɪuan lou, e -ta 'fla.

*Pɔl 'lee Barnaba -kʊ Dɛrbv ɛn o 'li 'o da Antɪɔs*

-A ta tʊ cɛɛn ɛn Pɔl 'lee Barnaba -kʊ Dɛrbv. 21 O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'fla zɪɛ -a da, ɛn min "kaga "fɔ Zozi 'va. -A -nan nɛn o 'li 'o da Lisitri 'lee Ikomien 'lee Antɪɔs Pisidi. 22 O -ta Zozinɔn "koe "tɔdɪ -a 'o da, te o 'wɪ "paala -wɛ 'nan, 'o yei -tɛra Bali da 'li 'trilɪ, te waa ve -wɛ 'nan: «-Kaa yra ye "kaga 'vaa, -e -kaa kʊ Bali -le mingɔnnɛn trɛda.» 23 -Te o 'bɔla -leglɪzi -tʊ -nan -e 'o -wee min cejenun -tɔɔ, ɛn -te o cɛɛn Bali trʊ 'badɪ 'lee fɛ 'sɔndɪ man, -e 'o o -pɛba wʊ Minsan nɛn o yei -tɛra "da "bɛ -yrɔ.

24 Zɪ Pɔl 'lee Barnaba Pisidi 'leglɔn cɛɛn bɛ, ɛn o 'bɔla Panfili 'leglɔn 'ji. 25 O Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ Pergɪ, ɛn o sɔɔn 'ji Atali.

26 'Fla zɪɛ -a da nɛn o -fɔ -klʊ -ji, ɛn o 'li 'o da Antɪɔs. Antɪɔs 'bɔ 'nan nɛn o o -pɛba 'wʊ Bali lɔ 'nan 'e "yi

drɛ -wɛ, -e 'nyranman nɛn o "sia -a 'panan zɪɛ bɛ o 'pa.

27 Zɪ o 'bɔla Antɪɔs bɛ, ɛn o -leglɪzi 'nɔn cin 'yɪ, ɛn 'wɪnɔn nɛn Bali ciɪla o va yaa drɛ bɛ, waa 'sinan 'pa. Waa -ci 'vɪ "nyian -wɛ 'nan, minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, Bali -si 'le 'sʊ -wɛ 'nan 'o yei -tɛra 'e da. 28 "Bɛ -sru Pɔl 'lee Barnaba -fʊ o va tʊ "kaga 'kpa -a.

## 15

*Zozinɔn wei drɛ 'tʊ Moizi -le -pei da Zeruzalem*

1 Min -mienun 'si Zude 'leglɔn 'ji. Zɪ o 'bɔla Antɪɔs bɛ, ɛn o 'wɪ "paadɪ 'sia "bʊv Zozinɔn 'ji, waa 'vɪ -wɛ 'nan: «-Te min 'ka 'fɔɛ -klɔnmɔn -va "le zɪ Moizi -le -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪɛ, Bali 'ka -a san sia 'wɪ 'ji dɪ.» 2 Pɔl 'lee Barnaba 'ka 'wɪ zɪɛ -a manɛ "yi "fo "dɪ, ɛn -sa 'pleble 'fɔla o yei 'wɪ zɪɛ -a da.

-A -nan nɛn minnɔn -a 'pla "da 'nan, Pɔl 'lee Barnaba 'lee Zozinɔn -mienun 'o 'kʊ 'wɪ zɪɛ -a tin 'ba Zeruzalem 'o 'vale Zozi 'le 'pasianɔn 'lee -a -nan -leglɪzi min cejenun -a. 3 ɛn Antɪɔs -leglɪzi 'pa o va -wee -kʊdɪ -ji. "Wɛɛ -kʊ, o ciɪla Fenizi 'lee Samari, te 'wɪ nɛn e drɛ 'lɔɔ, ɛn minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o sɔnɔnla Bali -sru "bɛ, te o -ko -a -nan wɪ vɪdɪ -a Zozinɔn lɛ. 'Wɪ zɪɛ -a vɪdɪ cɪ "nran -dan nɔn "bʊv Zozinɔn pɛɛnɔn lɛ.

4 Zɪ o 'bɔla Zeruzalem bɛ, -leglɪzi 'nɔn 'lee Zozi 'le 'pasianɔn 'lee -leglɪzi min cejenun o 'sia 'kpa tɪglɪ, ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali ciɪla o va yaa drɛ bɛ, waa -nan 'sinan 'pa -wɛ.

5 -A -nan nɛn Farizen 'nɔn 'va min -mienun nɛn o drɛ Zozinɔn 'a bɛ, o wɪuan lou, ɛn o 'nan: «Minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o o -fɔa paan 'klɔnmɔn -va -e 'o vɪ -wɛ 'nan 'o 'ta wʊla Moizi -le -peinun da.»

6 Zozi 'le 'pasianɔn 'lee -leglɪzi min cejenun 'o cin 'yɪ, 'nan -e 'o 'wɪ zɪɛ -a 'pla "da. 7 Zɪ o cɛɛn -sa 'pleble 'fɔdɪ man 'o cin yei "bɛ, Pieri wɪuan lou, ɛn e -wɛ 'nan: «'An "bʊnɔn,

kaa -təa 'nan 'cee Bali an 'si "va -e 'an 'yee 'wɪ 'nənnən vɪ minnən nən o 'ka Zuif 'nən 'a dɪe -wɛ, 'dʊ -e 'o 'fli -nən Bali lɛ. <sup>8</sup>En Bali 'bɔ nən e min ci wɪ -təa "bɛ, yaa -ci kɔɔn 'yee lei 'saun 'nəndɪ -a -wɛ 'nan o ya 'yee vɛ -a "le zɪ yaa -nən -cɛɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>9</sup>Bali 'ka -kaa 'cɛnɛ 'e cin man -kaa 'vale waa dɪ. E -wee 'wɪ 'wɪdɪ fʊi 'nan o yɪ -tɛrə 'e da -le "wɛan.

<sup>10</sup>En -mɛ "le "wɛan nən ka Bali man -wɛɛman? -Yɛɛ cɪ 'nan -trɔ cibɛn nən -kaa tranun 'ka -kɔlɛ -a siadɪ -a dɪ, ɛn -kaa 'bɔ 'ka 'kɔlaman -a siadɪ -a dɪ, ka ya "vale 'ka -təa "mɛn Zozinən 'win -ji. <sup>11</sup>'Pian -kaa yɪ -tɛalə "da 'nan, Minsan Zozi 'bɔ 'le "yɪ "le "wɛan nən -kaa 'si 'wɪ 'ji "le -wee 'wɪ 'zʊ.»

<sup>12</sup>'Nun tɔɔn minnən nən 'o cin yɪdɪ bɛ, 'o 'ta -sɛn, ɛn o Barnaba 'lee Pɔl wei mandɪ 'sia, ɛn 'lɛbo "fɔ wɪ nən Bali ciɪlɔ o va yaa drɛ minnən nən o 'ka Zuif 'nən 'a dɪe o yɛi "bɛ, waa 'vɪ -wɛ.

<sup>13</sup>Zɪ o cɛɛn -a vidɪ man bɛ, ɛn Zaji -a vidɪ 'sia 'nan: «'Bɔnun, 'ka "trɔɛn "tɔ 'mɛn. <sup>14</sup>Simən "sia 'wɪ 'tʊ vɪnan -cɛɛ. E 'nan: Bali 'bɔ minnən 'sidɪ 'sia 'yee vɛ -a, minnən nən o 'ka Zuif 'nən 'a dɪe o yɛi, 'nan -e 'wee 'tɔ bɔ.

<sup>15</sup>En Bali 'lewei vɪnən 'le 'wɪ nən waa crɛn -tɛ bɛ, 'wɪ zɪe yaa 'lɛ sɔɔ. -Yɛɛ cɪ 'nan, e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

<sup>16</sup>Bali "e 'nan:

<'Bɛ -sru an lia 'an da -e 'an David -le 'kɔn nən e -wɪ bɛ, -a pee -tɔ.

-A "pa 'ji nən e -fʊ -nan bɛ, maan -tɔɔman 'e cin da -e 'an 'wɪuan lou,

<sup>17</sup>'dʊ -e min -mienun nən o -fʊ bɛ, 'o Minsan -wɛɛ 'o 'vale 'lɛglɔn -mienun nən 'an 'tɔ yra o man bɛ waa.

<sup>18</sup>'An 'bɔ Minsan, 'wɪ nən maan 'vɪ 'e 'cɛn -a -nan lɛ 'ka lɛ va dɪe, maan 'lɛ sɔɔman.»

<sup>19</sup>En Zaji -a 'le 'sran 'nan: «-Yee "wɛan, e ya 'an 'ji 'nan, minnən nən o 'ka Zuif 'nən 'a dɪe, ɛn o sɔɔnla Bali -sru "bɛ, e ya "yɪ -e min 'e vɪɛ 'e 'tɔ o -sru 'nan 'o 'ta wɔla Moizi -le -pei da dɪ. <sup>20</sup>'Pian -kaa 'fluba 'crɛn -tɛ -wɛ

'nan, te 'o 'wɪ nən waa -tɛ -yʊ lɛ bɛ -a -blɪ dɪ, ɛn te 'o cin nan 'lee 'o cin -sran -wɛɛ "dɪ, ɛn te min 'e "blu -wɛɛ "dɪ. ɛn te 'o 'wɪ nən min 'ka -a -blɔ 'cɛnɛ -e -a nyɛn 'e -sran dɪe -a -blɪ dɪ, ɛn te 'o 'wɪ nyɛn -blɪ dɪ. <sup>21</sup>-Yɛɛ cɪ 'nan, 'li 'e 'cɛn bɛ Moizi -le -pei -tɔ winun zɪe 'flanən pɛɛnən -a -təa, kɔɔ waa ta ve minnən lɛ Zuif 'nən 'le cin yɪ 'kuin tʊ pɛɛnən man 'flinla "yɪ da.»

*Zozi 'le 'pasianən 'fluba 'pa 'sia minnən nən o 'ka Zuif 'nən 'a dɪe -wɛ*

<sup>22</sup>-A -nan nən Zozi 'le 'pasianən, 'lee min cejenun, 'lee -leglizi 'nən pɛɛnən wei drɛ 'tʊ, ɛn o min -mienun 'si o yɛi, ɛn o o 'pa 'sia Antɪɔs 'o 'vale Pɔl 'lee Barnaba -a. Zudazi nən waa laabo "nyian Barsaba bɛ 'lee Sila nən Zozinən 'yra -tɛa "o man bɛ, o nən o o 'si o yɛi. <sup>23</sup>'Fluba nən waa -nən -wɛ "bɛ -nyrɛn 'gʊ:

«'Kʊ Zozi 'le 'pasianən 'lee min cejenun 'bɛ 'fluba 'crɛn -tɛ 'ka Zozinən nən ka cɪ Antɪɔs 'lee Siri 'lɛglɔn 'ji 'lee Silisi 'lɛglɔn 'ji, te o 'ka Zuif 'nən 'a dɪe, 'cɛɛ.

Kʊ ya 'ka "bɔnun -a, kʊ "we 'ka 'va.

<sup>24</sup>Kʊa 'man 'nan, 'kʊ 'va min -mienun nən kʊ'a 'si -nɔnɛ 'wɛ "dɪe, o 'lʊ 'ka 'ci baalɛ -ji 'wee 'wɪ "paadɪ -a, ɛn o 'ka "koe 'si 'ka da.

<sup>25</sup>-Yee "wɛan, zɪ 'kʊ cin wei -ci 'man bɛ, ɛn kʊa 'yɪ 'nan, e ya "yɪ -e 'kʊ min -mienun 'si "va -e 'kʊ o 'pa 'sia 'cɛɛ 'o 'vale 'kʊ "bʊɪ Barnaba 'lee Pɔl nən kʊ o ye "yɪ "bɛ waa.

<sup>26</sup>Min "fli zɪe, e -fʊ "wɛnnən -e 'o 'ka -kaa san Zozi Crizi 'tɔ 'ji. <sup>27</sup>En kʊ Zudazi 'lee Sila 'pa 'sia 'nan 'o 'wɪ 'bɔ 'lein 'gʊɛ -a vɪ 'cɛɛ 'o 'bɔ 'a.

<sup>28</sup>-Yɛɛ cɪ 'nan Bali lei 'saun 'lee 'kʊ 'bɔ, 'wɪ nən 'kɔ 'ka 'ta wɔla "da "bɛ, kʊɛ 'vɪ 'cɛɛ, kʊ'a 'wɪ 'pee 'palɛ "va "dɪ. <sup>29</sup>'Bɛ 'wɪ zɪe, 'bɛ cɪ 'nan: Te 'ka 'wɪ nən waa -tɛ -yʊ lɛ bɛ -a -blɪ dɪ, ɛn te 'ka 'wɪ nyɛn -blɪ dɪ, ɛn te 'ka 'wɪ nən min 'ka -a -blɔ 'cɛnɛ -e -a nyɛn 'e -sran dɪe -a -blɪ dɪ, ɛn te 'ka cin nan 'lee 'ka cin -sran -wɛɛ "dɪ,

en te min 'e "blu -wεε "di. 'W1nun  
z1ε, 'ka 'ta wola "da.

Ku 'ka 'tō bo.»

<sup>30</sup> -A -nan nen o o 'pa 'sia, en o -  
ku Antios. Z1 o 'bōla 'nan nun be, en  
o Zozinon cin 'y1, en o 'fluba z1ε -a -  
nōn -wle. <sup>31</sup> Waa ta 'v1, en o pεenon  
'ci nran, e o "koe "tō 'o da -le "wean.

<sup>32</sup> Zudazi 'lee Sila nen Bali 'lewei  
vinon a be, o 'w1 "kaga tin 'ba -wle,  
o man -tō 'plēble, en o "koe "tō 'o da.

<sup>33</sup> O -fū Antios 'fla tū "wennen 'a 'vaa,  
en Zozinon 'ku o 'palε -sia -trōō 'nan  
-e 'o li 'o da Zeruzalem. <sup>34</sup> ['Pian  
Sila "e 'v1 'nan "e -foo Antios 'fla.]  
<sup>35</sup> Pōl 'lee Barnaba "o -fū Antios, en  
'o 'vale min "kaga "a o 'w1 paa min-  
nun ji, en o Minsan -le 'w1 'nōnnon  
'v1 -wle.

## **Pōl cēin "flizan nen te e -ko Bali -le 'w1 'nōnnon v1ε**

*Pōl 'lee Barnaba cēen 'e cin man*

<sup>36</sup> Yi "fli yaa "be -sru, en Pōl "e 'nan  
Barnaba ε 'nan: «'Fla pεenon nen  
ku ci1 "da Minsan -le 'w1 'nōnnon  
vid1 -a be, 'ku 'ci1 "nyian "da -e 'ku  
"bū1 Zozinon nen -nan nun be o y1.»

<sup>37</sup> Barnaba a "vale 'nan Zan nen  
waa laabo Mark be 'e 'kōla 'o -sru.

<sup>38</sup> 'Pian Pōl 'ka 'w1ε "man -e 'o 'ku  
waa di, kōō Mark 'nyranman 'tū1 o  
man Panfili 'leglōn 'ji, en e 'si o -sru.

<sup>39</sup> Pōl 'lee Barnaba wei 'ka drele -  
tuwli "fo "di, -a -nan nen o cēen 'e cin  
man. Barnaba Mark -fō 'e -sru, en  
o -fō -klv -dan ji, o -ku Sipri 'trēda.

<sup>40</sup> Pōl "e Sila -fō 'e -sru, en Zozinon  
o -peba 'wō Bali l, en o -ku. <sup>41</sup> O cila  
Siri 'leglōn 'lee Silisi 'leglōn 'ji, te o -  
ko Zozinon "koe "tōd1 -a 'o da.

## **16**

*Pōl 'lee Sila -ku Derbv 'lee Lisitri  
'lee Ikomien*

<sup>1</sup> -A -nan nen Pōl cila Derbv, en  
e 'bōla Lisitri. 'Fla z1ε -a da be,  
Zoz1 -sruzan 'tū a -nan, waa laabo  
Timote. -A "t1 "a Grek min -a, lūmōn  
-tū nen e ya Zoz1 'va be -yee 'nen nen,  
Zuifl1 nen. <sup>2</sup> -A "tō "y1 "a Zozinon nen  
Lisitri 'lee Ikomien be o 'le. <sup>3</sup> Pōl a

"vale 'e 'ku 'o 'vale 'waa, en e -ku -  
a -fōle -klōnmōn -va, Zuif 'nōn nen  
fε z1ε -a -nan be -wee "wean. Kōō  
o pεenon -a -tōa 'nan Timote "t1 "a  
Grek min -a. <sup>4</sup> 'Flanun nen o cila  
"da "be, 'w1 nen Zoz1 'le 'pasianon  
'lee Zeruzalem min cejenun -a 'v1  
be, waa 'v1 'fla z1ε -a da 'nōn le,  
'nan 'o 'ta wōla "da. <sup>5</sup> -A -nan nen  
Zozinon 'le y1 -terad1 Bali da 'pa "da,  
te Zozinon 'ko bōd1 -a "kaga y1 -tūdv  
pεenon man.

*Pōl -ku Masedōa*

<sup>6</sup> Pōl a "vale 'o 'ku Bali -le 'w1  
'nōnnon v1 Azi 'leglōn 'ji, 'pian Bali  
lei 'saun 'ka 'w1ε "man "di. -Yee  
"wean o cila Pirigi 'lee Galat1 'leglōn  
'ji. <sup>7</sup> Z1 o 'bōla Misi 'leglōn 'ji be,  
en waa man weε 'nan 'o 'ko Bitini  
'leglōn 'ji, 'pian Zoz1 lei 'saun 'ka  
'w1ε "man "di. <sup>8</sup> -A -nan nen o cila  
Misi, en o 'bōla Troas 'fla. <sup>9</sup> -Pei -  
man, en dre Pōl ε 'le nyrinvla -zv, e  
dre -yre "le Masedōa min -tū a 'e 'tōd1  
lou, te yaa trv "baa -a vid1 -a 'nan:  
«'I cila Masedōa 'leglōn 'ji, 'i 'ta 'pa  
'ku 'va!» <sup>10</sup> Z1 Pōl 'w1 z1ε -a -nan 'y1  
"le nyrinvla -zv be, en kūa man weε  
'nan 'ku 'ku Masedōa 'leglōn 'ji, kōō  
kūa -tōa 'nan Bali 'ku laabv 'nan -e  
'ku 'yee 'w1 'nōnnon v1 -nan nun.

*Pōl 'bōla Filipv 'fla*

<sup>11</sup> Z1 ku -fō -klv -dan ji Troas be, en  
ku -ku Samotras. 'Be 'ta tū cēen en  
ku -ku Neapoli. <sup>12</sup> Ku 'si 'be 'nan, en  
ku -ku Filipv 'fla. Filipv 'fla z1ε, -yee  
c1 Masedōa 'leglōn 'ji 'fla tēde -a, en  
Rōm 'nōn 'be 'fla 'bō 'tō. Ku -fū 'fla z1ε  
-a da tū "wennen 'a.

<sup>13</sup> 'Flinla "y1 da, ku 'si 'fla z1ε -a  
da, en ku -ku lu "nen 'y1 'tū "srōn. -  
A -cin a 'ku 'ji 'nan Zuif 'nōn 'le Bali  
trv 'banan -kōan fε z1ε -a -nan. Z1 ku  
cēen -nyrand1 man be, en lūmōnnun  
nen 'o cin yid1 fε z1ε -a -nan be, ku 'w1  
tin 'bad1 'sia -wle. <sup>14</sup> Lūmōn -tū a fε  
z1ε -a -nan te e 'yra -tēa Bali man, -  
a 'tō nen Lidi, e "sia Tiatire. Min -  
dandan nun ta sō nen yaa -taan. E  
ya 'w1 z1ε -a mannan, en Minsan -  
a "trōen 'le 'sv, en 'w1 nen Pōl c1 -a  
vinan be, yaa -ci 'man 'kpa tigl1. <sup>15</sup> -  
A -nan nen waa -batize dre 'o 'vale

'e 'mangulinun -a, en e 'kū trv 'ba -a vidi -a 'nan: «-Te kaa "nrōnman 'ka 'ji 'nan, an wū Minsan man 'an 'bli pēēnōn 'a bē, 'ka 'fū 'an 'va tū "wēnnēn 'a.» E kōala 'wī zīē -a man, en kū wū "man.

*Minnun Pōl 'lee Sila -fō -pv 'kuin*

16 Te kū "ta -ko fēnan nēn o Bali trv "baa bē -a -nan, en nōan lūmōn -tū -ta 'kū 'lē. Lī zīē -mlēngan a -a -sru, e -pē -tōala, -yēē "wēan minnūn nēn waa "paala bē o "lala yē "man "kaga. 17 E sōnla 'kū 'vale Pōl -a 'kū -sru, te e -paan "man 'nan: «Minnun 'labē, Bali nēn min ta lou "bē, -yēē 'nyranman 'panōn nēn waa. O ya Bali -le 'wī nēn e min "sia 'wī 'ji bē -a vūnan 'cēē.» 18 Yaa 'vī zīē yī "kaga 'wlu, tōōn Pōl 'ka 'vale e 'wī zīē -a maan "nyian dī, en e 'man līla "da, e 'nan -yū nēn -a -sru "bē -yēē 'nan: «'An 'bō "e 'yīē 'nan Zozi Crizi 'tō da, 'i 'si lī 'gūē -a -sru.» En -yū zīē e 'si -a -sru 'nun.

19 Nōan lūmōn zīē minnūn nēn waa "paala bē, zī waa 'yī 'nan wa'a "nyian "lala yē lī zīē -a man dīē, en o Pōl 'lee Sila 'kun, o -kū waa 'fla 'tanōn 'lē fēnan nēn o tin "baa bē -a -nan. 20 Zī o -kū waa tin 'banōn 'lē bē, en o 'nan: «-Vē -miēnūn 'gūē, o -tein -tria 'kū flānōn yēi, Zuif 'nōn nēn waa. 21 O ya "vale o 'wī -trē "paaman 'kū 'ji, kū'a 'wē "man "dī, en kū'a 'kōalaman -e 'kū 'ta wūla "da "dī, kū ya Rōm 'nōn 'a -le "wēan.»

22 -A -nan nēn 'bli 'fō min "kaga 'ji o man, en tin 'banōn "e 'nan minnūn lē 'nan, 'o -wēē sōnūn "kōō 'o man, en 'o o -sōn sōnba "a. 23 Zī o cēēn o -sōndī man bē, en o o -fō -pv 'kuin. Waa 'vī min nēn 'e yīē -tōa "o va bē -yēē 'nan, 'e yīē 'tō o va 'kpa. 24 Zī min zīē e 'wī zīē -a 'man bē, en e o -fō -pv 'kōn kplo -ji, en e 'ploblo 'fō o cēin -man.

25 -Pei -man te bada -tō, en Pōl 'lee Sila Bali trv 'badī 'sia, te o Bali 'tō bō "dre -fōa, te minnūn nēn -pv 'kuin bē, o o wēi maan. 26 'Nun tōōn en 'trē nyōōn, e nyōōn 'plēblē "būū "le "wēan

-pv 'kōn nyōōn 'e 'klu -ji. Tū 'bō zīē -a wlu, en -pv 'kōn -kpein pēēnōn 'lē 'sū, en fēnūn nēn 'e 'fōdī -pv 'kōnōn 'cēin -man bē, -a pēēnōn 'lē 'sū.

27 Zī min nēn 'e yīē -tōa "o va bē e fūv bē, e -kpeinnūn 'yī 'e 'lē 'sūdī, en e 'yēē sren 'sū 'ji 'nan -e 'e 'fli -tē, kōō yaa nrōn 'e 'ji 'nan -pv 'kōnōn pēēnōn 'tē -ji. 28 'Pian Pōl paan -yēē wēi 'plēblē 'ji 'nan: «Te 'i 'wī 'wldī "drē 'i 'fli lē dī, kū ya 'gū 'kū pēēnōn.»

29 Tōōn en min zīē e 'nan 'o 'tē 'bī, en e wla "nyīandū -pv 'kōnōn 'va, en e blula Pōl 'lee Sila wlu, te e nyōōnman. 30 "Bē -sru e o 'bōla bēi, en yaa laabū -wō 'nan: «'An "tinūn, maan dra 'kō -e 'an 'si 'wī 'ji?»

31 En o -yēē 'nan: «'I yī -tēra Min -san Zozi da -e 'ka 'vale 'yīē "kōnnēn 'nōn 'a 'ka 'si 'wī 'ji.» 32 -A -nan nēn o Minsan -le 'wī 'nōnōn 'vī -yēē 'o 'vale 'yēē "kōnnēn 'nōn pēēnōn 'a. 33 -Pei 'bō 'lein zīē -a man bē, min nēn 'e yīē -tōa -pv 'kōnōn 'va bē, e -kū Pōl 'lee Sila mlōn 'ji "foelē. 'Nun tōōn en waa -batize drē 'o 'vale 'yēē "kōnnēn 'nōn 'a. 34 E -kū waa 'yēē 'kuin, en e fēnūn -nōn -wlē, waa blī. -A -nan nēn -a ci "nrandī 'sia 'o 'vale 'yēē "kōnnēn 'nōn pēēnōn 'a, e yī -tēra Bali da -le "wēan.

35 Zī tū cēēn bē, en tin 'banōn minnūn 'pa 'sia, 'nan 'o vī min nēn e yīē -tōa -pv 'kōnōn 'va bē -yēē 'nan, 'e 'si o man. 36 En min nēn 'e yīē -tōa -pv 'kōnōn 'va bē, e 'wī 'gūē -a 'vī Pōl lē. E 'nan: «Tin 'banōn min 'pa 'sia 'nan, 'an 'si 'ka man. -Yēē "wēan 'ka bōla, 'ka 'kū, 'ka 'fū -trōō.»

37 'Pian Pōl -a 'vī 'pasianōn lē 'nan: «O 'kū 'sōn minnūn yīē man, en o 'kū 'fō -pv 'kuin, wa'a 'wī zīē -a -ci vīlē dī, -e te kū ya Rōm 'nōn 'a, en o ya "vale 'o 'sia 'kū man 'e yōōdī. -Yēē "wēan kū'a 'wē "man "dī. 'O 'ta 'kū bōla 'o 'bō 'a.»

38 En 'pasianōn 'kū 'wī zīē -a vīlē tin 'banōn lē. Zī tin 'banōn -a 'man 'nan, Rōm 'nōn nēn waa bē, nyēn o cēēn. 39 Tin 'banōn 'ta toba -fōlē -wlē, en o o 'bōla -pv 'kuin, en waa 'vī -wlē 'nan, 'o yra 'si, 'o 'si 'fla 'bō da. 40 Zī o



'bɔla -pʊ 'kuin bɛ, ɛn o -kʊ Lidi -va, 'o cin 'yɪ 'o 'vale 'o "bʊɪ Zozinɔn 'a. O o "koe "tɔ o da 'vaa, ɛn o 'si 'fla 'bɔ da.

## 17

### *Pɔl 'lee Sila -kʊ Tesalonik 'nɔn fla*

<sup>1</sup> O cila Anfipoli 'fla 'lee Apoloni 'fla, ɛn o 'bɔla Tesalonik. Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔn a fɛ zɪɛ -a -nan. <sup>2</sup> Pɔl wla cin yɪ 'kɔn zɪɛ -a -ji "le yaa dra 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'Flinla 'yi yaaga 'a 'e cin -sru, te Pɔl 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ -a ve -wɛɛ. <sup>3</sup> Pɔl -a ta ve -wɛɛ, te yaa -ci ve -wɛɛ 'nan, e ya 'e vɪdɪ 'nan min 'sizan 'wɪ 'ji 'e yra yɪ, -e 'e 'ka, -e 'e 'wluan -kanɔn 'va. ɛn e 'nan: «Zozɪ nɛn an -yee 'wɪ ve 'cɛɛ 'gʊɛ, -yɛɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a.»

<sup>4</sup> Min plɔɛnnun 'wɪ zɪɛ -a 'man 'wɪ 'kpa -a, ɛn o -fɔ Pɔl 'lee Sila -sru, 'lee Grɛk 'nɔn "kaga "nɛn o 'yra -tɛa Bali man bɛ, 'lee lɪmɔn -mienun nɛn o 'yra -tɛa "o man 'fla bɛ. <sup>5</sup> 'Pian man bʊdɪ wla Zuif 'nɔn 'ji, ɛn o yɪɛ 'plɛnɔn kuun 'fla yɛi, o o -sɛn 'o 'va, ɛn o 'wɪ 'fɔla 'fla. O -kʊ 'wɪ 'tɔɛ min -tʊ nɛn waa laabo Zason bɛ -a man 'yee "kɔnnɛn 'nan, 'e Pɔl 'lee Sila -nɔn 'wɛɛ -e 'o 'kʊ waa 'flanɔn 'lɛ. <sup>6</sup> Wa'a Pɔl 'lee Sila yɪɛ dɪ, ɛn o Zason 'lee "bʊɪ Zozinɔn -mienun 'kun, ɛn o -kʊ waa 'fla 'tanɔn 'lɛ, te o -paanman -a vɪdɪ -a 'nan: «Minnun nɛn o 'trɛda baa 'ji bɛ, o -ta 'gʊ, ɛn Zason o 'sia. <sup>7</sup> Mingɔnnɛnnun tazan nɛn Rɔm bɛ, -yee -pei -tɔ wɪnun bɛ, o ya -a srenan. Waa 'vɪ 'nan, mingɔnnɛn -tʊ a "nyian, wɛɛ laabo Zozɪ.» <sup>8</sup> 'Wɪ zɪɛ e 'nan 'fla 'tanɔn 'lee minnun man. <sup>9</sup> Zason 'lee "bʊɪ Zozinɔn -mienun -a man pan 'wʊ -wɛɛ 'vaa, ɛn o 'si o man.

### *Pɔl -kʊ Bere 'fla*

<sup>10</sup> Zɪ -pei 'tan bɛ, ɛn Zozinɔn 'kʊ Pɔl 'lee Sila 'palɛ -sia, ɛn o -kʊ Bere 'fla. Zɪ o 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn o wla Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin. <sup>11</sup> 'Fla zɪɛ -a da 'nɔn bɛ -wee 'wɪ a "yi, ɛn o 'wɪ maan e "mlian Tesalonik 'nɔn da. Waa -wɛɛman 'nan 'o Bali wei maan. Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, waa ta ve tʊ

pɛɛnɔn man, -e 'wɪ nɛn Pɔl a ve -wɛɛ "bɛ, 'o -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn. <sup>12</sup> O va Zuif 'nɔn "kaga "yi -tɛra Zozɪ da, 'lee Grɛk lɪmɔn -mienun nɛn o 'yra -tɛa "o man bɛ, 'lee -klɔnnɔn "kaga 'kpa.

<sup>13</sup> 'Pian zɪ Tesalonik Zuif 'nɔn -a 'man 'nan, Pɔl a Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪnan Bere bɛ, ɛn o -ta 'wɪ 'fɔlɛa 'fla zɪɛ -a da 'nan yɛi. <sup>14</sup> -A -nan nɛn Zozinɔn 'kʊ Pɔl 'palɛ -sia jemie man. 'Pian Sila 'lee Timote "o fʊv 'fla 'bɔ da. <sup>15</sup> Minnun nɛn o -kʊ Pɔl 'palɛ -sia bɛ o 'bɔ 'a Aten 'fla, ɛn o 'li 'o da. Pɔl o kalɪ 'nan 'o vɪ Timote 'lee Sila lɛ 'nan 'o 'lʊ tada.

### *Pɔl 'bɔla Aten 'fla*

<sup>16</sup> Te Pɔl a Sila 'lee Timote -pɛnnan Aten 'fla bɛ, ɛn e 'fla zɪɛ -a da 'yɪ 'e fadɪ -yʊ nɛn waa -paan "bɛ -a. 'Wɪ zɪɛ e 'nan 'man. <sup>17</sup> -Yee "wɛan Pɔl 'wɪ tin 'ba Zuif 'nɔn 'lee minnun nɛn o 'yra -tɛa Bali man bɛ -wɛɛ cin yɪ 'kuin, ɛn minnun nɛn e bɔa "o man -guada tʊ pɛɛnɔn man bɛ, e 'wɪ tin 'ba "nyian -wɛɛ.

<sup>18</sup> 'Fluba 'tɔnɔn nɛn o cɪ Epikuri -sru "bɛ, 'lee o nɛn Sitoiki -sru "bɛ, o -sa -fɔdɪ 'sia 'o 'vale Pɔl -a. O -mienun -a laabʊ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn sɔɔ -tɔzan 'labɛ yaa ve?» O -mienun "o "ve 'nan: «Maan ye "le 'nan 'lɛglɔn pee -le Bali -le 'wɪ nɛn yaa ve.» -Yɛɛ cɪ 'nan Pɔl a Zozɪ 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪnan, te e minnun nɛn o -ka bɛ -wee wluandɪ -kanɔn 'va 'wɪ ve, -yee "wɛan o 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ. <sup>19</sup> -A -nan nɛn o Pɔl 'kun, ɛn o -kʊ -a tin 'banɔn 'lɛ fɛnan nɛn waa laabo Aeropaz bɛ -a -nan. Waa laabʊ -yrɔ 'nan: «'Wɪ -trɛ nɛn i cɪ -a "paanan 'gʊɛ, kʊ ya "vale "kʊ maan. <sup>20</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan 'wɪ nɛn e -ciala 'kʊ da bɛ, -nyrɛn yia ve 'kʊɛ. -Yee "wɛan kʊ ya "vale 'kʊ 'wɪ zɪɛ -a -ci maan.» <sup>21</sup> Aten 'nɔn 'lee -pɛn 'nɔn nɛn Aten 'fla bɛ, -sɛɛ "wʊdɪ 'lee 'sinan -trɛnun nɛn waa mandɪ ye "yɪ.

<sup>22</sup> ɛn Pɔl wluan lou tin 'ba 'nɔn yɛi, ɛn e 'nan: «Atɛn 'flanɔn, maan -tɔa 'nan 'cɛɛ balinun a 'ka 'yra -tɛa "o man 'kpa. <sup>23</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan "mɛɛn vɪnan 'an 'cɪɪ 'ka flɪ yɛi "bɛ, an 'cɛɛ balinun -pannan 'fla yɛi. An Bali -pan

"dave -tu 'yi te waa cren -te "man 'nan:

⟨E ya Bali nen ku'a tɔa diɛ -yee ve -a.⟩

Bali 'bɔ nen kaa -paan te ka'a tɔa diɛ, an -ta 'nan -e 'an -yee 'wɪ vɪ 'cɛɛ.

<sup>24</sup> Bali nen e 'tre 'lee 'e ta fenun pɛɛnɔn dre be, -yee ci Minsan nen e 'tre 'lee la "paala be -a, en ya'a 'nyeanla min -pe dre fenun ji di. <sup>25</sup> En ya'a weɛman 'nan min 'e 'pe "nen "fe 'si -e 'e -nɔn 'yre di. -Yee ci 'nan Bali 'bɔ 'be min ci fulɔ 'lee 'belidi 'lee fe pɛɛnɔn -nɔan "min le. <sup>26</sup> Bali 'bɔ -a dre, en 'leglɔn pɛɛnɔn "ti "a -towli, en e -wee 'tre 'leda dre, en e -wee le "nen 'pla.

<sup>27</sup> Yaa dre zɪɛ, 'nan -e minnun 'o 'e -wee 'o 'pe "paadi -a fe pɛɛnɔn 'nan, 'nan -e 'wee yi. 'Pian -e te Bali 'bɔ 'ka -kaa man -kɔɔbli di. <sup>28</sup> -Yee dre en -kaa ya 'trɛda, en -yee -maan -kaa kla -kaa man, en -yee 'belidi -nɔn -cɛɛ. 'Ka 'bɔ 'va 'fluba 'tɔnɔn 'wɪ zɪɛ -a cren -te 'va, waa cren -te 'nan: ⟨'Wɪ 'kpa, -kaa ya -yee 'nennun -a.⟩ <sup>29</sup> En -te -kaa ya -yee 'nennun -a be, -ka'a 'kolaman paan -e -kaa ci "nrɔn 'nan, -kaa Bali -kɔɔnman -siga minnun 'lee "lala minnun 'lee -kɔɔle minnun nen minnun o nyaan 'o 'pe -a 'lee 'o 'wulo -ji wɪnun da be -a man di.

<sup>30</sup> En tu nen te min 'ka Bali tɔa diɛ, Bali 'ka -a paa be man di, 'pian 'be nen 'gve, e 'leglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn laabu 'nan 'o 'si 'o dre wɪ -wɪdi "man -e 'o 'fli 'nɔn 'yre. <sup>31</sup> Kɔɔ Bali yi -tu 'pla 'nan -e 'e 'trɛda 'nɔn pɛɛnɔn 'le 'wɪ tin 'ba 'e 'nɔan da. Bali min -tu 'si 'va, yaa -to 'wɪ zɪɛ -a 'ji tin 'bazan 'a, en yaa -ci kɔɔn -wɪɛ -a wluandi -a -kanɔn 'va.⟩

<sup>32</sup> Zɪ o -kanɔn wluandi da wɪ 'man be, en o plɛnnun -a sɛɛ wɔdi 'sia, en o -mienun 'o 'vɪ 'nan: ⟨Yi pee nyan, -e 'kɔi wei man "nyian.⟩

<sup>33</sup> -A -nan nen Pɔl 'bɔla o yei. <sup>34</sup> 'Pian min -mienun -fɔ -a -sru, en o yi -tera Zozi da. Dioni 'bɔ nen tin 'bazan 'tu -a be e ya o va, 'lee lɔmɔn -tu nen waa laabo Damari be, 'lee min -mienun 'nyian.

## 18

### *Pɔl 'bɔla Korɛnti 'fla*

<sup>1</sup> "Be -sru en Pɔl 'si Aten 'fla, e -kɔ Korɛnti. <sup>2</sup> E Zuif min -tu nen waa laabo Akila be -a 'yi 'nan nun. Waa -ya Pɔnt 'leglɔn 'ji. 'O 'vale 'e nan Priskil -a, o "sia 'sinan Itali 'leglɔn 'ji 'e -tre. Kɔɔ mingɔnnennun tazan Klodu nen Rɔm be, e 'nan, Zuif 'nɔn pɛɛnɔn 'o 'si Rɔm 'leglɔn 'ji. En Pɔl -kɔ Akila 'lee Priskil -va. <sup>3</sup> O 'pa nyranman a -towli "le "wean Pɔl -fɔ o va, en o 'nyranman 'pa 'e cin va. -Wee 'nyranman nen 'nan 'o -tandannun dre.

<sup>4</sup> 'Flinla "yi -tudɔ pɛɛnɔn da be, te Pɔl 'wɪ "paaman Zuif 'nɔn 'le cin yi 'kuin, yaa -weɛman 'nan Zuif 'nɔn 'lee Grek 'nɔn 'o -sɔnla 'e -sru. <sup>5</sup> 'Pian zɪ Sila 'lee Timote 'si Masedɔa 'leglɔn 'ji o -ta be, en Pɔl Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn 'saza "paadi "sia. Yaa ve Zuif 'nɔn le 'nan, Zozi 'be ci min 'sizan 'wɪ 'ji -a. <sup>6</sup> Zuif 'nɔn 'ka 'o "trɛɛn "tɔle -a wei le di. En zɪ waa wei fuimlan 'nan te waa "srɔnman be, en Pɔl 'yee sɔ ci plu -a -ci -kɔɔndi -a 'nan, 'e 'pe 'si -wee 'wɪ 'ji. E 'nan -wɪɛ 'nan: ⟨'Wɪ nen e -taa 'bɔle 'ka man be 'ka 'bɔ 'lɔ wɪ nen. Te 'ka 'an 'tɔ vɪ di. 'Be nen 'sien 'gve minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a diɛ, o va nen an -kɔ.⟩

<sup>7</sup> Pɔl 'bɔla cin yi 'kuin, en e -kɔ min -tu nen e 'yra -tea Bali man be -yee 'kuin. Min zɪ waa laabo Titu Zuti -yee 'kɔn a Zuif 'nɔn 'le cin yi 'kɔn 'bɔ "srɔn. <sup>8</sup> 'Pian Cripu 'bɔ nen cin yi 'kɔn 'tazan -a be, e yi -tera Minsan da 'o 'vale 'yee "kɔnɛn 'nɔn 'a. En Korɛnti 'nan "kaga "nen o ci Pɔl wei mannan be, o yi -tera Minsan da "nyian, en o o -batize dre.

<sup>9</sup> -A -nan nen Minsan 'wɪ tin 'ba Pɔl le -pei -man "le nyrinvla -zɔ. Yaa 'vɪ 'nan: ⟨Te "klan 'e 'kɔn 'i 'ji di. 'I 'wɪ vɪ minnun le, te 'i 'flin 'wɪdi -a di. <sup>10</sup> -Yee ci 'nan, an ya 'i "srɔn, en min -tu 'ka 'kolaman 'i 'kundi -a -e 'e 'wɪ 'wɪdi "dre 'yiɛ di, kɔɔ 'men minnun a "kaga 'fla 'gve -a da.⟩ <sup>11</sup> Pɔl -fɔ 'fla zɪɛ -a da le -tu mlɛn 'shɛɛdɔ te e Bali -le 'wɪ "paaman minnun ji.

12 Tυ nen Rōm 'nōn 'le -kōnmandan Galīōn -tō Akai 'lēglōn da bē, en Zuif 'nōn 'o 'ci 'pa Pōl man, waa 'kun, en o -kū -a -a cēin -da. 13 Waa 'vī -kōnmandan zīe -yrē 'nan: «-Vē -mie 'gūē, e 'wī "paaman minnun ji 'nan, minnun 'o Bali 'tō bō 'e 'pee, -pei -tō winun man.»

14 Pōl "ta 'wī "sia "va, 'nun tōōn en Galīōn "e Zuif 'nōn lē 'nan: «"Te min 'gūē, 'wī 'wīdī -dan tō nen yaa drē bē, "te maan 'sinan "va 'yī 'ka Zuif 'nōn lē. 15 'Pian en ka ya 'wī 'blinan 'wī "paadī 'lee 'wī "paanōn da bē, 'lee 'ka 'bō 'le -pei -tō winun da bē, 'ka 'bō 'lō wī 'bē. Ma'an 'we "man -e 'an drē 'bē tin 'bazan 'o dī.» 16 En Galīōn "e 'nan -wlē 'nan, 'o bōla tin 'ba 'kuin. 17 -A -nan nen minnun pēēnōn Sostēn nen cin yī 'kōn 'tazan -a bē -a 'kun, en waa -sōndī 'sia tin 'ba 'kōn 'bō 'lē "nen. 'Pian Galīōn 'ka 'wī 'tō 'silē "da "dī.

### *Pōl 'li 'e da Antiōs*

18 Zī 'wī zīe e drē bē, Pōl tū "kaga drē Korēnti, en e 'si "būi Zozinōn nen -nan nun bē o va 'o 'vale Priskil 'lee Akila -a, o -kū Cēncre 'nan -e 'o 'fō -klō -dan nen e -ko Siri bē -a -ji. Pōl -tō 'e wei -da Bali lē, -yēe "wēan 'e 'wulo "jē 'bū "klōglō 'vaa en e 'si Cēncre. 19 O 'bōla Efēz, en Akila 'lee Priskil -fō 'fla zīe -a da, en Pōl -kū cin yī 'kuin, e 'wī tin 'ba Zuif 'nōn lē. 20 -A -nan nen Zuif 'nōn "e -yrē 'nan 'e yī -mie drē 'o 'va. 21 'Pian Pōl 'ka 'wīlē "man "dī, en e -si trū 'ba -wlo. E -wlē 'nan: «-Te Bali wū "man "bē, an -taa "nyian 'ka 'va 'gū.»

Pōl 'si Efēz, en e -fō -klō -dan nen e -ko Sezare bē -a -ji. 22 Zī e 'bōla Sezare bē, en e -kū 'e cēin -ji Zeruzalēm Zozinōn 'tō bōlē. "Bē -sru en e Antiōs si 'sia.

## **Pōl cēin yaagazan nen te e -ko Bali -le 'wī 'nōnnōn vīlē**

23 Pōl 'mōn "wēnnōn Antiōs, en e -kū 'e 'lē. E ciila Galatī, "bē -sru Pirigī te e -ko -a -nan Zozinōn pēēnōn "koe "tōdī -a 'o da.

*Apolo 'wī paa Efēz 'lee Korēnti*

24 Zuif min -tū nen waa laabo Apolo, en waa -ya Alezandri bē, e 'bōla Efēz. Apolo zīe, e "we 'wī 'tō wei -ji, en e Bali -le 'fluba 'wlē "kaga -tōa. 25 Zī kō min 'e 'ta wōla Minsan -sru "bē, -nyrēn waa paa "ji. Apolo 'e 'fli -nōn Bali -le 'nyranman 'padī -ji, en e Zozi 'le 'wī 'nōnnōn ve minnun lē "le zī Zozi -a 'vī bē -yēe 'wī 'zū 'sēzē, 'pian 'wī nen Zan min -batize drē "man "bē -nyrēn yaa -tōa "cē. 26 Apolo yī -tēra 'e 'fli da, en e Bali -le 'wī vīdī 'sia Zuif 'nōn 'le cin yī 'kuin. Zī Priskil 'lee Akila -a wei 'man bē, en waa laabū 'o 'va, en zī kō min 'e 'ta wōla Bali -sru "bē, waa paa "ji 'kpa tīglī.

27 Zī Apolo a "vale 'e 'kō Akai 'lēglōn 'ji bē, en Zozinōn -a "koe "tō 'e da -kōdī -a. -A -nan nen o 'fluba 'crēn -tē, waa -nōn -yrē. Waa crēn -tē -ji 'nan, Zozinōn nen -nan nun bē 'o Apolo 'sia tīglī. Zī e 'bōla Korēnti bē, minnun nen Bali -le "yī "le "wēan o yī -tēra Zozi da bē, e 'pa o va -dan. 28 -Yēē cī 'nan 'wī nen Zuif 'nōn -a dra te e 'ka "yī "dīe, yaa -tēala o yra minnun yīe man 'e klō jī. 'Wī zīe yaa -cī kōōn -wlē Bali wei nen 'e 'crēn -tēdī bē -a 'nan Zozi 'bē cī min 'sizan 'wī 'jī -a.

## **19**

### *Pōl 'li 'e da Efēz*

1 Te Apolo a Korēnti, en Pōl ciila Azi pōnnun yēi 'zia, -a -nan nen e 'bōla Efēz. 'O 'vale Zozinōn -mienun -a 'o cin 'yī, 2 en yaa laabū -wlo 'nan: «Zī ka yī -tēra Zozi da bē, ka Bali lei 'saun 'yī?»

En o 'nan -yrē 'nan: «Kū'a 'bō manlē 'nan Bali lei 'saun a dī.»

3 En Pōl -a laabū -wlo 'nan: «O 'ka -batize drē 'wī "cēn "man?»

O 'nan -yrē 'nan: «O 'kū -batize drē "le zī Zan -a 'vī bē -yēe 'wī 'zū.»

4 -A -nan nen Pōl "e 'nan: «Zan minnun nen o 'si 'o drē wī -wīdī "man, en 'o 'fli -nōn Bali lē bē o -batize drē. Zan 'bō -a 'vī minnun lē 'nan, min nen e -taa "talē 'an -sru "bē, 'ka yī -tēra -a san da. -Yēē cī Zozi 'a.»

<sup>5</sup> Zi o 'wĭ zĭe -a 'man bε, en o o -batize drε Minsan Zozi 'tō da. <sup>6</sup> Pōl 'e 'pε 'pla o da en Bali lei 'saun 'ta o da. -A -nan nen o 'wĭdĭ 'sia wei peenun -ji, en o Bali 'lewei vĭdĭ 'sia. <sup>7</sup> Minnun zĭe o pεenōn "nen bōa -fuda "fli.

<sup>8</sup> En Pōl wla Zuif 'nōn 'le cin yĭ 'kuin. E yi -tεala 'e 'fli da, en -a mĕn yaaga 'bō te e 'wĭ "paaman minnun ji. Bali -le mingōnnēn -blĭdĭ -le 'wĭ nen yaa ve minnun lε, te yaa -wεeman 'nan minnun 'o man "yi, -e 'o -sōōnla Bali -sru. <sup>9</sup> 'Pian zĭ min -mienun 'ka 'wĭ zĭe -a siala 'wĭ 'a dĭ, en wa'a 'we "man -e 'o yi -tera "da "dĭe, te o "we 'wĭ "paadĭ zĭe -a man -wĭdĭ min pεenōn yiε man bε, -a -nan nen Pōl 'si o va. Yi -tōdĭ pεenōn man e 'wĭ "paaman 'sien Zozinōn 'ji, min -tĭ nen waa laabo Tirani bε -yee -lugōlu 'kuin. <sup>10</sup> Pōl -a drε zĭe -trilĭ lε 'fiili, en minnun pεenōn nen o -nyeanla Azi 'lεglōn 'ji, te o ya Zuif 'nōn 'a oō, te o 'ka Zuif 'nōn 'a dĭ oō, o Minsan 'le 'wĭ 'nōnnōn 'man.

*Keva -le 'nennun -a "vale 'o 'yĭ -wĭdĭ -pian minnun -sru*

<sup>11</sup> Bali -ciala Pōl -va te Pōl 'lεbo "fō wĭ -dandan dra. <sup>12</sup> -Yee "wεan sōnun 'lee sō plunun nen o klε Pōl 'kōlε man bε, waa "sia te e -ce "sia o man te e -yĭ -wĭdĭ "sia o -sru.

<sup>13</sup> En Zuif 'nōn -mienun nen o -cia "wōdĭ -a 'fla 'tōdĭ pεenōn da bε, o -yĭ -wĭdĭ -pian "minnun -sru Minsan Zozi 'tō da. Waa ve -yĭ -wĭdĭnun lε 'nan: «Zozi nen Pōl -yee 'wĭ ve bε, -a 'tō da maan vĭ 'cεε 'nan, 'ka 'si min 'gυε -a -sru.» <sup>14</sup> Minnun nen o 'wĭ zĭe -a dra bε, min -tĭ nen waa laabo Seva bε -yee 'nennun nen waa, o ya 'sōravli. Seva zĭe, Zuif min nen, en e ya Bali -pannōn 'tazan -tĭ -a. <sup>15</sup> En -yĭ -wĭdĭ -a 'vĭ -wĭlε 'nan: «An Zozi -tōa. En min nen 'bε cĭ Pōl -a bε mēen -tōa. -Tĭ nun nen "cee "a?» <sup>16</sup> -A -nan nen min nen -yĭ -wĭdĭ "cĭ -a -sru "bε, e 'wō o da, -a -pε 'bō o pεenōn man -le "wεan o 'bōla 'kōn zĭe -a -ji flan -a 'o plōdĭ te nyen a o da.

<sup>17</sup> 'Wĭ zĭe, Zuif 'nōn pεenōn 'lee Grek 'nōn pεenōn nen Efεz bε waa 'man, en o klan Bali lō. -A -nan nen e drε Minsan Zozi 'tō bō wĭ -a. <sup>18</sup> Minnun nen o yi -tera Zozi da bε, o "kaga "ta 'wee 'wĭ 'wĭdĭ "vĭlε min -nun yiε man 'wein. <sup>19</sup> En minnun nen o 'bui -fōa "bε, o "kaga "ta 'wee 'bui 'flubanun -a, 'lee 'wee fεnun -a, en waa 'tε 'blĭ minnun yiε man. 'Flubanun zĭe, -te waa man "lala nrōn bε, e bōa yi -kpi fuba 'soolu da nyranman "lala -a (50.000). <sup>20</sup> Bali -le 'plεblε 'le "wεan zĭ Minsan -le 'wĭ 'nōnnōn fuila "man zĭe.

*Efεz 'nōn wluan Zozinōn man*

<sup>21</sup> Zi 'wĭ zĭe e drε bε, "bε -sru en Pōl "e 'nan, 'e "ta -ko Zeruzalem. 'Pian e 'nan, 'e 'ko Masedōa 'lee Akai 'vaa -e 'e 'kō. E 'nan, -te 'e 'kō bε, 'e bōala Rōm. <sup>22</sup> -A -nan nen e Timote 'lee Eras nen o "paa "va "bε o 'pa 'sia Masedōa, en -a 'bō "e fōv tĭ "wennēn 'a Azi 'lεglōn 'ji.

<sup>23</sup> Tĭ zĭe -a man nen -tein -tria Minsan -le 'wĭ 'nōnnōn da Efεz 'fla. <sup>24</sup> Min -tĭ nen waa laabo Demetri bε, e ya fε zĭe -a -nan. E -siga man nyranman "paa, en e -siga 'kōn "wεnwennēn nun dra -wee Bali -tĭ nen waa laabo Artemi bε -yee vε -a. -Yee minnun nen waa dra waa bε, e "lala "kaga "ye o da. <sup>25</sup> Minnun nen o 'nyranman -tōwli 'bō zĭe -a "paa bε e 'o cin 'yĭ, en e -wĭlε 'nan: «'Ka pεenōn kaa -tōa 'nan, -cee 'nyran -man 'gυε -yεε -maan, en -kaa cĭ. <sup>26</sup> En kaa 'man 'nan, Pōl a -a vĭnan min -nun lε 'nan balinun nen min o drε 'o 'pε -a bε, o 'ka bali tĭglĭ 'a dĭ. 'Wĭ zĭe, ya'a vĭlε Efεz 'saza "cε "dĭ, 'pian yaa 'vĭ Azi 'lεglōn pεenōn 'ji. En zĭ yaa 'vĭ bε, min "kaga "yi -tera "da, en o 'si -cee bali Artemi -sru. <sup>27</sup> 'Wĭ zĭe -e -taa -cee 'nyranman klu -sēnlεa ji, en -cee bali Artemi bε, -yee 'kōn klu -taa "sēnlεa ji, en "yεε 'le 'sran bε, Artemi 'bō 'tō 'ka "nyian taa -kōnlε min 'le dĭ. Te Artemi 'bō nen minnun pεenōn -a ye "yi Azi 'lεglōn 'ji 'lee "trε pεenōn da.»

28 Zi minnun 'w1 z1e -a 'man be, 'bli 'fo 'o 'ji, en o -paandi 'sia te waa ve 'nan: «Efez 'nɔn 'le bali Artemi a -dan.» 29 'W1 z1e e 'fla nyɔɔn, en 'flanɔn 'ci dre 'tu. -A -nan nen o Gai 'lee Ariza 'kun 'sa -a, en o -ku waa fenan nen 'flanɔn 'o cin ye be -a -nan. Gai 'lee Ariza z1e Masedɔa 'nɔn nen waa, -wee Bali -le 'nyranman 'pa 'o 'vale Pɔl nun -a 'e cin va. 30 Zi Pɔl a "vale 'e bɔla 'ji minnun z1e o 'le be, Zozinɔn 'ka 'w1e "man 'di. 31 En Pɔl bee -mienun nen o 'fla 'paala be o min 'pa 'sia -yre 'nan, te 'e bɔla 'ji minnun 'le di.

32 Tv z1e -a wlu be, te minnun nen 'o cin 'y1 be, wa'a tian 'o cin wei -ci manle di. Min -mienun -paanman, 'o 'w1 'pee ve -e min -mienun "o -paan "wɔ 'w1 'pee -a. En min "kaga "a o yei, te 'w1 'bɔ nen 'o cin 'y1 "man "be, wa'a tian "o -ci manle di. 33 Min -tv nen waa laabo Alexandre be, Zuif 'nɔn a 'ta 'tɔnan "man, 'nan -e 'e bɔla 'ji minnun 'le, en min -mienun 'w1 z1e -a -ci 'v1 -yre. -A -nan nen 'e 'pe wluan minnun le 'nan, 'o sɔɔ 'pla, -e 'e 'w1 tin 'ba -wle. 34 'Pian z1 minnun -a -tɔ 'nan Zuif min nen be, en o pɛenɔn -paandi 'sia 'e cin va 'w1 -tɔwli "vidi -a 'nan: «Efez 'nɔn 'le bali Artemi a -dan.» O 'mɔn -paandi z1e -a da.

35 E dre z1e fɔɔnɔn, en min nen e -tɔa 'flanɔn 'lee 'fla 'tanɔn yei "be, 'e -kɔla 'e 'pe -tɔdi -a o da, en e 'nan -wle 'nan: «Efez 'nɔn, min pɛenɔn -a -tɔa 'nan Efez 'be yei -tɔa -cee bali Artemi -le 'kɔn 'va. En Artemi 'bɔ -a yiba "min nen e 'si laji e -tria be -cee yei -tɔa "va. 36 Min -tv 'ka 'kɔlaman -e 'e -sa -fɔ di. -Yee "wean 'ka 'lebo 'pla "da -e 'ka 'wulo -ji "nrɔn 'vaa, -e 'ka 'ta w1 dre. 37 -Yee ci 'nan, minnun nen ka -ta waa 'gɔe, wa'a -cee bali -le fe -tv crin wɔle di, en waa -cee bali 'srɔnle di. 38 -Yee "wean -te Demetri 'lee 'yee 'nyranman 'panɔn a "vale o 'w1 -tɔa "min man be, yinun nen o tin 'ba "da "be o ya, en minnun nen o tin 'ba o va be o ya. O va nen 'o 'ku o -sanman dre. 39 En -te 'w1 'pee a "nyian 'ka 'ji -e 'ka v1 be, yi

nen minnun 'o cin ye -e 'o 'w1 tin 'ba be -e 'ka 'w1 'bɔ z1e -a bɔla -wle. 40 'W1 nen e dre ceegɔe -yee "wean be, o -kɔlaman -e 'o 'w1 'tɔ -kaa man 'nan, -kaa wluan minnun man. -Cee cin yidi 'gɔe -a -ci "ka "di, en -ka'a 'kɔlaman -e -kaa -ci tigh1 y1 -e -kaa v1 minnun le di.»

41 Zi e ceen 'w1 z1e -a vidi man be, en e 'nan minnun le 'nan, 'o 'ku 'wee ve -nan.

## 20

*Pɔl -ku Masedɔa 'vaa, en e -ku Grek 'trɛda*

1 Zi 'w1 nen e 'fla nyɔɔn be e -ta "tra "be, en Pɔl Zozinɔn cin 'y1, e o "koe "tɔ 'o da, en e -wle 'nan, 'e "ta -ko Masedɔa. 2 Pɔl 'bɔla Masedɔa, en e Zozinɔn "koe "tɔ 'o da wei "kaga "a. "Be -sru, en e -ku Grek. 3 E mlen dre 'nan nun yaaga. Te Pɔl 'e 'man wɔɔ 'nan -e 'e -klv -dan nen e 'ta -ko Siri be -a 'sia be, en yaa 'man 'nan, Zuif 'nɔn 'o 'ci 'pa 'e man, -a -nan nen e 'nan, 'e lia 'e da -e 'e cila Masedɔa "nyian.

4 Min 'sɔravli "nen o -ku Pɔl 'pale be, o 'tɔ nen 'gɔ: Min -tv 'si Bere 'fla, Pirus -p1 Sopater nen. Min "fli 'si Tesalonik 'fla, Ariza 'lee Sekundus 'be 'waa. Min -tv 'si Derbu 'fla, Gai 'be. Min yaaga 'si Azi 'leɣlɔn 'ji, Timote 'lee Tisik 'lee Trofi 'be 'waa. 5 O z1e o -trɔa 'ku 'le, en o -ku 'ku 'penle Troas. 6 'Kɔe ve be, "ku "fɔ 'wɔ -klv -dan ji Filipu 'fla, te "fedi nen o 'kpɔun nen 'mannyan 'ka "va "di e -a -ble "da "be e -nyan. Yi 'soolu "be -sru, en ku 'bɔ o man Troas, ku yi dre Troas 'sɔravli.

*Pɔl 'bɔla Troas*

7 'Mɔnnen yi -tv da, 'ku cin 'y1 'nan -e fe nen Minsan 'e 'nan 'ku -bli 'e cin va be 'ku -bli. -A -nan nen Pɔl 'w1 tin 'bad1 'sia Zozinɔn le, kɔɔ -te tv ceen be, e -ko -le "wean. E 'w1 tin 'ba -wle "trilii, en bada -tɔ. 8 Ku ya 'ku cin yidi 'kɔn "bɔ "nen 'kɔn 'ta lou "be -a -ji. 'Kɔn "bɔ z1e -a -ji be, -kannen "kaga "a 'e 'fɔdi "nen. 9 -Gobo 'nen 'tv nen waa laabo Etiko be, e ya 'e -nyrandi -fenedi 'plo da. Pɔl a 'w1 tin

'banan "kaga, en yi 'nen zɪe -a -tɛdɪ 'sia. Yi-wlamlan "bʊv "le "wɛan e 'si fenɛdɪ da 'kɔn 'ta lou 'kɔn yaagazan 'win -ji, en e -ta -tilea "tra. Minnun -ta, en waa wluan lou, 'pian te e -ka 'va.

<sup>10</sup> Pɔl sɔɔnla e 'kunnan 'nen zɪe -a da, en yaa 'si 'e 'pɛ -ji, e 'nan: «Te nyen 'e 'ka 'cɛndɪ, e beli 'va.» <sup>11</sup> "Bɛ -sru, en Pɔl -ku 'e "pa 'ji 'kɔn 'ta lou. E 'kpɔun "nen jɛɛn, waa bli 'e cin va, en e 'wɪ tin 'ba 'trilii tʊ cɛɛn "man, -a -nan nɛn e -ku. <sup>12</sup> O -ku -gobo 'nen zɪe -a 'yee "kɔnnɛn te e ya 'e 'belidɪ, -a -nan nɛn e drɛ ci "nran -dan tʊ -a.

*Pɔl 'si Troas, en e -ku Mile*

<sup>13</sup> Kʊɛ -trɔa 'e tɛdɛ Pɔl lɛ -klv -dan ji, en kʊ -ku 'fla nɛn waa laabo Azɔ bɛ -a da. 'Fla zɪe -a da nɛn kʊ Pɔl -fɔa 'kʊ 'va, -yɛɛ ci 'nan Pɔl 'e 'nan 'e -ciala 'e 'cɛin -ji zia. <sup>14</sup> Pɔl 'bɔ 'kʊ man Azɔ, en e -fɔ 'kʊ 'va -klv -dan ji, -a -nan nɛn kʊ -ku 'fla nɛn waa laabo Mitilɛn bɛ -a da. <sup>15</sup> Kʊ 'si 'bɛ 'nan, en kʊ -kʊla "nyian -klv -dan ji. 'Bɛ 'ta tʊ cɛɛn, kʊ 'bɔla 'yi yei 'trɛ 'tʊ nɛn waa laabo Kio bɛ -a "srɔn. "Bɛ -sru 'yi -a, en kʊ 'bɔla 'yi yei 'trɛ nɛn waa laabo Samos bɛ -a da. 'Bɛ 'ta tʊ cɛɛn "nyian, en kʊ 'bɔla 'fla nɛn waa laabo Mile bɛ -a da. <sup>16</sup> -Yɛɛ ci 'nan Pɔl 'ka "vale 'e -tɔa Efɛz dɪ, kɔɔ e 'ka "vale 'e "mɔan Azi 'lɛglɔn 'ji dɪ, en yaa -wɛɛ "man 'nan 'e bɔala Zeruzalɛm Pantekɔt "fɛdɪ yi da.

*Pɔl 'wɪ tin 'ba Efɛz -leglizɪ min cejenun lɛ*

<sup>17</sup> 'Pian zɪ Pɔl 'bɔla Mile bɛ, en e min 'pa 'sia 'nan 'o 'kʊ Efɛz -leglizɪ min cejenun laabʊ. <sup>18</sup> Zɪ min cejenun zɪe o -ta bɛ, en e 'nan -wlɛ 'nan: «Te an 'bɔla 'e tɛdɛ 'ka 'va, 'nyranman nɛn maan 'pa Azi 'lɛglɔn 'ji -trilii -e 'e 'bɔ cɛɛgʊɛ, kaa -tɔa. <sup>19</sup> Ma'an 'fli drɛlɛ -dandan Minsan -le 'nyranman 'panan dɪ. An yra 'yi Zuif 'nɔn 'lɔ, en an 'nyranman 'pa 'an 'ta le 'an yie 'yi 'a. -Yɛɛ ci 'nan Zuif 'nɔn a "vale 'o 'wɪ 'wliɪdɪ "dra 'mɛn. <sup>20</sup> Ma'an 'wɪ 'tʊ yɔɔlɛ 'ka man dɪ, an Bali -le 'wɪ 'vɪ cɛɛ, en an -yee 'wɪ nɛn e ka dra tɪglɛ bɛ -a paa 'ka

'ji min pɛɛnɔn yie man 'kɔnnun -ji. <sup>21</sup> Maan 'vɪ Zuif 'nɔn 'lee minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dʊɛ -wlɛ, 'nan 'o 'si 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛdɪ man -e 'o -sɔɔnla Bali -sru -e 'o yi -tɛra -cee Minsan Zozi Crizi da.

<sup>22</sup> En 'bɛ nɛn 'gʊɛ, an "ta -ko Zeruzalɛm "le zɪ Bali lei 'saun -a 'vɪ 'mɛn 'nan 'an drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian 'wɪ nɛn e bɔa 'an man -nan nun bɛ, ma'an tɔa dɪ. <sup>23</sup> Maan -tɔa 'pian 'nan 'fla 'tʊdʊ pɛɛnɔn da bɛ, Bali lei 'saun -a ve 'mɛn 'nan minnun 'tɛ "paa 'an da -e 'waan 'fɔ -pʊ 'kuin. <sup>24</sup> 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, 'mɛn 'belidɪ -cin 'ka 'an 'ji "le 'nyranman nɛn Minsan Zozi -a -nɔn 'mɛn 'nan 'an 'pa bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ. 'Wɪ nɛn Minsan "e 'nan 'mɛn 'an drɛ bɛ, -nyrɛn 'nan, 'an Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun lɛ 'nan Bali "yi drɛ -wlɛ.

<sup>25</sup> An ci 'ka pɛɛnɔn 'va te an Bali -le mingɔnnɛn -bliɪdɪ 'wɪ ve 'cɛɛ. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, maan -tɔa 'nan 'ka 'va min -tʊ 'ka "nyian 'an ye dɪ. <sup>26</sup> -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ cɛɛgʊ 'nan: Zɪ kɔ "an "drɛ bɛ, maan drɛ 'ka pɛɛnɔn lɛ. -Te 'li 'pei ka'a yi -tɛlɛa 'mɛn 'wɪ "paadɪ da dɪ, mɛɛn 'cɛɛ drɛ dɪ. <sup>27</sup> -Yɛɛ ci 'nan 'wɪ nɛn Bali -a drɛ 'nan -e min 'e pli 'e man bɛ, maan 'vɪ 'cɛɛ 'e pɛɛnɔn. Ma'an 'wɪ 'tʊ yɔɔlɛ 'ka man dɪ. <sup>28</sup> -Yee "wɛan 'ka drɛ "yi 'ka 'fli -va 'lee minnun nɛn Bali lei 'saun o -nɔn 'cɛɛ 'nan 'ka yie 'tʊ o va bɛ o va. 'Ka yie 'tʊ Bali -le -leglizɪ bɛ -a va, Minsan Bali -a 'lɔ 'e 'pɪ nyen -a. <sup>29</sup> Maan -tɔa 'nan, -te an -ku bɛ, minnun nɛn o ya "le plɔ wɪ -zʊ bɛ, o -taa -wlalɛa 'ka yei, -e 'o 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛ minnun nɛn 'ka yie -tɔa "o va bɛ -wlɛ. <sup>30</sup> En "nyian 'ka yei min -mienun -taa 'wunlɛa, o 'wlu wunun ve Zozinɔn lɛ -e 'o 'sɛn o -sru. <sup>31</sup> -Yee "wɛan 'ka yie 'tʊ 'ka 'fli -va, en -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji 'nan lɛ yaaga 'wlu bodrun funnin te an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'an 'ta le 'an yie 'yi 'a.

<sup>32</sup> En 'bɛ 'gʊɛ, an "ta "mɛn 'ka -pɛba wo Bali 'lee Bali -le 'wɪ nɛn e "yi "dra min lɛ bɛ -wlɔ. -Yee 'wɪ zɪɛ, 'plɛblɛ a -yrɔ -e 'e 'ka "koe "tʊ 'ka da, "bɛ -

sru -e 'e "yi "nen yaa 'pla 'nan e dra minnun nen o ci -yee vε -a be -wle "be, 'e dre 'ceε. <sup>33</sup> En ma'an -wεεle 'nan min e 'yee "lala 'lee 'yee -siga 'lee 'yee sɔnun -nɔn 'mɛn di. <sup>34</sup> Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan an 'nyranman 'pa 'an 'pε -a, en maan "nen "fε bli, en minnun nen o -ku 'an 'pale be, en waa "nen "fε bli. <sup>35</sup> Zi kɔ min e 'nyranman 'pa -e 'e 'pa 'yale -tɛnɔn 'va be, maan -nan kɔɔn 'ceε. En 'wɪ nen Minsan Zozi -a 'vɪ be, -a -cin 'e 'fɔla 'ka ji. Yaa 'vɪ 'nan: «Min nen e fε -nɔan "min lε be, -fεa a -a san man e "mlian min nen e fε "sia min lɔ be -a san da.» »

<sup>36</sup> Zi Pɔl cεen 'wɪ zɪε -a vidɪ man be, en e "po sɔnla o 'vale waa, en e Bali trv 'ba. <sup>37</sup> -A -nan nen o pɛenɔn -sran wu -a, te o -tɛa Pɔl -pε -ji, te waa lεa man 'o man. <sup>38</sup> 'Wɪ nen e o ta dre 'trɔdrɔ be, -nyren 'nan Pɔl 'e 'nan min -tv 'ka "nyian 'e 'ye di. Tɔɔn en o -ku Pɔl 'pale -a -nan nen e -fɔa -klv -dan ji be -a -nan.

## 21

### *Pɔl -ku Zeruzalem*

<sup>1</sup> Zi ku 'si o "srɔn "be, en ku -fɔ -klv -dan nen e -ko Kos tɪglɪ be -a -ji. 'Be 'ta tv cεen, en ku -ku Rodes, ku 'si 'be 'nan, en ku -ku Patara. <sup>2</sup> -A -nan nen ku -klv -dan tv nen e "ta -ko Fenizi be -a 'yɪ, en ku -fɔ -ji. <sup>3</sup> Ku 'bɔla 'yɪ yei 'tre nen waa laabo Sipri be -a "srɔn. Ku ya -klv -ji, te ku Sipri 'tre 'bɔ ye. Sipri -fv 'ku 'pε bv da zia, en ku -ku Siri 'leglɔn 'ji zia, 'nan -e 'ku 'tɔ 'fla nen waa laabo Tir be -a da. 'Fla zɪε -a da nen -klv 'bɔ -tɔa -e 'o -ci fenun pɛenɔn -sɔnla.

<sup>4</sup> Zi ku -a -nan Zozinɔn 'yɪ be, en ku -fv o va yi 'sɔravli. Zozinɔn nen Bali lei 'saun 'ta 'tɔ o man be, waa 'vɪ Pɔl lε 'nan, te 'e 'ku Zeruzalem di. <sup>5</sup> 'Pian zi yi 'sɔravli zɪε e -nyan be, en lɔmɔn 'lee -klɔnmɔn 'lee 'nen "wɛnnen, o pɛenɔn 'ta 'ku 'pale -sia fenan nen o -klv -dan "siala be -a -nan. En 'ku pɛenɔn 'ku "po sɔnla jemie man, en ku Bali trv 'ba. <sup>6</sup> Zi ku 'si 'ku cin "srɔn "be, "ku "fɔ 'wv -klv -dan ji, en "o kuv 'wee vε -nan.

<sup>7</sup> Zi ku 'si Tir be, en ku 'bɔla Potelemai, -a -nan nen 'kve -fɔdɪ -klv -dan ji -nyan. Zozinɔn nen fe zɪε -a -nan be, ku o 'tɔ bv, en ku yi -tv dre o va. <sup>8</sup> 'Be 'ta tv cεen, en ku -ku, ku 'bɔla Sezare. Ku -ku Filipv nen waa laabo Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪzan be -yee "kɔnnen, en ku -nyran "va. Filipv zɪε, e ya min 'sɔravli "nen o o 'si "va Zeruzalem be o va. <sup>9</sup> Filipv -le 'nen lɔmɔnnun a sinjen, wa'a 'kɔnnen tɔa di. O ya Bali 'lewei vɪnɔn 'a.

<sup>10</sup> En zi ku ya 'mɔnnan fe zɪε -a -nan be, en Bali 'lewei vɪzan -tv nen waa laabo Agabo be e 'si Zude, e -ta 'ku 'va. <sup>11</sup> -A -nan nen e Pɔl -le -tɪen 'kɔle 'si, en 'e 'cein 'lee 'e 'pε yrɪ 'a, en e 'nan: «'Wɪ nen Bali lei 'saun -a 'vɪ be -nyren 'gɔ, e 'nan: «Min nen -tɪen 'kɔle 'gɔv e ci -yee vε -a be, zi Zuif 'nɔn -a -yrɪman -gɔ Zeruzalem -e 'o -nɔn minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a diε -wle.» »

<sup>12</sup> 'Ku 'vale Zozinɔn nen Sezare be waa, zi ku 'wɪ zɪε -a 'man be, en ku Pɔl trv 'ba 'kpa tɪglɪ 'nan, te 'e 'ku Zeruzalem di. <sup>13</sup> En Pɔl 'e 'nan 'kve 'nan: «-Mε "wεan nen ka -wua -e te kaan 'ta dra -trɔdrɔ? -Yεε ci 'nan, 'an 'man a 'e wɔvɔdɪ, 'an 'man 'ka 'e wɔvɔdɪ 'nan -e 'waan -yrɪ 'saza "ce "di, 'pian 'an 'man a 'e wɔvɔdɪ 'nan -e 'an 'ka Zeruzalem 'bɔ 'nan nun Minsan Zozi 'tɔ 'ji.» <sup>14</sup> Zi Pɔl 'ka 'wɪnan "man -e 'wɪ nen kva ve be 'e 'sia "da "diε, ku'a "nyian kɔalεa "man "di, en ku -yre 'nan: «Minsan ci 'sɔ wɪnun 'e dre!»

<sup>15</sup> Zi ku yi -mie dre fe zɪε -a -nan be, en ku 'kve fenun wɔvɔla "da, en ku -ku Zeruzalem. <sup>16</sup> -A -nan nen Sezare Zozinɔn 'ku 'ku 'pale -sia, en o -ku 'ku 'a Sipri min Nasɔn -le "kɔnnen 'nan -e 'ku nyin -nan nun. Nasɔn zɪε e ya Zozi 'va -a -nan 'mɔn.

### *Pɔl -ku Zaji -le "kɔnnen*

<sup>17</sup> Zi ku 'bɔla Zeruzalem be, -a -nan Zozinɔn 'ku 'sia ci "nran -a. <sup>18</sup> 'Be 'ta tv cεen en 'ku 'vale Pɔl nun -a, ku -ku Zaji -va. -A -nan nen -leglizi min cejenun pɛenɔn 'o cin 'yɪ. <sup>19</sup> Zi Pɔl o 'tɔ 'bv be, 'wɪ nen Bali ciɪa "va yaa dre minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn

'a diε o yei "bε, en yaa 'vι -wlε 'e klō ji.

<sup>20</sup> Zi min cejenun 'wι zιε -a 'man bε, en o Bali 'tō bō "dre "fō. -A -nan nen o 'nan Pōl le 'nan: «"Bυl, "i 'yio, Zuif 'nōn "kaga dre Zozinōn 'a, en o pεεnōn a 'o kōaladi -pei -tō wι man 'kpa tigl. <sup>21</sup> Waa 'vι 'wlε 'nan, yie 'nan Zuif 'nōn pεεnōn nen o ci -pennōn yei "bε, 'nan te 'o 'ta wōla Moizi -le -pei da dι, en te 'o 'wee 'nen 'fō -klōnmōn -va dι, en te 'o 'ta wōla Zuif 'nōn 'le -pei da dι. <sup>22</sup> Waa dra "men 'kō? -Yεε ci 'nan o -taa -a manle 'nan i ya 'gυ. <sup>23</sup> -Yee "wεan, 'wι nen kv "ta -a ve yie 'gυε, 'i 'ta wōla "da! Min sinjen a 'kv yei 'gυ, o -tō 'o wei da. <sup>24</sup> 'I 'kv waa, -e 'ka 'fli dre 'saun Bali 'le "le zi Moizi -le -pei -a 'vι bε -yee 'wι zv. 'I "lala nen waa -nōan -e 'o 'wulo "je "bυ bε -a -nōn o 'leji -e 'o -kōla 'o 'wulo "je "bōdι -a. -Te e dre zιε, -e min pεεnōn o -tō 'nan, 'wι nen waa ve 'i man bε, wlu nen, -e 'o -tō 'nan, 'i 'bō "nyian, 'i 'ta wōla Moizi -le -pei da. <sup>25</sup> Minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a diε, en o yi -tera Zozi da bε, 'wι nen kvā 'pla "da 'e 'cεn bε, -nyren kvā 'vι -wlε. Kvā 'vι 'nan: Te 'o 'wι nen waa -te -yυ lε bε -a -bli dι, en te 'o 'wι nyen -bli dι, en te 'o 'wι nen min 'ka -a -blō 'cεnlε -e -a nyen 'e -sran diε -a -bli dι, en te 'o cin nan 'lee 'o cin -sran -wεε "dι, en te min 'e "blu -wεε "dι.»

<sup>26</sup> 'Bε 'ta tv cεen, en Pōl min sinjen zιε o 'sia, fε nen min -a dra 'lō -e min 'e dre 'saun Bali 'le bε, waa dre. "Bε -sru, en Pōl -kv Bali -pan 'kuin, en yi nen 'wιnun zιε -a dredi -nyaan "da "bε yaa 'vι -wlε, -e o -tōdv pεεnōn 'o Bali -panve -nōn Bali lε yi zιε -a da.

#### *Minnun Pōl 'kun Bali -pan 'kuin*

<sup>27</sup> Te yi 'sōravli zιε -a -nyandι 'bō, -a -nan nen Azi Zuif 'nōn nen o Pōl 'yι Bali -pan 'kuin bε, o minnun "kaga wluan 'man, en waa 'kun. <sup>28</sup> Minnun zιε o -paanman -a vidι -a -nan: «Izrael 'nōn 'ka 'ta 'pa 'kv 'va. "Ka 'yio, min nen e 'wι "paaman minnun ji fε pεεnōn 'nan bε -nyren

'gυ. Yaa "paaman 'nan, Moizi -le -peinun 'lee -cee Bali -pan 'kōn 'lee -kaa 'bō Izrael 'nōn bε, 'nan -kaa 'ka -si tigl da dι. En e wla Grek 'nōn 'a -cee Bali -pan 'kuin. 'Wι nen wa'a dra diε, yaa dre -cee fεnan nen e ci 'saun Bali 'le bε -a -nan.» <sup>29</sup> Waa 'vι zιε, kōō o Pōl 'lee Efεz min Trofi 'yι 'fla yei, en 'o ci nrōn 'nan, -wεε wla 'o 'vale -a Bali -pan 'kuin.

<sup>30</sup> 'Wι zιε, e min pεεnōn nyōōn 'fla, en o 'si flan -a fε pεεnōn 'nan, o -kv 'o cin yile -nan. O Pōl 'kun, waa klan, en waa 'bōla Bali -pan 'kuin -sa -a, en o 'kōn 'bō 'lε 'wυ 'nun. <sup>31</sup> O ya Pōl -sōnnan 'nan -e 'e 'ka 'o 'pε "nen.

-A -nan nen minnun -kv -a vιlε Rōm 'nōn 'le 'sounjanun tazan -dan le 'nan, Zeruzalem 'nōn pεεnōn "ta wuanla 'o cin man. <sup>32</sup> 'Nun tōōn en 'sounjanun tazan -dan zιε e 'yee 'sounjanun 'lee 'sounjanun tanōn wluan, en o -kv minnun "kaga zιε o va. Zi minnun zιε o 'sounjanun tazan -dan 'yι 'o 'vale 'yee 'sounjanun -a bε, en o Pōl -sōndι 'le 'tō.

<sup>33</sup> -A -nan nen 'sounjanun tazan -dan pli Pōl man, en e 'nan 'yee 'sounjanun lε 'nan, 'o 'kun -e 'o -yri -bulalε baa "fli "a. Tōōn en yaa laabu minnun lō 'nan: «-Tι nen -a 'bō 'a, en -mε "nen yaa dre?» <sup>34</sup> Minnun pεεnōn -paandι 'sia 'e cin va, min -mie "e -paan "wo 'wι 'pee vidι -a, -e min -mie "e -paan "wυ 'wι 'pee vidι -a. -Yee "wεan 'sounjanun tazan -dan 'ka -kōlalε 'wι 'tv -ci mandι -a sōō zιε -a yei "dι, en e 'nan, 'o 'kv Pōl -a 'sounjanun -le 'kuin. <sup>35</sup> Zi Pōl 'lee 'sounjanun "ta bōa fεnan nen waa -tria 'vaa, -e 'o -wla 'kōn 'bō 'ji bε -a -nan bε, en 'sounjanun Pōl 'si lou, kōō minnun "ta -gla -fōa 'nan, te 'sounjanun 'o 'kv -a dι. <sup>36</sup> -Yεε ci 'nan, minnun pεεnōn yra -a -sru te o -paanman 'nan: «'Ka -te, 'ka -te.»

#### *Pōl 'e 'ci wι 'vι*

<sup>37</sup> Te o "ta Pōl -wlamlan 'sounjanun -le 'kōn zιε -a -ji bε, en yaa laabu



'sounjanun tazan -dan lō 'nan: «I -kōlaman i -si -nōan 'mēn -e 'an 'wī 'tō vī yīe?»

En 'sounjanun tazan "e 'nan: «Yīoo, Grēk min nēn 'yia, <sup>38</sup> Ezipti min nēn e minnun wluan 'o cin man -a yī "fli 'ka tian bōle 'gū dīe, -njēe 'yia dūv? Min zīe, e -kū o -kpi sinjēn (20.000) -a "bui "da te -kuli -tan fēnun 'lee sennun a -wlo.»

<sup>39</sup> En Pōl "e 'nan: «Silisi Zuif min nēn maan, an "sia Tars, an ya 'fla nēn -a 'tō "we "bē -a da 'trē 'wle 'a. Mēin trū "baa, 'i 'si -nōn 'mēn -e 'an 'wī tin 'ba minnun lē.»

<sup>40</sup> -A -nan nēn 'sounjanun tazan -si -nōn -yrē. En Pōl -tō fēnan nēn waa -tria 'vaa -e 'o -wla 'kōn 'bō 'ji bē -a -nan, en 'e 'pē wluan minnun lē 'nan, 'o sōō 'pla. Zi minnun pēēnōn 'ta -tō bē, en Pōl 'wī tin 'badī 'sia -wle Ebre wei -ji.

## 22

<sup>1</sup> E 'nan: «'An "bōnun 'lee 'an "tūnun, 'ka "trōēn "tō 'an wei lē -e 'wī nēn kō 'an vī 'cēē 'lōō, -e 'ka 'si 'an man bē 'ka man.»

<sup>2</sup> Zi waa wei 'man te e "we -wle Ebre wei -ji bē, en 'o 'lebo 'pla "da "fo. -A -nan nēn Pōl "e -wle 'nan:

<sup>3</sup> «Silisi Zuif min nēn maan, an "sia Tars, 'pian waan 'lēbū Zeruzalēm 'gū. Min nēn e 'wī paa 'an 'ji bē, waa laabo Gamaliel, -yēē -kaa tranun drē wī paa 'an 'ji 'kpa tighl. 'An bō 'gū an ya "nēn Bali nēn ka cī cēēgū -a -sru 'labē, -a -sru 'kpa tighl. <sup>4</sup> Minnun nēn o 'ta 'wōla "nēn 'wī "paadī -trē nēn 'gūē -a -sru "bē, an 'tē 'pa o da -trilīi, min -mie -ka -a 'wī 'ji. An -klōnmōn 'lee lūmōn nun 'kun, an o -fō -pū 'kuin -a 'wī man. <sup>5</sup> Bali -pannōn 'tazan 'lee min cejenun -kōlaman waa ve 'nan, 'wī tighl nēn maan ve. -Yēē cī 'nan, o 'bō -wēē 'fluba nēn e -si -nōan 'mēn -e 'an -wla Zuif 'nōn 'le cin yī 'kōn nēn Damas bē -a -ji bē -a -nōn 'mēn. An -kū 'nan -e 'an Zozinōn nēn -nan nun bē o "kuun -e 'an 'ta waa Zeruzalēm -e 'o 'wī "nēn -kōōn -wle.

<sup>6</sup> An sōōnla 'sia, "mēēn vīnan 'an -plīman Damas 'srōn te yīde "ta bōa

min -win -ji 'sēzē bē, -a -nan nēn 'tē 'san -dan bīi laji, e -sēn 'an da. <sup>7</sup> 'An -tria "tra, en an wei -tū 'man, te yaa ve 'mēn 'nan: «Saul, Saul -mē "le "wēan nēn i 'tē "paa 'an da?»

<sup>8</sup> En maan laabū 'nan: «'An 'san, -tī nēn 'yia?»

E 'mēn 'nan: «Nazaretī min Zozi nēn i 'tē "paa "da "bē -nyrēn 'maan.» <sup>9</sup> Minnun nēn kū cī waa bē, "o 'tē 'san 'bō 'yī, 'pian min 'bō nēn kū wū 'a bē, wa'a wei manlē dī.

<sup>10</sup> Maan laabū 'nan: «Mīsan 'an drē "mēn 'kō?»

En Mīsan "e "mēn 'nan: «'I 'wluan lou -e 'i 'kū Damas -a -nan nēn nēn 'wī nēn Bali 'e 'nan 'yīe 'i drē bē, waa ve 'yīe.»

<sup>11</sup> 'Tē 'san 'plēblē zīe, yaan yīe 'wī, -yēē "wēan minnun nēn kū cī waa bē, waan 'kun 'an 'pē -man, en o -kū maan Damas.

<sup>12</sup> Min -tū a 'fla zīe -a da bē, waa laabo Anania e Bali bōa 'kpa tighl en e 'ta 'wōla -cēē -pēinun da, en Damas 'bō 'nan bē Zuif 'nōn pēēnōn -a 'tō "yī "ve. <sup>13</sup> Min zīe, e -ta 'an 'va, e -tō 'an "srōn, en e 'mēn 'nan: «'An "bū Saul 'i yīe 'e 'lē 'sū!»

'Nun tōōn en 'an yīe 'lē 'sū, en maan 'bō 'yī. <sup>14</sup> -A -nan nēn yaa 'vī 'nan: «-Kaa tranun -le Bali 'i 'pla 'e 'cēn 'nan -e 'yīe 'cī 'sō wīnun -tō, -e min nēn e cī tighl 'e -tūwli "bē 'i -tō, -e wei nēn e 'sia -a 'lē bē 'i man.» <sup>15</sup> -Yēē cī 'nan e 'nan: «'I -kōan 'yēē 'wī -nan yīzan -a, -e 'wī nēn yīa -nan 'yī, en yīa 'man bē, 'i vī min pēēnōn lē! <sup>16</sup> 'Bē nēn 'gūē, -mē "nēn i cī -a man -pennan? 'I 'wluan lou. 'Wei -batize drē, 'i vī Zozi lē 'nan, -yēē cī 'i 'san -a, -e Zozi 'e 'yīe 'wī 'wldī fui.»

<sup>17</sup> An 'lī 'an da Zeruzalēm, an ya Bali trū 'banan Bali -pan 'kuin, en e drē 'mēn "le nyrīnvla zū. <sup>18</sup> An Mīsan 'yī, en e 'mēn 'nan: «'I klē 'i man! 'I 'si "nyīandū Zeruzalēm! -Yēē cī 'nan -a -nan 'nōn 'ka 'taa 'wle 'mēn 'wī nēn i -taa -a vīlē bē -a man dī.»

<sup>19</sup> En maan 'nan -yrē 'nan: «Mīsan, waa -tōa 'nan "nēn an -cia cin yī 'kōnnun -ji, te an minnun nēn o

yi-teala i da be o "kuunman, te an o -foa "pu 'kuin, te an o -soan. <sup>20</sup> "WEE vi 'nan o Etienēn nēn 'yie 'wī 'nan yīzan -a be -a -te te an ya -nan, en 'an 'bō 'be 'kun -wee sōnun man.»

<sup>21</sup> En Minsan "e 'mēn "mēn 'nan: <'I 'kō! An -taa 'i 'palē -sia -kōōbli minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē o va.»

<sup>22</sup> Minnun "trōēn "fo 'e 'tōdi Pōl wei lē -trilii 'pian zī e 'wī zīē -a 'vī be, tōōn en o -paandi 'sia -a vīdi -a 'nan: «'O min 'labē -a -te, 'e 'sinan "fo, e 'ka "le -a yīē 'e 'fū "man "dī.»

<sup>23</sup> O -paandi 'sia te o 'wee sōnun wēēnman, te o fuōn wēēnman lou 'bli 'fō o jī -le "wēan.

<sup>24</sup> En 'sounjanun tazan "e 'nan 'o Pōl -wla 'sounjanun -le 'kōn 'bō 'jī, -e 'o 'wī laabv -yrō sōnba "a. 'Sounjanun tazan a "vale 'wī nēn yaa -maan 'lōō, minnun paan Pōl da be 'e -ci maan. <sup>25</sup> Zī o ya Pōl -yrīnan 'nan -e 'o -sōn be, en 'sounjanun tazan nēn 'e 'tōdi -nan be, Pōl -a laabv -yrō 'nan: «-A -sī a 'e 'nōndi 'cēē 'nan, Rōm min tīglī nēn wa'a tian -yee tin 'balē -e tin 'e 'tē "da "diē, 'ka -sōn?»

<sup>26</sup> Zī 'sounjanun tazan 'wī zīē -a 'man be, en e -kv -a vīlē 'sounjanun tazan -dan lē 'nan: «Min 'labē, Rōm min tīglī nēn. I "ta -a dra -yrē 'kō?»

<sup>27</sup> -A -nan nēn 'sounjanun tazan -dan -ta, en yaa laabv Pōl -lō 'nan: «Rōm min nēn 'yīa?»

En Pōl "e -yrē 'nan, Rōm min nēn 'yaa.

<sup>28</sup> En 'sounjanun tazan -dan "e Pōl lē "nyian 'nan: «'Mēn vē be, "lala "kaga "a nēn an drē Rōm min tīglī 'a.»

En Pōl "e 'nan: «'O "mēēn "ya 'wv Rōm min tīglī 'a.»

<sup>29</sup> Nun tōōn minnun nēn o "ta paan 'wī laabv Pōl -lō sōnba "a be, o pli 'o -sru, en o 'si Pōl 'srōn. Zī 'sounjanun tazan -dan a 'man 'nan, Pōl nēn 'e 'nōn minnun lē waa yrī be, 'nan Rōm min tīglī nēn be, -a -nan nēn nyēn -a cēēn.

*O -kv Pōl a tin 'banōn 'lē*

<sup>30</sup> 'Sounjanun tazan -dan a "vale 'nan 'wī nēn 'e drē 'lōō, en Zuif 'nōn 'wī 'tō Pōl man be "e -tōa. -Yee "wēan zī tv cēēn bodrun be, en e 'nan Bali -pannōn 'lee tin 'banōn pēēnōn lē 'nan, 'o cin yī. E 'nan 'o baa 'si Pōl man, -a -nan nēn o 'ta Pōl -a tin 'banōn 'lē, en waa -tō o yēi.

## 23

<sup>1</sup> Pōl tin 'banōn pēēnōn 'nanjen tēin, en e 'nan: «'An "bōūnun, Bali -le 'nyranman nēn maan 'pa 'trilii -e 'e 'bō cēēgv yī -a be, maan -tōa 'an 'fli -lō 'nan, -a -tōwli 'ka "va te e ya -wliidi "fo "dī.»

<sup>2</sup> En Bali -pannōn 'tazan Anania "e 'nan minnun nēn 'o 'tōdi Pōl 'srōn "be -wlē 'nan, 'o Pōl 'lēbo 'wī "da.

<sup>3</sup> En Pōl "e -yrē 'nan: «Bali 'be -taa "yīē "sōn wōlē, i ya "le 'kōnba ceje nēn waa man 'wv 'fuvu be -yee 'wī 'zv. I ya 'i -nyrandi 'mēn 'wī -sru 'nan -e 'i 'mēn 'wī tin 'ba "le zī -pei -a 'vī be -yee 'wī 'zv, en i -pei -tō wī 'bō srēman -a vīdi -a minnun lē 'nan, 'waan 'sōn.»

<sup>4</sup> Minnun nēn Pōl "srōn "kogo be, en o 'nan Pōl lē 'nan: «I ya Bali -pannōn 'tazan -dan be -a "srōnnan?»

<sup>5</sup> En Pōl "e -wlē 'nan: «'Bōūnun, ma'an -ci -tōlē 'nan Bali -pannōn 'tazan nēn dī. 'Pian maan -tōa 'nan Bali wei a 'e 'crēn 'tēdi 'nan: <Te 'i 'wī 'wliidi "vī 'yīē minnun tazan lē dī.»

<sup>6</sup> Zī Pōl -a -ci -tō "le 'nan minnun nēn 'o cin 'yī be o -mienun a Saduze 'nōn 'a, en o plōēnnun a Farizen 'nōn 'a be, -a -nan nēn yaa 'vī 'plēble tin 'banōn yēi 'nan: «'An "bōūnun, Farizen min nēn maan, en Farizen min 'be 'an 'ya. Cēēgv -te o -ta maan tin 'banōn 'lē be, -yēē cī 'nan 'an yī -tēra "da 'nan, minnun nēn o kaa be o wuanla -kanōn 'va.»

<sup>7</sup> Zī Pōl 'wī zīē -a 'vī be, en -sa -fōla Farizen 'nōn 'lee Saduze 'nōn yēi, -a -nan nēn o "kaga cēēn 'e cin man. <sup>8</sup> -Yēē cī 'nan, Saduze 'nōn "o 'vī 'nan, minnun nēn o -kaa "be, wa'a 'fua dī, en Bali -le 'pasianōn "ka "dī, en Bali

lei 'saun "ka "di, te Farizen 'nən "o  
've 'nan, 'wɪ 'kpa nən 'wɪ zɪɛ -a.

<sup>9</sup> Minnun -le -paandı a cilanan  
'da, -a -nan nən Farizen 'nən va  
'fluba 'ci vɪnən wluan lou, ɛn o -  
sa -fədı 'sia 'plɛblɛ, te waa ve 'nan:  
«Kv'a 'wɪ wlıdı -təwli 'ye min 'gʊɛ -a  
man dɪ. -Te Bali lei 'bɛ 'wɪ "paaman  
'ji? ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ Bali -le 'pasi-  
azan 'bɛ 'wɪ "paaman 'ji? -Ka'a tɔa  
dɪ.»

<sup>10</sup> -Sa -fədı 'bɔ 'fɔla "va 'plɛblɛ "bʊv  
'le "wɛan, nyen 'sounjanun tazan  
cɛɛn 'nan, te 'o Pɔl srɛ -ji dɪ. ɛn e 'nan  
'yee minnun lɛ 'nan, 'o -sɔɔnla -e 'o  
Pɔl 'kun o yei, -e 'o -kv -a 'sounjanun  
-le 'kuin.

<sup>11</sup> -Pei -man bɛ, Minsan pli Pɔl  
man, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'I -pɔan  
'kun! -Yɛɛ cɪ 'nan, zɪ i -tɔ 'an -sru  
'mɛn 'wɪ vıdı -a Zeruzalem bɛ, -a -  
təwli "nən 'nyian 'i dre Rɔm!»

### *Zuif 'nən 'o 'ci 'pa Pɔl man*

<sup>12</sup> Zɪ tɔ cɛɛn bɛ, ɛn Zuif 'nən 'o  
'ci 'pa, ɛn o -tɔ 'o wei -da 'nan, -te  
wa'a tian Pɔl -tɛlɛ dɪɛ, wa'a fɛ ble  
dɪ, ɛn wa'a 'yi 'mlian dɪ. <sup>13</sup> Minnun  
nən o 'wɪ zɪɛ -a 'pla "da "bɛ, o -fuba  
sinjɛn -cia. <sup>14</sup> Minnun zɪɛ, o -kv Bali  
-pannan 'tanɔn 'lee min cejenun va,  
ɛn o 'nan -wlɛ 'nan: «Kv'a 'pla "da, ɛn  
kv -tɔ 'kv wei -da 'nan, -te kv'a tian  
Pɔl -tɛlɛ dɪɛ, -blɪfɛ -təwli 'ka 'ko 'kv 'le  
dɪ. <sup>15</sup> -Yee "wɛan, 'ka vɪ 'sounjanun  
tazan -dan lɛ 'nan, 'e 'ta Pɔl -a 'cɛɛ, -e  
'wɪ nən kɔ ka dre -yrɛ "bɛ 'ka vɪ. -Te  
'yɛɛ vɪ 'nan 'e -pli 'ka man bɛ, te "kvɛ  
man a 'e wʊvdi -e 'kv -tɛ.»

<sup>16</sup> -Wee san nən waa nɛn bɛ, Pɔl  
'blu -le 'nən -a 'wɪ vıdı 'man, ɛn e -kv  
'sounjanun -le 'kuin -a -nan sɛɛ wɔlɛ  
Pɔl lɛ.

<sup>17</sup> -A -nan nən Pɔl 'sounjanun  
tazan -tɔ laabv, ɛn e -yrɛ 'nan: «'I 'kv  
'nən 'gʊɛ -a 'sounjanun tazan -dan  
'va. 'Wɪ 'tɔ a "ji -e 'e tin 'ba -yrɛ.»

<sup>18</sup> 'Sounjanun tazan -trɔa 'nən zɪɛ  
-a 'lɛ, ɛn o -kv 'sounjanun tazan -dan  
'va, ɛn e -yrɛ 'nan: «Pɔl nən -pʊ 'kuin  
bɛ, yaan laabv, ɛn e 'mɛn 'nan, 'an  
'ta 'nən 'gʊɛ -a 'yiɛ 'nan, 'wɪ 'tɔ a "ji -e  
'e vɪ 'yiɛ.»

<sup>19</sup> 'Sounjanun tazan -dan a 'kun  
'e 'pɛ -man, ɛn 'o 'man tɛɛn -a -nan  
nən yaa laabv -yrɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ  
nən yei 'nan 'i ve 'mɛn?»

<sup>20</sup> 'Nɛn zɪɛ e -yrɛ 'nan: «Zuif 'nən 'o  
'ci 'pa 'nan -e 'o vɪ 'yiɛ 'nan "trɛ "bɛ,  
'i 'kv Pɔl -a tin 'banɔn 'le "le "mɛn o  
'ta -ko 'wɪ nən kɔ 'o dre -yrɛ "bɛ -a  
vɪɛ -yrɛ. <sup>21</sup> Te 'i 'wɪ zɪɛ -a 'sia 'wɪ 'kpa  
-a dɪ. -Yɛɛ cɪ 'nan, minnun nən o  
san nɛn -yrɛ "bɛ o -fuba sinjɛn -cia.  
Waa 'pla "da, ɛn o -tɔ o wei -da 'nan,  
-te wa'a tian Pɔl -tɛlɛ dɪɛ, wa'a fɛ ble  
dɪ, ɛn wa'a 'yi 'mlian dɪ. O man a 'e  
wʊvdi 'va, ɛn o ya -a man -pɛnnan  
'nan 'i 'wɪ tɪglɪ 'si "va 'wlɛ.»

<sup>22</sup> 'Sounjanun tazan -dan "e 'nan  
'nɛn zɪɛ -yrɛ 'nan: «Te 'i 'wɪ zɪɛ -a vɪ  
'nyian min pee lɛ dɪ.» -A -nan nən e  
'si "man, ɛn e -ko.

### *'Sounjanun -kv Pɔl -a Sezare*

<sup>23</sup> "Bɛ -sru, ɛn e 'sounjanun tanɔn  
'fli laabv, e -wlɛ 'nan: «'Ka 'sounja  
-yaa "fli 'pla 'ka 'pɛ -a, 'lee 'sounja  
-nun nən -sʊ da bɛ o -fuba 'sɔravli,  
'lee 'sounjanun nən -tin a -wɔɔ "bɛ  
o -yaa "fli, -e 'ka 'kv Sezare, te min  
-nun nyinla. <sup>24</sup> 'Ka 'sʊ -mie 'sia Pɔl -  
fɔ "davɛ -a, -e 'ka 'kv -a -kɔnmandan  
Felizi lɛ. 'Ka bɔla 'a -nan nun "cɛ, te  
'wɪ 'tɔ 'e dre -yrɛ "dɪ.»

<sup>25</sup> -A -nan nən e 'fluba 'gʊɛ -a crɛn  
-tɛ, yaa 'pa "va. Yaa crɛn -tɛ 'nan:

<sup>26</sup> «'An 'bɔ Klodu Lisias 'bɛ  
'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ -kɔnmandan  
Felizi lɛ. 'An "we 'i 'va!

<sup>27</sup> Min nən maan 'pa 'sia 'yiɛ  
bɛ, Zuif 'nən -a 'kun 'nan -e 'o -tɛ.  
ɛn zɪ maan 'man 'nan, Rɔm min  
nən bɛ, -a -nan nən maan 'vɪ 'mɛn  
minnun lɛ, ɛn waa 'si -wɔɔ. <sup>28</sup> Fɛ  
nɛn e dre 'lɔɔ, ɛn o 'wɪ 'tɔ "man "bɛ,  
an ya "vale "an -tɔa, ɛn an -kv -a -  
wee tin 'banɔn 'lɛ. <sup>29</sup> ɛn maan 'yi  
'nan, o 'wɪ 'tɔ Pɔl man 'nan, e ya  
'wee -pei -tɔ wɪnun srɛnan. 'Pian  
'wɪ wlıdı "tɔ nən -e min 'e 'ka 'bɛ  
man, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ -e 'o min -fɔ  
-pʊ 'kuin 'bɛ man bɛ, ya'a 'bɛ dre lɛ  
dɪ. <sup>30</sup> O 'ci 'pa min zɪɛ -a man, ɛn  
maan 'wɪ 'man, -yee "wɛan maan  
'pa 'sia 'yiɛ "nyianɔv, ɛn maan 'vɪ

minnun nen o 'wɪ 'tɔ "man "bɛ -wɛ 'nan 'o 'lɔ 'wɪ 'tɔ "man 'i 'va nun.»

31 'Wɪ nen waa 'vɪ 'sounjanun ɛ bɛ, o 'ta 'wɔla "da. O Pɔl 'sia -pei 'bɔ 'lein zɪɛ -a man, en o -kɔ -a Antipatri. 32 "Bɛ -sru "tɔ nen e cɛɛn bɛ, 'sounjanun nen o 'cɛin -ji bɛ, o 'li 'o da 'sounjanun -le 'kuin, o 'si -sɔ da 'nɔn -sru. ɛn -sɔ da 'nɔn 'lee Pɔl nun -kɔ. 33 Zɪ o 'bɔla Sezare bɛ, en -sɔ da 'sounjanun Pɔl -nɔn -kɔnmandan ɛ, en o 'fluba bɛ -a 'pa "va. 34 -Kɔnmandan 'fluba zɪɛ -a ta 'vɪ, en yaa laabɔ Pɔl -lɔ 'nan, e "sia 'ɛglɔn "cɛn "ji. Zɪ yaa 'man 'nan, Pɔl "sia Silisi bɛ, en e 'nan: 35 «"Mɛn 'i wei man bɛ, te minnun nen o 'wɪ 'tɔ 'i man bɛ, o 'bɔla 'gɔ.» -A -nan nen e -si -nɔn 'nan 'o 'kɔ Pɔl 'pa -e 'o yɪɛ 'tɔ "va Erodi -le mingɔnnɛn 'kuin.

### 24

1 Yi 'soolu "bɛ -sru, en Bali -pannɔn 'tazan Anania 'bɔla Sezare 'o 'vale min ceje -mienun 'lee min nen o -fɔa -a -sru -e 'e min 'lɛji wɪ -blɪ bɛ -a -tɔ -a. Min zɪɛ waa laabɔ Tɛrtulu. O Pɔl -sanman drɛ -kɔnmandan -va. 2 O Pɔl laabɔ, en Tɛrtulu 'wɪ 'gɔɛ -a 'padɪ "da 'sia, e 'nan:

«Min -dan Felizi, 'yie "wɛan nen 'kɔ man yra -trɔɔ, en 'kɔ 'ci "nranman. 'I 'kɔ man 'wɪ dra tɪglɪ. -Yee "wɛan nen 'kɔɛ minnun 'gɔɛ, i ya -wee 'trɛda drɛnan tɪglɪ. 3 Min -dan Felizi, 'wɪ pɛɛnɔn nen yia dra 'kɔɛ tɔ pɛɛnɔn man bɛ, -a -cin 'ka 'saan 'kɔ 'ji dɪ. 4 An 'ka "vale 'an see "paa 'i man 'wɪ pɛɛnɔn vɪdɪ -a dɪ, -yee "wɛan mɛin trɔ "baa 'nan 'i "trɔɛn "tɔ 'kɔ wei ɛ "wɛnnɔn.

5 Kɔa 'yɪ 'nan, min 'gɔɛ -yɛɛ minnunun yei "sreman, e 'winun ve te -sa -dan -fɔala Zuif 'nɔn yei fɛ pɛɛnɔn 'nan. -Yɛɛ cɪ minnun nen o cɪ Nazareti min Zozi -sru "bɛ o tazan -a. 6 Yaa man wɛɛ 'nan, 'e -cee Bali -pan 'kɔn "tri -tɔa Bali 'ɛ, en kɔa 'kun. [Kɔ ya "vale 'kɔ -yee 'wɪ tin "baa "le zɪ 'kɔɛ -pei -a 'vɪ bɛ -yee wɪ 'zɔ.

7 'Pian en 'sounjanun tazan Lisias -ta 'palɛ "va, en yaa 'si 'kɔ 'lɔ 'sa -a.

8 Yaa 'vɪ minnun nen o 'wɪ 'tɔ "man "bɛ -wɛɛ 'nan 'o 'ta 'wɪ 'tɔ "man 'i 'va 'gɔ.] I 'wɪ laabɔ -yrɔ 'i 'bɔ 'a, -e 'wɪ nen e drɛ 'lɔɔ kɔ 'wɪ 'tɔ "man "bɛ, "i "man.»

9 En Zuif 'nɔn 'tɔ 'wɪ zɪɛ -a -sru te waa ve 'nan e ya 'wɪ 'kpa -a.

*Pɔl 'wɪ 'ci 'vɪ -kɔnmandan Felizi 'ɛ*

10 -Kɔnmandan Felizi -si -nɔn Pɔl ɛ 'nan, 'e 'wɪ. -A -nan nen Pɔl "e 'nan:

«Maan -tɔa 'nan, i ya 'ɛglɔn 'gɔɛ -a da tin 'bazan 'a -a -nan ɛ "kaga 'bɔ. -Yee "wɛan an yɪ -tɛala 'an 'fli da, en an ya tin 'banan 'i 'ɛ'gɔ. 11 An -kɔ Bali trɔ 'balɛ Zeruzalem, -a -nan yɪ -fuda "fli 'ka tian 'ciɪɛ dɪ. -Te yia laabɔ minnun lɔ, o -taa -a vɪɛ yɪɛ zɪ. 12 -Te e ya Bali -pan 'kuin -a oo, -te e ya cin yɪ 'kɔnnun -a oo, -te e ya 'fla yei "a oo, min -tɔ 'ka 'an yɪɛ, te an ya -sa -fɔnan dɪ. ɛn min 'ka 'an yɪɛ, te an ya 'wɪ vɪnan minnun ɛ -e 'o 'wɪuan 'o cin man dɪ. 13 Minnun 'labɛ, 'wɪ 'bɔ nen waa -tɔa 'an man 'gɔɛ, wa'a 'kɔlaman -e 'o -ci -kɔɔn 'wein dɪ. 14 Maan ve 'i yɪɛ man 'wein 'nan, 'an tranun -le Bali nen an cɪ -a trɔ 'banan, "le zɪ Minsan -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Pian -wee ve bɛ, an ya 'ta wɔlanan 'wɪ 'pee -sru. ɛn 'mɛn ve bɛ, "an "yɪ -tɛala 'wɪ pɛɛnɔn nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Moizi -le -pei 'fluba ji 'lee 'wɪ pɛɛnɔn nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji bɛ -a da. 15 Bali "e 'nan, minnun nen o 'wɪ tɪglɪ dra en o kaa bɛ, 'lee minnun nen o 'wɪ 'wɪlɪdɪ "dra en o -ka bɛ, o wuanla -kanɔn 'va. An yɪ -tɛala 'wɪ zɪɛ -a da, en o 'bɔ "o "yɪ -tɛala "da "nyian. 16 -Yee "wɛan, maan -wɛɛman tɔ pɛɛnɔn man 'nan, 'mɛn 'wɪ pɛɛnɔn 'e 'kɔn 'e 'sɔdɪ "ji Bali 'ɛ 'lee minnun 'ɛ.

17 Zɪ an 'si Zeruzalem -a -nan ɛ "kaga 'bɔ bɛ, en an 'li 'an da -nan nun, 'nan -e 'an "yɪ "drɛ 'mɛn minnun ɛ "lala -a, -e fɛ nen e -fɔ 'an 'lɔ bɛ 'an -nɔn Bali ɛ -a. 18 'Wɪ zɪɛ -a drɛnan nen an cɪ, en o 'bɔ 'an man Bali -pan 'kuin. "Wɛɛ bɔ 'an man bɛ,

te an ya fe nen waa dra 'lɔɔ -e min 'e dre 'saun Bali 'le be -a dɛnan. Minnun 'ka 'nan "kaga "di, en minnun 'ka 'sa -fɔnan 'o cin yei "di. <sup>19</sup> 'Pian Azi 'leglɔn 'ji Zuif 'nɔn -mienun 'be ci -nan, -wee -kɔlaman paan -e 'o 'ta 'i 'va -te 'wɪ a o 'ji -e 'o -tɔ 'an man. <sup>20</sup> En -te 'be "cɛɛ diɛ, minnun 'gɔɛ zɪ o -kɔ maan tin 'banɔn 'le be, 'wɪ "cɛn "nɛn waa 'yɪ, en e 'pa 'an man. <sup>21</sup> -Te ya'a 'silɛa 'wɪ nen maan 'vɪ wei 'plɛblɛ 'ji o pɛɛnɔn yei "be -a diɛ. Maan 'vɪ 'nan: 'An "bɔnɔn, an yi -tɛala "da 'nan minnun nen o kaa be, o wuanla -kanɔn 'va. -Yee "wɛan nen o -ta maan tin 'banɔn 'le cɛɛgɔ.»

<sup>22</sup> Zɪ kɔ min 'e 'ta wɔla Minsan -le 'wɪ da be, Felizi -a tɔa. -A -nan nen e tin 'banɔn wɪlan lou, en e 'nan -wɛ 'nan: «-Te yi nen 'sounjanun tazan Lisias -ta be -e 'an 'cee 'wɪ 'gɔɛ -a fa 'si.» <sup>23</sup> En Felizi "e 'nan 'sounjanun tazan le 'nan, 'e yie 'tɔ Pɔl -va. 'Pian te 'e 'kɔn "le -pɔ 'kuinzan 'zɔ di, -te -a beenun "ta "yi "dra -yrɛ "be, te 'o 'si -tɔ -wɔ "di.

*Pɔl 'wɪ tin 'ba Felizi 'lee 'e nan le*

<sup>24</sup> Yi "fli yaa "be -sru, en Felizi 'lee 'e nan -ta. -A nan zɛ Zuif li nen, waa laabo Drusil. -A -nan nen e min 'pa 'sia 'nan, 'o 'kɔ Pɔl laabɔ -e 'e yi -tɛradɪ Zozi Crizi da 'wɪ vɪ 'wɛ. <sup>25</sup> Zɪ Pɔl -tɔ be, en e 'wɪ zɛ -a -ci vɪ di 'sia, zɪ kɔ min 'e 'ta wɔ -e 'e 'sɔ Bali le be, yaa 'vɪ, en zɪ kɔ min 'e 'fli 'kun 'wɪ man be, yaa 'vɪ, en yaa 'vɪ "nyian 'nan Bali -taa minnun pɛɛnɔn 'le tin 'balɛ. -A -nan nen nyɛn Felizi cɛɛn, en e Pɔl le 'nan: «Cɛɛgɔ vɛ 'bɔ "yi, -te 'an 'wulo da 'yɪ -e 'mɛin laabɔ.» <sup>26</sup> Felizi -a "nrɔnman 'e 'ji 'nan, Pɔl "ta "lala -nɔan 'yrɛ, -yee "wɛan e Pɔl laabɔ 'e 'va 'e 'pa -a "kaga, te o -sɛɛ "wɔ -a.

<sup>27</sup> Zɪ -a -nan le "fli ciɪ be, en o Felizi 'pa 'jizan 'tɔ. Wɛɛ laabo Porci Fetus. Felizi a "vale Zuif 'nɔn 'o 'yee 'wɪ yɪ "yi "le "wɛan, e Pɔl 'tɔɪ -pɔ 'kuin.

## 25

*Pɔl 'wɪ tin 'ba Fetus 'le*

<sup>1</sup> Zɪ Fetus 'bɔla 'leglɔn zɛ -a -ji be, yi yaaga "be -sru en e 'si Sezare, e -kɔ Zeruzalɛm. <sup>2</sup> Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Zuif 'nɔn 'va min cejenun -kɔ Fetus -va, en o 'wɪ 'tɔ Pɔl man. <sup>3</sup> O toba -fɔ Fetus le 'nan 'e 'pa 'o 'va -e 'e drɛ -e Pɔl 'e 'ta Zeruzalɛm. O "ta san nrɛnman Pɔl le 'nan "yɛɛ -ta -sia -e 'o -tɛ. <sup>4</sup> En Fetus -a 'vɪ -wɛ 'nan: «Pɔl a -pɔ 'kuin Sezare, en an 'bɔ -taa "kɔle -nan nun -naagɔ. <sup>5</sup> -Yee "wɛan, 'ka 'va min cejenun nen o -kɔlaman be 'o 'pa 'an 'va, -e 'kɔ 'kɔ waa, -e 'wɪ nen min zɛ yaa drɛ 'wɪ di "be 'o -tɔ "man.»

<sup>6</sup> Fetus yi drɛ Zeruzalɛm 'sɔra, -a -fuzan da, en e 'li 'e da Sezare. 'Be 'ta tɔ cɛɛn, en e -nyran fenan nen o tin "baa be -a -nan, en e 'nan 'o 'ta Pɔl -a 'yrɛ. <sup>7</sup> Zɪ Pɔl -ta be, en Zuif 'nɔn nen o 'si Zeruzalɛm be, 'o cin yɪ "man. -A -nan nen o 'wɪ "kaga "nɛn e ci -wɪ di "be -a 'pa "da, 'pian te wa'a 'kɔlaman -a -ci -kɔɔndɪ -a di.

<sup>8</sup> Pɔl -tɔ 'e 'fli -sru -a vɪ di -a 'nan: «Ma'an 'wɪ 'wɪ di "drele Zuif 'nɔn -le -pɛɪ man di, en ma'an 'wɪ 'wɪ di "drele Bali -pan 'kɔn man di, en ma'an 'wɪ 'wɪ di "drele mingɔnnɛnnun tazan nen Rɔm be -yrɛ "di.»

<sup>9</sup> Fetus a "vale Zuif 'nɔn 'o 'yee 'wɪ yɪ "yi, -yee "wɛan yaa laabɔ Pɔl -lɔ 'nan: «I ya "vale 'i 'ko Zeruzalɛm -e 'ka tin 'ba 'wɪ zɛ -a da 'an yie man?»

<sup>10</sup> En Pɔl "e 'nan: «An ya mingɔnnɛnnun tazan nen Rɔm be -yee tin 'banɔn 'le. -Wɛɛ 'mɛn 'wɪ tin "baa. Yia -tɔa 'i 'bɔ 'a 'nan ma'an 'wɪ 'wɪ di "drele Zuif 'nɔn le di. <sup>11</sup> "Te an 'wɪ 'wɪ di "tɔ drɛ 'nan -e min 'e 'ka -a 'wɪ 'ji be, "te an "we "man -e 'an 'ka. En -te -wee 'wɪ 'bɔ nen waa -tɔ 'an man be -a -ci "ka "diɛ, min -tɔ 'ka 'kɔlaman -e 'yaan 'nɔn -wɛ -e 'waan 'tɛ di. An ya "vale mingɔnnɛnnun tazan nen Rɔm be, -a 'bɔ nen 'e 'mɛn 'wɪ tin 'ba.»

<sup>12</sup> Fetus 'lee 'yee minnun 'o cin wei -ci man, en e 'nan Pɔl le 'nan: «I ya "vale mingɔnnɛnnun tazan nen Rɔm be, -a 'bɔ nen 'e 'yie 'wɪ tin 'ba.

-Yee "wεan o -ko 'yie 'wĭ tin 'bale "va "nun.»

*Fetus Pōl-le 'wĭ 'vĭ Agripa lē*

13 Yi "fli yaa "bē -sru, mingōnnen Agripa 'lee 'e "blu Bereni -ta Fetus 'tō bōlē Sezare. 14 Zi o "ta yi "kaga "dra Sezare bē, en Fetus Pōl -le 'wĭ 'vĭ mingōnnen Agripa lē. E 'nan: «Min -tū a 'gūē, Felizi -a 'tū -pū 'kuin. 15 Zi an -kū Zeruzalēm bē, en Bali -pannōn 'tanōn 'lee Zuif min cejenun 'wĭ 'tō "man, 'nan -a 'wĭ zĭē -a -ji bē, 'an tin -tē "da.

16 En maan 'vĭ -wĭē 'nan, Rōm 'nōn 'ka tin tēa min da zĭē dĭ. Min nen o 'wĭ 'tō "man "bē, o 'vale minnun nen o 'wĭ 'bō 'tō "man "bē waa, o cin ye, -e min zĭē 'wĭ nen e drē 'lōō, o 'wĭ 'tō "man "bē, 'e 'sĭ "va. 17 -A -nan nen Zuif 'nōn zĭē, kū -ta waa 'gū. Ma'an yi 'palea dĭ, -a ta tū cēēn, en an -nyran 'mēn tin 'banan, en maan 'vĭ 'nan, o 'ta min zĭē -a 'mēn. 18 Minnun nen o 'wĭ 'tō "man "bē o -ta, en ma'an nrōn 'an 'ji 'nan, o "ta 'wĭ 'wĭdĭ "tū ve -e 'e drē paan -a drē wĭ -a. 19 'Pian o 'wĭ 'vĭ 'o 'bō 'le -pei -tō winun da 'lee min -tū nen waa laabo Zozi bē -a da. Min zĭē e -ka, en Pōl "e 'vĭ 'nan, -a yĭē a "man. 20 Zi ma'an 'wĭ zĭē -a 'kun "man "klō yĭē dĭē, en maan laabo Pōl 'bō 'lō 'nan, -te e ya "vale 'e 'kō Zeruzalēm -e 'o 'wĭ zĭē -a tin 'ba 'nan nun. 21 'Pian Pōl "e 'nan, 'e ya "vale 'nan mingōnnennun tazān nen Rōm bē, -a 'bō nen 'e 'yēē 'wĭ tin 'ba. -Yee "wεan maan 'vĭ 'nan, o yĭē 'tō tian "va -pū 'kuin, -e tū nen maan -nōan 'sounjanun lē -e 'o 'kū -a -yrē "bē 'e bō.»

22 En Agripa "e Fetus lē 'nan: «"An "ya wo "vale "an "min 'bō wei maan "nyian.»

-A -nan nen Fetus "e 'nan: «"Trē -e 'i wei man.»

23 -A ta tū nen e cēēn bē, Agripa 'lee Bereni -ta. -Wεē ta 'o 'vale min "kaga "nen o -kū o 'silē -sia bē waa. 'O 'vale 'sounjanun tanōn 'lee 'flanōn cejenun -a -wεē wĭa tin 'banan. En Fetus "e 'nan, 'o -ta Pōl -a. Zi o -ta -a bē, 24 en Fetus "e 'nan:

«Mingōnnen Agripa 'lee 'ka pēēnōn nen fē 'gūē -a -nan bē, "ka 'yĭō, cēē min nen Zuif 'nōn pēēnōn nen o ya Zeruzalēm 'lee Sezare bē, o -paanman -a vĭdĭ -a 'nan, e 'ka "le -e -a yĭē 'e 'fū "man "dĭē, -nyrēn 'gū. 25 'Pian "mēēn 'va zĭā bē, ya'a 'wĭ 'wĭdĭ "tū drēlē -e 'e 'ka -a 'wĭ 'ji dĭ, en -a 'bō "e 'vĭ 'nan mingōnnennun tazān nen Rōm bē, -yēē 'yēē tin "baa. -Yee "wεan an wĭ "man 'nan 'an -nōan "minnun lē -e 'o 'kū -a -yrē. 26 En 'wĭ nen 'kō 'an 'crēn -tē 'an 'san lē 'nan, yaa drē -e 'an 'pa "va "bē, -a -cin 'ka 'an 'ji dĭ. -Yee "wεan an -ta -a 'ka pēēnōn 'lē, -te 'bē "cēē dĭ 'i 'bō 'lē "bōō mingōnnen Agripa, 'i 'wĭ laabo -yrō, -te e -nyan -e 'an 'wĭ 'tū yĭ 'an crēn -tē 'nan yaa drē. 27 -Yēē cĭ 'nan -e min 'e 'kū min -a min lē 'nan, 'e -fō -pū 'kuin te 'wĭ nen yaa drē bē e 'ka "va "dĭē, -a -cĭ "ka "mēēn 'va dĭ.»

## 26

*Pōl 'wĭ tin 'ba Agripa 'lē*

1 -A -nan nen Agripa "e Pōl lē 'nan: «-Si a 'yĭē -e i 'wĭ nen e drē bē -a 'vĭ.»

En Pōl 'e 'pē nyōōn minnun lē 'nan -e 'e 'wĭ tin 'ba. E 'nan: 2 «Mingōnnen Agripa, 'wĭ pēēnōn nen Zuif 'nōn -a 'pa 'an da bē, 'an 'cĭ a 'e 'sōdĭ cēēgū -e 'an 'nan wĭ vĭ 'i 'lē. 3 -Yēē cĭ 'nan Zuif 'nōn 'le -pei -tō winun pēēnōn bē yĭā -tōā, en 'wĭ nen Zuif 'nōn 'bō o -sa -fōā "da "bē yĭā -tōā. -Yee "wεan maan laabo 'i 'lō 'nan, 'i man -sran -e 'i "trōēn "tō 'an wei lē.

4 'Wĭ pēēnōn nen maan drēdĭ 'sia 'an "wēnnēn da, 'an 'ya trēda 'lee Zeruzalēm bē, Zuif 'nōn pēēnōn -a -tōā. 5 Farizen 'nōn 'bē 'ta 'wōla -pei -tō winun da "kaga, en -a min -tū nen "nen 'maan. -Te o ya "vale 'o 'nan wĭ ve bē, o -kōlaman waa ve 'o 'bō 'a, kōō waan -tōā -a -nan 'mōn.

6 'Bē nen 'gūē, 'wĭ nen -yēē "wεan o -ta maan tin 'banōn 'lē bē -nyrēn 'nan: Bali -tō e wei -da -kaa tranun lē, 'nan 'e 'wĭ 'tū dra -wĭē, en an ya 'wĭ zĭē -a drēdĭ man -pēnnan. 7 'Kūē 'lēglōn 'fuda "fli 'bō 'ji bē, minnun

-a "nrōnman 'o 'ji 'nan Bali 'wĭ zĭe -a 'lĕ sōoman, te waa "sua bodrun funnin, wa'a 'flian dĭ.

Mingōnnen Agripa, 'wĭ 'lein zĭe "an "nrōnman "nyian 'an 'ji, -yee "wĕan Zuif 'nōn 'wĭ 'tō 'an man. <sup>8</sup> -Mĕ "lĕ "wĕan ka'a yi -tĕra "da 'nan, min nĕn e -ka bĕ Bali -kōlaman -a wluandĭ -a -kanōn 'va dĭ?

<sup>9</sup> 'An 'bō 'gŭ zĭ -a -cin cĭ 'e tĕdĕ 'an 'ji zĭe, 'an pei 'pa Nazaretĭ min Zozi man 'wĭ pĕenōn dredĭ -ji. <sup>10</sup> -A 'bō nĕn maan dre Zeruzalem, ĕn an Zozinōn "kaga "fō -pŭ 'kuin, Bali -pannōn 'tanōn 'bĕ -si -nōn 'mĕn. -Te waa 'vĭ 'nan 'o o -tĕe "bĕ 'kŭ pei a waa -tŭwli. <sup>11</sup> An cĭ cin yĭ 'kōn 'tŭdŭ pĕenōn 'ji, te an Zozinōn -sōan. An -tōa "o -sru "sa -a, te o "we "wli dĭ Zozi man. 'An 'cĭ a 'ĕ sredĭ o man "bŭŭ -lĕ "wĕan, an 'tĕ 'pa o da, ĕn an -kŭ 'tĕ 'palĕ o da 'flanun nĕn -pĕn da bĕ -a da.

<sup>12</sup> 'Wĭ zĭe -a -ji nĕn yi -tŭ da an "ta -ko Damas, Bali -pannōn 'tanōn 'bĕ 'fluba 'nōn 'mĕn 'nan, 'an 'kŭ Zozinōn nĕn -nan nun bĕ o "kuun.

<sup>13</sup> Mingōnnen Agripa, te an ya -sia yidĕ 'bō min -win -ji 'sĕze, -a -nan nĕn an 'tĕ 'san -tŭ 'yĭ, te e "sia laji, ĕn e 'kŭ 'si -fō 'kŭ 'vale minnun nĕn o -kŭ 'an 'palĕ bĕ waa. 'Tĕ zĭe, -a 'bidĭ "mlian yidĕ da. <sup>14</sup> 'Kŭ pĕenōn kŭ -tria "tra, ĕn an wei -tŭ 'man, te yaa ve 'mĕn Ebre wei -ji 'nan: <Saul, Saul, -mĕ "lĕ "wĕan i 'tĕ "paa 'an da? -Yĕe cĭ 'nan, i ya "lĕ 'nan -wi nĕn -a -sru "pinzan yiba "nĕnbŭdĭ -sōnman 'man, te ya'a 'ko 'e 'lĕ dĭe -yĕe 'wĭ 'zŭ.>

<sup>15</sup> Maan laabŭ -yrō 'nan: <'An 'san, -tĭ nĕn 'yia?>

ĕn Minsan "e 'nan: <Zozi nĕn maan, 'an 'bō da nĕn i 'tĕ "paa 'gŭ. <sup>16</sup> 'Pian 'i 'wluan, 'i 'tō 'i 'cĕin -da lou. -Yĕe cĭ 'nan 'wĭ nĕn 'an 'fli kōn 'yĭe "man "bĕ, -nyren 'gŭ: Mein 'pla 'nan -e 'i dre 'an 'suzan 'a, -e 'i 'wĭ nĕn yia -nan 'yĭ bĕ -a vĭ minnun lĕ, -e 'an 'fli -kōn "nyian 'yĭe 'wĭ pĕenun -ji. <sup>17</sup> An "ta 'i "sia 'wĭ 'ji, Zuif 'nōn 'lĕe minnun nĕn o 'ka Zuif 'nōn 'a dĭe o

yĕi. ĕn mein "paa -sia o va, <sup>18</sup> -e 'i o yĭe 'lĕ 'sŭ, 'dŭ -e 'o 'si klun va, -e 'o 'ta 'tĕ 'san da, -e 'o 'si Satan -lĕ 'pleble 'wlu, -e 'o 'ta Bali va. -Te o yĭ -tĕra 'an da -e Bali 'e -wee 'wĭ 'wli dĭ 'fui, -e 'o -nyrannan "yĭ minnun nĕn o cĭ Bali -lĕ vĕ -a bĕ o va.>

<sup>19</sup> Mingōnnen Agripa, zĭ e dre zĭe, 'wĭ nĕn maan -nan 'yĭ, ĕn e "sia Bali va bĕ, ma'an tuolĕ 'an 'pĕla koda dĭ. <sup>20</sup> 'Pian 'wĭ nĕn maan 'vĭ Damas 'nōn lĕ, 'lĕe Zeruzalem 'nōn lĕ, 'lĕe Zude 'lĕglōn 'ji 'nōn lĕ, 'lĕe 'lĕglōn pĕe da 'nōn lĕ bĕ, -nyren 'gŭ: 'Ka 'si 'wĭ 'wli dĭ "dredĭ man, -e 'ka 'fli -nōn Bali lĕ. 'Ka 'wĭ "yĭ "dre, -e 'e -kōn 'nan 'ka 'si 'wĭ 'wli dĭ "dredĭ man. <sup>21</sup> 'Wĭ nĕn -yĕe "wĕan Zuif 'nōn 'an 'kun Bali -pan 'kuin, ĕn o 'nan, waan -tĕa "bĕ -nyren zĭe.

<sup>22</sup> 'Pian Bali -lĕ 'padĭ 'an 'va 'lĕ "wĕan bĕ yaa dre 'trilii, ĕn yĭ 'gŭe e 'bō 'an man, ĕn an ya -yĕe 'wĭ 'nan yĭzan -a min pĕenōn yĭe man. An ya -yĕe 'wĭ 'nan yĭzan -a min -dandannun 'lĕe min "tunnun yĭe man, te ma'an 'wĭ 'pĕe 'palĕ 'wĭ nĕn Bali 'lewei vĭnōn 'lĕe Moizi -a 'vĭ 'nan, e -taa "dreĕ bĕ -a da dĭ. <sup>23</sup> Waa 'vĭ 'nan: Min 'sizan 'wĭ 'ji e yra ye, ĕn -yĕe wuanla 'e flin -kanōn 'va, ĕn -yĕe -taa "dreĕ 'tĕ 'san -a Zuif 'nōn yĕi 'lĕe 'lĕglōn pĕe -ji 'nōn yĕi.>

<sup>24</sup> Pōl a 'wĭ nĕn e dre bĕ -a tin 'banan, ĕn Fetus paan wei 'pleble 'ji 'nan: <Pōl, klin "a 'i 'wulo -ji? 'Yĕ 'wĭ 'tōdĭ "bŭŭ 'bō "ta klin -fōa 'i 'wulo -ji "bĕ -sru?>

<sup>25</sup> ĕn Pōl "e -yre 'nan: <Min -dan Fetus, klin 'ka 'an 'wulo -ji dĭ, 'pian 'wĭ 'tō wei nĕn maan -fōa, ĕn 'wĭ tĕgl nĕn maan ve. <sup>26</sup> -A -cin a mingōnnen Agripa ji 'e pĕenōn, -yĕe "wĕan an yĭ -tĕala 'an 'fli da, ĕn maan ve -a 'lĕ. An yĭ -tĕala "da 'nan, 'wĭ pĕenōn zĭe yaa -tōa, -yĕe cĭ 'nan 'wĭ zĭe ya'a dreĕ 'e yōōdĭ dĭ.> <sup>27</sup> ĕn Pōl a laabŭ Agripa lō 'nan: <Mingōnnen i yĭ -tĕala Bali 'lewei vĭnōn wei da? Maan -tōa 'nan, i yĭ -tĕala "da.>

28 -A -nan nen Agripa "e Pól le 'nan: «E -fv "wennon -e 'yia dre Zozizan 'a.»

29 En Pól -a 'wí 'nan: «Te e -fv "wennon oo, en -te e ya tian "kaga oo, 'e dre Bali ci 'sò wí -a, 'nan te 'i 'saza nen 'i 'fò "va "dú. 'Pian minnun pëenon nen o ci 'an wei mannan cëegvë, 'o dre "le 'mën 'wí 'zú. 'Pian te o 'ka min ló -pú 'kuin dú.»

30 En mingonnen Agripa 'lee -kõnmandan 'lee Bereni 'lee o pëenon nen o ci o -nyrandi waa bë, o wluan lou, 31 o 'bõla bei, te waa ve 'o cin yei 'nan: «Min 'labë ya'a 'wí 'wliði "tú drële -e min 'e 'ka -a 'wí 'ji dú, en -te 'bë "cëe dú -e 'o min -fò "man -pú 'kuin dú.»

32 -A -nan nen Agripa "e Fetus le 'nan: «Kv -kolaman paan 'kv "sia "man, 'pian -a 'bõ 'bë ci "va 'nan mingonennun tazan nen Rõm bë, -a 'bõ nen 'e 'yee 'wí tin 'ba.»

## 27

### *O -kv Pól -a Rõm*

1 Zí waa 'pla "da 'nan 'kv 'kv Itali -klv -dan ji bë, en o Pól 'lee -pú 'kõnnon -mie -nõn 'sounjanun tazan -tú le. Waa laabo Zulis, e ya Rõm 'nõn 'le mingonnen -le 'sounjanun 'va. 2 Kv -fõ -klv -dan tú nen e 'si 'fla nen waa laabo Adramit bë -a da bë -a -ji. -Klv zíe e -ciala Azi fëannun nen -klv -tõa "bë -a -nan. En kv -kudú 'sia. 4 Kv 'vale min -tú nen waa laabo Ariza bë waa kvë ci, Masedõa min nen, e "sia Tesalonik.

3 'Bë 'ta tú cëen, en kv 'bõla 'fla nen waa laabo Sidõn bë -a da. Zulis ci "yi dre Pól le, e -si -nõn -yрэ 'nan, 'e 'kv 'e beenun va -e fë nen -a 'wí ci "man "bë, 'o -nõn -yрэ. 4 Kv 'si 'bë 'nan, en kv ci 'yi yei 'trë nen waa laabo Sipri bë -a "srõn. Kõõ fulõ yra a 'kv da zia -le "wëan. 5 Kv jemie nen Silisi 'lee Panfili 'leglõn "srõn "bë -a cëen, en kv 'bõla 'fla nen waa laabo Mir bë -a da, Lisi 'leglõn 'ji. 6 'Fla zíe -a da nen 'sounjanun tazan -klv -dan tú 'yí, te e "sia Alezandri e "ta -ko Itali, en e 'kv 'fõ -ji.

7 Kv yi dre "kaga te kv -kõla yõõ. 'Kv "koe "nyan -sia "kaga 'vaa, en kv 'bõla 'fla nen waa laabo Nide bë -a "srõn. 'Pian fulõ -le "wëan kv 'a 'kolaman -e 'kv 'kv 'kv 'le zia dú. -Yee "wëan kv ciila Salome zia, en kv -kõla 'yi yei 'trë nen waa laabo Crët bë -a "srõn. 8 'Kv "koe "nyan -sia "kaga, en kv ci 'yi yei 'trë zíe -a "srõn, kv 'bõla fë -tú -nan. Fë zíe waa -nan laabo -klv -dandan -tõnan 'kpa. Eya 'fla nen waa laabo Lase bë -a "srõn.

9 Kv tú "kaga 'kpa dre -sia, en -kudú 'kv 'le 'tõ "nyian 'pleble 'kpa tiglí. -Yëe ci 'nan tú nen o fë "sõan "man "bë e ci, en tú -wliði "ta bõa. 10 -Yee "wëan Pól 'wí 'gvë -a 'pla -wle, e 'nan: «'An beenun, maan ye "le 'nan, -cëe -kudú -kaa 'le dra 'pleble 'kpa tiglí. -Klv -dan 'lee 'e 'ci fënnun pëenon srëman, en -kaa 'bõ 'nyian -te kaa drële "yi "dúe, -kaa wulo -ko -ji.»

11 'Pian 'sounjanun tazan yi -tera -klv -dan fõzan 'lee min 'bõ nen -yee -klv ci -a bë -a da e mlin Pól wei da. 12 En "nyian -a -nan nen -klv -dannun 'bõ -tõa "bë, -a -nan "ka "yi 'kpa "le -e 'o tú -wliði zíe -a dre -nan dú, -yee "wëan -klv -dan 'bõ 'ji minnun pëenon wei dre 'tú 'nan, 'o 'si fë zíe -a -nan. O ya "vale 'o dra -kpõ 'nan, -e 'o 'bõ -klv -dandannun -tõnan nen waa laabo Fenis bë -a -nan. -A -nan a Crët 'trë 'bõ da "nyian, en 'fla zíe -a da bë -wee fulõ 'sia yidë 'fõ -nan "va 'zia 'pë "yi "da, -te 'bë "cëe dú -e 'e 'si -a -pë bõ da. -Yee "wëan fënan zíe e ya "yi -e 'o 'fv -nan tú -wliði "man.

### *Fulõ 'pleble "fëendí 'sia jemie da*

13 Fulõ nen e "sia 'trëda "trë 'zia bë, e "fëendí 'sia fõõvõ. En minnun nen -klv -dan ji bë, "wee 'ji "le "wee 'wí nen 'o 'pla "da "bë e "ta -daa "drële "yi. -Bulalë nen o -klv baa -tõ -a bë, waa 'si 'yia, en o 'wee -klv da sõnnun wluan lou, 'nan -e 'o -pli 'o 'le Crët 'bõ "srõn. 14 'Pian fõõnõn, en fulõ 'pleble 'tú 'si 'yi yei 'trë 'bõ da, e "fëendí 'sia 'pleble. Fulõ zíe e 'si fënan nen yidë wuanla bë -a -pë bõ



da zia. <sup>15</sup> -Klv -dan 'ka -kolale -tōdī -a fulō zīe -a yra dī, en 'kō 'fli 'tōi e -kō 'kō 'a. <sup>16</sup> "Kōe vīnan 'kō 'cīi 'yī yei 'trē 'tō nēn waa laabo Kloda bē, -a wlu "tre, en kō kōla 'kōe -klv "wēnnen -trōadī -a -sī yra. Kōa 'sia, <sup>17</sup> en kōa -fō -klv -dan 'bō 'jī. -A -nan nēn minnūn nēn o 'nyranman "paa -klv 'bō da bē, o baa -fō 'kōe -klv 'bō man, 'nan -e 'e 'kōn 'cinjin. En 'nyian "klan a o jī 'nan, o "ta -daa kōale nyren nēn Libi 'lēglōn "srōn "bē -a va, -yee "wēan o 'kōe -klv da sōnūn -ta "tra. Zī kōa drē zīe, en fulō -kō 'kō 'a 'kō 'lē.

<sup>18</sup> Tō cēen te fulō 'kōe -klv -dan 'bō 'nyōōn man tian 'plēble, -yee "wēan fēnūn nēn -klv -dan 'bō 'jī bē, kōa wēendī 'sia 'yīa. <sup>19</sup> -A yī yaaganan da bē, minnūn nēn o 'nyranman "paa -klv -dan 'bō 'jī bē, -wēe -klv 'bō da fēnūn "sōudī 'sia te waa wēenman 'yīa. <sup>20</sup> Yī "kaga 'kpa -a, te wa'a yīdē 'lee mlēn crēn -tōwli 'yē dī. Fulō a tian 'e "pa 'jī 'plēble "bōv "lē "wēan kōa -tōa 'nan 'kō 'wulo 'ka bōala "va "dī.

<sup>21</sup> Kō yī "kaga drē, te kō'a fē ble dī, en Pōl -tō lou minnūn yei, -a -nan nēn e 'nan -wle 'nan: «Kaan wei maan paan -e 'ka vīlē 'ka 'sī Crēt 'trēda dī. "Te kaan wei man paan bē, "te 'wī 'plēble 'ka bōlē -kaa man dī, en "te fēnūn 'ka srēlē dī. <sup>22</sup> 'Pīan 'bē nēn 'gōe, an 'wī "paala 'nyian 'cēē 'nan, 'ka -pōan 'kun, -yēē cī 'nan 'ka 'va min -tōwli 'ka 'kaa -a 'wī 'jī dī. 'Pīan -klv bē, ka'a 'bē 'yē "nyian dī. <sup>23</sup> Paan 'pei -man bē, Bali nēn an cī -yēē vē -a en maan "sua 'gōe, -yēē 'pasiazan -tō -ta 'an 'va, en e 'nan 'mēn 'nan: <sup>24</sup> «Pōl, te nyēn 'e 'ī 'cēn dī. I -tōa mingōnnēnūn tazan nēn Rōm bē -a 'lē, en Bali -a dra 'yīe "yī, -e minnūn nēn ka cī waa -klv -jī bē, o pēēnōn 'wulo 'e bōla "va.» <sup>25</sup> -Yēē "wēan 'ka -pōan 'kun, kōō an yī -tēala Bali da 'nan, 'wī nēn yaa 'vī 'mēn bē, yaa drala "da. <sup>26</sup> 'Pīan fulō -taa -kaa 'wēēnlē 'yī yei 'trē 'tō da.»

-Wee -klv -dan wī

<sup>27</sup> -A -nan 'flē "fli nēn 'gō, te fulō 'bē 'ta -tōa 'kō man 'yī 'bō nēn waa

laabo Atria bē -a yīe da. -Pei -tō man te bada -tō, en minnūn nēn o 'nyranman "paa -klv 'bō 'jī bē, 'o 'cī nrōn 'nan kō "ta -plīman 'trē man. <sup>28</sup> -A -nan nēn o baa -tō nēn -bulalē cī 'e 'fōdī -a "nēn "bē -a -fō 'yīa, en waa 'yī 'nan 'yī 'bō -klu bōa "nan -mēnlīe -yō -tō. Zī o -kō "nyian 'o 'lē -voo bē, en waa -fō "nyian 'yīa, en waa 'yī 'nan 'yī 'bō -klu bōa "nan -mēnlīe -fuda 'soolu. <sup>29</sup> "Klan a o jī 'nan, te fulō 'e 'kōe -klv kōa -kōlē da dī, -yēē "wēan o -bulalē -dandan sinjen nēn 'e 'fōdī 'kōe -klv man bē o -fō 'yīa -klv -sru, 'nan 'e 'kōe -klv 'e vīlē 'e 'kō 'e 'lē dī. En o tō 'cēndī man -pēn.

<sup>30</sup> Minnūn nēn o 'nyranman "paa -klv 'bō 'jī bē, o ya "vale o -tēa "jī, en o -klv "wēnnen bē -a -fō 'yīa -a vīdī -a 'nan 'o "ta -klv baa -tōa -bulalē -a 'e 'lē zia. <sup>31</sup> -A -nan nēn Pōl -a 'vī 'sounjanūn tazan 'lee 'sounjanūnlē 'nan: «-Te minnūn 'labē, wa'a 'fōlē -klv -jī dīe, 'ka 'wulo 'ka bōala "va "dī.» <sup>32</sup> En 'sounjanūn -klv "wēnnen 'bō man baa cēēn, en 'yī 'kō -a.

<sup>33</sup> Te o ya tō 'cēndī man -pēnnan bē, en Pōl minnūn pēēnōn cīn 'yī 'nan 'o fēnūn -bli, te yaa ve -wle 'nan: «'Ka yī -fuda sinjen nēn 'gō te ka ya -a -man -pēnnan 'nan, fulō 'e 'cēn, en 'yī 'ka 'ka 'jī dī. <sup>34</sup> -Yēē "wēan an 'ka trō 'baa 'nan, 'ka fēnūn -bli. -Yēē -maan 'bō, -e 'ka 'wulo 'e vīlē 'e 'kō -jī dī. Maan ve 'cēē 'nan, 'ka 'va min -tōwli "srōēn 'ka 'sōanla dī.»

<sup>35</sup> Zī Pōl cēēn 'wī zīe -a vīdī man bē, e 'kpōūn 'sī, e Bali muo "fō min pēēnōn yīe man, yaa "nēn jēēn, en yaa -blīdī 'sia. <sup>36</sup> Min pēēnōn 'o -pōan 'kun, en o fēnūn bli. <sup>37</sup> Kō pēēnōn nēn -klv -dan zīe -a -jī bē, 'kō "nēn bōa min -yaa "fli -fuba 'sōravli 'wle 'shēēdv. <sup>38</sup> Zī o cēēn fēnūn -blīdī man o 'kan bē, -wēē -blīfēnūn -mie nēn e -fō -klv -dan 'bō jī bē, en waa -sēn 'yīa, 'nan -e -klv 'e drē 'fogo 'fogo.

<sup>39</sup> Zī tō cēēn bē, 'trē nēn o cī da "bē, wa'a -kōnnēn "yīlē dī. 'Pīan o kōmīda 'yī, te nyēn a -nan. -A -nan nēn waa 'pla "da 'nan, o dra -e 'wēē

-klv -dan 'e bɔ -nan nun -kpɔ. <sup>40</sup> En o bulalɛnɛn nɛn o -klv baa tɔ -a paan bɛ o flu, ɛn o -kv 'yi 'wlu. En o -klv yra -trɔa "vɛ -si yra bɛ -a man baa flu, ɛn e -fv 'yia. -A -nan nɛn o sɔ -tv nɛn -klv -dan 'bɔ lɛ bɛ -a wluan lou 'nan -e fulɔ 'e 'tɔ -ji -e 'e 'kv waa -a -nan nɛn nyɛn 'bɔla bɛ -a -nan. <sup>41</sup> 'Pian 'wee -klv -dan 'bɔ wla nyɛn va 'yia, ɛn e kɔa. -Klv -dan 'bɔ 'lɛ zia wla nyɛn va, ɛn ya'a 'nyian -kɔlaman bɔladɪ -a dɪ. -A -nan nɛn fulɔ 'plɛblɛ 'tv -klv -dan 'bɔ koda zia -wi.

<sup>42</sup> 'Sounjanun a "vale 'o -pv 'konnɔn -tɛɛman, 'dɔ -e o -tv 'e vɪlɛ 'e 'yi 'wɛ -e 'e -tɛ -ji dɪ. <sup>43</sup> 'Pian 'sounjanun tazan nɛn e 'ka "vale o Pɔl -tɛ dɪɛ, ya'a o tɔvlɛ -e o 'wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ. Yaa 'vɪ 'e 'flin minnun nɛn o 'yi "wɛa sɪdɔ bɛ -wɛlɛ 'nan, 'o 'tɛ 'yia -e 'o bɔla kɔmɪda. <sup>44</sup> En yaa 'vɪ -a -mɪɛnɛn lɛ 'nan, "o "drɛ yɪba 'fɔnɛn da, ɛn -tɛ bɛ "cɛɛ dɪ, o -kɔla -klv -dan nɛn fulɔ cɪ -a -winan bɛ -a fɛnɛn plɪ -mie da. Zɪ waa drɛ zɪɛ, ɛn o pɛɛnɔn 'wulo 'bɔla "va.

## 28

### *Pɔl 'bɔla Malt*

<sup>1</sup> Zɪ kv 'bɔla 'ji 'kloun 'gloun bɛ, -a -nan nɛn kɔa 'man 'nan, o 'yi yei 'trɛ zɪɛ -a laabo Malt. <sup>2</sup> -A -nan 'nɔn 'kv 'sia 'kpa tɪglɪ. Zɪ laa a -fɛnnan, tɛ trun -taa "wlu "bɛ, o 'tɛ -dan fɔ "nɛn, ɛn o 'kv laabv 'nan 'kv "klan. <sup>3</sup> Pɔl lu koola 'nan, -e 'e -sɛn 'tɛ zɪɛ -a da, 'pian 'tɛ flu -lɛ "wɛan bulɪ 'tv 'bɔla lu zɪɛ -a yei, ɛn e 'shɛ 'wɔ Pɔl -pɛ -man. <sup>4</sup> Zɪ 'fla zɪɛ -a da 'nɔn -mlɛn 'yɪ 'e 'tɪndɪ Pɔl -pɛ -man bɛ, ɛn waa 'vɪ 'o cin lɛ 'nan: «Min 'labɛ min -tɛzan nɛn, -yɛɛ "wɛan e "sia 'sunan 'yɪ 'lɔ, ɛn 'wɪ nɛn yaa drɛ bɛ, -a yra "nɛn "wɪ bɔ "man.»

<sup>5</sup> 'Pian Pɔl -mlɛn zɪɛ -a plu 'e 'pɛ -man 'tɛ 'va, ɛn 'wɪ 'tv 'ka drɛlɛ Pɔl lɛ dɪ. <sup>6</sup> Minnun zɪɛ, o ya -a man -pɛnnan 'nan, Pɔl 'e -sɪi, ɛn -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ, e -trɪa -e 'e 'ka. 'Pian zɪ waa man -pɛn -trɪlɪi, ɛn waa 'yɪ 'nan, 'wɪ 'tv 'ka drɛnan -yrɛ "fo "dɪɛ, ɛn o ci lɪla

te waa ve 'sɪɛn 'nan: «Min 'labɛ Bali nɛn.»

<sup>7</sup> Fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan bɛ, 'yi yei 'trɛ 'bɔ 'tazan nɛn waa laabo Publi bɛ, -yɛɛ vɛ -nan a -nan -kogo. -A va nɛn kv 'nyɪn yi yaaga, ɛn e 'kv 'sia 'kpa tɪglɪ. <sup>8</sup> Publi zɪɛ -a "tɪ "a 'e nyɪnnandɪ, tɛ -a 'kɔlɛ a 'e -wɔandɪ, ɛn -a ci -sɛanla 'kpa tɪglɪ. Pɔl -kv -a -nanjɛnlɛ, e Bali trɔ 'ba -yrɛ, tɛ -a -pɛ yra "da, ɛn -cɛ 'si "man. <sup>9</sup> "Bɛ -sru man "yaa 'nɔn -mɪɛnɛn nɛn 'yi yei 'trɛ zɪɛ -a da bɛ "o "ta 'wɔ "nyian, ɛn -cɛ 'si o man. <sup>10</sup> O 'kv 'tɔ drɛ -dan, ɛn zɪ 'kv 'kodɪ 'bɔ bɛ, fɛnɛn nɛn -a 'wɪ cɪ 'kv man bɛ, waa -nɔn 'kɔvɛ.

### *Pɔl 'bɔla Rɔm*

<sup>11</sup> Kv mlɛn drɛ yaaga 'yi yei 'trɛ zɪɛ -a da, ɛn kv -fɔ Alɛzandri -klv -dan tv -ji. -Klv zɪɛ, waa laabo «'flɛn bali». E -fv 'yi yei 'trɛ 'bɔ da tv -wɪldɪ "a. <sup>12</sup> Kv 'bɔla 'fla nɛn waa laabo Sirakuze bɛ -a da, ɛn kv yi drɛ "nan yaaga. <sup>13</sup> Kv 'si 'bɛ 'nan, ɛn kv -kv Reshio. 'Bɛ 'ta tv nɛn e cɛɛn bɛ, ɛn fulɔ nɛn e "sia 'trɛda 'trɛ 'zia bɛ, e "fɛɛndɪ 'sia. Kv yi drɛ "fli, ɛn kv 'bɔla Puteoli. <sup>14</sup> 'Fla 'bɔ zɪɛ -a da bɛ, kv 'bɔ "bɔvɪ Zozɪnɔn -mɪɛnɛn man, ɛn waa laabv 'kv 'lɔ 'nan 'kv 'flɛ 'tv drɛ 'o 'va. Zɪ kɔvɛ drɛ bɛ, ɛn kv Rɔm si 'sia.

<sup>15</sup> 'Kv "bɔvɪ Zozɪnɔn nɛn Rɔm bɛ, zɪ o 'kv 'tadɪ 'wɪ 'man bɛ, ɛn o -ta 'kv 'lɛ 'flanun nɛn waa laabo Forɔm Api 'lɛɛ Troa Tavernɛ bɛ -a da. Zɪ Pɔl o 'yɪ bɛ, e Bali muo "fɔ, ɛn -a "kɔe "tɔ 'e da.

<sup>16</sup> "Bɛ -sru kv 'bɔla Rɔm, ɛn o -sɪ -nɔn Pɔl lɛ 'nan 'e nyɪn 'kɔn 'tv -ji -e 'sounja -tv 'e yɪɛ 'tɔ "va.

<sup>17</sup> Yi yaaga "bɛ -sru, ɛn Pɔl Zuɪf 'nɔn 'tanɔn nɛn Rɔm bɛ o laabv 'e 'va. Zɪ 'o cin 'yɪ bɛ, ɛn e 'nan -wɛlɛ 'nan: «"Bɔvɪnɛn, ma'an 'wɪ 'tv drɛlɛ -cɛɛ minnun lɛ dɪ, ɛn ma'an 'wɪ 'tv drɛlɛ -kaa tranun -lɛ -pɛi -tɔ wɪ man dɪ, 'pian waan 'kun Zɛruzalɛm, ɛn waan 'nɔn Rɔm 'nɔn lɛ. <sup>18</sup> Rɔm 'nɔn zɪɛ, o 'wɪ laabv 'an 'lɔ, ɛn o ya "vale 'o 'sia 'an man, kɔɔ wa'a 'wɪ 'tv yɪlɛ 'an man -e 'an 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ. <sup>19</sup> 'Pian Zuɪf 'nɔn 'ka 'wɪlɛ "man "dɪ, -yɛɛ "wɛan maan laabv 'nan

mingɔnnennun tazan nen Rɔm bɛ, -  
a 'bɔ nen 'e 'mɛn 'wɪ tin 'ba. E 'ka 'an  
'ji 'nan 'an 'wɪ -tɔa 'pian 'mɛn 'lɛglɔn  
man dɪ. <sup>20</sup> -Yee "wɛan maan man  
wɛɛ 'nan, 'an 'ka man ye -e 'an 'wɪ  
zɪɛ -a vɪ 'cɛɛ. -Yɛɛ cɪ 'nan waan 'fɔ -pɔ  
'kuin 'wɪ nen -a -cin a Izraɛl 'nɔn 'ji  
bɛ -yee "wɛan.»

<sup>21</sup> ɛn o 'nan Pɔl ɛ 'nan: «'Fluba 'ka  
'silɛ Zude 'lɛglɔn 'ji -e 'e 'ta 'gɔ te 'i  
'man wɪ -a -ji dɪ, ɛn 'kɔ "bɔɪ -tɔ 'ka  
'silɛ -nan nun -e 'e 'ta 'i man 'vɪ 'kɔɛ  
dɪ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ -e 'e 'yie 'wɪ 'wɪdɪ "vɪ  
'kɔɛ dɪ. <sup>22</sup> 'Pian kɔ ya "vale 'wɪ nen e  
drɛ bɛ 'i -ci vɪ 'kɔɛ 'i 'bɔ 'a, kɔɔ kɔa -  
tɔa 'nan, -si nen i cɪ "da "bɛ, fɛ pɛɛnɔn  
'nan minnun "we "man "wɪdɪ.»

<sup>23</sup> O yɪ -tɔ kɔɔn Pɔl ɛ, ɛn yɪ zɪɛ -a  
da bɛ 'o cin 'yɪ fɛnan nen Pɔl nyin  
"bɛ -a -nan "kaga 'kpa. -E 'e 'sia  
bodrun -trilii -e -pei 'e tan bɛ te Pɔl  
'wɪ 'ci ve -wɛɛ. Bali -le mingɔnnɛn -  
blɪdɪ 'wɪ 'lee Zozi 'le 'wɪ nen yaa 'vɪ -  
wɛɛ. Yaa man wɛɛ 'nan 'o -tɔ 'nan 'wɪ  
'kpa nen, te yaa -kɔɔnman Moizi -le  
-pei 'fluba 'lee Bali 'lewei vɪnɔn 'le  
'fluba 'ji. <sup>24</sup> 'Wɪ nen Pɔl cɪ -a vɪnan  
bɛ, min -mienun yɪ -tera "da, 'pian o  
-mienun 'ka 'wɛɛ "man -e 'o yɪ -tera  
"da "dɪ.

<sup>25</sup> Zɪ o ya bɔɔlanan te o wei 'ka  
tian drɛɛ -tɔ dɪɛ, ɛn Pɔl 'wɪ 'gɔɛ -a 'vɪ  
-wɛɛ: «Bali lei 'saun 'le tin a 'nɔnnɔn  
tɔ nen e cɪla Ezai -va, ɛn e 'wɪ tin 'ba  
'ka tranun ɛ bɛ -a man. <sup>26</sup> Yaa 'vɪ tɔ  
zɪɛ -a man 'nan:

«'I kɔ minnun 'labɛ o va  
-e 'i vɪ -wɛɛ 'nan:  
'Ka "trɔɛn -tɔa 'wɪ ɛ 'kpa tɪglɪ,  
'pian ka'a -ci maan dɪ.  
Ka fɛnan -nanjean 'kpa tɪglɪ,  
'pian ka'a fɛ -tɔ ye dɪ.

<sup>27</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan minnun 'labɛ  
o 'bli da -tɔ 'plɛblɛ,  
'o 'fli "trɔɛn drɛ "yuyɪ,  
ɛn 'o yɪɛ 'lɛ 'wɔ 'o 'bɔ 'a.  
Waa drɛ zɪɛ 'nan,  
-e 'o vɪɛ 'o fɛnan yɪ dɪ,  
ɛn 'nan -e 'o vɪɛ 'o 'wɪ man dɪ,  
ɛn 'nan -e 'o vɪɛ 'o 'wɪ 'ci man dɪ.  
'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ waa drɛ 'nan,  
"tɔgɔ 'o -sɔɔnla 'an -sru  
-e 'an o 'si 'wɪ 'ji.»

<sup>28</sup> -Yee "wɛan 'ka -tɔ 'nan, Bali wei  
nen e min "sia 'wɪ 'ji bɛ, Bali -ta -a  
"mɛn minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a  
dɪɛ -wɛɛ. -Wee vɛ bɛ "o "trɔɛn -tɔa -  
yɛɛ.»

<sup>29</sup> [Zɪ Pɔl 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn Zuif  
'nɔn bɔɔla te o -ko -sa 'plɛblɛ 'fɔdɪ -  
a 'o cin yɛi.] <sup>30</sup> 'Kɔn nen Pɔl 'nyin  
'ji te yaa -pan wɔ bɛ, e ɛ drɛ 'ji  
"fli. Minnun pɛɛnɔn nen o -taa -a -  
nanjenɛ bɛ, e o "siala. <sup>31</sup> E Bali -le  
mingɔnnɛn -blɪdɪ 'wɪ ve -wɛɛ, te e 'wɪ  
pɛɛnɔn nen e cɪ Minsan Zozi Crizi  
-le vɛ -a bɛ -a "paaman o ji. Ya'a  
paaman o ji 'e yɔɔdɪ dɪ, ɛn min -tɔ 'ka  
'wɪ -tɔɛ "man "dɪ.

# 'Fluba nēn Pōl -a crēn -tē Rōm 'nōn lē Rōmen

<sup>1</sup> 'An 'bō Pōl bē, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a. Bali 'an laabv 'nan 'an drē Zozi 'le 'pasiazan -a. En yaan 'si 'va 'nan 'an 'yee 'wī 'nōnnōn vī minnun lē. <sup>2</sup> 'Wī 'nōnnōn 'bō zīē Bali ciula 'e 'lewei vīnōn 'va, en waa 'vī -a -nan 'mōn. E ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji. <sup>3</sup> 'Wī 'nōnnōn zīē -a -pī -le 'wī nēn. Waa -ya blamin -a, mingōnēn David nēn 'li bē -a kluda. <sup>4</sup> 'Pian Bali lei 'saun 'le 'plēble -a -ci kōōn minnun lē 'nan Bali -pī nēn. Yaa -ci kōōn -a wluandī -a -kanōn 'va. -Yēē cī -kaa san Zozi Crizi -a.

<sup>5</sup> Bali ciula 'va en e 'yi drē 'mēn. Yaan drē Zozi 'le 'pasiazan -tū -a, 'nan -e 'an -yee 'wī 'nōnnōn vī minnun pēēnōn nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē -wlē. Yaa drē zīē 'nan -e 'o yi -tera Zozi da, te o 'ta wōla -a wei da. <sup>6</sup> Ka drē minnun zīē o 'va 'nōn 'a, kōō Bali 'ka laabv 'nan -e 'ka 'kōn Zozi Crizi -le vē -a.

<sup>7</sup> Ka pēēnōn 'bō nēn ka cī Rōm en Bali 'ka ye "yi 'bē, e 'ka laabv 'nan 'ka 'kōn 'yee vē -a. 'Ka lē nēn an cī 'fluba 'gūē -a crēn -tenan.

-Kaa "tī Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee 'yi 'lee 'wee -fōdī -trōō -nōn 'cēē.

*Pōl a "vale 'e 'ko Zozinōn nēn Rōm bē o yīlē*

<sup>8</sup> Maan pou "siala 'mēn Bali muo 'fōdī -a. 'An ciula Zozi Crizi -va -e 'an muo "fō 'cēē "wēan, kōō minnun 'cēē yi -teradī Zozi da -sī -fōā fē pēēnōn 'nan. <sup>9</sup> An Bali "sua 'mēn cī "nrōndī pēēnōn 'a -a -pī -le 'wī 'nōnnōn vīdī -a minnun lē. Bali zīē yaa -tōā 'nan, 'wī nēn an "ta -a vē 'gūē 'wī 'kpa nēn. -Nyren 'nan, 'ka 'cin a 'an 'ji tū pēēnōn man, <sup>10</sup> te an ya -a trū 'banan. En maan laabo -yrō 'nan -te e ya -a cī 'sō 'a bē, 'an 'wulo -da yī -e 'an 'lū 'ka 'va nun.

<sup>11</sup> 'Ka dra 'an -tēā 'kpa tīglī "le 'an 'ka yī. "Yī "nēn Bali lei 'saun -a -nōn 'mēn bē, an ya "vale 'an "paa -a 'ka 'va 'nan -e 'ka 'man 'e 'tō 'plēble Bali -le 'wī 'ji. <sup>12</sup> Maan vē 'pian 'nan, -e -kaa pēēnōn 'man 'e 'tō 'plēble -cēē yi -teradī Zozi da nēn e ya -tōwli "bē -yēē "wēan. <sup>13</sup> 'An "bōī Zozinōn, 'ka -tō 'nan, maan man wēē 'e 'pa -a "kaga 'nan 'an "lo 'ka 'va. 'Pian -e 'e bō cēēgū yi -a bē, -sī 'ka tian 'le 'sōlē 'mēn dī. An ya "vale 'an "lo 'nan -e 'an minnun drē Zozi 'le vē -a, "le zī maan drē 'lēglōn 'pēēnōn -ji bē -yēē 'wī 'zū.

<sup>14</sup> E ya 'an da fiēn -a 'nan 'an Zozi 'le 'wī 'nōnnōn vī min -tōdū pēēnōn lē. -Tē o ya Grēk 'nōn 'a oō, en -tē o "sia 'lēglōn 'pēē -ji oō, en -tē o ya 'fluba 'tōnōn 'a oō, en -tē o 'ka 'fluba 'tōnōn 'a dī oō, e ya 'an da fiēn -a 'nan 'an vī -wlē. <sup>15</sup> -Yēē "wēan -a -cin a 'an 'bō "le 'ji 'kpa tīglī 'nan 'an Zozi 'le 'wī 'nōnnōn vē kaa nēn ka cī Rōm bē 'cēē.

*Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn bē Bali -le 'plēble nēn*

<sup>16</sup> Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn vīdī bē, -a 'yra 'ka 'an 'tēā dī. Kōō -yēē cī Bali -le 'plēble 'a, en min oō min nēn e yi -tērā "da "bē, Bali -a "sia 'wī 'ji. Zuif 'nōn 'va nēn e 'bōla 'e tēdē, en "bē -sru e drē minnun pēēnōn 'le vē -a. <sup>17</sup> Zī Bali minnun "siala 'e 'lē min tīglī 'a bē, Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn 'bō 'bē -cī "sia min lē. Kōō -yēē vī 'nan yi -teradī Zozi da -tōwli "man nēn Bali min "siala min tīglī 'a 'e 'lē. E pou "siala yi -teradī Zozi da -a, en e 'le -sēanla yi -teradī Zozi da -a. 'Wī zīē e ya 'e 'crēn -tēdī 'e 'cēn Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan: «Min nēn -yēē yi -teradī Bali da man nēn

Bali -a 'sia min tīglī 'a 'e 'lē bē, -a san 'belidī nēn ya 'an 'nyaan dīē -a ye.»

*Bali -le tin a 'e 'tēdī 'trēda blamin da*

<sup>18</sup> -A -cī a 'e 'sidī 'wein 'nan, Bali -le nyran -blidī a 'e 'pladī blamin man. Wa'a Bali bōā dī, en o 'wī

'wliđı 'tö 'töđv p̄ēēnōn dra. 'Wı 'wliđı "dr̄ēđı -a nēn o -si -tōa Bali -le 'wı tıgı 'lō. <sup>19</sup> -A -nōan da nēn ēn Bali -le nyran -blıđı a 'e 'pladı o man. Kōō 'wı nēn blamin -kōlaman -a -tōđı -a Bali da bē, e ya 'weın -wee v̄ē -a. Bali 'bō 'bē dr̄ē zı. <sup>20</sup> Fē nēn maan ve zıē -yēē cı 'nan, min 'ka 'kōlaman Bali 'bō yıđı -a dı, 'pian 'e 'fli kōōn minnūn lē 'e 'p̄ē dr̄ē fēnūn -a. E 'tr̄ē dr̄ē, ēn e la dr̄ē. 'Wı zıē -a dr̄ēđı -a -kōōnman blamin lē 'nan, Bali -le 'plēblē 'leda "ka "dı, ēn -yēē cı Bali -a fē p̄ēēnōn da. -Yēē "wēan blamin 'ka 'kōlaman 'yēē tın 'nōōnōn -wēēđı -a Bali 'lē dı.

<sup>21</sup> Minnūn -a -tōa 'nan Bali a, 'pian wa'a 'wıē "man -e 'o 'tō -dan -nōn -yr̄ē "le zı e cı "le blamin 'e dr̄ē Bali lē bē -yēē 'wı 'zū dı. En wa'a 'wıē "man -e 'o muo "fō dı. 'Pian -wee cı "nr̄ōndı p̄ēēnōn a fēnūn nēn -a -cı "ka "dıē -a da. En 'wı nēn Bali cı "vale 'o dr̄ē bē, wa'a -kōlale -a -tōđı -a dı, te o -kō -wıđı -a klun va. <sup>22</sup> 'O 'fli "siala 'wı 'tōnōn 'a, 'pian te -blv nēn waa "taan. <sup>23</sup> Bali nēn e ya -nan 'lı 'trılıı, ēn e ya "le blamin 'e bō bē, wa'a 'bē bōlē dı. 'Pian blamin nēn 'bē -kaa "bē, 'bē min yıbanūn bē wēē bōa. En "nyıan bē o "lomannūn 'lee -wı 'tō 'töđv p̄ēēnōn yıba dr̄ē 'wee Bali -a, te waa bōa.

<sup>24</sup> 'Wı nūn zıē -a dr̄ēđı -le "wēan, Bali 'e 'p̄ē 'sı o -sru 'nan -e 'o 'wı nēn e min "tri -tōa Bali 'lē bē -a dr̄ē. 'O 'bō 'cı 'sō wı nūn -wliđı "nēn. -Yēē -maan 'wı nēn e 'ka "le blamin 'e dr̄ē dıē waa dra 'o cın va. <sup>25</sup> En "nyıan bē o Bali -p̄ē dr̄ē fēnūn bōa ēn o o "sua, 'pian Bali nēn e fēnūn p̄ēēnōn dr̄ē bē, wēē dra 'o 'p̄ēla koda. 'Wı zıē -yēē -kōōnman 'nan, o Bali -le 'wı tıgı 'ta fōō 'o 'bō 'le 'wı wı nūn dr̄ēđı -a. 'Pian -a -cın 'e 'kōn 'ka 'jı 'nan, Bali nēn e fēnūn p̄ēēnōn dr̄ē bē, 'tō -dan a -yēē v̄ē -a 'lı 'trılıı. Amen!

<sup>26</sup> Minnūn a 'wı nūn zıē -a dr̄ēnan -le "wēan bē, Bali o -nōn 'o 'bō 'cı 'sō wı nūn -wliđı "dr̄ēđı lē. -A -mie nēn "le lımōn 'lee lımōn -le nyınnandı lı 'lee -kōōnēn -a -le 'wı 'zū. <sup>27</sup> -A -tōwlı "nēn "nyıan -klōnōmōn nūn -a dra. Lımōn 'lee -klōnōmōn nēn o nyıanla lı 'lee -kōōnēn -a bē wēē 'tvi.

En -klōnōmōn 'lee -klōnōmōn 'o cın -wēēđı 'yı 'yı, te o nyıanla. 'Wı nēn e 'ka "le blamin 'e dr̄ē dıē, -klōnōmōn 'lee -klōnōmōn -a dra 'o cın va. 'O 'bō 'cı 'sō wı nūn -wliđı "nēn, o 'ta 'wıla -a -sru "bē, -a "nēn "wı 'bē bōa o man zıē.

<sup>28</sup> Wa'a 'wıē "man -e Bali nēn 'e dr̄ē o tazan -a dı. -Yēē "wēan Bali o -nōn 'wee klin "wı dr̄ēđı lē. En 'wı nēn e 'ka "le blamin 'e dr̄ē dıē waa dra 'o cın va. <sup>29</sup> 'O 'wı 'wliđı 'tō 'töđv p̄ēēnōn dra. O ya min -wliđı nūn -a. O ya "vale fē p̄ēēnōn 'e 'kōn 'wee v̄ē -a. O cı a nyran nırandı. O 'bli bō min lō fē man. O min -tēa. O 'wı 'blıđı ye "yı. O -dawlı dr̄ēđı ye "yı. Waa -wēēman 'nan 'wı 'e bō 'o bōēzan -tō man. O 'wı "paa min da.

<sup>30</sup> O "we "min man -wliđı. O "naan Bali man. O 'wı dra min va -blv p̄ē -jı. 'O 'fli "siala -dandan. 'O 'fli 'tō vıđı ye "yı. O 'wı 'wliđı -wēēman te waa dra. O yıē 'ka "naan 'o 'mangulı nūn man dı. <sup>31</sup> 'O 'bō 'wılo -jı wı da nēn o 'ta wo. 'Wı nēn waa ve min lē 'nan 'o dra bē, wa'a 'ta 'wıla "da "dı. Wa'a min ye "yı "dı. En min nıyırında 'ka 'sēan o da dı. <sup>32</sup> Bali -a 'vı 'nan, minnūn nēn o 'wı nūn zıē -a dra bē, -a 'le 'srannan "nēn -kadı -a. 'Wı nēn Bali -a 'vı bē, minnūn zıē waa -tōa, 'pian te waa dra. En "nyıan bē, minnūn nēn o 'wı dra "le -wee 'wı 'zū bē, o o 'tō "yı "ve.

## 2

*Bali minnūn p̄ēēnōn 'le 'wı tın "baa*

<sup>1</sup> 'Wı 'wliđı "dr̄ēnōn 'ka 'kōlaman 'wee tın 'nōōnōn -wēēđı -a Bali 'lē dı. En 'ı 'bō "nyıan, min nēn 'ı cı -a, ēn 'ı tın -tēa "o da bē, yı'a 'kōlaman 'yie tın 'nōōnōn -wēēđı -a Bali 'lē dı. -A -cın 'e 'kōn 'ı 'jı 'nan, -te 'ı ya tın -tēnan minnūn da bē, te 'ı ya tın -tēnan 'ı 'bō 'fli da. Kōō 'ı ya 'wı 'wliđı "dr̄ēzan -a "le -wee 'wı 'zū. <sup>2</sup> Minnūn p̄ēēnōn nēn o 'wı 'wliđı nūn zıē -a dra bē, Bali tın -tēa "o da 'e 'nōan da. -Kaa -tōa zı. <sup>3</sup> 'ı tın -tēa "minnūn zıē o da, te 'ı ya 'wı 'wliđı "dr̄ēzan "le -wee 'wı 'zū. -Te -a -cın a 'ı 'jı 'nan Bali 'ka tın tēa 'ı da dıē, te 'ı ya 'ı 'fli see

"paanan. <sup>4</sup> Bali ci a "yi, en e 'wɪ man -pɛan "sidɔ, en e -sɛanla min man -trɔɔ. -Kaa -tɔa zɪ. 'Pian -te 'wɪnun zɪe -a -cin nɛn 'i 'ji, -yee "wɛan nɛn i 'wɪ 'wɪlɪdɪ "dra bɛ, te i ya 'i 'fli see "paanan, en i ya Bali -le "yi -fɔlanan 'i "trɔɛn -sru. E ya "le 'i -tɔ 'nan, Bali a "va 'nan 'i 'si 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛdɪ man -e 'i -sɔɔnla 'e -sru, -yee "wɛan nɛn 'e 'man -sɛanla 'i 'va!

<sup>5</sup> 'Pian i ya "trɔɛn "yuyu 'tannan, en i 'ka "vale 'i "sia 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛdɪ man dɪ. 'Wɪnɛn i ci 'man zɪe, Bali -le nyran -blɪdɪ -dan nɛn i ci -a planan 'i 'fli man. E bɔa 'i man yi nɛn Bali 'yee nyran -blɪdɪ ci -kɔɔnman 'e 'nɔan da bɛ -a da.

<sup>6</sup> Yi zɪe -a da nɛn 'wɪ nɛn min -tu -a drɛ bɛ Bali -a man -pan wo -a san lɛ. <sup>7</sup> 'Belɪdɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪe, yaa -nɔan "minnun nɛn o "koe 'ka 'nyanlɛ Bali ci 'sɔ wɪ drɛdɪ -a dɪe -wɛ. Kɔɔ tu pɛɛnɔn man bɛ, waa -wɛɛman 'nan Bali 'e 'tɔ -dan 'nɔn 'wɛ, en waa -wɛɛman 'nan 'belɪdɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪe 'e drɛ 'wee vɛ -a. <sup>8</sup> 'Pian Bali -le nyran -blɪdɪ -dan bɛ, e ya minnun nɛn 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun -wɪlɪdɪ 'yɪ "yi "bɛ -wee vɛ -a. Kɔɔ tu pɛɛnɔn man bɛ, o 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛdɪ 'yɪ "yi, te o Bali -le 'wɪ tɪglɪ -fɔala 'o "trɔɛn -sru. <sup>9</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, min -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ bɛ, yra yɪdɪ bɔa "o man, en "klan -dan o -tɛa. Zuif 'nɔn da nɛn 'e pou "siala, "bɛ -sru -e 'e 'bɔ minnun pɛɛnɔn da. <sup>10</sup> 'Pian min o o min nɛn e 'wɪ "yi drɛ bɛ, Bali 'tɔ -dan -nɔan -yrɛ, en e -fɔdɪ -trɔɔ -nɔan -yrɛ. Zuif 'nɔn da nɛn 'e pou "siala, "bɛ -sru -e 'e 'bɔ minnun pɛɛnɔn da. <sup>11</sup> Kɔɔ Bali 'ka min bo "va "dɪ.

<sup>12</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ bɛ, Bali tin -tɛa "o da. Min -mienun 'ka -a tɔa 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪ a dɪ, te o 'wɪ 'wɪlɪdɪ "dra. Bali tin -tɛa "o da, en o -nan -nyaan. 'Pian Zuif 'nɔn Bali -le -pei -tɔ wɪnun -tɔa. -Yee "wɛan -te o 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ bɛ, Bali -le -pei 'bɔ 'bɛ tin -tɛa "o da. <sup>13</sup> Kɔɔ Bali 'ka min siala min tɪglɪ 'a 'nan 'e "trɔɛn

-tɔa 'yee -pei -tɔ wɪnun lɛ -le "wɛan dɪ. 'Pian min nɛn e 'ta wɔla Bali -le -pei -tɔ wɪnun da bɛ, Bali -a "siala min tɪglɪ 'a.

<sup>14</sup> Minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe, wa'a tɔa 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪ a dɪ. 'Pian -te o -mie 'wɪ dra "le zɪ Bali -le -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan -pei -tɔ wɪ a -wɔ. <sup>15</sup> En 'wɪ zɪe -a drɛdɪ bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan, Bali -le -pei -tɔ wɪnun a 'o 'crɛn -tɛdɪ o ji. -Wee -wulo -ji "nrɔndɪ 'bɛ -kɔɔnman zɪe, kɔɔ -yɛɛ tin -tɛa "o da, en -yɛɛ -tɔa "o -sru. <sup>16</sup> Yi -tu bɔa "bɛ, Bali -ciala Zozi Crizi -va -e 'e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e yɔɔdɪ min -ji bɛ, -yee tin 'ba. Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn maan ve minnun lɛ bɛ, -yɛɛ 'vɪ zɪ.

*Zuif min man "cɛɛ min -le tin dra 'nɔnnɔn Bali 'lɛ dɪ*

<sup>17</sup> Ka -dandan "taan 'nan Zuif 'nɔn nɛn kaa, en Bali -le -pei -tɔ wɪnun a 'ka 'lɔ. Ka 'nan 'cɛɛ Bali -tɔa, <sup>18</sup> en kaa ci 'sɔ wɪnun -tɔa. En zɪ kɔ min 'e 'ta wɔla Bali -le -pei -tɔ wɪnun da bɛ, ka 'nan kaa -tɔa, kɔɔ kaa tranla. <sup>19</sup> Ka 'nan 'cɛɛ ci minnun nɛn o -si -kɔɔnman yɛ 'wɪnɔn lɛ bɛ waa. En 'cɛɛ ci minnun nɛn klun va bɛ -wee 'tɛ 'san -a. <sup>20</sup> 'Ka 'fli "siala 'nan, 'cɛɛ 'wɪ "paala -blɔnɔn lɛ, en 'cɛɛ 'wɪ "paaman nannannun ji. Kɔɔ ka 'nan 'wɪ 'tɔdɪ 'lee 'wɪ tɪglɪ pɛɛnɔn bɛ, e ya 'ka 'lɔ Bali -le -pei 'fluba 'ji.

<sup>21</sup> Ka ya 'ka 'fli see "paanan. E ya "le 'ka 'wɪ "paa 'ka 'fli ji 'vaa -e 'ka 'wɪ "paa min peenun ji. Kaa ve minnun lɛ 'nan, te 'o crin wɔ dɪ, 'pian te 'ka 'bɔ ka crin wo. <sup>22</sup> Kaa ve minnun lɛ 'nan, te 'o min 'nan -wɛɛ "dɪ, 'pian te 'ka 'bɔ ka min nan -wɛɛman. Kaa ve minnun lɛ 'nan, yiba "minnun nɛn min o -paan "bɛ o 'ka "yi "dɪ, 'pian te kaa -nan fɛnun crin wo. <sup>23</sup> Ka -dandan "taan 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪnun a 'ka 'lɔ, 'pian te ka'a 'ta 'wɔla "da "dɪ. 'Wɪ zɪe e ya Bali 'tɔ srɛdɪ -a. <sup>24</sup> En e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Ka 'bɔ Zuif 'nɔn 'le "wɛan nɛn Bali  
tɔ a 'e sɾɛdɪ minnun nɛn o 'ka  
Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o yei.»

*-fɔdɪ -klɔnmɔn -va man "cɛɛ Zuif  
'nɔn 'le tin dra 'nɔnnɔn Bali 'lɛ dɪ*

<sup>25</sup> 'Wɪ 'kpa, 'ka Zuif 'nɔn bɛ, -te  
ka ya 'ta wɔlanan Bali -le -pei -tɔ  
wɪnun da bɛ, 'cee -fɔdɪ -klɔnmɔn -va  
bɛ -a -ci a. 'Pian -te ka 'a 'ta 'wɔla Bali  
-le -pei -tɔ wɪnun da dɪɛ, 'cee -fɔdɪ -  
klɔnmɔn -va bɛ, e ya 'wɪ "tun "a Bali  
'lɛ. <sup>26</sup> Min nɛn e 'ka 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn  
-va dɪ, ɛn e 'ta wɔla Bali -le -pei -tɔ  
wɪnun da bɛ, Bali -a "siala "le min  
nɛn e ya 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va bɛ -yee  
'wɪ 'zɔ. <sup>27</sup> -Yee "wɛan min nɛn e 'ka  
'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪɛ, 'pian te e 'ta  
wɔla Bali -le -pei -tɔ wɪnun da bɛ, -  
yɛɛ tin -tɛa 'i 'bɔ nɛn i cɪ Zuif min -a  
bɛ 'i da. Kɔɔ i ya 'i 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va  
ɛn Bali -le -pei -tɔ wɪnun a 'i 'lɔ, 'pian  
yi 'a 'ta 'wɔla "da "dɪ.

<sup>28</sup> Zuif min tɪgɪ nɛn e ya Bali -le  
minnun va min -a bɛ, e 'ka min nɛn  
e ya Zuif min -a 'e 'kɔlɛ man bɛ -a dɪ.  
ɛn e 'ka min nɛn o plɔ 'pla "man -a -  
fɔdɪ -a -klɔnmɔn -va bɛ -a dɪ. <sup>29</sup> 'Pian  
Zuif min tɪgɪ bɛ e ya Zuif min -a 'e  
'ji. ɛn e ya min nɛn Bali lei 'saun  
-a -fɔ -klɔnmɔn -va bɛ -a. Ya 'a 'sia  
plɔ nɛn blamin -a "paala min man  
Bali -le -pei -tɔ wɪ da bɛ -a va "fo "dɪ.  
-Te Zuif min a zɪɛ Bali 'bɔ 'bɛ 'tɔ -  
dan -nɔan -yɾɛ, -yee 'tɔ -dan 'ka 'sia  
blaminnun va dɪ.

### 3

*Bali wei 'bɔla Zuif 'nɔn 'va man  
"cɛɛ 'wee tin dra 'nɔnnɔn Bali 'lɛ dɪ*

<sup>1</sup> Min nɛn e 'ka Zuif min -a dɪɛ, -te  
Bali -a "siala 'yee minnun va min -a  
bɛ, 'wɪ "yi "cɛn 'bɛ cɪ Zuif 'nɔn 'le vɛ  
-a Bali 'lɛ "mɛn? ɛn 'wɪ "yi "cɛn "nɛn  
Zuif min a ye Bali 'lɛ -fɔdɪ -klɔnmɔn  
-va man? <sup>2</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ  
nɛn e cɪ -wee vɛ -a "yi Bali 'lɛ bɛ e  
ya "kaga. -Wee 'wɪ "yi "tɛdɛ nɛn e  
'mlian minnun pɛɛnɔn 'le vɛ da bɛ,  
-nyɾɛn 'nan, Bali wei bɛ o va nɛn e  
'bɔla.

<sup>3</sup> 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, Zuif 'nɔn -mienun -  
a -kɔɔnman 'nan, wa 'a yi tɛala Bali

wei zɪɛ -a da dɪ. 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan  
bɛ, 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'nan 'e dra bɛ  
-e 'e vɪlɛ 'e drɛ dɔɔ? <sup>4</sup> E 'ka zɪ "fo  
"dɪ. 'Pian minnun pɛɛnɔn 'o -tɔ 'nan  
Bali 'ta wɔla 'e wei da, ɛn o 'bɔ 'bɛ cɪ  
'wɪlunɔn 'a. 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ  
Bali -le 'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -  
tɛdɪ 'nan:

«E ya zɪɛ 'nan -e minnun 'o -tɔ 'nan,  
'i wei a tin 'nɔnnɔn 'a.

ɛn 'nan -te min a 'wɪ 'tɔnan 'i man  
bɛ,

'yie tin 'e 'kɔn 'e 'tɛdɪ -a san da.»

<sup>5</sup> 'Wɪnun nɛn blamin -a ve bɛ, -a  
da nɛn 'an 'ci nrɔn ɛn an "ta 'wɪ 'gɔɛ  
-a ve. Min -mienun -a ve 'nan: «'Wɪ  
'wɪdɪ "drɛdɪ bɛ, e ya 'wɪ "yi "a. Kɔɔ  
"te -kaa 'wɪ 'wɪdɪ "dra dɪɛ, "te -kaa  
Bali -le tɪgɪ 'ci ye dɪ. -Yee "wɛan Bali  
-le nyran -blɪdɪ min va bɛ, e 'ka 'e  
'nɔan da dɪ.» Minnun nɛn o 'wɪ zɪɛ  
-a ve bɛ -wee tin a 'nɔnnɔn? <sup>6</sup> -Cɛjɛ,  
-wee tin 'ka 'nɔnnɔn "fo "dɪ. -Kaa -  
tɔa 'nan, Bali 'wɪ dra 'e 'nɔan da, kɔɔ  
-yɛɛ -taa "tin -tɛlɛ 'trɛdanɔn pɛɛnɔn  
da.

<sup>7</sup> ɛn "nyian bɛ min -mienun -a ve  
'nan: «E ya 'wɪ "yi "a -e min 'e vɪnan  
'e ya Bali -sru, te ya 'a 'ta 'wɔla -a  
wei da dɪ. Kɔɔ -te min a 'wɪ zɪɛ -a  
drɛnan bɛ, Bali 'ta wɔla 'e wei da  
tian "va. 'Wɪ nɛn Bali -a dra zɪɛ, e ya  
'wɪ "yi -dan a, ɛn e Bali 'tɔ wuanla.  
-Mɛ "le "wɛan nɛn Bali tin -tɛa "min  
da "mɛn?» <sup>8</sup> -Yee "wɛan minnun zɪɛ  
waa 'vɪ 'nan: «-Kaa 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ, -e  
-a "nɛn 'e bɔla 'wɪ "yi "a!» 'Wɪ "paadɪ  
-wɪdɪ zɪɛ, -a 'bɔ nɛn waa "paa 'kɔ da  
'nan -nyɾɛn kɔa "paaman minnun  
ji. -A -nɔan da nɛn Bali -taa "tin -tɛlɛ  
minnun zɪɛ o da.

*Blamin -tɔvɔ pɛɛnɔn a 'wɪ 'wɪdɪ  
"drɛnɔn 'a Bali 'lɛ*

<sup>9</sup> Maan 'le -sɛanla 'nan, -kaa Zuif  
'nɔn bɛ, -kaa 'kpa 'ka 'mlian 'lɛglɔn  
'pee -ji 'nɔn da dɪ. Kɔɔ maan 'vɪ paan  
'va 'nan, -te min a Zuif min -a oo, ɛn  
-te min a 'lɛglɔn 'pee -ji min -a oo, o  
pɛɛnɔn a 'wɪ 'wɪdɪ "le 'plɛblɛ 'wɪlɔ.  
<sup>10</sup> 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le  
'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:  
«Min -tɔ 'ka min tɪgɪ 'a dɪ,  
ɛn -a min -tɔwɪli "ka "fo "dɪ.

11 Min -tø 'ka 'wɪ 'tɔzan -a  
 -e 'e Bali -wɛɛ "dɪ.  
 12 'Pian min -tɔvø pɛɛnøn 'si Bali  
 man -kɔbli,  
 ɛn o pɛɛnøn 'wɪ 'wɪdɪ "dra.  
 Min -tø 'ka 'wɪ 'yi 'dra dɪ,  
 ɛn -a min -tɔwli "ka "fo "dɪ.  
 13 Weinun nɛn o bɔala o 'le bɛ,  
 e 'ka "yi "fo "dɪ.  
 'Wlu wɪnun nɛn.  
 E ya 'wɪdɪ  
 "le -mlɛn 'shɛ 'ji yi nɛn  
 e min -tɛa "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zø.  
 14 -Yø -saandɪ 'lee wei -wɪdɪnun 'bɛ  
 bɔala o 'le.  
 15 O cɛɪn a o man "fɛavɛa min -  
 tɛnan.  
 16 Fɛnan nɛn o -ko bɛ,  
 fɛ srɛdɪ 'lee min -tɛdɪ nɛn -nan.  
 17 -Si nɛn e -fɔdɪ -trɔɔ -nɔan "min lɛ  
 bɛ,  
 o 'ka "vale 'o -tɔa "dɪ.  
 18 O yɪɛ 'ka 'naan Bali man dɪ.»

19 -Kaa -tɔa 'nan, 'wɪ pɛɛnøn zɪɛ e  
 ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Zuif 'nɔn 'le vɛ -a.  
 ɛn -yɛɛ -kɔɔnman 'nan -kaa 'bɔ Zuif  
 'nɔn bɛ, -cɛɛ 'tɔ "da 'cɛɪn "ka "nyian  
 Bali 'lɛ dɪ. Blamin -tø 'ka 'kɔlaman  
 'yɛɛ tin 'nɔnnɔn -wɛɛdɪ -a Bali 'lɛ  
 dɪ. E ya zɪɛ 'nan -e Bali -le tin 'e  
 'kɔn 'e 'tɛdɪ 'trɛdanøn pɛɛnøn da. 20 -  
 Yɛɛ "wɛan 'ta wɔladɪ Bali -le -pei -tø  
 wɪnun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a  
 man "cɛɛ Bali min "siala min tɪglɪ 'a  
 'e 'lɛ dɪ. 'Pian Bali -le -pei -tø wɪnun  
 'bɛ -maan ɛn min -a -tɔa 'nan e ya 'wɪ  
 'wɪdɪ "drɛzan.

*Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a yi  
 -teradɪ Zozi man*

21 'Bɛ nɛn 'gøɛ, 'wɪ nɛn yaa -maan  
 'lɔɔ Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a  
 bɛ, Bali -a ta bɔala min lɛ. 'Wɪ zɪɛ e  
 ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'e 'cɛn Bali -le 'fluba  
 'ji. 'Pian 'ta wɔladɪ Bali -le -pei -tø  
 wɪ da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ -a man  
 "cɛɛ Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a  
 dɪ. 22 Bali min "siala min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ  
 yi -teradɪ Zozi Crizi da man. Bali -a  
 dra min -tøvø pɛɛnøn nɛn o yi -tera  
 Zozi Crizi da bɛ -wɛɛ. Kɔɔ Bali 'lɛ bɛ,  
 Zuif min 'ka 'e 'tø, ɛn 'lɛglɔn 'pɛɛ -ji  
 min 'ka 'e 'tø dɪ. 23 O pɛɛnøn a 'wɪ  
 'wɪdɪ "drɛnøn 'a Bali 'lɛ, ɛn Bali 'yɛɛ

'tɛ 'san 'si -wɔ. 24 Fɛ nɛn blamin 'ka  
 'kɔlaman -a yɪdɪ -a 'e 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a  
 dɪɛ, Bali -le "yi "le "wɛan yaa -nan 'e  
 "tun. -Nyɛn 'nan e min "siala min  
 tɪglɪ 'a 'e 'lɛ. ɛn min nɛn Zozi Crizi -  
 a 'si 'wɪ 'wɪdɪ "le 'plɛblɛ 'wɛɛ bɛ, -a  
 san nɛn Bali -a "siala min tɪglɪ 'a 'e  
 'lɛ.

25 Zozi Crizi 'bɔ zɪɛ, -a 'bɔ nɛn Bali -  
 a 'pla 'nan 'e 'ka yɪba "plan da 'sraga  
 bø vɛ -a 'trɛdanøn man. -Yɛɛ -kadɪ  
 zɪɛ -yɛɛ -maan -e Bali 'e minnun nɛn  
 o yi -tera "da "bɛ -wɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ 'fui.  
 Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ -a -kɔɔndɪ -a 'nan  
 'e ya tɪglɪ. Kɔɔ 'li bɛ, Bali 'ka 'wɪ  
 "nɛn -kɔɔnɛ tɪglɪ blamin lɛ 'wɪ 'wɪdɪ  
 "drɛdɪ man dɪ. 26 Tø zɪɛ -a man bɛ,  
 e 'man -sran blamin va. 'Pian 'bɛ  
 nɛn 'gøɛ, Bali -a -kɔɔn 'nan e ya tɪglɪ,  
 kɔɔ 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnøn nɛn blamin -  
 a drɛ bɛ, ya'a 'tøɛ 'e "tun "dɪ. E -ta  
 Zozi Crizi -a ɛn 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnøn zɪɛ  
 -a "nɛn "wɪ 'bɔ "man. Bali -a drɛ zɪɛ  
 'nan -e min -tøvø pɛɛnøn 'o -tø 'nan  
 Bali 'bɔ a tɪglɪ. ɛn "nyian 'nan -e 'e  
 min -tøvø pɛɛnøn nɛn o yi -tera Zozi  
 da bɛ, o 'sia min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ.

27 'Wɪ nɛn Bali -a drɛ zɪɛ -yɛɛ  
 "wɛan bɛ, -si -tø 'ka blamin lɔ -e 'e -  
 dandan 'tan Bali 'lɛ dɪ. Kɔɔ Bali min  
 "siala min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ yi -teradɪ Zozi  
 da man. 'Pian ya'a siala min tɪglɪ  
 'a 'ta wɔladɪ -pei -tø wɪnun da min  
 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ -a man dɪ. 28 -  
 Yɛɛ "wɛan -a -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji 'nan  
 yi -teradɪ Zozi da man nɛn Bali min  
 "siala min tɪglɪ 'a. 'Pian ya'a 'sia 'ta  
 wɔladɪ -pei -tø wɪnun da min 'bɔ 'le  
 'plɛblɛ 'a bɛ -a va dɪ.

29 'Wɪ zɪɛ e ya Zuif 'nɔn 'saza -le  
 vɛ -a? -Cɛɛ, kɔɔ Bali 'ka Zuif 'nɔn  
 'saza 'le Bali -a dɪ, 'pian e ya 'lɛglɔn  
 pɛɛnøn 'jinɔn 'le Bali -a. 30 Fɛ -le  
 "wɛan nɛn maan 'vɪ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan,  
 Bali a -tøwli "cɛ. ɛn Zuif min nɛn 'e  
 'fɔdɪ -klɔnmøn -va 'lee 'lɛglɔn 'pɛɛ -  
 ji min nɛn e 'ka 'e 'fɔdɪ -klɔnmøn -va  
 dɪɛ, Bali o "siala 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a yi -  
 teradɪ Zozi da man. 31 'Wɪ nɛn maan  
 'vɪ zɪɛ, -a -ci nɛn 'nan, an Bali -le -pei  
 klu -sran ji yi -teradɪ Zozi da -a? -  
 Cɛɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ. 'Pian 'wɪ 'bɔ nɛn Bali



-le -pei -a 'vɪ tɪɡlɪ bɛ, -a -ci nɛn maan  
"sia.

#### 4

*Abraam 'e drɛ -cee 'wɪ -kɔɔn  
'manvɛ-a*

<sup>1</sup> -Kaa ci "nrɔn -kaa tra Abraam  
-le 'wɪ da. -Mɛ "wɪ nɛn -yee 'wɪ -a  
"paaman -kaa 'ji? <sup>2</sup> Abraam drɛ wɪ  
man 'cɛɛ Bali -a 'sia 'e 'lɛ min tɪɡlɪ 'a  
dɪ. Kɔɔ "te 'e 'kɔn 'nan -a drɛ wɪ man  
nɛn bɛ, "te -a -si a Abraam -lɔ -e 'e -  
dandan 'tan. 'Pian Bali 'lɛ bɛ -a -si  
'ka -yrɔ "fo "dɪ. <sup>3</sup> Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -  
tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Abraam yi -tɛra Bali da, -yee "wɛan  
nɛn Bali -a 'sia 'e 'lɛ min tɪɡlɪ  
'a.»

<sup>4</sup> Blaminnun yei "bɛ, -te min  
'nyranman -tɔ 'pa bɛ, waa -pan wo.  
-Pan zɪɛ "yi "cɛɛ waa drɛ -yrɛ "dɪ.  
'Pian 'nyranman nɛn yaa 'pa bɛ -  
a manvɛ nɛn. <sup>5</sup> Bali 'lɛ bɛ, e 'ka zɪ  
dɪ. Min 'ka 'kɔlaman 'nyranman -tɔ  
'padɪ -a Bali lɛ, 'nan -e Bali -le "yi 'e  
drɛ 'yee vɛ -a dɪ. 'Pian min nɛn e yi -  
tɛra "da 'nan, Bali -kɔlaman 'yee 'wɪ  
'wlidɪ "fuidɪ -a bɛ, Bali -a "siala 'e 'lɛ  
min tɪɡlɪ 'a.

<sup>6</sup> 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn mingɔnnɛn  
David nɛn 'li bɛ yaa 'vɪ 'sɛzɛ. Kɔɔ  
yaa 'vɪ 'nan min nɛn Bali -a "siala 'e  
'lɛ min tɪɡlɪ 'a, te 'nyranman -tɔ "cɛɛ  
yaa 'pa ɛn Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ -yrɛ "dɪɛ,  
ci "nrandɪ -dan 'e 'kɔn -a san lɔ. 'Wɪ  
zɪɛ yaa crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji. Yaa  
crɛn -tɛ 'nan:

<sup>7</sup> «Minnun nɛn

o Bali -le -pei -tɔ wɪnun srɛ

ɛn Bali -a 'cɛ -wɛlɛ "bɛ,

ci "nrandɪ -dan 'e 'kɔn -wɛlɔ.

Kɔɔ Bali -wee 'wɪ 'wlidɪ 'fui.

<sup>8</sup> ɛn 'wɪ 'wlidɪ "drɛzan nɛn  
Minsan Bali 'ka -a siala "nyian

'wɪ 'wlidɪ "drɛzan -a dɪɛ,

ci "nrandɪ -dan 'e 'kɔn -a san lɔ.»

*Bali Abraam 'sia min tɪɡlɪ 'a 'e 'lɛ  
te e 'ka 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪ*

<sup>9</sup> Ci "nrandɪ zɪɛ Zuif 'nɔn nɛn 'o  
'fɔdɪ -klɔnmɔn -va bɛ, o 'saza 'le vɛ  
"cɛɛ dɪ. E ya 'lɛɡlɔn 'pɛe -ji minnun  
nɛn o 'ka 'o 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪɛ  
-wee vɛ -a "nyian. -Kaa ci "nrɔn

Abraam -le 'wɪ da "nyian! -Kaa -tɔa  
'nan, Abraam yi -tɛra Bali da, ɛn -  
yee yi -tɛradɪ Bali da man nɛn Bali  
-a 'sia min tɪɡlɪ 'a 'e 'lɛ. <sup>10</sup> 'Pian tɔ  
nɛn Bali Abraam "siala min tɪɡlɪ 'a  
'e 'lɛ bɛ, -kaa ci "nrɔn "da. Te e ya  
'kɔ? Te Abraam a 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn  
-va, -baa te e 'ka 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn  
-va dɪ? Maan ve 'cɛɛ 'nan, tɔ zɪɛ -  
a man bɛ te Abraam 'ka 'e 'fɔdɪ -  
klɔnmɔn -va dɪ. 'Pian te e ya "le  
'lɛɡlɔn 'pɛe -ji min nɛn e 'ka 'e 'fɔdɪ  
-klɔnmɔn -va dɪɛ -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>11</sup> Bali  
Abraam 'sia min tɪɡlɪ 'a 'e 'lɛ 'vaa ɛn  
e -fɔ -klɔnmɔn -va "bɛ -sru. Plɔ zɪɛ  
waa pla Abraam man -a -kɔɔn "vɛ  
-a 'nan Bali -a 'sia min tɪɡlɪ 'a 'e 'lɛ  
'yee yi -tɛradɪ 'e da man. Zɪ e -tra zɪɛ  
ɛn min -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛala  
Bali da bɛ Abraam drɛ "le o tra -le  
'wɪ 'zɔ. -Te o 'ka 'o 'fɔdɪ -klɔnmɔn -  
va dɪ oo, Bali o "siala min tɪɡlɪ 'a 'e  
'lɛ 'wee yi -tɛradɪ 'e da man "le zɪ  
yaa drɛ Abraam lɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.  
<sup>12</sup> ɛn "nyian bɛ, Abraam a Zuif 'nɔn  
nɛn 'o 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va bɛ, o tra -a.  
'Pian 'vaa -e Abraam 'bɔ 'e 'kɔn o tra  
-a Bali 'lɛ bɛ, te o yi -tɛra Bali da "le  
zɪ Abraam 'bɔ "e drɛ te e 'ka 'e 'fɔdɪ  
-klɔnmɔn -va dɪɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

*'Ta wɔladɪ -pei -tɔ wɪnun da man  
'cɛɛ Bali Abraam 'sia min tɪɡlɪ 'a 'e 'lɛ  
dɪ*

<sup>13</sup> Bali -tɔ "da Abraam lɛ 'nan, e  
'trɛda -nɔan -yrɛ. 'Wɪ 'towli zɪɛ yaa  
'vɪ Abraam ci 'nennun lɛ. Wa'a vɛɛ  
'nan Abraam 'ta 'wɔla Bali -le -pei -  
tɔ wɪnun da, -yee "wɛan Bali 'wɪ zɪɛ  
-a 'vɪ -yrɛ "dɪ. 'Pian Bali Abraam 'sia  
min tɪɡlɪ 'a 'e 'lɛ -yee yi -tɛradɪ 'e da  
man, -yee "wɛan nɛn e -tɔ 'wɪ zɪɛ -a  
da -yrɛ. <sup>14</sup> "Te 'e 'kɔn 'nan 'ta wɔladɪ  
Bali -le -pei -tɔ wɪnun da min 'bɔ 'le  
'pleblɛ 'a bɛ, -a man nɛn min dra 'wɪ  
zɪɛ -a "nɛn 'blɪzan -a bɛ, "te maan ve  
'nan yi -tɛradɪ Bali da a 'wɪ "tun "a.  
ɛn "nyian bɛ "te 'wɪ 'bɔ nɛn Bali -tɔ  
"da Abraam lɛ zɪɛ -a -ci "ka "dɪ.

<sup>15</sup> Bali -le -pei -tɔ wɪnun 'bɛ min  
"paala Bali -le nyran -blidɪ wɛlɔ. Kɔɔ  
blamin -pɛ 'ka 'sɔa -a drɛdɪ -a dɪ. "Te

Bali -le -pei -tò wí "ka "dúe, "te -a sré wí "ka "dú.

<sup>16</sup> -Yee "wéan fé nèn Bali -tò "da Abraam lé bé, e ya minnun pèenòn nèn o yi -téala Bali da bé -wee vé -a. "Yi "tun "nèn Bali -a dré -wle. Yaa dré zlé 'nan -e Abraam kludanòn pèenòn 'o -kòla -a "nèn "blidí -a. Zuif 'nòn nèn Bali -le -pei a -wlo "bé, -te o yi -téra Bali da "lé Abraam -le 'wí 'zú bé, o -kòlaman -a "nèn "blidí -a. Èn 'léglòn 'pée -jinòn bé, -te o yi -téra Bali da "lé Abraam -le 'wí 'zú bé, o -kòlaman "nyian -a "nèn "blidí -a. -Yee "wéan min -tòdu pèenòn nèn o yi -téala Bali da bé, Abraam dré "lé o tra -le 'wí 'zú. <sup>17</sup> Èn 'wí zlé e ya 'e 'crèn -tédí Bali -le 'fluba 'jí. Kòò e ya 'e 'crèn -tédí 'nan, Bali -a 'vì Abraam lé 'nan:

«'Léglòn "kaga "jí minnun pèenòn bé,

meín -tòá "o tra -a.»

Bali 'lé bé Abraam dré "lé -kaa tra -le 'wí 'zú. Bali nèn e 'belidí -nòan "minnun nèn o kaa bé -wle "bé, -a da nèn Abraam yi -téra. Èn Bali 'bò zlé, fé nèn min 'ka tian -a yíle 'e yíe -a dúe, yaa dra -e 'e 'kòn.

<sup>18</sup> Bali -a 'vì Abraam lé 'nan, -a kludanòn -taa "kònlé "kaga, èn e -taa "dréle "lé 'léglòn "kaga "jinòn tra -le 'wí 'zú. 'Wí zlé -a -cin 'ka blamin jí 'nan e -kòlaman 'lé sòòdí -a dú. 'Pian Abraam yi -téra "da 'nan 'e dra. <sup>19</sup> Tò zlé -a man bé, te Abraam lé -kòlaman 'e bòa -yaa tò. Èn Abraam -a -tòá 'nan 'e cí 'nèn 'yadí ló, èn yaa -tòá 'nyian 'nan 'e nan Sara cí 'nèn 'yadí ló, 'pian 'wínun zlé ya'a Abraam "koe 'silé 'e da yi -teradí -a Bali da dú. <sup>20</sup> Èn 'wí 'bò nèn Bali -tò "da 'nan 'e dra -yré "bé, ya'a 'e 'cí -fòlé "da "dú. 'Pian -yee yi -teradí Bali da 'pa "da, èn e Bali 'tò "yi 'vì. <sup>21</sup> E yi -téra "da 'kpa 'nan, 'wí nèn Bali -a 'vì 'nan 'e dra bé -a -pé "sòá -a drédí -a. <sup>22</sup> 'Wí zlé -yee -maan Bali Abraam 'sia 'e 'lé min tígí 'a.

<sup>23</sup> 'Wí nèn e ya 'e 'crèn -tédí 'nan Bali Abraam 'sia 'e 'lé min tígí 'a bé, e 'ka Abraam 'saza 'le vé -a dú. <sup>24</sup> 'Pian e ya -kaa 'bò 'le vé -a "nyian.

Bali nèn e -kaa san Zozi Crizi wluan -kanòn 'va bé, e -kaa "siala min tígí 'a 'e 'lé -cee yi -teradí 'e da man. <sup>25</sup> Zozi Crizi zlé -a 'bò nèn Bali -a -nòn 'sraga búvé -a -kaa man -cee 'wí 'wíldí "lé "wéan. Èn Bali -a wluan -kanòn 'va 'nan -e -kaa kòn min tígí 'a 'e 'lé.

## 5

*Yi -teradí Zozi da man nèn Bali 'lee blamin yei -sean 'e cin va*

<sup>1</sup> Bali -kaa 'sia min tígí 'a 'e 'lé -cee yi -teradí Zozi da man. -Yee "wéan 'bé nèn 'gúe, 'wí nèn -kaa san Zozi Crizi -a dré bé, -yee -maan -fòdí -tròò a -kaa yei -kaa 'vale Bali -a. -Kaa man -wéé 'nan 'e 'fò "da zlé! <sup>2</sup> -Kaa san Zozi Crizi 'bò 'bé 'sí 'lé 'sv -céé 'nan, -e Bali -le "yi 'e dré -cee vé -a. -Cee yi -teradí Zozi da man nèn -kaa sòónla 'sí zlé -a da, èn Bali -le "yi dré -cee vé -a. -Yee "wéan -kaa cí 'e "nran, kòò -a -cin a -kaa 'jí 'nan Bali -le 'te 'san -taa "dréle -cee vé -a. <sup>3</sup> Èn -te 'wí 'tòndòn bòa -kaa man oo, -kaa cí 'e "nran "nyian. Kòò -kaa -tòá 'nan, -te -kaa ya -kaa yra yínan bé, e -pòan 'sòdí -nòan -céé. <sup>4</sup> Èn -te -kaa -pòan 'sò bé, -cee yi -teradí Bali da "paa "da 'kpa 'pléblé. Èn -te -cee yi -teradí Bali da a 'pléblé bé, te -kaa yíe yra Bali lé. <sup>5</sup> Èn -cee yíe 'fòdí Bali lé zlé -a "nèn 'ka 'fò 'e "tun "dú. Kòò -kaa -tòá 'nan Bali -kaa ye "yi. Bali léi 'saun nèn yaa -nyran -kaa 'jí bé, -yee 'wí zlé -a -cin -tòá -kaa 'jí.

<sup>6</sup> Bali -kaa ye "yi, kòò tò nèn -kaa ya 'wí 'wíldí "lé 'pléblé 'wlu bé, èn Crizi -klá -kaa 'wí 'wíldí "drènòn 'gúe -cee "wéan. 'Wí zlé e dré tò nèn Bali -a 'pla 'e 'bò 'a bé -a man. <sup>7</sup> Min -le 'wíldí "man -e 'e 'ka min tígí 'léjí bé e ya 'pléblé. 'Pian -te min nèn e cí -yee min "yi "a bé, -nyrèn "bé e "we "man, -te e ya -kadí -a oo -e 'e 'flí -nòn -yee 'wí 'jí. <sup>8</sup> 'Wí nèn Bali -a dré bé, yaa -cí -kòónman 'wein 'nan Bali -kaa ye "yi 'kpa tígí. Kòò Crizi -kaa 'léjí -ka 'wv, te -kaa ya tian 'wí 'wíldí "drènòn 'a Bali 'lé.

<sup>9</sup> En Zozi Crizi -le -ka nen yaa 'wυ be -yee "wean nen 'be nen 'gυe Bali -kaa 'sia min tıglı 'a 'e 'le. -Te Zozi Crizi 'wı 'wlıdı "drenən 'a be, 'be nen Bali -kaa 'sia 'e 'le min tıglı 'a 'gυe, -me "wı nen e -taa -a drεle -cee? Maan ve 'cee 'nan, yi nen Bali tin -tea 'tređanən da be, Zozi -kaa 'sia Bali -le nyran -blıdı wlu -kpɔ. <sup>10</sup> En "nyian be, te -kaa ya tian Bali 'nanmannən 'a be, en Bali -kaa yei "sen 'e cin va -kaa 'vale 'waa 'e 'pı -le -kadı -a. -Te e 'wı zıe -a drε te -kaa ya tian -a 'nanmannən 'a be, 'be nen -kaa drε -a beenun -a 'gυe, -me "wı nen e -taa -a drεle -cee? Maan ve 'cee 'nan, -a -pı Zozi Crizi -le wluandı -kanən 'va be, -yee "wean nen Bali -taa -kaa 'sile 'wı 'ji, -e 'belıdı nen ya'a 'nyaan dıe 'e drε -cee ve -a. <sup>11</sup> 'Pian -a pεenən "cee dı. 'Be 'bɔ nen 'gυe, -kaa san Zozi Crizi -kaa yei "sen 'e cin va -kaa 'vale Bali -a. 'Wı zıe -yee "wean ci 'nrandı -dan a -kaa 'lɔ Bali va zia.

*Zozi Crizi 'be min "sia -kadı lɔ en e 'belıdı -nən -yre*

<sup>12</sup> Min -tɔwlı "le 'wı 'wlıdı "nen yaa drε be, -yee -maan 'wı 'wlıdı "dredı wla 'tređa. En 'wı 'wlıdı "dredı zıe, e -ta -kadı -a. Min 'bɔ 'tɔ nen Adan. 'Wı nen yaa drε be, -yee -maan min -tɔdɔ pεenən 'wı 'wlıdı drε, en -kadı 'pla o man. <sup>13</sup> 'Wı zıe -yee -kɔnman 'nan, tɔ nen Bali 'ka tian -yee -pei -tɔ wı -nɔnlε Moızı le dıe, te blamin 'wı 'wlıdı "dra 'tređa. 'Pian tɔ zıe -a man be, 'wı 'wlıdı "dredı 'ka Bali -le -pei sredı -a dı, kɔ te Bali 'ka tian -a -nɔnlε Moızı le dı. <sup>14</sup> 'Be a zı, 'pian -e 'e 'sia Adan tɔ va -trılıı -e 'e bɔ Moızı tɔ va be, te minnun -kaaman. Minnun 'bɔ nen wa'a Bali wei -fɔle'a o "trɛn -sru "le Adan -a drε be -yee 'wı 'zɔ dıe, te o -kaaman.

E ya "le 'an vı 'cee 'nan 'wı -mie -ji zia be, Adan 'lee Crizi 'o cin 'sia. <sup>15</sup> 'Pian Adan -le 'wı 'wlıdı "nen yaa drε be, -a "nen "wı 'ka "le Bali -le "yi "nen e -ta -a 'tređa be -a "nen "wı -le 'wı 'zɔ dı. Fe nen maan ve zıe -yee ci 'nan, -kaa -tɔa 'nan, minnun

pεenən -kaaman Adan -le 'wı 'wlıdı "dredı -le "wean. 'Pian 'be nen 'gυe, Bali -le "yi drε minnun pεenən 'le ve -a min -tɔwlı "le "wean. Min zıe Zozi Crizi nen. -A va nen Bali ciula en e 'yee "yi "nɔn -cee 'e 'ciıladı "da. <sup>16</sup> -Yee "wean Bali -le "yi "nen e -ta -a 'tređa be, -a "nen "wı 'ka "le Adan -le 'wı 'wlıdı "nen yaa drε be -a "nen "wı -le 'wı 'zɔ dı. Kɔɔ Adan 'wı 'wlıdı "tɔ drε en Bali tin -te "da. 'Be nen 'gυe blamin -le 'wı 'wlıdı "a "kaga, 'pian "yi "nen Bali -a drε blamin le 'e "tun "be, -yee -maan Bali min "siala min tıglı 'a 'e 'le.

<sup>17</sup> Maan ve "nyian 'nan, min -tɔwlı "le 'wı 'wlıdı "nen yaa drε be, -yee -maan -kadı 'pla blamin man. -Te 'be a zıe, 'be nen Bali "yi drε -cee 'e 'ciula "da en e -kaa 'sia 'e 'le min tıglı 'a 'gυe, -me "wı nen e -taa -a drεle -cee? Maan ve 'cee 'nan, 'wı nen Zozi Crizi -a drε be, -yee -maan 'belıdı nen ya'a 'nyaan dıe e ya -cee ve -a.

<sup>18</sup> 'Wı 'kpa nen! 'Wı 'wlıdı "tɔwlı "nen min -tɔ -a drε be, -yee -maan en min -tɔdɔ pεenən a Bali -le tin -tedı min da wlu. En "nyian be, 'wı tıglı 'tɔwlı "nen min -tɔ -a drε be, -yee -maan Bali minnun pεenən 'sia min tıglı 'a 'e 'le en e 'belıdı -nən -wle. Crizi -le -kadı yiba "plan da be -nyren. <sup>19</sup> Min -tɔwlı "le Bali wei nen yaa -fɔla 'e "trɛn -sru "be, -yee -maan en min "kaga drε 'wı 'wlıdı "drenən 'a. -A -tɔwlı "nen "nyian, min -tɔwlı "le 'ta wɔladı Bali wei da be, -yee -maan min "kaga -kɔlaman dredı -a min tıglı 'a Bali 'le.

<sup>20</sup> En -me "le "wean nen Bali -ta -pei -tɔ wı nun -a "men? E -ta -a 'nan -e blamin 'e -tɔ 'nan 'e ya -pei -tɔ wı "kaga "srezan -a. 'Pian fenan nen Bali -le -pei -tɔ wı cı 'e sredı "kaga "be, -a fe 'bɔ 'nan nen Bali -le "yi -ciala "da "nyian. <sup>21</sup> Kɔɔ 'wı 'wlıdı "dredı 'be -maan -kadı 'pla blamin man. En Bali -le "yi 'be -maan Bali min "siala 'e 'le min tıglı 'a -e 'e 'belıdı nen ya'a 'nyaan dıe -a -nɔn -yre. 'Wı nen -kaa san Zozi Crizi -a

drɛ bɛ, -yɛɛ -maan 'belidɪ zɪɛ e dra -  
cee vɛ -a.

## 6

*'Wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ 'ka Zozizan 'sɔɫɛ  
dɪ*

<sup>1</sup> 'Wɪ nɛn an 'sia -a vɪnan zɪɛ -a -  
ci nɛn 'nɔn? -A -ci nɛn 'nan Zozizan  
'fo 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, 'dʊ -e Bali  
'e 'yee 'yi "nɔn -yrɛ 'e 'ciɫadɪ "da? <sup>2</sup> -  
Cɛjɛ, e 'ka zɪ 'fo "dɪ. -Ka'a 'kɔɫaman  
-e -kaa drɛ zɪ dɪ, kɔɔ -kaa ya "le  
minnun nɛn o kaa 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ  
va zia bɛ -wee 'wɪ 'zʊ.

<sup>3</sup> -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -kaa  
pɛɛnɔn nɛn o -kaa -batize drɛ bɛ, -  
kaa drɛ Zozi Crizi nun -a -tɔwɫɪ, ɛn  
-kaa ka waa 'e cin va. <sup>4</sup> -Yee "wɛan  
-kaa -batize drɛdɪ bɛ, e ya "le -cɛɛ ka  
-kaa 'vale Zozi Crizi nun -a ɛn o -kaa  
'wɔ 'e cin va. E drɛ zɪɛ 'nan -e -cee  
ta wɔ -pɛ 'e 'kɔn 'e -trɛ, "le zɪ -kaa  
'tɪ Bali -le 'plɛblɛ Zozi Crizi wɫuan  
-kanɔn 'va ɛn -yee ta wɔ -pɛ drɛ 'e -trɛ  
bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

<sup>5</sup> 'Wɪ 'kpa nɛn! -Kaa -batize drɛdɪ  
bɛ, e ya "le -kaa drɛ Crizi nun -a min  
-tɔwɫɪ "a -yee -kadɪ -ji. -Yee "wɛan  
Crizi -le wɫuandɪ -kanɔn 'va bɛ, -kaa  
ya "nyian "le min -tɔwɫɪ "le 'wɪ 'zʊ -  
kaa 'vale waa. <sup>6</sup> -Kaa -tɔ 'nan, min  
nɛn -kaa cɪ -a "nɛn 'e tɛdɛ bɛ, -yɛɛ ka  
'o 'vale Crizi -a! -Yee "wɛan -cee 'wɪ  
'wɪdɪ "drɛ 'kɔɫɛ nɛn -kaa da 'gʊɛ -a -  
nan a 'e 'nyandɪ. E drɛ zɪɛ 'nan -e 'wɪ  
'wɪdɪ "le 'plɛblɛ 'e vɪɫɛ 'e 'kɔn "nyian  
-kaa da dɪ. <sup>7</sup> Kɔɔ min nɛn e -ka bɛ,  
te 'wɪ 'wɪdɪ "le 'plɛblɛ 'ka "nyian "da  
"dɪ.

<sup>8</sup> 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, -kaa ka -kaa 'vale  
Crizi -a. -Yee "wɛan -kaa yi -tɛra "da  
tɪɫɪ 'nan, Crizi -le 'belidɪ bɛ, -kaa  
-taa "kɔnɫɛ "nyian -a "nɛn "blɪnɔn  
'a -kaa 'vale waa. <sup>9</sup> Kɔɔ -kaa -tɔa  
'nan, Crizi nɛn e wɫuan -kanɔn 'va  
bɛ, ya'a "nyian kaa dɪ. ɛn -ka -le  
'plɛblɛ 'ka "nyian "da "dɪ. <sup>10</sup> Crizi -  
ka 'e 'pa -a -tɔwɫɪ ɛn yaa drɛ 'li "fo "le  
vɛ -a. 'Wɪ 'wɪdɪ "le 'plɛblɛ 'lɛ 'ka "va  
'zia. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ -a yiɛ a "man,  
ɛn Bali nɛn yaa 'sua.

<sup>11</sup> -A -tɔwɫɪ "nɛn 'e 'kɔn 'cee vɛ -  
a "nyian. 'Ka -tɔ 'nan, ka ya "le

minnun nɛn o kaa, ɛn 'wɪ 'wɪdɪ "le  
'plɛblɛ 'lɛ 'ka o va zia bɛ -wee 'wɪ 'zʊ.  
'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, ka drɛ min -tɔwɫɪ  
"a 'ka 'vale Zozi Crizi -a, -yee "wɛan  
'ka yiɛ a "man Bali -le vɛ -a, ɛn kaa  
'sua.

<sup>12</sup> -Yee "wɛan te 'ka 'wɪ "man -e 'wɪ  
'wɪdɪ "nɛn 'e 'ka 'pla dɪ! -Yɛɛ cɪ "le  
'ta wɔladɪ 'ka 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun -wɪdɪ  
"da -le 'wɪ 'zʊ. <sup>13</sup> ɛn "nyian bɛ, te 'ka  
'man mɛnnun -nɔn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ  
lɛ -e 'o drɛ 'wɪ 'wɪdɪ "le 'nyranman  
'pa vɛ -a dɪ. 'Pian 'ka 'fli 'nɔn Bali lɛ  
"le minnun nɛn o wɫuan -kanɔn 'va  
ɛn o yiɛ a "man "bɛ -wee 'wɪ 'zʊ. ɛn  
'ka 'man mɛnnun -nɔn Bali lɛ, Bali  
-le 'wɪ "yi "drɛ vɛ -a. <sup>14</sup> Maan ve 'cɛɛ  
'nan, 'wɪ 'wɪdɪ "le 'plɛblɛ 'ka "nyian  
kɔan 'ka da dɪ. Kɔɔ Bali -le "yi drɛ  
'cee vɛ -a, -pei -le 'plɛblɛ 'ka "nyian  
'ka da dɪ.

*'Wɪ 'yi "drɛdɪ Zozizan 'sɔ*

<sup>15</sup> -Te maan 'vɪ 'nan, Zozinɔn a  
Bali -le "yi 'wɫu -le "wɛan -pei -le  
'plɛblɛ 'ka "nyian o da dɪɛ, -a -ci nɛn  
'nan, -si a 'e 'nɔndɪ -wɫɛ -e 'o 'fʊ 'wɪ  
'wɪdɪ "drɛdɪ man? -Cɛjɛ, e 'ka zɪ 'fo  
"dɪ. <sup>16</sup> Kaa -tɔa 'ka 'bɔ -a 'nan, -te  
min wɫu "man 'nan 'e dra min -tɔ  
'suzan 'a bɛ, e 'nyranman "paa 'e  
'tazan zɪɛ -yrɛ ɛn e 'ta wɔɫa -a wei da.  
Te e drɛ 'sɪɛn "le 'e 'tazan -le nɔan -  
le 'wɪ 'zʊ. -A -tɔwɫɪ "nɛn "nyian 'cee  
vɛ -a. -Te ka wɫu "man ɛn 'wɪ 'wɪdɪ  
'ka 'pla bɛ, te ka drɛ "le 'wɪ 'wɪdɪ "le  
nɔan -le 'wɪ 'zʊ. 'Wɪ nɛn e -taa "bɔɫɛ  
'ka man -a 'le 'srannan "bɛ, -nyrɛn -  
kadɪ -a. ɛn -te ka wɫu "man 'nan ka  
'ta wɔɫa Bali wei da bɛ, te ka drɛ "le  
Bali -le nɔan -le 'wɪ 'zʊ. 'Wɪ nɛn e -  
taa "drɛɫɛ 'cee vɛ -a -a 'le 'srannan  
"bɛ, -nyrɛn 'nan Bali 'ka "sɪala min  
tɪɫɪ 'a 'e lɛ.

<sup>17</sup> -Kaa Bali muo "fɔ! Kɔɔ 'li 'e tɛdɛ  
bɛ, ka ya "le 'wɪ 'wɪdɪ "le nɔannun  
-le 'wɪ 'zʊ. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Bali -le  
'wɪ 'nɔnnɔn nɛn waa paa 'ka 'ji bɛ,  
ka wɫu "man 'ka 'ci 'fɪdaa 'a, ɛn ka  
ya 'ta wɔɫanan "da. <sup>18</sup> 'Wɪ 'wɪdɪ "le  
'plɛblɛ 'ka "nyian 'ka da dɪ. Ka drɛ  
"le Bali -le nɔannun -le 'wɪ 'zʊ 'nan  
-e 'ka 'wɪ "yi "drɛ.

19 Ka ya blaminnun -a, -yee 'wεan 'winun nen blamin -a ve be, -a da nen 'an 'ci nrøn en an ci 'winun 'gυe -a vnan. 'Li 'e tede be, 'ka 'man mennun -nøn 'wι 'wliδi "nen e 'ka 'le blamin 'e dre diε -a dreδi le, en ka Bali -le -pei -tø winun srε -pε "kaga 'ji. 'Pian 'be nen 'gυe, 'ka 'man mennun be, 'ka -nøn Bali le 'wι "yi "dre ve -a. 'Wι zιε -a dreδi 'be -maan 'cee 'ta wυ -pε -taa 'søle Bali le.

20 Fε -le "wεan nen an 'wι zιε -a 'vι be, -yεε ci 'nan, tυ nen ka ya 'wι 'wliδi "dreδi lø "le nōan -le 'wι 'zυ be, te 'wι "yi "dreδi "cεε -kaa "paala di. 21 En tυ zιε -a man be -mε "nen kaa 'yι 'wι zιε -a dreδi -ji? Maan ve 'cεε 'nan, 'be nen 'gυe, -te ka ya 'ka 'ci "nrønnan 'wι zιε -a da be, -a 'yra 'ka -tea 'sien. Koo kaa -tøa 'nan -a 'le 'srannan "nen -kadι -a.

22 'Pian 'be nen 'gυe, ka 'ka "nyian 'wι 'wliδi "dreδi lø "le nōan -le 'wι 'zυ di. Ka ya Bali 'sunan "le -yee nōannun -le 'wι 'zυ. 'Wι zιε -a dreδi 'be -maan 'cee 'ta wυ -pε -taa 'søle Bali le, en -a 'le 'srannan "be Bali 'belidι nen ya'a 'nyaan diε -a -nōan 'cεε.

23 'Wι 'wliδi "dreδi man -pan nen -kadι -a. 'Pian Bali -le "yi "nen yaa -nøn -cεε 'e "tun "be, -nyren 'belidι nen ya'a 'nyaan diε -a. Ka dre min -tøwli "a 'ka 'vale Zozi Crizi -a, -yee "wεan 'belidι zιε e dre -cee ve -a.

**7**

*-Pei -le 'pleble 'ka "nyian Zozinøn da di*

1 'An "bυι Zozinøn, ka -peinun -tøa. En kaa -tøa 'nan, -te min -ka be, te -pei -le 'pleble 'ka "nyian "da "di. 2 An -kølaman maan -kønman li 'padι 'lee -kønneδi 'padι man. -Pei "e 'nan, lımøn nen e -kønneδi 'pa be, -te -a -sran yie a tian "man "be, ya'a 'sia 'e 'sran zιε -a wlu 'li "fo "di. 'Pian -pei -a -si -nøn -yrε 'nan, -te -a -sran -ka be, e -kølaman -e 'e -kønneδi pee 'pa. 3 -Te -a -sran yie a tian "man, en e -kυ -klønmon pee -va be, te e 'wι 'wliδi dre -kønneδi -wεεδι -a. 'Pian -pei -a -si -nøn -yrε 'nan, -te -a -sran -ka be, e -kølaman -kudι -a -klønmon

pee -va, 'nan -e 'o cin 'pa. 'Wι zιε e 'ka -kønneδi -wεεδι -a "fo "di.

4 'An "bυι Zozinøn, 'wι 'tøwli zιε an -kølaman maan -kønman 'ka man. Zozi Crizi -ka yiba "plan da, en ka dre min -tøwli "a 'ka 'vale waa. E ya "le 'cee -kadι -le 'wι 'zυ -pei -va zia. 'Be nen 'gυe, ka dre 'sien min nen e wluan -kanøn 'va be -yee ve -a. E dre zι 'nan -e -kaa Zozinøn be, -kaa Bali 'su 'wι "yi "dreδi -a.

5 'Li 'e tede te -ka'a tian drele Zozi 'le ve -a diε, te -kaa 'ta wla -kaa 'bø 'ci 'sø winun -wliδi "da. En -pei 'bø 'le 'pleble 'be 'ta -tøa -kaa man -kaa 'bø 'ci 'sø 'winun zιε -a da ta wudι -a. -Yee "wεan 'winun nen -a 'le 'srannan "a -kadι -a be, -kaa dre.

6 'Pian 'be nen 'gυe, -pei -le 'pleble 'ka "nyian -kaa da di. -Kaa ya "le min -kadι -le 'wι 'zυ -pei -va zia. -Yee "wεan -kaa ya Bali 'sunan -pε -trε -ji 'ta wladι -a 'wι nen Bali lei 'saun -a 've be -a da. -Ka'a 'ta 'wla "nyian -pei -tø winun da -e -kaa Bali 'su "le zι waa dra 'e tede be -yee 'wι 'zυ di.

*-Pei 'be -maan blamin -a -tøa 'nan e ya 'wι 'wliδi "drezan -a*

7 -Te maan 'vι 'nan, -pei 'le 'pleble 'be 'ta -tøa -kaa man en -kaa 'wι 'wliδi "dra be, -a -ci nen 'nan -pei a 'wι 'wliδi "a? -Ceje, e 'ka zι "fo "di. 'Pian -kaa -tøa 'nan, "te -pei "ka "diε, "te fe nen e ci 'wι 'wliδi "a be blamin 'ka -a tøa di. Fε nen maan 'vι zιε -yεε ci 'nan, blamin ci 'sø winun a -wliδi, -kaa -tøa zι, koo -pei -a 'vι 'nan: «Te blamin 'bli 'e bυ fe nen e 'ka -yee ve -a diε -a man di.» 8 'Wι nen -pei -a 'vι zιε, -a 'bø nen 'wι 'wliδi "a 'si, en e 'pleble 'sia 'an da -a. -A -nan nen an 'wι 'wliδi 'tø 'tøδυ pεεnøn dreδi 'sia. Fε nen maan 'vι zιε -yεε ci 'nan, tυ nen -pei "ka "diε, 'wι 'wliδi 'ka 'pleble 'silεa 'an da di. 9 Koo 'e tede be, -pei -le 'pleble 'ka 'an da di. Tυ zιε -a man be te 'an 'man yra flu. 'Pian tυ nen -pei 'pleble "siala 'an da be, zι e 'bø be, -a -nan nen 'wι 'wliδi 'pleble 'sia 'an da, 10 en an dre min -kadι -a Bali 'le. 'Wι 'kpa nen, Bali

'yee -pei -tō winun -nōn min le 'nan -e 'e 'belidi yi. 'Pian -pei zīe yaan 'nōn -ka le. <sup>11</sup> Fē nēn maan 've zīe -yēē cī 'nan, tō nēn -pei 'plēble 'sia 'an da bē, -a -nan nēn 'wī 'wliđi 'plēble 'sia 'an da "nyian. Yaan see paa, 'nan 'an -pei -tō winun srēēn yaan -nōn -ka le. <sup>12</sup> 'Pian -pei 'bō "fo "bē e ya Bali -le vē -a. En -pei -tō winun pēēnōn bē, e ya 'saun Bali 'le, e ya tiglī, en e ya 'kpa.

<sup>13</sup> Fē nēn e cī 'kpa bē, e -kōlaman e min -nōan "ka le? -Cēje, -pei "cēē min -nōn -ka le dī. 'Wī 'wliđi 'bē drē. -Pei nēn e cī 'kpa bē, yaa 'si en 'yaan see paa 'a, 'nan -e 'yaan 'nōn -ka le. 'Winun zīe -a drēđi 'bē -maan minnūn pēēnōn -yee -wliđi "cī 'yi.

<sup>14</sup> -Kaa -tōa 'nan, -pei -tō winun 'si Bali va. 'Pian 'an 'bō 'gūē, blamin nēn 'maan, en an ya 'wī 'wliđi 'lō "le -yee nōan -le 'wī 'zū. <sup>15</sup> 'An drē winun 'ka 'sia 'an 'bō 'va da dī. Kōō 'wī nēn an cī "vale 'an dra bē, ma'an 'bē dra dī. 'Pian 'wī nēn -a drēđi 'wī "naan 'an man bē, -a 'bō nēn maan dra. <sup>16</sup> 'Wī zīe -yēē -kōōnman 'nan, an Bali -le -pei -tō winun "siala 'wī "yi "a. Kōō an 'ka "vale 'an 'wī 'wliđi "nēn maan dra zīe -a dra dī. <sup>17</sup> 'Mēn "cēē 'wī 'wliđi 'bō zīe -a dra 'an yiē man dī. 'Pian 'wī 'wliđi 'bō nēn an drē -yrō "le nōan -le 'wī 'zū bē -yēē 'ta -tōa 'an man, en maan dra.

<sup>18</sup> Maan -tōa 'nan, 'an 'bō blamin 'gūē, 'wī "yi "drēđi 'ka 'an nyēn va dī. Kōō an ya "vale 'an 'wī "yi "dra, 'pian 'an 'pē 'ka 'sōa -a drēđi -a dī. <sup>19</sup> 'Wī "yi "nēn -a -cin cī 'an 'ji "le 'an drē bē, ma'an 'bē 'dra dī, 'pian 'wī 'wliđi "nēn an 'ka "vale 'an dra dīe -a 'bō nēn maan dra. <sup>20</sup> En -te an 'wī zīe -a dra bē, yaa -kōōnman 'nan, 'mēn "cēē dra 'an yiē man dī. 'Pian 'wī 'wliđi 'bō nēn an drē -yrō "le nōan -le 'wī 'zū bē -yēē 'ta -tōa 'an man, en maan dra.

<sup>21</sup> 'Winun 'bō nēn maan dra zīe, -yēē -maan maan -tōa 'nan, 'wī "yi "cin 'a 'an 'ji 'nan 'an drē, 'pian mēēn "tūē -e 'an 'wī 'wliđi "drē. <sup>22</sup> 'Mēn cī "nrōndi va bē, an Bali -le -pei -tō winun "siala 'wī tiglī 'a "le 'an 'ta wōla "da. <sup>23</sup> 'Pian 'an drē winun -ko

-si pee da zia. -Si pee zīe e ya -si nēn e 'ka "vale Bali -le -pei 'e 'kōn dīe -a. 'Ta wōladī -si zīe -a da bē, -yēē 'an drē 'wī 'wliđi 'lō "le -yee nōan -le 'wī 'zū. En an 'wī 'wliđi "dra.

<sup>24</sup> 'Wī -dan 'bē 'bō 'an man. -Tī nēn maan ye -e 'yaan 'sū 'wī zīe -yrō? En -tīe 'an "sia -ka -lō? <sup>25</sup> 'An -ciala Zozi Crizi -va -e 'an -kaa "tī Bali muo "fō, kōō -yēē 'wī zīe -a drē.

Maan 'le -seanla -a vīđi -a 'nan, 'mēn cī "nrōndi va bē, an drē Bali -le -pei -lō "le -yee nōan -le 'wī 'zū. 'Pian 'an drē winun va bē, an ya 'wī 'wliđi 'lō "le -yee nōan -le 'wī 'zū.

## 8

### *Bali lei 'saun 'bē Zozizan "paala*

<sup>1</sup> 'Bē nēn 'gūē, minnūn nēn o drē Zozi Crizi -le vē -a bē, Bali -le tin -tēđi o da 'si o man. <sup>2</sup> Kōō Bali lei 'saun 'bē o "paala. -Yēē "wēan 'belidi 'kpa drē -wee vē -a, en o drē min -tōwli "a o 'vale Zozi Crizi -a. 'Wī zīe -yēē "wēan o 'sū 'wī 'wliđi "le 'plēble 'lō, en -ka -le 'plēble 'ka "nyian o da dī.

<sup>3</sup> -Kaa ya blaminūn -a -le "wēan bē, Bali -le -pei 'ka -kōlale 'wī 'wliđi "le 'plēble 'sīđi -a -kaa da dī. 'Pian Bali -a drē. 'E 'pī 'pa 'sia 'trēda "le blamin -le 'wī 'zū. En e tin -tē "da blaminūn -le 'wī 'wliđi "drēđi man. E -ka 'wī zīe -a -ji. <sup>4</sup> Bali 'wī zīe -a drē 'nan -e 'wī nēn -pei -a 'vī bē 'e drē -cēē vē -a. 'Wī zīe -nyrēn 'nan, -kaa -kōan "min tiglī 'a Bali 'le. E ya -kaa nēn -ka 'a 'ta 'wōla -kaa 'bō 'cī 'sō winun da dī, 'pian -kaa 'ta 'wōla 'wī nēn Bali lei 'saun -a ve bē -a da bē -cēē vē -a.

<sup>5</sup> Fē nēn maan ve zīe -yēē cī 'nan, minnūn nēn o 'ta 'wōla 'o 'bō 'cī 'sō winun da bē, o 'bō 'cī 'sō winun nēn waa -wēēman. 'Pian minnūn nēn Bali lei 'saun 'bē o "paala bē, 'wī nēn e "sia Bali lei 'saun 'va bē, -a 'bō nēn waa -wēēman 'nan 'o dra. <sup>6</sup> Maan ve 'cēē 'nan, 'ta 'wōladī min 'bō 'cī 'sō winun da bē, -a 'le 'srannan "nēn -kadī -a. 'Pian min nēn yaa -wēēman 'nan, 'e 'ta 'wōla 'wī nēn Bali lei 'saun -a ve bē -a da bē, 'belidi nēn ya 'a

'nyaan dɪe e ya -yee vɛ -a. En -fɔdɪ -trɔɔ a -yee vɛ -a. <sup>7</sup>Min nɛn e 'ta wɔla 'e 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun da bɛ, e ya Bali 'nanmanzan 'a. Kɔɔ ya'a 'ta 'wɔla Bali -le -pɛinun da dɪ. En 'wɪ 'kpa, -a san 'ka 'kɔlaman -a drɛdɪ -a "fo "dɪ. <sup>8</sup>-Yee "wɛan minnun nɛn o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun 'bɛ o "paala bɛ, wa'a 'kɔlaman -e 'o 'sɔ Bali lɛ "fo "dɪ.

<sup>9</sup>'Cee vɛ bɛ, 'ka 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun "cɛɛ 'ka "paala 'nyian dɪ, 'pian Bali lei 'saun nɛn. -Te e ya 'wɪ 'kpa -a 'nan Bali lei 'saun a 'ka 'lɔ bɛ, -a -nan nɛn e 'ka "paala. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn Crizi lei 'saun 'ka -yrɔ "dɪ, te -a san 'ka Crizi -le vɛ -a dɪ. <sup>10</sup>'Pian 'cee vɛ bɛ, 'ka 'vale Crizi -a ka drɛ "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, 'ka po -le -kɔndɪ 'le 'srannan "nɛn -kadɪ -a, ka 'wɪ 'wɪdɪ drɛ "le "wɛan. 'Pian Bali 'ka drɛ min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ, -yee "wɛan Bali lei 'saun 'belidɪ -nɔn 'cɛɛ. <sup>11</sup>Bali 'bɛ Zozi Crizi wɪuan -kanɔn 'va. -Yee "wɛan kaa nɛn Bali lei 'saun a 'ka 'lɔ bɛ, Bali 'bɔ 'belidɪ -nɔan 'ka po nɛn e -taa "kalɛ bɛ -yrɛ. Kɔɔ ka drɛ "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a.

<sup>12</sup>'An "bɔɪ Zozinɔn, 'wɪ nɛn Bali lei 'saun -a ve -cɛɛ bɛ, -a da nɛn -kaa 'ta wɔla. -Yɛɛ cɪ -kaa da "le fiɛn -le 'wɪ 'zɔ. 'Pian wa'a vilɛ 'nan -kaa 'ta wɔla -kaa 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun da dɪ. <sup>13</sup>Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan, -te ka 'ta wɔla 'ka 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun da bɛ, -a 'le 'srannan "nɛn -kadɪ -a. 'Pian -te ka Bali lei 'saun 'tɔɪ ɛn e 'ka 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun yi -ka bɛ, 'belidɪ dra 'cee vɛ -a.

<sup>14</sup>Minnun pɛɛnɔn nɛn Bali lei 'saun o "paala bɛ, o ya Bali -le 'nɛnnun -a. <sup>15</sup>Lei nɛn Bali -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, -a -ci "cɛɛ 'nan, ka ya Bali -le nɔannun nɛn o "kɪlanman Bali lɔ bɛ waa dɪ. 'Pian -a -ci nɛn 'nan, ka drɛ Bali -le 'nɛnnun -a. -Yee "wɛan nɛn -kaa -kɔlaman Bali laabɔdɪ -a -kaa "tɪ -baba. <sup>16</sup>Bali lei 'saun 'bɔ 'bɛ -cin -tɔa -kaa 'ji 'nan, 'wɪ 'kpa, -kaa ya Bali -le 'nɛnnun -a. <sup>17</sup>-Yee "wɛan -te -kaa ya Bali -le 'nɛnnun -a bɛ, "yinun nɛn Bali -tɔ "da 'nan 'e dra 'yee minnun lɛ bɛ, -kaa blɪnan a "va. -Kaa blɪnan a "va -kaa 'vale Crizi -a. Kɔɔ 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -te -kaa ya

-kaa yra yɪnan Crizi -le "wɛan bɛ, e dra 'wɪ 'kpa -a -e Bali 'e 'tɔ -dan -nɔn -cɛɛ -kaa 'vale Crizi -a tɔ -fɔla "da "ji.

Zozinɔn -taa "drɛlɛ Bali -le -dan "nɛn "blɪnɔn 'a

<sup>18</sup>Maan -tɔa 'nan, Bali -le -dan nɛn -kaa -taa "drɛlɛ -a "nɛn "blɪnɔn 'a bɛ, e "mlɪan yra yɪdɪ nun pɛɛnɔn nɛn -kaa man tɔ 'gʊɛ -a -ji bɛ -a da. <sup>19</sup>'Wɪ 'kpa, Bali -le -dan zɪɛ e -taa "drɛlɛ Bali -le 'nɛnnun -le vɛ -a tɔ -fɔla "da "ji. -Yee "wɛan Bali -pɛ drɛ fɛnun pɛɛnɔn 'ci 'kla "tra yi zɪɛ -a -pɛndɪ -a dɪ. <sup>20</sup>Kɔɔ Bali -pɛ drɛ fɛnun zɪɛ o ya -nan 'e "tun, ɛn yi -tɔ bɔa "bɛ -e o -nan 'e 'nyan. Bali -pɛ drɛ fɛnun 'bɔ "cɛɛ wɛɛ 'nan 'e drɛ zɪ dɪ, Bali 'bɔ 'bɛ 'vɪ 'nan 'e drɛ zɪ. 'Pian Bali 'tɔ "da 'nan, <sup>21</sup>yi -tɔ bɔa "bɛ, -ka -le 'plɛblɛ zɪɛ e "sia o da. Tɔ zɪɛ -a man bɛ 'belidɪ nɛn Bali -le 'nɛnnun -le vɛ -a bɛ, e -kɔan -wee vɛ -a "nyian.

<sup>22</sup>-Kaa -tɔa 'nan, Bali -pɛ drɛ fɛnun pɛɛnɔn bɛ, o "koe "a -nyannan, ɛn o ya -trunna "le lɪmɔn nɛn e -fɔ -srunan bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

<sup>23</sup>'Pian Bali -pɛ drɛ fɛnun 'bɔ 'saza "cɛɛ dɪ, -kaa 'bɔ "nyian -kaa nɛn Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -cɛɛ fɛ 'tɛdɛ -a bɛ, -kaa ya -trunna -kaa 'ji. -Kaa ya yi nɛn Bali -kaa dra 'yee 'nɛnnun -a 'e 'va nun bɛ -a -pɛnna. Tɔ zɪɛ -a man bɛ, -ka -le 'plɛblɛ 'ka 'kɔan "nyian -kaa da dɪ.

<sup>24</sup>'Bɛ nɛn 'gʊɛ -kaa 'bli a "da 'nan, -kaa ya -kaa 'sidɪ 'wɪ 'ji, 'pian -a -ci 'ka tɪan 'e bɔladɪ 'weɪn dɪ. Kɔɔ -te fɛ nɛn min 'bli -a -yrɛ 'nan yaa 'yɪ bɛ, wa'a "nyian -a ve 'nan -a 'bli -a -yrɛ "dɪ. Fɛ nɛn min -a ye 'e yɪɛ 'a bɛ ya'a 'kɔlaman -e 'e vɪ 'nan 'e 'bli -a -yrɛ "dɪ. <sup>25</sup>'Pian -cee vɛ bɛ, fɛ nɛn -ka'a ye tɪan -kaa yɪɛ -a dɪɛ, -a lɛ nɛn -kaa 'bli a, ɛn -kaa 'man a 'e -srandɪ -a man -pɛndɪ -a.

<sup>26</sup>Bali lei 'saun 'bɛ -tɔa -kaa 'wɪ 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -a. -Kaa "koe 'ka -kaa da dɪ, ɛn zɪ kɔ -kaa 'wɪ tɪn 'ba Bali lɛ bɛ, -ka'a tɔa dɪ. -Yee "wɛan nɛn Bali lei 'saun 'bɔ 'bɛ -tɔa -kaa 'wɪ -e 'wɪ nɛn blamin 'ka 'kɔlaman -a vidɪ -a dɪɛ 'e vɪ Bali lɛ. <sup>27</sup>En Bali 'bɔ nɛn e

min ci w1 -tōa "bε, 'w1 nen Bali lei 'saun ci "vale 'e ve bε, yaa -ci maan. Kōō minnun nen o ci Bali -le vε -a bε, o lε nen Bali lei 'saun Bali trv "baa "le z1 Bali ci "va "bε -yee 'w1 'z0.

28 -Kaa -tōa 'nan, 'w1 pεenōn nen e bōa Zozinōn man bε, Bali -a dra - e 'e 'kōn -wee 'w1 "yi "a. Kōō o Bali ye "yi, εn e o laabv "le z1 e ci -a 'bō 'ci 'sō 'a bε -yee 'w1 'z0. 29 Minnun nen Bali o 'si "va 'e 'cēn bε, e o 'pla 'e 'cēn 'nan, o -taa "drele "le 'e 'p1 -le 'w1 'z0. Yaa dre z1ε 'nan, -e -a 'p1 'e 'kōn "bōunun "kaga z1ε o yei 'nen flin -a. 30 Minnun nen Bali o 'pla 'e 'cēn bε, e o laabv. En o 'bō nen e o laabv bε, e o dre min tighl 'a 'e 'lε. En o 'bō nen e o dre min tighl 'a 'e 'lε bε, e 'tō -dan nōn -wle.

*Bali -le blamin yidi "yi "bε -a -kōōn "manvε "ka "d1*

31 'W1 pεenōn z1ε e ya "le 'e -kaa "koe "tō -kaa da. Kōō -te Bali a -kaa va zia bε, min 'e 'ci "paa -kaa man, 'pian ya'a -kōlaman 'w1 'tō dre d1 -a -cεε "fo "d1. 32 Bali 'ka 'e 'p1 'tūle 'e "tun "d1, yaa -nōn 'sraga bōvε -a -kaa pεenōn man. -Yee "wεan e 'w1 "yi pεenōn dra -cεε -kaa 'vale -a -p1 -a. 33 Minnun nen Bali o 'si "va 'nan 'o 'kōn 'yee vε -a bε, min -tō 'ka 'kōlaman 'w1 'tō d1 -a o man d1. Kōō Bali o dre min tighl 'a 'e 'lε. 34 'W1 'kpa nen, min -tō 'ka 'kōlaman tin -tēd1 -a o da d1. Kōō Zozi Crizi -ka -wee "wεan. En "nyian bε, e wluan -kanōn 'va, εn e ya Bali -pε "yi "da 'nan te e Bali trv "baa -kaa Zozinōn 'le 'w1 man.

35 Crizi -le -kaa yidi "yi z1ε, -mε 'bε -kōlaman -kaa 'sidi -a -a -sru? -Te e ya yra yidi -a oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "d1. En -te e ya "kland1 -a oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "d1. En -te e ya 'tε 'pad1 min da -a oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "d1. En -te e ya dra -tēd1 -a oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "d1. En -te e ya 'yalε -tēd1 -a oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "d1. En -te e ya 'w1

bōd1 min man -a oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "d1. En -te e ya -kad1 -a oo, ya'a 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "d1. 36 'W1nun z1ε e ya 'e 'cēn -tēd1 Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cēn. Kōō e ya 'e 'cēn -tēd1 'nan:

«Kv dre 'yie vε -a -le "wεan tō -tōd1 pεenōn man bε, 'kō 'ta 'a 'e 'flulad1 -ka lε. En minnun 'kō "siala 'blanun nen o ya -tēvε -a bε waa.»

37 'Pian 'w1 pεenōn z1ε -a -ji bε, maan ve 'cεε 'nan, -kaa wulo bōala "va. Bali nen e -kaa 'yi "yi "bε, -yεε dra -e -kaa wulo 'e bōla "va. 38 Maan -tōa 'kpa tighl 'nan, fε -tō 'ka 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -yee yidi "yi -sru "d1. -Te e ya -kad1 -a oo, εn -te e ya 'belidi -a oo, -a -tō 'ka 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "d1. -Te e ya Bali -le 'pasianōn nen laji bε waa oo, εn -te e ya lei -wliidun -a oo, -a -tō 'ka 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "d1. -Te e ya tō 'gōvε -a -ji fεnun -a oo, εn te e ya tō nen e -taa "bε -a -ji fεnun -a oo, -a -tō 'ka 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "d1. -Te e ya fεnun nen o min "paala bε waa oo, -a -tō 'ka 'kōlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "d1. 39 'O 'kōn laji oo, εn 'o 'kōn 'trēda oo, wa'a 'kōlaman -e 'o -kaa 'si -a -sru "d1. 'W1 'kpa nen, Bali -pε dre fε -tō 'ka 'kōlaman -e 'e -kaa 'si Bali -le blamin yidi "yi -sru "d1. Yidi "yi z1ε Bali cila -kaa san Zozi Crizi -va εn yaa -ci kōōn -cεε.

**9**

*Izrael 'nōn -mienun Bali -le "yi "fōla 'o "trōen -sru*

1 'W1 nen an "ta -a ve 'gōvε, Crizi -a -tōa 'nan 'w1 tighl nen. 'Wlu "cεε maan -sεan "d1. Bali lei 'saun -a -tōa "nyian 'nan 'w1 'kpa nen, εn 'mēn 'ci "nrōnd1 'ka tin tēa 'an da "fo "d1. 2 -Te 'an 'ci nrōn 'an "bō Izrael 'nōn da bε, an 'ta dra -trōdrō, εn 'w1 "naan 'an man. 3 -Yee "wεan "te 'mēn 'sidi Crizi man -kōlaman paan -a dre d1 -a -e 'an "bō Izrael 'nōn 'o 'si 'w1 'ji bε, "te maan wεε 'nan Bali 'e 'an 'si Crizi man -kōōbli.

4 'Ka 'ci "nrōn 'w1 nen Bali -a dre Izrael 'nōn lε bε -a da! Bali o dre 'yee



'nennun -a. En e 'tɔ -dan nɔn -wle. En e -tɔ 'e wei da -wle 'nan, -si a 'e 'le 'sɔdɪ -wle -e 'o -pli 'e man. En e 'yee -pei -tɔ winun -nɔn -wle. En zɪ kɔ 'wee 'pan bɛ, yaa 'vɪ -wle. En e -tɔ 'e wei da -wle 'nan, 'e o "sia 'wɪ 'ji. <sup>5</sup> En o tranun nen 'li bɛ, -wɛɛ cɪ Bali -le min -dandannun -a. En 'nyian bɛ Crizi nen min 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, o va nen waa -ya blamin -a. Bali nen e ya fɛ pɛɛnɔn da bɛ, 'tɔ -dan 'e 'kɔn -yee vɛ -a 'wɪ nen yaa drɛ zɪɛ -a man 'li 'trilii. Amen!

-Tɪnun 'bɛ cɪ Bali -le minnun tɪgli 'a?

<sup>6</sup> 'Wɪ nen Bali -tɔ "da Izrael 'nɔn lɛ zɪɛ -a "nɛn 'fɔ 'e "tun? -Cɛjɛ -a "nɛn 'ka 'fo 'e "tun dɪ. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Izrael 'nɔn pɛɛnɔn "cɛɛ cɪ Bali -le minnun -a dɪ. <sup>7</sup> O ya Abraam kludanɔn 'a. 'Bɛ a zɪ, 'pian o pɛɛnɔn "cɛɛ cɪ Abraam -le 'nennun nen Bali -a 'vɪ bɛ waa dɪ. Kɔɔ Bali -a 'vɪ Abraam lɛ 'nan: «'ɪ 'pɪ Izak 'bɛ -taa 'i kludanɔn 'yalɛ.» <sup>8</sup> 'Wɪ zɪɛ yaa -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, 'nennun nen Abraam o -ya 'e 'pɔn -ji bɛ, o pɛɛnɔn "cɛɛ cɪ Bali -le 'nennun -a dɪ. 'Pian 'nennun nen e o -ya 'wɪ nen Bali -a 'vɪ bɛ -a da bɛ, -wɛɛ cɪ 'o "nrɔndɪ "le Abraam kludanɔn 'le 'wɪ 'zɔ. <sup>9</sup> Kɔɔ 'wɪ nen Bali -a 'vɪ Abraam lɛ bɛ, -nyrɛn 'gɔ. E 'nan: «Lɛ pee, tɔ 'bɔ 'leɪn 'gɔvɛ -a man bɛ, "mɛn vɪnan 'an 'ta bɛ, te 'i nan Sara 'nen 'klɔnmɔn -ya.»

<sup>10</sup> En "nyian bɛ, 'wɪ nen e drɛ Rebeka -le vɛ -a bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. 'O 'vale 'kɔ tra Izak -a 'o 'pɔn 'si. <sup>11-12</sup> Tɔ nen te wa'a tian 'nennun 'bɔ yra yɪlɛ dɪɛ, ɛn Bali -a 'vɪ Rebeka lɛ 'nan: «'Nɛn ceje 'bɛ -taa "drɛlɛ 'e -suannɛn 'suzan 'a.» Tɔ nen Bali 'wɪ zɪɛ -a vɛ Rebeka lɛ bɛ, te 'nennun 'bɔ 'ka tian 'wɪ 'wɪlɪdɪ "tɔwɪ "drɛlɛ dɪ, ɛn wa'a tian 'wɪ "yɪ "tɔwɪ "drɛlɛ dɪ. 'Wɪ zɪɛ yaa -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, Bali 'ka min sia "va 'yee vɛ -a 'e drɛ winun man dɪ. 'Pian Bali min "sia "va "le zɪ e cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>13</sup> 'Wɪ 'kpa nen, 'wɪ zɪɛ -yɛɛ dra. Kɔɔ e ya 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «An Zago 'yɪ "yɪ, ɛn an 'nan Ezo man.»

<sup>14</sup> 'Wɪ nen an "sia -a vɪnan zɪɛ, -a -ci nen 'nan Bali 'ka 'wɪ 'dra 'e 'nɔan da dɔv? -Cɛjɛ, -njɛɛ dɪ. <sup>15</sup> 'Pian 'wɪ nen Bali -a 'vɪ Moizi lɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da "tɔ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan:

«Min nen an cɪ "vale 'an nyrinda "sia bɛ,  
-a san nen maan nyrinda "sia.  
En min nen an cɪ "vale 'an "paa "va "bɛ,  
-a san va nen an "paa.»

<sup>16</sup> -Yee "wɛan Bali -le min nyrinda 'sidɪ 'lee -yee 'padɪ min va bɛ, ya'a 'sia min 'bɔ 'va dɪ. En e 'ka 'nan min -a -wɛɛman 'e 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a dɪ. 'Pian e "sia Bali 'bɔ nen min nyrinda -sɛan "da "bɛ -a va.

<sup>17</sup> En "nyian bɛ, 'ka 'ci "nrɔn 'wɪ nen Bali -a 'vɪ Ezipti mingɔnnɛn nen waa laabo Faraɔn bɛ -yrɛ "bɛ -a da. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Mɛɪn drɛ mingɔnnɛn -a,  
'nan 'yie "wɛan  
-e minnun 'o 'mɛn 'plɛblɛ 'ci yɪ,  
-e 'waan 'tɔ fuilaman  
'trɛda 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.»

<sup>18</sup> 'Winun zɪɛ -wɛɛ -kɔɔnman 'nan, min nen Bali -a "vale 'e nyrinda "sia bɛ, -a san nen yaa nyrinda "sia. En min nen Bali -a "vale 'e 'bli da -tɔa 'plɛblɛ -e 'e vɪlɛ 'e 'wɪ 'ci man dɪɛ, -a san lɛ nen ya dra.

<sup>19</sup> -A -mɛnan blamin -kɔlaman -a laabɔdɪ -a 'nan: «-Te 'bɛ -a zɪɛ, -mɛ "le "wɛan nen Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman min lɛ "mɛn? Kɔɔ min -tɔ 'ka 'kɔlaman -sa -fɔdɪ -a Bali 'nɛan dɪ.» <sup>20</sup> E ya "le 'an laabɔ 'nan: «-Tɪ nen blamin -a, ɛn e -sa -fɔa Bali 'nɛan?» Kɔɔ blamin a Bali -pɛ drɛ fɛ "tun "a. En -pɛ drɛ fɛ 'ka 'kɔlaman -e 'e 'wɪ 'tɔ 'e drɛzan man dɪ. <sup>21</sup> -Kaa -tɔa 'wein 'nan, -pɔ nen -pɔ -tɔzan cɪ "vale 'e -tɔa "bɛ, -a 'bɔ nen yaa -tɔa. Yaa -mie -tɔa "bɛ, wɛɛ boala 'ji min "fli yaa cin yɪnan, ɛn yaa -mie -tɔa "bɛ, 'o ya fɛnun tre -ji vɛ -a. Zɪ blamin cɪ Bali lɔ zɪɛ.

<sup>22</sup> -Yee "wɛan, -te Bali a "va 'nan 'e 'yee nyran -blɪdɪ -ci -kɔɔnman -e minnun 'o 'yee 'plɛblɛ 'ci yɪ bɛ, -a -nɔan da nɛn. 'Pian minnun 'bɔ nen o cɪ paan "le 'nan Bali 'e nyran -blɪ o

va -e 'o -nan -nyan z1E, Bali 'e 'man -sran o va. <sup>23</sup> Bali 'w1 z1E -a drE min peenun nen e ya "vale 'e o nyrinda "sia bE -wee "wEan. Minnun z1E e 'o 'si "va 'e 'cEan 'nan -e 'o 'yee -dan ci y1.

<sup>24</sup> -Kaa 'b0 Zozin0n nen, eN -kaa ya 'legl0n 't0d0 -ji 'n0n 'a. Bali 'ka min laab0E Zuif 'n0n 'saza 'va d1. <sup>25</sup> 'W1 z1E Bali 'lewei v1zan -t0 a 'li waa laabo Oze, yaa 'v1 -a -nan 'm0n. K00 yaa crEan -tE Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minnun nen o 'ka 'e 'cEan 'mEan minnun -a d1E,

an -taa "o laab0E 'mEan minnun.

Eñ 'legl0n nen

ma'an y1E "yi 'e 'cEan d1E,

an -taa -a laab0E 'an 'ci 's0 'legl0n.

<sup>26</sup> Eñ "nyian bE, minnun nen

maan 'v1 -w1E 'nan,

ka 'ka 'mEan minnun -a d1E,

'o 't0 -taa "k0n1E Bali nen

-a y1E -a "man "bE,

-yee 'nEennun.»

<sup>27</sup> 'Pian Izrael 'n0n 'b0 'le vE -a bE, Bali 'lewei v1zan -t0 nen 'li waa laabo Ezai bE e 'w1 't0 'v1 -a -nan 'm0n. K00 yaa crEan -tE Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«-Te Izrael 'n0n a "kaga

'le 'nan jemie man nyrEan -le 'w1 'z0 00,

o va min "nen

"wEannen "cE "nen

Bali -a "sia 'w1 'ji.

<sup>28</sup> 'W1 nen Minsan -a 'v1 'nan

'e dra 'trEda bE,

yaa '1E s00man "fo,

eñ yaa dra tada.»

<sup>29</sup> Eñ Ezai -a 'v1 "nyian 'e 'cEan 'nan:

«"Te 'e 'k0n 'nan

'plEble pEEn0n 'san Bali 'ka -kaa klu

"wEanE 't0lE 'trEda d1E,

"te -kaa -nan -nyan "le 'fla nen

waa laabo Sod0m bE -yee 'w1 'z0,

eñ "te -kaa -nan -nyan "le 'fla nen

waa laabo Gom0r bE -yee 'w1 'z0.»

*Yi -terad1 Zoz1 Crizi da man nen Bali min "siala 'e '1E min tigl1 'a*

<sup>30</sup> 'W1 nen an "sia -a v1nan z1E, -a 'le 'srannan "nen 'n0n? -NyrEan 'nan, minnun nen o 'ka Izrael 'n0n 'a d1, eñ o 'ka -a -wEEnan 'nan, 'o -k0an "min tigl1 'a Bali '1E d1E, Bali o "siala

min tigl1 'a 'e '1E -wee yi -terad1 'e da man. <sup>31</sup> 'Pian Izrael 'n0n 'b0 nen waa wEe 'kpa tigl1 'nan, 'ta w0lad1 -pei -t0 winun da 'o 'b0 'le 'plEble 'a nen 'o -k0an "min tigl1 'a Bali '1E bE, wa'a b0lE -ji d1. <sup>32</sup> -ME "le "wEan nen Izrael 'n0n 'ka b0lE -ji d1? FE -le "wEan nen wa'a b0lE -ji d1E, -yEE c1 'nan, -wee -k0nd1 "min tigl1 'a Bali '1E bE, wa'a -wEe1E 'nan 'e 'si 'wee yi -terad1 Bali da va d1. 'Pian waa wEe 'nan, 'o -k0an "min tigl1 'a Bali '1E 'ta w0lad1 -pei -t0 winun da 'o 'b0 'le 'plEble 'a. -Yee "wEan o sr0Ean -wi -k0lE nen e min -tiala bE -a man. -K0lE z1E Crizi nen. <sup>33</sup> 'W1 z1E e ya 'e 'crEan -tEd1 Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cEan. K00 e ya 'e 'crEan -tEd1 'nan:

«Bali "e 'nan,

an -k0lE -t0 'pla ZeruzalEm.

-K0lE z1E minnun sr0Ean -wia "man,

eñ e minnun -tiala.

Min oo min nen

e yi -tera -k0lE z1E -a da bE,

-a -pE 'ka 'sEanla 'e "tun "d1.»

## 10

<sup>1</sup> 'An "b01 Zozin0n, 'an 'nanman w1 a -t0wli, eñ 'w1 nen maan laabo Bali l0 Zuif 'n0n 'le vE -a bE e ya -t0wli. 'W1 z1E -nyrEan 'nan Bali 'e Zuif 'n0n 'si 'w1 'ji. <sup>2</sup> 'W1 'kpa, maan ve o man 'nan, o ya 'o k0alad1 Bali man 'kpa tigl1. 'Pian wa'a 'w1 't0d1 paa "va "d1. <sup>3</sup> K00 'w1 nen Bali -a drE 'nan -e 'e blamin 'sia min tigl1 'a 'e '1E bE, wEe -f0la 'o "tr0Ean -sru. 'W1 z1E wa'a -ci maan "fo "d1, eñ waa -wEEman tian 'nan 'o dra 'o 'b0 'le 'plEble 'a -e 'o -k0n min tigl1 'a Bali '1E. <sup>4</sup> 'Pian -kaa -t0a 'nan, 'ta w0lad1 -pei -t0 winun da -e Bali 'e min 'sia min tigl1 'a 'e '1E bE, Crizi -a yi -ka. E Bali -le -pei -t0 winun '1E s00, -yee "wEan 'bE nen 'g0E, yi -terad1 Crizi 'b0 da man nen Bali min 'siala 'e '1E min tigl1 'a.

<sup>5</sup> 'W1 nen Moizi -a 'v1 bE, 'ka 'ci "nr0n "da "t0! "Ta w0lad1 -pei -t0 winun da -e Bali 'e min 'sia min tigl1 'a 'e '1E bE, Moizi -a 'w1 crEan -tE. Yaa crEan -tE 'nan:

«Min nen e 'ta 'wöla -pei -tö wunun da,  
en ya'a -a -towli "ce "srêê diê,  
e 'belidi ye.»

6 En min -tudv pëenön nen Bali o 'sia e 'le min tigl' a 'wee yi -teradi 'e da man bê, -wee vë a "yi. Koo Moizi -a cren -te "nyian 'nan:

«Te 'i 'ci "nrön 'nan,  
-tiê -taa "kölê laji  
-e 'e 'ta min 'sizan 'w' 'ji -a di?»

7 «En te 'i 'ci "nrön "nyian 'nan,  
-tiê -taa "kölê -yremo fla  
-e 'e min 'sizan 'w' 'ji wluan -kanön  
'va di?»

8 'Pian -wee vë nen 'gv. E ya 'e 'cren -tedi 'nan:  
«Bali wei a 'e -plidi 'ka man -kogo.  
E ya 'ka 'bö 'le,  
en e ya 'ka souba ji.»

'W' zïe e ya yi -teradi Bali da 'w' nen kva ve 'cëê bë -a. 9 -Nyren 'nan, min oo min nen yaa ve 'e 'le 'nan, Zozï a Minsan -a, en e yi -teala "da 'nan, Bali -a wluan -kanön 'va bë, min zïe Bali -taa -a 'silê 'w' 'ji. 10 Koo -te min yi -teala Crizi da 'e 'bli pëenön 'a, en yaa ve 'e 'le 'nan, -yëê ci Minsan -a bë, min zïe Bali -taa -a 'silê min tigl' a 'e 'le, en yaa "sia 'w' 'ji. 11 'W' zïe e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji. Koo e ya 'e 'cren -tedi 'nan:  
«Min oo min nen  
e yi -tera Minsan da bë,  
-a -pë 'ka 'sëanla 'e "tun "di.»

12 'W' nen 'e 'cren -tedi zïe e ya blamin -tudv pëenön 'le vë -a. -Te min a Zuif min -a oo, en -te min a 'leglön 'pee -ji min -a oo, o san a -towli. En e "yi "dra min -tudv pëenön nen waa trv "baa bë -wle. 13 Koo e ya 'e 'cren -tedi 'nan:  
«Min oo min nen  
e Minsan trv "baa bë,  
Bali -taa -a 'silê 'w' 'ji.»

*Israël 'nön 'le toba wei "ka "di*

14 -Kaa -töa 'nan, -te minnun 'ka yi teala Minsan da diê, wa'a -kolaman -e 'o trv 'ba di. En -te minnun 'ka Minsan -le 'w' manlê diê, wa'a -kolaman -e 'o yi -tera "da "di. En -kaa -töa "nyian 'nan, -te min 'ka

Minsan -le 'w' vilê minnun lë diê, wa'a -kolaman -e 'o man di. 15 En min -tv "ka -e 'e Minsan -le 'w' vilê minnun lë, te Minsan 'ka -a 'palê -sia di. 'Pian 'w' zïe Bali -a drê Izraël 'nön "le "le. 'W' nen 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cën bë, -a da w' bë drê -wee vë -a. Koo e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«E drê 'w' "yi "a,  
en minnun nen  
o 'w' 'nönön ve bë o -ta.»

16 'Pian Izraël 'nön "kaga 'ka 'ta wölêa 'w' 'nönön zïe -a da di. 'W' 'bö nen waa drê zïe Bali 'lewei vïzan Ezai nen 'li bë yaa 'v' -a -nan 'man. Koo yaa cren -te Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan, min "kaga 'ka yi -telea 'yie  
'w' nen  
kva 'v' bë -a da di.»

17 Maan ve 'cëê 'nan, yi -teradi Bali da bë -a pou 'sia 'w' nen min -a maan "bë -a va. En 'w' zïe 'w' 'pee "cëê di, Crizi -le 'w' nen.

18 -Yëe "wëan maan laabo "mën 'nan, 'w' zïe -a bö nen Izraël 'nön 'ka "o "manlê dov? -Cëjê, -njëê di. Waa 'man -goezee. Koo e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan -le 'pasianön 'ku  
'trëda fë pëenön 'nan,  
en o wei fuilaman 'trëda "fo.»

19 -Te 'bë "cëê diê, 'w' nen waa 'man bë -a 'bö nen wa'a -ci manlê dov? -Cëjê, -njëê di. Waa -ci 'man -goezee. Moizi -wee 'w' 'v' 'e 'cën. Koo yaa cren -te o man 'nan:

«Bali "e 'nan,  
an -taa -a drêê  
-e 'ka man bv minnun nen  
wa'a 'kän paan 'mën minnun -a diê  
o va.

En an -taa 'bli 'föê 'ka 'ji minnun nen  
wa'a paan 'an 'töa diê o man.»

20 En Ezai "e 'w' zïe -a 'v' "nyian. Koo yaa cren -te 'nan:

«Bali "e 'nan,  
minnun nen o 'ka paan 'an -wëënan  
diê waan 'yi.

En minnun nen  
wa'a -wëêê paan 'nan  
'waan -töa "diê,  
'an 'fli köön -wle.»

21 'Pian Ezai -a 'vɪ Izrael 'nɔn 'le vɛ -a 'nan:  
 «Bali 'e 'nan,  
 'an 'pɛ -fʊ 'e 'sʊdɪ "ji minnun nɛn  
 o "trɔɛn "yuyʊ "taan,  
 te waan wei fuimlan 'nan bɛ -wɛ.»

### 11

*Bali 'ka 'e yie 'sile 'yee minnun  
 Izrael 'nɔn 'va dɪ*

1 -Yee "wɛan maan laabo "mɛn 'nan, Bali 'e 'pɛ 'si Izrael 'nɔn -sru 'nan o 'ka "nyian 'yee minnun -a dʊv? -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ. Kɔɔ 'an 'bɔ 'gʊɛ, Izrael min nɛn 'maan, ɛn Abraam 'bɛ cɪ 'an tra -a. Waan 'ya Benzamɛn kluda. 2 Bali 'ka 'e 'pɛ 'sile Izrael 'nɔn nɛn e o 'si "va 'e 'cɛn bɛ o -sru 'nan o 'ka "nyian 'yee minnun -a dɪ. 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Eli Izrael 'nɔn man wɪ 'pla Bali lɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. 3 'Wɪ nɛn Eli -a 'vɪ bɛ -nyrɛn 'nan:

«Minsan,  
 Izrael 'nɔn 'i 'lewei vɪnɔn tɛɛ,  
 ɛn fɛnan pɛɛnɔn nɛn minnun 'sraga  
 'bʊ 'yie bɛ,

waa -nan wii.  
 'An 'tʊwli 'mɛn 'fʊ 'i 'lewei vɪzan -a ɛn o ya -a -wɛɛnan 'nan 'waan -tɛa.»  
 4-Mɛ "wɪ nɛn Bali -a 'vɪ Eli lɛ? Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan:

«An minnun 'si "va -kpi 'sɔravli (7.000) 'mɛn vɛ -a.

Minnun zɪɛ wa'a o "po -sɔɔnlɛa yiba  
 "min nɛn

waa laabo Baal bɛ -a wlu -e 'o bɔ dɪ.»  
 5-A -tʊwli "nɛn "nyian tian cɛɛgʊ yi -a. Bali 'yi drɛ Izrael 'nɔn lɛ, ɛn e min 'nɛn "wɛnnɛn 'cɛ 'si "va 'yee vɛ -a.

6 E 'ka 'nan o drɛ winun man nɛn Bali 'yi zɪɛ -a drɛ dɪ. -Te 'e 'kɔn 'nan o drɛ winun man nɛn bɛ, "te maan ve 'nan Bali -le "yi zɪɛ "yi "cɛɛ dɪ.

7 'Wɪ nɛn an "sia -a vɪnan zɪɛ, -a 'le 'srannan "nɛn 'nan, fɛ nɛn Izrael 'nɔn cɪ -a -wɛɛnan bɛ, o pɛɛnɔn 'ka -a yɪlɛ dɪ. Minnun nɛn Bali o 'si "va o yei "bɛ -wɛɛ 'yɪ, 'pian min -mienun -le vɛ bɛ Bali o 'bli 'ta -tʊ 'pleblɛ -e 'o vɪlɛ 'o 'wɪ 'wɪ man dɪ. 8 'Wɪ zɪɛ e ya 'e

'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Bali yi -fɔla o da 'nan  
 -e 'o vɪlɛ 'o 'wɪ 'tʊ dɪ,  
 ɛn -e 'o vɪlɛ 'o fɛnan yɪ dɪ,  
 ɛn -e 'o vɪlɛ 'o 'wɪ man dɪ.  
 E ya zɪɛ -trilii cɛɛgʊ yi -a.»

9 'Wɪ 'tʊwli zɪɛ mingɔnnɛn David nɛn 'li bɛ, "e 'vɪ 'nan, e bɔa "o man "nyian. Kɔɔ yaa crɛn -tɛ 'nan:

«-Wee "fɛdɪ drɛdɪ bɛ,  
 'e drɛ "le 'nan san nɛn waa nyrɛn 'o 'bɔ 'fli lɛ -e 'e o 'kun.  
 ɛn 'e drɛ "le 'nan "se "nɛn waa -tin 'o 'bɔ 'fli lɛ -e 'e o 'kun.  
 ɛn "nyian bɛ 'e o 'si Bali man -kɔɔbli,  
 -e Bali 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn -wɛɛ.

10 Bali 'e o yie 'wɪ  
 -e 'o vɪlɛ 'o fɛnan yɪ dɪ.  
 ɛn 'o 'fʊ nɔan -a 'li 'trilii.»

*Zozinɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ,  
 Paul 'wɪ 'pla -wɛ*

11 Maan laabo "mɛn 'nan, 'winun nɛn an "sia -a vɪnan zɪɛ, -a -ci nɛn 'nan, Bali 'e 'pɛ 'si Izrael 'nɔn -sru 'li "fo "le vɛ -a? -Cɛjɛ, -njɛɛ "fo "dɪ. 'Pian -wee "trɔɛn "yuyʊ 'tandɪ -le "wɛan nɛn Bali 'lɛglɔn 'pɛɛ -ji minnun 'si 'wɪ 'ji. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e Izrael 'nɔn 'o man -wɛɛ man bʊdɪ -a 'nan Bali 'e 'o 'sia min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ. 12 -Kaa ye 'nan, Izrael 'nɔn 'le "trɔɛn "yuyʊ nɛn waa 'tan bɛ, -yɛɛ "yi -dan drɛ 'trɛda 'nɔn pɛɛnɔn lɛ. ɛn -wee 'sidɪ Bali man 'bɔ zɪɛ, e "yi -dan drɛ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ -wɛɛ. -Yee "wɛan tʊ nɛn Izrael 'nɔn pɛɛnɔn -fɔa Zozɪ 'va bɛ, "yi zɪɛ e -ciala "da min -tʊdʊ pɛɛnɔn 'le vɛ -a.

13 'Ka pɛɛnɔn nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, maan ve 'cɛɛ 'nan, Zozɪ 'an drɛ 'yee 'pa 'siazan -a 'ka 'va zia. 'Wɪ zɪɛ yaan 'ci "nranman 'kpa tɪglɪ. 14 Kɔɔ -a -cin a 'an 'ji 'nan, 'cɛɛ drɛdɪ min tɪglɪ 'a Bali 'lɛ 'le "wɛan bɛ, man bʊdɪ -wɛɛman 'an "bʊɪ Zuif 'nɔn 'ji, -e 'o man -wɛɛdɪ 'sia 'nan Bali 'e 'o 'sia min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan 'lɔɔ -e 'an -kɔla o "fli yaa 'sidɪ -a 'wɪ 'ji. 15 -Kaa -tɔa 'nan, tʊ nɛn Bali 'e 'pɛ 'si Izrael 'nɔn -sru "bɛ, -a -nan nɛn e -si 'lɛ 'sʊ ɛn 'o 'vale 'trɛda min -tʊdʊ

pæenon 'a o yei "sen 'e cin va. -Yee "wean tu nen Bali o -sean "nyian 'e 'va be, 'w1 nen e -ciala "da "be e dra. 'W1 'kpa, yi z1e -a da be minnun nen o kaa be o wuanla -kanon 'va.

16 E ya "le 'an 'w1 -koon "man w1 -tu v1 'cee. -Te fe -tu a en waa tede -non Bali le be, fe z1e -a pæenon dra 'saun Bali 'le. -A -towl1 "nen "nyian 'gv. Yiba "nen -a pou a Bali -le ve -a be, te -a pæenon dre Bali -le ve -a.

17 Izrael 'non a "le yiba nen waa pe -mie cæen "da "be -yee 'w1 'zv. En 'ka 'bõ nen ka 'ka Zuif 'non 'a d1e, 'cee c1 "le 'nan plõ -ji yiba "penun nen waa -tõ yiba "penun z1e o "pa 'ji be -wee 'w1 'zv. 'Be nen 'gve 'cee 'pleble "sia yiba 'bõ pou ji.

18 -Yee "wean te 'ka 'fli 'sia 'nan ka "yi "mlian yiba "penun nen ka ya o "pa 'ji be o da d1! -Te 'w1 z1e -a -cin nen 'ka 'ji be, e ya "le 'an v1 'cee 'nan, cee "cee c1 'ka 'tõd1 yiba "pou wlu d1, 'pian -yee c1 'e 'tõd1 'ka 'wlu. 19 En -a -mie dra be, kaa ve 'nan: «'W1 z1e e ya 'w1 'kpa -a. 'Pian Bali yiba "penun z1 o cæen "da 'nan -e 'kv dre o "pa 'ji 'non 'a.» 20 Maan ve 'cee 'nan, 'w1 'kpa nen kaa 'v1. 'Pian -a -cin 'e 'kõn 'ka 'ji 'nan, wa'a yi -telea Bali da d1, -yee "wean nen e o 'si 'nan. En 'cee yi -terad1 Bali man nen ka dre o "pa 'ji 'non 'a. -Yee "wean te 'ka 'fli 'sia 'nan ka "yi "mlian o da d1, 'pian 'ka "klan Bali lõ! 21 Kõõ Zuif 'non 'bõ nen o c1 Bali -le minnun wle tigl1 'a be, Bali 'ka o 'tõl1e 'e "tun "d1. -Yee "wean -te kaa dre "le -wee 'w1 'zv be, ya'a 'ka 'tve 'e "tun "fo "d1.

22 'W1 nen an 'sia -a v1nan 'gve -a da be, 'ka Bali -le "yi "nanjen -tu! En 'ka -yee 'w1 'tõndõn -nanjen -tu! Bali -a kõõ minnun nen o 'si -a -sru "be -wle 'nan 'yee 'w1 a 'tõndõn, en e "yi dre 'cee. 'Ka 'fv -yee "yi z1e -a -sru, -te be "cee d1e, 'ka 'bõ "nyian Bali "cee 'si wo -nan "le z1 yaa dre yiba "pe tedenum le be -yee 'w1 'zv. 23 En Izrael 'non 'bõ 'le ve be, -te -wee "trõen "yuyu z1e o 'si -a 'tand1 man en o yi -terad1 'sia Zozi da be, Bali o -tõa 'o "pa 'ji "nyian. Kõõ Bali a 'pleble

-e 'e 'w1 z1e -a dre. 24 -A -cin 'e 'kõn 'ka 'ji 'nan, ka ya "le 'nan plõ -ji yiba "penun nen Bali o cæen en e o tõõ 'yee yiba 'kpa da be -wee 'w1 'zv. 'Pian -kaa -tõa 'wein 'nan 'w1 z1e -njee wa'a dra d1. En Izrael 'non 'bõ nen -yee yiba 'kpa penun -a be, -te Bali o tõõ 'o "pa 'ji yiba 'kpa da be, -a -nõan da nen.

*Bali a "va 'nan 'yee "yi 'e dre 'trẽda minnun pæenon 'le ve -a*

25 'An "bõ1 Zozinon, 'w1 nen -a -ci a 'e yõõd1 minnun man be, an ya "vale "ka -ci man. Kõõ an 'ka "vale 'ka 'fli see "paa -e 'w1 'pee -cin 'e 'kõn 'ka 'ji 'w1 z1e -a da d1. 'W1 z1e -nyren 'nan, Izrael 'non -mienun a "trõen "yuyu 'tannan, 'nan 'o 'ka "vale 'o yi -teala Zozi da d1. E -fo z1e -trili1 -e tu nen 'leglõn 'pee -ji minnun pæenon nen Bali o laabv be e o "sia 'w1 'ji be 'e bõ.

26 "Be -sru -e 'e Izrael 'non pæenon 'si 'w1 'ji "men. 'W1 z1e e ya 'e 'cren -ted1 Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cen. Kõõ e ya 'e 'cren -ted1 'nan: «Zeruzalem nen, min 'sizan 'w1 'ji -taa 'sile.

En -yee -taa "trõen "yuyu 'tand1 'sile Izrael 'non 'bõ -e 'o yi -tera -a 'bõ da.

27 Bali "e 'nan, an -taa 'kv yei "senle 'e cin va. An -taa -wee 'w1 'wld1 "fuil1e.»

28 Zozi Crizi -le 'w1 'nonnon nen waa -fõla 'o "trõen -sru "be, -yee "wean nen o dre Bali 'nanmannon 'a. En e dre z1e 'nan -e 'ka "nen "bl1. 'Pian Bali -tõ 'e wei da o tranun le -le "wean be, o -fo 'leglõn nen Bali -a 'si "va "be -a, en Bali o ye "yi. 29 Kõõ -te Bali 'yee "yi "non min le be, ya'a "nyian -a sia "fo "d1. En -te e min laabv be, ya'a "nyian 'e 'pe sia -a -sru "d1.

30 'Ka 'bõ 'lab1e, ka 'ka Zuif 'non 'a d1, en 'e tede be, te ka Bali wei -fõala 'ka "trõen -sru. 'Pian 'be nen 'gve, Bali "yi dre 'cee Zuif 'non 'bõ nen o c1 Bali -le minnun -a be -wee Bali wei -fõlad1 'o "trõen -sru "le "wean. 31 An -kolaman maan ve "nyian 'nan, Bali -le "yi "nen e dre 'cee ve -a be -a man nen Zuif 'non Bali wei -fõla 'o "trõen -sru. E dre

zɪɛ 'nan -e Zuif 'nɔn 'o -tɔ 'nan Bali -le 'yi "bɛ "wee 'si wo "nyian 'wɪ 'ji. <sup>32</sup> Bali 'bɔ 'bɛ 'trɛda blamin -tɔdɔ pɛɛnɔn 'nɔn "trɔɛn "yuyu 'tandɪ lɛ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'o pɛɛnɔn 'o -tɔ 'nan Bali -le 'yi 'saza 'bɛ -kɔlaman 'o 'sidɪ -a 'wɪ 'ji.

*Pɔl Bali muo "fo 'wɪ nɛn Bali -a drɛ bɛ -a man*

<sup>33</sup> 'An 'ci "nranman. Bali -le -dan nɛn e cɪ -a bɛ -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ. ɛn Bali -le 'wɪ -tɔdɪ 'lee -yee cɪ "nrɔndɪ bɛ -a 'leda "ka "dɪ. Min -tv 'ka 'kɔlaman -e 'e 'wɪ nɛn -a -cin cɪ Bali ji bɛ -a -ci vɪ dɪ.

ɛn min -tv 'ka 'kɔlaman -e 'e -yee 'wɪ drɛdɪ -ci man dɪ.

<sup>34</sup> 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn.

Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «Min -tv 'ka Minsan cɪ "nrɔndɪ tɔa dɪ. ɛn min -tv 'ka 'kɔlaman -e 'e 'wɪ 'pa "va -yrɛ "dɪ.

<sup>35</sup> ɛn min -tv 'ka 'kɔlaman fɛ -tv -nɔndɪ -a Bali lɛ 'vaa -e Bali 'e man -pan wɔ -yrɛ "dɪ.»

<sup>36</sup> Kɔɔ fɛ pɛɛnɔn "sia "va, ɛn -yɛɛ -maan fɛ pɛɛnɔn a -nan, ɛn -yɛɛ cɪ fɛ pɛɛnɔn pou -a. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali zɪɛ -yee vɛ -a 'li 'trillii.

Amen!

-tɔ, -e 'ka 'wɪ nɛn e 'sɔ Bali lɛ bɛ -a -tɔ, -e 'ka 'wɪ nɛn e cɪ tɪglɪ bɛ -a -tɔ.

<sup>3</sup> Bali -le "yi "nɛn yaa drɛ 'mɛn bɛ, yaa -si -nɔan 'mɛn -e 'an vɪ 'ka -tɔdɔ pɛɛnɔn lɛ 'nan, te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka cin man 'nan cɛɛ cɪ dɪ! 'Pian Bali -le "yinun nɛn yaa drɛ 'cɛɛ -tɔdɔ 'cee yi -tɛradɪ Zozi da man bɛ, -a -cin nɛn 'e 'kɔn 'ka 'ji -e 'ka 'ci "nrɔn min nɛn ka drɛ -a bɛ -a da.

<sup>4</sup> -Kaa po 'e drɛ -cee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a. -Kaa -tɔa 'nan -a man mɛnnun a "kaga, 'pian man mɛn -tv 'lee 'yee 'nyranman. <sup>5</sup> -A -tɔwli "nɛn "nyian -cee vɛ -a. -Kaa ya "kaga, 'pian -cee -tɛdɪ 'e cin da 'bɛ cɪ Crizi po -a. ɛn -kaa -tɔa -kaa cin wlu -tɔdɔ.

<sup>6</sup> Bali "yi drɛ -kaa -tɔdɔ lɛ ɛn min -tv 'lee 'yee vɛ. -Te min -tv -le vɛ a Bali 'lewei vidɪ -a bɛ, 'e vɪ "le zɪ 'yee yi -tɛradɪ Bali da -a -cin -tɔa "ji "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>7</sup> ɛn -te min -tv -le vɛ a "nyian 'nyranman -tv 'padɪ -a -leglizi bɛ, 'e drɛ. ɛn -te min -tv -le vɛ a "nyian Bali -le 'wɪ "paadɪ -a bɛ, 'e "paa. <sup>8</sup> ɛn -te min -tv -le vɛ a "nyian Zozinɔn "koe "tɔdɪ -a o da bɛ, 'e drɛ. ɛn -te min -tv -le vɛ a "nyian fɛ -tv -nɔndɪ -a minnun lɛ bɛ, 'e drɛ 'e 'ci 'fidaa 'a. ɛn -te min -tv -le vɛ a yɪɛ -tɔdɪ -a -leglizi 'nɔn 'va bɛ, 'e drɛ 'e 'ta 'le "koe "a. ɛn -te min -tv -le vɛ a "nyian min nyirinda 'sidɪ -a bɛ, 'e drɛ 'ci "nrɔndɪ -a.

## 12

*Zozinɔn 'le 'ta wɔ -pɛ -kɔan 'kɔ?*

<sup>1</sup> 'An "bɔɪ Zozinɔn, kaa 'yɪ 'nan Bali -le min nyirinda nɛn yaa "sia bɛ e ya -dan, -yee "wɛan an 'ka trɔ "baa 'nan, 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ "le 'sraga nɛn kaa 'bɔ -yrɛ. 'Pian 'ka yɪɛ 'e 'fo "man, ɛn 'ka 'kɔn Bali -le vɛ -a "fo, ɛn 'cee 'ta wɔ -pɛ pɛɛnɔn 'e 'sɔ -yrɛ. Bali bɔdɪ tɪglɪ nɛn e cɪ "le min 'e drɛ Bali lɛ bɛ, -nyrɛn zɪɛ. <sup>2</sup> 'Winun nɛn minnun -a dra 'trɛ 'gɔvɛ -a da bɛ, te 'ka o si drɛ dɪ! 'Pian 'ka Bali 'tɔɪ -e 'e 'cee 'wɪ 'tɔdɪ pɛɛnɔn lila 'e -trɛ! -Te kaa drɛ zɪɛ, -a -nan nɛn 'wɪ nɛn Bali cɪ "va "bɛ, kaa -ci maan, -e 'ka 'wɪ nɛn e cɪ "yi "bɛ -a

*Bali lei 'saun nɛn 'e 'ka 'pla!*

<sup>9</sup> 'Ka min yɪ "yi 'ka 'ci 'fidaa 'a! -Yee "wɛan 'wɪ nɛn e cɪ "yi "bɛ, ka yɪ "yi, ɛn 'wɪ nɛn e cɪ -wliɪdɪ "bɛ, te 'cɛɛ yɪ "yi "dɪ. <sup>10</sup> 'Ka cin yɪdɪ "yi 'ka Zozinɔn -yee "bɛ, 'ka drɛ "le min 'lee 'e "bɔɪ lɛ vɛ zɔ! ɛn 'ka yɪɛ 'e 'nan 'ka cin man 'kpa tɪglɪ! <sup>11</sup> 'Ka Minsan -le 'nyranman 'pa 'ka 'ta le "koe "a! Te 'ka kɔan wɔ "fo "dɪ! <sup>12</sup> Fɛ nɛn 'ka 'bli cɪ -yrɛ "bɛ -yee "wɛan 'ka 'ci 'e 'fo 'e "nrɔndɪ! ɛn 'wɪ 'tɔndɔn pɛɛnɔn nɛn e bɔa 'ka man bɛ, 'ka 'pɛ -tɔ 'ka -pɔan "da! ɛn te 'ka "koe 'e 'nyan Bali trɔ 'badɪ -a dɪ! <sup>13</sup> 'Ka "bɔɪ Zozinɔn nɛn fɛ -tv 'wɪ -a o man bɛ, 'ka 'pa o va! ɛn

minnun nen o bōala 'ka 'va be, 'ka o 'kun 'ka 'pe "fli "a!

14 Minnun nen o 'te "paa 'ka da be, 'ka 'fea vī o man! Te 'ka wei 'pla o mandī, 'pian 'ka 'fea vī o man! 15 -Te minnun ci a "nrannan be, 'ka 'ci 'e "nran waa 'e cin va! En -te minnun a -wuonan be, 'ka 'wuō waa 'e cin va! 16 'Ka 'ci -pōan 'e 'kōn -tōwli! Te 'ka -wee 'nan 'ka -dandan "taan 'ka cin man dī! 'Pian minnun nen blamin yie 'ka 'naan o man dīe, 'o 'kōn 'ka beenun -a! Te 'ka 'fli 'sia 'ka cin man 'wī 'tōnōn 'a dī!

17 Te 'ka 'wī 'wli dī 'leji -tō min le 'wī 'wli dī "a dī! 'Wī nen e cī "yi "be, -a 'bō nen 'ka -wee 'nan 'ka dra min -tōdū pēenōn le! 18 'Ka man -wee 'kpa tiglī 'nan, 'ka yei 'e 'kōn 'e 'sendī 'e cin va 'ka 'vale min -tōdū pēenōn 'a! 19 'An beenun, te 'ka -wee 'nan 'ka 'fli 'ta 'kuli -taan 'ka 'bō 'a dī. 'Pian 'ka Bali -le nyran -blidī 'tū -e 'e 'wī zīe -a drē. Kōō e ya 'e 'cren -tedī Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'e 'nan, mēen 'ka 'ta 'kuli -taan, en mēen 'wī 'leji -tōa "min le, 'wī nen yaa drē be -a man.»

-Yee "wean te 'ka 'fli 'ta 'kuli -tan 'ka 'bō 'a dī. 20 'Pian 'ka drē "le zī e cī 'e 'cren -tedī Bali -le 'fluba 'ji be -yee 'wī 'zū. Kōō e ya 'e 'cren -tedī nan:

«-Te dra 'i 'nanmanzan -tea "be, 'i fē -nōn -yre 'e -blī!  
En -te 'yi dra -a -tea "be,  
'i 'yi 'nōn -yre 'e mlin!  
-Te i ya 'wī zīe -a drēnan -yre "be,  
'yra -a -tea 'e -ciala "da.»

21 Maan ve 'yie 'nan, te 'i 'fli 'tū -e 'wī 'wli dī 'e 'i 'klī dī, 'pian 'i 'wī 'wli dī 'klī 'wī "yi "drēdī -a.

### 13

Zozinōn yie "naan minnun tanōn man

1 Min -tōdū pēenōn nen 'trēda be, 'o 'ta wōla 'wī nen minnun tanōn 'a ve be -a da! Kōō minnun tanōn pēenōn be, Bali 'be o -tō. 2 -Yee "wean min nen e o wei fuila 'nan be, te Bali va nen e cī yie 'plē 'tannan. Minnun nen o 'wī zīe -a dra be, Bali 'wī "nen -kōōnman -wle.

3 -Te min 'wī "yi "dra be, "klan 'ka 'kōan "ji minnun tanōn 'va zia dī. 'Pian -te e 'wī 'wli dī "dra be, -a -nōan da nen -e 'e "klan -wlo. -Yee "wean -te ka ya "va 'nan 'ka yei 'e 'fū -trōō 'ka 'vale minnun tanōn 'a be, 'ka 'wī "yi "drē! -Te ka ya 'wī zīe -a drēnan be, o 'ka 'tō "yi "ve. 4 Fē nen maan ve zīe -yēe cī 'nan, minnun tanōn be, Bali o 'pla 'nan -e 'o 'ka "koe "tō 'ka da 'nan -e 'ka 'wī "yi "drē. 'Pian -te 'ka 'wī 'wli dī "dra be, 'ka 'klan -wlo! Kōō -wee 'wī "nen -kōōnman min le. 'Wī 'kpa, Bali -a -si -nōn -wle 'nan 'o 'wī "nen -kōōn 'wī 'wli dī "drēnōn le. 5 -Yee "wean maan ve 'cēe 'nan -a -nōan da nen -e min 'e 'ta wōla o wei da. E 'ka 'nan 'cee "klandī Bali -le nyran -blidī lō 'saza man nen 'ka drē dī. 'Pian 'ka drē "tōgō 'ka 'wulo -ji "nrōndī 'e tin -te 'ka da.

6 'Wī zīe -a bōdī 'ka man -le "wean be, 'ka 'sukōle -pan wū -wle! Kōō -te minnun tanōn a -a -weēnan 'nan, 'fla 'e 'fū -trōō be, Bali -le 'nyranman nen waa "paa. 7 Fē pēenōn nen 'ka da fiēn -a be, 'ka 'nōn minnun le. - A -mie nen "le 'sukōle -pan wōdī -zū, 'ka 'pan wū. En -a -mie nen "le 'cee fēnun man -pan wōdī -zū, 'ka -pan wū. En -a -mie nen "le yie 'nandī min man -zū, 'ka yie 'e 'nan min man. En -a -mie nen "le min bōdī -zū, 'ka min bō.

*'Ka bōezan yi 'yi!*

8 Te min -tū -le fiēn 'e 'kōn 'ka da "fo "dī! 'Pian fē nen 'e 'kōn 'ka da "le fiēn -le 'wī 'zū be, -yēe cī 'ka cin yidī "yi "a. Kōō min nen 'e bōezan ye "yi "be, te 'wī nen Bali -le -pei -a 'vī be, -a da nen e cī 'ta wōlanan. 9 Bali -le -pei -a 'vī 'nan:

«Te blamin 'e min nan -weēdī, en te 'e min -sran -weēdī!  
En te blamin 'e drē min -tezan -a dī!  
En te blamin 'e crin wō dī!  
En te blamin 'bli 'e bō fē nen e 'ka -yee vē -a dīe -a man dī!»

'Pian -pei -tō wī -tōdū pēenōn zīe -a -wulo a -tōwli. -Nyren 'nan:

«Blamin 'e bōezan -tū yī "yi "le 'e 'bō 'le 'wī 'zū!»

10 Kōō -te min 'e bōezan ye "yi "be, ya'a 'wī 'wli dī "dra -yre "dī. -Yee

"wēan min nēn 'e bōezan ye "yi "bē, te 'wī nēn Bali -le -pei -a 'vī bē, -a da nēn e cī 'ta wulan.

<sup>11</sup> 'Ka drē zīē kōō tō nēn -kaa cī -ji 'gūē kaa -tōa. Tū 'bō -e 'ka 'wluan yi fla. Tū nēn ka yi -tēra Crizi da 'e tēdē bē, te 'ka 'sidi 'wī 'ji 'a tian 'kōōbli. 'Pian 'bē nēn 'gūē e 'bō 'kogo. <sup>12</sup> -Pei 'tandī -sru trū, ēn tū a -tanān 'cēndī -a. -Yēe "wēan -kaa 'pē 'e 'si 'wī 'wliđī 'tō 'tōđū pēēnōn -sru. Klun -le 'wīnun 'bē. 'Pian -cēē vē bē, -kuli -tan fēnun nēn 'tē 'san -le vē -a bē, -nyrēn 'e 'kōn -kaa 'lō. <sup>13</sup> -Cēē 'ta wū -pē 'e 'kōn tīglī, ēn 'e 'kōn 'weīn minnūn pēēnōn 'le vē -a, -e o yīē 'e 'nan -kaa man. Te -kaa fē -blī 'e 'ciula "da "dī! En te -kaa wēn mlin 'e 'ciula "da "dī! Te -kaa nyin lī -sru te -kaa nan "cēē dī! En te -kaa nyin -kōnnen -sru te -kaa sran "cēē dī! Te 'ka drē lī -wēēnōn 'a dī, ēn te 'ka drē -kōnnen -wēēnōn 'a dī! Te -kaa 'wī 'blī dī, ēn te -kaa man bō dī! <sup>14</sup> 'Ta wū -pē -trē nēn Minsan Zozi Crizi -a -nōn 'cēē bē, -a 'bō nēn 'ka 'sia! Te 'ka 'fli 'tūi "nyian -e 'ka 'ta wōla 'ka 'bō 'cī 'sō wīnun -wliđī -sru "dī!

### 14

*Te 'ka tin -tē 'ka "būi Zozizan 'tū da -blīfē man dī!*

<sup>1</sup> 'Ka "būi Zozinōn nēn o fē -mie -blīđī ye 'wī 'wliđī "drēđī -a bē, te 'ka o drē 'ka 'pēla kōda dī! En 'wī nēn -a -cin cī 'ka -mie jī 'lee 'wī nēn -a -cin -weē 'jī bē, te 'e drē 'wī 'blī wī -a dī. <sup>2</sup> -A -cin a min -mie jī 'nan, Bali -a -si -nōn -e min 'e fē pēēnōn 'blī. 'Pian min -mie -wī -blīđī ye 'wī 'wliđī "drēđī -a. <sup>3</sup> Min nēn e fē pēēnōn 'ble bē, te 'e min nēn e fē -mie -blīđī ye 'wī 'wliđī "drēđī -a bē -a drē 'e 'pēla kōda "fo "dī! En "nyian bē, min nēn e fē -mie -blīđī ye 'wī 'wliđī "drēđī -a bē, te 'e tin -tē min nēn e fē pēēnōn 'ble bē -a da "fo "dī! Kōō Bali -a drē 'yēē min -a. <sup>4</sup> -Tī nēn 'i 'bō "le "a, ēn 'i tin -tēa "min pēē 'suzan da? -A 'wī a -a 'bō 'lee 'e 'tazan yēi. -Yēē ve 'nan, e ya -si tīglī da, -tē 'bē "cēē dī e 'si -si tīglī da. Maan ve 'yīē 'nan

'plēble a Minsan Bali lō -e min zīē 'e vīlē 'e 'si -si tīglī da dī.

<sup>5</sup> Zozinōn -mienun -a ve 'nan, yī -wliđī 'bē cī 'gū, ēn yī "yi 'bē cī 'gū. En o -mienun -a ve 'nan, yī pēēnōn a -tūwli. Maan ve 'ka 'tōđū pēēnōn lē 'nan, zī min -tū -wulo -jī "nrōndī tin -tēa "da, -tē 'bē "cēē dī ya 'a tin tēa "da "dīē, -a da wī nēn 'e drē. <sup>6</sup> -Te min a yī -mie 'sinan "va "bē, Minsan 'tō drēđī -dan -le "wēan nēn yāa dra. En -te min -mie fē pēēnōn 'ble bē, Minsan 'tō drēđī -dan -le "wēan nēn yāa dra. Kōō e Bali muo -fōa fē pēēnōn nēn yāa -ble bē -a da. En "nyian bē, min nēn e fē -mie -blīđī ye 'wī 'wliđī "drēđī -a bē, Minsan 'tō drēđī -dan -le "wēan nēn yāa dra. En -a 'bō "nyian "e Bali muo -fōa fē nēn yāa -ble bē -a da.

<sup>7</sup> Min -tū 'ka 'trēda te -a tazān "ka "dī. En min -tū 'ka 'kaa te -a tazān "ka "dī. <sup>8</sup> Kōō -kaa Zozinōn bē, -kaa ya 'trēda Minsan -le vē -a. En -te -kaa "ta -kaa "bē, -kaa -kaa Minsan -le vē -a. -Te -kaa yīē a "man oō, ēn -te -kaa ka oō, -kaa ya Minsan -le vē -a. <sup>9</sup> 'Wī zīē -yēē "wēan nēn Crizi -ka ēn e wluan -kanōn 'va, 'nan -e 'e drē minnūn pēēnōn 'san -a. -Te min yīē a "man oō, -yēē cī -a san -a, ēn -te min -ka oō, -yēē cī -a san -a.

<sup>10</sup> -Yēē "wēan -a -si 'ka min -tū -lō -e 'e tin -tē 'e "būi Zozizan da dī. En -a -si 'ka min -tū -lō -e 'e 'e "būi Zozizan drē 'e 'pēla kōda dī. Maan ve 'cēē 'nan, Bali 'bē -taa -kaa -tōđū pēēnōn 'le tin 'balē. <sup>11</sup> Kōō e ya 'e 'crēn -tēđī Bali -le 'fluba 'jī 'nan:

«Minsan "e 'nan,  
an ya 'an 'tōđī "da 'nan,  
'trēda blōdin -tōđū pēēnōn -taa 'o  
"pō -sōōnlēa 'an 'wlu.

En o -tōđū pēēnōn -taa  
-a vīlē 'nan  
'tō -dan a 'an 'bō Bali -le vē -a.»

<sup>12</sup> 'Wī zīē -yēē -kōōnman 'nan, -kaa -tōđū pēēnōn -taa 'wīnun nēn -kaa drē bē, -a -sru "vīlē Bali lē.

*Te -kaa drē -e -kaa "būi Zozizan 'e 'si -si tīglī da dī!*



13 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -yee "wɛan bɛ, tin -tɛdɪ -kaa cin da bɛ, -cɛɛ 'le 'tɔ! 'Pian 'ka -wɛɛ 'nan, te 'ka 'wɪ 'tʊ drɛ -e 'e 'ka "bʊɪ Zozizan 'tʊ 'si -si tɪɣlɪ da dɪ! 14 An yi -tɛala "da 'kpa tɪɣlɪ 'nan, fɛ -tʊ 'ka min 'tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ. Minsan Zozi -a 'si -nɔn 'mɛn -e 'an 'wɪ zɪɛ -a vɪ. 'Pian -te -a -cin a min -tʊ ji 'nan, fɛ -tʊ 'e 'tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ, 'wɪ 'kpa fɛ zɪɛ yaa "tri -tɔa Bali 'lɛ.

15 -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -te fɛ nɛn yia -ble bɛ, yei "bʊɪ Zozizan 'tʊ ci baaman -ji bɛ, te i 'ka 'ta wɔlanan yɪdɪ "yi "da dɪ. 'I drɛ "yi -e fɛ nɛn yia -ble bɛ 'e vɪlɛ 'yei "bʊɪ Zozizan 'tʊ 'si -si tɪɣlɪ da dɪ. Kɔɔ Zozi Crizi -ka 'nan -e Bali 'e -yee 'si wɔ "nyian 'wɪ 'ji. 16 'Ka drɛ "yi, -blɪfɛnɔn nɛn Bali -a -si -nɔn 'cɛɛ 'nan 'ka -blɪ bɛ, te 'ka drɛ -e minnɔn 'o 'wɪ 'ka man -wɪdɪ "dɪ! 17 Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -te Bali a mingɔnnɛn -blɪnan min da bɛ, fɛnɔn nɛn min -a -ble bɛ, 'lee fɛnɔn nɛn min -a -mlɪan "bɛ, o ya 'wɪ "tun "a. 'Pian fɛ nɛn e cɪ 'wɪ -dan a bɛ, -nyrɛn 'nan, Bali 'e min 'sia 'e 'lɛ min tɪɣlɪ 'a. ɛn Bali lei 'saun 'e 'fʊdɪ -trɔɔ -nɔn min lɛ, ɛn 'e ci "nrɛndɪ -nɔn min lɛ. 18 Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn yaa -wɛɛman 'nan, 'e Crizi "sua -pɛ zɪɛ -a man bɛ, -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ, ɛn min zɪɛ -a 'tɔ "yi -kɔan "minnɔn 'lɛ.

19 -Yee "wɛan 'wɪ nɛn e -kaa yei -sɛan 'e cin va bɛ, -a 'bɔ nɛn -kaa -wɛɛ! ɛn 'wɪ nɛn e -kaa "bʊɪ Zozinɔn "koe -tɔa 'o da 'ta wɔdɪ -a Zozi -sru "bɛ, -a 'bɔ nɛn -kaa -wɛɛ! 20 -Blɪfɛ -le "wɛan bɛ, 'nyranman nɛn Bali -a 'pa bɛ, te 'ka srɛ dɪ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, -a tɪɣlɪ da bɛ, fɛ -tʊ 'ka min 'tri 'tɔa Bali 'lɛ "fo "dɪ. 'Pian -blɪfɛ nɛn min -a -ble -e -yee "wɛan -a "bʊɪ Zozizan 'tʊ 'e 'si Zozi -sru "bɛ e 'ka 'wɪ "yi "a dɪ. 21 'Wɪ nɛn e cɪ "yi "bɛ, -nyrɛn 'nan, te min 'e 'wɪ -blɪ, ɛn te min 'e 'wɛn mɪn -e 'e -maan -a "bʊɪ Zozizan 'tʊ 'e 'si Zozi -sru "dɪ! ɛn te min 'e 'wɪ 'tʊ drɛ -e 'e -maan -a "bʊɪ Zozizan 'tʊ 'e 'si Zozi -sru "dɪ!

22 'Wɪ nɛn -a -cin cɪ 'i 'ji 'winun zɪɛ -a da bɛ, i 'tʊɪ 'i 'saza 'lɛ vɛ -a Bali 'lɛ. Te 'i -wɛɛ 'nan 'i "bʊɪ Zozizan 'tʊ 'e

drɛ "lɛ 'yie 'wɪ 'zʊ dɪ! Min nɛn ya'a 'wɪ 'tʊ drɛlɛ -e -yee -wulo -ji "nrɔndɪ 'e tin -tɛ -a 'bɔ 'fli da dɪɛ, Bali -le -fɛa a -a san man. 23 'Pian min nɛn e -blɪfɛ -tʊ -ble te 'e 'ci -fɔɔman "da bɛ, Bali tin -tɛa -a san da. Kɔɔ ya'a 'ta wɔlɛa 'wɪ nɛn -yee yi -tɛradɪ Zozi da -a -si -nɔan -yrɛ "bɛ -a da dɪ. 'Wɪ oo 'wɪ nɛn min -a dra te ya'a 'sia min -le yi -tɛradɪ Zozi da va dɪɛ, e ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a.

## 15

-Kaa -wɛɛ 'nan -kaa drɛ Zozi si drɛnɔn 'a

1 -Kaa nɛn -kaa -tɔa 'nan, fɛ -tʊ 'ka min 'tri 'tɔa Bali 'lɛ "fo "dɪɛ, -kaa "bʊɪ Zozinɔn nɛn wa'a 'wɪ zɪɛ -a tɔa "lɛ -cɛɛ 'wɪ 'zʊ dɪɛ, o -nan wɪ 'e 'kɔn -kaa man. Te -kaa -wɛɛ 'nan 'wɪ nɛn e 'sɔ -cɛɛ bɛ -a da nɛn -kaa 'ta wɔla dɪ! 2 'Pian 'wɪ nɛn e "sɔa -kaa "bʊɪ Zozizan lɛ, ɛn yaa "koe -tɔa 'e da 'ta wɔdɪ -a Zozi -sru "bɛ, -a 'bɔ nɛn -kaa -wɛɛ!

3 Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ cɪ 'nan Crizi 'ka -a -wɛɛlɛ 'nan 'wɪ nɛn e 'sɔ 'e 'bɔ lɛ bɛ, -nyrɛn 'e dra dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -a ta wɪ 'bɔ "man. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«"Srɔn pɛɛnɔn nɛn

minnɔn -a wo 'i 'bɔ Bali lɛ bɛ,

'an lɛ nɛn waa 'wʊ.»

4 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, minnɔn -a crɛn -tɛ 'nan -e 'e 'wɪ "paa -kaa 'ji. Bali wei zɪɛ e -pɔan 'sɔdɪ "paaman -kaa 'ji, ɛn e -kaa "koe -tɔa -kaa da, 'nan -e -kaa 'blɪ 'e 'fʊ Bali lɛ.

5 Bali nɛn e -pɔan 'sɔdɪ -nɔan "min lɛ bɛ, ɛn e min "koe -tɔa 'e da bɛ, maan trʊ "baa 'nan, -e -pɔan -tʊwɪ "nɔn 'cɛɛ. 'E drɛ zɪɛ -e 'ka drɛ Zozi Crizi si drɛnɔn 'a. 6 -A -nan nɛn -pɔan -tʊwɪ "a 'lee wei -tʊwɪ "a bɛ, ka -taa Bali nɛn -kaa san Zozi Crizi "tɪ "a bɛ, -a 'tɔ drɛlɛ -dan.

7 -Yee "wɛan te 'ka cin drɛ 'ka 'pela koda dɪ! 'Pian 'ka cin 'kun 'ka 'pɛ "fli "a, 'lɛ Crizi 'ka 'kun bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. -Te ka ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ, Bali 'tɔ dra -dan. 8 Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, Crizi -ta 'trɛda, ɛn e Izrael 'nɔn

'su. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e minnun 'o -tɔ 'nan, -te Bali 'wɪ 'tʊ 'vɪ bɛ e 'ta wɔla "da. 'Wɪnun nɛn Bali 'bɔ 'tɔ "da 'kʊ tranun lɛ bɛ, Crizi -ta -a 'lɛ sɔɔlɛ. <sup>9</sup> Ɛn e -ta 'nan, -e minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, 'o Bali 'tɔ -dan vɪ -yee o nyrinda 'sɪdɪ man. 'Wɪ 'bɔ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'e 'cɛn Bali -le 'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«'Wɪ nɛn yia drɛ bɛ

-yee "wɛan mɛɪn 'tɔ vɛ

'lɛglɔn 'tʊdʊ pɛɛnɔn 'ji,

ɛn mɛɪn 'tɔ -fɔa "dre "a.»

<sup>10</sup> Ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian 'nan:

«Kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ,

'ka 'ci 'e "nran

'ka 'vale Bali -le minnun -a.»

<sup>11</sup> Ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian 'nan:

«Kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ,

'ka pɛɛnɔn 'ka Bali 'tɔ drɛ -dan.

Ɛn 'ka Bali 'tɔ bɔ "dre "a!»

<sup>12</sup> Ɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai nɛn 'li bɛ, "e 'vɪ "nyian 'nan:

«Jese kluda min -tʊ -taa "talɛ.

-Yɛɛ -taa "mingɔnnɛn -blɪlɛ minnun

nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o da.

Ɛn o 'bli -taa "fɔlɛ -yrɛ.»

<sup>13</sup> Bali nɛn 'ka 'bli a -yrɛ 'nan e -kaa "sia 'wɪ 'ji bɛ, maan trʊ "baa 'nan, 'e ci "nrandɪ 'lee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ 'cee yi -tɛradɪ Zozi da -ji. Bali 'e 'wɪ zɪɛ -a drɛ, -e -yee lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'e 'ka 'bli 'fɔ -yrɛ 'kpa tɪglɪ.

*Pol 'yee 'ta wɔdɪ 'wɪnun 'vɪ*

<sup>14</sup> 'An "bʊɪ Zozinɔn, maan -tɔa 'nan, ka 'wɪ "yi "dra 'ka cin lɛ "fo. Ɛn 'wɪ nɛn e ci "lɛ 'ka -tɔ bɛ, kaa -tɔa 'e 'cɪla "da. Ɛn "nyian bɛ, maan -tɔa 'nan 'ka 'pɛ "sɔa 'wɪ 'padɪ -a "va 'ka cin lɛ. <sup>15</sup> 'Pian 'wɪnun nɛn kaa -tɔa 'va bɛ -a -cin -tɔdɪ 'ka 'ji 'le "wɛan nɛn an 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'cɛɛ. Ma'an 'wɪ 'tʊ yɔɔlɛ 'ka man "fo "dɪ. Kɔɔ Bali -a -pɛba 'wʊ 'an 'lɔ, <sup>16</sup> 'nan 'an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o va. An ya "le Bali -panzan -le 'wɪ 'zʊ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -a minnun zɪɛ -wɛlɛ. Maan dra zɪɛ 'nan -e minnun 'bɔ nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, 'o 'kɔn 'le 'nan 'sraga bʊvɛ nɛn e "sɔa Bali lɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. O "sɔa Bali

lɛ, kɔɔ Bali lei 'saun 'bɔ 'bɛ o dra Bali -le yɛ -a "fo.

<sup>17</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn Zozi Crizi cɪla 'an 'va ɛn yaa drɛ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'mɛn ci "nran wɪ -dan a Bali 'lɛ. <sup>18</sup> Kɔɔ an 'ka "vale 'an 'wɪ 'tʊ vɛ, -te e 'ka 'wɪ nɛn Zozi Crizi cɪla 'an 'va ɛn yaa drɛ bɛ -a dɪ. E cɪla 'an 'va, ɛn minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o -sɔɔnladɪ 'sia Bali -sru. E cɪla 'an 'lewei 'va, ɛn yaa drɛ. E cɪla 'an drɛ wɪnun va, ɛn yaa drɛ. <sup>19</sup> Yaa drɛ 'lɛbo "fɔ wɪnun drɛdɪ -a, ɛn yaa drɛ Bali lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'a. -Yee "wɛan an kɔla Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn fuɪladɪ -a "man 'lɛglɔn "kaga "ji. Maan 'sia Zeruzalɛm, -trɪlɪɪ ɛn e 'bɔ 'lɛglɔn nɛn waa laabo Iliri bɛ -a -ji. <sup>20</sup> 'Pian maan wɛɛ 'nan, 'an Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɛ fɛnan nɛn wa'a Zozi 'le 'wɪ manlɛ tian "fo "dɪɛ, -a -nan. Maan drɛ zɪɛ 'nan -e 'an vɪlɛ 'an drɛ 'kɔn 'tɔzan -a 'kɔn 'pʊ nɛn min pee -a -fɔ 'trɛ 'ji 'va bɛ -a da dɪ. <sup>21</sup> 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn bɛ, -a da wɪ nɛn maan drɛ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Minnun nɛn

wa'a -yee 'wɪ vɪlɛ -wɛlɛ "dɪɛ,

o -taa -a -tɔlɛ.

'Wɪ 'kpa minnun nɛn

wa'a tian -yee 'wɪ manlɛ dɪɛ,

o -taa -a -manlɛ.»

<sup>22</sup> 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -le "wɛan nɛn ma'an tian 'an 'wulo da yɪlɛ -e 'an 'lʊ 'ka 'va dɪ. <sup>23</sup> 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, 'mɛn 'nyranman -nyan 'lɛglɔnnun zɪɛ -a -ji. -Yee "wɛan an -kɔlaman 'lʊdɪ -a "mɛn 'ka 'va, kɔɔ -a -nan lɛ "kaga 'bɔ te -a -cin a 'an 'ji 'nan 'an 'lo 'ka 'va. <sup>24</sup> An ya "vale 'an dra tʊ nɛn an -ko Espanyɛn bɛ -a man. -A -cin a 'an 'ji 'nan "mɛɛn vɪnan 'an 'ko bɛ, 'an 'cɪla 'ka 'va. An ya "vale -kaa tʊ -mie drɛ 'e cin va -e 'an 'ci 'e "nran. "Bɛ -sru "mɛɛn vɪnan 'an 'ko bɛ, cɛɛ -tɔa 'an 'wɪlʊ 'mɛn -kʊdɪ -ji.

<sup>25</sup> 'Pian 'bɛ 'bɔ nɛn 'gʊɛ, an "ta -ko "yi "dreɛ Bali -le minnun nɛn Zeruzalɛm bɛ -wɛlɛ. <sup>26</sup> Fɛ -le "wɛan an "ta -ko -nan nun bɛ, Zozinɔn nɛn Masedɔa 'lɛglɔn 'ji bɛ 'lee Akai 'lɛglɔn 'ji bɛ, o "lala 'bɔ 'e cin man

'nan -e 'o "yi "dre 'yale -tenon nen Zeruzalem -leglizi -ji be -wle. <sup>27</sup> O 'w1 z1e -a dre 'o 'b0 'ci 's0 'a. 'Pian -a tigl1 da be, fien nen o ci -a b0lanan. Fe -le "wean nen an 'w1 z1e -a 'v1 be, -yee ci 'nan, Zozinon nen o 'ka Zuif 'non 'a die, -a -non da nen -e 'o 'pa Zuif 'non nen o dre Zozinon 'a be o va. K00 Bali -le "yi "nen yaa dre Zuif 'non z1e -wle "be, wa'a 't0le 'o 'saza -le ve -a di, 'pian o minnun nen o 'ka Zuif 'non 'a die -wee "non. <sup>28</sup> -Te an ceen 'w1 z1e -a dredi man, en fenun nen k0 'an -non -wle "be, maan -non be, te an "ta -ko Espanyen. An -ciala 'ka 'va -e 'an 'k0. <sup>29</sup> Maan -t0a 'nan, -te an 'b0la 'ka 'va nun be, Zozi Crizi -fea ve -kaa man 'e -ciala "da.

<sup>30</sup> 'An "b0i Zozinon, Zozi Crizi 'be ci -kaa san -a -le "wean, en Bali lei 'saun -kaa ye "yi "le "wean be, an toba -f0a 'cee 'nan, 'ka 'pa 'an 'va Bali tr0 'bad1 -a 'men 'w1 man. <sup>31</sup> 'Ka Bali tr0 'ba 'nan, Zuif 'non nen Zude 'leglon 'ji en wa'a yi t0ala Zozi Crizi da die, te 'waan 'man y1 di. En 'ka Bali tr0 'ba "nyian 'nan, "yi "nen waa -non 'men 'nan 'an 'k0 -a Zeruzalem Zozinon le be, 'o 'kun 'o 'pe "fli "a. <sup>32</sup> 'Ka dre z1e 'nan, -te an ceen 'w1 peenon z1e -a dredi man, en e ya Bali 'b0 ci 's0 'a be, -e 'an -k0la 'b0di -a 'ka 'va ci "nrandi -a. -A -nan nen -kaa "flian 'e cin da f00non.

<sup>33</sup> Bali nen e -f0di -tr00 -non "min le be, 'e 'kon 'ka peenon 'va. Amen!

### 16

#### *P0l Zozinon 't0 bv*

<sup>1</sup> Anya "vale 'ka -t0 'nan, -kaa "blu Zozizan Foebe be, e ya lumon 'kpa -tv -a. En e 'nyranman -tv "paa -leglizi nen cencre be -a -ji. <sup>2</sup> Maan ve 'cee 'nan, 'ka 'kun 'ka 'pe "fli "a 'cee -leglizi -ji "le z1 e ci "le Bali -le minnun 'o dre be -yee 'w1 'z0. Fe oo fe nen -a 'w1 ci "man "be, 'ka 'pa "va "a. K00 'w1 z1e "e dre min "kaga "le, en yaa dre "nyian 'an 'b0 "le "le.

<sup>3</sup> Priskil 'lee 'e 'sran Akila nen kv Zozi Crizi -le 'nyranman "paa waa be, an 'o 't0 bo.

<sup>4</sup> Tv nen o ya 'an 'wulo k00nan be, e -f0 "weannon 'e 'o 'b0 'wulo nen 'e 'k0 -ji. An o muo -f0a 'w1 nen waa dre z1e -a man. 'Pian e 'ka "le 'an 'saza nen 'an o muo "f0 "di. Zozinon peenon nen o 'ka Zuif 'non 'a die, 'o 'o muo "f0 'w1 z1e -a man "nyian.

<sup>5</sup> Zozinon nen 'o cin ye -wee 'kuin be, an o 't0 bo.

'An bee Epanet be, maan 't0 bo. -Yee ci min tede nen e -f0 Zozi 'va Azi 'leglon 'ji be -a.

<sup>6</sup> Mari nen -a "koe "nyan 'ka man "kaga "be, maan 't0 bo.

<sup>7</sup> 'An "b0i Zuif 'non nen Androniku 'lee Yunia -a be, an o 't0 bo. 'Kve yra 'y1 waa -pv 'kuin. -Wee -f0 Zozi 'va 'an 'l0 'e 'flin, en Zozi 'le 'pasianon yei "be o 't0 "yi "a minnun 'le.

<sup>8</sup> Apliatu nen e dre 'an bee -a -kaa san Zozi 'le "wean be, maan 't0 bo.

<sup>9</sup> Urban nen kv Zozi Crizi -le 'nyranman "paa waa be, maan 't0 bo o "vale 'an bee Staki -a.

<sup>10</sup> Apeles nen e 'yee yi -teradi Zozi Crizi da -ci k00n be, maan 't0 bo.

En "nyian be, an Aristobul -le "k0nnen 'non peenon 't0 bo.

<sup>11</sup> 'An "b0i Zuif min nen Erodion -a be, maan 't0 bo.

En Narsis -le "k0nnen 'non nen o ya Zozi 'va be, an o 't0 bo.

<sup>12</sup> En an Trifin 'lee Trifos 't0 bo. Lumon "fli z1e o 'nyranman "paa 'kpa tigl1 Minsan -le ve -a.

En "nyian be, 'an bee lumon nen Perfi -a be, maan 't0 bo. -A 'b0 "nyian 'e 'nyranman 'pa 'kpa tigl1 Minsan -le ve -a.

<sup>13</sup> En an Rufus 't0 bo. Minsan -a 'si "va 'yee 'nyranman 'pazan 'tv -a. En -a "bv "nen yaan "siala 'e 'p1 -a be, maan 't0 bo "nyian.

<sup>14</sup> Asenkri 'lee Flegon 'lee Ermes 'lee Patroba 'lee Ermas 'lee

Zozinōn nēn o va bē, an o pēēnōn 'tō bo.

- 15 Ἐν Filogus 'lee Yuli 'lee Nere 'lee 'e "blu bē an o 'tō bo. An o 'tō bo 'o 'vale Olimpa 'lee Bali -le minnun pēēnōn nēn o va bē waa.

- 16 'Ka Zozinōn pēēnōn 'tō bυ -atu -tēdi o man. Zozinōn pēēnōn nēn 'an 'va 'gυe o 'ka 'tō bo.

*Pōl 'wī 'nyranman 'plā Rōm 'nōn lē*

17 'An "bυi Zozinōn, an toba -fōa 'cēē 'nan, 'ka drē "yi minnun nēn o Zozinōn "cēan 'e cin man 'wee 'wī "paadi -wliđi "a bē o va. -Wee 'wī "paadi a 'e 'pee 'wī nēn kaa 'man 'va bē -a man. Te 'ka 'sia -wee vē da dī!  
18 Kōō minnun zīē Crizi nēn -kaa san -a bē, -a 'bō "cēē wa'a "sua dī. 'Pian 'o 'bō 'ci 'sō wunun nēn waa -wēēman. O wei a 'o 'le 'nōnnōn, ἔν Zozinōn nēn o 'ka 'o nyinnandī "da 'nan min -kolaman 'o 'sidī -a -si tīglī da dīē, o o see "paaman 'o wei -a.

19 'Cee vē bē, min -tōdυ pēēnōn 'a 'man 'nan, ka 'ta wōla Bali wei da 'e tīglī da. -Yee "wēan 'cee 'wī 'an 'ci "nranman. An ya "vale 'wī nēn e cī "yi "bē, 'ka -tō, te kaa dra. Ἐν 'wī nēn e cī -wliđi "bē, 'ka "paala "man -e 'ka 'kōn 'saun Bali 'lē.

20 Maan vē 'cēē 'nan, -a -nan 'ka "nyian mōan dī, -e Bali nēn e -fōdī -trōō -nōan "min lē bē, 'e drē -e 'ka Satan 'klī 'li "fo "le vē -a.

-Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kōn 'ka pēēnōn 'va!

*Minnun nēn o 'nyranman "paa Pōl -a bē o Zozinōn 'tō 'bυ*

21 Timote nēn kō 'nyranman "paa -a bē, e 'nan 'e 'ka 'tō bo. Ἐν 'an "bυi Zuif 'nōn nēn Lusiyu 'lee Zasōn 'lee Sosipate -a bē o 'nan 'o 'ka 'tō bo.

22 Ἐν 'an 'bō Tertu nēn Pōl 'fluba 'nōn 'mēn ἔν an ya -a crēn -tēnan bē, an ya Minsan -le vē -a "le 'cee 'wī 'zυ, -yee "wēan an 'ka 'tō bo.

23 Gai "e 'nan, 'e 'ka 'tō bo. -Yee "kōnnēn "nēn an -nyēanla, ἔν -yee vē -nan nēn Zozinōn 'o cin ye.

Eras "e 'nan, 'e 'ka 'tō bo. -A va nēn "lala 'wī pēēnōn -ciala 'fla 'bō 'gυe -a da. Ἐν "nyian bē -kaa "bυi Zozizan Kartus "e 'nan 'e 'ka 'tō bo.

[ 24 -Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kōn 'ka pēēnōn 'va! Amen!]

*'Tō -dan 'e 'kōn Bali -le vē -a*

25 -Kaa Bali 'tō bō! -Yēē 'ka 'man -tōa 'plēblē 'cee yi -tēradī Zozi da -a. Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn nēn maan vē minnun lē bē, -a 'bō 'a nēn e 'ka 'man -tōa 'plēblē. 'Wī 'nōnnōn zīē -yēē Bali -le 'wī yōōdī nēn e -fō 'e yōōdī minnun man -a -nan lē 'ka lē va dīē, -a 'ta bōala minnun lē. 26 -Yee "wēan 'bē nēn 'gυe min -tōdυ pēēnōn -kolaman -a -ci mandī -a. 'Wī zīē Bali 'lewei vīnōn -a crēn -tē 'li 'e 'cēn. Ἐν Bali 'bō nēn e ya -nan 'li 'e 'cēn bē, yaa 'vī 'nan, minnun 'o 'wī zīē -a 'sinan 'pa 'trēda minnun pēēnōn lē, 'nan -e 'o yi -tēra 'e da -e 'o 'ta wōla 'e 'wei da. 27 Bali nēn 'wī 'tōdī pēēnōn -a -yee vē -a bē, e ciđa Zozi Crizi -va ἔν 'e 'fli kōōn minnun lē. 'Tō -dan 'e 'kōn Bali zīē -yee vē -a 'li 'trilīi. Amen!

## 'Fluba tɛdɛ nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Korɛnti 'nɔn lɛ

<sup>1</sup> An 'bɔ Pɔl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn yaan laabv 'nan 'an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'kʊ 'vale -kaa "bʊi Zozi Zozian Sostɛn -a. <sup>2</sup> Kʊa crɛn -tɛ Bali -le -leglizɪ nɛn Korɛnti flɑ bɛ -a -ji 'nɔn lɛ. Bali ciɫa Zozi Crizi -va, ɛn e 'ka drɛ 'saun 'e 'lɛ 'nan -e 'ka 'kɔn 'yɛɛ minnun -a. Bali 'ka laabv 'nan -e 'ka 'kɔn 'yɛɛ minnun -a 'ka 'vale minnun nɛn o ya fɛ -tʊdʊ pɛɛnɔn 'nan tɛ o -kaa san Zozi Crizi trʊ "baa bɛ waa.

<sup>3</sup> -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'tɔ da nɛn o 'ka 'batize drɛ? -Cɛjɛ. ɛn 'nyian bɛ: «An 'tɔ da nɛn o 'ka 'batize drɛ?» -Cɛjɛ.

*Pɔl Bali muo 'fɔ 'wɪ nɛn Bali -a drɛ Korɛnti 'nɔn lɛ bɛ -a man*

<sup>4</sup> An Bali muo -fɔa "tʊ pɛɛnɔn man "yɪ "nɛn Bali ciɫa Zozi Crizi -va yaa drɛ 'cɛɛ bɛ -a man. <sup>5</sup> 'Wɪ 'kpa nɛn, Bali ciɫa Zozi Crizi -va ɛn e "yɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn drɛ 'cɛɛ. -Yɛɛ "wɛan nɛn minnun a 'ka yɛɪ ɛn o Bali -le 'wɪ "paaman 'ka 'jɪ. ɛn Bali -le 'wɪ tɪgɪ bɛ waa -ci maan 'kpa tɪgɪ. <sup>6</sup> 'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ nɛn Crizi -a drɛ ɛn waa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -yrɛ, ɛn ka ya 'ka 'tɔdɪ "da 'plɛblɛ. <sup>7</sup> -Yɛɛ "wɛan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Bali -le "yɪ "tʊ 'ka 'e 'kɪdɪ 'ka man dɪ. ɛn ka ya -a man -pɛnnan 'nan -kaa san Zozi Crizi 'e 'ta pɛɛ wʊ. <sup>8</sup> Bali -tɔa 'ka 'wɪlʊ, 'dʊ -e 'ka 'pɛ 'e vɪlɛ 'e plʊ dɪ -trɪlɪɪ -e tʊ zɪɛ 'e bɔ. Bali -a dra zɪɛ 'nan -e tʊ nɛn -kaa san Zozi Crizi -taa "man "bɛ 'tɔ 'tʊ 'e vɪlɛ 'e 'kɔn 'e 'padɪ 'ka man dɪ. <sup>9</sup> Bali 'ka laabv 'nan -e 'ka 'vale -a -pɪ Zozi Crizi nɛn -kaa san -a bɛ waa, 'ka yɛɪ 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va. Bali zɪɛ -tɛ e 'wɪ 'vɪ bɛ, yaa dra.

*Pɔl 'wɪ pla Korɛnti Zozinɔn lɛ o cɛɛn 'e cin man -le "wɛan*

<sup>10</sup> An "bʊi Zozinɔn, -kaa san Zozi Crizi 'tɔ da an 'ka trʊ "baa 'nan, 'ka yɛɪ 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va. Te

'cɛndɪ 'e cin man 'e 'kɔn 'ka yɛɪ "fo "dɪ! 'Pian 'ka 'ci 'wɪ 'e 'kɔn -tʊwɪlɪ, ɛn 'ka 'wɪlʊ -jɪ "nrɔn 'wɪ 'tʊwɪlɪ "da.

<sup>11</sup> An "bʊi Zozinɔn, fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, Kloe mangulinun -a 'sinan 'pa 'mɛn 'nan 'wɪ 'fɔlɑ 'ka yɛɪ. <sup>12</sup> 'Wɪ nɛn maan 'nan 'an ve bɛ -nyrɛn 'gʊ, maan 'man 'nan 'ka 'va min -mienun -a ve 'nan 'o ya Pɔl -srɛnɔn 'a, ɛn min -mienun -a ve 'nan 'o ya Apolo -srɛnɔn 'a, ɛn min -mienun -a ve 'nan 'o ya Pɪɛrɪ -srɛnɔn 'a, ɛn min -mienun -a ve 'nan 'wɛɛ cɪ Crizi -srɛnɔn 'a.

<sup>13</sup> E ya "le 'an 'wɪ 'tʊ laabv 'ka 'lɔ.

-Tɪɛ 'vɪ 'cɛɛ 'nan, Crizi a 'e 'cɛndɪ 'e cin man? ɛn maan laabo "nyian 'ka 'lɔ 'nan: «An 'bɔ Pɔl nɛn, minnun -a pɛɪn yɪba "plan da 'cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "le "wɛan?» -Cɛjɛ. ɛn "nyian bɛ: «An 'tɔ da nɛn o 'ka 'batize drɛ?» -Cɛjɛ.

<sup>14</sup> An Bali muo -fɔa 'nan, ma'an min -tʊ -batize drɛlɛ 'ka 'va dɪ, -tɛ yaa 'sɪlɛ Cɪpʊ 'lee Gai -a dɪɛ. <sup>15</sup> E drɛ "yɪ ɛn 'wɪ zɪɛ e drɛ. 'Bɛ 'lɛ vɛ bɛ ka'a 'kolaman -e 'ka vɪ 'nan 'an 'tɔ da nɛn o 'ka 'batize drɛ dɪ. <sup>16</sup> -A -cin -trɔa 'an 'jɪ "nyian 'nan, an Sefana -batize drɛ 'o 'vale 'e 'mangulinun -a. -Tɛ an min pɛɛ -batize drɛ "nyian bɛ, -a -cin 'ka 'an 'jɪ "fo "dɪ. <sup>17</sup> Kɔɔ Crizi 'ka 'an 'pale -sia 'nan 'an 'ta minnun -batize drɛ dɪ. 'Pian yaan 'pa 'sia 'nan 'an 'ta 'yɛɛ 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun lɛ. ɛn 'wɪ zɪɛ blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ -dandan "cɛɛ maan 'sia -e 'an vɪ minnun lɛ dɪ. Maan dra zɪɛ 'nan -e Crizi -le -ka nɛn yaa 'wʊ yɪba "plan da bɛ, -yɛɛ 'plɛblɛ 'lɛ 'e 'fʊ "man.

*Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -dan "mlian blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ da*

<sup>18</sup> Crizi -le -ka nɛn yaa 'wʊ yɪba "plan da bɛ, minnun nɛn o ya 'o 'sɪdɪ Bali man -kɔɔbɪ bɛ, waa -nan wɪ maan klin "tɛ wɪ -a. 'Pian -kaa nɛn Bali -taa -kaa 'sɪlɛ 'wɪ 'jɪ bɛ, -kaa -ci maan 'nan Bali -le 'plɛblɛ nɛn. <sup>19</sup> 'Wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'jɪ bɛ -nyrɛn 'gʊ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«An -taa "blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ kɪlʊ 'sɔlɛ.

En an -taa -yee ci "nrøndi -nan -nyanle.»

20-Mε "w1 nɛn 'w1 'tɔzan-kɔlaman -a vɪdɪ -a "nyian? En -mε "w1 nɛn 'fluba 'ci vɪzan -kɔlaman -a vɪdɪ -a "nyian? Min nɛn e 'w1 man -wεεman bε, -mε "w1 nɛn e -kɔlaman -a vɪdɪ -a "nyian? Wa'a 'kɔlaman 'w1 'tɔ vɪdɪ -a "fo "dɪ. Kɔɔ Bali blamin -le 'w1 'tɔdɪ ta 'bɔla 'nan -yεε ci klin "tε w1 -a. 21 Fε -le "wεan nɛn an 'w1 zɪε -a 'vɪ bε, -yεε ci 'nan blamin 'ka 'kɔlaman -e 'e Bali -tɔ 'yee 'w1 'tɔdɪ -a dɪ. Bali 'bɔ 'bε 'w1 zɪε -a drε 'yee 'w1 'tɔdɪ -a. Yaa 'yɪ 'yi 'nan, min nɛn e yi -tεra 'w1 nɛn kɔa ve 'cεε bε -a da bε 'e 'sia 'w1 'ji. 'W1 zɪε te kɔ ya -a vɪnan 'cεε bε, minnun -a maan "le klin "tε w1 -zɔ.

22 Zuif 'nɔn a "va 'nan -cε "srɔn wunun nɛn "o -nan ye. En Grek 'nɔn a 'w1 'tɔ wunun -wεεnan. 23 'Pian -cee vε bε, Crizi nɛn waa -tε yiba "plan da bε, -yee 'w1 nɛn -kaa ve minnun le. 'W1 zɪε e "naan Zuif 'nɔn man, en minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε, "o maan "le klin "tε w1 -le 'w1 'zɔ. 24 'Pian minnun nɛn Bali o laabu 'nan -e 'e o 'si 'w1 'ji bε, -te o ya Zuif 'nɔn 'a oo, en -te o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪ oo, waa -tɔa 'nan Crizi a Bali -le 'pleblε 'a, en e ya Bali -le 'w1 'tɔdɪ -a. 25 'W1 nɛn Bali -a drε zɪε minnun -a "siala "le klin "tε w1 -le 'w1 'zɔ. -Wee tin 'ka 'nɔnnɔn "fo "dɪ, kɔɔ Bali -le 'w1 'tɔdɪ "mlian blamin -le vε da -kɔɔbli. En "nyian bε, 'w1 'bɔ zɪε -a drɛdɪ bε, blamin -a "siala 'nan Bali 'ka 'pleblε dɪ. -Wee tin 'ka 'nɔnnɔn "fo "dɪ, kɔɔ Bali -le 'pleblε "mlian blamin -le vε da -kɔɔbli.

26 'An "bɔvɪ Zozinɔn, 'w1 nɛn maan 'nan 'an ve bε, e ya "le 'ka 'fli -nanjɛn -e 'ka -tɔ 'ka 'bɔ 'a. Kaa nɛn Bali 'ka laabu 'labε, minnun nɛn blamin o "siala 'w1 'tɔnɔn 'a bε, o 'ka 'ka yei "bɔvɪ "dɪ. En min tanɔn 'ka 'ka yei "bɔvɪ "dɪ. En min -dandan nun 'ka 'ka yei "bɔvɪ "dɪ. 27 'Pian minnun nɛn blamin o "siala -blɔnɔn 'a bε, o 'bɔ nɛn Bali o 'si "va. Yaa drε zɪε 'nan -e minnun nɛn 'w1 'tɔnɔn 'a bε, 'yra 'e o -tε. En "nyian bε, minnun nɛn blamin 'ka o "siala fε -tɔ -a dɪε,

o 'bɔ nɛn Bali o 'si "va. Yaa drε zɪε 'nan -e minnun nɛn min tanɔn 'a bε, 'yra 'e o -tε. 28 En "nyian bε, minnun nɛn o 'ka min -dandannun -a dɪε, en blamin yiε 'ka 'naan o man dɪε, o 'bɔ nɛn Bali o 'si "va. Minnun nɛn o 'ka fε -tɔ -a dɪε o nɛn. Bali -a drε zɪε 'nan -e minnun nɛn blamin o "siala fε -tɔ -a bε, o -nan w1 'e vɪlε 'e 'kɔn dɪ. 29 E ya zɪε 'nan -e 'trɛda blamin -tɔ 'e vɪlε 'e -dandan 'tan Bali 'lε dɪ.

30 -A -tɔwli "nɛn 'cee vε -a. Bali 'bɔ 'bε 'ka drε Zozɪ Crizɪ -le vε -a. Zozɪ Crizɪ zɪε, 'w1 'tɔdɪ nɛn e 'si Bali va bε -nyrɛn, en -yεε drε -cee vε -a. Kɔɔ Crizɪ 'bɔ 'le "wεan nɛn Bali -kaa 'sia min tɪglɪ 'a, en e -kaa 'si "va 'yee vε -a "fo, en e -kaa 'si 'w1 'wliɪdɪ "le nɔanba -ji. 31 Bali -a drε zɪε 'nan -e 'w1 nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bε, -kaa ta w1 drε. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-Te min a "va 'nan 'e -dandan "taan Bali 'lε bε, 'w1 nɛn Minsan -a drε -yrε "bε -a 'bɔ 'e vɪ!»

## 2

*Pɔl Zozɪ Crizɪ -le 'w1 'vɪ Korɛntɪ 'nɔn lε 'kɔ?*

1 'An "bɔvɪ Zozinɔn, 'an 'bɔ 'gɔvε, zɪ an 'lɔ 'ka 'va bε, blamin -le 'w1 'tɔdɪ -dandan 'lee 'wɪdɪ sɪdɔ -a "cεε an 'w1 nɛn Bali -a drε bε -a 'vɪ 'cεε dɪ. 2 Kɔɔ maan 'yɪ 'yi 'nan Zozɪ Crizɪ -tɔwli "le 'w1 nɛn 'an ve 'cεε. Zozɪ Crizɪ nɛn waa -tε yiba "plan da bε -a 'bɔ nɛn maan ve. 3 Tɔ nɛn an 'lɔ 'ka 'va bε, te an "koe 'ka 'an da 'kpa dɪ. En "nyian bε te "klan a 'an 'ji. 4 Bali -le 'w1 nɛn maan 'vɪ 'cεε bε, blamin -le 'w1 'tɔdɪ -dandan 'lee 'wɪdɪ sɪdɔ -a "cεε maan 'vɪ 'cεε en kaa 'man 'yi "dɪ. 'Pian Bali lei 'saun 'bε 'nyranman 'pa 'pleblε en ka 'w1 zɪε -a 'man 'yi. 5 Maan drε zɪε 'nan -e Bali -le 'pleblε 'le "wεan bε 'ka yi -tεra Zozɪ da. Kɔɔ an 'ka "vale 'nan blamin -le 'w1 'tɔdɪ -dandan man nɛn 'ka yi -tεra "da "dɪ.

*Bali -le 'w1 'tɔdɪ*

6 Zozinɔn nɛn o drε Bali -le 'w1 'ji ceje bε, waa -tɔa 'nan 'w1 'tɔdɪ nɛn kɔa 'vɪ. 'Pian 'w1 'tɔdɪ zɪε ya'a 'sile 'trε 'gɔvε -a da dɪ, en ya'a 'sile minnun

tanon 'va di. -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji  
'nan minnun tanon zie yi -tu bo'a "be  
o -nan -nyaan. <sup>7</sup> 'W1 'todi nen kua  
'paaman minnun ji be, Bali -le 'w1  
'todi nen -a -ci mand1 a 'pleble be -  
nyren. Te Bali 'ka tian 'tre drele die,  
en yaa man dre 'e 'cen 'nan 'yee 'to-  
dan be 'ka dre -a "nen "blinon 'a. 'W1  
'todi zie e ya 'e yoadi minnun man.  
<sup>8</sup> Minnun tanon nen 'tre 'gve -a da be,  
wa'a Bali -le 'w1 'todi zie -a -ci manle  
di. "Te waa -ci 'man be, "te Minsan  
nen 'to -dan a -yrd "be wa'a -peinle  
yiba "plan da di. <sup>9</sup> 'W1 nen 'e 'cren  
-tedi Bali -le 'fluba 'ji be, -yee 'le soo.  
Koo e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«'W1 nen blamin 'ka tian 'li -a -nan  
yile die,

en 'w1 nen blamin 'ka tian 'li -a  
manle die,

en 'w1 nen -a -cin 'ka blamin 'ji 'nan  
e dra die,

-a 'bo nen Bali -a man dre minnun  
nen

o Bali 'bo ye "yi "be -wee ve -a.»

<sup>10</sup> 'Pian -cee ve be Bali 'be 'w1 zie  
-a -ci 'si -cee 'yee lei 'saun 'a. Koo  
Bali lei 'saun 'w1 pegenon -toa. Yaa -  
toa "trilii e Bali -le 'w1 yoadi pegenon  
-toa. <sup>11</sup> 'Ka 'ci "nrn 'w1 'gve -a da -tu,  
blamin 'bo 'be 'e 'fli man w1 -toa 'e -  
twli "ce. -Njee duv? -A -twli "nen  
"nyian Bali lei 'saun 'le ve -a. 'W1  
pegenon nen Bali da be, Bali lei 'saun  
'be -toa 'e -twli. <sup>12</sup> Lei nen Bali -a  
-non -cee be, ya'a 'sia 'trada 'gu di,  
'pian e "sia Bali 'bo 'va. -Yee "wean  
Bali -le "yinun nen yaa dra -cee be,  
-kaa -toa.

<sup>13</sup> En "yinun zie blamin -le 'w1  
'todi -dandan -a "cee -kaa -nan w1  
ve minnun le di. 'Pian 'winun nen  
Bali lei 'saun -a "paa -kaa 'le be, -a  
'bo nen -kaa ve minnun le. 'W1 'kpa  
nen, 'winun nen e ci Bali -le 'w1 'a  
be, -kaa -ci "sia minnun nen Bali lei  
'saun o "paala be -wle. <sup>14</sup> 'Pian min  
nen e 'ta wola 'e 'bo 'wulo -ji winun  
da be, winun nen e 'si Bali lei va be,  
ya'a 'we "man 'nan 'w1 'kpa nen di.  
-A san "e 'winun zie -a "siala klin  
"te winun -a en ya'a 'kolaman -e 'e

-ci man di. Fe nen maan ve zie, -  
yee ci 'nan 'winun nen e 'si Bali va  
be Bali lei 'saun 'be -ci "sia min le.  
<sup>15</sup> Min nen Bali lei 'saun -a "paala  
be, e -kolaman 'w1 'to 'todu pegenon 'fa  
'sidi -a, 'pian min nen Bali lei 'saun  
"cee "paala die, ya'a 'kolaman -e 'e  
min zie -yee 'winun dre di -ci man di.  
<sup>16</sup> Koo 'w1 zie Bali -le 'fluba -a 'vi. E ya  
'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«-Tie Minsan -le ci "nrondi -toa?

En -tie -kolaman 'w1 "paadi -a "ji?»

-A san "ka "fo 'di, 'pian -cee ve be,  
Crizi lei 'be -kaa "paala. -Yee "wean  
-kaa -yee ci "nrondi -toa.

### 3

-Me "w1 nen Bali 'sunon -a dra?

<sup>1</sup> 'An "bui Zozinon, 'w1 tigli 'ji be,  
ma'an 'kolaman -e 'an 'w1 tin 'ba  
'cee "le minnun nen Bali lei 'saun o  
'paala be -wee 'w1 'zv di. 'Pian an  
'w1 tin "baa 'cee "le minnun nen o  
'ta wola 'o 'bo 'wulo -ji winun da be  
-wee 'w1 'zv. Koo ka ya "le minnun  
nen o ya Crizi -le 'w1 'ji 'nen 'linen  
nun -a be -wee 'w1 'zv. <sup>2</sup> -Yee "wean  
'winun nen an "sia -a tin 'banan 'cee  
'gve, e 'ka 'pleble di. "Nnon nen  
waa -non 'nen 'linen le be, e ya "le  
-a 'bo nen maan -non 'cee. Koo ka'a  
'kolaman -e 'ka fe 'pleble 'bli di. En  
'be nen 'gve, 'nonon nen min -a -  
non tian 'cee. <sup>3</sup> Koo ka 'ta wola 'ka  
'bo 'wulo -ji winun da. Fe -le "wean  
an 'w1 zie -a 'vi be, man bud1 a 'ka  
yei, en 'w1 a 'e -foladi 'ka yei. 'W1  
zie yaa -koonman 'nan Bali lei 'saun  
"cee 'ka "paala di en 'cee 'ta wv -pe  
a "le minnun nen wa'a Bali toa die -  
wee ve zv. <sup>4</sup> Koo min -mienun a 'ka  
yei "o "ve 'nan: «'Ku "ya wo Pöl -  
srulon "a», en min -mienun "o "ve  
'nan, Apolo -srulon nen "wee "a.  
'W1 zie -yee -koonman 'nan Bali lei  
'saun "cee 'ka "paala di.

<sup>5</sup> 'Pian e ya "le 'an 'w1 'to laabu 'ka  
'lo. -Ti nen Apolo -a? En -ti nen 'an  
'bo Pöl -a? Maan ve 'cee 'nan, Bali  
'sunon "tun "nen 'kua. 'Ku 'va nen  
Bali ciula en ka yi -tera Zoi da. 'W1  
nen Minsan -a -peba 'wv 'ku 'lo be, -a  
'bo nen kua dre. <sup>6</sup> E ya "le 'nan fe 'wle

nen maan -fɔ 'trɛ 'ji, ɛn Apolo 'yi 'sɛn "da. 'Pian Bali 'bɛ fɛ 'wɛ zɪɛ -a 'bɔ ɛn -yɛɛ cɪ -a trɔnɔn. <sup>7</sup>Maan 'nan 'an ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e fɛ 'wɛ 'fɔ 'trɛ 'ji bɛ -a san 'tɔ "cɛɛ wa'a ve dɪ, ɛn min nɛn e 'yi 'sɛn "da "bɛ -a san 'tɔ "cɛɛ wa'a ve dɪ, 'pian Bali nɛn yaa 'bɔ ɛn e cɪ -a trɔnɔn bɛ, -a 'tɔ nɛn waa ve. <sup>8</sup>Min nɛn e fɛ 'wɛ -fɔa 'trɛ 'ji 'lee min nɛn e 'yi -sɛan "da "bɛ, wa'a 'mlɪan 'o cɪn da dɪ. 'Pian 'nyranman nɛn min -tɔ -a 'pa bɛ, -a man -kɔpa nɛn Bali -a -nɔan -a san lɛ. <sup>9</sup>Kɔɔ kɔ ya Bali lɔ "le -yee 'nyranman 'panɔn 'zɔ, ɛn cɛɛ cɪ Bali -le fei 'bɔ 'a. ɛn "nyian bɛ, ka ya "le -yee 'kɔn 'le 'wɪ 'zɔ.

<sup>10</sup>Bali -le "yi "nɛn yaa drɛ 'mɛn 'an drɛdɪ -a Zozi 'le 'pasiazan -a bɛ, -yɛɛ -maan an drɛ "le 'kɔn 'tɔzan -dan -le 'wɪ 'zɔ. An 'kɔn 'pɔ -fɔ 'trɛ 'ji, ɛn min peenun a -a -tɔnan "da. 'Pian 'ka 'tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn ka cɪ -a -tɔnan "da "bɛ, 'ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va. <sup>11</sup>Fɛ nɛn maan ve zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan 'kɔn 'pɔ nɛn maan -fɔ 'trɛ 'ji 'va bɛ, Zozi Crizi nɛn. ɛn min 'ka 'kɔlamɔn -e 'e 'kɔn 'pɔ pee -fɔ "nyian 'trɛ 'ji "fo "dɪ.

<sup>12</sup>Minnun a 'kɔn zɪɛ -a -tɔnan "da -sɪga -a, ɛn min -mienun a 'kɔn zɪɛ -a -tɔnan "da -kɔlɛnun nɛn o 'fle cɪ bɛ waa, ɛn min -mienun a "nyian -a -tɔnan "da yɪba "a, ɛn min -mienun a "nyian -a -tɔnan "da "lɔ "a. <sup>13</sup>'Pian 'nyranman nɛn min -tɔ -a 'pa bɛ, -a ta -taa "bɔlɛa yɪ nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ -a da. Yɪ zɪɛ -a da bɛ, 'tɛ 'a nɛn Bali min -tɔ -le 'nyranman -nanjɛan. <sup>14</sup>Min nɛn e 'kɔn zɪɛ -a -tɔ "da ɛn 'tɛ 'ka -kɔlɛlɛ -yee vɛ srɛdɪ -a dɪɛ, -a san 'yee -kɔpa ye. <sup>15</sup>'Pian -te 'nyranman nɛn yaa 'pa bɛ 'tɛ -a srɛ bɛ, ya'a 'yee -kɔpa 'ye "fo "dɪ. 'Pian min 'bɔ zɪɛ e "sɪa 'wɪ 'ji. E -kɔan "le min nɛn e 'sɔ 'tɛ 'lɔ fɛ -a blu bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

<sup>16</sup>'Ka Zozinɔn bɛ cɛɛ cɪ Bali -le 'kɔn 'a, ɛn Bali lei 'saun -nyɛanla 'ka 'ji. Ka'a tɔa zɪ dɔv? <sup>17</sup>Min nɛn e Bali -le 'kɔn -wɪ bɛ, Bali min zɪɛ -a -nan -nyaan. Kɔɔ Bali -le 'kɔn a 'saun ɛn 'ka Zozinɔn 'bɛ cɪ Bali -le 'kɔn 'bɔ zɪɛ -a.

<sup>18</sup>Te min -tɔ 'e 'fli see "paadɪ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te -a -cɪn a min -tɔ 'ji 'ka yei 'nan 'yɛɛ cɪ 'wɪ 'tɔzan -a bɛ, min zɪɛ 'e 'fli drɛ 'blɔzan -a 'trɛdanɔn 'lɛ. E drɛ zɪɛ, 'dɔ -e Bali 'e 'wɪ 'tɔdɪ -nɔn -yrɛ. <sup>19</sup>Kɔɔ 'wɪ 'tɔdɪ nɛn 'trɛdanɔn -a "sɪala 'nan -yɛɛ cɪ 'wɪ 'tɔdɪ 'kpa -a bɛ, e ya Bali 'lɛ klin "tɛ wɪ -a. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'wɪ 'tɔnɔn "kuan 'o 'bɔ 'le -dawli winun drɛdɪ man.»

<sup>20</sup>ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji "nyian 'nan:

«'Wunun nɛn 'wɪ 'tɔnɔn -a "nrɔnman 'o 'ji bɛ,

Minsan -a -tɔa, ɛn yaa -tɔa 'nan -a -cɪ "ka "dɪ.»

<sup>21</sup>E ya zɪɛ 'nan -e min -tɔ 'e vɪɛ 'e 'fli drɛ -dandan 'trɛda blamin -le "wɛan dɪ. Kɔɔ Bali fɛ pɛɛnɔn 'nɔn 'cɛɛ. <sup>22</sup>Maan ve 'cɛɛ 'nan -te e ya 'an 'bɔ Pɔl -a oo, ɛn -te e ya Apolo -a oo, ɛn -te e ya Pɪɛri -a oo, ɛn -te e ya 'trɛ 'bɔ 'gɔɛ -a da -a oo, ɛn -te e ya 'belɪdɪ -a oo, ɛn -te e ya -kadɪ -a oo, ɛn -te e ya 'trɛda fɛnun nɛn -nan 'gɔɛ -a oo, ɛn -te e ya fɛnun nɛn o -taa "bɛ -a oo, -a pɛɛnɔn zɪɛ, Bali -a -nɔn 'cɛɛ.

<sup>23</sup>'Pian 'ka 'bɔ bɛ, ka ya Crizi -le vɛ -a, ɛn Crizi a Bali -le vɛ -a.

## 4

*Minsan 'bɛ Zozi 'le 'pasianɔn 'le tin "baa*

<sup>1</sup>'Wɪ nɛn -a -cɪn 'e 'kɔn 'ka 'ji 'ku 'va zɪa bɛ -nyrɛn 'gɔ, kɔ ya Crizi 'sunɔn 'a, ɛn e 'ku 'pla 'nan 'ku Bali -le 'wɪ yɔɔdɪ "paa 'ka 'ji. <sup>2</sup>'Pian 'wɪ -dan nɛn "va "bɛ, -nyrɛn 'nan 'nyranman nɛn yaa -pɛba 'wɔ 'ku 'lɔ bɛ 'ku yɪɛ -trɔa "da. <sup>3</sup>-Yee "wɛan 'an 'bɔ 'le vɛ bɛ, -te ka 'mɛn 'wɪ tin "baa oo, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, tin 'banɔn 'mɛn 'wɪ tin "baa oo, ma'an sɪala 'wɪ 'a dɪ. ɛn "nyian bɛ 'an 'bɔ mɛɛn "cɛɛ 'an 'fli -le 'wɪ tin "baa dɪ. <sup>4</sup>Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'an 'wulo -ji "nrɔndɪ 'ka tin tɛa 'an da dɪ oo, wa'a vɪɛ 'nan 'wɪ zɪɛ -yee "wɛan 'mɛn tin a 'nɔnnɔn dɪ. 'Pian Minsan -tɔwli 'bɛ cɪ 'mɛn tin



'bazan 'a. <sup>5</sup> -Yee "wεan te 'ka tin -te min da, te -a tu 'ka tian bεle di. 'Pian 'ka Minsan -tadi man -pen! Tu zιe -a man nen, e 'winun nen 'e yoadi klun va be -a ta bεala. En 'nyian be, 'winun nen min ji 'e yoadi be, yaa ta bεala. Maan ve 'cee 'nan, yi zιe -a da be Bali min 'to 'yi 've 'nyranman nen min 'bo -a 'pa be -a man.

*Zozi Crizi -le 'pasianon 'o dre 'cee 'wi -koon 'mannon 'a*

<sup>6</sup> 'An "bui Zozinon, 'cee "wεan nen an 'sia 'winun 'gυe -a vnan 'ku 'vale Apolo -a 'ku man. Waa 'vi 'nan: «'Wι nen 'e 'cren -tedi be, te min 'e 'cida "da "di!» An ya 'vale 'nan 'wi zιe 'ka -to 'nan, -a -tuwli "nen 'nyian 'kue ve -a. -Yee "wεan te 'ka 'tu 'e -dandan 'tan 'ku 'fli 'gυe 'ku yei "min -tu -le "wεan di. <sup>7</sup> -Tιe 'vi 'yie 'nan i ya -dan 'i bεezan -tu man? Fe -tu nen 'i 'lo, te Bali "cee 'non 'yie die, e 'ka "fo "di! -Yee "wεan nen 'i -dandan 'tandi 'le 'to!

<sup>8</sup> -A -cin a 'ka 'ji 'nan fe -tu 'ka 'e 'klidi 'ka man di, 'nan ka dre fenon 'a. En ka mingonnen -blidi 'sia 'va, 'pian ku 'ka wo "va di. An ya "va 'nan 'wi zιe 'e dre 'wi 'kpa -a, 'du -e "ku "kon wo "va. <sup>9</sup> -A -cin a 'an 'ji 'nan, kuv nen ku ci Zozi 'le 'pasianon 'a be, Bali 'ku dre minnun nen o 'ka min va minnun -a die waa. Ku dre "le minnun nen o ya 'o 'pladi 'nan 'o -ka be -wee 'wi 'zu. -Te e ya Bali -le 'pasianon 'a oo, en -te e ya blamin -a oo, o pεenon -a -nan ye. <sup>10</sup> Minnun 'ku "siala klinnon 'a Crizi -le "wεan. 'Pian 'cee ve be, 'ka 'fli "siala 'wi 'tonon 'a Zozinon yei. Ka ya min 'pleble nun -a, 'pian 'kue ve be e 'ka zi di. Minnun 'ka 'to 'yi 've, 'pian 'kue ve be o "naan "kue "man.

<sup>11</sup> 'Be nen cεegv yi -a 'gυe, dra 'ku -tea tian, en 'yi dra 'ku -tea tian. 'Ku man sonun "ka "di. Minnun 'ku -soan, en 'nyian be 'ku -nyran pei "ka "di. <sup>12</sup> 'Ku "koe -nyaan 'nyranman 'padi -a -e 'ku 'nen 'fe -bli. Minnun 'ku 'srannon 'pian -faa nen kua ve o man. Minnun 'te "paa 'ku da, 'pian 'ku 'wulo -ta "wlu. <sup>13</sup> Minnun "we

'ku man -wli di, 'pian kua "sia "da -wle wei 'nonnon 'a. Ku dre 'tredanon 'lo "le bli -le 'wi 'zu, en ku da nen o 'wee "tri pεenon 'wεenman tian cεegv yi -a.

<sup>14</sup> -Te an 'winun zιe -a cren -te 'cee be, wa'a vile 'nan -e 'yra 'e 'ka -te di. 'Pian an ya "vale 'nan ka -soonla -si tigi da, koo ka dre 'men 'nennun nen an o ye "yi "be waa. <sup>15</sup> Maan ve 'cee 'nan -te min -kpi fu (10.000) 'be Crizi -le 'wi "paaman 'ka 'ji oo, 'pian -a -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan 'ka "ti 'ka "kaga "di. 'An 'bo 'be dre 'ka "ti "a, koo mεen Crizi -le 'wi 'nonnon 'vi 'cee en ka dre -yee ve -a. <sup>16</sup> -Yee "wεan an 'ka tru "baa 'nan, 'ka dre 'an 'si drenon 'a. <sup>17</sup> En 'wi zιe -a -ji be, an Timote "paa -sia 'cee. Mεen Bali -le 'wi 'vi -yre en e wu "man. Zozinon yei "be, e dre "le 'an 'pon -ji 'nen nen maan ye "yi en an 'yi -teala "da "be -yee 'wi 'zu. Zi 'men 'ta tu wu -pe ci Crizi -sru "be, e "ta "lo -a -cin -tεle 'ka 'ji. En 'wi 'bo zιe -a 'bo nen maan "paaman minnun ji -leglizi -tudu pεenon 'ji.

<sup>18</sup> Min -mienun a 'ka yei "be waa nrōn 'o 'ji 'nan ma'an 'nyian lia 'an da 'ka 'va "fo "di, en o -dandan 'tandi 'sia. <sup>19</sup> 'Pian maan ve 'cee 'nan -te Minsan wu "man "be, -a -nan 'ka "nyian moan di -e 'an 'lv 'ka 'va. -Te an 'lv be, minnun 'bo nen 'o 'fli dra -dandan 'labε, wa'a vile 'nan o wei le nen 'an "trōen -ta "di, 'pian 'pleble nen Bali -a -non -wle "be -a 'bo nen maan -nanjean. <sup>20</sup> Koo Bali -le mingonnen -blidi min da be, wa'a vile 'nan 'wi 'saza nen min -a tin "baa 'e 'le di, 'pian Bali 'yee 'pleble 'ci -koonman. <sup>21</sup> 'An sonba 'sia -e 'an 'lv 'ka 'va, 'be a -tu. En 'an 'ludi 'ka 'va 'ka yidi "yi 'lee -pōan "trō -a be, 'be a -tu. 'Wi "fli zιe -a "cen 'va nen ka ci?

## 5

*'Wi 'wli di -dan wla Korinti Zozinon yei*

<sup>1</sup> Maan 'man 'e 'pa -a "fli yaa 'nan, 'wi 'wli di "tu nen minnun 'bo nen wa'a Bali ta die, wa'a 'kolaman -e

'o dre die, min -tu a -a drenan 'ka yei. Koo min zie 'o 'vale 'e 'ti 'nan -a, -wee ci li 'lee 'konnən -a. <sup>2</sup> 'W1 zie min -tu a -a drenan 'ka yei, te ka -dandan "taan. 'Pian e ya "le 'ka 'ta 'e dre paan -trōdrō -e min nen 'e 'w1 zie -a dre be, 'ka -pin 'ka yei. <sup>3</sup> 'An 'bō Pōl -le ve be, an 'ka 'ka yei "nun dī, 'pian 'men ci "nrōndī pēenōn a 'ka 'va nun. Maan ve 'cee 'nan, min nen e 'w1 zie -a dre be, "te 'an 'kōn 'ka 'va nun be, "te an tin -te "da -a -nan 'mōn. <sup>4</sup> 'W1 nen kō 'ka dre be, -nyren 'gū, 'ka cin yī -yee 'w1 man Minsan Zozi Crizi 'tō da. 'Mēn ci "nrōndī pēenōn a 'ka 'va nun "le -cee ci. -Kaa san Zozi Crizi -le 'plēble 'a, <sup>5</sup> 'ka min zie -a -pin 'ka yei -e 'e dre Satan -le ve -a 'e "pa 'ji. 'Ka dre 'nan -e Satan 'e 'w1 'nen -kōn -yre. 'W1 zie -yee -maan 'bō 'e lia 'e da -e 'e -kōla 'sidi -a 'w1 'ji yi nen -kaa san Zozi Crizi -taa "man "be, -a da.

<sup>6</sup> E 'ka 'w1 'yi "a "fo -e 'ka -dandan 'tan 'w1 zie -a -ji dī. Kaa -tōa 'ka 'bō 'a 'nan: «Sī 'wle -tuwli min 'she pēenōn "tranman!» <sup>7</sup> -Yee "wean 'w1 'wli dī 'nen e -kōlaman -e 'ka pēenōn "saa be, 'ka 'si 'ka yei. 'Ka dre zie, 'dū -e 'ka 'kōn 'saun Bali 'le! Kōo 'ka 'pa nyranman "cee 'w1 'wli dī "dre dī -a "fo "dī. 'W1 nen Izrael 'nōn -a dra te o "ta 'o tranun 'si nōanba -ji "fēdi -ble be, 'e dre 'cee 'w1 -kōn "manve -a! O 'mannyan pēenōn 'weanman bei 'vaa -e 'o 'kpōun -pū nen 'mannyan 'ka 'kōan 'va "die -a dre. "Be -sru -e 'o 'wee 'bla 'bli. Fē nen maan ve zie -yee ci 'nan, Crizi dre "le -cee 'bla 'zū. E -ka 'nan -e 'e -cee 'w1 'wli dī 'fui, -e -kaa 'kōn 'saun Bali 'le. <sup>8</sup> 'W1 zie -yee "wean be, te -kaa -cee "fēdi -bli te 'mannyan ceje a -kaa 'va dī! -Yee ci "le 'w1 'wli dī nun nen -cee dre 'e tēde be, -yee 'w1 'zū. Fē -cee dre "nyian "fo "dī! 'Pian 'w1 nen e ci 'saun Bali 'le be, -nyren -kaa dre! En 'w1 nen e ci tiglī be, -nyren -kaa dre!

<sup>9</sup> 'Fluba ceje nen an 'lū 'a 'cee be, maan cren -te -ji 'nan, -kōnnen -weenōn 'lee lī -weenōn be te 'ka -bli waa "fo "dī. <sup>10</sup> -Te an ya 'w1 zie -a vīnan be, minnun nen o 'ka Zozi 'va

die, 'wee 'w1 "cee ma'an ve dī. En wa'a vīle 'nan minnun nen 'tre 'gūe -a da te o ya "lala yī "yi 'nōn 'a, en o ya crinnōn 'a, en o ya -yū -pannōn 'a be, -wee 'w1 nen maan ve dī. "Te e ya paan 'be 'a be, "te ka "sia 'tre 'bō da "fo.

<sup>11</sup> 'Pian fē -le "wean nen an 'w1 nun zie -a cren -te 'cee be, -nyren 'gū: Minnun nen waa ve 'o 'fli man 'nan o ya -kaa "būi Zozinōn 'a te o ya 'w1 'wli dī "drenōn 'a be, te 'ka -bli waa "fo "dī! -Nyren "le 'nan -kōnnen -weedi -le 'w1 'zū, en -nyren "le 'nan lī -weedi -le 'w1 'zū, en -nyren "le 'nan "lala yī dī "yi "le 'w1 'zū, en -nyren "le 'nan -yū -pandī -le 'w1 'zū, en -nyren "le 'nan 'w1 'wli dī 'vīdī Bali man -le 'w1 'zū, en -nyren "le 'nan -wen mlīndī -trōadī 'o 'win -ji -le 'w1 'zū, en -nyren "le 'nan fē 'sidi min lō -gla -a -le 'w1 'zū. Minnun zie, te 'ka -bli waa "fo "dī, en te 'ka fē -bli waa 'e cin va "fo "dī!

<sup>12</sup> Minnun nen o 'ka Zozi 'va die, mēn "cee tin -tēa "o da dī. 'Pian minnun nen Zozi 'va be, -cee tin -tēa "o da. <sup>13</sup> En minnun nen o 'ka Zozi 'va die, Bali 'be tin -tēa "o da. -Yee "wean nen 'w1 nen 'e 'cren -tēdī Bali -le 'fluba 'ji be, 'ka 'ta wula "da! E ya 'e 'cren -tēdī 'nan: «Min nen e 'w1 'wli dī "dra be, 'ka -pin 'ka yei!»

## 6

*-Te 'w1 'fōla Zozinōn yei "be, -tīe "paamlan?*

<sup>1</sup> 'W1 -fōala Zozizan 'tū 'lee 'e "būi Zozizan 'tū yei, 'pian kaa "siala -e 'ka -kū -a minnun nen wa'a Bali tōa die o 'cein -da. 'W1 nen ka dra zie e 'ka "yi "fo "dī. Kaa tin "baa paan 'ka "būi Zozinōn 'cein -da. <sup>2</sup> -Kaa 'bō nen -kaa ya Bali -le minnun -a be, -cee -taa 'trēdanōn 'le tin 'bale. Ka'a 'w1 zie -a tōa dūv? -Mē "le "wean nen ka'a 'kōlaman -e 'ka 'w1 'sezenen zie -a tin 'ba 'ka 'bō 'a dī? <sup>3</sup> En "nyian be, -cee -taa Bali -le 'pasianōn 'le tin 'bale. Ka'a 'w1 zie -a tōa dūv? -Mē "le "wean nen ka'a 'kōlaman -e 'ka 'trēda w1 'sezenen 'gūe -a tin 'ba 'ka 'bō 'a dī? <sup>4</sup> 'Pian -te 'w1 'fōla 'ka yei

"bε, ka -ko 'wι zιε -a tin 'banon nen o 'ka Zozinon 'a die, o cein -da.

<sup>5</sup> An ya "vale 'wι nen kaa dra bε, -a 'yra 'e 'ka 'te, -yee "wean nen an 'wι zιε -a ve. 'Wι 'tozan 'bo 'to 'ka "cee yei, -te 'wι 'fola Zozinon "fli yei "bε -e 'e -kōla o yei "paaladi -a 'mlōnmōn dōv? <sup>6</sup> 'Cee 'wι dredi -a -kōnman 'nan 'wι 'tozan 'ka 'ka yei "fo "di. Kōo -te 'wι 'fola Zozizan 'to 'lee 'e "bōi Zozizan 'to yei "bε, kaa "sia -e 'ka -kō -a minnun nen wa'a Bali tōa die o cein -da.

<sup>7</sup> -A mandī 'nan 'wι 'fola Zozinon "fli yei en o ya tin 'banan bε, yaa -kōnman 'nan 'cee 'ta wō -pe 'ka "le Zozinon 'zō di. -Mε "le "wean nen ka'a 'we "man -e min 'e 'wι dre 'ka 'va -wli di? En "nyian bε, -mε "le "wean nen ka'a 'we "man -e min 'e 'ka 'ta -bli di? <sup>8</sup> 'Pian 'cee vε bε, 'ka 'bō cεε 'wι dra min va -wli di, en cεε minnun ta -ble. Min pee "tun "cεε di, 'ka 'bō "bōi Zozinon lε nen ka 'winun zιε -a dra.

<sup>9</sup> 'Wι 'gōe -a -cin 'e -trōa 'ka 'ji. -Nyren 'nan minnun nen o 'wι dra -wli di "min va bε, wa'a 'ko Bali -le mingōnnen trēda "fo "di. En "nyian bε, te 'ka 'wι 'gōe -a 'sia 'wlu wι -a "fo "di! Minnun nen o ya -kōnnen -wεenon 'a bε, 'lee minnun nen o ya li -wεenon 'a bε, 'lee minnun nen o ya -yō -pannon 'a bε, 'lee minnun nen o min -sran -wεeman bε, 'lee minnun nen o min nan -wεeman bε, 'lee -klōnmōn 'lee -klōnmōn nen o nyianla "le li 'lee -kōnnen -le 'wι 'zō bε, <sup>10</sup> 'lee minnun nen o ya crinnon 'a bε, 'lee minnun nen o ya "lala yi "yi 'nōn 'a bε, 'lee minnun nen o -wēn mlindi -tōala 'o 'win -ji bε, 'lee minnun nen o 'wι 'wli di "ve Bali man bε, 'lee minnun nen o fε "sia min lō -gla -a bε, o pēenon zιε, wa'a 'ko Bali -le mingōnnen trēda "fo "di. <sup>11</sup> Min -mienun a 'ka yei 'e tēde bε, te o 'wιnun zιε -a -mie dra. 'Pian 'bε nen 'gōe, Minsan Zozi Crizi 'lee -kaa "tī Bali lei 'saun bε, -wεε 'cee 'wι 'wli di fui 'ka man, en o 'ka 'si "va Bali -le vε -a "fo, en o 'ka dre min tigh 'a Bali 'le.

'Wι nen e Bali 'tō dra -dan bε -nyren 'ka dre!

<sup>12</sup> Min -mienun a 'ka yei, waa ve 'nan: «Fε pēenon dredi -si a 'e 'lε 'sōdi min lε.» 'Pian maan ve 'cεε 'nan fε pēenon 'ka 'wι 'yi 'dra min lε di. An -kōlaman maan ve 'nan, fε pēenon dredi -si a 'e 'nōndi 'mēn, 'pian ma'an 'fli tōe -e 'an dre fε -tō -le nōan -a di. <sup>13</sup> Kaa ve "nyian 'nan: «Bali -bli fε -nōn min lε 'nan -e 'e 'kō min -pōn -ji. En Bali min -pōn dre 'nan -e -bli fε 'e 'kō "ji. En tō -tō -taa "bōle bε, Bali 'o "fli zιε o -nan -nyaan.» 'Wι zιε e ya 'wι 'kpa -a. 'Pian Bali 'ka -kaa dre lε 'nan -e -kaa 'fli -nōn -kōnnen -wεēdi 'lee li -wεēdi lε di. Kōo Minsan a "va 'nan -kaa 'kōle 'e 'kōn 'e 'bō 'le vε -a. En 'e 'bō 'yεε yiε -tōa -kaa 'kōle 'va. <sup>14</sup> Fε -le "wean nen an 'wι zιε -a 'vī bε, zī Zozi Crizi -ka bε, Bali -a 'kōle wluan -kanon 'va. -A -tōwli "nen "nyian Bali -a dra -cεε. -Te -kaa -ka bε, Bali -kaa 'kōle 'gōe -a wuanla -kanon 'va 'yee 'pleble 'a.

<sup>15</sup> Crizi man mennun nen 'kaa. Ka'a 'wι zιε -a tōa dōv? Min -kōlaman -e 'e Crizi man mēn -tō 'si -e 'e dre -kōnnen -wεēzan man mēn -a? -Cεje! <sup>16</sup> Kaa -tōa 'nan, -te min 'nyin -kōnnen -wεēzan -sru "bε, te o "flinon dre min -tōwli "a. Kōo e ya 'e 'cren -tēdi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min "fli zιε o dra min -tōwli "a.»

<sup>17</sup> 'Pian min nen 'bε lēa Minsan man bε, o dra -tōwli Bali lei 'saun 'le "wean.

<sup>18</sup> -Yee "wean te 'ka 'fli -nōn -kōnnen -wεēdi 'lee li -wεēdi lε "fo "di. Kōo 'wι 'wli di 'tō 'tōdō pēenon nen blamin -a dra, te e 'ka -kōnnen -wεēdi 'lee li -wεēdi da die, ya'a fε -tō dra min 'kōle lε di. 'Pian 'wι 'wli di "nen -kōnnen -wεēdi 'lee li -wεēdi da bε, -te min -a dre bε, te -a san 'wι 'wli di dre 'e 'bō 'kōle lε. <sup>19</sup> -A -cin 'e 'trōa 'ka 'ji 'nan, 'ka 'kōle bε, e ya Bali lei 'saun 'le 'kōn 'a. En Bali 'yee lei 'saun zιε -a -nōn 'cεε, e ya 'ka 'lō. Ka 'ka "nyian 'ka 'fli -ji di. <sup>20</sup> Maan ve 'cεε 'nan, Bali 'ka 'ta pan 'wō 'fle 'pleble 'a. -Yee "wean 'ka Bali 'tō dre -dan 'ka 'kōle nen e ci -yee vε -a bε -a.

## 7

*Pəl wɪ tin 'ba li 'padɪ 'lee -kənnən 'padɪ da*

<sup>1</sup> Fluba nən ka -ta -a 'mən bɛ, 'wɪ nən kaa laabv 'an 'lɔ 'ji bɛ, an 'ta -a 'sia 'va 'cɛɛ. -Te kaa 'vɪ 'nan, te -klɔnmən 'e -wla 'e nan -sru! 'diɛ, 'wɪ 'tv nən kaa 'vɪ. <sup>2</sup> 'Pian 'an 'bɔ Pəl, maan ve 'cɛɛ 'nan, e ya 'wɪ 'yi "a -e -klɔnmən nan 'e 'kən. En e ya 'nyian 'wɪ 'yi "a -e lɔnmən -sran 'e 'kən. "Tɔgɔ lɔnmən 'e drɛ -kənnən -wɛɛzan 'a, ɛn -klɔnmən 'e drɛ lɪ -wɛɛzan 'a. <sup>3</sup> -Klɔnmən 'e -wla 'e nan -sru! -Yɛɛ cɪ "le 'e drɛ 'e nan lɛ. En lɔnmən 'e wɪ "man -e -a -sran 'e -wla -a -sru! -Yɛɛ cɪ "le 'e drɛ 'e -sran lɛ. <sup>4</sup> Lɔnmən 'kələ bɛ, e 'ka lɔnmən 'bɔ 'saza 'le vɛ -a dɪ. 'Pian e ya -a -sran -le vɛ -a. -A -tɔwli "nən "nyian -klɔnmən -le vɛ -a. -Klɔnmən 'kələ bɛ, e 'ka -klɔnmən 'bɔ 'saza 'le vɛ -a dɪ. 'Pian e ya -a nan -le vɛ -a. <sup>5</sup> -Yɛɛ "wɛan te 'ka vɪ 'ka cin lɛ -cɛjɛ "fo "dɪ. 'Pian -te 'ka "flinən wei drɛ -tɔwli, 'nan -e 'ka 'flin tv "wɛnnən 'a Bali tv 'badɪ -le "wɛan bɛ, 'ka drɛ. "Bɛ -sru -e 'ka 'kv 'ka cin va, "tɔgɔ 'ka vɪlɛ 'ka 'kələ 'ka 'fli 'kundɪ -a dɪ, -e Satan 'e 'ka 'man vl.

<sup>6</sup> 'Wɪ zɪɛ -a da bɛ, -a -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, -si -tv nən maan kənn 'cɛɛ, 'pian -pei "cɛɛ maan -tɔ 'cɛɛ dɪ. <sup>7</sup> E ya 'an 'ji 'nan minnən pɛɛnən 'o 'fv paan "kənnən -gənnən -a "le 'mən 'wɪ 'zv. 'Pian Bali "yi drɛ min lɛ -tɔdv. Yaa drɛ min -mienun lɛ 'e 'to, ɛn yaa drɛ min -mienun lɛ 'e 'to.

<sup>8</sup> -Klɔnmənnun nən o nan "ka "diɛ, 'lee lɔnmənnun nən o -sran "ka "diɛ, 'lee -calenun bɛ, maan ve -wle 'nan, e ya 'wɪ 'yi "a -e 'o 'fv "le 'mən 'wɪ 'zv. <sup>9</sup> 'Pian -te wa'a 'kolaman 'o 'fli 'kundɪ -a dɪɛ, 'o lɪ 'pa, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, 'o -kənnən 'pa! Lɪ 'padɪ 'lee -kənnən 'padɪ bɛ, -a "yi "mlian yra yɪdɪ -kənnən dra lɔ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ lɪ dra lɔ bɛ -a da.

*Pəl wɪ tin 'ba li bɔladɪ da*

<sup>10</sup> -Klɔnmənnun nən o lɪ 'pa bɛ, 'lee lɔnmənnun nən o -kənnən 'pa bɛ, 'wɪ nən maan laabo -wlv 'bɛ, -nyrɛn 'gv. 'Wɪ zɪɛ Minsan 'bɛ vɪ 'nan, 'o 'ta

wlv "da. -Nyrɛn 'nan, te lɔnmən 'e 'cɛn 'e -sran man 'li "fo "dɪ. <sup>11</sup> 'Pian -te lɔnmən cɛɛn 'e -sran man bɛ, 'e 'fv 'e "tun, te 'e -kənnən pee 'pa "fo "dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, 'e 'o yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale 'e -sran -a. -A -tɔwli "nən "nyian -klɔnmən -le vɛ -a. Te -klɔnmən 'e nan bɔla 'li "fo "dɪ.

<sup>12</sup> Zozizan nən -a nan a te e 'ka Zozi 'va dɪɛ, 'lee Zozizan nən -a -sran a te e 'ka Zozi 'va dɪɛ, -wee vɛ nən 'gv. 'Wɪ zɪɛ -a da bɛ, Minsan 'ka 'wɪ 'tv vɪlɛ dɪ, 'pian an -kolaman an 'wɪ -mie ve 'cɛɛ "da. Zozizan nən -a nan a te e 'ka Zozi 'va dɪɛ, -te -a nan a "va 'nan 'o 'kən -a bɛ, te 'e lɪ zɪɛ -a bɔla "fo "dɪ. <sup>13</sup> En Zozizan nən -a -sran a te e 'ka Zozi 'va dɪɛ, -te -a -sran a "va 'nan 'o 'kən -a bɛ, te 'e 'si 'e 'sran zɪɛ -a wlv "fo "dɪ. <sup>14</sup> Lɔnmən zɪɛ e 'ka 'e "tri "tɔdɪ Bali 'lɛ dɪ, 'pian lɪ 'bɔ 'le "wɛan bɛ -a -sran dra 'saun Bali 'lɛ. -A -tɔwli "nən "nyian -klɔnmən -le vɛ -a, -klɔnmən 'ka 'e "tri "tɔdɪ Bali 'lɛ dɪ, 'pian -klɔnmən 'bɔ 'le "wɛan bɛ -a nan dra 'saun Bali 'lɛ. -Te e 'ka zɪ dɪɛ, "te 'o cin 'nɛnnun -kənn 'o "tri "tɔdɪ Bali 'lɛ. 'Pian e 'ka zɪ "fo "dɪ, o ya 'saun Bali 'lɛ.

<sup>15</sup> 'Pian -te -klɔnmən 'bɔ nən e 'ka Zozi 'va dɪɛ -yɛɛ 'vɪ 'nan 'e "cɛan 'e nan man bɛ, 'e drɛ. En -te lɔnmən 'bɔ nən e 'ka Zozi 'va dɪɛ -yɛɛ 'vɪ 'nan 'e "cɛan 'e 'sran man bɛ, 'e drɛ. Kənn lɔnmən nən Zozi 'va bɛ, 'lee -klɔnmən nən Zozi 'va bɛ, o 'ka 'o -mɛan drɛdɪ 'wɪ zɪɛ -a -ji "fo "dɪ.

'Pian -a -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, Bali -kaa laabv 'nan -e -kaa yei 'e 'kən -trɔv -kaa 'vale min pɛɛnən 'a. -Yɛɛ "wɛan te 'cɛɛ 'cɛndɪ 'e 'si 'ka Zozinən 'va zɪa dɪ. <sup>16</sup> Kənn 'i 'bɔ lɔnmən nən Zozi 'va bɛ, -te 'yie "wɛan nən 'i 'sran "sia 'wɪ 'ji oo, yi'a tɔa dɪ. En 'i 'bɔ 'klɔnmən nən Zozi 'va bɛ, -te 'yie "wɛan nən 'i nan "sia 'wɪ 'ji oo, yi'a tɔa dɪ.

*-Pɛ nən i cɪ "man 'lɔv ɛn Minsan 'i laabv bɛ, -a man nən 'i 'fv!*

<sup>17</sup> 'Wɪ nən e cɪ 'wɪ -dan a bɛ, -nyrɛn 'nan, zɪ Minsan 'i 'pa 'trɛda bɛ -a da nən 'i 'fv! En -pɛ nən i cɪ "man 'lɔv ɛn Minsan 'i laabv bɛ, -a man

nen 'i fo! 'Wɪ nen maan "paaman - leglizɪ -tɔvɔ pɛɛnɔn 'ji bɛ, -nyrɛn zɪɛ. <sup>18</sup> Maan 'nan an 've 'nan, -te Bali 'i laabv te i ya 'i -fɔdɪ -klɔnmɔn -va bɛ, e ya 'kpa. En -te Bali 'i laabv te i 'ka 'i -fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪɛ, te 'i -wɛɛ 'nan i -fɔa "klɔnmɔn -va -e 'i 'kɔn 'saun Bali 'lɛ dɪ. <sup>19</sup> -Te min a 'e -fɔdɪ -klɔnmɔn -va bɛ, e ya 'wɪ "tun "a. En -te min 'ka 'e -fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪɛ, e ya "nyian 'wɪ "tun "a. 'Pian 'wɪ nen e ci 'wɪ -dan a bɛ, -nyrɛn 'nan, min 'e 'ta wɔla 'wɪ nen Bali -a 'vɪ bɛ -a da.

<sup>20</sup> Maan ve "nyian 'nan, -pɛ nen min ci "man 'lɔɔ ɛn Bali -a laabv bɛ, -a -ji nen min 'e fo. <sup>21</sup> -Te Bali 'i laabv te i ya nɔan -a bɛ, te 'yie -kɔndɪ nɔan -a 'wɪ 'e 'nan 'i man "fo "dɪ. 'Pian -te -a -si 'lɛ 'sɔ 'yie 'nan -e 'i vilɛ 'i 'kɔn "nyian nɔan -a dɪɛ, 'i 'wɪ "man. <sup>22</sup> Maan 'vɪ 'nan, te -kɔndɪ nɔan -a 'wɪ 'e 'nan min man dɪ, kɔɔ -te min a nɔan -a ɛn Bali -a laabv bɛ, te e drɛ nɔan nen Minsan -a ta pan 'wɔ 'e 'tazan lɛ bɛ -a. En "nyian bɛ, -te min 'ka nɔan -a dɪ, 'nan Bali -a laabv bɛ, min zɪɛ e ya Crizi -le nɔan -a. <sup>23</sup> Crizi 'ka pɛɛnɔn 'ta pan 'wɔ 'flɛ 'pleblɛ 'a. Te 'ka 'fli 'tɔvɔ -e 'ka drɛ blamin -le nɔan -a 'ta wɔladɪ -a -yee 'wɪ "paadɪ da dɪ! <sup>24</sup> 'An "bɔvɪ Zozinɔn, -pɛ nen ka ci "man 'lɔɔ ɛn Bali 'ka laabv bɛ, -a man nen 'ka 'fo!

*Minnun nen wa'a tian li 'lee - kɔnnɛn 'palɛ dɪɛ 'wee 'wɪ nen 'gɔ*

<sup>25</sup> -Klɔnmɔnnun nen wa'a tian li 'palɛ dɪɛ, 'lee lɪmɔnnun nen wa'a tian -kɔnnɛn 'palɛ dɪɛ, ka -wee 'wɪ laabv 'an 'lɔ. 'Wɪ zɪɛ -a da bɛ, Minsan 'ka 'wɪ 'tɔ vilɛ dɪ, 'pian an -kɔlamɔn an 'wɪ -mie ve 'cɛɛ "da. -A -cin -a 'an 'ji 'nan, min -kɔlamɔn 'e yi -tɛala 'an da "fo, kɔɔ Minsan "yi drɛ 'mɛn 'an drɛdɪ -a 'yee 'pasiazan -a. 'Wɪ nen maan "sia "va 'cɛɛ bɛ, -nyrɛn 'gɔ: <sup>26</sup> -Te 'an 'ci nrɔn yra yɪdɪ nun nen o ci 'o pou sianan 'gɔɛ -a da bɛ, maan ye 'wɪ "yi "a, -e -klɔnmɔn 'e vilɛ 'e li 'pa dɪ, ɛn "nyian -e lɪmɔn 'e vilɛ 'e -kɔnnɛn 'pa dɪ. <sup>27</sup> 'Pian -te 'i nan a 'va bɛ, te 'i -wɛɛ 'nan 'i "cɛan 'man "dɪ, ɛn -te 'i nan "ka "dɪɛ, te 'i -wɛɛ

'nan 'i li "paa dɪ. <sup>28</sup> En -te -klɔnmɔn li 'pa bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ "cɛɛ yaa drɛ dɪ. -A -tɔwli "nen "nyian lɪmɔn -le ve -a. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -klɔnmɔn nen e li 'pa bɛ, 'lee lɪmɔn nen e -kɔnnɛn 'pa bɛ, o -taa 'o yra yɪɛ. An 'ka "vale 'nan yra yɪdɪ nun zɪɛ 'o bɔ 'ka man dɪ, -yee "wɛan nen an 'wɪ 'plɔ 'cɛɛ.

<sup>29</sup> 'An "bɔvɪ Zozinɔn, 'wɪ nen -yee "wɛan an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -nyrɛn 'gɔ. Tɔ 'ka -kaa 'lɔ "kaga -e -kaa Minsan -le 'nyranman 'pa dɪ. -Yee "wɛan, -klɔnmɔn nen -a nan a bɛ, 'e yie -trɔa Minsan -le 'nyranman da "le 'nan -a nan "ka "dɪ. En lɪmɔn nen -a -sran a bɛ, 'e yie -trɔa Minsan -le 'nyranman da "le 'nan -a -sran "ka "dɪ. <sup>30</sup> -Te e ya 'wɪ 'nanmandɪ -a oo, ɛn -te e ya ci "nrɔndɪ -a oo, te -a -tɔwli 'e 'si -tɔ min lɔ -e 'e vilɛ 'e yie -trɔa Minsan -le 'nyranman da dɪ. Minnun nen o fɛ "lɔa bɛ, -a -cin 'e 'kɔn o ji 'nan fɛ 'bɔ zɪɛ 'e 'ka 'o 'lɔ dɪ. <sup>31</sup> En minnun nen 'wee 'winundrɛdɪ ci 'trɛda bɛ, te 'o drɛ 'winun 'bɔ 'le nɔan -a dɪ. Fɛ -le "wɛan nen an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, 'trɛ 'lee 'e 'ta fɛnun -nan -taa -nyanlɛ.

<sup>32</sup> An ya "vale 'nan te ci "nrɔndɪ 'trɛda 'winun da 'e 'kɔn 'ka man dɪ. Min nen li 'ka -yrɔ "dɪɛ, 'e yie -tɔala Minsan -le 'nyranman da, ɛn yaa -wɛɛman 'nan 'e "sɔa Minsan lɛ. <sup>33</sup> 'Pian min nen li a "wɪ "bɛ, 'winun nen 'trɛda winun -a bɛ, -a da nen 'e 'ci "nrɔnman. Yaa -wɛɛman 'nan 'e "sɔa 'e nan lɛ. <sup>34</sup> 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e min 'bɔ dra min nen -a yie a 'tre "fli "ji bɛ -a. -A -tɔwli "nen "nyian lɪmɔn -le ve -a. Lɪmɔn nen -a -sran "ka "dɪɛ, 'e yie -tɔala Minsan -le 'nyranman da, ɛn yaa -wɛɛman 'nan 'e -kɔan Minsan -le ve -a "fo. 'Pian lɪmɔn nen e -kɔnnɛn 'pa bɛ, 'winun nen 'trɛda winun -a bɛ, -a da nen 'e 'ci "nrɔnman. Yaa -wɛɛman 'nan 'e "sɔa 'e -sran lɛ.

<sup>35</sup> E ya 'ka 'bɔ 'le 'wɪ "yi "a, -yee "wɛan nen an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'cɛɛ. Ma'an wɛɛman 'nan an 'tɛ "paa 'ka da dɪ. 'Pian e ya 'an 'ji 'nan, 'ka Minsan -le 'nyranman 'pa 'ka 'bli

πρεσβυτηριου "le zi e 'so -yre "be -yee 'wi 'zu.

<sup>36</sup> -Te -a -cin a -klonmon -ji 'nan 'o 'vale 'e boe -a 'wee cin 'padu a 'monnan, te 'e yra ye li dra lo be, 'e li 'bo zue -a 'pa. E 'ka 'wi 'wliidi "dredu -a di. <sup>37</sup> 'Pian -klonmon nen e -kolaman 'e 'fli 'kundu -a -e li dra 'e vile 'e 'te die, -te e -to "da 'nan ya'a 'e boe paa die, 'wi 'yi "nen yaa dre. <sup>38</sup> Maan ve 'cee 'nan, -klonmon nen 'e boe 'pa be, 'wi 'yi "nen yaa dre. 'Pian -klonmon nen ya'a 'e boe 'pale die, 'wi 'yi "nen yaa dre be e "mlianla "da.

<sup>39</sup> En "nyian be, luman nen e -konnene 'pa be, -te -a -sran 'ka tian 'kale die, te e ya 'e -sran -le ve -a 'li 'trilii. 'Pian -te -a -sran -ka be, -si a 'e 'le 'sudu -yre, -e 'e -konnene nen e ci "va "be -a 'pa. En Zozizan nen yaa 'paa -kpo. <sup>40</sup> 'An 'bo Pol, e ya "men 'ji 'nan, -te ya'a -konnene pee 'pale die, ci "nrandi -kon -yro 'e "mlianla "da. "Men 'ji 'wi nen zue 'pian maan -toa 'nan 'an 'bo "nyian Bali lei 'saun a 'an 'lo.

## 8

*Zozizan -kolaman e -yu -pan wi -ble?*

<sup>1</sup> 'Wi tiglu nen, 'wi nen -yu -pan wi da be, -kaa peneon -kaa -toa. 'Pian e ya "le 'an 'wi 'tu vi 'cee. -Te min -a 'vi 'nan 'e 'wi 'tu -toa "be, e ya 'fli dredu -dandan "tun "a. 'Wi nen e ci "yi "be, -nyren 'nan 'i boezan -tu yi "yi. Koo -yee "paa "va -e -yee yi -teradu Bali da 'e 'pa "da. <sup>2</sup> En "nyian be, -te -a -cin a min ji 'nan 'e 'wi 'tu -toa "be, yaa -koonman 'nan min zue, 'wi nen e ci "le 'e -to be, ya'a 'toa di. <sup>3</sup> 'Pian min nen e Bali ye "yi "be, min zue, -nyren Bali -a -toa.

<sup>4</sup> -Yu -pan wi -blidi be, -kaa -toa 'nan, -yonun 'bo "ka "di. Bali a -towli, en fe pee "ka -e 'wee 'sia "nyian bali -a "fo "di. <sup>5</sup> 'Pian minnun nen 'tre 'gve -a da be, o laji fenun -mie dre 'wee bali -a. En o 'trada fenun -mie dre 'wee bali -a. Fenun nen minnun o "siala bali -a be, o

ya "kaga. En fenun nen 'pleble a -wlo "be, o ya "nyian "kaga. <sup>6</sup> -Cee ve be, Bali a -towli "ce. Bali zue, -yee ci -kaa "ti "a, en -yee fe peneon dre, -kaa ya 'trada -yee ve -a. En min nen e ci Minsan -a be e ya -towli "ce, Zoziz Crizi nen. Bali ciula "va en e fe peneon dre, en Bali ciula "va en e 'belidi -non -cee.

<sup>7</sup> 'Pian Zozizan -mienun 'ka 'wi zue -a toa di. -Yu -le 'winun a tian o -wulo -ji, -yee "wean nen -te o ya -wi zue -a -blinan be, -a -cin a o ji 'nan waa -te -yu le. Toon -e -wee ci "nrondi 'e tin -te o da, te waa ye 'nan -wi zue e 'o 'tri "to Bali 'le. <sup>8</sup> 'Pian -bli fenun "cee -maan -e Bali ci 'e 'konnene "tra "min va di. Maan ve 'cee 'nan, -te -ka'a -blile die, ya'a fe -tu 'sia "da -cee di, en -te -kaa bli be, ya'a fe -tu paa "da -cee di.

<sup>9</sup> -Yee "wean 'ka dre "yi! Kaa ve 'nan 'wi -mie dredu -si a 'ka 'lo -e 'ka dre. 'Wi kpa nen. 'Pian te -a dredu 'e 'ka "bu Zozizan nen wa'a 'toa "le 'cee 'wi 'zu die, o dre 'wi 'wliidi "dreneon 'a di!

<sup>10</sup> 'Ka 'ci "nrone 'wi 'gve -a da -tu! 'I 'bo nen yia ve 'nan i -toa "be, i ya 'i -nyrandi -yu -pan 'kuin te i -yu -pan wi -ble. 'I "bu Zozizan nen ya'a 'wi zue -a toa "le 'yie 'wi 'zu die, yei 'yi -a -blinan. "Be -sru -e 'e 'te 'winun zue -a dredu va, te -yee ci "nrondi tin -tea "da. <sup>11</sup> 'Yie 'wi 'todi be, yaa dre en 'i "bu Zozizan nen ya'a 'wi zue -a toa "le 'yie 'wi 'zu die, -a -nan -nyan. 'Wi 'wliidi "nen yia dre, koo 'i "bu Zozizan nen, en Crizi -ka 'nan -e 'e 'belidi -non -yre. <sup>12</sup> 'Wi 'wliidi zue -a dredu 'o "bu Zozizan le te -wee ci "nrondi tin -tea "o da be, e ya 'wi 'wliidi "dredu Crizi man. <sup>13</sup> -Yee "wean -te -blife "tun "le "wean 'an "bu Zozizan dra 'wi 'wliidi "drezan -a be, "te ma'an -wi ble 'li "fo "di. Maan dra zue, "togo 'an "bu Zozizan 'e dre 'wi 'wliidi "drezan -a.

## 9

*-Kaa dre Pol si dreneon 'a!*

<sup>1</sup> 'An 'bo "nyian, -si a 'e 'le 'sudu 'men -e 'an 'wi nen an ci "va "be -a dre. Zoziz Crizi -le 'pasiazan nen

'maan. En an -kaa san Zozi Crizi 'yi 'an yi'e 'a. En Minsan -le 'nyranman nen maan 'pa 'ka 'va be, -yee "wean nen ka dre Zozinon 'a. <sup>2</sup> -Te -a -cin a min -mienun ji 'nan an 'ka Zozi 'le 'pasiazan -a di oo, 'cee ve be, kaa -toa 'nan Zozi 'le 'pasiazan nen 'maan. Fe nen yaa -koonman 'nan Zozi 'le 'pasiazan nen maan be, 'ka 'bo nen, koo ka dre Zozinon 'a.

<sup>3</sup> Minnun nen waan 'to -tea 'nan an 'ka Zozi 'le 'pasiazan -a die, e ya 'le 'an 'wi 'gve -a laabu -wlo.

<sup>4</sup> Minsan -le 'nyranman nen maan 'paa be -a man, -te Zozinon 'yi dre 'men be, -a -noan da "cee duv? <sup>5</sup> Zozi 'le 'pasianon -mienun be, 'lee Minsan "bunun be, 'lee Pierei be, -wee ko 'ta wonan 'o 'vale 'o nannun -a Bali -le 'wi vnan. 'Wi zie -te "an dre be, -a -noan da "cee duv? <sup>6</sup> 'Ku 'vale Barnaba -a Minsan -le 'nyranman nen kua "paa. -A -si a 'e 'nondi 'kve, -e 'ku vile 'ku 'nyranman 'pa 'ku 'bo 'a 'vaa -e 'ku 'nen "fe -bli di. -A -noan da "cee duv?

<sup>7</sup> 'Wi nen an "sia -a vnan 'gve, -a -koon "man winun nen 'gv. 'Ka 'ci "nrøn "da! Maan ve 'cee 'nan, 'sounja -tu 'ka -koan 'sounja -ji -e -a 'bo nen 'e 'fli -pan wo di. E 'ka zi duv? En "nyian be, fe nen min -a fei 'pa be, -a 'wle nen yaa -ble. E 'ka zi duv? En "nyian be, min nen e trovnenun -sru -pian "be, e o 'nyoon 'yi -mlian. E 'ka zi duv?

<sup>8</sup> 'Winun nen blamin -a dra be, -a man "cee man -koonman 'saza "ce "di. E ya "nyian 'e 'cren -tedi -pei -to winun nen Bali -a -nøn Moizi le be -a va. <sup>9</sup> Koo e ya 'e 'cren -tedi Moizi -le -pei fluba 'ji 'nan:

«Tri nen e ya 'nyranman 'panan

fei fe 'wle 'sondi -a be,

te 'i 'si -to -yrv -e 'e -bli di!»

-Te Bali 'wi zie -a 'vi be, trinun 'saza -le 'wi "cee yaa 'vi di. <sup>10</sup> 'Pian e ya "nyian 'kve ve -a. 'Wi 'kpa nen, 'winun zie e ya 'e 'cren -tedi 'kve ve -a. Koo -te min -tu a fei 'panan, en -te 'be "cee di e ya 'saa 'sønnan be, -a -noan da nen -e -a -cin 'e 'køn 'ji 'nan e "nen "fe -ble. <sup>11</sup> An Bali -le 'wi 'vi

'cee, e ya "le fe 'wle nen maan -fo. - Yee "wean nen -a -noan da nen -e -a -cin 'e 'køn paan 'an 'ji 'nan 'an 'ka 'pe "nen "fe -ble. <sup>12</sup> Min peenun "o 'wi zie -a dra. Maan ve 'cee 'nan -a -si a paan 'an 'lo -e 'an 'wi zie -a dre 'e 'cila "da. 'Pian ma'an -weele 'nan 'an dra "fo "di. Maan dra zie 'nan -e 'wi 'tu 'e vile 'e 'si -to Crizi -le 'wi 'nønnøn 'lo di.

<sup>13</sup> 'Wi nen an "sia -a vnan 'gve, -a -koon "man winun nen 'nyian 'gv. Maan ve 'cee 'nan, minnun nen o 'nyranman "paa Bali -le 'kuin, 'lee minnun nen o Bali -pan 'nyranman "paa be, 'nyranman 'bo nen waa "paa be -a "nen "fe nen waa -ble. E 'ka zi duv? <sup>14</sup> 'Wi 'tovwli zie Minsan -a -to -pei -a. Yaa 'vi 'nan, minnun nen o wi Crizi -le 'wi 'nønnøn man be, -wee yi'e -toa min nen e 'wi 'nønnøn 'bo ve be -a va.

<sup>15</sup> 'Pian 'an 'bo 'le ve be, ma'an -weele 'nan min 'e 'wi zie -a dre 'men "fo "di. En an 'ka 'wi 'bo zie -a cren -tenan 'nan -e minnun 'o dredi 'sia 'men di. 'An 'ka dra lo, 'be "yi mlin. Koo an 'ka 'vale 'nan min 'e 'vi 'an man 'nan, an Crizi -le 'wi 'nønnøn ve minnun le o lo fenun yidi -le "wean di. <sup>16</sup> Crizi -le 'wi 'nønnøn vidi minnun le be, ma'an 'kolaman -e 'an -dandan 'tan 'a di. Koo Minsan 'be 'to 'an man 'nan 'an dre. -Yee "wean -te ma'an Crizi -le 'wi 'nønnøn vile minnun le die, 'wi 'e 'bo 'an man! <sup>17</sup> "Te 'e 'køn 'nan 'an 'bo mæn 'ku 'nyranman zie -a -weele en an ya -a 'panan be, "te maan ve minnun le 'nan 'waan 'pan wo. 'Pian Minsan 'be 'to 'an man 'nan 'an dre, en an ya -a drenan. -Yee "wean -a drenan 'ka 'an 'lo "fo "di. <sup>18</sup> 'An 'pan nen "men -me "a? -Nyren 'nan, 'an Crizi -le 'wi 'nønnøn vi minnun le 'e "tun. En fe nen -a -si a 'e 'nondi 'men 'nan 'an 'si -wlo "be, ma'an sia "fo "di.

*Pala "vale 'nan 'e 'yee -kopa ye 'o 'vale min peenon 'a*

<sup>19</sup> 'Wi zie -yee -koonman 'nan min -tu -le 'wi 'ka 'an man "fo "di. 'Pian 'an 'fli dre minnun peenon 'le noan -a. Maan dre zie 'nan -e 'an min "kaga "yi Crizi -le ve -a. <sup>20</sup> -Te an

ya Zuif 'nɔn yei "bɛ, an 'wɪ dra "le Zuif min -le 'wɪ 'zʊ. Maan dra zɪɛ 'nan -e 'an Zuif 'nɔn drɛ Crizi -le vɛ -a. Maan -tɔa 'nan -pei -tɔ wɪnʊn -le 'plɛblɛ 'ka 'an da "nyian dɪ. 'Pian -te an ya minnʊn nɛn o ya 'o lɛadɪ -pei -tɔ wɪnʊn man bɛ, o yei "bɛ, an 'wɪ dra "le -wee 'wɪ 'zʊ. Maan dra zɪɛ 'nan -e 'an o drɛ Crizi -le vɛ -a. <sup>21</sup> ɛn "nyian bɛ, -te an ya minnʊn nɛn o 'ka o lɛadɪ -pei -tɔ wɪnʊn man dɪɛ o yei "bɛ, an 'wɪ dra "le -wee 'wɪ 'zʊ. Maan dra zɪɛ 'nan -e 'an o drɛ Crizi -le vɛ -a. -Te an ya 'wɪnʊn zɪɛ -a drɛnan bɛ, wa'a vɪlɛ 'nan an Bali -le -pei -tɔ wɪnʊn -fɔala an "trɔɛn -sru "dɪ, 'pian Crizi -le -pei -tɔ wɪ da nɛn an cɪ 'ta wɔnan. <sup>22</sup> ɛn "nyian bɛ, -te an ya minnʊn nɛn -wee cɪ "nrɔndɪ tin -tɛa "o da tada bɛ, o yei "bɛ, an 'wɪ dra "le -wee 'wɪ 'zʊ. Maan dra zɪɛ 'nan -e 'an o drɛ Crizi -le vɛ -a. 'An 'fli dra "le min 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn 'zʊ. Maan drɛ zɪɛ 'nan -e 'an -kɔla o -mie 'sɪdɪ -a 'wɪ 'jɪ. <sup>23</sup> An 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a dra 'nan -e Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'e fuila "man minnʊn pɛɛnɔn 'va. ɛn "yɪ "nɛn -a -sru "bɛ -e "an "yɪ.

<sup>24</sup> Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ -nyrɛn 'gʊ. -Te minnʊn -sɛn tɛrɛn da 'nan 'o flɛn 'bli -e 'o man -kɔpa yɪ bɛ, min -tʊwli 'bɛ -kɔan "o -wulo -a. Ka'a tɔa zɪ dʊv? -Yee "wɛan nɛn 'ka flɛn 'bli -e -kɔpa zɪɛ 'e drɛ 'cee vɛ -a! <sup>25</sup> Min oo min nɛn e "ta fɛ -tʊ -sa kɔɔman bɛ, 'e 'fli "kuan ɛn 'e 'kɔlɛ 'man wɔɔman. Yaa dra zɪɛ 'nan -e 'e -kɔpa nɛn ya'a 'mɔan dɪɛ -a yɪ. 'Pian -kaa Zozinɔn 'le vɛ bɛ, fɛ nɛn e cɪ -kaa man -pɛnnan bɛ, -kɔpa nɛn e "mɔan 'li 'trɪliɪ bɛ -nyrɛn. <sup>26</sup> -Yee "wɛan 'an 'bɔ Pɔl -le vɛ bɛ, an ya flɛn 'blɪnan. 'Pian an 'ka -a 'blɪnan "bajɪ dɪ, maan "blɪa 'nan -e 'an man -kɔpa yɪ. ɛn "nyian bɛ, e ya "le -kuli -tannan nɛn an cɪ. Ma'an 'fɔlɛ tua "bajɪ dɪ, maan -tua 'nan -e 'e 'tɔ fɛ man. <sup>27</sup> An 'tɛ "paa 'an 'fli 'kɔlɛ da 'plɛblɛ, 'nan -e 'an -kɔla -a pladɪ -a "fo. Maan dra zɪɛ 'nan "tɔgɔ 'an 'bɔ nɛn an Bali -le 'wɪ 'vɪ minnʊn lɛ bɛ, 'an 'fʊ -sɪ -sru.

## 10

*Izraɛl 'nɔn 'le 'wɪ nɛn waa drɛ bɛ, 'e 'wɪ "paa -kaa 'jɪ!*

<sup>1</sup> An "bʊɪ Zozinɔn, 'ka 'cɪ "nrɔn Izraɛl 'nɔn 'le 'wɪ da! Te -a -cɪn 'e 'san 'ka 'jɪ "fo "dɪ! 'Kʊ tranun nɛn 'li bɛ, Bali a "lolu -koei 'va o 'lɛ, te e -sɪ -kɔɔnman -wɛlɛ. ɛn o pɛɛnɔn 'bɛ cɪla jemɪe yei. <sup>2</sup> O pɛɛnɔn 'bɛ -kɔla "lolu -koei -sru ɛn o cɪla jemɪe yei. -Yɛɛ cɪ o -batɪzɛ drɛdɪ -a 'nan -e 'o 'fʊ 'o lɛadɪ Moɪzɪ man. <sup>3</sup> -Blɪfɛ nɛn Bali -a -nɔn bɛ, o pɛɛnɔn 'bɛ blɪ. <sup>4</sup> ɛn 'yɪ nɛn Bali -a -nɔn bɛ, o pɛɛnɔn 'bɛ mɪn. Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, 'yɪ nɛn o pɛɛnɔn -a mɪn bɛ, e 'sɪ -kɔlɛ nɛn Bali -a -nɔn bɛ -a -jɪ. -Kɔlɛ zɪɛ e yra o -sru, Crizi nɛn. <sup>5</sup> 'Pian Bali cɪ 'ka 'sɔlɛ o "kaga 'kpa -va dɪ. Kɔɔ o kaa "bui "da.

<sup>6</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn e 'bɔ 'kʊ tranun man zɪɛ, e ya -cee 'wɪ -kɔɔn "man wɪnʊn -a. E drɛ zɪɛ 'nan -e -kaa vɪlɛ -kaa 'wɪ 'wɪdɪ yɪ "yɪ "le 'kʊ tranun -le 'wɪ 'zʊ dɪ. <sup>7</sup> -Yee "wɛan te 'ka drɛ -yʊ -pannɔn 'a "le o va min -mɪenun -a drɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ dɪ! Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ -wee 'wɪ 'a 'nan:

«O -nyran,

ɛn o 'sraga fɛnʊn blɪ,

ɛn o -wɛn mɪn.

"Bɛ -sru ɛn o cɪ nran -sɪga trɪ nɛn

waa drɛ bɛ -yrɛ.»

<sup>8</sup> Te 'ka drɛ lɪ -wɛɛnɔn 'lɛɛ -kɔnnɛn -wɛɛnɔn 'a "le o va min -mɪenun -a drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ. Zɪ o 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, yɪdɛ 'wɛlɛ 'tʊwli 'wlu bɛ min -ka o va -kpi yɔ -tʊ 'wɛlɛ yaaga (23.000). <sup>9</sup> Te 'ka Mɪnsan man -tan "le o va min -mɪenun -a drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ! Zɪ o 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, ɛn -mlɛnnʊn o -nan -nyan. <sup>10</sup> Te 'ka 'cɪ 'e 'tɔ lou Bali man "le o va min -mɪenun -a drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ! Zɪ o 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, ɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn lajɪ bɛ -a -tʊ o -nan -nyan.

<sup>11</sup> 'Wɪnʊn zɪɛ o 'bɔ 'kʊ tranun man 'nan -e 'o drɛ -cee 'wɪ -kɔɔn "man wɪ -a. ɛn "nyian bɛ waa crɛn -tɛ 'nan te e 'wɪ "paala -kaa nɛn -kaa 'lɛ 'fʊ -kogo -e 'trɛda 'e 'nyan bɛ -cɛɛ. <sup>12</sup> -Yee "wɛan an 'wɪ "paala 'cɛɛ. Min nɛn



yaa ve 'nan, 'w<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e ya'a 'kolaman - e 'e b<sub>0</sub> 'e man d<sub>1</sub>e, 'e dr<sub>ε</sub> 'yi, "t<sub>0</sub>g<sub>0</sub> 'e b<sub>0</sub> "man! <sup>13</sup> Maan ve 'c<sub>εε</sub> 'nan, 'w<sub>1</sub> 'w<sub>1</sub>lidi "dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> -cin nen e -t<sub>0</sub> 'ka 'ji, en ka'a dr<sub>ε</sub>l<sub>ε</sub> d<sub>1</sub>e, z<sub>1</sub> e dra blamin -t<sub>0</sub>d<sub>0</sub> p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n l<sub>ε</sub> z<sub>1</sub>e. E ya "le 'an -cin -t<sub>0</sub> 'ka 'ji 'nan, Bali ci 'ka 'e 'sand<sub>1</sub> 'ka man d<sub>1</sub>. Ya'a -si n<sub>0</sub>an -e 'w<sub>1</sub> 'w<sub>1</sub>lidi "dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> nen ka'a 'kolaman -e 'ka 's<sub>0</sub>v -yr<sub>0</sub> "d<sub>1</sub>e 'e b<sub>0</sub> 'ka man "fo "d<sub>1</sub>. 'Pian -te 'w<sub>1</sub> 'w<sub>1</sub>lidi "dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> "ta b<sub>0</sub>a 'ka man b<sub>ε</sub>, -si nen 'k<sub>0</sub> 'ka 'c<sub>1</sub>ila "da -e 'ka 's<sub>0</sub>v -yr<sub>0</sub> "b<sub>ε</sub> yaa -k<sub>0</sub>onman 'c<sub>εε</sub>, 'd<sub>0</sub>v -e 'w<sub>1</sub> 'w<sub>1</sub>lidi z<sub>1</sub>e 'e v<sub>1</sub>l<sub>ε</sub> 'e 'ka 'man y<sub>1</sub> d<sub>1</sub>.

*Zozizan 'ka 'y<sub>0</sub> paan d<sub>1</sub>!*

<sup>14</sup> 'W<sub>1</sub> p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n nen, an "sia -a v<sub>1</sub>nan z<sub>1</sub>e, -yee "w<sub>ε</sub>an, 'an "b<sub>0</sub>v<sub>1</sub> Zozin<sub>0</sub>n, maan ve 'c<sub>εε</sub> 'nan: Te 'ka 'y<sub>0</sub> -pan "fo "d<sub>1</sub>! <sup>15</sup> Ka ya 'w<sub>1</sub> 't<sub>0</sub>n<sub>0</sub>n 'a. -Nj<sub>εε</sub> d<sub>0</sub>v? -Yee "w<sub>ε</sub>an nen 'ka 'ci "nr<sub>0</sub>n 'w<sub>1</sub> nen maan ve b<sub>ε</sub>, -a da. <sup>16</sup> -Kaa Zozin<sub>0</sub>n -kaa cin ye 'nan -e 'w<sub>1</sub> nen Zozi -a dr<sub>ε</sub> b<sub>ε</sub> -a -cin 'e 'tr<sub>0</sub>a -kaa 'ji. Min -t<sub>0</sub> 'kulenen "sia te r<sub>ε</sub>zen -wen a -ji, e Bali muo -f<sub>0</sub>a -e -kaa p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n 'e mlin. 'W<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e -a dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> -a b<sub>ε</sub>, -kaa -k<sub>0</sub>onman 'nan -ka nen Zozi -a 'w<sub>0</sub> b<sub>ε</sub> -kaa ya -a "nen "blin<sub>0</sub>n 'a. -Nj<sub>εε</sub> d<sub>0</sub>v? -A -t<sub>0</sub>w<sub>1</sub> "nen "nyian 'kp<sub>0</sub>un nen waa -pliman b<sub>ε</sub>, -yee v<sub>ε</sub> -a. 'W<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e -a dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> -a b<sub>ε</sub>, -kaa -k<sub>0</sub>onman 'nan -kaa ya -kaa lead<sub>1</sub> Crizi man -t<sub>0</sub>w<sub>1</sub>. -Nj<sub>εε</sub> d<sub>0</sub>v? <sup>17</sup> -A -cin 'e 't<sub>0</sub> 'ka 'ji 'nan 'kp<sub>0</sub>un a -t<sub>0</sub>w<sub>1</sub>, -a 'b<sub>0</sub> nen -kaa p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n -a -ble. -Yee "w<sub>ε</sub>an -kaa p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n a "nyian "le min -t<sub>0</sub>w<sub>1</sub> "le 'w<sub>1</sub> 'z<sub>0</sub>.

<sup>18</sup> 'W<sub>1</sub> nen Zuif 'n<sub>0</sub>n 'a dra Bali -pan 'kuin b<sub>ε</sub>, 'ka -k<sub>0</sub>on "man! 'Sraganun nen waa b<sub>0</sub> Bali l<sub>ε</sub> b<sub>ε</sub>, waa w<sub>1</sub> -ble. 'W<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e -a dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> -a b<sub>ε</sub>, waa -k<sub>0</sub>onman 'nan o 'wee 'sraga 'b<sub>0</sub> "nen "ble. -Nj<sub>εε</sub> d<sub>0</sub>v?

<sup>19</sup> -M<sub>ε</sub> "w<sub>1</sub> nen maan 'nan 'an ve 'w<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e -a da? 'Nan -y<sub>0</sub> -pan w<sub>1</sub> 'b<sub>ε</sub> c<sub>1</sub> -w<sub>1</sub> nen -a 'w<sub>1</sub> c<sub>1</sub> b<sub>ε</sub> -a? -C<sub>ε</sub>j<sub>ε</sub>, -nj<sub>εε</sub> "fo "d<sub>1</sub>. En 'nan f<sub>ε</sub> nen waa -paan "b<sub>ε</sub> te Bali nen? -C<sub>ε</sub>j<sub>ε</sub>, -nj<sub>εε</sub> "fo "d<sub>1</sub>. <sup>20</sup> Maan ve 'c<sub>εε</sub> 'nan f<sub>ε</sub> nen waa -t<sub>ε</sub> -y<sub>0</sub> l<sub>ε</sub> b<sub>ε</sub>, te Bali l<sub>ε</sub> "c<sub>εε</sub> waa -n<sub>0</sub>n "fo "d<sub>1</sub>. 'Pian waa -n<sub>0</sub>n Satan l<sub>ε</sub> 'o 'vale 'yee minnun -a. -Yee "w<sub>ε</sub>an te "ka 'dr<sub>ε</sub>

d<sub>1</sub>! K<sub>0</sub>o an 'ka "vale 'ka l<sub>ε</sub>a Satan 'lee 'yee minnun man d<sub>1</sub>. <sup>21</sup> Ka'a 'kolaman -e 'ka 'yi 'mlin Minsan -le 'kulenen "nen, "b<sub>ε</sub> -sru -e 'ka 'k<sub>0</sub> 'yi 'mlin Satan 'lee 'yee minnun -le 'kulenen "nen "d<sub>1</sub>. En "nyian b<sub>ε</sub>, ka'a 'kolaman -e 'ka 'nyran Minsan -le -blif<sub>ε</sub>nun -sru -e 'ka -bl<sub>1</sub>, "b<sub>ε</sub> -sru -e 'ka 'k<sub>0</sub> -nyran Satan 'lee 'yee minnun -le -blif<sub>ε</sub>nun -sru -e 'ka -bl<sub>1</sub> d<sub>1</sub>. <sup>22</sup> Te 'ka Minsan 'le -w<sub>ε</sub>εla 'w<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e -a dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> -a d<sub>1</sub>! En te -a -cin 'e 'k<sub>0</sub>n 'ka 'ji 'nan 'ka 'plebl<sub>ε</sub> "mlian "da "d<sub>1</sub>.

*'Ka 'ci "nr<sub>0</sub>n 'ka b<sub>0</sub>εzan -t<sub>0</sub> da 'vaa -e 'ka 'w<sub>1</sub> dr<sub>ε</sub>!*

<sup>23</sup> Min -mienun a 'ka yei, waa ve 'nan: «F<sub>ε</sub> p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> -si a 'e 'l<sub>ε</sub> 's<sub>0</sub>d<sub>1</sub> min l<sub>ε</sub>.» 'Pian maan ve 'c<sub>εε</sub> 'nan, f<sub>ε</sub> p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n 'ka 'w<sub>1</sub> 'yi 'dra min l<sub>ε</sub> d<sub>1</sub>. F<sub>ε</sub> p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> -si a 'e 'l<sub>ε</sub> 's<sub>0</sub>d<sub>1</sub> min l<sub>ε</sub>, 'pian f<sub>ε</sub> p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n 'ka 'paa 'i b<sub>0</sub>εzan -t<sub>0</sub> -va -e -yee yi -t<sub>ε</sub>r<sub>0</sub>d<sub>1</sub> Bali da 'e 'pa "da "d<sub>1</sub>. <sup>24</sup> Te 'ka 'va min -t<sub>0</sub> 'e 'e 'b<sub>0</sub> 'f<sub>1</sub>l<sub>1</sub> -le 'w<sub>1</sub> 'yi -w<sub>ε</sub>ε "d<sub>1</sub>, 'pian min peenun -le 'w<sub>1</sub> 'yi "nen 'e -w<sub>ε</sub>ε.

<sup>25</sup> -W<sub>1</sub> p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n nen waa -taan 'fleji b<sub>ε</sub>, 'ka 'l<sub>0</sub> -e 'ka -bl<sub>1</sub> 'e "tun. Te 'c<sub>εε</sub> 'ci "nr<sub>0</sub>nd<sub>1</sub> 'e 'w<sub>1</sub> 't<sub>0</sub> 'ka man -e 'ka laab<sub>0</sub> 'nan waa -t<sub>ε</sub> -y<sub>0</sub> l<sub>ε</sub> d<sub>1</sub>! <sup>26</sup> K<sub>0</sub>o e ya 'e 'c<sub>1</sub>ren -t<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«'Tr<sub>ε</sub> 'lee 'e 'ta fenun p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n a Min -san -le v<sub>ε</sub> -a.»

<sup>27</sup> En "nyian b<sub>ε</sub>, min nen e 'ka Zozi 'va d<sub>1</sub>, -te e 'ka laab<sub>0</sub> f<sub>ε</sub> man en ka -k<sub>0</sub> b<sub>ε</sub>, f<sub>ε</sub> p<sub>εε</sub>n<sub>0</sub>n nen waa -n<sub>0</sub>n 'c<sub>εε</sub> b<sub>ε</sub>, 'ka -bl<sub>1</sub> 'e "tun. Te 'c<sub>εε</sub> 'ci "nr<sub>0</sub>nd<sub>1</sub> 'e 'w<sub>1</sub> 't<sub>0</sub> 'ka man -e 'ka laab<sub>0</sub> 'nan waa -t<sub>ε</sub> -y<sub>0</sub> l<sub>ε</sub> d<sub>1</sub>! <sup>28</sup> 'Pian -te min -t<sub>0</sub> -a 'v<sub>1</sub> 'c<sub>εε</sub> 'nan, -w<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e waa -t<sub>ε</sub> -y<sub>0</sub> l<sub>ε</sub> b<sub>ε</sub>, te 'ka -bl<sub>1</sub> "fo "d<sub>1</sub>! 'Ka dr<sub>ε</sub> z<sub>1</sub>e min 'b<sub>0</sub> 'le "w<sub>ε</sub>an 'lee ci "nr<sub>0</sub>nd<sub>1</sub> -le "w<sub>ε</sub>an. <sup>29</sup> 'Ka 'b<sub>0</sub> 'le 'ci "nr<sub>0</sub>nd<sub>1</sub> -le "w<sub>ε</sub>an "c<sub>εε</sub> maan 'v<sub>1</sub> 'nan, te 'ka -bl<sub>1</sub> d<sub>1</sub>. 'Pian min z<sub>1</sub>e -yee ci "nr<sub>0</sub>nd<sub>1</sub> -le "w<sub>ε</sub>an nen maan 'v<sub>1</sub> z<sub>1</sub>.

F<sub>ε</sub> nen -a -si a 'e 'n<sub>0</sub>nd<sub>1</sub> 'men 'nan 'an dr<sub>ε</sub> b<sub>ε</sub>, e 'ka "le min pee nen 'e tin -t<sub>ε</sub> 'an da -a dr<sub>ε</sub>d<sub>1</sub> man d<sub>1</sub>. <sup>30</sup> F<sub>ε</sub> nen an "ta -a -ble b<sub>ε</sub>, an Bali muo -f<sub>0</sub>a en maan -ble. Min -t<sub>0</sub> 'ka 'kolaman -e 'yaan 't<sub>0</sub> 'w<sub>1</sub>lidi 'v<sub>1</sub> f<sub>ε</sub> nen an Bali muo "f<sub>0</sub> 'vaa en maan bl<sub>1</sub> b<sub>ε</sub> -a man d<sub>1</sub>.

<sup>31</sup> Maan ve 'ceε 'nan, -te e ya fe nen ka "ta -a -ble be -a oo, en -te e ya fe nen 'ka "ta -a -mlian 'be -a oo, 'wι oo 'wι nen ka "ta -a dra be, 'ka -weε 'nan Bali 'tə 'e dre -dan. <sup>32</sup> Te 'cee 'wι dre dι -tuwli 'e 'nan Zuif 'nən man dι! En te 'e 'nan minnun nen o 'ka Zuif 'nən 'a dιe, o man dι! En te 'e 'nan 'ka "bυi Zozinən man dι! <sup>33</sup> 'Ka dre 'le 'mən 'wι 'zv! 'An 'bə "nyian maan -weεman 'nan 'an 'sə min -tu dυ pεεnən le 'mən 'wι pεεnən dre dι -ji. 'An 'bə 'fli -le 'wι 'yi "ceε maan -weεman dι. 'Pian min "kaga 'le 'wι 'yi "nen maan -weεman. Maan dra zιε 'nan -e 'o -kəla 'sidi -a 'wι 'ji.

## 11

<sup>1</sup> 'Ka dre 'an si dřenən 'a "le zι 'an 'bə "an Crizi si dra be -yee 'wι 'zv.

*-Klōnmōn -kōan 'kō -leglizī, en lumōn -kōan 'kō -leglizī?*

<sup>2</sup> An 'ka muo -fəa, 'nan 'an 'cin yra tian 'ka pεεnən 'ji. En an 'ka muo -fəa "nyian 'nan 'wunun nen maan paa 'ka 'ji be, ka 'ta wəla "da.

<sup>3</sup> 'Pian an ya "vale 'wι 'gυe -a -cin 'e 'fəla 'ka 'ji. 'Wι zιε -nyren 'nan: Crizi 'be ci -klōnmōn tazan -a, en -klōnmōn 'be ci lumōn tazan -a, en Bali 'be ci Crizi tazan -a. <sup>4</sup> -Yee "wean nen -klōnmōn nen e ya Bali trυ 'banan, -te 'be "ceε dι, e ya Bali 'lewei vīnan te fe -tu 'a 'e 'tə dι -a -wulo -man be, te e ya 'e 'tazan nen Crizi -a be -a -tenan 'yra -a. <sup>5</sup> 'Pian lumōn nen e ya Bali trυ 'banan -te 'be "ceε dι e ya Bali 'lewei vīnan te fe -tu 'ka 'e 'tə dι -a -wulo -man dιe, te -a -sran nen -a tazan -a be e ya -a -tenan 'yra -a. E ya "le 'nan min nan nen 'e 'wulo "je "bə "kləglə be -yee 'wι 'zv. <sup>6</sup> -Te lumōn 'ka "vale 'nan e fe -təa 'e 'wulo -man dιe, 'e 'wulo "je 'bə bυ "kləglə "fo. Maan ve 'ceε 'nan, 'wι "fli zιε -a dre dι be, e ya lumōn lə 'yra -te wι -a. -Yee "wean te lumōn 'e 'wulo "je "bυ "kləglə dι, en te 'e -te "da "dι! 'Pian 'e fe -tə 'e 'wulo -man!

<sup>7</sup> -Klōnmōn -le ve be, te 'e fe -tu -tə 'e 'wulo -man "fo "dι! Kəə -klōnmōn 'be ci Bali -kəən "manve -a, en -yee -maan 'tə -dan a Bali lə. 'Pian lumōn

'be 'tə -dan -nəan 'e -sran le. <sup>8</sup> Fe -le "wean nen an 'wι zιε -a 'vι be, lumōn man mən -tu "ceε Bali -a 'si en e -klōnmōn dre 'a dι, 'pian -klōnmōn man mən -tu nen Bali -a 'si en e lumōn dre 'a. <sup>9</sup> En "nyian be, Bali 'ka -klōnmōn dre le lumōn -le "wean dι. 'Pian e lumōn dre -klōnmōn -le "wean. <sup>10</sup> 'Wι pεεnən zιε -yee "wean, en Bali -le 'pasianən 'le "wean be, lumōn 'e fe -tu -tə 'e 'wulo -man -a -kəəndι nen 'nan -si -a 'e 'le 'sυ dι 'yre.

<sup>11</sup> Maan ve 'ceε 'nan, -te min dre Minsan -le ve -a be, lumōn 'ka fe -tu -a 'e 'saza 'ji dι, en -klōnmōn 'ka fe -tu -a 'e 'saza 'ji dι. <sup>12</sup> Fe -le "wean nen maan ve zιε, -yee ci 'nan -klōnmōn man mən -tu -a nen Bali lumōn dre. 'Be a zι, 'pian lumōn 'be 'klōnmōn -yaa. En Bali 'be 'wι 'bə pεεnən zιε -a dre.

<sup>13</sup> 'Ka 'wι 'gυe -a 'si "va 'ka 'bə 'a! Maan laabo 'ka 'lə 'nan, e ya 'wι 'yi "a -e lumōn 'e Bali trυ 'ba te fe -tu 'ka 'e 'tə dι -a -wulo -man dυb? -Ceje!

<sup>14</sup> En "nyian be, kaa -təa 'ka 'bə 'a 'nan 'trəda be, e ya 'yra -te wι -a -e -klōnmōn 'e 'wulo "je 'tυi 'e trυ dι.

<sup>15</sup> 'Pian lumōn -le ve be e ya 'wι 'yi "a, -e -a -wulo "je 'e 'kən 'e trυ dι. Kəə Bali -wulo "je "trυ dι -nən lumōn le 'nan, -e 'e 'kən -a -wulo -man "le sə -le 'wι 'zv. <sup>16</sup> 'Pian -te 'ka 'va min -tu -a "vale 'e 'sa -fəa 'wι zιε -a da be, maan ve -a san le 'nan, -e lumōn 'e Bali trυ 'ba te fe -tu 'ka 'e 'tə dι -a -wulo -man dιe, ma'an tian "an "yile dι. En Bali -le -leglizī -ji be, e 'ka zι dι.

*'Wι nen e 'ka 'yi "dιe, te 'ka dre Minsan -le -blife -sru "dι!*

<sup>17</sup> 'Wι nen an "ta 'be ve 'ceε 'gυe, ma'an 'kolaman -e 'an 'ka 'tə "yi "vι 'be 'nan "fo "dι. 'Wι zιε -nyren 'nan -te 'ka cin 'yι 'wι nen kaa dra be, ya'a 'kolaman -e 'e 'ka 'tə 'plēble "fo "dι, 'pian e -leglizī 'bə -wia. <sup>18</sup> -A tēde nen 'nan, -te 'ka cin 'yι be, 'cəndι 'e cin man a 'ka yei. 'Wι zιε maan 'man, en an yi -təala "da 'sezənən. <sup>19</sup> Kəə maan -təa 'nan, -te 'cəndι 'e cin man a 'ka yei "be, e -kolaman e dra. E ya zιε 'nan -e minnun nen

o yi -teala Minsan da 'kpa be 'o o -kɔnnɛn 'yi.

<sup>20</sup> 'Wɪ nɛn kaa dra, te 'ka cin 'yɪ Minsan -le -blɪfɛ man bɛ, ya'a kɔɔnman 'nan Minsan -le -blɪfɛ -sru 'nɛn ka cɪ dɪ. <sup>21</sup> Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan, -te 'ka cin 'yɪ -blɪfɛ -sru "bɛ, min -mienun 'o 'bɔ 'fli -le fɛ "sɪala -e 'o -bli. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan min -mienun -fo dra -a, te min -mienun 'o 'kan wɔ ɛn -wɛn "wee "tɛ wɔ. <sup>22</sup> -Mɛ "le "wɛan ka 'wɪ zɪɛ -a dra? 'Cɛɛ "kɔnnɛn "ka -e 'ka fɛ -bli -nan nun, ɛn -e 'ka -wɛn mlin -nan nun duv? Bali -le -leglizi nɛn ka ya "vale 'ka dra "sɔzɔ? -Te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'ka "bɔɪ Zozinɔn nɛn -wee -vɛɛ "ka "dɪɛ, o nɛn ka ya "vale 'ka o -tɛa 'yɪra -a? -Mɛ "wɪ nɛn 'an vɪ 'cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a da? 'An 'ka 'tɔ "yɪ "vɪ? -Cɛjɛ, ma'an 'kɔlaman -e 'an 'ka 'tɔ "yɪ "vɪ "fo "dɪ!

<sup>23</sup> Kɔɔ 'wɪ nɛn Minsan -a 'vɪ 'mɛn 'wɪ zɪɛ -a da bɛ, maan paa 'ka 'jɪ 'va ɛn ka 'ka 'bɛ drɛnan dɪ. 'Wɪ zɪɛ -nyɛn 'nan, -pei 'bɔ 'lein nɛn o -taa -kaa san Zozi 'nɔnɛ minnun lɛ bɛ -a man, e 'kpɔun 'si, <sup>24</sup> e Bali muo 'fɔ, ɛn yaa "nɛn jɛɛn. -A -nan nɛn e 'nan: «-Nyɛn 'gɔɛ, 'an 'kɔlɛ nɛn. -Yɛɛ -taa "drɛlɛ 'srɛga buvɛ -a Bali lɛ 'ka 'lɛjɪ. 'Wɪ nɛn an cɪ -a drɛnan 'gɔɛ 'ka drɛ! -Yɛɛ cɪ 'an 'cin -trɔa "vɛ -a 'ka 'jɪ.» <sup>25</sup> -A -tɔwɪ "nɛn "nyɪan, zɪ o cɛɛn fɛnun -blɪdɪ man bɛ, e 'kulɛnɛn 'si, ɛn e 'nan: «'Kulɛnɛn 'gɔɛ, 'an nyɛn nɛn -jɪ. -Yɛɛ "ta -sɛanla -e 'e drɛ 'ka -plɪ "vɛ -a "nyɪan Bali man 'e 'pee. Tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn ka -wɛn -mlɪan 'kulɛnɛn 'gɔɛ -a -jɪ bɛ, 'wɪ nɛn an cɪ -a drɛnan 'gɔɛ, 'ka drɛ! -Yɛɛ cɪ 'an 'cin -trɔa "vɛ -a 'ka 'jɪ.» <sup>26</sup> 'Wɪ 'kpa! Tɔ pɛɛnɔn man -te ka ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan 'kpɔun -blɪdɪ -a 'lee -wɛn mlɪndɪ -a bɛ, Minsan -le -ka nɛn yaa 'wɔ bɛ kaa -nan wɪ vɛ. Ka dra zɪɛ -trɪlɪɪ -e -a -tadɪ 'e bɔ.

<sup>27</sup> 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan bɛ, min oo min nɛn e 'kpɔun blɪ ɛn e -wɛn zɪɛ -a mlin 'wɪ 'wɪldɪ "pɛ -jɪ bɛ, te 'wɪ nɛn Minsan 'kɔlɛ 'lee Minsan nyɛn -a drɛ bɛ -a san -a srɛ. 'Wɪ 'wɪldɪ "nɛn yaa drɛ. <sup>28</sup> "Tɔgɔ 'ka 'va min -tɔ 'e 'wɪ 'wɪldɪ "drɛ bɛ, -yɛɛ "wɛan

min -tɔ 'e 'fli -nanjɛn 'e 'bɔ 'a. "Bɛ -sru 'vaa -e 'e 'kpɔun -blɪ ɛn -e 'e -wɛn mlin. <sup>29</sup> Kɔɔ min nɛn e 'kpɔun blɪ ɛn e -wɛn mlin te 'wɪ nɛn Minsan -a drɛ 'e 'kɔlɛ 'a bɛ -a -cin "cɛɛ -a san jɪ dɪɛ, te Bali -le nyɛn -blɪdɪ nɛn yaa 'pla 'e 'fli man. <sup>30</sup> 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn kaa dra, -yɛɛ "wɛan nɛn min "kaga 'man "yaaman 'ka yɛɪ, ɛn -yɛɛ "wɛan nɛn -cɛ -tɛnɔn "kaga "a 'ka yɛɪ, ɛn -yɛɛ "wɛan nɛn minnɔn -kaa 'ka yɛɪ "kaga. <sup>31</sup> -Te -kaa fli -nanjɛn -kaa 'bɔ 'a 'vaa ɛn -kaa 'kpɔun zɪɛ -a blɪ, ɛn -kaa -wɛn zɪɛ -a mlin bɛ, Bali -le nyɛn -blɪdɪ zɪɛ ya'a 'bɔa -kaa man dɪ. <sup>32</sup> 'Pian -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'jɪ 'nan, -te Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a man bɛ, 'wɪ nɛn yaa "paala -cɛɛ 'nan, "tɔgɔ yɪ nɛn 'e tin -tɛa 'trɛdanɔn da bɛ, -kaa kɔn o va.

<sup>33</sup> -Yɛɛ "wɛan 'an "bɔɪ Zozinɔn, -te 'ka cin 'yɪ 'nan -e 'ka Minsan -le fɛ -blɪ 'e cin va bɛ, 'ka cin -pɛn. <sup>34</sup> Min nɛn dra -a -tɛa "bɛ, -a san 'e fɛ -bli 'yɛɛ "kɔnnɛn 'vaa -e 'e 'ta. 'Ka drɛ zɪ "tɔgɔ 'ka cin yɪ -e 'ka Bali -le nyɛn -blɪdɪ 'pla 'ka man.

'Wɪ -mie nɛn tian 'an 'jɪ bɛ, -te an 'lɔ 'vaa -e 'mɛn "paala.

## 12

*Bali 'yɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn dra Zozinɔn lɛ*

<sup>1</sup> 'An "bɔɪ Zozinɔn, 'wɪnɔn nɛn Bali lei 'saun -a dra Zozinɔn lɛ bɛ, an 'ka "vale 'e 'fɔ 'e yɔɔdɪ 'ka man dɪ. <sup>2</sup> Tɔ nɛn -te ka'a tian Bali tɔa dɪɛ, yɪba "minnɔn nɛn o 'ka fɛ -tɔ -a dɪɛ, zɪ o 'nyɛnman "paa te min 'ka "nyɪan 'e 'fli -jɪ dɪɛ, paa -tɔa. <sup>3</sup> -Yɛɛ "wɛan nɛn maan -cin -tɔa 'ka 'jɪ 'nan: -Te Bali lei 'saun -sɛn min da ɛn e ya 'wɪnɔn vɪnan bɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e wei 'pla Zozi man dɪ. ɛn "nyɪan bɛ, min 'ka 'kɔlaman -e 'e vɪ 'nan, Zozi a Minsan -a, te Bali lei 'saun "cɛɛ 'pa -a 'lɛ dɪ.

<sup>4</sup> "Yɪnɔn nɛn Bali lei 'saun -a -nɔn Zozinɔn lɛ bɛ -a 'pa -a -jɪ "kaga. 'Pian Bali lei 'saun -tɔwɪ 'bɔ 'bɛ "yɪnɔn zɪɛ -a -nɔn Zozinɔn lɛ. <sup>5</sup> ɛn

"nyian bε, 'nyranman 'padɪ 'pa a -ji "kaga, 'pian Minsan -tɔwli 'bɔ 'bε -peba 'wɔ Zozinɔn 'lɔ. <sup>6</sup> En "nyian bε, 'nyranman a "kaga -e Zozinɔn 'o 'pa, 'pian Bali -tɔwli 'bɔ 'bε minnun pεεnɔn "koe -tɔa 'o da 'nyranman pεεnɔn zɪε -a 'panan.

<sup>7</sup> Bali lei 'saun "yi -nɔan Zozizan 'tɔ lε 'nan -e Zozinɔn pεεnɔn 'o "nɛn "bl. <sup>8</sup> Fε nɛn maan 'vɪ zɪε -yεε cɪ 'nan, Bali lei 'saun "yi "dra Zozizan 'tɔ lε 'nan -e 'e Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ vɪ minnun lε. En "nyian bε, Bali lei 'saun -tɔwli zɪε e "yi "dra Zozizan 'pee lε 'nan -e 'e 'wɪ nɛn e Bali -le 'wɪ 'ci "sia minnun lε bε -a vɪ. <sup>9</sup> En "nyian bε, Bali lei 'saun -tɔwli zɪε e "yi "dra Zozizan 'pee lε 'nan -e 'e 'yi -tɛra Bali da 'kpa tɪglɪ. En "nyian bε, Bali lei 'saun -tɔwli zɪε e "yi "dra Zozizan 'pee lε 'nan -e 'e -cε 'si minnun man. <sup>10</sup> En "nyian bε, Bali lei 'saun -tɔwli zɪε e "yi "dra Zozizan 'pee lε 'nan -e 'e 'cε -srɔn 'wɪnɔn drε. En "nyian bε, Bali lei 'saun -tɔwli zɪε e "yi "dra Zozizan 'pee lε 'nan -e 'e Bali 'lewei vɪ. En "nyian bε, Bali lei 'saun -tɔwli zɪε e "yi "dra Zozizan 'pee lε 'nan -e 'e 'wɪ nɛn e 'si Bali lei 'saun 'va bε, 'lee 'wɪ nɛn e 'si Satan -va bε, -a 'cɛnnan yɪ 'e cin man. En "nyian bε, Bali lei 'saun -tɔwli zɪε e "yi "dra Zozizan 'pee lε 'nan -e 'e 'wɪ weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪε -a -ji. En "nyian bε, Bali lei 'saun -tɔwli zɪε e "yi "dra Zozizan 'pee lε 'nan -e 'e -kɔla weinun zɪε -a -ci vɪdɪ -a. <sup>11</sup> 'Pian Bali lei 'saun -tɔwli 'bɔ 'bε Zozinɔn "koe -tɔa 'o da 'wɪnɔn pεεnɔn zɪε -a drɛnan. E 'yee "yinun -nɔan Zozizan 'tɔ lε "le zɪ e cɪ "va "bε -yee 'wɪ 'zɔ.

*Zozinɔn pεεnɔn a "le min -tɔwli 'zɔ*

<sup>12</sup> Fε "le "wεan nɛn an 'wɪ pεεnɔn zɪε -a 'vɪ bε, -yεε cɪ 'nan, blamin a -tɔwli, 'pian -a man mɛn a "kaga. - A man mɛn 'bɔ a "kaga zɪ, 'pian -a pεεnɔn 'bε -tɛa 'e cin da 'vaa εn waa laabo blamin. 'Wɪ 'tɔwli zɪε -nyrɛn minnun nɛn o drε Crizi -le vε -a bε -wee vε -a. <sup>13</sup> Kɔɔ -kaa Zozinɔn pεεnɔn bε, -te Zuif min nɛn oo, -te

Zuif min "cεε dɪ oo, -te nɔan nɛn oo, -te nɔan "cεε dɪ oo, Bali lei 'saun -tɔwli 'bɔ 'bε -kaa -batize drε 'nan -e -kaa drε "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ. En Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -kaa -tɔdɔ pεεnɔn lε.

<sup>14</sup> En "nyian bε, -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, blamin man mɛn 'ka 'tɔwli "dɪ, 'pian e ya "kaga. <sup>15</sup> Min cɛin 'ka 'kɔlaman -e 'e vɪ 'nan, 'e 'ka min -pε -a dɪ -le "wεan, 'e 'ka min man mɛn -tɔ -a dɪ. Kɔɔ e ya min man mɛnnun va. <sup>16</sup> En "nyian bε, min "trɔɛn 'ka 'kɔlaman -e 'e vɪ 'nan, 'e 'ka min yɪε 'a dɪ -le "wεan, 'e 'ka min man mɛn -tɔ -a dɪ. Kɔɔ e ya min man mɛnnun va. <sup>17</sup> E ya "le 'an 'wɪ 'gɔε -a laabo 'ka 'lɔ. -Te yɪε 'saza nɛn paan blamin man bε, yaa dra 'kɔ -e 'e 'wɪ man? En -te "trɔɛn 'saza nɛn paan blamin man bε, yaa dra 'kɔ -e 'e fε "kui 'si? <sup>18</sup> Maan vε 'cεε 'nan, min man mɛn -tɔ 'lee 'e 'pa 'nyranman, -a da nɛn Bali min man mɛn -tɔdɔ pεεnɔn drε "le zɪ e cɪ "va "bε -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>19</sup> "Te blamin a paan man mɛn -tɔwli "cε "a bε, "te wa'a laabo blamin "fo "dɪ. <sup>20</sup> 'Pian -a man mɛnnun a "kaga, -wεε -tɛa 'e cin da 'vaa -e 'o laabo blamin.

<sup>21</sup> -Yee "wεan min yɪε 'ka 'kɔlaman -e 'e vɪ min -pε lε 'nan: «An 'ka 'i 'va dɪ.» En min -wulo 'ka 'kɔlaman -e 'e vɪ min cɛinnun lε 'nan: «An 'ka 'ka 'va dɪ.» <sup>22</sup> Kɔɔ min man mɛn nɛn min 'ka -a sɪala fε -tɔ -a dɪε, -a 'pa 'nyranman a. <sup>23</sup> En min man mɛn nɛn min yɪε 'ka 'naan "man 'kpa dɪε, -a 'bɔ nɛn min -a man dra. En "nyian bε, min man mɛn nɛn -a yɪdɪ min -tɛa 'yra -a bε, -a 'bɔ nɛn min -a nyεεnman. <sup>24</sup> 'Pian min man mɛnnun nɛn o yɪdɪ 'ka min tɛa 'yra -a dɪε, blamin 'ka o man dra "bɔ "dɪ. Bali blamin drε 'nan -e -a man mɛn nɛn -a 'bɔ 'ka -a sɪala fε -tɔ -a dɪε, 'e nyεεn 'kpa tɪglɪ. <sup>25</sup> Bali -a drε zɪε 'nan -e 'cɛndɪ 'e cin man 'e vɪlε 'e 'kɔn blamin man mɛnnun yei "dɪ. 'Pian 'nan -e 'o 'tɔ 'o cin wlu. <sup>26</sup> -Yee "wεan -te min man mɛn -tɔ "yaaman bε, e -wɪmlan min man mɛn pεεnɔn 'ji. En -te o 'tɔ -dan nɔn

min man men -tu le be, min man men pɛɛnɔn 'ci "nranman.

<sup>27</sup> 'Ka pɛɛnɔn 'cɛɛ ci Crizi po -a, ɛn Zozizan 'tu a -a man men -tu -a. <sup>28</sup> Bali 'nyranman -pɛba 'wɔ Zozinɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'lɔ -leglizi -ji. -A tɛdɛ nɛn Zozi 'le 'pasianɔn 'a, ɛn -a 'flizan nɛn Bali 'lewei vɪnɔn 'a, ɛn -a yaagazan nɛn Bali -le 'wɪ "paanɔn 'a. -Wee -sru "bɛ, Zozinɔn nɛn o -cɛ -srɔn "wɪnɪn dra bɛ o nɛn. -Wee -sru "bɛ, Zozinɔn nɛn o -cɛ "sia minnɪn man bɛ o nɛn. -Wee -sru "bɛ, Zozinɔn nɛn o "paa minnɪn va bɛ o nɛn. -Wee -sru "bɛ, Zozinɔn nɛn o -tɔa -si 'le bɛ o nɛn. -Wee -sru "bɛ, Zozinɔn nɛn o "we weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ o nɛn. <sup>29</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, o pɛɛnɔn 'ka drɛɛ Zozi 'le 'pasianɔn 'a dɪ. ɛn o pɛɛnɔn 'ka drɛɛ Bali 'lewei vɪnɔn 'a dɪ. ɛn o pɛɛnɔn 'ka drɛɛ Bali -le 'wɪ "paanɔn 'a dɪ. ɛn o pɛɛnɔn 'ka -cɛ -srɔn "wɪnɪn drɛɛ dɪ. <sup>30</sup> ɛn o pɛɛnɔn 'ka -cɛ 'sɪle minnɪn man dɪ. ɛn o pɛɛnɔn 'ka 'wɪɛ weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji dɪ. ɛn o pɛɛnɔn 'ka -kɔlɛ weinun zɪɛ -a -ci vɪdɪ -a dɪ. <sup>31</sup> Kaa -tɔa 'nan 'yi 'pa a -ji "kaga, 'pian "yinun nɛn maan nrɔn 'e tɛdɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn 'ka -wɛɛ!

ɛn 'wɪ nɛn e ci "le 'ka drɛ te -a "yi 'mlɪan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn an "sia -a vɪnan 'gɔvɛ -a da bɛ, an "ta -a ve 'cɛɛ.

## 13

*Min yɪdɪ 'yi 'mlɪan 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ da*

<sup>1</sup> -Te an weinun pɛɛnɔn nɛn 'trɛda 'gɔvɛ o -fɔa "sɪdɔ, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ 'nan an Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o wei -fɔa "sɪdɔ, 'pian -te ma'an min ye "yi "dɪɛ, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya 'wɪ "tun "a. Te an ya "le 'nan 'kogoba nɛn e min man dra -wluwlu 'e "tun "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ "le 'nan -pɔ nɛn e min man dra -wluwlu 'e "tun "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. <sup>2</sup> ɛn "nyian bɛ -te an Bali 'lewei ve, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ -te an Bali -le 'wɪ yɔɔdɪ pɛɛnɔn 'ci maan, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ -te an Bali -le 'wɪ

pɛɛnɔn -tɔa, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ 'mɛn yi -tɛradɪ Bali da -kɔlaman e pɔn "sɔala 'e 'klu -ji, 'pian -te ma'an min ye "yi "dɪɛ, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya 'wɪ "tun "a. <sup>3</sup> ɛn "nyian bɛ -te an yɪfɛ pɛɛnɔn -nɔan 'yalɛ -tɛnɔn le, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ -te an "we "man 'nan minnɪn 'an 'tɛ 'bli an 'ka "vale 'an "sia Bali -sru "dɪ -le "wɛan bɛ, 'pian -te ma'an min ye "yi "dɪɛ, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya 'wɪ "tun "a.

<sup>4</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e min ye "yi "bɛ, -a -pɔan "sɔa 'wɪ 'ji. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, -a ci a "yi. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, ya'a man bo dɪ. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, ya'a 'e 'fli kɔɔnman 'e 'lɔ fɛnɪn -a dɪ. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, ya'a -dandan taan dɪ. <sup>5</sup> ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, ya'a 'wɪ nɛn e 'tɔ "paa min man bɛ -a dra dɪ. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, ya'a 'e 'fli -le 'wɪ "yi 'wɛɛman dɪ. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, 'bli 'ka 'fɔa -a san ji tada dɪ. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, ya'a min man wɪ paa dɪ. <sup>6</sup> ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, -a ci "nranman te -a bɔɛzan -tu 'wɪ "yi drɛ. 'Pian -te 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn yaa drɛ bɛ, -a ci 'ka 'nranman dɪ. <sup>7</sup> ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, tu pɛɛnɔn man e min man wɪ "cɛa. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, -yɛɛ yi -tɛradɪ Bali da 'ka 'le 'tɔa dɪ. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, -a 'bli 'fo Bali da. ɛn min nɛn e min ye "yi "bɛ, ya'a 'sia min -sru "dɪ.

<sup>8</sup> Yi -tu bɔa "bɛ, te Bali 'lewei vɪdɪ 'wɪ 'nyan. ɛn te weinun nɛn blamin 'ka -a ci maan dɪɛ -a -fɔdɪ 'wɪ 'nyan. ɛn te Bali -le 'wɪ yɔɔdɪ -tɔdɪ bɛ -a 'wɪ 'nyan. 'Pian fɛ -tɔwɪ "cɛ 'bɛ 'fo -nan, -yɛɛ ci min yɪdɪ "yi "a. <sup>9</sup> Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ ci 'nan, -ka'a 'wɪ pɛɛnɔn 'tɔa Bali da dɪ. ɛn -cɛɛ Bali 'lewei vɪdɪ bɛ, -a pɛɛnɔn "cɛɛ dɪ. <sup>10</sup> 'Pian yi nɛn fɛ nɛn e ci tɪglɪ bɛ e -taa "bɛ, te 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ e -nyan. <sup>11</sup> -Kaa -kɔɔn 'wɪ 'gɔvɛ -a man -tu: Tɔ nɛn -te min a 'nɛn "wɛnnɛn 'a bɛ, min 'wɪ tin "baa 'nɛn "wɛnnɛn pɛ -ji, ɛn -yɛɛ ci "nrɔndɪ a 'nɛn "wɛnnɛn pɛ -ji, ɛn e 'wɪ "sia

"va 'nen "wennen pe -ji. 'Pian -te min dre ceje be, 'w<sub>1</sub> p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> nen 'nen "wennen pe -ji be e "sia -a dre<sub>di</sub> man "fo. <sup>12</sup> 'Be nen 'g<sub>ue</sub>, e ya "le -niannun 'ji nen -kaa ci fe -nanjennan, en fe 'bo a "muizaan. 'Pian yi z<sub>ie</sub> -a da nen -kaa Bali ye -goezee. En "nyian be, 'be nen 'g<sub>ue</sub> -ka'a tian Bali t<sub>oa</sub> 'e p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> di. 'Pian yi z<sub>ie</sub> -a da nen -kaa Bali -t<sub>oa</sub> 'e t<sub>ig</sub>l<sub>i</sub> da, "le z<sub>i</sub> e -kaa -t<sub>oa</sub> 'va be -yee 'w<sub>1</sub> z<sub>u</sub>.

<sup>13</sup> T<sub>u</sub> nen -kaa ci -ji 'g<sub>ue</sub>, 'w<sub>1</sub> nen e -f<sub>u</sub> min man 'nan 'e dre be, -nyren 'g<sub>u</sub>: Min -le yi -terad<sub>i</sub> Bali da a -t<sub>u</sub>, en min 'bli 'f<sub>u</sub>d<sub>i</sub> Bali le a -t<sub>u</sub>, en min -le min yid<sub>i</sub> "yi "a -t<sub>u</sub>. 'Pian o yaaga z<sub>ie</sub> -a -dan nen "va "be, -nyren min yid<sub>i</sub> "yi "a.

## 14

"Yi 'to 't<sub>u</sub>d<sub>u</sub> p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> nen Bali lei 'saun -a dra Zozin<sub>on</sub> le be, 'ka "yi "dre -a 'ka cin le!

<sup>1</sup> Min yid<sub>i</sub> "yi "nen 'ka -tr<sub>oa</sub> -si 'le 'w<sub>1</sub> p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> dre<sub>nan</sub>! En "nyian be 'ka "yi 'to 't<sub>u</sub>d<sub>u</sub> p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> nen Bali lei 'saun -a -n<sub>on</sub> Zozin<sub>on</sub> le be -a -w<sub>ee</sub>! 'Pian -a ted<sub>e</sub> nen 'ka -w<sub>ee</sub> "be, -nyren Bali 'lewei yid<sub>i</sub> -a. <sup>2</sup> Fe nen maan ve z<sub>ie</sub> -yee ci 'nan, min nen e "we weinun nen blamin 'ka -a -ci maan d<sub>ie</sub> -a -ji be, Bali le nen e 'w<sub>1</sub> tin "baa, minnun le "ce<sub>e</sub> di. Blamin 'ka 'kolaman -e 'e -ci man di, k<sub>oo</sub> 'w<sub>1</sub>unun nen Bali lei 'saun -a "paa -a 'le te yaa ve be, -a -ci a 'e y<sub>oo</sub>d<sub>i</sub> minnun man. <sup>3</sup> 'Pian min nen e Bali 'lewei ve be, blaminun le nen e 'w<sub>1</sub> tin "baa. E 'w<sub>1</sub> tin "baa -w<sub>le</sub>, te -wee yi -terad<sub>i</sub> Bali da "paa "da, te e 'w<sub>1</sub> "paala -w<sub>le</sub>, en te e 'o "koe -t<sub>oa</sub> 'o da. <sup>4</sup> K<sub>oo</sub> -te min "we weinun nen blamin 'ka -a -ci maan d<sub>ie</sub> -a -ji be, -a 'bo 'fli -le yi -terad<sub>i</sub> Bali da 'be "paa "da. 'Pian min nen e Bali 'lewei ve be, Zozin<sub>on</sub> p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> 'le yi -terad<sub>i</sub> Bali da nen yaa "paa "da.

<sup>5</sup> An ya "vale 'ka p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> 'ka 'w<sub>1</sub> weinun nen blamin 'ka -a -ci maan d<sub>ie</sub>, -a -ji. 'Pian 'w<sub>1</sub> nen e ci 'w<sub>1</sub> "yi "a "fo "be, -nyren 'nan, 'ka Bali 'lewei v<sub>i</sub> Zozin<sub>on</sub> le. Maan ve 'ce<sub>e</sub> 'nan, Bali 'lewei yid<sub>i</sub> -dan 'mlian weinun

nen blamin 'ka -a -ci maan d<sub>ie</sub> -a -f<sub>u</sub>d<sub>i</sub> da. 'Pian -te min -t<sub>u</sub> weinun z<sub>ie</sub> -a -ci ve be, e Zozin<sub>on</sub> 'le yi -terad<sub>i</sub> Bali da "paa "da "nyian.

<sup>6</sup> 'An "b<sub>u</sub>i Zozin<sub>on</sub>, -te an 'l<sub>u</sub> 'ka 'va, en an w<sub>1</sub> weinun nen blamin 'ka -a -ci maan d<sub>ie</sub> -a -ji be, te 'w<sub>1</sub> "yi "cen "nen maan dre 'ce<sub>e</sub>? E "ka "fo "di. 'Pian -te 'w<sub>1</sub>unun nen Bali -a -nan k<sub>oo</sub>n 'men be, -a 'bo nen maan 'v<sub>i</sub> 'ce<sub>e</sub>, -te 'be "ce<sub>e</sub> di, -te 'w<sub>1</sub>unun nen maan -t<sub>oa</sub> Bali -le 'w<sub>1</sub> 'a be, -a 'bo nen maan 'v<sub>i</sub> 'ce<sub>e</sub>, en -te 'be "ce<sub>e</sub> di, an Bali 'lewei 'v<sub>i</sub> 'ce<sub>e</sub>, en -te 'be "ce<sub>e</sub> di, an Bali -le 'w<sub>1</sub> paa 'ka 'ji be, te 'w<sub>1</sub> "yi -dan nen maan dre 'ce<sub>e</sub>. -Nj<sub>ee</sub> duv?

<sup>7</sup> An "ta -a -k<sub>oo</sub>n "man w<sub>1</sub> -t<sub>u</sub> ve 'ce<sub>e</sub>. -Te min -t<sub>u</sub> a -g<sub>oo</sub>d<sub>i</sub> -tenan, -te 'be "ce<sub>e</sub> di, e ya -g<sub>ue</sub>d<sub>e</sub> -tenan, en -a wei -ci 'ka 'e 'sid<sub>i</sub> d<sub>ie</sub>, wa'a 'kolaman -a -ci mand<sub>i</sub> -a "fo "di. <sup>8</sup> En -a -k<sub>oo</sub>n "man w<sub>1</sub> -t<sub>u</sub> nen "nyian 'g<sub>u</sub>. 'Bei nen o -ko -a -k<sub>u</sub>li man be, -te e ya 'w<sub>1</sub>an en -a wei -ci 'ka 'e 'sid<sub>i</sub> d<sub>ie</sub>, 'sounjanun 'ka o man w<sub>u</sub>b man -k<sub>u</sub>li -tand<sub>i</sub> da "fo "di.

<sup>9</sup> -A -t<sub>u</sub>w<sub>1</sub> "nen blamin -le ve -a. -Te ka ya 'w<sub>1</sub>an weinun nen blamin 'ka -a -ci maan d<sub>ie</sub> -a -ji be, 'w<sub>1</sub> nen ka ci -a v<sub>1</sub>an be, min -a dra 'k<sub>o</sub> -e 'e -ci man? Te e ya "le ka ya 'ka 'fli "koe -nyannan 'e "tun. <sup>10</sup> Wei a 'tr<sub>eda</sub> "kaga, en wei -t<sub>u</sub> 'lee 'e 'f<sub>on</sub>n<sub>on</sub>. <sup>11</sup> -Te min a wei -t<sub>u</sub> -f<sub>on</sub>n<sub>on</sub>, en ma'an -ci maan d<sub>ie</sub>, te min z<sub>ie</sub> e ya -p<sub>en</sub> min -a "men 'va, en an ya -p<sub>en</sub> min -a -yee 'va. <sup>12</sup> Z<sub>i</sub> 'cee ve ci "nyian z<sub>ie</sub>. -Yee "wean -te ka ya "vale 'nan Bali lei 'saun 'e "yi "t<sub>u</sub> -n<sub>on</sub> 'ce<sub>e</sub> be, "yi "nen e Zozin<sub>on</sub> p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> 'le yi -terad<sub>i</sub> Bali da "paa "da "be, -nyren 'ka -w<sub>ee</sub>!

<sup>13</sup> -Yee "wean min nen e "we weinun nen blamin 'ka -a -ci maan d<sub>ie</sub> -a -ji be, 'e Bali tr<sub>u</sub> 'ba -a -ci vid<sub>i</sub> man!

<sup>14</sup> K<sub>oo</sub> -te min a Bali tr<sub>u</sub> 'banan wei nen blamin 'ka -a -ci maan d<sub>ie</sub> -a -ji be, te Bali lei 'saun 'be ci 'w<sub>1</sub> z<sub>ie</sub> -a dre<sub>nan</sub>, 'pian -a 'bo 'le 'ci "nr<sub>on</sub>d<sub>i</sub> "ce<sub>e</sub> di, en 'w<sub>1</sub> 'bo nen yaa ve be, -a 'bo 'ka "e -ci maan di. <sup>15</sup> -Kaa dra "men 'k<sub>o</sub>? An Bali tr<sub>u</sub> "baa wei nen blamin 'ka -a -ci maan d<sub>ie</sub> -a -ji "le z<sub>i</sub> Bali lei 'saun -a ve 'men be, -yee 'w<sub>1</sub> z<sub>u</sub>. 'Pian e ya "le 'an Bali

trɔ 'ba "nyian wei nɛn blamin -a -ci maan "bɛ -a -ji. An "dre -fɔa wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji "le zɪ Bali lei 'saun -a ve 'mɛn bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian e ya "le 'an "dre "fɔ "nyian wei nɛn blamin -a -ci maan "bɛ -a -ji. <sup>16</sup> 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da. Min a Bali muo "fɔnan wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji "le zɪ Bali lei 'saun -a ve -yrɛ "bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. -Te min a 'e -nyrandi -a "srɔn "bɛ, yaa dra 'kɔ -e 'e 'wɪ "man Amɛn? Kɔɔ Bali muo "nɛn yaa -fɔ bɛ, 'wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ, min zɪɛ ya'a manlɛ dɪ. <sup>17</sup> 'Wɪ 'kpa, Bali muo "fɔdɪ zɪɛ 'wɪ 'yi "tʊ nɛn, 'pian ya'a 'i bɔɛzan -tʊ Zozizan 'le yi -tɛradɪ Bali da paa "da "dɪ.

<sup>18</sup> An Bali muo -fɔa 'nan, an "we wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji an "mlian 'ka pɛɛnɔn da. <sup>19</sup> 'Pian -te Zozinɔn 'o cin 'yi bɛ, maan -wɛɛman 'nan, 'an 'wɪ 'soolu vɪ wei nɛn blamin -a -ci maan bɛ -a -ji, -e -wee yi -tɛradɪ Bali da 'e 'pa "da. 'Bɛ "yi "mlian 'wɪ -kpi fu (10.000) nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a vɪdɪ da.

<sup>20</sup> An "bʊɪ Zozinɔn, te 'ka 'ci "nrɔn "le nannannun -le 'wɪ 'zʊ dɪ! 'Cɛɛ 'wɪ 'fa 'sidɪ 'e 'kɔn min ceje pɛ -ji! 'Pian 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ va bɛ, 'ka 'kɔn "le 'nɛn 'linɛnnun nɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ o man dɪɛ, -wee 'wɪ 'zʊ! <sup>21</sup> 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Minsan -a 'vɪ 'nan:  
Minnun 'labɛ,

an -ciala -pɛnnɔn 'va

-e 'an 'wɪ tin 'ba -wlɛ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji.

An 'wɪ zɪɛ -a drɛ,  
'pian wa'a 'o "trɔɛn "tɔlɛ 'an wei lɛ "fo "dɪ.»

<sup>22</sup> -Yee "wɛɛn maan ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪdɪ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, Bali 'bɛ 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ -tʊ drɛ minnun nɛn o 'ka "vale 'o yi -tɛala Bali wei da dɪɛ -wee vɛ -a. 'Pian Bali 'ka -a drɛlɛ minnun nɛn o yi -tɛala 'e da bɛ, -wee vɛ -a dɪ. ɛn Bali 'lewei vɪdɪ bɛ, 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ -tʊ nɛn Bali -a drɛ minnun nɛn o yi -tɛala 'e da bɛ -wee vɛ -a, 'pian

minnun nɛn o 'ka "vale 'o yi -tɛala Bali wei da dɪɛ, "o 'ye 'wɪ "tun "a.

<sup>23</sup> 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da -tʊ. -Te Zozinɔn pɛɛnɔn a 'o cin yɪdɪ -leglizi drɛnan, te o pɛɛnɔn "we wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, ɛn Zozinɔn nɛn wa'a tian 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪɛ dɪɛ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, minnun nɛn wa'a yi tɛala Bali da dɪɛ, o wla Zozinɔn zɪɛ o va. Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'o 'ci "nrɔndɪ "siala 'nan, klin "nɛn o man. -Njɛɛ dʊv? <sup>24</sup> 'Pian -te Zozinɔn pɛɛnɔn zɪɛ o ya Bali 'lewei vɪnan, ɛn min nɛn ya'a yi tɛala Bali da dɪɛ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, Zozizan nɛn ya'a tian 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪɛ dɪɛ, 'e -wla o va bɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn o ci -a vɪnan bɛ, -yee "wɛɛn e 'yee 'wɪ 'wɪdɪ -tɔa 'e 'bɔ 'a, -e -a -wulo -ji "nrɔndɪ 'e tin -tɛ "da. <sup>25</sup> 'Wɪnun nɛn "ji 'e yɔɔdɪ bɛ, -a ta bɔala. Tɔɔn 'e "po -sɔɔnman -e 'e yra "blula, te e "ta Bali bɔdɪ "siala -a vɪdɪ -a 'nan: «'Wɪ 'kpa, Bali a 'ka yei.»

*Pɔl 'wɪ 'pla Korɛnti 'nɔn lɛ -leglizi drɛdɪ da*

<sup>26</sup> An "bʊɪ Zozinɔn, o -leglizi dra 'kɔ? -Te Zozinɔn a 'o cin yɪdɪ -leglizi drɛnan bɛ, min -tʊdʊ pɛɛnɔn -pɛ 'e 'kɔn 'va. Min -mie 'e "dre "fɔ. ɛn min -mie 'e 'wɪ "paa minnun ji. ɛn min -mie 'e 'wɪ nɛn Bali -a -nan kɔɔn -yrɛ "bɛ -a vɪ. ɛn min -mie 'e 'wɪ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji. ɛn min -mie 'e 'wɪ zɪɛ -a -ci vɪ. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kaa dra bɛ, ka -wɛɛ 'nan 'e Zozinɔn pɛɛnɔn 'le yi -tɛradɪ Bali da 'pa "da. <sup>27</sup> -Te min "ta "we wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, 'e drɛ min -tʊ, min "fli, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, min yaaga. 'Pian -te min -tʊ cɛɛn "man "bɛ 'vaa -e min -tʊ 'e 'yee vɛ vɪdɪ 'sia. ɛn "nyian bɛ -a -ci vɪzan 'e 'kɔn. <sup>28</sup> -Te -a -ci vɪzan "ka "dɪɛ, te min 'e 'wɪ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji Zozinɔn yei "dɪ! 'Pian 'e 'wɪ Bali lɛ te e ya 'yee "kɔnnɛn!

<sup>29</sup> ɛn "nyian bɛ, Bali 'lewei vɪdɪ bɛ, 'e drɛ min -tʊ, min "fli, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, min yaaga. ɛn min -mienun 'o 'wɪ zɪɛ -a fa 'si! <sup>30</sup> 'Pian -te tʊ 'bɔ zɪɛ -a wlu, Bali 'wɪ 'nan kɔɔn min pee lɛ

'wɪ zɪe -a da bɛ, min nɛn e cɪ paan Bali 'lewei vɪnan bɛ, 'e -tɔa. <sup>31</sup> -Te min -tɔ cɛɛn "man "bɛ 'vaa -e min pee 'e 'yee vɛ vɪdɪ 'sia. Te 'ka pɛɛnɔn 'e Bali 'lewei vɪ 'e cin -a dɪ! -Te kaa 'vɪ -tɔdɔ bɛ, e 'wɪ "paa "va 'ka pɛɛnɔn lɛ, ɛn e 'ka pɛɛnɔn "koe -tɔa. <sup>32</sup> -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -te min a Bali 'lewei vɪnan bɛ, e -kɔlaman 'e 'fli 'kundi -a -e 'e 'le 'tɔ. <sup>33</sup> Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪe -a 'vɪ bɛ, Bali 'wɪ dra 'e "nɛn 'e "nɛn ɛn yaa dra -trɔɔ, 'pian ya'a 'wɪ dra 'e baadɪ -ji dɪ.

Zɪ e dra Bali -le -leglizi -tɔdɔ pɛɛnɔn 'ji zɪe. <sup>34</sup> -Te Zozinɔn a 'o cin yɪdɪ ɛn o ya -leglizi drɛnan bɛ, lɪmɔnnun 'o 'lɛbo 'pla "da. Kɔɔ -a -si 'ka 'e 'nɔndɪ -wɛ -e 'o 'wɪ 'si "va "fo "dɪ. 'Pian 'o 'ta wɔla 'wɪ nɛn -klɔnmɔn -a ve bɛ -a da! Zɪ e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le -pei 'fluba 'ji zɪe. <sup>35</sup> -Te lɪmɔnnun a "vale 'nan 'o 'wɪ 'ci laabo 'wɪ -mie da bɛ, 'o laabɔ 'o -sran -lɔ te o ya "kɔnnɛn. Kɔɔ e 'ka 'wɪ "yi "a -e lɪmɔn 'e 'wɪ 'si "va te Zozinɔn 'a -leglizi drɛnan dɪ.

<sup>36</sup> E ya 'ka 'ji 'nan 'ka 'va nɛn Bali -le 'wɪ 'bɔla 'e tɛdɛ? -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ. ɛn e ya 'ka 'ji 'nan 'ka 'saza 'va nɛn Bali -le 'wɪ 'bɔla? -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ. <sup>37</sup> -Te -a -cin a min -tɔ -ji 'nan 'e ya Bali 'lewei vɪnan -a, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'nan Bali lei 'saun 'bɛ 'e "paala "fo "bɛ, -a san 'e -tɔ 'nan, 'wɪ nɛn maan crɛn -te 'cɛɛ 'gɔvɛ, e "sia Minsan va. <sup>38</sup> ɛn min nɛn e 'ka "vale 'e 'ta wɔla 'wɪnun zɪe -a da dɪɛ, Bali 'ka -a san siala 'yee min -a "fo "dɪ.

<sup>39</sup> -Yee "wɛan, 'an "bɔɪ Zozinɔn, 'ka -wɛɛ 'nan 'ka Bali 'lewei ve. ɛn -te min a 'wɪnan wej nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, 'ka 'tɔɪ 'e vɪ. <sup>40</sup> 'Pian 'ka 'wɪ pɛɛnɔn zɪe -a drɛ -trɔɔ, ɛn 'ka drɛ 'e "nɛn 'e "nɛn.

## 15

*Pol 'wɪ tin 'ba Korinti 'nɔn lɛ Crizi -le wluandɪ -kanɔn 'va da*

<sup>1</sup> 'An "bɔɪ Zozinɔn, Zozi Crizi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn maan -cin -tɔa 'ka 'ji. Ka wɪ "man, ɛn ka ya 'ka leadɪ "man tian cɛɛgɔ yi -a. <sup>2</sup> -Te ka 'ta 'wɔla "da "le

zɪ maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, e 'ka "sia 'wɪ 'ji. 'Pian -te ka'a 'bɛ drɛlɛ dɪɛ, 'cee yi -tɛradɪ Zozi da a 'wɪ "tun "a.

<sup>3</sup> 'Wɪ nɛn Minsan -a -pɛba 'wɔ 'an 'lɔ bɛ, maan paa 'ka 'ji. 'Wɪ zɪe e ya 'wɪ -dan tɔ -a. -Nyɛn 'nan: Crizi -ka -cee 'wɪ 'wɪdɪ "le "wɛan. Bali -le 'fluba 'wɪ zɪe -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e dra, ɛn e drɛ. <sup>4</sup> Zɪ e -ka bɛ, ɛn waa 'wɔ. -A yi yaagazan da bɛ ɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va. Bali -le 'fluba 'wɪ zɪe -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e dra, ɛn e drɛ. <sup>5</sup> Zɪ e wluan -kanɔn 'va bɛ, 'e 'fli kɔɔn Pɛri lɛ, ɛn "bɛ -sru 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn 'fuda "fli 'bɔ lɛ. <sup>6</sup> "Bɛ -sru ɛn 'e 'fli kɔɔn -kaa "bɔɪ Zozinɔn lɛ 'e cin -a. O ya min -yaa 'soolu. O "kaga yɛ a tian "man, ɛn o -mie kaa. <sup>7</sup> "Bɛ -sru 'e 'fli kɔɔn Zaji lɛ, ɛn 'e 'fli kɔɔn 'yee 'pasianɔn lɛ. <sup>8</sup> O pɛɛnɔn zɪe 'wee -sru "bɛ, ɛn 'e 'fli kɔɔn 'mɛn. An ya 'nɛn nɛn Bali -a -ya te -a mlɛn 'ka bɔlɛ dɪɛ -a.

<sup>9</sup> Fɛ nɛn maan ve zɪe -yɛɛ cɪ 'nan, an 'ka fɛ -tɔ -a Zozi 'le 'pasianɔn yei "dɪ. ɛn e 'ka "le -e 'an drɛ paan Zozi 'le 'pasiazan -a dɪ, kɔɔ an 'tɛ 'pa Bali -le -leglizi da. <sup>10</sup> 'Pian Bali "yi drɛ 'mɛn, ɛn yaan drɛ Zozi 'le 'pasiazan 'a. "Yi "nɛn Bali -a drɛ 'mɛn zɪe, -a "nɛn 'bɔla -dan. Kɔɔ an 'nyranman 'pa an cɪɪ Zozi 'le 'pasianɔn pɛɛnɔn da. 'Wɪ tɪglɪ 'ji bɛ, mɛɛn "cɛɛ 'nyranman 'pa 'an 'bɔ 'a dɪ, 'pian Bali 'bɔ 'bɛ 'wɪ zɪe -a drɛ 'yee "yi "a. <sup>11</sup> -Yee "wɛan -te e ya 'an 'bɔ 'a oo, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, -te e ya Zozi 'le 'pasianɔn -mienun -a oo, Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kɔva ve 'cɛɛ bɛ, -nyɛn zɪe. ɛn -a 'bɔ da nɛn ka yi -tɛra bɛ.

*Bali Zozinɔn pɛɛnɔn wuanla -kanɔn 'va*

<sup>12</sup> -Kaa "paaman minnun ji 'nan, Bali Crizi wluan -kanɔn 'va. -Te 'bɛ a zɪe, -mɛ "le "wɛan nɛn min -mienun a 'ka yei, te waa ve 'nan, minnun nɛn o kaa bɛ, wa'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪ. <sup>13</sup> -Te minnun nɛn o kaa bɛ wa'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪɛ, "te Crizi 'ka 'wunlɛa -kanɔn 'va dɪ. <sup>14</sup> ɛn -te Crizi 'ka 'wunlɛa -kanɔn 'va



dɛ, "te 'wɪnʊn nɛn -kaa ve minnʊn lɛ bɛ -a -ci "ka "dɪ. ɛn "nyian "te 'wɪnʊn nɛn ka yi -tɛala "da "bɛ -a -ci "ka "dɪ. <sup>15</sup> ɛn -te Crizi 'ka 'wʊnlɛa -kanʊn 'va dɛ, "te -kaa 'wɪ wɪ 'vɪ Bali man, kʊʊ -kaa 'vɪ 'nan e Crizi wɪuan -kanʊn 'va. -Te e ya 'wɪ 'kpa -a 'nan minnʊn nɛn o kaa bɛ Bali 'ka o 'wʊanla -kanʊn 'va dɛ, "te Bali 'ka Crizi 'wʊnlɛa -kanʊn 'va "fo "dɪ. <sup>16</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te minnʊn nɛn o kaa bɛ wa'a 'wʊanla -kanʊn 'va dɛ, "te Crizi 'ka 'wʊnlɛa -kanʊn 'va dɪ. <sup>17</sup> ɛn -te Crizi 'ka 'wʊnlɛa -kanʊn 'va dɛ, "te 'wɪnʊn nɛn ka yi -tɛala "da "bɛ, e ya 'wɪ "tʊn "a. ɛn "te ka ya tian 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnʊn 'a Bali 'ɛ. <sup>18</sup> ɛn "nyian "te minnʊn nɛn o drɛ Crizi -le vɛ -a ɛn o kaa bɛ, o -nan -nyan. <sup>19</sup> -Te -fʊdɪ 'trɛ 'gʊɛ -a da 'saza "cɛ "le "wɛan nɛn -kaa yi -tɛra Zozi da bɛ, "te maan ve 'cɛɛ 'nan -kaa "yago "mlian minnʊn pɛɛnʊn 'le vɛ da.

<sup>20</sup> 'Pian 'wɪ tɪgɪ 'ji bɛ, Crizi wɪuan -kanʊn 'va. -Yɛɛ cɪ min tɛdɛ nɛn e wɪuan -kanʊn 'va bɛ -a. <sup>21</sup> 'Li 'e tɛdɛ bɛ, min -tʊwɪ "le "wɛan nɛn -kadɪ 'pla blamin man. -A -tʊwɪ "nɛn "nyian minnʊn wʊanla -kanʊn 'va min -tʊwɪ "le "wɛan. <sup>22</sup> -A -cin 'e 'kʊn 'ka 'ji 'nan blamin pɛɛnʊn nɛn 'trɛda bɛ, Adan kludanʊn nɛn waa, -yɛɛ "wɛan -kadɪ 'pla blamin man. 'Pian minnʊn pɛɛnʊn nɛn o drɛ Crizi -le vɛ -a bɛ, o wʊanla -kanʊn 'va.

<sup>23</sup> ɛn wɪuandɪ -kanʊn 'va zɪɛ e dra 'e "nɛn 'e "nɛn. -A tɛdɛ drɛ Crizi -le vɛ -a. ɛn tʊ nɛn Crizi -ta pee wo bɛ, te e 'bʊ minnʊn nɛn o drɛ Crizi -le vɛ -a bɛ o da. <sup>24</sup> "Bɛ -sru te 'trɛda -nyan tʊ nɛn. Tʊ zɪɛ -a man nɛn lei -wɪdɪnʊn 'lee fɛnʊn pɛɛnʊn nɛn o min "paala bɛ, 'lee fɛnʊn pɛɛnʊn nɛn 'plɛblɛ a -wɪbʊ "bɛ Crizi o -nan -nyan, -e 'e mingʊnɛn trɛ -pɛba wʊ Bali lʊ. -Yɛɛ cɪ -kaa "tɪ "a. <sup>25</sup> Fɛ nɛn maan ve zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan Crizi mingʊnɛn -blɛ -trɪlii, -e Bali 'e 'cɛn -a 'nan -mannʊn 'klɪdɪ man. <sup>26</sup> 'Nanmanzan nyranman nɛn -a -nan -taa "nyanlɛ bɛ waa laabo -ka.

<sup>27</sup> -A -nʊan da nɛn -e 'wɪ zɪɛ 'e drɛ. Kʊʊ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba

'ji 'nan:

«Bali -a -tʊ fɛ pɛɛnʊn da.»

'Pian -te waa 'vɪ 'nan, Bali -a -tʊ fɛ pɛɛnʊn da bɛ, -a -ci a 'wɛin 'nan Bali 'bʊ 'ka "va "dɪ. <sup>28</sup> ɛn tʊ nɛn Bali "cɛan Crizi -tʊdɪ man fɛ pɛɛnʊn da bɛ, -te e 'bʊ bɛ, -e Crizi 'bʊ nɛn Bali -pɪ a bɛ 'e 'fli -pɛba wʊ Bali nɛn yaa -tʊ fɛ pɛɛnʊn 'bʊ da bɛ -yrʊ. Yaa dra zɪɛ 'nan -e Bali nɛn 'e 'kʊn mingʊnɛn -a fɛ pɛɛnʊn da.

*Pɔl 'wɪ 'pla 'kɪagla Korɛnti 'nʊn lɛ*

<sup>29</sup> 'Ka 'ci "nrʊn 'wɪ 'gʊɛ -a da! 'Ka 'va min -mienʊn o -batize dra minnʊn nɛn o kaa bɛ o 'ɛʃi. -Mɛ "le "wɛan nɛn o 'wɪ zɪɛ -a dra? Kʊʊ kaa ve 'nan, minnʊn nɛn o kaa bɛ wa'a 'wʊanla -kanʊn 'va dɪ. <sup>30</sup> ɛn -a -tʊ nɛn "nyian 'gʊ. -Te minnʊn 'ka 'wʊanla -kanʊn 'va dɛ, -mɛ "le "wɛan nɛn bodrun funnin ɛn -kaa fli ta "flumlan 'wɪ 'plɛblɛ pɛɛnʊn nɛn e bʊa "min man bɛ -yrɛ? <sup>31</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, tʊ -tʊdʊ pɛɛnʊn nɛn e "cɛan bɛ, te 'an 'fli ta "flumlan -ka lɛ. 'Wɪ tɪgɪ nɛn maan ve, 'ka yi -tɛra 'an da! Kʊʊ cɛɛ cɪ minnʊn nɛn waan 'blʊ -tʊa "da -kaa san Zozi Crizi 'lɛ bɛ waa. <sup>32</sup> ɛn kaa -tʊa 'nan, 'an 'fli ta flula -ka lɛ Efɛz 'nʊn fla. An yi -tɛala "da 'nan minnʊn nɛn o kaa bɛ, o wʊanla -kanʊn 'va, -yɛɛ "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a dra. -Te e 'ka zɪ dɛ, «"Te maan dra "le minnʊn nɛn waa ve 'nan -kaa fɛ -blɪ -e -kaa -wɛn mlin, kʊʊ "trɛ kaa -kaaman bɛ -wee 'wɪ 'zʊ.»

<sup>33</sup> 'Ka drɛ "yi, 'wɪ zɪɛ te 'ka 'fli 'tʊɪ -e 'e 'ka 'man yɪdɪ. Kʊʊ bee -wɪdɪ "blɪdɪ bɛ, -yɛɛ -maan min 'wɪ 'wɪdɪ "dra. <sup>34</sup> 'Cɛɛ 'ci "nrʊndɪ 'e 'trʊa -si yra! Te 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ "nyian dɪ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, min -mienʊn -a 'ka yei, wa'a Bali tʊa dɪ. -Te an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, 'e 'ka 'tɛ 'yra -a.

*-Te minnʊn wɪuan -kanʊn 'va bɛ o -kʊan 'kʊ?*

<sup>35</sup> -A -mie dra bɛ, min -a laabo 'nan: «Min wʊanla -kanʊn 'va 'kʊ? ɛn -te min wɪuan -kanʊn 'va bɛ, -a 'kʊlɛ -kʊan 'e da 'kʊ?» <sup>36</sup> Maan ve -a san lɛ -blʊzan. Fei fɛ 'wɛnʊn nɛn

waa -fɔa 'tre 'ji be, 'i 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn e dra be -a da! -Te ya'a fɔlɛ dɪɛ, -a -kɔn 'ka bɔa "da "dɪ. <sup>37</sup> Fɛ 'wlɛ nɛn min -a -fɔa 'tre 'ji be, -tɔ -pɛ nɛn e dra -a be, -njɛɛ wa'a 'fɔ dɪ. -A 'wlɛ "tun "nɛn waa -fɔa 'tre 'ji. -Te e ya 'saa 'wlɛ -a oo, ɛn -te e ya fɛ 'wlɛ 'pee -a oo, -a 'wlɛ "tun "nɛn waa -fɔa. <sup>38</sup> "Bɛ -sru -e Bali 'e fɛ 'wlɛ zɪɛ -a bɔ, -e -pɛ nɛn 'e trɔman "man "bɛ, 'e -nɔn -yrɛ. Fɛ 'wlɛ 'tɔ 'lee 'e trɔ -pɛ, -a 'bɔ nɛn Bali -a dra.

<sup>39</sup> 'Wɪ -tɔwli zɪɛ -yɛɛ dra "nyian fɛ -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn o "flian be -wee vɛ -a. Blamin -tɔ -pɛ a, ɛn -winun -tɔ -pɛ a, ɛn "lomannun -tɔ -pɛ a, ɛn pɔnɔn -tɔ -pɛ a. <sup>40</sup> ɛn "nyian be, laji fɛnɔn a, ɛn 'trɛda fɛnɔn a. 'Pian laji fɛnɔn 'lee 'wee fɛnyian, ɛn 'trɛda fɛnɔn 'lee 'wee fɛnyian. <sup>41</sup> Yidɛ 'le fɛnyian a 'e 'tɔ, ɛn mlɛn -le fɛnyian a 'e 'tɔ, ɛn mlɛn crɛnnun -le fɛnyian a 'e 'tɔ. Mlɛn crɛnnun pɛɛnɔn 'bɔ zɪɛ, -wee fɛnyian 'ka bɔa 'e cin man dɪ.

<sup>42</sup> -Te ka "ta 'ka 'ci "nrɔnman -kanɔn wluandɪ da be, 'winun zɪɛ -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn! Fɛ 'wlɛ nɛn waa -fɔa "be e fulman, -a -tɔwli "nɛn "nyian -kaa 'kɔlɛ -le vɛ -a. 'Pian -te -kaa wluan -kanɔn 'va be te -kaa 'ka "nyian fɛ nɛn e fulman be -a dɪ. <sup>43</sup> Min 'kɔlɛ nɛn waa -fɔa 'tre 'ji be, e ya srɛ vɛ -a, ɛn -a "koe 'ka 'e da dɪ. 'Pian -te e wluan -kanɔn 'va be, e "bia fɛnyian, ɛn -a "koe -kɔan 'e da. <sup>44</sup> Blamin 'kɔlɛ 'gɔvɛ -a 'bɔ nɛn waa -fɔa 'tre 'ji. 'Pian tɔ nɛn e wuanla -kanɔn 'va be, e -kɔan laji 'kɔlɛ nɛn Bali -le 'belidɪ a -yrɔ "bɛ -a.

Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -te blamin 'kɔlɛ a be, te laji 'kɔlɛ nɛn Bali -le 'belidɪ a -yrɔ "bɛ, e ya "nyian. <sup>45</sup> 'Wɪ 'bɔ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Adan nɛn blamin tɛdɛ -a be, 'trɛda blamin -le 'belidɪ nɛn -yrɔ.»  
'Pian Crizi nɛn e cɪ "le Adan -fɔla "dazan 'zɔ be, Bali -a wluan -kanɔn 'va, e drɛ lei -a, ɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ. <sup>46</sup> Laji 'kɔlɛ nɛn Bali -le 'belidɪ a -yrɔ "bɛ, -yɛɛ "cɛɛ -trɔa -si 'lɛ dɪ. 'Pian blamin 'kɔlɛ 'bɛ -trɔa -si 'lɛ,

"be -sru ɛn e drɛ laji 'kɔlɛ nɛn Bali -le 'belidɪ a -yrɔ "bɛ -a. <sup>47</sup> Adan nɛn blamin tɛdɛ -a be, 'trɛ nɛn Bali -a 'si ɛn yaa drɛ. 'Pian Crizi be, e 'si laji. <sup>48</sup> Adan kludanɔn pɛɛnɔn a "le Adan 'bɔ 'le 'wɪ 'zɔ. 'Pian minnɔn nɛn laji vɛ -a be, o ya "le Crizi nɛn e 'si laji be -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. <sup>49</sup> 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, -kaa ya "le Adan nɛn Bali 'tre 'si ɛn yaa drɛ be, -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 'Pian tɔ -tɔ -taa "bɔlɛ be, -e -kaa drɛ "le Crizi nɛn e 'si laji be -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

-Mɛ 'wɪ 'bɛ dra tɔ 'le 'srannan?

<sup>50</sup> An "bɔi Zozinɔn, 'wɪ nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ "man "be, -nyrɛn 'gɔ. -Te min a "le blamin nɛn -kaa cɪ -a 'gɔvɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ, -a nɛn a "man, ɛn -a nyɛn a "ji "be, ya'a 'ko Bali -le mingɔnɛn trɛda dɪ. ɛn "nyian be 'kɔlɛ nɛn -kaa da fɔlɪ vɛ -a 'gɔvɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e drɛ -yɛɛ vɛ -a dɪ. <sup>51</sup> 'Wɪ 'tɔ nɛn e ya 'e yɔdɪ blamin man be, an "ta -a -ci vɛ 'cɛɛ. -Kaa pɛɛnɔn 'ka 'cɛan -kaadɪ man dɪ, 'pian Bali -kaa pɛɛnɔn 'kɔlɛ limlan. <sup>52</sup> 'Wɪ zɪɛ e dra tada ɛn e dra tɔ "wɛnnɛn 'wlu. Tɔ -fɔla "da "ji, -te Bali -le 'bei 'nyranman wɪ be, minnɔn nɛn o kaa be, o wuanla -kanɔn 'va te wa'a "nyian kaa dɪ. ɛn -kaa nɛn -kaa yɛ -kɔan "man "be, Bali -kaa 'kɔlɛ limlan. <sup>53</sup> Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, blamin 'kɔlɛ nɛn 'e da fɔlɪ vɛ -a, ɛn -kadɪ a 'e 'pladɪ "man 'gɔvɛ, e ya "le 'e lila laji 'kɔlɛ nɛn e 'belidɪ 'yɪ be -a, te 'kadɪ 'ka "nyian -yɛɛ vɛ -a "fo "dɪ. <sup>54</sup> -Te 'wɪ zɪɛ e cɛɛn drɛdɪ man be, tɔɔn -e 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji be, 'e 'lɛ sɔɔ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Fɛ nɛn waa laabo -ka be -a -nan -nyan.

Bali -a klɪ "fo.

<sup>55</sup> -Ka -le 'plɛblɛ 'ka "nyian blamin da dɪ.

Ya'a "nyian kɔlaman min -tɛdɪ -a dɪ.»

<sup>56</sup> Fɛ nɛn yaa maan 'lɔɔ -ka min -tɛa "be, 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛdɪ man nɛn. ɛn "nyian be, 'wɪ 'wliɪdɪ "le 'plɛblɛ "sia -pɛi -tɔ winun va. <sup>57</sup> -Kaa Bali muo "fɔ! E ciɪla -kaa san Zozɪ Crizi -va,

en e 'pleble 'nɔn -ceɛ 'nan -e -kaa -ka  
'klɪ.

<sup>58</sup>-Yee "wɛan 'an "bɔɪ Zozinɔn, an  
'ka ye "yi 'kpa, te 'ka 'pɛ 'e plɔ dɪ! 'Ka  
'tɔ 'pleble 'cee yi -tɛradɪ Zozi da -a!  
'Ka 'fli -nɔn Minsan -le 'nyranman  
'padɪ -ji. En -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji  
'nan, 'cee 'nyranman nɛn kaa "paa  
Minsan lɛ bɛ, -a "nɛn 'ka 'fo 'e 'tun  
'dɪ.

## 16

*Zozinɔn "lala -nɔn Zeruzalem -le  
vɛ -a*

<sup>1</sup>"Lala nɛn 'kɔ 'ka -nɔn Zeruzalem  
Zozinɔn 'le vɛ -a bɛ, 'wɪ nɛn maan  
'vɪ Galatɪ -leglizinun lɛ bɛ, -a da  
nɛn "ka "drɛ "nyian! <sup>2</sup>-Yee "wɛan  
'mɔnnɛn yi -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn e bɔa  
'bɛ, min -tɔ 'e "lala 'pla 'e 'pɛ -a! Zɪ  
min -a 'yɪ bɛ, -a da fɛ nɛn 'e 'pla 'e  
'pɛ -a! -Te kaa drɛ zɪɛ, yi nɛn an 'lɔ  
'ka 'va bɛ, "lala 'bodɪ wɪ 'ka 'kɔan  
'ka man dɪ. <sup>3</sup>En yi nɛn an 'lɔ bɛ,  
minnun nɛn ka o 'si "va "bɛ, -wɛɛ ko  
'cee "lala zɪɛ -a Zeruzalem. 'Pian an  
'fluba dra, maan "paa "va, en o -ko  
-a. <sup>4</sup>En -te e ya 'nan kɔ -kɔ waa bɛ -e  
'kɔ 'kɔ.

*Pɔl 'yee 'ta wɔdɪ 'wɪ 'vɪ*

<sup>5</sup>"Mɛn 'vɪ 'nan an "lɔ 'ka 'va bɛ, an  
-ciala Masedɔa. 'Pian ma'an 'mɔan -  
nan nun dɪ. <sup>6</sup>-A -cin a 'an 'ji 'nan 'an  
tɔ -mie drɛ 'ka 'va. -Te ya'a drɛɛ "yi  
'dɪɛ, tɔ -wɪdɪ "nɛn min 'ka 'kɔlaman  
-e 'e 'kɔ 'ta wɔnan dɪɛ, e -cia "fo 'vaa  
en an "sia 'ka 'va. 'Pian 'mɛn -kɔdɪ  
a 'ka 'lɔ -e 'an bɔla fɛnan nɛn an "ta  
-ko bɛ -a -nan. <sup>7</sup>-Te an 'lɔ bɛ, ma'an  
'ciala "da "dɪ, -te Minsan wɪ "man  
'bɛ, an "mɔan 'ka 'va fɔɔnɔn. <sup>8</sup>'Pian  
an -fo Efɛz 'gɔ, Pantekɔt bɔa 'an man  
'vaa en an "lɔ. <sup>9</sup>Kɔɔ Minsan -si 'lɛ  
'sɔ 'mɛn 'fla 'bɔ da, 'nan -e 'an Zozi  
'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun "kaga 'lɛ.  
'Pian minnun nɛn o "naan 'an man  
bɛ, o ya -nan "kaga.

<sup>10</sup>-Te Timote 'bɔ 'ka man nun bɛ,  
'ka drɛ "yi, "tɔgɔ -a -pɛ -sru 'e tɔa  
'ka 'va. En -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan  
e Minsan -le 'nyranman "paa 'le  
'mɛn 'wɪ 'zɔ. <sup>11</sup>Te 'ka 'va min -tɔ 'e  
Timote va wɪ drɛ 'e 'pɛla koda "fo

"dɪ! Pian 'ka 'pa "va -yee lidɪ 'e da  
-ji, en e 'bɔ 'an man 'gɔ te -a -ci yra  
"tra. Kɔ ya -a -pɛnnan 'kɔ 'vale -kaa  
"bɔɪ Zozinɔn 'a.

<sup>12</sup>-Kaa "bɔɪ Zozizan Apolo -le vɛ  
bɛ, maan trɔ 'ba 'tandan 'nan 'e 'lɔ  
'ka 'nanjɛn o 'vale -kaa "bɔɪ Zozinɔn  
-mienun -a. 'Pian ya'a 'wɪɛ "man  
'nan 'e "lɔ 'nun -naagɔ dɪ. E 'nan, -  
te 'e 'wulo -da 'yɪ bɛ, te 'e "ta "lɔ.

*Pɔl 'wɪ 'nyranman tin 'ba Korenti  
'nɔn lɛ en yaa 'le 'sran o 'tɔ bɔdɪ -a*

<sup>13</sup>'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! 'Ka 'tɔ  
'pleble 'cee yi -tɛradɪ Zozi da -a! 'Ka  
'koe 'e 'kɔn 'ka da! Te 'ka 'pɛ 'e plɔ  
dɪ! <sup>14</sup>Yɪdɪ "yi "nɛn e -trɔa 'cee 'wɪ  
pɛɛnɔn drɛdɪ -si 'lɛ!

<sup>15</sup>'Wɪ 'tɔ nɛn e ya "le 'an vɪ 'ceɛ  
bɛ, -nyrɛn 'gɔ. Ka Sefana 'lee 'e  
'mangulinun -tɔa. -Wɛɛ drɛ Akai  
'leglɔn 'ji minnun tɛdɛ nɛn o -fɔ Zozi  
'va bɛ waa. O Zozinɔn pɛɛnɔn 'su. -  
Yee "wɛan 'an "bɔɪ Zozinɔn, an 'ka  
trɔ "baa 'nan, <sup>16</sup>'ka 'ta wɔla o wei  
da! En minnun pɛɛnɔn nɛn o "paa  
o va Minsan -le 'nyranman 'panan  
bɛ, 'ka 'ta wɔla o wei da "nyian.  
<sup>17</sup>Sefana 'lee Fornatu 'lee Akaiku -  
le -ta nɛn waa 'wɔ 'an 'nanjɛnɛ bɛ,  
yaan 'ci nran 'kpa tɪglɪ. Kɔɔ zɪ an  
o 'yɪ bɛ, e drɛ 'mɛn "le 'nan an 'ka  
pɛɛnɔn 'yɪ. <sup>18</sup>Waan "koe "tɔ 'an da  
'le zɪ waa dra 'ka 'va nun tɔ pɛɛnɔn  
man bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. -Yee "wɛan  
minnun nɛn "le -wee 'wɪ 'zɔ bɛ, 'ka  
o 'sia min -a.

<sup>19</sup>Zozinɔn nɛn Azi 'leglɔn 'ji bɛ,  
o 'nan, o 'ka 'tɔ bɔ. Akila 'lee 'e  
nan Priskil 'lee Zozinɔn nɛn o cin  
ye -wee 'kuin bɛ, o 'nan, o 'ka 'tɔ  
bɔ 'tandan Minsan -le "wɛan. <sup>20</sup>En  
Zozinɔn pɛɛnɔn "o 'nan, o 'ka 'tɔ bɔ.  
'Ka Zozinɔn pɛɛnɔn 'tɔ bɔ -atu -tɛdɪ  
-a o man.

<sup>21</sup>'Ka 'tɔ bɔdɪ nɛn 'gɔɛ, mɛɛn 'bɛ  
'crɛn -tɛ 'an 'pɛ -a.

<sup>22</sup>Min nɛn ya'a Minsan ye "yi  
'dɪɛ, Bali 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn -a san lɛ.  
Maranata! Minsan 'e 'ta!

<sup>23</sup>Minsan Zozi 'le "yi 'e 'kɔn 'ka  
pɛɛnɔn 'va!

<sup>24</sup> -Kaa drε "le min -tɔwli 'zɔ Zozi  
Crizi -le "wεan, -yee "wεan an 'ka  
pεεnɔn ye "yi.

# 'Fluba "flizan nen Pəl -a crən -tē Korēnti 'nən lē

<sup>1</sup> An 'bō Pəl bē, Bali 'bō 'ci 'sō 'a nən an dre Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Mēen 'fluba 'gυe -a crən -tē 'ku 'vale -kaa "būi Zozizan Timote -a. Kva crən -tē Bali -le -leglizi nen Korēnti fla bē -a -ji 'nən lē. En e ya "nyian Bali -le minnun pēenōn nen Akai 'lēglōn 'ji bē -wee vē -a.

<sup>2</sup> -Kaa "tī Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fōdī -trōō -nōn 'cēē.

*Pəl Bali muo "fō 'wī nen Bali -a dre Zozinōn lē bē -a man*

<sup>3</sup> -Kaa Bali 'tō bō! -Yēē cī -kaa san Zozi Crizi "tī "a. En -yēē cī "tī "nēn min nyrinda -sean "da "bē -a. E ya Bali nēn e -kaa "koe -tōa -kaa da bē -a. <sup>4</sup> Yra yidī pēenōn nēn e bōa -kaa man bē e -kaa "koe -tōa -kaa da. Yaa dra zīē 'nan -e -kaa 'bō "nyian, -kaa -kōla "wō minnun nēn yra yidī 'tō 'tōdū pēenōn bōa "o man bē, o "koe "tōdī -a 'o da. Zī Bali 'bō -kaa "koe "tō -kaa da bē -a -tōwli "nēn "nyian -kaa dra -wee "lē. <sup>5</sup> E ya 'wī 'kpa -a 'nan -kaa yra ye "kaga -kaa ya Crizi -le vē -a -le "wēan. En e ya "nyian 'wī 'kpa -a, 'nan Crizi -kaa "koe -tōa -kaa da 'kpa tīglī.

<sup>6</sup> -Yēē "wēan -te kū ya 'kū yra yīnan bē, e ya 'cēē 'wī "yi "a. Kōō kū yra ye 'nan -e 'ka "koe 'e 'kōn 'ka da, -e 'ka 'si 'wī 'ji. En -te Crizi 'kū "koe -tōa 'kū da bē, e ya 'cēē 'wī "yi "a "nyian. Kōō 'wī zīē e 'ka "koe -tōa 'ka da, en e 'ka 'man -tōa 'plēblē yra yidī -tōwli "nēn e bōa -kaa pēenōn man bē -a -ji. <sup>7</sup> 'Wī zīē -yēē "wēan bē, nyēn 'ka 'kū 'ji 'cēē "wēan dī. Kōō kva -tōa 'nan, -te ka ya 'ka yra yīnan "lē 'kūē 'wī 'zū bē, Crizi -taa 'ka "koe "tōlē 'ka da "lē 'kūē 'wī 'zū "nyian.

<sup>8</sup> 'Kū "būi Zozinōn, kū ya "vale 'ka -tō "nan yra yidī -dan tū 'bō 'kū man Azi 'lēglōn 'ji. Yra yidī zīē e 'nan 'kū

da 'e 'ciula "da. 'Kū "kōē 'si 'kū da "fō, en 'kū 'ci nrōn 'nan 'kū 'wulo 'ka 'bōala "va "dī. <sup>9</sup> 'Wī 'kpa, -a -cin -tō 'kū 'ji 'nan minnun "ta 'kū -tēēman. Bali -si -nōn 'nan 'wī zīē 'e bō 'kū man -e 'kū vīlē 'kū yi -tēra 'kū 'bō 'fīi da dī. 'Pian -e 'kū yi -tēra Bali 'bō nēn e minnun wuanla -kanōn 'va bē -a da. <sup>10</sup> Bali 'bō zīē -yēē 'kū 'sū -kadī nēn e "ta paan bōa 'kū man bē -yrō. En yaa dra tian cēēgū yi -a zī. En "nyian bē, 'kū 'bli a -yrē 'nan, yaa dra tian 'trilīi. <sup>11</sup> 'Pian 'ka 'bō cēē -tōa 'kū 'wlu Bali trū 'badī -a 'kūē. -Te min "kaga -a dre zīē, -a -nan nēn Bali -taa "yi "drēlē 'kūē, -e "yi "nēn Bali -a dre 'kūē zīē -yēē "wēan bē, min "kaga 'o Bali muo "fō.

*Pəl -a 'vī 'nan 'e -ciala Korēnti, 'pian ya'a "nyian -kūlē dī. -Mē "lē "wēan?*

<sup>12</sup> 'Wī nēn 'kū 'ci "nranman bē -nyrēn 'nan, 'kū 'wulo -ji "nrōndī 'ka tin tēa 'kū da dī. Kōō kū ta 'wō min -tōdū pēenōn 'va 'kū 'ci 'fidaa 'a "lē zī Bali -a dra bē -yēē 'wī 'zū. En 'ka 'va nēn kva dre "būū. 'Pian blamin -le 'wī 'tōdī "cēē -maan kū 'wī zīē -a dre dī, Bali -le "yi "nēn. <sup>13</sup> En "nyian bē, kū 'ka "vale 'nan 'kū 'wī nēn e "mlīanla 'ka da bē 'kū crēn -tēa 'cēē 'fluba 'ji dī. -Te kaa ta 'vī bē, 'wī nēn kaa 'man bē, te -a 'bō nēn, 'wī 'pēē -cin 'ka 'kū 'ji -a -sru "dī. -A -cin a 'an 'ji 'nan, ka -taa 'wī 'gυē -a -ci manlē 'kpa tīglī. <sup>14</sup> 'Wī 'bō zīē kaa -ci mandī 'sia 'sēzēnōn 'va. -Nyrēn 'nan yi nēn Minsan Zozi -taa "man "bē, 'ka 'ci -taa "nranlē 'kūē "wēan en 'kū 'ci -taa "nranlē 'cēē "wēan.

<sup>15</sup> 'Wī zīē an yi -tēra "da 'kpa tīglī, -a -nan nēn maan 'pla 'nan 'an 'lū "flizan wō 'ka 'va, -e 'ka Bali -le "yi "yi "nyian. <sup>16</sup> Maan 'pla 'nan 'an 'ciula 'ka 'va -e 'an 'kū Masedōa 'lēglōn 'ji. "Bē -sru "mēēn vīnan 'an "sia Masedōa 'lēglōn 'ji bē, -e 'an 'ciula "nyian 'ka 'va. Maan dra zīē 'nan "mēēn vīnan 'an 'kū Zude 'lēglōn 'ji bē, -e 'kaan 'nōn -si lē. <sup>17</sup> 'Wī zīē -a -cin nēn paan 'an 'ji 'nan 'an dra, 'pian ma'an drēlē dī. Te 'ka 'ci "nrōn 'nan 'an wei a "flivli "dī! En

te 'ka 'ci "nrɔn 'nan an 'wɪ dra "le min -mienun -le 'wɪ 'zɔ dɪ! Kɔɔ waa ve 'wɪ man -inyan, te e ya -cɛjɛ -a.

<sup>18</sup> Bali a 'kɔe 'wɪ 'nan yɪzan -a. 'Wɪ nɛn 'kɔ 'jɪ bɛ, -a 'bɔ nɛn kɔa 'vɪ 'cɛɛ. 'Wɪ 'pee -cin 'ka 'kɔ 'jɪ -a -sru "dɪ. <sup>19</sup> -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'jɪ 'nan, Bali -pɪ Zozi Crizi wei 'ka "flivli "dɪ. 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ yaa dra. 'An 'bɔ 'lee Sila 'lee Timote 'bɛ -yee 'wɪ 'vɪ 'cɛɛ. <sup>20</sup> 'Wɪ 'kpa, 'wɪ "yi pɛɛnɔn nɛn Bali 'e 'nan 'e 'cɛn 'e dra minnun lɛ bɛ, Zozi Crizi 'bɛ drɛ -a 'lɛ sɔɔzan -a. -Yee "wɛan -kaa -ciala Zozi Crizi -va, -e -kaa vɪ 'nan 'e drɛ zɪ 'nan -e Bali 'tɔ 'e drɛ -dan. <sup>21</sup> -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'jɪ 'nan, Bali 'bɔ bɛ -kaa man -tɔa 'plɛblɛ Crizi -le 'wɪ 'jɪ. -Yɛɛ -kaa 'si "va 'yee 'nyranman 'panɔn 'a, <sup>22</sup> ɛn e -kaa -kɔnnɛn 'pla 'yee vɛ -a. Yaa drɛ 'yee lei 'saun 'nɔndɪ vɛ -a -cɛɛ. -Yɛɛ cɪ "le "yi "nɛn e -taa -a -nɔnlɛ -cɛɛ bɛ -a va fɛ tɛdɛ -le 'wɪ 'zɔ.

<sup>23</sup> Bali 'bɛ cɪ 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan -a, -te an 'wɪ 'sɛn bɛ, 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn 'mɛn. Fɛ -le "wɛan nɛn ma'an "nyian 'lɔlɛ 'ka 'va dɛ, -nyrɛn 'nan an 'ka "vale 'an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'kɔglɔ -e 'ka 'ta 'e drɛ -trɔdrɔ dɪ. <sup>24</sup> ɛn kɔ 'ka -a -wɛɛnan 'nan, kɔv nɛn kɔ -kɔan "tin 'banɔn 'a 'cee yi -teradɪ Zozi da da dɪ. 'Pian kɔ ya -a -wɛɛnan 'nan 'kɔ "paa 'ka 'va -e ci "nrandɪ 'e 'kɔn 'ka 'lɔ. Kɔa -tɔa 'nan 'ka man a 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ 'cee yi -teradɪ Zozi da -ji.

## 2

<sup>1</sup> An 'ka "vale 'ka 'ta 'e drɛ -trɔdrɔ dɪ. -Yee "wɛan maan 'yɪ "yi -e 'an vilɛ 'an 'lɔ 'pee wɔ 'ka 'va dɪ. <sup>2</sup> Cɛɛ 'an 'ci "nranman paan, ɛn -te an 'ka 'ta drɛ 'trɔdrɔ bɛ, -tɪnɪn 'bɛ 'an 'ci "nranman 'nyian? E 'ka "fo "dɪ. <sup>3</sup> 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn an 'fluba 'tɔ crɛn -tɛ 'cɛɛ. Maan drɛ zɪɛ 'nan -e "mɛɛn vɪnan 'an "lɔ "bɛ, te ka 'wɪ -mie paala "da. Kɔɔ an 'ka "vale 'nan 'ka 'bɔ nɛn ka ci "nrandɪ -nɔan 'mɛn bɛ 'kaan 'ta drɛ -trɔdrɔ dɪ. An yi -tera "da 'nan -te ci "nrandɪ a 'an 'lɔ bɛ, -a 'wɪ -taa "nyian 'cee 'ci "nranlɛ.

<sup>4</sup> 'Fluba zɪɛ, tɔ nɛn an ya -a crɛn -tɛnan 'cɛɛ bɛ, te 'cee 'wɪ 'an 'ta drɛ 'trɔdrɔ, ɛn te 'wɪ "naan 'an man. Maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'an yra le yɪɛ 'yi 'a. Ma'an crɛn -tɛlɛ 'cɛɛ 'nan, -e 'ka 'ta 'e drɛ -trɔdrɔ dɪ. 'Pian maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan -e 'ka -tɔ 'nan an 'ka ye "yi 'kpa tɪglɪ.

*Min 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ waa man wɪ "cɛa*

<sup>5</sup> 'Ka 'va min -tɔ -le 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn yaa drɛ 'mɛn bɛ, e min ta dra -trɔdrɔ. Maan ve 'cɛɛ 'nan 'an 'saza "cɛɛ 'yaan 'ta drɛ 'trɔdrɔ dɪ, e 'ka pɛɛnɔn 'ta drɛ 'trɔdrɔ. 'Pian e 'ka "le 'an -blɔlɔ -sɛn "va "dɪ, e min "kaga 'ta drɛ 'trɔdrɔ 'ka yei. <sup>6</sup> Min zɪɛ, 'wɪ nɛn 'ka 'va min "kaga 'ci drɛ 'tɔwɪ ɛn waa "nɛn kɔɔn -yrɛ "bɛ, e 'bɔ "yi. <sup>7</sup> 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'ka man wɪ 'cɛ, -e 'ka "kɔe "tɔ 'e da. "Tɔgɔ -a -pɛ -sru 'e tɔa, -e -a "kɔe 'e 'si 'e da "fo. <sup>8</sup> -Yee "wɛan an 'ka trɔ "baa, 'ka -kɔɔn -yrɛ 'nan kaa ye "yi. <sup>9</sup> 'Fluba nɛn maan crɛn -tɛ 'cɛɛ bɛ, kaa ta wɪ drɛ. An 'ka muo -fɔa. 'Ka 'nanjɛndɪ -le "wɛan nɛn maan drɛ zɪ ɛn kaan wei 'man "yi. <sup>10</sup> Min nɛn kaa man wɪ 'cɛ bɛ, 'an 'bɔ "nyian 'an man wɪ "cɛa. ɛn -te e ya paan "mɛn 'saza 'a bɛ, maan man wɪ 'cɛ 'cee "wɛan, Crizi a 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan -a 'wɪ zɪɛ -a -ji. <sup>11</sup> Maan drɛ zɪɛ 'nan -e Satan 'e vilɛ 'e -kaa man yɪ dɪ. Kɔɔ -kaa -tɔa 'nan 'wɪ zɪɛ Satan -a "vale 'e dra.

*'Wɪ nɛn e drɛ Troas bɛ -nyrɛn 'gɔ*

<sup>12</sup> An 'bɔla Troas fla, ɛn an Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ min pɛɛnɔn lɛ. Minsan -a -si 'lɛ 'sɔ 'mɛn 'kpa tɪglɪ. <sup>13</sup> 'Pian te 'an 'ci 'kla "tra "dɪ, kɔɔ ma'an 'an "bɔɪ Zozizan Tit yɪlɛ dɪ. -Yee "wɛan nɛn an 'si 'nan nun, ɛn an Masedɔa 'lɛglɔn 'jɪ si 'sia.

*Crizi fɛ pɛɛnɔn 'klɪ*

<sup>14</sup> -Kaa Bali muo "fɔ! Kɔɔ yaa drɛ ɛn Crizi fɛ pɛɛnɔn 'klɪ. ɛn e -kaa sɛn Crizi -le -guliga -va. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e -cee "wɛan min pɛɛnɔn 'o -kɔla Bali -tɔdɪ -a "le 'nan -laziglɔ nɛn -a -kɔei "a -nɔnnɔn bɛ -yɛɛ cɪ fulinan "man. <sup>15</sup> 'Wɪ 'kpa, -kaa Crizi -le 'wɪ

'nōnnōn ve minnun pēēnōn lē. Bali "le 'va bē, -yēē cī "le -laziglō nēn -a -koei "a 'nōnnōn bē -yēē 'wī 'zū. -Kaa Crizi -le 'wī 'nōnnōn ve minnun nēn o ya -si nēn e o "sia 'wī 'jī bē -a da bē -wlē. En -kaa ve minnun nēn o ya -si nēn e o "sia Bali man bē -a da bē -wlē. <sup>16</sup> Minnun zīē "o "kui maan "wliđī -e -kadī 'e drē -weē vē -a. 'Pian minnun nēn "o "kui maan "yī "bē, 'beliđī nēn ya'a 'nyaan dīē -yēē dra -weē vē -a. Crizi -le 'wī 'nōnnōn zīē, -tī -pē 'bē "sōa -a vīđī -a?

<sup>17</sup> 'Kōē vē bē, kū 'ka minnun nēn o Bali wei baaman -e 'o fē -wēē "a bē waa dī. 'Kū 'cī 'fīđā "a nēn kū Crizi -le 'wī ve minnun lē. Kū ya Crizi 'sunōn 'a. Bali 'bō 'bē 'nyranman zīē -a -pēba 'wū 'kū 'lō, en -a lē nēn kua -sru "ve.

### 3

*-Tīē-maan en Zozi 'le 'pasiazan 'tō 'yī bōala?*

<sup>1</sup> -Te kū ya 'wīnun zīē -a vīnan bē, -a -cī nēn 'nan kū ya 'kū 'fī 'tō "yī -wēēnan? -Te 'bē "cēē dīē, kū ya -a -wēēnan 'nan 'kū 'wī dra "le min -mīēnun -le 'wī 'zū? Kōō 'nyranman nēn waa "paa bē, waa 'fluba -kōōnman 'cēē, en 'nyranman nēn waa 'pa 'ka 'va bē waa 'fluba 'nan laabo 'ka 'lō. -Cējē, 'kōē vē 'ka zī dī.

<sup>2</sup> 'Pian 'ka 'bō cēē cī "le 'kōē 'nyranman 'pa 'fluba 'le 'wī 'zū. En 'fluba zīē -yēē cī 'e 'crēn -tēđī 'kū souba jī. Min -tūđv pēēnōn 'a yē, en o -kōlaman -a ta vīđī -a. <sup>3</sup> -A -cī a 'weīn 'nan ka ya 'fluba nēn Crizi -a crēn -tē bē -a. 'Nyranman nēn kua 'pa bē -a va nēn e cīla en yaa crēn -tē. Ya'a crēn -tēlē -glā 'yī 'a dī, en ya'a crēn -tēlē -kōlē 'fū da dī. 'Pian Bali nēn -a yīē a "man "bē -a lei va nēn e cīla en yaa crēn -tē. Yaa crēn -tē 'ka souba jī, en 'ka souba zīē e ya nēn -a.

<sup>4</sup> Fē -le "wēan nēn 'kū "kōē "a 'kū da 'wī zīē -a vīnan bē, -yēē cī 'nan Bali nēn e cīla Crizi -va en e 'kū 'pa 'sia bē, kū yī -tēala "da. <sup>5</sup> Kōō -a -cīn 'ka 'kū 'jī 'nan, 'kū 'pē "sōa 'wī zīē -a drēđī -a 'kū 'bō 'a dī. 'Pian Bali

'plēblē -nōan 'kōē, -a -nan nēn kū -kōlaman 'wī zīē -a drēđī -a. <sup>6</sup> 'Wī 'kpa, -yēē -maan kū -kōlaman Crizi -le 'wī 'nōnnōn vīđī -a minnun lē. 'Wī 'nōnnōn zīē -yēē -kōlaman min -plīđī -a Bali man "nyīan 'e 'pēē. E 'ka "le -pēi -tō wīnun nēn 'e 'crēn -tēđī -e min 'e 'ta wōla "da "bē -yēē 'wī 'zū dī. 'Pian Bali lei 'saun 'bō 'bē dra -e min 'e -plī Bali man. -Kaa -tōa 'nan 'ta wōlāđī -pēi -tō wīnun da min 'bō 'le 'plēblē 'a bē e min -nōan "ka lē, 'pian 'beliđī nēn ya'a 'nyaan dīē Bali lei 'saun 'bē -nōan "min lē.

<sup>7</sup> 'Wī nēn e drē Moizi tū va 'lī bē, -kaa cī "nrōn "da! -Pēi -tō wīnun 'bō a 'e 'crēn -tēđī -kōlē 'fūnun da, en Moizi -ta 'e 'lō le -a Izraēl 'nōn 'va. Moizi yra "bia "būv -yēē "wēan Izraēl 'nōn 'ka -kōlālē -a yra -nanjēđī -a dī. 'Pian tē 'bē 'ka 'mōnlē dī. -Pēi -tō wī nēn 'bē min -nōan "ka lē bē, -a 'sudī -maan nēn Bali -le -dan Moizi yra bīi "būv zīē. <sup>8</sup> -Yēē "wēan -kaa -tō 'nan, min nēn e Bali lei 'saun "sua bē, e Bali -le -dan bōala e -cīala "da.

<sup>9</sup> -Kaa 'yī 'nan min nēn e -pēi -tō wīnun 'vī minnun lē bē, e Bali -le -dan kōōn, 'pian tē -pēi zīē e min -nōan "ka lē. -Yēē "wēan -kaa -tō 'nan min nēn e 'wī 'nōnnōn ve minnun lē bē, e Bali -le -dan -kōōnman e -cīala "da. Kōō minnun zīē Bali o "sīala min tīglī 'a 'e 'lē. <sup>10</sup> -Te waa "fī zīē -a kōōn 'e cīn man bē, Bali -le -dan tēđē bē e 'ka fē -tū -a -yēē -dan "flīzan man dī. <sup>11</sup> -Kaa 'yī 'nan -pēi -tō wīnun nēn wa'a 'fōlē -trīlīi dīē, o Bali -le -dan kōōn min lē. -Yēē "wēan -kaa -tō 'nan 'wī 'nōnnōn nēn e ya -nan 'lī 'trīlīi bē, e Bali -le -dan -kōōnman e -cīala "da.

<sup>12</sup> 'Wī zīē -a lē nēn 'kū 'blī cī, -yēē "wēan kū 'wī vē 'kū 'ta le 'kū "kōē "a. <sup>13</sup> 'Kōē vē bē, kū'a 'yra tēa "le Moizi -le 'wī 'zū dī. Kōō e sō 'pa 'e yra 'nan -e Izraēl 'nōn 'o vīlē 'o -tō 'nan -a yra nēn e "bia bē e dra tū "wēnnēn 'wlu dī. <sup>14</sup> En Izraēl 'nōn 'bō 'o 'fī "trōēn drē "yuyū. -Yēē "wēan -e 'e bō cēēgū yī -a bē, -te o ya Bali -le -pēi 'fluba ta vīnan bē, e ya "le sō a tīan 'e 'padī "da, en wa'a 'cī maan

di. 'Pian min nen 'o 'vale Crizi -a o dre min -towli "a be, -a san le nen so zie e -koon 'e 'sidi "da. <sup>15</sup> 'W1 'kpa, ceegv yi -a tian be, -te o ya Moizi -le 'fluba ta vnan be, e ya "le so a 'e 'pad1 -wee 'w1 'ci mand1 da. <sup>16</sup> 'Pian -te Izrael 'non 'bo 'si 'w1 'wli d1 "drē d1 man, en 'o 'fli -non Minsan le be, so zie e "sia -wee 'w1 'ci mand1 da. <sup>17</sup> Minsan nen maan 'v1 'nan 'o 'fli -non -yre 'gve, Bali lei nen maan ve. Koo min nen Bali lei 'saun -a "paala be, -pei -le 'pleble 'ka "da "di. <sup>18</sup> -Kaa 'bo 'gve, so 'ka "nyian 'e 'pad1 -kaa yra di. -Yee "wean -kaa Minsan -le -dan ye tigl1. -Te -kaa ya -yee -dan 'bo 'nanjennan be, e -ko -kaa lilad1 -a, te e -ko 'pad1 -a "da, -e -kaa dre "le -yee 'w1 'zv. Minsan 'be 'w1 zie -a dra 'yee lei 'saun 'a.

#### 4

##### *Pōl-le 'nyranman*

<sup>1</sup> Bali 'ku nyrinta 'si, en e 'yee 'w1 'nōnōn vid1 -peba 'wv 'ku 'lō. -Yee "wean 'ku "koe 'ka 'sia 'ku da 'nyranman zie -a 'panan di. <sup>2</sup> En 'wunun nen min -a dra 'e yōd1 te o min -tea 'yra -a be, ku 'ka "vale 'ku dra di. En ku 'a minnun see "paaman 'ku wei -a 'nan -e 'o yi -tera Zozi da di. En "nyian ku 'a Bali wei baaman di. 'W1 'kpa, 'w1 pēnōn zie ku 'a dra di. 'Pian 'kue ve be, 'ku 'ci 'fidaa 'a nen ku Bali -le 'w1 tigl1 ve minnun le 'wein. 'W1 nen kva dra -e minnun pēnōn 'o -tō 'nan, 'nyranman 'gve -a 'pazan nen kva be, -nyren zie. Bali 'be ci 'koe 'w1 'nan yizan -a.

<sup>3</sup> 'Be a zi, 'pian -te Zozi 'le 'w1 'nōnōn nen kva ve minnun le be, -a -ci a tian 'e yōd1 min -mienun man be, 'w1 zie yaa -kōnman 'nan, minnun zie o ya -si nen e o "sia Bali man -kōb1 be -a da. <sup>4</sup> Wa 'a yi teala Zozi da di, kōō Satan nen e ci minnun zie -wee bali -a be, e -wee 'w1 'ci mand1 'le 'wv. Yaa dre zie 'nan -e 'o v1e 'o Zozi 'le 'w1 'nōnōn 'ci man di. -Yee "wean Zozi Crizi nen e Bali -kōnman minnun le be wa 'a -yee 'te 'san ye di.

<sup>5</sup> 'Ku 'bō 'fli -le 'w1 "ceē kva ve minnun le di, 'pian Zozi Crizi -le 'w1 'nōnōn nen kva ve minnun le. Kva ve 'nan -yee ci Minsan -a, en ku 'ka "sua 'w1 zie -a Zozi 'bō 'le "wean. <sup>6</sup> 'Li be, Bali -a 'v1 'nan:

«'Te 'san 'e 'sen klun va!»

En 'be nen 'gve Bali 'yee 'te 'san zie -a -sen 'ku souba 'ji. Yaa dre zie -e minnun 'o -yee -dan ci yi. -Yee -dan zie -a 'bō nen Zozi Crizi -a -kōnman minnun le.

<sup>7</sup> 'Pian Bali -le 'te 'san nen e -sen 'ku souba 'ji zie, e ya 'e 'pad1 'ku 'ji "le 'nan 'ku yife -dan le 'w1 'zv. Bali -a 'pa 'ku 'bō nen ku ci -pō "tun "a 'gve 'ku 'ji. Yaa dre zie 'nan -e minnun 'o -tō 'nan -yee 'pleble nen -a -kōn "manve "ka "die, -yee -maan 'ku -yee 'nyranman "paa, 'pian 'ku 'bō 'le 'pleble 'a "ceē di. <sup>8</sup> 'Ku yra ye minnun lō -pe pēnōn 'ji, 'pian ku 'a 'klanman 'be 'lō di. Tv -mie bōa "be 'w1 nen kō 'ku dre be ku 'a tōa di, 'pian 'ku 'pe -sru 'ka 'tōaman di. <sup>9</sup> En tv -mie bōa "be minnun 'te "paa 'ku da, 'pian Bali 'ka 'e yie 'sia 'ku 'va di. En tv -mie bōa "be, minnun 'ku -tiala "tra, 'pian 'ku 'wulo bōala "va.

<sup>10</sup> Yi -tōv pēnōn man be, 'ku 'ta a 'e "flulad1 -ka le "le zi e dre Zozi le be -yee 'w1 'zv. E dra zie 'nan -e minnun 'o ci yi 'nan Zozi 'le 'belidi nen 'ku 'lō. <sup>11</sup> Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, tv nen ku ya tian 'tre da 'gve, Zozi 'le 'nyranman 'pad1 -le "wean nen 'ku 'ta a 'e "flulad1 -ka le. 'Pian e ya zie 'nan -e minnun 'o ci yi 'nan, 'ku 'bō nen -kad1 a 'kue ve -a be, Zozi 'le 'belidi nen 'ku 'lō. <sup>12</sup> Zozi 'le 'nyranman nen kva "paa zie, e 'ku 'ta "flumlan -ka le, 'pian e 'belidi nen ya 'a 'nyaan die -a -nōan 'ceē.

<sup>13</sup> E 'ku 'ta "flumlan -ka le, 'pian te kva dra 'kue yi -terad1 Bali da -le "wean. Kōō e ya 'e 'cren -ted1 Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«An yi -teala Bali da,

-yee "wean an -yee 'w1 tin "baa.»

'W1 'tōwli zie -nyren 'kue ve -a. 'Ku 'bō "nyian "ku yi -teala Bali da, -yee "wean ku -yee 'w1 'nōnōn tin "baa. <sup>14</sup> En "nyian be kva -tōa 'nan, Bali



nen e Minsan Zozi wluan -kanon 'va be, e 'ku wuanla -kanon 'va le zi yaa dre Zozi le be -yee 'wi 'zu. Yaa dra zie -e 'e 'ku -kaa pweenon 'a 'e 'srön. <sup>15</sup> 'Wi pweenon zie 'cee "wean nen kua dra. Kua dra zie 'nan -e Bali -le 'yi 'e fuila "man min "kaga 'va, -e 'o 'to -dan non Bali le te waa muo -foa.

<sup>16</sup> 'Wi zie -yee "wean nen 'ku "koe 'ka 'sia 'ku da di. 'Wi 'kpa, 'ku 'kole "koe "a -nyannan, te e -ko sredi -a 'sezön. 'Pian 'belidi nen Bali -a -non 'kue be, Bali "koe -non -yre 'e -tre yi -tudu pweenon man. <sup>17</sup> Yra yidinun nen o baa 'ku man 'gve, o ya 'sezön, en o ya to "wennen 'wlu. 'Pian e ya 'kue 'wi "yi "a, koo o ya 'ku 'man wounan -e Bali 'e -kola 'to -dan nen -a -koon "manve "ka "die -a -nondu -a 'kue 'li "fo "le ve -a. <sup>18</sup> Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, fe nen min -a ye 'e yie -a be, -a le "cee 'ku 'bli ci di. 'Pian fe nen min 'ka -a ye 'e yie -a die, -a le nen 'ku 'bli ci. Koo fe nen min -a ye 'e yie -a be, -yee 'mändi a to "wennen 'wlu. 'Pian fe nen min 'ka -a ye 'e yie -a die, e "mön 'li "trili.

## 5

*Fe nen Pal 'bli a -yre "be yaa 'vi*

<sup>1</sup> Kua -toa 'nan 'kole nen ku ci -ji 'treda 'gve, e ya "le segle pannen 'wlu nen ku ci 'to "wennen 'le ve -a. -Te e sre be, 'kole nen Bali -a dre 'e 'pe -a be, e -taa -a -nonle 'kue. -Yee -koon "le 'kue 'kon tigi 'le 'wi 'zu. Blamin "cee -to 'e 'pe -a di. E ya laji, en ya'a 'sreman 'li "fo "di. <sup>2</sup> 'Wi 'kpa, 'be nen ku ya tian 'treda 'gve, 'ku "koe "a -nyannan. En ku ya "vale 'nan 'kole nen Bali -taa -a -nonle 'kue be 'e 'kon 'ku da 'va. <sup>3</sup> Koo -te 'kole zie -nyren 'ku da en ku -ka be, ku'a 'koon 'ku plodi di. <sup>4</sup> Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, -te ku ya tian segle pannen 'gve -a 'wlu be, 'ku "koe -nyaan en ku -trunman. 'Pian e 'ka 'nan ku ya -kadı -weenan -e 'ku 'si segle pannen 'gve -a wlu di. E 'ka zi di, 'pian ku ya "vale 'ku 'kole 'tre be -nyren 'e 'kon 'ku da, 'nan -e 'ku 'kole nen -kadı a 'e pladı "man 'gve 'e lila 'kole nen

'belidi a -yro "be -a. <sup>5</sup> En Bali -kaa 'man wuu 'wi zie -yee ve -a. Koo e 'yee lei 'saun 'non -cee "yinin nen yaa 'pla -cee be -a va fe tede -a.

<sup>6</sup> -Yee "wean to pweenon man be, 'ku "koe "a 'ku da. Kua -toa 'nan, -te 'kole 'gve e ya tian 'ku da be, te ku ya 'ku 'sidi Minsan man -koo bli. 'Pian 'ku "koe 'ka 'e 'sidi 'ku da di. <sup>7</sup> Ku'a Minsan ye 'ku yie -a di, 'pian ku yi -teala "da en ku ya -a -sru. <sup>8</sup> 'Ku "koe "a 'ku da to pweenon man. En ku ya "vale 'ku 'sia 'kole 'gve -a -sru -e 'ku 'ku Minsan "srön. <sup>9</sup> 'Wi nen e ci 'ku man 'wi -dan a be, -nyren 'nan 'ku 'so Minsan le. -Te ku ya tian 'kole nen 'ku da 'gve -a -ji oo, 'ku 'so -yre. En -te ku 'si 'kole 'bo -sru oo, 'ku 'so -yre. <sup>10</sup> Koo yi -to baa "be, -kaa todu pweenon baala 'ji Crizi cein -da. Yi zie -a da nen 'nyranman nen min -to -a 'pa be, yaa -sru "ve. To nen e ya 'treda 'gve, -te 'wi "yi "nen yaa dre be, yaa man -kopa ye, en -te 'wi 'wli di "nen yaa dre be, yaa man -kopa ye.

*Crizi -kaa yei "sen 'e cin va -kaa 'vale Bali -a*

<sup>11</sup> Minsan -taa 'kue 'wi tin 'bale. 'Wi zie -yee "klan "paa 'ku 'ji. -Yee "wean nen kua -weeman 'nan, 'wi nen kua ve minnun le be 'o man "yi -e 'o -soonla Zozi -sru. Bali a -toa 'nan 'wi zie -yee ci 'ku man, en -a -cin a 'an 'ji "le 'nan 'wi zie kaa -toa 'nan -yee ci 'ku man. <sup>12</sup> Ku 'ka 'ku 'fli 'to -weenan 'winun zie -a vidi -a di. 'Pian 'winun zie kua 'vi 'cee 'nan -e 'ka -kola 'ku 'si -fodi -a. -E 'ka -kola 'wi 'ci vidi -a min -mienun le. Koo minnun zie 'o 'fli -koonman fenun nen min -a ye 'e yie 'a be -a, 'pian 'wi nen o ji be, e 'ka 'wi "yi "a di. <sup>13</sup> -Te kaa ye 'nan, ku 'wi dra "le minnun nen 'o 'wulo 'ka o da die, -wee 'wi 'zu be, Bali 'to nen kua -weeman 'nan 'e dre -dan. En -te kaa ye 'nan, ku 'wi dra "le minnun nen 'o 'wulo a o da be, -wee 'wi 'zu be, 'cee "wean nen kua dra.

<sup>14</sup> 'Wi pweenon nen kua dra be, Crizi -le 'ku yidi 'yi "le "wean nen kua dra. Kua -toa 'nan -yee min pweenon 'leji -ka 'wu. E ya "men "le 'nan min pweenon 'be kaa. <sup>15</sup> E min pweenon 'leji

-ka 'wɔ 'nan -e minnun nen o yiε ci "man "bε, 'o vɪle 'o 'kɔn 'trɛda 'o 'bɔ 'fli -ji di. 'Pian -e 'o 'kɔn 'trɛda Crizi nen e min pɛɛnɔn 'leji -ka 'wɔ, ɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va bε -yεε vε -a.

<sup>16</sup> -Yee "wɛan 'bε nen 'gɔvε, -ka'a "nyian min -nanjean 'e 'kɔle man -e -kaa -yee 'wɪ vɪ di. -Te 'wɪ zɪε -a 'bɔ -kaa drε Crizi ε 'e tɛdε ɔɔ, 'bε nen 'gɔvε, -ka'a "nyian Crizi tɔa -pε zɪε 'bε 'ji di. <sup>17</sup> Fε nen maan ve zɪε -yεε ci 'nan, -te min drε Crizi -le vε -a bε, e ya "le Bali a drε min -trε -a. Min nen e ci -a 'e tɛdε bε, 'bε yi -ka. 'Bε nen 'gɔvε -yee 'wɪ pɛɛnɔn drε 'e -trε. <sup>18</sup> ɛn 'wɪ zɪε -a drɛdɪ bε, e "sia Bali va. E ciɪla Crizi -va, ɛn e -kaa yei "sɛn 'e cin va -kaa 'vale 'e 'bɔ 'a. Bali 'bɔ 'bε -a 'nyranman -pɛba 'wɔ 'ku 'lɔ 'nan 'ku 'wɪ zɪε -a vɪ minnun lε. <sup>19</sup> 'Wɪ 'kpa, Bali ciɪla Crizi -va, ɛn e minnun pɛɛnɔn yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale 'e 'bɔ 'a. 'Wɪ 'wɪldɪ "nɛn blamin -a drε 'e 'cɛn bε, ya'a 'palε 'bε man di, ɛn e 'wɪ zɪε -a drε. E 'ku 'pa 'sia 'nan 'ku -nan 'sinan 'pa minnun lε.

<sup>20</sup> -Yee "wɛan ku drε Crizi -le 'pasianɔn 'a. 'Ku 'va nen Bali -ciala -e 'e 'wɪ 'pla minnun lε. 'Wɪ nen kɔa ve bε, -nyrɛn 'nan: «'Ka yra 'si! 'Ka 'wɪ "man -e 'ka yei 'e 'sɛn 'e cin va 'ka 'vale Bali -a.» <sup>21</sup> Crizi 'ka 'wɪ 'wɪldɪ "tɔwɪ "drɛlε di, 'pian Bali -cɛε 'wɪ 'wɪldɪ "nɛn "wɪ 'bɔ "man. Yaa drε zɪε 'nan -e -kaa drε min tɪglɪ 'a 'e lε, 'wɪ nen e 'bɔ Crizi man zɪε -yεε "wɛan.

## 6

*Pɔl minnun trɔv "baa 'nan 'o 'wɪ Bali -le "yi "man*

<sup>1</sup> 'Ku pɛɛnɔn nen ku 'nyranman 'bɔ zɪε -a "paa bε, ku 'ka trɔv "baa 'nan Bali -le "yi "nɛn yaa drε 'cɛε bε, te 'ka 'tɔvɪ -e -a "nɛn 'e 'fɔ 'e "tun "di! <sup>2</sup> Kɔɔ Bali -a 'vɪ 'nan:

«Tɔ "yi "man "bε,  
an -taa 'wɪlε 'ka man.  
ɛn yi nen

an minnun "sia 'wɪ 'ji bε,  
an "paa 'ka 'va.»

Kɔa ve 'cɛε 'nan, tɔv "yi "nɛn Bali -a 'vɪ bε -yεε 'bɔ 'gɔv. ɛn yi nen Bali -a 'vɪ

'nan e minnun "sia 'wɪ 'ji bε, -yεε 'bɔ 'gɔv.

<sup>3</sup> 'Ku 'ka "vale 'nan minnun 'o 'wɪ 'wɪldɪ 'kɔvε 'nyranman man di. -Yee "wɛan kɔa -wɛɛman 'nan, te 'kɔvε 'wɪ drɛdɪ 'e 'nan min -tɔv man di.

<sup>4</sup> 'Pian 'kɔvε 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji bε, 'ku 'fli -kɔɔnman 'nan ku ya Bali -le 'nyranman 'panɔn 'kpa -a. -Te 'ku yra 'yɪ minnun lɔ, ɛn o 'wɪ 'bɔ 'ku man, ɛn o 'tε 'pa 'ku da bε, kɔa kɔɔn 'ku -pɔan 'sɔdɪ -a 'nan ku ya Bali -le 'nyranman 'panɔn 'kpa -a.

<sup>5</sup> 'Wɪ 'kpa, minnun 'ku 'sɔn, ɛn o 'ku 'fɔ -pɔ 'kuin. ɛn o minnun wluan 'ku man. 'Pian 'wɪ pɛɛnɔn zɪε -a -ji bε, 'ku -pɔan 'sɔ. ɛn "nyian bε, ku 'nyranman "paa 'e -ciala 'ku da. Ku yi "sɔan, ɛn ku fε "sɔan 'nyranman 'padɪ -le "wɛan. <sup>6</sup> 'Kɔvε 'ta wɔ -pε a 'saun, ɛn ku Bali -le 'wɪ -tɔa. 'Ku man -sɛanla minnun va, ɛn 'ku ci "yi "taan -wɪlε. Bali lei 'saun "yi drε 'kɔvε, ɛn ku min -tɔdɔ pɛɛnɔn ye "yi 'ku 'ci 'fidaa 'a. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪε -a -ji bε, kɔa kɔɔn 'nan ku ya Bali -le 'nyranman 'panɔn 'kpa -a. <sup>7</sup> ɛn "nyian bε, ku Bali -le 'wɪ tɪglɪ 'vɪ minnun lε, ɛn Bali ciɪla 'ku va e 'yee 'plɛblε ci kɔɔn minnun lε. 'Wɪ tɪglɪ nen kɔa dra, -yεε ci 'kɔvε 'kuli 'tan vε -a, ɛn -yεε 'wɪ "sia 'ku man. <sup>8</sup> Minnun 'tɔ -dan -nɔan 'kɔvε bee, ɛn o 'ku "srɔnman bee, ɛn o "we 'ku man -wɪldɪ "bee, ɛn o 'kɔvε 'wɪ "yi "ve bee, 'pian te 'wɪ tɪglɪ nen kɔa dra. ɛn "nyian bε, o 'ku 'sia 'wɪlunɔn 'a, 'pian te 'wɪ tɪglɪ nen kɔa ve. <sup>9</sup> ɛn o 'ku 'sia minnun nen wa'a o tɔa diε waa, 'pian minnun 'ku -tɔa. ɛn ku ya "le minnun nen o "ta -kaaman bε -wee 'wɪ 'zɔv, 'pian te 'ku yiε a "man. ɛn minnun 'wɪ "nɛn kɔɔn 'kɔvε, 'pian ku'a 'kale -a 'wɪ 'ji di.

<sup>10</sup> Minnun 'ku 'ta drε 'trɔdrɔ, 'pian te 'ku 'ci "nranman. ɛn ku ya 'yalε -tɛnɔn 'a, 'pian te ku minnun "kaga dra fɛnɔn 'a Bali 'lε. ɛn fε -tɔv 'ka 'ku 'lɔ di, 'pian Bali "le 'va bε te fε pɛɛnɔn a 'ku 'lɔ.

<sup>11</sup> Korenti 'nɔn, ku 'wɪ "kaga tin 'ba 'cɛε 'wein. 'Wɪ pɛɛnɔn nen 'ku 'ji bε, kɔa 'vɪ 'cɛε. <sup>12</sup> 'Ka 'nan wɪ a 'ku

man 'kpa, 'pian 'kʊ 'nan wɪ 'ka 'ka man dɪ. <sup>13</sup> E ya 'le 'an 'wɪ 'pla 'cɛɛ 'le 'an 'pɔn -ji nɛnnun -le 'wɪ 'zʊ. Zɪ 'ka 'nan wɪ cɪ 'kʊ man bɛ, -a -towli 'nɛn 'nyian 'ka -kɔɔn 'kʊɛ 'nan 'kʊ 'nan wɪ a 'ka man.

*Bali -towli 'le nɛn 'ka 'fi 'nɔn!*

<sup>14</sup> Minnun nɛn wa'a yi tɛala Zozi da dɪɛ, te 'ka 'fɔ o -sru "dɪ! -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, 'wɪ tɪglɪ 'lee 'wɪ 'wɪdɪ 'ka 'kɔlaman -e 'o 'tɛ 'e cin da dɪ. En 'nyian bɛ, 'tɛ 'san 'lee klun 'ka 'kɔlaman -e 'o 'kɔn fɛ -towli 'nan dɪ. <sup>15</sup> En 'nyian bɛ, Crizi 'lee Satan yei 'ka 'a ble dɪ. En 'nyian bɛ, min nɛn e yi -tɛala Crizi da 'lee min nɛn ya'a yi tɛala Crizi "da "dɪɛ, -wee ci "nrɔndɪ 'ka 'towli "dɪ. <sup>16</sup> En 'nyian bɛ, Bali -pan 'kɔn bɛ, -yʊ -pan 'kɔn "cɛɛ dɪ. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan -kaa ya Bali nɛn -a yiɛ cɪ "man "bɛ -yee 'kɔn 'a. 'Wɪ zɪɛ Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«An -nyɛanla o va.  
An -kɔan -wee Bali -a,  
ɛn o -kɔan 'mɛn minnun -a.»

<sup>17</sup> -Yee "wɛan nɛn Minsan -a 'vɪ 'nan:

«'Ka 'si minnun yei,  
'ka 'cɛn o man!  
Fɛ nɛn e 'ka "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ,  
'ka -wɛɛ 'nan 'ka "sia -a drɛdɪ man!  
-Te ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ,  
an 'ka "kuan 'an 'pɛ "fi "a.

<sup>18</sup> An -kɔan 'ka "tɪ "a.  
En ka -kɔan 'an 'pɪnun 'lee 'an 'lu -nun -a.  
'An 'bɔ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali,  
mɛɛn 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.»

**7**

<sup>1</sup> 'An beenun, 'wɪnun zɪɛ Bali -tɔ "da 'nan 'e dra -cɛɛ, -yee "wɛan e ya 'le -kaa 'fi drɛ 'saun Bali 'lɛ 'sɪdɪ -a 'wɪ 'wɪdɪnun nɛn o -kaa "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ -a drɛdɪ man! -Kaa 'wɪ zɪɛ -a drɛ -e -kaa drɛ Bali -le vɛ -a "fo, ɛn -kaa drɛ "klandɪ -a Bali lɔ!

*Pɔl Korɛnti 'nɔn trʊ 'ba 'nan 'e 'nan wɪ 'e 'kɔn o man*

<sup>2</sup> 'Kʊ 'nan wɪ 'e 'kɔn 'ka man. Kʊ'a 'wɪ drɛlɛ -wɪdɪ 'ka 'va min -tʊ lɛ dɪ. En kʊ'a drɛlɛ -e 'ka 'va min -tʊ 'e 'si -si tɪglɪ da dɪ. En kʊ'a 'ka 'va min -tʊ

ta -blɪlɛ dɪ. <sup>3</sup> 'Wɪ "cɛɛ maan -tɔa 'ka man 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ -a dɪ. Maan 'vɪ 'cɛɛ 'va 'nan 'ka 'nan wɪ a 'kʊ man 'kpa tɪglɪ. -Te e ya 'belɪdɪ -a oo, 'ka 'nan wɪ a 'kʊ man. En -te e ya -kadɪ -a oo, 'ka 'nan wɪ a 'kʊ man. <sup>4</sup> An -kɔlaman 'wɪ tin 'badɪ -a 'cɛɛ 'an 'ta le 'an "koe "a. En an -kɔlaman 'ka 'sɪ -fɔdɪ -a. Yra yɪdɪ pɛɛnɔn nɛn e bɔa 'kʊ man bɛ, ya'a 'an "koe 'sia 'an da dɪ, 'pian 'an 'ci "nranman 'e -ciala "da.

*Korɛnti 'nɔn 'ta wɪ mandɪ ci 'nran -nɔn Pɔl lɛ*

<sup>5</sup> Zɪ kʊ 'bɔla Masedɔa 'lɛglɔn 'ji bɛ, 'kʊ 'ci 'ka 'kɔnɛa "tra "dɪ. 'Wɪ a 'kʊ man -pɛ pɛɛnɔn da. Minnun a 'tɛ 'panan 'kʊ da -pɛ -tʊ -a. En 'nyian bɛ, 'kʊ 'ci a 'e 'tɔdɪ lou. <sup>6</sup> 'Pian Bali nɛn e minnun nɛn o -pɛ -fɔnan "ka "dɪɛ, e o ci -taa "tra "bɛ, e 'kʊ "koe "tɔ 'kʊ da Tit -le -tadɪ -a. <sup>7</sup> E 'ka 'nan Tit -le -tadɪ 'saza 'bɛ 'kʊ "koe "tɔ 'kʊ da dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn kaa bɔ "koe "tɔ -a 'e da bɛ, -yɛɛ 'kʊ "koe "tɔ 'kʊ da. Yaa 'sinan 'pa 'kʊɛ 'nan, 'an dra 'ka -tɛa 'kpa tɪglɪ. En 'wɪ nɛn e drɛ bɛ e 'ka ta drɛ 'trɔdrɔ. En 'nyian 'nan, ka ya 'ka 'tɔdɪ 'an -sru 'plɛblɛ. 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, 'bɛ nɛn 'gʊɛ 'an 'ci "nranman 'e -ciala "da.

<sup>8</sup> 'Fluba nɛn maan crɛn -te 'cɛɛ bɛ, maan -tɔa 'nan e 'wɪ 'nan 'ka man. 'Pian -a 'wɪ 'ka 'nanlɛ 'an man "fo "dɪ. E ya 'le 'an vɪ 'cɛɛ 'nan, zɪ maan 'man 'nan 'fluba zɪɛ e 'ka ta drɛ 'trɔdrɔ 'e 'ciɪla "da "bɛ, 'wɪ 'nan 'an man. <sup>9</sup> 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ 'an 'ci "nranman. 'An 'ci 'ka "nranman 'nan an 'ka 'ta drɛ -trɔdrɔ dɪ. 'Pian 'an 'ci "nranman 'nan 'ka 'ta nɛn e drɛ 'trɔdrɔ bɛ yaa drɛ ɛn 'ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man. 'Wɪ 'kpa, 'ka 'ta nɛn e drɛ 'trɔdrɔ zɪɛ -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. -Yee "wɛan nɛn 'fluba 'bɔ nɛn kʊa crɛn -te zɪɛ ya'a 'wɪ drɛlɛ -wɪdɪ 'ka 'va min -tʊ lɛ dɪ. <sup>10</sup> Fɛ nɛn maan ve zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan -te min ta drɛ 'trɔdrɔ 'wɪ 'wɪdɪ "tʊ -le "wɛan ɛn e 'si -a drɛdɪ man bɛ, -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. 'Wɪ nɛn min zɪɛ yaa drɛ bɛ, -a 'wɪ 'ka -taa 'nanlɛ "man "dɪ, kɔɔ Bali -a "sia 'wɪ 'ji. 'Pian -te min ta drɛ 'trɔdrɔ

'wɪ 'wɪdɪ 'tʊ -le "wɛan ɛn ya'a 'silɛ -a drɛdɪ man dɪɛ, -a 'le 'srannan 'nɛn -kadɪ -a.

<sup>11</sup> 'Wɪ 'kpa, 'ka 'ta nɛn e drɛ 'trɔdrɔ zɪɛ, -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. Kɔɔ 'wɪ nɛn e drɛ 'ka 'va nun bɛ, kaa 'sia 'wɪ 'a, ɛn kaa man toba -fɔ 'mɛn. 'An yɪdɪ dra 'ka -tɛa, ɛn 'ka 'man a 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ Bali -le 'wɪ 'ji. 'Wɪ nɛn min zɪɛ yaa drɛ bɛ, e 'nan 'ka man, ɛn e 'ka 'tɛ "klan -a. -Yɛɛ "wɛan ka 'wɪ "nɛn kɔɔn -yɛɛ. 'Wɪ 'bɔ zɪɛ -a drɛdɪ -a bɛ, kaa -ci kɔɔn 'nan ka 'ka -a -sru "dɪ.

<sup>12</sup> 'Fluba 'bɔ nɛn maan crɛn -tɛ 'cɛɛ zɪɛ, ma'an crɛn -tɛlɛ min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ bɛ -yɛɛ "wɛan dɪ. ɛn "nyian bɛ, ma'an crɛn -tɛlɛ min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ 'bɔ drɛ -yɛɛ "bɛ -yɛɛ "wɛan dɪ. 'Pian maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan -e 'ka -kɔla -a -kɔɔndɪ -a 'nan Bali 'lɛ bɛ, ka ya 'ku -sru "fo. <sup>13</sup> 'Wɪ zɪɛ kaa drɛ. -Yɛɛ -maan 'ku "kɔe "tɔ 'ku da.

-A da "cɛɛ e -fɔ 'saza dɪ. 'Pian zɪ ku Tit 'yɪ bɛ, 'ku 'ci "nran 'e 'ciɪla "da. Kɔɔ 'wɪ nɛn kaa "kɔe "tɔ -a 'e da bɛ, e ci "nrandɪ -nɔn -yɛɛ. <sup>14</sup> 'Wɪ 'kpa, Tit 'bɔ yɪɛ man bɛ, an 'ka 'sɪ -fɔ, ɛn ka'an 'tɛlɛ 'yra -a dɪ. 'Ka 'tɔ "yi "nɛn kva 'vɪ bɛ, e drɛla "da, "le zɪ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn kva 'vɪ 'cɛɛ bɛ e ya tʊ pɛɛnɔn man 'wɪ tɪglɪ 'a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. <sup>15</sup> Tit -le 'ka yɪdɪ "yi "bɛ 'e 'ciɪla "da "mɛn. Kɔɔ zɪ e 'lʊ 'ka 'va bɛ, yaa 'yɪ 'nan 'ka 'man a 'e wɔɔdɪ -e 'ka 'ta wɔla 'ku wei da. ɛn yaa 'yɪ "nyian 'nan 'ka yɪɛ 'nan 'e man ɛn cɛɛ 'kun 'ka 'pɛ "fli "a. <sup>16</sup> Kaa -ci kɔɔn 'nan, an -kɔlaman 'an yɪ -tɛala 'ka da 'wɪ pɛɛnɔn 'ji. 'Wɪ zɪɛ yaan 'ci nran 'kpa.

## 8

*'Yalɛ -tɛnɔn nɛn Zeruzalɛm -leglizi -ji bɛ Zozinɔn 'yi drɛ -wɛlɛ*

<sup>1</sup> 'Ku "bʊɪ Zozinɔn, 'wɪ nɛn Bali -le "yi -a drɛ -leglizinun nɛn Masedɔa 'lɛglɔn 'ji bɛ -a -jinɔn lɛ bɛ, e ya "le 'ku 'sinan 'pa 'cɛɛ. <sup>2</sup> Yra yɪdɪ "kaga 'bɔ o man -wee yi -tɛradɪ Bali da -nanjɛn vɛ -a. ɛn 'yalɛ o -tɛ 'e 'ciɪla "da. 'Pian ci "nrandɪ -dan a -wɔɔ, ɛn o "lala -nɔn "kaga Zozinɔn 'le vɛ -a.

<sup>3</sup> 'Wɪ 'kpa, maan vɛ o man 'nan, zɪ e ci -wɔɔ "bɛ waa -nɔn, ɛn "nyian waa -nɔn 'e 'ciɪla "da. Min -tʊ 'ka 'tɔlɛ o man -a -nɔndɪ -a dɪ. <sup>4</sup> -Wɛɛ kɔala 'ku man 'ku trʊ 'badɪ -a 'nan 'ku 'sɪ -nɔn 'wɛlɛ -e "yi "nɛn Zozinɔn "ta -a dra Bali -le minnun nɛn Zeruzalɛm bɛ -wɛlɛ "bɛ, 'o 'wee vɛ 'pa "va. <sup>5</sup> 'Wɪ nɛn -a -cin 'ka 'ku 'ji dɪɛ, -a 'bɔ nɛn waa drɛ. Kɔɔ 'o 'fli -nɔn Minsan -le 'nyranman -ji, ɛn "bɛ -sru 'o 'fli -nɔn "nyian 'ku 'bɔ lɛ 'padɪ -a 'ku 'va. Waa drɛ "le zɪ Bali ci "va "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. <sup>6</sup> 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan nɛn ku Tit trʊ 'ba 'nan, 'e 'lʊ 'ka 'va. "Yɪ "nɛn yaa pei -trɔa 'nan 'ka drɛ Zeruzalɛm Zozinɔn 'le vɛ -a bɛ, 'e 'lʊ -a 'le 'sran.

<sup>7</sup> 'Cɛɛ yi -tɛradɪ Zozɪ da a -dan. ɛn ka Bali -le 'wɪ "paaman sidɔ. ɛn kaa -ci maan 'kpa tɪglɪ. ɛn 'ka 'man a 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ Bali -le 'wɪ 'ji. ɛn 'ka cin ye "yi 'kpa "le zɪ kva -nan kɔɔn 'cɛɛ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ cɛɛ dra 'e -ciɪla "da. -Yɛɛ "wɛan maan laabo 'ka lɔ 'nan "yi "nɛn ka "ta -a dra Zozinɔn 'le vɛ -a bɛ 'e -ciɪla "da "nyian!

<sup>8</sup> -Tɔ "cɛɛ maan wo 'ka man 'nan -e 'ka drɛ dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn Zozinɔn -mienun -a drɛ bɛ, maan 'sinan 'pa 'cɛɛ 'nan -e 'ka "kɔe 'e 'kɔn 'ka da 'cɛɛ vɛ drɛnan. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -a nɛn 'ka "bʊɪ Zozinɔn yɪdɪ "yi "ci -kɔɔnman. <sup>9</sup> "Yɪ "nɛn -kaa san Zozɪ Crizɪ -a drɛ bɛ kaa -tɔa. Kaa -tɔa 'nan e ya fezan -a Bali 'lɛ, ɛn 'e 'fli drɛ 'yalɛ -tɛzan 'cɛɛ "wɛan. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e -yɛɛ 'yalɛ -tɛdɪ 'e 'ka drɛ fɛnɔn 'a Bali 'lɛ.

<sup>10</sup> 'An 'ci wɪ nɛn e ya "le 'an vɪ 'cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a da bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E ya 'cɛɛ 'wɪ "yi "a -e "yi "nɛn Zozinɔn "ta -a dra Zeruzalɛm Zozinɔn 'le vɛ -a bɛ, 'ka 'cɛɛ vɛ 'pa "va. 'Wɪ 'kpa, cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a pei 'trɔa "nɛn "le pee man, ɛn cɛɛ 'vɪ 'ka 'bɔ 'a 'nan, kaa dra. <sup>11</sup> -Yɛɛ "wɛan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, 'ka yɪɛ -trɔa "da, -e 'ka 'le 'sran. 'Ka 'ta 'e 'kɔn 'fava -a drɛnan "le zɪ 'ka 'ta drɛ "fava -a vɪnan 'nan kva dra bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. "Lala nɛn 'ka 'pɛ "sɔa -a -nɔndɪ -a bɛ, -a 'bɔ nɛn 'ka -nɔn! <sup>12</sup> Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, -te min fɛ -nɔn 'e 'ci 'fɪdaa 'a, "le zɪ -a -pɛ "sɔa -a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ bɛ, -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. 'Pian 'bɛ nɛn min -pɛ

'ka 'sɔa 'bɛ 'nɔndɪ -a dɪɛ, Bali 'ka tin tɛa min da 'bɛ man dɪ.

<sup>13</sup>Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, e 'ka 'nan 'ka "drɛ wɔ 'yalɛ -tɛnɔn 'a fɛ -nɔndɪ min pee lɛ -lɛ "wɛan dɪ. 'Wɪ nɛn e cɪ "yɪ "bɛ -nyrɛn 'nan, 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'lɔ 'sɛzɛnɔn. <sup>14</sup>Bɛ nɛn 'gʊɛ fɛ a "cɛɛ 'lɔ "kaga, 'pɪan -a 'wɪ a -wee "man. -Yɛɛ "wɛan 'ka 'pa o va! 'Li 'pɛɪ -tɛ -a 'wɪ a "cɛɛ "man bɛ, -wɛɛ "paa 'ka 'va. E ya "lɛ Zozinɔn 'o 'wɪ zɪɛ -a drɛ tɛ fɛ a o pɛɛnɔn 'lɔ 'sɛzɛnɔn. <sup>15</sup>Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -lɛ 'fluba 'jɪ 'nan:

«-Tɛ min -tʊ -a koola "kaga 'kɔ oɔ, -yɛɛ vɛ 'lɛɛ min nɛn yaa koola "wɛnnɔn bɛ e 'bɔ 'e cin man. En -tɛ min -tʊ -a koola "wɛnnɔn 'kɔ oɔ, -yɛɛ vɛ 'lɛɛ min nɛn yaa koola "kaga "bɛ e 'bɔ 'e cin man.»

*Pɔl minnun 'pa 'sia Korēnti 'nɔn lɛ*

<sup>16</sup>Kʊ Bali muo -fɔa 'nan, yaa drɛ ɛn 'ka 'nan wɪ a Tit man, "lɛ zɪ 'ka 'nan wɪ cɪ 'kʊ man bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. <sup>17</sup>Kɔɔ 'wɪ nɛn kʊa laabʊ Tit -lɔ bɛ, e wɪ "man 'e 'ta lɛ "kɔɛ "a. Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, -yɛɛ 'vɪ 'e 'bɔ -a 'nan 'e "lɔ 'ka 'va.

<sup>18</sup>-Kaa "bʊɪ Zozizan nɛn -a 'tɔ "yɪ "a -lɛglɪzɪ -tɔdʊ pɛɛnɔn 'jɪ Zozɪ Crɪzɪ -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ man bɛ, kʊa "paa "va -wɛɛ "lɔ "a. <sup>19</sup>-Lɛglɪzɪnɪn 'bɔ 'bɛ 'sɪ "va 'nan 'e 'kʊ 'kʊ 'pa "yɪ "nɛn kʊ "ta -kɔ -a -nɔnlɛ Zeruzalɛm bɛ -a -nan. "Yɪ zɪɛ kʊ "ta -kɔ -a 'nan -e Mɪnsan 'bɔ 'tɔ 'e drɛ -dan, ɛn -a -kɔɔndɪ nɛn "nyian 'nan kʊ ya "vale 'nan 'kʊ "paa o va. <sup>20</sup>En "nyian bɛ, kʊ 'ka "vale 'nan minnun 'o 'wɪ 'kʊ man -wɪdɪ "lala "kaga zɪɛ -yɛɛ "wɛan dɪ. <sup>21</sup>Kɔɔ kʊa -wɛɛman 'nan 'wɪ nɛn kʊa dra bɛ 'e 'kɔn 'e 'sʊdɪ "jɪ Mɪnsan 'lɛ, ɛn kʊa -wɛɛman 'nan 'e 'kɔn 'e 'sʊdɪ "jɪ minnun 'lɛ.

<sup>22</sup>Min "fli zɪɛ, -wɛɛ "ta "lɔ. En kʊ -kaa "bʊɪ Zozizan 'tʊ 'pa "nyian o va. -Kaa "bʊɪ zɪɛ, kʊa 'yɪ -pɛ "kaga "jɪ 'nan -a "kɔɛ "a 'e da Bali -lɛ 'nyranman 'padɪ -jɪ. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, -a "kɔɛ "a

'e da 'e 'ciɪladɪ "da, kɔɔ e yɪ -tɛala 'ka da "fɔ.

<sup>23</sup>Tit -lɛ vɛ bɛ, kʊɛ 'ta wɪla 'bɛ 'a, ɛn kʊɛ 'nyranman "paa 'bɛ 'a 'cɛɛ vɛ -a. 'Pɪan Zozinɔn nɛn o 'lʊ -a 'palɛ bɛ, -wee vɛ bɛ, -lɛglɪzɪnɪn 'bɛ o 'pa 'sia. Minnun Crɪzɪ 'tɔ dra -dan -wee "wɛan. <sup>24</sup>-Yɛɛ "wɛan 'ka o 'kʊn 'ka 'pɛ "fli "a, -e -lɛglɪzɪnɪn 'o 'tɔ 'nan, ka min yɛ "yɪ. En -e 'o 'tɔ "nyian 'nan, 'ka 'sɪ nɛn kʊa -fɔ bɛ, e 'ka 'wɪ "tʊn "a dɪ.

**9**

*Fɛ -lɛ "wɛan nɛn Pɔl Zozinɔn -mɪɛnɪn -trɔa 'e 'lɛ bɛ yaa -cɪ 'vɪ*

<sup>1</sup>Maan 'yɪ 'nan, e 'ka paan "lɛ 'an 'fluba crɛn -tɛ 'cɛɛ, "yɪ "nɛn Zozinɔn "ta -a dra Bali -lɛ minnun nɛn Zeruzalɛm bɛ -wɪlɛ "bɛ, -a da dɪ.

<sup>2</sup>Kɔɔ maan -tɔa 'nan, 'ka 'ta a "fava 'wɪ zɪɛ -a drɛnan. En an 'ka 'sɪ -fɔ Masedɔa 'nɔn 'lɛ 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a man. Maan 'vɪ -wɪlɛ 'nan, kaa nɛn Akai 'lɛglɔn 'jɪ bɛ, -e 'e "sia "nɛn "lɛ pee man bɛ, tɛ 'ka 'man a 'e wʊɔdɪ 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -a. En 'ka "kɔɛ "nɛn 'ka da -a drɛnan bɛ, e Zozinɔn "kaga "kɔɛ "tɔ 'o da.

<sup>3</sup>An -kaa "bʊɪ Zozinɔn 'labɛ o -trɔa 'an 'lɛ 'nan -e 'ka 'sɪ nɛn kʊa -fɔ bɛ, -a "nɛn 'e vɪlɛ 'e 'fʊ 'e "tʊn "dɪ. An ya "vale 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wʊɔdɪ 'wɪ nɛn maan 'vɪ minnun lɛ bɛ -a da.

<sup>4</sup>Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -tɛ 'kʊ 'vale Masedɔa Zozinɔn -mɪɛnɪn -a kʊ 'lʊ tɛ 'ka 'man 'ka 'e wʊɔdɪ dɪɛ, e 'ka "yɪ "dɪ. Kɔɔ 'kʊ 'bɔ nɛn kʊ 'ka 'sɪ -fɔ bɛ, 'yɾa -taa 'kʊ 'tɛlɛ, ɛn 'ka 'bɔ "nyian 'yɾa -taa "cɛɛ "tɛ wʊlɛ. <sup>5</sup>-Yɛɛ "wɛan nɛn maan 'yɪ "yɪ -e 'an -kaa "bʊɪ Zozinɔn zɪɛ o trʊɔ 'ba 'nan 'o 'trɔa 'an 'lɛ. O "ta "lɔ 'nan -e "yɪ "nɛn kaa 'vɪ 'ka 'bɔ 'a 'nan 'ka dra bɛ 'o -tɛ 'e cin da. 'Ka -nɔn -wɪlɛ, kɔɔ an ya "vale -a man 'e 'kɔn 'e wʊɔdɪ 'vaa -e 'kʊ 'lʊ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan kaa -nɔn 'ka 'cɪ 'fɪdaa 'a, ɛn min -tʊ 'ka 'tɔlɛ 'ka -sru "dɪ.

*Fɛ -nɔndɪ cɪ 'fɪdaa 'a bɛ -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ*

<sup>6</sup>E ya "lɛ 'an 'wɪ 'tʊ -cɪn -tɔ 'ka 'jɪ. -Nyɾɛn 'nan, zɪ min feɪ 'pa bɛ -a ta fɛ 'wɪlɛ nɛn yaa -tɛa. <sup>7</sup>'Wɪ zɪɛ -a da nɛn

'ka 'ci "nrɔn, -e min -tv 'e 'nɔn "le zɪ e 'si -a soubā man bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Te 'e -nɔn 'e 'ci "pou "a dɪ, ɛn te 'e -nɔn "le 'nan fɛ nɛn min a 'e 'tɔdɪ -a -sru "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ. Kɔɔ min nɛn e fɛ -nɔn ci "nrandɪ -a bɛ -a san nɛn Bali -a ye "yi. <sup>8</sup> ɛn "nyian bɛ, 'plɛblɛ a Bali lɔ 'nan -e 'e "yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn drɛ 'cɛɛ. Yaa -nɔn 'cɛɛ 'e 'ciɪladɪ "da, 'nan -e 'ka 'bɔ "nyian 'ka -kɔla "yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn drɛdɪ -a min pɛɛnɔn lɛ.

<sup>9</sup> Ka drɛ zɪɛ, kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nɛn e 'yee "yi fuila "man, yaa -nɔn 'yalɛ -tɛnɔn lɛ bɛ, -a 'tɔ "yi "fo 'li 'trilii.»

<sup>10</sup> ɛn "nyian bɛ, Bali nɛn e fɛ 'wlɛ -nɔn fei 'pazan lɛ, ɛn e -blɪfɛ -nɔn -yrɛ "bɛ, e -taa fɛ 'wlɛ 'nɔnlɛ 'cɛɛ 'e 'ciɪladɪ "da. Yaa dra -e 'e 'pa "da, 'nan -e 'ka -kɔla 'cɛɛ "yi fuiladɪ -a "man. <sup>11</sup> 'Wɪ 'kpa, Bali -taa 'ka drɛlɛ fɛnɔn 'a -pɛ "kaga "ji, -e 'ka -kɔla "fɛ -nɔndɪ -a minnɔn lɛ 'kpa tɪglɪ. Tɔɔn 'cɛɛ "yi "nɛn kaa "paa 'kʊ 'lɔ -e 'kʊ 'kʊ -a bɛ, -yee "wɛan minnɔn -taa Bali muo 'fɔlɛ.

<sup>12</sup> 'Cɛɛ "yi "nɛn ka -taa -a drɛlɛ bɛ, e "paa Zozinɔn nɛn 'yalɛ o -tɛ Zeruzalɛm bɛ o va. ɛn "nyian bɛ, yaa -maan -e min "kaga 'o Bali muo "fɔ. <sup>13</sup> 'Cɛɛ "yi "drɛdɪ zɪɛ, -te waa -nan 'yɪ bɛ, o Bali 'tɔ dra -dan. Kɔɔ ka ya 'ta wɔlanān Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn da, ɛn ka fɛ -nɔn -wlɛ 'ka 'ci 'fidāa 'a, ɛn kaa dra zɪɛ min pɛɛnɔn lɛ. <sup>14</sup> 'Wɪ -dan nɛn Bali -le "yi -a drɛ 'cɛɛ bɛ, -yee "wɛan, o -taa Bali trʊ 'balɛ 'cɛɛ 'ka yɪdɪ "yi "a. <sup>15</sup> ɛn -kaa pɛɛnɔn -kaa Bali 'tɔ drɛ -dan! Kɔɔ "yi "nɛn min 'ka 'kɔlaman -e 'e vɪ 'e 'lɛ dɪɛ, yaa drɛ -cɛɛ.

## 10

*Tɔ nɛn minnɔn -a 'pa Pɔl man bɛ, yaa -ci 'si*

<sup>1</sup> An 'bɔ Pɔl, e ya "le 'an 'wɪ 'tv -ci 'si 'cɛɛ. Minnɔn 'wɪ "paa 'an da 'nan, -te 'an 'ka yra 'yɪ bɛ, an 'ka 'va wɪ ve -trɔɔ. 'Pian -te an 'ka 'ka "srɔn "kogo dɪɛ, an 'ka 'va wɪ tin "baa 'e 'plɛblɛ

da. Kaa -tɔa 'nan Crizi a -trɔɔ, ɛn e ya min 'kpa -a. An ya "vale 'an 'wɪ dra "le -yee 'wɪ 'zʊ. -Yee "wɛan an 'ka trʊ "baa 'kpa tɪglɪ 'nan, <sup>2</sup> te 'ka 'wɪ drɛ -te an 'bɔla 'ka 'va nun bɛ, -e 'an 'ka 'va wɪ drɛ 'e 'plɛblɛ da dɪ! 'Pian minnɔn nɛn o 'tɔ "paa 'kʊ man 'nan blamin -ci 'sɔ wɪ -sru "nɛn kʊ cɪ bɛ, -te an 'bɔla 'ka 'va bɛ, an tin "baa -wlɛ 'e 'plɛblɛ da.

<sup>3</sup> Kʊ ya blaminɔn -a, 'bɛ a zɪ. 'Pian -kuli nɛn kʊ cɪ "man 'gʊɛ, e 'ka blamin -le -kuli -tandɪ pɛ -ji dɪ. <sup>4</sup> Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, 'kʊɛ -kuli -tan fɛnɔn nɛn kʊ -kuli -taan "a bɛ, o 'ka fɛnɔn nɛn blamin -a "sia -e 'e 'kʊ -kuli man bɛ -a dɪ. 'Pian 'kʊɛ -kuli -tan fɛnɔn bɛ, Bali 'plɛblɛ 'nɔn -wlɛ -e 'kʊ Bali 'nanmannɔn 'le 'plɛblɛ 'klɪ. Blamin -le cɪ "nrɔndɪ nɛn e ya -wɪldɪ "bɛ, kʊa yɪ -kaa. <sup>5</sup> ɛn -yee -dandan 'tandɪ nɛn yaa maan ya'a 'we "man -e 'e Bali -tɔ dɪɛ, kʊa yɪ -kaa. Kʊa dra 'nan -e blamin -le cɪ "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'e lila Bali da te e 'ta wɔla Crizi wei da. <sup>6</sup> ɛn minnɔn nɛn 'o 'wɪ "paa 'kʊ da 'labɛ, kʊ -taa 'wɪ "nɛn -kɔɔnlɛ -wlɛ. 'Pian kʊ ya -a man -pɛnnan 'nan 'ka 'bɔ 'labɛ, 'ka 'ta wɔladɪ 'sia 'kʊ wei da tɪglɪ 'vaa -e 'kʊ drɛ.

<sup>7</sup> 'Ka 'wɪ 'gʊɛ -a -nanjɛn 'ka 'bɔ 'a -tv. Min nɛn yaa ve 'e 'fli man 'nan 'e ya Crizi -le vɛ -a bɛ, -a -cin 'e 'tɔ "ji 'nan, 'kʊ 'bɔ "nyian "kʊ "ya wo Crizi -le vɛ -a "le -yee 'wɪ 'zʊ! <sup>8</sup> ɛn "nyian bɛ, 'ka -tɔ 'nan, Minsan -a -si -nɔn 'kʊɛ 'nan 'kʊ 'pa 'ka 'va -e 'ka 'tɔ 'plɛblɛ, 'pian yaa vɪlɛ 'nan kʊ 'ka 'ci baa -ji dɪ. -Te 'wɪ zɪɛ an 'kʊ 'sɪ -fɔ -a 'e 'ciɪla "da "bʊv "bɛ, -a 'yra 'ka 'an 'tɛa "fo "dɪ.

<sup>9</sup> Te 'ka 'ci "nrɔn 'nan, an ya "vale 'an 'ka -tɛa "klan -a 'mɛn 'flubanun nɛn maan crɛn -tɛa 'cɛɛ bɛ -a -ji dɪ!

<sup>10</sup> Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, minnɔn -a ve 'an man 'nan: «Pɔl -le 'flubanun nɛn yaa crɛn -tɛa "bɛ, e 'wɪ tin "baa min lɛ -ji 'e 'plɛblɛ da, ɛn e 'wɪ -dandan ve 'e 'fli man. 'Pian -te -a 'bɔ pɔ a -nan bɛ, min yɛ 'ka "naan "man "dɪ, ɛn e 'ka "le min 'e "trɛn

"tə -a wei lə dı.» <sup>11</sup> Min nən e 'wɪ zɪe -a ve 'an man bɛ, e ya 'le 'an vɪ -a san lə 'nan, zɪ 'kʊ wei cɪ 'kʊe 'flubanun -ji bɛ, -a -tʊwli "nən "nyian, -te kʊ 'bɔla 'ka 'va bɛ, zɪ 'kʊ drɛ wɪnun -kɔan.

<sup>12</sup> -A -cin 'ka 'kʊ 'ji 'nan 'kʊ -kɔan minnun zɪe o va dı. -Te 'bɛ "çɛɛ dı, 'kʊ 'çɛin -tɔala 'kʊ cin yra 'kʊ 'vale waa dı. O 'wɪ -dandan ve 'o 'fli man, ɛn o ya 'o 'fli -kɔɔnnan 'o cin man. -Blv 'tandı 'bɛ cɪ zɪe. <sup>13</sup> 'Kʊe vɛ bɛ, kʊ'a 'wɪ -dandan ve 'kʊ 'fli man 'e 'çiladı "da "dı. 'Wɪ nən 'kʊ 'fli -kɔɔnman -a bɛ, Bali -a -nɔn 'kʊe. -Nyɾɛn 'nan: 'Kʊe 'bɔla Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'a 'ka 'va. <sup>14</sup> -Yee "wɛan -a -ci a 'wein 'nan, kʊ 'ka 'wɪ -dandan vɪnan 'kʊ 'fli man 'e 'çiladı "da "dı. "Te 'e 'kɔn 'nan kʊe "çɛɛ 'bɔla Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'a 'ka 'va 'e tɛdɛ dıe, "te maan ve 'nan 'wɪnun nən kʊa ve 'kʊ 'fli man 'gʊe, e ya 'e 'çiladı "da. <sup>15</sup> 'Kʊ'a 'wɪ -dandan ve 'kʊ 'fli man 'e 'çiladı "da "dı, ɛn e 'ka min pee -le 'nyranman da dı. 'Pian -a -cin a 'kʊ 'ji 'nan, -te 'cee yi -tɛradı Zozi da 'pa "da "bɛ, 'kʊ 'tə 'e drɛ "nyian -dan 'ka 'va. ɛn e drɛ -dan 'nyranman nən kʊa "paa bɛ -yee "wɛan. <sup>16</sup> 'E drɛ zɪe -e 'kʊ -kɔla Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vıdı -a 'ka -sru 'flanun da "nyian. 'Wɪ zɪe -a -cin nən 'kʊ 'ji. 'Pian kʊ 'ka "vale 'kʊ 'fli dra -dandan 'nyranman nən min pee -a 'pa bɛ, -a da dı. <sup>17</sup> 'E ya 'e 'çɛn -tɛdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nən e ya "vale 'e -dandan "taan bɛ,  
'e -dandan 'tan 'nyranman nən  
Minsan -a "paa bɛ -a.»

<sup>18</sup> -Yee "wɛan maan ve 'çɛɛ 'nan, -te min 'wɪ -dandan ve 'e 'fli man bɛ, e ya 'wɪ "tun "a. 'Pian min nən Minsan -a 'tə "yi "ve bɛ, -yɛɛ cɪ 'wɪ -dan a.

## 11

*Pɔl 'wɪ 'ci 'si Korɛnti 'nɔn lə 'e 'nan-mannɔn da*

<sup>1</sup> 'Ka 'wɪ "man -e 'ka 'wɪ tin 'ba 'çɛɛ "le "mɛɛn -wulo 'ka "nyian 'an da dı! 'Ka yra 'si, 'ka 'wɪ "man -e 'an 'bɔ "nyian "an 'fli -sɪ -fɔ! <sup>2</sup> Maan ve 'çɛɛ 'nan, an 'ka 'sia te ka ye "le 'nan

lɪmɔn nən ya'a tian 'kɔnnɛn -tɔlɛ dıe -yee 'wɪ 'zʊ, ɛn an 'ka 'nɔn -kɔnnɛn lɛ. -Kɔnnɛn zɪe Crizi nən. -Yee "wɛan an ya 'ka 'ta man bɔnan "le zɪ Bali man bɔ 'yee minnun da bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>3</sup> 'Wɪ nən -mlɛn -a drɛ 'li ɛv lə bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da! 'E ɛv man 'yɪ 'yee see "paa weinun -a. "Klan a 'an 'ji 'nan, te 'cee vɛ 'e drɛ zɪ dı! 'Kɔɔ an ya "vale 'nan 'ka 'fʊ Zozi Crizi -tʊwli -sru, ɛn 'ka 'fʊ -a -sru 'ka 'ci 'fıdaa 'a.

<sup>4</sup> 'Fɛ nən maan ve zɪe -yɛɛ cɪ 'nan, kʊ Zozi Crizi -le 'wɪ 'vɪ 'çɛɛ, 'pian ka "we "man -e min 'e 'ta 'wɪ 'pee vɪ 'çɛɛ Zozi da. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun a 'ka 'lɔ, 'pian ka "we "man -e min 'e 'ta lei pee -nɔndı 'çɛɛ 'wɪ vɪ. ɛn "nyian bɛ, kʊ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'çɛɛ, 'pian ka "we "man -e min 'e 'wɪ 'nɔnnɔn 'pee vɪ 'çɛɛ.

<sup>5</sup> Zozi 'le 'pasianɔn nən o -dandan "taan 'labɛ, maan -tɔa 'nan an 'ka o man "wɛnnɔn Bali -le 'wɪ 'ji dı. <sup>6</sup> 'An 'pɛ 'ka 'sɔa 'wɪ tin 'badı -a fɛnyian "le -wee 'wɪ 'zʊ. 'Bɛ a zɪ, 'pian te e ya Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -a bɛ, mɛɛn -tɔa. 'Wɪ zɪe mɛɛn 'ci kɔɔn 'ka 'tʊdʊ pɛɛnɔn lɛ, ɛn mɛɛn 'ci kɔɔn -pɛ "kaga "ji.

<sup>7</sup> Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nən maan 'vɪ 'çɛɛ bɛ, maan 'vɪ 'çɛɛ 'e "tun. 'Ka'an 'pan wʊlɛ dı. -Te an 'wɪ zɪe -a drɛ bɛ, e 'ka 'wɪ 'wlıdı "a dı. 'Pian 'an 'fli drɛ 'çɛɛ "wɛnnɔn 'nan -e 'ka drɛ -a "nən "blınɔn "a. <sup>8</sup> 'An wɪ "man ɛn -leglızi peenun 'an pan 'wʊ 'nan -e 'an -kɔla 'nyranman zɪe -a 'padı -a 'çɛɛ. 'E ya "le crin nən maan 'wʊ, kɔɔ -a -nɔan da "çɛɛ -e -leglızi pee nən 'yaan 'pan wʊ dı. <sup>9</sup> -A -cin 'e 'tə 'ka 'ji 'nan, tʊ nən maan drɛ 'ka 'va ɛn "lala 'wɪ 'tə 'an man bɛ, ma'an 'sılɛ 'ka 'va min -tʊ -lɔ dı. 'Pian -kaa "bʊı Zozi nən Masedɔa 'leglɔn 'ji bɛ -wɛɛ ta 'palɛ 'an 'va "lala "nən -a 'wɪ cɪ 'an man bɛ -a. Maan wɛɛ 'nan te 'an 'kɔn 'ka 'win -ji -trɔ -a dı. ɛn maan dra tian zɪ. <sup>10</sup> 'An ya Crizi -le 'wɪ tıglı -sru, ɛn an 'wɪ tıglı ve 'çɛɛ. Maan ve 'çɛɛ 'nan, 'wɪ nən maan ye 'mɛn 'tə -dan tʊ -a zɪe, min -tʊ 'ka Akai 'leglɔn pɛɛnɔn 'ji -e 'e -kɔla -a 'sıdı -a 'an 'lɔ dı. <sup>11</sup> -Mɛ "le "wɛan nən an 'wɪ zɪe -

a 'vi? En -te maan 'vi be, -a -ci nen 'nan ma'an 'ka 'ye "yi duv? -Ceje, 'be "cee di. 'Pian an 'ka ye "yi, en Bali -a -tɔa 'nan 'wi 'kpa nen maan ve.

12 An 'ka ye "yi, 'pian maan dra "le zi maan pei 'trɔa 'e 'cen be -yee 'wi 'zv. Ma'an weeman 'nan 'kaan 'pan wɔ di. Maan dra zɛ minnun nen o ci 'ku 'man -weenan be -wee "wean. O ya -si -tv -weenan 'nan -e 'o -dandan 'tan -a vidɪ -a 'nan, ku "lala "sia "le 'wee 'wi 'zv.

13 Maan ve 'cee 'nan, Zozi Crizi -le 'pasianon tɣl "cee waa di. Min see "paanon nen waa, en 'o 'fli ta yɔɔman 'nan o ya Zozi Crizi -le 'pasianon 'a. 14 'Wi zɛ te 'e 'ka 'kan di! Kɔɔ Satan 'bɔ be, 'e 'fli ta yɔɔman 'nan e ya Bali -le 'pasiazan -a. 15 -Yee "wean maan ve 'cee 'nan, e 'ka min 'kan wi -a -e Satan -le minnun zɛ 'o 'fli ta yɔɔ 'nan o ya Bali -le 'nyranman 'panon 'a di. 'Pian -wee 'wi 'le 'srannan "be, 'wi 'wlidɪ "nen waa dre be -a man pan nen Bali -a wo -wle.

*Yra yidinun nen o 'bɔ Pɔl man be yaa -nan wi 'vi*

16 E ya "le 'an vi "nyian 'cee 'nan, te -a -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan 'an 'wulo 'ka 'an da di! 'Pian -te 'wi zɛ -a -cin nen 'ka 'ji be, ka 'wi "man -e 'an 'bɔ "nyian "an 'wi -dandan vi 'an 'fli man "wennon "le 'an 'wulo 'ka 'an da di. 17 'Wi -dandan nen an "ta -a ve 'an 'fli man 'gɔe, maan -tɔa 'nan, e 'ka 'wi nen Minsan 'suzan -a ve be -a di. 'Pian e ya "le min nen -a -wulo 'ka 'e da diɛ, -yɛɛ ci 'winan. 18 Min "kaga "a 'ka yei, o 'wi -dandan ve 'o 'fli man 'nan -e 'o 'sɔ minnun lɛ. -Yee "wean 'an 'bɔ "nyian "an dra zi. 19 'Ka 'fli "siala 'wi 'tonon 'a, 'pian ka "we "man -e 'ka "trɔen "to minnun nen o -wulo 'ka 'o da 'labɛ diɛ -wle. 20 'O 'ka dre 'wee nɔannun -a, te 'o 'ka 'ta -ble. Ka ya -wɔ "pɔ 'kuin, en o -va -ble 'ka da, te o 'pa -fɔɔman 'ka yra. 'Wi pɛenon zɛ waa dra 'cee te ka "we "man. 21 Maan ve 'cee 'nan, -a -cin 'ka 'tɔle 'ku 'ji 'nan 'ku 'ta zɛ -a wo 'ka 'va 'mlonmlon di. 'Pian -te

'ka 'ci "nrɔnman 'nan, e ya 'yra -te wi -a 'ku 'lɔ be, -a -nɔan da nen.

'Wi -dandan nen minnun -a ve 'o 'fli man be, 'an 'bɔ "nyian an "ta "an "ve. "An "ve "nyian "le 'an 'wulo 'ka 'an da di. 22 O ya Ebre 'non 'a. 'An 'bɔ "nyian Ebre min nen "meen "a. Izrael 'non nen waa, en 'an 'bɔ "nyian Izrael min nen "meen "a. Abraam kludanon nen waa, en 'an 'bɔ "nyian Abraam kluda min nen "meen "a. 23 O ya Crizi 'sunon 'a. 'An 'bɔ "nyian an ya Crizi 'suzan -a 'e "mlian o pɛenon da. Maan ve "le 'an 'wulo 'ka 'an da di. An Bali -le 'nyranman 'pa e ci o pɛenon 'le ve da. An -pɔ 'kon bli Bali -le 'wi 'ji e ci o pɛenon 'le ve da. Minnun 'an -son e ci o pɛenon da. Tu "kaga 'bɔ be, 'an 'kadɪ -fɔla tv Bali -le 'wi 'ji. 24 Zuif 'non 'an 'son 'e 'pa -a 'soolu, te o -ngble 'le wo 'an 'ji -tɔvɔ -fuba yaaga 'wle 'sɔrasien. 25 Raam 'non 'an 'son sɔnba "a 'e 'pa -a yaaga. En Zuif 'non -a wee 'nan 'waan -tea "kɔle -a 'e 'pa -a -tv. En -klɔ -sran ji 'maan 'e 'pa -a yaaga 'yi yei da. -A -tv dre be, an -pei -man -tv 'lee yidɛa dre 'yi 'va. 26 An 'ta "kaga 'wɔ be, te fe 'an "bluman. -A -mie dre 'yi 'cennan 'ji, en -a -mie dre be, yei 'plenon 'be 'an blu, en -a -mie dre be, 'an "bɔi Zuif 'non 'be 'an blu, en -a -mie dre be, minnun nen o 'ka Zuif 'non 'a diɛ -wee 'an blu, en -a -mie dre 'fla yei, en -a -mie dre 'bui "da, en -a -mie dre 'yi yei da, en -a -mie dre be, minnun nen 'o 'fli "siala 'an "bɔinun Zozinon 'a be, -wee 'an blu. 27 En "nyian be, bodrun funnin te an ya 'nyranman da, en bodrun funnin te 'an "koe -nyaan. -A -mie dre be, 'an yi 'son, en -a -mie dre be, dra 'an 'te, en -a -mie dre be, 'yi dra 'an 'te, en -a -mie dre be, an fe 'son, en -a -mie dre be, trun 'an 'te, en -a -mie dre be, sɔ klɪ 'an man. 28 'Wi "kaga "a tian paan -e 'an vi, 'pian -a -twɔli 'gɔe -a 'bɔ nen maan ve. Yi -tɔvɔ pɛenon man be te -leglizi -nan wi a 'an man. 29 -Yɛɛ ci "le 'nan -te min 'ka 'e 'tɔdɪ 'pleble yi -teradɪ Zozi da -ji diɛ, 'an 'bɔ "nyian te "men "koe



"a 'e 'sidi 'an da. En -te min -tu 'si -si tigli da be, 'an 'bo "nyian -a 'wi trun -foa 'an man.

<sup>30</sup> -Te e ya 'nan 'an 'wi -dandan vi 'an 'fli man be, yra yidunun nen o 'bo 'an man Bali -le 'wi 'ji be -a 'bo 'a nen an -dandan "taan. <sup>31</sup> 'Wlu "cee maan -sean "di. Bali nen -kaa san Zozi "ti "a be yaa -toa zi. "To -dan 'e 'fu -yee ve -a 'li 'trilii. <sup>32</sup> 'Wi 'kpa, tu nen an ya Damas be, 'fla zie -a tazan nen mingonnen Areta -a -to be, e minnun paala 'fla man -klon -yre peenon "nen 'nan -e 'waan 'kun. <sup>33</sup> 'Pian min -mienun 'pa 'an 'va, waan 'fo saannen 'ji, en waan 'bala -fenedi da. -A -nan nen waan soonla 'fla man -klon -sru, en an -kola 'tedi -a -ji.

## 12

*'Winun nen Bali -a -nan koon Pol le be yaa 'vi*

<sup>1</sup> E ya "le 'an 'wi -dandan vi tian 'an 'fli man. Maan -toa 'nan e ya 'wi "tun "a. 'Pian 'winun nen Minsan -a -nan koon 'men be 'lee 'winun nen yaa ta 'bala 'men be, 'e 'bo 'men 'be da. <sup>2</sup> An Zozizan 'tu -toa. Zozizan zie 'wi nen e dre -yre "be -a -nan le -fuda sinjen nen 'gu. Bali -a 'sia en e -ku -a la yaaga da. 'Pian -te -a lei -a nen Bali -ku -o, ma'an toa di. En -te -a po -a nen Bali -ku -o, ma'an toa di. Bali -towli 'be -toa. <sup>3</sup> 'Wi 'kpa, min zie maan -toa. -Te -a lei -a nen Bali -ku -o, ma'an 'be toa di. En -te -a po -a nen Bali -ku -o, ma'an 'be toa di. Bali -towli 'be -toa. <sup>4</sup> Maan -toa 'nan Bali -ku -a 'yee fenan nen min 'ka 'e yra ye 'mlonmlon die -a -nan. Min zie 'wi nen yaa 'man be, blamin 'ka 'kolaman -a vidi -a di, en -a -si 'ka 'e 'nondi 'nan blamin 'e vi di. <sup>5</sup> Min zie -a le nen an 'to -dan -noon. -Dandan 'tandi 'an 'bo 'le 'wi 'a be, ma'an dra di. 'Pian -te maan 'vi 'nan 'an -dandan "taan be, yra yidunun nen o 'bo 'an man be, -a 'bo nen maan ve.

<sup>6</sup> En -te an "ta -dandan "taan 'an 'bo 'le 'wi 'a be, e 'ka 'nan 'an 'wulo 'ka 'an da di. Koo 'wi nen e dre tigh be -a 'bo nen maan ve. 'Pian 'an 'pe

da -toa 'be 'a. Maan dra zie 'nan -e minnun 'o 'men 'wi tin 'ba 'wi nen waa -nan 'yi 'an 'lo be -a da 'lee 'wi nen waa 'man 'an da be -a da.

<sup>7</sup> 'Wi nen Bali -a -nan koon 'men zie, e ya -nyrennen wi -a. -Yee "wean "togo 'an -dandan 'tan -a vidi -a be, Bali 'an 'mean dre. E ya "le 'nan lei nen 'an 'kole 'ji. Satan -le 'pasiazan -tu nen 'an man te 'e 'te -koonman 'men "togo 'an -dandan 'tan -a vidi -a. <sup>8</sup> An Minsan tru 'ba 'e 'pa -a yaaga 'nan, 'e Satan -le 'pasiazan zie -a 'si 'an man. <sup>9</sup> Minsan 'ka 'wile "man "di. 'Pian yaa 'vi 'men 'nan: «Mein ye "yi, en mein dre 'men min -a, -yee ci 'wi -dan a. 'Be nen 'i "koe 'ka 'i da die, -a -nan nen 'men 'pleble bala -dan.» 'Wi zie -yee "wean, an -dandan "taan 'nan 'an "koe 'ka 'an da di. Maan dra zie 'nan -e Crizi -le 'pleble 'e 'kon 'an 'lo. <sup>10</sup> -Yee "wean 'be nen 'gve, -te yra yidi a 'an man oo, en -te minnun 'an 'srnman oo, en -te 'winun boa 'an man oo, en -te minnun 'te "paa 'an da oo, en -te "klan 'an -tea oo, Crizi -le "wean be an "we "man ci "nrandi -a. Koo maan -toa 'nan, 'be nen 'an "koe 'ka 'an da 'gu die, -a -nan nen Crizi 'pleble -noon 'men 'e 'ciladi "da.

*Korenti 'nan 'nan wi a Pol man*

<sup>11</sup> An 'wi tin 'ba 'cee "le 'an 'wulo 'ka 'an da di. Cee -maan maan dre zi. Koo cee 'wi -dandan ve paan 'an man, 'pian ka'a drele di. An 'ka fe -tu -a di, 'pian Zozi 'le 'pasiazan nen o -dandan "taan 'labe, maan -toa 'nan an 'ka o man "wennon Bali -le 'wi 'ji di. <sup>12</sup> 'Winun nen waa -koonman 'nan an ya Zozi 'le 'pasiazan -a be, 'an -poan 'sran 'e cin da, en maan dre 'ka 'va. -Te e ya 'lebo "fo winun -a oo, en -te e ya -ce -srn "winun -a oo, en -te e ya 'winun nen o Bali -le 'pleble 'ci -koonman be -a oo, maan peenon dre 'ka 'va. <sup>13</sup> -Me "wi nen maan dre -leglizi peenun -ji, te ma'an 'be drele 'ka 'va di? Maan -toa 'nan, e ya -towli "ce, -nyren 'nan, ma'an -wele 'nan 'kaan 'pan wo di. -Te kaa ye "le maan dre 'wli di "be, 'ka yra 'si, 'kaan man wi 'ce!

14 'Bε nen 'gυe an man wυυ 'nan -e 'an 'cein yaagazan 'e 'lυ 'ka 'va. 'Pian -te an 'lυ bε, ma'an -wεeman 'nan 'kaan 'pan wυ dι. Kωω 'ka 'lο fε va "ceε an cι dι, 'pian 'ka 'bο po va nen an cι. Kaa -tαa 'nan, 'nennun "ceε fε treman 'o "tι 'lee 'o "bυ 'le vε -a dι, 'pian 'nen "tι 'lee 'nen "bυ 'bε fε treman 'wee 'nennun -le vε -a. 15 'Men vε bε, "lala pεenon nen 'an 'lο bε, e -ko 'ka 'wulo -wlu. En 'an 'bο 'an 'fli -nαan "nyian "fo 'nan -e 'an 'pa 'ka 'va. -Te an 'ka ye "yi "bυυ zιe, en ka'a "mεn 'yι 'wo "yi "dιe, e ya 'kpa?

16 Ma'an -wεεle 'nan 'kaan 'pan wυ dι. 'Wι 'kpa nen! 'Pian 'ka 'va min -mienun -a ve 'nan, an 'ka 'man 'yι see "paa weinun -a, te an "lala "kooman 'ka 'lο -pε pee -ji zia. 17 Minnun nen an o 'pa 'sia 'ka 'va bε, -tιe 'ka 'ta blι "lala "koodι -a 'ka 'lο? 18 An Tit trυ 'ba 'nan 'e 'lυ 'ka 'va. En an -kaa "bυι Zozizan 'tu 'pa 'va, -wεe 'lυ 'a. Tit nen e 'lυ zιe, e 'ka 'ta blι "lala "koodι -a 'ka 'lο? -Ceje, ya'a drele zι "fo "dι. Kωω 'ku 'vale -a 'kve cι "nrondι a -towlι, en ku 'ta wula 'a -si -towlι "da.

19 -A -mie -nan bε, 'ka 'ci "nrōnman 'nan, 'kve tin 'nōnnōn nen an cι -a -wεenan. -Ceje, 'bε "ceε dι. 'Pian ku ya Crizi 'sunōn 'a, en 'winun nen kuα dra bε, Bali le nen kuα -sru "ve. 'Ku "bυι Zozinōn, 'wι pεenōn nen kuα dra bε, kuα dra 'nan -e 'ka 'tο 'pleble Bali -le 'wι 'ji. 20 Kωω "klan a 'an 'ji 'nan, -te an 'lυ bε, ma'an -taa "bōle 'ka man 'le zι 'an cι "va "bε -yee 'wι 'zυ dι. En 'ka 'bο "nyian ka'a 'taa 'an 'tōle "le zι 'ka cι "va "bε -yee 'wι 'zυ dι. "Klan a 'an 'ji 'nan, an bαa 'ka man te 'wι 'blιdι a 'ka yei, en te man bōdι -a 'ka yei, en te ka ya 'ka nyran siadι 'ka cin yei, en te bαe "blιdι a 'ka yei, en te "srōn wōdι a 'ka yei, en te ka "we 'ka cin man -wlidι, en te 'ka 'fli "siala -dandan 'ka cin man, en te ka'a ble 'ka cin yei "dι. 21 En "nyian bε "klan a 'an 'ji 'nan, -te an 'lυ bε, Bali -taa -a drele -e 'yra 'e 'an 'tε "nyian 'cee

"wean. En 'an 'ta -taa "drele -trōdrō minnun nen o 'wι 'wlidι dre 'e tede, en wa'a tian 'silē -a dredι man die -wee "wean. An ya "vale 'o 'si 'wι pεenōn nen e min "tri -tαa Bali 'le bε -a dredι man. En an ya "vale 'o 'si nyinnandι lι 'lee 'kōnnēn -a te wa'a 'o cin 'palē die -a man! En an ya "vale 'o 'si 'wι 'wlidι "dredι nen waa -trαa 'o 'win -ji bε -a man!

## 13

*Pōl 'wι 'nyranman tin 'ba Korēnti 'nōn le*

1 'Men 'lōdι 'ka 'va bε -a yaagazan nen an "ta -a -si "siala 'gυ. Kaa -tαa 'nan, wa'a fαa -towlι -e 'o -klan "dι. 2 -Yee "wean 'bε nen an ya tian 'ka man -kōōbli 'gυe, 'wι nen maan 'vι te 'an 'cein "flizan 'lυ 'ka 'va nun bε, maan -fαa "nyian "ji minnun nen o 'wι 'wlidι dre 'e tede bε, -wle. En e ya "nyian min pεenōn 'le vε -a. 'Wι zιe -nyren 'nan, -te an 'lυ bε, an 'wι tin "baa 'e 'pleble da, ma'an 'wι 'cea "fo "dι. 3 Kωω ka ya "vale 'an -ci -kōōn 'ceε 'nan Crizi -ciala 'an 'va en e 'wι tin "baa. Crizi a 'ka 'va 'yee 'pleble 'a, kaa -tαa zι. En kaa -tαa "nyian 'nan, e 'ka min "bleble -a dι. 4 O Crizi pein yiba "plan da 'le min "bleble -le 'wι 'zυ, en e -ka. 'Wι 'kpa, 'pian 'bε nen 'gυe -a yie a "man Bali -le 'pleble 'le "wean. 'Wι 'towlι zιe e ya 'kve vε -a. Ku dre min "bleble -a 'ku 'vale Crizi -a. 'Pian -te ku 'bōla 'ka 'va bε, ka -taa -a -tōle 'nan 'pleble a 'ku 'lο. Kωω Bali -le 'pleble a -maan, en 'belidι a 'ku 'lο 'ku 'vale Crizi -a.

5 'Ka 'cee yi -teradι Zozi da -nanjen! En 'ka 'fli 'nanjen 'ka 'bο 'a, -e 'ka -tō! 'Ka 'nanjen -e 'ka -kōnnēn "yι 'nan, 'ka 'vale Zozi Crizi -a ka ya min -towlι "a. -Te ka'a yile zι dιe, te 'cee yi -teradι Zozi da a 'wι "tun "a. 6 -A -cin a 'an 'ji 'nan, ka -taa -a -tōle 'nan 'ku 'kve vε -ci kōōn.

7 Ku Bali trυ "baa 'nan, te 'ka 'wι 'wlidι "towlι "dre dι. 'Kve tin 'nōnnōn "ceε ku'a -wεeman 'wι zιe -a -ji dι. 'Pian kuα -wεeman 'nan, 'ka 'wι "yi "dre. En -te minnun 'ka 'ku

'siala min -a diε, "kuε ye 'wι "tun "a.  
 8 Maan ve 'cεε 'nan, Bali -le 'wι tigli  
 bε, ku'a 'kolaman -e 'ku 'si -tɔ -yrɔ "di.  
 'Pian 'wι nen yaa 'vι bε, -a 'bɔ nen  
 kuα dra. 9 -Yee "wean -te ku ya Bali  
 -le 'wι 'ji "bleble εn ka ya 'ka 'tɔdɪ  
 'pleble bε, 'ku 'ci a 'e "nrandɪ. 'Wι  
 nen kuα laabo Bali lɔ bε, -nyrεn zιε.  
 'Nan 'ka 'li 'ka da -e 'ka -sɔnla -si  
 tigli da Bali -sru.

<sup>10</sup> An ya tian 'ka man -kɔɔbli εn  
 an 'fluba 'gυε -a cren -te 'cεε. Maan  
 drε zιε 'nan -e -te an 'lɔ bε, 'an vιε  
 'an 'wι tin "baa 'cεε 'e 'pleble da di.  
 Maan ve 'cεε 'nan Minsan -a 'pleble  
 'nɔn 'mεn. 'Pian ya'a -nɔnle 'nan -e  
 'an 'ka fuila "man "di, yaa -nɔn 'nan  
 -e 'an 'pa 'ka 'va.

<sup>11</sup> 'An "bυι Zozinɔn, maan 'le -  
 seanla -a vidi -a 'cεε 'nan, 'ka 'ci 'e  
 'kɔn 'e "nrandɪ! En 'ka 'li 'ka da -e  
 'ka -sɔnla -si tigli da Bali -sru! En  
 'wɪnun nen maan 'vι 'cεε bε 'ka 'sia  
 'wι 'a! En 'ka cin "koe "tɔ 'ka da! En  
 'ka 'ci "nrɔn 'wι 'tɔwli "da! En 'ka yei  
 'e 'kɔn 'e 'sendɪ 'e cin va! 'Ka drε zιε -  
 e Bali nen e min ye "yi εn e -fɔdɪ -trɔɔ  
 -nɔan "min lε bε, 'e 'kɔn 'ka 'va.

*Pɔl -a 'le 'sran 'tɔ bɔdɪ -a*

<sup>12</sup> 'Ka Zozinɔn pεεnɔn 'tɔ bυ -atu -  
 tɛdɪ -a o man! Minnun pεεnɔn nen  
 o drε Bali -le vε -a 'ku 'va 'gυε, o 'ka  
 'tɔ bɔ.

<sup>13</sup> -Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn  
 'ka pεεnɔn 'va! En -kaa "tɪ Bali -le  
 min yidi "yi 'e 'kɔn 'ka pεεnɔn 'va!  
 En 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a, 'ka yei  
 'e 'kɔn 'e 'sendɪ 'e cin va!

## 'Fluba nən Pəl -a crən -tε Galatı 'nən lε

<sup>1</sup> 'An 'bɔ Pəl 'bε 'fluba 'gʊε -a crən -tε. An ya Zozi 'le 'pasiazan -a. Minnun "cεε 'an 'tɔ -a dı, ɛn min -tʊ 'ka 'tɔlε 'kʊ yei ɛn yaan -tɔ -a dı. 'Pian Zozi Crizi 'bɔ 'lee -kaa "tı Bali nən e Zozi wluan -kanən 'va bε, -wεε 'an 'pa 'sia. <sup>2</sup> 'An 'bɔ 'lee 'an "bʊi Zozinən pεɛnən nən kʊ cı waa 'gʊε, -leglizı -tʊdʊ pεɛnən nən Galatı 'leglɔn 'ji bε, kʊ -a -jinən 'tɔ bɔ.

<sup>3</sup> -Kaa "tı Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdı -trɔɔ -nən 'cεε. <sup>4</sup> Zozi Crizi wıı "man ɛn e -ka -kaa 'leji, 'nan -e Bali 'e -cee 'wı 'wlıdı 'fui. Yaa drε zıε 'nan -e 'e -kaa 'si tʊ nən -kaa cı -ji ɛn e ya 'e fadı 'wı 'wlıdı "a 'gʊε, -yee 'pleblε 'lɔ. -Kaa "tı Bali 'bε 'vı 'nan 'e 'wı zıε -a drε. <sup>5</sup> 'Tɔ -dan 'e 'kən Bali -le vε -a 'li 'trılıi. Amen!

*-Si a -tʊwlı, -a da nən min "sia 'wı 'ji*

<sup>6</sup> 'Wı nən kaa drε bε, yaan 'kan 'fo! Bali 'ka laabʊ 'nan -e 'ka Crizi -le "yi "nən "blı. 'Pian -a -nan 'ka 'mɔnlε dı, ka 'si -a -sru, ɛn ka sɔɔnla 'wı 'pee -sru. <sup>7</sup> Maan ve 'cεε 'nan -si pee "ka -e min 'e 'si 'wı 'ji "da "dı. Minnun nən 'o -wεεman 'nan 'o 'ka 'ci baaman -ji bε, 'wεε cı. 'Wı nən 'wlu 'a bε, -nyrɛn waa ve Crizi -le 'wı 'nɔnnən man. <sup>8</sup> Kʊ Crizi -le 'wı 'nɔnnən paa 'ka 'ji 'nan -si zıε -a da nən min "sia 'wı 'ji. 'Pian -te min -a 'vı 'nan -si pee a -e min 'e 'si 'wı 'ji "da "bε, maan laabo Bali lɔ 'nan 'e wei 'pla -a san man 'li "fo "le vε -a. -Te e ya paan 'kʊ 'bɔ 'a ɔɔ, ɛn -te 'bε "cεε dı, e ya Bali -le 'pasianən nən laji bε -a -tʊ a ɔɔ, Bali 'e drε zı! <sup>9</sup> Kʊa 'vı 'e 'cɛn 'va, ɛn maan ve "nyian 'cεε 'nan, -te min -tʊ -a 'vı 'nan, -si pee a -e min 'e 'si 'wı 'ji "da "bε, maan laabo Bali lɔ 'nan 'e wei 'pla -a san man 'li "fo "le vε -a.

<sup>10</sup> 'Wı nən maan crən -tε 'labε, yaa -kɔɔnman 'nan, an ya "vale minnun

'o 'an 'tɔ "yi "vı? -Cεjε, an ya 'pian "vale Bali 'e 'an 'tɔ "yi "vı. Maan wεε 'nan 'mɛn 'wı 'e 'sɔ minnun lε? -Cεjε, ma'an 'wı zıε -a -wεεlε dı, kɔɔ an ya Crizi -le vε -a, ɛn -yee 'nyranman nən maan "paa.

*Bali 'bε Pəl drε Zozi 'le 'pasiazan -a*

<sup>11</sup> 'An "bʊi Zozinən, 'wı 'nɔnnən nən maan 'vı 'cεε bε, ya'a 'silε min -tʊ 'le dı, <sup>12</sup> ɛn ma'an manlε min da dı, ɛn min "cεε "mɛn paa 'an 'ji dı, 'pian Zozi Crizi 'bɔ 'bε -nan kɔɔn 'mɛn.

<sup>13</sup> 'Li 'e tɛdε bε, tʊ nən an 'ta wɔla Bali wei da "le 'an tra Zuif 'nɔn 'zʊ bε, 'wınnun maan drε bε, kaa 'man. Tʊ zıε -a man bε, an 'te 'pa Bali -le -leglizı -ji 'nɔn da, ɛn maan wεε 'nan 'an o -nan -nyaan. <sup>14</sup> An 'ta 'wɔla Bali wei da "le 'an tranun zʊ, e 'mɛn 'an 'pε "kaga "da. 'An tranun drε wı bε -a -nan wı a 'an man 'kpa tıglı.

<sup>15</sup> 'Pian Bali "yi drε 'mɛn. Tʊ nən te an ya tian 'an "bʊ 'ji bε, Bali 'an 'si 'va, ɛn yaan 'pla 'nan 'an drε 'e 'suzan 'a. "Bε -sru, tʊ nən e 'sɔ -a 'bɔ 'ji bε, e 'bɔ, <sup>16</sup> ɛn zı -a -pı cı bε, yaa ta 'bɔla 'mɛn. E drε zıε 'nan -e 'an -yee 'wı 'nɔnnən vı minnun nən o 'ka Zuif 'nɔn 'a dıε -włε. Zı e drε bε, ma'an 'wı laabʊlε min lɔ dı. <sup>17</sup> ɛn ma'an 'kʊlε Zeruzalɛm minnun nən o cı Zozi 'le 'pasianən tɛdε -a bε o va dı. 'Pian an -ku Arabi 'leglɔn 'ji. ɛn "bε -sru an 'li 'an da 'fla nən waa laabo Damas bε -a da.

<sup>18</sup> Lε yaaga "mɛn 'vaa, ɛn an -kʊ Zeruzalɛm, 'nan -e 'an Pieri nən waa laabo Keva bε -a -tɔ. Maan drε "va "nun yi -fuda 'soolu. <sup>19</sup> Zaji nən Minsan Zozi 'bɔ "bʊi "a bε, -nyrɛn maan 'yı. Ma'an -yee 'pasiazan pee yı lε "nyian dı. <sup>20</sup> 'Wı nən an "sia -a vınan 'cεε 'gʊε, Bali -a -tɔa 'nan, 'wlu -tʊwlı 'ka "va "dı.

<sup>21</sup> "Bε -sru an -kʊ Siri 'leglɔn 'ji, ɛn an -kʊ "nyian Silisi 'leglɔn 'ji. <sup>22</sup> Tʊ zıε -a man bε, te Crizi -le -leglizınun nən Zude 'leglɔn 'ji bε -a -ji 'nɔn 'ka 'an 'tɔa dı. <sup>23</sup> Waa 'man 'pian 'e "tun 'nan: «Min nən 'nɛn e 'tε "paa -kaa da bε, 'bε nən 'gʊε Bali -le 'wı

'nōnnōn nēn "nēn e ya "vale 'e -nan -nyaan "bē, yaa "paaman 'siēn minnun ji.» <sup>24</sup> En o Bali 'tō drē -dan, 'wī nēn yaa drē 'mēn bē -yee "wēan.

## 2

*Zozi 'le 'pasianōn Pōl -le 'wī 'paadi 'yī 'yī*

<sup>1</sup> Lē -fuda sinjēn "bē -sru, ēn an 'lī 'an da Zeruzalēm. Kōvē 'kū 'siēn 'kū 'vale Barnaba -a, ēn an Tit 'pa 'kū 'va. <sup>2</sup> Bali 'bē -nan kōōn 'mēn 'nan, 'an 'kū -nan nun. 'Kū cin 'yī 'kū 'vale -leglizi 'lēnōn nēn minnun o "siala 'kpa tīglī bē waa 'kū 'saza yēi. Bali -le 'wī 'nōnnōn nēn maan ve tō pēēnōn man minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē -wlē "bē, maan -sru 'vī -wlē. Maan wēē 'nan 'nyranman nēn maan 'pa 'trilīi bē, 'o yī "yī, "tōgō 'e 'sēn 'yī 'a 'e 'tun. <sup>3</sup> En waa 'man "nyian 'yī 'kpagba. Kōō -kaa "bū Zozizan Tit nēn e -kū 'kū 'palē bē, Grēk min nēn, e 'ka 'e 'fōdī -klōnmōn -va dī. 'Pian -leglizi 'lēnōn zīē, wa'a 'tōlē "man 'nan 'e drē dī.

<sup>4</sup> Min -mienun a 'kū yēi "bē, o 'ka Zozinōn tīglī 'a dī. -Wēē 'vī 'nan, Tit 'e 'kōn 'e 'fōdī -klōnmōn -va. O wla 'kū yēi 'e yōōdī 'nan, -e 'o 'kū 'kūn 'wee -pei -tō wī -tū man. Zozi Crizi -le 'kū 'si nēn yaa 'wū -pei -le 'plēblē 'wlu bē, o ya "saanān 'kū man 'nan -e 'o -nan yī 'kū 'lō. Kōō e ya o jī 'nan, 'kū 'kōn tian -pei -le 'plēblē 'wlu. <sup>5</sup> Kū 'a tōalē -wlē "fo "dī. Kūva drē zīē 'nan -e Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn 'e 'fō 'cee vē -a kōnglōn. Kū 'ka 'vale min 'e 'wī 'nōnnōn zīē -a baa fē pee -a dī.

<sup>6</sup> Maan ve 'cēē 'nan, -leglizi 'lēnōn nēn minnun o "siala 'kpa tīglī zīē, wa'a 'wī 'pee 'palē "va 'mēn dī. Minnun o "siala 'kpa tīglī, 'pian 'an 'bō 'le vē bē, zī o cī 'e tēdē bē, 'bē "cēē "mēēn -nanjēan "dī, kōō Bali 'ka min bō "va "dī. <sup>7</sup> -Leglizi 'lēnōn zīē, waa -tō 'nan, Bali 'bō 'bē 'yee 'wī 'nōnnōn vidī -pēba 'wū 'an 'lō 'nan, -e 'an vī minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē -wlē. En waa -tō "nyian 'nan, 'wī 'tōwli zīē -a 'bō nēn Bali -a drē Pīēri

lē Zuif 'nōn 'le vē -a 'e tēdē. <sup>8</sup> Kōō waa -kōnnēn 'yī 'nan, Bali 'an drē 'yee 'pasiazan -a minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē o va, "le zī e Pīēri drē 'yee 'pasiazan -a Zuif 'nōn va bē, -yee 'wī 'zū. <sup>9</sup> Zaji 'lēē Pīēri 'lēē Zan 'bō nēn Zozinōn o "siala 'nan -wēē cī -leglizi 'koladrēn 'a bē, waa -tō 'o 'flī -a 'nan, Bali 'bō 'bē 'nyranman zīē -a -nōn 'mēn 'nan 'an 'pa. -A -nan nēn 'o 'pē 'pa 'kū 'vale Barnaba -a 'kū 'lō. 'Kū pēi drē 'siēn waa -tōwli 'nan, "kū Bali -le 'wī 'nōnnōn vī minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē -wlē, -e "o "vī Zuif 'nōn lē. <sup>10</sup> 'Wī 'tōwli "nēn waa 'vī 'nan 'kū drē bē, -nyrēn 'nan, 'yalē -tēnōn nēn -leglizi 'jī Zeruzalēm bē, tē 'kū 'cī 'e 'san o -man dī! En 'wī zīē 'an yīē 'trōa -a drēdī da tīglī.

### *Pōl 'wī 'tō Pīēri man*

<sup>11</sup> "Bē -sru, zī Pīēri 'lū 'fla nēn waa laabo Antiōs bē -a da bē, maan drē wī 'sū "jī min pēēnōn yīē man. Kōō 'wī nēn yaa drē bē e 'ka "yī "fo "dī. <sup>12</sup> Fē nēn maan ve zīē -yēē cī 'nan, zī Pīēri 'lū 'e tēdē bē, Zozinōn nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē, -wēē fēnūn -blē waa. 'Pian zī Zuif 'nōn -mienun 'si Zaji -va, o -ta bē, e klan -wōlō. -A -nan nēn e cēēn Zozinōn zīē o man fēnūn -blidī -a. <sup>13</sup> Zuif 'nōn -mienun nēn Zozi 'va bē, "o drēdī 'sia "nyian -wli dī "le Pīēri -le 'wī 'zū. En Barnaba "e "fō 'wū o va 'wī 'wli dī zīē -a drēdī -a.

<sup>14</sup> Zī maan 'yī 'nan, o 'ka Bali -le -si tīglī da dīē, ēn maan 'lē cēēn Pīēri lē Zozinōn pēēnōn yīē man. Maan 'vī -yrē 'nan: «Zuif min nēn yīa. 'Pian -tē i -ta 'e tēdē bē, yī 'a 'wī drēle "le Zuif min -zū dī, ēn yī 'a 'ta wōlēa Zuif 'nōn 'le -pei da dī. 'Bē nēn 'gūē, minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē, i ya "vale 'nan 'o 'wī drē "le Zuif 'nōn 'zū. Tē 'i drē zī "fo "dī!»

<sup>15</sup> 'Wī 'kpa nēn, 'kū "ya wō Zuif 'nōn 'a. Kū 'ka 'lēglōn 'pee -jī minnun nēn wa'a 'ta 'wōla Moizi -le -pei da dīē, waa "fo "dī. <sup>16</sup> 'Pian kūva -tōa 'nan, 'ta wōladī Moizi -le -pei da min 'bō 'le 'plēblē 'a bē, -a man 'cēē Bali min "siala 'e 'le min tīglī 'a dī. Min nēn e yī -tēala Zozi Crizi da bē,

-a 'bɔ nɛn Bali -a "siala min tɪɣlɪ 'a. -Yee "wɛan nɛn 'ku 'bɔ nɛn Zuif 'nɔn 'a 'gʊɛ, ku yi -tɛra Zozi Crizi da. Ku yi -tɛra "da 'nan, -e Bali 'e 'ku 'sia min tɪɣlɪ 'a 'kʊɛ yi -tɛradɪ Zozi Crizi da man, 'pian wa'a vɪɛ 'nan ku 'ta 'wɔla Moizi -le -pei da -yee "wɛan dɪ. Kɔɔ 'ta wɔladɪ Moizi -le -pei da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man "cɛɛ Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪɣlɪ 'a dɪ.

<sup>17</sup> ɛn 'ku 'bɔ nɛn Zuif 'nɔn 'a 'gʊɛ, -te kʊa -wɛɛman 'nan, Crizi -le "wɛan nɛn Bali 'e 'ku 'sia min tɪɣlɪ 'a 'e 'lɛ bɛ, ɛn 'wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan min-nun 'ku "siala 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a bɛ, -a -ci nɛn 'nan Crizi 'ku drɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a? -Cɛjɛ, -nɟɛ "fo "dɪ. <sup>18</sup> 'Pian 'wɪ nɛn 'bɛ -taa 'an drɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a bɛ, -nyrɛn 'nan, -pei nɛn 'an 'bɔ maan klu -sran 'ji bɛ, -te an 'li 'an da "nyian 'va "bɛ, te 'an 'fli drɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a.

<sup>19</sup> 'An 'bɔ 'le vɛ bɛ, -pei -le 'plɛblɛ 'ka "nyian 'an da dɪ, kɔɔ an -ka 'winun zɪɛ -yee "wɛan. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, an ya 'an 'belidɪ Bali -le vɛ -a. 'Ku 'vale Crizi -a kʊɛ drɛ min -tɔwli "a, ɛn ku -ka yiba "plan da. <sup>20</sup> -Yee "wɛan an 'ka "nyian 'an 'fli -ji 'trɛda dɪ, 'pian Crizi -lɔ nɛn an ci. 'Bɛ nɛn an ci 'trɛda 'gʊɛ, Bali -pɪ nɛn yaan 'yɪ 'yɪ, ɛn e wɪ "man e -ka 'an 'leji bɛ, -a da nɛn an yi -tɛala. <sup>21</sup> Ma'an Bali -le 'yi 'tua 'an 'pela koda dɪ. "Te 'ta wɔladɪ -pei -tɔ winun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a man nɛn min dra tɪɣlɪ Bali 'lɛ bɛ, "te maan ve 'nan Crizi -ka 'wɪ "tun "man.

### 3

*-Te min yi -tɛra Zozi da bɛ, Bali -a "siala min tɪɣlɪ 'a*

<sup>1</sup> Galatɪ 'nɔn, 'cee 'wɪ mandɪ a 'plɛblɛ. -Tɪɛ 'e 'pɛ 'pa 'ka yra? Kɔɔ Zozi Crizi -le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bɛ, maan -ci 'vɪ 'cɛɛ 'wein 'va. <sup>2</sup> E ya "le 'an 'wɪ 'tɔ laabʊ 'ka 'lɔ, -nyrɛn 'nan: «'Ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ winun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ -a man nɛn, Bali 'yee lei 'saun 'nɔn 'cɛɛ?» -Cɛjɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ! 'Pian Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kaa 'man, ɛn

ka yi -tɛra "da "bɛ, -yee "wɛan nɛn yaa -nɔn 'cɛɛ. <sup>3</sup> -Mɛ "le "wɛan nɛn 'cee 'wɪ 'ci mandɪ a 'plɛblɛ? Ka 'ta wɔladɪ 'sia Bali -sru 'e tɛdɛ Bali lei -le 'plɛblɛ 'a. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, ka ya "vale 'ka 'le -sɛanla 'ka 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a. <sup>4</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kaa -nan 'yɪ bɛ, ya'a 'wɪ "paale 'ka 'ji dʊʊ? Maan -tɔa 'nan -a "nɛn 'ka 'fʊɛ 'e "tun "dɪ. <sup>5</sup> An 'wɪ 'tɔwli 'bɔ laabo "nyian 'ka 'lɔ 'nan: «'Ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ winun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man nɛn Bali 'yee lei 'saun 'nɔn 'cɛɛ, ɛn e 'lɛbo "fɔ winun drɛ 'ka yɛi?» -Cɛjɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ! 'Pian Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kaa 'man, ɛn ka yi -tɛra "da "bɛ, -yee "wɛan nɛn Bali 'winun zɪɛ -a drɛ 'ka yɛi.

<sup>6</sup> 'Ka 'ci "nrɔn Abraam -le 'wɪ da -tɔ! E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Abraam yi -tɛra Bali da, ɛn Bali -a 'sia min tɪɣlɪ 'a.»

<sup>7</sup> -Yee "wɛan 'ka -tɔ 'nan, minnun nɛn o yi -tɛala Bali da bɛ, -wɛɛ cɪ Abraam kludanɔn tɪɣlɪ 'a. <sup>8</sup> 'Wɪ 'kpa, minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, Bali o "siala min tɪɣlɪ 'a 'wee yi -tɛradɪ 'e da man. 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn. Kɔɔ 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a -tɔwli 'bɔ nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn Abraam lɛ. Yaa 'vɪ -yɛɛ 'nan:

«An -fɛa ve 'trɛdanɔn pɛɛnɔn man 'yɛ "wɛan.»

<sup>9</sup> Abraam yi -tɛra Bali da, ɛn Bali -fɛa 'vɪ "man. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn Bali -a dra minnun pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛala Bali da bɛ, -wɛɛ.

<sup>10</sup> 'Pian minnun nɛn o ya 'va 'nan 'ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ winun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man nɛn Bali 'e 'o 'sia min tɪɣlɪ 'a bɛ, Bali wei a 'e 'pladɪ o man. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nɛn e Moizi -le -pei -tɔwli "cɛ sɛɛ,

ɛn ya'a 'ta wɔlea "da "dɪɛ, 'wɪ 'e bɔ -a san man.»

<sup>11</sup> 'Ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ winun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man "cɛɛ Bali min "siala min tɪɣlɪ 'a dɪ.

Kaa -təa zɪɛ, kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ  
Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nɛn Bali -a "siala min tɪɣlɪ 'a bɛ,  
yi -tɛradɪ Bali da man nɛn e 'belidɪ  
ye.»

<sup>12</sup> 'Pian 'ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ  
wɪnun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ,  
yi -tɛradɪ Bali da "cɛɛ dɪ. Kɔɔ e ya  
'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian Bali -le 'fluba 'ji  
'nan:

«Min nɛn e 'ta 'wɔla Moizi -le -pei -tɔ  
wɪnun da,  
ɛn ya'a -tɔwli "cɛ "srɛlɛ dɪɛ,  
yaa man 'belidɪ ye.»

<sup>13</sup> Bali wei -a 'e 'pladɪ -kaa man,  
kɔɔ -ka'a 'ta wɔlɛa Moizi -le -pei da  
'e pɛɛnɔn dɪ. 'Pian zɪ Crizi -ta bɛ, e  
wɪ "man, ɛn Bali wei nɛn 'e 'pladɪ  
-kaa man bɛ, -a "nɛn "wɪ bɔ "man -  
kaa 'lɛji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali  
-le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nɛn minnun -a -tɛa  
-e 'o -tin yiba "man "bɛ,  
Bali wei a 'e pladɪ -a san man.»

<sup>14</sup> Zozi Crizi -a drɛ zɪɛ, 'nan -e 'wɪ nɛn  
Bali -a 'vɪ Abraam lɛ 'nan 'e dra bɛ,  
'e drɛ minnun pɛɛnɔn 'le vɛ -a. Bali  
'e 'nan Abraam lɛ 'nan: «An -fɛa ve  
'tɛdanɔn pɛɛnɔn man 'yie "wɛan.»  
Minnun pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛala Zozi  
'bɔ da bɛ, lei 'saun nɛn Bali "e 'nan  
'e -nɔan "minnun lɛ bɛ, e dra -wee  
vɛ -a.

*'Wɪ nɛn Bali -a 'vɪ Abraam lɛ 'nan  
'e dra bɛ, fɛ -tɔ 'ka -a lɛlɛa dɪ*

<sup>15</sup> 'An "bɔvɪ Zozinɔn, 'wɪ nɛn  
blamin -a dra bɛ, -a da nɛn 'an 'ci  
nrɔn ɛn an "ta 'wɪ 'gɔvɛ -a ve. -Te  
min 'e -zia paala tɪɣlɪ bɛ, min 'ka  
'kɔlaman -e 'e fuila 'nan dɪ, ɛn min  
'ka 'kɔlaman -e 'e 'pa "va "dɪ. <sup>16</sup> 'Wɪ  
nɛn Bali "e 'nan 'e dra Abraam 'lee  
'e kluda min lɛ bɛ, -a -tɔwli "nɛn zɪɛ.  
Bali 'ka -a vɪlɛ 'nan: «-a kludanɔn»,  
"le min "kaga "le 'wɪ nɛn yaa 'vɪ dɪ.  
'Pian e 'nan: «'i kluda min», min  
-tɔwli "le 'wɪ vɪdɪ -a. Min zɪɛ Crizi  
nɛn. <sup>17</sup> 'Wɪ nɛn maan 'nan 'an ve bɛ,  
-nyrɛn 'gɔv: Bali 'wɪ 'tɔ 'vɪ Abraam  
lɛ, "le min 'e -zia "paala bɛ -yee 'wɪ  
'zv. Moizi -le -pei nɛn e 'bɔla lɛ -yaa  
sinjɛn 'e 'ta le lɛ -fuba yaaga (430)  
"bɛ -sru "bɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e -zia

zɪɛ -a fuila 'nan dɪ, ɛn ya'a 'kɔlaman  
-e 'e Bali -le 'wɪ nɛn yaa 'vɪ Abraam  
lɛ bɛ, -a klu -sran dɪ. <sup>18</sup> "Te 'ta wɔladɪ  
Moizi -le -pei da man nɛn min -zia  
zɪɛ -a ye bɛ, "te maan ve 'nan, ya'a  
-zia zɪɛ -a yɪlɛ 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'e  
'cɛn bɛ -a man dɪ. 'Pian Bali -a 'vɪ  
'e 'cɛn, -yee "wɛan nɛn Abraam -zia  
zɪɛ -a 'yɪ.

*-Mɛ "le "wɛan nɛn Bali -pei -tɔ  
minnun lɛ?*

<sup>19</sup> -Te 'bɛ a zɪ bɛ, -mɛ "le "wɛan nɛn  
Bali -ta -pei -tɔ wɪnun -a "nyian? E -  
ta -a 'nan, -e min 'e 'wɪ nɛn ya'a Bali  
ci sɔa dɪɛ, -a -tɔ. -Peinun zɪɛ, -wɛɛ  
cɪ -trilii 'vaa, ɛn Abraam kluda min  
bɛ, e -ta. 'Wɪ nɛn Bali "e 'nan 'e dra  
Abraam lɛ bɛ, min zɪɛ -yee vɛ nɛn. -  
Peinun zɪɛ Bali -le 'pasianɔn nɛn laji  
bɛ, -wɛɛ -tɔ minnun lɛ, ɛn min -tɔ 'bɛ  
'tɔ Bali -le 'pasianɔn 'lee minnun 'bɔ  
yei. <sup>20</sup> 'Pian 'wɪ nɛn Bali "e 'nan, 'e  
dra Abraam lɛ bɛ, Bali 'bɔ 'bɛ tin 'ba  
-yrɛ 'e 'bɔ 'a. Min -tɔ 'ka 'tɔlɛ o yei "dɪ.

<sup>21</sup> -A -ci nɛn "mɛn 'nan, Moizi -le  
-peinun bɛ, e 'wɪ nɛn Bali "e 'nan, 'e  
dra Abraam lɛ bɛ, -a baaman -ji? -  
Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ. "Te Moizi -le  
-peinun zɪɛ e 'belidɪ -nɔan "min lɛ  
bɛ, "te maan ve 'nan, Bali min "siala  
min tɪɣlɪ 'a 'ta wɔladɪ "da "man.  
<sup>22</sup> 'Pian e 'ka zɪ dɪ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -  
tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: 'Tɛdanɔn  
pɛɛnɔn 'ta a 'e "fluladɪ 'wɪ 'wɪdɪ 'lɔ.  
ɛn zɪ 'kɔ -kaa drɛ 'lɔɔ -e -kaa 'sɔ -yrɔ  
"bɛ, -nyrɛn 'nan -kaa yi -tɛra Zozi  
Crizi da, -e 'wɪ nɛn Bali "e 'nan, e dra  
Abraam lɛ bɛ, 'e drɛ -cee vɛ -a.

<sup>23</sup> 'Pian tɔ nɛn te Bali 'ka tian yi  
-tɛradɪ Zozi da ci 'silɛ -cɛɛ dɪɛ, te -  
kaa ya -kaa -mɛan drɛdɪ Moizi -le -  
pei -lɔ. <sup>24</sup> -Pei zɪɛ 'e yɪɛ 'tɔ 'ka 'va -  
trilii, ɛn Zozi Crizi -tadɪ 'bɔ. E drɛ  
zɪɛ 'nan -e -cee yi -tɛradɪ Zozi 'bɔ da  
man nɛn Bali 'e -kaa 'sia min tɪɣlɪ 'a  
'e 'lɛ. <sup>25</sup> 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ Zozi 'ta, ɛn -kaa  
yi -tɛra Zozi 'bɔ da. -Yee "wɛan -kaa  
'ka "nyian -kaa -mɛan drɛdɪ Moizi -  
le -pei -lɔ dɪ.

<sup>26</sup> 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'cee yi -tɛradɪ  
Zozi da -le "wɛan, ka ya Bali -le

'nennun -a, koo 'ka 'bo 'lee Zozi Crizi be, ka dre min -towli "a. <sup>27</sup> Bali 'be 'ka -batize dre, -yee "wean ka dre min -towli "a 'ka 'vale Crizi -a, en ka Crizi 'kole 'wo 'ka da. <sup>28</sup> -Te Zuif min nen 'yia oo, en -te i 'ka Zuif min -a di oo, -te noan nen 'yia oo, en -te i 'ka noan -a di oo, -te -klonmon nen 'yia oo, en -te lumon nen 'yia oo, ka 'ka 'ka 'cendi 'e cin man di. Koo ka 'bo 'lee Zozi Crizi be, ka dre 'sien min -towli "a. <sup>29</sup> Ka ya Crizi -le ve -a, -yee "wean ka ya Abraam kludanon 'a, en -zia nen Bali "e 'nan, 'e -noan Abraam kludanon le be, e ya 'cee ve -a.

#### 4

<sup>1</sup> 'W1 nen maan 'nan 'an ve 'cee be, -nyren 'gu, 'nen nen 'e "ti -zia -ble be, tu nen e ya tian "wennon be, e ya "le noan -le 'w1 'zv, 'pian te -a -blinan nen 'e "ti -zia 'bo 'a. <sup>2</sup> Tu nen e ya tian "wennon be, minnun 'be "paala, en -wee 'leji w1 dra -trilii, -e tu nen -a "ti -a koon be, 'e 'bo. <sup>3</sup> -A -towli 'be dre "nyian -cee ve -a. Tu nen -ka'a tian Crizi -tole die, te -kaa ya "le 'nen "wennon 'zv, en -kaa ya 'trada fenun 'pleble pegenon 'lo noan -a. <sup>4</sup> 'Pian zi tu nen Bali -a koon be, e 'bo be, en Bali 'bo 'yee 'nen 'pa 'sia 'trada. 'Nen zie, lumon 'be -ya, en e 'ta 'wola Zuif 'non 'le -pei da, <sup>5</sup> 'nan -e 'e minnun nen o ci -pei zie -yee noanba -ji be, 'o 'si 'w1 'ji. Yaa dre zie, 'nan -e Bali 'e -kaa dre 'yee 'nennun -a.

<sup>6</sup> Fe nen yaa -koonman 'nan, ka ya -yee 'nennun -a be, -nyren 'nan, lei nen, Bali -le 'nen zie -yoo "be, -a -towli "nen Bali -a -nyran -kaa 'ji. Lei zie -yee -maan -kaa ve Bali le 'nan: «'An "ti -baba.» <sup>7</sup> 'W1 'kpa nen, i 'ka "nyian fe -tu -lo noan -a di, 'pian i ya Bali -le 'nen 'a. I ya -yee 'nen 'a -le "wean, fe pegenon nen yaa 'pla 'yee 'nennun -le ve -a be 'yie ve nen.

*Galati 'non 'le 'sidi Zozi -sru "naan Pal man*

<sup>8</sup> 'E tede te ka'a tian Bali too die, te ka ya fenun nen min o -paan en o 'ka Bali tighl 'a die -wee noannun

-a. <sup>9</sup> 'Pian 'be nen 'gve, ka Bali -to "men. -A 'kpa tighl 'ji be, Bali 'be 'ka 'to. Ka'a 'kolaman paan -e 'ka 'li 'ka da "nyian 'trada fenun va di! -Wee 'pleble 'le 'ka "man "di, en fe -tu 'ka -wlo -e 'o -non min le di! -Me "le "wean nen ka ya "vale 'ka dra "nyian -wee noan -a? <sup>10</sup> Ka yi -mienun 'lee mlen -mienun 'lee tu -mienun 'lee le -mienun 'si 'va, en ka ya 'ka 'ladi 'o da. <sup>11</sup> 'Cee nyen a 'an 'ji 'nan, 'men 'nyranman pegenon nen maan 'pa 'ka 'va be, -a "nen 'fu 'e "tun.

<sup>12</sup> 'An "bu1 Zozinon, an 'ka tru "baa 'nan, 'ka dre "le 'men 'w1 'zv. Te 'ka -wee 'nan 'ta woladi -pei -to winun da man nen Bali 'e 'ka 'sia min tighl 'a di! -A -cin -e 'kon 'ka 'ji 'nan, tu nen an ya 'ka 'va be, an 'w1 dre "le 'cee 'w1 'zv. Ma'an lale -pei -to winun man di. Tu zie -a man nen an Bali -le 'w1 'nonnon 'v1 'cee, en ka'a 'w1 drele 'men -wli di "di. <sup>13</sup> Kaa -toa 'nan, Bali -le 'w1 'nonnon tede vnan 'cee be, -ce 'be 'lv 'maan. <sup>14</sup> 'Men -ce 'bo zie yaan dre "le te 'ka -pli 'an man di. 'Pian ka'a 'le 'yi 'senle 'men "wean di, 'ka yie 'to 'an 'va. En "nyian kaan 'sia tighl "le Bali -le 'pasianon nen laji be -a -tu -le 'w1 'zv, -te 'be "cee di, "le Zozi Crizi 'bo 'le 'w1 'zv. <sup>15</sup> Tu zie -a man be, te ci "nrandi -dan a 'ka 'lo. En 'be nen 'gve -me 'be dre 'cee? Maan ve 'ka man 'nan, tu zie -a man be, ka -kolaman paan fe a "le 'ka yie 'le 'w1 'zv be, kaa "sia 'ji -e 'ka -non 'men. <sup>16</sup> 'Pian 'be nen 'gve, ka ya 'an sianan 'ka 'nanmanzan 'a, an 'w1 tighl ve 'cee -le "wean.

<sup>17</sup> Min -mienun 'be 'ka -klanman 'w1 'nonnon 'pee vidi -a 'cee. 'W1 nen waa dra zie, e 'ka 'yi "di. O ya "vale 'ka koda -to 'an 'va -e 'ka lea 'o man. <sup>18</sup> 'W1 nen e ci "yi "be, -nyren 'nan, te an ya 'ka yei oo, en te an 'ka 'ka yei "di oo, min 'e 'ka klan 'w1 tighl vidi -a 'cee.

<sup>19</sup> 'Men 'nennun, 'cee "wean an ya "nyian 'an yra ynan. An ya "le lumon nen e -fo -srnan be -yee 'w1 'zv. An ya "vale 'ka dre Crizi -srnan tighl 'a. <sup>20</sup> E dra 'men "le te an ya 'ka



yei "nun, -e 'an 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ 'an 'bɔ  
'a. Kɔɔ 'wɪ 'bɔ nɛn 'an vɪ "nyian 'cɛɛ  
bɛ ma'an tɔa dɪ.

*Pɔl Aga 'lee Sara -le 'wɪ 'vɪ*

<sup>21</sup> Kaa nɛn ka ya "vale 'ka 'wulo  
wo Moizi -le -pei -tɔ wɪnun wlu bɛ,  
'wɪ nɛn -pei zɪɛ yaa 'vɪ bɛ, ka'a manlɛ  
dɔv? <sup>22</sup> Moizi -le 'fluba 'ji bɛ, e  
ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: Abraam -le  
'nɛnnun a "fli. Waa -tɔ -ya o 'vale 'e  
nan -le nɔan nɛn waa laabo Aga bɛ  
-a. ɛn waa -tɔ -ya o 'vale 'e nan Sara  
-a. Sara 'ka nɔan -a dɪ. <sup>23</sup> -A nan -le  
nɔan Aga "e 'nɛn 'ya blamin ci 'sɔ wɪ  
da. 'Pian Sara "e 'ya 'wɪ nɛn Bali -a  
'vɪ 'nan 'e dra -yrɛ "bɛ -a da.

<sup>24</sup> 'Wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, -kɔnnɛn "nɛn  
Bali -a -fɔ -cɛɛ. -A -ci nɛn 'nan, lɪmɔn  
"fli zɪɛ o ya "le ci bɔ wɪ -tɔdɔ "fli  
'zv. -A nan -le nɔan Aga bɛ, -yɛɛ cɪ  
"le 'wɪ nɛn Bali 'lee 'yee minnɪn ci  
'bɔ "da Sinai pɔn da bɛ -yee 'wɪ 'zv.  
Minnɪn zɪɛ, o ya nɔannun -a "le Aga  
-le 'nɛnnun -le 'wɪ 'zv. <sup>25</sup> Aga a "le  
Sinai pɔn nɛn Arabi 'leglɔn 'ji bɛ -yee  
'wɪ 'zv. ɛn e ya "nyian "le Zeruzalɛm  
nɛn -nan cɛɛgɔ yi -a bɛ -yee 'wɪ 'zv,  
kɔɔ -a da minnɪn a nɔannun -a  
Moizi -le -pei -lɔ. <sup>26</sup> 'Pian Zeruzalɛm  
nɛn laji bɛ, 'bɛ 'ka nɔan -a fɛ -tɔ -lɔ  
dɪ. -Yɛɛ cɪ -kaa "bɔ "a. <sup>27</sup> -Yee 'wɪ a  
'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji. E ya 'e  
'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Lɪmɔn nɛn 'yie 'nɛn "ka "dɪɛ,  
'i 'ci -taa "nranlɛ.  
Yi'a 'nɛn 'yadi -le ci "yaa -tɔlɛ dɪ,  
'pian i -taa ci "nran "dre "fɔlɛ.  
'I 'sran 'si 'i -sru,  
'pian 'i 'ci -taa "nranlɛ,  
kɔɔ 'yie 'nɛnnun -taa "kɔnlɛ "kaga  
e "mlian tɔ nɛn i ya 'i 'sran wlu bɛ -a  
da.»

<sup>28</sup> 'An "bɔvɪ Zozinɔn, 'cɛɛ cɪ "le 'nan  
Izak -le 'wɪ 'zv, kɔɔ 'wɪ nɛn Bali -a  
'vɪ 'nan e dra bɛ, -a da 'nɛnnun nɛn  
'kaa. <sup>29</sup> Tɔ zɪɛ -a man bɛ, 'nɛn nɛn  
waa -ya blamin ci 'sɔ wɪ da bɛ, e 'tɛ  
'pa 'nɛn nɛn waa -ya Bali lei -le 'wɪ  
da bɛ -a da. -A -tɔwli 'bɛ dra tian 'gɔ.  
<sup>30</sup> 'Pian -mɛ "wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali  
-le 'fluba 'ji? E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:  
«I nɔan lu -pin 'o 'vale 'e 'pɪ -a!

Te nɔan ci 'nɛn

'lee 'trɛ 'wɛlɛ 'ci 'nɛn

'o 'trɔa 'o "tɪ -zia da "fo "dɪ!»

<sup>31</sup> 'An "bɔvɪ Zozinɔn, -cee vɛ bɛ, -kaa  
'ka nɔan ci 'nɛnnun -a dɪ, 'pian -kaa  
ya 'trɛ 'wɛlɛ 'ci 'nɛnnun -a.

## 5

*Zozi Crizi -kaa 'si -pei -le 'pleble  
'wlu*

<sup>1</sup> Crizi -kaa 'si 'wɪ 'ji 'nan, -e -kaa  
vɪlɛ -kaa kɔn fɛ -tɔ -le nɔanba -ji dɪ. -  
Yee "wɛan 'ka 'tɔ 'pleble, te 'ka 'fli 'tɔ  
-e min 'e 'ka drɛ "nyian -pei -le nɔan  
-a dɪ!

<sup>2</sup> 'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gɔvɛ -yrɛ! 'An  
'bɔ Pɔl, maan vɛ 'cɛɛ 'nan, -te kaa  
wɛɛ 'nan 'ka -fɔa "klɔnmɔn -va bɛ,  
'wɪ nɛn Crizi -a drɛ bɛ, ka'a "nɛn  
'ble "fo "dɪ. <sup>3</sup> ɛn min oo min nɛn  
e -fɔ -klɔnmɔn -va bɛ, maan vɛ -a  
san lɛ 'nan, 'e 'ta wɔla -pei -tɔ wɪ -  
tɔdɔ pɛɛnɔn 'bɔ da. <sup>4</sup> Kaa nɛn kaa -  
wɛɛman 'nan, 'ta wɔladɪ Moizi -le -  
pei da man nɛn Bali 'e 'ka "sia min  
tɪglɪ 'a bɛ, 'ka 'fli "cɛan Crizi man, ɛn  
"nyian Bali -le "yi "nɛn, yaa -nɔn 'cɛɛ  
bɛ, ka cɛɛn "man.

<sup>5</sup> 'Pian 'kɔvɛ vɛ bɛ, 'kɔ 'bli a da 'nan,  
'kɔvɛ yi -teradɪ Zozi da -le "wɛan, Bali  
'kɔ "siala min tɪglɪ 'a. Bali lei 'saun  
'bɛ 'maan 'wɪ zɪɛ -a -cin a 'kɔ 'ji. <sup>6</sup> -Te  
min 'lee Zozi Crizi drɛ min -tɔwli "a  
bɛ, -te -a san -fɔ -klɔnmɔn -va oo, e  
ya 'e "tun. ɛn -te ya'a 'fɔlɛ -klɔnmɔn  
-va dɪ oo, e ya 'e "tun. 'Pian 'wɪ nɛn  
Bali cɪ "va "bɛ, -nyrɛn 'nan, min 'e yi  
-tera Zozi da, ɛn 'e -ci -kɔɔn min yidɪ  
"yi "a!

<sup>7</sup> 'E tɛdɛ bɛ, kaa pou 'sia "yi! -  
Tɪɛ drɛ, ɛn ka 'ka "vale 'ka 'ta wɔla  
"nyian 'wɪ tɪglɪ zɪɛ -a da dɪ? <sup>8</sup> 'Wɪ nɛn  
waa 'vɪ 'cɛɛ ɛn ka 'sia "da "bɛ, ya'a  
'sia Bali nɛn e 'ka laabɔ bɛ -a va dɪ.  
<sup>9</sup> -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan: «Stɪ 'wɛlɛ  
-tɔwli min 'she pɛɛnɔn "tranman!»  
<sup>10</sup> 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, an yi -teala Min-  
san Zozi Crizi da, -yee "wɛan 'an 'bli  
a "da 'nan, 'wɪ nɛn maan 'vɪ bɛ, -a -  
sru "nɛn ka -taa -sɔɔnlɛa. ɛn maan  
-tɔa 'nan, min nɛn e -ta 'ka 'ci lɪlɛa  
bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -a san lɛ.

11 'An "bui Zozinon, minnun -a 'wi 'nan, an -fodi -klonmon -va 'wi ve tian minnun le. "Te 'wi 'kpa nen be, -me "le "wean nen Zuif 'non 'te "paa 'an da "men? 'Pian e 'ka 'wi 'kpa -a di. Crizi -le -ka nen yaa 'wu yiba "plan da be, -a 'wi nen maan ve minnun le, en 'wi zie e "naan o man. 12 Minnun nen o -toa 'ka man 'nan, 'ka 'fo -klonmon -va be, 'o 'ku 'o 'fli 'sa! 'Be "yi mlin.

*Te 'ka 'ta wola blamin ci 'so wi -wliidi -sru "di, Bali ci 'so wi nen 'ka dre!*

13 'An "bui Zozinon, Bali 'ka laabo 'nan, -e 'ka vule 'ka 'kon fe -tu -lo non -a di. Te 'ka 'pa 'wi zie -a da, -e 'ka blamin ci 'so wi -wliidi "dre di! 'Pian 'ka cin yidi "yi "a nen, 'ka cin man wi dre! 14 -Yee ci Bali -le -pei -to winun pemon 'le soodi -a. Koo e ya 'e 'cenen -tedi 'nan:

«'I boezan -tu yi "yi "le 'yie 'wi 'zu!»  
15 'Pian -te ka dre "le -plennun -le 'wi 'zu, en 'she srnan nen kaa -te be, 'ka dre "yi, "togo 'ka cin -tee.

16 -Yee "wean maan laabo 'ka 'lo 'nan: 'Ka 'ta wola Bali -sru -yee lei 'saun 'le 'pleble 'a! -Te kaa dre zie, ka -kolaman blamin ci 'so wi -wliidi 'klidi -a. 17 Koo blamin ci 'so wi -wliidi "be, Bali lei 'ka -a ye "yi "di. En fe nen Bali lei -a ye "yi "be, blamin 'ka ye "yi "di. -Yee ci 'nan, Bali lei ci 'so wi 'lee blamin ci 'so wi -wliidi "be, o yei 'ka -a ble di. -Yee "wean ka'a 'kolaman -e 'ka 'wi nen ka ci "va "be -a dre di. 18 'Pian -te Bali lei 'saun 'be -si -koonman 'cee be, te -pei -le 'pleble 'ka "nyian 'ka da di.

19 Blamin ci 'so wi -wliidi "be, -kaa -toa 'e pemon. Nyinnandi li 'lee 'konnen -a te wa'a o cin 'pale die, e ya -tu. En 'wi nen e min "tri -toa Bali 'le be, -a dredi a -tu. En -konnen -weedi "kaga 'lee li -weedi "kaga "be e ya -tu. 20 En yiba "minnun -pandi a -tu, en 'bui 'fodi a -tu, en 'nandi min man a -tu, en 'wi 'blidi a -tu, en man budi a -tu, en 'bli 'fodi min ji a -tu, en boe "blidi a -tu, en 'cendi 'e cin man, te min yei 'ka -a ble die, e ya -tu. 21 En 'nandi min man min lo fe

-le "wean be, e ya -tu, en min -le 'fli -nandi -wen mlin di le 'lee "fedinun le a -tu, en 'wi 'wliidi "pee dredi a -tu. 'Wi pemon zie -a dredi 'ka "yi "fo "di. Maan 'vi 'cee 'e 'ceni 'va, en an 'wi "paala "nyian 'cee 'nan, min oo min nen e 'winun zie -a -tu dra be, ya'a 'ko Bali -le mingonnen tredi di.

22 'Pian -te Bali lei 'saun 'be min "paala be, zi -a "nen bala 'gu: -A san min ye "yi, en -a san ci "nranman, en -a san man ya flu, en -a san 'e 'man -seanla 'wi 'ji, en -a san a min 'kpa 'a, en -a san ci a "yi, en min yi -teala -a san da. 23 -A san a "min -troo -a, en -a san -kolaman 'e 'fli 'pladi -a. 'Wi pemon zie, -a -towli 'ka -pei -tu sre wi -a di. 24 Minnun nen o dre Zozizi Crizi -le ve -a be, o 'bo 'ci 'so winun -wliidi "be, woee wo "re 'ji. E ya "le -a -peindi -zu yiba "plan da.

25 Bali lei 'saun 'be 'belidi -non -cee, -yee "wean -a 'bo nen 'e -kaa 'pla! 26 Te -kaa 'fli -koon "di! En te -kaa boezan -tu 'le -weela di! En te -kaa man bu -kaa boezan -tu -va di!

## 6

### *'Ka "yi "dre 'ka cin le!*

1 'An "bui Zozinon, -te ka 'bo 'ka "bui Zozizan 'tu man, te e ya 'wi 'wliidi "drenan be, kaa nen Bali lei 'saun 'be 'ka "paala be, 'ka 'pa "va -e 'e -soonla -si tighi da! 'Pian 'ka dre -troo! En 'ka yie 'to 'ka 'fli -va, "togo 'ka 'bo nen 'ka dre 'wi 'wliidi "drenan 'a. 2 'Wi oo 'wi nen e 'bo 'ka "bui Zozizan 'tu man be, 'ka 'pa "va! -Te kaa dre zie, te ka ya 'ta wolanan Crizi -le -pei da. 3 Maan ve 'cee 'nan, -te min 'e 'fli 'sia 'nan 'e 'kpa "mlian 'e "bui Zozizan 'tu da be, te e ya 'e 'bo 'fli see "paanan, koo -a tighi da be -a 'bo "nyian "e 'ka 'wo fe -tu -a di. 4 'Pian min 'e 'bo 'fli dre wi -nanjen! -Te -a dre wi a "yi "be, te -a 'bo 'le ci "nran nen. Te 'e 'fli dre wi -koon 'e boezan -tu -le ve man di! 5 Koo zi min -tu 'wi dre be, -a da 'sinan nen e -taa -a 'pale.

6 Min nen o Bali -le 'wi 'nonnon "paaman 'ji "be, -a san zie fe pemon

nɛn yaa ye bɛ, 'e min nɛn yaa "paa-man "ji "bɛ -yee "nɔn.

7 Te 'ka 'fli see "paa dɪ! Wa'a Bali sɛɛ wo dɪ. 'Ka -tɔ 'nan, fɛ nɛn min -a -fɔ 'trɛ 'ji bɛ, -a 'bɔ nɛn yaa -tɛa. 8 Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan blamin cɪ 'sɔ wɪ -wɪdɪ "bɛ, -te -a 'bɔ nɛn min -a drɛ bɛ, -a "nɛn "nɛn -kadɪ -a. ɛn 'wɪ nɛn Bali lei 'saun -a -kɔnman min lɛ bɛ, -te -a 'bɔ nɛn min -a drɛ bɛ, -a san -a "nɛn "ble 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɛ -a yɪdɪ -a. 9 -Yee "wɛan, te -kaa "koe 'e 'si -kaa da 'wɪ "yi "drɛdɪ -a dɪ! Kɔɔ -te -kaa 'pɛ -sru 'ka tɔalɛ dɪɛ, -kaa "nɛn "ble te -a tɔ 'bɔ. 10 'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ tɪɣɪ 'a, -yee "wɛan -te -a -nan a -kaa 'lɔ bɛ, -kaa "yi "drɛ min pɛɛnɔn lɛ, 'pian -kaa 'sia -kaa "bɔɪ Zozinɔn da!

*Pɔl 'wɪ 'le 'sran 'wɪ 'pladɪ -a*

11 Fluba 'le 'srannan 'gɔɛ, mɛɛn 'bɛ 'crɛn -tɛa 'an 'bɔ 'a. Kaa -kɔnnɛn "ye -a 'wlɛ -dandan man.

12 Minnun nɛn o ya "vale 'nan 'o "sɔa minnun lɛ bɛ, -wɛɛ -tɔa 'ka man 'nan, 'ka 'fɔ -klɔnmɔn -va. Waa dra zɪɛ 'nan, "tɔgɔ Zuif 'nɔn 'o 'tɛ 'pa 'o da Zozi 'le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bɛ, -a 'wɪ vidɪ man. 13 Minnun 'bɔ zɪɛ, o ya 'o 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va, 'pian wa'a 'ta 'wɔla -pei -tɔ wɪnun pɛɛnɔn 'bɔ da dɪ. O -tɔa 'ka man 'nan 'ka 'fɔ -klɔnmɔn -va, -e 'o plɔ nɛn waa 'pla 'ka man bɛ -a -nan wɪ vɪ minnun lɛ.

14 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, -kaa san Zozi Crizi -le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bɛ, -a 'wɪ 'saza 'a nɛn "an 'fli -kɔnman. Zozi 'le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bɛ, -yee "wɛan 'wɪ nɛn 'bɛ cɪ 'trɛda 'wɪ 'a zɪɛ, "mɛɛn ye 'wɪ "tun "a, ɛn 'trɛda 'wɪnun zɪɛ 'o 'va zia bɛ, an drɛ min -kadɪ -a. 15 -Te min -fɔ -klɔnmɔn -va oo, e ya 'e "tun. ɛn -te min 'ka 'fɔlɛ -klɔnmɔn -va dɪ oo, e ya 'e "tun. 'Pian 'bɛ nɛn 'bɛ cɪ 'wɪ -dan -a bɛ, -nyrɛn 'nan Bali 'e -kaa drɛ min -trɛ -a. 16 Minnun pɛɛnɔn nɛn waa -wɛɛman 'nan yi -tɛradɪ Zozi da man nɛn Bali 'e 'o 'sia min tɪɣɪ 'a bɛ, Bali 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn -wlɛ. -Wɛɛ cɪ Izraɛl 'nɔn tɪɣɪ nɛn Bali -le vɛ -a bɛ waa.

17 An 'wɪ pɛɛnɔn 'cɪ 'vɪ 'cɛɛ 'va, -yee "wɛan te min -tɔ 'e "koe "nyan wɪ pee -nɔn "nyian 'mɛn dɪ! Kɔɔ an yra 'yɪ "kaga Zozi 'sudɪ -le "wɛan, -a plɔnɔn nɛn 'an man 'gɔ.

18 An "bɔɪ Zozinɔn, -kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va. Amen!

## 'Fluba nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Efez 'nɔn lɛ

<sup>1</sup> 'An 'bɔ Pɔl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Maan crɛn -tɛ Bali -le minnun nɛn Efez 'fla bɛ -wɛ. Zozi Crizi 'lee 'ka 'bɔ bɛ, ka drɛ min -tɔwli "a, ɛn 'ka 'pɛ -sru 'ka 'e tɔadi -yee 'wɪ 'ji dɪ.

<sup>2</sup> -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee 'yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

*Pɔl Bali 'tɔ 'bɔ 'yi "nɛn yaa drɛ -cɛɛ bɛ -a man*

<sup>3</sup> -Kaa Bali 'tɔ 'bɔ! -Yɛɛ cɪ -kaa san Zozi Crizi "tɪ "a, ɛn -yɛɛ fɛa 'vɪ -kaa man. E cɪla Zozi Crizi -va ɛn "yi 'tɔ 'tɔdʊ pɛɛnɔn nɛn -yee lei 'saun 'lɔ bɛ 'e drɛ -cee vɛ -a laji lou.

<sup>4</sup> Te Bali 'ka tian 'trɛ drɛɛ dɪɛ, ɛn e -kaa 'si "va, ka drɛ Zozi 'le vɛ -a -le "wɛan. Bali -kaa 'si "va 'nan -e -kaa drɛ 'yee vɛ -a, -e 'tɔ 'tɔ 'e vɪɛ 'e 'kɔn 'e 'padɪ -kaa man -a 'lɛ dɪ.

Bali -kaa ye "yi "le "wɛan, <sup>5</sup> yaa 'vɪ 'e 'cɛn 'nan 'e -kaa dra 'yee 'nɛnnun -a. E cɪla Zozi Crizi -va 'nan -e 'e -kaa drɛ 'yee 'nɛnnun -a. Yaa drɛ "le zɪ e cɪ -a 'bɔ 'ci 'sɔ 'a bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>6</sup> Yaa drɛ 'nan -e -kaa 'e 'tɔ -dan vɪ 'yee "yi "man. "Yi zɪɛ yaa drɛ -cɛɛ -a -pɪ nɛn e 'sɔ -yrɛ tɪgɪ bɛ -yee "wɛan.

<sup>7</sup> Zozi Crizi nyɛn nɛn e -sran bɛ, -yɛɛ -maan ɛn Bali -kaa 'si 'wɪ 'ji, ɛn e -cee 'wɪ 'wɪdɪnɔn fui. Bali -le "yi "bɛ, -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ, -yee "wɛan nɛn yaa drɛ zɪ. <sup>8</sup> 'Wɪ 'kpa, Bali 'yee "yi "nɔn -cɛɛ 'e 'cɪladɪ "da. E 'wɪ 'tɔdɪ -nɔn -cɛɛ 'nan, -e -kaa 'yee 'wɪ 'ci man. <sup>9</sup> ɛn "nyian bɛ, -a 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e yɔɔdɪ blamin man bɛ, yaa ta 'bɔla -cɛɛ. -A -cin a Bali 'ji 'e 'cɛn 'nan, 'e -cɪala Crizi -va -e 'yee 'ci 'sɔ wɪ zɪɛ -a drɛ. <sup>10</sup> Tʊ 'le 'srandɪ -a nɛn e "cɛan 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ man. ɛn 'wɪ 'bɔ zɪɛ -nyrɛn 'nan, fɛ pɛɛnɔn nɛn laji bɛ, 'lee fɛ pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ, Bali 'e o tre

'e cin man, -e o tazan 'e drɛ -tɔwli. -A 'bɔ nɛn Crizi -a.

<sup>11</sup> 'Wɪ 'kpa, Zozi Crizi 'bɛ -maan, ɛn 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e dra 'kʊ Zuif 'nɔn lɛ bɛ, yaa drɛ 'kʊvɛ vɛ -a. 'Wɪ zɪɛ Bali -a drɛ "le zɪ e cɪ -a 'bɔ 'ci 'sɔ 'a bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>12</sup> Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e kʊv nɛn 'kʊ 'bli cɪ 'e tɛdɛ Crizi da bɛ, 'kʊv "wɛan Bali 'tɔ 'e drɛ -dan. <sup>13</sup> Bali cɪla Zozi Crizi -va, ɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, 'cee vɛ -a "nyian. Kɔɔ ka Bali -le 'wɪ tɪgɪ 'man, ɛn ka yi -tɛra "da. 'Wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -nyrɛn 'nan Zozi 'ka 'nan -e Bali 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. Ka yi -tɛra Zozi da -yee "wɛan nɛn, Bali lei 'saun nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan 'e -nɔan "minnun lɛ bɛ, e drɛ 'cee vɛ -a. 'Ka -kɔnnɛn pladɪ nɛn 'nan, ka drɛ Bali -le vɛ -a. <sup>14</sup> 'Wɪ 'kpa, -te Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -cɛɛ bɛ, -yɛɛ cɪ "le fɛnɔn nɛn Bali -taa -a -nɔnlɛ -cɛɛ bɛ, -a va fɛ tɛdɛ -le 'wɪ 'zʊ. ɛn -yɛɛ -cɪ -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, tʊ -fɔla "da "ji bɛ, Bali -kaa "sia 'wɪ 'ji "fɔ te fɛnɔn pɛɛnɔn zɪɛ o drɛ -cee vɛ -a. -Kaa Bali 'tɔ drɛ -dan 'wɪ nɛn yaa drɛ zɪɛ -a man!

*Pɔl Bali trʊ 'ba*

<sup>15-16</sup> 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, 'an 'bɔ "nyian, ma'an 'flian Bali muo "fɔdɪ -a 'cee "wɛan dɪ, ɛn an Bali trʊ "baa tʊ pɛɛnɔn man 'cee 'wɪ man. Kɔɔ an 'cee yi -tɛradɪ Minsan Zozi da 'wɪ 'man, ɛn maan 'man "nyian 'nan, ka Zozinɔn pɛɛnɔn ye "yi. <sup>17</sup> Bali nɛn -yɛɛ cɪ -kaa san Zozi Crizi -le Bali -a, ɛn -yɛɛ cɪ -kaa "tɪ "nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪɛ -a bɛ, maan trʊ 'ba 'nan 'e 'wɪ 'tɔdɪ nɛn e "sia 'yee lei 'saun 'va bɛ, -a -nɔn 'cɛɛ, ɛn 'e 'fli -kɔɔn 'cɛɛ, -e 'ka -tɔ 'kpa kɔɛgɔɛ. <sup>18</sup> ɛn maan trʊ 'ba "nyian 'nan, 'e 'ka yiɛ 'lɛ 'sʊ, -e 'ka 'wɪ nɛn 'ka 'bli a -yrɛ ɛn -yee "wɛan Bali 'ka laabʊ bɛ, -a -tɔ. ɛn "nyian fɛnɔn "kaga "nɛn Bali -a 'vɪ 'nan, 'e -nɔan 'yee minnun lɛ te -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪɛ, -e 'ka -tɔ. <sup>19</sup> ɛn "nyian Bali -le 'plɛblɛ nɛn e ya fɛ pɛɛnɔn 'ta lou "bɛ, -e 'ka -yee -dan cɪ yi. -Yee 'plɛblɛ zɪɛ, -a 'bɔ 'a nɛn e 'nyranman "paa -kaa nɛn -kaa yi -tɛra Zozi da bɛ -kaa man. <sup>20</sup> -Yee

'pleble -towlı zıe, -a 'bɔ 'a nən e Crizi wluan -kanon 'va, en yaa -nyran 'e 'pe "yi" da laji lou. <sup>21</sup> Yaa drɛ zıe 'nan -e Crizi 'e 'kɔn lei -wlıdınun pɛɛnɔn 'lee fɛ pɛɛnɔn nən 'pleble a -yrɔ "be, 'lee fɛ pɛɛnɔn nən e min "paala be o da. 'Trɛda fɛ pɛɛnɔn be, -yɛɛ cı o da. Tɔ nən -kaa cı -ji 'gɔve, -a -ji 'saza "cɛɛ e cı o da dı, 'pian tɔ nən e -taa 'lı be -a -ji oo, te -yɛɛ cı o da. <sup>22</sup> 'Wı 'kpa, Bali fɛ pɛɛnɔn 'pla Crizi cɛın wlu. Crizi 'bɔ nən fɛ pɛɛnɔn 'tazan -a be, Bali -a -tɔ -leglızi -wulo -a. <sup>23</sup> -Leglızi 'nɔn 'bɔ 'be cı Crizi po -a. En Crizi nən e fɛ pɛɛnɔn 'nan 'si be, e -leglızi -ji 'fa 'yee "yi" a.

## 2

### *Crizi -le "wɛan belıdı a -kaa 'bɔ*

<sup>1</sup> 'E tɛdɛ be, ka'a 'ta 'wɔla Bali wei da dı, en ka 'wı 'wlıdı "dra, -yee "wɛan Bali 'le 'va be, te ka ya 'ka 'kadı. <sup>2</sup> Ka 'wı 'wlıdınun drɛ 'e tɛdɛ 'le 'trɛda minnun pɛɛnɔn 'zɔ. Ka 'ta 'wɔla Satan nən e -yɔ -wlıdınun "paala be, -a wei da. Satan zıe, -a lei 'be 'nyranman "paa minnun nən wa'a 'ta 'wɔla Bali wei da dıe waa. <sup>3</sup> En -kaa 'bɔ "nyian, -kaa ya 'e tɛdɛ 'le minnun zıe -wee 'wı 'zɔ. -Kaa 'fli -nɔn -kaa 'bɔ 'ci 'sɔ wınun -wlıdı "le. 'Wı nən e cı -kaa 'bɔ 'ci 'sɔ 'a be, 'lee 'wı nən e -tɔala -kaa 'bɔ 'wulo -ji be, -a -sru "nən -kaa 'ta 'wɔla. Tɔ zıe -a man be, te -kaa ya Bali -le nyran -blıdı wlu "le minnun pɛɛnɔn 'le 'wı 'zɔ.

<sup>4</sup> 'Pian Bali a 'e fadı min nyrında -a, en e -kaa ye "yi" 'bɔv. <sup>5</sup> -Yee "wɛan -kaa 'bɔ nən -cee 'wı 'wlıdı "le "wɛan -kaa ya -kaa kadı -a 'le be, e 'belıdı -nɔn -cɛɛ -kaa 'vale Crizi -a. -A -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji 'nan, Bali -le "yi 'saza 'be -kaa 'si 'wı 'ji. <sup>6</sup> En "nyian -kaa 'vale Crizi -a, Bali -kaa wluan -kanon 'va, en e -kaa nyran 'e 'va laji lou. <sup>7</sup> E 'yee 'kpa kɔn -cɛɛ Zozi Crizi -ji 'nan, -e 'e 'yee "yi" nən -a -kɔn "manve "ka "dıe, -a -ci -kɔn tɔ 'le 'srannan.

<sup>8</sup> 'Wı 'kpa, Bali -le "yi 'saza 'be -maan 'ka 'si 'wı 'ji. En 'ka 'sıdı 'wı 'ji zıe 'cee yi -teradı Bali da man nən

e drɛ 'cee ve -a. Ya'a 'sile 'ka 'bɔ 'va dı, 'pian Bali 'be "yi drɛ 'cɛɛ 'e "tun. <sup>9</sup> Bali 'ka 'ka 'sile 'wı 'ji 'wı 'tɔ nən kaa drɛ be -a man dı. Yaa drɛ zıe 'nan, -e min -tɔ 'e vıle 'e 'fli -kɔn -a 'wı 'a dı. <sup>10</sup> Bali 'bɔ 'be -kaa drɛ. En e -kaa drɛ min -trɛ -a Zozi Crizi -ji 'nan, -e drɛ wı "yinun nən Bali -a man drɛ 'e 'cɛn be, -kaa 'ta wɔla "da.

### *Crizi -le "wɛan be -kaa sɛn 'e cin va*

<sup>11</sup> Kaa nən ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dıe, Zuif 'nɔn -a ve 'ka man 'nan, ka 'ka 'ka 'fɔdı -kɔnmɔn -va dı. En waa ve 'o 'fli man 'nan, o ya 'o 'fɔdı -kɔnmɔn -va. E ya 'wı "tun "a, kɔp lɔ nən min -a 'pla o man 'e 'pe -a. Zı ka cı 'e tɛdɛ be, -a da nən 'ka 'ci "nrɔn! <sup>12</sup> -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, tɔ zıe -a man be, te 'ka 'sizan 'wı 'ji 'ka "dı. En "nyian te Bali -le minnun be, ka 'ka o vanɔn 'a "fo "dı. En "nyian te 'wı nən Bali 'e 'nan, 'e dra 'yee minnun le be, e 'ka 'cee ve -a "fo "dı. En "nyian te ka ya 'trɛda 'e "tun, ka'a Bali tɔa dı, en 'ka 'bli 'ka fe -tɔ le dı. <sup>13</sup> Tɔ zıe -a man be, te ka ya 'ka 'sıdı Bali man -kɔbblı. 'Pian 'be nən 'gɔve, 'ka 'vale Zozi Crizi -a ka drɛ min -towlı "a, en Crizi nyen nən e -sran be, -yɛɛ 'ka pli Bali man.

<sup>14</sup> Crizi 'bɔ 'be -fɔdı -trɔɔ -nɔn -cɛɛ, Zuif 'nɔn 'lee minnun nən o 'ka Zuif 'nɔn 'a dıe, e o drɛ 'leglɔn 'towlı "a. Nɔan nən "nən 'e pladı 'leglɔn "fli zıe o yei te e o "cɛan 'e cin man, en te e 'wı -fɔala o yei "be, yaa fui 'yee -kadı -a yıba "plan da. <sup>15</sup> Kɔp Moizi -le -pei -tɔ wınun 'lee 'e 'ta 'srɔɛnnun be, -a 'bɔ nən yaa klu -sran. E 'leglɔn "fli zıe o 'si, en e o -sɛn 'e cin va 'e 'va 'nan, -e 'o 'kɔn min -trɛ -a. <sup>16</sup> En "nyian -yee -kadı yıba "plan da 'bɔ 'a nən, e 'wı nən "nən 'leglɔn "fli zıe o yei "be, -a klu -sran. E o -tɛ 'e cin da 'kɔle 'towlı "ji, en e o yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale Bali -a.

<sup>17</sup> En "nyian be, Crizi 'be 'ta 'sınan 'nɔnnɔn zıe -a 'palɛ minnun pɛɛnɔn le. E 'nan, Bali 'lee o 'bɔ be, 'wı 'ka "nyian o yei "dı. 'Sınan zıe, kaa nən ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dıe, e ya 'cee ve -a.

En "nyian 'ku 'bɔ nɛn ku ci Zuif 'nɔn 'a bɛ, e ya 'kɔe vɛ -a. <sup>18</sup> -Yee "wɛan -kaa 'bɔ pɛɛnɔn bɛ, -te min a Zuif min -a oo, -te min 'ka Zuif min -a dɪ oo, Crizi le "wɛan bɛ -si a 'e 'lɛ 'sɔdɪ, -e -kaa -pli -kaa "tɪ Bali man -yee lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'a.

<sup>19</sup> 'Wɪ nɛn Crizi -a drɛ bɛ, -yee "wɛan kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, ka 'ka "nyian -pɛnnɔn 'a dɪ, ɛn ka 'ka "le minnɔn nɛn o -blɪnan "ka "dɪɛ -wee 'wɪ 'zɔ dɪ. 'Pian Bali -le minnɔn bɛ, ka drɛ o vanɔn 'a, ɛn ka drɛ -yee "kɔnnɛn 'nɔn 'a. <sup>20</sup> 'Ka 'bɔ nɛn Bali 'ka 'si, ɛn e ci 'yee 'kɔn 'tɔnan. 'Kɔn zɪɛ Zozi 'le 'pasianɔn 'lee Bali 'lewei vɪnɔn 'bɛ ci cɛin -a, ɛn Zozi Crizi 'bɔ 'bɛ ci 'kɔn zɪɛ -a -pɔ -fɔ -kɔlɛ 'plɛblɛ 'a. <sup>21</sup> -Yɛɛ -maan -e 'kɔn zɪɛ e wluan lou, te e ya 'e 'fɔdɪ 'e cin man fɛnyian, 'nan -e 'e drɛ Minsan -le 'kɔn 'saun 'a. <sup>22</sup> En Zozi Crizi 'bɛ -maan "nyian, ɛn ka drɛ 'kɔn zɪɛ -a -tɔvɛ -a, 'nan -e -kaa pɛɛnɔn -kaa drɛ Bali -le 'kɔn nɛn -a lei 'saun -nyɛanla 'ji bɛ -a.

### 3

*'Nyrانman nɛn Bali -a -pɛba 'wɔ Pɔl -lɔ bɛ -nyrɛn 'gɔ*

<sup>1</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -yee "wɛan bɛ, 'an 'bɔ Pɔl, an Bali muo -fɔa. 'Ka 'tɔ 'ji nɛn an ya -pɔ 'kuin, kɔɔ an Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ -wɪɛ.

<sup>2</sup> 'Yɪ "nɛn Bali 'bɔ -a -pɛba 'wɔ 'an 'lɔ 'nan -e 'an 'cee -ci -kɔɔn "bɛ, maan -tɔa 'nan, kaa -nan wɪ 'man. <sup>3</sup> 'Wɪ yɔɔdɪ zɪɛ, Bali 'bɔ 'bɛ -nan kɔɔn 'mɛn. -A 'bɔ nɛn an 'sia -a crɛn -tenan 'cɛɛ bɛ.

<sup>4</sup> -Te kaa ta 'vɪ bɛ, kaa -kɔnnɛn "ye 'nan, 'wɪ nɛn Crizi -a drɛ minnɔn -le vɛ -a, te -a -ci a 'e yɔɔdɪ o man bɛ, e 'ka 'e yɔɔdɪ "mɛn "man dɪ. <sup>5</sup> 'Li 'e tɛdɛ bɛ, Bali 'ka 'wɪ zɪɛ -a -nan -kɔɔnlɛ minnɔn lɛ dɪ. 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ, Bali lei 'saun -a -nan kɔɔn Zozi 'le 'pasianɔn nɛn Bali o 'si "va "bɛ -wɪɛ. En yaa -nan kɔɔn "nyian Bali 'lewei vɪnɔn lɛ. <sup>6</sup> 'Wɪ yɔɔdɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan: Zozi Crizi -le "wɛan bɛ, fɛ nɛn

Bali "e 'nan 'e -nɔan 'yee minnɔn lɛ bɛ, ɛn 'wɪ nɛn e 'nan 'e dra -wɪɛ "bɛ, minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o 'tɔ a "va. En minnɔn zɪɛ, 'o 'vale Zuif 'nɔn 'a bɛ, o drɛ 'kɔlɛ -tɔwɪli "le vɛ -a. 'Wɪ 'bɔ zɪɛ -yɛɛ ci Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn waa 'man bɛ -a. <sup>7</sup> En -a 'bɔ nɛn Bali -a -pɛba 'wɔ 'an 'lɔ 'nan 'an vɪ minnɔn lɛ. Bali 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a nɛn e 'yee "yɪ zɪɛ -a -nɔn 'mɛn.

<sup>8</sup> 'An 'bɔ nɛn an 'ka fɛ -tɔ -a Bali -le minnɔn yɛi "dɪɛ, 'an lɛ nɛn Bali "yɪ zɪɛ -a drɛ 'nan -e 'an Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ -wɪɛ. 'Wɪ "yɪ "nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ ɛn Crizi -a drɛ minnɔn lɛ bɛ -a 'bɔ nɛn. <sup>9</sup> Bali "yɪ zɪɛ -a drɛ 'mɛn "nyian 'nan -e 'an 'wɪ yɔɔdɪ 'bɔ 'ci 'si minnɔn pɛɛnɔn lɛ 'wein. Bali nɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ bɛ, e 'wɪ zɪɛ -a yɔɔ minnɔn man -a pou sianan 'li 'e 'cɛn, ɛn e 'bɔ cɛɛgɔ yɪ -a. <sup>10</sup> Bali -a drɛ zɪɛ 'nan, -e tɔ nɛn -kaa ci -ji 'gɔvɛ, e 'wɪ yɔɔdɪ zɪɛ -a ta bɔla. Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪɛ, -leglizi 'a nɛn yaa -ci -kɔɔnman laji fɛ pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -wɪɔ "bɛ, 'lee laji fɛ pɛɛnɔn nɛn e min "paala bɛ, -wɪɛ. <sup>11</sup> Bali -a drɛ "le zɪ -a -cin ci -a 'bɔ 'ji 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Bali cɪla -kaa san Zozi Crizi, -va ɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ.

<sup>12</sup> 'Wɪ nɛn Crizi -a drɛ bɛ, -yee "wɛan -si a 'e 'lɛ 'sɔdɪ -cɛɛ -e -kaa -pli Bali man, te "klan 'ka -kaa 'ji dɪ. -Cɛɛ yɪ -tɛradɪ Zozi da 'bɛ dra. <sup>13</sup> 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, te 'ka "kɔe 'e 'si 'ka da 'mɛn yra yɪdɪ -le "wɛan dɪ! An ya 'an yra yɪnan 'nan -e 'ka "nɛn "blɪ -e 'tɔ -dan 'e drɛ 'cɛɛ vɛ -a.

*Pɔl Bali trɔ 'ba*

<sup>14</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -yee "wɛan 'an "pɔ -sɔɔnman -kaa "tɪ Bali wɪɔ. <sup>15</sup> -Yɛɛ ci 'lɛglɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn 'trɛda 'lee laji lou "bɛ -a san -a. <sup>16</sup> Fɛnɔn nɛn Bali lɔ bɛ, -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ. -Yee "wɛan an Bali trɔ "baa 'nan, -yee lei 'saun 'e 'nyranman 'pa 'ka man, -e 'ka "kɔe 'lee 'cɛɛ 'plɛblɛ 'e 'pa "da Crizi -sru 'ta wɔdɪ -ji. <sup>17</sup> Maan trɔ "baa "nyian 'nan, 'cɛɛ

yi -teradı Crizi 'bɔ da -a nɛn 'ka 'kɔn tɔ pɛɛnɔn man Crizi -lɔ. ɛn maan trɔ "baa "nyian 'nan, yɪdɪ "yi 'saza nɛn 'e 'kɔn 'cee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ pou sianan. <sup>18</sup> An 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a laabo Bali lɔ 'nan, -e 'ka 'vale Bali -le minnun pɛɛnɔn 'a bɛ, yɪdɪ "yi "nɛn Crizi 'ka ye "yɪ "a bɛ, 'ka 'kɔla -yee -dan ci mandɪ -a. <sup>19</sup> -Yee yɪdɪ "yi "nɛn e "mlian blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ da bɛ, maan laabo Bali lɔ 'nan, 'ka -kɔnnɛn "yɪ 'ka 'bɔ 'a. ɛn Bali 'e drɛ -e 'ka 'kɔn 'ka fadɪ Bali 'bɔ 'le -dan a.

<sup>20</sup> Bali nɛn -yee 'plɛblɛ 'bɛ 'nyranman "paa -kaa man bɛ, -kɔladɪ a -yrɔ, -e 'e 'wɪ drɛ 'e 'ciɪladɪ "da. Fɛ -tɔ "ka -e -kaa laabɔ -yrɔ, ɛn 'wɪ 'tɔ "ka -e -kaa ci "nrɔn "da, te -a -pɛ 'ka 'sɔa -a drɛdɪ -a dɪ. <sup>21</sup> -Kaa Bali 'tɔ drɛ -dan! 'Wɪ nɛn Zozi Crizi -a drɛ bɛ -a man, Bali 'tɔ 'e 'kɔn -dan -leglizɪ -ji! 'E 'kɔn zɪɛ 'li 'trilii! Amɛn!

### 4

*-Leglizɪ 'nɔn a "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ*

<sup>1</sup> An 'bɔ nɛn, an ya -pɔ 'kuin Min-san -le nyranman 'padɪ man 'gɔvɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -a drɛ -cee vɛ -a bɛ, -yee "wɛan an toba -fɔa 'cɛɛ 'nan, 'cee 'ta wɔ -pɛ 'e 'kɔn "le min nɛn Bali -a laabɔ bɛ -yee vɛ zɔ. <sup>2</sup> Te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka cin man dɪ! 'Ka 'kɔn min -trɔɔ -a! ɛn 'ka 'man -sran 'wɪ 'ji 'ka cin va! ɛn 'ka 'kɔla 'ka cin va yɪdɪ "yi 'a! <sup>3</sup> Bali lei 'saun 'ka drɛ "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ. 'Ka man -wɛɛ -e 'ka 'fɔ "da zɪ, te -fɔdɪ -trɔɔ a 'ka yei.

<sup>4</sup> Bali -kaa laabɔ 'nan, -e -kaa drɛ -yee minnun -a. -Yee "wɛan -kaa drɛ 'kɔlɛ -tɔwli "a, ɛn Bali lei nɛn -kaa 'lɔ bɛ, e ya -tɔwli, ɛn 'wɪ nɛn -kaa 'bli a -yrɛ "bɛ, e ya -tɔwli. <sup>5</sup> -Kaa san a -tɔwli. -Cee yi -teradı Crizi da bɛ, e ya -tɔwli. ɛn o -kaa -batize drɛ 'wɪ 'tɔwli "man. <sup>6</sup> Bali a -tɔwli. -Yɛɛ cɪ -kaa pɛɛnɔn "tɪ "a. E -kaa pɛɛnɔn "paala. E -ciala -kaa pɛɛnɔn 'va ɛn 'e 'nyranman "paa. E -nyɛanla -kaa pɛɛnɔn 'ji.

<sup>7</sup> -Kaa -tɔdɔ pɛɛnɔn bɛ, -kaa "yi -dan 'yɪ -cee vɛ -a, "le zɪ Crizi -a -nɔn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>8</sup> Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«"Yɛɛ -kɔ lou "bɛ,  
e fɛ pɛɛnɔn klɪ, e o kuun.

ɛn e "yinun -nɔn minnun lɛ.»

<sup>9</sup> -Te waa 'vɪ 'nan, e -kɔ lou "bɛ, -a -ci nɛn 'nɔn? -A -ci nɛn 'nan, 'e tɛdɛ bɛ, e sɔɔnla fɛnan "tradra "nan. <sup>10</sup> Min 'bɔ nɛn e -sɔɔnla fɛnan "tradra "nan bɛ, -a min 'lein zɪɛ -yɛɛ kɔ "nyian labli 'ta lou "nun, 'dɔ -e 'e fɛ pɛɛnɔn 'nan 'si. <sup>11</sup> Min 'bɔ 'lein zɪɛ -yɛɛ "yinun drɛ 'yee minnun lɛ. Yaa -mie drɛ Zozi 'le 'pasianɔn 'a, ɛn yaa -mie drɛ Bali 'lewei vɪnɔn 'a, ɛn yaa -mie drɛ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪnɔn 'a, ɛn yaa -mie drɛ minnun nɛn o yɪɛ -tɔa -leglizɪ -va, te o Bali -le 'wɪ "paaman o ji bɛ waa. <sup>12</sup> Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e 'o Bali -le minnun man wɔvɔ -e 'o 'yee 'nyranman 'pa, -e -yee -leglizɪ nɛn -a 'bɔ pɔ -a bɛ, 'e 'tɔ 'plɛblɛ. <sup>13</sup> 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -a nɛn, -kaa pɛɛnɔn dra "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ -cee yi -teradı Crizi da -ji. ɛn "nyian bɛ, -kaa dra "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ -cee Bali -pɪ 'bɔ -tɔdɪ -ji. -Te e drɛ zɪɛ bɛ, -a -nan nɛn -kaa -kɔan "le min nɛn e -klɔnmɔn -fɔ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ, ɛn zɪ Crizi cɪ bɛ, min -taa -a yɪɛ -kaa 'lɔ.

<sup>14</sup> Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e -kaa vɪɛ -kaa kɔn "nyian "le nannannun -le 'wɪ 'zɔ dɪ. Kɔɔ nannannun lɛ nɛn minnun see "paa wɪnun ve -pɛ "yi 'lee -pɛ bɔ -a, -e 'o -sɔɔnla o -sru. Min see "paanɔn zɪɛ o ya -wɪlɪdɪ, ɛn -dawli 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn a o ji, -e 'o min 'si -si tɪglɪ da. <sup>15</sup> 'Pian -cee vɛ bɛ -kaa 'wɪ tɪglɪ vɪ, ɛn -kaa cin yɪ "yi, -e -kaa trɔla Crizi man. -Yɛɛ cɪ -leglizɪ -wulo -a. <sup>16</sup> -Leglizɪ bɛ, Crizi 'bɔ pɔ nɛn. ɛn -a man mɛn -tɔdɔ bɛ, klɔda 'bɛ -maan 'o ya 'o 'fɔdɪ 'e cin man. ɛn miɛnmiɛnnun 'bɛ -maan "nyian 'o cin "kuan 'plɛblɛ. Zɪ man mɛn -tɔ "e -kɔla "wo bɛ, -a da nɛn e 'nyranman "paa ɛn -leglizɪ nɛn Crizi 'bɔ pɔ -a bɛ e -tɔa "kli, te e trɔman, te yɪdɪ "yi "a -ji. Trɔdɪ zɪɛ, Crizi -va nɛn e "sia.

'Ka 'pe 'e 'si 'cee 'ta wv -pe ceje -sru!

17 Minsan nen an dre -yee ve -a be, -a 'to da nen an 'wi "paala 'cee 'nan: Te 'cee 'ta wv -pe 'e 'kon "nyian "le minnun nen wa'a Bali toa die -wee ve -zu di! 'O 'bo 'ci 'so winun -wli di -sru "nen o 'ta wo, te e ya 'wi "tun "a. 18 O "troen "a "yuyu, en o 'ka "va 'nan 'o Bali -toa "di. -Yee "wean 'belidi nen Bali a -non be, e ya o man -koo bli, en o ya klun va. 19 'Wi 'tv 'ka "nyian o tea 'yra -a di. 'O 'fli -non 'wi 'wli di "dredi le, en 'wi 'wli di 'to 'todb pegenon be, wa'a 'kaan -a dredi -a di.

20 'Pian 'cee ve be, 'wi nen waa paa 'ka 'ji Crizi da be, 'wi 'wli dunun zie -a -towli 'ka "va "di. 21 Maan -toa 'nan 'wi 'kpa, ka Crizi -le 'wi 'man, en o -yee 'wi paa 'ka 'ji. 'Wi nen waa paa 'ka 'ji zie Zozi 'le 'wi tigh nen. 22 Waa paa 'ka 'ji 'nan, 'ka 'pe 'e 'si 'ka dre wi cejenun -sru. -Yee "wean 'ka drela "da! Koo te ka'a tian Zozi 'tole die, ka 'wi 'wli dunun dre "kaga te -a 'le 'srannan "nen -kadu -a. 23 'Be nen 'gve, e ya "le Bali lei 'saun 'e 'cee ci "nrondi pegenon lila 'e 'tre "fo. 24 En "nyian be, 'cee 'ta wv -pe 'e 'kon "le min -tre -le 'wi 'zv. Min zie Bali 'be dra -e 'e Bali 'sia 'e "pa 'ji. -A dre wi -kooan 'e 'sodu "ji, en e -kooan Bali -le ve -a "fo. En e 'ta wo Bali -le 'wi tigh da.

25 -Yee "wean 'ka 'si 'wlu 'sendi man, en 'wi tigh nen 'ka vi 'ka cin le! Koo -kaa pegenon -kaa dre 'kole -towli "man mennun -a. 26 En "nyian be, «-Te 'bli 'fo 'ka 'ji be, te 'ka 'wi 'wli di "dre du!» Te yide 'e 'fo "va 'cee 'bli 'fodi "ji "man di! 27 "Togoo -si 'e 'le 'su Satan le, -e 'e 'ka man yi. 28 En "nyian be, min nen e crin wo be, 'e 'si -a dredi man! 'Pian 'e 'nyranman 'pa, -e 'e "nen "fe -bli, te e 'yale -tenon "le -noan "nyian!

29 En "nyian be, te wei -wli di "towli 'e bala 'ka 'le "fo "di! 'Pian 'wi nen e min peenun "le 'wi "paa "va "be -a 'bo nen 'ka vi! En 'wi nen e "yi dra minnun le be, -a 'bo nen 'ka vi!

30 Te 'ka Bali lei 'saun 'ta dre -tradro di! -A 'bo 'a nen Bali 'ka -konnen 'pla -e 'e -kooan 'nan ka -kooan 'yee ve -a tu nen e 'ka "sia 'wi 'ji be, -a man.

31 -Yee "wean min man wi 'padi, 'lee 'bli 'fodi min ji, 'lee nyran siadi, 'lee 'wi 'bli di, 'lee min see wodi, 'lee 'wi 'wli di 'to 'todb pegenon be, te -a -towli 'e 'kon 'ka yei "fo "di! 32 'Pian 'ka 'kon 'kpa 'ka cin le, 'ka cin dra nen 'e 'ka 'te, en 'ka cin man wi 'ce "le zi Bali 'ka 'man wi 'ce Crizi -le "wean "be -yee 'wi 'zv.

## 5

1 'Wi nen Bali -a dre be, -a 'bo nen 'ka dre! Ka dre -yee 'nennun nen e o ye "yi "be waa. 2 -Yee "wean 'ka cin yi "yi "le zi Crizi -kaa 'yi "yi "be -yee 'wi 'zv! E -kaa 'yi "yi "le "wean, e wu "man en e -ka -kaa 'leji. E dre "le 'nan 'sraga nen yaa 'bu Bali le en -a -koei 'nonnon Bali ci 'so.

'Cee 'ta wv -pe 'e -kooan 'nan ka dre 'te 'san -le ve -a!

3 'Ka dre wi 'e -kooan 'nan ka dre Bali -le minnun -a! Nyinnandi li 'lee -konnen -a te wa'a 'o cin 'pale die, te 'e 'kon 'ka yei "di! En 'wi pegenon nen e min "tri -toa Bali 'le, 'lee min yie nen ya'a 'ciila fe da die, te -a -towli 'e 'kon 'ka yei "di! 4 'Widi min man -wli di, 'lee -blv wei -fodi, 'lee -see "wli di "wodi be, te -a -towli 'e 'kon "nyian 'ka yei "di! 'Pian 'wi nen e ci "le 'ka dre be, -nyren Bali muo "fodi -a. 5 -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, minnun nen o nyianla li 'lee -konnen -a te wa'a 'o cin 'pale die, 'lee minnun nen o 'wi nen e min "tri -toa Bali 'le be waa dra be, 'lee minnun nen 'o yie 'ka 'ciila fe da die, o -nyrannan 'ka Crizi 'lee Bali -le mingonnen 'trada di. Koo 'winun zie -a dredi be, e ya "le fe nen e 'ka Bali -a die, -a 'bo nen min -a 'su.

6 Te 'ka 'wi "man -e min 'e 'ka see "paa -e 'ka 'wi 'wli di zie -a -tu dre di! Koo minnun nen o 'ka "vale 'o 'ta wola Bali wei da di, en o 'winun zie -a dra be, Bali -le nyran -bli di a o



man-pennan. 7-Yee "wean te 'ka -fo o -sru "fo "di!

8 'E tedε be, ka 'bɔ te "ka "ya wo "nyian klun va. 'Pian 'be nen 'gʊε ka ya 'te 'san da, ka dre Minsan -le ve -a -le "wean. -Yee "wean 'cee 'ta wʊ -pε 'e -kɔɔn 'nan ka dre 'te 'san -le ve -a! 9 Min nen e ya 'te 'san da be, -a san 'wɪ 'yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn dra, ɛn -a san dre wɪ -kɔɔn e 'sʊdɪ 'ji, ɛn -a san 'wɪ dra min va e 'ci -a -tʊwli. 10 -Yee "wean 'wɪ nen e ci Minsan ci 'sɔ 'a be, 'ka man -wεε -e 'ka fa 'si sidɔ! 11 'Wɪ nen klun va winun -a ɛn ya 'a 'wɪ 'yi dra min ε diε, te 'ka dre di! 'Pian 'ka ta bɔla! 12 Kɔɔ 'wɪnʊn nen min -mienun -a dra 'e yɔɔdɪ be, -a -nan wɪ vidɪ min -tɛa 'yra -a. 13 'Pian -te Bali -le 'te 'san -a ta 'bɔla be, min -a ye 'wein. 14 ɛn fε pɛɛnɔn nen e -ta 'te 'san da be, -a 'bɔ "nyian "e "dre wo 'te 'san -a. -Yee "wean waa 'vɪ 'nan: «Yi -tɛzan 'i 'fuɔ!

'I 'wluan -kanɔn 'va, -e Crizi -le 'te 'san 'e 'i 'man dre 'wein.»

15 'Wɪ pɛɛnɔn zɪε -yee "wean be, 'ka yiε 'tɔ 'ka 'fli -va! ɛn 'cee 'ta wʊ -pε 'e -kɔɔn 'nan, ka Bali -le 'wɪ -tɔa! Te 'ka 'wɪ dre "le minnʊn nen wa 'a 'o 'ci "nrɔnman Bali -le 'wɪ da diε -wee 'wɪ 'zʊ di! 16 Tʊ nen Bali -a -nɔn 'cεε be, 'wɪ "yinun nen 'ka dre -ji! Kɔɔ tʊ nen -kaa ci -ji 'gʊε 'wɪ 'wliɪdɪ "dredɪ 'fa "da. 17 -Yee "wean te 'ka 'wɪ dre "le -blɔnɔn 'zʊ dɪ, 'pian zɪ Minsan ci "vale 'nan 'ka 'wɪ dre be, 'ka man -wεε -e 'ka -tɔ!

18 Te 'ka 'wɛn 'mlin 'e 'ciɪla "da dɪ! Kɔɔ 'wɪ 'nɔnnɔn dredɪ nen yaa "paa min lɔ. 'Pian 'cee ve be, Bali lei 'saun nen 'e 'ka 'pla "fo. 19 'Ka cin "koe "tɔ Bali -le 'fluba 'ji "drenun -fɔdɪ -a, 'lee Bali 'tɔ bɔ "drenun -fɔdɪ -a, 'lee "drenun nen Bali lei 'saun -a -cin -tɔa 'ka 'ji be -a -fɔdɪ -a. "Drenun zɪε -a 'bɔ 'a nen 'ka Minsan 'tɔ bɔ 'ka 'bli pɛɛnɔn 'a. 20 -Kaa "tɪ Bali be, 'ka muo "fɔ tʊ pɛɛnɔn man, ɛn 'ka muo "fɔ 'wɪ pɛɛnɔn 'ji, -kaa san Zozi Crizi 'tɔ 'ji.

**Zozinɔn, 'ka 'wɪ dre 'ka cin va "yi!**

*Lumɔn 'lee 'e 'sran -le 'wɪ*

21 'Ka cin wei man "yi! Zɪ ka "klandɪ Crizi -lɔ -ci -kɔɔn zɪε!

22 'Ka lumɔnnun be, 'ka 'ta wɔla 'ka 'sran wei da! -A -ci -kɔɔndɪ nen 'nan, ka 'ta wɔla Minsan wei da. 23 Kɔɔ -klɔnmɔn 'be 'e nan "paala, "le zɪ Crizi -leglizi "paala be -yee 'wɪ 'zʊ. -Leglizi 'be ci "le Crizi 'bɔ po -le 'wɪ 'zʊ, ɛn minnʊn nen -ji be, Crizi 'be o "sia 'wɪ 'ji. 24 -Leglizi 'nɔn 'ta wɔla Crizi wei da, -a -tʊwli "nen lumɔnnun 'o dre "nyian o -sran le 'wɪ pɛɛnɔn 'ji.

*-Klɔnmɔn 'lee 'e nan -le 'wɪ*

25 'Ka -klɔnmɔnnun be, 'ka nannun yɪ "yi, "le zɪ Crizi -leglizi ye "yi "be -yee 'wɪ 'zʊ! Crizi wɪ "man ɛn e -ka -leglizi 'nɔn 'lɛji, 26 'nan -e -leglizi 'nɔn 'o dre Bali -le ve -a "fo. -A -batize dredɪ 'yi 'a, 'lee Bali wei vidɪ -a nen Crizi -leglizi dre 'saun Bali 'le. 27 Yaa dre zɪε 'nan, -e -leglizi 'e dre 'e 'bɔ 'le ve -a, te e "bia fɛnyian, te "tri 'ka "man "dɪ, te -a man 'ka 'e yrudɪ dɪ, ɛn te 'wɪ 'wliɪdɪ 'ka "man "fo "dɪ. 'Pian -e -leglizi 'e 'kɔn 'saun Bali 'le, te 'tɔ 'tʊ 'ka "man "dɪ.

28 Yidɪ "yi zɪε -a 'bɔ 'a nen -klɔnmɔnnun 'o nan yɪ "yi! Min nen 'e nan ye "yi "be, te 'e 'fli ye "yi. 29 Kɔɔ min -tʊ 'ka 'naan 'e 'bɔ 'fli man dɪ, 'e 'fli ci fε -weɛman, ɛn 'e yiε -tɔa 'e 'fli -va. Zɪ Crizi -a dra -leglizi lε zɪε. 30 -Leglizi 'bɔ 'be ci Crizi po -a, ɛn -cεε ci -a man mɛnnun -a. 31 'Wɪ nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji be, 'ka 'ci "nrɔn "da. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «-Klɔnmɔn "sia 'e "tɪ 'lee 'e "bʊ "man -e 'e pei 'fɔ 'e nan va, -e 'o dre min -tʊwli "a.»

32 'Wɪ -dan tʊ a 'e yɔɔdɪ 'wɪ zɪε -a -sru. "An -ci ve 'cεε 'nan, zɪ Crizi 'lee 'yee -leglizi 'nɔn ci zɪε. 33 'Pian 'wɪ 'tʊwli zɪε e ya "nyian 'ka 'bɔ 'le ve -a. 'Ka -klɔnmɔnnun be, 'ka nan yɪ "yi "le zɪ 'ka 'fli ye "yi "be -yee 'wɪ 'zʊ! ɛn 'ka lumɔnnun be, 'ka 'sran 'sia min -a!

**6**

*'Nɛn 'lee 'e "tɪ "le 'wɪ*

1 'Ka nannannun be, [Minsan -le "wean be,] 'ka 'ta wɔla 'ka "tɪ 'lee 'ka

"bʊ "wei da! -YEE ci 'wɪ "yi "a. <sup>2</sup> Kɔɔ Bali "e 'nan: «'tɪ yiɛ 'e 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bʊ "man!» -YEE ci -pei -tɔ wɪ tɛdɛ nɛn Bali 'wɪ 'tʊ 'plɑ -a -sru "bɛ -a. <sup>3</sup> 'Wɪ zɪɛ -nyren 'nan: «'l 'ci "nran ye, ɛn i "mɔan 'trɛda.»

<sup>4</sup> 'Ka 'nɛn "tɪnʊn bɛ, 'wɪ nɛn e 'nɛn 'ci -tɔɑ lou 'e "tɪ 'lee 'e "bʊ "man bɛ, te 'ka drɛ -wɛ "dɪ! 'Pian 'ka o 'lɛbʊ 'wɪ "paadɪ -a o 'ji 'lee 'wɪ pladɪ -a -wɛ. 'Ka drɛ 'wɪ nɛn e "sia Minsan va bɛ -a yra man.

*Nɔan 'lee 'e 'tazan -le 'wɪ*

<sup>5</sup> 'Ka nɔannun bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka 'tanɔn wei da! 'Ka "klan Bali lɔ ɛn 'ka drɛ 'ka 'ci 'fidaa 'a! ɛn 'ka 'ci "nrɔn 'nan, ka ya -a drɛnan Crizi lɛ! <sup>6</sup> Te 'ka drɛ o yiɛ lɛ 'saza 'nan -e 'o 'ka yɪ "yi "dɪ! 'Pian 'ka -kɔɔn 'nan Crizi 'sunɔn nɛn 'kaal! ɛn 'wɪ nɛn e ci Bali ci 'sɔ 'a bɛ -a 'bɔ nɛn 'ka drɛ 'ka 'bli pɛɛnɔn 'a! <sup>7</sup> 'Ka 'ta 'e 'kɔn "fava 'nyranman 'panan -wɛ. ɛn 'ka 'ci "nrɔn 'nan, Crizi lɛ nɛn ka ci 'nyranman zɪɛ -a 'panan, 'nan blamin lɛ "cɛɛ dɪ! <sup>8</sup> -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -te min a nɔan -a oo, ɛn -te e 'ka nɔan -a dɪ oo, e ya 'wɪ "tun "a. 'Pian zɪ min -tʊ 'nyranman 'pa bɛ, -a da nɛn Minsan -a -ko "paa.

<sup>9</sup> Kaa nɛn ka ci o tanɔn 'a bɛ, -a -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. 'Ka 'cee nɔannun 'sia min -a! Te 'ka 'kɔn o man -wɛwɛwɛ dɪ! -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'ka 'san a waa -tɔwli, e ya laji. Ya'a min bo 'va 'vaa -e 'e va wɪ drɛ dɪ.

*'Ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvdɪ tʊ -wɪdɪ 'le "wɛan!*

<sup>10</sup> Maan 'le -sɛanla 'cɛɛ 'nan, 'ka 'tɔ -kli! 'Cee drɛdɪ min -tɔwli "a 'ka 'vale Minsan -a 'bɛ dra, te -yee 'plɛblɛ nɛn e ya fɛ pɛɛnɔn 'ta lou "bɛ, e 'ka -tɔɑ -kli. <sup>11</sup> Bali -le -kuli -tan fɛnʊn nɛn yaa -nɔn 'cɛɛ bɛ, 'ka 'man wɔv -a, -e 'ka 'kɔla "tɔdɪ -a Satan -le see "paa winun 'lɛ. <sup>12</sup> Kɔɔ -kuli nɛn -kaa 'lɛ bɛ, blamin man "cɛɛ -kaa -taan "dɪ, 'pian -kaa -taan lei -wɪldɪnʊn pɛɛnɔn nɛn laji bɛ, o man. 'Plɛblɛ a -wɛlɔ, ɛn o min "paala, ɛn o 'nyranman "paa klʊn va. <sup>13</sup> -Yee "wɛan Bali -le -kuli -tan fɛnʊn nɛn

yaa -nɔn 'cɛɛ bɛ, 'ka 'sia! -Te kaa drɛla "da "bɛ, tʊ nɛn yi -wɪdɪ bɔɑ 'ka man bɛ, ka -klɔlan -tɔdɪ -a -kli -e 'ka bɔla "ji 'klɔun 'gloun.

<sup>14</sup> 'Ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvdɪ! 'Ka 'ta wɔla 'wɪ tɪglɪ da! -YEE ci "le 'ka -tɪɛn 'kɔlɛ 'le 'wɪ 'zʊ. 'Wɪ nɛn 'e 'sɔdɪ "ji "bɛ 'ka drɛ! -YEE ci "le 'ka 'kɔlɛ "nɛn yɔɔvɛ -le 'wɪ 'zʊ -kuli -lɔ. <sup>15</sup> -Fɔdɪ -trɔɔ nɛn Bali -a -nɔn 'cɛɛ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'a bɛ, 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ! -YEE ci "le 'ka 'cɛin -man -manwua 'le 'wɪ 'zʊ. <sup>16</sup> ɛn "nyian bɛ, 'ka yi -tɛra Zozi da "fo! -YEE ci "le 'ka 'man yɔɔvɛ -le 'wɪ 'zʊ Satan -le -tɪn 'wɛnʊn nɛn 'tɛ nrɛn a "nɛn "bɛ -wɛlɔ. <sup>17</sup> Bali 'ka 'si 'wɪ 'ji, 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ! -YEE ci "le 'ka 'wulo -man yɔɔ 'kpɔngbo kle "le 'wɪ 'zʊ -kuli -lɔ. ɛn -kuli -tan sɛn nɛn Bali lei 'saun -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, 'ka 'kun "man! -YEE ci Bali wei -a.

<sup>18</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɪ -ji bɛ, Bali nɛn 'ka trʊ 'ba, ɛn 'ka laabʊ -yrɔ 'nan, 'e 'pa 'ka 'va. Tʊ pɛɛnɔn man 'ka Bali trʊ 'ba "le zɪ -yee lei 'saun -a -cin -tɔɑ 'ka 'ji bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'Ka yiɛ -trɔɑ 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ da, te 'ka 'pɛ 'e plʊ dɪ! 'Ka Bali trʊ 'ba Bali -le minnʊn pɛɛnɔn lɛ!

<sup>19</sup> ɛn "nyian bɛ, 'ka Bali trʊ 'ba 'mɛn 'nan, 'wɪ nɛn 'kɔ 'an vɪ bɛ 'e -cin -tɔ 'an 'ji. ɛn 'nan -si 'e 'lɛ 'sʊ 'mɛn, -e 'an Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn -a -ci a 'e yɔɔdɪ minnʊn man bɛ, -a -ci vɪ -wɛlɛ. <sup>20</sup> 'Bɛ 'bɔ nɛn an ya -pʊ 'kuin 'gʊ oo, Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'pɛ 'ba a 'an 'lɔ -e 'an vɪ minnʊn lɛ. -Yee "wɛan 'ka Bali trʊ 'ba 'mɛn 'nan, -si 'e 'lɛ 'sʊ -e 'an vɪ, "le zɪ e ci 'mɛn 'nyranman -a bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

<sup>21</sup> -Kaa "bʊɪ Zozian Tisik nɛn -kaa ye "yi "bɛ, -a yiɛ yra Minsan -le 'nyranman 'padɪ da. -A 'bɔ 'bɛ "ta "lo 'wɪ nɛn 'an man 'gʊɛ -a 'sinan 'palɛ 'cɛɛ. <sup>22</sup> -Yee "wɛan maan 'pa 'sia 'ka 'va 'nan, -e 'wɪ nɛn 'kʊ man bɛ 'ka -tɔ. ɛn an ya "va 'nan 'e 'ka "kɔe "tɔ 'ka da.

<sup>23</sup> -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee -fɔdɪ -trɔɔ, 'lee 'wee yɪdɪ "yi, 'lee yi -tɛradɪ Zozi Crizi da -nɔn 'kʊ "bʊɪ Zozinɔn pɛɛnɔn lɛ. <sup>24</sup> Bali -le "yi 'e 'kɔn minnʊn pɛɛnɔn nɛn o -

kaa san Zozi Crizi ye "yi -a 'leda "ka  
"dɛ o va.

**'Fluba nən Pəl -a crən -tε**  
**Filipò**  
**'nən lε**

1 An 'bɔ Pəl 'lee Timote nən kɔ cɪ Zozi Crizi 'sunən 'a bε, kɔε 'fluba 'gɔε -a crən -tε. Kɔa crən -tε minnun pɛɛnən nən o drε Zozi Crizi -le vε -a ɛn o ya Filipò 'fla bε -wlε. Kɔa crən -tε minnun nən 'o yie -tɔa -leglizi -va 'lee minnun nən o "paa o va bε -wlε.

2 -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nən 'cεε.

*Pəl Bali trɔv 'ba Zozinən nən Filipò fla bε -wlε*

3 Tɔ -tɔdɔ pɛɛnən man -te 'ka 'cin -trɔa 'an 'ji bε, an 'mɛn Bali muo -fɔa.

4 Tɔ pɛɛnən man, -te "mɛɛn vɪ 'nan 'an Bali trɔv 'ba 'cee 'wɪ man bε, ci "nrɔndɪ -dan a 'an 'lɔ. 5 An Bali muo -fɔa, kɔɔ yi tɛdε nən ka wɪ Zozi man -trilii, -e 'e bɔ cεεgɔ yi -a bε, ka 'pa 'an 'va ɛn -kaa Bali -le 'wɪ 'nɔnnən fuila "man. 6 An yi -tɛala "da 'nan, Bali 'bɔ nən e 'wɪ "yi zɪε -a pei 'trɔa 'ka 'va bε, yaa dra -e 'e 'kɔ 'e 'lε 'trilii, -e 'e 'lε sɔɔ tɔ nən Zozi Crizi -taa "man "bε -a.

7 -Te 'wɪ zɪε -a -cin a 'an 'ji 'cee "wɛan bε -a -nɔan da nən, kɔɔ 'ka 'nan wɪ a 'an man 'kpa tɪglɪ. Tɔ nən te an ya -pɔ 'kuin oo, ɛn tɔ nən te 'an -tɔ 'kpa tɪglɪ Crizi -le 'wɪ 'nɔnnən -sru minnun tanən yie man oo, "yi "nɛn Bali -a drε 'mɛn bε e drε -kaa pɛɛnən 'le vε -a. 8 -Te maan 'vɪ 'nan an 'ka ye "yi "le zɪ Zozi Crizi 'ka ye "yi "bε -yee 'wɪ 'zɔ bε, Bali -a -tɔa 'nan 'wɪ 'kpa nən.

9 ɛn 'wɪ nən maan laabo Bali lɔ te an ya Bali trɔv 'banan bε -nyrɛn 'nan, yɪdɪ "yi 'e 'pa "da 'ka 'va, ɛn 'wɪ 'tɔdɪ 'lee 'wɪ 'fa 'si bli 'e 'kɔn 'ka yei, 10 -e 'ka -kɔla 'wɪ nən e cɪ tɪglɪ bε -a -si siadɪ -a. -Te e drε zɪε, Zozi 'ta nyan bε, te ka ya 'saun, ɛn 'tɔ 'tɔ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ 'ka man dɪ. 11 ɛn "nyian bε te 'cee 'wɪ nən kaa drε 'trɛda bε, e ya 'e fadɪ Zozi Crizi -le 'wɪ "yi 'saza 'a. 'E

drε zɪ, -e minnun 'o Bali 'tɔ 'sia -dan, te waa bɔa.

*Pəl 'e yra 'yɪ Bali -le 'wɪ 'nɔnnən vidɪ man*

12 An "bɔɪ Zozinən, an ya "vale 'ka -tɔ 'nan, 'wɪ nən e 'bɔ 'an man bε, -yɛɛ -maan ɛn Crizi -le 'wɪ 'nɔnnən fuila "man. 13 Kɔɔ 'sounjanun pɛɛnən nən 'o yie -tɔa mingɔnnɛn -le 'kɔn 'va bε, 'lee 'flanən pɛɛnən waa -tɔ 'nan Crizi -le 'wɪ 'nɔnnən vidɪ man nən an ya -pɔ 'kuin. 14 Zɪ -kaa "bɔɪ Zozinən "kaga 'an 'yɪ -pɔ 'kuin bε, ɛn -wee yi -teradɪ Minsan da 'pa "da, -a -nan nən wa'a "klanlε "nyian dɪ, ɛn o Bali -le 'wɪ 'vɪ minnun lε.

15 Maan -tɔa 'nan min -mienun a o va bε, "o Crizi -le 'wɪ 'nɔnnən ve man bɔdɪ -a 'an 'va zia, ɛn waa ve -sa -fɔdɪ pɛ -ji. 'Pian min -mienun "o Crizi -le 'wɪ 'nɔnnən ve 'o 'ci 'fidaa 'a. 16 Minnun zɪε 'o dra 'an yɪdɪ "yi "le "wɛan. Kɔɔ waa -tɔa 'nan Bali 'an 'pla 'nan -e 'an 'tɔ Crizi -le 'wɪ 'nɔnnən -sru minnun tanən yie man. 17 ɛn minnun nən "o Crizi -le 'wɪ 'nɔnnən ve -sa -fɔdɪ pɛ -ji 'an 'va zia bε, wa'a ve 'o 'ci 'fidaa 'a dɪ. E ya o ji 'nan "wɛε drε zɪε, te 'mɛn yra yɪdɪ "paa "da -pɔ 'kuin. 18 'Bε 'ka 'mɛn 'ji fε -tɔ -a dɪ. -Te -wee ci "nrɔndɪ a -wɪdɪ oo, ɛn -te 'bε "cεε dɪ 'o 'ci "nrɔnman "yi oo, -a pɛɛnən zɪε -a -ji bε, Crizi -le 'wɪ 'nɔnnən 'bε ve. 'Wɪ zɪε yaan 'ci "nranman.

ɛn yaan ci "nranman 'li 'trilii, 19 kɔɔ maan -tɔa 'nan, 'cee Bali trɔv 'badɪ 'lee Zozi Crizi lei 'saun nən yaan 'ta -nanjɛan "bε, -yee "wɛan an "sia 'wɪ 'ji. 20 'Wɪ zɪε 'an 'bli a "da, ɛn an yi -tɛala "da 'kpa tɪglɪ. Maan -tɔa 'nan, Bali 'ka 'we "man -e 'yaan 'tɔ dɪ. An -taa Crizi 'tɔ drɛlε -dan 'an 'kɔlε 'a minnun pɛɛnən yie man. -Te an -ka oo, ɛn -te 'an yie 'fɔ "man oo, an -taa -a 'tɔ drɛlε -dan 'kpa tɪglɪ "le zɪ maan dra tɔ pɛɛnən man bε -yee 'wɪ 'zɔ.

21 Maan ve zɪε, kɔɔ 'mɛn vε bε, -te 'an yie a "man "bε, te an ya Crizi -le vε -a. ɛn -te an -ka bε, te e cɪla

"men "da. <sup>22</sup> En -pe -tu da zia be, -te an yie a "man "be, te an Crizi -le nyranman "paa tian. -Nyren ko an 'si "va "be, ma'an tao di. <sup>23</sup> Ko'o 'an 'fli ye "yi -pe "fli 'bo dave -a. An ya "vale an "sia 'tre 'gove -a da -e 'ku 'vale Crizi -a 'ku 'kon. 'Be 'bo 'be ci "yi "fo. <sup>24</sup> Pian 'cee "wean -a "yi mlin -e 'an yie 'e 'fu "man. <sup>25</sup> An yi -teala 'wi zie -a da. -Yee "wean maan -tao 'nan, an -fo tian 'ka 'srøn, -e 'an 'pa 'ka pæenøn 'va, -e 'cee yi -teradi Zozi da 'e 'ku 'e 'le, te 'ka 'ci a 'e 'nrandi. <sup>26</sup> En "nyian be -te an 'li 'an da 'ka 'va be, -e 'men 'lodi 'ka 'va 'e 'ka 'ci "nran 'e 'cila "da, -e 'ka Zozi Crizi 'to bo.

*Kayra ye Crizi -le "wean*

<sup>27</sup> Pian -te 'wi oo 'wi nen e 'bo 'an man be, 'cee 'ta wo -pe 'e -koon 'nan Crizi -le 'wi 'nønnøn -sru "nen 'ka ci! En -te ma'an 'ka yile "nyian di oo, 'pian 'an 'ka 'ta wi man 'nan, ka -fu Zozi -sru 'ta wønøn tigl 'a. 'Ka 'ci 'e 'kon -towli! En 'ka 'wulo -ji "nrøn 'wi -towli "da, -e 'ka Zozi Crizi -le 'wi 'nønnøn fuila "man min pæenøn 'va. <sup>28</sup> Te nyen 'e 'kon 'ka 'ji 'ka 'nanmannøn 'le 'wi nen waa dra 'cee be -yee "wean di. 'Wi zie -a dredi 'be -kønnman 'nan 'o 'fli 'si Bali man -køobli. Bali -taa "o -nan -nyanle. 'Pian 'cee ve be, yaa -kønnman 'nan, ka ya -si nen e min "sia 'wi 'ji be -a da. En 'wi zie e "sia Bali va. <sup>29</sup> Ko'o Bali 'ka "yi "drele 'cee 'nan -e 'ka yi -tera Crizi da 'saza di, 'pian 'nan -e 'ka yra yi Crizi -le "wean. <sup>30</sup> 'Be nen 'gove, 'an yra -towli "nen maan 'yi be, -a 'lein 'bo 'ji nen ka ci. Kaan 'yi te an ya 'an yra yinan Crizi -le "wean, en kaa maan 'nan an ya yra yidi zie -a -ji "nyian.

**2**

<sup>1</sup> Maan -tao 'nan ka ya 'ka leadi Crizi man, en 'wi zie e 'ka "koe -tao 'ka da. En 'ka cin siiman yidi "yi "a. En 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a, 'ka yei "a 'e 'sendi 'e cin va. En 'ka cin nyirinda "sia. <sup>2</sup> Ka 'wi pæenøn zie -a dra, 'pian 'kaan 'ci "nran 'e 'cila "da. 'Ka 'ci -pøn 'e 'kon -towli, en

'ka 'wi 'towli "yi "yi, en 'ka 'ci wi 'e 'kon -towli, en 'ka 'wulo -ji "nrøn 'wi -towli "da. <sup>3</sup> Maan ve 'cee 'nan, te 'ka 'wi 'to dre te e ya boe "blidi pe -ji di. En "nyian te e ya 'ka 'bo 'fli -kønnði "tun "a di. 'Pian 'ka 'fli dre "wennøn, -e 'ka min peenun 'sia 'e 'mlin 'ka da. <sup>4</sup> Te 'ka 'va min -to 'e 'e 'bo 'fli -le 'wi "yi -wee "di, 'pian min peenun -le 'wi "yi "nen 'e -wee.

<sup>5</sup> -Pøn "towli "nen Zozi Crizi -a 'pa 'e 'ji be, -a 'bo nen 'e 'kon 'ka 'ji.

<sup>6</sup> Crizi nen e ya paan "le Bali -le 'wi 'zu 'wi pæenøn dredi -ji be, ya'a -weele 'nan 'e 'fo Bali -a -trilii di,

<sup>7</sup> 'pian 'e 'bli 'si 'wi zie -a da, en e dre "le nøn -le 'wi 'zu. 'E 'fli dre "le blamin -le 'wi 'zu, en e min dre wi dre.

<sup>8</sup> E wu "man, en 'e 'fli dre "wennøn.

'Wi nen Bali -a 'vi -yre "be, e 'ta 'wola "da -trilii, en e dre -a -kadı -a. -Ka zie, yaa 'wu yiba "plan da "le ploanzan -le 'wi 'zu.

<sup>9</sup> 'Wi pæenøn nen yaa dre zie, -yee "wean nen Bali -a -to fe pæenøn da.

En 'to nen e ci fe pæenøn 'to 'ta lou "be, yaa -nøn -yre.

<sup>10</sup> Bali 'to zie -a 'pa "man, 'nan -e laji lou "fenun pæenøn 'lee 'træda fenun pæenøn 'lee 'tre 'wlu fenun pæenøn 'o "po -sønla Zozi 'wlu.

<sup>11</sup> En "nyian be, -e o pæenøn 'o vi 'nan, Zozi Crizi a Minsan -a. 'Wi zie e ya -kaa "ti Bali 'to dredi -dan a.

*'Ka 'kon 'ka 'bidi 'træda "le 'te 'le 'wi 'zu*

<sup>12</sup> -Yee "wean 'an beenun, 'ka 'ta wola Bali wei da, "le zi ka dredi 'sia 'va be -yee 'wi 'zu. 'Wi nen kaa -si 'sia be 'ka yie -træa "da "klandı -a Bali lo, -e 'e -kønn 'nan ka ya 'ka 'sidi 'wi 'ji. Wa'a vile 'nan 'ka dre 'an yie man 'saza di, 'pian -a "yi mlin 'be nen an

'ka 'nan dɪɛ, -e 'ka drɛ 'e 'ciɫa "da. 13- A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali 'bɔ 'bɛ ci 'wɪ zɪɛ -a drɛnan, ɛn -yɛɛ 'ta -tɔa 'ka man 'nan 'ka drɛ "le zɪ e ci "va "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

14 'Cee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji bɛ, te 'ka wunwun "vɪ dɪ, ɛn te 'ka 'sa -fɔ dɪ! 15 'Ka drɛ zɪ, -e 'tɔ 'e vɪɛ 'e 'pa 'ka man dɪ, -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'lɛ. ɛn "nyian bɛ, minnun nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ 'ka 'naan o man dɪɛ, -e 'ka 'kɔn o yei Bali -le 'nɛnnun nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "tɔwɪ 'ka o man dɪɛ waa. 'Ka 'bi o yei "le zɪ mlɛn crɛn "bia laji bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 16 'Ka 'tɔ Bali wei nɛn e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan "min lɛ bɛ -a da 'plɛblɛ. 'Ka drɛ zɪɛ, -e tɔ nɛn Crizi -taa "man "bɛ, 'an 'ci 'e 'kɔn 'e "nrandɪ 'ka 'va. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan, 'nyranman pɛɛnɔn nɛn maan 'pa 'ka 'va 'lee 'an "koe pɛɛnɔn nɛn maan -nyan 'ka 'va bɛ, -a "nɛn 'ka 'fɔlɛ 'e "tun "dɪ.

17 'Cee yi -tɛradɪ Bali da bɛ, e ya 'cee Bali -pandɪ -a. -Te waa 'tɛ bɛ, e ya "le 'nan 'sraga bɔvɛ nɛn waa 'pa 'cee Bali -pandɪ da. -Te 'wɪ zɪɛ e drɛ bɛ, 'an ci "nranman, ɛn -kaa pɛɛnɔn 'ci "nranman 'e cin va. 18 ɛn "nyian 'cee 'va zia bɛ, 'ka 'ci 'e 'nran, -e -kaa ci 'e "nran 'e cin va.

### *Pɔla "vale 'e Timote "paa -sia*

19 'An yi -tɛala Minsan Zozi da 'nan, yaa -si -nɔan -e 'an Timote 'pa "sia 'ka 'va "nyiandv. Maan dra zɪɛ -e 'an 'ka 'ta wɪ man, te 'an "koe "a 'e 'tɔdɪ 'an da. 20 Timote nɛn maan "paa -sia 'ka 'va, kɔɔ min pee 'ka 'gʊ te 'ka 'nan wɪ a "man tɪglɪ "le zɪ 'ka 'nan wɪ ci 'an man bɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ. 21 -Yɛɛ ci 'nan minnun pɛɛnɔn a 'o 'bɔ 'fli -le 'wɪ "yi -wɛɛnan, 'pian o 'ka 'wɪ nɛn Zozi Crizi ci "va "bɛ -a -wɛɛnan dɪ. 22 Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan, Timote a min nɛn min yi -tɛala "da "bɛ -a. E 'wɪ dra "le 'nan 'nɛn nɛn 'e "tɪ wei maan "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'E 'fli -nɔn Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -ji "le 'mɛn 'wɪ 'zʊ.

23 Timote zɪɛ, -a -cin a 'an 'ji 'nan 'an "paa -sia 'ka 'va "nyiandv. Maan "paa -sia tɔ nɛn 'wɪ nɛn e "ta -daa

"bɔlɛ 'an man bɛ, maan -ci ye bɛ -a man. 24 ɛn 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a -ji bɛ, an yi -tɛala Minsan da 'nan o "sia 'an man -e 'an 'bɔ 'an 'lɔ "nyian 'ka 'va nun.

### *Epaprodi -le 'wɪ*

25 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, e ya "yi -e 'an Epaprodi nɛn -kaa "bʊɪ Zozizan 'a bɛ, -a li 'e da 'ka 'va. 'Kʊ 'vale -a kʊɛ 'nyranman 'pa 'e cin va, ɛn 'kʊ 'vale -a kʊɛ yra 'yi 'e cin va. -A 'bɔ nɛn kaa 'pa 'sia 'an 'va, ɛn fɛnɔn pɛɛnɔn nɛn kɔ 'e -nɔn 'mɛn bɛ kaa 'pa -yrɔ. 26 'Ka dra Epaprodi 'bɔ -tɛa 'kpa tɪglɪ. ɛn "nyian bɛ -a 'wɪ "naan "man 'nan ka 'yee man "yaadɪ 'wɪ 'man. 27 'Wɪ 'kpa nɛn! -A man yaa 'kpa tɪglɪ, -a -kadɪ -fɔla tɔ, 'pian Bali -a nyrinda 'si. Wa'a vɪɛ 'nan -a 'saza nɛn Bali -a nyrinda 'si dɪ. 'An nyrinda -sɛn "nyian Bali da, 'dʊ -e 'an 'man 'e vɪɛ 'e 'fʊ 'yuo dɪ -le "wɛan. 28 Maan "paa -sia 'ka 'va "nyiandv, 'nan -e te kaa 'yi bɛ -e 'ka 'ci 'e "nran. 'Wɪ zɪɛ e "mɛn 'ci "nranman "nyian. 29 -Te e 'bɔla 'ka 'va nun bɛ, 'ka 'sia ci "nrandɪ -dan a, "le zɪ Zozinɔn -a dra bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Minnun nɛn o 'wɪ dra "le -yee 'wɪ 'zʊ bɛ, 'ka o bɔ 'e 'ciɫa "da. 30 Kɔɔ Zozi Crizi -le 'nyranman 'padɪ -le "wɛan -a -kadɪ -fɔla tɔ. 'Pian 'e 'bli 'si 'yee 'belidɪ lɛ, ɛn e 'pa 'an 'va, ka 'ka 'nan -kogo dɪ -le "wɛan.

## 3

### *Zozi Crizi -tɔwɪ 'bɛ min "sia 'wɪ 'ji*

1 'Bɛ nɛn 'gʊɛ 'an "bʊɪ Zozinɔn, 'ka 'ci 'e "nran 'nan ka drɛ Minsan -le vɛ -a. 'Wɪ -tɔwɪ "nɛn maan 'vɪ 'cee 'va bɛ, -te maan vɛ tian 'cee bɛ, -a vɪdɪ 'ka 'an "koe 'nyaan "fo "dɪ. ɛn "nyian bɛ e ya 'cee 'wɪ "yi "a.

2 'Ka drɛ "yi min -wɪdɪnɔn va! O Bali -le 'wɪ "paaman min -ji -wɪdɪ. Wɛɛ 'ta -tɔa 'ka man 'nan 'ka 'fɔ -klɔnmɔn -va 'vaa -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'lɛ. 3 'Pian minnun nɛn 'o 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va tɪglɪ bɛ, -kaa 'bɔ nɛn. -Cɛɛ ci Bali -le minnun tɪglɪ 'a, kɔɔ Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -cɛɛ. -Yee lei 'saun 'bɔ 'bɛ -maan ɛn -kaa 'sua. ɛn "nyian bɛ -ka 'a yi -tɛala -kaa 'bɔ 'fli

-le 'pleble da di, 'pian Zozi Crizi -le 'pleble da nen -kaa yi -teala.

4 'Men ve be, an -kolaman paan -e 'an yi -tera 'an 'bo 'fli -le 'pleble da. -Te min -a ve paan 'nan 'e 'wi dra 'e 'bo le 'pleble 'a be, meen ci -a tede -a. 5 Koo waan 'fo -klonmon -va 'an 'ya yi 'sorazan da. En 'an "ti 'lee 'an "bu 'a Izrael 'non 'a. O "sia Benzamen -le kunnin -wulo da. Maan ve 'nan Ebre min 'be 'an 'ya, en an ya Ebre 'wle tigli 'a. -Te e ya 'ta wodi Zuif 'non 'le -pei da -a be, maan dre 'seze 'le Farizen 'non 'a dra be -yee 'wi 'zv. 6 An 'ta 'wola -pei -to winun da "buv 'le "wean, an 'te 'pa -legliz 'non da. -Te e ya min nen e ci tigli 'ta wodi -a -pei -to winun da be, min -to 'ka 'mlinle 'an da 'be 'nan "fo "di.

7 'Winun nen "nen maan ye 'an 'yie -goei 'wi -dan tu -a be, 'be nen 'sien 'gve Crizi -le "wean ma'an ye 'nyian fe -to -a di. 8 'Wi 'kpa nen! Maan ye 'sien 'wi "tun "a, koo dredi Minsan Zozi Crizi -le ve -a be -a 'yi 'mlian 'wi pweenon da. Crizi -le "wean 'an 'bli 'si fenun pweenon da, en an o ye 'an 'yie -goei 'le bli da -pu -le 'wi 'zv. An ya 'vale 'nan Crizi 'e dre 'men ve -a, 9 en an dre Crizi -le ve -a. Ma'an weeman 'nyian 'nan 'an 'ta wola -pei -to winun da, 'vaa -e 'an dre min tigli 'a Bali 'le di. 'Pian maan -weeman 'nan, 'an yi -teala Crizi da -e 'an dre min tigli 'a Bali 'le. Koo Bali min 'siala min tigli 'a min -le yi -teradi Bali da man. 10 'An 'ji 'wi pweenon nen 'nan 'an Crizi -to 'kpa tigli, en 'pleble nen Bali -a wluan 'a 'kanon 'va be, 'e dre 'men ve -a. En 'nyian be, yra nen Zozi 'a 'yi be "an 'yi. En -yee -ka nen yaa 'wv be, an 'sia 'le 'nan 'an 'bo 'be 'ka. 11 'Wi zie -a -cin nen 'an 'ji, -e 'an -kola wluandi -a -kanon 'va 'le -yee 'wi 'zv.

12 Ma'an vile 'nan an 'bo 'wi 'bo 'wulo planan 'va di. En -te 'be "cee di 'nan an dre min nen -yee 'wi 'a 'e 'le soodi Bali 'le 'va be -a di. 'Pian maan -weeman 'nan 'an 'ko tian 'an 'le -e fe nen Bali -a 'pla 'an -kopa 'a be 'an

yi. Zozi Crizi 'an dre 'yee ve -a 'va 'le "wean.

13 'An "bvi Zozinon, ma'an nrnonman 'an 'ji 'nan fe nen Bali -a 'pla 'an -kopa 'a be, maan 'yi 'va di. 'Pian 'men ci "nrondi a -towli, -nyren 'nan, 'wi nen 'be ci 'an -sru "be, 'an 'ci 'e 'san 'be man, en 'wi nen 'be ci 'an 'le zia be, maan -weeman 'nan 'an bo 'be 'nan. 14 -Yee "wean maan dra 'nan -e 'an bo 'wi 'bo 'wulo planan, -e fe nen Bali -a 'pla 'an -kopa 'a be, 'an yi. Bali -ta Zozi 'a, en e -kaa laabu 'nan -e -kaa -kopa zie -a yi laji.

15 -Kaa pweenon nen -kaa ci Bali -le 'wi 'ji ceje be, -cee 'wulo -ji "nrondi 'e 'kon -towli 'wi zie -a da. -Te min -mienun a 'ka yei 'nan 'ka wei 'ka waa -towli 'wi zie -a da di, Bali -taa -a fa 'sile 'cee. 16 'Pian e ya 'le 'nan 'wi pweenon nen cee 'ci 'man 'va be 'ka 'ta wola 'be da.

### *'Ka dre Pol si drenon 'a!*

17 'An "bvi Zozinon, 'ka dre 'an si drenon 'a! Minnun nen -wee 'ta wv -pe a 'le zi kaa -nan 'yi 'kv 'lo be -yee 'wi 'zv be, o nen 'o dre 'cee 'wi -koon 'mannon 'a. 18 Maan 'vi tian 'cee 'e 'pa -a "kaga, en maan ve 'nyian 'cee 'an yra -le yie 'yi 'a 'nan: Minnun "kaga "a, te -wee 'ta wv -pe -a -koonman 'nan o ya Crizi -le yiba "plan 'nanmannon 'a. 19 Minnun zie, o klu -taa 'sole 'treda, wa'a 'ko Bali va di. 'O 'bo ci 'so winun be, -yee ci 'le -wee Bali -le 'wi 'zv. En 'wi nen ko 'e o -te paan 'yra -a be, e ya 'pian -wee ci 'nran wi -a. 'Treda winun 'gve -a da nen 'o 'ci "nrnonman. 20 'Pian -cee ve be, -cee 'fla a laji lou. -Kaa ya Minsan Zozi Crizi man -pennan 'nan 'e 'si 'nan nun -e 'e 'ta -kaa 'si 'wi 'ji. 21 E -taa -cee 'treda 'kole nen e ci 'e yra ynan 'gve -a man lilela -e 'e dre 'le 'nan 'e 'kole nen e "bia be -yee 'wi 'zv. -Yee 'pleble nen yaa -maan 'lo fe pweenon a 'e pladi "wlu "be -a 'bo 'a nen yaa dra.

## 4

1 -Yee "wεan 'an "bυl Zozinon, 'ka 'nan w1 a 'an man 'le 'an 'ka y1, εn 'cee "wεan 'an 'ci "nranman e -ciala "da. En "nyian bε cεε 'an 'blε -tαa "da. 'W1 nen kα 'ka dre 'lαα -e 'ka 'fυ Minsan -sru 'ta wονon -a bε, -nyren 'gυ:

2 Evodi 'lee Sentik, an toba -fαa 'cεε 'nan 'ka 'wulo -ji w1 'e 'kαn -tαwli, kαα ka ya Minsan -le vε -a. 3 En 'i 'bα "nyian, i ya 'an 'pa "vazan tigl1 'a. Maan laabo 'i 'lα 'nan, 'i 'pa lumonnun z1ε o va. Kαα kuvε 'nyranman 'pa waa Bali -le 'w1 'nαnnon vid1 -a. En o 'nyranman 'pa "nyian o 'vale Kleman 'lee 'kue 'nyranman 'panon -mienun -a. Bali o pεεnon 'tα cren -te 'yee 'fluba 'ji. 'Yee 'fluba z1ε minnun nen 'belid1 nen ya'a 'nyaan d1ε e ya -wlα "bε -a -ji nen o 'tα c1.

4 'Ka 'ci 'e 'kαn tυ pεεnon man 'e "nrand1 'nan 'ka dre Minsan -le vε -a! Maan ve "nyian 'cεε 'nan, 'ka 'ci 'e "nran! 5 'Ka dre w1 'e 'kαn -trαα min pεεnon 'va. Minsan -tad1 'bα 'kogo.

6 Te 'ka 'ci "nrαn 'w1 'tυ da -e 'ka 'wulo -ji 'e 'kυ 'koun d1. 'Pian 'w1 pεεnon 'ji bε, fε nen e kl1 'ka man bε 'ka laabυ Bali lα, te ka ya Bali trυ 'banan. 'Ka laabυ -yrα, te kaa muo -fαa. 7 'Ka dre z1ε -e Bali -le -fυd1 -trαα nen wa'a kαnman min -le 'w1 'tαd1 man d1ε, 'e y1ε 'tα 'ka 'va, te 'ka 'ci yra "tra, te 'ka 'wulo -ji w1 a -trαα, ka ya Zoz1 Criz1 -le vε -a -le "wεan.

8 'An "bυl Zozinon, maan -fαala "nyian "va 'cεε 'nan, 'ka 'ci "nrαn 'w1 nen e c1 'e 'sυd1 'ji "bε -a da. En 'w1 nen yaa -maan min y1ε "naan min man bε, 'ka 'ci "nrαn "da. En 'w1 nen e c1 tigl1 bε, 'ka 'ci "nrαn "da. En 'w1 nen e c1 'saun Bali 'le bε, 'ka 'ci "nrαn "da. En 'w1nun nen min a ye "yi εn min "we man "yi "bε, 'ka 'ci "nrαn "da. En -te 'w1 'tυ a, waa -nan ye min lα, te e "sαa min lε εn e min 'bα 'tα dra -dan bε, 'ka 'ci "nrαn "da. 9 'W1 nen maan paa 'ka 'ji 'lee 'w1 nen kaa tranla bε, 'ka 'ta wula "da. En 'w1 nen kaa man 'an da 'lee 'w1 nen kaa

-nan 'y1 'an 'lα bε, 'ka 'ta wula "da. - Te kaa dre z1ε, Bali nen e -fυd1 -trαα -nαan "min lε bε, 'e -kαan 'ka 'va.

*Pol Filipo 'nan muo "fα*

10 'Pa nen ka -ta "nyian -a wυlε 'an 'va bε, yaan 'ci nran e -ciala "da. En 'w1 nen kaa dre z1ε -yee "wεan an Minsan muo -fαa -dan. Maan -tαa 'nan, kaa man -wεεman tυ pεεnon man, 'nan 'ka -taa 'palε 'an 'va, 'pian -si nen kα 'ka 'sia bε ka'a -kolalε -a yid1 -a d1. 11 Wa'a v1lε 'nan fε -tυ 'w1 a 'an man, -yee "wεan nen 'w1 z1ε an c1 -a v1nan d1. 'Pian z1 kα 'an dre 'lαα -e te an 'ka 'an 'lad1 min lα fε da d1ε maan -tαa. 12 Fε nen maan ve z1ε, -yεε c1 'nan -te e ya 'yalε -ted1 -a oo, an 'bε 'ji ta wo sidα. En -te e ya fε yid1 -a oo, an 'bε 'ji ta wo sidα. 'W1 pεεnon nen e bαa "min man bε, ma'an koda tαa -a -tυ -lα "fo "d1. -Te e ya -bl1fε "kaga yid1 -a oo, εn -te e ya dra -ted1 -a oo, εn -te e ya fε "kaga "yid1 -a oo, εn -te e ya fε 'ka min lα d1 -a oo, 13 'w1 pεεnon z1ε, maan "kuan 'an 'pε "fli "a Zoz1 Criz1 nen 'an 'tα -kli -a bε -yee "wεan.

14 'Pian 'cee 'pa nen kaa 'wυ 'an 'va 'mεn yra yid1 -ji bε, kaa dre "yi. 15 Filipo flanon, kaa -tαa 'ka 'bαa 'nan, tυ nen an Bali -le 'w1 'nαnnon vid1 pou 'sia, εn an 'si 'cee 'lεglon 'ji Masedαa bε, -leglizi -tαwli "nen e 'pa 'an 'va bε, 'ka 'bα nen. En -cεε tα -kaa cin wlu 'w1nun d1εnan. 16 Kαα tυ nen an ya Tesalonik fla bε, cεε 'pa 'an 'va 'e 'pa -a "fli yaa fε nen -a 'w1 c1 'an man bε -a. 17 Wa'a v1lε 'nan an ya -a -wεεnan 'nan minnun o "yi "dre 'mεn d1. 'Pian 'w1 nen maan -wεεman "bυυ "bε, -nyren 'nan, 'cee "yi "nen kaa dre 'mεn bε, 'ka "nen "bl1 'e 'cila "da.

18 'Bε nen 'gυε, fε nen kaa -nαn Epaprodi lε 'nan 'e 'ta -a 'mεn bε, maan 'y1 'e pεεnon. E 'bα maan 'e 'cila "da. 'Cee "yi "nen kaa dre 'mεn bε, e ya 'le 'nan Bali -panve nen kaa -nan, εn -a -koei 'nαnnon 'ko laji -e 'e Bali c1 'sα bε -yee 'w1 'zυ.



19 Fε pεεnɔn nɛn e klɪ 'ka man  
 bε, Bali nɛn maan "sua bε e -taa -  
 a -nɔnlɛ 'cɛɛ. -A yɪfɛ nɛn -a -kɔɔn  
 "manvɛ "ka "dɪɛ, Bali -ciala Zozi  
 Crizi -va -e 'e 'nɔn 'cɛɛ.

20 -Kaa "tɪ Bali 'tɔ 'e drɛ -dan 'li  
 'trilii. Amɛn!

*Pɔl 'wɪ 'le 'sran o 'tɔ bɔdɪ-a*

21 Minnun pεεnɔn nɛn Zozi Crizi  
 -le "wɛan o ya Bali -le vɛ -a bε, an  
 'o 'tɔ bo. -Kaa "bɔɪ Zozinɔn nɛn kɔ  
 cɪ waa 'gɔvɛ o 'ka 'tɔ bo. 22 Minnun  
 pεεnɔn nɛn o drɛ Bali -le vɛ -a bε, o  
 'ka 'tɔ bo. Mingɔnnɛnnun tazan nɛn  
 Rɔm bε, -yee "kɔnnɛn 'nɔn nɛn Bali  
 -le vɛ -a bε, o 'ka 'tɔ bo 'tandan.

23 Minsan Zozi Crizi -le "yɪ 'e 'kɔn  
 'ka pεεnɔn 'va.

# 'Fluba nən Pəl -a crən -tε Kolɔs 'nən lε

<sup>1</sup>An 'bɔ Pəl bε, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nən an drε Zozi 'le 'pasiazan -a. Mεen 'fluba 'gɔvε -a crən -tε 'kɔ 'vale -kaa 'bɔvɔ Zozizan Timote -a. <sup>2</sup>Kva crən -tε 'ka Bali -le minnun nən Kolɔs fla bε 'cεε. Ka drε 'kɔ 'bɔvɔ Zozinən 'a, en 'ka 'pε -sru 'ka 'e tɔadɪ Zozi 'le 'wɪ 'ji dɪ.

-Kaa "tɪ Bali 'e 'yee "yi 'lee 'yee - fɔdɪ -trɔɔ -nən 'cεε.

*Pəl Bali trɔv 'ba Zozinən nən Kolɔs fla bε -wle*

<sup>3</sup>Tɔ pεεnən man, -te kɔvɔ ya Bali trɔv 'banan 'cee 'wɪ man bε, Bali nən -kaa san Zozi Crizi "tɪ "a bε kva muo -fɔa. <sup>4</sup>'Cee yi -tεradɪ Zozi Crizi da bε, kva 'wɪ 'man, en 'cee Zozinən pεεnən yɪdɪ "yi "bε, kva 'wɪ 'man "nyian. <sup>5</sup>Fε nən Bali -a 'pla 'cee vε -a laji, en 'ka 'bli a -yrε "bε, -yee "wεan nən ka 'wɪ zɪε -a dra. Fε 'bɔ zɪε Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnən nən 'wɪ tɪglɪ 'a bε, zɪ e 'bɔla 'ka 'va bε, en ka -yee 'wɪ 'man 'e tɛdε. <sup>6</sup>Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnən 'lein 'bɔ nən e 'bɔla 'ka 'va bε, e ya fuilanan "man 'trɛda fε pεεnən 'nan. Minnun nən waa maan te o 'ta wɔla "da "bε, o "nən "a -kɔnan 'padɪ -a "da. 'Wɪ 'tɔwli zɪε -yεε cɪ drɛnan "nyian 'cee 'va. 'E pou 'sia yi nən ka 'wɪ 'nɔnnən bε -a 'man, en kaa -ci 'man 'kpa tɪglɪ, 'nan 'ka nyrinda -sɛan Bali da bε -a da. <sup>7</sup>-Kaa "bɔvɔ Zozizan Epafra nən kvε 'nyranman "paa waa, en kva ye "yi 'kpa bε, 'wɪ 'nɔnnən zɪε -yεε paa 'ka 'ji. -A -pε -sru 'ka 'e tɔadɪ Crizi -le 'nyranman nən yaa "paa 'ka 'va nun bε -a -ji dɪ. <sup>8</sup>Min yɪdɪ "yi "nən Bali lei -a -nyran 'ka 'ji bε, -yεε -nan 'sinan 'pa 'kvε.

<sup>9</sup>-Yee "wεan 'kɔ 'bɔ "nyian, zɪ kɔ 'ka 'ta wɪ 'man bε, kɔ'a tian 'flinlε Bali trɔv 'badɪ -a 'cee 'wɪ man dɪ. Kva laabɔ Bali lɔ 'nan, 'e 'wɪ 'tɔdɪ 'lee 'wɪ 'fa 'si bli nən e "sia -yee lei 'saun 'va bε -a -nən 'cεε, -e zɪ -a cɪ 'sɔ wɪ cɪ bε 'ka -tɔ 'e 'ciɪla "da. <sup>10</sup>Kɔ Bali trɔv 'ba

zɪε 'nan, -e 'cee 'ta wɔ -pε 'e -kɔɔn 'nan Minsan -sru "nən ka cɪ, -e 'e 'sɔ -yrε. En kva trɔv 'ba "nyian 'nan -e 'ka 'wɪ "yi 'tɔ 'tɔdɔ pεεnən drε, 'nan -e 'cee Bali -tɔdɪ bε 'e 'pa "da! <sup>11</sup>En kɔ Bali trɔv 'ba "nyian 'nan, -yee 'plɛblɛ nən -a -kɔɔn "manvε 'ka "dɪε, 'e 'ka 'tɔ 'plɛblɛ -pε pεεnən 'ji. Bali 'e drε zɪ, -e 'ka "koe 'e vɪlε 'e 'si 'ka da dɪ, -e 'ka 'man -sran 'wɪ 'ji, te cɪ "nrandɪ a 'ka 'lɔ. <sup>12</sup>'Ka 'ka "tɪ Bali muo "fɔ! -Yεε -si 'le 'sɔ, en "yi "nən yaa 'pla 'yee minnun -le vε -a bε e drε 'cee vε -a. "Yi zɪε yaa 'pla 'yee mingɔnnən trε nən e "bia bε -a da. <sup>13</sup>-Yεε -kaa 'si klun -le 'plɛblɛ 'wɪlɔ, en -a -pɪ nən e 'sɔ -yrε "bε yaa -tɔ -kaa da. <sup>14</sup>'Wɪ nən -a -pɪ zɪε yaa drε bε, -yee "wεan Bali -kaa ta pan 'wɔv, en e -cee 'wɪ 'wɪdɪ fɪl.

<sup>15</sup>Bali nən wa'a ye dɪε, zɪ e cɪ bε, -a 'bɔ nən Zozi -a kɔɔn minnun lε. -Yεε cɪ Bali -pε drε fɛnun pεεnən da "le Bali -le 'nən flin -le 'wɪ 'zɔv. <sup>16</sup>Kɔɔ -a 'bɔ 'va nən Bali ciɪla en e fε pεεnən drε. Fε pεεnən nən min -a ye 'e yɪε 'a 'trɛda bε, 'lee fε pεεnən nən laji te min 'ka -a 'ye dɪε, -yεε o drε. -Nyren "le lei -wɪdɪnɪn -le 'wɪ 'zɔv, en -nyren "le fɛnun pεεnən nən 'plɛblɛ a -wɔb "bε -wee 'wɪ 'zɔv. Bali ciɪla 'e 'pɪ Zozi 'va en e fɛnun pεεnən zɪε -a drε. -A pεεnən zɪε o ya -nan 'nan, -e 'o -a -pɪ 'tɔ drε -dan. <sup>17</sup>En Zozi Crizi 'bɔ 'bε cɪ fε pεεnən 'wulo -a, en -yεε o man dra. <sup>18</sup>-Yεε cɪ -leglɪzi nən -a 'bɔ pɔ -a bε -a -wulo -a, en -yεε cɪ -a pou -a. -Yεε cɪ min tɛdε nən e wɪuan -kanən 'va bε -a, 'nan -e 'e 'kɔn fε pεεnən 'le. <sup>19</sup>E ya Bali 'bɔ 'ji 'nan 'yee -dan nən 'e cɪ -a bε, 'e 'nyran a 'e 'pɪ -va. <sup>20</sup>En e ya "ji "nyian 'nan 'e -ciɪla 'e 'pɪ -va -e 'e fε pεεnən yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale 'e 'bɔ 'a. Zozi 'le -ka nən yaa 'wɔv yiba "plan "da en -a nyen -sran bε, -yεε -maan 'wɪ 'ka "nyian Bali 'lee fε -tɔ yei "fo "dɪ. Fε pεεnən nən laji oɔ, en fε pεεnən nən 'trɛda oɔ, 'wɪ 'ka 'o 'vale Bali -a o -tɔ yei "dɪ.

<sup>21</sup>'Ka 'bɔ "nyian, 'wɪ 'tɔwli zɪε e ya 'cee vε -a. 'E tɛdε bε, te ka ya 'ka 'sidɪ Bali man -kɔɔbli, en ka ya -a 'nan-

mannon 'a. 'Ka dre w<sub>1</sub>-w<sub>1</sub>lidunun 'lee 'cee ci "nr<sub>1</sub>ndi 'w<sub>1</sub>lidi 'b<sub>e</sub>-ci -k<sub>1</sub>onman z<sub>1</sub>e. <sup>22</sup>En 'b<sub>e</sub> nen 'g<sub>1</sub>ve, Zozi 'le -ka nen yaa 'w<sub>1</sub> 'le blamin -le 'w<sub>1</sub> 'z<sub>1</sub>v b<sub>e</sub>, -yee "w<sub>1</sub>ean Bali 'ka dre 'e beenun -a 'nan, -e 'ka -pli 'e man, te ka ya 'saun 'e 'l<sub>e</sub>, en 'w<sub>1</sub> 'w<sub>1</sub>lidi 'ka 'ka man di, en 't<sub>1</sub> 't<sub>1</sub>'ka 'e 'pad<sub>1</sub> 'ka man di. <sup>23</sup>-Yee "w<sub>1</sub>ean 'ka 't<sub>1</sub> 'pl<sub>e</sub>ble! Te 'ka 'koe 'e 'si 'ka da yi -teradi -a Zozi da di! Fe nen Bali -a 'pla 'cee ve -a laji b<sub>e</sub>, te 'ka 'bli 'si -yr<sub>e</sub> "di! Fe 'b<sub>1</sub>z<sub>1</sub>e Zozi 'le 'w<sub>1</sub> 'n<sub>1</sub>onnan nen kaa 'man b<sub>e</sub>, -y<sub>e</sub>e -ci 'si 'c<sub>e</sub>e. En Zozi 'le 'w<sub>1</sub> 'n<sub>1</sub>onnan nen waa 'sinan 'pa minnun p<sub>e</sub>enon l<sub>e</sub> b<sub>e</sub>, -a fuiladi "man "nen 'an 'b<sub>1</sub> P<sub>1</sub>l -a 'paa 'nyranman -a.

### *P<sub>1</sub>l -le 'nyranman*

<sup>24</sup>An yra nen an ci -a ynan 'g<sub>1</sub>ve, 'ka l<sub>e</sub> nen, en -a 'w<sub>1</sub> 'an 'ci "nranman. K<sub>1</sub>o Crizi -le yra yidi b<sub>e</sub>, -a 'le nen an ci -a -srannan. An ya 'an yra ynan -yee -leglizi nen -a po a b<sub>e</sub> -a man. <sup>25</sup>An dre -leglizi -le 'nyranman 'pazan 'a, k<sub>1</sub>o Bali 'b<sub>1</sub> 'b<sub>e</sub> 'nyranman z<sub>1</sub>e -a -p<sub>e</sub>ba 'w<sub>1</sub> 'an 'l<sub>1</sub>, 'nan -e 'an 'yee 'w<sub>1</sub> v<sub>1</sub> 'c<sub>e</sub>e 'e p<sub>e</sub>enon. <sup>26</sup>Bali -le 'w<sub>1</sub> 'b<sub>1</sub>z<sub>1</sub>e, 'li b<sub>e</sub> te e ya 'e y<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di minnun man. 'Pian 'b<sub>e</sub> nen 'g<sub>1</sub>ve, Bali -a k<sub>1</sub>on 'wein minnun nen o ci -yee ve -a b<sub>e</sub> -w<sub>1</sub>le. <sup>27</sup>K<sub>1</sub>o -a -cin a Bali ji 'e 'c<sub>e</sub>n 'nan, 'e 'w<sub>1</sub> y<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di z<sub>1</sub>e -a ta b<sub>1</sub>ala 'yee minnun l<sub>e</sub> -e 'o -t<sub>1</sub> 'nan, 'w<sub>1</sub> y<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di 'b<sub>1</sub> a -dan, en -a -k<sub>1</sub>on 'manv<sub>e</sub> "ka "di. En minnun nen o 'ka Zuif 'n<sub>1</sub>on 'a d<sub>1</sub>e, e ya -wee ve -a 'nyian. 'W<sub>1</sub> y<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di 'b<sub>1</sub> nen 'nan, kaa nen ka 'ka Zuif 'n<sub>1</sub>on 'a d<sub>1</sub>e, Crizi a 'ka yei, en -y<sub>e</sub>e -maan 'ka 'bli a "da 'nan Bali -le ming<sub>1</sub>onnen tr<sub>e</sub> b<sub>e</sub>, "ka -koo "da.

<sup>28</sup>-Yee 'w<sub>1</sub> nen k<sub>1</sub>va ve minnun p<sub>e</sub>enon l<sub>e</sub>. 'W<sub>1</sub> 't<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di -a nen k<sub>1</sub>va "paa-man o ji, te k<sub>1</sub>v -ko 'w<sub>1</sub> pladi -a -w<sub>1</sub>le. K<sub>1</sub>va dra z<sub>1</sub>e 'nan, -e minnun p<sub>e</sub>enon 'o dre ceje Crizi -le 'w<sub>1</sub> 'ji. <sup>29</sup>'W<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e -yee "w<sub>1</sub>ean nen an 'nyranman "paa, en 'an 'fli -m<sub>e</sub>an dra. Crizi -le 'pl<sub>e</sub>ble nen e 'nyranman "paa -a 'an man 'pl<sub>e</sub>ble 'g<sub>1</sub>ve, -y<sub>e</sub>e -maan an -k<sub>1</sub>alaman 'w<sub>1</sub> z<sub>1</sub>e -a dre<sub>1</sub>di -a.

## 2

<sup>1</sup>'W<sub>1</sub> nen an ci -a dre<sub>1</sub>nan 'cee ve -a 'g<sub>1</sub>ve, 'lee Zozin<sub>1</sub>on nen Laodize b<sub>e</sub> -wee ve -a 'g<sub>1</sub>ve, 'lee Zozin<sub>1</sub>on -mienun nen wa'a tian "nyian 'an y<sub>1</sub>l<sub>e</sub> 'o y<sub>1</sub>e 'a d<sub>1</sub>e -wee ve -a 'g<sub>1</sub>ve, an ya "vale 'nan 'ka -t<sub>1</sub> 'nan e ya "le -kuli man nen an ci. <sup>2</sup>An ya -a dre<sub>1</sub>nan z<sub>1</sub>e 'nan, -e 'ka "koe 'e 't<sub>1</sub> 'ka da, en "nyian -e yidi "yi 'e 'k<sub>1</sub>on 'ka yei, te 'ka y<sub>1</sub>l<sub>e</sub> -t<sub>1</sub>oa 'ka cin va. An ya -a dre<sub>1</sub>nan z<sub>1</sub>e "nyian 'nan, -e 'cee 'w<sub>1</sub> 't<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di 'e 'ci<sub>1</sub>la "da, t<sub>1</sub>on -e Bali -le 'w<sub>1</sub> y<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di b<sub>e</sub> 'ka -ci man. -Yee 'w<sub>1</sub> y<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di z<sub>1</sub>e Crizi nen. <sup>3</sup>En Crizi 'b<sub>1</sub> 'va nen Bali -le 'w<sub>1</sub> 't<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di p<sub>e</sub>enon ci, en -y<sub>e</sub>e ta b<sub>1</sub>ala min l<sub>e</sub>.

<sup>4</sup>An 'w<sub>1</sub>nun z<sub>1</sub>e -a 'v<sub>1</sub> 'c<sub>e</sub>e 'nan -e min 'e v<sub>1</sub>l<sub>e</sub> 'e 'ka see "paa 'e wei -a, -e 'ka 'si -si t<sub>1</sub>gl<sub>1</sub> da di. <sup>5</sup>'An 'ka 'ka "sr<sub>1</sub>on "kogo di, 'pian 'm<sub>e</sub>n ci "nr<sub>1</sub>ndi p<sub>e</sub>enon a 'ka 'va nun. Ci "nr<sub>1</sub>ndi a 'an 'l<sub>1</sub>, k<sub>1</sub>o maan -k<sub>1</sub>onnen 'y<sub>1</sub> 'nan 'ka 'ci "nr<sub>1</sub>onman 'w<sub>1</sub> 't<sub>1</sub>owli "da, en ka ya 'ka 't<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di -kli 'cee yi -teradi Crizi da -ji.

<sup>6</sup>Ka w<sub>1</sub> "man 'nan Zozi Crizi 'b<sub>e</sub> ci 'ka 'san -a, -yee "w<sub>1</sub>ean 'ka 'f<sub>1</sub> 'ka l<sub>e</sub>adi "man! <sup>7</sup>'Ka 'k<sub>1</sub>on Zozi 'va "le yiba "nen -a "s<sub>e</sub>in "a 'tr<sub>e</sub> 'ji 'pl<sub>e</sub>ble b<sub>e</sub> -yee 'w<sub>1</sub> 'z<sub>1</sub>v. En "nyian "le 'k<sub>1</sub>on nen waa -p<sub>1</sub> -f<sub>1</sub> 'pl<sub>e</sub>ble b<sub>e</sub> -yee 'w<sub>1</sub> 'z<sub>1</sub>v. Yi -teradi Zozi da nen waa paa 'ka 'ji b<sub>e</sub>, 'e 'ko 'pad<sub>1</sub> -a "da. En 'ka Bali muo "f<sub>1</sub>o -tidi.

*'Ka dre 'yi minnun nen o Bali -le 'w<sub>1</sub> ve 'w<sub>1</sub>u 'a b<sub>e</sub> o va*

<sup>8</sup>'Ka y<sub>1</sub>e 't<sub>1</sub> 'ka 'fli -va! Te min -t<sub>1</sub> 'e 'ka see "paa 'yee 'w<sub>1</sub> 't<sub>1</sub>o<sub>1</sub>di -a -e 'ka 'si -si t<sub>1</sub>gl<sub>1</sub> da di! 'W<sub>1</sub>nun nen yaa ve b<sub>e</sub> e ya 'w<sub>1</sub> "tun "a, en 'w<sub>1</sub>nun nen blamin -a "nr<sub>1</sub>onman 'e 'wulo -ji -e 'e v<sub>1</sub> b<sub>e</sub> -nyren. Lei -w<sub>1</sub>lidunun 'pa 'nyranman nen, z<sub>1</sub>e. Ya'a 'sia Crizi -va di.

<sup>9</sup>Te min 'e 'ka 'man y<sub>1</sub> di! K<sub>1</sub>o min nen e Bali k<sub>1</sub>on minnun l<sub>e</sub> -p<sub>e</sub> p<sub>e</sub>enon 'ji b<sub>e</sub>, Crizi -t<sub>1</sub>owli "nen. <sup>10</sup>En Crizi 'b<sub>1</sub> man nen ka ci 'ka l<sub>e</sub>adi, -yee "w<sub>1</sub>ean fe -t<sub>1</sub> 'ka 'e 'klidi 'ka man Bali -le 'belidi va di. Fenun p<sub>e</sub>enon

nen 'pleble a -wlo en o min "paala be -yee ci o da.

11 En "nyian 'cee leadi Crizi man be, e ya 'ka 'fodi -klonmon -va -a. 'Ka 'fodi -klonmon -va zie, e 'ka 'nan blamin plo 'pla 'ka man 'e 'pe -a di, 'pian Crizi -va nen e 'si, en -a -ci nen 'nan 'ka 'vale 'wi 'wli di "a ka cee 'e cin man. 12 'Ka -batize nen waa dre be, e ya "le min nen ka ci -a 'e tede be -wee 'wv 'tre 'ji 'o 'vale Crizi -a. En "nyian e ya "le Bali 'ka wluan -kanon 'va 'ka 'vale Crizi -a, koo ka yi -teala Bali -le 'pleble nen e Zozi Crizi wluan -kanon 'va be -a da.

13 Kaa nen ka 'ka Zuif 'non 'a die, 'e tede be 'winun nen o ci 'wli di "be kaa dra. -Yee -maan Bali 'le be, ka ya "le minnun nen o ya 'o 'kadu be -wee 'wi 'zv. 'Pian 'be nen 'gve Bali 'belidi -non 'cee 'ka 'vale Crizi -a. Bali -kaa pweenon 'le 'wi 'wli di fui -kaa man. 14 'Winun nen o 'wi -twa -kaa man be, -a pweenon a 'e 'cree -tedi. 'Pian Bali -a fui, en yaa 'le 'ka yiba "plan da. -Yee dre Zozi 'le -kadu -a. 15 En "nyian, fenun pweenon nen 'pleble a -wlo en o min "paala be, Bali o 'le 'ka. -Guliga -blidi -a nen, yaa koon minnun pweenon le 'nan 'e o kli.

16 -Yee "wean -a -si 'ka min -tv -lo -e 'e tin -te 'ka da, fe nen kaa -ble be -a man di, lee fe nen kaa -mlian be -a man di. -A -towli "nen "nyian "fedi yinun -a, lee mlen yi -tv -a, lee 'flinla "yi -a. 17 'Winun pweenon zie -wee traa 'wi nen e "ta -daa "drele be -a 'le "le -a fulo lei -zv. 'Pian fe 'bo nen -a fulo lei -traa 'si 'le be, Crizi 'bo nen.

18 Minnun nen waa ve 'cee 'nan, 'vaa -e min 'e 'kopa yi Bali va be, 'e 'te 'pa 'e 'fli 'kole da, en "nyian 'e Bali -le 'pasianon nen laji be o bo be, te 'ka "trwen "to o wei le di. 'O 'fli -koonman nyrin nen waa -tea "be -a, en -wee -wulo -ji "nrondi -wli di -a -maan 'o 'fli "siala -dandan, te -a -ci "ka "di. 19 En Crizi nen -leglizi -wulo -a be, o 'ka 'o leadi "nyian 'be man di. 'Pian te -yee -leglizi nen -a 'bo po -a be, -a man dra. En -yee -maan e ya 'e 'fodi 'e cin man 'pleble, en -

yee -maan "nyian -leglizi truman "le Bali ci "va "be -yee 'wi 'zv.

20 -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, 'cee -ka nen ka 'wv 'ka 'vale Crizi -a 'e cin va be, -yee "wean lei -wli dinun -le 'pleble 'ka "nyian 'ka da di. -Me "le "wean nen kaa dra "le 'nan fenun zie -wee 'pleble a tian 'ka da? En -me "le "wean nen ka ya "vale 'ka 'ta wola -wee 'sröennun 'gve -a da? 21 Waa ve 'cee 'nan, te 'ka fe 'gve -a 'sia di, en te 'ka fe 'gve -a -bli di, en 'be nen 'gve ka 'a 'kla 'be man "fo "di! 22 Fenun zie o ya -nan 'nan -e min 'e 'man wi dre -a. 'Sröennun 'bo zie minnun 'be -to -pei -a, en minnun -le 'wi "paadi nen. 23 Bali -le 'pasianon nen laji be o badi be, 'lee 'te 'padi min 'fli 'kole da be, 'lee fenun 'cidi be, te min -a 'man be, yaa ye "le 'wi 'to winun -zv. 'Pian te 'sröennun zie -a -ci "ka "di, koo blamin ci 'so winun -wli di "be, ya 'a 'be 'sia 'e 'lo di.

### 3

*Fenun nen Bali va be -a da nen 'ka ci "nrön!*

1 -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka wluan -kanon 'va 'ka 'vale Crizi -a. En Crizi a 'e -nyrandi Bali -pe "yi "da. -Yee "wean nen fenun nen Bali va be -a 'bo nen 'ka -wee, 2 en -a da nen 'ka ci "nrön tv pweenon man! 'Pian te 'ka ci "nrön 'tre da fenun da di! 3 Koo ka ya "le minnun nen o -ka 'tre da fenun va zia be -wee 'wi 'zv. 'Be nen 'gve, Bali 'belidi -non 'cee 'ka 'vale Crizi -a, en 'belidi zie -a man a 'e yoodi Bali 'bo 'va. 4 'Cee 'belidi 'kpa be Crizi nen, en tv nen e -taa "man "be -a nyan nen ka -koon -a "srön, -e 'ka -yee 'to -dan be -a "nen "bli.

5 -Yee "wean 'wi 'wli di pweenon nen 'tre 'gve -a da be, 'ka 'be yi -ka! -A -mie nen "le nyinnandi li 'lee -koonen -a te wa 'a 'o cin 'pale die -yee 'wi 'zv, en "nyian 'le 'wi pweenon nen e min "tri -taa Bali 'le be, -yee 'wi 'zv, en "nyian 'le min -le ci "nrondi 'winun zie -a da be -yee 'wi 'zv, en

"nyian "le min 'bɔ ci 'sɔ wunun -wliɖi 'zʊ, ɛn "nyian "le min yiɛ nɛn ya'a 'ciala fɛ da diɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ɛn 'wɪ 'bɔ ziɛ -a dɛɖi bɛ, e ya "le fɛ -tʊ nɛn min -a -tɔ Bali 'lɛʒi te yaa "sua. -Yee "wɛan 'wɪ 'wliɖi pɛɛnɔn ziɛ te -a -tʊwli 'e 'kɔn 'ka yei "di!  
 6 Kɔɔ 'wɪnun ziɛ -a mɔn nɛn Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman minnun nɛn o 'ka "vɛle 'o 'ta wɔla -a wei da diɛ -wle. 7 Tʊ nɛn te 'wɪ 'wliɖunun ziɛ -wɛɛ 'ka "paala bɛ, te 'cee 'ta wʊ -pɛ a ziɛ. 8 'Bɛ nɛn 'gʊvɛ, 'ka 'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wliɖunun pɛɛnɔn ziɛ -a -sru!  
 ɛn "nyian bɛ, nyran siadi, 'lee 'bli 'fɔɖi min ji, 'lee 'nandɪ min man bɛ, te -a -tʊwli 'e 'kɔn 'ka yei "di! ɛn "nyian bɛ, "srɔnnun wɔɖi 'lee 'wɪɖi min man -wliɖi "bɛ, te -a -tʊwli 'e bɔla 'ka 'le di! 9 ɛn te 'ka 'wlu 'sɛn 'ka cin lɛ di! Kɔɔ min nɛn ka ci -a 'e tɛdɛ bɛ 'lee 'ka drɛ wɪnun 'cɛn bɛ, ka cɛɛn 'bɛ man. 10 'Bɛ nɛn 'gʊvɛ ka drɛ min -trɛ -a. Bali 'bɔ 'bɛ drɛ, ɛn e -ko 'ka liladi -a ziɛ -trilii, -e 'ka 'sia, te 'cee -a -tɔɖi "paa "da. 11 'Wɪ nɛn Bali -a drɛ ziɛ -yee "wɛan bɛ, -te min a Zuif min -a oo, ɛn -te e 'ka Zuif min -a di oo, 'bɛ a 'e "tun. ɛn "nyian bɛ, -te min a 'e 'fɔɖi -klɔnmɔn -va oo, ɛn -te e 'ka 'e 'fɔɖi -klɔnmɔn -va di oo, 'bɛ a 'e "tun. ɛn "nyian bɛ, -te min a -pɛn min -a oo, ɛn -te min a 'lɛglɔn 'kɔɔbli -ji min -a oo, 'bɛ a 'e "tun. ɛn "nyian bɛ, -te min a nɔan -a oo, ɛn -te min 'ka nɔan -a di oo, -a pɛɛnɔn ziɛ 'bɛ a 'e "tun. 'Pian 'wɪ nɛn Bali -a -nanjɛan 'ka pɛɛnɔn 'va bɛ, Crizi nɛn. ɛn -yɛɛ ci 'ka pɛɛnɔn 'ji.

12 Bali 'ka 'si "va 'nan, -e 'ka drɛ 'yee minnun -a, ɛn e 'ka ye "yi. -Yee "wɛan min nyirinda 'e 'sɛn 'ka da, ɛn 'ka 'kɔn min 'kpa -a, ɛn te 'ka 'fi 'sia -dandan di, ɛn 'ka 'kɔn -trɔɔ min pɛɛnɔn 'va, ɛn 'ka -pɔan 'e 'sɔ 'wɪ 'ji!  
 13 Te 'ka "bʊi -tʊ plu 'ka man di! -Te 'ka "bʊi -tʊ 'wɪ drɛ 'cɛɛ bɛ, 'ka man wɪ 'cɛ. Minsan 'ka 'man wɪ 'cɛ -yee "wɛan 'ka min man wɪ 'cɛ. 14 ɛn 'wɪ 'tʊwli "nɛn e ci -a pɛɛnɔn ziɛ -a -wulo -a bɛ, -nyrɛn 'nan 'ka cin yi "yi. Kɔɔ 'ka cin yiɖi "yi 'bɛ -maan 'lɔɔ 'shɛ 'lee

-sɛɛ -kɔan 'ka yei.

15 Crizi -le -fɔɖi -trɔɔ nɛn yaa -nɔn 'cɛɛ bɛ, -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn -e 'ka 'wɪ drɛ 'ka cin va. -Fɔɖi -trɔɔ ziɛ -a man nɛn Bali 'ka laabʊ 'nan -e 'ka 'kɔn "le min -tʊwli 'zʊ. -Yee "wɛan 'ka Bali muo "fɔ tʊ pɛɛnɔn man. 16 Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn bɛ, 'e 'kɔn 'ka yei 'e 'ciɛladi "da! 'Wɪ 'tɔɖi -a nɛn 'ka 'wɪ "paa 'ka cin ji, te ka -ko 'wɪ pladi -a 'ka cin lɛ. 'Ka Bali muo "fɔ 'ka 'bli pɛɛnɔn 'a, te ka -ko -yee 'fluba 'ji "drenun -fɔɖi -a, 'lee -a 'tɔ bɔ "drenun -fɔɖi -a, 'lee "drenun nɛn Bali lei 'saun -a -cin -tɔa 'ka 'ji bɛ -a -fɔɖi -a. 17 'Wɪ oo 'wɪ nɛn kaa dra 'lee kaa vɛ bɛ, 'e -kɔɔn 'nan ka ya Minsan Zozi -srɛnɔn 'a. ɛn 'ka 'ciɛla "va -e 'ka -kaa "ti Bali muo "fɔ.

*'Ka 'wɪ drɛ 'ka cin va 'yi!*

18 Kaa nɛn ka ci min nannun -a bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka -sran wei da! 'Wɪ nɛn e ci "le 'ka drɛ bɛ -nyrɛn "bɛ, kɔɔ ka ya Minsan -le vɛ -a.

19 Kaa nɛn ka ci li -srannun -a bɛ, 'ka nan yi "yi, ɛn te 'ka o 'pla -pɔan 'tɔndɔn 'a di!

20 Kaa nɛn ka ci nannannun -a bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka "ti 'lee 'ka "bʊ wei da -pɛ pɛɛnɔn 'ji! 'Wɪ ziɛ -a dɛɖi 'bɛ 'sɔ Bali lɛ, kɔɔ ka ya Minsan -le vɛ -a.

21 Kaa nɛn ka ci 'nɛn "tunun -a bɛ, 'wɪ nɛn e 'cee 'nɛn 'ci -tɔa lou 'ka man bɛ, te 'ka drɛ -wle "di, "tɔgɔ o "koe 'e 'si 'o da!

22 Kaa nɛn ka ci nɔannun -a bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka 'tanɔn wei da -pɛ pɛɛnɔn 'ji! Te 'ka drɛ o yiɛ lɛ 'saza 'nan -e 'o 'ka yi "yi "di! 'Pian 'ka "kɛlan Minsan lɔ, ɛn 'ka drɛ 'ka 'ci 'fɪdaa 'a!  
 23 Nyranman pɛɛnɔn nɛn kaa "paa bɛ, 'ka drɛ 'ka 'bli pɛɛnɔn 'a! ɛn 'ka 'ci "nrɔn 'nan, Minsan lɛ nɛn ka ci 'nyranman ziɛ -a 'panan, blamin lɛ "cɛɛ di! 24 -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Minsan 'ka -ko "paa. -Kopa ziɛ "yi "nɛn Bali -a 'pla 'yee minnun -le vɛ -a bɛ -nyrɛn. -Yee "wɛan 'ka 'tazan nɛn Crizi -a bɛ 'ka 'su! 25 'Pian min nɛn e 'wɪ 'wliɖi drɛ bɛ, yaa "nɛn "ye, kɔɔ Bali 'ka min bo "va -e 'e va wɪ drɛ di.

## 4

<sup>1</sup> Kaa nen ka ci o tanon 'a be, 'wi nen e ci "le 'o drɛ min le -e 'e Bali ci 'sɔ be -nyren 'ka drɛ 'cee nɔannun le! 'Ka 'bɔ "nyian, -a -cin 'e 'kɔn "cee 'ji 'nan, 'ka 'tazan a laji.

*'Ka Bali trɔ 'ba ɛn 'ka Bali -le 'wɪ vɪ minnun le*

<sup>2</sup> Te 'ka "koe 'e 'si 'ka da Bali trɔ 'badɪ -a dɪ! 'Ka yiɛ -trɔa "da, ɛn 'ka Bali muo "fɔ! <sup>3</sup> ɛn "nyian 'ka Bali trɔ 'ba 'kɔɛ 'nan, 'e -si -nɔn 'kɔɛ -e 'kɔ Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nen -a -ci a 'e yɔɔdɪ minnun man be, -a fuila "man. 'Wɪ zɪɛ -a man nen an ya -pɔ 'kuin. <sup>4</sup> -Yee "wɛan 'ka Bali trɔ 'ba 'mɛn 'nan, -si 'e 'lɛ 'sɔ -e 'an 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a vɪ 'wein, "le zɪ e ci 'mɛn 'nyranman -a be -yee 'wɪ 'zɔ.

<sup>5</sup> 'Wɪ 'tɔdɪ -a nen 'ka 'ta wɔ minnun nen o 'ka Zozi 'va dɪɛ o va. Tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn nen e "paala 'ka 'vale waa 'ka yei "be, te 'ka 'tɔvɪ 'e sɛɛ 'e "tun "dɪ! <sup>6</sup> Weinun nen o bɔalɔ 'ka 'le be, 'o 'kɔn tɔ pɛɛnɔn man "yi, ɛn -a 'nɔnnɔn 'e 'fɔ min man! Kɔɔ e ya "le -te min 'wɪ 'tɔ laabɔ 'ka 'lɔ be, 'ka -kɔla -a -sru vidɪ -a -yɛ fɛnyian.

*Pɔl 'wɪ 'nyranman 'vɪ Kolos 'nɔn le*

<sup>7</sup> -Kaa "bɔvɪ Zozizan Tisik nen ku 'nyranman "paa waa 'gɔɛ, 'wɪ nen 'an man 'gɔɛ -yɛɛ "ta "lɔ -a -nan 'sinan 'palɛ 'cɛɛ. Kɔa ye "yi 'kpa tɪglɪ, ɛn -a yiɛ yɛa Minsan -le 'nyranman 'padɪ da. <sup>8</sup> Maan 'pa 'sia 'cɛɛ 'nan, -e 'e 'kɔ 'ta wɪ vɪ 'cɛɛ, ɛn "nyian -e 'e 'ka "koe "tɔ 'ka da. <sup>9</sup> Mɛɛn 'pa 'sia 'o 'vale -kaa "bɔvɪ Zozizan Onezi nen 'ka 'bɔ 'va min -a be -a. Kɔ 'be ye "yi 'nyian 'kpa tɪglɪ, ɛn -a yiɛ yɛa Minsan -le 'nyranman 'padɪ da. -Wɛɛ 'kɔ 'ta wɪ pɛɛnɔn ve 'cɛɛ.

<sup>10</sup> Ariza nen 'kɔ 'vale -a kɔ ya -pɔ 'kuin 'gɔɛ, e 'nan 'e 'ka 'tɔ bɔ. ɛn "nyian Mark nen Barnaba "blu -le 'nen 'a be, e 'nan 'e 'ka 'tɔ bɔ. An -yee 'wɪ crɛn -tɛ 'fluba -tɔ -ji be, 'ka 'ci "nrɔn 'wɪ zɪɛ -a da. E "ta "lɔ "be, 'ka 'kun 'ka 'pɛ "fli "a. <sup>11</sup> Zozi nen waa laabo Zuti be, "e 'vɪ "nyian 'nan 'e 'ka 'tɔ bɔ. Zuif 'nɔn pɛɛnɔn nen o yi -tɛra Zozi Crizi da be o yei "be, min

yaaga zɪɛ o 'bɔ 'a nen, kɔ 'nyranman "paa. 'Nyranman zɪɛ -nyren 'gɔ. Kɔa -wɛɛman 'nan, minnun 'o 'wɪ "man 'nan Bali 'be ci 'o da mingɔnnɛn -a. Min yaaga zɪɛ -wee "wɛan 'an "koe "a 'an da 'kpa tɪglɪ.

<sup>12</sup> Epafra nen 'ka 'va min -a be, e 'nan 'e 'ka 'tɔ bɔ. Zozi Crizi 'suzan tɪglɪ nen. Tɔ pɛɛnɔn man be, e ya 'e kɔaladɪ Bali trɔ 'badɪ man 'cɛɛ. Yaa laabo Bali lɔ 'nan, te 'ka 'pɛ -sru 'e tɔa -yee 'wɪ 'ji dɪ, ɛn "nyian 'nan 'ka drɛ ceje -yee 'wɪ 'ji. ɛn yaa laabo -yɛɔ "nyian 'nan, 'wɪ nen e ci Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a be, 'ka -kɔla -a drɛdɪ -a. <sup>13</sup> Maan 'yɪ 'nan, -a "koe "a -nyannan 'ka man 'kpa tɪglɪ, ɛn -a "koe "a -nyannan 'nyian Laodize 'nɔn 'lee Irapoli 'nɔn man. <sup>14</sup> -Kaa beɛ Luk nen -dɔdrɔ -a be, 'o 'vale Dema -a o 'nan 'o 'ka 'tɔ bɔ.

<sup>15</sup> Zozinɔn pɛɛnɔn nen Laodize be, kɔ o 'tɔ bɔ. ɛn "nyian be Nifa 'lee Zozinɔn nen o cin ye -yee 'kuin be, kɔ o 'tɔ bɔ.

<sup>16</sup> -Te ka cɛɛn 'fluba 'gɔɛ -a ta vidɪ man be, ka -kɔ -a Zozinɔn nen Laodize be -wɪɛ -e "o ta vɪ. ɛn 'ka 'bɔ "nyian, Laodize 'nɔn 'le vɛ be "cɛɛ ta vɪ.

<sup>17</sup> 'Ka vɪ Asip le 'nan, 'e yiɛ 'tɔ 'e 'fli -va, -e 'nyranman nen Minsan -a -pɛba 'wɔ -yɛɔ "be, -a -pɛ 'e 'sɔ -a drɛdɪ -a.

<sup>18</sup> 'An 'bɔ Pɔl, an "we 'ka 'va. Mɛɛn 'ka 'tɔ bɔdɪ 'gɔɛ -a crɛn -tɛ 'an 'bɔ 'pɛ -a. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, an ya -pɔ 'kuin.

Bali -le "yi 'e 'kɔn 'ka 'va.

## 'Fluba tɛdɛ nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Tesalonik 'nɔn lɛ

<sup>1</sup> 'An 'bɔ Pɔl 'lee Sila 'lee Timote 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Kʊa crɛn -tɛ -leglizɪ nɛn Tesalonik bɛ -a -ji 'nɔn lɛ. Ka ya -kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi -le vɛ -a.

Bali 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

*Pɔl Tesalonik 'nɔn 'le yi -teradɪ  
Zozi da 'wɪ 'vɪ*

<sup>2</sup> Kʊ Bali muo -fɔa yi pɛɛnɔn man 'cee "wɛan, ɛn kʊ Bali trʊ "baa 'cee 'wɪ man. <sup>3</sup> 'Cee 'nyranman nɛn kaa "paa yi -teradɪ Zozi da -a, 'lee 'nyranman 'plɛblɛ nɛn kaa "paa -a yɪdɪ "yi "a, 'lee 'ka yɪɛ nɛn e cɪra -kaa 'san Zozi Crizi lɛ bɛ, -a -cin a 'kʊ 'ji yi -tɔdʊ pɛɛnɔn man -kaa "tɪ Bali trʊ 'banan.

<sup>4</sup> Kʊ "bʊtɪ Zozinɔn, Bali 'ka ye "yi. ɛn kʊa -tɔa 'nan, e 'ka 'si "va 'yee vɛ -a. <sup>5</sup> Kɔɔ zɪ kʊ 'lʊ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪlɛ 'cɛɛ bɛ, kʊ'a vɪlɛ 'kʊ 'le 'saza "tun "dɪ. 'Pian Bali lei 'saun 'yee 'plɛblɛ 'ci kɔɔn, ɛn e 'kʊ "koe "tɔ 'kʊ da 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ -a. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a, kɔɔ 'nyranman nɛn kʊa 'pa 'cɛɛ bɛ, kaa -nan 'yɪ.

<sup>6</sup> 'Wɪ 'kpa, Bali 'ka 'si "va 'yee vɛ -a. Kʊa -tɔa zɪ, kɔɔ ka sɔɔnla 'kʊ "pa "da ɛn ka drɛ Minsan si drɛnɔn 'a. Minnun 'tɛ 'pa 'ka da 'wɪ zɪɛ -a man "kaga, 'pian 'ka wɪ Bali -le 'wɪ man ci "nrandɪ -a. Bali lei 'saun 'bɛ ci "nrandɪ zɪɛ -a -nɔn 'cɛɛ. <sup>7</sup> 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, minnun pɛɛnɔn nɛn o yi -tera Zozi da Masedɔa 'lee Akai 'lɛglɔn 'ji bɛ, ka drɛ -wee 'wɪ -kɔɔn "man 'nɔn 'a. <sup>8</sup> Kɔɔ 'ka 'va nɛn Minsan -le 'wɪ 'e pei 'trɔa, ɛn e fuila "man Masedɔa 'lee Akai 'lɛglɔn 'ji. ɛn "nyian bɛ, minnun 'cee yi -teradɪ Bali da 'wɪ ve fɛ pɛɛnɔn 'nan. Kʊɛ "cɛɛ 'wɪ zɪɛ 'bɛ ve "nyian minnun lɛ dɪ. <sup>9</sup> Minnun pɛɛnɔn -a ve 'ka man 'nan, kʊ 'lʊ 'ka 'va bɛ, ka 'kʊ 'kun fɛnyian. ɛn "nyian 'nan, ka 'si yɪba "minnun

nɛn ka o -paan "bɛ o -sru. Kaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ tɛ kaa "sua. -Yɛɛ cɪ Bali nɛn -a yɪɛ cɪ "man "bɛ -a. ɛn -yɛɛ cɪ Bali tɪglɪ 'a. <sup>10</sup> 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, ka ya -a -pɪ nɛn e -taa 'silɛ laji -e 'e 'ta bɛ -a -pɛnnan. -A -pɪ zɪɛ Zozi nɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va bɛ, -nyrɛn. -Yɛɛ -kaa "sia Bali -le nyran -blɪdɪ nɛn e cɪ -tanan bɛ -a wlu.

## 2

*Bali -le 'wɪ pei 'trɔa Tesalonik 'kɔ?*

<sup>1</sup> Kʊ "bʊtɪ Zozinɔn, kaa -tɔa 'ka 'fli -a 'nan 'kʊɛ 'lʊdɪ 'ka 'va bɛ -a "nɛn 'ka 'fɔlɛ 'e "tun "dɪ. <sup>2</sup> ɛn kaa -tɔa "nyian 'nan, minnun 'kʊ srɔn, ɛn o 'tɛ 'pa 'kʊ da Filipʊ flɪ 'vaa ɛn kʊ 'bɔla 'ka 'va. ɛn 'ka 'va "nyian bɛ, 'kʊ 'man 'ka 'fɔlɛ flɪ dɪ. 'Pian kʊ yi -tera Bali da, ɛn kʊ -yee 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'cɛɛ. <sup>3</sup> Kʊ "koe 'sia, ɛn kʊ 'wɪ zɪɛ -a drɛ. Kɔɔ Bali -le 'wɪ nɛn kʊa ve minnun lɛ bɛ, kʊ'a ve 'wlu 'a dɪ, ɛn kʊ'a ve 'ci "nrɔndɪ -wɪdɪ "a dɪ, ɛn kʊ'a -dawli dra dɪ. <sup>4</sup> 'Pian 'wɪ nɛn Bali "e 'nan 'kʊ vɪ bɛ, -nyrɛn kʊa ve. E 'kʊ 'nanjɛn, ɛn e 'kʊ 'yɪ tɪglɪ. -A -nan nɛn e 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -pɛba 'wʊ 'kʊ 'lɔ. -Yee "wɛan kʊ 'ka -a -wɛɛnan 'nan 'kʊ 'sɔ minnun lɛ dɪ, 'pian kʊa -wɛɛman 'nan, 'kʊ 'sɔ Bali nɛn e min ci wɪ -tɔa "bɛ -yrɛ.

<sup>5</sup> Kaa -tɔa 'wein 'nan, kʊ'a 'wɪ vɪlɛ 'cɛɛ see "paa wei -a dɪ, ɛn kʊ'a 'wɪ vɪlɛ 'cɛɛ 'nan -e 'kʊ 'ka 'lɔ fɛ yɪ dɪ. Bali a 'kʊɛ 'wɪ 'nan yizan -a. <sup>6</sup> Kʊ'a -wɛɛlɛ 'nan min 'e 'kʊ 'tɔ "yi "vɪ dɪ.

-Te e ya 'ka 'bɔ 'a oo, ɛn -te e ya min peenun -a oo, kʊ'a -wɛɛlɛ 'nan 'o 'kʊ 'tɔ "yi "vɪ "fo "dɪ.

<sup>7</sup> Kʊ -kɔlaman paan -e 'kʊ drɛ 'ka 'win -ji -trɔ -a, kʊ ya Crizi -le 'pasianɔn 'a -le "wɛan. 'Pian kʊ -fu 'ka 'va 'trɔɔ "le zɪ 'nɛn "bʊ 'e yɪɛ -tɔa 'yee 'nɛn 'va bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>8</sup> ɛn 'ka yɪdɪ "yi "bʊɔ "le "wɛan, Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'saza "cɛɛ kʊa 'vɪ 'cɛɛ dɪ, 'pian 'kʊ 'fli -nɔn 'cɛɛ "fo. 'Wɪ 'kpa, 'ka 'nan wɪ a 'kʊ man "bʊɔ, -yee "wɛan kʊa drɛ zɪ.

<sup>9</sup> 'Kv "bv̄i Zozin̄n, 'nyranman nen, kva 'pa 'ka 'va, 'lee 'kv "koe 'nen e -nyan be, -a -cin a 'ka 'ji. Bodrun funnin, te kv ya 'nyranman da, 'nan -e 'kve -blife 'e v̄le 'e dre 'ka 'tv 'win -ji -tr̄o -a di. 'W̄i z̄ie -a 'b̄o nen kva dre, te kv -ko Bali -le 'w̄i 'n̄nn̄n v̄idi -a 'cee.

<sup>10</sup> Kaa nen ka yi -tera Bali da be, tu nen kva dre 'ka 'va be, kaa 'ȳi 'nan, 'koe 'ta w̄v̄ c̄in a 'saun, en e ya t̄igl̄, en 't̄o 'ka 'e 'pad̄i 'man "di. 'W̄i 'kpa, ka ya 'w̄i z̄ie -a -nan ȳin̄n 'a, en Bali "e "ya wo "nyian -a -nan ȳiz̄an -a. <sup>11</sup> En "nyian be, 'w̄i nen kva dre 'ka -tv̄dv̄ p̄een̄n le be, -a -cin a 'ka 'ji. 'W̄i nen 'nen "t̄i -a dra 'yee 'n̄ennun le be, -a 'b̄o nen kva dre 'cee. <sup>12</sup> K̄ōo kv 'w̄i 'pla 'cee, en kv 'ka "koe "t̄o 'ka da. En kv 'ka tr̄v̄ 'ba 'nan 'ka -w̄ee 'nan 'cee 'ta w̄v̄ c̄in 'e 's̄o Bali le. -Ȳee 'ka laabv̄ 'nan 'ka minḡn̄nen -bl̄i 'e 'va, en -yee 't̄o -dan 'e dre 'cee v̄e -a.

<sup>13</sup> -Yee "w̄ean kv Bali muo -f̄oa "tu p̄een̄n man, 'nan Bali -le 'w̄i 'n̄nn̄n nen kva 'v̄i 'cee be, 'ka "tr̄oen "t̄o -ȳre, en ka w̄u "man. Ka 'a ȳle "le min 'lewei "tun 'zv̄ di. 'Pian kaa 'sia fe nen e ci -a be -a, Bali wei nen. -Ȳee ci 'nyranman 'panan kaa nen ka yi -tera Zozi da be, 'ka man.

<sup>14</sup> 'Kv "bv̄i Zozin̄n, fe nen kva -t̄oa 'nan, 'w̄i z̄ie e ya 'w̄i 'kpa -a be, Zozin̄n nen Zude 'legl̄n 'ji be, ka s̄ōnla o "pa "da. 'Te nen Zuif 'n̄n 'a 'pa o da be, -a 'te 't̄owli z̄ie, -a 'b̄o nen 'ka flan̄n ci -a 'panan 'cee "da. <sup>15</sup> Zuif 'n̄n z̄ie, -w̄ee Minsan Zozi 'te, en -w̄ee Bali 'lewei v̄in̄n t̄ee. En -w̄ee 'te 'pa 'kv da 'nyian. Bali 'ka 'o dre w̄i ye "yi "fo "di. En -w̄ee "naan min -tv̄dv̄ p̄een̄n man. <sup>16</sup> O -si -t̄oa 'kv 'l̄o 'nan, te 'kv 'kv minn̄n nen o 'ka Zuif 'n̄n 'a dīe, o va di. Wa 'a ȳle "yi 'nan, 'kv Zozi 'le 'w̄i 'n̄nn̄n v̄i -w̄le -e Bali 'e o 'si 'w̄i 'ji di. 'W̄i z̄ie -a dre di be, e ya -wee 'w̄i 'w̄lidi 'b̄o 'pad̄i -a "da. 'Pian 'be nen 'ḡv̄e Bali a nyran -bl̄nan o va.

*Tesalonik 'n̄n dra P̄ol -t̄ea*

<sup>17</sup> 'Kv "bv̄i Zozin̄n, -a -nan yi "fli 'b̄o te -ka 'a cin ye di. 'Pian 'koe

ci "nr̄ondi a 'ka da tv̄ p̄een̄n man. 'Ka dra 'kv -t̄ea t̄igl̄ 'le "w̄ean, kv ya "vale 'kv "lo 'ka ȳle. <sup>18</sup> Kva w̄ee 'nan, kv 'lo 'ka 'va. 'An 'b̄o P̄ol, maan ve 'cee 'nan 'an 'l̄udi 'ka 'va yi 'pa 'e 'pa -a "fli, 'pian Satan -si -t̄o 'kv 'l̄o. <sup>19</sup> Fe -le "w̄ean nen kva w̄ee 'nan, kv 'lo 'ka 'va be, k̄ōo 'ka 'b̄o "nyian, 'ka da nen kv yi -t̄eala, en 'cee ci 'koe ci "nran w̄i -a, en 'cee 'kv 'bl̄o -t̄oa "da, tu nen -kaa san Zozi Crizi -taa "be -a man. <sup>20</sup> 'W̄i 'kpa, 'cee "w̄ean Bali 't̄o -dan -n̄an 'k̄v̄e, en 'cee "w̄ean 'kv 'ci "nranman.

### 3

*P̄ol Timote 'pa 'sia Tesalonik 'n̄n 'va*

<sup>1</sup> Kv 'a 'ka 'ta w̄i maan "fo "di, te 'ka 'nan w̄i a 'kv man be, -yee "w̄ean 'kv wei dre 'tv, en "kv -fv̄v̄ At̄en fla 'ḡv̄, <sup>2</sup> 'nan -e 'kv -kaa "bv̄i Timote 'pa 'sia 'ka 'va. 'Kv 'vale waa, kv̄e Bali -le 'nyranman "paa 'e cin va Crizi -le 'w̄i 'n̄nn̄n v̄idi -a. Kva 'pa 'cee -sia 'nan, -e 'e 'ka man -t̄o 'pleble, te 'ka "koe "a 'ka da Bali -sru 'ta w̄v̄di -a. <sup>3</sup> Kv 'ka "vale 'nan, Zozizan 'tu 'e 'si -si t̄igl̄ da, yra ȳidi nen -kaa man be -yee "w̄ean di. Kaa -t̄oa 'ka 'b̄o 'a 'nan, 'w̄i z̄ie -ȳee 'pla -kaa man. <sup>4</sup> K̄ōo tv̄ nen te kv ya tian 'ka 'va be, kv -f̄o 'e 'flin, en kv 'w̄i z̄ie -a 'v̄i 'cee. Kva 'v̄i 'cee 'nan, 'w̄i ȳidi b̄oa -kaa man. -Ȳee ci b̄onan -kaa man, kaa -t̄oa z̄i. <sup>5</sup> 'Ka 'nan w̄i a 'an man "bv̄v̄, -yee "w̄ean nen an Timote 'pa 'sia 'cee 'nan, -e 'e 'ka 'ta w̄i v̄i 'm̄en. -Te 'cee yi -teradi Zozi da dre 'k̄o -o, an ya "vale 'an -t̄oa. K̄ōo nyen a 'an 'ji 'nan, Satan nen e min "sia -si t̄igl̄ da be e 'ka 'man 'ȳi. En 'nyranman nen kva 'pa 'ka 'va be, e -sen 'yia 'e "tun.

<sup>6</sup> Z̄i Timote 'lv̄ be e -ta e 'b̄o 'kv man 'ḡv̄. En e 'cee yi -teradi Zozi da 'lee 'ka cin ȳidi "yi 'sinan f̄enyian 'pa 'k̄v̄e. Yaa 'v̄i 'k̄v̄e "nyian 'nan, 'kv 'cin a 'ka 'ji tv̄ p̄een̄n man. En 'kv dra 'ka -t̄ea "le z̄i 'ka dra 'kv -t̄ea "be -yee 'w̄i 'zv̄. <sup>7</sup> -Yee "w̄ean, 'kv "bv̄i Zozin̄n, z̄i kva 'man 'nan, ka yi -t̄eala tian Zozi da be, 'kv "koe "t̄o 'kv da yra ȳidinun nen 'kv 'man 'ḡv̄e -a



-ji. <sup>8</sup> Bē nen 'gʷe 'ku 'ci -ta "tra, kōō 'ka 'man a 'e 'tōdɪ 'plēblē Minsan -le 'wɪ 'ji. <sup>9</sup> En 'cee 'wɪ 'ku 'ci "nranman Bali 'lē "fo, -yee "wēan ku Bali muo -fōa 'tandan. <sup>10</sup> Bodrun funnin, te ku ya 'ku kōaladɪ Bali trv 'badɪ man 'nan, 'e 'si -nōn 'kʷe -e 'ku 'lv 'ka 'va. Kōō ku ya "vale 'nan, 'cee yi -teradɪ Zozi da 'le nen e -fʷ bē, 'ku "paa "da.

<sup>11</sup> Ku -kaa "tɪ Bali 'lee -kaa 'san Zozi trv "baa 'nan, 'o 'si 'lē 'sʷ 'kʷe -e 'ku 'lv. <sup>12</sup> En kʷa laabo Minsan lō 'nan, 'e 'ka cin yidɪ "yi 'pa "da 'e 'ciula "da. En 'e minnun pēenōn yidɪ "yi 'pa "da 'e 'ciula "da, "le zɪ ku 'ka ye "yi "bē -yee 'wɪ 'zʷ. <sup>13</sup> -Te e drē zɪe, -a -nan nen 'ka 'man -tōa 'plēblē. 'Tō 'ka 'kōan 'e 'padɪ 'ka man dɪ. En ka -kōan 'saun -kaa "tɪ Bali 'lē, tʷ nen Minsan Zozi 'lee 'yee minnun -taa "man "bē, -a man. Amēn!

## 4

*'Ka -wēe 'nan 'ka drē wɪ 'e 'sʷ Bali lē!*

<sup>1</sup> Ku "bʷɪ Zozinōn, kʷa 'le -seanla 'wɪ 'gʷe -a vidɪ -a 'cēe. Zɪ kō 'ka 'ta wʷ 'lō -e 'cee 'wɪ 'e 'sʷ Bali lē bē, kʷa paa 'ka 'ji 'va, en ka ya 'ta wolanan 'wɪ zɪe -a da. Ku 'ka trv "baa Minsan Zozi 'tō da 'nan, 'ka 'ta wʷla 'wɪ zɪe -a da 'e 'ku 'e 'lē! <sup>2</sup> Kōō 'wɪnun nen kʷa 'pla 'cēe Minsan Zozi 'tō da bē, kaa -tōa.

<sup>3</sup> 'Wɪ nen, 'e 'sʷ Bali lē bē, -a 'bʷ nen kʷa 'vɪ 'cēe, -nyrēn 'nan, 'ka 'kōn 'yee vē -a "fo! Te 'ka nyinnan lɪ 'lee 'kōnnēn -a te ka'a cin 'palē dɪ! <sup>4</sup> 'Pian 'ka -tʷdʷ pēenōn 'ka 'fli 'kun -e 'ka 'kōn 'saun Bali 'lē, te 'tō 'ka 'e 'padɪ 'ka man dɪ. <sup>5</sup> Te 'ka drē "le minnun nen wa'a Bali tōa dɪe, -wee 'wɪ 'zʷ dɪ! Kōō -wēe 'fli -nōan lɪ -wēedɪ 'lee -kōnnēn -wēedɪ lē. <sup>6</sup> En 'wɪ zɪe -a da bē, te 'ka 'tʷ 'e 'wɪ drē -wɪdɪ 'e bōezan -tʷ -va -a nan -wēedɪ -a dɪ! Kʷa 'vɪ 'cēe 'va, en kʷa -fōa "nyian "ji 'nan, Minsan 'wɪ "nen -kōnman min nen e 'wɪ zɪe -a drē bē -yrē. <sup>7</sup> En -a -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka -kaa laabʷlē 'nan -e -kaa fli -nōn lɪ -wēedɪ 'lee -kōnnēn -wēedɪ lē dɪ. 'Pian e -kaa laabʷ 'nan -e -kaa drē 'yee vē -a "fo.

<sup>8</sup> -Yee "wēan min nen e weinun zɪe -a -fōla 'e "trōēn -sru "bē, min wei "cēe yaa -fōla 'e "trōēn -sru "dɪ. 'Pian Bali nen e 'yee lei 'saun 'nōn 'cēe bē, -a wei nen yaa -fōla 'e "trōēn -sru.

<sup>9</sup> Ku "bʷɪ Zozinōn, -te e ya 'ka cin yidɪ "yi "a bē, e 'ka "nyian "le 'kʷe 'crēn -tē 'cēe dɪ. Bali -a paa 'ka 'ji 'va. <sup>10</sup> En -kaa "bʷɪ Zozinōn nen o cɪ Masedōa 'lēglōn pēenōn 'ji bē, ka ya o yɪnan "yi. 'Pian kʷa laabo tian 'ka 'lō 'nan, 'ka o yɪ "yi 'e 'ciula "da.

<sup>11</sup> En zɪ kō 'ka 'blɪ te 'ka 'man yra flu bē, -a -cin nen 'e 'kōn 'ka 'ji! 'Ka 'tō 'si minnun -le 'wɪ 'ji! 'Ka 'nyranman 'pa 'ka 'pē -a -e 'ka "nen 'fē -blɪ! 'Wɪnun zɪe kʷa 'vɪ 'cēe 'va. <sup>12</sup> 'Ka drē zɪe, -e minnun nen o 'ka Zozi 'va dɪe, o yɪe 'e 'nan 'ka man, -e 'ka vɪlē 'ka drē fē trv 'banōn 'a dɪ.

*Min wluandɪ -kanōn 'va bē e dra 'kō?*

<sup>13</sup> Ku "bʷɪ Zozinōn, ku 'ka "vale 'nan 'wɪ nen e dra minnun nen o kaa "bē -wɪlē bē, 'e 'fʷ 'e yōdɪ 'ka man dɪ. Ku 'ka "vale 'nan, -kadɪ wɪ 'e 'ka ta drē -trōdrō "le minnun nen wa'a Zozi 'tōa dɪe -wee 'wɪ 'zʷ dɪ. <sup>14</sup> -Kaa yi -tēala "da 'nan Zozi 'ka, en Bali -a wluan -kanōn 'va. -Yee "wēan -kaa yi -tera "nyian "da 'nan, Zozinōn nen o kaa bē, Bali o wuanla -kanōn 'va, -e 'o 'ta 'o 'vale Zozi 'a.

<sup>15</sup> Kʷa vē 'cēe Minsan wei -a 'nan, -kaa nen -kaa yɪe a "man Minsan -ta nyan bē, -cēe "cēe -tōala Zozinōn nen o kaa bē o 'lē dɪ. <sup>16</sup> Kōō yi zɪe -a da bē, Bali -a vē 'yee 'pasianōn 'tazan lē 'nan 'e trōan -tō. -A -nan nen Bali -le 'bei "we, en Minsan "sia laji, -e 'e -sōnla. Tʷ zɪe -a man bē, minnun nen o yɪ -tera Crizi da en o kaa bē, -wēe wuanla -kanōn 'va 'e tēdē. <sup>17</sup> "Bē -sru, -kaa nen -kaa yɪe cɪ "man "bē, Bali -kaa pēenōn "siala -kaa 'vale waa "lolu -koei "da, -e -kaa cin yɪ Minsan nun -a. Tʷ pēenōn man te -kaa ya 'e cin va waa Minsan -va. <sup>18</sup> -Yee "wēan 'wɪnun zɪe -a 'bʷ 'a nen 'ka cin "koe "tō 'ka da!

## 5

*'Ka Minsan -ta tʷ man -pen!*

1 'Kv "bv1 Zozinon, tv nen 'w1 z1e e dra "man "be, e 'ka "le 'kve 'cren -te 'cee di. 2 Koo kaa -toa 'ka 'bo 'a 'wein 'nan, Minsan -ta yi dra kligli. E dra "le z1 wa'a crinzan -ta tv -toa -pei -man di e -yee 'w1 'zv. 3 Tv nen minnun -a ve 'nan, 'o 'fu -troo, 'w1 'tv 'ka 'o man di e, 'nun tooon -e 'w1 yidi -dan z1e 'e bo o man kligli. E dra "le z1 'nen 'yadi -le ci "yaa -ponzan "kuan be -yee 'w1 'zv. Min -tu 'ka 'so -yrc "fo "di.

4 'Pian 'cee ve be 'kv "bv1 Zozinon, "ka 'ka wo klun va -e yi z1e 'e 'bo 'ka man kligli "le crinzan -tadi -le 'w1 'zv di. 5 Koo ka pweenon ka ya minnun nen o ya fenan 'wein da be waa. En ka ya yidea 'non 'a. -Kaa 'ka -pei -man 'nan 'a di. En -kaa 'ka minnun nen o 'ta wo klun va be waa di. 6 -Yee "wean te -kaa yi -te "le min -mienun -le 'w1 'zv di! 'Pian -kaa yie 'e 'fu "man -e -kaa 'fli 'pla! 7 Kaa -toa 'nan, -pei -man nen min yi -tea, en -pei -man nen min -wen mlindi -toala 'e 'win -ji. 8 'Pian -cee ve be, te 'e 'kon z1 di, koo -kaa ya yidea 'non 'a. -Yee "wean -kaa 'fli 'pla! -Kaa yi -tera Zozi da, en -kaa yi "yi! -Yee ci "le -kaa 'kole da yoo ve -le 'w1 'zv -kuli -lo! Bali -taa -kaa 'sile 'w1 'ji. -Kaa -to "da 'pleble! -Yee ci "le -kaa wulo -man yoo 'kpongbo kle "le 'w1 'zv -kuli -lo!

9 Bali 'ka -kaa -soonlea 'nan -e 'e -kaa te 'w1 'a di. 'Pian e -kaa soonla 'nan -e 'e -kaa 'si 'w1 'ji 'w1 nen -kaa 'san Zozi Crizi -a dre be -a man. 10 Zozi 'ka -cee "wean 'nan -e -kaa 'belidi y1 -kaa 'vale 'waa. 'W1 z1e 'w1 'kpa nen, -te -kaa yie a "man oo, en -te -kaa ka oo, tv nen e -taa "man "be, -kaa 'belidi ye. 11 -Yee "wean 'ka cin "koe "to 'ka da 'w1 z1e -a! En 'ka 'pa 'ka cin va, te 'cee yi -teradi Zozi da -ko 'padi -a "da, "le z1 ka ci -a drenan 'va be -yee 'w1 'zv.

*Pal 'w1 'pla Tesalonik 'non le*

12 'Kv "bv1 Zozinon, 'ka yra 'si! 'Ka yie 'e 'nan minnun nen o Bali -le 'nyranman "paa 'ka 'va be o man! Koo -wee Bali -le -si -koonman 'cee,

en -wee 'ka "so 'ji. 13 O yidi "yi 'e 'kon 'ka 'ji -dan, 'nyranman nen waa "paa be -yee "wean! 'Ka 'fu 'ka cin va -troo!

14 En "nyian be, 'kv "bv1 Zozinon, 'ka yra 'si! Minnun nen o kon wo be, 'ka 'w1 'pla -wle! En minnun nen o ci -tooman tian be, 'ka o "koe "to 'o da! En minnun nen o -pe -sru "ci 'e toadi Bali -le 'w1 'ji be, 'ka 'pa o va! 'Ka 'kon -troo minnun pweenon 'va. 15 'Ka dre "yi, te min -tu 'e 'wliidi "man -wliidi "dre 'e boezan le di! 'Pian tv pweenon man be, 'w1 "yi "nen 'ka dre 'ka cin le, en 'ka dre "nyian min pweenon le!

16 'Ka 'ci 'e "nran tv pweenon man! 17 'Ka Bali tru 'ba, te -a 'le 'e 'to di! 18 'Ka Bali muo "fo 'w1 pweenon 'ji! 'Winun z1e -a 'bo nen 'ka dre! -Yee ci Bali ci 'so w1 -a, en -a 'bo nen Zozi Crizi -a kon.

19 Te 'ka 'si -to Bali lei 'saun 'le 'nyranman lo di! 20 Te 'ka Bali 'lewei vinon wei -fola 'ka "troun -sru "di. 21 'Pian 'ka 'w1 pweenon 'fa 'si, -e 'ka "yi 'si "va! 22 En 'ka 'si 'w1 'wliidi 'to 'tudu pweenon man!

*Pal 'w1 'le 'sran Bali tru 'badi -a -wle en e o 'to bv*

23 Bali nen e -fudi -troo -non "min le be, 'e 'ka dre 'yee ve -a "fo! 'E yie 'to 'ka 'va, 'nan -e tv nen -kaa 'san Zozi Crizi -taa "be, 'to 'tv 'e vile 'e 'kon 'e 'padi 'ka man di! -Te e ya 'ka lei -a oo, en -te e ya 'cee ci "nrondi -a oo, en -te e ya 'ka 'kole 'a oo, -e 'to 'e vile 'e 'kon 'e 'padi "man "di! 24 Bali nen e 'ka laabu be, -te e 'w1 'vi be yaa dra, -yee "wean e 'winun z1e -a 'le soonan.

25 'Kv "bv1 Zozinon, 'ka Bali tru 'ba 'kve 'w1 man! 26 'Ka Zozinon pweenon 'to bv -atu -tedi -a o man! 27 'Ka yra 'si Minsan 'to 'ji be, 'ka 'fluba 'gve -a ta vi -kaa "bv1 Zozinon pweenon le.

28 -Kaa 'san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kon 'ka 'va.

# 'Fluba "flizan nen Pəl -a cren -te Tesalonik 'nən lē

1 'An 'bə Pəl 'lee Sila 'lee Timote 'bē 'fluba 'gʊe -a cren -te. Kʊa cren -te -leglizi nen Tesalonik bē -a -ji 'nən lē. Ka ya -kaa 'tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi -le vɛ -a. Kʊ 'ka 'tə bə.

2 -Kaa 'tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee 'yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nən 'cɛɛ.

*Zozi-taa 'trɛdanən 'le tin 'balɛ*

3 'Kʊ "bʊɪ Zozinən, e ya "le 'kʊ Bali muo "fə tʊ pɛɛnən man 'cee "wɛan. Kɔɔ 'cee yi -tɛradɪ Zozi da ta a 'sʊnan, ɛn 'ka cin yɪdɪ "yi "a 'panan "da. 4 -Yee "wɛan kʊ 'ka 'sɪ -fəa Bali -le -leglizi -mienun 'lɛ. Kʊa dra zɪ, kɔɔ minnun a 'tɛ 'panan 'ka da, ɛn ka ya 'ka yra ynan, 'pian ka yi -tɛra Zozi da, ɛn ka'a 'silɛ Bali -sru "dɪ.

5 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan, Bali -taa tin 'balɛ 'e 'nɔan da. Kɔɔ 'ka yra nen ka cɪ -a ynan bɛ, -yɛɛ -kɔɔnman 'nan, Bali -taa 'ka 'silɛa 'yee mingɔnnɛn 'trɛda 'nən 'a.

6 Fɛ nen maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, Bali -a ye 'wɪ "yi "a, -e 'e 'tɛ 'pa minnun nen o 'tɛ "paa 'ka da bɛ, o da. 7 ɛn 'cee vɛ nen ka cɪ 'ka yra ynan 'labɛ, yaa ye 'wɪ "yi "a -e 'e 'fʊdɪ -trɔɔ -nən 'cɛɛ. Yaa -nɔan -kaa pɛɛnən lɛ 'e cin va. E 'wɪ zɪɛ -a dra tʊ nen Minsan Zozi "sia laji -e 'e 'ta pee wʊ bɛ -a man. Tʊ zɪɛ -a man nen e -taa 'o 'vale 'yee 'pasianən 'plɛblɛ nen laji bɛ waa. 8 E -taa 'tɛ nɛn -dan yei. -Te e -ta bɛ, e 'wɪ "nen -kɔɔnman minnun nen wa'a Bali -tɔlɛ dɪɛ -wlɛ. ɛn e 'wɪ "nen -kɔɔnman minnun nen wa'a 'ta wɔlɛa -kaa 'san Zozi 'bə 'le 'wɪ 'nɔnnən da dɪɛ -wlɛ. 9 O -taa 'wɪ yɪlɛ -pʊ 'kən nen -a lɛ "nen "ka "dɪɛ -a -ji. O -kɔan 'o 'sidɪ Minsan man -kɔɔbli, ɛn wa'a 'kɔlaman -yee mingɔnnɛn trɛ nen e "bia bɛ -a yɪdɪ -a dɪ. 10 'Wɪ zɪɛ e dra yi nen Zozi -taa "man "bɛ, -a da. -A -nan nen

minnun nen o cɪ -yee vɛ -a ɛn o yi -tɛra -a wei da bɛ, waa si -fəa te waa bɔa. Ka -kɔan "minnun zɪɛ o va, kɔɔ ka yi -tɛra 'winun nen kʊa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -a da.

11 -Yee "wɛan kʊ Bali trʊ "baa tʊ pɛɛnən man 'cee 'wɪ man. Kʊa laabo -cee Bali lə 'nan, 'e 'ka yi 'wɪ nen e 'ka laabʊ "man "bɛ -a drɛnən tɪglɪ 'a. ɛn kʊa laabo -yɛɔ "nyian 'nan, 'e 'pa 'ka 'va 'yee 'plɛblɛ 'a, -e 'wɪ "yi pɛɛnən nen e 'sɔ 'cɛɛ 'nan 'ka dra bɛ 'ka drɛ. ɛn 'e 'pa 'ka 'va -e 'cee 'nyranman nen ka 'nan 'ka "paa yi -tɛradɪ -a Zozi da bɛ, 'ka 'pa. 12 'E drɛ zɪɛ, -e -kaa 'san Zozi 'tə 'e drɛ -dan 'cee "wɛan, -e "cee 'tə 'e drɛ -dan -yee "wɛan. 'Wɪ pɛɛnən zɪɛ, 'e drɛ -kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi -le "yi "a.

## 2

*Bali 'nanmanzan klu "so*

1 'Kʊ "bʊɪ Zozinən, -kaa 'san Zozi Crizi -tadɪ nen kʊa 'wɪ 'vɪ bɛ, 'lee -kaa cin yɪdɪ -a "srən 'nen, kʊa 'vɪ bɛ, kʊ 'wɪ "paala 'cɛɛ "da. 2 -Te min -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, Zozi 'ta 'va bɛ, te 'ka 'ci 'e baa -ji -e 'ka 'si 'si tɪglɪ da dɪ! -Te Bali 'lewei vɪnən 'le nen kaa 'man oo, te 'ka 'ci 'e baa -ji dɪ! ɛn -te Bali -le 'wɪ vɪnən 'le nen kaa 'man oo, te 'ka 'ci 'e baa -ji dɪ! ɛn -te min -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, kʊɛ cren -te 'fluba 'ji oo, te 'ka 'ci 'e baa -ji dɪ!

3 Te 'ka 'wɪ "man -e min -tʊ 'e 'ka see "paa 'wɪ zɪɛ -a da dɪ! Fɛ nen maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, tʊ nen min "kaga Bali wei -fəala 'o "trɔɛn -sru "bɛ, e bɔa 'vaa -e Zozi 'ta yi 'e bɔ. ɛn min nen e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a ɛn Bali -a 'pla 'tɛ 'le vɛ -a bɛ, e -taa 'vaa -e yi zɪɛ 'e bɔ. 4 Min zɪɛ Bali 'nanmanzan nen. -Yɛɛ -taa -a vɪlɛ 'nan 'yɛɛ cɪ fɛ pɛɛnən nen minnun a laabo Bali te waa bɔa "bɛ -a da. E -taa 'e 'fli drɛlɛ -dandan. Yaa dra -trilii, -e 'e -wlala 'yee -dandan 'tandɪ 'bə 'a Bali -pan 'kuin, -e 'e -nyran. Yaa ve 'e 'fli man 'nan, 'yɛɛ cɪ Bali -a.

5 Tʊ nen te an ya tian 'ka 'va bɛ, an -fə 'e 'flin an 'winun zɪɛ -a 'vɪ 'cɛɛ. -A

-cin 'san 'ka 'ji? <sup>6</sup>En fe nen e -si -tōa tian Bali 'nanmanzan zīe -yrō "bē, kaa -tōa. Fe zīe e -si -tōa -yrō "trilii, -e tū nen Bali 'bō 'a -tō -yre "bē, e 'bō. -A -nan nen -a ta bōala. <sup>7</sup>Nyranman -wliđi "nen Bali 'nanmanzan 'bō 'a "paa bē, e ya -a 'panan 'va. 'Pian yaa "paa 'e yōđi, kōđ min -tū -si -tōa tian -yrō. -Te 'bē 'ka "nyian -nan dīe, <sup>8</sup>-a -nan nen Bali 'nanmanzan zīe, -a ta bōala. Yi zīe -a da nen Minsan Zozi -a -tēa 'e 'le fulō -a. 'Wī 'kpa Minsan Zozi 'le -tadi -a -nan -nyaan.

<sup>9</sup>Bali 'nanmanzan zīe Satan 'bē -koladi -nōn -yre. -Yee "wēan e -kolaman -dravia wī 'tō 'tūđv pēēnōn drēđi -a. En e -kolaman 'wī -kōđn "man wīnun 'lee -cē -srōn "wīnun drēđi -a. 'Wī pēēnōn zīe yaa dra 'nan -e 'e minnun see "paa. <sup>10</sup>'Wī 'kpa, minnun nen o ya -si nen e o "sia Bali man bē -a da bē, Bali 'nanmanzan -taa o see "paale 'wī 'wliđi 'tō -tūđv pēēnōn nen yaa dra bē -a. Kōđ wa'a Bali -le 'wī tiglī nen, e o "sia paan 'wī 'ji bē -a yīle "yi "đi. <sup>11</sup>-Yee "wēan nen Bali -a drē en Bali 'nanmanzan 'le see "paa wīnun -kōla o man yīđi -a, 'nan -e 'o yi -tera 'wlu wīnun da. <sup>12</sup>Bali 'wī zīe -a drē 'nan -e 'e tin -tē minnun zīe o da. Kōđ wa'a yī -tēlea 'wī tiglī da đi, 'pian o 'wī 'wliđi "drēđi 'yi "yi.

*'Ka 'tō 'pleble Bali -le 'wī 'ji!*

<sup>13</sup>'Kv "būi Zozinōn, kva -tōa 'nan Minsan 'ka ye "yi. En tū nen Bali 'ka tian 'trē drēle dīe, e 'ka 'si "va 'nan -e 'e 'ka 'si 'wī 'ji. -Yee "wēan e ya "le 'kv Bali muo "fō tū pēēnōn man 'cee "wēan. 'Wī 'kpa, Bali -taa 'ka 'silē 'wī 'ji, kōđ 'yee lei 'saun 'ka drē Bali -le vē -a "fo, en ka yi -tera 'wī tiglī da. <sup>14</sup>'Ka 'sidi 'wī 'ji -le "wēan nen Bali 'ka laabv 'wī 'nōnnōn nen kva 'vī 'cēē bē -a. E 'ka laabv 'nan -e 'tō -dan nen -kaa san Zozi Crizi -lō bē, 'ka drē -a "nen "blnōn 'a.

<sup>15</sup>-Yee "wēan 'kv "būi Zozinōn, 'ka 'tō 'pleble Bali -le 'wī 'ji! 'Wī pēēnōn nen kva paa 'ka 'ji bē, 'ka 'tō "da 'pleble! -Te kva 'vī 'kv 'le oo, en -te

'fluba nen kva crēn -tē 'cēē oo, 'ka 'tō "da 'pleble!

<sup>16</sup>-Kaa "tī Bali -kaa 'yī "yi, en e "yi -dan drē -cēē. -Yee "wēan -kaa "koe a -kaa da 'li "fō "le vē -a, en -kaa 'bli a "da 'nan 'belidi a -cēē vē -a. Kva laabo -kaa "tī Bali 'lee -kaa 'san Zozi Crizi -lō 'nan, <sup>17</sup>'o 'ka "koe "tō 'ka da "fo. En kva laabo -wlv "nyian 'nan, 'o 'pleble 'nōn 'cēē, -e tū pēēnōn man 'ka 'wī "yi "drē, en 'ka 'wī "yi "vī.

**3**

*'Ka Bali trv 'ba 'kve!*

<sup>1</sup>'Kv "būi Zozinōn, kva 'le -sēanla -a laabvđi 'ka 'lō 'nan, 'ka Bali trv 'ba 'kve 'wī man. 'Ka Bali trv 'ba 'nan -e Minsan -le 'wī 'e fuila "man fe pēēnōn 'nan. En 'ka trv 'ba 'nan min "kaga 'o 'wī "man ci "nrāđi -a, "le zī ka wū "man "bē -yee 'wī 'zō. <sup>2</sup>'Ka Bali trv 'ba "nyian 'nan, 'e 'pē 'pa 'kv da min -wliđinun nen o "naan 'kv man bē, -wee "wēan. Fe nen maan vē zīe -yēē cī 'nan, minnun pēēnōn "cēē "we "man -e 'o yi -tera Bali wei da đi.

<sup>3</sup>'Wī nen Minsan -a 'vī bē, yaa dra. E 'ka man -tōa 'pleble 'ta wōđi -a Bali -sru. En ya'a 'ka 'tve -e Satan nen e 'wī 'wliđi "paa 'nyranman -a bē 'e 'ka man yī đi. <sup>4</sup>'Kv yi -tēala Bali da 'nan, 'wīnun nen kva 'pla 'cēē bē, ka ya -a drēnan, en kaa dra 'li 'trilii. <sup>5</sup>Kva laabo Minsan lō 'nan, 'e 'cēē ci "nrāđi 'pla Bali -le min yīđi "yi "da, en e 'pla -pōan 'sōđi nen Zozi 'ji bē -a da.

*Te 'ka drē kōannōn 'a đi!*

<sup>6</sup>'Kv "būi Zozinōn, kv 'wī "paala 'cēē -kaa san Zozi Crizi 'tō da 'nan, Zozinōn pēēnōn nen o kōan wo, te wa'a 'nyranman paa dīe, en te wa'a 'ta wōla 'wīnun nen kva paa 'ka 'ji bē -a da dīe, te 'ka -bli waa đi! <sup>7</sup>Kaa -tōa 'ka 'bō 'a 'nan, e ya "le 'ka drē 'kv si drēnōn 'a. Kōđ kv 'lv 'ka 'va bē, kv 'a kōan wōle đi, <sup>8</sup>en kv 'a min lō fe -blīle 'e "tun "đi. Bodrun funnin, te 'kv "koe -nyaan 'nyranman 'padī -a, 'nan -e 'kve -blife 'e vīle 'e drē 'ka 'tū -win -ji -trō -a đi. <sup>9</sup>'Kv 'blife "sia paan 'ka 'lō, 'pian ya'a drēle zī đi.

Kɔɔ kʋa wɛɛ 'nan, 'kʋ drɛ 'cee 'wɪ -  
kɔɔn "mannɔn 'a, ɛn 'ka drɛ 'kʋ si  
drɛnɔn 'a. <sup>10</sup> ɛn tʋ nɛn te kʋ ya tian  
'ka 'va bɛ, kʋa paa 'ka 'ji 'nan, min  
nɛn 'e 'ka "vale 'e 'nyranman "paa  
diɛ, te 'ka fɛ -nɔn -yrɛ "di.

<sup>11</sup> 'Bɛ nɛn 'gʋɛ, kʋa 'man 'nan, 'ka  
'va min -mienun 'o 'fli drɛ kɔannɔn  
'a. Wa'a 'nyranman paa di, te o -  
cia 'o 'tɔ wɔdi -a min peenun -le 'wɪ  
'ji. <sup>12</sup> Kʋ 'wɪ "paala minnun zɪɛ -  
wɛ Minsan Zozi Crizi 'tɔ da 'nan,  
'nyranman 'padɪ da nɛn 'o yɪɛ 'trɔa,  
te waa "nɛn "fɛ -ble.

<sup>13</sup> 'Kʋ "bʋi Zozinɔn, te 'ka "koe 'e  
'si 'ka da 'wɪ "yi "drɛdi -a di!

<sup>14</sup> Min nɛn ya'a 'ta wɔɛa 'wɪ nɛn  
kʋa crɛn -tɛ zɪɛ -a da diɛ, 'ka 'san -  
kɔnnɛn 'pla, te 'ka "nran waa di. 'Ka  
drɛ zɪɛ -e 'yra 'e -tɛ. <sup>15</sup> 'Pian te 'ka  
'san 'sia "le 'ka 'nanmanzan 'zʋ di!  
E ya 'ka "bʋi Zozizan 'tʋ -a, 'wɪ nɛn  
'ka 'pla -yrɛ!

<sup>16</sup> Minsan nɛn -fʋdi -trɔɔ "sia "va  
"bɛ, kʋa laabo -yrɔ 'nan, 'e 'fʋdi -trɔɔ  
-nɔn 'cɛɛ. 'E -nɔn yi pɛɛnɔn man, ɛn  
'e -nɔn -pɛ pɛɛnɔn 'ji! Minsan 'e 'pa  
'ka pɛɛnɔn 'va!

<sup>17</sup> An 'bɔ Pɔl 'bɛ 'ka 'tɔ bʋdi 'gʋɛ -  
a crɛn -tɛ 'an 'pɛ -a. Zi maan dra  
'mɛn 'fluba pɛɛnɔn 'ji zɪɛ -e 'ka -tɔ  
'nan mɛɛn 'pa 'sia 'cɛɛ.

<sup>18</sup> -Kaa 'san Zozi Crizi -le "yi 'e  
'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

## **'Fluba tɛdɛ nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Timote lɛ**

<sup>1</sup> An 'bɔ Pɔl 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. An ya Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Bali nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, 'o 'vale Zozi Crizi nɛn -kaa 'bli a -yrɛ 'bɛ, -wɛɛ 'an drɛ 'a. <sup>2</sup> Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'i 'bɔ Timote lɛ. Mɛɛn Bali -le 'wɪ 'vɪ 'yɪɛ, ɛn i wɪ "man. -Yɛɛ "wɛan i drɛ "le 'an 'pɔn -ji 'nɛn -le 'wɪ 'zʊ.

-Kaa "tɪ Bali 'lee -kaa san Zozi Crizi 'wei nyrinda 'si, ɛn 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'yɪɛ!

*I drɛ "yi minnun nɛn o Bali -le 'wɪ "paaman 'wlu 'a bɛ o va!*

<sup>3</sup> 'Wɪ nɛn maan 'vɪ 'yɪɛ te an "ta Masedɔa si "siala bɛ, -a -cin 'e 'fɔla 'i 'ji. Maan 'vɪ 'yɪɛ 'nan, 'i 'fʊ Efɛz nun, 'nan -e 'i 'wɪ 'pla min -mienun lɛ. O ya 'ka yei, te o 'wɪ nɛn 'wlu 'a bɛ -a "paaman minnun -ji. <sup>4</sup> 'Wɪnun zɪɛ, polunun nɛn Zuif 'nɔn -a bo bɛ 'lee o tranun kludanɔn "nrɔndɪ nɛn o -ko -a 'padɪ -a "da "bɛ, -a 'bɔ nɛn. 'I vɪ -wlɛ 'nan 'o 'le 'tɔ! Kɔɔ 'wɪnun zɪɛ o -taala -sa -fɔdinun -a. 'Nyrannan nɛn Bali -a "paa min man 'lɔɔ -e 'e min 'si 'wɪ 'ji bɛ, ya'a 'sia 'wɪnun zɪɛ -a va "fo "dɪ, 'pian e "sia yi -tɛradɪ Zozi da va. <sup>5</sup> Bali -le 'wɪ "paadɪ 'le 'srannan "nɛn 'nan yɪdɪ "yi 'e 'kɔn 'ka yei. ɛn yɪdɪ "yi zɪɛ 'ka drɛ 'ka 'ci 'fidaa 'a! Te 'ka 'wɪ drɛ te 'ka 'wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa 'ka da dɪ! ɛn yɪdɪ "yi zɪɛ, e 'si yi -tɛradɪ Zozi da nɛn e 'ka "ta lou 'e "tun "dɛ -a va.

<sup>6</sup> 'Wɪnun zɪɛ "o 'ka wo 'bɛ drɛnan "fo "dɪ, 'pian 'o 'fli -nɔn 'wɪnun nɛn o ya 'wɪ "tun "a bɛ -a vidɪ lɛ. <sup>7</sup> O 'fli "siala 'nan Bali -le -pei -tɔ winun bɛ -wɛɛ cɪ -a "paanɔn 'a. 'Pian 'wɪnun nɛn waa ve bɛ wa'a ci 'tɔa dɪ, ɛn 'wɪ 'bɔ nɛn o ya o -tɔdɪ "da 'nan 'wɪ 'kpa nɛn bɛ, wa'a 'tɔa dɪ.

<sup>8</sup> -Kaa -tɔa 'nan -pei -tɔ winun bɛ, e ya 'wɪ "yi "a, 'pian e ya 'nan min

'e 'ta wɔla "da 'e -si tɪglɪ da. <sup>9</sup> ɛn -a -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji 'nan, minnun nɛn o cɪ tɪglɪ bɛ -wee "wɛan "cɛɛ -pei -tɔ winun a dɪ, 'pian minnun nɛn o 'ka 'kpa dɛ, -wee "wɛan nɛn. 'Wɪnun nɛn waa dra bɛ -nyrɛn: O yɪɛ 'ka 'naan Bali man dɪ, ɛn o 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn dra. O 'tɔ srɔman Bali man, ɛn fɛnun nɛn Bali -le vɛ -a bɛ, o "we "man -wlɪdɪ. Min -tɛnɔn nɛn waa, 'o "tɪ 'lee 'o "bʊ -tɛa. <sup>10</sup> Minnun zɪɛ o nyianla lɪ 'lee -kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪ. ɛn -klɔnmɔn 'lee 'e bɔɛzan -klɔnmɔn nyianla. ɛn 'o bɔɛzan blamin -taan "nɔan -a. ɛn o 'wlu -sɛan. ɛn o -pɛ wluannan 'wɪ 'ji, te e ya 'wlu -a. ɛn o 'wɪ dra te e 'ka Bali -le 'wɪ "paadɪ da dɪ. Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪnun zɪɛ -a -tʊ dra bɛ, -wee "wɛan nɛn -pei -tɔ winun a. <sup>11</sup> Bali nɛn -a 'tɔ a -dan, ɛn -a va nɛn -fɛa pɛɛnɔn "sia bɛ, -yɛɛ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'pɛba 'wʊ 'an 'lɔ. 'Wɪnun nɛn an "sia -a vɪnan 'yɪɛ 'gʊɛ -a da wɪ nɛn.

*Pɔl Bali muo "fɔ "yi "nɛn yaa drɛ -yrɛ "bɛ -a man*

<sup>12</sup> Zozi Crizi nɛn -kaa san -a bɛ, maan muo -fɔa. E yi -tɛra 'an da, ɛn yaan 'si "va 'nan -e 'an 'yɛɛ 'nyranman 'pa, ɛn yaa ta "koe "nɔn 'mɛn. <sup>13</sup> 'E tɛdɛ bɛ, an wɪ Zozi 'bɔ man -wlɪdɪ, ɛn an 'tɛ "pa Zozinɔn da, te an -kuli -taan "o man. 'Pian 'an nyrinda -sɛn Bali da. Tʊ zɪɛ -a man bɛ te ma'an yi tɛala Zozi da dɪ, ɛn 'wɪnun nɛn maan dra bɛ, ma'an -ci tɔa dɪ, -yɛɛ "wɛan 'an nyrinda -sɛn Bali da. <sup>14</sup> 'Wɪ 'kpa, Zozi nɛn -kaa san -a bɛ, e "yi drɛ 'mɛn, ɛn yaa drɛ e "mlianla "da. Yɪdɪ "yi "nɛn e "sia -a 'bɔ 'va bɛ, 'lee yi -tɛradɪ Zozi da bɛ -yɛɛ paa 'an 'ji.

<sup>15</sup> Zozi Crizi -ta 'trɛda 'nan, -e 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'si 'wɪ 'ji. 'Wɪ zɪɛ 'wɪ tɪglɪ nɛn. E ya "le min 'e yi -tɛra "da "fo. 'I 'ci "nrɔn 'mɛn 'wɪ da. An 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e mlinla "da, <sup>16</sup> 'pian 'an nyrinda -sɛn Bali da. Yaa drɛ 'an 'bɔ 'wɪ 'wlɪdɪ "drɛzan -dan 'gʊɛ 'an 'va, kɔɔ e ya "vale 'nan, blamin 'e -ci yi 'nan Zozi Crizi 'le man -strandɪ

min va a -dan. En Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'nan, -e minnun nɛn o -taa "yɪ -tɛlɛa Zozi da -e 'o 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪ bɛ, 'an drɛ -wee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a. <sup>17</sup> Bali a mingɔnnɛn -a 'li 'trilii, ya'a 'kaa 'fo "dɪ. Min 'ka -a ye 'e yɪɛ 'a dɪ. -Yɛɛ cɪ Bali -a 'e -tɔwli, fɛ pee 'ka "nyian -yee -sru "dɪ. Tɔ 'wɪdɪ 'e 'kɔn -yee vɛ -a, ɛn 'tɔ -dan 'e 'kɔn -yee vɛ -a 'li 'trilii. Amen!

*Pɔl Timote "koe "tɔ 'e da*

<sup>18</sup> Timote, 'wɪ nɛn maan 'vɪ paan 'yɪɛ bɛ, 'mɛn 'nɛn 'kpa, 'bɛ 'nɛn 'gʊɛ maan -pɛba wo 'i 'lɔ. 'An 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'i man bɛ -a da, ɛn maan drɛ. 'O wei zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'e drɛ 'i 'tɔ -kli -a, -e 'i Minsan -le 'nyranman 'pa. E ya "le -kuli man nɛn i cɪ. <sup>19</sup> Yie yi -tɛradɪ Zozi da bɛ 'i "trɔɛn "trɔa ji, ɛn te 'i 'wɪ drɛ te 'i 'wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa 'i da dɪ! Min -mienun bɛ 'wɪ "yi "nɛn o -wulo -ji "nrɔndɪ -a ve -wɫɛ 'nan 'o drɛ bɛ, wa'a 'ta wɫɛa 'bɛ da dɪ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan ɛn -wee yi -tɛradɪ Zozi da 'e 'le 'tɔ. <sup>20</sup> En 'wɪ 'bɔ zɪɛ -yɛɛ 'bɔ Ime 'lee Alezandre man. 'O "fli zɪɛ an 'o drɛ Satan -le vɛ -a 'e "pa 'ji, kɔɔ maan 'vɪ -wɫɛ 'nan, te 'o 'ta "nyian 'kʊ yei "dɪ. Maan drɛ zɪɛ -e 'o -tɔ 'nan, Bali 'tɔ sɛrdɪ bɛ 'e 'ka "yi "dɪ.

## 2

*Pɔl Bali trɔ 'badɪ 'wɪ 'vɪ*

<sup>1</sup> An 'ka trɔ 'baa, 'wɪ nɛn e cɪ "le 'ka drɛ ɛn -yɛɛ cɪ 'wɪ 'tɛdɛ -a bɛ, -nyɛn 'nan, 'ka Bali trɔ 'ba minnun pɛɛnɔn lɛ! 'Wɪ nɛn o man bɛ 'ka tin 'ba Bali lɛ, ɛn 'ka Bali muo "fɔ! <sup>2</sup> 'Ka Bali trɔ 'ba minnun nɛn mingɔnnɛnnun -a bɛ -wɫɛ, 'lee minnun nɛn min tanɔn 'a bɛ -wɫɛ. 'Ka drɛ zɪɛ -e -kaa man 'e 'fɔla flu te "pɛn 'ka -kaa man dɪ. -A -nan nɛn -kaa -kɔlaman Bali 'sudɪ -a, ɛn -cee ta wɔdɪ minnun va bɛ e -kɔan 'e 'sɔdɪ "ji. <sup>3</sup> 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'wɪ "yɪ "a, ɛn e 'sɔ Bali nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ -yrɛ. <sup>4</sup> Bali -a "va 'nan minnun pɛɛnɔn 'o 'si 'wɪ 'ji, ɛn 'o 'yee 'wɪ tɪglɪ 'tɔ. <sup>5</sup> Kɔɔ -yɛɛ cɪ Bali -a 'e -tɔwli, -a pee "ka "dɪ. En min nɛn e cɪ Bali 'lee minnun yei

"bɛ, e ya "nyian 'e -tɔwli. -A pee "ka "dɪ. Min zɪɛ Zozi Crizi nɛn. <sup>6</sup> E wɪ "man, ɛn e minnun pɛɛnɔn 'lɛji -ka 'wɔ. O ta pan nɛn yaa 'wɔ. 'Wɪ nɛn yaa drɛ zɪɛ, -yɛɛ -ci kɔɔn 'nan Bali a "va 'nan minnun pɛɛnɔn 'o 'si 'wɪ 'ji. Tɔ nɛn Bali -a -kɔɔn bɛ -a tɔ 'bɔ man nɛn 'wɪ zɪɛ 'e drɛ. <sup>7</sup> Bali 'an drɛ Zozi 'le 'pasiazan -a, 'nan -e 'an 'wɪ zɪɛ -a fuila "man minnun pɛɛnɔn 'va. 'Wɪ tɪglɪ nɛn maan ve, 'wɫɔ "cɛɛ maan -sɛan "fo "dɪ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'an yi -tɛradɪ Zozi da 'lee Bali 'bɔ 'le 'wɪ tɪglɪ bɛ, -a "paa minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪ e o ji.

<sup>8</sup> An ya "va 'nan fɛ pɛɛnɔn 'nan bɛ -klɔnmɔnnun 'o Bali trɔ 'ba. O -pɛnun nɛn waa wuanla lou Bali trɔ 'banan bɛ, 'o 'kɔn 'saun. Te min man nyran 'e 'kɔn o ji dɪ, ɛn te -sa -fɔdɪ 'e 'kɔn o yei "dɪ!

<sup>9</sup> Limɔnnun -le vɛ bɛ, an ya "va 'nan, 'o sɔ 'cɛn 'o man 'kpa. 'O 'man drɛ 'e tɪglɪ da, te 'o 'fli -fɔ bei -klɔnmɔn 'le -wɛɛladɪ -a dɪ. -Nyɛn "le -wulo "jɛ "drɛdɪ sɛnjen sɛnjen 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn "nyian "le -siga fɛnun 'lee 'klanvɛnun -sɛndɪ o man -le 'wɪ 'zɔ, ɛn "nyian "le sɔnun nɛn -a 'flɛ cɪ bɛ -a wɔdɪ -le 'wɪ 'zɔ. <sup>10</sup> 'Pian -wee fɛnyian 'e 'si o drɛ winun "yi 'va. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ 'bɛ -kɔɔnman 'nan o "klanman Bali lɔ.

<sup>11</sup> -Te min a Bali -le 'wɪ "paanan bɛ, limɔnnun ta 'e 'kannan flu, te o "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ -a wei lɛ, ɛn 'o 'ta wɫɔa "da! <sup>12</sup> En "nyian bɛ, ma'an -si -nɔan limɔnnun lɛ, -e 'o Bali -le 'wɪ "paa dɪ. En ma'an -si -nɔan -wɫɛ, -e 'o -klɔnmɔnnun 'pla dɪ, 'pian o 'ta 'e 'kannan flu. <sup>13</sup> 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn e drɛ 'li 'trɛda pou sianan "bɛ -a da: Adan nɛn Bali -a drɛ 'e tɛdɛ, "bɛ -sru ɛn e Eɪ drɛ. <sup>14</sup> Adan "cɛɛ -mlɛn -a see paa dɪ, 'pian limɔn nɛn Eɪ -a bɛ, -a 'bɔ nɛn -mlɛn -a see paa, ɛn -pei nɛn Bali -a -tɔ -wɫɛ "bɛ, yaa sɛ. <sup>15</sup> 'Bɛ a zɪ, 'pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali limɔn "sia 'wɪ 'ji 'nɛn 'yadɪ man. 'Pian e ya 'nan 'e yi -tɛra Zozi da -trilii, ɛn 'e min yi "yi -trilii, ɛn 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a "fo, ɛn 'e 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛ -pɛ nɛn e "sɔa Bali lɛ bɛ -a man.

## 3

*Minnun nen 'o yie -təa -leglizi -va be-wee 'wɪ*

<sup>1</sup> -Te min a "va 'nan 'e yie -təa -leglizi -va be, te 'wɪ "yi "nen yaa -si 'sia. 'Wɪ zɪe e ya 'wɪ tɪglɪ 'a "fo.

<sup>2</sup> 'Pian e ya 'nan, min nen 'e yie -təa -leglizi -va be, te 'tə 'tə 'e 'kən 'e 'padɪ "man "dɪ. Lɪ -kəʌn -a san wlu -təwli. -A san -kələman 'e 'fli 'kundɪ -a, ɛn -a san 'e 'kən min tɪglɪ 'a, ɛn -a san drɛ wɪ 'e 'kən 'e 'sʊdɪ "ji. -A san 'e 'kən min nen e min "kuan 'e 'pɛ "fli "a be -a. -A san 'e 'kən min nen e Bali -le 'wɪ "paaman sidə be -a. <sup>3</sup> Te -a san 'e -wɛn mlindɪ -trəa 'e 'win -ji dɪ, te 'bli 'e 'fə -a san ji tada dɪ, 'pian -a san 'e 'kən min -trəə -a. Te -a san 'e 'wɪ 'blɪdɪ yɪ "yi "dɪ, ɛn te -a san 'e 'kən min nen e "lala ye "yi "bʊv "be -a dɪ. <sup>4</sup> -A san 'e 'kən min nen -a -pɛ "səa 'e 'bə 'le "kənnɛn 'nən 'pladɪ -a be -a. -A san -le 'nɛnnun be o yie 'e 'nan -a 'bə man, ɛn 'o 'yra -tɛ min man. <sup>5</sup> Kəə -te min -pɛ 'ka 'səa 'e 'bə 'le "kənnɛn 'nən 'pladɪ -a dɪe, yaa dra 'kə -e 'e yie 'tə Bali -le -leglizi be -a va? <sup>6</sup> Te -a san 'e 'kən min nen e -fə Zozi 'va 'e 'trɛ be -a dɪ, "təgə 'e 'fli 'sia -dan, -e Bali 'e tin -tɛ "da "le zɪ yaa drɛ Satan lɛ be -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>7</sup> ɛn e ya "nyian 'nan, minnun nen o 'ka Zozi 'va dɪe -a san 'tə "yi 'e 'kən 'o 'le. -Te e ya zɪe, minnun 'ka 'we "man -wɪdɪ "dɪ, ɛn Satan 'ka 'kələman -a man yɪdɪ -a dɪ.

*Minnun nen o "paa -leglizi 'lenən 'va be*

<sup>8</sup> Minnun nen o "paa -leglizi 'lenən 'va be 'wɪ 'təwli zɪe e ya -wee vɛ -a. 'O 'kən minnun nen o drɛ wɪ -a -maan min 'yra -tɛa "o man be waa. ɛn te 'o 'kən minnun nen 'o wei a "flivli "be -a dɪ, ɛn te 'o 'fli -nən -wɛn mlindɪ lɛ dɪ, ɛn te 'o -dawli yɪ "yi "lala -nan dɪ. <sup>9</sup> 'Wɪ yəədɪ nen -cee yi -tɛradɪ Zozi da -a be 'o "trɛn "trəa ji, te 'o 'wɪ drɛ te 'o 'wulo -ji "nrəndɪ tin -tɛa "o da dɪ! <sup>10</sup> 'Ka cin yɪ -wee 'wɪ man, -te ka'a 'wɪ 'tə yɪlɛ o man

dɪe, 'vaa -e 'ka o drɛ -leglizi 'lenən 'pa "vanən 'a.

<sup>11</sup> -Te lımənnun nen waa be, -a -təwli "nen "nyian -wee vɛ -a. 'O 'kən lımənnun nen 'o drɛ wɪ -a -maan min 'yra -tɛa "o man be waa. Te 'o 'kən lımənnun nen o 'le 'ble be -a dɪ. 'O 'kən lımənnun nen 'o 'kələman 'o 'fli 'kundɪ -a be waa. 'O 'kən lımənnun nen min yi -tɛala o da 'wɪ pɛɛnən 'ji be waa.

<sup>12</sup> Minnun nen o ya -leglizi 'lenən 'pa "vanən 'a be, lɪ -kəʌn -wɪə "təwli, ɛn o -pɛ "səa 'wee 'nɛnnun 'lee 'wee "kənnɛn 'nən 'pladɪ -a. <sup>13</sup> -Leglizi 'lenən 'pa "vanən be, -te o -pɛ "səa 'wee 'nyranman 'padɪ -a 'kpa be, Zozinən 'yra -tɛa "o man. -A -nan nen o yi -tɛala 'o 'fli da -e 'o yi -tɛradɪ Zozi Crizi da -nan wɪ vɪ minnun lɛ.

*Zozi Crizi -le 'wɪ 'nənnən be Bali -le 'wɪ yəədɪ -dan nen*

<sup>14</sup> -A -cin a 'an 'ji 'nan yi "fli yaa 'gʊɛ -a -ji be, 'an bəa 'i man nun, 'pian 'an ya 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛnan 'yie, <sup>15</sup> 'nan -te 'an 'mən te yi'an ye dɪe, təʌn zɪ 'kə 'i 'wɪ drɛ Bali -le 'kuin be, te yia -təa. Bali nen -a yie cɪ "man "be, -yee -leglizi nen. -Yɛɛ cɪ 'wɪ tɪglɪ 'kələdrɛn 'a, ɛn -yɛɛ cɪ -a cɛin -a. <sup>16</sup> 'Wɪ 'kpa nen, -kaa pɛɛnən pɛi a -təwli 'nan, 'wɪ yəədɪ nen -cee yi -tɛradɪ Zozi da -a be e ya -dan. -Nyɛn 'nan Zozi drɛ blamin -a, ɛn Bali lei 'saun -a -ci kəʌn 'nan ya'a 'wɪ 'wɪdɪ -təwli "drɛlɛ dɪ. Bali -le 'pasianən -a 'yɪ. 'Wɪ nen Zozi -a drɛ be, waa -nan 'sinan 'pa 'leglən pɛɛnən 'ji 'nən lɛ, ɛn minnun yi -tɛra "da. Bali 'tə -dan -nən -yrɛ laji lou.

## 4

*Minnun nen o 'wlu wɪ "paaman minnun ji be, 'i o -ci bəla*

<sup>1</sup> Bali lei 'saun -a 'vɪ 'wein 'nan, tə -fəla "da "ji be minnun 'ka 'taa yi -tɛlɛa 'wɪ nen Bali -a 'vɪ be -a da dɪ. O -taa -səʌnlɛa min see "paa wɪnun -sru 'lee 'wɪ "paadɪ nen lei -wɪdɪ -a -cin -təa "min ji be -a -sru. <sup>2</sup> Minnun



nən o 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a "paaman bɛ, 'wɪlunən nən waa, ɛn o ya 'o 'fli 'tɔ -wɛɛnən. -Wee -wulo -ji "nrɔndɪ va bɛ Satan -pɛ -flɛ yra 'nan. <sup>3</sup> Waa "paaman minnun ji 'nan, te lɪmən 'e -kɔnnən 'pa dɪ, ɛn te -klɔnmən 'e lɪ 'pa dɪ! ɛn "nyian 'nan -blɪfɛ -mie a bɛ, te min 'e 'bɛ 'blɪ dɪ! 'Pian Bali -blɪfɛ pɛɛnən drɛ 'nan -e minnun nən o yi -tɛra Zozi da ɛn o 'wɪ tɪglɪ -tɔa "bɛ, 'o Bali muo "fɔ -e 'o -blɪ. <sup>4</sup> Kɔɔ fɛ pɛɛnən nən Bali -a drɛ -blɪfɛ -a bɛ e ya 'kpa, ɛn -a -tɔ 'ka "va -wɪdɪ "fo "dɪ. 'Pian e ya 'nan min 'e Bali muo "fɔ -e 'e -blɪ. <sup>5</sup> Kɔɔ 'wɪ nən Bali -a 'vɪ bɛ -a da, 'lee Bali 'bɔ trɔ 'badɪ man nən, fɛ pɛɛnən zɪɛ e dra 'saun Bali lɛ.

<sup>6</sup> -Te 'wɪnun zɪɛ -a 'bɔ nən i cɪ -a "paanan Zozinən 'ji bɛ, te i ya Zozi Crizi -le 'nyranman 'pazan 'kpa -a. ɛn yaa -kɔɔnman 'nan Bali wei 'lee 'wɪ "paadɪ tɪglɪ nən i kɔala "man "bɛ, -wɛɛ cɪ "le 'yie -blɪfɛ -le 'wɪ 'zɔ. <sup>7</sup> 'Pian 'wɪnun nən e 'ka Bali -le 'wɪ 'a dɪ ɛn e ya "le lɪblanun -le polu "tun 'zɔ bɛ, te 'yie 'si -nən min lɛ "fo "dɪ!

'Iman -wɛɛ 'nan 'i drɛ wɪ 'e 'sɔ Bali lɛ. <sup>8</sup> -A man -wɛɛdɪ 'nan -e fɛ -tɔ 'e -trɔa min 'kɔlɛ 'a bɛ, e ya 'kpa, 'pian e "paa min va "wɛnnən 'e "tun. 'Bɛ nən 'bɛ cɪ 'wɪ "yi "a "fo "bɛ, -nyrɛn 'nan min 'e 'ta wɔla Bali wei da. -Te -kaa ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ, Bali -le -fɛa -a -kaa man tɔ 'gɔvɛ -a -ji, ɛn e ya -kaa man tɔ -fɔla "da "ji.

<sup>9</sup> 'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ tɪglɪ 'a, ɛn e ya "le -e min 'e yi -tɛra "da. <sup>10</sup> ɛn "nyian 'wɪ zɪɛ -a lɛ nən -kaa 'nyranman "paa, ɛn -kaa 'fli -mɛan dra, kɔɔ Bali nən -a yie a "man "bɛ, -kaa 'bli a -yrɛ. -Yɛɛ cɪ 'trɛdanən pɛɛnən 'sizan 'wɪ 'ji -a. 'Pian minnun nən o yi -tɛra Zozi da bɛ, o nən e o 'sia 'wɪ 'ji.

<sup>11</sup> 'Wɪnun pɛɛnən zɪɛ, -a 'bɔ nən 'i "paa Zozinən 'ji, ɛn -a 'bɔ nən 'i 'pla -wɛ 'wɪ 'a. <sup>12</sup> Te min -tɔ 'e vɪ 'nan, i ya -gobo 'a -le "wɛan bɛ 'e yie 'ka 'naan i man dɪ. 'Pian 'i drɛ Zozinən pɛɛnən 'le 'wɪ -kɔɔnmanzan 'a 'yie 'wɪ vɪdɪ man, 'lee 'yie 'wɪ drɛdɪ min va man, 'lee 'yie min yɪdɪ "yi "man, 'lee 'yie yi -tɛradɪ Zozi da man, ɛn

'wɪ nən e 'tɔ "paa min man bɛ te 'i -tɔ drɛ "fo "dɪ. <sup>13</sup> 'Wɪ nən e cɪ "le 'i yie 'trɔa "da "trilii 'vaa -e 'mɛn 'ludɪ 'e bɔ bɛ -nyrɛn 'gɔ: 'I Bali -le 'fluba ta vɪ Zozinən lɛ! ɛn "nyian 'wɪ 'bɔ nən Bali -a 'vɪ bɛ 'i -ci 'si -wɛlɛ -e 'o "koe 'e 'tɔ 'o da! ɛn "nyian 'i Bali -le 'wɪ "paa o ji! <sup>14</sup> "Yi "nən Bali -a drɛ 'yie bɛ, te 'i -fɔla "trɔɛn -sru "dɪ! "Yi zɪɛ Bali 'lewei vɪnən 'bɛ 'vɪ 'nan e ya 'yie vɛ -a, ɛn -leglizi min cejenun 'o 'pɛ 'pla 'i da.

<sup>15</sup> 'Wɪnun zɪɛ -a drɛdɪ da nən 'i yie -trɔa, ɛn 'i 'fli -nən -yrɛ, 'dɔ -e minnun pɛɛnən 'o -tɔ 'nan 'yie ta wɔdɪ Bali -sru "bɛ e ya -kɔnan 'e 'lɛ. <sup>16</sup> 'I yie 'tɔ 'i 'fli -va, ɛn 'i drɛ "yi 'yie 'wɪ "paadɪ va. 'Wɪnun nən maan 'vɪ 'yie paan bɛ, te 'i 'pɛ -sru 'e tɔa -a drɛdɪ -ji dɪ. Kɔɔ -te i ya -a drɛnan "da "bɛ, Bali 'i "sia 'wɪ 'ji, 'ka 'vale minnun nən 'o "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ 'yie 'wɪ "paadɪ lɛ bɛ waa.

## 5

*Zozinən 'wɪ dra 'o cin lɛ 'kɔ?*

<sup>1</sup> -Te min ceje 'wɪ drɛ -wɪdɪ "bɛ, te 'i vɪ -yrɛ wei 'plɛblɛ 'a dɪ, 'pian 'wɪ nən e min "koe -tɔa 'e da bɛ, -a 'bɔ nən 'i vɪ -yrɛ "le 'i "tɪ "lɛ nən i cɪ 'wɪ tin 'banan. -Te -gobonun nən waa bɛ, 'wɪ -tɔwɪ zɪɛ -a 'bɔ nən 'i drɛ. 'I 'wɪ tin 'ba -wɛ "le 'i "bɔnun -le 'wɪ 'zɔ. <sup>2</sup> -Te lɪmən cejenun nən waa bɛ, 'wɪ -tɔwɪ zɪɛ -a 'bɔ nən 'i drɛ. 'I 'wɪ tin 'ba -wɛ "le 'i "bɔnun -le 'wɪ 'zɔ. ɛn -te nɔnbɛnun nən waa bɛ, 'wɪ -tɔwɪ zɪɛ -a 'bɔ nən 'i drɛ. 'I 'wɪ tin 'ba -wɛ "le 'i "blunun -le 'wɪ 'zɔ, ɛn 'wɪ nən e 'tɔ "paa min man bɛ te -a -cin 'e 'kɔn 'i 'ji o va "fo "dɪ.

*Lɪmɔnnun nən -cale a bɛ -wee 'wɪ nən 'gɔ*

<sup>3</sup> Lɪmɔnnun nən o -sran -ka 'o da ɛn 'wee -mie "ka "dɪɛ, 'i yie 'tɔ o da. <sup>4</sup> 'Pian lɪmɔnnun nən o ya -cale -a, ɛn 'wee 'nɛnnun -a bɛ, -te bɛ "cɛɛ dɪ 'wee -anɔnmaannun a bɛ, 'wɪ nən 'kɔ 'nɛnnun zɪɛ 'o drɛ bɛ -nyrɛn 'gɔ. 'O 'wee yi -tɛradɪ Zozi da -ci -kɔɔn 'e tɛdɛ 'o 'bɔ 'mangulinun 'va. 'Wɪ nən e cɪ "le 'o drɛ 'o 'mangulinun

le bε, -nyren zιε. En -yεε 'sɔ Bali le.  
 5 Lımɔn nɛn e ya -cale -a, -yee -mie  
 "ka "dɪ, ɛn -a -pε -fɔnan "ka "dɪε, -  
 a 'bli a Bali le. Tυ pɛɛnɔn man e  
 ya Bali trυ 'banan, te yaa laabo -yrɔ  
 'nan 'e 'pa 'e 'va. 6 'Pian lımɔn nɛn  
 e ya -cale -a, ɛn -a 'bɔ ci 'sɔ wɪnun -  
 sru "nɛn e 'ta wo bε, -te -a yιε a "man  
 oo, Bali "le 'va bε, e ya min -kadɪ -  
 a. 7 'Wɪ nɛn e cɪ "le 'i 'pla -wle 'wɪ 'a  
 bε -nyren zιε. -Te o 'ta wola "da "bε,  
 'tɔ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ o man dɪ. 8 'Nɛn  
 nɛn ya'a 'e yιε -tɔa 'e 'mangulinun  
 va dɪε, te 'e 'pε 'si yι -tɛradɪ Zozi da  
 -sru. 'Nɛn zιε, e ya min -wlɪdɪ "a, e  
 "mlian min nɛn ya'a Bali -tɔa dɪε -  
 a da. 'Nɛn nɛn -a mangulinun 'bɔ -  
 nyɛanla -yee "kɔnnɛn, ɛn ya'a 'e yιε  
 -tɔa o va dɪε, -yee vε 'bε cɪ -wlɪdɪ "fo.

9 Lımɔn nɛn -a -sran -ka 'e da bε,  
 'i 'tɔ 'sia 'fluba nɛn -calenun 'tɔ 'a -ji  
 bε -a -ji. 'Pian lımɔn nɛn -a 'le -fuba  
 'shɛɛdɪ -cia, ɛn e -kɔnnɛn 'pa 'e 'pa  
 -a -tɔwli "bε, -a 'tɔ nɛn 'i 'sia. 10 -A  
 'tɔ 'yi 'e 'kɔn min 'le -yee 'wɪ 'yinun  
 nɛn yaa drε bε -a man. -A -mie nɛn  
 "le 'nɛn 'lɛbɔdɪ sidɔ -le 'wɪ 'zυ, ɛn -a -  
 mie nɛn "le minnun nɛn o bɔala "va  
 "bε o 'kundɪ 'e 'pε "fli "a -le 'wɪ 'zυ, ɛn  
 -a -mie nɛn "le Zozinɔn nɛn o bɔala  
 "va "bε o cɛɪn -man "foedɪ -le 'wɪ 'zυ,  
 ɛn -a -mie nɛn "le minnun nɛn o ya  
 see -ji bε, 'padɪ o va -le 'wɪ 'zυ, 'lee  
 'wɪ "yi 'tɔ 'tɔdɪ pɛɛnɔn drɛdɪ.

11 'Pian -te lımɔnnun zιε o ya  
 nɔnbɛnun -a bε, te 'i 'o 'tɔ 'sia "fo "dɪ.  
 Kɔɔ tυ -mie bɔa "bε, -kɔnnɛn -cin a o  
 ji -le "wɛan, o "sia Crizi -sru, -e 'o -  
 kɔnnɛn 'pa. 12 Tɔɔn 'wɪ nɛn o -tɔ "da  
 'nan o dra bε, te 'o 'pε 'si -a -sru. E ya  
 "le tin nɛn waa -tɛ 'o 'fli da zιε. 13 En  
 "nyian bε 'o 'fli dra kɔannɔn 'a, te o  
 -cia 'kɔn 'le "nɛn -tɔɔladɪ -a "da. 'Wɪ  
 nɛn e cɪ -wlɪdɪ "fo "bε, -nyren 'nan o  
 'le 'ble, ɛn 'wɪ nɛn e 'ka 'wee 'wɪ 'a  
 dɪε 'lee 'wɪ nɛn e 'ka "le 'e bɔla min  
 le dɪε, -a 'bɔ nɛn waa vε. 14 'Wɪnun  
 pɛɛnɔn zιε -yee "wɛan bε, an ya "va  
 'nan lımɔnnun nɛn o ya nɔnbε "a ɛn  
 o -sran -ka bε, 'o -kɔnnɛn 'pa, 'o 'nɛn  
 'ya, 'o yιε 'tɔ 'wee "kɔnnɛn 'va, 'dɔ -e  
 'o vile 'o -si -nɔn -kaa 'nanmanzan le

-e o 'tɔ 'e srε dɪ. 15 Kɔɔ lımɔnnun zιε  
 o -mienun 'si -si tɪglɪ da, ɛn o sɔɔnla  
 Satan -sru 'va.

16 Lımɔn nɛn e ya Zozi 'va ɛn -cale  
 lımɔnnun a -yee "kɔnnɛn "bε, 'e 'pa  
 o va. Te -leglizɪ nɛn 'e yιε 'tɔ o va  
 dɪ, 'dɔ -e -leglizɪ 'e -kɔla 'padɪ -a -cale  
 tɪglɪnun va.

*Minnun nɛn o o -tɔ -leglizɪ min  
 ceje -a bε -wee 'wɪ nɛn 'gv*

17 Minnun nɛn o o -tɔ -leglizɪ min  
 ceje -a bε, -te o yιε -tɔa -leglizɪ -va  
 'kpa bε, 'ka o muo "fɔ -pε "kaga "ji.  
 'Pian minnun nɛn ka o muo -fɔa 'e  
 "mlianla "da "bε, minnun nɛn o Bali  
 -le 'wɪ ve, ɛn o Bali -le 'wɪ "paaman  
 bε o nɛn. 18 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali  
 -le 'fluba 'ji 'nan:

«Tri nɛn e ya 'nyranman 'panan  
 'saa va bε,  
 te 'i 'si -tɔ -yrɔ -e 'e 'saa 'bli dɪ.»  
 ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian -ji 'nan:  
 «'Nyranman 'pazan bε, -a 'pan a.»

19 -Te o -leglizɪ min ceje -tɔ man  
 wɪ 'vɪ 'yιε, te ya'a 'silɛ min "fli yaa 'le  
 dɪε, te 'i 'sia "da "dɪ. 20 'Pian minnun  
 nɛn 'o 'wɪ 'wlɪdɪ "dra bε, 'i 'wɪ 'pla  
 'wle Zozinɔn pɛɛnɔn yιε man. 'I drε  
 zιε -e "klan 'e 'fɔ min -mienun ji.

21 Kɔ ya Bali 'le, ɛn kɔ ya Zozi Crizi  
 'le, ɛn kɔ ya Bali -le 'pasianɔn nɛn  
 laji e o 'si "va "bε o 'le. Maan ve 'yιε  
 'nan, 'wɪ nɛn an 'sia -a crɛn -tɛnan  
 'yιε 'gɔε -a da nɛn 'i drɛla. -Te i min  
 man wɪ 'man ɛn yι'a tian -a san wei  
 manle dɪε, te 'i tin -tɛ "da "dɪ. ɛn te 'i  
 min bu "va "dɪ.

22 Te 'i kɔɔ min -tɔdɪ -a 'nan -e 'e  
 'nyranman -tɔ 'pa -leglizɪ -ji dɪ! ɛn  
 'wɪ zιε -a -ji bε, te 'i 'pε 'pla min da  
 tada dɪ! Te 'i 'wɪ drε -e min pee -le  
 'wɪ 'wlɪdɪ 'yi 'e baa 'i man dɪ! ɛn 'wɪ  
 nɛn e 'tɔ "paa min man bε, te 'i -tɔ  
 drε "fo "dɪ!

23 Te 'i vɪ 'nan 'i 'fo 'yi 'saza 'mlɪndɪ  
 man dɪ. 'Pian 'i man nɛn ya'a 'cɛan  
 dɪε, 'lee 'i 'pɔn -ji -le "wɛan bε, 'i -wɛn  
 mlin 'sɛzɛnɔn.

24 Min -mienun a bε, 'wee 'wɪ  
 'wlɪdɪ "ta a 'e bɔladɪ min pɛɛnɔn le  
 'wein 'vaa, -e yι nɛn Bali minnun

-le tin "baa be 'e bo. 'Pian min -mienun -le ve be, yi zie -a da nen -a ta baala. <sup>25</sup> -A -towli "nen "nyian min dre winun "yi "le ve -a. O ta a 'e boladi min pweenon le 'wein. En 'be nen 'be 'ta 'ka tian bolea die, yi zie -a da nen 'o 'ta baala.

## 6

*Nannun -le 'wi nen 'gv*

<sup>1</sup> Zozinon nen o ya non -a be, 'o 'o 'tanon 'sia min -a -pe pweenon 'ji. 'O dre zie, 'du -e minnun 'o vile 'o 'wi 'wliidi Bali 'lee -cee 'wi "paadi man di. <sup>2</sup> En Zozinon nen o ya non -a, te o tanon a Zozi 'va be, te o yie 'e 'ci 'o 'tanon 'bo 'ji 'nan 'o 'vale waa 'o dre "bounun -a di. 'Pian 'o 'nyranman 'pa -wle 'kpa tighi, koo o tanon 'bo nen o 'nyranman "paa -wle "be, o ya Zozi 'va en Bali o ye "yi.

*I dre "yi min -mienun a, te o Bali -le 'wi "paaman 'wlu 'a*

'Winun pweenon zie, -a 'bo nen 'i "paa Zozinon 'ji, en -a 'bo nen 'i 'pla -wle 'wi 'a. <sup>3</sup> 'Pian min -mienun a be, o 'ka 'wi zie 'be -sru "di. 'Wi 'pee nen "o "paaman Zozinon 'ji. Wei nen e ya tighi en e "sia -kaa san Zozi Crizi 'le be, o 'ka 'be 'va di. En 'wi "paadi nen e yi -teradi Bali da -ci "sia min le be, wa'a 'ta 'wola "da "di. <sup>4</sup> Minnun zie 'o 'fli "siala -dandan, te wa'a fe -tu tao di. -Sa -fodi dre o man "le -ce -tu -zu, o 'wi 'blidi ye "yi 'wi "wennennun da. 'Winun zie -yee -taala "man budi -a 'ka yei. En -yee -taala 'cendi 'e cin man -a 'ka yei. En -yee -taala min see wudi -a 'ka yei. En -yee -taala ci "nrondi min man -wliidi "a 'ka yei. <sup>5</sup> En "nyian -yee -maan min yei 'ka -a ble di. O 'wi dra "le minnun nen 'o 'wulo 'ka o da die, -wee 'wi 'zu, en wa'a 'wi tighi 'tao "fo "di. -A -cin a o ji 'nan Bali -sru 'ta wudi be "lala ynan nen.

<sup>6</sup> 'Wi 'kpa nen, 'ta woladi Bali -sru "be, e ya fe yidi -dan tu -a. 'Pian min 'ka 'kooan 'e 'ladi min lo fe da di. <sup>7</sup> Koo min 'ka 'tale 'e 'lo le fe -tu -a 'tre 'gove -a da di. En min "e vi 'nan 'e 'li 'e da be,

ya'a 'ko 'e 'lo le fe -a di. <sup>8</sup> -Yee "wean -te -kaa -blife ye, en -kaa man so ye be, 'e bo -kaa a. <sup>9</sup> 'Pian minnun nen o ya "va 'nan o dra fenon 'a be, Satan o see "paaman -e 'o 'te -yee san -ji. Min ci 'so wi -wliidinun nen, o ya 'wi "tun "a en o min sreman be, te -a -cin a -tolanan "o ji. 'Winun zie, -yee min -nan -nyaan, en -yee min 'sia Bali man -koo bli.

<sup>10</sup> Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, "lala yidi "yi "be, -yee ci 'wi 'wliidi 'to 'tudu pweenon pei -traanan "a. "Lala yidi "yi "le "wean, min -mienun 'si Bali -sru 'va, en o ya 'o yra ynan 'wi 'wliidi 'to 'tudu pweenon 'lo.

*Pal 'wi 'pla Timote le*

<sup>11</sup> 'Pian 'i 'bo Bali -le 'nyranman 'pazan be, te 'winun zie 'o -pli 'i man "fo "di. 'I -wee 'nan, 'i 'wi nen 'e 'sudi "ji "be -a dra. 'I -wee 'nan, 'i 'fo 'ileadi Bali man. 'I -wee 'nan, 'i yi -teala Bali da. 'I -wee 'nan, 'i Bali ye "yi, en 'i min ye "yi. 'I -wee 'nan, 'i -pooan 'e 'so 'wi 'ji. En 'i -wee 'nan, 'i -kooan "min -troo -a. <sup>12</sup> 'Ta wudi Bali -sru "nen yia -si 'sia be, 'i 'kun "man 'kpa, -e 'i 'wulo 'e bola "va. En 'belidi nen ya'a 'nyaan die, 'i 'kun 'i 'pe "fli "a. Bali 'ilaabu "man, en i wu "man min "kaga yie man 'nan, Bali -sru "nen i ci. <sup>13</sup> Bali nen e 'belidi -noan 'tre da fe pweenon le be, 'lee Zozi Crizi nen e wu "man Ponzu Pilati yie man 'nan, Bali -sru "nen 'e ci be, an 'wi "paala 'yie o 'le 'nan, <sup>14</sup> 'Nyranman nen Bali 'bo -a -peba 'wo 'i 'lo be, 'i yie 'to "va. Te 'to 'e 'pa "man "di, en te min 'e 'wi "man 'wliidi "di. 'I dre zie -trilii, -e tu nen -kaa san Zozi Crizi -taa "man "be 'e bo. <sup>15</sup> Tu zie Bali 'be 'pla 'e 'bo 'a.

Bali zie -a va nen -fea pweenon "sia, en -yee fe pweenon "paala 'e 'towli. -Yee ci mingonnennun da mingonnen -a, en -yee ci minsannun pweenon da Minsan -a.

<sup>16</sup> En -yee 'ka 'kaa 'li "fo "di.

En 'te 'san nen min 'ka 'kolaman -e 'e -pli "man "die, -a va nen e ci.

En Bali zɪɛ min 'ka tian 'li -a yɪɛ 'e  
 yɪɛ 'a dɪ,  
 ɛn min 'ka 'kɔlaman -a yɪdɪ -a dɪ.  
 'Tɔ 'wɪdɪ 'lee 'plɛblɛ nɛn -a 'leda  
 "ka "dɪɛ,  
 'e 'kɔn -yee vɛ -a.

Amen!

<sup>17</sup> Minnun nɛn o cɪ fɛnɔn 'a tɔ 'gɔɛ  
 -a -ji bɛ, 'i 'wɪ 'pla -wɛɛ. 'I vɪ -wɛɛ  
 'nan, te 'o 'fli 'sia -dandan dɪ! Kɔɔ  
 fɛ yɪdɪ bɛ, cɛɛgɔ e ya 'yie vɛ -a, "trɛ e  
 'ka 'yie vɛ -a dɪ. -Yee "wɛɛn 'i vɪ -wɛɛ  
 'nan, te o 'bli 'e 'kɔn -yrɛ "dɪ! 'Pian  
 o 'bli 'e 'kɔn Bali nɛn e fɛ pɛɛnɔn -  
 nɔɔn "min lɛ bɛ -yrɛ. Yaa -nɔɔn 'e  
 "mlianla "da 'nan -e -kaa cɪ 'e "nran.  
<sup>18</sup> 'I vɪ -wɛɛ 'nan, 'o 'wɪ "yi "drɛ, ɛn  
 o drɛ wɪ "yɪnɔn nɛn 'e 'kɔn "kaga.  
 'I vɪ -wɛɛ 'nan fɛ 'e 'sɔ o man, ɛn 'o  
 'pa min va. <sup>19</sup> "Wɛɛ vɪ 'nan 'o 'kɔn  
 'winun zɪɛ -a drenan bɛ, e ya "le o  
 yɪfɛ planan nɛn o cɪ tɔ -fɔla "da "ji vɛ  
 -a. Zɪ o -taa 'belidɪ tɪglɪ 'kunlɛ 'o 'pɛ  
 "fli "a zɪɛ.

<sup>20</sup> Timote, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn waa  
 paa 'i 'ji bɛ, 'i yie 'trɔa "da. Min-  
 nun nɛn waa ve 'o 'fli man 'nan, 'o  
 'winun -tɔa te 'bɛ a 'e -trɛ bɛ, te 'ka  
 -kɔn waa -tɔwli "dɪ! ɛn te 'i 'fli wɔ -  
 wee -sa -fɔdɪnɔn va dɪ! <sup>21</sup> Zozinɔn  
 -mienun o -pɛ 'si yi -tɛradɪ Zozi da  
 -sru, ɛn o sɔɔnla -sɪ zɪɛ -a da.

Bali -le "yi 'e 'kɔn 'ka 'va.

## 'Fluba "flizan nen Pəl -a crən -tē Timote lē

<sup>1</sup> 'An 'bō Pəl bē, Bali 'bō 'ci 'sō 'a nēn an drē Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. En 'an 'bō nēn Bali 'an 'pla 'nan 'belidı nēn ya'a 'nyaan diē, 'an 'nan wı vı minnun lē. 'Belidı zıē Bali -a 'vı 'e 'cēn 'nan e ya -cēē vē -a Zozi Crizi -le "wēan. <sup>2</sup> Timote, mēin ye "yi 'kpa, i drē "le 'an 'pı -le 'wı 'zū. Mēēn 'fluba 'gūē -a crēn -tē 'yie.

-Kaa "tı Bali 'lee -kaa san Zozi Crizi 'wei nyrinda 'si, en 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fūdı -trōō -nōn 'yie!

### *Pəl Bali muo -fō*

<sup>3</sup> Tū -tūdū pēēnōn man, -te an ya Bali trū 'banan 'yie 'wı man bē, maan muo -fōa. Bali nēn 'an tranun -a 'su, en "wee -sru an ya "an 'sunan 'gūē, 'an 'wulo -ji "nrōndı 'ka tin tēa 'an da dı. <sup>4</sup> Tū nēn an "ta 'sia 'i 'srōn "bē, -wūō nēn yia 'wō bē, 'i 'yie 'yi 'cin "ē vınan 'e 'tō 'an 'ji bē, te 'i dra 'an -tēa. Tōōn e dra 'mēn "le 'mēin yı "nyian, 'dū -e 'an 'ci 'e "nran. <sup>5</sup> 'Yie yi -teradı Zozi da nēn yia dra 'i 'ci 'fıdaa 'a bē, -a -cin a 'an 'ji. Zı 'i naan Loyis yi -tera Zozi da zıē, en -a -tōwli "nēn 'i "bō Eni "e drē. Maan -tōa 'nan, -wee yi -teradı Zozi da -tōwli zıē -a da nēn i sōōnla.

<sup>6</sup> 'Wı zıē -yēē "wēan mēin trū "baa 'nan, "yi "nēn 'an 'pē 'pla 'i da en Bali -a drē 'yie bē, te 'i 'tū -e 'e "dri dı. <sup>7</sup> Kōō lei nēn Bali -a -nōn -cēē bē, e "klan 'sia -kaa 'ji, en e 'plēble -nōan -cēē. Lei zıē -yēē -maan -kaa min ye "yi, en -yēē -maan -kaa -kōlaman -kaa 'fli 'kundı -a 'wı 'ji.

<sup>8</sup> -Yēē "wēan te 'yra 'e 'i 'tē 'wı nēn -kaa san Zozi Crizi -a drē bē -a -nan wı vıdı -a dı! En "nyian, 'an 'bō nēn an ya -pū 'kuin -yēē 'nyranman 'padı man bē, te 'yra 'e 'i 'tē 'mēn 'wı vıdı -a dı! 'Pian 'i 'man 'e 'kōn 'e wōdı, -e 'i 'yra yı "le 'mēn 'wı 'zū

Zozi 'le 'wı 'nōnnōn vıdı man. Bali -le 'plēble 'bē -tōa 'i 'wlu.

<sup>9</sup> Bali 'bō 'bē -kaa 'si 'wı 'ji, en -yēē -kaa drē 'yēē minnun -a -kaa laabūdı man. -Kaa drē wınnun man "cēē Bali 'wı zıē -a drē dı, 'pian 'wı nēn -a -cin a Bali 'bō 'ji 'e 'cēn bē -a man nēn e 'wı zıē -a drē. En "yi "nēn Zozi Crizi 'le "wēan Bali 'bō -a 'pla -cēē te ya'a tian 'trē drēle dıē, -a man nēn e 'wı zıē -a drē. <sup>10</sup> 'Bē nēn 'gūē, "yi zıē Bali -a -ci kōōn -cēē -kaa 'sizan 'wı 'ji Zozi Crizi -tadı -a 'trēda. Zozi Crizi 'bō 'bē -ka -le 'plēble 'lē 'ka, en 'belidı nēn ya'a 'nyaan diē, -yēē ta 'bōla minnun lē 'yēē 'wı 'nōnnōn 'a.

<sup>11</sup> Bali 'an drē Zozi 'le 'pasiazan -a 'nan, 'an 'wı 'nōnnōn zıē -a fuila "man minnun pēēnōn 'va, te maan "paaman o ji. <sup>12</sup> 'Wı nēn -yēē "wēan an cı 'an 'yra yınan tv 'gūē -a -ji bē, -nyrēn zıē. 'Pian 'yra 'ka 'an 'tēa dı, kōō min nēn an yi -tera "da "bē, maan -tōa. Maan -tōa 'nan, 'wı nēn yaa -pēba 'wō 'an 'lō 'gūē, 'plēble a -yrō -e 'e 'yie 'tō "va "trilii, -e tin 'ba yi 'e 'bō.

<sup>13</sup> An Bali -le 'wı tıglı paa 'i 'ji. 'Wı zıē 'e drē 'yie 'wı -kōōn "manvē -a, en 'i 'ta wōla "da! Te 'i 'pē 'si yi -teradı Zozi da 'lee yıdı 'yi "nēn Zozi Crizi -a -nōn 'yie bē -a -sru "fo "dı! <sup>14</sup> Bali -le 'wı "paadı tıglı nēn maan 'pla 'i 'va bē, 'i 'yie 'tō "va! Bali lei 'saun nēn -kaa 'ji bē, -yēē "paa 'i 'va -a drēnan.

<sup>15</sup> Timote, yia -tōa 'nan, minnun pēēnōn nēn o -nyēanla Azi 'lēglōn 'ji bē, o 'si 'an -sru. Fijel 'lee Emojel bē, "o 'si 'wō "nyian 'an -sru.

<sup>16</sup> 'Pian Onezifor 'bē 'an "kōē "tō 'an da, en 'mēn -pū 'kan drēdı bē, -a 'yra 'ka -a tēa "fo "dı. -Yēē "wēan an Minsan trū "baa 'nan, 'e 'yēē "yi "nōn -yēē "kōnnēn 'nōn lē. <sup>17</sup> Zı e 'bōla Rōm bē, yaan wēē 'trilii en yaan 'yı. <sup>18</sup> En "nyian "yi 'tō 'tūdū pēēnōn nēn yaa drē 'mēn Efēz bē, yia -tōa e "mlian min pēēnōn da. An Minsan trū "baa "nyian 'nan, Onezifor nyrinda 'e 'sēn Bali da tv nēn Bali 'bō minnun -le tin "baa bē -a man.

## 2

*Te 'i 'pɛ-sru 'e tɔa Crizi-le 'wɪ 'ji dɪ!*

<sup>1</sup> Mɛn 'nɛn, 'i 'tɔ 'plɛblɛ! "Yi 'nɛn Zozi Crizi -a -nɔn -cɛɛ bɛ, -a va nɛn 'i -wɛɛ 'nan 'yie 'plɛblɛ 'e 'si. <sup>2</sup> ɛn 'wɪ nɛn yia 'man 'an da min "kaga yie man bɛ, 'i "paa min -mienun ji. Minnun zɪɛ 'o 'kɔn minnun nɛn min yi -tɛala o da, ɛn o -pɛ "sɔa -a "paadi -a min peenun "le ji bɛ waa.

<sup>3</sup> 'I 'wɪ "man, -e 'i yra yɪ "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ. 'Wɪ nɛn Zozi Crizi -le 'sounja 'kpa -a dra bɛ -nyrɛn zɪɛ. <sup>4</sup> 'Sounja nɛn e ya "vale 'nan 'yee 'wɪ 'e 'sɔ 'e 'tazan lɛ bɛ, 'e "trɔɛn "sia 'e -sru "wɪnun pɛɛnɔn 'va. <sup>5</sup> ɛn "nyian -te min a fɛ -tɔ -sa kɔnan bɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn waa 'pla "da "bɛ, -a da nɛn yaa drala, 'dɔ -e 'e 'yee -kopa yɪ. <sup>6</sup> ɛn "nyian fei 'pazan nɛn 'e yie -trɔa 'yee 'nyranman da bɛ, -yɛɛ fɛ 'wɪɛ tɛɛɛ -ble. <sup>7</sup> 'Wɪ nɛn an "sia -a yɪnan 'yie zɪɛ, 'i 'ci "nrɔn "da 'kpa. Minsan 'bɛ 'wɪ 'tɔdɪ -nɔan 'yie, -e 'i 'wɪ pɛɛnɔn 'ci man.

<sup>8</sup> 'I 'ci "nrɔn Zozi Crizi da. E ya David kluda min a, ɛn -a 'bɔ nɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va. Zozi -le 'wɪ 'nɔnɔn nɛn maan ve minnun lɛ bɛ -nyrɛn zɪɛ. <sup>9</sup> Zozi 'le 'wɪ 'nɔnɔn 'bɔ zɪɛ, -yee "wɛan nɛn an ci 'an yra yɪnan, ɛn an ya -pɔ 'kuin "le plɔanzan -le 'wɪ 'zɔ 'gɔ. O -bulalɛ baa -fɔ 'an man, 'pian Bali wei bɛ, baa 'ka 'e 'fɔdɪ 'bɛ "le "man dɪ. <sup>10</sup> -Yee "wɛan 'tɛ pɛɛnɔn nɛn waa "paa 'an da bɛ, 'an 'wulo -tɔa "wɪ minnun nɛn Bali o 'si "va "bɛ o 'tɔ 'ji. Maan dra zɪɛ 'nan -e Zozi Crizi 'e -wee 'si wɔ "nyian 'wɪ 'ji, -e Bali 'tɔ -dan nɛn -a 'leda "ka "dɪɛ, 'e drɛ -wee vɛ -a.

<sup>11</sup> 'Wɪ 'gɔɛ e ya 'wɪ tɪglɪ 'a. -Te -kaa 'vale Crizi -a -cɛɛ -ka bɛ, -kaa wuanla "nyian "le -yee 'wɪ 'zɔ, -e -kaa yie 'e 'fɔ "man 'li 'trilii "fo. <sup>12</sup> -Te -kaa -pɔan 'sɔ 'wɪ 'tɔndɔn pɛɛnɔn 'ji -trilii bɛ, -kaa -taa "mingɔnnɛn -blilɛ -kaa 'vale waa. 'Pian -te -kaa 'vɪ 'nan -kaa tɔa dɪɛ, e -taa "nyian "e "vɪɛ 'nan ya'a -kaa 'tɔa dɪ. <sup>13</sup> ɛn -te -kaa 'li -kaa da -kaa 'si Crizi -sru "bɛ, -a 'bɔ 'ka 'e wei fuimlan 'nan dɪ, kɔɔ

'wɪ nɛn e -tɔ "da 'nan 'e dra bɛ, yaa dra -kpɔ.

*I drɛ "yi min -mienun va, o Bali -le 'wɪ "paaman 'wɪ 'a!*

<sup>14</sup> 'Wɪnun zɪɛ -nyrɛn 'i 'cin -trɔa Zozi nɔn 'ji! ɛn 'i vɪ -wɪɛ Bali 'lɛ 'nan, -sanun -fɔdɪ nɛn e ya 'wɪ 'blɪdɪ -a Bali -le 'wɪ -mie da bɛ, 'wɛɛ 'tɔ! Kɔɔ ya'a 'wɪ paa "va "minnun nɛn waa maan "bɛ -wɪɛ "dɪ, 'pian e o -nan -nyaan. <sup>15</sup> 'I man -wɛɛ 'nan 'nyranman nɛn yia "paa bɛ 'e 'sɔ Bali lɛ, -e 'yra 'e vɪɛ 'yɛi 'tɛ dɪ. 'I man -wɛɛ 'nan 'i -kɔan "min nɛn e Bali wei ve 'e -si tɪglɪ da bɛ -a. <sup>16</sup> 'Pian -sanun -fɔdɪ nɛn ya'a 'wɪ 'paa "va "min lɛ dɪɛ, ɛn e 'tɔ "paa Bali -le 'wɪ man bɛ, te 'i 'fli wɔ "va "dɪ! Kɔɔ minnun nɛn o -sanun zɪɛ -a -fɔa "bɛ, o -ko 'o 'fli 'sidɪ -a Bali man -kɔɔbli. <sup>17</sup> -Wee 'wɪ "paadi bɛ, e -ko fuiladɪ -a "man "le 'nan mlɔn "nɛn e ya 'lɛ 'sinan bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Ime 'lee Filet bɛ o sɔnla minnun zɪɛ o "pa "da. <sup>18</sup> 'O 'fli 'si Bali -le 'wɪ tɪglɪ man -kɔɔbli -a vidɪ -a 'nan tɔ nɛn Bali minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ e ci 'va. ɛn 'wɪ zɪɛ e min -mienun -le yi -teradɪ Zozi da 'le 'tɔ.

<sup>19</sup> 'Pian 'kɔn nɛn Bali -a -pɔ -fɔ 'plɛblɛ 'e 'bɔ 'a bɛ, wa'a -kɔlalɛ 'bɛ 'widɪ -a "fo "dɪ. 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ 'kɔn zɪɛ -a man bɛ, -nyrɛn 'gɔ: «Minsan 'yee minnun -tɔa.» ɛn "nyian: «Min oo min nɛn e Minsan 'tɔ ve bɛ, -a san 'e 'si 'wɪ 'wɪdɪ -sru!»

<sup>20</sup> Timote, -a -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, 'kɔn -dan ji bɛ, -pɔ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn -kɔan 'nan. -A -mie -kɔan 'e drɛdɪ -siga -a, ɛn -a -mie -kɔan 'e drɛdɪ yiba "a, ɛn -a -mie -kɔan 'e drɛdɪ -pɔ 'trɛ 'a. -Pɔnun zɪɛ, -a -mienun a bɛ, wɛɛ bɔala 'ji min "fli yaa cin yɪnan. ɛn -a -mienun a bɛ, o ya fɛ "tri "sɛn -ji vɛ -a.

<sup>21</sup> Maan ve 'yie 'nan, -pɔnun zɪɛ -wɛɛ ci "le minnun nɛn maan 'vɪ 'labɛ -wee 'wɪ 'zɔ. 'Pian min nɛn e cɛɛn o man bɛ, -a san -kɔan "le 'nan -pɔ nɛn waa bɔala 'ji min "fli yaa cin yɪnan bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E -kɔan 'e 'pladɪ 'e 'tazan -le vɛ -a, ɛn -a 'pa 'nyranman -kɔan 'e 'tazan lɛ, ɛn 'wɪ "yi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn yaa dra.

22 Timote, 'wɪ 'tɔ 'tʊɒ pɛɛnɔn nɛn e-kɔlaman e-wulo -ji "nrɔndɪ-wlɪdɪ -nɔan-gobo lɛ bɛ, te 'i -pli -a -tʊ man "fo "dɪ! 'I -wɛɛ 'nan 'i 'wɪ nɛn 'e 'sɔdɪ "ji "bɛ -a dra! 'I -wɛɛ 'nan 'i 'yɪ -tɛala Zozi da! 'I -wɛɛ 'nan 'i Bali ye "yɪ, ɛn 'i min ye "yɪ! ɛn 'i -wɛɛ 'nan 'ka yei 'e 'kɔn -trɔɔ 'ka 'vale min -tʊɒ pɛɛnɔn nɛn o Minsan laabo 'o 'ci 'fɪdaa 'a bɛ waa! 23 'Winun nɛn e -taala -sanun -fɔdɪ -a, te ya'a 'wɪ 'paa "va "min lɛ dɪɛ, te 'yɪɛ -si -nɔn min lɛ "fo "dɪ. Kɔɔ yɪa -tɔa 'nan 'winun zɪɛ -a 'le 'srannan "bɛ, 'wɪ 'blɪdɪ nɛn -nan. 24 ɛn Minsan 'suzan bɛ, ya'a 'wɪ 'ble dɪ. 'Pian e -kɔan "trɔɔ min pɛɛnɔn 'va, -a -pɛ "sɔa Bali -le 'wɪ 'paadɪ -a, ɛn -a -pɔan "sɔa 'wɪ 'ji. 25 ɛn "nyian minnun nɛn o -sa -fɔa "va "bɛ, e 'wɪ "paala -wɛɛ -pɔan "trɔɔ -a, te -a 'bli a "da 'nan, Bali "paa o va -e 'o 'si 'wɪ zɪɛ -a -sru, -e 'o Bali -le 'wɪ tɪglɪ 'tɔ. 26 -Si nɛn o cɪ "da "bɛ -e 'o -kɔnnɛn "yɪ 'o 'bɔ 'a, tɔɔn te o 'sʊ Satan -lɔ. Kɔɔ Satan 'bɛ o man 'yɪ. E o drɛ 'yee nɔannun -a, ɛn o 'ta wɔla -a wei da.

### 3

*Bali -sru 'ta wɔdɪ -taa "drɛlɛ 'plɛblɛ*

1 Timote, e ya "le 'i -tɔ 'nan, tʊ -nyranman nɛn -kaa cɪ 'gʊɛ, Bali -sru 'ta wɔdɪ -taa "drɛlɛ 'plɛblɛ. 2 Minnun 'o 'bɔ 'fli -le 'wɪ "yɪ -wɛɛman, ɛn "lala yɪdɪ 'bɛ -kɔan "o 'nanman wɪ -a. O -yɔɔdɪ ye "yɪ "min lɛ, ɛn 'o 'fli "sɪala -dandan. O "we "min man -wlɪdɪ, ɛn wa'a 'o 'mangulinun wei maan dɪ. -Te min 'wɪ "yɪ drɛ -wɛɛ "bɛ, wa'a san tɔa "fo "dɪ, ɛn 'o yɪɛ 'ka 'naan Bali man "fo "dɪ. 3 'Wɪ 'ka 'naan o man dɪ, ɛn min nyirinda 'ka 'sɛan o da dɪ. O 'tɔ "paa min man. Wa'a 'kɔlaman 'o 'fli 'kundɪ -a dɪ, ɛn -te 'bli 'fɔ o ji bɛ, wa'a 'o 'pɛ da tɔa dɪ. 'Wɪ "yɪ "drɛdɪ 'ka o nyɛn va "fo "dɪ. 4 O wɛɛ -fɔdɪ ye "yɪ, ɛn -te o ya "vale 'nan 'o fɛ -tʊ ye bɛ, wa'a 'ci nrɔnman 'o bɔɛzan pee -le 'wɪ 'a "fo "dɪ, kɔɔ 'fli drɛdɪ -dandan 'o 'sa. Wa'a Bali ye "yɪ "fo "dɪ, 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nɛn waa ye "yɪ. 5 'O 'fli dra "le 'o 'ta wɔla Bali wei da, 'pian -a tɪglɪ

da bɛ, o 'ka "va 'nan Bali -le 'plɛblɛ 'e 'nyranman 'pa 'o man dɪ.

Minnun zɪɛ te 'i -pli "o man "fo "dɪ. 6 O -mienun -cia 'kɔn 'lɛ "nɛn -tɔɔladɪ -a "da, -e 'o minnun see "paa 'wee 'wɪ "paadɪ -a. -Wee 'wɪ "paadɪ lɪmɔn -mienun "sɪala 'nan -e 'o 'fɔ o -sru. Lɪmɔnnun zɪɛ o 'wɪ 'wlɪdɪ "dra "kaga, ɛn o 'ta wɔla 'o 'bɔ 'ci 'sɔ winun da. 7 ɛn o ya "vale 'nan 'o bɔa 'wɪ pɛɛnɔn 'tɔdɪ man, 'pian 'wɪ nɛn e cɪ Bali -le 'wɪ tɪglɪ 'a bɛ, wa'a -ci maan dɪ.

8 'Wɪ nɛn Yanɛzi 'lee Yanble -a drɛ Moizi lɛ ɛn wa'a -yee 'wɪ 'sɪlɛa 'wɪ 'a dɪɛ, -a -tɔwli "nɛn minnun zɪɛ o cɪ -a drɛnan. Wa'a 'o 'trɔɛn 'tɔa 'wɪ tɪglɪ dɪ, o -wulo -ji "nrɔndɪ 'ka -si tɪglɪ da dɪ, ɛn -te min -wee yɪ -tɛradɪ Zozi da -nanjɛɛn bɛ, yaa -kɔnnɛn "ye 'nan e 'ka 'wɪ 'kpa -a dɪ. 9 'Pian 'winun 'bɔ zɪɛ, wa'a 'mɔan -a drɛdɪ da dɪ, kɔɔ min pɛɛnɔn -taa -a -tɔlɛ 'nan o ya -blɔ -a. Zɪ Yanɛzi 'lee Yanble -le vɛ drɛ zɪɛ.

*Pɔl Timote "koe "tɔ 'e da*

10 'Yie vɛ bɛ, i 'ta 'wɔla Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪglɪ da "le 'mɛn 'wɪ 'zʊ. ɛn zɪ 'mɛn 'ta wɔ -pɛ cɪ bɛ, 'lee 'winun nɛn -a -cin cɪ 'an 'ji 'nan 'an dra bɛ, yɪa -tɔa ɛn -a da nɛn i cɪ -a drɛnan. 'Mɛn yɪ -tɛradɪ Zozi da, 'lee 'mɛn man -srandɪ 'wɪ 'ji bɛ, 'lee 'mɛn Bali yɪdɪ "yɪ "bɛ, 'lee 'mɛn min yɪdɪ "yɪ "bɛ, yɪa -tɔa ɛn -a da nɛn i cɪ -a drɛnan. 'Winun nɛn o 'bɔ 'an man 'e pɛɛnɔn te 'an -pɔan "sɔa -ji bɛ, yɪa -tɔa ɛn -a da nɛn i cɪ -a drɛnan. 11 ɛn "nyian bɛ, 'te nɛn minnun -a 'pa 'an da Antɪɔs 'lee Ikomiɛn 'lee Lisitri bɛ, yɪa -tɔa. ɛn 'an yɪa pɛɛnɔn nɛn maan 'yɪ 'flanun zɪɛ -a da bɛ, yɪa -tɔa. -Mɛ "wɪ 'bɛ 'ka bɔlɛ 'an man dɪ? 'Pian 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ji bɛ, Minsan 'ka 'an 'tʊlɛ 'e "tun dɪ, yaan 'si 'ji. 12 -A -cin -e 'kɔn 'i 'ji 'nan min nɛn 'o 'vale Zozi Crizi -a o drɛ min -tɔwli "a ɛn e ya "vale 'e 'ta wɔla Bali wei da bɛ, minnun 'tɛ "paa "da. 13 'Pian minnun -wlɪdɪ zɪɛ 'wlunɔn nɛn waa. 'Wee 'wɪ 'wlɪdɪ "ko 'mlɪnladɪ -a "da. O min see "paaman, 'pian te fɛ -tʊ 'bɛ o 'bɔ "le "see paa.

14 Yie vε bε, 'w1 pεεnɔn nɛn waa paa 'i 'ji bε, 'i yie -trɔa "da. Yia -tɔa 'nan e ya 'w1 'kpa -a "fo. En minnun nɛn waa -maan 'lɔɔ 'i 'w1 z1ε -a 'man bε, o -cin a 'i 'ji. 15 I -fu "wɛnnɔn, ɛn Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bε, yia -tɔdɪ 'sia. Bali wei z1ε e -kɔlaman 'e "paa 'i 'va -e 'si nɛn e min "sia 'w1 'ji bε 'i 'sia. -Si z1ε yi -tɛradɪ Zozi Crizi da nɛn, ɛn -yεε -maan min "sia 'w1 'ji. 16 'W1 'kpa, Bali wei pεεnɔn nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bε, Bali 'bɔ 'bε 'ta 'tɔ minnun man ɛn waa crɛn -tɛ. E ya 'kpa 'w1 "paa vε -a min ji. En e "paa min va -e min 'e 'yee 'w1 'w1dɪ 'y1. En e "paa min va -e 'e min drɛ w1 'sɔ "ji. Zi kɔɔ min -le 'ta wɔ -pɛ -kɔan 'trɛda fɛnyian bε, yaa "paaman min ji. 17 E ya z1ε 'nan -e Bali -le min man 'e 'kɔn 'e wɔɔdɪ "fo, te -a -pɛ "sɔa 'w1 'yi 'tɔ 'tɔdɔ pεεnɔn drɛdɪ -a.

#### 4

1 Kɔ ya Bali 'lɛ, ɛn kɔ ya Zozi Crizi nɛn e -taa "minnun nɛn o yie cɪ "man 'lee minnun nɛn o kaa bε -wee tin 'balɛ bε -a 'lɛ, ɛn "nyian Zozi 'bɔ -le -tadɪ, 'lee -yee mingɔnnɛn nɛn e -taa -a -blɪdɛ bε, -yee "wɛan mɛin trɔ "baa 'nan: 2 'I Bali -le 'w1 v1 minnun lɛ! 'W1 nɛn yia vε bε, -te waa maan "yi ɔɔ, 'i v1 -w1ɛ, -te wa'a 'maan "yi 'dɪ ɔɔ, 'i v1 -w1ɛ! 'I -wee 'w1 'w1dɪ 'ci 'si -w1ɛ! 'I v1 -w1ɛ 'nan 'o 'lɛ 'tɔ, ɛn 'w1 nɛn e cɪ "lɛ min 'e drɛ bε -a 'bɔ nɛn 'i 'pla -w1ɛ 'w1 'a. 'I man -sran 'w1 pεεnɔn z1ε -a "paadɪ -a o ji.

3 Kɔɔ tɔ -tɔ -taa "bɔlɛ bε, te minnun 'ka 'we "man "nyian -e 'o "trɔɛn "tɔ Bali -le 'w1 "paadɪ tɪɪlɛ dɪ. 'Pian 'o 'ci 'sɔ minnun "sia "va 'w1 "paanɔn 'a, te o 'w1 nɛn o cɪ "vale 'o maan "bε -a "paaman o ji. 4 'O "trɔɛn "sia 'w1 tɪɪlɛ 'va, -e 'o -sɔɔnla polunun nɛn min -a "sia 'e 'wulo -ji bε -a -sru. 5 Timote, 'i yie 'tɔ 'i 'fli -va, te 'wei 'man yɪ dɪ. 'I 'w1 yra yɪ dɪ man. 'I Zozi 'le 'w1 'nɔnnɔn vɪdɪ 'pa 'nyranman -a. 'Nyranman nɛn Bali -a -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ bε, 'i 'pa.

6 Kɔɔ 'mɛn vε bε, 'an -kadɪ 'bɔ. -Kadɪ 'bɔ z1ε, maan "siala "lɛ 'sraga

nɛn an -taa -a bɔlɛ Bali lɛ 'an 'kɔlɛ 'a. 7 Minsan -le -kuli bε, maan -tan fɛnyian, an cɛɛn flɛn 'blɪdɪ man. An yi -tɛra Zozi da -trɪlɪi, maan 'le 'sran. 8 'Bε nɛn 'gɔvɛ, fɛ nɛn e cɪ 'an 'man -pɛnnan bε, 'w1 tɪɪlɛ nɛn maan drɛ bε -a man -kopa nɛn. Minsan nɛn e tin "baa 'e 'nɔan da bε, -yεε -kopa z1ε -a -nɔan 'mɛn yi nɛn e -taa "man "bε -a da. Ya'a nɔan 'an 'tɔwli "cɛ "lɛ dɪ, 'pian minnun pεεnɔn nɛn -yee -tadɪ dra o -tɛa "bε, yaa -nɔan "nyian -wee "lɛ.

*Pɔl 'w1 'nyranman 'v1 Timote lɛ*

9 Timote, te 'i 'mɔn dɪ! 'I bɔ 'an man 'gɔ 'trɛlɛ! 10 Dema 'an 'tɔɪ, ɛn e -kɔ Tesalonik, kɔɔ 'trɛda fɛnɔn yɪdɪ "yi "cin -trɔa "ji. Cresɛn "e -kɔv Galatɪ, ɛn Tit "e -kɔv Damatɪ. 11 Luk 'bε cɪ 'an 'va 'gɔ 'e -tɔwli. -Yee "wɛan 'ka 'vale Mark -a 'ka 'ta. -A -nan w1 a 'an man 'kpa 'mɛn 'nyranman 'gɔvɛ -a -ji. 12 Tisik nɛn an 'ta -a "paa 'sia Efɛz nun.

13 Timote, "yie v1 'nan 'i -taa "bε, 'i 'ciila Troas -e 'mɛn -tralɛ -gblɔ nɛn maan 'tɔɪ Karpu -lɔ bε, 'i 'si, 'i 'ta -a. En 'mɛn 'flubanun 'lee 'kɔlɛnɔn nɛn 'fluba a 'e 'crɛn -tɛdɪ "da "bε, 'i o 'si, 'i 'ta waa. 'Kɔlɛnɔn z1ε o 'w1 a 'an man 'kpa tɪɪlɛ.

14 Alɛzandre nɛn feli bɔzan -a bε, e 'w1 'w1dɪ drɛ 'mɛn "kaga. Maan -tɔa 'nan 'wɔnɔn nɛn yaa drɛ 'mɛn bε, Minsan -a -pan wɔ -yrɛ. 15 'I 'bɔ "nyian, 'i drɛ "va "yi, kɔɔ e ya 'e 'tɔdɪ lou 'kɔv 'w1 "paadɪ man.

16 Tɔ nɛn minnun -kɔ 'maan tin 'banɔn 'cɛin -da 'e 'tɛdɛ bε, min -tɔ 'ka 'kɔlɛ -nyɛnlɛa 'mɛn 'w1 -sru "dɪ, o pεεnɔn 'an 'tɔɪ. Te Bali 'e 'w1 'tɔ drɛ -w1ɛ 'bε man dɪ. 17 'Pian Minsan 'bε 'pa 'an 'va, ɛn yaan "kɔe "tɔ 'an da. Yaa drɛ z1ε 'nan -e 'an -kɔla Zozi 'le 'w1 'nɔnnɔn fuɪladɪ -a "man, 'dɔ -e minnun pεεnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ 'o man. Tɔ z1ε -a man bε, 'an 'kadɪ -fɔla tɔ, 'pian Minsan 'an 'sɔ -yrɔ. 18 -Yee "wɛan maan -tɔa 'nan, 'w1 'w1dɪ 'tɔ 'tɔdɔ pεεnɔn nɛn, minnun -a "vale 'nan 'o dra 'mɛn bε, Minsan 'an "sɔ -yrɔ "nyian, ɛn yaan "sia 'w1 'ji, -e 'an 'kɔ laji -yee



mingənnən 'trɛda. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn  
Minsan -le vɛ -a 'li 'trilii! Amɛn!

<sup>19</sup> Timote, 'i vɪ Priskil 'lee 'e 'sran  
Akila ɛ 'nan, an o 'tɔ bo. ɛn 'i vɪ  
Onezifor mangulinun ɛ 'nan, an o  
'tɔ bo.

<sup>20</sup> Eras "e -fɔv Korenti, ɛn an Trofi  
'tɔ Mile -a man "yaaman -le "wɛan.

<sup>21</sup> Timote, 'i bɔ 'an man 'gɔ 'vaa -e  
tɔ nɛn fulɔ "fɛɛnman 'yi yɛ da -wliɔ  
"bɛ, 'e bɔ.

Ebulu 'lee Pudɛn 'lee Linu 'lee  
Klodia, 'lee Zozinɔn pɛɛnɔn nɛn  
'gɔɛ, o 'nan wei 'tɔ bo.

<sup>22</sup> Minsan 'e 'pa 'i 'va, ɛn -yee "yi  
'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

## 'Fluba nɛn Pəl -a crɛn -tɛ Tit lɛ

<sup>1</sup> 'An 'bɔ Pəl 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Bali 'suzan nɛn 'maan, ɛn an ya Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Bali 'an 'pla 'nan 'an 'pa minnun nɛn 'e o 'si 'va 'nan 'o 'kɔn 'yee vɛ -a bɛ o va. 'An 'pa o va -e 'o yɪ -tɛra 'e da, te wee bɔa 'e tɪgɫɪ da. <sup>2</sup> 'An 'pa o va -e o 'bli 'e 'kɔn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -yrɛ. Kɔɔ tʊ nɛn Bali 'ka tian 'trɛ drɛlɛ dɪɛ, yaa 'vɪ 'nan 'e 'belidɪ zɪɛ -a -nɔan 'minnun lɛ. ɛn Bali zɪɛ ya'a 'wlu 'sɛan dɪ. <sup>3</sup> 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, tʊ nɛn Bali -a 'pla 'nan 'e 'wɪ zɪɛ -a 'lɛ sɔɔman "man 'bɛ e 'bɔ. -Yee "wɛan Bali nɛn e ci -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, e 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a -pɛba 'wɔ 'an 'lɔ 'nan 'an vɪ minnun lɛ.

<sup>4</sup> Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'i 'bɔ Tit lɛ. Mɛɛn Bali -le 'wɪ 'vɪ 'yɪɛ, ɛn i wɪ "man. 'Wɪ 'kpa, i drɛ "le 'an 'pɔn -ji nɛn -le 'wɪ 'zʊ.

-Kaa "tɪ Bali 'lee -kaa 'sizan 'wɪ 'ji Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'yɪɛ!

-Tɪ nɛn waa -tɔa -leglizi min ceje -a?

<sup>5</sup> Mɛɪn 'tʊl Crɛt 'trɛda 'nan -e 'wɪnʊn nɛn o -fʊ bɛ 'i 'le 'sran. 'I -leglizi nɛn 'fla -tʊdʊ da bɛ -a -ji min cejenun -tɔɔ! 'Wɪnʊn nɛn maan 'vɪ 'yɪɛ bɛ, -a da nɛn 'i 'ci 'nrɔn -e 'i drɛ! <sup>6</sup> -Nyɛn 'nan, min nɛn waa -tɔa -leglizi min ceje -a bɛ, 'tɔ 'tʊ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ "man "dɪ. -Yɛɛ ci 'nan, lɪ -kɔan -a san wlu -tʊwli, ɛn ya'a tʊɛ -e 'e nyin lɪ pee -sru "dɪ. -Yee 'nɛnnun yi -tɛala Zozi da, 'tɔ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ o man lɪ -wɛɛdɪ 'lee -kɔnnɛn -wɛɛdɪ da dɪ, ɛn o yɪɛ "naan min man. <sup>7</sup> 'Wɪ 'kpa! E ya 'nan min nɛn 'e yɪɛ -tɔa -leglizi -va bɛ, te 'tɔ 'tʊ 'e 'kɔn 'e 'padɪ "man "dɪ, kɔɔ Bali -le 'nɛnnun -pɛba a 'e wɔdɪ -yrɔ. ɛn te 'e 'kɔn min nɛn e ya "vale 'wɪ pɛɛnɔn e 'cɛn 'yee 'wɪ da bɛ -a dɪ. ɛn te 'bli 'e 'fɔ -a san ji tada dɪ. ɛn te -a san 'e -wɛn mlindɪ

-trɔa 'e 'win -ji dɪ. ɛn te -a san 'e 'wɪ 'blidɪ yɪ "yi "dɪ. ɛn te -a san "lala yɪ "yi "dɪ. <sup>8</sup> 'Pian 'e 'kɔn min nɛn e min "kuan 'e 'pɛ "fli "a bɛ -a. ɛn 'e 'wɪ "yi "drɛdɪ yɪ "yi. ɛn -a san 'e 'kɔn min tɪgɫɪ 'a, 'e 'ta wɔla Bali wei da tɪgɫɪ, ɛn 'e -kɔla 'e 'fli 'pladɪ -a. <sup>9</sup> ɛn "nyian -a san 'e 'kɔn 'e kɔaladɪ Bali -le 'wɪ tɪgɫɪ nɛn waa paa "ji "bɛ -a man. -Te e ya min zɪɛ -a bɛ, -a -nan nɛn e -kɔlaman min -mienun "koe "tɔdɪ -a 'o da 'wɪ "paadɪ tɪgɫɪ zɪɛ -a. ɛn minnun nɛn o 'ka "vale 'o maan "yi "dɪɛ, e -kɔlaman -a -ci 'sidɪ -a -wɛlɛ 'nan 'wee tin 'ka 'nɔnnɔn dɪ.

*Pəl -a 'vɪ Tit lɛ 'nan 'e Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪgɫɪ 'ci 'si minnun lɛ!*

<sup>10</sup> Min "kaga "a ve 'o 'fli man 'nan o yi -tɛala Zozi da, te o 'ka "vale 'o 'ta wɔla 'wɪ tɪgɫɪ da dɪ. Minnun zɪɛ o "kaga "a Zuif 'nɔn 'a, ɛn o min ci baaman -ji 'wɪ "kaga "vɪdɪ -a, te 'wɪ 'bɔ 'ci "ka "dɪ. <sup>11</sup> -Yee "wɛan 'i o 'lebo 'pla "da! Kɔɔ 'wɪ nɛn e 'ka 'wɪ tɪgɫɪ 'a dɪɛ, -a 'bɔ nɛn waa "paaman minnun ji, -e 'o "lala yɪ -dawli a. -Wee "wɛan 'kɔn -mie 'lɛ "nɛn 'nɔn pɛɛnɔn 'si 'si tɪgɫɪ da. <sup>12</sup> Crɛt min -tʊ nɛn minnun -a 'sia 'wɪ 'tɔzan -a 'wɪ nɛn e -taa "drɛlɛ bɛ -a vɪdɪ man bɛ, e Crɛt 'nɔn 'le 'wɪ 'vɪ. Yaa 'vɪ o man 'nan: «Crɛt 'nɔn 'sɛn vɛ nɛn 'wlu 'a, ɛn o ya "le plɔ winun -le 'wɪ 'zʊ, ɛn kɔannɔn nɛn waa, ɛn -blɪfɛ da nɛn 'o 'ci "nrɔnman 'saza.» <sup>13</sup> 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ o man bɛ, 'wɪ 'kpa nɛn. -Yee "wɛan 'i 'wɪ 'pla -wɛlɛ 'kɫagla! 'I drɛ zɪ -e -wee yi -tɛradɪ Zozi da 'e drɛ tɪgɫɪ 'e 'pee. <sup>14</sup> 'I drɛ zɪ -e 'o "trɔɛn 'si Zuif 'nɔn 'le polunʊn lɛ. ɛn -e 'o vɪlɛ 'o 'ta wɔla minnun nɛn o 'ka "nyian Bali -le -si tɪgɫɪ da dɪɛ -wee 'srɔɛn wɪnʊn da dɪ. <sup>15</sup> -A -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, minnun nɛn o ya 'saun Bali 'lɛ bɛ, fɛ -tʊ 'ka o "tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ. 'Pian minnun nɛn o ya 'o "tri "tɔdɪ Bali 'lɛ, te wa'a yi tɛala Zozi da dɪɛ, fɛ pɛɛnɔn o "tri -tɔa Bali 'lɛ. Kɔɔ -wee ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn drɛ 'wɪdɪ Bali 'lɛ, ɛn ya'a tin tɛa o da dɪ. <sup>16</sup> Waa ve 'o 'fli man 'nan o ya Bali -le vɛ -a. 'Pian 'wɪnʊn nɛn waa dra bɛ, yaa

-kəɔnman 'nan o 'ka Bali -le vɛ -a dɪ. Wa'a 'ta 'wɔla Bali wei da dɪ, ɛn o -pɛ 'ka 'sɔa 'wɪ 'yi "tʊ drɛdɪ -a dɪ. Minnun zɪɛ Bali 'ka o ye "yi "fo "dɪ.

## 2

*Zɪ kɔ Zozi -sruzan 'e 'ta wɔ bɛ Pɔl -a 'vɪ Tit lɛ*

<sup>1</sup> Tit, te 'i 'wɪ drɛ "le -wee 'wɪ 'zʊ dɪ! 'Pian 'yie vɛ bɛ, Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪɣlɪ bɛ, -nyrɛn 'i vɪ minnun lɛ! <sup>2</sup> 'I vɪ -klɔnmɔn cejenun lɛ 'nan, -wee 'wɪ 'fa 'e 'kɔn 'e 'sɪdɪ. 'I vɪ -wlɛ 'nan, 'o drɛ wɪ 'e maan minnun yie 'e 'nan o man. 'I vɪ -wlɛ 'nan, 'o 'fli 'kun 'wɪ pɛɛnɔn 'ji. ɛn "nyian bɛ -wee yi -tɛradɪ Zozi da, 'lee -wee min yɪdɪ "yi, 'lee -wee -pɔan 'sɔdɪ bɛ, 'i vɪ -wlɛ 'nan, tʊ pɛɛnɔn man 'wɪ zɪɛ 'e 'kɔn o man 'pleblɛ.

<sup>3</sup> 'I lumɔn cejenun -le vɛ 'vɪ "nyian zɪ. 'I vɪ -wlɛ 'nan, o drɛ wɪ 'e -kəɔn 'nan 'o ya Bali -le vɛ -a. ɛn 'i vɪ -wlɛ 'nan, te 'o 'wɪ min man -wlɪdɪ "dɪ. ɛn 'i vɪ -wlɛ 'nan, te 'o -wɛn mlɪndɪ -trɔa 'o 'win -ji dɪ. ɛn 'i vɪ -wlɛ 'nan, 'o 'wɪ "yi "paa minnun ji. <sup>4</sup> -Te o ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ, -a -nan nɛn o -kɔlaman 'wɪ "paadɪ -a limɔnnun ji. ɛn zɪ kɔ lumɔn 'e -sran yɪ "yi "bɛ, 'o "paa o ji. ɛn zɪ kɔ lumɔn 'e 'yee 'nɛnnun yɪ "yi "bɛ, 'o "paa o ji. <sup>5</sup> ɛn "nyian bɛ 'o "paa o ji 'nan, 'o 'fli 'kun 'wɪ pɛɛnɔn 'ji. ɛn 'wɪ nɛn e 'tɔ "paa limɔnnun man bɛ te 'o drɛ dɪ. ɛn 'o drɛ -kɔnnɛn wlu limɔn tɪɣlɪ 'a. ɛn 'o 'ci 'e 'kɔn 'yi. ɛn 'o 'ta wɔla 'o -sran wei da. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'o "paa o ji, "tɔɔ minnun 'o 'wɪ 'wlɪdɪ Bali wei man.

<sup>6</sup> 'I 'wɪ 'pla "nyian -gobonun lɛ. 'I vɪ -wlɛ 'nan 'o 'fli 'kun 'wɪ pɛɛnɔn 'ji. <sup>7</sup> Tit, 'i 'bɔ nɛn 'i drɛ -wee 'wɪ -kəɔn "manzan 'a 'wɪ "yi "drɛnan. ɛn 'yie Bali -le 'wɪ "paadɪ bɛ 'e 'kɔn 'e 'nɔan da, te 'i -tɛ srɔan -a "fo "dɪ! <sup>8</sup> Bali -le 'wɪ tɪɣlɪ nɛn min 'ka 'kɔlaman -a -sa -fɔdɪ -a dɪɛ, -a 'bɔ nɛn 'i "paa minnun ji. 'I drɛ zɪ -e 'yra 'e -kaa 'nanmannɔn 'tɛ, te wa'a 'kɔlaman 'wɪ 'wlɪdɪ "tʊwli "vɪdɪ -a -kaa man dɪ.

<sup>9</sup> ɛn "nyian 'i 'wɪ 'pla nɔannun lɛ 'nan, 'o 'ta wɔla 'o 'tazan wei da 'wɪ

pɛɛnɔn 'ji. 'I vɪ -wlɛ 'nan, 'o 'tazan ci 'sɔ wɪnun drɛ, ɛn te 'o 'sa -fɔ -a 'nɛan dɪ. <sup>10</sup> ɛn te 'o -wee fɛ -tʊ crɪn wɔ dɪ. 'Pian 'o yie 'trɔa 'wɪ "yi "drɛdɪ da. 'O drɛ zɪ yi pɛɛnɔn man -e minnun 'o Bali nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ -yee 'wɪ "paadɪ -sɪ -fɔ.

<sup>11</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'i 'cin -tɔ minnun ji, kəɔ Bali 'yee "yi "nɛn e cɪ blamin pɛɛnɔn 'si 'wɪ 'ji vɛ -a bɛ -a ta 'bɔla. <sup>12</sup> ɛn -yee "yi zɪɛ -yɛɛ "paaman -kaa 'ji 'nan, -kaa 'si 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e 'ka Bali ci 'sɔ wɪ -a dɪɛ -a -sru! ɛn 'nan -kaa 'si blamin ci 'sɔ wɪnun -sru! Yaa "paaman "nyian 'nan, tʊ nɛn -kaa cɪ -ji 'gʊɛ -kaa 'ta wɔ -kaa 'fli 'kundɪ -a 'wɪ pɛɛnɔn 'ji, ɛn -kaa 'wɪ nɛn e cɪ 'kpa bɛ -a drɛ, ɛn -kaa 'yra -tɛ Bali man! <sup>13</sup> -Kaa drɛ zɪ, te -kaa ci "nran yi -dan bɛ -a man -pɛan. Yi zɪɛ -a da nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji Zozi Crɪzɪ nɛn -cee Bali -dan a bɛ, e -taa 'yee 'tɛ 'san -a. <sup>14</sup> E wɪ "man ɛn e -kaa 'leji -ka 'wɔ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'e -kaa 'si 'wɪ 'wlɪdɪ pɛɛnɔn 'le nɔanba -ji. ɛn "nyian 'nan -e 'e -kaa drɛ minnun 'saun nɛn o cɪ 'e 'saza 'le vɛ -a bɛ waa. Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e -kaa kɔn minnun nɛn o cɪ 'o kɔaladɪ 'wɪ "yi "drɛdɪ man bɛ waa.

<sup>15</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'i "paa minnun ji! 'I 'pla -wlɛ 'wɪ 'a, ɛn 'i o "trɔɛn nyuɔn! 'Nyranman zɪɛ -a 'bɔ nɛn Bali -a -pɛba 'wɔ 'i 'lɔ. Te 'i 'fli 'tʊ -e min -tʊ 'yey drɛ 'e 'pɛla koda dɪ!

## 3

*Zozi -sru 'ta wɔdɪ*

<sup>1</sup> 'I -cin -tɔ Zozinɔn pɛɛnɔn 'ji 'nan, 'o 'ta wɔla minnun tanɔn wei da, ɛn 'wɪ nɛn waa ve bɛ 'o drɛ! ɛn o man 'e 'kɔn 'e wɔdɪ tʊ pɛɛnɔn man 'wɪ "yi "drɛdɪ -a! <sup>2</sup> Te 'o min 'tɔ 'tɛ dɪ! Te 'o 'wɪ 'blɪdɪ yɪ "yi "dɪ! 'Pian tʊ pɛɛnɔn man bɛ, 'o 'kɔn -trɔɔ, ɛn min -tʊdʊ pɛɛnɔn yɪdɪ "yi 'e 'kɔn o ji!

<sup>3</sup> Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -kaa 'bɔ 'gʊɛ 'e tɛdɛ bɛ, te -ka'a 'wɪ 'tɔ wɪ dra dɪ, ɛn te -ka'a yie 'ka 'naan min man dɪ. ɛn "nyian bɛ -kaa yi -tɛala 'wɪ nɛn e 'ka 'wɪ tɪɣlɪ 'a dɪ -a da. ɛn te -kaa ya fɛ -tʊ -tʊdʊ pɛɛnɔn

yɪdɪ "yi "le nɔan -a 'lee blamin ci 'sɔ wɪnun 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'le nɔan -a. Te -kaa nyannen drɛdɪ ye "yi, ɛn te -kaa min lɔ fɛ ye "yi "le 'e drɛ -cee vɛ -a. Te -kaa "naan min man, ɛn minnun "naan -cee "man.

<sup>4</sup> 'Pian zɪ -kaa 'sizan 'wɪ 'ji Bali 'yee "yi 'lee 'yee min yɪdɪ "yi "ta 'bɔla bɛ, <sup>5</sup> -a -nan nɛn e -kaa 'si 'wɪ 'ji. Ya'a drɛlɛ 'nan 'wɪ "yinun nɛn -kaa drɛ bɛ -a man nɛn dɪ, 'pian -kaa nyrinda 'bɛ 'sɛn "da. E -kaa ya 'e 'pee Bali lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'a 'nan -e -kaa drɛ min -trɛ -a. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya "le -kaa -sruɪ -le 'wɪ 'zɔ. <sup>6</sup> 'Wɪ 'kpa Bali -ta 'yee lei 'saun 'a -cɛɛ. E ciɪla -kaa 'sizan 'wɪ 'ji Zozi Crizi -va, ɛn e -ta -a 'e 'ciɪladɪ "da. <sup>7</sup> Bali -le "yi "le "wɛan bɛ, e -kaa drɛ min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ. -Yee "wɛan -a -cin a -kaa 'ji 'nan 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, yaa nɔan -cɛɛ.

<sup>8</sup> 'Wɪ zɪɛ, e ya 'wɪ tɪglɪ 'a, ɛn e ya "le min 'e yi -tɛra "da "fo! An ya "vale 'i 'tɔ 'wɪnun zɪɛ -a da 'kpa tɪglɪ, -e minnun nɛn o yi -tɛra Bali da bɛ, 'o yɪɛ -trɔa 'wɪ nɛn e ci "yi "bɛ -a drɛdɪ da 'kpa tɪglɪ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ ci "yi, ɛn -yɛɛ "paa min va.

<sup>9</sup> 'Pian -sa -fɔdɪ nɛn ya'a 'wɪ 'paa "va "min lɛ dɪɛ 'i "paala "man! ɛn Zuif 'nɔn tranun kluda wɪ 'lee Moizi -le -pei -tɔ wɪnun bɛ, te 'i 'wɪ 'blɪ "da "dɪ, ɛn te 'i -sa -fɔ "da "dɪ! 'I "paala "man, kɔɔ e ya 'wɪ "tun "a. <sup>10</sup> Min nɛn -yee 'wɪ "paadɪ min "cɛan 'e cin man bɛ, 'i 'wɪ 'pla -yrɛ! -Te yia 'pla -yrɛ 'e 'pa -a -tɔ, ɛn yia drɛ 'e 'pa -a "fli, te ya'a maan "yi "dɪɛ, 'i -nyran si -sru. <sup>11</sup> Kɔɔ yia -tɔ "mɛn 'nan, min zɪɛ 'e 'fli 'si -si tɪglɪ da. 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛzan nɛn, ɛn 'e 'fli 'pla Bali -le nyran -blɪdɪ wɪlu.

### *Pɔl 'wɪ 'nyranman 'vɪ*

<sup>12</sup> -Te Atema nɛn, ɛn -te Tisik nɛn, tɔ nɛn an o -tɔ "paa -sia 'yɪɛ bɛ, 'i man -wɛɛ -e 'i 'bɔ "nyiandɔ 'an man Nikopoli. 'Fla zɪɛ -a da nɛn an tɔ -wɪdɪ "nɛn min 'ka 'kɔlaman -e 'e 'kɔ 'ta wɔnan dɪɛ -a dra.

<sup>13</sup> Tit, 'i yra 'si! 'I 'pa Zena 'lee Apolo -va -wee -kɔdɪ 'ta wɔnan -ji! Te fɛ -tɔ 'e klɪ o man dɪ! Zena 'bɔ a min nɛn min -fɔa -a -sru -e 'e min 'lɛji wɪ -blɪ bɛ -a. <sup>14</sup> ɛn -kaa "bɔɪ Zozinɔn "nyian bɛ, e ya "le "o 'wɪ "yi "drɛdɪ -tranla fɛ nɛn -a 'wɪ a min man bɛ, -a -nɔndɪ -a -yrɛ! -Te o ya 'wɪnun zɪ -a drɛnan bɛ, te o 'ka 'trɛda 'e "tun "dɪ.

<sup>15</sup> Minnun pɛɛnɔn nɛn kɔ ci waa 'gɔɛ, wei 'tɔ bɔ. ɛn minnun nɛn o 'kɔ ye "yi te o yi -tɛala Bali da bɛ, 'i o 'tɔ bɔ.

Bali -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

## 'Fluba nēn Pōl -a crēn -tē Filemōn lē

<sup>1</sup> 'An 'bō Pōl bē, Zozi Crizi -le 'nyranman 'padı man nēn an ya -pυ 'kuin. Mēēn 'fluba 'gυē -a crēn -tē 'kū 'vale -kaa "būi Zozizan Timote -a.

Kūa crēn -tē 'i 'bō Filemōn lē. 'I ya 'kūē min 'kpa -a, ēn 'i Bali -le 'nyranman "paa "le 'kūē 'wı 'zū. Kūi 'tō bo. <sup>2</sup> 'En e ya "nyian -kaa "blu Zozizan Apia -le vē -a, kūa 'tō bo. 'En e ya "nyian Azip nēn e cı -kuli -tōwli zıē -a man "le 'kūē 'wı 'zū bē, -yēē vē -a. Kūa 'tō bo. 'En e ya "nyian Zozinōn nēn 'o cin ye 'i 'bō Filemōn -le 'kuin bē, -weē vē -a. Kū 'o 'tō bo.

<sup>3</sup> -Kaa "tı Bali 'lee -kaa san Zozi Crizi 'o 'weē "yı 'lee 'weē -fōdı -trōō -nōn 'cēē.

### *Pōl Bali trv 'ba Filemōn lē*

<sup>4</sup> Filemōn, -te an ya Bali trv 'ba-nan 'yie bē, tū pēēnōn man te an Bali muo -fōa. <sup>5</sup> Kōō 'yie yi -teradı Minsan Zozi da, 'lee 'yie Zozinōn yıdı "yı 'bē, -a 'wı -sēanla "an da 'gū. <sup>6</sup> -Yēē "wēan -te an ya Bali trv 'banan bē, maan laabo -yrō 'nan, 'yie yi -teradı Zozi da bē 'yēi "kōē "tō 'i da 'padı -a Zozinōn 'va. "Yı 'tō 'tōdū pēēnōn nēn o drē -cēē vē -a -kaa drē Crizi -le vē -a -le "wēan bē, 'i -kōnnēn "yı! <sup>7</sup> 'An "būi Zozizan, 'yie min yıdı "yı "nēn yia drē ēn Zozinōn 'ci yra "tra "bē, e ci "nran -nōn 'mēn -dan, ēn yaan "kōē "tō 'an da.

### *Pōl Filemōn -le nōan 'li 'e da -yrē*

<sup>8</sup> Filemōn, 'wı nēn kō 'i drē bē, Crizi -a -si -nōn 'mēn -e 'an 'tō 'i man -sa -a, 'nan 'i drē. <sup>9</sup> 'Pian min yıdı "yı "le "wēan bē, toba -ji nēn an -ciala. 'An 'bō Pōl bē, an drē ceje, ēn 'bē nēn 'gūē Zozi Crizi -le 'nyranman 'padı man nēn an ya -pυ 'kuin 'gū. -Yēē "wēan 'i 'wı 'mēn toba 'gūē -a man! <sup>10</sup> Toba zıē -nyrēn 'yie nōan Onezi -le 'wı 'a. -Pυ 'kuin 'gū nēn an Zozi 'le 'wı 'vı -yrē, ēn e wıu "man. E drē 'sien "le 'an 'pōn -ji nēn -le 'wı 'zū.

<sup>11</sup> 'Wı 'kpa, maan -tōa 'nan, 'e tēde bē Onezi 'wı 'wlıdı drē 'yie. 'Pian 'bē nēn 'gūē, e drē min nēn e -kōlaman e "paa 'kū 'va 'kpa bē -a.

<sup>12</sup> E drē 'sien "le 'nan 'an 'man mēn -tū -le 'wı 'zū. An "ta -a lia 'e da 'yie. <sup>13</sup> 'Bē nēn an ya -pυ 'kuin Zozi Crizi -le 'wı 'nōnnōn yıdı man 'gūē, an ya "vale 'e 'fū 'an "srōn 'gū, te e "paa 'an 'va "le yie cı -a drēnan. <sup>14</sup> 'Pian an 'ka "vale 'nan 'an 'wı zıē -a dra, te yie "cēē -si -nōn 'mēn dı. An ya "vale 'nan, -te 'i "ta 'wı 'yı "dra 'mēn bē, 'e 'si 'i 'bō 'a, 'pian te 'e drē 'nan 'an 'tō 'i man -sa -a dı.

<sup>15</sup> -A -mie dra bē, Onezi -tē -ji 'i 'lō tū "wēnnēn 'a 'nan, -e 'lō nēn e "ta -a wo bē, 'e 'fū 'i 'va 'li "fo "le vē -a. <sup>16</sup> 'Fē nēn maan ve zıē -yēē cı 'nan, 'bē nēn 'gūē Onezi 'ka "nyian 'i 'lō "le nōan "tun "le 'wı 'zū dı. 'Pian -a "yı "mlıan min lō nōan da, kōō e drē 'sien "i "būi Zozizan nēn yia ye "yı "bē -a. Onezi -nan wı a 'an man 'kpa tıgı, 'pian maan -wēēman 'nan 'yie vē 'e 'ciıa "da! Kōō 'i 'lō min nēn ēn e drē "nyian 'i "būi Zozizan 'tū -a.

<sup>17</sup> An ya 'i "būi Zozizan 'tū -a, meın trv "baa 'nan Onezi "ta "lō "bē, 'yē 'kūn 'i 'pē "fıi "a, "le zı yia dra paan 'mēn bē -yēē 'wı 'zū! <sup>18</sup> 'Wı oo 'wı nēn yaa drē 'yie bē, 'yian 'pēn -a! 'En te 'yie fıēn nēn "da oo, 'yian 'pēn -a! <sup>19</sup> 'Wı nēn an "ta 'bē ve 'yie 'gūē, mēēn 'bē crēn -tēa 'an 'fıi -a. Maan ve 'yie 'nan, maan 'leji bōala 'yie. 'Pian -a -cin 'e 'kōn "yie 'ji 'nan, 'mēn fıēn a 'i da "nyian, kōō 'mēn "wēan nēn 'i 'belıdı 'yı.

<sup>20</sup> 'An "būi Zozizan, meın trv "baa 'nan, 'wı "yı "nēn maan laabo 'i 'lō bē 'i drē Minsan 'tō 'ji. Kū ya Zozinōn 'a, -yēē "wēan 'i yra 'si, 'i 'ci "nrandı -nōn 'mēn 'wı zıē -a drēdı -a. <sup>21</sup> An 'fluba 'gūē -a crēn -tē 'yie, kōō an yı -tēala 'i da 'nan, 'wı nēn maan laabo 'i 'lō bē yia dra. 'Wı 'kpa, maan -tōa 'nan, 'i -taa -a drēlē e -ciala "da.

<sup>22</sup> 'Wı nēn 'bē cı 'an 'bō 'le vē -a bē, -nyrēn 'gū. Maan laabo 'i 'lō 'nan 'i 'kōn "bū "tū man drē 'an nyinnan -a, kōō -a -cin a 'an 'ji 'nan, 'cēē Bali trv

'badı -le "wεan bε, Bali "we "man -  
e 'o 'si 'an man, te an "ta "lo 'ka 'va  
nun.

<sup>23</sup> Epafra "e 'nan, 'yei 'tō bo. Zozi  
Crizi -le 'nyranman 'padı -le "wεan  
kve cı -a -pυ 'kuin 'gυ. <sup>24</sup> Mark 'lee  
Ariza 'lee Dema 'lee Luk nen, o "paa  
'an 'va Bali -le 'nyranman 'panan  
bε, o 'nan, 'wei 'tō bo.

<sup>25</sup> Minsan Zozi Crizi -le "yi 'e 'kōn  
'ka pεenōn 'va!

**'Fluba nen min -tu -a  
cɾen -tɛ  
Ebre  
'nɔn lɛ**

*Bali 'e 'fli kɔɔn minnun lɛ 'e 'pɪ -a*

<sup>1</sup> Li 'e tɛdɛ bɛ, Bali ciula 'e 'lewei vɯnɔn 'va, ɛn e 'wɪ tin 'ba -kaa tranun lɛ. E 'wɪ tin 'ba -wɛ lɛ 'e 'pa -a "kaga, ɛn e ciula 'pɛ "kaga "ji te yaa tin "baa -wɛ lɛ. <sup>2</sup> 'Pian tɯ -nyranman nen -kaa cɪ -ji 'gʊɛ, Bali 'e 'fli kɔɔn -cɛɛ 'e 'pɪ -a. Bali ciula "va, ɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ. Fɛ pɛɛnɔn 'bɔ zɪɛ Bali -a -nɔn -yrɛ -yee vɛ -a. <sup>3</sup> Bali -pɪ zɪɛ, -yɛɛ Bali -le -dan kɔɔn -cɛɛ, ɛn e Bali 'sia -pɛ pɛɛnɔn 'ji. 'Plɛblɛ nen -a wei -lɔ bɛ -yɛɛ -maan labli 'lee 'trɛ a -nan tian. -A -pɪ -tɔwli zɪɛ -yɛɛ 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le 'wɪ 'wɪlɪdɪ fui, ɛn e -kʊ -nyɛnlɛa Bali nen 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san -a bɛ -a -pɛ "yi "da laji lou.

*Bali -pɪ a -dan*

<sup>4</sup> Bali -pɪ zɪɛ -a -dan "mlian Bali -le 'pasianɔn pɛɛnɔn nen laji bɛ o da. Kɔɔ 'tɔ -dan nen e "mlian o pɛɛnɔn 'le vɛ da bɛ, -a 'bɔ nen Bali -a -nɔn -yrɛ. <sup>5</sup> Maan vɛ zɪɛ 'nan -e 'wɪ nen 'e 'cɾɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -a -cin 'e -traa 'ka 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'cɾɛn -tɛdɪ 'nan:

«Yɪɛ cɪ 'mɛn 'nen 'a, -e 'e 'sia cɛɛgʊ man bɛ an drɛ 'i "tɪ "a.»

ɛn "nyian 'nan:

«An -kɔan -a "tɪ "a, ɛn e -kɔan 'an 'pɪ -a.»

'Wɪ zɪɛ Bali 'ka tian 'li -a vɪlɛ 'yee 'pasiazan -tɯ man "fo "dɪ. <sup>6</sup> ɛn "nyian bɛ Bali -taa 'yee 'nen flin 'palɛ -sia 'trɛda 'e 'pee. 'Wɪ nen 'e 'cɾɛn -tɛdɪ tɯ zɪɛ -a -ji 'wɪ 'a bɛ -nyrɛn 'gʊ.

«Bali "e 'nan 'yee 'pasianɔn pɛɛnɔn nen laji bɛ

'o "po sɔɔn 'wɪlʊ, -e 'o bɔ!»

<sup>7</sup> 'Wɪ nen Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ -wɛn vɛ -a bɛ, -nyrɛn 'gʊ.

«Bali 'yee 'pasianɔn drɛ

"le fulɔ 'plɛblɛ 'zʊ,

ɛn e 'e 'sunɔn drɛ

"le 'tɛ nrɛn -le 'wɪ 'zʊ.»

<sup>8</sup> 'Pian 'wɪ nen Bali -a 'vɪ 'e 'pɪ man bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E 'nan:

«I ya Bali -a,

ɛn 'yie mingɔnnɛn -blɪdɪ 'leda "ka "dɪ.

'Wɪ tɪgɪ drɛdɪ -a nen

i mingɔnnɛn -ble 'yie minnun da.

<sup>9</sup> Yi'a 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛdɪ ye "yi "dɪ,

'wɪ tɪgɪ drɛdɪ nen yia ye "yi.

-Yee "wɛan 'an 'bɔ nen 'yie Bali -a bɛ, mɛin 'si "va,

ɛn cɪ "nrandɪ nen e "mlian

'i bɔɛnɔn pɛɛnɔn 'le vɛ da bɛ,

maan -nɔn 'yɪɛ.»

<sup>10</sup> ɛn Bali -a 'vɪ "nyian 'e 'pɪ man 'nan:

«I ya Minsan -a.

Fɛ pɛɛnɔn drɛdɪ pou sianan "bɛ,

i 'trɛ drɛ, ɛn i labli drɛ.

<sup>11</sup> 'Trɛ 'lee labli 'nyan tɯ a,

'pian "i "ya wo -nan 'li 'trilii.

-Te sɔ 'mɔn bɛ, e srɛman.

'Wɪ 'tɔwli zɪɛ,

-yɛɛ dra 'trɛ 'lee labli lɛ.

<sup>12</sup> -Te sɔ 'mɔn bɛ,

waa ta -fɔɔman sɔ -trɛ -a.

'Wɪ 'tɔwli zɪɛ,

-a 'bɔ nen yia dra 'trɛ

'lee labli lɛ.

'Pian 'yie vɛ bɛ,

i -fo -nan 'li 'trilii,

ɛn 'yie 'belidɪ 'leda "ka "dɪ.»

<sup>13</sup> 'Wɪ nen Bali 'ka tian 'li -a vɪlɛ 'yee 'pasianɔn nen laji bɛ -a -tɯ lɛ dɪɛ, yaa

'vɪ 'e 'pɪ lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan:

«I 'nyran 'an 'pɛ "yi "da!

'I 'fʊ -nan zɪɛ, -trilii

-e 'an 'cɛn 'i 'nanmannɔn 'klɪdɪ man.»

<sup>14</sup> Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ -wɛe vɛ a "mɛ 'kɔ? O ya Bali 'sunɔn 'a, ɛn

Bali o "paa -sia 'nan 'o 'pa minnun nen Bali o "sia 'wɪ 'ji bɛ o va.

**2**

*'Wɪ nen Zozi -a 'vɪ bɛ, te 'ka -fɔla 'ka "trɔɛn -sru "dɪ!*

<sup>1</sup> Bali -pɪ -dan "mlian Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ o da. -Yee

"wean 'wɪ pɛɛnɔn nɛn -kaa 'man -yee 'wɪ 'a bɛ, e ya 'le -kaa yie -trɔa 'da, -e -kaa vɪlɛ -kaa 'si -si tɪglɪ da dɪ! <sup>2</sup> -Kaa -tɔa 'nan, 'winun nɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ waa 'vɪ 'li -kaa tranun lɛ bɛ, Bali -a "va 'nan 'o 'ta wɔla "da. 'Pian min nɛn ya'a 'ta wɔlɛa "da "dɪɛ, Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn -a san lɛ. <sup>3</sup> 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ, -yɛɛ bɔa "nyian min nɛn ya'a 'wɪɛ "man -e Bali 'e 'si 'wɪ 'ji dɪɛ -a man. Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -yɛɛ, e -ciala "da. Zozi nɛn Minsan a bɛ, -yɛɛ 'vɪ 'e tɛdɛ 'nan Bali min "sia 'wɪ 'ji. Minnun nɛn o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, waa 'vɪ -cɛɛ 'wein 'nan 'wɪ 'kpa nɛn. <sup>4</sup> En 'wɪ nɛn waa 'vɪ bɛ, Bali 'bɔ -a -ci kɔɔn 'nan 'wɪ tɪglɪ nɛn, kɔɔ e cɪla o va, ɛn o -cɛ sɔn "wɪ -dandannun 'lee 'lɛbɔ "fɔ wɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn drɛ. ɛn "nyian bɛ, "yi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn Bali lei 'saun -a -nɔan "min lɛ bɛ, Bali -a pli o man 'e 'ci 'sɔ 'a.

*Zozi 'va nɛn min "sia 'wɪ 'ji*

<sup>5</sup> 'Trɛ -trɛ nɛn e -taa "bɛ, kɔa -nan wɪ 'vɪ 'cɛɛ. 'Ka -tɔ 'nan 'trɛ zɪɛ, Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wɛɛ "cɛɛ "paala dɪ. <sup>6</sup> 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ fɛ -tɔ -nan 'nan: «-Mɛ "nɛn blamin -a, ɛn 'i 'bɔ Bali, 'i 'ci "nrɔnman "da? ɛn -mɛ "nɛn Blamin -pɪ -a, ɛn 'i 'bɔ Bali, -a -nan wɪ a 'i man? <sup>7</sup> I Blamin -pɪ drɛ "wɛnnɔn 'yie 'pasianɔn nɛn laji bɛ o man tɔ "wɛnnɛn 'a. "Bɛ -sru, i 'tɔ -dan nɔn -yɛɛ, ɛn yia 'tɔ wɪ. <sup>8</sup> Yia -tɔ mingɔnɔnɛn -a fɛ pɛɛnɔn da.» -Te waa 'vɪ 'nan Bali Blamin -pɪ -tɔ mingɔnɔnɛn -a fɛ pɛɛnɔn da bɛ, fɛ -tɔ 'ka 'e 'sidɪ "va "fo "dɪ. 'Pian ka'a 'wɪ zɪɛ -a -kɔnnɛn 'ye tɔ 'gɔɛ -a -ji dɪ. <sup>9</sup> 'Wɪ nɛn -cɛɛ -tɔa "bɛ, -nyɛn 'gɔ. Bali Zozi drɛ "wɛnnɔn 'yee 'pasianɔn nɛn laji bɛ o man tɔ "wɛnnɛn 'a. Bali ci a "yi "le "wean e 'wɪ zɪɛ -a drɛ, 'nan -e Zozi 'e 'ka blamin pɛɛnɔn 'leji. 'Bɛ nɛn 'gɔɛ -kaa

-tɔa "mɛn 'nan, Bali 'tɔ -dan -nɔn -yɛɛ, ɛn yaa 'tɔ wɪ, -a yra nɛn yaa 'yi -kaa man bɛ -yee "wean.

<sup>10</sup> 'Wɪ 'kpa nɛn, Bali nɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ, ɛn -yɛɛ -maan e ya -nan tian bɛ, e ya "va 'nan 'yee 'nɛnnun "kaga 'o 'yee -dan ci yɪ. -Yee "wean yra yɪdɪ man bɛ Bali Zozi drɛ min tɪglɪ 'a, 'nan -e 'e Bali va -si 'lɛ 'sɔ minnun lɛ. 'Wɪ nɛn Bali cɪ "va "bɛ -nyɛn zɪɛ.

<sup>11</sup> Zozi nɛn e blamin -le 'wɪ 'wɪdɪ fui bɛ, -a "tɪ "nɛn Bali -a. ɛn minnun nɛn Zozi 'wee 'wɪ 'wɪdɪ fui bɛ 'o "tɪ "dra -tɔwli 'o 'vale Zozi 'a. -Yee "wean Zozi 'ka 'yra tɛa o laabɔdɪ -a 'e "bɔɪnun dɪ. <sup>12</sup> Kɔɔ yaa 'vɪ Bali lɛ 'nan: «Mɛin 'nan wɪ ve 'an "bɔɪnun lɛ. Mɛin 'tɔ dra -dan minnun pɛɛnɔn nɛn o drɛ 'yie vɛ -a bɛ o yie man.»

<sup>13</sup> ɛn yaa 'vɪ "nyian 'nan: «'Mɛn yi -teradɪ pɛɛnɔn a Bali da.» Yaa -tɔ "nɛn "nyian -a vɪdɪ -a 'nan: «Maan nɛn 'gɔ, kɔɛ cɪ 'nɛnnun nɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ waa.»

<sup>14</sup> 'Nɛnnun zɪɛ o o -ya blamin -a. ɛn -kaa -tɔa 'nan, yi -tɔ bɔa "bɛ -e blamin 'e 'ka Satan -le 'plɛblɛ a blamin da -le "wean. 'Wɪ zɪɛ -yee "wean nɛn o Zozi 'ya blamin -a, ɛn e -ka yɪba "plan da, 'nan -e 'e Satan -le 'plɛblɛ 'lɛ 'ka. <sup>15</sup> E drɛ zɪɛ 'nan -e minnun nɛn -wee "klandɪ -ka 'lɔ -le "wean o ya Satan -le nɔannun a bɛ, Zozi 'e o 'si Satan -lɔ nɔanba -ji.

<sup>16</sup> Maan 'nan 'an ve 'cɛɛ 'nan, Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o va 'padɪ -le "wean "cɛɛ Zozi 'ta dɪ, 'pian e -ta 'palɛ Abraam kluda 'nɔn 'va. <sup>17</sup> -Yee "wean nɛn Zozi drɛ blamin -a. E drɛ zɪɛ 'nan -e 'e -kaa blaminun 'sia -pɛ pɛɛnɔn 'ji. 'Nan -e 'e -kɔla "drɛdɪ -a Bali -panzan -dan nɛn minnun nyɛrinda -sɛan "da ɛn 'e 'ta wɔla Bali wei da bɛ -a. E wɪ "man ɛn 'e -ka 'nan -e minnun pɛɛnɔn 'o drɛ 'saun Bali 'lɛ. <sup>18</sup> Zozi 'kɔlaman 'padɪ -a -kaa 'va, kɔɔ yra yɪdɪ nɛn e bɔa -kaa man bɛ, e 'bɔ -yee "man. ɛn "nyian



Satan nen e -kaa man -taan "be, e - yee "man -tan.

3

Zozi-dan "mlian Moizi da

1 'An "boi Zozinon, ka dre Bali -le ve -a, koo Bali 'ka 'si "va 'nan -e 'ka 'ku laji. -Yee "wean 'ka 'ci "nrn Zozi da. Bali -a 'pa 'sia 'trada, en -yee dre -cee Bali -panzan -dan a. -A 'bo 'le 'wi nen -kaa ve minnun le. 2 Bali Zozi 'si "va en yaa dre 'a. Zozi 'ta 'wola -a wei da. 'Wi 'twoli zie -a 'bo nen Moizi -a dre 'li. E 'ta 'wola Bali wei da, te -yee ci Bali -le minnun 'lezan 'a. 3 'Pian Zozi -dan "mlian Moizi da. -A -cin 'e 'to 'ka 'ji 'nan, min nen e 'kon 'to be, -a 'to "we e "mlian 'kon 'bo nen yaa -to be -a da. 4 En "nyian be, 'kon 'tudu pegenon nen 'trada be, blamin 'be -to, 'pian Bali 'be fe pegenon dre.

5 'Li be, Moizi a Bali 'suzan "tun "a Bali -le minnun yei. E 'ta 'wola Bali wei da, en 'wi nen Bali "ta -a dra be, -a 'bo nen yaa ve Bali -le minnun le. 6 'Pian Crizi -le ve be, Bali -pi nen, en Bali 'yee minnun pegenon 'peba 'wu -yru. -Kaa ya Bali -le minnun -a, 'pian e ya 'nan te -kaa 'pe -sru 'e 'ta da, en -kaa yi -tera Minsan da ci "nrandi -a.

Bali -le minnun 'o "træn -toa Bali wei le!

7 'Wi zie -yee "wean nen 'ka "træn "to 'wi nen Bali lei 'saun -a 'vi be -yre. Koo e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«-Te ceevu nen ka ci Bali wei mannan be, 8 te 'ka "træn "yuyu 'tan di! Te 'ka 'wi dre "le 'ka tranun -le 'wi 'zu di! Te o ya "bui "da be, 'o 'ci -to lou 'an man, en waan 'le weela. 9 An 'wi "kaga dre 'o yi e man le -fuba sinjen wlu paan 'le 'nan -e 'waan 'to vi, 'pian 'be 'nan nen 'o 'ci -to lou 'an man, en waan 'le weela. 10 -Wee 'wi dredu 'an 'ci sre,

en maan 'vi 'an 'fli le 'nan: <Tu pegenon man be -wee -wulo -ji "nrandi o "sia 'an man -koo bli.

-Si nen an ci -a -koonnan -wle "be, o 'ka 'be 'va di.>

11 -Yee "wean 'bli 'fo 'an 'ji o man, en an -to "da 'nan:

<Fenan nen maan 'pla -wee 'flinla "nan "a be, wa'a boa -nan 'li "fo "di!> »

12 'An "boi Zozinon, 'ka yi e 'to 'ka 'fli -va! Min -wli di "nen ya'a yi -teala Bali da di, -e 'e 'si Bali -sru "be, te 'e 'kon 'ka yei "di. 13 'Pian yi -tudu pegenon man be, 'ka cin "koe "to 'ka da! 'Wi nen Bali -le 'fluba -a 'vi 'nan, -te ceevu nen ka ci Bali wei mannan be, -te e ya tian 'cee ve -a be, 'ka cin "koe "to 'ka da! -Te ka ya 'wi zie -a drenan be, 'wi 'wli di 'ka 'kolaman min -tu man yidi -a 'ka yei -e -a san 'e "træn "yuyu 'tan Bali va di. 14 Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, -te -cee yi -teradi Bali da -ji, -kaa 'pe -sru 'ka toale di -trilii en -kaa 'le 'sran be, te -kaa 'vale Crizi -a -cee 'ta 'wola. 15 Koo e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«-Te ceevu nen ka ci Bali wei mannan be,

te 'ka "træn "yuyu 'tan "le 'ka tranun -a dre "bui "da be -yee 'wi 'zu di!>

16 Tu zie -a man be, -tinun le nen Bali 'wi tin 'ba, "be -sru en 'o 'ci -to lou Bali man? Minnun pegenon nen Moizi o 'si noanba -ji Ezipti be o nen.

17 En "nyian -tinun man nen Bali ci sre le -fuba sinjen wlu? Minnun nen o 'wi 'wli di dre en o kaa "bui "da be o nen. 18 Bali -to "da 'nan:

<Fenan nen maan 'pla -wee 'flinla "nan "a be,

wa'a boa -nan 'li "fo "di!>

-Tinun -le 'wi nen Bali -a 'vi? Minnun nen o Bali wei -fola 'o "træn -sru "be o nen. 19 'Wi pegenon nen e 'bo -kaa tranun man zie, yaa -koonman -cee 'nan, wa'a yi -telea Bali da di -le "wean, wa'a bole fenan nen Bali -a 'pla -wee 'flinla "nan "a be, -a -nan di.

4

1 -Te Bali -a 'vɪ 'nan, e fɛ -tʊ -nan 'pla minnun -le 'flinla "nan "a bɛ, -kaa yɪɛ 'tɔ -kaa fli -va, "tɔgɔ -kaa 'va min -tʊ 'e vɪɛ 'e bɔ 'flinla "nan zɪɛ -a -nan dɪ! 2 Kɔɔ -kaa Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'man 'le zɪ -kaa tranun -a 'man 'bui "da bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian wa'a 'silɛa 'wɪ 'a dɪ, -yee "wɛan nɛn wa'a "nɛn -blɪɛ dɪ. 3 -Kaa nɛn -kaa yɪ -tɛra 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a da bɛ, -kaa bɔa 'flinla "nan "nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a -nan. Kɔɔ yaa 'vɪ -kaa tranun "le "man 'nan:

«'Bli 'fɔ 'an 'ji o man, ɛn an -tɔ "da 'nan: <Fɛnan nɛn maan 'pla -wee 'flinla "nan "a bɛ, wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ! > »  
 'Flinla "nan zɪɛ Bali -a 'pla 'li 'e 'cɛn tʊ nɛn e 'trɛ 'lee la dra bɛ -a man. 4 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Zɪ Bali fɛ pɛɛnɔn drɛ yɪ -tʊdʊ 'shɛɛdʊ bɛ, -a 'sɔravlizan da bɛ, ɛn e flinla.»

5 'Pian 'fluba nɛn -kaa 'sia -a ta vɪnan 'gʊɛ, e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Fɛnan nɛn maan 'pla -wee 'flinla "nan "a bɛ, wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ! >»

6 -Kaa tranun nɛn o Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'man 'e tɛdɛ bɛ, wa'a 'ta wʊɛa "da "dɪ, -yee "wɛan nɛn wa'a bɔɛ 'flinla "nan zɪɛ -a -nan dɪ. 'Pian Bali a "va 'nan minnun 'o 'bɔ -nan. 7 -Yee "wɛan e yɪ -tʊ kɔɔn minnun lɛ "nyian. Yɪ zɪɛ yaa 'tɔ 'pa cɛɛgʊ. Lɛ "kaga "bɛ -sru Bali cɪla David -va ɛn e yɪ zɪɛ -yee 'wɪ 'vɪ. Yaa 'vɪ 'nan:

«-Tɛ cɛɛgʊ nɛn ka cɪ Bali wei mannan bɛ, tɛ 'ka "trɔɛn "yuyu 'tan dɪ! >»

8 -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Zozue 'bɔla -kaa tranun -a Kanan 'lɛglɔn 'ji 'vaa "bɛ -sru ɛn David -a 'vɪ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan 'flinla "nan "nɛn Bali -a 'vɪ bɛ, -a -nan "cɛɛ Zozue 'bɔla -kaa tranun -a dɪ. 9 -Yee "wɛan 'flinla "nan "nɛn Bali -a 'vɪ bɛ, e ya tian Bali -le minnun man -pɛnnan.

10 Min nɛn e 'flinla "nan zɪɛ -a 'yɪ bɛ, -a san "flian 'yee 'nyranman

pɛɛnɔn 'padɪ -a "le zɪ Bali flinla yɪ 'sɔravlizan da bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 11 -Yee "wɛan -kaa -cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia, -e -kaa bɔ 'flinla "nan zɪɛ -a -nan! -Kaa drɛ zɪɛ, -e min -tʊ 'e vɪɛ 'e 'kɔn -kaa yɛi -e 'e 'wɪ drɛ "le -kaa tranun -le 'wɪ 'zʊ dɪ. Wa'a 'ta wʊɛa Bali wei da dɪ, ɛn wa'a bɔɛ 'flinla "nan zɪɛ -a -nan dɪ.

12 Bali wei bɛ, fɛ -tʊ nɛn -a yɪɛ a "man "bɛ -nyrɛn. -A "koe "a 'e da, ɛn -a 'lɛ a "man 'e "mlɪan sɛn 'lɛ "fli "da. -Te Bali 'wɪ tin 'ba min lɛ bɛ, e -wɪamlan min man -wlɪdɪ. Min 'wɪɛ 'fɔnan 'e cin "nɛn, 'lee min 'wɪɛ 'ji -srun, 'lee min lei, 'lee fɛ pɛɛnɔn nɛn min ji bɛ, -a -tʊ 'ka 'fo "man 'e yɔɔdɪ dɪ. Min -wulo -ji "nrɔndɪ pɛɛnɔn, 'lee 'wɪ yɔɔdɪ pɛɛnɔn nɛn min ji bɛ, Bali wei -a ta bɔala 'vaa ɛn e tin -tɛa "da. 13 Fɛ -tʊ "ka -e 'bɛ 'fʊ 'e yɔɔdɪ Bali man dɪ. Bali -a pɛɛnɔn 'nan ye, kɔɔ -a ta a 'e 'sidɪ -yrɛ "fo. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn min -a drɛ bɛ, Bali lɛ nɛn yaa -sru "ve.

Zozi 'bɛ -cee 'wɪ ve Bali lɛ

14 -Cee Bali -panzan -dan a, e ya Bali "srɔn. Zozi nɛn Bali -pɪ -a bɛ, -nyrɛn. -Yee "wɛan 'wɪ nɛn -kaa yɪ -tɛra "da ɛn -kaa ve minnun lɛ bɛ, tɛ -kaa 'pɛ 'e plʊ "man "fo "dɪ! 15 -Te -kaa "koe 'ka -kaa da Bali -sru 'ta wʊdɪ -a dɪɛ, -cee Bali -panzan zɪɛ 'wɪ nɛn -kaa man bɛ yaa -tɔa. Kɔɔ Satan nɛn e -kaa 'man -taan "bɛ, e -yee 'man -tan, 'pian ya'a 'wɪ 'wlɪdɪ "tʊwɪ "drɛ lɛ "fo "dɪ. 16 -Yee "wɛan -kaa yɪ -tɛra Bali da, -e -kaa -pli -yee mingɔnnɛn pɛɪn man. Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn -kaa nyrɪnda -sɛan Bali da, ɛn e "yɪ "dra -cɛɛ tʊ nɛn -kaa 'mɛan drɛ 'nan 'e 'pa -kaa 'va bɛ -a man.

5

1 Min nɛn Bali -a "sia "va 'e 'panzan -dan a bɛ, yaa "sia "va minnun yɛi, 'nan -e min zɪɛ 'yee 'su o pɛɛnɔn 'le vɛ -a. -Te min 'wɪ 'wlɪdɪ drɛ 'nan ɛn e -ta -a -nan fɛ -a bɛ, min zɪɛ -yɛɛ -nɔan Bali lɛ. 2 Bali -panzan -dan 'bɔ bɛ, minnun nɛn o 'wɪ 'wlɪdɪ "dra tɛ wa'a -ci tɔa dɪɛ, e -wee 'wɪ 'cɪ maan. Kɔɔ tʊ -mie bɔa "bɛ, -a 'bɔ "nyian e

'w1 'wliđi "dra. <sup>3</sup> -Yee "wεan e 'yee 'w1 'wliđi "man fε -nɔan Bali lε, "le z1 e minnun -le vε dra bε -yee 'w1 'zυ.

<sup>4</sup> Min "cεε 'e 'fli -tɔa Bali -panzan -dan a d1. Bali 'bɔ 'bε min -tɔa 'e 'panzan -dan a "le z1 -yaa drε Arɔn lε 'li bε -yee 'w1 'zυ.

<sup>5</sup> 'W1 pεεnɔn z1ε -yεε drε "nyian Crizi -le vε -a. -Yεε "cεε 'e 'fli -tɔ Bali -panzan -dan a d1. 'Pian Bali 'bε -tɔ 'e 'panzan -dan a. Bali -a 'v1 -yre 'nan: «Y1ε c1 'mεn 'nεn 'a, -e 'e 'sia cεεgυ man bε an drε 'i "t1 "a.»

<sup>6</sup> En Bali -le 'fluba 'ji bε, Bali 'w1 tin 'ba "nyian fε pee -nan. E 'nan:

«I ya 'an -panzan -a, "le Mεlcisedεk -le 'w1 'zυ, εn i -fo "a 'li 'trilii.»

<sup>7</sup> Tυ nεn Crizi a 'trεda bε, e Bali trυ 'ba 'pleblε, te -a y1ε 'yi -sεan 'e da. En Bali nεn e -kɔlaman -a 'sidi -a -ka 'lɔ bε, ya'a wei 'tɔlεa nan d1, kɔɔ Crizi man a 'e wɔɔd1 -e 'e 'ta wɔla 'w1 pεεnɔn nεn Bali -a ve bε -a da. <sup>8</sup> Crizi a Bali -p1 -a, 'pian yra y1d1 pεεnɔn nεn e 'bɔ "man "bε, -yεε 'ta wɔlad1 Bali -sru paa "ji. <sup>9</sup> Z1 Zozi cεεn 'w1 pεεnɔn 'le sɔɔd1 man Bali 'le bε, -a -nan nεn e drε minnun pεεnɔn nεn o 'ta 'wɔla -a wei da bε o 'sizan 'w1 'ji -a 'li 'trilii. <sup>10</sup> En Bali -a drε 'e 'panzan -dan a "le Mεlcisedεk -le 'w1 'zυ.

*'Cee yi -terad1 Zozi da 'e 'kυ 'e 'lε*

<sup>11</sup> 'W1 z1ε -a da bε, 'w1 "kaga "a 'kυ 'ji -e 'kυ tin 'ba 'cεε. 'Pian -a -ci vid1 'cεε bε e ya 'pleblε, kɔɔ ka'a 'w1 'ci maan tada d1. <sup>12</sup> Ka 'mɔn Bali -sru 'ta wɔd1 -ji paan "le -e te ka drε 'ji ceje, 'pian kaa -kɔɔnman 'nan Bali -sru 'ta wɔd1 -ji w1 "wεnwεnnεnnun bε, -a 'bɔ nεn min 'e "paa 'ka 'ji. 'Ka 'fli dra tian "le 'nεn 'linεnnun -le 'w1 'zυ, 'nɔnnɔn 'va nεn ka c1, ka'a 'kɔlaman fε 'pleblε 'blid1 -a d1. <sup>13</sup> Min oo min nεn e c1 'nɔnnɔn 'va bε, te -a san a tian "le 'nεn 'linεn 'le 'w1 'zυ. Ya'a 'w1 'yi 'lee 'w1 'wliđi 'cεnnan 'e cin man tɔa d1. <sup>14</sup> 'Pian min cejanun 'bε, fε 'pleblε 'va nεn o c1. -Wee 'ta wɔd1 Bali -sru "bε, o

'w1 "kaga tranla, εn o 'w1 "yi 'lee 'w1 'wliđi 'cεnnan 'e cin man -tɔa.

### 6

<sup>1</sup> -Yee "wεan -kaa kυ -kaa 'lε zia, -e 'w1 nεn waa "paaman min ceje ji bε, 'ka -tranla! 'Winun nεn Bali -sru 'ta wɔd1 -ji 'w1 "wεnwεnnεnnun -a bε, 'ka 'bε 'tɔl! 'Winun z1ε -nyrεn 'gυ, min 'e 'si 'w1 'wliđi "drεd1 man -e 'e 'fli -nɔn Bali lε, εn min 'e yi -tεra Bali da, <sup>2</sup> εn min -batize drεd1 da winun, εn min -pε plad1 min da, εn -kanɔn wluand1 da winun, εn tυ -fɔla "da "ji Bali minnun -le tin "baa bε -a da 'winun. 'W1 pεεnɔn z1ε, kυ 'ka "vale 'kυ 'bε "paaman "nyian 'ka 'ji d1. <sup>3</sup> 'Pian kυ ya "vale, -te Bali w1 "man "bε -kaa -kυ -kaa 'lε zia, -e 'w1 nεn waa "paaman min ceje ji bε, 'ka -tranla!

<sup>4</sup> Minnun nεn o 'ta 'wɔla Zozi -sru fɔɔnɔn, "bε -sru 'vaa -e 'o pei 'fɔ "man "bε, 'ka 'ci "nrɔn o da! Minnun z1ε Bali o man drε 'wein 'yee 'tε 'san -a, εn e 'yee "yi "nɔn -wle. Bali lei 'saun drε -wee vε -a. <sup>5</sup> En "nyian bε, z1 Bali wei c1 'kpa bε, waa -tɔ. En 'pleblε nεn Bali -taa 'yee mingɔnnεn -blile -a bε, wεε 'tɔ "nyian. <sup>6</sup> 'W1 pεεnɔn z1ε waa -tɔ 'vaa "bε -sru εn 'o pei 'fɔ Zozi man. Min nεn e 'w1 z1ε -a drε bε, -si pee "ka -e 'e 'fli -nɔn Bali lε "nyian d1. Kɔɔ 'w1 z1ε -a drεd1 bε, yaa -kɔɔnman 'nan, ya'a Bali -p1 'sileā min -a d1, εn yaa pεin "nyian yiba "plan da, te minnun -a "srɔnman.

<sup>7</sup> -Kaa -kɔɔn fei nεn min -a "paa bε, -a man. Laa -fεan "man, -e fε 'wle nεn waa -fɔ fei z1ε -a da bε, e 'bɔla "kaga min nεn -yee fei c1 -a bε -yre. Tɔɔn te Bali -le -fεa a 'trε z1ε -a man. <sup>8</sup> 'Pian -te fei z1ε lu -wliđi 'bε bɔa "da "bε, min nεn -yee fei c1 -a bε ya'a "nεn 'ble d1. -Yee "wεan maan ve 'cεε 'nan, min nεn e ya "le fei z1ε -yee 'w1 'zυ bε, tυ 'ka "nyian -fɔle "kaga "d1, -e Bali 'e tin -tε "da -e 'e -nan -nyan 'tε 'a.

<sup>9</sup> 'An beenun, kυ 'w1 'pla 'cεε 'winun z1ε -a vid1 -a, 'bε a z1. 'Pian

ku yi -teala "da 'nan 'cee ve be, ka ya -si tighi nen min 'sia 'w1 'ji "da "be -a da. <sup>10</sup> Koo Bali a tighi, en 'cee 'nyranman nen 'ka "paa be -a -cin 'ka 'saan "ji "di. En 'nyian 'cee 'pa nen kaa wo Zozinon 'va 'cee Bali yidi "yi "le "wean be, -a -cin 'ka 'saan Bali ji di. <sup>11</sup> Ku ya "vale 'nan 'ka 'fo 'w1 zie -a drenan -trilii, -e 'w1 nen 'ka yie yra -yre "be 'e dre 'cee ve -a "fo. <sup>12</sup> Ku 'ka "va 'nan 'ka 'pe 'e plv Bali -sru 'ta wodi man di. Minnun nen o yi -tera Bali da, en o -pooan 'so be, 'o dre 'cee 'w1 -koon "mannon 'a! Koo minnun 'bo zie, fe nen Bali -to "da 'nan 'e -noan "minnun le be, o -taa -a yile.

### *Bali ci 'ka 'limlan di*

<sup>13</sup> Bali -a 'v1 Abraam le 'nan, 'e "ta fe -tu -noan -yre, en yaa -ci pe wluan 'e 'bo 'fli da. Koo fe -tu "ka -e Bali 'e 'pe wluan 'be da, te 'be -dan "mlian Bali da di. <sup>14</sup> -Yee "wean yaa 'v1 Abraam le 'nan:

«Maan ve 'yie 'nan,  
an -taa "fea v1e 'i man,  
en an -taa 'i kluda 'non drele "kaga.»  
<sup>15</sup> Abraam 'e -pooan "sran 'e cin da,  
en 'w1 nen Bali -a 'v1 be yaa man -pen. -Yee "wean "be -sru e dre -yee v1e -a.

<sup>16</sup> -Te min "ta 'w1 'tu -ji -pe wuanla be, fe nen -a -dan "mlian "da "be, -a man nen 'e 'pe wuanla. 'W1 zie -yee -koonman 'nan 'w1 tighi nen yaa 'v1, te -sa 'ka "nyian "da "di. <sup>17</sup> 'W1 zie -a 'bo nen Bali -a dre Abraam le. 'E 'pe wluan 'e 'fli da, 'nan -e minnun nen o -taa 'w1 zie -a "nen "blu be, 'o -to 'nan 'w1 'kpa nen yaa ve. <sup>18</sup> Bali -a 'v1 Abraam le 'nan 'e "ta fe -tu -noan -yre, en Bali 'e 'pe wluan 'w1 'towli zie -a -ji. 'W1 "fli zie -a dredi -a be, Bali -a koon -cee 'nan -te 'e 'w1 'v1 be, 'e 'ci 'ka 'limlan 'li "fo "di. En ya 'a 'kolaman -e 'e 'wlu 'sen di. 'W1 zie e ya "le -e -kaa "koe "to -kaa da, -e 'w1 nen -kaa yie yra -yre "be -kaa man -pen. <sup>19</sup> 'W1 nen -kaa yie yra -yre "be, 'wlu w1 "cee di, en -yee -maan -e -kaa to 'pleble. Zozie le nen -kaa yie yra, en -yee wla fenan nen Bali ci be -a -nan. <sup>20</sup> Fe zie

-a -nan nen Zozie -traa -kaa 'le, 'nan -e 'e 'pa -kaa 'va. Koo -yee dre -cee Bali -panzan -dan a, "le zi Melcisedek ci Bali -panzan -a 'li be -yee 'w1 'zv. En e -fo -a 'li 'trilii.

## 7

### *Melcisedek -le 'w1*

<sup>1</sup> Melcisedek zie e ya Salem 'non 'le mingonnen -a, en e ya Bali nen fe penon 'ta lou "be -a -panzan -a. Tu nen Abraam "sia mingonnenun 'klunan, en e ya -tanan be, -a -nan nen Melcisedek -ku -a 'le, en e -fea 'v1 "man. <sup>2</sup> Fenun penon nen Abraam -a 'si te e mingonnenun klube, yaa -fuzan -non Melcisedek le. Melcisedek -ci nen 'nan, mingonnen nen e 'w1 tighi dra. En 'nyian be, e ya Salem 'non 'le mingonnen -a. -A -ci nen 'nan, mingonnen nen e -fodi -traa -noan "min le. <sup>3</sup> Min -tu 'ka Melcisedek "ti 'toa di, en min -tu 'ka -a "bu 'toa di, en min -tu 'ka -a tra -tu toa di. Min -tu 'ka -a -yadi 'lee -a -kadu toa di. -Yee 'w1 dre "le Bali -pi -le ve dre be -yee 'w1 'zv, e -fo Bali -panzan -a 'li 'trilii.

<sup>4</sup> Melcisedek -le -dan nen, e ci -a 'li be, -kaa ci "nrone "da! Abraam 'bo nen e ya -kaa tra tede -a be, fenun penon nen yaa 'si mingonnenun lo be, yaa -fuzan -non -yre. 'W1 zie yaa -koonman -cee 'nan, Melcisedek -dan "mlian Abraam da. <sup>5</sup> E ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Levi kluda 'non nen Bali -pannon 'a be, 'o fe -fuzan 'si Izrael 'non 'lo. Levi kluda 'non 'lee Izrael 'non be, o penon a Abraam kluda 'non 'a. <sup>6</sup> Pian Melcisedek 'ka Abraam kluda min -a di, en -yee fe -fuzan 'si Abraam -lo. En 'nyian be, Abraam nen Bali -a 'v1 'e 'cen 'nan, e "ta fe -tu -noan -yre "be, Melcisedek -fea 'v1 "man. <sup>7</sup> -Kaa -toa 'nan min ceje 'be -fea ve 'nen "wennen man. -Sa 'ka 'w1 zie -a da di. <sup>8</sup> Levi kluda 'non 'bo nen o fe -fuzan "sia be, blaminun nen waa, o kaa "le -cee 'w1 'zv. Pian Melcisedek nen e fe -fuzan 'si

Abraam -lɔ bɛ, waa crɛn -tɛ 'nan, - a yiɛ a "man 'li 'trilii. <sup>9</sup> Levi kluda 'nɔn lɛ nɛn minnun fɛ -fuzan -nɔn. 'Pian Levi 'bɔ fɛ -fuzan -nɔn min lɛ. -Yɛɛ drɛ -a tra Abraam -lɛ fɛ -fuzan -nɔndɪ -a Mɛlcisedɛk lɛ. <sup>10</sup> Tɔ nɛn Abraam fɛ -fuzan -nɔn Mɛlcisedɛk lɛ bɛ, tɛ wa'a tian Levi -yale dɪ. 'Pian tɛ Bali -a 'pla 'e 'cɛn 'nan, Levi a Abraam kluda min -a, -yɛɛ "wɛan o -kɔlaman waa vɛ 'nan Levi 'bɛ -nɔn.

<sup>11</sup> Bali -pan nyranman nɛn waa -nɔn Levi kluda 'nɔn lɛ bɛ, -yɛɛ -maan min 'ta wɔla Moizi -lɛ -pei -tɔ wɪnun da, 'pian ya'a 'kɔlaman -e 'e min drɛ 'saun Bali 'lɛ dɪ. "Tɛ e min dra 'saun Bali 'lɛ bɛ, "tɛ Bali 'ka 'talɛ 'e 'panzan pee -a dɪ. 'Pian -kaa 'yɪ 'nan, e -ta 'e 'panzan pee -a. 'Bɛ a "lɛ Mɛlcisedɛk -lɛ 'wɪ 'zɔ, ɛn e 'ka "lɛ Levi kluda min nɛn Arɔn -a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ dɪ. <sup>12</sup> Bali -pan nyranman nɛn Levi kluda 'nɔn -a "paa bɛ, 'bɛ nɛn 'gʊɛ Bali -a -pɛ man 'lila. -Yɛɛ "wɛan e -pei -tɔ wɪ man lila "nyian. <sup>13</sup> Kɔɔ min 'bɔ nɛn o -yɛɛ 'wɪ 'vɪ 'gʊɛ, e 'ka Levi kluda min -a dɪ, ɛn -a kluda min -tɔ 'ka tian 'li Bali -pan nyranman 'palɛ dɪ. <sup>14</sup> -Kaa -tɔa 'wein 'nan, -kaa san Zozi Crizi a Zuda kluda min -a. ɛn tɔ nɛn Moizi Bali -pannɔn 'lɛ 'wɪ vɛ bɛ, ya'a Zuda kluda 'nɔn 'fɔlɛ "va "dɪ.

<sup>15</sup> 'Wɪ 'kpa nɛn, Bali -pei -tɔ wɪ man 'lila. Kɔɔ Bali -ta 'e 'panzan pee -a, tɛ 'bɛ a "lɛ Mɛlcisedɛk -lɛ 'wɪ 'zɔ. <sup>16</sup> E 'ka Bali -pannɔn kluda min -a 'vaa ɛn Bali -a -tɔ 'e 'panzan -a dɪ. 'Belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -yrɔ, -yɛɛ "wɛan yaa -tɔ. <sup>17</sup> Zɪ e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -lɛ 'fluba 'ji zɪɛ, kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«I ya 'an -panzan -a,  
"lɛ Mɛlcisedɛk -lɛ 'wɪ 'zɔ,  
ɛn i -fo "a 'li 'trilii.»

<sup>18</sup> 'Wɪnun zɪɛ -wɛɛ -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, -pei -tɔ wɪnun nɛn Bali -a -nɔn Moizi lɛ bɛ, Bali -a klu -sran ji. Kɔɔ 'pleblɛ 'ka -yrɔ "dɪ, e ya 'wɪ "tun "a, <sup>19</sup> ɛn ya'a -kɔlale min drɛdɪ -a 'saun Bali 'lɛ dɪ. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, fɛ nɛn e cɪ 'kpa e "mlian -a pɛnɔn da bɛ, -kaa

yiɛ yra -yrɛ, ɛn -yɛɛ -kaa -pliman Bali man.

<sup>20</sup> ɛn "nyian bɛ, Bali -a -ci -pɛ wluan. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka 'e 'pɛ wunlɛa 'vaa ɛn e Levi kluda 'nɔn drɛ 'e 'pannɔn 'a dɪ. <sup>21</sup> 'Pian Bali -a -ci -pɛ wluan 'vaa ɛn e Zozi drɛ 'e 'panzan -a. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«'An 'bɔ Minsan bɛ,  
maan -ci -pɛ wluan,  
ɛn 'an wei 'ka 'limlan 'li "fo "dɪ.  
I ya 'an 'panzan -a,  
ɛn i -fo "a 'li 'trilii.»

<sup>22</sup> Zɪ Bali Zozi -tɔ 'e 'panzan -a bɛ, yaa -ci -pɛ wluan, 'pian ya'a Arɔn -lɛ vɛ -ci -pɛ wunlɛa dɪ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, fɛ nɛn Bali -a 'si ɛn e blamin pli 'a 'e man "nyian 'e 'pee bɛ, e "mlian -a tɛdɛ vɛ da. ɛn Bali Zozi -tɔ -ji 'nan -e -kaa -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn.

<sup>23</sup> -A -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji "nyian 'nan, Bali -pannɔn nɛn Arɔn kluda 'nɔn 'a bɛ, o ya "kaga, "tɔgɔ -tɛ o va min -tɔ -ka bɛ, -e Bali -pandɪ 'e 'le 'tɔ. <sup>24</sup> 'Pian Zozi yiɛ a "man 'li 'trilii, -yɛɛ "wɛan min -tɔ 'ka -e 'e Bali -pan -a "pa 'ji dɪ. <sup>25</sup> 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, minnun nɛn o ciɔa Zozi 'va, ɛn o pli Bali man bɛ, Zozi o "sia 'wɪ 'ji 'li "fo "lɛ vɛ -a. Kɔɔ Zozi yiɛ a "man 'li 'trilii, 'nan tɛ e Bali trɔ "baa -wɛlɛ.

<sup>26</sup> Bali -panzan -dan nɛn -a 'wɪ cɪ -kaa man bɛ, -a 'bɔ nɛn Zozi 'a. E 'sɔ Bali lɛ, ya'a 'wɪ 'wɪdɪ "tɔ drɛlɛ dɪ, ɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ "man "dɪ. Bali -a 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn yei, ɛn e -kɔ -a laji lou. <sup>27</sup> Bali -pannɔn -dandan nɛn -a tɛdɛnɔn -a bɛ, o 'bɔ 'fli -lɛ 'wɪ 'wɪdɪ "man fɛ -nɔn Bali lɛ. "Bɛ -sru 'vaa -e 'o min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ ɛn e -ta -a -nan fɛ -a bɛ, -yɛɛ vɛ -nɔn Bali lɛ. 'Pian Zozi 'lɛ vɛ 'ka drɛlɛ zɪ dɪ. Kɔɔ zɪ Zozi wɪ "man ɛn e -ka yiba "plan da bɛ, -cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ pɛnɔn 'nan fɛ nɛn yaa -nɔn 'li "fo "lɛ vɛ -a. <sup>28</sup> Moizi -lɛ -pei bɛ, blamin nɛn tɔ -mie bɔa e 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, -a 'bɔ nɛn -pei -a -tɔ Bali -panzan -dan a. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Moizi -lɛ -pei klu -sran. Kɔɔ zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ pɛnɔn 'lɛ sɔdɪ man

Bali 'le bε, Bali 'e 'pε wluan, εn 'e 'pɪ -tɔ 'e 'panzan -dan a 'li 'fo 'le vε -a.

8

-Cee Bali-panzan-dan nεn Zozi 'a

1 'Wɪ pεεnɔn nεn kv cɪ -a vɪnan 'gʊε, -a -wulo nεn 'gʊ. -Cee Bali -panzan -dan a laji lou. E ya 'e -nyrandɪ Bali nεn 'yee mingɔnnεn pεin -da bε -a -pε 'yi 'da. 2 E ya Bali -pan nyranman 'panan fεnan 'saun nεn Bali -a man drε 'wɪ zɪε -a drεnan -a bε -a -nan. Blamin 'cεε fεnan zɪε -a man drε dɪ, 'pian Bali 'bε man drε 'e 'bɔ 'a.

3 Bali -panzan -dan pεεnɔn nεn waa -tɔa 'bε, waa -tɔa 'nan -e 'e Bali -pan nyranman 'pa. -Yee "wεan -cee Bali -panzan -dan "e "fε -tv -nɔn 'nyian Bali lε. 4 "Te Crizi 'e 'kɔn tian 'trɛda bε, "te 'e 'ka Bali -panzan -a dɪ. Kɔɔ Bali -pannɔn -a -nan 'va. En o ya Bali -pan nyranman 'panan 'le zɪ Moizi -le -pei -a 'vɪ bε -yee 'wɪ 'zv. 5 Bali -pan nyranman nεn minnun zɪε waa "paa bε, e ya "le -a 'kpa nεn waa dra laji bε -a -kɔɔn "manvε -le 'wɪ 'zv. Kɔɔ zɪ Bali -a 'vɪ Moizi lε 'nan 'e -tandan -tɔ 'yrε bε, yaa 'vɪ 'nan: «'ɪ drε 'yi!

-Tandan nεn maan kɔɔn 'yɪε te i ya pɔn da bε, -a 'lein nεn 'i -tɔ 'mεn.»

6 Bali -pan nyranman nεn Bali -a -nɔn Zozi lε bε, -a 'kpa "mlian Bali -pannɔn pεεnɔn 'le vε da. Kɔɔ Zozi nεn Bali -a 'si εn e Bali 'lee blamin yei "sɛn 'e cin va "nyian 'e 'pee. En blamin 'lee Bali yei "sɛndɪ 'e cin va pee zɪε -a 'kpa "mlian -a tɛdε vε da. Kɔɔ fε nεn Bali -a 'vɪ 'nan 'e -nɔan "blamin lε 'wɪ zɪε -a -ji bε -a 'kpa "mlian -a tɛdε vε da.

7 Bali -a 'yɪ 'yi -e 'e blamin pli 'e man 'nyian 'e 'pee, kɔɔ -a tɛdε vε nεn Bali -a drε Izraēl 'nɔn lε bε, ya'a -kɔlale -e 'e o drε 'saun Bali 'lε dɪ. 8 Tv zɪε -a man nεn Bali 'wɪ 'pla Izraēl 'nɔn 'bɔ lε. Yaa 'vɪ -wɪε 'nan: «Tv -tv -taa "bɔlε bε, an Izraēl 'nɔn 'lee Zude 'nɔn -pliman 'an man 'e 'pee.

9 O -pli "nεn maan wo 'an man 'e 'pee bε, ya'a 'kɔan 'le -a tɛdε nεn maan drε o tranun lε te an o 'si Ezipti 'lεglɔn 'ji bε -yee 'wɪ 'zv dɪ.

-A tɛdε vε nεn maan drε zɪε wa'a 'ta wɔlεa "da "dɪ, -yee "wεan 'an "trɔɛn 'si o va.

10 'Pian tv -tv -taa "bɔlε bε, an -tɔa 'an wei da 'nan -e 'an Izraēl 'nɔn -pli 'an man "nyian 'e 'pee.

Tv zɪε -a man bε, 'mεn -pei -tɔ winun -cin -kɔanla o ji, εn zɪ kɔ min 'e 'ta wɔ 'trɛda bε -yεε "paaman o ji.

An -kɔan -wee Bali -a, εn o -kɔan 'mεn minnun -a. 11 -E 'e "sia nannannun man -e 'e 'bɔ min cejenun da bε, o pεεnɔn -taa -a -tɔlε 'nan mεεn cɪ Bali -a.

'Wɪ zɪε min -tv "cεε "paaman "nyian 'e bɔεzan -tv ji dɪ.

-Te 'bε "cεε dɪ, min -tv "cεε vε 'e "bʊɪ -tv lε 'nan, 'i 'ta -e 'i Minsan yɪ dɪ!

12 -Te o 'winun drε 'an 'va 'wɪdɪ 'e 'cɛn ɔɔ, maan "cεa -wɪε. En -te o 'mεn -pei -tɔ wɪ -mie srε 'e 'cɛn ɔɔ, ma'an "nyian 'an 'ci nrɔnman "da "dɪ.»

13 -Te Bali -tɔ 'e wei da 'nan 'e blamin -pliman 'e man 'e 'pee bε, yaa -kɔɔnman 'cεε 'nan, -a tɛdε vε nεn Bali -a drε bε, e drε "le sɔ ceje -le 'wɪ 'zv. Kɔɔ -te sɔ drε ceje bε, -a 'yi "sia "ji, te 'bε 'fɔladɪ 'bɔ.

9

Minnun Bali-paan 'e tɛdε 'kɔ?

1 Zɪ Bali -tɔ 'e wei da -kaa tranun lε 'e tɛdε 'nan 'e o -pliman 'e man bε, pε pεεnɔn nεn kɔ 'o Bali 'bɔ 'pan -a bε yaa kɔɔn -wɪε. Yaa 'vɪ -wɪε 'nan 'o fεnan 'saun 'tv drε 'nan -e 'wee 'pan -nan. 2 -A -nan nεn o -tandan -tɔ. O -kannεn -trɔa "davε drε -tandan zɪε -a -ji nun, εn o 'tablo drε "nyian -ji. 'Tablo zɪε -a da nεn 'o 'kpɔun

nen waa -nən Bali le be -a "paala. <sup>3</sup>-Tandan zɪe e ya 'e 'cɛndi -ji sɔ -tu -a. Fɛnan nɛn -kannɛn 'lee 'tablo cɪ 'e -trɔadi bɛ, waa laabo fɛnan 'saun. Ɛn fɛnan nɛn sɔla -sru zia bɛ, waa -nan laabo fɛnan 'saunzaun 'kpa. <sup>4</sup>O Bali -pan "dave -trɔa fɛnan 'saun 'nan. -Siga 'yi nɛn 'e wɔdi "man, ɛn -a da nɛn o fɛ -tu nɛn -a -koei "a 'nɔnnɔn bɛ -a 'tɛ 'ble Bali lɛ. Ɛn o 'cezu -tu -trɔa fɛnan 'saunzaun 'kpa 'nan. -Siga 'yi nɛn 'e wɔdi "man 'e pɛɛnɔn. Fɛ yaaga nɛn 'cezu zɪe -a -ji bɛ -nyrɛn 'gɔ, -pɔ -tu a 'e dredi -siga -a, ɛn o -blifɛ -tu nɛn waa laabo manɛn bɛ waa -sɛn -ji, e ya -ji. Ɛn Arɔn -le "tonyrin nɛn -a 'nɛn a 'e bɔdi "da "bɛ, e ya -ji. Ɛn -kɔlɛ 'fɔnɔn nɛn Bali -le -pei -tu winun a "da 'e 'crɛn -tɛdi bɛ, o ya -ji. <sup>5</sup>Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, waa -mie laabo Sheribɛn. O min yiba "fli "a 'e 'tɔdi 'cezu zɪe -a ta "bluvɛ da. -Yɛɛ -kɔɔnman 'nan Bali -le -dan a -nan, ɛn o -pɛ "jɛ "a 'e cin yidi "da. -A ta "blu vɛ 'bɔ da nɛn o nyɛn -sɛanla -e Bali 'e min -le 'wɪ 'wliɔdi "fui. 'Wɪ 'sɛzɛnɔn pɛɛnɔn zɪe kɔ 'ka "vale 'kɔ vɛ 'cɛɛ tu 'gɔvɛ -a di.

<sup>6</sup>Kɔ 'sia -a vɪnan 'cɛɛ 'nan -tandan zɪe e ya 'e 'cɛndi -ji. Fɛnan 'saun 'nan nɛn Bali -pannɔn -wlamlan yitɔvɔ pɛɛnɔn man 'nan -e 'o Bali -pan nyranman 'pa. <sup>7</sup>'Pian fɛnan 'saunzaun 'kpa bɛ, Bali -pannɔn 'tazan -dan 'bɛ -wlamlan 'nan nun 'e -tɔwli. Lɛ -tu -ji bɛ e -wlamlan 'nan nun 'e 'pa -a -tɔwli 'cɛ. E -wlamlan 'e 'lɔ le -wi nyɛn -a -e 'e -sran 'cezu ta "blu vɛ da lou. Yaa -sɛanla 'e 'bɔ 'le 'wɪ 'wliɔdi "nɛn ya'a drele 'e yie man diɛ -a man. Ɛn yaa -sɛanla "nyian minnun pɛɛnɔn 'le 'wɪ 'wliɔdi "nɛn wa'a drele 'o yie man diɛ -a man.

<sup>8</sup>'Wɪ zɪe -a nɛn Bali lei 'saun -a -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan, tɔ nɛn -tandan tɛdɛ a -nan bɛ, minnun 'ka 'kɔlamɛn -e 'o wla fɛnan 'saun da di. Kɔɔ te -si nɛn e blamin -pliman Bali man bɛ, e 'ka tian 'e 'lɛ 'sɔdi di. <sup>9</sup>Tɔ nɛn -kaa cɪ -ji 'gɔvɛ, winun nɛn waa dre -tandan tɛdɛ zɪe -a -ji bɛ, e ya -cee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a. Kɔɔ minnun fɛnɔn

-nɔn Bali lɛ ɛn o Bali -pan -winun -a, 'pian 'winun nɛn waa dre zɪe, ya'a -kɔlɛ o dredi -a 'saun Bali 'lɛ di. <sup>10</sup>Min nɛn e Bali -paan "bɛ, -blifɛ -mienun a -a 'srɔɛn 'a, ɛn mlinvɛ -mienun a -a 'srɔɛn 'a, ɛn e -sru -mie wo 'vaa -e 'e Bali -pan. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪe -a dredi bɛ, e ya min 'kɔlɛ da lou. E -fɔ zɪe -trilii ɛn tɔ nɛn Bali -a lila 'e 'trɛ bɛ 'e 'bɔ.

### Zozi Bali -pandi lila

<sup>11</sup>Zɪ Crizi -ta bɛ, ɛn tɔ zɪe e 'bɔ. E ya Bali -panzan -dan a, ɛn "yinun nɛn Bali "e 'nan, 'e dra minnun lɛ bɛ, -yɛɛ -si 'lɛ 'sɔ. -Tandan 'kpa nɛn -a "yi "mlian -a tɛdɛ vɛ da, ɛn blamin "cɛɛ -tɔ diɛ, e ya laji. -Tandan zɪe -a -ji nɛn Crizi ciɔla <sup>12</sup>'nan -e 'e -wla fɛnan 'saunzaun 'kpa -nan, te e ya -nan nun 'li "fo. Ya'a -wlaɛ -nan nun 'e 'lɔ le bo nyɛn -a di, ɛn ya'a -wlaɛ 'e 'lɔ le tri nyɛn -a di, 'pian e wlala 'nan nun 'e 'bɔ 'fli nyɛn -a. 'Wɪ nɛn yaa dre zɪe -yɛɛ -maan -kaa 'si 'wɪ 'ji 'li "fo "le vɛ -a. <sup>13</sup>-A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -te min 'wɪ 'tɔ dre, ɛn 'wɪ zɪe e min 'bɔ "tri "tɔ Bali 'lɛ bɛ, 'wɪ nɛn -cee -pei "e 'nan 'o dre -yrɛ "bɛ -nyrɛn 'gɔ. Bo nyɛn nɛn waa wɛɛnman "da, -te 'bɛ "cɛɛ di, tri nyɛn nɛn waa wɛɛnman "da, -te 'bɛ "cɛɛ di, tri nɛn waa 'tɛ bl Bali -pan "dave da bɛ, -a 'tɛ 'yie nɛn waa wɛɛnman "da, -e min zɪe 'e -kɔla Bali 'sudi -a "nyian 'e "pa 'ji. <sup>14</sup>-Te 'bɛ a zɪe, maan vɛ 'cɛɛ 'nan Crizi nyɛn min dra 'saun Bali 'lɛ 'e -ciɔla "da, 'dɔ -e -a san 'e -kɔla Bali nɛn -a yie cɪ "man "bɛ -a 'sudi -a. Bali lei 'saun nɛn -yrɔ "bɛ, -yɛɛ "wɛan nɛn e wɪ "man ɛn e -ka. E ya 'le Bali -panvɛ nɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ "man "diɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

<sup>15</sup>-Yɛɛ -kadɪ zɪe, -yɛɛ -maan Bali 'lee blamin yɛi "sɛn 'e cin va "nyian 'e 'pee. 'Wɪ 'wliɔdi pɛɛnɔn nɛn blamin -a dre 'e tɛdɛ bɛ, -yɛɛ -kadɪ -le "wɛan nɛn Bali -a fui -kaa man. -Yɛɛ "wɛan "yi "nɛn Bali -a 'vɪ 'nan e dra -yɛɛ minnun lɛ bɛ, e ya minnun nɛn Bali o laabo bɛ -wee vɛ -a. "Yi zɪe 'belidi nɛn ya'a 'nyaan diɛ -nyrɛn.

16 -Kaa -tɔa 'nan, -te min 'e -zia paala bɛ, min zɪɛ e -kaa 'vaa ɛn waa -zia 'bɔ -nɔan "minnun nɛn e cɪ -wee vɛ -a bɛ -wɪɛ. 17 'Pian -te min zɪɛ -a yɪɛ a tian "man "bɛ, min 'ka -a -zia -ble dɪ. 18 -Yee "wɛan tɔ nɛn Bali -tɔ 'e wei da 'nan 'e o -pliman 'e man bɛ, fɛ -tɔ -ka -a 'wɪ 'ji. 19 Kɔɔ -kaa ta ve Bali -le 'fluba 'ji 'nan, zɪ Moizi cɛɛn Bali -le -pei -tɔ winun ta vidɪ man Izrael 'nɔn lɛ bɛ, trinun 'lee bonun nɛn yaa tɛɛ 'wɪ zɪɛ -a -ji. "Bɛ -sru e o nyɛn baa 'yi 'a, ɛn e yiba pɛnɛn yrɪ 'e cin man sɔ 'tɛndɛn 'a, ɛn yaa 'wɔ nyɛn zɪɛ -a va. Yaa wɛɛn Bali -le -pei 'bɔ da, "bɛ -sru ɛn e cɪɪ -a wɛɛndɪ -a Izrael 'nɔn pɛɛnɔn nɛn o cin 'yɪ bɛ o da. 20 -A -nan nɛn Moizi -a 'vɪ -wɪɛ 'nan:

«Bali -tɔ 'e wei da 'cɛɛ 'nan e 'ka -pliman 'e man. Nyɛn 'gɔɛ, -yɛɛ -kɔɔnman 'cɛɛ 'nan -e 'e 'sia cɛɛgɔ man bɛ 'ka drɛ Bali -le vɛ -a.»

21 ɛn "nyian bɛ Moizi nyɛn zɪɛ -a wɛɛn -tandan 'lee fɛnun pɛɛnɔn nɛn o Bali -pan nyranman "paa -a bɛ -a da. 22 -Kaa -tɔa 'nan Moizi -le -pei 'e 'nan, nyɛn -kɔɫaman e fɛ pɛɛnɔn dra 'saun Bali 'lɛ. -Te min 'wɪ 'wɪɪdɪ drɛ bɛ, e -taa -a -nan fɛ -a, waa nyɛn -sɛanla 'vaa -e Bali 'e -yee 'wɪ 'wɪɪdɪ 'bɔ fui.

*Crizi a -cee 'wɪ 'wɪɪdɪ "nan fɛ -a*

23 Fɛnun nɛn o Bali -pan nyranman "paa -a 'trɛda 'gɔɛ, -wi nyɛn -a nɛn waa dra 'saun Bali 'lɛ. ɛn fɛnun zɪɛ o ya "le fɛnun 'kpa nɛn laji bɛ -a -kɔɔn "manvɛ -le 'wɪ 'zɔ. 'Pian fɛnun nɛn laji bɛ, fɛ nɛn yaa dra 'saun bɛ -a 'kpa "mlian -wi nyɛn da. 24 -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -tandan nɛn blamin -a -tɔ -nyrɛn laji bɛ -a -kɔɔn "manvɛ -a bɛ, -a -ji "cɛɛ Crizi wla dɪ. 'Pian laji 'bɔ -nan nun nɛn Crizi -kɔ, 'nan -e 'e 'tɔ -cee 'wɪ 'ji Bali 'lɛ. 25 ɛn "nyian bɛ, -kaa -tɔa 'nan, lɛ -tɔdɔ pɛɛnɔn man nɛn Bali -panzan -dan -wɫamlan fɛnan 'saunzaun 'kpa -nan 'e 'lɔ le -wi nyɛn -a. 'Pian Crizi 'ka "e "drɛɛ zɪ dɪ, "e wɫa 'wɔ 'e nyɛn -a 'e 'pa -a -tɔwɪɪ "cɛ. 26 "Te Crizi "e

drɛ "le Bali -pannɔn 'le vɛ zɔ bɛ, "te e -ka 'e 'pa -a "kaga 'trɪlii -e 'e bɔ cɛɛgɔ yɪ -a. 'Pian tɔ -nyranman nɛn -kaa cɪ -ji 'gɔɛ e -ta ɛn e -ka, 'nan -e 'yee -kadɪ zɪɛ 'e blamin -le 'wɪ 'wɪɪdɪ pɛɛnɔn 'fui.

27 -Kaa -tɔa 'nan, blamin -kaa 'e 'pa -a -tɔwɪɪ, "bɛ -sru -e Bali 'e -yee tin 'ba. 28 'Wɪ 'tɔwɪɪ zɪɛ Crizi -a drɛ, e -ka 'e 'pa -a -tɔwɪɪ "cɛ 'nan, -e Bali 'e min "kaga 'le 'wɪ 'wɪɪdɪ 'fui. Crizi -ta pee wo "nyian, 'pian ya'a 'taa 'nan -e 'e 'ka -e Bali -e minnun -le 'wɪ 'wɪɪdɪ 'fui dɪ. E -taa 'nan -e 'e minnun nɛn o cɪ -a -pɛnnan bɛ o 'si 'wɪ 'ji.

**10**

1 'Wɪ "yɪ "nɛn Bali -taa -a drɛɛ -cɛɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn Moizi -le -pei -a lei kɔɔn -cɛɛ, 'pian -a tɪgɪ 'bɔ "cɛɛ dɪ. Kɔɔ lɛ -tɔdɔ pɛɛnɔn man bɛ te Bali -pan nyranman -tɔwɪɪ 'bɔ zɪɛ waa dra. Moizi -le -pei zɪɛ ya'a -kɔɫalɛ -e 'e min drɛ 'saun Bali 'lɛ dɪ. 2 "Te e -kɔɫa min drɛdɪ -a 'saun Bali 'lɛ bɛ, "te Bali -pan nyranman 'padɪ 'le 'tɔ. 'Pian e 'ka zɪ dɪ, kɔɔ -wee -wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa "o da tɔ pɛɛnɔn man. 3 -A tɪgɪ da bɛ, Bali -pan nyranman 'padɪ 'bɔ zɪɛ 'wɪ 'wɪɪdɪnun nɛn minnun -a dra bɛ -a 'bɔ nɛn yaa -cin -tɔa "o ji lɛ -tɔdɔ pɛɛnɔn man. 4 Kɔɔ trinun nyɛn 'lee bonun nyɛn -srandɪ bɛ, ya'a 'kɔɫaman -e 'e minnun -le 'wɪ 'wɪɪdɪ "fui dɪ.

5 'Winun zɪɛ -yee "wɛan bɛ, tɔ nɛn Crizi "ta -daa 'trɛda bɛ, yaa 'vɪ Bali lɛ 'nan:

«I 'ka 'sraga bɔdɪ 'va dɪ, ɛn i 'ka 'i 'pandɪ 'va dɪ. -Yee "wɛan yian drɛ blamin -a.

6 -Winun nɛn waa 'tɛ 'ble 'i 'pan "dave da bɛ, yɪ'a yɪɛ "yɪ "dɪ.

ɛn 'wɪ 'wɪɪdɪ "man 'sraganun bɛ, yɪ'a yɪɛ "yɪ "dɪ.

7 -Yee "wɛan 'an 'bɔ maan 'vɪ 'yɪɛ 'nan:

«Maan nɛn 'gɔ, an -ta 'nan -e 'mɛin 'ci 'sɔ winun drɛ. 'Wɪ nɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ



'men 'w1 'a Bali -le 'fluba 'ji be, -nyren z1e.»

8 Crizi -a 'v1 'e tedε 'nan:

«I 'ka 'sraga bud1 'va d1, en i 'ka 'i 'pand1 'va d1.

-Winun nen waa 'te 'ble

'i 'pan "dave da be,

yi'a y1e "yi "d1.

En 'w1 'wli d1 "man 'sraganun be,

yi'a y1e "yi "d1.»

Bali -pand1 z1e -kaa -t3a 'nan Moizi -

le -pei -a 'v1 'nan 'o dre, 'pian Crizi -a

'v1 "man 'nan Bali 'ka 'be 'va d1. 9 En yaa 'v1 "nyian 'nan:

«Maan nen 'gu,

an -ta 'nan -e 'mein 'ci 's3 w1nun dre.»

'W1 z1e -yεε -k33nman 'nan, -pe nen o

Bali -paan "a 'e tedε be Crizi -a 'le 't3,

en Crizi 'b3 'le -kad1 -a ta f33. 10 'W1 nen Bali c1 "va "be Crizi -a dre. 'E 'fli

-nan en e -ka -e Bali 'e -cee 'w1 'wli d1 'fui. 'Sraga nen yaa 'b3 Bali le 'li "fo

'le vε -a.

11 -A -cin 'e 'k3n 'ka 'ji "nyian

'nan, Bali -pann3n pεen3n be, o ya

'o 't3 d1 lou yi -t3 d1 pεen3n man te o

Bali -pan nyranman "paa. O 'sraga bo Bali le te waa bo Bali le, 'pian

ya'a minnun -le 'w1 'wli d1 "fuile d1.

12 'Pian Crizi -le vε nen yaa dre 'e 'pa

-a -t3 wli "ce "be, e 'sraga bud1 pεen3n

'wulo cεen, en e minnun -le 'w1

'wli d1 pεen3n fui. "Be -sru en Crizi

'b3 'kv -nyenlea Bali -pe "yi "da. 13 E

-fo -nan nun -trilii, -a man -pend1

-a 'nan Bali 'e 'cen 'e 'nanmann3n

pεen3n 'khi d1 man. 14 Minnun nen

Bali o dre 'yee vε -a be, 'sraga nen

Crizi -a 'b3 'e 'pa -a -t3 wli "ce z1e, e

o dre 'saun Bali 'le 'li "fo "le vε -a.

15 'W1 't3 wli z1e Bali lei 'saun 'e 'v1

"nyian, k33 yaa 'v1 'nan:

16 «T3 -t3 -taa "b3 le be,

'an 'b3 Bali,

an -t3a 'an wei da 'nan

-e 'an Izrael 'nan -pli

'an man "nyian 'e 'pee.

T3 z1e -a man be,

'men -pei -t3 w1nun -cin -k3anla o ji,

en z1 k3 min 'e 'ta w3 'treda be

-yεε "paaman o ji.»

17 En yaa 'le 'sran 'nan:

«-Te o 'w1nun dre 'an 'va 'wli d1 'e 'cen oo,

en -te o 'men -pei -t3 w1 -mie sre 'e 'cen oo,

ma'an "nyian 'an 'ci nr3nman 'w1 pεen3n z1e 'be da d1.»

18 'W1 z1e -yεε -k33nman 'nan, min nen Bali -yee 'w1 'wli d1 fui be, -a san

'ka "nyian 'sraganun bo Bali le d1.

*Te 'ka 'pe -sru 'e -t3a -e 'ka 'si Bali -sru "d1!*

19 'An beenun, Zozi 'le -ka nen yaa 'w3 be, -yεε -maan -kaa -t3a 'nan -

si a 'e 'le 's3 d1 -cεε -e -kaa wla fenan 'saunzaun 'kpa -nan. 20 K33 s3 nen 'e

'tind1 -a 'le "nen "be yaa 'f3 'b3. -Yee -ka nen yaa 'w3 be, -yεε dre s3 z1e -a

'f3 bud1 -a. -Si z1e, e ya 'e -tre, en e 'belid1 -n3an 'min le. 21 En Zozi dre

-cee Bali -panzan -dan a. Bali 'yee minnun pεen3n 'pεba 'w3 -yrc3.

22 'W1 nen Zozi -a dre z1e, -yee "wean -kaa -pli Bali man. -Kaa yi -

tera Bali da -kaa ci 'f3 daa 'a, -e -kaa -pli "man. K33 -kaa ci "nr3nd1 pεen3n

nen e tin -tea -kaa da be, yaa fui. En e -kaa -sru 'yi 'saun 'a. 23 En "nyian

be, 'w1 nen -kaa 'bli a -yre en -kaa ve minnun le be, te -kaa 'pe 'e plu "man

"d1, k33 Bali nen yaa 'v1 'nan e -taa 'w1 z1e -a dre le be, -te e 'w1 'v1 be yaa

dra. 24 En "nyian be, -kaa 'pa -kaa b33nun va, -e 'o min y1 "yi 'e 'cila

"da, en -e 'o 'w1 "yinun dre. 25 Cin nen kaa ye -e 'ka Bali tru 'ba be, te

'ka -nan -k3 d1 'le 't3 d1. Min -mienun 'w1 z1e -a dre 'e -tr3a waa 'va, te 'ka

dre "le -wee 'w1 'z3 d1! 'Pian 'ka cin "koe "t3 'ka da -e 'ka man 'e 't3 'pleble

-a -nan -k3 d1 -a. K33 kaa -t3a 'nan Minsan -tad1 a b33nan -kogo.

26 Fe nen maan ve z1e -yεε c1 'nan, -kaa nen -kaa 'w1 t3gl1 -t3 'g3e, te -

kaa kv "nyian 'w1 'wli d1 "dred1 pou 'sileā -kaa yie man be, 'sraga nen e

-k3laman 'w1 'wli d1 z1e -a fuid1 -a -kaa man be, e "ka "nyian "fo "d1.

27 'Pian 'w1 nen e min -tea "klan -a, en e ya minnun nen o yie 'ka 'naan

Bali man dre o man -pennan be, te -yεε c1 -kaa man -pennan 'sien. 'W1

z1E -nyrEn 'gυ: Bali tin -tea "o da -e 'e o -nan -nyan 'tE -dan 'va.

28 -Kaa -təa 'nan -te min -tυ Moizi -le -pei -tυ w1nun srE, En min "fli yaa -a man w1 'pla bE, min z1E -a nyrinda 'ka 'sEan min da d1, waa -tEa. 29 -A -təwli "nEn "nyian min nEn e 'si Bali -p1 -sru "bE, -yee vE -a. 'W1 nEn e -taa "bəle -a san man bE, e "mlianla "da. Kəə e Bali -p1 'sia min "səzə -a, En Zozi nyen nEn Bali -a 'si En e blamin drE 'a 'saun 'nan -e 'e -pli 'e man bE, min z1E yaa 'y1 'w1 "tun "a. En "nyian bE, Bali lei 'saun nEn e Bali -le "yi -nəan "min lE bE, min z1E e w1 "man -wli d1. 30 FE nEn maan ve z1E -yEE c1 'nan, -kaa -təa 'nan Bali -a 'v1 'nan: «'Men vE nEn 'w1 'leji -tə d1 -a.

En -te min 'w1 'wli d1 drE bE, 'mEn vE nEn 'w1 "nEn -kəənd1 -a san lE -a.»

En yaa 'v1 "nyian 'nan:

«'An 'bə Minsan, an 'mEn minnun -le tin "baa.»

31 Bali y1E a "man, En -yee tin -tEd1 min da a 'wli d1 "fo.

*'Ka yi -tera Zozi da 'ka 'ta le 'ka "koe 'a!*

32 'Winun nEn o 'bə 'ka man te ka yi -tera Zozi da 'e tEdE bE, 'ka 'ci "nrən "da. 'W1 "kaga 'bə 'ka man, En ka yra 'y1 "kaga, 'pian 'ka 'pE -sru 'ka təalE -e 'ka 'si Zozi -sru "d1. 33 Tυ -mie 'bə bE, minnun 'ka srən, En o 'tE 'pa 'ka da minnun y1E man. En tυ -mie 'bə bE, minnun nEn o c1 'tE 'panan o da bE, kaa wEE 'nan 'ka "paa o va. 34 Minnun nEn o ya -pυ 'kuin bE 'o nyrinda -sEn 'ka da. Minnun 'ka y1fEnun koo 'ka 'lə, 'pian 'w1 z1E e drE 'ka 'ci "nrən w1 -a. Kəə kaa -təa 'nan, fE nEn Crizi -a -nən 'cEE bE, e "mlianla 'ka y1fE 'bə z1E -a da, En ya'a 'li 'srEman d1.

35 'Cee yi -terad1 Zozi da -ji bE, kaa -ci kəən 'nan 'ka -pəan "səa. 'W1 z1E te 'ka drEd1 'le 'tə d1, kəə -a man -kopa a -dan. 36 'Ka -pəan -sran 'e cin da 'dυ -e 'ka -kəla 'w1 nEn e c1 Bali ci 'sə 'a bE -a drEd1 -a. -Te kaa drE z1E, fE nEn e -tə "da 'nan 'e -nəan 'cEE bE, e dra 'cee vE -a. 37 'W1 nEn e ya 'e 'crEn -tEd1 Bali -le 'fluba 'ji bE, -a -cin

'e -trəa 'ka 'ji. Kəə e ya 'e 'crEn -tEd1 'nan:

«Tυ -fυ "wEnnən, -e min nEn e "ta -daa "bE, 'e 'ta. Ya'a "nyian məan -tad1 -a d1.

38 Min nEn Bali -a "siala min tıgl1 'a bE,

yi -terad1 Bali da man nEn e 'belid1 ye.

'Pian min nEn e 'si 'an -sru "bE,

'an 'ci 'ka 'kəan 'e 'sə d1 "va "d1.»

39 -Cee vE bE, -kaa 'ka minnun nEn o 'si Zozi -sru En o -nan -taa "nyanle bE waa d1. 'Pian -kaa ya minnun nEn o yi -tera Zozi da En o -taa 'belid1 y1E bE waa.

# 11

*Minnun nEn o yi -tera Bali da 'li bE 'o drE -cee 'w1 -kəən "mannən 'a*

1 Min nEn e yi -tEala Bali da bE, yaa -təa 'nan, fE nEn Bali -tə "da 'nan 'e -nəan 'yrE bE, e ye. En "nyian yi -terad1 Bali da bE, -a -ci -kəənd1 nEn 'nan fE nEn min 'ka -a ye 'e y1E 'a d1E, e ya. 2 -Kaa tranun nEn 'li bE -wee yi -terad1 Bali da man nEn Bali o 'tə "yi 'v1.

3 -Kaa yi -tEala Bali da, -yee "wEan nEn -kaa -təa 'nan, Bali wei 'bE 'trE 'bəla. En -yee "wEan nEn -kaa -təa "nyian 'nan, fE nEn min -a ye bE, e 'si fE nEn min 'ka -a ye 'e y1E 'a d1E -a va.

4 Abel yi -tera Bali da, -yee "wEan nEn 'sraga nEn -a "yi "mlian 'e "bυ KaEn 'le vE da bE, yaa 'bυ Bali lE. - Yee yi -terad1 Bali da z1E -yee "wEan nEn Bali -a 'sia min tıgl1 'a, En e -yee 'sraga 'y1 "yi. En "nyian bE, -te Abel y1E 'ka "man "d1 oo, -yee yi -terad1 Bali da z1E e 'w1 "paaman tian -kaa 'ji cEEgυ yi -a.

5 Enək yi -tera Bali da, -yee "wEan nEn Bali -a 'si En e -kυ -a, ya'a 'kalE d1. Wa'a "nyian 'li -a y1E "fo "d1, Bali -a 'si 'le "wEan. Tυ nEn te Enək a 'trEda bE, Bali -a 'v1 'nan, e 'sə 'yrE. 6 En -kaa -təa 'nan, min nEn ya'a yi tEala Bali da d1E, ya'a 'səle Bali lE "fo "d1.

-Yee "wεan min nen e ya "vale 'e - pliman Bali man be, min zie 'e yi - tera "da 'nan Bali a, en 'e yi -tera "da 'nan, Bali "yi "dra minnun nen o ci -a -wεenan 'nan Bali 'e 'pa 'o 'va be -wle.

<sup>7</sup> Noe "e "yi -tera Bali da "nyian. 'Wl nen Bali -taa -a drele be yaa -nan wl 'vl Noe le. Fe -tv 'ka -a -koonman 'nan 'wl nen Bali -a 'vl be e ya 'wl 'kpa -a di, 'pian Noe 'ka -a -folea 'e "trōen -sru "di, e 'ta 'wola "da. E -klv -dan drē 'nan -e 'e 'mangulinun 'o 'si 'wl 'ji. -Yee yi -teradi Bali da man nen e tin -te minnun da, koo 'o "trōen "yuyu 'tan. En -yee yi -teradi Bali da man nen Bali a 'sia min tigli 'a.

<sup>8</sup> Abraam yi -tera Bali da, -yee "wεan zi Bali tin 'ba -yre "be, e 'ta 'wola "da. Bali -a 'vl -yre 'nan, 'e 'si 'e fla, 'e -taa 'leglon 'tv -nonle -yre. -A -nan nen e -kodv 'sia, 'pian fenan nen e "ta -ko be ya'a -nan tōa di. <sup>9</sup> Zi Abraam 'bōla 'leglon nen Bali -a koon -yre "be -a -ji be, e yi -tera Bali da, en e -nyran nan nun -pen -a. - Tandannun -ji nen e -nyran. "Be -sru Izak 'lee Zago "o dre "nyian zi. 'Wl nen Bali -tō "da Abraam le be, e -tō "da "nyian -wee "le. <sup>10</sup> Abraam a 'fla -dan nen -a -pva 'e 'fōdi 'tre 'ji 'pleble be -a man -pennan, -yee "wεan nen e 'wl zie -a dre. 'Fla zie Bali 'be ci -a plazan "a, en -yee ci -a -tōzan -a.

<sup>11</sup> Abraam nan Sara a lumōn nen ya'a 'nen 'yaa die -a, en Abraam 'bō dre "nyian ceje 'kpa, 'pian e yi -tera Bali da, -yee "wεan nen e kōla 'e klu bōladi -a 'trēda. Kōo Abraam -a -tōa 'nan, Bali nen e -tō 'e wei da 'yre be, -te e 'wl 'vl be, yaa dra. <sup>12</sup> -Yee "wεan nen Abraam 'bō nen tra tēde 'a be, -a klu 'bōla 'trēda "kaga. -A kluda min a "kaga "le laji mlen crēnnun -le 'wl 'zv, en o ya "nyian "kaga "le jemie man nyren -le 'wl 'zv, min 'ka 'kolaman -a "nrōndi -a di.

<sup>13</sup> Abraam 'lee Izak 'lee Zago be, o -fv yi -teranan Bali da, en o kaa. Fe nen Bali -tō "da 'nan 'e -nōan -wle "be, wa'a yile di. 'Pian Bali -a -nan

kōon -wle -kōobli, en -a yidi o ci nran. Tv pēenōn man be, te waa ve 'nan, o ya -pen -a 'trēda, en 'o 'ta tv "wēnnen "ce "drele. <sup>14</sup> -Te min 'wl zie -a ve be, yaa -kōonman 'nan, -a fla dra -a -tēa. <sup>15</sup> "Te o -ya tre dra 'be o -tēa "be, "te o -kōla o 'li 'o da -nan nun. <sup>16</sup> 'Pian -a tigli da be, o fla nen e ci 'kpa en e ya laji be, -a dra 'be o -tēa. 'Wl zie -yee "wεan nen 'yra 'ka Bali tēa -a yidi -a 'nan 'e ya -wee Bali -a di. En -yee "wεan nen e 'fla fenyian -tv man dre -wle.

<sup>17</sup> Tv nen Bali Abraam man 'tan 'nan 'e 'pī Izak -nōn 'yre 'sraga -a be, Abraam yi -tera Bali da, en e -kv -a drele. 'Pian tv 'bō zie -a man be te Bali -tō 'e wei da Abraam le 'e 'cēn 'nan:

<sup>18</sup> «'I 'pī Izak 'be 'i 'klu bōala 'trēda.»

<sup>19</sup> Abraam 'wl zie -a dre, te -a -cin a "ji 'nan, 'pleble a Bali lō -e 'e -kala min nen e -ka be, -a fuōdi -a. -Yee "wεan nen Bali Izak -nōn Abraam le 'e "pa 'ji. 'Wl zie e ya 'wl -kōon "man wl -tv -a.

<sup>20</sup> Izak yi -tera Bali da, -yee "wεan nen e -fēa 'vl 'e 'pī Zago 'lee 'e 'pī Ezo man -wee "tre "wl da.

<sup>21</sup> Zago yi -tera Bali da, -yee "wεan nen e -fēa 'vl 'e 'pī ZoZefv ci nēnnun man te e "ta -kaa. "Tonyrin man nen e wluan lou, en e Bali trv 'ba.

<sup>22</sup> ZoZefv yi -tera Bali da, -yee "wεan nen zi -a -kadv 'bō be, en e Izrael 'nōn 'le 'sidi Ezipti 'leglon 'ji wl 'vl. En yaa 'vl "nyian 'nan, -te 'e 'ka be, te 'e 'wlenun 'o 'fv Ezipti 'leglon 'ji di.

<sup>23</sup> Moizi "ti 'lee -a "bō "yi -tera Bali da, -yee "wεan nen zi o Moizi -ya be, waa yōō mlen yaaga 'nan -e minnun 'o vile 'o 'te di. Waa 'yi 'nan 'nen zie e ya fenyian, en 'wl nen Ezipti mingōnne -a 'vl be, wa'a 'ta wōlea "da "di.

<sup>24</sup> Moizi yi -tera Bali da, -yee "wεan nen zi e dre ceje be, ya'a 'wile "man -e 'wee laabv Ezipti mingōnne "lu 'le 'nen di. <sup>25</sup> Moizi -a 'yi 'nan, -te 'o 'vale Bali -le minnun -a 'o yra 'yi 'e cin va be, -a "yi mlin. Kōō -te Moizi -fv mingōnne

-le "kōnnen "bε, yaa -tōa 'nan 'e ya ci "nran nen ya'a 'mōan dīe -a -ji, en e 'wī 'wliđi "dra. <sup>26</sup> 'Wī 'kpa nen, Moizi -a -tō 'nan, -te minnun 'nan 'e man "le zī o 'nan Crizi man bε -yee 'wī 'zū bε, 'bε "yi "mlian fēnun 'kpagba nen Ezipti mingōnnen -le 'kuin bε -a drēđi 'yee vε -a bε -a da. Kōō "yi "nen Bali -taa -a drēle -yrē "bε, -a 'lε nen -a yiε ci.

<sup>27</sup> Moizi yi -tera Bali da, -yee "wēan nen e 'si Ezipti 'lēglōn 'ji. Ya'a "klanle Ezipti mingōnnen -le nyrān -bliđi -lō dī. Moizi "koe 'ka 'silē 'e da "fo "dī. Yaa drē "le 'nan min nen e Bali ye bε -yee 'wī 'zū, 'pian te wa'a ye 'o yiε 'a dī. <sup>28</sup> Moizi yi -tera Bali da, -yee "wēan nen yaa 'vī Izrael 'nōn lε 'nan 'o 'blanun -tēε "le zī Bali -a 'vī 'yrē bε -yee 'wī 'zū. En yaa 'vī "nyian 'nan 'o -a nyan 'si, -e 'o ci -kpēin "fō yibanun man. 'O drē zīε 'nan -te Bali -le 'pasiazan nen laji bε e -ta bε, -e 'e vīlε 'e -wee 'nen flinnun -tēε "dī. Izrael 'nōn 'si nōanba -ji "fēđi bε, zī Moizi -a pou sia zīε.

<sup>29</sup> Izrael 'nōn yi -tera Bali da, -yee "wēan nen jemīe 'tēđen cēen 'e cin man en o 'ta 'wōla -a yei. 'Pian zī Ezipti 'nōn sōōnla o -sru "bε, 'yi o 'ta 'lε 'wū en o -nan -nyan.

<sup>30</sup> Izrael 'nōn yi -tera Bali da, -yee "wēan nen -klōn -dan nen minnun -a 'bō Zeriko 'fla man bε, e -wi. Zī waa si -fō yi -tūđv 'sōravli "bε, en e drē.

<sup>31</sup> En "nyian bε Zeriko 'fla 'bō da bε -kōnnen -wēezan -tū a -nan, waa laabo Rab. E yi -tera Bali da, -yee "wēan nen minnun nen Izrael 'nōn o 'pa 'sia 'nan 'o 'kū 'fla 'nanjen bε, e 'pa o va. 'Wī nen yaa drē zīε -yee "wēan nen -a -nan 'ka 'nyanlε dī. 'Pian 'fla zīε -a da 'nōn "le 'nan -nan "fo, kōō wa'a 'o "trōen "tōlε Bali wei lε dī.

<sup>32</sup> -Mε "wī nen an -kōlaman -a vīđi -a "nyian 'cēε? Kōō -te maan 'vī 'nan 'an Zedeōn -le 'wī vε, -e 'an Barak -le 'wī vī, -e 'an Samsōn -le 'wī vī, -e 'an Zefete -le 'wī vī, -e 'an David -le 'wī vī, -e 'an Sanmian -le 'wī vī, -e 'an Bali 'lewei vīnōn 'le 'wī vī bε,

ya'a 'nyaan cēεgv dī. <sup>33</sup> O pēēnōn zīε o yi -tera Bali da, -yee "wēan nen o 'wī -dandan drē. O -mienun mingōnnennun kl, en o -mienun -a wēε 'nan 'wī "yi "nen minnun 'o drē, en fε nen Bali -tō "da 'nan e -nōan -wlē "bε, o -mienun -a 'yi. En 'nyian bε, o -mienun -jranun 'le 'lε 'wū, <sup>34</sup> en o -mienun 'tε -dan dri, en min 'ka -kōlale o -mienun -tēđi -a -kuli -tan sēn -a dī. En zī o -mienun "koe 'si 'o da bε, "bε -sru 'pleblε 'ta -wlo "nyian. O -mienun 'tō wū 'kuli man, o minnun kl en -wee 'sounjanun flan bli. <sup>35</sup> Līmōn -mienun yi -tera Bali da, -yee "wēan nen zī -wee min -ka bε, Bali -a fūv en yaa -nōn -wlē 'e "pa 'ji.

En "nyian bε, min -mienun yi -tera Bali da, minnun o -sōn -trilii, 'pian wa'a 'wlē "man -e 'o 'si Bali -sru "dī. Waa -tōa 'nan -te o -ka 'wī zīε -a -ji bε, Bali 'belidi nen e "mlianla "da "bε -a -nōan 'wlē. <sup>36</sup> En minnun o -mienun sēε 'wū, en minnun o -mienun -sōn, en "nyian bε, minnun o -mienun yrī, en o -kū o -fōlε -pū 'kuin. <sup>37</sup> Minnun o -mienun tēε 'kōlε -a, en minnun o -mienun "nen jēen 'ji "fli, en minnun 'wlu wī 'pa o -mienun da -a -nan nen minnun o tēε -kuli -tan sēn -a. En o -mienun -le vε bε, minnun o -sōn te o 'tε "paa o da. 'Wī zīε -yee "wēan nen o -nyrannan "ka "dī, te o -cia "wōđi -a. O drē 'yalε -tēnōn 'a, en -wī 'kōlε nen waa wō 'o da "le sō -le 'wī 'zū. <sup>38</sup> O -cia yōōđi -a "buinun da 'lee pōnnun yei. O nyian kunun ji, en -te o -yrē 'yi 'trē 'ji bε o nyian "ji. Minnun zīε Bali 'ka -a yīlε "yi "le o -fū 'trē nen e ya 'e fadī 'wī 'wliđi "a 'gūε -a da dī.

<sup>39</sup> Minnun pēēnōn zīε -wee yi -teradı Bali da -le "wēan bε, Bali o 'tō "yi 'vī. 'Pian fε nen Bali -tō da 'nan -e -nōan "minnun lε bε, ya'a -nōnlε -wlē "dī. <sup>40</sup> Kōō 'wī nen e "mlianla "da "bε, -a -cin nen Bali 'ji 'nan e dra -kaa pēēnōn lε. E 'ka "vale e dra o 'saza lε dī -le "wēan.

## 12

Bali 'wī -mie "paaman -kaa 'ji

sɔnba "a

<sup>1</sup> -Cee ve be minnun "kaga zɛ - wɛɛ drɛ -cee 'wɪ -kɔɔnmannɔn 'a, - yee "wɛan nɛn -kaa -pɔan 'e 'sɔ -cee Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji "le -wee 'wɪ 'zɔ! -Kaa 'pɛ 'e 'si 'wɪ nɛn e -si -tɔa -cee Bali -sru 'ta wɔdɪ lɔ bɛ, -a -sru! 'Wɪ zɛ 'wɪ 'wɪlɪdɪnɔn nɛn tɔ pɛɛnɔn man o ya "vale 'o -kaa man ye bɛ, -nyrɛn. <sup>2</sup> -Cee Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji bɛ, Zozi -tɔwɪlɪ "nɛn -kaa -nanjɛn. Zozi zɛ e yi -tɛra Bali da, -yɛɛ -si 'le 'sɔ -cɛɛ ɛn e 'bɔ -a 'le 'srannan. E wɪ "man ɛn minnun -a -tɛ yɪba "plan da. -Ka 'wɪlɪdɪ zɛ -a wɔdɪ bɛ e min -tɛa 'yra -a, 'pian Zozi 'ka 'e "trɔɛn "tɔlɛ -yrɛ "dɪ. Kɔɔ ci "nrandɪ -dan nɛn Bali -taa -a -nɔnlɛ -yrɛ -a 'le 'srannan "bɛ, -a 'le nɛn -a yɛɛ cɪ. 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, e -nyran Bali -pɛ "yi "da, te e mingɔnnɛn -ble minnun da. <sup>3</sup> Minnun nan Zozi man -pɛ "kaga "ji, 'pian -a -pɛ 'ka plɔlɛ yi -tɛradɪ Bali da man dɪ. 'Wɪ zɛ -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn, -e 'ka 'pɛ 'e vɪlɛ 'e plɔ yi -tɛradɪ Bali da man dɪ.

<sup>4</sup> Maan -cin -trɔa 'ka 'ji 'nan, 'cee -tɔdɪ 'plɛblɛ -e 'ka vɪlɛ 'ka 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ dɪɛ, -kadɪ 'wɪ 'ka tɪan bɔlɛ 'ka man dɪ. <sup>5</sup> 'Wɪ nɛn Bali -a 'pla 'yee 'nɛnnun lɛ bɛ, -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn! Yaa 'vɪ 'nan:

«An 'bɔ Minsan,  
 -te an ya 'wɪ 'tɔdɪ "paanan  
 'i 'ji sɔnba "a bɛ,  
 te 'i 'ci 'e -tɔ lou 'an man dɪ.  
 ɛn -te an 'wɪ "nɛn kɔɔn 'yɛɛ bɛ,  
 te 'i "koe 'e 'si 'i da 'an 'va dɪ.

<sup>6</sup> Kɔɔ 'an 'bɔ Minsan,  
 min nɛn maan ye "yi "bɛ,  
 -a ji nɛn an 'wɪ 'tɔdɪ "paaman sɔnba  
 "a.

ɛn min nɛn maan 'si "va 'mɛn 'nɛn  
 'a bɛ,  
 -a ji nɛn an sɔnba 'le wo.»

<sup>7</sup> -Te yra yɪdɪnɔn a bɔnan 'ka man bɛ, 'ka 'sia "le 'nan 'ka "tɪ Bali 'bɛ cɪ 'wɪ planan 'cɛɛ. 'Wɪ 'kpa nɛn, 'nɛn 'tɔ "ka te -a "tɪ 'ka -a sɔan dɪ. <sup>8</sup> Bali 'yee 'nɛnnun pɛɛnɔn 'lɛ bɔ zɛ. -Yee "wɛan -te e ya "cee "drɛnan bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan ka ya -yee 'nɛnnun -a. <sup>9</sup> -Kaa ci "nrɔn -kaa "tɪnɔn nɛn 'trɛda bɛ o da -tɔ! Zɪ o -kaa 'lɛ 'bɔ

zɛ, 'pian te -kaa yɛ "naan o man. - Yee "wɛan Bali nɛn e ya -kaa "tɪ -dan a bɛ, -kaa yɛ 'e 'nan "man 'e 'ciɪla "da -e -kaa 'belɪdɪ yɪ. <sup>10</sup> -Kaa "tɪnɔn nɛn 'trɛda bɛ, o -kaa 'lɛ 'bɔ o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ yra man, ɛn waa drɛ tɔ "wɛnnɛn 'wɪlɪ. 'Pian Bali -le vɛ bɛ, "e -kaa 'lɛ bɔ 'nan -e -kaa "yi "yɪ -ji, kɔɔ e ya "va 'nan -kaa -kɔn 'saun "le 'yee 'wɪ 'zɔ. <sup>11</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ 'tɔdɪ nɛn waa "paaman 'nɛn 'ji sɔnba "a bɛ, -a pou sɪanan "bɛ 'wɪ "naan 'nɛn 'bɔ man, 'pian -a 'le 'srannan "bɛ 'nɛn zɛ yaa "nɛn "ble. -Fɔdɪ -trɔɔ -kɔan -yrɔ, ɛn -yee 'ta wɔ -pɛ -kɔan tɪglɪ 'trɛ da.

*Tv nɛn e 'ka "le 'o srɔan -tɛ dɪɛ, -a -ji nɛn -kaa cɪ 'gɔ*

<sup>12</sup> -Yee "wɛan 'ka "koe 'e 'tɔ 'ka da, -e 'ka 'pɛ nɛn e cɪ plɔnan bɛ, 'ka -tɔ 'plɛblɛ! ɛn "nyɪan bɛ 'ka cɛɪn -sru "nɛn e cɪ tɔanan bɛ, 'ka -tɔ 'plɛblɛ! <sup>13</sup> -Si nɛn e 'sɔdɪ "ji "bɛ, -a da nɛn 'ka 'ta wɔla! 'Ka cɛɪn nɛn -a "koe "nyan bɛ, te 'e 'sia 'e cin "nɛn "dɪ, 'pian -a "koe 'e 'tɔ 'e da!

<sup>14</sup> 'Ka -wɛɛ 'nan 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va 'ka 'vale min pɛɛnɔn 'a! ɛn 'ka -wɛɛ 'nan 'cee 'ta wɔ -pɛ 'e 'sɔ Bali lɛ! Kɔɔ -te 'cee 'ta wɔ -pɛ 'ka 'sɔlɛ Bali lɛ dɪɛ, ka 'a Bali ye "fo "dɪ. <sup>15</sup> 'Ka yɛɛ 'tɔ 'ka cin va -e 'ka 'va min -tɔ 'e vɪlɛ 'e 'si Bali -le "yi "bɛ -a -sru "dɪ! ɛn "nyɪan bɛ, 'ka yɛɛ 'tɔ 'ka cin va -e 'ka 'va min -tɔ 'e vɪlɛ 'e nyran 'sia 'e bɔɛzan -tɔ man dɪ! "Tɔgɔ min zɛ 'e 'wɪ 'fɔla 'ka yei -e 'wɪ 'bɔ 'e 'ka pɛɛnɔn 'sa. <sup>16</sup> ɛn "nyɪan bɛ, 'ka yɛɛ 'tɔ 'ka cin va -e 'ka 'va min -tɔ 'e vɪlɛ 'e nyɪnnan lɪ 'lee -kɔnnɛn -a te wa 'a tɪan 'o cin 'palɛ dɪ! Te 'ka 'wɪ drɛ "le Ezo -le 'wɪ 'zɔ dɪ! 'E 'ci nrɔn 'trɛda winun da 'saza, ɛn ya 'a "klanlɛ Bali lɔ dɪ, -yee "wɛan 'e 'blɪnan -tan fɛ 'kpɔngbo 'nɛn 'tɔ -va. <sup>17</sup> Kaa -tɔa 'nan "bɛ -sru yaa wɛɛ 'nan "e "tɪ 'e -fɛa vɪ 'e man -e -a -blɪnan zɛ 'e drɛ -yee vɛ -a 'e "pa 'ji. 'Pian -a "tɪ 'ka 'wɪlɛ "man "dɪ. E -wɔɔ 'tandan, 'pian -a "tɪ 'ka -a drɛlɛ dɪ.

18-A-cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'wɪ nɛn e drɛ Izraɛl 'nɔn lɛ bɛ, -yɛɛ "cɛɛ drɛ 'cɛɛ vɛ -a dɪ. Kɔɔ Izraɛl 'nɔn pli pɔn man, te Bali a "da. 'Tɛ -dan bii pɔn zɪɛ -a da, waa 'yɪ. ɛn laa 'e 'wlei -wlei -fɔ pɔn zɪɛ -a da, waa 'yɪ. ɛn fulɔ 'plɛblɛ fɛɛn pɔn zɪɛ -a da, waa 'yɪ. 19 ɛn "nyian bɛ, 'bei -dan wɪ, waa 'man. ɛn "nyian bɛ, wei -tɔ wɪ 'plɛblɛ 'kpa, waa 'man. "Klan o -tɛdɪ 'sia, -a -nan nɛn waa 'vɪ 'nan, e 'ka "le o wei zɪɛ -a maan dɪ. 20 Fɛ -le "wɛan nɛn o 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, kɔɔ 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ 'o 'wulo 'ka 'sɔa "wlu "dɪ. Yaa 'vɪ 'nan:

«-Te e ya blamin -a,

ɛn -te e ya -wi -a,

fɛ o o fɛ nɛn

e klɛ pɔn zɪɛ -a man bɛ,

minnun 'o 'tɛ -kɔlɛ -a.»

21 'Wɪ nɛn e cɪ drɛnan zɪɛ e min -tɛa "klan -a "bɔv "le "wɛan, Moizi -a 'vɪ 'nan:

«"Klan 'an -tɛa "le "wɛan an nyɔɔndɪ 'sia.»

22 'Pian 'cɛɛ vɛ bɛ, 'wɪ zɪɛ -yɛɛ "cɛɛ drɛ 'cɛɛ dɪ. Kɔɔ ka pli pɔn nɛn waa laabo Zɪɔn bɛ -a man, Bali nɛn -a yɪɛ cɪ "man "bɛ 'yɛɛ 'fla nɛn ka wla. Zeruzalɛm nɛn laji bɛ -nyɛn. Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o "kaga "cɪ 'o cin yɪdɪ te o "fɛdɪ -ble. 23 ɛn "nyian bɛ, ka pli Zozinɔn nɛn o -tɛ 'e cin da bɛ o man. O ya "le Bali -le 'nɛn flinnun nɛn o 'tɔ a 'e 'crɛn -tɛdɪ laji bɛ -wee 'wɪ 'zɔ. ɛn "nyian bɛ, ka pli Bali nɛn e ya 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'lɛ tin 'bazan 'a bɛ -a man. ɛn "nyian bɛ, minnun tɪglɪ nɛn Bali o drɛ 'saun 'e 'lɛ, ɛn o kaa bɛ, o lei man nɛn ka pli. 24 ɛn "nyian bɛ, Zozi nɛn -yɛɛ -maan ɛn Bali 'ka pli 'e man "nyian 'e 'pee bɛ, -a man nɛn ka pli. ɛn "nyian bɛ, Zozi nyɛn nɛn e -sran 'cɛɛ "wɛan bɛ -a man nɛn ka pli. Nyɛn zɪɛ -a 'plɛblɛ "mlian Abɛl -le vɛ da.

25 'Ka drɛ "yi! -Te Bali a 'wɪ tin 'banan 'cɛɛ bɛ, te 'ka -fɔla 'ka "trɔɛn -sru "dɪ! Bali 'wɪ 'pla Izraɛl 'nɔn lɛ Sinai pɔn "srɔn, 'pian 'wɪ zɪɛ waa -fɔla 'o "trɔɛn -sru, ɛn Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn -wle. 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, Bali a laji ɛn

e ya 'wɪ planan -cɛɛ. -Te -kaa 'wɪ zɪɛ -a -fɔla -kaa "trɔɛn -sru "bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -cɛɛ -kɔɔ. 26 Tɔ nɛn Bali a 'wɪ planan Izraɛl 'nɔn lɛ 'li bɛ, -a wei 'trɛ nyɔɔn. ɛn 'bɛ nɛn 'gɔɛ, e -tɔ 'e wei da. E 'nan:

«-A drɛdɪ -fɔ "nyian

'e 'pa -a -tɔ.

Tɔ zɪɛ -a man bɛ,

'trɛ 'saza "cɛɛ maan nyɔɔnman dɪ,

an labli "paa "va "nyian.»

27 Bali -a 'vɪ 'nan, -a drɛdɪ -fɔ "nyian 'e 'pa -a -tɔ. 'Wɪ zɪɛ -a vɪdɪ -a -kɔɔnman 'nan, fɛ pɛɛnɔn nɛn Bali -a drɛ bɛ, -a -nan -nyaan tɔ nɛn Bali 'trɛ 'lee labli nyɔɔnman bɛ -a man. Bali 'wɪ zɪɛ -a dra 'nan -e fɛnun tɪglɪ nɛn wa'a 'kɔlaman nyɔɔndɪ -a dɪɛ, 'o 'fɔ -nan.

28 Bali -le mingɔnɛn trɛ nɛn fɛ -tɔ 'ka 'kɔlaman -a nyɔɔndɪ -a dɪɛ, e ya -cɛɛ vɛ -a. -Yɛɛ "wɛan -kaa Bali muo "fɔ, ɛn -cɛɛ Bali 'sudɪ bɛ -kaa drɛ "le zɪɛ e "sɔa Bali lɛ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ! -Kaa 'yra -tɛ Bali lɔ -e -kaa drɛ, ɛn -kaa "klan Bali lɔ -e -kaa drɛ! 29 -A -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji 'nan:

«-Cɛɛ Bali bɛ e ya "le 'tɛ -dan nɛn

e fɛ srɛman bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ!»

## 13

'Wɪ "cɛn "nɛn min -a dra te e "sɔa Bali lɛ?

1 Te 'ka cin yɪdɪ "yi 'le 'tɔ 'ka Zozinɔn yei "dɪ! 2 Te 'wɪ 'gɔɛ -a -cin 'e 'san 'ka 'ji dɪ, minnun nɛn o bɔala 'ka 'va bɛ, 'ka o 'kun 'ka 'pɛ "fli "a! 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ man bɛ, min -mienun nyinnannan "nɔn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wle, wa'a -tɔlɛ dɪ. 3 Minnun nɛn -pɔ 'kuin bɛ, 'ka 'cɪ "nrɔn o da "le 'nan 'ka 'bɔ nɛn -pɔ 'kuin. ɛn minnun nɛn o cɪ 'tɛ 'panan o da bɛ, 'ka 'cɪ "nrɔn o da "le 'nan 'ka da nɛn o cɪ 'tɛ 'panan.

4 Lumɔn 'lee -klɔnmɔn -le cin 'padɪ bɛ, 'ka 'sia 'wɪ -dan tɔ -a. Te -klɔnmɔn 'e nyin lɪ pee -sru "nyian dɪ, ɛn te lumɔn 'e nyin -kɔnnɛn pee -sru "nyian dɪ. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali tin -tɛa "minnun pɛɛnɔn nɛn o nyianla lɪ 'lee -kɔnnɛn -a te

wa'a o cin 'palé dié o da, én e tin -  
tea "min nan -wéénón 'lee min -sran  
-wéénón da.

<sup>5</sup> Te 'ka "lala yí "yi "bóu "dú! 'Pian  
fénun nén 'ka 'lò bé, 'e 'ka 'ci "nran,  
kóó Bali -a 'vì 'e 'bò 'a 'nan:

«Mèin 'tòe 'e "tun "dì,

én ma'an 'pé 'sia 'i -sru "dì.»

<sup>6</sup> 'Wí zíé -yee "wéan nén e ya "le -kaa  
"koe 'e 'kón -kaa da -a vídì -a 'nan:

«Minsan 'bé "paa 'an 'va,  
nyén 'ka 'an 'jí dì.

Blamin 'ka 'kólaman 'wí 'tò drédì -a  
'mén

-e 'yaan 'té "klan -a dì.»

<sup>7</sup> 'Ka 'lénón nén o Bali -le 'wí 'paa  
'ka 'jí 'e 'téde bé, 'ka 'ci "nrón -wee 'wí  
drédì da, én 'ka 'ci "nrón -wee -kadì  
da! 'Cee yí -tera Zozi da -jí bé, 'o dré  
'cee 'wí -kóón "mannón 'a. <sup>8</sup> -A -cin  
'e 'kón 'ka 'jí 'nan, Zozi Crizi -tuwli  
"nén 'li bé, -nyén tian céegv yí -a, én  
-yee fo -nan 'li 'trilii.

<sup>9</sup> -Yee "wéan te 'ka 'fli 'tòí -e 'ka  
sónla 'wí "paadí -tré -sru -e 'ka 'si -  
si tíglì da dì! "Yí "nén Bali -a dré 'céé  
bé -a da nén 'ka 'ci "nrón -e 'ka 'kón  
'ka 'tòdí 'pléblé Bali -sru 'ta wòdí -jí. -  
Blhé -miénun drédì min 'srón 'a bé,  
e ya 'e "tun. -Yee "céé min -tòá 'pléblé  
Bali -sru 'ta wòdí -jí dì.

<sup>10</sup> 'Sraga nén Zozi 'a 'bó bé, -céé  
"nén 'blé. 'Pian minnun nén o Bali  
-paan tian "le Bali -pannón 'a dra 'li  
-tandan -jí bé -yee 'wí 'zú bé, wa'a  
'kólaman -e "o "nén 'blì dì.

<sup>11</sup> Fé nén maan 'vì zíé, -yee cí 'nan  
lé -tòdò péénón man bé, Izraél 'nón -  
taa -wee 'wí 'wldì "nan fé -a. Bali -  
pannón -a "sia -e 'o -té. Bali -pannón  
'tazan -a nyén "sia, -e 'e wla fénan  
'saunzaun 'kpa -nan. Fé zíé -a -nan  
nén e nyén 'bò -séanla -e Bali 'e -wee  
'wí 'wldì fúí. 'Pian -wí 'bò nén waa  
-té bé, o -kò -a 'té 'blìlé 'fla -sru. <sup>12</sup> 'Wí  
zíé -yee "wéan nén zì Zozi nyén "ta -  
séanla -e 'e minnun dré 'saun Bali 'lé  
bé, e -kú 'e yra yílé 'fla -sru. <sup>13</sup> -Kaa  
'bò "nyian, -kaa -kú Zozi 'va 'fla -sru,  
én -kaa 'wí "man -e -kaa yra yí -kaa  
'vale waa 'e cin va. <sup>14</sup> -Kaa flá nén  
'tré 'gúé -a da bé, ya'a 'fo 'nan 'li 'trilii  
dì, 'pian -kaa ya -a -wéenan 'nan 'fla

nén e -fo -nan 'li 'trilii bé 'e dré -cee  
vé -a.

<sup>15</sup> 'Wí nén Zozi -a dré zíé, -yee  
"wéan nén e ya "le -kaa Bali 'tò -dan  
vì tò péénón man! -Cee 'sraga nén -  
kaa bó Bali muo "fò vé -a bé, -nyén  
zíé. <sup>16</sup> 'Pian te 'ka 'ci 'e 'san "yí "drédì  
man dì! Én te 'ka 'ci 'e 'san 'padì -a  
'ka cin va dì! 'Wí péénón zíé -a drédì  
'sò Bali lé, 'cee 'sraga bódì Bali lé nén  
"nyian zíé.

<sup>17</sup> 'Ka "tróén "tò 'wí nén 'ka 'lénón  
-a vé 'céé bé -yré, én 'ka 'ta wòla "da!  
-Wéé yíé -tòá 'ka 'va, én 'wí péénón  
nén waa dra bé waa 'sinan "paa Bali  
lé. -Te ka o wei 'man én ka 'ta 'wòla  
"da "bé, o -wee 'nyranman "paa cí  
"nrandì -a. Kóó -te o 'nyranman 'pa  
'wí 'nanmandì -a bé, e 'ka 'cee 'wí "yí  
"a "fo "dì.

<sup>18</sup> 'Ka Bali trv 'ba 'kúé 'wí man!  
Kóá -tòá 'nan 'kúé 'wulo -jí "nróndì  
'ka tin téa 'kú da dì. Kóó 'wí péénón  
'jí bé, kú -wééman 'nan 'kúé 'ta wv -  
pé 'e 'kón "yí. <sup>19</sup> Maan laabo 'ka 'lò  
'nan, 'ka Bali trv 'ba 'mén 'wí man,  
'dú -e Bali 'e 'si 'lé 'sú -e 'an 'li 'an da  
'ka 'va.

*Yaa 'le 'sran o 'tò bvdì -a*

<sup>20</sup> Bali 'bé -fúdí -tróó -nóan "min  
lé. -Kaa san Zozi a -yee 'bla -sru  
"pínzan -dan a, én Bali 'bò 'bé wluan  
-kanón 'va. Bali -a nyén 'si én e  
minnun pli 'a 'e man 'li "fo "le vé -  
a. <sup>21</sup> Bali zíé 'e 'pa 'ka 'va, -e 'ka -kòla  
'wí "yí péénón nén e cí -a cí 'sò 'a bé,  
-a drédì -a. Zozi Crizi 'e 'pléblé 'nón  
'céé -e 'ka 'wúnun zíé -a dré. 'Tò -dan  
'e 'kón Zozi 'le vé -a 'li 'trilii! Amén!

<sup>22</sup> 'An "bóí Zozinón, 'wúnun nén  
maan 'plá 'céé bé, te 'ka -fòla 'ka  
"tróén -sru "dì, kóó e 'ka 'wí "kaga "a  
dì.

<sup>23</sup> Maan -nan séé wo 'céé 'nan, o 'si  
-kaa "bóí Timote man. -Te e 'bòla 'an  
'va 'gúé, -e 'kú 'lú 'ka 'ta -nanjén.

<sup>24</sup> 'An 'ka 'lénón péénón 'tò bó, én  
an Zozinón 'tò bó. Zozinón nén Itali  
bé, o 'nan 'o 'ka 'tò bó.

<sup>25</sup> Bali -le "yí 'e 'kón 'ka péénón 'va!

## 'Fluba nen Zaji -a cren -te

<sup>1</sup> 'An 'bɔ Zaji nen an Bali 'lee Min-san Zozi Crizi "sua bɛ, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a cren -te. Maan cren -te Bali -le minnun pɛɛnɔn nen 'o fuiladɪ "man 'trɛda bɛ, -wɛ. An 'ka 'tɔ bo.

*E 'ka "le Zozizan 'e 'ci -fɔɔ "dɪ!*

<sup>2</sup> 'An "bʊɪ Zozinɔn, 'wɪ 'tɔndɔn pɛɛnɔn nen o bɔa 'ka man bɛ, 'ka yɪ 'cee ci "nran wɪ -a. <sup>3</sup> Kɔɔ te ka yɪ -tɛra Bali da bɛ, ka bɔala 'ji, -e 'e -pɔan 'sɔdɪ -nɔn 'cɛɛ. <sup>4</sup> 'Ka yɪɛ 'trɔa "da, -e -pɔan 'sɔdɪ zɪɛ 'e 'kʊ 'kaa -trilii "le zɪ e cɪ Bali ci 'sɔ 'a bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. -E 'ka 'kɔn tɪglɪ, te 'ka drɛ wɪ a 'e 'sɔdɪ 'ji Bali 'lɛ.

<sup>5</sup> 'Pian -te min -tʊ a 'ka yei 'nan 'wɪ nen kɔ 'e drɛ ya'a tɔa dɪɛ, 'e laabʊ Bali 'lɔ. Bali 'wɪ 'tɔdɪ -nɔan -yrɛ "le zɪ yaa laabʊ -yrɔ "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Kɔɔ ya'a min bo "va "dɪ, ɛn yaa -nɔan 'e 'tun. <sup>6</sup> 'Pian min 'bɔ 'e yɪ -tɛra "da -e 'e laabʊ -yrɔ. Te 'e 'ci -fɔɔ "dɪ! Kɔɔ min nen 'e 'ci -fɔɔman bɛ, e ya "le "pɛzannen nen fulɔ 'ta -tɔa "man 'bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>7</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, te -a -cin 'e 'kɔn min zɪɛ -a -ji 'nan, 'e fɛ -tʊ ye Minsan 'lɔ "fo "dɪ. <sup>8</sup> Kɔɔ min nen 'e 'ci -fɔɔman bɛ, -a -wulo -ji wɪ 'ka -tʊwli "dɪ. ɛn -yee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji bɛ, ya'a 'e yɪɛ 'tɔala 'wɪ 'tʊ da tɪglɪ -e 'e drɛ dɪ.

*Seezan 'lee fɛzan -le 'wɪ*

<sup>9</sup> Min nen e ya seezan -a, ɛn e sɔɔnla Zozi -sru "bɛ, -a san ci 'e "nran 'nan, Bali 'e dra min -dan a. <sup>10</sup> 'Pian min nen e ya fɛzan -a, ɛn e sɔɔnla Zozi -sru "bɛ, -a -cin 'e 'kɔn -a san ji 'nan, e 'ka min -dan a Bali 'lɛ "fo "dɪ. Kɔɔ e "sia 'e yɪfɛ -sru "le zɪ lu 'e -fui -tɛa, -e 'e 'sran bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>11</sup> -Te yidɛ bii 'plɛblɛ bɛ, -e lu -fui 'e 'sran, te -yee fɛnyian -nyan. Zɪ fɛzan "sia 'e yɪfɛ da zɪɛ.

*'Wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -taala 'kɔ!*

<sup>12</sup> Min nen 'wɪ 'wɪdɪ "cin -trɔa "ji ɛn ya'a drɛdɛ dɪɛ, Bali -le -fɛa -a san man. Kɔɔ -te -a san 'yee 'plɛblɛ 'ci kɔɔn zɪɛ -trilii ɛn e 'bɔla -a -wulo planan "bɛ, 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -yee vɛ -a. Minnun nen o Bali ye "yɪ "bɛ o -kopa nen zɪɛ.

<sup>13</sup> Min nen 'wɪ 'wɪdɪ "cin -trɔa "ji "bɛ, te 'e 'pa Bali da dɪ! Kɔɔ 'wɪ 'wɪdɪ "cin 'ka Bali ji dɪ, ɛn Bali 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "cin tɔala min ji dɪ. <sup>14</sup> 'Pian blamin 'bɔ 'wulo -ji wɪ 'bɛ see "paa-man, -e 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -cin -tɔ "ji. <sup>15</sup> -Te min sɔɔnla 'e 'wulo -ji "nrɔndɪ 'wɪdɪ zɪɛ -a -sru "bɛ, -e 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ. ɛn -te min 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'trilii bɛ, -a 'le 'srannan "nen -kadɪ -a.

<sup>16</sup> 'An "bʊɪ Zozinɔn, an 'ka ye "yɪ 'kpa. Te 'ka 'wɪ 'gʊɛ -a "sia 'ka see "paa wɪ -a dɪ. <sup>17</sup> Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ 'yɪ 'lee 'wɪ tɪglɪ pɛɛnɔn "sia Bali va lou. -Yɛɛ laji fɛnun pɛɛnɔn nen o "bia bɛ o drɛ. Fɛnun pɛɛnɔn zɪɛ 'o 'man limlan, 'pian Bali 'ka 'limlan 'li "fo "dɪ. <sup>18</sup> Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nen, e -kaa drɛ 'yee 'nɛnnun -a. Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nen e ya 'wɪ tɪglɪ 'a bɛ, -a 'bɔ 'a nen e 'belidɪ 'nan -cɛɛ 'nan, -e -kaa kɔn 'e 'pɛ drɛvɛ flin -a.

*'Ka "trɔɛn "tɔ Bali wei lɛ, -e 'ka 'ta wɔla "da!*

<sup>19</sup> 'An "bʊɪ Zozinɔn, an 'ka ye "yɪ 'kpa. 'Wɪ 'gʊɛ -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji. 'Ka "trɔɛn 'e 'wɪ man! Te 'ka 'lɛbo 'e 'fɔ 'e 'flin -e 'e 'wɪ dɪ! ɛn te 'bli 'e 'fɔ 'ka 'ji tada dɪ! <sup>20</sup> Kɔɔ -te 'bli 'fɔ min ji bɛ, ya'a Bali ci 'sɔ wɪnun dra "fo "dɪ! <sup>21</sup> -Yee "wɛan nen 'ka 'wɪ pɛɛnɔn nen e min "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ -a 'tʊɪ, 'lee 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn, -e 'ka 'wɪ Bali wei nen waa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -a man, -e 'e -kɔla 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji -le "wɛan.

<sup>22</sup> Te 'ka 'fli sɛɛ wɔ 'nan ka ya Bali wei mannan dɪ! 'Pian -te kaa 'man bɛ, 'ka 'ta wɔla "da! <sup>23</sup> -Yɛɛ cɪ 'nan, min nen 'e "trɔɛn -tɔa Bali wei lɛ, te ya'a 'ta 'wo "da "dɪɛ, yaa dra "le 'nan min -tʊ 'bɛ 'e 'fli -nanjɛɛn -niannun 'ji, ɛn 'e 'fli -tɔ klɔ 'yɪ. <sup>24</sup> Zɪ e cɛɛn "man ɛn e -kʊ bɛ, 'nun tɔɔn -a -tɔ klɔ 'san 'e 'fli ji. <sup>25</sup> 'Pian bii nen 'i yɪɛ -trɔa Bali wei tɪglɪ nen e min "sia 'wɪ



'wliḍi 'le nɔanba -ji bɛ -a da bɛ, Bali -fɛa ve 'i man. Kɔɔ 'i 'trɔɛn "tɔ -yrɛ, ɛn i kɔala "man, ɛn -a -cin 'ka 'sanlɛ 'i 'ji dɪ, 'pian i 'ta 'wula "da.

<sup>26</sup> Min nɛn e 'nan e ya Bali -sru, te ya'a 'kɔlaman 'e wei 'kundi -a dɪɛ, te e ya 'e 'fli sɛɛ wɔnan. Te -yee 'ta wɔḍi Bali -sru "bɛ -a -ci "ka "dɪ. <sup>27</sup> 'Pian -kaa "tɪ Bali bɔḍi tɪglɪ nɛn 'nan, blamin 'e yiɛ 'tɔ "tɪ 'lee "bɔ "ka "da "nɛnnun 'lee -calenun va 'wee yra yɪḍi -ji. ɛn "nyian 'nan blamin 'e 'fli 'kun -e 'e vɪlɛ 'e 'wɪ 'wliḍi "tɔwli "drɛ dɪ.

## 2

*Te 'ka min bɔ 'va dɪ!*

<sup>1</sup> 'An "bɔḍi Zozinɔn, kaa nɛn ka yi -tera mingɔnnɛn -kaa san Zozɪ Crizɪ da bɛ, te 'ka min bɔ "va "dɪ. <sup>2</sup> 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔvɛ -a da. Fɛzan -tɔ wla 'cee cin yɪ 'kuin 'e 'pɛ 'wɪɛ man le -siga, ɛn 'e 'ta le sɔ fɛnyian -a. Seezan -tɔ wla "nyian 'cee cin yɪ 'kɔn 'lein zɪɛ -a -ji, te sɔ "cɛɛndɪ a "da. <sup>3</sup> Min nɛn 'e 'ta le sɔ fɛnyian -a bɛ, kaa -nanjɛn, ɛn 'ka 'nyrannan fɛnyian -nɔn -yrɛ. 'Pian kaa 'vɪ seezan "le "lɛ 'nan: «Bii 'gɔ, "i "tɔ wɔ lou, ɛn -te i ya "va "bɛ, 'i 'nyran 'mɛn pɛin "srɔn "tra.» <sup>4</sup> 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya min bɔḍi "va "wliḍi "a.

<sup>5</sup> 'An "bɔḍi Zozinɔn, an 'ka ye "yi 'kpa. 'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gɔvɛ -yrɛ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, minnun nɛn o ci seenɔn 'a 'trɛ 'gɔvɛ -a da bɛ, Bali o 'si "va 'nan, -e 'e o drɛ fɛnɔn 'a 'wee yi -teradɪ 'e da man, -e 'o 'kɔ 'yee mingɔnnɛn trɛ nɛn yaa 'pla minnun nɛn waa ye "yi "bɛ, -wɪɛ "bɛ -a da. <sup>6</sup> 'Pian 'cee vɛ bɛ, ka'a seenɔn 'siala min -a dɪ, fɛnɔn nɛn ka o ye "yi. -Mɛ "le "wɛan nɛn kaa dra zɪ? Fɛnɔn 'bɛ 'te "paa 'ka da, ɛn -wɛɛ -kɔ 'kaa tin 'banɔn 'cɛin -da. <sup>7</sup> ɛn -wɛɛ 'tɔ "srɔnman 'tɔ fɛnyian nɛn Zozɪ Crizɪ 'tɔ a bɛ -a man.

<sup>8</sup> Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -yee -pei -tɔ wɪ -dan tɔ -a. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «'I bɔɛzan -tɔ yɪ "yi "le 'yie 'wɪ 'zɔ!»

-Te 'wɪ zɪɛ -a drɛnan nɛn ka ci bɛ, te ka 'wɪ "yi drɛ. <sup>9</sup> 'Pian -te ka min 'bɔ "va "bɛ, te ka 'wɪ 'wliḍi drɛ. ɛn te Bali -le -pei zɪɛ e tin -tɛa 'ka da Bali 'lɛ. <sup>10</sup> Kɔɔ -te min Bali -le -pei -tɔwli "cɛ srɛ bɛ, te yaa pɛɛnɔn srɛ "fo.

<sup>11</sup> Bali -a 'vɪ 'nan:

«Te blamin 'e min nan -wɛɛ "dɪ, ɛn te 'e min -sran -wɛɛ "dɪ!»

ɛn yaa 'vɪ "nyian 'nan:

«Te blamin 'e drɛ min -tezan -a dɪ!»

-Te min 'ka min nan -wɛɛɛ dɪ, 'pian ɛn e drɛ min -tezan -a bɛ, te ya'a 'ta wɔlɛa Bali wei da "fo "dɪ.

<sup>12</sup> -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'ka "ta "we, ɛn 'ka "ta 'wɪ dra bɛ, -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali wei nɛn e min "sia 'wɪ 'wliḍi "le nɔanba -ji bɛ, e 'cee tin "baa. <sup>13</sup> Kɔɔ yi nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ, min nɛn ya'a 'e bɔɛnun nyrinda 'silɛ dɪɛ, Bali 'ka -a san nyrinda sia dɪ. 'Pian min nɛn 'e bɔɛnun nyrinda 'si bɛ, te "klan 'e 'kɔn -a san -ji dɪ.

*Yi -teradɪ Bali da 'lee min drɛ wɪ*

<sup>14</sup> 'An "bɔḍi Zozinɔn, -te min -a 'vɪ 'nan, an yi -tɛala Bali da, te ya'a kɔɔnman 'e drɛ wɪ -a dɪɛ, -a -ci nɛn 'nɔn? -Yee yi -teradɪ Bali da zɪɛ, ya'a sia 'wɪ 'ji "fo "dɪ. <sup>15</sup> 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔvɛ -a da. 'Ka "bɔḍi Zozian 'tɔ a 'ka 'va, -te 'bɛ 'cɛɛ dɪ, 'ka "blu Zozian 'tɔ a 'ka 'va, -a ta sɔ "ka "dɪ, ɛn -a -blɪfɛ "ka "dɪ. <sup>16</sup> ɛn kaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Kɔ ya yi pee nyan. I -fɔ -trɔɔ. Bali 'e fɛ nɛn yia -wɛɛman bɛ -a -nɔn 'yie.» 'Pian fɛ nɛn 'e klɪ "man "bɛ, ka'a -nɔnlɛ -yrɛ "dɪ. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, -a -ci "ka "fo "dɪ. <sup>17</sup> -A -tɔwli "nɛn "nyian yi -teradɪ Bali da -a. Min nɛn e yi -tɛala Bali da, ɛn ya'a kɔɔnman 'e drɛ wunun -a dɪɛ, min zɪɛ -yee yi -teradɪ Bali da -ci "ka "fo "dɪ.

<sup>18</sup> ɛn "nyian bɛ, -te min -a 'vɪ 'mɛn 'nan: «Min -tɔ yi -tɛala Bali da, ɛn min pee "e "yi "dra minnun lɛ.»

Tɔɔn maan laabo min zɪɛ -yrɔ 'nan, 'i 'yie yi -teradɪ Bali da nɛn wa'a kɔɔnman o drɛ wɪ -a dɪɛ, -a -ci -kɔɔn 'mɛn! -E 'an 'mɛn yi -teradɪ Bali da -ci -kɔɔn 'yie 'an drɛ wɪ -a. <sup>19</sup> I yi -tɛala "da 'nan Bali a -tɔwli

"ce. 'Wɪ 'kpa nɛn. 'Pian-a-cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, -yɔ -wɪdɪnɪn "o yi -tɛala "nyian "da zɪ, ɛn o "kɪlanman -yrɔ.

20 -Blɔzan, i ya "vale 'an-ci -kɔn 'yie 'nan, yi -tɛradɪ Bali da nɛn wa'a kɔnman 'o drɛ wɪ -a dɪɛ, -a -ci "ka "dɔv? 21 -Mɛ "le "wɛan nɛn Bali -kaa tra Abraam 'sia min tɪglɪ 'a? -A drɛ wɪ man nɛn. Kɔɔ Abraam wɪ "man, ɛn e 'e 'pɪ Izak 'si, yaa -nɔn Bali lɛ 'sraga bɔvɛ -a Bali -pan "dave da. 22 Yia 'yi? -A drɛ wɪ 'lee -yee yi -tɛradɪ Bali da drɛ 'tɔwli. ɛn -yee yi -tɛradɪ Bali da 'e 'lɛ sɔɔ -a drɛ wɪ man. 23 'Wɪ 'bɔ zɪɛ -yee "wɛan e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Abraam yi -tera Bali wei da, ɛn Bali -a 'sia min tɪglɪ 'a 'yee yi -tɛradɪ 'e da man.»

Bali -a laabɔ 'e bee. 24 -Yee "wɛan maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, Bali min "siala min tɪglɪ 'a 'e drɛ wɪ 'lee 'yee yi -tɛradɪ 'e da man, 'pian ya'a siala min tɪglɪ 'a 'yee yi -tɛradɪ Bali da 'saza "cɛ "man dɪ.

25 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -yɛɛ drɛ "nyian -kɔnnɛn -wɛɛzan nɛn waa laabo Rab bɛ -yee vɛ -a. Bali -a "sia lɪmɔn tɪglɪ 'a 'e drɛ wɪ man. Kɔɔ minnɪn nɛn Zozue o 'pa 'sia bɛ, e 'pa 'o 'va, ɛn e -si -tɔ kɔn -wɪɛ 'nan 'o 'tɛ -ji "da.

26 Kaa -tɔa 'nan -te 'flɪndɪ -nyan min lɔ bɛ, te e -ka. -A -tɔwli "nɛn "nyian yi -tɛradɪ Bali da -le vɛ -a. Yi -tɛradɪ Bali da nɛn wa'a kɔnman 'o drɛ wɪ -a dɪɛ, te e ya 'e 'kadɪ.

### 3

#### *Min nɛn 'le 'wɪ*

1 'An "bɔvɪ Zozɪnɔn, te 'ka vɪnan 'ka pɛɛnɔn 'e drɛ Bali wei "paanɔn 'a dɪ. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan, 'kɔ Bali wei "paanɔn bɛ, Bali 'kɔɛ 'wɪ tin "baa 'plɛblɛ 'e "mlɪan min pɛnɪn -le vɛ da. 2 -Kaa pɛɛnɔn -pɛ "saanman 'wɪ 'wɪdɪ 'va 'wɪ "kaga "ji. -Te min 'lewei 'ka "saanɛ -tɔwli 'wɪ 'wɪdɪ 'va dɪɛ, te min nɛn -a drɛ wɪ a 'e 'lɛ sɔɔdɪ bɛ, -nyɛn. Te e -kɔlaman 'e 'fli 'kɪndɪ -a "fo.

3 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔvɛ -a da. -Kaa -bulalɛ wɪɛ wo -sɔnɪn 'le, 'nan -e 'o -kaa wei man, -e -kaa -kɔla "o pladɪ

-a. 4 ɛn "nyian bɛ, 'ka 'ci "nrɔn -klɔ -dandannɪn da. -Te -klɔ a -dan 'kɔ ɔɔ, -a -trɔa "vɛ -si yra a "wɛnnɔn. -Te fulɔ 'plɛblɛ a 'ta 'tɔnan "man "bɛ, -a -trɔa "vɛ -si yra "wɛnnɛn zɪɛ -yɛɛ -maan -e -a -fɔzan 'e -trɔa -si yra. 5 -A -tɔwli "nɛn "nyian min nɛn 'le vɛ -a. E ya min man mɛnnɪn va "wɛnnɔn, 'pian -yɛɛ -maan -e 'wɪ -dan 'e 'fɔla.

ɛn "nyian bɛ 'ka 'ci "nrɔn plɔ -dan nɛn 'tɛ "wɛnnɛn -fɔala 'ji bɛ -a da. 6 Min nɛn a 'le 'tɛ 'le 'wɪ 'zɔ. -A da nɛn 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn cɪ. E ya -kaa man mɛnnɪn va, ɛn -yɛɛ -kaa munmuan "tri -tɔa. Maan ve 'cɛɛ 'nan, -e 'e 'sia yi nɛn o min -yaa "da "trɪlɪɪ, -e -a -ka yi 'e bɔ bɛ, -a nɛn 'bɛ 'tɛ wo -yee 'trɛda va. 'Tɛ zɪɛ Satan -va nɛn e "sia.

7 Min -kɔlaman -e 'e luji wi pɛɛnɔn, 'lee "lomannɪn, 'lee pɔnɛnnɪn, 'lee fɛ pɛɛnɔn nɛn o 'ta wɔla 'o 'kɔlɛnɛn "bɛ, o 'lɛbɔ. 8 'Pian min -tɔ 'ka 'kɔlaman 'e nɛn pladɪ -a "fo "dɪ. Fɛ -wɪdɪ "nɛn, ya'a 'tɔa 'e "pa 'ji flɪ dɪɛ, -nyɛn. E ya 'e fadɪ min -tɛ 'yile -a.

9 Nɛn zɪɛ -a 'bɔ 'a nɛn -kaa Min -san nɛn e cɪ -kaa "tɪ "a bɛ, -a 'tɔ bɔa. ɛn -a 'bɔ 'a nɛn -kaa wei "paala blamin nɛn Bali -a drɛ "le 'yee 'wɪ 'zɔ bɛ, -a man. 10 Min 'le 'a nɛn min -fɛa ve min man. ɛn min 'le 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ 'a nɛn min 'e wei "paala min man. 'An beenɪn, te 'cɛɛ vɛ 'e 'kɔn zɪɛ dɪ! 11 Fɛnan nɛn 'yi bɔala bɛ, 'e drɛ 'cɛɛ 'wɪ -kɔn "manvɛ -a! 'Yɪ 'nɔnnɔn 'lee 'yi nyranɪn 'ka 'bɔala fɛ -tɔwli zɪɛ -a -nan 'e cin -a dɪ. 12 ɛn "nyian bɛ, -lomɪn yɪba 'ka 'baa -voga -a dɪ, ɛn -mango yɪba 'ka 'baa -lomɪn -a dɪ. ɛn 'yi 'wɛwɛa 'lee 'yi 'nɔnnɔn 'ka bɔala 'yi bɔlanan 'tɔwli "nan dɪ.

#### *Laji 'wɪ 'tɔdɪ*

13 -Te min -tɔ a 'ka yei, te 'wɪ pɛɛnɔn 'cin a "ji, ɛn e 'wɪ -tɔa "bɛ, 'e -kɔn 'yee -kɔndɪ 'yi 'lee 'e drɛ wɪnɪn tɪglɪ 'a. 14 'Pian -te man bɔdɪ -nɔnnɔn -cin a 'ka 'ji bɛ, te 'ka 'fli -kɔn 'cɛɛ 'wɪ 'tɔdɪ -a "fo "dɪ. ɛn -te

bɔɛ "bɪdɪ -cin a 'ka 'ji bɛ, te 'ka 'fli -kɔɔn 'cee 'wɪ 'tɔdɪ -a "fo "dɪ. Kɔɔ -te 'ka 'fli -kɔɔn 'nan ka ya 'wɪ 'tɔnɔn 'a bɛ, te ka 'wɪ -sɛan. <sup>15</sup> 'Wɪ 'tɔdɪ zɪɛ, Bali "cɛɛ 'bɛ -nɔɔn "dɪ. E "sia 'trɛda 'gɔ, ɛn min 'bɔ -wulo -ji nɛn e -tɔala. Satan -va nɛn e "sia. <sup>16</sup> Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -te man bɔdɪ a fɛnan, ɛn bɔɛ "bɪdɪ a fɛnan bɛ, fɛ zɪɛ -a -nan 'ka flu "fo "dɪ. 'Wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn a -nan.

<sup>17</sup> 'Pian 'wɪ 'tɔdɪ nɛn e "sia Bali va bɛ, e ya 'wɪ 'tɔdɪ tɪglɪ 'a. E min dra min -trɔɔ -a, ɛn e min dra min ci "yizan 'a. Min zɪɛ e min wei maan, min nyrinda -sɛan "da, ɛn e "yi "dra min lɛ. Ya'a min bo "va "dɪ, ɛn ya'a 'wɪ 'dra -dawli a dɪ. <sup>18</sup> Minnun nɛn waa -wɛɛman -trɔɔ 'nan minnun yei 'e 'fɔ -trɔɔ bɛ, -a 'le 'srannan "bɛ 'wɪ "yi "drɛdɪ nun 'bɛ -taa "bɔlɛa.

## 4

*'Ka Satan 'tɔ -e 'ka -sɔɔnla Bali -sru!*

<sup>1</sup> -Kulinun a 'ka yei, ɛn 'wɪ 'bɪdɪnun a 'ka yei. Nyin zia nɛn 'winun zɪɛ -a pou 'si? Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'ka 'bɔ 'wulo -ji "nrɔndɪ -wɪdɪnun nɛn ka 'ta wɔla "da "bɛ -yɛɛ -maan 'winun a 'ka yei. <sup>2</sup> Ka ya "vale fɛ -tɔ 'e drɛ 'cee vɛ -a, 'pian -te ka'a ye dɪɛ, te ka 'nandɪ 'sia min man "le 'ka -tɛ. ɛn ka ya "vale 'nan 'ka bɔɛzan -tɔ -lɔ fɛ 'e drɛ 'cee vɛ -a, 'pian -te ka'a 'kɔlaman -a yɪdɪ -a dɪɛ, te -kulinun 'lee 'wɪ 'bɪdɪnun wla 'ka yei. Fɛ nɛn ka cɪ "va "bɛ ka'a ye dɪ, ka'a laabo Bali lɔ dɪ -le "wɛan. <sup>3</sup> ɛn -te kaa laabɔ Bali lɔ bɛ, ya'a nɔɔn 'cɛɛ dɪ, kɔɔ -a laabɔ "manwɪ a -wɪdɪ. Kaa laabo 'nan, -e 'ka 'fli ci 'sɔ winun drɛ -a.

<sup>4</sup> Ka "we "flivli Bali man "le lɪmɔn nɛn e 'si 'e 'sran wɪ, ɛn e -kɔ -kɔnnɛn pee -va bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Trɛda fɛnun yɪdɪ "yi "bɛ, e ya Bali 'nan man wɪ -a. Ka'a -ci tɔa dɔv? Min oo min nɛn e 'trɛda fɛnun pɛɛnɔn ye "yi "bɛ, 'e 'fli dra Bali 'nanmanzan 'a. <sup>5</sup> E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Lei nɛn Bali -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, Bali -a ye "yi, ɛn e man bo "da!»

Te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'wɪ zɪɛ e ya 'wɪ "tun "a dɪ! <sup>6</sup> 'Pian "yi "nɛn Bali -a dra -cɛɛ bɛ e "mlianla "da. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minnun nɛn o 'fli dra -dandan bɛ Bali 'ka o ye "yi "dɪ.

'Pian e "yi "dra minnun nɛn

wa'a 'o 'fli kɔɔnman dɪɛ -wɪɛ.»

<sup>7</sup> -Yee "wɛan nɛn 'ka 'wɪ "man 'ka 'ci 'fɪdaa 'a, -e 'ka 'ta wɔla Bali -sru! Te 'ka tɔa Satan lɛ dɪ! 'Ka drɛ zɪɛ -e 'e 'si 'ka man -kɔɔbli! <sup>8</sup> 'Ka -pli Bali man, -e 'e -pli 'ka man! 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn, 'ka 'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wɪdɪ -sru! Kaa nɛn 'ka 'ci -fɔɔman Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji bɛ, 'ka 'ci 'si 'fɪdaa -e 'ka 'ta wɔla Bali -sru. <sup>9</sup> 'Wɪ 'wɪdɪnun nɛn kaa dra bɛ, -a 'wɪ 'e 'nan 'ka man! 'O 'ka 'ta drɛ -trɔdrɔ! 'Ka 'wɔ! 'Ka 'cee 'shɛ 'bɪdɪ lɪla "da -wɔdɪ -a! 'Ka 'cee 'ci "nrandɪ lɪla "da -trundɪ -a! <sup>10</sup> 'Ka 'fli drɛ "wɛnnɔn Bali 'lɛ, -e 'e 'ka drɛ -dan!

*Te 'ka min 'tɔ 'tɛ dɪ!*

<sup>11</sup> 'An "bɔɪ Zozinɔn, te 'ka 'wɪ 'ka cin man -wɪdɪ "dɪ! Min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ 'vɪ 'e "bɔɪ -tɔ man, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ yaa 'tɔ 'tɛ bɛ, te e 'wɪ 'wɪdɪ 'vɪ Bali -le -pei man, ɛn e tin -tɛ "da. -Yɛɛ cɪ 'nan, -te i 'wɪ 'wɪdɪ 'vɪ Bali -le -pei man bɛ, te yi'a 'ta wɔlɛa "da "dɪ, 'pian te i drɛ, -a man tin 'bazan 'a. <sup>12</sup> Bali -tɔwɪ 'bɛ -pei -tɔ minnun lɛ, ɛn -yɛɛ cɪ -a ta tin 'bazan a. -A -tɔwɪ 'bɛ -kɔlaman min 'sɪdɪ -a 'wɪ 'ji, 'lee min -tɛdɪ -a. 'I 'fli "sɪala 'kɔ, ɛn i "we 'i bɔɛnun man zɪɛ.

*Fɛnɔn, te 'ka 'fli 'sia -dan dɪ!*

<sup>13</sup> Kaa nɛn kaa ve 'nan: «Cɛɛgɔ 'lee "trɛ "a kɔ -kɔ 'fla 'gɔɛ -a da, kɔ lɛ -tɔ -tɛa "nan nun, kɔ 'flɛ -taan -e 'kɔ "lala 'yɪ» bɛ, 'ka drɛ "yi! <sup>14</sup> Ka'a "trɛ wɪ tɔa dɪ. Ka ya "le "lolu -koei "wɛnnɛn nɛn e -tɔala -voo, -e 'e 'si 'nan bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>15</sup> 'Wɪ nɛn kɔ 'ka vɪ bɛ, -nyrɛn 'gɔ. 'Ka vɪ 'nan: «-Te Minsan wɪ "man 'nan 'belɪdɪ 'bɔ 'kɔ man bɛ, kɔ fɛ 'gɔ 'lee fɛ 'gɔɛ -a dra.» <sup>16</sup> 'Pian ka'a 'wɪ zɪɛ 'bɛ 've dɪ. 'Ka 'fli "sɪala -dan, ɛn 'ka 'fli -kɔɔnman. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya -wɪdɪ.

<sup>17</sup> Maan ve 'cee 'nan, min oo min nen e 'wɪ 'yi 'nen kɔ 'e drɛ bɛ -a -tɔa, en ya'a drɛlɛ dɪɛ, te e 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ.

## 5

*Fɛnɔn, 'ka drɛ 'yi, 'tɔgɔ 'wɪ 'e bɔ 'ka man!*

<sup>1</sup> Fɛnɔn, an 'wɪ 'paala 'cee 'nan, 'ka wu 'sia 'plɛblɛ, 'wɪ 'nɔnnɔan nen e -taa 'bɔlɛ 'ka man bɛ -yee 'wɛan.

<sup>2</sup> Tɔ zɪɛ -a man bɛ, 'ka yɪfɛnun srɛman, en fadrɔnɛn 'cee sɔnun -ble. <sup>3</sup> -Jeza -fɔa 'cee -sɪga 'lee 'cee 'lalanun man. -Jeza zɪɛ -yɛɛ 'ka man wɪ -tɔa lou -e 'e 'ka kɔlɛbɔ "blɪ 'le 'tɛ 'zɔ. 'Trɛda -nyan tɔ 'bɔ 'kogo, 'pian te ka -ko 'ka yɪfɛnun trɛdɪ -a "kaga.

<sup>4</sup> Minnun nen o 'nyranman 'pa 'cee fei en ka'a o -pan wɔlɛ dɪɛ, 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -wee -paandɪ man.

<sup>5</sup> En 'nyian bɛ fɛ -tɔ 'ka 'klɪlɛ 'ka man dɪ, 'ka 'ci 'sɔ winun pɛɛnɔn drɛ 'trɛda. 'Trɛda -nyan tɔ 'bɔ 'kogo, 'pian te ka -ko fɛnun -blɪdɪ -a, en ka -ko bɔadɪ -a "le -sru nen o cɪ -a 'lɛ bɔnan 'nan -e 'o -blɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>6</sup> En 'nyian bɛ minnun nen wa'a 'wɪ 'tɔ drɛlɛ dɪɛ, ka 'wɪ 'pa o da, en ka o tɛɛ. Wa'a 'wɪ 'tɔ vɪlɛ dɪ.

*'Ka -pɔan 'e 'sɔ!*

<sup>7</sup> An "bɔɪ Zozinɔn, 'ka -pɔan 'e 'sɔ 'trɪlii, -e Minsan -ta tɔ 'e bɔ. 'Ka 'ci "nrɔn fei 'pazan nen e 'yee fɛ 'wɪlɛ -fɔa 'trɛ 'jɪ bɛ -a da. Yaa man -pɛan -pɔan 'sɔdɪ -a -trɪlii, -e laa 'e 'fɛn "man, -e -a -tɛ tɔ 'e bɔ. <sup>8</sup> 'Ka 'bɔ "nyian, "cee -pɔan 'e 'sɔ zɪɛ! 'Ka -pɔan 'kun, kɔɔ Minsan -tadɪ 'bɔ 'kogo.

<sup>9</sup> An "bɔɪ Zozinɔn, te 'ka cin man wɪ 'pa dɪ, "tɔgɔ Bali 'e tin -tɛ 'ka da! Min nen 'e tin -tɛa "min da bɛ, e 'bɔ 'kogo. <sup>10</sup> Minnun nen o Bali 'lewei 'vɪ Minsan 'tɔ da bɛ, o -pɔan 'sɔ 'wee yra yɪdɪ -jɪ. 'Ka 'ci "nrɔn o da, -e 'o drɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn "mannɔn 'a. <sup>11</sup> Minnun nen o -pɔan 'sɔ yra yɪdɪ -jɪ bɛ, kɔa ve o man 'nan 'wee 'wɪ a "yi. Ka Zob -le -pɔan 'sɔdɪ 'wɪ 'man. En fɛ nen Bali -a -nɔn -yrɛ -a 'le 'srannan "bɛ, kaa -tɔa. Maan ve 'cee 'nan,

Minsan ci a "yi, en min nyrinda -sɛan "da.

<sup>12</sup> An "bɔɪ Zozinɔn, te 'ka 'wɪ 'tɔ -jɪ -pɛ wluan dɪ! Te 'ka 'pɛ wluan labli man dɪ, en te 'ka 'pɛ wluan 'trɛ man dɪ, en te 'ka 'pɛ wluan 'nyian fɛ pee man dɪ! 'Pian 'wɪ tɪglɪ nen 'ka vɪ! -Te 'wɪ a 'wɪ 'kpa -a bɛ, 'ka vɪ -inyan! En -te 'wɪ a 'wɪlɛ 'a bɛ, 'ka vɪ -ceje! "Tɔgɔ yi nen Bali tin -tɛa 'trɛdanɔn da bɛ, 'e vɪlɛ 'e 'ka 'tɔɪ 'e "tun "dɪ.

*'Ka Bali trɔ 'ba!*

<sup>13</sup> -Te min -tɔ a 'ka yei 'nan e ya 'e yra ynan bɛ, 'e Bali trɔ 'ba! -Te min -tɔ a 'ka yei 'nan -a ci "nranman bɛ, 'e Bali 'tɔ 'bɔ "dre 'fɔ! <sup>14</sup> -Te min -tɔ a 'ka yei 'nan -a man "yaaman bɛ, 'e -leglizinɔn ceje laabɔ, -e 'o Bali trɔ 'ba -yrɛ, te o 'nyrɔn -sɛan -a -win -jɪ Minsan 'tɔ da. <sup>15</sup> -Wee Bali trɔ 'badɪ nen waa dra yi -tɛradɪ Bali da -a bɛ, e man "yaazan zɪɛ -a "belia, en Minsan -a wuanla. -Te 'wɪ 'wɪlɪdɪ "nen yaa drɛ bɛ, Bali -a fuiman.

<sup>16</sup> -Yee "wɛan nen 'ka 'cee 'wɪ 'wɪlɪdɪ "vɪ 'ka cin lɛ 'vaa -e 'ka Bali trɔ 'ba 'ka cin lɛ, 'dɔ -e 'ka 'beli. Kɔɔ -te min a tɪglɪ Bali 'lɛ bɛ, -yee Bali trɔ 'badɪ 'e 'bɪ pɛɛnɔn 'a bɛ, -a 'lɛ a "man.

<sup>17</sup> 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nen Bali 'lewei vɪzan -tɔ -a drɛ 'li bɛ -a da. Bali 'lewei vɪzan zɪɛ waa laabo Eli, en e ya blamin -a "le -cee 'wɪ 'zɔ. E Bali trɔ 'ba 'e 'bɪ pɛɛnɔn 'a 'nan, te laa 'e 'fɛn dɪ. En 'wɪ 'kpa, laa 'ka 'fɛnlɛ 'trɛda dɪ. Yaa drɛ lɛ yaaga mlɛn 'shɛɛdɔ. <sup>18</sup> "Bɛ -sru en e Bali trɔ 'ba "nyian, tɔɔn laa 'fɛn, en fɛ pɛɛnɔn bɔdɪ 'sia.

<sup>19</sup> An "bɔɪ Zozinɔn, -te min -tɔ a 'ka yei, en e 'si 'wɪ tɪglɪ man -kɔɔbɪ bɛ, 'ka drɛ -e 'e sɔɔnla "nyian 'wɪ tɪglɪ zɪɛ -a -sru. <sup>20</sup> 'Ka -tɔ 'nan, min oo min nen yaa drɛ en e 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛzan 'si 'si 'wɪlɪdɪ "da en yaa sɔɔnla 'wɪ tɪglɪ -sru "bɛ, -yɛɛ -maan en Bali 'belɪdɪ nen ya'a 'nyaan dɪ -a -nɔn min zɪɛ -yrɛ, kɔɔ Bali -yee 'wɪ 'wɪlɪdɪ pɛɛnɔn fui.

## 'Fluba tɛdɛ nɛn Pieri -a crɛn -tɛ

<sup>1</sup> An 'bɔ Pieri nɛn Zozi Crizi 'an 'pa 'sia bɛ, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Zozinɔn nɛn o -nyɛanla Pɔnt 'lɛglɔn 'ji, 'lee Galatɪ 'lɛglɔn 'ji, 'lee Kapadɔs 'lɛglɔn 'ji, 'lee Azi 'lɛglɔn 'ji, 'lee Bitini 'lɛglɔn 'ji bɛ, maan crɛn -tɛ -wlɛ. Bali 'ka 'si 'va 'nan -e 'ka 'kɔn 'yee vɛ -a. Ka ya -pɛn -a 'trɛ 'gʊɛ -a da, ɛn ka ya minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ o yɛi. <sup>2</sup>-Kaa "tɪ Bali 'ka 'si 'va 'li 'e 'cɛn. -Yee lei 'saun 'bɛ 'ka drɛ -yee vɛ -a, 'nan -e 'ka 'ta wɔla Zozi Crizi wei da, -e -a nyɛn nɛn e -sran bɛ 'e 'ka drɛ 'saun Bali 'le.

Maan laabo Bali 'lɔ 'nan 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ tʊ pɛɛnɔn man 'e 'ciɫadɪ "da.

*'Belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ Bali -a -nɔn -cɛɛ*

<sup>3</sup>-Kaa Bali 'tɔ 'bɔ! -Yee cɪ -kaa san Zozi Crizi "tɪ "a. E -kaa nyrinda 'si, ɛn e -kaa drɛ min -trɛ -a. Zozi Crizi wluan -kanɔn 'va, -yee "wɛan -kaa 'bli 'e 'kɔn "da 'nan -kaa wuanla -kanɔn 'va "nyian. <sup>4</sup>ɛn -zia nɛn Bali -a paala 'yee 'nɛnnun -le vɛ -a bɛ, yaa -nɔan -cɛɛ. -Zia zɪɛ ya'a 'sreman 'li "fo "dɪ, ya'a "tri tɔa dɪ, ɛn -yee fɛnyian 'ka 'nyaan dɪ. Yaa 'pla 'cee vɛ -a laji. <sup>5</sup>Ka yi -tɛra Bali da, -yee "wɛan Bali 'e yɪɛ -tɔa 'ka 'va, 'nan -e 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. 'Cee 'sidɪ 'wɪ 'ji zɪɛ -a ta bɔala yi -fɔla "da "ji.

<sup>6</sup>'Wɪnun zɪɛ -yɛɛ -maan 'lɔɔ ci "nran a 'ka 'lɔ. -Te 'wɪ 'tɔndɔn 'tɔ -tɔdʊ pɛɛnɔn a bɔnan 'ka man tʊ "wɛnnɛn 'a, te 'ka yra ye -yrɔ ɔɔ, ci "nran a 'ka 'lɔ. <sup>7</sup>'Wɪnun 'bɔ nɛn o bɔa 'ka man zɪɛ bɛ, -wɛɛ 'cee yi -tɛradɪ Bali da -kɔɔnman. 'Ka 'ci "nrɔn -sɪga da, e ya fɛ -tʊ nɛn ya'a 'fo 'trilii dɪɛ -a, 'pian o -yee 'kpa -nanjɛan 'tɛ 'a. ɛn 'cee yi -tɛradɪ Bali da -ji bɛ, 'wɪnun 'plɛblɛ bɔa 'ka man, -a -tʊwli "nɛn "nyian zɪɛ, 'pian 'cee yi -tɛradɪ Bali da 'le 'kpa "mlian -sɪga da. -Te ka yi -tɛra Bali da 'nan

'ka 'pɛ -sru 'ka tɔalɛ dɪɛ, tʊ nɛn Zozi Crizi -taa "man "bɛ, Bali 'ka 'tɔ "yi 've, e 'ka 'tɔ bɔa, ɛn e 'ka yra 'fuɔ -fɔa. <sup>8</sup>Ka'a tian Zozi yɪɛ -tʊ dɪ, 'pian kaa ye "yi. ɛn ka'a Zozi 'bɔ 'ye dɪ, 'pian ka yi -tɛala "da. -Yee "wɛan ci "nrandɪ -dan a 'ka 'lɔ. Ci "nrandɪ zɪɛ e -ciala "da "bʊʊ "le "wɛan min 'ka 'kɔlaman -e 'e vɪ 'e 'le dɪ. <sup>9</sup>Ci "nrandɪ zɪɛ e ya 'ka 'lɔ, kɔɔ 'cee yi -tɛradɪ Bali da 'le 'srannan "bɛ kaa -tɔa. -Nyrɛn 'nan, ka ya 'ka 'sidɪ 'wɪ 'ji.

<sup>10</sup>Zɪ e dra 'lɔɔ -e Bali 'e min 'si 'wɪ 'ji bɛ, 'li bɛ Bali 'lewei vɪnɔn -a man wɛɛ 'nan "o -tɔa, ɛn o -yee 'wɪ 'vɪ minnun lɛ 'e 'cɛn 'a, 'nan "yi zɪɛ e ya 'cee vɛ -a. <sup>11</sup>ɛn zɪ Crizi -taa 'e yra yɪɛ bɛ, 'lee 'tɔ -dan nɛn Bali -a -nɔan -yrɛ "bɛ -sru "bɛ, Crizi lei nɛn o da bɛ, -yɛɛ 'vɪ -wlɛ 'e 'cɛn 'a. Tʊ nɛn 'wɪnun zɪɛ o dra "man "bɛ, ɛn zɪ 'wɪnun 'bɔ -taa "drɛlɛ bɛ, Bali 'lewei vɪnɔn -a -ci laabʊ. <sup>12</sup>ɛn Bali -a -ci 'si -wlɛ 'nan, 'wɪnun zɪɛ ya'a dra o tʊ va dɪ, 'pian 'ka 'bɔ nɛn an 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'cɛɛ bɛ, 'ka tʊ va nɛn e dra. 'Wɪ zɪɛ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn minnun -a 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -nyrɛn. Bali lei 'saun nɛn Bali -ta -a bɛ, -yɛɛ 'wɪ zɪɛ -a 'pa o 'le. Bali -le 'pasianɔn 'bɔ nɛn laji nun bɛ, o ya "va 'nan "o 'wɪ zɪɛ -a -tɔa.

*'Ta wʊ -pɛ nɛn e "sɔa Bali lɛ bɛ*

<sup>13</sup>'Wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -a drɛ 'cɛɛ bɛ, -yee "wɛan 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wʊdɪ, ɛn 'ka 'fli 'kun! "Yɪ "nɛn Bali -taa -a drɛlɛ 'cɛɛ tʊ nɛn Zozi Crizi -taa "man "bɛ, -a da nɛn 'cee ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'e 'kɔn! <sup>14</sup>'Ka 'ta wɔla Bali wei da tʊ pɛɛnɔn man! 'Ka 'bɔ ci 'sɔ wɪnun nɛn o 'ka "paala 'li 'e tɛdɛ, te ka'a tian Bali tɔa dɪɛ, te 'ka 'fli 'tʊ "nyian -wlɔ "dɪ! <sup>15</sup>Bali 'bɔ nɛn e 'ka laabʊ bɛ e ya 'saun. -Yee "wɛan 'ka drɛ wɪ pɛɛnɔn 'e 'kɔn 'saun, ɛn ka -kɔɔn 'nan, ka ya -yee vɛ -a. <sup>16</sup>Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «Bali "e 'nan,

'an 'bɔ Bali an ya 'saun,  
-yee "wɛan 'ka 'kɔn 'saun!»

<sup>17</sup>'Cee Bali tʊ 'badɪ -ji bɛ, ka Bali laabo «'an "tɪ», ɛn Bali -tʊwli zɪɛ ya'a

min bo "va "di. E min -tu -le 'wɪ tin  
"baa "le zɪ e 'ta 'wɔ bɛ -a yra man. -  
Yee "wɛan 'cee tɔ nɛn e -fɔ -e 'ka drɛ  
'trɛ 'gɔɛ -a da bɛ, 'ka -kɔɔn 'ka drɛ wɪ  
pɛɛnɔn 'a 'nan, 'ka "klanman Bali lɔ.

18 Fɛ nɛn Bali -a 'si, ɛn e 'ka 'ta  
pan 'wɔ 'a, 'nan -e 'ka 'si 'ka tranun  
drɛnan wɪ -sru "bɛ, kaa -tɔa. Fɛ nɛn  
e sɛman "le -siga 'lee "lala -zɔ bɛ,  
-njɛɛ yaa 'si di. 19 'Pian Crizi nyɛn  
nɛn e 'mlian fɛ pɛɛnɔn da bɛ, -a 'bɔ  
a nɛn e 'ka 'ta pan 'wɔ. Crizi -ka  
"le 'nan 'sraga bɔ 'bla fɛnyian nɛn  
'tɔ 'ka 'e 'padɪ "man "diɛ -yee 'wɪ 'zɔ.  
20 Tɔ nɛn te Bali 'ka tian 'trɛ drɛɛ  
diɛ, e Crizi 'si "va 'wɪ zɪɛ -a drɛvɛ -a,  
ɛn yaa 'pla tɔ -nyranman nɛn ka cɪ  
'ji 'gɔɛ -a -ji, 'nan -e 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji.  
21 Crizi 'bɔ 'bɛ -maan, ɛn ka yi -tɛra  
Bali da. Bali -a wluan -kanɔn 'va, ɛn  
e 'tɔ -dan -nan -yrɛ 'nan, -e 'ka yi -  
tɛra Bali da, -e 'ka 'bli 'e 'kɔn Bali lɛ.

22 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn  
nɛn kaa 'man bɛ, -a da ta wɔdɪ -a drɛ  
ɛn 'ka 'pɛ 'si 'wɪ 'wɪdɪ -sru, 'nan -e  
'ka 'ka "bɔɪ 'lee 'ka "blu Zoziɔn yi  
'yi, te -a -sru "ka "di. -Yee "wɛan 'ka  
cin yi "yi tɔ pɛɛnɔn man 'ka 'ci 'fidaa  
'a! 23 ɛn -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan,  
Bali 'ka 'ya 'e -trɛ. Blamin nɛn yi -  
tɔ bɔa -e 'e 'ka bɛ, -yɛɛ "cɛɛ 'ka 'ya  
'e -trɛ di. 'Pian Bali wei nɛn ya'a 'li  
'srɛman di, ɛn e 'belidɪ -nɔan "min  
lɛ bɛ, -yɛɛ 'ka 'ya min -trɛ -a. 24 E ya  
'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:  
«'Tɛda blamin a "le lu -le 'wɪ 'zɔ, e  
-kaa.

-Yee -dan a "le lu -fui "le 'wɪ 'zɔ, e -  
sɛanla.

25 'Pian Minsan wei a -nan 'li 'trilii.»  
-A wei zɪɛ 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kaa 'man  
bɛ -nyren.

## 2

*Bali 'ka 'si "va 'nan -e 'ka 'kɔn 'yee  
vɛ -a*

1 Bali 'ka 'ya 'e -trɛ, -yee "wɛan 'ka  
'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn -  
sru! Te 'ka 'wlu 'sɛn "nyian di! Te  
'ka wei 'e 'kɔn "flivli "nyian di! Te  
'ka 'bli 'e bɔ min -le fɛ man "nyian  
di! Te 'ka 'wɪ min man -wɪdɪ "nyian

'e koda di! 2 "Le zɪ 'nɛn 'linɛn e "bɔ  
'nyɔn -wɛɛman tɔ pɛɛnɔn man bɛ, ka  
'bɔ "nyian zɪ 'ka Bali wei nɛn e 'ka  
'e baadɪ fɛ -tɔ -a diɛ -a -wɛɛ! -Te kaa  
drɛla "da "bɛ, 'cee yi -tɛradɪ Bali da  
"paa "da -trilii, -e 'ka 'si 'wɪ 'ji tɔ 'e  
bɔ. 3 'Wɪ 'kpa nɛn, ka Minsan -le "yi  
-kɔnnɛn 'yi 'va.

4 'Ka -pli Minsan man! -Yɛɛ 'belidɪ  
-nɔan "min lɛ, ɛn -yɛɛ cɪ 'kɔn 'tɔ -kɔɛ  
nɛn minnɔn -a tɔv 'o 'pɛla koda bɛ  
-a. 'Pian Bali -a 'si "va 'nan -yɛɛ cɪ -  
kɔɛ 'kpa -a. 5 'Ka 'bɔ "nyian, ka ya  
'le -kɔɛnɔn nɛn 'belidɪ a -wɔɔ "bɛ -  
wee 'wɪ 'zɔ. 'Ka 'bɔ -a nɛn Bali 'yee  
'kɔn -tɔa, -e Bali lei 'saun 'e -nyran  
ji. 'Kaa nɛn Bali 'ka 'si "va 'e 'pannɔn  
'a. Bali -panvɛ nɛn kaa -nɔan -e 'e 'sɔ  
Bali lɛ bɛ, 'cee 'nyranman nɛn kaa  
"paa Zozi Crizi 'le "wɛan bɛ -nyren.  
6 E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji  
'nan:

«"Ka 'yiɔ, an -kɔɛ 'kpa 'si,  
ɛn maan 'pla Zeruzalɛm.

-A da nɛn an 'mɛn 'kɔn -tɔala.

Min ɔɔ min nɛn e yi -tɛra "da "bɛ,  
-a -pɛ 'ka 'sɛanla 'e "tun "di.»

7 Fɛ nɛn -a -pɛ -tɔala "da "bɛ, 'tɔ -dan  
nɛn Bali -a -nɔan 'cɛɛ bɛ -nyren, kɔɔ  
ka yi -tɛra Zozi da. 'Pian minnɔn  
nɛn wa'a yi -tɛɛɛ "da "diɛ, e ya 'e  
'crɛn -tɛdɪ -wee vɛ -a 'nan:

«-Kɔɛ nɛn 'kɔn 'tɔnɔn -a tɔv  
'o 'pɛla koda bɛ,

-yɛɛ drɛ 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔɛ -a.

8 ɛn -yɛɛ drɛ -kɔɛ nɛn

minnɔn srɔɛn -wia "man "bɛ -a.

-Kɔɛ zɪɛ e minnɔn -tiala.»

Bali -a 'pla 'nan -e 'o -tria "da, kɔɔ  
wa'a 'ta wɔɛɛ Bali wei da di.

9 'Pian 'cee vɛ bɛ, ka ya 'lɛglɔn nɛn  
Bali -a 'si "va "bɛ -a. Ka ya Bali nɛn  
mingɔnnɛn -a bɛ -a -pannɔn 'a, ka  
ya minnɔn 'pa 'tɔ nɛn o ya 'saun bɛ  
waa, ɛn ka ya minnɔn nɛn o ya Bali  
-le vɛ -a bɛ waa. Bali 'ka 'si "va 'nan  
-e 'ka 'yee 'wɪ -dandan vɪ minnɔn lɛ.  
Bali 'bɔ 'bɛ 'ka 'bɔla klun va, ɛn e -ta  
'ka 'a 'yee 'tɛ 'san fɛnyian da. 10 'Li  
'e tɛdɛ bɛ, te ka 'ka Bali -le minnɔn  
-a di, ɛn 'ka nyrinda 'ka 'sɛan Bali

da di. 'Pian 'bε nen 'gυε, ka drε -yee minnun -a, εn 'ka nyrinda -sεan "da.

*Zi Bali -le min 'ta wo minnun va*

<sup>11</sup> 'An beenun, -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'tre 'gυε -a da bε, ka ya -pen -a, εn ka ya cinɔn 'a. -Yee "wεan an 'wɪ 'paala 'cεε 'nan, 'ka yiε 'si blamin ci 'sɔ wɪnun lε! -Wεε min -le 'belidi srεman. <sup>12</sup> 'Ka drε wɪ 'e 'kɔn 'e 'sɔdɪ "ji minnun nen wa'a Bali tɔa diε o va. -Te minnun 'wɪ 'wlidi tɔ -tɔdɪ pεεnɔn ve 'ka man oo, 'ka drε wɪ 'yinun bε 'wεε yɪ, -e tɔ nen Bali 'bɔ 'e 'fli -kɔnman -wle "bε, 'o -yee -dan sɪ -fɔ.

<sup>13</sup> Minnun nen o ci min tanɔn 'a bε, Minsan -le "wεan bε, 'ka 'ta wɔla o wei da! -Te e ya mingɔnnennun tazan a oo, <sup>14</sup> -te e ya -yee -kɔnmandannun a oo, 'ka o wei man "yi. Mingɔnnennun tazan 'bɔ 'bε o 'pla 'nan, -e 'o 'wɪ "nen -kɔn 'wɪ 'wlidi "drɛnɔn lε, -e 'o 'wɪ "yi "drɛnɔn tɔ "yi "vɪ. <sup>15</sup> Kɔɔ 'wɪ nen Bali ci "va "bε -nyrɛn 'nan, 'cee 'wɪ "yi "drɛdi 'e minnun nen wa'a tian Bali -tɔlɛ di, εn o 'wɪ "tun "ve bε, o 'lεbo 'pla "da. <sup>16</sup> Ka ya minnun nen o ya 'o 'fli -ji bε waa. 'Pian te 'ka vɪ 'nan, ka ya 'ka 'fli -ji -e te ka 'wɪ 'wlidi "dra di. 'Ka -kɔn 'pian 'nan ka ya Bali 'sunɔn 'a. <sup>17</sup> 'Ka min pεεnɔn 'sia min -a! 'Ka "bɔvɪ Zozinɔn yɪ "yi! 'Ka "klan Bali lɔ! 'Ka mingɔnnennun tazan 'sia min -a!

*'Nyrانman 'pazan 'lee 'e 'tazan -le 'wɪ*

<sup>18</sup> Kaa nen ka 'nyranman "paa min lɔ bε, 'ka 'ta wɔla 'ka 'tazan wei da 'klandi a Bali lɔ -pε pεεnɔn da. Te 'ka 'ta wɔla o nen o ci a "yi "bε o wei da 'saza di! 'Pian o nen o 'tε "paa 'ka da bε, 'ka 'ta wɔla o wei da "nyian! <sup>19</sup> 'Wɪ nen e 'kla -si yra diε, -te waa dra 'cεε -e 'ka yra yɪ bε, min nen e wɪ 'wɪ zɪε -a man 'ta wɔladɪ Bali wei da -le "wεan bε, te -a san 'wɪ "yi drε. <sup>20</sup> -Te min 'wɪ 'wlidi drε, εn -a san 'e 'wulo -tɔ 'yee -sɔndɪ wɪ bε, -tɛ tɔ "yi "ve? 'Pian -te 'wɪ "nen

kaa dra te min 'tε "paa 'ka da, εn 'ka 'wulo -tɔ "wɪ "bε, 'wɪ zɪε -yεε 'sɔ Bali lε. <sup>21</sup> Bali 'ka laabu 'nan, -e 'ka 'wɪ zɪε -a drε, kɔɔ Crizi 'e yra 'yɪ "nyian 'cee "wεan. E -si kɔɔn 'cεε 'nan -e 'ka 'ta wɔla 'e "pa "da.

<sup>22</sup> «Ya'a 'wɪ 'wlidi "tɔwli "cε "drɛlɛ di, εn 'wɪ wɪ -tɔwli "cε 'ka bɔlεa -a 'le di.»

<sup>23</sup> Minnun -a srɔn, ya'a 'lεji -tɔlɛ di. 'E yra 'yɪ minnun lɔ, ya'a 'e wei 'palea o man di. 'Pian e yi -tεra Bali nen e min -le 'wɪ tin "baa 'e -nɔan da bε -a da. <sup>24</sup> Crizi 'bɔ 'bε -cee 'wɪ 'wlidi "sɛn 'e 'fli da, εn e -ka yiba "plan da. Yaa drε zɪε 'nan -e -kaa 'pε 'e 'si 'wɪ 'wlidi -sru, -e 'wɪ nen e 'sɔ Bali lε bε -kaa drε. 'Wɪ 'kpa nen, tuonun nen yaa 'wɪ bε -yεε -maan ka 'beli. <sup>25</sup> -Yεε ci 'nan 'li 'e tɛdε bε, te ka ya "le 'nan 'blanun nen 'o saan "bui "da bε -wee 'wɪ 'zɔ. 'Pian 'bε nen 'gυε ka 'li 'ka da Zozi Crizi -va. -Yεε 'e yiε -tɔa 'ka 'va, εn e ya "le 'bla -sru "pinzan -zɔ.

### 3

*Min 'lee 'e nan -le 'wɪ drɛdi 'o cin va*

<sup>1</sup> 'Ka lɪmɔnnun, -a -tɔwli "nen "nyian 'cee vε -a, 'ka 'ta wɔla 'ka -srannun wei da! En -te 'ka -srannun 'ka yi -tεlεa tian Bali wei da diε, 'ka 'ta wɔla o wei da "nyian! 'Dɔ -e 'ka drε wɪ 'e -si 'lε 'sɔ -wle Bali va, te ka'a 'wɪ tin 'balε 'ka 'le di. <sup>2</sup> 'Ka drε wɪ fenyian nen waa 'yɪ bε, εn 'cee "klandɪ Bali lɔ nen waa 'yɪ bε, -yεε -kɔlε "sia o cεin -da. <sup>3</sup> Te 'ka -wεε 'nan 'ka 'fli dra fenyian 'ka 'kɔlε da lou "di! -Yεε ci "le 'ka 'wulo "jε "man drɛdi zɔ, "le -siga fεnun -sendɪ 'ka man zɔ, "le sɔnun fenyian fenyian 'padɪ 'ka man zɔ. <sup>4</sup> 'Pian 'cee fenyian e 'si 'wɪ nen 'ka 'ji bε -a va. 'Ka 'ci 'e 'kɔn 'yi, εn 'ka 'kɔn -trɔɔ. 'Wɪ zɪε -yεε ci 'wɪ "yi "a Bali 'lε. <sup>5</sup> 'Li bε, lɪmɔnnun nen Bali o 'si "va, εn o 'bli a Bali lε bε, zɪ o 'wee fenyian wεε zɪε, o 'ta 'wɔla 'o -srannun wei da. <sup>6</sup> -A 'bɔ nen Sara "e drε. E 'ta 'wɔla 'e -sran Abraam wei da, εn yaa laabu 'an 'san. Ka drε Sara -le 'nennun -a.

-Yee "wεan 'ka 'wι 'yi "dre! Te 'wι 'tu  
'e 'ka 'tε "klan -a dι!

<sup>7</sup> 'Ka -klonmōnnun, -a -towli "nen  
"nyian 'cee vε -a. 'Wι 'tōdι -a nen 'ka  
'ta wυ 'ka 'nan va! -A -cin 'e 'kōn 'ka  
'ji 'nan, -wee 'plēble 'ka "le 'cee vε -  
zυ dι. 'Ka o 'sia min -a! Kōō 'yi "nen  
Bali -a dre minnun le 'belidι -a bε, e  
-wee vε -nōn. 'Ka 'wι zιε -a dre, -e 'wι  
'tu 'e vιε 'e 'si -tō 'ka "flinōn 'le Bali  
trυ 'badι lō dι.

<sup>8</sup> Maan 'le -sεanla 'ka pεεnōn le  
'nan, 'ka 'wulo -ji "nrōn 'wι -towli  
"da! 'Ka cin nyrinda 'si! 'Ka cin yι  
'yi "le "bυl 'lee "blu -le 'wι 'zυ! 'Ka  
'yi "dre 'ka cin le! 'Ka cin bō! <sup>9</sup> -Te  
min -tu 'wι 'wλidι dre -cεε bε, te 'ka  
man 'wι 'wλidι "dre dι! -Te min 'ka  
srōn bε, te 'ka 'leji -tō dι, 'pian -fεa  
nen 'ka vι -a san man! Kōō Bali 'ka  
laabu 'nan, -e 'e -fεa vι 'ka man, -yee  
"wεan 'ka 'bō "nyian 'ka -fεa vι min  
man! <sup>10</sup> E ya 'e 'crēn -tēdι Bali -le  
'fluba 'ji 'nan:

«Min nen e ya 'va 'nan,  
'e 'ci 'e 'kōn 'e 'sōdι 'trēda,  
te 'e 'ci yra "tra "bε,

-a san zιε 'e wei 'kun.  
Te 'e 'wι 'wλidι "vι min man dι,  
en te 'e 'wlu 'sēn dι!

<sup>11</sup> -A san 'e 'pε 'si 'wι 'wλidι -sru,  
'wι "yi "nen 'e dre!

'Wι nen yaa -wεε man tu pεεnōn man  
bε,

-nyrēn 'nan o 'vale 'e bōēnun -a bε  
o yei 'e 'fυ -trōō!

<sup>12</sup> Kōō Minsan yie a minnun nen  
o cι min tigh 'a bε o va,  
en -a "trōēn "a 'e 'tōdι  
-wee Bali trυ 'badι le.

'Pian minnun nen  
o 'wι 'wλidι "dra bε,  
Minsan -le nyrān -blidι a o -  
pēnnan.»

*Minnun 'tε "paa 'ka da Zozi Crizi  
-le "wεan*

<sup>13</sup> -Te ka ya 'wι 'yi "drēdι 'panan  
'nyranman -a bε, -tε -kolaman 'wι  
'wλidι "drēdι -a 'cεε? <sup>14</sup> -A san "ka "dι.  
'Pian -te 'wι tigh nen Bali cι "va "bε -a  
drēdι -le "wεan, minnun 'tε "paa 'ka  
da bε, Bali 'bō -fεa ve 'ka man. Te  
'ka "klan minnun zιε -wλō dι, en te

'ka 'ci 'e baa -ji dι! <sup>15</sup> 'Pian Crizi nen  
'ka 'san -a bε, -a -towli "da nen 'ka  
'ci "nrōndι pεεnōn 'pla! -Te minnun  
-a laabu 'ka 'lō 'nan: «-Mε "le "wεan  
'ka yie yra Zozi le» bε, tu pεεnōn man  
'ka 'man 'e 'kōn 'e wυbdi, -e 'ka 'ci vι  
-wλε. <sup>16</sup> 'Pian 'ka 'ci vι -wλε -trōō, en  
'ka "klan Bali lō. 'Ka man -wεε 'nan  
'cee 'wι pεεnōn 'e 'kōn 'e 'sōdι "ji Bali  
'le. 'Ka dre zιε, -te minnun 'wι 'to 'ka  
man, te o 'wι 'wλidι "ve 'cee 'ta wōdι  
Crizi -sru fenyian man bε, -e 'wι 'bō  
nen waa ve bε 'e tin -tε o da.

<sup>17</sup> -Te 'wι "yi "drēdι man nen min-  
nun cι 'tε 'panan 'ka da, en Bali wυ  
"man "bε, e ya 'kpa e "mlian 'wι  
'wλidι "drēdι -e min 'e 'tε 'pa 'ka da  
bε, 'bε da.

<sup>18</sup> Kōō Crizi 'bō 'e yra 'yι min  
pεεnōn 'le 'wι 'wλidι "le "wεan. Ya'a  
'wι 'wλidι -towli "drele dι, en e -ka 'wι  
'wλidι "drēnōn 'leji 'e 'pa -a -towli 'li  
"fo "le vε -a. Yaa dre zιε 'nan, -e 'e 'ta  
'ka 'a Bali va. Waa -tε "le 'nan min  
nen e ya blamin -a bε -yee 'wι 'zυ, en  
e wluan -kanōn 'va "le 'nan min nen  
e ya Bali lei -a bε -yee 'wι 'zυ. <sup>19</sup> Tu  
zιε -a man nen, e -kv fēnan nen lei -  
wλidun cι bε -a -nan, en e 'yee 'wι  
tin 'ba -wλε. <sup>20</sup> 'Li 'e tēdε bε, leinun  
zιε o Bali wei tuv 'o 'pēla koda. Bali  
'e -pōan -sran 'e cin da, en e 'o man  
-pēn Noe -le -klv -dan dre tu -a. Min  
"wēnōn 'bε wla -klv -ji, o ya min  
'sōra 'cε, -wεε 'sυ 'yι 'lō. <sup>21</sup> 'Bε nen  
'gυε, 'yι zιε -yεε cι "le 'ka -batize drēdι  
-kōōn "manvε -zυ. Min -batize drēdι  
'ka min dre wι -wλidι 'sia 'e 'lō dι,  
'pian -a -ci nen 'nan, min wυ "man  
'nan 'e dre wι 'e 'kōn 'e 'sōdι "ji Bali  
'le. 'Ka -batize drēdι zιε e 'ka 'sia 'wι  
'ji, kōō Zozi Crizi wluan -kanōn 'va.  
<sup>22</sup> Zozi 'kv laji, en e -nyran Bali -pε  
'yi "da. Bali -le 'pasianōn 'lee lei -  
wλidun pεεnōn 'lee fēnun pεεnōn  
nen 'plēble a -wλō "bε, -yεε cι o da.

## 4

*'Ka 'fli -nōn Bali le "fo!*

<sup>1</sup> Kaa -tōa 'nan, Crizi wυ "man en  
'e yra 'yι. 'Wι 'towli zιε -a da nen  
'ka 'ci "nrōn. Kōō min nen 'e yra



'yɪ bɛ, te -a san 'e 'pɛ 'si 'wɪ 'wɪdɪ -sru. <sup>2</sup>-Yee "wɛan 'cee tʊ nɛn e -fʊ -e 'ka drɛ 'trɛda bɛ, Bali ci 'sɔ wɪnʊn da nɛn 'ka 'ta wɔla! Te 'ka 'ta wɔla 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn blamin ci 'sɔ -a bɛ -a da dɪ! <sup>3</sup>-Yɛɛ cɪ 'nan ka tʊ "kaga drɛ, te 'cee 'ta wɔ -pɛ a "le minnʊn nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ -wee vɛ zʊ. 'E tɛdɛ bɛ, 'ka 'fli -nɔn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ lɛ, ɛn tʊ pɛɛnɔn man bɛ 'ka 'bɔ 'ka 'ci 'sɔ wɪnʊn -wɪdɪnʊn nɛn kaa dra. Ka -wɛn mlɪndɪ -trɔa 'ka 'wɪn -ji, ɛn 'ka 'fli -nɔn "fɛdinʊn lɛ fɛ -bɪdɪ 'lee -wɛn mlɪndɪ -a, te ka -yɔnʊn -paan, 'bɛ a -wɪdɪ "fo. <sup>4</sup>'Bɛ nɛn 'gʊɛ, -te o ya 'wɪnʊn zɪɛ o drɛnan bɛ, ka'a 'kɔla "nyian 'o -sru "dɪ. 'Wɪ zɪɛ e ciɪla o da, -yee "wɛan o 'ka "srɔnman. <sup>5</sup>'Pian Bali yi -tʊ 'pla, -e 'o 'wɪ zɪɛ -a -sru "vɪ. Yi zɪɛ e 'bɔ 'kogo. -A da nɛn e minnʊn nɛn 'o yɪɛ cɪ "man, 'lee minnʊn nɛn o -ka bɛ, e -wee 'wɪ tin "baa. <sup>6</sup>Minnʊn nɛn o -ka bɛ, o Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ -wɪɛ, te 'o yɪɛ a tian "man, 'nan -te o -ka oo, -e 'o 'kɔn min 'belidɪ -a Bali "le 'va zia.

<sup>7</sup>Yi nɛn 'trɛ 'gʊɛ e -nyaan "man "bɛ, e 'bɔ 'kogo. -Yee "wɛan te 'ka 'wɪ drɛ "le minnʊn nɛn o -wulo 'ka 'o da dɪɛ -wee 'wɪ zʊ dɪ, 'pian 'ka 'fli 'kun, -e 'ka Bali trʊ 'ba! <sup>8</sup>'Wɪ -dan nɛn e "mlɪan 'wɪ pɛɛnɔn da bɛ -nyrɛn 'nan, 'ka cin yɪ "yi, te -a 'leda 'e 'kɔn dɪ! Kɔɔ fɛnan nɛn yɪdɪ "yi "cɪ bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ -nyaan "nan. <sup>9</sup>Minnʊn nɛn o 'bɔala 'ka 'va bɛ, 'ka 'o 'kun 'ka 'pɛ "fli "a, te 'ka drɛ 'ka 'ci "pou "a dɪ! <sup>10</sup>Bali "yi drɛ 'ka 'tʊdʊ pɛɛnɔn lɛ -pɛ "kaga "ji, -yee "wɛan te min -tʊ 'e 'yee vɛ 'tʊɪ 'e 'saza 'le vɛ -a dɪ, 'pian 'ka "yi "drɛ -a 'ka cin lɛ! <sup>11</sup>-Te Bali "yi drɛ 'yɪɛ 'nan, -e 'i 'yee 'wɪ vɪ bɛ, 'wɪ nɛn e "sia Bali va bɛ -nyrɛn 'i vɪ! -Te Bali "yi drɛ 'yɪɛ 'nan, -e 'i 'pa minnʊn va bɛ, zɪ Bali 'plɛblɛ 'nɔn 'yɪɛ bɛ -a da nɛn 'i drɛ! 'Ka drɛ zɪ, -e minnʊn 'o Bali 'tɔ drɛ -dan, 'wɪ nɛn Zozi Crizi -a drɛ bɛ -a man. 'Tɔ -dan 'lee 'plɛblɛ 'o 'fo -yee vɛ -a 'li 'trɪlii. Amen!

-Mɛ "le "wɛan 'wɪ 'tɔndɔn bɔa Zozizan man?

<sup>12</sup>'Mɛn 'nɛnnʊn, 'tɛ nɛn minnʊn cɪ -a 'panan 'ka da 'plɛblɛ bɛ, te -a 'wɪ 'e 'ka 'kan dɪ! E ya "le 'wɪnʊn zɪɛ 'o bɔ 'ka man, -e 'wɪnʊn 'bɔ zɪɛ 'o 'cee yi -teradɪ Bali da -kɔn. <sup>13</sup>Yra nɛn Crizi -a 'yɪ bɛ, 'cee vɛ nɛn ka cɪ "ka "yɪnan. -Yee "wɛan 'ka 'ci 'e "nran, -e tʊ nɛn Crizi -le -dan ta bɔala bɛ, te ci "nrandɪ a 'ka 'lɔ 'e 'ciɪladɪ "da. <sup>14</sup>-Te minnʊn 'ka "srɔnman 'nan ka ya Zozi -srɔnɔn 'a -le "wɛan bɛ, Bali -fɛa ve 'ka man. 'Wɪnʊn zɪɛ -yɛɛ -kɔnman 'nan Bali lei nɛn -yee -dan "mlɪan fɛ pɛɛnɔn da bɛ, e ya 'ka 'lɔ.

<sup>15</sup>Maan ve 'cɛɛ 'nan, min -tɛdɪ a -tʊ, crɪn wɔdɪ a -tʊ, 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ a -tʊ, ɛn 'tɔ wɔdɪ min pee -le 'wɪ 'ji a -tʊ. Te 'ka yra yɪ 'wɪnʊn zɪɛ -a -tɔwɪ "cɛ "le "wɛan dɪ. <sup>16</sup>'Pian -te 'ka 'va min -tʊ a, ɛn e ya 'e yra yɪnan, 'nan e ya Zozizan -a -le "wɛan bɛ, te 'wɪ zɪɛ -a 'yɪɛ 'e -tɛ dɪ, 'pian 'e Bali 'tɔ drɛ -dan 'wɪ zɪɛ -yee "wɛan.

<sup>17</sup>-Yɛɛ cɪ 'nan, tʊ nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ e 'bɔ. -Yɛɛ pou 'sia Bali -le minnʊn da zɪɛ. -Te Bali tin 'badɪ "sɪala 'ka da bɛ, minnʊn nɛn wa'a 'ta wɔlɛa Bali 'bɔ 'le 'wɪ 'nɔnnɔn da dɪɛ, -wee vɛ -ciɪla "da "fo. <sup>18</sup>E ya "le 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ -yee 'wɪ zʊ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-Te min tɪɪɪnʊn 'sidɪ 'wɪ 'ji drɛ 'plɛblɛ bɛ,

'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'le vɛ -taa 'ciɪlɛa "da "fo.»

<sup>19</sup>Minnʊn nɛn o cɪ 'o yra yɪnan 'nan Bali 'wɪ zɪɛ a 'pla 'wee vɛ -a bɛ, 'o 'fli -pɛba wɔ Bali 'lɔ! -Yɛɛ fɛ pɛɛnɔn drɛ, ɛn -te e -tɔ 'wɪ -tʊ da bɛ, yaa 'le sɔɔman. Minnʊn zɪɛ 'o kɔala 'wɪ "yi "drɛdɪ man!

## 5

*Bali -leglizi -pɛba 'wɔ minnʊn lɔ*

<sup>1</sup>Minnʊn nɛn o 'o 'tɔ min ceje -a -leglizi bɛ, an 'wɪ "paala "mɛn 'cɛɛ. 'An 'bɔ, "an "ya wɔ "nyian -leglizi min ceje -a. Crizi -le yra nɛn yaa 'yɪ bɛ, an ya -a -nan yɪzan -tʊ -a, ɛn tʊ nɛn Crizi -le -dan ta bɔala bɛ, an 'tɔ -kɔan "va "nyian. An 'wɪ "paala 'cɛɛ

'nan: <sup>2</sup> Ka ya "le 'bla -sru "pinnōn 'zv. 'Ka yiε 'tō minnun nēn Bali 'o -nōn 'cēε bε o va. Te 'ka yiε 'tō o va, "le 'nan min 'bε 'tō 'ka -sru εn ka ya -a drēnan dı, 'pian 'ka drε ci 'fidaa 'a, "le zı Bali cı "va "bε -yee 'wı 'zv. Te 'ka drε "lala -le "wεan dı, 'pian 'ka drε 'ka 'ci -a -tōwli. <sup>3</sup> Te 'ka -va -blı o da dı, 'pian 'ka 'kōn -wee 'wı -kōn "mannōn 'a! <sup>4</sup> -E tō nēn Zozi 'bō nēn 'bla -sru "pinnōn 'tazan -a bε e -taa "man "bε, 'ka 'cēε -kopa yı. -Kopa zıε, 'tō -dan nēn -yee fenyian 'ka 'nyaan dıε -nyrēn.

<sup>5</sup> 'Ka -gobonun bε, an 'wı "paala 'cēε 'nan, 'ka 'ta wōla min cejenun wei da!

En ka pēēnōn, te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka cin man dı! E ya 'e 'cren -tēdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'ka minnun nēn 'o 'fli dra -dandan bε o ye "yi "dı,

'pian e "yi dra minnun nēn

wa'a 'o 'fli kōnman dıε -wle.»

<sup>6</sup> -Yee "wεan 'ka 'fli drε "wennōn Bali nēn e cı fε pēēnōn da bε -a 'le. Tōn tō nēn yaa kōn bε, -te e 'bō -e 'e 'ka drε -dan. <sup>7</sup> 'Wı pēēnōn nēn 'ka 'man wı -a bε, 'ka 'pε 'ba wō -yrō, kō -yεε yiε -tōa 'ka 'va.

<sup>8</sup> 'Ka 'fuō, εn 'ka 'fli 'kun! 'Ka 'nanmanzan nēn Satan -a bε, e ya "le -jra nēn e ya -paannan bε -yee 'wı 'zv. E -cia fε pēēnōn 'nan min -wεεdı -a, -e 'e 'blı. <sup>9</sup> 'Ka 'tō -kli -a 'le! 'Cee yi -tēradı Bali da -ji bε, te 'ka 'pε 'e plō dı! Kōō kaa -tōa 'nan, yra -tōwli zıε 'ka "bōi Zozinōn -a ye 'trēda fε pēēnōn 'nan.

<sup>10</sup> 'Ka yra ye tian tō "wennēn 'a, 'pian Bali nēn -yεε cı "yi 'tō 'tōdō pēēnōn 'san -a bε, e 'ka laabō Zozi Crizi 'ji 'nan, -e 'ka 'kōn -yee -dan nēn -a 'leda "ka "dıε, -a "nēn "blinōn 'a. -Yεε 'ka -tōa 'plēble 'e 'bō 'a, εn -yεε 'ka "koe -tōa 'ka da 'e 'bō 'a, εn -yεε dra -e 'ka 'pε 'e vıε 'e plō dı. <sup>11</sup> 'Plēble 'e 'fō -yee vε -a 'li 'trilii. Amen!

<sup>12</sup> -Kaa "bōi Zozizan Sila nēn, maan 'yı 'nan min -kōlaman e yi -tēala "da "bε, -yεε 'pa 'an 'va 'fluba "tiennēn 'gōε -a cren -tēnan, εn maan 'pa 'sia 'cēε. An ya "va 'nan, 'an 'ka "koe -tōa 'ka da, -e zı Bali -le "yi tıglı cı bε, 'an 'ci vı 'cēε. Te 'ka 'si "yi zıε -a -sru "dı!

<sup>13</sup> -Leglizi 'nōn nēn Babilōn 'fla bε, o 'ka 'tō bō. Bali 'o 'si "va 'yee vε -a "le 'cēε 'wı 'zv. En 'mēn 'nēn Mark 'ka 'tō bō "nyian. <sup>14</sup> 'Ka cin 'tō bō -atu 'lee -azōeyi -tēdı -a 'ka cin man!

'Ka pēēnōn nēn ka cı Crizi -le vε -a bε, Bali 'e 'fōdı -trōō -nōn 'cēε.

# 'Fluba "flizan nen Piere -a cren-te

1 An 'bo Simon Piere be, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a, en an ya -yee 'pasi-azan -a. Meen 'fluba 'gve -a cren -te, minnun peenon nen Bali -a dre en o yi -tera Zozi da "le 'kve 'wi 'zv be, -wle. Zozi Crizi nen -cee Bali -a, en e ya -kaa 'sizan 'wi 'ji -a be, ya'a min bo "va "di, -yee "wean 'wi zie e dre -kaa peenon 'le ve -a.

2 Maan laabo Bali 'lo 'nan 'e 'yee 'yi 'lee 'yee -fudi -trɔɔ -non 'cee 'e 'ciula "da. Zi 'cee Bali -tɔdi "paa "da 'lee -kaa san Zozi 'tɔdi "paa "da "be, -a da nen "yi 'lee -fudi -trɔɔ zie o dra 'cee ve -a.

*'Ka 'cee 'pleble peenon 'sia -e 'cee 'ta wv -pe 'e 'so Bali le*

3 Fe peenon nen yaa -maan 'loɔ -e -cee 'ta wv -pe 'e 'so Bali le be, Zozi -a -non -cee, koɔ Bali -le 'pleble a -yro. -Yee -dan nen yaa -ci koɔn -cee 'wi -dandan dredi -a be, -a 'bo 'a nen e -kaa laabo. 4 En -a 'bo 'a nen e "yi "nen e "mlian fe peenon da be, -a -non -cee "le zi yaa 'vi 'e 'cen be -yee 'wi 'zv. Yaa dre zie 'nan -e Bali -le 'belidi 'e dre 'cee ve -a, -e 'ka 'so min ci 'so winun nen o min -nan -nyan be -wlo. Min ci 'so winun zie -wee 'tre 'gve -a da 'si "fo.

5 Winun zie -yee "wean be, 'ka 'cee 'pleble peenon 'sia, -e 'ka 'cee yi -teradi Zozi da -koɔn 'ka dre winun "yi "a. 'Ka dre winun "yi zie cee koɔn be, "be -sru -e 'ka 'wi 'to wi dre. 6 En ka 'wi 'to wi dre be, "be -sru -e 'ka 'fli 'pla. En 'ka 'fli 'pla be, "be -sru -e 'ka -poan 'e 'so. En 'ka -poan 'so be, "be -sru -e 'ka Bali ci 'so wi dre. 7 En ka Bali ci 'so wi dre be, "be -sru -e 'ka "bvi Zozinon yi "yi. En 'ka "bvi Zozinon 'yi "yi "be, "be -sru -e 'ka min peenon yi "yi.

8 -Te ka 'winun peenon zie -a dra, te e -ko 'padı -a "da "be, yaa -koɔnman 'nan -kaa san Zozi Crizi -tɔdi be, e 'ka 'wi "tun "a di. 'Pian ka dra 'wi "yi "kaga "drenon 'a. 9 'Pian min nen 'winun peenon zie, ya'a -koɔnman die, -a san a "le 'nan min nen ya'a fenan -nanjean -koɔbli die, -yee 'wi 'zv, e dre yie 'wizan -a. En -a ci a 'e 'sandı 'nan Bali 'yee 'wi 'wliđı fui.

10 An beenun, te 'ka 'kon "le min zie -yee 'wi 'zv di! Bali 'ka laabo, en e 'ka 'si "va. 'Ka 'cee 'pleble peenon 'sia, -e 'ka 'to "da 'pleble 'kpa! Koɔ -te kaa drela "da "be, 'ka 'pe 'ka 'saan -man 'wi 'wliđı 'va 'li "fo "di. 11 Toɔn Bali -taa -si 'le 'sule 'cee -gbaun -e 'ka -wla mingonnen tre nen -a 'leda "ka "die -a da. Mingonnen tre zie, -kaa san Zozi Crizi nen -kaa 'sizan 'wi 'ji -a be, -yee ve nen.

*'Wi peenon nen 'e 'cren -tedı Bali -le 'fluba 'ji be, 'ka 'sia 'wi tıglı 'a!*

12 Cee -wladı mingonnen 'treda -le "wean be, an 'wi peenon zie -a -cin -toɔ 'ka 'ji tv peenon man. Maan -toɔ 'nan kaa -toɔ 'va, en 'wi tıglı nen kaa 'man be, ka ya 'ka 'tɔdi "da 'pleble. 13 'Pian -a -cin a 'an 'ji 'nan 'be nen an ya tian 'treda 'gve, 'an 'wi peenon zie -a -cin -toɔ 'ka 'ji, te 'ka 'man a 'e wvudi. 14 Maan -toɔ 'nan 'an 'le 'bo 'e pu, -e 'an 'ka. -Kaa san Zozi Crizi 'wi zie -a -nan koɔn 'men. 15 -Yee "wean zi ko 'an dre be, maan dra -te an -ka be, te 'winun zie -a -cin yra 'ka 'ji tv peenon man.

16 Kva 'vi 'cee 'nan -kaa san Zozi Crizi -ta pee wo -e 'e 'yee 'pleble peenon 'ci -koɔn. Fien "ce kva 'pa 'cee di, en ku'a "nrɔnle 'ku 'ji en kva 'vi di. 'Pian ku -yee -dan ci 'yi 'ku yie 'a, 17 tv nen te 'to -dan nen e "mlian fe peenon da be -kaa "tı Bali -a -non -yre "be -a man. Bali 'bo nen -yee -dan "mlian fe peenon da be, e 'wi tin 'ba Zozi le. Yaa 'vi -yre 'nan: «I ya 'an 'pı nen e 'so 'men tıglı be -a, 'i 'bo nen mein 'si "va.» 18 Wei zie e 'si laji,

en kva 'man 'ku 'bɔ 'a, te ku ya Zozi 'srɔn Bali -le pɔn da.

<sup>19</sup> Zɪ ku wei zɪe -a 'man be, en ku yi -tera 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'e 'cɛn be -a da 'kpa tɪglɪ. 'Ka drɛ "yi 'wɪ nɛn waa 'vɪ be -a va. Kɔɔ 'wɪ zɪe e ya "le 'tɛ 'san nɛn e ci 'binan klun va be -yee 'wɪ 'zɔ. E "bia zɪe -trilii, -e tɔ nɛn yidɛ 'san bɔala be e 'bɔ. Tɔ zɪe -a man nɛn tɔ 'cɛn mlɛn crɛn bɔala. Zozi nɛn, -yɛɛ 'wɪ pɛɛnɔn 'ci "sia -cɛɛ 'wein.

<sup>20</sup> 'Wɪ 'gʊɛ te -a -cin 'e 'san 'ka 'ji "fo "dɪ. 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'li 'e 'cɛn, en waa crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji be, blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ -a "cɛɛ waa -ci ve dɪ. <sup>21</sup> Kɔɔ 'wɪ 'bɔ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ be, blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ "cɛɛ 'pa o -wulo -ji dɪ. 'Pian Bali lei 'saun 'be 'ta 'tɔ o man, en 'wɪ nɛn e 'si Bali 'le be, waa 'vɪ.

## 2

*'Ka drɛ "yi minnun nɛn o 'wɪ ve 'wlu 'a Bali wei da be o va!*

<sup>1</sup> 'Li be, Izrael 'nɔn 'bɔ yei "be, min -mienun 'wlu -sɛan, te waa ve 'nan 'o ya Bali 'lewei vɪnɔn 'a. -A -tɔwli "nɛn "nyian 'cee ve -a, minnun nɛn o 'wlu -sɛan, te waa ve 'nan o ya Bali -le 'wɪ "paanɔn 'a be, o -taa "kɔnɛ 'ka yei. 'Winun nɛn e ya 'wlu 'a, en e min -nan -nyaan "be, o -taa -a "paale 'ka 'ji. Minsan nɛn 'be o 'si 'wɪ 'ji be, wa'a 'be 'siala min -a dɪ. 'Wɪ nɛn waa dra zɪe -yee "wɛan be, Bali -taa 'wɪ "nɛn -kɔnɛ -wɛ o kligli tɔ va. <sup>2</sup> 'Winun nɛn waa dra, te e ya -wɫidɪ "be, -a -sru "nɛn min "kaga -taa -sɔɔnɛa. 'Wɪ zɪe -yee "wɛan be, minnun -taa 'wɫɛ -wɫidɪ Bali -le -si tɪglɪ be -a man. <sup>3</sup> "Lala yidɪ "yi "le "wɛan be, o 'ka see "paaman wei 'nɔnɔn 'a, -e 'o "lala "koo 'ka 'lɔ. 'Pian 'wɪ nɛn e -taa "bɔɛ o man be, Bali -a 'pla 'e 'cɛn -a -nan 'mɔn, en o -nan -nyandɪ 'bɔ 'kogo.

<sup>4</sup> Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, zɪ Bali -le 'pasianɔn nɛn laji be o 'wɪ 'wɫidɪ drɛ be, Bali 'ka o 'tɔɛ 'e 'tun "dɪ, 'pian e o -fɔ klun 'pɔ tiidii 'va. Fɛ zɪe

-a -nan nɛn, o -fo 'li 'trilii, -e tin 'ba yi 'e bɔ.

<sup>5</sup> En "nyian be, Noe tɔ va 'li be, minnun nɛn o yie 'ka 'naan Bali man dɪɛ, Bali 'ka o 'tɔɛ 'e "tun "dɪ, 'pian e laa -dan fɛn -trilii, en o pɛɛnɔn -nan -nyan. Min 'sɔra "cɛ "nɛn Bali -a 'si 'wɪ 'ji, Noe 'lee min 'sɔravli. Noe zɪe -yɛɛ 'vɪ minnun ɛ 'nan, 'o 'si 'wɪ 'wɫidɪ "drɛdɪ man, -e 'o 'ta wɫa 'wɪ tɪglɪ -sru.

<sup>6</sup> En "nyian be, 'fla nɛn waa laabo Sodɔm 'lee Gomɔr be, Bali 'wɪ "nɛn -kɔn -wɫɛ, e o -nan -nyan 'tɛ 'a. 'Wɪ zɪe Bali -a drɛ 'nan, -e 'e drɛ minnun nɛn wa'a 'klanman Bali 'lɔ dɪɛ, -wee 'wɪ -kɔn "manve -a. <sup>7</sup> 'Fla 'bɔ zɪe -a da be, min -tɔwli "cɛ "nɛn Bali -a 'si 'wɪ 'ji. Waa laabo ɫɔt. E ya min tɪglɪ 'a, en 'wɪ 'wɫidɪnun nɛn minnun zɪe waa dra be -a 'wɪ "naan "man. <sup>8</sup> Tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn e "cɛan be, te e 'o drɛ wɪ -wɫidɪnun ye. En 'wɪ 'wɫidɪnun nɛn waa ve be, te yaa maan. 'Wɪ zɪe e "naan ɫɔt man 'e -ciala "da, e ya min tɪglɪ 'a -le "wɛan. <sup>9</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪe yaa -kɔnman -cɛɛ 'nan, zɪ kɔ Minsan 'e minnun nɛn o ci -yee ve -a be o 'si 'wɪ 'ji be, yaa -tɔa. En yaa -kɔnman "nyian 'nan, -si nɛn kɔ Minsan 'e 'ciɪla "da, -e 'e 'wɪ "nɛn -kɔn 'wɪ 'wɫidɪ "drɛnɔn ɛ be, yaa -tɔa.

<sup>10</sup> Minnun nɛn Minsan 'wɪ "nɛn -kɔnman -wɫɛ "bɔv "be, minnun nɛn o 'ta wɫa 'o 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wɫidɪ -sru "be o nɛn. -A -cin 'ka o 'ji 'nan, Bali a 'plɛblɛ, en e 'wee tin "baa dɪ. Wa'a 'klanman 'wɪ 'tɔ -lɔ "fo "dɪ, en 'o 'fli "siala 'kpa. 'Yra 'ka o yie man Bali -le 'pasianɔn nɛn laji be o "srɔnnan dɪ. <sup>11</sup> Bali -le 'pasianɔn 'bɔ nɛn o 'plɛblɛ "mlian minnun zɪe o da be, wa'a 'wɪ 'wɫidɪ 've minnun zɪe o man Minsan 'ɛ dɪ.

<sup>12</sup> Lua winun 'ka 'o 'wulo 'ji nrɔnman dɪ, o 'bɔla 'trɛda 'nan, -e 'o -fɔ san 'ji, -e min 'e o -tɛ. Minnun 'bɔ 'labɛ, o ya "le -wee 'wɪ 'zɔ. Fɛ nɛn wa'a tɔa dɪɛ, o "we "man -wɫidɪ. -Wee -kadɪ dra "le -winun zɪe -wee ve zɔ.

13 'Wɪ 'wɫɪdɪ 'nɛn waa drɛ bɛ, o -taa -a 'nɛn 'yɪlɛ yra yɪdɪ -a. -Te tʊ cɛɛn bɛ, 'wɪ nɛn e 'o ci 'nranman bɛ -nyrɛn 'fɛdɪ -blɪdɪ -a. Minnun zɪɛ -te o yra 'cee -blɪfɛ -sru "bɛ, 'wɪ nɛn e ya paan 'le 'e o -tɛ 'yra -a bɛ, e o ci 'nranman. Wɛɛ -maan minnun 'ka 'tɔ srɛman. 14 O yɪɛ 'ka 'ciɪala lɪmɔn da dɪ, ɛn o "koe 'ka 'nyaan 'wɪ 'wɫɪdɪ 'drɛdɪ -a dɪ. Minnun nɛn o 'ka 'o 'tɔdɪ Bali wei da tɪɪɪ dɪɛ, o o "sia -si tɪɪɪ da. Fɛ yɪdɪ da nɛn -wee ci 'nrɔndɪ pɛɛnɔn cɪ. Bali -le nyran -blɪdɪ a -wee vɛ -a. 15 O 'si -si tɪɪɪ bɛ 'bɛ da, ɛn o 'san. -Si -tɔwɫɪ 'nɛn Bɛɔr -pɪ Balam -a 'sia 'li bɛ, -a da nɛn o sɔɔnɪa. "Lala yɪdɪ 'yi 'le "wɛan Bɛɔr -pɪ zɪɛ, e ya "vale 'e 'wɪ 'wɫɪdɪ "dra, 16 'pian Bali a 'trɔɛn nyuɔn 'wɪ zɪɛ -a man. -Aflumun nɛn ya'a 'we dɪɛ, e 'wɪ tin 'ba -yrɛn blamin wei -ji. E -si -tɔ Bali 'lewei vɪzan zɪɛ -yrɔɔ, 'nan te 'e 'wɪ 'wɫɪdɪ "drɛ dɪ.

17 Minnun 'bɔ zɪɛ, o ya 'le 'nan, 'yi ku nɛn 'yi 'ka 'bɔala 'ji "dɪɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. ɛn o ya 'nyian 'le 'nan, laa 'bɛ wɪa 'ji, ɛn fulɔ cɪ cilanan "a "da "bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. Klun 'pʊ tɪɪdɪi 'kpa nɛn Bali -a 'pla -wee yra yunan -a. 18 ɛn minnun 'bɔ zɪɛ, 'wɪ -dandan nɛn waa ve minnun lɛ te -a -ci "ka "dɪ. 'O 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wɫɪdɪ "bɛ, -a 'bɔ nɛn waa "paaman minnun ji, 'nan -e 'o o see "paa, -e 'o 'wɪ 'wɫɪdɪ "drɛ. Zɪ waa dra zɪɛ -e 'o minnun nɛn o -si tɪɪɪ 'sia 'e -trɛ bɛ o man yɪ. 19 Waa ve minnun lɛ 'nan, o 'ka 'nyian fɛ -tʊ -le nɔan -a dɪ, te o 'bɔ o ya 'o drɛ wɪ -wɫɪdɪ 'nɛn waa dra bɛ -yee nɔan -a. -Yɛɛ o -nan -nyaan. Kɔɔ 'wɪ nɛn min -a dra, ɛn ya'a 'kɔlaman -e 'e 'pɛ 'si -a -sru "dɪɛ, te e ya 'wɪ zɪɛ -yee nɔan -a.

20 Min nɛn e -kaa san Zozi Crizi nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, -a -tɔ bɛ, te 'e 'pɛ 'si 'trɛda winun -wɫɪdɪ -sru. 'Pian -te -a san 'li 'e da 'nyian 'winun zɪɛ -a va, ɛn ya'a 'kɔlaman -e 'e 'pɛ 'si -a -sru "dɪɛ, -a 'le 'srannan "bɛ -yee -kɔndɪ -wɫɪdɪ "mlɪan -a tɛdɛ vɛ da. 21 Min zɪɛ -a "yi mɪn paan -e 'e vɪɛ 'e -si tɪɪɪ zɪɛ -a -tɔ dɪ. Kɔɔ Bali -

le -pei -tɔ winun nɛn waa paa "ji "bɛ, yaa -tɔ 'vaa, ɛn e 'si -a -sru. 22 'Wɪ nɛn e 'bɔ min zɪɛ -a man bɛ, -kɔnnɛn "fli 'gʊɛ -a da wɪ nɛn. Waa -fɔ 'nan: «Fɛ nɛn -plɛn fee 'a bɛ, yaa 'sia 'nyian, yaa blɪ.» ɛn «'Sru nɛn o 'si -a -srunan bɛ, e 'li 'e da 'nyian -feli -va.»

### 3

#### *Minsan Zozi Crizi-taa "nyian*

1 'An beenun, 'fluba nɛn maan crɛn -tɛa -e 'an 'pa 'sia 'cɛɛ bɛ, -a "flizan nɛn 'gʊ 'va. 'Fluba "fli zɪɛ -a -ji bɛ, 'wɪ nɛn kaa -tɔa 'va bɛ, -a 'bɔ nɛn maan -cin -trɔa 'ka 'ji, 'nan -e 'ka 'wulo -ji 'nrɔn "da tɪɪɪ. 2 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'li 'e 'cɛn bɛ, 'ka 'ci 'nrɔn "da. ɛn 'wɪ nɛn Minsan nɛn min 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, yaa 'vɪ 'nan 'ka drɛ bɛ, 'ka 'ci 'nrɔn "da 'nyian. 'Wɪ zɪɛ -yee 'pasianɔn 'bɛ paa 'ka 'ji.

3 'Wɪ nɛn e cɪ "le 'ka 'pla 'ka 'ji 'e tɛdɛ bɛ, -nyrɛn 'gʊ, tʊ -fɔla "da "ji bɛ, minnun nɛn o 'ta wo 'o 'bɔ 'ci 'sɔ 'winun da bɛ o -kɔan. Minnun zɪɛ o 'ka sɛɛ wo. 4 Waa ve 'cɛɛ 'nan: «Zozi "e 'nan, 'e 'ta pee wo "nyian, -njɛɛ dʊv? ɛn e ya "mɛn nyin zia? 'Kʊ tranun cɛɛn -kaadɪ man, ɛn zɪ Bali 'trɛ drɛ 'li bɛ, fɛ -tʊ 'ka tian lɪɛa dɪ.» 5 Minnun zɪɛ, -te o ya 'wɪ zɪɛ -a vɪnan bɛ, -a -cin 'ka o ji 'nan, 'trɛ tɛdɛ a 'li dɪ. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali wei da nɛn 'trɛ 'lee la 'bɔla 'li 'kpa. 'Yɪ 'va nɛn Bali 'trɛ 'bɔla, ɛn 'yi 'a nɛn Bali 'trɛ -sru cɛɛn. 6 Bali wei da nɛn "nyian laa -dan fɛn, ɛn 'trɛ tɛdɛ zɪɛ 'e srɛ. 7 ɛn Bali wei -tɔwɫɪ zɪɛ, -yɛɛ 'vɪ 'nan, 'trɛ 'lee labli nɛn -nan cɛɛgʊ yi -a 'gʊɛ, 'tɛ 'bɛ -taa "o srɛɛɛ. 'Pian Bali o ta -tɔ, -e tʊ nɛn e minnun -le tin "baa bɛ 'e bɔ. Minnun nɛn o yɪɛ 'ka 'naan Bali 'bɔ man dɪɛ, tʊ zɪɛ -a man nɛn e o -nan -nyaan.

8 'An beenun, 'cee vɛ bɛ, -a -cin 'e 'kɔn "cee 'ji 'nan, Minsan "le 'va bɛ, yi -tɔwɫɪ "cɛ "bɛ, lɛ -kpi tʊ nɛn (1.000), ɛn lɛ -kpi tʊ bɛ yi -tɔwɫɪ "cɛ "nɛn. 9 Min -mienun 'o 'ci 'nrɔnman 'nan, 'wɪ nɛn Minsan -a 'vɪ bɛ, e 'ka -a drɛnan tada dɪ. -Wee

tin 'ka 'nənnən dɪ, 'pian e -sɛanla minnun man -trɔɔ, kɔɔ e 'ka 'vale 'nan min -tʊ -nan 'e 'nyan dɪ. 'Wɪ nɛn e cɪ "va "bɛ, -nyrɛn 'nan, min -tʊdʊ pɛɛnən 'o 'si 'o drɛ wɪ -wɪdɪ "man, -e 'o -sɔɔnla 'e -sru.

<sup>10</sup> 'Bɛ a zɪ, 'pian Minsan -taa "kpɔ. -Yee -tadɪ dra kɪgli, "le 'nan zɪ crin-zan -taa "min va bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Tʊ zɪɛ -a man nɛn labli 'tɛ 'bɪdɪ "siala -wuuuu, tɛ wa'a "nyian -a yɛ dɪ. Laji fɛnun pɛɛnən 'yi bɔ 'tɛ 'lɔ, ɛn 'trɛ 'lee 'e 'ta fɛnun pɛɛnən 'nan -nyaan.

<sup>11</sup> -Yee "wɛan -pɛ nɛn e "sɔa Bali lɛ bɛ, -a man nɛn 'ka 'ta wʊ 'kpa tɪgli, kɔɔ zɪ fɛ pɛɛnən 'nan -taa "nyanlɛ bɛ -a -cin a 'ka 'ji. <sup>12</sup> 'Ka yɪɛ yra Bali -le yi zɪɛ -yrɛ, zɪ 'kɔ 'ka drɛ 'lɔɔ, -e 'e bɔ tada bɛ, -nyrɛn 'ka drɛ. Yi zɪɛ -a da nɛn, 'tɛ labli -nan -nyaan "fo, ɛn yi zɪɛ -a da nɛn, laji fɛnun pɛɛnən 'yi bɔ 'tɛ 'lɔ. <sup>13</sup> 'Pian Bali "e 'nan, 'e labli -trɛ dra, ɛn 'e 'trɛ -trɛ dra. Bali 'ci 'sɔ wɪnun 'saza 'bɛ dra fɛ zɪɛ -a -nan. 'Wɪnun zɪɛ -a man -pɛnnan nɛn -kaa cɪ.

<sup>14</sup> 'An beenun, 'wɪnun zɪɛ -a man -pɛnnan nɛn ka cɪ, -yee "wɛan 'ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnən 'sia, -e 'ka yɛi 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va 'ka 'vale Bali -a. ɛn 'ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnən 'sia "nyian, -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'lɛ, tɛ 'wɪ 'wɪdɪ -tʊwɪ 'e 'kɔn 'ka man dɪ. <sup>15</sup> 'Ka -tɔ 'ka 'fli -a 'nan, -tɛ -kaa san 'e man -sran bɛ, e ya "va 'nan 'ka 'si 'wɪ 'ji. 'Wɪ -tʊwɪ zɪɛ, -kaa "bʊɪ Pɔl nɛn -cee min 'kpa -a bɛ, yaa crɛn -tɛ 'cɛɛ. Bali 'wɪ 'tɔdɪ -nɔn -yrɛ, ɛn e 'wɪ zɪɛ -a crɛn -tɛ. <sup>16</sup> -Yee 'fluba -tʊdʊ pɛɛnən 'ji bɛ, 'wɪ zɪɛ e ya -ji. ɛn 'wɪnun nɛn -a -ci a 'plɛblɛ bɛ, o ya -ji "nyian. 'Pian minnun nɛn, wa'a 'wɪ 'tɔa 'kpa dɪ, ɛn o 'ka 'o 'tɔdɪ Bali wei da tɪgli dɪɛ, waa -ci vɛ -wɪdɪ. ɛn Bali wei pee nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, waa dra "nyian zɪ. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ e ya o 'bɔ 'fli -nan -nyan wɪ -a.

<sup>17</sup> 'An beenun, 'cee vɛ bɛ, 'wɪ zɪɛ -a -cin a "cee 'ji 'va. -Yee "wɛan 'ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va, "tɔgɔ minnun -wɪdɪ zɪɛ o 'ka see "paa. Kɔɔ o ya "vale 'nan 'o 'ka "sia -si nɛn, ka ya 'ka 'tɔdɪ "da -kli 'va bɛ, -a da, -e 'ka -sɔɔnla o

-sru. <sup>18</sup> 'Wɪ nɛn e cɪ "le 'ka drɛ bɛ, -nyrɛn 'nan: -Kaa san Zozi Crizi nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a, ɛn ka sɔɔnla -a -sru "bɛ, 'ka 'kʊ -a 'e 'lɛ, -e 'e 'yee 'yi "nɔn 'cɛɛ. ɛn -a -tɔ nɛn kaa 'wʊ bɛ, 'e 'pa "da. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn -yee vɛ -a cɛɛgʊ, ɛn 'e 'kɔn -yee vɛ -a 'li 'trilii. Amen!

## 'Fluba tɛdɛ nɛn Zan -a crɛn -tɛ

### Zozi a Bali wei -a

<sup>1</sup> Wei nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ, kʊ -yee 'wɪ 'crɛn -tɛa 'cɛɛ. E ya 'li 'e 'cɛn 'wɪ pou sianan "nun, kʊa 'man, kʊa 'yɪ 'kʊ yɪɛ 'a, kʊa bʊv tɪɣlɪ, ɛn kʊ klɛ "man 'kʊ 'pɛ -a.

<sup>2</sup> 'Belidɪ zɪɛ 'e 'fli kɔɔn, kʊa 'yɪ. Kʊ ya -a -nan yɪnɔn 'a, ɛn kʊ -yee 'wɪ ve 'cɛɛ. 'Belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -nyrɛn. E ya "nɛn -kaa "tɪ Bali va, ɛn 'bɛ nɛn 'gʊɛ, yaa kɔɔn 'kʊɛ.

<sup>3</sup> 'Wɪ nɛn kʊa 'yɪ, ɛn kʊa 'man bɛ, kʊ "cee "ve "nyian, 'dʊ -e -kaa drɛ min -tʊwli "a, kɔɔ -kaa pɛɛnɔn drɛ min -tʊwli "a -kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ Zozi Crizi nun -a. <sup>4</sup> 'Wɪ 'gʊɛ kʊa crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan, -e -cee ci "nran 'e 'ciɪa "da "fo.

### 'Ka 'kɔn 'tɛ 'san da

<sup>5</sup> 'Wɪ nɛn kʊa 'man Zozi da, ɛn kʊ "ta "cee "ve bɛ -nyrɛn 'gʊ: E 'nan Bali a 'tɛ 'san -a, ɛn klun 'ka "man "dɪ.

<sup>6</sup> -Te -kaa 'vɪ 'nan, -kaa 'vale Bali -a -kaa drɛ min -tʊwli "a, te -kaa 'ta wo klun va bɛ, te -kaa 'wlu -sɛan, ɛn -ka'a 'ta 'wɔla 'wɪ tɪɣlɪ da dɪ. <sup>7</sup> 'Pian -te -kaa 'ta wo 'tɛ 'san da "le Bali nɛn 'tɛ 'san -a bɛ -yee 'wɪ 'zʊ bɛ, te -kaa drɛ -kaa cin yei min -tʊwli "a. -A -nan nɛn -a -pɪ Zozi nɛn waa -tɛ bɛ, -a nyan e -cee 'wɪ 'wliɪdɪ pɛɛnɔn fuiman, -e -kaa drɛ 'saun.

<sup>8</sup> -Te -kaa 'vɪ 'nan, 'wɪ 'wliɪdɪ 'ka -kaa man dɪɛ, te -kaa ya -kaa 'fli see "paanan, ɛn -ka'a 'ta 'wɔla 'wɪ tɪɣlɪ da dɪ. <sup>9</sup> 'Pian -te -kaa -cee 'wɪ 'wliɪdɪ 'vɪ Bali lɛ 'wein bɛ, Bali nɛn e ya tɪɣlɪ bɛ, e 'ta wɔla 'e wei da, -e 'e -cee 'wɪ 'wliɪdɪ "fui, ɛn "nyian e -kaa dra 'saun 'e 'lɛ 'wɪ 'wliɪdɪ pɛɛnɔn 'sidi -a -kaa 'b.

<sup>10</sup> -Te -kaa 'vɪ 'nan, -kaa 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛlɛ dɪɛ, te -kaa Bali drɛ 'wluzan 'a, ɛn -kaa 'ta 'wɔla Bali wei da dɪ.

## 2

<sup>1</sup> 'Mɛn 'nɛnnun, 'wɪ 'gʊɛ maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan, -e 'ka vilɛ 'ka 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛ dɪ. ɛn -te min -tʊ 'wɪ 'wliɪdɪ drɛ bɛ, 'ka -tɔ 'nan min nɛn e -nyɛanla -cee 'wɪ -sru, -e 'e -cee 'wɪ 'si "va "bɛ, e ya -kaa "tɪ Bali "srɔn. Zozi Crizi nɛn e ya tɪɣlɪ bɛ, -nyrɛn. <sup>2</sup> -A 'bɔ 'bɛ drɛ 'sraga bʊvɛ -a -kaa man, 'nan -e Bali 'e -cee 'wɪ 'wliɪdɪ 'fui. Wa'a vilɛ 'nan -kaa 'saza "cɛ "dɪ, 'pian -e 'e 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le 'wɪ 'wliɪdɪ "fui.

### 'Wɪ nɛn Bali -a vɪ bɛ, 'ka drɛ

<sup>3</sup> 'Wɪ nɛn yaa -kɔɔnman 'nan, -kaa Bali -tɔa "bɛ, -nyrɛn 'nan -kaa 'ta wo Bali -le -pei da. <sup>4</sup> Min nɛn yaa 'vɪ 'nan: «'An Bali -tɔa», te ya'a 'ta wɔla -yee -pei da dɪɛ, te 'wluzan nɛn -a san -a, ɛn te -a san 'lee 'wɪ tɪɣlɪ 'ka 'si -tʊwli "da dɪ. <sup>5</sup> 'Pian bii nɛn i 'ta wo Bali wei da bɛ, te 'yie Bali yɪdɪ 'yɪ "a 'e 'lɛ sɔɔdɪ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, -kaa 'vale Bali -a -kaa drɛ min -tʊwli "a. <sup>6</sup> ɛn min nɛn yaa 've 'nan: «'Kʊ 'vale -a kʊ ya min -tʊwli "a» bɛ, -a san -le 'ta wɔ cɛin -kɔan "le Zozi 'le 'ta wɔ cɛin -zʊ.

### Bali -le -pei "e 'nan, 'ka cin yɪ "yi!

<sup>7</sup> 'An beenun, wa'a vilɛ 'nan -pei -trɛ nɛn maan crɛn -tɛa 'cɛɛ dɪ, 'pian -pei ceje nɛn kaa 'yɪ -a pou sianan "bɛ -nyrɛn. -Pei ceje zɪɛ wei nɛn kaa 'man bɛ, -nyrɛn. <sup>8</sup> ɛn -pɛ -tʊ da zia bɛ, -pei -trɛ nɛn maan crɛn -tɛa 'cɛɛ. 'Wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ Crizi -le 'ta wɔ cɛin -pei -trɛ zɪɛ -a kɔɔn, ɛn 'cee vɛ a -a -kɔɔnman "nyian. -Yɛɛ ci 'nan, 'te 'san tɪɣlɪ bii 'va, ɛn klun a -nyannan.

<sup>9</sup> Min nɛn yaa 'vɪ 'nan, 'e ya 'tɛ 'san da, -e te ya'a 'e "bʊv -tʊ ye "yi "dɪɛ, te e ya tian klun va. <sup>10</sup> Min nɛn 'e "bʊv -tʊ ye "yi "bɛ, e -fo 'tɛ 'san da, ɛn fɛ -tʊ 'ka -yee ci "nrɔndɪ va -e 'e -tria dɪ. <sup>11</sup> 'Pian bii nɛn yɪ'a 'i "bʊv -tʊ ye "yi "dɪɛ, te i ya klun va. I 'ta wo klun va. ɛn fɛnan nɛn i ci -kɔnan bɛ, yɪ'a tɔa dɪ, kɔɔ klun 'i yie 'wi.

### Te 'ka yie 'e 'kɔn 'trɛda fɛnun lɛ dɪ!

<sup>12</sup> 'Mɛn 'nɛnnun, an ya 'wɪ 'gʊɛ -a crɛn -tenan 'cɛɛ 'nan Zozi 'tɔ 'jɪ nɛn

Bali 'cee 'wɪ 'wɪdɪ fui. <sup>13</sup> "Tɪnun, an ya 'wɪ 'gʊɛ -a cɾɛn -tɛnan 'cɛɛ 'nan, min nɛn e cɪ 'wɪ pou sianan "a bɛ, kaa -tɔ. -Gobonun, an ya 'wɪ 'gʊɛ -a cɾɛn -tɛnan 'cɛɛ 'nan, ka Satan nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a bɛ, -a klɪ.

<sup>14</sup> 'Mɛn 'nɛnnun, 'wɪ 'gʊɛ maan cɾɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan, ka -kaa "tɪ Bali -tɔ. "Tɪnun, 'wɪ 'gʊɛ maan cɾɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan, min nɛn e cɪ 'wɪ pou sianan "a bɛ, kaa -tɔ. -Gobonun, 'wɪ 'gʊɛ maan cɾɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan, ka ya 'plɛblɛ, Bali wei a 'ka 'ji, ɛn ka Satan nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a bɛ, -a klɪ.

<sup>15</sup> 'Wɪnun nɛn 'trɛda minnun -a dra bɛ te 'ka yɪ "yi "dɪ! -Te min 'wɪnun zɪɛ -a drɛdɪ ye "yi "bɛ, te -kaa "tɪ Bali yɪdɪ "yi 'ka -a san ji dɪ. <sup>16</sup> Kɔɔ o drɛ wɪnun 'bɔ nɛn 'gʊ, min 'kɔlɛ 'ci 'sɔ wɪnun 'wɪdɪ "a -tɔ, 'lee fɛ pɛɛnɔn nɛn min yɪɛ -a ye bɛ min a "vale 'e 'kɔn 'yee vɛ -a, e ya "nyian -tɔ. ɛn fɛ pɛɛnɔn nɛn min lɔ bɛ min a "vale 'e 'fli -kɔɔnman -a, 'bɛ a "nyian -tɔ. 'Wɪnun pɛɛnɔn zɪɛ, wa'a 'sia -kaa "tɪ Bali va dɪ, 'pian o "sia 'trɛda 'gʊ. <sup>17</sup> ɛn 'trɛ 'gʊɛ, e -nyaan 'o 'vale fɛ pɛɛnɔn nɛn min cɪ "vale 'e 'kɔn "nyian 'yee vɛ -a bɛ waa. 'Pian min nɛn e Bali ci 'sɔ wɪnun dra bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -a san -le vɛ -a.

*'Ka drɛ "yi Crizi 'nanmanzan 'va*

<sup>18</sup> 'Mɛn 'nɛnnun, tɔ -nyranman -ji nɛn -kaa cɪ 'gʊ. Kaa 'man 'nan, Crizi 'nanmanzan -taa "talɛ. ɛn 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Crizi 'nanmannɔn 'bɔla "kaga 'va. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan tɔ -nyranman -ji nɛn -kaa cɪ. <sup>19</sup> Crizi 'nanmannɔn zɪɛ o ya "nɛn 'kʊ 'va, 'pian kʊ 'ka waa -tɔwɪli "dɪ, -yee "wɛan nɛn o 'bɔla 'kʊ 'va. "Te 'e 'kɔn 'nan kʊ ya waa -tɔwɪli "bɛ, "te o -fʊ 'kʊ 'va. 'Pian o 'bɔla 'kʊ 'va, 'dʊ -e 'e -kɔɔn 'wein, 'nan kʊ 'ka waa -tɔwɪli "dɪ.

<sup>20</sup> 'Cee vɛ bɛ, Bali lei 'saun nɛn Crizi -a -nɔn 'cɛɛ, ɛn 'ka pɛɛnɔn 'wɪ tɪglɪ -tɔa. <sup>21</sup> Wa'a vɪlɛ 'nan ka'a 'wɪ tɪglɪ 'tɔa dɪ, -yee "wɛan an 'wɪ 'gʊɛ -a cɾɛn -tɛ 'cɛɛ dɪ, 'pian 'nan -kaa -tɔa.

ɛn kaa -tɔa 'nan 'wɪlu -tɔwɪli 'ka 'sia 'wɪ tɪglɪ 'va dɪ.

<sup>22</sup> -Tɪɛ cɪ 'wɪluzan 'a? Min nɛn yaa ve 'nan Zozi 'ka min nɛn Bali -a 'si "va -e 'e minnun 'si 'wɪ 'ji bɛ -a dɪɛ -a san nɛn. Crizi 'nanmanzan zɪɛ, min nɛn ya'a -kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ siala fɛ -tʊ -a dɪɛ -a san nɛn. <sup>23</sup> ɛn min o min nɛn ya'a Bali -pɪ siala fɛ -tʊ -a dɪɛ, te 'o 'vale -a "tɪ "a o 'ka min -tɔwɪli "a "dɪ. 'Pian min nɛn yaa 'vɪ 'wein 'nan Zozi a Bali -pɪ -a bɛ, te 'o 'vale -a "tɪ "a, o ya min -tɔwɪli "a.

<sup>24</sup> 'Cee vɛ bɛ, 'wɪ nɛn kaa 'man -a pou sianan "bɛ, -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji. Kɔɔ -te 'wɪ nɛn kaa 'man -a pou sianan, 'nan -a -cin -fɔla 'ka 'ji bɛ, te 'ka 'vale -kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ -a ka ya min -tɔwɪli "a, <sup>25</sup> te 'wɪ nɛn e 'nan 'e dra -cɛɛ bɛ, e ya -cee vɛ -a, -nyrɛn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a.

<sup>26</sup> 'Wɪ 'gʊɛ maan cɾɛn -tɛ 'cɛɛ minnun nɛn o ya "vale 'o 'ka 'sia -si tɪglɪ da bɛ -wee "wɛan. <sup>27</sup> 'Cee vɛ bɛ, Bali lei 'saun nɛn Crizi -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, e ya 'ka 'lɔ. -Yee "wɛan e 'ka "le min 'e 'bɛ "paa 'nyian 'ka 'ji dɪ. 'Pian -yee lei 'saun 'bɔ 'bɛ 'wɪ pɛɛnɔn "paaman 'ka 'ji. ɛn 'wɪ tɪglɪ nɛn, yaa 'paaman 'ka 'ji, 'wɪlu "cɛɛ dɪ. -Yee "wɛan 'ka 'vale Crizi -a 'ka 'fʊ -tɔwɪli, "le zɪ lei 'saun -a paa 'ka 'ji bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ.

*Bali -le 'nɛnnun 'ka 'wɪ 'wɪdɪ dra dɪ*

<sup>28</sup> 'Mɛn 'nɛnnun, -maan ve "nyian 'cɛɛ 'nan 'ka 'vale Crizi -a 'ka 'fʊ -tɔwɪli, 'dʊ -e tʊ nɛn e -taa "man "bɛ, te 'ka 'ci a 'e 'sɔdɪ 'nan 'ka 'man a 'e wɔwdɪ. ɛn 'yra 'ka 'kɔan yɪɛ man yɪ zɪɛ -a da dɪ.

<sup>29</sup> Zɪ kaa -tɔa 'nan Zozi Crizi a min tɪglɪ 'a bɛ, -a -tɔwɪli "nɛn 'ka -tɔ "nyian 'nan min nɛn e 'wɪ tɪglɪ dra bɛ, te Bali -le 'nɛn nɛn -a san -a.

### 3

<sup>1</sup> "Ka 'yɪɔ "le zɪ -kaa "tɪ Bali -kaa 'yɪ "yi -dan, ɛn e -kaa laabu 'yee 'nɛnnun, ɛn -kaa ya "nyian -yee 'nɛnnun -a 'kpagba. 'Trɛdanɔn 'ka -a -ci tɔa 'nan -kaa ya Bali -le 'nɛnnun -a dɪ, kɔɔ wa'a Bali -tɔlɛ dɪ.



2 'An beenun 'be nen 'gube, -kaa dre Bali -le 'nennun -a, en z1 -kaa -taa 'konle be, ka'a tian -a tɔa d1. 'Pian tu nen Crizi -taa "man "be, -kaa -kɔan "le -yee 'w1 'zɔ kɔɔ -kaa ye "le z1 e c1 be, -yee 'w1 'zɔ. 3 Min nen 'w1 z1e -a -cin c1 "ji "be, 'e yie -tɔa 'e 'fli -va, -e 'e v1e 'e 'w1 'wli d1 "dred1 "le z1 Crizi "e dre be -yee 'w1 'zɔ.

4 Min nen e 'w1 'wli d1 "dra be, te -a pei a 'e 'padi Bali man, kɔɔ 'w1 'wli d1 "dred1 be, e ya pei 'padi -a Bali man. 5 En kaa -tɔa 'nan Crizi -ta -e 'e -cee 'w1 'wli d1 pɛɛnɔn be -a "nen "w1 y1, te ya'a 'w1 'wli d1 "dred1 e d1. 6 -Yee "wean min nen 'o 'vale Crizi -a o ya min -tɔwli "a be, ya'a 'w1 'wli d1 "dra d1. 'Pian bii nen i 'w1 'wli d1 "dra be, te z1 Crizi c1 be, y1'a 'tɔa d1, en y1'a tian Crizi -tɔle "fo "d1.

7 'Men 'nennun, te min 'e 'ka see "paa d1! Min nen e 'w1 tɔgl1 dra Bali 'le be, te e ya tɔgl1, "le Zozi a tɔgl1 be -yee 'w1 'zɔ. 8 'Pian bii nen i 'w1 'wli d1 "dra be, te Satan -le 'nen nen 'yia. -Yee c1 'nan, Satan 'w1 'wli d1 "dred1 'sia 'treda pou sianan. -Yee "wean nen Bali -p1 -ta, 'nan -e 'e Satan -le 'nyranman sre.

9 Min nen e c1 Bali -le 'nen a be, ya'a 'w1 'wli d1 "dra d1, kɔɔ Bali -le 'belid1 a -a san lɔ. Ya'a 'kolaman te e 'w1 'wli d1 "dra d1, e ya Bali -le 'nen 'a -le "wean. 10 'Pian bii nen y1'a 'w1 tɔgl1 "dra d1e, te Bali -le 'nen "cee 'yia d1. En -te y1'a 'i "bɔt -tɔ ye "y1 "d1e, te Bali -le 'nen "cee 'yia d1. 'Winun z1e -a man nen o Bali -le 'nen 'lee Satan -le 'nen -kɔnnɛn "ye.

*'Ka cin y1 'y1!*

11 'W1 nen -kaa man -a pou sianan "be, -nyɛn 'nan -kaa cin y1 "y1!

12 Te -kaa 'kɔn "le min -tɔ nen waa laabo Kaen be -yee 'w1 'zɔ d1! -Yee c1 'nan e ya Satan nen e 'w1 'wli d1 "paa 'nyranman a be, -yee 'nen 'a. En 'e -suannɛn "bɔ "tɔwli, "t1 "tɔwli "te. -Mɛ "le "wean nen yaa -te "mɛn? Kɔɔ Kaen 'pa nyranman a -wli d1, 'pian -a -suannɛn "le 'pa nyranman a "y1.

13 'An "bɔt Zozinɔn, -te 'tredanɔn 'ka 'ka 'ye "y1 "d1e, te 'w1 'e 'ka 'kan

d1. 14 Kɔɔ -kaa -tɔa 'nan, -kaa 'sɔ 'ka -lɔ, en 'belid1 nen ya'a 'nyaan d1e, e ya -cee vɛ -a. -Kaa "bɔtunun ye "y1 "le "wean nen -kaa -tɔa z1e. -Te min -tɔ a 'nan, ya'a 'e "bɔt -tɔ ye "y1 "d1e, te -a san a tian 'ka -lɔ. 15 Min oo min nen e "naan 'e "bɔt -tɔ man be, te min -tezan nen -a san -a. En kaa -tɔa 'nan 'belid1 nen ya'a 'nyaan d1e, e 'ka min -tezan -le vɛ -a d1.

16 'W1 'gube -a nen -kaa yid1 "y1 "ci -tɔa: Zozi Crizi -ka -cee "wean. -Yee "wean -kaa "ka wɔ "nyian -kaa "bɔtunun 'tɔ 'ji. 17 -Te 'treda fenun a min -tɔ -lɔ 'nan 'e "bɔt -tɔ 'y1, te -yee "ka "d1, en -a 'w1 a "man "be, -te -a nyirinda 'ka 'senle "da "d1e, -a -ci a 'wein 'nan Bali -le yid1 "y1 'ka -a san lɔ d1.

18 'Mɛn 'nennun, te -kaa min y1 "y1 -kaa 'le lou "d1! 'Pian -kaa dre w1 'e -kɔn 'nan -kaa min ye "y1. 19 'W1 z1e -yee -kɔnman -cee 'nan -kaa ya Bali -le 'w1 tɔgl1 -sru, te -kaa ci yra "tra Bali 'le. 20 En -te -cee ci "nrɔnd1 tin -te a -kaa da be, -kaa -tɔ 'nan Bali -dan "mlian -cee ci "nrɔnd1 da en e -kaa dre w1 pɛɛnɔn -tɔa.

21 'An beenun, -te -cee ci "nrɔnd1 'ka tin -te a -kaa da d1e, te -kaa Bali trɔ 'ba -kaa 'ji le "klan -a d1, 22 en fe pɛɛnɔn nen -kaa laabo -yrɔ "be, yaa -nɔan -cee. Kɔɔ -kaa 'ta wo -yee -pei da, en 'w1 nen e c1 -a -ci 'sɔ 'a be, -kaa dra.

23 En 'w1 nen yaa laabɔ -kaa 'lɔ be -nyɛn 'nan, -kaa y1 -tera 'e 'p1 Zozi Crizi da, en -kaa cin y1 "y1 "le z1 'e 'v1 -cee be, -yee 'w1 'zɔ. 24 Min nen e 'ta wo 'w1 nen Bali -a 'v1 be -a da be, -a san 'lee Bali a min -tɔwli "a. En Bali 'lee -a san a min -tɔwli "a. Bali -le lei 'saun nen yaa -nɔn -cee be, -yee -ci -kɔnman 'nan -kaa 'vale Bali -a -kaa ya min -tɔwli "a.

## 4

*O Bali lei 'saun -tɔa 'kɔ?*

1 'An beenun, te 'ka y1 -tera min -nun -tɔdɔ pɛɛnɔn nen waa ve 'nan Bali lei a 'o 'lɔ be, o da d1. 'Pian 'ka o bɔb 'kpa -e 'ka -tɔ 'nan lei nen -w1ɔ "be, e "sia Bali va. -Yee c1 'nan, 'w1unɔn "kaga fuila "man 'treda, te

o 'nan 'o ya Bali 'lewei vɪnɔn 'a.  
 2 Fɛ nɛn e Bali lei 'saun 'nɔan -  
 kɔɔnman bɛ -nyrɛn 'gʊ: Min nɛn yaa  
 ve min pɛɛnɔn yie man 'wein 'nan  
 Zozi Crizi -ta 'trɛda blamin -a bɛ, te  
 -a san zɪɛ Bali lei 'saun a -yrɔ. 3 'Pian  
 bii nɛn yi'a 'wɪ zɪɛ -a ve Zozi man  
 dɪɛ, te Bali lei 'saun 'ka 'i 'lɔ dɪ. Lei  
 zɪɛ e "sia Crizi 'nanmanzan 'va. Kaa  
 'man 'nan lei zɪɛ e -taa "talɛ, ɛn 'e -ta  
 'trɛda 'va.

4 'Mɛn 'nɛnnun, ka ya Bali -le  
 'nɛnnun -a. ɛn minnun nɛn o Bali  
 'lewei ve 'wlu 'a bɛ, ka o klɪ, kɔɔ  
 lei nɛn 'ka 'ji bɛ, -a 'plɛblɛ "mlian  
 lei nɛn 'trɛda minnun ji bɛ, -a da.  
 5 'Wlunɔn zɪɛ, 'trɛdanɔn nɛn waa -  
 yee "wɛan o 'wɪ ve "le 'trɛdanɔn 'le  
 'wɪ 'zʊ, ɛn 'trɛdanɔn o wei maan "yi.  
 6 -Kaa 'gʊɛ, -cɛɛ cɪ Bali -le 'nɛnnun -a.  
 -Yee "wɛan min nɛn e Bali -tɔa "bɛ,  
 e -kaa wei maan "yi, 'pian min nɛn  
 e 'ka Bali -le 'nɛn 'a dɪɛ, -a san 'ka -  
 kaa wei maan "yi 'dɪ. Zɪ -kaa lei nɛn  
 e 'wɪ tɪgɪ ve bɛ, 'lee lei nɛn e 'wlu -  
 sɛan "bɛ, -a -tɔa zɪɛ.

#### *Bali va nɛn yɪdɪ 'yi "sia*

7 'An beenun, -kaa cin yɪ 'yi, kɔɔ  
 Bali va nɛn yɪdɪ "yi "sia. Min nɛn e  
 min ye "yi "bɛ, te Bali -le 'nɛn -a san  
 -a, ɛn e Bali -tɔa. 8 'Pian bii nɛn yi'a  
 min ye "yi "dɪɛ, te yi'a Bali tɔa dɪ, kɔɔ  
 Bali min ye "yi. 9 Zɪ Bali -a -ci kɔɔn  
 -cɛɛ 'nan e min ye "yi -gʊ, e 'yee 'nɛn  
 -tɔwli 'pa 'sia 'trɛda, 'nan -e 'e 'belidɪ  
 -nɔn -cɛɛ. 10 ɛn -yee yɪdɪ "yi zɪɛ, e 'ka  
 'nan -cɛɛ Bali yɪ "yi "dɪ, 'pian -yɛɛ -  
 kaa 'yɪ "yi. -Yee "wɛan e -ta 'yee 'nɛn  
 'a, -e 'e dɛɛ 'sraga bu vɛ -a -kaa man,  
 'nan -e Bali 'bɔ 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui.

11 'An beenun, Bali -kaa 'yɪ "yi zɪɛ,  
 -yee "wɛan -kaa "cin yɪ "yi "nyian.  
 12 Min -tɔ 'ka tian Bali yɪɛ dɪ. -Te -  
 kaa cin ye "yi "bɛ, te -kaa 'vale Bali  
 -a, -kaa ya min -tɔwli "a, ɛn te Bali  
 yɪdɪ "yi "a 'e 'lɛ sɔɔdɪ -kaa 'ji.

13 Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -cɛɛ, -yɛɛ  
 -kɔɔnman 'nan -kaa ya waa min -  
 tɔwli "a, ɛn -kaa fo waa min -tɔwli  
 "a. 14 -Kaa "tɪ Bali 'yee 'nɛn 'pa 'sia  
 'nan -e 'e 'trɛdanɔn 'si 'wɪ 'ji. Ku

'bɔ 'gʊɛ kʊa -nan 'yɪ, ɛn kʊ ya -a  
 vɪnan minnun lɛ. 15 -Te min -tɔ -a 'vɪ  
 minnun pɛɛnɔn yie man 'wein 'nan  
 Zozi a Bali -pɪ -a bɛ, te -a san 'lee Bali  
 a min -tɔwli "a, ɛn Bali 'lee -a san a  
 min -tɔwli "a. 16 -Kaa 'gʊɛ, -kaa -tɔa  
 'nan Bali -kaa ye "yi, ɛn -kaa yi -tɛra  
 'wɪ zɪɛ -a da.

Bali min ye "yi, -yee "wɛan min  
 nɛn e minnun ye "yi ɛn e Bali ye  
 "yi "bɛ, te -a san 'lee Bali a min -  
 tɔwli "a, ɛn Bali 'lee -a san a min  
 -tɔwli "a. 17 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman  
 'nan minnun yɪdɪ "yi 'lee Bali yɪdɪ  
 "yi "a 'e 'lɛ sɔɔdɪ -kaa 'ji. -Te 'wɪ zɪɛ  
 e ya 'e 'lɛ sɔɔdɪ -kaa 'ji bɛ, "klan 'ka  
 'kɔan -kaa 'ji tin 'ba nyan dɪ, kɔɔ -  
 kaa 'wɪnun dɛɛ 'trɛ da 'le Zozi Crizi  
 -le 'wɪ 'zʊ. 18 Min nɛn Bali -a ye "yi  
 "bɛ "klan 'ka 'ji "dɪ, -yɛɛ cɪ 'nan -a -  
 nan nɛn Bali -le yɪdɪ "yi 'cɪ 'e 'lɛ sɔɔdɪ  
 bɛ, "klan 'sia -nan 'fo. Min nɛn yaa -  
 tɔa 'nan o 'wɪ 'nɛn -kɔɔnman 'yɛɛ bɛ,  
 "klan a "ji, min nɛn "klan a "ji zɪɛ,  
 te -yee Bali yɪdɪ "yi 'ka 'e 'lɛ sɔɔdɪ dɪ.  
 19 Bali 'bɔ 'bɛ -kaa 'yɪ "yi 'e 'flin, -yee  
 "wɛan -kaa minnun 'lee Bali ye "yi.

20 -Te min -a ve 'nan, an Bali ye  
 "yi -e te ya'a 'e "bʊɪ -tɔ ye "yi "dɪɛ, te  
 'wɪluzan nɛn -a san -a. -Yɛɛ cɪ 'nan,  
 min nɛn ya'a 'e "bʊɪ nɛn yɛɛ ye bɛ, 'bɛ  
 ye "yi "dɪɛ, ya'a 'kolaman -e 'e Bali  
 nɛn ya'a 'bɛ ye dɪɛ, 'bɛ yɪ "yi "dɪ. 21 -  
 Pei nɛn yaa -tɔ -cɛɛ bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E  
 'nan: Min nɛn 'e Bali ye "yi "bɛ 'e  
 "bʊɪ -tɔ yɪ "yi "nyian.

## 5

1 Minnun nɛn o yi -tɛala "da 'nan  
 Zozi 'bɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi -  
 a bɛ, te Bali -le 'nɛnnun nɛn waa.  
 ɛn -te min 'e "tɪ ye "yi "bɛ, yaa cɪ  
 'nɛnnun ye "yi "nyian. 2 'Wɪ nɛn  
 yaa -kɔɔnman 'nan -kaa Bali -le  
 'nɛnnun ye "yi "bɛ, -cee Bali yɪdɪ "yi  
 'lee 'ta wɔladɪ -a wei da nɛn. 3 -Te  
 -kaa 'ta wɔla 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -  
 a da bɛ, -yɛɛ cɪ Bali yɪdɪ "yi "a. -Yee  
 'wɪnun 'bɔ 'ta 'ta wɔdɪ 'ka 'plɛblɛ dɪ,  
 4 kɔɔ min nɛn Bali -le 'nɛn 'a bɛ, e  
 'trɛda fɛnun klɪ.

*Min nen e yi -tera Bali da be 'wɪ "yi  
"nen yaa -si 'sia*

Fɛ nen yaa -maan 'lɔɔ -kaa 'trɛda  
fɛnun klɪ bɛ, -cee yi -teradɪ Bali da  
nɛn. <sup>5</sup> -Tɪɛ -kolaman 'trɛda fɛnun  
'klɪdɪ -a? Min nen e yi -teala "da 'nan  
Zozɪ a Bali -pɪ -a bɛ -a san nɛn.

<sup>6</sup> Zozɪ Crizɪ zɪɛ e -ta. Zɪ e -ta bɛ,  
'yi nɛn waa -batize drɛ -a bɛ, -yɛɛ -  
maan waa -tɔ 'nan Bali -pɪ nɛn. ɛn  
-a -tɛ nɛn waa 'wɔ -a nyɛn nɛn e -  
sran bɛ, -yɛɛ -maan waa -tɔ 'nan Bali  
-pɪ nɛn. Wa'a viɛ 'yi 'saza 'bɛ -maan  
waa -tɔ dɪ, 'pian o "flinɔn nɛn. ɛn  
Bali lei "e 'vɪ 'nan 'wɪ zɪɛ, 'wɪ 'kpa  
nɛn, kɔɔ Bali lei 'ka 'wlu 'sɛan dɪ. <sup>7</sup> Fɛ  
nɛn yaa -kɔɔnman 'nan 'wɪ 'kpa nɛn  
bɛ, e ya yaaga. <sup>8</sup> Bali lei 'saun a, ɛn  
'yi a, ɛn nyɛn a, o yaaga zɪɛ o wei drɛ  
'tɔwli.

<sup>9</sup> 'Wɪ nɛn min -a ve bɛ, -kaa "siala  
'wɪ 'kpa -a. 'Pian 'wɪ nɛn Bali -a  
ve bɛ -a 'kpa "mlian 'wɪ nɛn min -a  
ve bɛ -a dɔ, ɛn "mɛn "bɛ Bali 'bɛ 'vɪ  
'nan 'e 'pɪ nɛn. <sup>10</sup> Min nen e yi -teala  
Bali -pɪ da bɛ, 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ zɪɛ,  
yaa -tɔa 'nan 'wɪ 'kpa nɛn. ɛn min  
nɛn ya'a yi teala Bali da dɪɛ, e Bali  
"siala 'wluzan 'a, kɔɔ ya'a yi -teleɛ  
'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'pɪ man bɛ -a da  
dɪ. <sup>11</sup> 'Wɪ 'bɔ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -nyɛn  
'gɔ: 'Belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ Bali  
'bɔ -a -nɔn -cɛɛ. 'Belidɪ zɪɛ yaa -nɔn  
-cɛɛ 'e 'pɪ -a. <sup>12</sup> Min nen 'o 'vale Bali  
-pɪ -a o ya min -tɔwli "a bɛ, te 'belidɪ  
zɪɛ e ya -yrɔ. ɛn min nɛn 'o 'vale Bali  
-pɪ -a o 'ka min -tɔwli "a dɪɛ, 'belidɪ  
zɪɛ e 'ka -a san lɔ dɪ.

*Te 'ka 'pɛ 'si 'cee yi -teradɪ Bali da  
-sru "dɪ!*

<sup>13</sup> Kaa nɛn ka yi -teala Bali -pɪ da  
bɛ, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ maan crɛn -tɛ 'cɛɛ  
-e 'ka -tɔ 'nan 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan  
dɪɛ, e ya 'ka 'lɔ.

<sup>14</sup> Fɛ nen yaa -maan 'lɔɔ nyɛn 'ka  
-kaa 'ji Bali 'lɛ dɪɛ, -nyɛn 'gɔ, -te -  
kaa fɛ -tɔ laabɔ -yrɔ "le zɪ e cɪ -a  
cɪ 'sɔ 'a -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, e -kaa wei  
maan. <sup>15</sup> -Te -kaa fɛ -tɔ laabɔ -yrɔ  
"bɛ, -kaa -tɔa 'nan e -kaa wei maan,  
-yee "wɛan -kaa -tɔ "nyian 'nan, fɛ

nɛn -kaa laabɔ -yrɔ "bɛ, yaa -nɔan -  
cɛɛ.

<sup>16</sup> -Te min 'e "bɔɪ Zozɪzan -tɔ 'yɪ,  
te e ya 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛnan bɛ, 'e Bali  
trɔ 'ba -yee 'wɪ man. 'Wɪ 'wliɪdɪ "nɛn  
min zɪɛ ya'a drɛ bɛ -te ya'a 'belidɪ  
sia min lɔ dɪɛ, Bali 'belidɪ -nɔan -yrɛ.  
'Pian 'wɪ 'wliɪdɪ "tɔ a bɛ, e 'belidɪ "sia  
min lɔ. -Te min -a drɛ bɛ, te 'ka Bali  
trɔ 'ba -a san lɛ "fo "dɪ! <sup>17</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn  
nɛn min -a dra te e 'kla -si yɛ dɪɛ, e  
ya 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛdɪ -a Bali 'lɛ. 'Pian  
-a -mie a bɛ, 'bɛ 'ka 'belidɪ sia min lɔ  
dɪ.

<sup>18</sup> -Kaa -tɔa 'nan Bali -le 'nɛn 'ka  
'wɪ 'wliɪdɪ dra te yaa dra dɪ. Bali -pɪ  
'bɔ 'bɛ yɪɛ -tɔa "va -e Satan 'e vilɛ 'e  
'wɪ 'tɔ drɛ -yrɛ "dɪ.

<sup>19</sup> -Kaa -tɔa 'nan Bali -le 'nɛnnun  
nɛn -kaa a, ɛn 'trɛdanɔn pɛɛnɔn a  
Satan -lɔ.

<sup>20</sup> -Kaa -tɔa "nyian 'nan Bali -pɪ -  
ta, e 'pa -kaa 'va ɛn -kaa Bali tɪglɪ  
'tɔ. ɛn -kaa 'vale Bali tɪglɪ 'a -kaa drɛ  
min -tɔwli "a, kɔɔ -kaa 'vale -a -pɪ  
Zozɪ Crizɪ -a -kaa drɛ min -tɔwli "a.  
-A -pɪ zɪɛ, -yɛɛ cɪ Bali tɪglɪ 'a, ɛn -yɛɛ cɪ  
'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a.

<sup>21</sup> 'Mɛn 'nɛnnun, te 'ka -sɔɔnla fɛ  
nɛn min -a -paan "bɛ -a -sru "dɪ.

## 'Fluba "flizan nen Zan -a cren -te

<sup>1</sup> 'An 'bɔ 'gʊɛ, an ya -leglizi min ceje -tʊ -a, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a cren -te -leglizi nen, Bali -a 'si "va "bɛ, -yre. Maan cren -te -a 'bɔ 'lee 'e 'jinɔn le. An 'ka ye "yi 'kpa, 'pian 'an 'saza "cɛɛ dɪ, minnun pɛɛnɔn nen o -si tɪgɪ -tɔa "bɛ "o 'ka ye "yi "nyian. <sup>2</sup> Kɔɔ Bali wei tɪgɪ a -kaa 'ji, en -a -cin yra -kaa 'ji 'li 'trillii.

<sup>3</sup> -Kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ Zozi Crizi bɛ, o "yi "dra -cɛɛ, o -kaa nyrinda "sia, en o -fʊdɪ -trɔɔ -nɔan -cɛɛ. -Te -kaa ya -tɔwli 'wɪ tɪgɪ -sru, en -kaa cin ye "yi "bɛ, -a pɛɛnɔn zɪɛ, waa -nɔan -cɛɛ -kpɔ.

*'Ka cin yɪ "yi!*

<sup>4</sup> 'An 'ci nran 'kpa, kɔɔ an 'ka -mienun 'yɪ, te o 'ta wɔla 'wɪ tɪgɪ -sru, "le zɪ -kaa "tɪ a 'vɪ bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. <sup>5</sup> En 'bɛ nen 'gʊɛ, 'an "bʊɪ Zozinɔn, an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan, -kaa cin yɪ "yi! -Pei -trɛ "cɛɛ an cɪ -a cren -tenan dɪ, 'pian -pei ceje nen -a pou sianan -kaa 'man bɛ, -nyren. <sup>6</sup> Yɪdɪ "yi "nen maan ve bɛ, -nyren 'nan, -kaa 'ta wɔla Bali wei da. -Pei ceje nen -a pou sianan kaa 'man bɛ, -nyren. 'Ka 'ta wɔla "da!

*'Ka drɛ "yi minnun nen o Bali  
'lewei ve 'wɪ 'a bɛ o va*

<sup>7</sup> Minnun nen o min see "paaman -e min 'e 'si 'wɪ tɪgɪ -sru "bɛ, o ya "kaga, en o fuila "man 'trɛda. Minnun zɪɛ, o 'ka "vale 'o "we "man 'nan Zozi Crizi nen e -ta 'trɛda bɛ blamin nen dɪ. Min nen yaa dra zɪɛ, Zozi Crizi 'nanmanzan nen, en min nen 'e min see "paaman bɛ -nyren. <sup>8</sup> 'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va, -e 'ka 'ka -kopa yɪ 'e 'ciɪla "da. -Te ka'a drɛɛ dɪɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nen -kaa drɛ bɛ, -a "nen "fo 'e "tun. <sup>9</sup> 'Wɪ nen Crizi 'a paa minnun ji bɛ, min nen ya'a 'bɛ "paalɛ minnun ji dɪɛ, 'pian "e pee 'pa "da "bɛ, te -a san 'lee Bali 'ka

min -tɔwli "a dɪ. 'Wɪ nen Crizi 'a paa minnun ji bɛ, min nen yaa 'lein "paaman minnun ji bɛ, te -a san a min -tɔwli "a 'o 'vale -kaa "tɪ 'lee 'e 'pɪ -a. <sup>10</sup> -Te min -ta 'ka 'va 'nan, en -yee 'wɪ "paadɪ a 'e 'pee Crizi 'le vɛ man bɛ, te 'ka 'wɪ "man -e 'e 'fʊ 'cee "kɔnnɛn "dɪ, en te 'ka 'bɔ 'tɔ bʊ "fo "dɪ. <sup>11</sup> Kɔɔ min nen yaa 'tɔ 'bʊ bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ "nen min zɪɛ yaa drɛ bɛ, te e drɛ o "fli "le vɛ -a.

<sup>12</sup> 'Wɪ "kaga "a 'an 'ji -e 'an vɪ 'cɛɛ, 'pian an 'ka "vale 'an cren -tɛa "dɪ. An ya "vale 'an "lo 'ka 'va -e 'an 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ 'an 'bɔ 'a, 'dʊ -e -kaa ci 'e "nran 'kpa.

<sup>13</sup> 'Ka "bʊɪ Zozinɔn nen Bali o 'si "va "nyian 'gʊɛ, o "we 'ka 'va.

## 'Fluba yaagazan nen Zan -a cren -te

<sup>1</sup> 'An 'bo 'gve, an ya -leglizi min ceje -tv -a, mɛɛn 'fluba 'gve -a cren -te. Maan cren -te 'an bee Gai nen maan ye "yi 'kpa be -yre.

<sup>2</sup> 'An bee, an Bali tru "baa 'nan, 'wɪ pɛɛnɔn 'e drɛ 'yie "yi, 'nan 'i 'kɔn 'i 'belidi 'i kɔlebo 'ji. Maan -tɔa 'nan, Bali 'le be 'i lei a 'e 'belidi. <sup>3</sup> Kɔɔ -kaa "bɔɪ Zozinɔn -mienun -ta 'gɔ, ɛn zɪ 'i cɪ 'wɪ tɪglɪ -sru "be, 'lee zɪ 'i 'ta wɔla "da "be, waa 'vɪ 'mɛn. 'Wɪ zɪɛ yaan 'ci nran 'kpa. <sup>4</sup> 'Wɪ 'pee 'ka "nyian 'an 'ci nranman -e 'be 'mlin -a mandɪ 'nan 'mɛn 'nɛnnun 'ta wɔla 'wɪ tɪglɪ -sru "be -a da dɪ.

*Zan Gai 'tɔ 'yi 'vɪ*

<sup>5</sup> 'An bee, 'i 'wɪ dra 'i 'ci -a -tɔwli 'i "bɔɪ Zozinɔn le. -Te yi'a o tɔa dɪ oo, yia dra -wle "nyian zɪ. <sup>6</sup> Minnun zɪɛ, o 'yie min yɪdɪ "yi 'vɪ -leglizi -ji 'nɔn le 'gɔ. Mɛin tru "baa, -te o "ta -ko fɛ pee -nan be, 'i 'pa o va. -Yɛɛ cɪ Bali ci 'sɔ wɪnun -a. <sup>7</sup> O 'si 'wee vɛ -nan 'nan -e 'o Zozi Crizi -le 'nyranman 'pa. Wa'a 'wɪle "man -e minnun nen wa'a tian -sɔɔnɛa Zozi -sru "dɪɛ, 'o o lɔ fɛ 'si dɪ. <sup>8</sup> 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan be, -kaa nen -kaa -sɔɔnɛa Zozi -sru "be, -kaa 'pa minnun zɪɛ o va. Zɪ -kaa "paa o va 'wɪ tɪglɪ fuɪladɪ -a "man zɪɛ.

*Zan min -tv nen waa laabo  
Diotrefu be -yee 'wɪ 'vɪ*

<sup>9</sup> An 'wɪ -mie cren -te 'e tɛdɛ, maan 'pa 'sia -leglizi nen Diotrefu cɪ -ji be, -a -ji 'nɔn le. 'Pian Diotrefu 'bɔ nen e cɪ "vale 'e dra o tazan -a be, 'wɪ nen maan 'vɪ be, ya'a 'silɛa "da "dɪ. <sup>10</sup> -Yee "wɛan -te an 'bɔla 'nan nun be, 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn nen yaa dra be, maan ta bɔala. E "we 'kɔ man -wɪdɪ, ɛn e 'wɪlu -sɛan 'kɔ man. 'Pian 'be nen zɪɛ 'be 'ka -a ci sɔa dɪ. -Kaa "bɔɪ Zozinɔn nen o bɔala "va "be, ya'a 'we "man -e 'o 'fɔ -yee "kɔnnɛn

"dɪ. ɛn -te min nen e -kɔ min zɪɛ -a 'yee "kɔnnɛn "be, yaa san -pian -leglizi -ji.

<sup>11</sup> 'An bee, te 'i 'wɪ nen e cɪ -wɪdɪ "be -a -nan yɪ min lɔ -e 'i drɛ dɪ. 'Pian 'wɪ "yi "nen 'i drɛ. Min nen e 'wɪ "yi "dra be, te Bali -le 'nen nen -a san -a. ɛn min nen e 'wɪ 'wɪdɪ "dra be, te ya'a Bali tɔa dɪ.

*Zan min -tv nen waa laabo  
Demetri be -yee 'wɪ 'vɪ*

<sup>12</sup> Demetri -le vɛ be, min pɛɛnɔn -yee 'wɪ "yi "ve. ɛn 'wɪ tɪglɪ nen e 'ta wɔla "da "be -yɛɛ 'tɔ "yi bɔala "nyian. 'Kɔ 'bɔ 'gɔ, "kɔ 'tɔ "yi "ve "nyian, ɛn yia -tɔa 'nan 'wɪ nen kɔa ve be, 'wɪ 'kpa nen.

<sup>13</sup> 'Wɪ "kaga "a 'an 'ji -e 'an vɪ 'yie, 'pian an 'ka "vale 'an cren -tɛa "dɪ. <sup>14</sup> Maan "nrɔnman 'nan tɔ -fɔ "wɛnnɔn -e 'kɔ cin yɪ, -e 'kɔ -sɛɛ "wɔ 'kɔ cin yei.

<sup>15</sup> 'I 'fɔ -trɔɔ! 'I beenun "we 'i 'va, ɛn an "we 'kɔ beenun pɛɛnɔn 'va 'tɔdɔ.

# 'Fluba nɛn Zud -a crɛn -tɛ

<sup>1</sup>An 'bɔ Zud nɛn Zaji "bɔi -a bɛ, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a. Mɛɛn 'fluba 'gɔɛ -a crɛn -tɛ minnun pɛɛnɔn nɛn Bali o laabu bɛ -wlɛ. -Kaa "ti Bali 'ka ye "yi, ɛn -a yiɛ a 'ka da -trilii -e Zozi Crizi 'e 'ta.

<sup>2</sup>Bali -le nyrinda, 'lee 'yee -fɔdɪ -trɔɔ, 'lee 'yee yɪdɪ "yi 'e drɛ 'cee vɛ -a 'e 'ciula "da!

*'Ka drɛ "yi minnun nɛn o 'wɪ ve 'wlu 'a Bali wei da bɛ o va!*  
(2 Pi 2.1-17)

<sup>3</sup>An beenun, -a -cin a 'an 'ji 'e tɛdɛ 'kpa tɪglɪ 'nan, 'an 'fluba 'crɛn -tɛa 'cɛɛ, -kaa 'si nɛn Bali -a 'wɔ 'wɪ 'ji bɛ -a da. 'Pian maan 'yɪ 'nan, e ya "le 'an 'wɪ 'pla 'cɛɛ. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan: Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn -kaa yi -tɛra "da "bɛ, 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ! Bali -a -nɔn minnun nɛn o cɪ -yee vɛ -a bɛ -wlɛ, ɛn ya'a 'limlan 'li "fo "dɪ. <sup>4</sup>'Wɪ zɪɛ maan 'pla 'cɛɛ, kɔɔ min -mienun wla 'ka yei 'e yɔɔdɪ. Wa'a 'ta 'wɔla Bali wei da dɪ, ɛn o 'wɪ 'wɪdɪ "dra te waa "paa 'nan, Bali -le "yi 'bɛ -si -nɔn 'wlɛ. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -ji bɛ, Minsan Zozi Crizi nɛn -kaa tazan -a 'e -tɔwli "bɛ, -a 'bɔ nɛn waa -tua 'o 'pɛla koda. Minnun zɪɛ 'wɪ nɛn e "ta -taa "bɔlɛ o man bɛ, waa crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn.

<sup>5</sup>'Winun nɛn 'gɔɛ kaa -tɔa 'e 'cɛn 'va, ɛn an ya "vale ɛn -cin -tɔa "nyian 'ka 'ji. 'Li 'kpa bɛ, Minsan 'yee minnun Izraɛl 'nɔn 'si Ezipti nɔanba -ji, 'pian "bɛ -sru minnun nɛn wa'a yi -tɛlɛa "da "dɪɛ, e o -nan -nyan. <sup>6</sup>ɛn "nyian bɛ 'ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn e 'bɔ Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o -mienun man bɛ -a da. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan: Bali 'plɛblɛ 'nɔn -wlɛ, ɛn wa'a 'wɪlɛ 'bɛ man dɪ. Fɛnan nɛn Bali o -nyran bɛ, -wɛɛ 'tɔɪ. -Yee "wɛan Bali o yri, ɛn e o 'pla klun 'pɔ 'va. O -fo -nan zɪɛ, -trilii -e tin 'ba 'yɪ -dan 'e 'bɔ. <sup>7</sup>'Fla nɛn waa laabo

Sodɔm 'lee Gomɔr bɛ 'lee 'flanun nɛn o "srɔn "bɛ, o -cin 'e -trɔa 'ka 'ji "nyian. 'Fla zɪɛ -a da 'nɔn bɛ, 'wɪ 'tɔwli "nɛn Bali -le 'pasianɔn zɪɛ waa drɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn "o drɛ. Kɔɔ 'o 'fli -nɔn -kɔnnɛn -wɛɛdɪ 'lee li -wɛɛdɪ lɛ, te 'winun nɛn blamin 'ka -a dra dɪɛ, waa "paa 'nyranman -a. -Yee "wɛan Bali 'wɪ "nɛn -kɔn -wlɛ 'tɛ nɛn ya'a 'driman 'li 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a. Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'nan -e 'e drɛ -cee 'wɪ -kɔn "manvɛ -a.

<sup>8</sup>Minnun nɛn o wla 'ka yei "bɛ, 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn waa dra. Nyrin nɛn waa -tɛa "bɛ, -a da nɛn o 'wɪ "paa -e 'o 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ, -e 'o Bali wei -fɔla 'o "trɔɛn -sru, -e 'o 'tɔ srɔ Bali -le 'pasianɔn nɛn laji ɛn o cɪ -dan -a bɛ, o man. <sup>9</sup>Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o tazan -dan nɛn waa laabo Mishɛl bɛ, ya'a 'wɪ zɪɛ -a drɛlɛ dɪ. Tɔ nɛn 'o 'vale Satan -a o Moizi pa ta wɪ 'vɪ bɛ, ya'a 'tɔ srɔlɛ Satan man dɪ. Yaa 'vɪ 'pian -yrɛ 'nan: «Minsan 'e 'wɪ "nɛn -kɔn 'yie!»

<sup>10</sup>'Pian minnun 'labɛ o 'tɔ srɔman fɛ nɛn wa'a 'tɔa dɪɛ -a man. O -blɔ "taan "le -winun -zv. 'Wɪ nɛn e -trɔa 'o 'wulo -ji bɛ, -a da nɛn o 'ta 'wɔla, o 'bɔ 'nan -nyan wɪ nɛn.

<sup>11</sup>'Wɪ -taa "bɔlɛ o man. Kɔɔ -si -tɔwli "nɛn Kaɛn 'ta 'wɔla "da 'li bɛ, -a da nɛn o -sɔɔnla. ɛn "lala yɪdɪ "yi "le "wɛan, 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn Balam a drɛ 'li bɛ, -a -tɔwli "nɛn o cɪ -a drɛnan. ɛn o wluan Bali man "le zɪ Kore -a drɛ 'li bɛ -yee 'wɪ 'zv. O -nan -nyan wɪ nɛn.

<sup>12</sup>-Te Zozinɔn 'o cin 'yɪ 'nan, -e 'o fɛ -blɪ 'e cin va bɛ, vɛ -mienun zɪɛ o ya 'o yei. 'Yra 'ka 'o yiɛ man fɛ -blunan dɪ. O 'bɔ 'pɔn 'ji fɛ nɛn waa -wɛɛman. Wɛɛ -maan minnun 'ka 'tɔ srɛman. Vɛ -mienun zɪɛ o ya "le 'nan laa 'bɛ wla 'ji, 'pian 'yɪ 'ka 'ji -e 'e 'fɛn dɪ, fulɔ -ciala waa "da. ɛn o ya "nyian "le yiba "nɛn -a ba tɔ 'bɔ, te -a 'blɔ "ka "man "dɪɛ, -yee 'wɪ 'zv. O ya "le yiba "nɛn waa 'sɔra bɛ, -yee 'wɪ 'zv. O -ka "fo. <sup>13</sup>Waa dra "le zɪ jemie 'e 'blɔ -fɔa, -e 'e 'va "tri wɛɛn bei "bɛ, -yee 'wɪ 'zv. Waa dra "le mlɛn crɛn nɛn e 'si 'e 'tɔ -nan bɛ, -yee 'wɪ 'zv.

Klun 'pɔ tiidii 'va nɛn Bali o -nyran  
 'nan 'pla. -A -nan nɛn, o -fo 'li 'trilii.

<sup>14</sup> 'Li bɛ Enək nɛn Adan klu  
 'sɔravlizan 'a bɛ, e minnun zɪɛ 'wee  
 'wɪ 'vɪ. Yaa 'vɪ 'nan: «'Ka 'yio!  
 Minsan -taa 'o 'vale 'yee 'pasianɔn  
 nɛn laji bɛ o 'kaga 'kpa -a, <sup>15</sup> -e 'e  
 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le tin 'ba. E 'wɪ  
 'nɛn -kɔɔnman minnun nɛn o drɛ  
 wɪ cɪ -wɪɪɪɪ 'bɛ -wɪɛ, 'wɪnun nɛn  
 waa drɛ 'va 'zia -wɪɪɪɪ 'lee 'wɪnun  
 nɛn waa 'vɪ 'va 'zia -wɪɪɪɪ 'bɛ -a  
 man.»

<sup>16</sup> Minnun zɪɛ o ci 'ka 'li 'sɔɛ dɪ.  
 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn e bɔa 'o man bɛ, o  
 wunwun 've 'da. O 'ta 'wɔla 'o 'ci  
 'sɔwɪnun -wɪɪɪɪ 'da. Wei -dandan a  
 o 'le, ɛn o minnun see 'paaman wei  
 'nɔnnɔn 'a, te o o -ble.

*Te 'ka 'pɛ -sru 'e tɔa dɪ!*

<sup>17</sup> 'An beenun, 'wɪnun nɛn -kaa  
 san Zozi Crizi -le 'pasianɔn -a 'vɪ 'e  
 'cɛn bɛ, -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji. <sup>18</sup> Waa 'vɪ  
 'cɛɛ 'nan: «Tɔ -fɔla 'da 'ji bɛ, Bali sɛɛ  
 wɔnɔn -kɔɔn. O 'ta wɔ 'o 'bɔ 'ci 'sɔ  
 wɪnun 'wɪɪɪɪ -sru.»

<sup>19</sup> Minnun zɪɛ -wɛɛ Zoziɔn 'cɛan  
 'e cin man. 'O 'bɔ 'wɔlo -ji 'wɪnun  
 da nɛn o 'ta wɔla, Bali lei 'ka -wɔlo 'fo  
 'dɪ.

<sup>20</sup> 'Pian 'an beenun, 'cɛɛ vɛ bɛ, 'wɪ  
 'nɔnnɔn nɛn e 'si Bali 'bɔ 'va, ɛn ka  
 yi -tɛra 'da 'bɛ, 'ka 'pa 'ka cin va -  
 a -e 'ka 'tɔ 'plɛblɛ! 'Ka Bali tru 'ba  
 Bali lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'a! <sup>21</sup> Bali 'ka  
 ye 'yi, 'ka 'fɔ 'ka lɛadɪ 'man! -Kaa  
 san Zozi Crizi -kaa nyrinda 'si, 'ka  
 yiɛ 'trɔa 'da 'trilii, -e tɔ nɛn e 'belidɪ  
 nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan -cɛɛ bɛ,  
 'e bɔ.

<sup>22</sup> Minnun nɛn 'o 'ci -fɔɔdɪ 'sia bɛ,  
 'ka o nyrinda 'si! <sup>23</sup> ɛn 'nyian min  
 -mienun a bɛ, o drɛ wɪ o 'pla Bali -le  
 tin 'badɪ wɪ. 'Ka o 'si 'wɪ 'ji, 'tɔgɔ 'o  
 'kɔ 'tɛ 'va! ɛn 'nyian min -mienun a  
 bɛ, 'ka o nyrinda 'si! 'Pian 'ka 'klan  
 Balilɔ! -Wee 'tri 'nɛn -wɔlo 'bɛ, te 'ka  
 'pɛ wɔ 'va 'dɪ!

<sup>24</sup> 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a! E  
 -kɔlaman 'e yiɛ 'tɔdɪ -a 'ka 'va, -e 'ka  
 vɪɛ 'ka 'wɪ 'wɪɪɪɪ 'drɛ dɪ.

'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a! E -  
 kɔlaman e -ko 'kaa, -e 'ka -yee -dan

ci yɪ, te 'tɔ 'ka 'e 'padɪ 'ka man dɪ, te  
 ci 'nrandɪ a 'ka 'lɔ.

<sup>25</sup> 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a!  
 E ya 'e 'tɔwɪ, ɛn -yɛɛ cɪ min 'sizan  
 'wɪ 'ji -a. -Kaa san Zozi Crizi -le  
 'wɛan bɛ, 'tɔ -dan a -yee vɛ -a, ɛn  
 mingɔnnɛn -blɪdɪ a -yee vɛ -a, ɛn  
 'plɛblɛ a -yee vɛ -a, ɛn -kɔladɪ a -yee  
 vɛ -a. -A pou sianan 'li 'e 'cɛn, -e 'e  
 'bɔ cɛɛgɔ yi -a bɛ, zɪ Bali cɪ zɪɛ, ɛn e  
 -fo -a 'li 'trilii. Amɛn!

# 'Winun nen Zozi -a -nan koon Zan le be -nyren 'gu Apokalis

<sup>1</sup> 'Winun nen Bali -a ta 'bola Zozi Crizi le be -nyren 'gu. 'Winun zie Bali -a ta bola -yre 'nan -e 'wi nen e -taa "drele be, Zozi 'e -koon 'e 'sunon le. -Yee "wean nen Zozi 'yee 'pasianon nen laji be -a -tu 'pa 'sia 'e 'suzan Zan -va, en yaa -a -nan koon -yre.

<sup>2</sup> 'Wi pegenon nen Bali -a ta 'bola Zozi le, en Zozi -a -nan koon Zan le be, -a 'bo nen Zan -a 'sinan 'pa 'fluba 'gve -a -ji. <sup>3</sup> Min nen e 'fluba 'gve -a ta ve be, Bali -le -fea a 'man. En minnun nen 'o "treon -taa -a -ji wile, waa "paala 'o 'ji te o 'ta wola "da "be, Bali -le -fea a o man. Minnun zie 'o 'ci 'e "nran, koo 'winun nen Zozi -a -nan koon be -a dredu tu 'bo 'kogo.

### Zan Zozinon 'to 'bu

<sup>4</sup> 'An 'bo Zan, meen 'fluba 'gve -a cren -te 'ka -leglizi 'soravli "nen Azi 'leglon 'ji be, 'cee. Bali a -nan tu pegenon man, e ya -nan 'li 'e 'cen, en e -taa.

'E 'yee "yi 'lee 'yee -fudi -troo -non 'cee. En "nyian be, lei 'soravli "nen Bali -le mingonnen pein 'le be, Bali lei 'saun nen. 'O 'wee "yi 'lee 'wee -fudi -troo -non 'cee. <sup>5</sup> En "nyian be, Zozi Crizi 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fudi -troo -non 'cee. -Yee ci 'wi zie -a -nan yizan -a, ya'a 'wi ve 'wlu 'a di. En -yee ci min nen Bali -a wluan -kanon 'va 'e tede be -a, en -yee mingonnnun pegenon nen 'reda be o "paala.

Zozi Crizi -kaa ye "yi. E wu "man en minnun -a -te, 'nan -e -a nyen 'e -kaa 'su 'wi 'wli di 'lo. <sup>6</sup> E -kaa dre Bali -le mingonnen reda 'non 'a. E -kaa dre Bali -pannon 'a, 'nan -e -kaa 'e "ti Bali 'su. To -dan 'e 'kon Zozi 'le ve -a, en 'pleble 'e 'kon 'yee ve -a 'li 'trilii. Amen!

<sup>7</sup> 'Ka dre "yi! Zozi Crizi -taa "nyian 'e 'pee. E -taala "lolu -koei

"da, en minnun pegenon -a ye. Minnun 'bo nen o -tin 'wu -a 'sean da oo, "o "ye "nyian. Yi zie -a da be, 'leglon pegenon 'ji minnun -wuodi "siala "klan -dan 'lo. 'Wi tigi nen, Amen!

<sup>8</sup> Minsan Bali "e 'nan, 'yee ci 'wi pegenon pou sianan "a, en 'yee ci 'wi pegenon 'le 'srannan "a. 'E ya -nan tu pegenon man, 'e ya -nan 'li 'e 'cen, en 'e -taa. 'Yee ci 'pleble pegenon 'san Bali -a.

### Zozi 'e 'fli koon Zan le

<sup>9</sup> 'An 'bo Zan nen 'ka "bu Zozizan 'tu -a be, an ya 'an yran ynan "le 'cee 'wi 'zv. An ya Bali -le mingonnen tredave -a "le 'cee 'wi 'zv. Zozi "paa 'an 'va, -yee "wean nen an -pooan "soa 'winun -ji "le 'cee 'wi 'zv. An -to Bali -le 'wi -sru, en an -to 'winun nen Zozi -a -ci 'si 'men be -a da, -yee "wean nen minnun 'an 'kun, en o -ku 'maan 'yi yei 'tre nen waa laabo Patmo be -a da. <sup>10</sup> -Kaa san -le yi da nen Bali lei -sen 'an da, en an wei -tu 'man 'an koda. E wu 'pleble "le 'bei 'le 'wi 'zv. <sup>11</sup> Wei zie e 'nan: «'Winun nen yia -nan ye be, 'i cren -te 'fluba da, -e 'i 'pa 'sia -leglizi 'soravli 'gve -wle. EfEZ -leglizi a -tu, en Simiri -leglizi a -tu, en Pergami -leglizi a -tu, en Tiatire -leglizi a -tu, en Sardo -leglizi a -tu, en Filadefi -leglizi a -tu, en Laodize -leglizi a -tu, o le nen 'i 'fluba zie -a 'pa 'sia.»

<sup>12</sup> -A -nan nen 'an 'man lila 'nan -e 'an min nen e ci 'wi tin 'banan 'men be -a yi. Zi 'an 'man lila be, an -kannen -tora "dave 'yi 'soravli. O ya 'o dredu -siga -a. <sup>13</sup> -Kannen -tora "dave zie o yei "be, an fe -tu 'yi. E ya "le Blamin -pi -le 'wi 'zv. So -gblon nen 'e wodi "da, en -tien 'kole nen 'e dredu -siga -a be, -a 'bo nen yaa -to 'e kugu da. <sup>14</sup> -A -wulo "je "a 'fuvu "le 'nanwle luu "le 'wi 'zv. E ya 'fuvu 'yryri. En -a ye "bia "le 'te 'le 'wi 'zv. <sup>15</sup> En -a cen "fli "nen 'e 'wlu be, o "bia "le -bulale nen waa 'wu 'te 'a en e 'man be -yee 'wi 'zv. En -a wei -klunman "le 'yi -dan 'be ci -sennan -klo -ji. <sup>16</sup> En mlen cren 'soravli "a -a



-pɛ 'yi 'lɔ. Sɛn nɛn -a 'lɛ a "man ɛn -a 'lɛ a -pɛ 'fli "da bɛ, e ya -a 'lɛ. ɛn -a yra "bia "lɛ yidɛ 'bɛ ci 'binan 'plɛblɛ 'kpa.

<sup>17</sup> Zɪ an min zɪɛ -a 'yi bɛ, ɛn an -tria "wlu. An 'sɔra "ji "lɛ min -kadɪ -lɛ 'wɪ 'zɔ. -A -nan nɛn 'e 'pɛ "yi 'pla 'an da, ɛn e 'mɛn 'nan: «Tɛ "klan 'e 'i 'tɛ dɪ! Mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn pou sianan "a, ɛn mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn 'lɛ 'srannan "a. <sup>18</sup> Mɛɛn 'belidɪ -nɔan "min lɛ. An -ka ɛn an fuɔ, 'bɛ nɛn 'gʋɛ 'an yɪɛ a "man 'li 'trilii. 'Plɛblɛ a 'an 'lɔ -e 'an minnun wluan -kanɔn 'va. ɛn 'plɛblɛ a 'an 'lɔ -e 'an minnun 'si -yremo fla.

<sup>19</sup> -Yee "wɛan 'wɪnun nɛn yia 'yi bɛ, 'i crɛn -tɛ. -A -mienun a drɛnan 'va, ɛn -a -mienun -taa "drɛlɛ. <sup>20</sup> I mlɛn crɛn 'sɔravli 'yi 'an 'pɛ "yi 'lɔ, ɛn i -kannɛn -trɔa "davɛ nɛn -siga -a bɛ -a 'yi 'sɔravli. 'Wɪnun zɪɛ -a -ci nɛn 'gʋ, mlɛn crɛn 'sɔravli "bɛ, -wɛɛ ci Bali -lɛ 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o 'sɔravli "nɛn 'o yɪɛ -tɔa -leglizɪ 'sɔravli 'bɔ 'va bɛ waa. ɛn -kannɛn -trɔa "davɛ 'sɔravli "bɛ -leglizɪ 'sɔravli 'bɔ nɛn.»

## 2

*'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Efɛz 'nɔn 'lɛ vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʋ*

<sup>1</sup> «'Wɪ 'gʋɛ 'i crɛn -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -lɛ 'pasiazan nɛn Efɛz -leglizɪ -ji bɛ -yrɛ. 'I crɛn -tɛ 'nan:

'An 'pɛ "yi 'lɔ nɛn mlɛn crɛn 'sɔravli "ci, ɛn 'mɛn 'ta 'wɔla -kannɛn -trɔa "davɛ nɛn -siga -a bɛ -a yɛi. 'An 'bɔ "e 'nan:

<sup>2</sup> 'Ka Zozinɔn nɛn Efɛz bɛ, an 'ka drɛ wɪnun -tɔa, ɛn 'ka 'fli nɛn kaa -nɔan 'mɛn 'nyranman -ji 'plɛblɛ bɛ, maan -tɔa. ɛn 'ka yɪɛ nɛn ka -tɔala 'wɪ da bɛ, maan -tɔa. Maan -tɔa 'nan 'ka 'vale min -wliɔnɔn -a ka'a 'sɔala dɪ. Minnun nɛn waa vɛ 'o 'fli man 'nan Zozi 'lɛ 'pasianɔn nɛn 'waa, tɛ o 'ka 'a dɪɛ, ka o -nanjɛn ɛn kaa -tɔ 'nan 'wluɔnɔn nɛn waa. <sup>3</sup> Maan -tɔa 'nan 'ka yɪɛ -tɔala 'wɪ da, ɛn 'mɛn

"wɛan 'ka yra 'yi, 'pian 'ka 'pɛ 'ka plɔlɛ dɪ.

<sup>4</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kaa drɛ "yi "bɛ, maan -tɔa, 'pian 'wɪ 'tɔ a 'an 'ji -e 'an 'pla 'cɛɛ. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan, 'an yidɪ "yi "tɛdɛ nɛn 'ka 'ji bɛ, 'ka 'pɛ plɔ "man. <sup>5</sup> 'Cɛɛ 'an yidɪ "yi "tɛdɛ tɛ ka drɛ 'an -srɔnɔn 'a 'e 'trɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da! 'Ka 'si 'wɪ 'wliɔnɔn "drɛdɪ man, -e 'wɪ "yi "nɛn kaa drɛ 'e tɛdɛ bɛ 'ka drɛdɪ 'sia "nyian! -Tɛ ka'a drɛlɛ dɪɛ, an "lɔ 'ka 'va -e 'an 'cɛɛ -kannɛn -trɔa "davɛ 'si 'an man -kɔɔbli. <sup>6</sup> 'Wɪ nɛn kaa dra "nyian "yi "bɛ, -nyrɛn 'gʋ, 'wɪnun nɛn Nikolai -srɔnɔn -a dra bɛ, -a 'wɪ "naan 'ka man "lɛ zɪ -a 'wɪ "naan 'an man bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

<sup>7</sup> Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "ci -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nɛn Bali lei ci -a ynan Zozinɔn lɛ bɛ -a san 'e man. Min nɛn e 'ta wɔla 'wɪnun zɪɛ -a da ɛn -a -wulo 'bɔla "va "bɛ, yiba "nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ, maan 'blɔ -nɔan -a san lɛ -e 'e -blɔ. Yiba zɪɛ e ya 'e 'tɔdɪ Bali -lɛ fei.»

*'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Simiri 'nɔn 'lɛ vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʋ*

<sup>8</sup> «'Wɪ 'gʋɛ 'i crɛn -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -lɛ 'pasiazan nɛn Simiri -leglizɪ -ji bɛ -yrɛ. 'I crɛn -tɛ 'nan:

Mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn pou sianan "a, ɛn mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn 'lɛ 'srannan "a. An -ka ɛn an fuɔ. 'An 'bɔ "e 'nan:

<sup>9</sup> 'Ka Zozinɔn nɛn Simiri bɛ, 'ka yra nɛn ka ci -a ynan bɛ, maan -tɔa. ɛn 'yalɛ nɛn e 'ka 'tɛ bɛ, maan -tɔa. 'Pian maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan ka ya fɛnɔn 'a. Zuif 'nɔn nɛn waa vɛ 'o 'fli man 'nan 'o ya Bali -lɛ minnun -a bɛ, 'wɪnun nɛn waa vɛ 'ka man -wliɔnɔn "bɛ, maan -tɔa. 'Pian maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, o 'ka Bali -lɛ minnun -a dɪ. O ya Bali 'nanmanzan nɛn waa laabo Satan bɛ, -yɛɛ minnun -a. <sup>10</sup> Yra yidɪnɔn nɛn o -taa "bɔlɛ "nyian 'ka man bɛ, tɛ 'ka "klan -wɔlɔ "dɪ! Bali 'nanmanzan nɛn waa laabo Satan bɛ, yaa dra -e 'o 'ka 'va min

-mienun -fɔ -pɔ 'kuin. Yaa dra zɪɛ 'nan -e 'e 'cee yi -tɛradɪ 'an da -nanjen. En "nyian bɛ minnun 'tɛ "paa 'ka da yi -fu. -Te 'ka 'va min -mienun -ka 'wɪ zɪɛ -a -ji oo, te 'ka yi -tɛradɪ 'an da 'le 'tɔ "fo "dɪ! -Te kaa drɛ zɪɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, maan -nɔan 'cɛɛ 'ka -kopa 'a.

<sup>11</sup> Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nɛn Bali lei cɪ -a vɪnan Zozinɔn lɛ bɛ -a san 'e man. Min nɛn e 'ta 'wɔla 'winun zɪɛ -a da ɛn -a -wulo 'bɔla "va "bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e dra -yee vɛ -a. -Yɛɛ cɪ 'nan -a san 'ka -ka "flizan 'wo dɪ.»

*'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Pergami 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gɔ*

<sup>12</sup> «'Wɪ 'gɔvɛ 'i cɛn -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nɛn Pergami -leglizɪ -ji bɛ -yrɛ. 'I cɛn -tɛ 'nan:

Sen nɛn -a 'le a "man ɛn -a 'lɛ a -pɛ "fli "da bɛ, 'an 'lɔ nɛn e cɪ. 'An 'bɔ "e 'nan:

<sup>13</sup> 'Ka Zozinɔn nɛn Pergami bɛ, ka -nyɛanla 'fla nɛn Bali 'nan -manzan Satan mingɔnnɛn -ble "da "bɛ -a da. 'Pian 'ka 'pɛ -sru 'ka tɔalɛ -e 'ka 'si 'an -sru "dɪ. Maan -tɔalɛ zɪɛ. Antipa nɛn 'an -sruzan 'pleblɛ 'a bɛ, minnun -a -tɛ 'ka 'va nun, 'pian ka'a yi -tɛradɪ 'an da 'le 'tɔlɛ dɪ.

<sup>14</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ kaa drɛ "yi, 'pian 'wɪ 'tɔ a 'an 'ji -e 'an 'pla 'cɛɛ. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan, 'winun nɛn Balam -a paa minnun ji 'li bɛ, min -mienun a -a drɛnan "nyian 'cee -leglizɪ -ji. -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, -si nɛn kɔ Izraɛl 'nɔn 'o 'cɪla "da -e 'o 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ bɛ, Balam -a kɔɔn Balak lɛ, ɛn Balak -a kɔɔn -wɛ. -A -nan nɛn Izraɛl 'nɔn -yɔ -pan wi -blidɪ 'sia, ɛn o nyinnandɪ 'sia li 'lee 'kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪ. <sup>15</sup> 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ, -a 'bɔ nɛn Nikolai -srunɔn cɪ -a drɛnan, ɛn min -mienun a 'ka 'va te o ya 'wɪ zɪɛ -a -sru. <sup>16</sup> 'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ zɪɛ -a drɛdɪ man! -Te ka'a 'silɛ -a drɛdɪ man dɪɛ, an "lɔ 'ka 'va -e 'an 'wɪ "nɛn -kɔɔn "minnun nɛn o cɪ 'wɪ

zɪɛ -a drɛnan bɛ -wɛ. Sen nɛn 'an 'le 'gɔvɛ, -a 'bɔ 'a nɛn maan dra.

<sup>17</sup> Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nɛn Bali lei cɪ -a vɪnan Zozinɔn lɛ bɛ -a san 'e man. Min nɛn e 'ta 'wɔla 'winun zɪɛ -a da ɛn -a -wulo 'bɔla "va "bɛ, -blɪfɛ nɛn e ya laji, waa laabo manɛn bɛ, maan -nɔan -yrɛ. En "nyian bɛ, an -kɔlɛ 'fuvu -nɔan -yrɛ. -Kɔlɛ zɪɛ -a da nɛn min 'bɔ 'tɔ 'trɛ -kɔan 'e 'cɛn -tɛdɪ. 'Tɔ zɪɛ -a 'bɔ 'tɔwli 'bɛ -tɔa, min pee 'ka -a tɔa "fo "dɪ.»

*'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Tiatire 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gɔ*

<sup>18</sup> «'Wɪ 'gɔvɛ 'i cɛn -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nɛn Tiatire -leglizɪ -ji bɛ -yrɛ. 'I cɛn -tɛ 'nan:

Mɛɛn cɪ Bali -pɪ -a, ɛn 'an yiɛ 'bɛ "bia 'le 'tɛ 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn 'an 'cɛin -man 'bɛ "bia 'le -siga -le 'wɪ 'zɔ. 'An 'bɔ "e 'nan:

<sup>19</sup> 'Ka Zozinɔn nɛn Tiatire bɛ, an 'ka drɛ winun -tɔa, ɛn 'cee 'an yɪdɪ "yi "bɛ, maan -tɔa. En 'cee yi -tɛradɪ 'an da bɛ, maan -tɔa. En 'cee 'nyranman nɛn kaa "paa 'mɛn bɛ, maan -tɔa. En 'ka yiɛ nɛn kaa -tɔala 'wɪ da bɛ, maan -tɔa. En maan -tɔa "nyian 'nan, 'wɪ "yinun nɛn ka cɪ -a drɛnan 'e 'fɔla "da 'gɔvɛ, -a "kaga "mlian -a tɛdɛ vɛ da.

<sup>20</sup> 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kaa drɛ "yi "bɛ, maan -tɔa, 'pian 'wɪ 'tɔ a 'an 'ji -e 'an 'pla 'cɛɛ. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan, lɪmɔn nɛn waa laabo Zezabel bɛ, ka'a -si tɔa -yrɔ "dɪ. Yaa ve 'e 'fli man 'nan Bali 'lewei vɪzan nɛn 'yaa. 'Pian -yee 'wɪ "paadɪ -a -maan minnun nɛn 'cee -leglizɪ -ji bɛ, o 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ 'sia. O -yɔ -panwi -blidɪ 'sia, ɛn o nyinnandɪ 'sia li 'lee 'kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪ. <sup>21</sup> An tɔ -nɔn -yrɛ 'nan -e 'e 'si 'wɪ 'wɪdɪ zɪɛ -a drɛdɪ man. 'Pian ya'a 'wɛlɛ "man -e 'e 'si 'e drɛ wɪ -wɪdɪ zɪɛ -a man "fo "dɪ. <sup>22</sup> -Yee "wɛan an "ta -a nyianla -saa nɛn min 'e yra ye "da "kaga "bɛ -a da. En "nyian bɛ, an 'wɪ "nɛn -kɔɔnman minnun nɛn o 'si 'an -sru ɛn o sɔɔnla -a -sru "bɛ -wɛ. 'Pian -te o 'si 'o drɛ wɪ -wɪdɪnun

man be, ma'an dra di. <sup>23</sup> An Zezabel-le 'nennun -teeman. Koo zi min -tu 'wi dre be, -a "nen "fe nen maan -noan -a san le. Maan dra zie -e -leglizi 'non pegenon 'o -to 'nan, an min ci wi -toa 'e pegenon.

<sup>24</sup> Maan -toa 'nan, Zozinon -mienun a Tiatire be, wa'a -soonlea 'wi "paadi-wlidi zie -a -sru "di. En wa'a -weele 'nan Satan -le 'winun nen minnun -a "siala 'wi -dan a be, 'o -toa "di. 'Ka Zozinon zie, 'ka le nen an ci 'wi 'gve -a vnan. An 'ka 'an 'todi 'ka man -sa -a 'nan 'an 'wi 'pee "paa "da 'cee -e 'ka dre di. <sup>25</sup> 'Pian 'winun nen kaa -toa 'va be, -a da nen 'ka yiε -trɔa -trilii, -e 'men 'ludi 'e bo.

<sup>26</sup> Min nen e 'ta 'wola 'an 'ci 'so winun da -trilii en e 'bo -a 'le 'srannan "be, -yee ci min nen -a 'wulo 'bola "va "be, -a. Min zie an 'trɛda 'leglon pegenon 'peba wo -yɔ, -yee "paala.

<sup>27</sup> «En -bulale "tonyrin -a nen e -va -ble 'leglannun zie o da. E o -wiiman "le zi -pɔ -wia "be -yee 'wi 'zv.»

<sup>28</sup> 'An "ti 'be 'pleble zie -a -non 'men, en an min zie -yee -noan "nyian. En "nyian be, an bodrun mlen cren -noan -yɛ.

<sup>29</sup> Min nen 'wi man "trɔen "ci -a -wulo -man be, 'wi nen Bali lei ci -a vnan Zozinon le be, -a san 'e man.»

### 3

*'Wi nen Zozi -a 'vi Sardo 'nan 'le ve -a be -nyren 'gv*

<sup>1</sup> «'Wi 'gve 'i cren -te -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nen Sardo -leglizi -ji be -yɛ. 'I cren -te 'nan:

'An 'lo nen Bali lei 'sɔravli 'ci, en 'an 'lo nen mlen cren 'sɔravli 'ci. 'An 'bo "e 'nan:

'Ka Zozinon nen Sardo be, an 'ka dre winun -toa. 'Ka 'to "we 'nan 'belidi a 'ka 'lo, 'pian -a tɔgl da be ka ya 'ka 'kadi. <sup>2</sup> 'Ka dre "yi, "tɔgɔ ka -kaala 'nan "fo! 'Ka 'wi "wenwennen -mienun dra be, e ya 'an 'ci 'so winun yra man, 'winun zie -a -sru "nen 'ka 'kola,

"tɔgɔ 'ka -kaala 'nan "fo! 'Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, zi an 'ka dre winun -nanjeen be, maan 'yi 'nan ya'a 'sɔle 'an "ti "le di. <sup>3</sup> Bali -le 'winun nen kaa 'man be, 'ka 'ci "nrɔn "da, en 'winun nen waa paa 'ka 'ji "da "be, 'ka 'ci "nrɔn "da! 'Winun zie -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji -e 'ka 'si 'wi 'wlidi "dredɪ man. -Te ka'a 'wi zie -a manle "yi "di, en ka -fɔ yi -tenan be, an bo'a 'ka man kligli, "le zi crinzan -taa "min va be -yee 'wi 'zv. 'Ka dre "yi, koo tv nen an -taa "man "be ka'a toa di.

<sup>4</sup> Maan -toa 'nan, Zozinon -mienun a Sardo be, wa'a 'o 'fli "tri "tɔle Bali 'le di. -Yee "wean nen Bali -taa so 'fuvu wɔle o da, -e 'kv 'ta wola waa. -A -noan da nen -e Bali 'e 'wi zie -a dre -wle.

<sup>5</sup> Min nen e 'ta 'wola 'winun zie -a da en -a -wulo 'bola "va "be, so 'fuvu zie -a 'bo nen e -taa -a wɔle. En "nyian be, min zie -a 'to nen 'e 'cren -tedɪ Bali -le min 'beli 'fluba 'ji be, ma'an fuiman "fo "di. 'Pian maan ve 'an "ti 'lee 'yee 'pasianon nen laji be -wle 'nan, 'men min nen.

<sup>6</sup> Min nen 'wi man "trɔen "ci -a -wulo -man be, 'wi nen Bali lei ci -a vnan Zozinon le be -a san 'e man.»

*'Wi nen Zozi -a 'vi Filadefi 'nan 'le ve -a be -nyren 'gv*

<sup>7</sup> «'Wi 'gve 'i cren -te -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nen Filadefi -leglizi -ji be -yɛ. 'I cren -te 'nan:

'An 'bo 'gve, an ya 'saun, en an ya tɔgl. 'An 'lo nen David -le -lagle ci, -a -ci nen 'nan meen Bali -le mingonnen tre "paala. -Te maan 'le 'sv be, min pee 'ka 'kolaman -a 'le wɔdi -a di. En -te maan -fɔ -ji be, min pee 'ka 'kolaman -a 'le 'sɔdi -a di. 'An 'bo "e 'nan:

<sup>8</sup> 'Ka Zozinon nen Filadefi be, an 'ka dre winun -toa. Maan -toa 'nan, minnun yiε 'ka 'naan 'ka man di, 'pian ka 'ta 'wola 'an wei da, en ka'a 'silε 'an -sru "di. -Yee "wean an -kpein 'le 'sv 'cee. -Kpein zie min pee 'ka 'kolaman -

a 'lɛ wɔdɪ -a dɪ. <sup>9</sup> 'Wɪ nɛn an -taa -a drɛlɛ bɛ -nyrɛn 'gʊ. Zuif 'nɔn nɛn waa vɛ 'o 'fli man 'nan, 'o ya Bali -le minnun -a, tɛ o 'ka 'a dɪɛ, 'wɪlunɔn nɛn waa. Kɔɔ Bali 'nanmanzan nɛn Satan -a bɛ, -a -srɛnɔn nɛn waa. Minnun zɪɛ an -taa "tɔlɛ o man -sa -a 'nan 'o "pɔ -sɔɔn 'ka 'wɪlɪ, -e 'o -tɔ -nan an 'ka yɛ "yi. <sup>10</sup> 'Ka 'pɛ 'ka plɔlɛ dɪ, 'wɪnɪn nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ ka 'ta 'wɔlɔ "da. -Yɛɛ "wɛan yɪdɪ -dan nɛn e -taa "bɔlɛ 'trɛdanɔn man bɛ, 'an yɪɛ -tɔa 'ka 'va. Yɪa yɪdɪ zɪɛ an -taa "a 'trɛda 'nan -e 'an o drɛ wɪnɪn -nanjɛn.

<sup>11</sup> -A -nan 'ka "nyian mɔan dɪ, tɛ an "ta "lɔ. 'Wɪnɪn nɛn kaa -tɔa 'va bɛ, 'ka yɪɛ -trɔa "da. 'Ka drɛ zɪɛ -e 'ka -kɔpa 'e -fɪ 'ka 'lɔ, "tɔgɔ 'e drɛ min pee -le vɛ -a. <sup>12</sup> Min nɛn e 'ta 'wɔlɔ 'wɪnɪn zɪɛ -a da ɛn -a -wɪlɔ 'bɔlɔ "va "bɛ, maan dra 'kɔladrɛn 'a 'an "tɪ Bali -le 'kuin. 'Kɔn zɪɛ -a -jɪ nɛn e -fo 'li "fo. 'An "tɪ Bali 'tɔ nɛn maan crɛn -tɛa min zɪɛ -a man. ɛn 'an "tɪ Bali -le 'fla 'tɔ nɛn maan crɛn -tɛa "nyian "man. 'Fla zɪɛ Zeruzalɛm -trɛ nɛn e "sia 'an "tɪ Bali "srɔn "lajɪ bɛ -nyrɛn. ɛn "nyian bɛ, 'an 'tɔ -trɛ nɛn 'an man 'gʊɛ, -a 'bɔ nɛn maan crɛn -tɛa min zɪɛ -a man.

<sup>13</sup> Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wɪlɔ -man bɛ, 'wɪ nɛn Bali lei cɪ -a vɪnan Zozinɔn lɛ bɛ -a san 'e man.»

*'Wɪ nɛn Zozɪ -a 'vɪ Laodize 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ*

<sup>14</sup> «'Wɪ 'gʊɛ 'i crɛn -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nɛn Laodize -leglɪzɪ -jɪ bɛ -yrɛ. 'I crɛn -tɛ 'nan:

Mɛɛn cɪ Amɛn -a. Mɛɛn cɪ 'wɪ nɛn Bali -a drɛ bɛ, -a -nan yɪzan tɪglɪ 'a, ɛn ma'an 'wɪ 'vɛ 'wɪlɪ 'a dɪ. Bali cɪlɔ 'an 'va ɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ. 'An 'bɔ "e 'nan:

<sup>15</sup> 'Ka Zozinɔn nɛn Laodize bɛ, an 'ka drɛ wɪnɪn -tɔa. Maan -tɔa 'nan, ka 'ka 'mɛn 'wɪ 'jɪ 'plɛblɛ dɪ, ɛn ka 'ka 'mɛn 'wɪ 'jɪ 'ka tɔadɪ dɪ. Ka -kɔan paan 'pɛ -tɪ da. <sup>16</sup> 'Pian ka ya -a yɛɪ, -yɛɛ "wɛan an "ta 'ka -pian 'an -sru. <sup>17</sup> 'Ka 'fli "siala

fɛnɔn 'a. Kaa vɛ 'ka 'fli man 'nan, fɛ a 'kʊ 'lɔ, kʊ 'ka "nyian fɛ pee -va dɪ. Ka'a -cɪ tɔa dɪ, -yɛɛ "wɛan nɛn ka 'wɪ zɪɛ -a vɛ. -A tɪglɪ da bɛ, -pɛ nɛn ka cɪ -jɪ bɛ, e ya -wɪlɪdɪ "fo. 'Yalɛ 'ka 'tɛ, 'ka yɪɛ a 'e 'wɪdɪ, ɛn ka ya 'ka plɔdɪ. <sup>18</sup> -Yɛɛ "wɛan an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan, -sɪga nɛn o -yɛɛ 'kpa -nanjɛn 'tɛ 'va bɛ, 'ka 'ta -a 'lɔ 'an 'lɔ. -Tɛ ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, ka -taa "drɛlɛ fɛnɔn tɪglɪ 'a. ɛn "nyian bɛ, an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ta sɔ 'fuvu 'lɔ 'an 'lɔ, -e 'ka wɔ 'ka da. -Tɛ ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, 'yɪa -taa 'sɪlɛ 'ka yɪɛ man. ɛn "nyian bɛ, an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ta yɪɛ 'yɪlɛ 'lɔ 'an 'lɔ, -e 'ka -sɛn 'ka yɪɛ -goeɪ -e 'ka -kɔlɔ "fɛnan yɪdɪ -a.

<sup>19</sup> -A -cɪn 'e 'kɔn 'ka 'jɪ 'nan, minnun nɛn an o yɛ "yi "bɛ, an 'wɪ "paala -wɪlɛ, ɛn an 'wɪ 'tɔdɪ "paaman o jɪ sɔnba "a. -Yɛɛ "wɛan 'ka 'sɪ 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛdɪ man -e 'ka 'tɔ 'mɛn 'wɪ 'jɪ 'plɛblɛ. <sup>20</sup> Maan nɛn, 'an -tɔdɪ 'cɛɛ 'kɔn -yrɛ "nɛn 'gʊ. An ya -a -tɛnan 'ka da. Min nɛn yaan wei 'man ɛn e 'kɔn 'lɛ 'sʊ 'mɛn bɛ, an -wɪlɔmlɔn -a san -le 'kuin -e 'kʊ fɛnɪn -blɪ -a 'e cɪn va.

<sup>21</sup> Zɪ an 'wɪ pɛɛnɔn drɛ, ɛn 'an 'wɪlɔ 'bɔlɔ "va "bɛ, -a -nan nɛn 'an "tɪ Bali 'an 'nyran 'e "srɔn 'yɛɛ mingɔnnɛn pɛɪn -da. Min nɛn e 'ta 'wɪlɔ 'wɪnɪn zɪɛ -a da ɛn -a -wɪlɔ 'bɔlɔ "va "bɛ, 'wɪ 'tɔwɪlɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'an 'bɔ "nyian "an "dra -a san lɛ. Maan -nyɛanla 'an "srɔn 'mɛn mingɔnnɛn pɛɪn -da.

<sup>22</sup> Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wɪlɔ -man bɛ, 'wɪ nɛn Bali lei cɪ -a vɪnan Zozinɔn lɛ bɛ -a san 'e man.»

## 4

*Fɛnɪn pɛɛnɔn nɛn lajɪ bɛ o Bali bɔa*

<sup>1</sup> Zɪ e cɛɛn 'wɪnɪn zɪɛ -a tɪn 'badɪ man 'mɛn bɛ, ɛn an fɛ pee yɪdɪ 'sia "nyian. An -kpɛɪn "tʊ 'yɪ 'e 'lɛ 'sɔdɪ lajɪ. Wei nɛn maan 'man paan 'e tɛdɛ 'plɛblɛ "lɛ 'bɛɪ 'lɛ 'wɪ 'zʊ bɛ, e wɪ "nyian. E 'nan: «'I 'ta 'an 'va lou 'gʊ! 'Wɪnɪn nɛn o -taa "drɛlɛ

"bē -sru "bē -e 'an -nan -kōn 'yīe.»  
 2 'Nun tōn Bali lei -sen 'an da, en an mingōnnen pein -tv 'yī laji. Bali a 'e -nyrandi "da. 3 E "bia -nyrannyran, en -a crēn 'bō a fenyian 'e -ciala "da. -Yee mingōnnen pein zīe -pōblen a 'e 'sōdi "ta lou te e "bia. -Pōblen zīe -a crēn a fenyian 'e -ciala "da. 4 Mingōnnen pein zīe e ya 'e 'si -fōdi mingōnnen pein -yō -tv 'wlē sinjen -a. Mingōnnen peinnun zīe min cejenun yra 'o -nyrandi "da, te sō 'fuvu a o pēenōn da. -Siga kle "a o pēenōn 'wulo -man. 5 Mingōnnen pein zīe laa 'wlei -wlei -fōdi "sia "va 'zia te e -kō -pē pēenōn da, te laa -paan "we. En -kannen -pō 'sōravli "nen o "bia 'pleble 'kpa bē, o ya 'o -trōadi -a 'lē. Lei 'sōravli "nen Bali lei 'saun 'a bē -nyren. 6 Mingōnnen pein zīe -a 'lē bē, jemie a -nan. E ya 'e siadi "da.

En pein 'bō zīe -a "srōn -e 'e si -fō "da "bē, fenun sinjen a 'o -tōdi -nan. O yīe a "kaga, en e ya o fē pēenōn 'nan. 7 Fenun zīe -a -tv a "le -jra -le 'wī 'zū, en -a -tv a "le tri -kōnnen -le 'wī 'zū, en -a -tv yra a "le blamin -le 'wī 'zū, en -a -tv a "le kōebo -le 'wī 'zū. "Loman zīe e ya 'sōnan. 8 Fenun zīe o -pē "jē "a 'shēēdu, 'shēēdu 'o pēenōn. Yīe "kaga "a o -pē "jē "ta lou, en -a -mie a o -pē "jē 'wlu. Wa'a 'flian "dre -fōdi -a di. Bodrun funnin te o "dre -fōa, waa -fōa 'nan:

«Minsan Bali a 'saun 'saun 'saun.

-Yēe ci 'pleble pēenōn 'san -a.

E ya -nan tv pēenōn man,

e ya -nan 'li 'e 'cēn, en e -taa.»

9 Fenun sinjen 'bō zīe, "dre "nen waa -fōa "bē, min nen -a yīe a "man 'li 'trilii -en e ya 'e -nyrandi mingōnnen pein -da bē, -a 'tō nen waa dra -dan, te waa bōa, te waa muo -fōa. 10 -Te o ya "dre zīe -a -fōnan bē, min ceje -yō -tv 'wlē sinjen bē, 'o "po -sōnman min nen -a yīe a "man 'li 'trilii en e ya 'e -nyrandi mingōnnen pein -da bē, -a wlu. O 'wee -siga klenun -sēanla -a 'lē te waa bōa "drenun -a. Waa -fōa 'nan:

11 «'Kv 'san, yīe ci 'kōe Bali -a.

Yīe fē pēenōn dre,

en fenun pēenōn nen 'trēda 'gūe,  
 'i 'ci 'sō winun da nen i o dre.  
 -Yēe "wēan -a -nōan da nen  
 -e min 'e 'tō -dan 'nōn 'yīe,  
 en -a -nōan da nen  
 -e min 'e 'i bō,  
 en -a -nōan da nen  
 -e min 'e vī 'nan 'pleble pēenōn a 'yīe  
 vē -a.»

## 5

*Fenun pēenōn nen laji bē o Bali -le 'bla bōa*

1 "Bē -sru en min nen 'e -nyrandi mingōnnen pein -da bē, an 'fluba 'tv 'yī -a -pē "yī 'lō. 'Fluba zīe e ya 'e plindi, en 'winun a 'e 'crēn -tēdi "man bei, en e ya 'e 'crēn -tēdi -ji. En "nyian bē, -a -yrnan a 'sōravli. 2 -A -nan nen Bali -le 'pasianon nen laji bē, maan 'pleble 'tv 'yī, te e -paanman wei 'pleble 'ji. Yaa laabu 'nan: «-Tīe ci "le 'e 'fluba 'gūe -a baanun "flu -e 'e 'lē 'sō?» 3 Min 'ka yīe laji di, en min 'ka yīe 'trēda di, en min 'ka yīe 'trē 'wlu di. Min -tv 'ka yīe -e 'e -kōla 'e 'fluba zīe -a "flu -e 'e yīe 'tō -ji di. 4 'Wī zīe, zī maan -nan 'yī bē, -a 'wī 'nan 'an man, en an -wuōdi 'sia. Kōō min -tv 'ka yīe -e 'e 'fluba zīe -a 'le 'sō, -e 'e yīe 'tō -ji di. 5 -A -nan nen min ceje -tv "e 'mēn 'nan: «Te 'i 'wuō di! -Jra nen 'e "sia Zuda -le kunnin -wulo da bē, David kluda min bē -a 'bō nen. E fē pēenōn kl, en 'bē nen 'gūe 'e -kōlaman 'fluba 'labē -a -yrīve pēenōn "cēēndi -a -e 'e yīe 'tō -ji.»

6 En an fē -tv 'yī, e ya 'e 'tōdi mingōnnen pein 'lē. Min cejenun 'lee fenun sinjen bē waa si -fō. Bali -le 'bla nen. E ya "le fē nen waa -blō cēēn 'sraga -a bē -yēe 'wī 'zū. -A 'bei a 'sōravli, en -a yīe a 'sōravli. Yīe 'sōravli zīe Bali lei 'sōravli "nen Bali o 'pa 'sia 'trēda fē pēenōn 'nan bē, o 'bō nen. 7 'Bla zīe e pli min nen 'e -nyrandi mingōnnen pein -da bē -a man, en e 'fluba 'si -a -pē "yī 'lō. 8 Zī e 'fluba 'bō 'si bē, 'nun tōn en fenun sinjen bē 'lee min ceje -yō -tv 'wlē sinjen bē, 'o "po sōn "wlu.

"Dre "fə "davε nεn e ya "le -gəedi -le  
 'wɪ 'zʊ bε, e ya o pεεnɔn 'lɔ. En -siga  
 'kulenεn nεn e ya 'e fadɪ -laziglɔ -a  
 bε, e ya "nyian o pεεnɔn 'lɔ. -Laziglɔ  
 zɪε minnun nεn o cɪ Bali -le vε -a bε, -  
 wee Bali trʊ 'badɪ nεn. <sup>9</sup>-A -nan nεn  
 o "dre "trε -fɔdɪ 'sia. Waa -fɔa 'nan:  
 «-A -nɔan da nεn i 'fluba 'sia,  
 'nan -e 'i -a -yrɪvεnun "cεεn "man.  
 Kɔɔ yie drε 'sraga bʊvε -a  
 'lɛglɔn -tudʊ pεεnɔn nεn  
 'trɛda 'gʊε -a -ji minnun man,  
 'lee minnun nεn  
 o wei -tudʊ pεεnɔn -fɔa  
 'trɛda 'gʊε o man.

'I nyεn nεn e -sran bε,  
 -a 'bɔ 'a nεn i o ta pan 'wɔ Bali lɛ.

<sup>10</sup>Yia drε zɪε

en o drε Bali -le mingɔnnεn trɛda  
 'nɔn 'a,

en o drε Bali -pannɔn 'a,  
 'nan -e 'o -kaa "tɪ Bali 'su.  
 -Wεε -taa "mingɔnnεn -blɪlɛ  
 'trɛda fε pεεnɔn da.»

<sup>11</sup>"Bε -sru εn Bali -le 'pasianɔn  
 nεn laji bε, an o "kaga 'yɪ. O ya  
 "kaga, blamin 'ka 'kɔlaman -e 'e o  
 "nrɔn dɪ. An o 'yɪ mingɔnnεn pεin  
 "srɔn, o ya fεnun sinjεn 'lee min  
 cejenun yei. An o wei 'man, <sup>12</sup>te  
 o "dre -fɔa wei 'plɛblɛ 'ji. Waa -fɔa  
 'nan:

«Bali -le 'bla nεn  
 waa -blɔ cεεn 'sraga bʊvε -a minnun  
 man bε,

-a -nɔan da nεn minnun -a ve 'nan,  
 'plɛblɛ a -yrɔ.

En -a -nɔan da nεn minnun -a ve  
 'nan,

"yɪ pεεnɔn 'san nεn.

En -a -nɔan da nεn minnun -a ve  
 'nan,

'wɪ 'tɔdɪ pεεnɔn 'sia "va.

En -a -nɔan da nεn minnun -a ve  
 'nan,

-a lɔ nεn "koe "cɪ.

En -a -nɔan da nεn minnun -a ve  
 'nan,

'tɔ bɔdɪ a -yee vε -a.

En -a -nɔan da nεn minnun -a ve  
 'nan,

'tɔ -dan a -yee vε -a.

En -a -nɔan da nεn minnun -a ve  
 'nan,

'tɔ "yɪ "vɪdɪ a -yee vε -a.»

<sup>13</sup>En "nyian fεnun pεεnɔn nεn  
 Bali o drε bε, an o wei 'man te o  
 "dre -fɔa. -A -mienun a laji, εn -a  
 -mienun a 'trɛda, εn -a -mienun a  
 'trε 'wɪlʊ, εn -a -mienun a jemie -va.  
 Waa -fɔa 'nan:

«Min nεn 'e -nyrandɪ mingɔnnεn  
 pεin -da bε,

'lee Bali -le 'bla bε,

-kaa o 'tɔ "yɪ "vɪ,

εn -kaa o 'tɔ bɔ,

εn -kaa o 'tɔ -dan vɪ,

εn -kaa vɪ o man 'nan

o ya 'plɛblɛ 'li 'trilii.»

<sup>14</sup>-A -nan nεn fεnun sinjεn bε, o  
 wɪlʊ "man 'nan: «Amen!» En min  
 cejenun 'o "po sɔɔn, te waa bɔa.

## 6

*Bali -le 'bla 'fluba -yrɪvεnun  
 "cεεndɪ 'sia "man*

<sup>1</sup>"Bε -sru εn an Bali -le 'bla 'yɪ, te  
 e ya 'fluba -yrɪvε 'sɔravli "bε -a tɛdɛ  
 'cɛnnan. Zɪ yaa cεεn bε, -a -nan nεn  
 fεnun sinjεn bε, -a tɛdɛ paan 'kpa  
 'plɛblɛ 'le laa -paan 'bε wɪ. Yaa 'vɪ fε  
 -tʊ lɛ 'nan: «'I 'ta!» <sup>2</sup>'An yie 'tɔ, εn an  
 -sʊ 'fuvʊ 'yɪ 'tanan. Min nεn -sʊ zɪε -  
 a da bε, "sa "a -yrɔ. Fε pεεnɔn 'klɪzan  
 nεn εn e "ta -ko "nyian o 'klɪlɛ. Bali  
 -siga kle 'wɔ -a -wulo -man.

<sup>3</sup>Zɪ Bali -le 'bla 'fluba -yrɪvε  
 "flizan cεεn bε, εn fεnun sinjεn bε -  
 a "flizan paan. Yaa 'vɪ fε -tʊ lɛ 'nan:

«'I 'ta!» <sup>4</sup>En an -sʊ pee 'yɪ "nyian -  
 tanan. E ya 'tɛndɛn "le 'tɛ nyin -le

'wɪ 'zʊ. Min nεn -sʊ zɪε -a da bε, Bali  
 sɛn -plʊn -nɔn -yrε, 'nan -e 'e 'kuli  
 -fɔla 'trɛdanɔn yei. Yaa dra zɪε 'nan  
 -e 'o cin -tɛε.

<sup>5</sup>Zɪ Bali -le 'bla 'fluba -yrɪvε  
 yaagazan cεεn bε, εn fεnun sinjεn  
 bε -a yaagazan paan. Yaa 'vɪ fε -tʊ

lɛ 'nan: «'I 'ta!» 'An yie 'tɔ, εn an -sʊ  
 tiidii 'yɪ 'tanan. -Yee tiidii "a "le 'tɛ

-drɛn 'zʊ. Min nεn -sʊ zɪε -a da bε, fε  
 -kalɪ "vε a -yrɔ. <sup>6</sup>En an wei -tʊ 'man

fεnun sinjεn bε o yei. Yaa 'vɪ 'nan:

«'I drε -e -blifεnun pεεnɔn 'flɛ 'e drε  
 'plɛblɛ, 'pian 'nyrɔn 'lee -wɛn bε, te  
 o 'flɛ 'e 'pa "da "dɪ!»

7 Z<sub>1</sub> Bali -le 'bla 'fluba -yri<sub>v</sub>e sinjenzan c<sub>ee</sub>n b<sub>e</sub>, en fenun sinjen b<sub>e</sub> -a -nyranman paan. Yaa 'v<sub>i</sub> f<sub>e</sub> -tu l<sub>e</sub> 'nan: «'I 'ta!»<sup>8</sup> 'An yie 't<sub>o</sub>, en an -s<sub>v</sub> 'y<sub>i</sub> 'tanan. -A cren min -t<sub>ea</sub> "klan -a. Min nen -s<sub>v</sub> z<sub>ie</sub> -a da b<sub>e</sub>, -a 't<sub>o</sub> nen -ka. -Yremo fla a -a -sru, te e -taa. Bali 'pleble 'n<sub>on</sub> -w<sub>le</sub> 'nan 'o 'tr<sub>e</sub> 'f<sub>o</sub> 't<sub>u</sub> da minnun -t<sub>ee</sub>, k<sub>oo</sub> e 'tr<sub>e</sub> 'b<sub>o</sub> c<sub>ee</sub>n 'e cin man sinjen. Waa -mie -t<sub>ee</sub>man s<sub>en</sub> -a, en waa -mie -t<sub>ee</sub>man dra -t<sub>ed</sub>i -a, en waa -mie -t<sub>ee</sub>man -c<sub>e</sub> -t<sub>u</sub> nen e min "saa b<sub>e</sub> -a, en waa -mie -t<sub>ee</sub>man pl<sub>o</sub> winun -a.

9 Z<sub>1</sub> Bali -le 'bla 'fluba -yri<sub>v</sub>e 'sooluzan c<sub>ee</sub>n b<sub>e</sub>, en an min leinun 'y<sub>i</sub> Bali -pan "dave wlu. Minnun nen o -t<sub>o</sub> Bali -le 'w<sub>i</sub> -sru 'kpa tigh minnun yie man, en minnun o t<sub>ee</sub> b<sub>e</sub>, o leinun nen.<sup>10</sup> Min leinun z<sub>ie</sub>, o -paandi 'sia 'kpa 'pleble. O -paanman 'nan: «'K<sub>v</sub> 'san, i ya 'saun, en i ya tigh. T<sub>u</sub> "c<sub>en</sub> "nen i c<sub>i</sub> -a -p<sub>en</sub>nan, -e 'i 'w<sub>i</sub> "nen -k<sub>oo</sub>n 'tredan<sub>on</sub> l<sub>e</sub>, 'w<sub>i</sub> nen waa dr<sub>e</sub> 'k<sub>oo</sub>e b<sub>e</sub> -a man?»<sup>11</sup> Bali s<sub>o</sub> 'fuvu 'w<sub>o</sub> o p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> da, en yaa 'v<sub>i</sub> -w<sub>le</sub> 'nan, 'o man -p<sub>en</sub> tian 'nyian. K<sub>oo</sub> o "blu 'lee o "b<sub>un</sub>un nen o 'nyranman -t<sub>ow</sub>li z<sub>ie</sub> -a "paa b<sub>e</sub>, minnun -taa "o -t<sub>ee</sub>le "le -wee 'w<sub>i</sub> 'z<sub>v</sub>. En o p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> 'ka tian 'o cin yid<sub>i</sub> d<sub>i</sub>.

12 Z<sub>1</sub> Bali -le 'bla 'fluba -yri<sub>v</sub>e 'sh<sub>ee</sub>d<sub>o</sub>zan c<sub>ee</sub>n b<sub>e</sub>, 'an yie 't<sub>o</sub> en an 'tr<sub>e</sub> ny<sub>oo</sub>nd<sub>i</sub> -dan 'y<sub>i</sub>. Yid<sub>e</sub> yra dr<sub>e</sub> tiid<sub>i</sub> "le -c<sub>e</sub> b<sub>u</sub> s<sub>o</sub> -le 'w<sub>i</sub> 'z<sub>v</sub>, en m<sub>l</sub>en dr<sub>e</sub> 't<sub>en</sub>d<sub>en</sub> "le nyen -le 'w<sub>i</sub> 'z<sub>v</sub>.<sup>13</sup> -A -nan nen m<sub>l</sub>en crennun 'sid<sub>i</sub> 'sia laji te o -t<sub>ee</sub>m<sub>l</sub>an "tra. O -s<sub>ee</sub>anla "le 'nan -te ful<sub>o</sub> 'pleble yiba ny<sub>oo</sub>n -a 'b<sub>l</sub>o -s<sub>ee</sub>anla b<sub>e</sub> -y<sub>ee</sub> 'w<sub>i</sub> 'z<sub>v</sub>.<sup>14</sup> En labli 'sand<sub>i</sub> 'sia 's<sub>ee</sub>zen<sub>on</sub> "le 'nan 'fluba nen o c<sub>i</sub> -a 'b<sub>un</sub>an b<sub>e</sub> -y<sub>ee</sub> 'w<sub>i</sub> 'z<sub>v</sub>. P<sub>oo</sub>nnun p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> 'lee 'y<sub>i</sub> y<sub>e</sub>i tr<sub>e</sub> p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> 'san 'o 't<sub>on</sub>an.

15 Z<sub>1</sub> 'tr<sub>e</sub> ny<sub>oo</sub>nd<sub>i</sub> 'sia b<sub>e</sub>, 'tr<sub>eda</sub> blamin p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> y<sub>oo</sub>. -Te e ya ming<sub>oo</sub>n<sub>en</sub> a o<sub>o</sub>, en -te e ya minnun tazan a o<sub>o</sub>, en -te e ya 'sounjanun tazan a o<sub>o</sub>, en -te e ya f<sub>ee</sub>zan a o<sub>o</sub>, en -te e ya min 'pleble 'a o<sub>o</sub>, en -te e ya n<sub>oo</sub>an a o<sub>o</sub>, en -te e 'ka n<sub>oo</sub>an

-a d<sub>i</sub> o<sub>o</sub>, o p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> y<sub>oo</sub> 'tredre. O -mie y<sub>oo</sub> kunun ji, en o -mie y<sub>oo</sub> -k<sub>oo</sub>le -dandannun y<sub>e</sub>i, en o -mie y<sub>oo</sub> p<sub>oo</sub>nnun y<sub>e</sub>i.<sup>16</sup> Waa ve p<sub>oo</sub>nnun 'lee -k<sub>oo</sub>le -dandannun l<sub>e</sub> 'nan: «'Ka 't<sub>e</sub> 'k<sub>v</sub> da -e 'k<sub>v</sub> 'ta 'e 'san, "t<sub>oo</sub>g<sub>o</sub> min nen 'e -nyrand<sub>i</sub> ming<sub>oo</sub>n<sub>en</sub> p<sub>ee</sub>n -da b<sub>e</sub> 'e 'k<sub>v</sub> y<sub>i</sub>, en "t<sub>oo</sub>g<sub>o</sub> Bali -le 'bla 'le nyran -bl<sub>i</sub>d<sub>i</sub> 'e b<sub>o</sub> 'k<sub>v</sub> man.<sup>17</sup> K<sub>oo</sub> -wee nyran -bl<sub>i</sub> y<sub>i</sub> -dan b<sub>e</sub>, -y<sub>ee</sub> 'b<sub>o</sub>. Min -t<sub>u</sub> 'ka 'k<sub>oo</sub>laman -e 'e 't<sub>o</sub> o 'l<sub>e</sub> d<sub>i</sub>.»

## 7

### Bali 'yee minnun -k<sub>oo</sub>n<sub>en</sub> 'pla

1 "B<sub>e</sub> -sru en Bali -le 'pasian<sub>on</sub> nen laji b<sub>e</sub>, an o sinjen 'y<sub>i</sub>. -A -t<sub>u</sub> a 'e 't<sub>o</sub>d<sub>i</sub> yid<sub>e</sub> wluan "nan 'zia, en -a -t<sub>u</sub> a 'e 't<sub>o</sub>d<sub>i</sub> yid<sub>e</sub> 'f<sub>o</sub> -nan "va 'zia, en -a -t<sub>u</sub> a 'e 't<sub>o</sub>d<sub>i</sub> 'tr<sub>eda</sub> "tr<sub>e</sub> 'zia, en -a -t<sub>u</sub> a 'e 't<sub>o</sub>d<sub>i</sub> 'tr<sub>eda</sub> lou 'zia. Waa dr<sub>e</sub> z<sub>ie</sub> 'nan -e ful<sub>o</sub> 'e v<sub>il</sub>e 'e "f<sub>ee</sub>n 'tr<sub>eda</sub> d<sub>i</sub>, en -e ful<sub>o</sub> 'e v<sub>il</sub>e 'e "f<sub>ee</sub>n jemie da d<sub>i</sub>, en -e ful<sub>o</sub> 'e v<sub>il</sub>e 'e "f<sub>ee</sub>n yiba "t<sub>ow</sub>li "man d<sub>i</sub>.<sup>2</sup> En Bali -le 'pasian<sub>on</sub> nen laji b<sub>e</sub>, maan pee 'y<sub>i</sub> "nyian, te e ya 'sinan yid<sub>e</sub> wluan "nan 'zia. Bali nen -a yie a "man "b<sub>e</sub>, -y<sub>ee</sub> f<sub>e</sub> -k<sub>oo</sub>n<sub>en</sub> pla "v<sub>e</sub> a -y<sub>oo</sub>. -A -nan nen e paan wei 'pleble 'ji Bali -le 'pasian<sub>on</sub> sinjen b<sub>e</sub> -w<sub>le</sub>, k<sub>oo</sub> o l<sub>e</sub> nen Bali 'pleble 'n<sub>on</sub> 'nan 'o 'tr<sub>e</sub> 'lee jemie s<sub>re</sub>.<sup>3</sup> E paan -w<sub>le</sub> 'nan: «Te 'ka kl<sub>e</sub> tian 'tr<sub>e</sub> man d<sub>i</sub>! En te 'ka kl<sub>e</sub> tian jemie man d<sub>i</sub>! En te 'ka kl<sub>e</sub> tian yibanun man d<sub>i</sub>! 'Ka ta -p<sub>en</sub>, 'k<sub>v</sub> 'c<sub>en</sub> -kaa "t<sub>i</sub> Bali 'sun<sub>on</sub> -k<sub>oo</sub>n<sub>en</sub> plad<sub>i</sub> man 'o yra 'vaa -e 'ka dr<sub>e</sub>.»

<sup>4</sup> -A -nan nen minnun nen Bali -le 'pasian<sub>on</sub> nen laji b<sub>e</sub>, o o -k<sub>oo</sub>n<sub>en</sub> 'pla Izrael kunnin -wulo -t<sub>oo</sub>d<sub>v</sub> p<sub>ee</sub>n<sub>on</sub> da b<sub>e</sub>, an o "nen 'man. O ya min -k<sub>p</sub>i yaa t<sub>v</sub> 'e 'ta le min -fuba sinjen 'w<sub>le</sub> sinjen (144.000).

<sup>5</sup> Zuda -le kunnin -wulo da minnun "nen "nen 'g<sub>v</sub>,

o ya min -k<sub>p</sub>i fuda 'fili (12.000),

en Ruben -le v<sub>e</sub> nen 'g<sub>v</sub>,

o ya min -k<sub>p</sub>i fuda 'fili (12.000),

en Gad -le v<sub>e</sub> nen 'g<sub>v</sub>,

o ya min -k<sub>p</sub>i fuda 'fili (12.000).

<sup>6</sup> En Aser -le v<sub>e</sub> nen 'g<sub>v</sub>,

o ya min -k<sub>p</sub>i fuda 'fili (12.000),

εν Νεφotali -le ve nen 'gυ,  
 o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),  
 εν Manase -le ve nen 'gυ,  
 o ya min -kpi fuda 'fili (12.000).  
 7 Εν Simeon -le ve nen 'gυ,  
 o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),  
 εν Levi -le ve nen 'gυ,  
 o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),  
 εν Izaka -le ve nen 'gυ,  
 o ya min -kpi fuda 'fili (12.000).  
 8 Εν Zabulon -le ve nen 'gυ,  
 o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),  
 εν Zozefu -le ve nen 'gυ,  
 o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),  
 εν Benzamen -le ve nen 'gυ,  
 o ya min -kpi fuda 'fili (12.000).

*'Leglon -tudu pēēnōn 'ji minnun  
"kaga 'o cin 'yi Bali 'le*

9 "Be -sru εν αν min "kaga 'kpa  
 'yu. Blamin 'ka 'kolaman o "nrōndi  
 -a "fo "di. 'Leglon 'tudu pēēnōn nen  
 'trēda 'gυe -a -ji minnun nen waa. Εν  
 o wei -tudu pēēnōn nen 'trēda 'gυe -a  
 -fōa. O ya 'o 'sendi mingōnnen pein  
 'lee Bali -le 'bla 'le. Sō 'fuvu nen o  
 pēēnōn da εν lo 'la a o pēēnōn 'lō. 10 O  
 -paanman wei 'pleble 'ji 'nan:  
 «'Ku "ti Bali nen  
 'e -nyrandi 'yee mingōnnen pein -da  
 be,  
 'o 'vale 'yee 'bla 'a  
 -wee -maan ku 'si 'wī 'ji.»

11 -A -nan nen Bali -le 'pasianōn  
 pēēnōn nen laji be, 'lee min cejenun,  
 'lee fenun sinjen be, o mingōnnen  
 pein zīe -a si -fō. O pēēnōn 'ta "blulea  
 mingōnnen pein zīe -a 'le εν o Bali  
 'bō. 12 Waa 'vī 'nan:  
 «'Wī tighi nen.  
 'Ku "ti Bali be,  
 kuī 'tō "yi "ve,  
 εν kuī 'tō -dan ve,  
 εν kuī 'yie 'wī 'tōdi ve,  
 εν kuī muo -fōa,  
 εν kuī 'tō bōa,  
 εν kuā ve 'nan  
 'pleble 'lee -koladi a 'yie ve -a 'li  
 'trilii.  
 Amen!»

13 -A -nan nen min ceje -tu 'wī  
 laabu 'an 'lō. Yaa laabu 'nan: «Min-  
 nun nen sō 'fuvu 'ji 'labē, -tinun nen  
 waa? Εν o "sia nyin zia?»

14 Εν maan 'vī -yre 'nan: «'An 'san,  
 ma'an 'kolaman -e 'an -tō di, 'pian 'i  
 'bō yia -tōa. 'I yra 'si, 'i vī 'men!»

Εν e 'nan 'men 'nan: «Minnun nen  
 o "sia 'o yra ynan -dan be o nen.  
 Bali -le 'bla nyen -wee sō ci 'bōla. 15 -  
 Yee "wean nen o ya 'o 'sendi Bali -  
 le mingōnnen pein 'le, te o Bali "sua  
 bodrun, funnin -yee 'kuin. Bali nen  
 'e -nyrandi pein zīe -a da be, 'e yie  
 -tōa "o va. 16 Dra 'ka "nyian o tēa  
 di, εν 'yi dra 'ka "nyian o tēa di,  
 εν yide 'ka "nyian o tēa di, εν 'tēde  
 'ka "nyian o tēa di. 17 Kōo Bali -  
 le 'bla nen Bali -le mingōnnen pein  
 "srōn "be, e -blife -nōan -wle, εν e 'yi  
 nen e 'belidi -nōan "min le be, -a -  
 nōan -wle, εν Bali o yie 'yi pēēnōn  
 bōoman.»

## 8

*Bali -le 'bla 'fluba -yriwe  
'sōravlizan cēēn*

1 Zi Bali -le 'bla 'fluba -yriwe  
 'sōravlizan cēēn be, εν laji -tō flu. E  
 'mōn fōnōn. E bōa 'lērī -bu -a.

2 "Be -sru εν Bali -le 'pasianōn nen  
 laji be, αν o 'sōravli 'yi 'o 'tōdi Bali 'le.  
 Bali 'bei 'sōravli "nōn -wle.

3 Εν Bali -le 'pasianōn nen laji be  
 -a pee -ta -tōle Bali -pan "dave "srōn.  
 Fē -tu a -yρō, e ya 'e drēdi -siga -a. Fē  
 zīe -a -ji nen o -laziglō 'te 'ble Bali le.  
 Bali -laziglō "kaga "nōn -yre, 'nan -  
 e 'e baa Bali -le minnun -le Bali trō  
 'badī -a. -A pēēnōn zīe, yaa 'te blī Bali  
 -pan "dave nen 'e drēdi -siga -a, εν e  
 ya 'e -trōadi Bali -le mingōnnen pein  
 'le be -a da. 4 -A -koei wluan -yρō,  
 te e -ko Bali va zia 'o 'vale Bali -le  
 minnun -le Bali trō 'badī -a. 5 "Be -  
 sru εν Bali -le 'pasianōn zīe e fē nen  
 o -laziglō 'te 'ble -ji be -a 'si, εν e 'te  
 nen Bali -pan "dave da be -a -sen -ji. -  
 A -nan nen yaa tuv 'trēda. Zi yaa tuv  
 be, εν laa -paan 'wīdi 'sia, te laa 'e  
 'wlei -wlei -fōa, te 'tre 'nyōnman.

*-Te 'bei -tu wu be 'wī a -a -sru*



<sup>6</sup> Bali -le 'pasianon nen 'bei 'sɔravli "a -wɔb "bɛ, 'o 'man wɔv 'nan -e 'o 'fɛn.

<sup>7</sup>-A tɛdɛ -a fɛɛn, ɛn lalo 'lee 'tɛ nyin -srandi 'sia 'trɛda. O ya 'e baadi nyen -a. -Te o 'trɛ cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'fui 'tu nen yaa 'tɛ bli 'fo 'o 'vale 'e 'ta yibanun 'lee 'e 'ta lunun pɛɛnɔn 'a.

<sup>8</sup>-A "flizan -a fɛɛn, ɛn pɔn -dan tu nen e drɛ 'tɛ 'a "fo "bɛ, e -kɔ -tɛɛ jemie -va. -Te o jemie cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'fui 'tu nen yaa drɛ nyen -a "fo. <sup>9</sup>-Winun pɛɛnɔn nen jemie -va bɛ, -te o cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'pa 'tu nen yaa -nan -nyan "fo. 'Wɔ zɛ -yɛɛ drɛ -klɔ -dandannun pɛɛnɔn nen jemie da bɛ -wee vɛ -a "nyian.

<sup>10</sup>-A yaagazan -a fɛɛn, ɛn mlɛn crɛn -dan tu 'si laji 'e -tria te 'e -ble "le 'nan srɔan -le 'wɔ 'zv. 'Yi ba pɛɛnɔn nen 'trɛda bɛ 'lee 'yi ku pɛɛnɔn nen 'trɛda bɛ, -te waa cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'fui 'tu -va nen e -tɛ. <sup>11</sup>Mlɛn crɛn zɛ -a 'tɔ nen 'yile nyrannyran. Kɔɔ 'yi pɛɛnɔn zɛ yaa lila nyrannyran, ɛn minnun nen waa mlin bɛ o kaa.

<sup>12</sup>-A sinjenzan -a fɛɛn, 'nun tɔɔn ɛn yidɛ 'le 'bidi -ta "tra. Kɔɔ yidɛ 'le 'bidi -le 'plɛblɛ cɛɛn 'e cin man yaaga, ɛn -a 'fui 'tu 'si "va. 'Wɔ 'towli zɛ, -yɛɛ drɛ mlɛn 'lee mlɛn crɛnnun pɛɛnɔn ɛ. Zɔ 'wɔ zɛ e drɛ bɛ, klun -le tiidii 'pa "da ɛn yidɛa drɛ "le klun "ta -tɔala.

<sup>13</sup>'An yie 'tɔ ɛn an kɔɛbo 'yɔ te 'e -cia 'wɔdi -a laji 'plɛblɛ. Yaa ve 'nan: «'Trɛdanɔn, 'wɔ "ta bɔa 'ka man! 'Trɛdanɔn, 'wɔ "ta bɔa 'ka man! 'Wɔ "ta bɔa 'ka man, kɔɔ Bali -le 'pasianon yaaga "ta -daa 'wee 'beinun 'fɛnɛ.»

## 9

*'Bei 'sooluzan wu ɛn 'wɔ yidi 'epou 'sia*

<sup>1</sup>Bali -le 'pasiazan 'sooluzan 'yee 'bei fɛɛn, ɛn an mlɛn crɛn -tu 'yɔ 'sinan laji, e -tria. -Klu nen -a 'leda "ka "dɛ, Bali -a -lagle 'wɛ 'nɔn mlɛn

crɛn zɛ -yɛɛ. <sup>2</sup>Yaa 'lɛ 'sɔ, ɛn 'tɛ -goei wluandi 'sia -klu zɛ -a ji. E ya "le 'nan -yɛɛ bli -dan nen waa 'tɛ 'wɔ. 'Tɛ -goei zɛ e yidɛ drɛ tiidii,

ɛn e fulɔ drɛ tiidii. <sup>3</sup>'Flevlɛnun bɔɔladɔ 'sia "va, ɛn o fuila "man 'trɛda. Bali 'plɛblɛ 'nɔn -wɛ, -wee 'shɛ wɔdi "yaaman "le zɔ 'trɛda -sanjɛ 'shɛ "yaaman bɛ -yɛɛ 'wɔ 'zv.

<sup>4</sup>ɛn yaa 'vɔ -wɛ 'nan, te 'o klɛ 'trɛda lu -tɔwli "man dɔ, ɛn te 'o klɛ yiba "tɔwli "man dɔ. 'Pian minnun nen o 'ka 'o -kɔnnɛn pladi fɛ -tu -a 'o yɛa dɛ, o man nen 'o 'shɛ wɔ.

<sup>5</sup>Ya'a -si -nɔnɛ -wɛ 'nan 'o minnun zɛ o -tɛɛ "dɔ. 'Pian yaa 'vɔ -wɛ 'nan 'o 'wɔ "nen -kɔɔn -wɛ mlɛn 'soolu 'wlu. -Wee 'shɛ wɔdi "yaaman "le 'nan -te-sanjɛ 'shɛ 'wɔ min man e "yaaman bɛ -yɛɛ 'wɔ 'zv.

<sup>6</sup>Tɔ zɛ -a man bɛ, minnun 'bɔ -a -wɛɛman 'nan 'o 'fli -tɛa, 'pian wa'a 'kaa dɔ. O -kadɔ -wɛɛman 'o 'bɔ 'a, 'pian wa'a ye "fo "dɔ.

<sup>7</sup>'Flevlɛnun zɛ 'o "nen 'pa "le 'nan -sɔnun nen o -sɛn o "ta -ko -kuli man bɛ -wee 'wɔ 'zv. Fɛ -tu a o -win -ji 'e pladi "le -siga kle "le 'wɔ 'zv, ɛn o yɛa a "le blamin -le vɛ -zv.

<sup>8</sup>ɛn o -wulo "jɛ "a "le lɔmɔn -wulo "jɛ 'zv, ɛn o 'shɛ a "le -jɛa 'shɛ 'zv. <sup>9</sup>O 'kɔɛ da yɔɔvɛ -kuli -lɔ bɛ, e ya -bulalɛ -a. ɛn o -pɛ "jɛnun 'o 'cin "we 'plɛblɛ "le

'nan odronun nen -sɔ -a -klanman bɛ, o "kaga 'bɛ ci flan 'blinan -kɔdi -a -kuli man. <sup>10</sup>O wei "a, ɛn -a "nen "a 'e bɔdi "le -sanjɛ -le vɛ -zv. O wei 'bɔ zɛ, fɛ -tu nen e "yaaman bɛ

e ya "ji. -Yɛɛ -maan o -taa 'wɔ "nen -kɔɔnɛ minnun ɛ mlɛn 'soolu 'wlu. <sup>11</sup>Satan -le 'pasiazan nen 'e yie -tɔa -klu nen -a 'leda "ka "dɛ -a va bɛ, -yɛɛ ci 'flevlɛnun zɛ o da mingɔnnɛn -a. Satan -le 'pasiazan 'bɔ zɛ waa

laabo Ebre wei -ji «Abadɔn», ɛn waa ve Grek wei -ji «Apoliɔn». 'Tɔ "fli zɛ -a -ci nen fɛ klu 'sɔzan.

<sup>12</sup>'Wɔ yidi tɛdɛ "sia -nyannan, ɛn 'wɔ yidi "fli nen -a tɛdɛ -sru "bɛ -nyren 'gɔ.

*'Bei 'shɛɛdɔzan wu ɛn 'wɔ yidi 'pa "da*

13 Bali -le 'pasiazan 'shɛɛdɔʒan "e 'yee 'bei fɛɛn, ɛn an wei -tv 'man Bali -pan "dave nɛn o -siga 'yi 'wɔ "man "bɛ, -a -gan sinjen ji. Bali -pan "dave zɪɛ, e ya 'e -trɔɔdi Bali 'lɛ. 14 Wei zɪɛ yaa 'vɪ Bali -le 'pasiazan 'shɛɛdɔʒan nɛn 'bei a -yrɔ "bɛ -yre 'nan: «Bali -le 'pasianɔn sinjen nɛn 'o -yrɪdi 'yi nɛn waa laabo Efra bɛ -a "srɔn bɛ, 'i o "flu.» 15 -A -nan nɛn e o flu. E o flu 'nan -e 'o 'trɛdanɔn pɛɛnɔn nɛn Bali o cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, o 'fɔɪ 'tv -tɛɛ. Kɔɔ 'wɪ zɪɛ -a man -pɛnnan nɛn o cɪ 'e 'cɛn, ɛn tv 'gɔɛ e 'bɔ o man. Bali -a lɛ 'pla 'e 'cɛn, ɛn yaa mlɛn 'pla 'e 'cɛn, ɛn yaa yi 'pla 'e 'cɛn. 16 -Wee minnun a -sv da. An o "nɛn 'man. O ya min -kpi yaa -tvɔv -trilii -mlɪnɔn -yaa 'fiili (200.000.000).

17 -A -nan nɛn an -sɔnɔn 'lee 'o 'ta minnun 'bɔ 'yi. Minnun zɪɛ o 'kɔlɛ da yɔɔɛ -kuli -lɔ bɛ, -a cɛn -mie a 'tɛndɛn "le 'tɛ 'le 'wɪ 'zv, ɛn -a cɛn -mie a tiidii "le 'tɛ -goei "le 'wɪ 'zv, ɛn -a cɛn -mie min -tɛa "klan "a. -Sɔnɔn zɪɛ o -wulo a "le -jra -wulo -zv, ɛn 'tɛ bɔala o 'le, te 'tɛ -goei bɔala o 'le, te -kɔlɛ 'tɛ bɔala o 'le. 18 'Tɛ a -tv, ɛn 'tɛ -goei "a -tv, ɛn -kɔlɛ 'tɛ a -tv, fɛ yaaga zɪɛ, -wɛɛ 'trɛda minnun pɛɛnɔn nɛn Bali o cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, o 'fɔɪ 'tv tɛɛ "fo. 19 Kɔɔ -sɔnɔn zɪɛ, 'wee 'plɛblɛ a 'o 'le, ɛn e ya o wei 'ji. O wei "a "le -mlɛn -le 'wɪ 'zv, -a -wulo a "da. -A 'bɔ 'a nɛn o 'wɪ 'wɪdi "dra minnun lɛ.

20 'Wɪ yɪdi -dan zɪɛ, ya'a minnun pɛɛnɔn -tɛɛlɛ di. 'Pian minnun nɛn o yiɛ 'fɔ "man "bɛ, wa'a 'silɛ 'o drɛ wɪ -wɪdiɔn man di, ɛn wa'a 'silɛ -yɔnɔn -pandi man di, ɛn wa'a 'silɛ fɛnɔn -pandi man di. -Te e ya -siga a oo, ɛn -te e ya -bulalɛ a oo, ɛn -te e ya -kɔlɛ a oo, ɛn -te e ya yiba "a oo, wa'a 'silɛ -a -tv -pandi man "fo "di. Fɛnɔn zɪɛ wa'a fɛnan ye di, ɛn wa'a 'wɪ maan di, ɛn wa'a 'ta 'wo di. 21 Wa'a 'silɛ min -tɛdi man di, ɛn wa'a 'silɛ 'bui 'fɔdi man di, ɛn wa'a 'silɛ nyinnandi li 'lee 'kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ diɛ -a man di, ɛn wa'a 'silɛ crin wɔdi man di.

## 10

*Bali -le 'pasiazan -tv 'fluba 'nɔn Zan lɛ 'nan 'e -bli*

1 "Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, maan pee nɛn e ya 'plɛblɛ 'kpa bɛ -a 'yi, te e ya 'sinan laji. "Lolu -koei -a man 'si, ɛn -pɔblɛn a 'e 'sɔdi -a -wulo -man. -A yra "bia "le yidɛ 'le 'wɪ 'zv, ɛn -a cɛinnun "bia "le 'tɛ nɛn -le 'wɪ 'zv. 2 'Fluba "wɛnnɛn 'tv a -yrɔ 'e 'le 'sɔdi. 'E 'pɛ "yi "cɛin -trɔa jemie da, ɛn 'e 'pɛ bɔ cɛin -trɔa 'trɛ da. 3 -A -nan nɛn e paan wei 'plɛblɛ 'kpa -ji "le zɪ -jra -paanman bɛ -yee 'wɪ 'zv. Zɪ e cɛɛn -paandi man bɛ, ɛn laa -paan wɪ 'sɔravli. 4 'Wɪ nɛn maan 'man laa -paan zɪɛ -a wlu bɛ, an "ta -a cɛn -tɛa, ɛn an wei -tv man laji. E 'nan 'mɛn 'nan: «'Wɪnɔn nɛn laa -paan 'sɔravli -a 'vɪ 'labɛ te 'yiɛ 'cɛn -tɛ "fo "di.»

5 Bali -le 'pasiazan nɛn maan 'yi 'e 'tɔdi lou 'trɛ 'lee jemie da zɪɛ, 'e 'pɛ "yi wluan laji. 6 ɛn e 'nan: «Bali yiɛ a "man 'li 'trilii, ɛn -yɛɛ labli 'lee 'e 'ci fɛnɔn pɛɛnɔn drɛ, ɛn -yɛɛ 'trɛ 'lee 'e 'ta fɛnɔn pɛɛnɔn drɛ, ɛn -yɛɛ jemie 'lee 'e 'va fɛnɔn pɛɛnɔn drɛ. Bali zɪɛ -a man nɛn 'an 'pɛ wluan 'gɔ, ya'a "nyian mɔan di, 7 -e Bali -le 'pasiazan 'sɔravlizan 'e 'yee 'bei 'fɛn. -Te yaa fɛɛn bɛ, 'wɪ nɛn Bali -a yɔɔ minnun man bɛ te -a drɛ tv 'bɔ. 'Pian 'wɪ zɪɛ Bali -a 'vɪ 'e 'lewei vɪnɔn nɛn 'e 'sɔnɔn 'a bɛ -wɛlɛ 'e 'cɛn.»

8 "Bɛ -sru ɛn wei nɛn maan 'man paan laji bɛ, e 'nan "nyian 'mɛn 'nan: «Bali -le 'pasiazan nɛn 'e 'tɔdi 'trɛ 'lee jemie da bɛ, 'i 'kɔ 'fluba "wɛnnɛn nɛn 'e 'le 'sɔdi -yrɔ "bɛ -a 'si.»

9 An -kɔ Bali -le 'pasiazan zɪɛ -a va, ɛn maan 'vɪ -yre 'nan, 'e 'fluba 'bɔ 'nɔn 'mɛn. -A -nan nɛn e 'nan 'mɛn 'nan: «'I 'fluba 'bɔ 'si, 'i "sɔv -e 'i 'mɛn! E -kɔan 'i 'le 'nɔnnɔn "le -srɔ 'nyrɔn 'zv, 'pian 'i -pɔan 'ka 'taa -a yɛlɛ "yi "di.» 10 Yaa -nɔn 'mɛn, ɛn maan 'sɔvdi 'sia, e ya 'an 'le 'nɔnnɔn "le -srɔ 'nyrɔn 'zv. 'Pian zɪɛ maan mɛɛn bɛ, ɛn 'an 'ci plɛndɪ 'sia.

11 "Bē -sru en Bali -le 'pasiazan 'bō "e 'nan 'mēn 'nan: «'Wī nēn e -taa "drēle bē, 'i tin 'ba 'nyian Bali 'tō da minnun nēn 'lēglōn 'tōdū pēēnōn 'ji bē -wle, en 'i tin 'ba minnun nēn o wei -tōdū pēēnōn -fōa "bē -wle, en 'i tin 'ba mingōnnēnūn lē.»

## 11

*Bali 'yee 'wī vūnōn 'fli 'pa 'sia*

1 "Bē -sru en e -cēan -kō -tū -nōn 'mēn. E ya fē -sūnzun drē vē -a. En e 'nan 'mēn 'nan: «'I 'kō Bali -pan 'kōn 'sūnzun drē, -e 'i Bali -pan "dave -sūnzun drē! En "nyian bē, minnun nēn o Bali trō "baa 'kōn 'bō 'ji bē, 'i o "nrōn! 2 'Pian -klōn nēn e -cia Bali -pan 'kōn 'bō man bē, 'yie 'tūl 'e "tun, te 'yie 'ci -sūnzun drē dī! Kō minnun nēn wa'a Bali tōa dīe o fē zīe -a -nan "sia -e 'o srē. Bali -le 'fla 'sau n zīe, waa ta srēman mlēn -fuba sinjēn 'wle 'fiili 'wlu.»

3 En Bali "e 'nan: «An 'mēn 'wī vūnōn "fli "paa -sia, -e 'o 'wī nēn e -taa "drēle bē -a tin 'ba minnun lē 'an 'tō da. -Cē bō sō 'bē -kōan 'e wōdī o da, en waa tin "baa -wle yi -kpi tū yi -yaa 'fiili 'e 'ta le yi -fuba 'shēēdū (1.260) wlu.»

4 Min "fli zīe, o ya "le Olivie yiba "fli "le 'wī 'zō, en o ya "nyian "le -kannēn -trōa "dave "fli "le 'wī 'zō. Bali nēn e 'trē "paala bē -a 'lē nēn o cī 'o 'tōdī. 5 -Te min "ta 'wī 'wli dī "dra -wle "bē, 'tē bōala o 'le -e 'e min zīe -a -nan -nyan. E ya 'wī 'kpa -a, min nēn e ya "vale 'e 'wī 'wli dī "dra -wle "bē, zī e -kaa zīe. 6 Tū nēn o "ta 'wī nēn e -taa "drēle bē -a vē minnun lē Bali 'tō da bē, 'plēble a -wlo -e 'o 'tē 'pa minnun da. O -kōlaman laa 'cēndī -a, en "nyian bē o -kōlaman -e 'o 'yi lila nyēn -a. -Te o ya "va "bē, o 'wī 'wli dī 'tō 'tōdū pēēnōn bōa 'trēdanōn man.

7 -Te o cēēn 'wī nēn e -taa "drēle bē -a vīdī man minnun lē bē, -wī -tū bōala -klū nēn -a 'leda "ka "dīe -a 'ji, -e 'e 'kuli -tō o man. E o "flinōn "kle -e 'e o -tēē. 8 O -kadī -fōla 'fla -dan zīe -a -guada. 'Fla 'bō zīe -a da nēn minnun Mīnsan pēin yiba "plan da. 'Fla zīe e ya "le 'o laabu

Sodōm, en e ya "le 'o laabu "nyian Ezipti. 9 Minnun 'ka 'wle "man -e 'o min "fli zīe o wō dī. 'Lēglōn pēēnōn 'ji 'nōn 'ta o pa -nanjēn lē yi -tōdū yaaga 'e 'ta le 'e -bu. 10 -Wee -kadī bē, -a 'wī 'trēda 'nōn pēēnōn 'ci nran. O ci "nran 'e 'ciila "da, en waa -ci "yinun drē 'o cin lē. Kō min "fli zīe o 'tē 'pa 'trēdanōn da "kaga.

11 Zī yi yaaga 'e 'ta le 'e -bu zīe e cī bē, lei nēn e 'belidi -nōan "min lē bē, Bali -a 'pa -sia 'yee 'wī vūnōn "fli 'bō lē. E wlala o 'ji en o wluan lou 'o 'cēin -da. -A -nan nēn minnun nēn o ya 'wī zīe -a -nan yīan bē, nyēn -dan o cēēn. 12 En o wei 'plēble 'tū 'man laji. Wei zīe yaa 'vī Bali -le 'wī vūnōn "fli zīe -wle 'nan: «'Ka 'ta 'an 'va lou 'gū!» -A -nan nēn o wluandī 'sia "lolu -koei 'va te o 'nanmannōn -a -nan yē.

13 Tū bō 'lein zīe -a wlu bē, 'trē 'nyōōndī 'sia 'kpa tūglū. 'Fla zīe -te waa cēēn 'e cin man -fu bē, -a 'fōi 'tū -nan -nyan "fō. Min -kpi 'sōravli (7.000) 'bē kaa 'wī zīe -a -ji. Min -mienun nēn o -fū bē, nyēn o cēēn 'wli dī, -a -nan nēn o wū "man "mēn 'nan Bali nēn laji lou "bē, -yēē cī o da.

14 'Wī yīdī "flizan "sia -nyannan, 'pian 'ka drē "yi -a yaagazan 'bōla 'kogo.

*'Bei 'sōravlizan wū en 'wī yīdī yaagazan 'e pou 'sia*

15 "Bē -sru en Bali -le 'pasiazan 'sōravlizan 'yee 'bei fēēn. -A -nan nēn weinun 'wīdī 'sia laji 'kpa 'plēble. Waa 'vī 'nan: «Mingōnnēn trē pēēnōn nēn 'trēda bē o drē "mēn 'kō 'san Bali -le vē -a,

en o drē -a -pī Zozi Crizi -le vē -a. E mingōnnēn -ble "da 'li 'trilii.»

16 Min cejenun -yō -tū 'wle sinjēn nēn 'o -nyrandī 'wee mingōnnēn pēinnun da Bali 'lē bē, o blula 'o 'kōlē "nēn en o Bali 'bō. 17 Waa 'vī 'nan: «'Kū "tī Bali, kūi muo -fōa. Yīe cī 'kō 'san -a, en 'plēble pēēnōn a 'yie vē -a. I ya -nan 'li 'e 'cēn,

en i ya -nan ceεγv yi -a.  
 I 'yie 'pleble -dan ci kωn,  
 en 'be nen 'gvε  
 i ya mingonnen -a fe pεenon da.  
 18 'Leglon pεenon 'ji 'non 'ka 'i wei  
 manle 'yi "di,  
 -yee "wean 'yie nyran -bli tv 'bω o va.  
 En "nyian be,  
 minnun pεenon nen o kaa be,  
 -wee tin 'badι 'bω.  
 'I 'sunon nen 'i 'lewei vιnon 'a be,  
 'lee 'yie minnun be,  
 'lee minnun nen o 'yra -tea 'i man  
 be,  
 o -ko 'pa tv 'bω.  
 -Te e ya 'i -sruzan "wennen 'a oo,  
 en -te e ya 'i -sruzan -dan a oo,  
 o -ko 'pa tv 'bω.  
 En "nyian be,  
 minnun nen o 'trεda sre 'trilii be,  
 o -nan -nyan tv 'bω.»

19 -A -nan nen Bali -pan 'kωn nen  
 laji be, Bali -a 'le 'sv. En an Bali -  
 le 'cezu nen -yee -pei -tω winun ci  
 -ji be -a 'yl. En laa 'e 'wlei -wlei -  
 fōdi 'sia, te laa -paan -klunman, te  
 'tre 'nyōnman, te lalo -seanla 'kpa  
 'pleble.

## 12

### *Liman -tv 'lee -mlengan -dan*

1 En 'lebo "fō wι -dan tv dre laji.  
 'Wι zιe -nyren 'gv: Lumon -tv nen,  
 yide -a man 'si 'e pεenon be, -a cein  
 "fli "a 'e 'tōdi mlen da, en -siga kle  
 "nen mlen cren a "man 'sōravli "be,  
 e ya 'e wōdi -a -wulo -man. 2 Lι zιe -a  
 -pon a 'e man, en e -fō -srunan, -yee  
 "wean e -paandi 'sia.

3 Zi e -paandi 'sia be, en 'lebo "fō  
 wι pee dre laji. 'Wι zιe -nyren 'gv:  
 -Mlengan nen, e ya -dan, en e ya  
 'tenden. -A -wulo a "da 'sōravli, en -a  
 'bei a "da "fu, en -siga kle "a 'e wōdi  
 -a -wulo 'sōravli 'bω man. 4 Mlen  
 cren pεenon nen Bali o ceen 'e cin  
 man yaaga be, -mlengan zιe -a wei  
 -a 'fvι 'tv wεen 'trεda. -A -nan nen -  
 mlengan pli li zιe -a man, 'nan -te e  
 ceen 'nen 'yadi man be -e 'e 'nen 'bω  
 'bli. 5 Kωω 'nen zιe -a 'bω nen Bali -a

'pla 'nan -yεε -taa "mingonnen -blle  
 'leglon pεenon 'ji 'non da "fo. Lι zιe e  
 'nen 'bω 'ya -klonmōn -a, en Bali -ku  
 -a 'e "srōn. 'Wι 'kpa nen, e ya Bali -  
 le mingonnen pein "srōn, -mlengan  
 'ka -kōlale -a -blidi -a di. 6 -A -nan  
 nen li 'bō flan 'sia, en e -ku "bui "da  
 zia. E -ku fenan nen Bali -a man dre  
 -a yōnan -a be -a -nan. Fe zιe -a -nan  
 nen waa 'le 'bv 'trilii yi -kpi tv yi -yaa  
 'fili 'e 'ta le yi -fuba 'sheεdv (1.260).

### *Bali -le 'pasianon 'kuli -tō Satan man en waa kl*

7 -Kuli 'sv laji. Bali -le 'pasi-  
 azan nen waa laabo Mishel be, o  
 'vale 'yee 'pasianon 'a, o -kuli -tō  
 -mlengan man. En -mlengan 'lee  
 'yee 'pasianon -a -tan 'o 'vale waa.  
 8 'Pian zi -mlengan -pe 'ka 'sōle -kuli  
 -a die, en 'o 'vale 'yee 'pasianon 'a  
 o -nyrannan 'ka yle "nyian laji di.  
 9 -A -nan nen Bali -le 'pasianon o -  
 pin laji, en o 'ta 'tō o pεenon man  
 'trεda. -Mlen nen e blamin see paa  
 'li be, -a 'bō nen. Waa laabo Bali  
 'nanmanzan, en waa laabo "nyian  
 Satan. -Yεε 'wι 'wliidi "dre di "paa  
 'trεda blamin b.

10 "Be -sru en an wei 'pleble 'tv  
 'man laji. Wei zιe yaa 'vι 'nan:

«'Be nen 'gvε,  
 tv nen -kaa "tι Bali min "sia 'wι 'ji be,  
 e 'bω.

E 'yee 'pleble 'ci kωn,  
 en yaa -ci kωn 'nan  
 'yεε ci mingonnen -a.  
 En e 'pleble 'non  
 'e 'pι Zozi Crizi le  
 'nan 'e mingonnen -bli fe pεenon da.  
 'Wι 'kpa nen 'winun zιe -a,  
 kωω o Satan -pin laji.

Ya 'a 'kolaman "nyian -tōdi -a Bali 'le,  
 -e 'e 'wι 'tō -kaa "bvι  
 'lee -kaa "blu Zozinon man di.  
 'Wι zιe -a 'bō nen  
 yaa dra 'e 'cen bodrun funnin,  
 en waa 'le 'tō -yrō 'sien.

11 En "nyian be,  
 Bali -le 'wι nen  
 waa 'vι minnun le be,  
 'lee Bali -le 'bla nyen nen,  
 e -sran be,

-yee "wean -kaa "bu  
 'lee -kaa "blu Zozinon Satan kl.  
 Wa'a "klanle -kadı lo  
 'wee yi -teradı Zozi da -ji dı.  
 12 'Wı zıe -yee "wean be,  
 laji fenun 'lee 'ka pɛɛnɔn nɛn  
 ka -nyɛanla 'nan nun be,  
 'ka 'ci 'e "nran!  
 'Pian 'trɛ 'lee jemie -le vɛ be,  
 'wı -taa "bɔle "wee "man,  
 kɔɔ Satan 'e yra 'pa o da.  
 'Bli a 'e 'fɔdı 'ji -dan,  
 kɔɔ yaa -tɔa  
 'nan 'yee tu 'ka "nyian -fɔle "kaga  
 "dı.»

13 Zı -mlɛngan -a 'yı 'nan laji si a 'e  
 'lɛ wɔdı 'e 'lɔ be, -a -nan nɛn e sɔɔnla  
 lımɔn nɛn e 'nɛn 'ya -klɔnmɔn -a be  
 -a -sru. 14 'Pian lı zıe, Bali kɔɛbo -  
 pɛ "jɛ -dandan "fli "nɔn -yrɛ, 'nan -  
 e 'e 'ku "bui "da, fɛnan nɛn Bali 'bɔ  
 -a 'pla -yrɛ "be -a -nan. Fɛ zıe -a -  
 nan nɛn waa 'lɛ 'bu 'trilii le yaaga 'e  
 'ta le 'e -bu, ɛn -mlɛngan 'ka -kɔlale  
 -a man yıdı -a dı. 15 Tı zıe -a man  
 be -mlɛngan 'yi bɔladı 'sia 'e 'le te  
 e "yro, 'nan -e 'yi 'bɔ 'e -ku lı zıe -a.  
 16 'Pian 'trɛ 'pa lı zıe -a va. E 'lɛ 'sɔ, ɛn  
 'yi nɛn e 'bɔla -mlɛngan 'le be, e -sɛn  
 "ji 'e pɛɛnɔn. 17 -A -nan nɛn 'bli 'fɔ -  
 mlɛngan -ji lı zıe -a man -wlıdı. -Yee  
 "wean e -kuli -tɔ 'sien lı zıe -a kluda  
 'nɔn man. Minnun nɛn o 'ta wɔla  
 Bali wei da, ɛn o -tɔ 'wınun nɛn Zozi  
 'a -ci 'si -wle "be -a da be, -weɛ ci lı zıe  
 -a kluda 'nɔn 'a.

*Satan -wi -tu 'pa 'sia 'trɛda*

18 "Bɛ -sru ɛn -mlɛngan 'bɔ 'ku  
 jemie man.

**13**

1 -A -nan nɛn an -wi -tu 'yı, te e ya  
 bɔlanan jemie -va. -Wi zıe -a 'bei a  
 -fu, ɛn -a -wulo a 'sɔravli. ɛn -siga  
 kle "a 'e wɔdı -a 'bei pɛɛnɔn man.  
 ɛn "nyian be 'tɔnun nɛn e ya Bali  
 sɛɛ wɔdı -a be, e ya 'e 'crɛn -tɛdı -a  
 -wulonun 'bɔ man. 2 E ya "le 'nan  
 kɔanɛn 'le 'wı 'zɔ. -A cɛinnun a -  
 dandan, ɛn -a srɔɛn a 'e trɔdı. ɛn -  
 a 'le a "le -jra -le 'zɔ. -Mlɛngan 'yee  
 'pleble 'nɔn -wi zıe -yrɛ, ɛn e 'yee

mingɔnnɛn pɛin 'bɔla -yrɛ 'nan 'e  
 mingɔnnɛn -bli "da. 3 -Wi 'bɔ zıe -a -  
 wulo -tu tuo 'pleble, 'pian -a mlɔn "a  
 'e 'nyandı, -a "pa 'ji 'tun 'nɛn -nan.  
 'Wı zıe e 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'lɛbo "fɔ,  
 -yee "wean o sɔɔnla -a -sru. 4 -A -nan  
 nɛn o pɛɛnɔn 'o "pɔ sɔɔn -mlɛngan  
 zıe -a wlu, ɛn waa 'bɔ, kɔɔ -yɛɛ 'pleble  
 'nɔn -wi lɛ. ɛn o pɛɛnɔn 'o "pɔ sɔɔn  
 "nyian -wi 'bɔ 'wlu, ɛn waa 'bɔ -a  
 yıdı -a 'nan: «Min -tu 'ka 'kɔlaman -  
 e 'e 'fli -kɔɔn -wi 'gɔvɛ -a man dı. ɛn  
 min -tu 'ka 'kɔlaman -a 'klıdı -a dı.»

5 -Si a e 'lɛ 'sɔdı -wi zıe -yrɛ -e 'e  
 'fli 'sia -dandan, ɛn "nyian -e 'e 'wı  
 Bali man -wlıdı. -Si a 'e 'nɔndı -yrɛ  
 mlɛn -fuba sinjen 'wle "fli (42) 'wlu.  
 6 -Yee "wean nɛn e Bali 'srɔndı 'sia.  
 E wı Bali man -wlıdı, ɛn e wı fenan  
 nɛn Bali -nyɛanla be -a man -wlıdı,  
 ɛn e wı minnun nɛn o -nyɛanla laji  
 be o man -wlıdı. 7 ɛn -si a 'e 'lɛ  
 'sɔdı "nyian -wi zıe -yrɛ -e 'e Bali -  
 le minnun 'klı -kuli -a. ɛn "nyian  
 -si a 'e 'nɔndı -yrɛ -e 'e mingɔnnɛn  
 -bli 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'jinɔn da. 8 -Yee  
 "wean nɛn 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'o "pɔ  
 sɔɔn "wlu ɛn waa 'bɔ. 'Pian Bali -le  
 minnun 'ka "o "drɛlɛ dı. Kɔɔ Bali o  
 'tɔ 'crɛn -tɛ min 'beli 'fluba 'ji 'vaa ɛn  
 Bali 'trɛ drɛ. 'Fluba zıe Bali -le 'bla  
 nɛn waa 'nɔn 'sraga -a be, e ya -yee  
 vɛ -a.

9 Min nɛn 'wı man "trɔɛn "cı -a -  
 wulo -man be, -a san 'e "trɔɛn "tɔ 'wı  
 nɛn an "ta -a ve 'gɔvɛ -yrɛ! 10 Min nɛn  
 Bali -a 'pla 'nan 'e 'pɔ 'kɔn 'blı be, e  
 -pɔ 'kɔn 'ble. ɛn min nɛn Bali -a 'pla  
 'nan 'e 'ka -kuli 'tan sɛn "nɛn "be,  
 waa -tɛa -kuli 'tan sɛn -a. -Yee "wean  
 nɛn e ya "le Bali -le minnun -pɔan 'e  
 'sɔ. Te -wee yi -teradı Bali da 'le 'e 'tɔ  
 dı!

*Satan -wi pee 'pa 'sia 'trɛda*

11 "Bɛ -sru ɛn an -wi pee 'yı, te e  
 ya bɔlanan 'trɛ 'ji. -Wi zıe -a 'bei  
 a "fli, ɛn o ya "wɛnwɛnnɔn "le 'bla  
 'nɛn 'bei 'le 'wı 'zɔ. 'Pian -a wei min  
 -tɛa "klan -a "le -mlɛngan wei -le  
 'wı 'zɔ. 12 -Wi tɛdɛ nɛn -a -wulo -  
 tu tuo 'pleble, ɛn -a mlɔn 'bɔ 'nyan  
 be, e 'yee 'pleble pɛɛnɔn 'nɔn -wi  
 "flizan zıe -yrɛ. -A -nan nɛn e -tɔ

'tredanøn pæenøn man -sa -a, 'nan 'o "po -søøn -wi tæde wlu -e 'o bō. <sup>13</sup> E 'lebo "fō winun -dandan dre, e 'te 'si laji minnun pæenøn yie man, en yaa -sran 'treda. <sup>14</sup> 'Lebo "fō winun næn -wi tæde -a -si -nøn -yre 'nan 'e dre be, -a 'bō 'a næn e kōla 'tredanøn 'ci srædi -a. Yaa 'vī -wle 'nan, -wi næn waa tuo sen -a en ya'a 'kalæ diæ, 'o -a min yiba "nyaan. <sup>15</sup> En -wi tæde -a -si -nøn -yre 'nyian 'nan, 'e 'belidi -nøn min yiba 'bō læ. Zi yaa dre be, en min yiba 'bō 'widi 'sia. En minnun næn wa'a 'o "po -søøn læa "wlu -e 'o bō diæ, min yiba 'bō o tæe. <sup>16</sup> Yaa dre en min -tudv pæenøn plō 'pla 'o 'pæ "yi "man, -te 'be "cæe diæ waa 'pla 'o nyrenbøn da. -E 'e 'sia min -dan man, 'lee min næn e 'ka -dan diæ -a man, 'lee fæzan man, 'lee 'yalæ -tezan man, 'lee min næn e ya nōan -a be -a man, 'lee min næn e 'ka nōan -a diæ -a man, o pæenøn plō zīe -a 'pla 'o man 'tredre.

<sup>17</sup> Min oo min næn plō zīe e ya "man "be, -a san -kōlaman fænun 'lōdi -a, en -a san -kōlaman fænun -tandi -a. 'Pian min næn plō 'ka "man "diæ, ya'a 'kōlaman -e "e "dre di. -Wi 'bō 'tō næn waa 'pla 'o man. -Te 'be "cæe diæ, waa 'tō 'bō 'fluba 'wle -tudv -te 'e cin da, en waa cræn -te 'o man. Kōō -a 'tō 'cræn 'fluba 'wle 'tv "we fæ "nrōndi -a, en -a -tv "we fæ "nrōndi -a.

<sup>18</sup> 'Wī 'tōdi -a næn min -kōlaman 'wī zīe -a -ci mandī -a. -Yee "wæan min næn e 'wī -tōa "be, 'e -wi zīe -a 'tō 'cræn 'fluba 'wle -tudv -te 'e cin da, -e 'e -tō. E -tiala min 'tō 'le væ -a. En -a "nen "nen 'gū, e ya -yaa 'shæedv -fuba 'shæedv 'wle 'shæedv (666).

**14**

*Minnun næn Bali -le 'bla 'o 'si 'wī 'ji be o "dre "fō*

<sup>1</sup> "Bē -sru en an Bali -le 'bla 'yī 'e 'tōdi pōn næn waa laabo Zīōn bē -a da. Pōn zīe e ya Zeruzalēm fla yei. Min -kpi yaa tv 'e 'ta le min -fuba sinjæn 'wle sinjæn (144.000) a 'o 'tōdi -a "srōn. Bali -le 'bla 'tō 'lee -a "tī 'tō a 'e 'cræn -tædi o pæenøn nyrenbøn da. <sup>2</sup> En an wei -tv -klundi

'man laji. E wū "le 'nan 'yī -dan 'bē cī 'yrōnan, en e wū "nyian 'le 'nan laa -paan 'bē wū 'plēble. En e wū "nyian 'nōnnōn "le 'nan "dre "nen min "kaga "cī -a -fōnan -gōedi -ji. <sup>3</sup> Bali -le 'pasianøn næn laji bē, o ya 'o 'tōdi Bali -le mingōnnæn pein 'lee min cejenun 'lee fænun sinjæn bē o 'læ, en o "dre zīe -a -fōa. Min -tv 'ka 'kōlaman -e 'e "dre 'bō -tranladi. 'Pian min -kpi yaa tv 'e 'ta le min -fuba sinjæn 'wle sinjæn (144.000) bē, -wæe -fōa "sidō. Minnun næn Bali o 'si 'wī 'ji 'treda bē, o 'bō næn. <sup>4</sup> 'Wī 'kpa, minnun zīe Bali o 'si 'wī 'ji 'nan -e 'o 'kōn Bali -le væ -a, en "nyian -e 'o 'kōn Bali -le 'bla 'le væ -a. Te o ya "le 'nan fei fæ 'wle tæde næn waa -nōan Bali læ bē -yee 'wī 'zū. Fēnan pæenøn næn Bali -le 'bla 'kō bē, te o -ciala -a -sru. Minnun zīe wa'a līmōn -tōlæ di. Wa'a 'o 'fli "tri "tōlæ Bali 'læ nyinnandi -a līmōn -sru "di. <sup>5</sup> Wa'a 'wlu -tvwli "senlæ "fo "di. En 'tō 'tō 'ka 'e 'padī o man di.

*Bali -le 'pasianøn yaaga 'wī 'pla minnun læ*

<sup>6</sup> "Bē -sru en an Bali -le 'pasiazan -tv 'yī, te e ya 'sōnan laji. 'Wī nōnnōn næn ya'a 'li srēman "fo "diæ, -a vidī -a næn e ya ciinan 'lēglōn pæenøn 'ji minnun 'lee minnun næn o wei -tudv pæenøn -fōa "bē -wle. <sup>7</sup> Yaa 'vī wei 'plēble 'ji 'nan: «Ka yie 'e 'nan Bali man, en 'ka Bali 'bō 'tō dre -dan! Tv næn e 'tredanøn 'le tin "baa bē e 'bō. Bali næn e 'træ 'lee la 'lee jemie 'lee 'yī pæenøn dre bē, 'ka "po søøn "wlu -e 'ka bō.»

<sup>8</sup> Bali -le 'pasiazan "flizan søønla -a tæde -sru "nyian, te yaa ve 'nan: «Babilōn -nan -nyan. Babilōn -dan næn e -tō 'lēglōn pæenøn 'jinōn man -sa -a 'nan 'o 'si Bali -sru "bē, -a -nan -nyan.»

<sup>9</sup> En Bali -le 'pasiazan yaagazan søønla -a "flizan -sru "nyian, te yaa ve wei 'plēble 'ji 'nan: «Min oo min næn 'e "po søønla -wi næn waa min yiba dre bē -a wlu en yaa 'bō bē, Bali 'wī "næn -kōnman -a san læ. Min næn 'e "po søønla -a min yiba 'bō

wlu en yaa 'bɔ bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman "nyian -a san lɛ. En "nyian bɛ min nɛn e plɔ 'pla 'e nyrenbɔn da, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ yaa 'pla 'e 'pɛ -man bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -a san lɛ. <sup>10</sup> Bali nyran -ble minnun zɪɛ o va 'plɛblɛ. O -taa 'o yra yɪɛ -wɪdɪ 'tɛ 'va. -Kɔlɛ nɛn e 'lɛ "sia bɛ e -kɔɔn "va. Bali -le 'pasianɔn 'saun nɛn laji bɛ 'lee Bali -le 'bla yɪɛ man nɛn 'wɪ zɪɛ e dra. <sup>11</sup> O -taa 'o yra yɪɛ bodrun funnin 'tɛ zɪɛ -a va, te -a -koei "ko laji 'li 'trilii. En -wee yra yɪdɪ 'leda "ka "dɪ.»

<sup>12</sup> 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn e ya "le Bali -le minnun -pɔan 'e 'sɔ. Te 'o 'ta wɔladɪ Bali -le -pei da 'le 'tɔ dɪ, en te -wee yɪ -tɛradɪ Zozi da 'le 'e 'tɔ dɪ!

<sup>13</sup> "Bɛ -sru en an wei -tu 'man laji. E 'nan 'mɛn 'nan: «'I 'wɪ 'gʋɛ -a crɛn -tɛ! Minnun nɛn o -fʋ yɪ -tɛranan Minsan da en minnun o tɛɛ bɛ, 'bɛ nɛn 'gʋɛ tʋ nɛn Bali -le -fɛa dra -wee vɛ -a bɛ 'e 'bɔ.»

En Bali lei 'saun -a 'vɪ "nyian 'nan: «'Wɪ 'kpa, o "flian 'wee 'nyranman 'padɪ -a, kɔɔ 'wɪ "yinun nɛn waa drɛ bɛ, -a "nɛn 'blɪdɪ 'bɔ.»

*Bali 'trɛdanɔn 'le tin 'badɪ pou 'siala 'kɔ?*

<sup>14</sup> "Bɛ -sru en an "lolu -koei 'fuvu 'yɪ laji. Fɛ -tʋ a 'e -nyrandɪ "lolu -koei zɪɛ -a da, e ya "le Blamin -pɪ -le 'wɪ 'zʋ. -Siga kle "a 'e wɔdɪ -a -wulo -man, en fɛ -tʋ nɛn o 'saa -tɛa "a "bɛ e ya -yrɔ. Fɛ zɪɛ -a 'lɛ a "man 'kpa tɪglɪ. <sup>15</sup> -A -nan nɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -a -tʋ 'bɔla Bali -pan 'kɔn 'bɔ 'ji, en e paan 'kpa 'plɛblɛ min nɛn 'e -nyrandɪ "lolu -koei "da bɛ -yrɛ. Yaa 'vɪ 'nan: «'I 'yie 'saa 'tɛvɛ 'si -e 'i 'saa 'tɛdɪ 'sia! 'Saa 'tɛ tʋ 'bɔ, kɔɔ 'saa pɛɛnɔn tran 'trɛda.» <sup>16</sup> -A -nan nɛn min nɛn 'e -nyrandɪ "lolu -koei "da bɛ, e 'trɛda 'saa pɛɛnɔn 'tɛ.

<sup>17</sup> "Bɛ -sru en -a pee 'bɔla "nyian Bali -pan 'kɔn 'bɔ nɛn laji bɛ, -a -ji. 'Saa 'tɛvɛ nɛn -a 'lɛ a "man 'kpa bɛ -a -tʋ a "nyian -yee 'bɔ.

<sup>18</sup> En Bali -le 'pasianɔn 'bɔ nɛn laji bɛ, -a -tʋ nɛn -tɛ e 'wɪ 'vɪ 'tɛ lɛ yaa

dra bɛ, e 'si Bali -pan "davɛ va zia. E paan 'kpa 'plɛblɛ Bali -le 'pasiazan nɛn 'saa 'tɛvɛ 'lɛ 'lɛa a -yrɔ "bɛ -yrɛ. Yaa 'vɪ 'nan: «'I 'yie 'saa 'tɛvɛ 'si -e 'i rɛzɛn 'blʋ "cɛɛndɪ 'sia! Kɔɔ rɛzɛn yiba pɛɛnɔn nɛn rɛzɛn fei bɛ o 'blʋ tran.» <sup>19</sup> -A -nan nɛn Bali -le 'pasiazan zɪɛ e rɛzɛn yiba pɛɛnɔn 'bɔ 'nan. En yaa -sɛn fɛnan nɛn o rɛzɛn "blo "bɛ -a -nan. Zɪ Bali -le nyran -blɪdɪ -taa "drɛlɛ zɪɛ. <sup>20</sup> O -taa "minnun -tɛɛlɛ -e 'o o pɔlɛ "bʋ. O nyɛn "yro "le 'yɪ ba -le 'wɪ 'zʋ. E -ko -trilii e bɔa kilo -ya yaaga da, en -a klu trʋdɪ bɔa -mɛnliɛ -tʋ.

## 15

*Bali 'wɪ "nɛn "nyranman -kɔɔnman 'trɛdanɔn 'le 'kɔ?*

<sup>1</sup> "Bɛ -sru en an 'lɛbo "fɔ wɪ -dan 'yɪ "nyian laji. An Bali -le 'pasianɔn 'sɔravli 'yɪ. Bali o 'pla 'nan -wɛɛ 'wɪ "nɛn "nyranman -kɔɔnman 'trɛdanɔn lɛ. -A -tʋ 'yee vɛ -kɔɔnman, "bɛ -sru -e -a -tʋ 'e 'yee vɛ -kɔɔn. Bali -le nyran -blɪdɪ -nyranman 'leda nɛn zɪɛ.

<sup>2</sup> En an fɛ -tʋ nɛn e ya "le jemie -le 'wɪ 'zʋ bɛ -a 'yɪ "nyian. 'Pian e ya 'e siadɪ "da, en 'tɛ a "va. En "nyian bɛ, an minnun 'yɪ. Minnun zɪɛ -wɛɛ 'ka 'o "po -sɔɔnleɛ -wi nɛn waa min yiba drɛ bɛ -a wlu dɪ, en -wɛɛ 'ka 'o "po -sɔɔnleɛ -a min yiba 'bɔ 'wlu dɪ, en -wɛɛ 'ka -wi 'bɔ 'tɔ 'crɛn -tɛlɛ 'o man dɪ, en -wɛɛ 'ka "nyian -wi 'bɔ 'tɔ 'crɛn 'fluba 'wɛlɛ 'tʋdʋ -tɛlɛ 'e cin da, -e 'o 'pla 'o man dɪ. O ya 'o 'tɔdɪ jemie 'bɔ da lou. Bali "dre "fɔ "davɛ nɛn e ya "le -gɔɛdɪ -le 'wɪ 'zʋ bɛ, -a -nɔn o pɛɛnɔn lɛ. <sup>3</sup> En o "dre "nɛn Moizi nɛn Bali 'suzan 'a bɛ yaa 'pa bɛ, -a -fɔdɪ 'sia. "Dre zɪɛ e ya "nyian Bali -le 'bla 'le "dre "a. Waa -fɔa 'nan:

«Bali, yɪɛ cɪ 'ku 'san -a, en 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san nɛn 'yia, 'i drɛ 'wɪnun a -dandan, en o ya 'lɛbo "fɔ wɪnun -a. Yɪɛ cɪ 'ku 'san -a en 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san nɛn 'yia. -Si tɪglɪ nɛn yia -kɔɔnman minnun lɛ,

en -yee ci -a 'kpa -a.  
 Yie ci mingonnen -a  
 'leglon pæenon 'ji 'non da.  
 4-Tæ 'ka 'klanman 'i 'lɔ di?  
 En -tæ 'ka 'i 'tɔ -dan 've di?  
 -A san "ka "fo "di.  
 Kɔɔ yie ci 'saun 'i -tɔwli.  
 'Leglon pæenon 'ji 'non  
 'o "po -sɔɔnmlan 'i 'wlu -e 'wei bɔ.  
 Kɔɔ o -taa -a -tɔlɛ 'nan  
 'winun nen o ci tiglu bɛ,  
 -nyren yia dra.»

<sup>5</sup> "Bɛ -sru, en an Bali -pan 'kɔn  
 'yɪ 'e 'lɛ 'sɔdɪ laji, te -tandan yra  
 'e -trɔadɪ fɛnan 'saunzaun 'kpa -  
 nan. <sup>6</sup> En Bali -le 'pasianon nen  
 laji bɛ, an o 'sɔravli 'yɪ bɔlanan -  
 tandan zɪɛ -a -ji. -Wɛɛ "ta -daa  
 'wɪ "nen "tɔdɔ 'sɔravli -kɔɔnle 'trɛda  
 'non lɛ 'gɔ. Sɔ 'fuvu 'yɪyɪ nen 'e  
 wɔdɪ o da, en -tien 'kɔlɛ nen e ya -  
 siga -a bɛ, -a 'bɔ nen 'e 'tɔdɪ o kugu  
 da. <sup>7</sup> -A -nan nen fɛnun sinjen nen  
 Bali 'lɛ bɛ, -a -tɔ -siga 'kulenennun  
 -non Bali -le 'pasianon 'sɔravli 'bɔ  
 lɛ. Yaa -non o pæenon lɛ 'sɔravli. En  
 'kulenennun zɪɛ, Bali nen -a yie a  
 "man 'li 'trilii bɛ, -yee nyran -blɪdɪ  
 nen -a pæenon 'ji. <sup>8</sup> 'Nun tɔɔn en Bali  
 -le 'plɛblɛ 'lee -yee -dan -le "wɛan  
 bɛ, 'tɛ -goei Bali -pan 'kɔn 'bɔ 'ci  
 'si. -Te Bali -le 'pasianon 'sɔravli  
 zɪɛ wa'a tian 'cɛnle 'wɪ "nen -kɔɔndɪ  
 man 'trɛdanon lɛ diɛ, min -tɔ 'ka  
 'kɔlaman -e -e -wla Bali -pan 'kɔn 'bɔ  
 'ji dɪ.

## 16

*Bali-le 'pasianon 'sɔravli 'wɪ "nen  
 kɔɔn 'trɛdanon lɛ*

<sup>1</sup> -A -nan nen an wei 'plɛblɛ  
 'tɔ 'man. Wei zɪɛ e wɪ Bali -  
 pan 'kɔn 'bɔ 'ji, en yaa 'vɪ Bali -  
 le 'pasianon 'sɔravli "lɛ 'nan: «'Ka  
 'kɔ Bali -le nyran -blɪdɪ 'sɔravli  
 "nen 'kulenennun -ji 'labɛ -a -sran  
 'trɛda.»

<sup>2</sup> Bali -le 'pasiazan tɛdɛ -kɔ en e  
 'yee 'kulenɛn 'wun sɔɔn 'trɛda. -A -  
 nan nen mlɔnnun -sen minnun nen

-wi 'tɔ 'cɛn plɔ a o man en 'o "po -  
 sɔɔnmlan -wi zɪɛ -a min yiba 'wlu -  
 e 'o bɔ bɛ o man. Mlɔnnun zɪɛ o ya  
 "wɪdɪ 'kpa en o ya "nyian 'o 'lɛ 'sɪdɪ.

<sup>3</sup> "Bɛ -sru en -a "flizan 'kɔ, e 'yee  
 vɛ -wun sɔɔn jemie -va. Jemie zɪɛ e  
 'nyin "lɛ 'nan min -kadɪ nyɛn -le 'wɪ  
 'zɔ. -A -nan nen fɛnun pæenon nen  
 "va te o yie a "man "bɛ, o kaa.

<sup>4</sup> "Bɛ -sru -a yaagazan 'kɔ, en e  
 'yee vɛ -wun sɔɔn 'yɪ banun 'lee 'yɪ  
 kunun va. -A -nan nen o pæenon lila  
 nyɛn -a. <sup>5</sup> En Bali -le 'pasiazan nen  
 -te e 'wɪ 'vɪ 'yɪ lɛ yaa dra bɛ, maan  
 wei 'man. Yaa 'vɪ 'nan:

«Bali, yie ci Bali -a,

en i ya -nan 'li 'e 'cɛn,

en yie ci 'saun.

'Yie 'wɪ "nen -kɔɔndɪ minnun lɛ bɛ,  
 e ya 'e 'nɔan da.

<sup>6</sup> Kɔɔ o 'yie minnun tɛɛ

en wei 'lɛ 'wei vɪnɔn tɛɛ,

-yee "wɛan o tɛɛ nen yia 'wɔ bɛ,

yia drɛ 'e nɔan da.»

<sup>7</sup> En an wei -tɔ 'man, e 'si Bali -pan  
 "davɛ va zia. Wei zɪɛ e 'nan:

«'Kɔ "tɪ Bali,

yie ci 'kɔ 'san -a,

en yie ci 'plɛblɛ pæenon 'san -a,

en 'yie tin -tɛdɪ min da bɛ,

'wɪ 'kpa, e ya 'e 'nɔan da.»

<sup>8</sup> "Bɛ -sru Bali -le 'pasiazan  
 sinjenzan -kɔ, en e 'yee 'kulenɛn -  
 wun sɔɔn yidɛ da. 'Nun tɔɔn Bali

'plɛblɛ 'non yidɛ lɛ 'nan -yee 'bidɪ 'e  
 minnun 'tɛ 'blɪ. <sup>9</sup> -A -nan nen yidɛ

'bidɪ 'sia 'kpa 'plɛblɛ, en e minnun  
 'tɛ 'blɪdɪ 'sia. Bali 'bɔ nen -yee ci 'wɪ

"nen -kɔɔnnan minnun lɛ 'e 'bɔ 'a bɛ,  
 waa 'srɔndɪ 'sia, 'pian wa'a 'silɛ 'wɪ

'wɪdɪ "drɛdɪ man -e 'o Bali 'tɔ -dan  
 vɪ dɪ.

<sup>10</sup> "Bɛ -sru Bali -le 'pasiazan  
 'sooluzan 'kɔ, en e 'yee 'kulenɛn

'wun sɔɔn -wi nen waa min yiba drɛ  
 bɛ -yee mingonnen pɛin -da. 'Nun

tɔɔn klun -trɔa -wi 'bɔ 'lɛ mingonnen  
 trɛda "fo. En minnun 'o yra yɪdɪ 'sia

'wɪdɪ te o 'shɛ wɔɔman 'o nren man.  
<sup>11</sup> Mlɔnnun nen o -sen o man bɛ,

'lee yra nen o ci -a yunan -wɪdɪ "bɛ  
 -yee "wɛan o Bali nen laji lou "bɛ -a



"sröndi 'sia. 'Pian wa'a 'o 'p'e 'sil'e 'o dre w<sub>1</sub> -wliðunun -sru "di.

<sup>12</sup> "B'e -sru en Bali -le 'pasiazan 'shæðuzan -k<sub>v</sub>, en e 'yee 'kulenen 'wun s<sub>o</sub>on 'yi -dan nen waa laabo Efra b'e -a da. 'Nun t<sub>o</sub>on 'yi z<sub>i</sub>e 'e bee "ji, 'nan -e ming<sub>o</sub>nnennun nen o "sia yid'e wluan "nan 'zia b'e -wee -si 'e 'l'e 's<sub>v</sub>. <sup>13</sup> En an f'e -wliði yaaga 'y<sub>1</sub>. O ya "le 'nan yolunun -le 'w<sub>1</sub> 'z<sub>v</sub>. -A -t<sub>v</sub> 'b<sub>o</sub>la -mlengan -dan 'le, en -a -t<sub>v</sub> 'b<sub>o</sub>la -wi nen waa min yiba dre b'e -a 'le, en -a -t<sub>v</sub> 'b<sub>o</sub>la min nen e 'wlu -s<sub>ean</sub> te yaa ve 'nan 'e ya Bali 'lewei v<sub>an</sub>an b'e -a 'le. <sup>14</sup> -Y<sub>v</sub> -wliðunun nen o 'l'eb<sub>o</sub> "f<sub>o</sub> w<sub>1</sub>nun dra b'e o 'b<sub>o</sub> nen. O yaaga z<sub>i</sub>e o -k<sub>v</sub> 'tr'eda ming<sub>o</sub>nnennun cin yil'e 'nan -e 'o 'man w<sub>v</sub> -kuli -tand<sub>i</sub> da. -Kuli z<sub>i</sub>e waa -taan Bali man, yi -dan nen 'pleble p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n 'san Bali -a 'pla b'e -a da.

<sup>15</sup> "Ka 'ci "nr<sub>o</sub>n 'w<sub>1</sub> nen Minsan -a 'v<sub>1</sub> b'e -a da. Yaa 'v<sub>1</sub> 'nan: «'M<sub>en</sub> -tad<sub>i</sub> dra kligli. E dra "le crinzan -le ve 'z<sub>v</sub>, ma'an yi paa di. Min nen -a y<sub>i</sub>e 'f<sub>o</sub> "man en 'e 'man w<sub>v</sub> b'e, Bali -le -f<sub>ea</sub> a -a san man. 'Pian min nen ya'a 'e 'man w<sub>v</sub>le d<sub>i</sub>e, an b<sub>o</sub>a 'man 'e pl<sub>o</sub>d<sub>i</sub>, -e 'y<sub>ra</sub> 'e san -t<sub>e</sub> min p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n y<sub>i</sub>e man.»

<sup>16</sup> -Y<sub>v</sub> -wliði yaaga z<sub>i</sub>e o 'tr'eda ming<sub>o</sub>nnennun cin 'y<sub>1</sub> f<sub>en</sub>an nen waa laabo Ebre wei -ji «Armajed<sub>o</sub>n» b'e -a -nan.

<sup>17</sup> "B'e -sru en Bali -le 'pasiazan 's<sub>o</sub>ravlizan 'k<sub>v</sub>, en e 'yee 'kulenen 'wun s<sub>o</sub>on f<sub>en</sub>an 'wein nen labli 'lee 'tr'e y<sub>e</sub>i "b'e -a va. 'Nun t<sub>o</sub>on an wei 'pleble 't<sub>v</sub> 'man Bali -pan 'kuin. Wei z<sub>i</sub>e e 'si Bali -le ming<sub>o</sub>nnen p<sub>ein</sub> -va zia, en yaa 'v<sub>1</sub> 'nan: «'B'e nen 'g<sub>o</sub>v<sub>e</sub>, e -nyan "m<sub>en</sub> "f<sub>o</sub>!» <sup>18</sup> En laa 'e 'wlei -wlei -f<sub>o</sub>d<sub>i</sub> 'sia, en laa -paan -klund<sub>i</sub> 'sia, en 'tr'e 'ny<sub>o</sub>önd<sub>i</sub> 'sia 'k<sub>pa</sub> 'pleble. Z<sub>1</sub> Bali blamin s<sub>o</sub>onla 'li 'tr'eda b'e, -a s<sub>o</sub>man 'tr'e 'ka tian 'ny<sub>o</sub>önl'e di. <sup>19</sup> Babil<sub>o</sub>n 'fla -dan b'e, e c<sub>ee</sub>n 'e cin man yaaga. En 'fla p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n nen 'tr'eda b'e, o -nan -nyan. Bali 'yee ny<sub>an</sub> -blid<sub>i</sub> -ci k<sub>o</sub>on Babil<sub>o</sub>n l'e 'pleble, k<sub>o</sub>o 'w<sub>1</sub> 'wliðunun

nen yaa dre b'e, -a -cin 'ka 'sanl'e "ji "di. <sup>20</sup> 'Y<sub>i</sub> y<sub>e</sub>i 'tr'enun p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n saan, en p<sub>o</sub>n -t<sub>v</sub> 'ka "nyian y<sub>1</sub>e 'tr'eda di. <sup>21</sup> En lalo 'w<sub>1</sub>e -dandan -sränd<sub>i</sub> 'sia 'tr'eda. -A 'w<sub>1</sub>enun cib<sub>en</sub> a -wlið<sub>i</sub>. -A -t<sub>v</sub> -k<sub>o</sub>laman e b<sub>o</sub>a kilo -fuba 'soolu. Lalo nen e c<sub>1</sub> -srannan -wlið<sub>i</sub> z<sub>i</sub>e, -yee "w<sub>ean</sub> minnun Bali "srönd<sub>i</sub> 'sia.

## 17

*-K<sub>o</sub>nnen p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n -w<sub>ee</sub>zan -le 'w<sub>1</sub>*

<sup>1</sup> "B'e -sru en Bali -le 'pasian<sub>o</sub>n 's<sub>o</sub>ravli "nen 'kulennun a -w<sub>1</sub>o "b'e, -a -t<sub>v</sub> -ta 'w<sub>1</sub> tin 'bal'e 'm<sub>en</sub>. E 'nan: «'W<sub>1</sub> nen e -taa "b<sub>o</sub>le Babil<sub>o</sub>n man b'e, 'i 'ta -e 'an -k<sub>o</sub>on 'y<sub>i</sub>e! 'Fla z<sub>i</sub>e e ya 'e 't<sub>o</sub>d<sub>i</sub> 'yi -dandannun 'sr<sub>o</sub>n, en e dre -k<sub>o</sub>nnen p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n -w<sub>ee</sub>zan 'a. <sup>2</sup> Ming<sub>o</sub>nnennun p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n nen 'tr'eda b'e, o -f<sub>o</sub> -a -sru. -Yee -k<sub>o</sub>nnen -w<sub>ee</sub>d<sub>i</sub> 'b<sub>o</sub> z<sub>i</sub>e e 'tr'eda minnun p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n 'sianan, en 'o 'fli -n<sub>o</sub>n -y<sub>r</sub>e.»

<sup>3</sup> E dre 'm<sub>en</sub> "le 'nan ny<sub>r</sub>in -t<sub>en</sub>an nen an c<sub>1</sub>. En Bali -le 'pasiazan z<sub>i</sub>e e -k<sub>v</sub> 'maan "bui "da. An l<sub>u</sub>man -t<sub>v</sub> 'y<sub>1</sub> f<sub>e</sub> z<sub>i</sub>e -a -nan. E ya 'e -ny<sub>r</sub>and<sub>i</sub> -wi 't<sub>en</sub>d<sub>en</sub> 't<sub>v</sub> da. -Wi z<sub>i</sub>e -a -wulo a 's<sub>o</sub>ravli, en -a 'bei a -fu. 'T<sub>o</sub>nun nen e ya Bali s<sub>ee</sub> w<sub>o</sub>d<sub>i</sub> -a b'e, e ya 'e 'c<sub>r</sub>en -t<sub>ed</sub>i -wi 'b<sub>o</sub> man. <sup>4</sup> En s<sub>o</sub> 't<sub>en</sub>d<sub>en</sub> nen -a 'fl'e a b'e -a 'b<sub>o</sub> nen l<sub>i</sub> z<sub>1</sub> -a da. Min -dandannun da s<sub>o</sub> nen. -Siga 'lee f<sub>en</sub>un nen -a 'fl'e a b'e, e l<sub>i</sub> z<sub>i</sub>e -a man 'si 'e p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n. En -siga 'kulenen a -y<sub>r</sub>o. 'W<sub>1</sub> 'wliðunun nen yaa dre -k<sub>o</sub>nnen -w<sub>ee</sub>d<sub>i</sub> -a b'e e ya 'e fad<sub>i</sub> 'kulenen z<sub>i</sub>e -a. <sup>5</sup> 'W<sub>1</sub> 't<sub>v</sub> nen -a -c<sub>1</sub> a 'e y<sub>o</sub>ödi b'e, e ya 'e 'c<sub>r</sub>en -t<sub>ed</sub>i l<sub>i</sub> z<sub>i</sub>e -a ny<sub>r</sub>enb<sub>o</sub>n da. E ya 'e 'c<sub>r</sub>en -t<sub>ed</sub>i 'nan:

M<sub>ee</sub>n c<sub>1</sub> Babil<sub>o</sub>n -dan a.

M<sub>ee</sub>n c<sub>1</sub> -k<sub>o</sub>nnen -w<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n

"b<sub>o</sub> "a.

En m<sub>ee</sub>n c<sub>1</sub> 'w<sub>1</sub> 'wlið<sub>i</sub> 't<sub>o</sub> 't<sub>u</sub>d<sub>v</sub> p<sub>ee</sub>n<sub>o</sub>n

"b<sub>o</sub> "a.

<sup>6</sup> An l<sub>i</sub> z<sub>i</sub>e -a 'y<sub>1</sub> Bali -le minnun nen e o t<sub>ee</sub> b'e o ny<sub>en</sub> mlinnan, 'lee Zozi -srun<sub>o</sub>n nen e o t<sub>ee</sub> b'e o ny<sub>en</sub> mlinnan. En yaa -t<sub>ed</sub>i 'sia "le -w<sub>en</sub> -le 'w<sub>1</sub> 'z<sub>v</sub>. 'W<sub>1</sub> z<sub>i</sub>e yaan 'l'eb<sub>o</sub> "f<sub>o</sub> 'e cil<sub>a</sub> "da.

<sup>7</sup> -A -nan nen Bali -le 'pasiazan z<sub>i</sub>e, e 'nan 'm<sub>en</sub> 'nan: «-M<sub>e</sub> "le "w<sub>ean</sub> 'i 'l'eb<sub>o</sub> "f<sub>o</sub>? L<sub>i</sub> nen yia 'y<sub>1</sub> 'lab<sub>e</sub>, e ya 'w<sub>1</sub>

yɔɔdi -tu -a, 'pian an -taa -a -ci vɛle 'yie. En -wi nen -a -wulo a 'sɔravli, en -a 'bei a -fu te li 'bɔ a 'e -nyrandi "da 'labɛ, e ya 'wɪ yɔɔdi -tu -a, 'pian an -taa -a -ci vɛle 'yie. <sup>8</sup>-Wi nen i 'sia -a yunan 'gʊɛ, 'li te e ya, 'pian 'bɛ nen 'gʊɛ e "ka "nyian di. Yi -tu bɔa "bɛ, -wi zɪɛ e bɔala -klu nen -a 'leda "ka "diɛ -a ji, -e Bali 'e -nan -nyan "fo. Tu zɪɛ -a man bɛ, minnun nen Bali 'ka o 'tɔ 'crɛn -tɛɛ 'yee min 'beli 'fluba 'ji 'vra en e 'trɛ drɛ diɛ, -wi zɪɛ -a yidi o 'lɛbo -fɔa. Kɔɔ -wi zɪɛ, 'li te e ya, 'pian 'bɛ nen 'gʊɛ e "ka "nyian di.

<sup>9</sup>'Wɪ 'tɔdi -a nen min -kɔlamam 'wɪ zɪɛ -a -ci mandɪ -a.

-A -wulo 'sɔravli "nen yia 'yɪ 'labɛ, pɔn 'sɔravli "nen li 'bɔ ci 'e -nyrandi "da "bɛ -nyren. Pɔnnun zɪɛ o ya "le mingɔnnɛn 'sɔravli "le 'wɪ 'zʊ. <sup>10</sup>Mingɔnnɛnnun zɪɛ o 'soolu yie 'ka "nyian "man "di. 'Pian -a -tu a mingɔnnɛn -blunam cɛɛɔ yɪ -a, en -a -tu 'ka tian 'talɛ di. -Te e -ta bɛ, ya'a mingɔnnɛn -ble tu "kaga 'wlu di. <sup>11</sup>-Wi 'bɔ nen, e ya 'li, 'pian 'bɛ nen 'gʊɛ e "ka "nyian diɛ, -yɛɛ -taa "mingɔnnɛn 'sɔrazan 'a, -e Bali 'e -nan -nyan "fo. -Wi zɪɛ e ya "nyian mingɔnnɛn 'sɔravlinɔn 'bɔ 'va.

<sup>12</sup>'Bei 'fu nen yia 'yɪ bɛ, mingɔnnɛn -fu nen waa. 'Pian wa'a tian mingɔnnɛn -blɔdi 'silɛa di. Bali -taa -a -si -nɔnɛ -wɛ 'nan 'o mingɔnnɛn -blɔ 'o 'vale -wi bɛ waa tu "wɛnnɛn 'a. E bɔa 'lɛri -tu. <sup>13</sup>Mingɔnnɛnnun zɪɛ 'wɪ -tɔwli "cin a o pɛɛnɔn 'ji. O 'wee -kɔladɪ 'lee 'wee 'plɛblɛ 'pa -wi zɪɛ -yee vɛ da. <sup>14</sup>En o -kv -kuli -tɔɛ Bali -le 'bla man. 'Pian Bali -le 'bla o kɪ, kɔɔ -yɛɛ ci minsannun da Minsan -a, en -yɛɛ ci mingɔnnɛnnun da mingɔnnɛn -a. Minnun nen Bali -le 'bla o laabu en e o 'si "va 'yee vɛ -a bɛ, -wɛɛ -taa mingɔnnɛnnun 'klɪɛ 'o 'vale Bali -le 'bla 'a.»

<sup>15</sup>'Bɛ -sru en Bali -le 'pasiazan zɪɛ, yaa 'vɪ 'mɛn "nyian 'nan: «I 'yi -dandannun 'yɪ, te -kɔnnɛn pɛɛnɔn -wɛɛzan a 'e -nyrandi -a "srɔn. 'Yi -nun zɪɛ -wɛɛ ci "le 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji

minnun -le 'wɪ 'zʊ, 'lee minnun nen o wei -tɔɔv pɛɛnɔn -fɔa "bɛ -wee 'wɪ 'zʊ.

<sup>16</sup>En 'bei 'fu nen yia 'yɪ bɛ, 'o 'vale -wi -a, o -taa 'nanɛ -kɔnnɛn pɛɛnɔn -wɛɛzan 'bɔ man. O -taa fɛ pɛɛnɔn "koolɛ "man -e 'o 'tɔɪ 'e plɔdi. O -taa li 'bɔ 'blɪɛ, -e 'o -nyranman 'tɛ 'blɪ. -A fɛ -tu 'ka 'fo "fo "di. <sup>17</sup>'Wɪ pɛɛnɔn nen o -taa -a drɛɛ bɛ, Bali 'bɔ 'bɛ 'cin -tɔa "o ji, 'nan -e 'wɪ nen yaa 'pla 'e 'cɛn bɛ 'e 'lɛ sɔɔ.

<sup>18</sup>En lumɔn nen yia 'yɪ bɛ, Babilɔn 'fla -dan 'bɔ nen. -Yɛɛ 'trɛda mingɔnnɛnnun pɛɛnɔn "paala.»

## 18

*-Kɔnnɛn pɛɛnɔn -wɛɛzan -nan -nyan wɪ*

<sup>1</sup>'Bɛ -sru en an Bali -le 'pasiazan pee 'yɪ, te e ya 'sinan laji. E ya 'plɛblɛ 'kpa, en -yee 'tɛ 'san 'trɛda 'si "fo. <sup>2</sup>E paan 'kpa 'plɛblɛ -a vidɪ -a 'nan:

«Babilɔn -nan -nyan.  
Babilɔn 'fla -dan bɛ,  
-a -nan -nyan.

E drɛ -yɔ -wɪdinun fla -a.

-Yɔ -wɪdi 'tɔ 'tɔɔv pɛɛnɔn -nyɛanla 'nan nun.

"Loman 'tɔ 'tɔɔv pɛɛnɔn nen o 'ka 'saun Bali 'lɛ di,

en minnun 'ka o ye "yɪ "diɛ,  
o ya -nan nun.

[-Wi -tɔɔv pɛɛnɔn nen

o 'ka 'saun Bali 'lɛ di,

en minnun 'ka o ye "yɪ "diɛ,  
o ya -nan nun.]

<sup>3</sup>'Lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji minnun

Babilɔn 'fla 'le -wɛn mlin 'e 'ciɪla "da.

-Yɛɛ ci 'nan

e o pɛɛnɔn wɛɛ 'kɔnnɛn -a.

En "nyian bɛ

'trɛda mingɔnnɛnnun -fɔ -a -sru,

en o 'wɪ 'wɪdi "tɔwli zɪɛ -a drɛ.

En 'flɛ 'tannɔn nen 'trɛda bɛ,

o drɛ fenɔn 'a,

Babilɔn 'fla yɪɛ a "kaga "le "wɛan.»

<sup>4</sup>'Bɛ -sru en an wei pee 'man laji.

Wei zɪɛ yaa 'vɪ 'nan:

«'Mɛn minnun,

'ka 'si Babilɔn 'fla!

'Ka 'si 'nan nun,  
 -e-yee 'wɪ 'wɪdɪ 'e vɪɛ e baa 'ka man  
 dɪ,  
 "tɔgɔ 'wɪ nɛn e -taa "bɔɛ "man "bɛ,  
 e 'bɔ 'ka man.  
 5 'Fla zɪɛ -yee 'wɪ 'wɪdɪ a "kaga,  
 e bɔa labli man.  
 -Yee 'wɪ 'wɪdɪnun 'bɔ zɪɛ  
 -a -cin -trɔa Bali ji.  
 6 'Wɪnun nɛn yaa drɛ minnun lɛ bɛ,  
 'mɛn 'pasianɔn "o "dra "nyian -yee  
 "lɛ.

Waa 'lɛji bɔala 'e 'pa -a "fli.  
 'Kulenɛn nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ 'fa 'a  
 ɛn yaa -nɔn minnun lɛ bɛ,  
 waa faa 'e 'pa -a "fli  
 -e 'o -nɔn -yee "lɛ.

7 'Fla zɪɛ,  
 zɪ 'e 'tɔ 'wɪdɪ 'yɪ 'yɪ  
 ɛn e fɛ yɪdɪ 'yɪ 'yɪ "bɛ,  
 -a da nɛn o 'tɛ "paa "da,  
 ɛn -a da nɛn waa ta dra -trɔdrɔ.

Yaa 'vɪ 'e 'fli man 'nan,  
 e ya mingɔnnɛn -blɪnan,  
 ɛn -kɔnnɛn 'ka 'kalɛ 'e da dɪ,  
 ɛn 'e 'ta 'ka 'li 'dra -trɔdrɔ "fo "dɪ.

8 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ,  
 'wɪnun nɛn o -taa "bɔɛ "man  
 yɪ -tɔwɪ "cɛ 'wɪlu bɛ -nyrɛn 'gɔ,  
 -cɛ bɔdɪ a -tɔ,  
 ɛn ta drɛdɪ -trɔdrɔ a -tɔ,  
 ɛn dra -tɛdɪ a -tɔ.  
 ɛn 'tɛ 'bɛ -taa -a -nan -nyanlɛ.  
 Kɔɔ Minsan Bali nɛn e tin -tɛ "da "bɛ,  
 e ya 'plɛblɛ.»

9 'Trɛda mingɔnnɛnnun nɛn o -fo  
 -a -sru, ɛn -yee 'wɪ 'wɪdɪ zɪɛ "o drɛ,  
 ɛn "o fɛ yɪdɪ 'yɪ 'yɪ "bɛ, 'wɪ -taa 'nanlɛ  
 o man. Tɔ nɛn o 'fla zɪɛ -a -yee 'tɛ  
 'blɪnan bɛ, -a -nan nɛn 'wɪ 'nandɪ  
 "sɪala o man. 10 'Wɪ nɛn e -taa "bɔɛ  
 'fla zɪɛ -a man bɛ, e o -tɛa "klan -a,  
 -yee "wɛan wa'a -kɔlaman -e 'o -pli  
 "man "kogo dɪ. 'Pian o -fo -kɔɔbli te  
 o -paanman. Waa ve 'nan:

«Babilɔn 'fla -dan,  
 'wɪ 'bɔ 'i man,  
 'wɪ 'bɔ 'i man.  
 Tɔ "wɛnnɛn "cɛ 'wɪlu nɛn  
 Bali cɛɛn 'wɪ "nɛn -kɔɔndɪ man 'yɪɛ.»

11 'Wɪ nɛn e -taa "bɔɛ 'fla zɪɛ -  
 a man bɛ, -yee "wɛan 'flɛ 'tannɔn  
 'wuɔdɪ "sɪala, kɔɔ min 'ka "nyian -  
 wee 'flɛ 'lɔa dɪ. 12 -Wee 'flɛnun 'bɔ

nɛn 'gɔ: -sɪga fɛnun 'lɛɛ "lala fɛnun,  
 'lɛɛ -kɔɔlɛnun nɛn o 'flɛ "mlɪan -  
 sɪga da bɛ, 'lɛɛ mingɔnnɛnnun da  
 sɔnun, 'lɛɛ yɪba "nɛn -a 'flɛ cɪ bɛ, 'lɛɛ  
 -fɪ 'shɛ fɛnun, 'lɛɛ -bulalɛ fɛnun, 'lɛɛ  
 -kɔɔlɛ 'kpagba, 13 'lɛɛ -lazɪglɔ 'tɔ 'tɔdɔ  
 pɛɛnɔn, 'lɛɛ rɛzɛn -wɛn, 'lɛɛ 'nyrɔn,  
 'lɛɛ -fari puu, 'lɛɛ fei fɛ 'wɛnɛn, 'lɛɛ  
 trinun, 'lɛɛ 'blanun, 'lɛɛ -sɔnun, 'lɛɛ  
 odronun, 'lɛɛ nɔannun.

14 Yɪba "bɛ 'wɛɛ "trandɪ pɛɛnɔn  
 nɛn yaa 'yɪ "yɪ "bɛ, -a -nan -nyan.  
 ɛn -a yɪfɛnun pɛɛnɔn bɛ, o 'san -yrɔ,  
 wa'a "nyian taa "fo "dɪ.

15 'Flɛ 'tannɔn nɛn o drɛ fɛnɔn 'a  
 Babilɔn 'fla 'lɛ "wɛan bɛ, 'wɪ nɛn e -  
 taa "bɔɛ 'fla zɪɛ -a man bɛ, e o -tɛa  
 "klan -a, -yee "wɛan wa'a 'kɔlaman  
 -e 'o -pli "man "kogo dɪ. 'Pian o -fo  
 -kɔɔbli te o -wua. 16 Waa 've 'nan:

«Babilɔn 'fla -dan,  
 'wɪ 'bɔ 'i man,  
 'wɪ 'bɔ 'i man.  
 'I man a 'e 'padɪ

"nɛn mingɔnnɛnnun da sɔnun -a  
 'lɛɛ -sɪga fɛnun 'lɛɛ -kɔɔlɛnun nɛn  
 o 'flɛ "mlɪan -sɪga da bɛ -a.

17 ɛn tɔ "wɛnnɛn 'wɪlu nɛn  
 Bali -a pɛɛnɔn zɪɛ -a -nan -nyan.  
 E bɔa 'lɛrɪ -tɔ.»

'Wɪ nɛn e -taa "bɔɛ 'fla zɪɛ -a man  
 bɛ, -yee "wɛan -klɔ -dandan -fɔnɔn  
 'lɛɛ minnun nɛn o "ta 'ta wo ɛn o  
 ya -klɔ 'bɔ 'jɪ bɛ, 'lɛɛ minnun nɛn o  
 'nyranman "paa -klɔ 'bɔ 'jɪ bɛ, 'lɛɛ  
 minnun nɛn o 'wee -blɪfɛ ye 'yɪ yɪɛ  
 da bɛ, o pɛɛnɔn 'fɔ -kɔɔbli. 18 Zɪ 'fla  
 zɪɛ e ya -blɪnan, ɛn waa 'tɛ -goei  
 'yɪ bɛ, ɛn o pɛɛnɔn -a vɪdɪ 'sɪa 'wɪ  
 'nanmandɪ -a 'nan: «Babilɔn 'fla -  
 dan, 'i yra "nɛn 'fla 'ka yɪɛ 'trɛda 'li  
 "fo "dɪ.» 19 O 'trɛ 'wɪ 'o da, te o -wua  
 'wɪ 'nanmandɪ -a. Waa ve 'nan:

«Babilɔn 'fla -dan,  
 'wɪ 'bɔ 'i man,  
 'wɪ 'bɔ 'i man.  
 Minnun pɛɛnɔn nɛn

'wee -klɔ -dandannun a 'yɪ yɪɛ da bɛ  
 o drɛ fɛnɔn 'a,  
 'i yɪfɛ a "kaga 'lɛ "wɛan.  
 Tɔ "wɛnnɛn "cɛ 'wɪlu nɛn  
 Bali cɛɛn 'wɪ "nɛn -kɔɔndɪ man 'yɪɛ.

20 'Pian kaa nɛn ka cɪ laji bɛ,

'lee kaa nɛn  
ka cɪ Bali -le minnun -a bɛ,  
'lee kaa nɛn  
ka cɪ Zozi -le 'pasianɔn 'a bɛ,  
'lee kaa nɛn  
ka cɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'a bɛ,  
'ka 'ci 'e "nran!  
Kɔɔ Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn Babilɔn 'fla -  
dan lɛ,

'wɪ nɛn yaa drɛ 'cɛɛ bɛ -yee "wɛan.»

<sup>21</sup> -A -nan nɛn Bali -le 'pasiazan -  
tu nɛn e ya 'plɛblɛ 'kpa bɛ, e -kɔlɛbu  
-dan 'kpa 'sia ɛn yaa tuv jemie -va,  
ɛn yaa 'vɪ 'nan:

«Zɪ Babilɔn 'fla -dan bɛ

o -taa -a tuvlɛ zɪɛ,

te wa'a "nyian -a ye 'li "fo "dɪ.

<sup>22</sup> Wa'a "nyian "dre "fɔ "da "fɛnun -  
cin 'wɪdɪ maan

-nan 'li "fo "dɪ,

ɛn wa'a "nyian "dre maan

-nan 'li "fo "dɪ.

Wa'a bla bɔnɔn 'ye

'nan 'li "fo "dɪ,

ɛn wa'a "nyian fɛ -sɔndɪ -cin 'wɪdɪ  
maan

-nan 'li "fo "dɪ.

<sup>23</sup> Wa'a "nyian -kannɛn 'san ye

-nan 'li "fo "dɪ,

ɛn lɪ 'pa "fɛdinun 'ka "nyian -kɔan

-nan 'li "fo "dɪ.

Fɛ -le "wɛan nɛn 'wɪ zɪɛ e 'bɔ 'i man  
bɛ,

-nyrɛn 'nan:

'Yie 'flɛ 'tannɔn 'tɔ bɛ wɪ 'trɛ 'gɔvɛ -a  
da.

'Yie -dravia winun dɛdɪ -a nɛn  
i 'trɛda minnun pɛɛnɔn see paa.

<sup>24</sup> Babilɔn 'fla -dan,

yɪɛ Bali 'lewei vɪnɔn tɛɛ,

ɛn yɪɛ Bali -le minnun tɛɛ.

ɛn "nyian bɛ minnun pɛɛnɔn nɛn

minnun o tɛɛ bɛ,

yɪɛ -maan ɛn e drɛ.

'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn

Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn 'yɪɛ.»

## 19

*Ci "nrandɪ -dan drɛ laji*

<sup>1</sup> "Bɛ -sru ɛn an wei -tu 'man laji  
'plɛblɛ 'kpa. E wɪ "le 'nan min "kaga  
'bɛ cɪ -a vɪnan 'nan:

«-Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!

-Kaa "tɪ Bali 'bɔ

'bɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a,

'tɔ -dan a -yee vɛ -a,

ɛn 'plɛblɛ pɛɛnɔn a -yee vɛ -a.

<sup>2</sup> -Yee tin -tɛdɪ min da a 'e 'nɔan da,

ɛn e ya 'wɪ tɪglɪ da.

E 'wɪ "nɛn kɔɔn Babilɔn 'fla -dan nɛn

e drɛ -kɔnnɛn pɛɛnɔn -wɛɛzan 'a bɛ  
-yrɛ.

Lumɔn zɪɛ -yɛɛ 'trɛda srɛ 'yee 'wɪnun  
nɛn

yaa dra bɛ -a.

Bali -le 'nyranman 'panɔn nɛn

e o tɛɛ bɛ,

-a 'tɔ 'ji nɛn Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn -yrɛ.»

<sup>3</sup> ɛn waa 'vɪ "nyian 'nan:

«-Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!

Babilɔn 'fla -dan zɪɛ,

e ya 'tɛ 'blɪnan.

-A 'tɛ -koei wuanla 'li 'trilii.»

<sup>4</sup> -A -nan nɛn min cejenun -yɔ -tu

'wɛ sinjɛn 'lee fɛnun sinjɛn bɛ, o "po

sɔɔn Bali -le mingɔnnɛn pɛɪn 'lɛ, ɛn o

Bali 'bɔ. Waa 'vɪ 'nan:

«Amen! -Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!»

<sup>5</sup> ɛn wei -tu 'si Bali -le mingɔnnɛn

pɛɪn zɪɛ -a va zia. Wei zɪɛ yaa 'vɪ  
'nan:

«'Ka pɛɛnɔn nɛn

ka cɪ Bali -le 'nyranman 'panɔn 'a  
bɛ,

'lee 'ka pɛɛnɔn nɛn

'ka yɪɛ "naan Bali man bɛ,

-e 'e 'sia 'nɛn "wɛnnɛn man

-e 'e bɔ min ceje da bɛ,

'ka -cee Bali 'tɔ "yi "vɪ!»

<sup>6</sup> "Bɛ -sru ɛn an wei -tu 'man  
"nyian. E wɪ "le 'nan min "kaga

'bɛ cɪ -a vɪnan, ɛn e wɪ "nyian "le

'nan 'yi -dan 'bɛ cɪ 'yrɔnan, ɛn e

wɪ "nyian "le 'nan laa paan 'bɛ wɪ  
'plɛblɛ. Yaa 'vɪ 'nan:

«-Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!

Kɔɔ -kaa san Bali nɛn

e cɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san -a bɛ,

e mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia.

<sup>7</sup> -Kaa ci 'e "nran!

-Kaa -paan ci "nran "dre "fɔdɪ -a!

-Kaa Bali 'tɔ bɔ!

Kɔɔ Bali -le 'bla 'le lɪ 'pa tu 'bɔ,

ɛn -a nan 'bɔ 'e man wɔv 'va.

<sup>8</sup> O sɔ 'fuvu 'yrɪyrɪ nɛn

"tri 'ka "ji "dɪɛ -a -nɔn -yrɛ

'nan -e 'e 'wɔ 'e da.»

Sɔ 'fuvu zɪɛ, -yɛɛ ɕɪ 'wɪ tɪɡlunun nɛn Bali -le minnun -a drɛ bɛ, -a -kɔɔn "manvɛ -a.

<sup>9</sup>Bali -le 'pasiazan bɛ, e 'nan 'mɛn 'nan: «'I ɕrɛn -tɛ 'nan: Minnun nɛn o o laabv Bali -le 'bla 'le li 'pa "fɛdi da bɛ, Bali -le -fɛa a o man.» ɛn yaa -tɔ "nɛn 'nyian 'nan: «'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ tɪɡlɪ 'a, ɛn e 'si Bali 'bɔ 'le.»

<sup>10</sup>'Nun tɔɔn ɛn an blula "wlu 'nan -e 'an bɔ. 'Pian e 'nan 'mɛn 'nan: «Te 'i 'wɪ zɪɛ -a drɛ "fo "di! Bali nɛn 'i bɔ! Kɔɔ an ya Bali 'suzan 'a "le 'yie 'wɪ 'zv. ɛn an ya Bali 'suzan 'a "le 'i "bvɪ Zozinɔn 'le 'wɪ 'zv. -Wɛɛ ɕɪ 'o 'tɔdi 'winun nɛn Zozi 'a -ci 'si -wɛɛ "bɛ -a da.» 'Wɪnun nɛn Zozi 'a -ci 'si minnun lɛ bɛ, -yɛɛ 'ta -tɔa "o man ɛn o Bali 'lewei ve.

*Min -tv a 'e -nyrandi -sv fuvu da*

<sup>11</sup>"Bɛ -sru ɛn an labli 'yɪ 'e 'lɛ 'sɔdi te an -sv 'fuvu ye. Min nɛn -sv zɪɛ -a da bɛ waa laabo yie -trɔazan 'wɪ da, ɛn waa laabo "nyian 'wɪ tɪɡlɪ drɛzan. E tin -tɛa "min da 'e 'nɔan da, ɛn e -kuli -taan 'e 'nɔan da. <sup>12</sup>-A yie "bia "le 'tɛ 'le 'wɪ 'zv. -Siga kle "kaga "a 'e wɔdi -a -wulo -man. 'Tɔ 'tv a 'e 'ɕrɛn -tɛdi "man. Min -tv 'ka 'tɔ zɪɛ -a tɔa "fo "di, -te ya'a 'silɛa -a 'bɔ 'tɔwli "a diɛ. <sup>13</sup>Sɔ nɛn e ya 'e 'fɔdi nyɛn -a bɛ, -a 'bɔ nɛn 'e wɔdi "da. O min 'bɔ laabo Bali wei. <sup>14</sup>-Kuli man 'nɔn nɛn laji bɛ, o yra -a -sru. O ya -sv 'fuvunun da o pɛɛnɔn, ɛn sɔ 'fuvu 'yriyri nɛn "tri 'ka "ji "diɛ, -a 'bɔ nɛn o da. <sup>15</sup>Sɛn nɛn -a 'lɛ a "man "bɛ, e ya -a 'le. -A 'bɔ a nɛn e 'wɪ "nɛn -kɔɔnman 'lɛɡlɔn pɛɛnɔn lɛ. ɛn -bulalɛ "tonyrin -a nɛn e -va -ble o da. E o pɔlɛ "bo "le zɪ minnun rɛzɛn pɔlɛ "bo bɛ -yee 'wɪ 'zv. Zɪ 'pleble pɛɛnɔn 'san Bali -le nyran -blidi bɔa "o man zɪɛ. <sup>16</sup>'Tɔ 'tv a 'e 'ɕrɛn -tɛdi -yee sɔ da -a "pin "man. Waa ɕrɛn -tɛ 'nan:

Mingɔnnɛnnun da mingɔnnɛn,  
ɛn minsannun da Minsan.

<sup>17</sup>"Bɛ -sru ɛn an Bali -le 'pasiazan -tv 'yɪ 'nyian 'e 'tɔdi yidɛ yra. E paan 'kpa 'pleble "lomannun nɛn o -wi -ble bɛ -wɛɛ. Yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: «Bali fɛ -dan tɔɛn, 'ka 'ta 'ka cin yɪ "man!

<sup>18</sup>'Ka 'ta mingɔnnɛnnun wi -bli! 'Ka 'ta 'sounjanun tanɔn wi -bli! 'Ka 'ta 'sounjanun wi -bli! 'Ka 'ta -sɔnun 'lee minnun nɛn o -sɔnun -fɔa "bɛ, o wi -bli! 'Ka 'ta minnun pɛɛnɔn wi -bli! -Te e ya nɔan -a oo, ɛn -te e 'ka nɔan -a di oo, -te e ya min -dan a oo, ɛn -te e 'ka min -dan a di oo, 'ka 'ta o wi -bli!»

<sup>19</sup>-A -nan nɛn an -wi bɛ -a 'yɪ, ɛn an 'trɛda mingɔnnɛnnun 'yɪ o 'vale waa. O -ta 'wee 'sounjanun -a, 'nan -e 'o 'kuli -tan min nɛn 'e -nyrandi -sv 'fuvu da bɛ 'lee 'yee 'sounjanun man. <sup>20</sup>-Wɪ zɪɛ waa 'kun 'o 'vale min nɛn e 'wlu -sɛan te yaa ve 'nan 'e ya Bali 'lewei vɪnan bɛ waa. 'Wluzan zɪɛ e 'lɛbo "fɔ winun drɛ "le zɪ -wi 'bɔ 'a 'vɪ -yrɛ "bɛ -yee 'wɪ 'zv. Minnun nɛn -wi 'bɔ 'tɔ 'ɕrɛn plɔ a o man ɛn 'o "po -sɔɔnmɪlan -wi zɪɛ -a min yiba 'wlu -e 'o bɔ bɛ, 'wɪ zɪɛ -a drɛdi -a nɛn e o man 'yɪ. O -wi 'lee 'wluzan zɪɛ o tuv 'tɛ -dan nɛn -a ta a "le 'yɪ 'le 'wɪ 'zv bɛ -a va te o yie a "man. 'Tɛ zɪɛ e ya -wɪdi ɛn -kɔlɛ nɛn e 'lɛ "sia bɛ e ya "va. <sup>21</sup>Min nɛn -sv da bɛ e o -nyranman tɛɛ sɛn nɛn -a 'le bɛ -a. ɛn "lomannun -ta 'kanlɛ minnun zɪɛ o wi -a.

**20**

*Zozi Crizi -mlengan -fɔ -pv 'kuin le -kpi tv (1.000)*

<sup>1</sup>"Bɛ -sru ɛn an Bali -le 'pasiazan 'yɪ te e ya 'sinan laji. -Klu nɛn -a 'leda "ka "diɛ, -a -lagle 'wɛɛ a -yrɔ, ɛn -bulalɛ baa a -yrɔ "nyian. <sup>2</sup>E -mlengan bɛ -a 'kun, ɛn yaa yri 'nan 'e 'fɔla baa da lɛ -kpi tv. -Mlɛn nɛn e blamin see paa 'li bɛ, -a 'bɔ nɛn. Waa laabo Bali 'nanmanzan, ɛn waa laabo "nyian Satan. <sup>3</sup>Yaa tuv -klu nɛn -a 'leda "ka "diɛ -a ji. Yaa -fɔ -ji "da, ɛn yaa -kɔnnɛn 'pla. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e -mlengan 'e vɛɛ 'e 'lɛɡlɔn pɛɛnɔn 'ji minnun see "paa "nyian di. E -fo -nan zɪɛ -trilii -e lɛ -kpi tv (1.000) 'e 'ciɪ. -Te lɛ -kpi tv ɕɪ bɛ, -e 'o "flu tu "wɛnnɛn 'wlu.

4 "Bē -sru en an mingōnnen pēinnun 'yi. Minnun nen 'o -nyrandi pēinnun zīe -a da bē, Bali 'pleble 'nōn -wle 'nan 'o minnun -le tin 'ba. Minnun nen o -tō 'wunun nen Zozi 'a -ci 'si -wle "bē -a da, en o -tō Bali -le 'wī -sru "bē o 'bō nen. Minnun zīe -wēē 'ka 'o "po -sōnlea -wī zīe -a wlu -e 'o bō dī, en -wēē 'ka 'o "po -sōnlea -wī zīe -a min yiba 'wlu -e 'o bō dī. En "nyian -wēē 'ka -wī 'bō 'tō 'crēn plō 'palea 'o nyrenbōn da dī, en wa'a 'palea "nyian 'o 'pē -da dī. -Wēē wluān -kanōn 'va, en -wēē mingōnnen blī 'o 'vale Crizi a le -kpi tv 'bō 'wlu. 5 'Pian min -kadī -mienun bē wa'a 'wunlea -kanōn 'va dī. O -fv zīe -trilii en le -kpi tv bē e -nyan.

Zī wluandī -kanōn 'va tēde drē zīe. 6 Minnun nen wluandī -kanōn 'va tēde zīe e drē 'wee vē -a bē, Bali -le -fēa a o man. -Wēē cī Bali -le minnun -a. Wa'a 'ka "flizan 'wo dī. -Wēē -kōan Bali 'lee Crizi -pannōn 'a, en -wēē mingōnnen ble 'o 'vale Crizi -a le -kpi -tōwli 'bō 'wlu.

7 Le -kpi tv zīe -te e -nyan bē, o "sia Satan man, 8 -e 'e 'kō 'trēda fē pēēnōn 'nan. E -kō 'trēda 'lēglōnnun see "paale 'nan 'o 'tē 'e cin da -e 'o 'kō -kuli man. 'Lēglōnnun zīe o o laabo Go, en o o laabo "nyian Mago. -A -ji minnun a "kaga "le jemie man nyren -le 'wī 'zv. 9 O fuila "man 'trēda 'nan -e 'o 'kō minnun nen o cī Bali -le vē -a bē o fla si -fo. 'Fla zīe Bali -a ye "yi. -A -nan nen 'tē -dan 'si laji en e minnun nen Satan o cin 'yi bē o -nan -nyan "fo. 10 "Bē -sru en Bali 'nanmanzan nen e minnun see paa bē, waa tuv 'tē -dan nen -a ta a "le 'yi 'le 'wī 'zv bē -a va. 'Tē zīe e ya -wli dī en -kōle nen e 'le "sia bē e ya "va. 'Tē zīe -a va nen -wī 'lee min nen e 'wlu -sēan te yaa ve 'nan e ya Bali 'lewei vīnan bē o o tuv. Fē zīe -a -nan nen o -fo 'o yra yīnan bodrun funnin 'le 'fu 'le man.

*Bali yi -tv 'pla 'nan -e 'e 'trēdanōn pēēnōn 'le 'wī tin 'ba*

11 "Bē -sru en an mingōnnen pēin 'fuvu -dan 'yi, te Bali a 'e -nyrandi

"da. En Bali 'bō 'lē bē an 'trē 'lee labli 'yi te o -kō 'sandī -a. Wa'a "nyian o yīle 'li "fo "dī. 12 'Nun tōn en minnun nen o -kaa bē an o yidī 'sia. -E 'e 'sia 'nen "wēnen man, -e 'e bō min ceje da bē, an o pēēnōn 'yi 'o 'tōdī lou Bali -le mingōnnen pēin 'bō 'lē. En 'flubanun nen o drē wunun a 'e 'crēn -tēdī -ji bē, Bali -a 'lē sūv. "Bē -sru en Bali 'fluba pee 'lē 'sū, min 'beli 'fluba bē -nyren. Minnun zīe o drē wunun nen 'e 'crēn -tēdī 'fluba 'ji bē, -a da nen Bali tin -tē o da. 13 Minnun nen o kaa jemie -va bē, jemie o bōla bei. Minnun nen o kaa, en o ya -ka 'lō bē, -ka o bōla 'ji. En minnun nen o kaa, o ya -yremo fla bē, -yremo fla o bōla 'ji. 'Wunun nen o pēēnōn 'tōdv -a drē bē, -a da nen Bali tin -tē o da. 14 "Bē -sru en Bali fē 'bō nen waa laabo -ka bē 'lee fē nen waa laabo -yremo fla bē o tuv 'tē -dan nen -a ta a "le 'yi 'le 'wī 'zv bē -a va. 'Tē zīe -a va nen min -ka "flizan wo. 15 Min o o min nen -a 'tō 'ka yīle 'e 'crēn -tēdī Bali -le min 'beli 'fluba zīe -a -ji dīe, 'tē zīe -a va nen waa tuv.

## 21

*Bali 'trē -trē 'lee labli -trē drē*

1 "Bē -sru en an 'trē -trē 'lee labli -trē 'yi. 'Trē tēde 'lee labli tēde bē, "wee "nan -nyan, en jemie -nan -nyan "nyian. 2 En an Bali -le 'fla 'saun 'yi 'sinan Bali "srōn "laji te e -taa. Zeruzalem -trē bē -nyren. -A man 'e drēdī fenyian "le zī lūmōn 'e 'man dra fenyian te e ya 'e bōē -pennan 'nan -e 'o cin 'pa bē -yee 'wī 'zv. 3 En an wei 'pleble 'tv 'man. Wei zīe e 'si Bali -le mingōnnen pēin zīe -a va zīa. Yaa 'vī 'nan: «"Ka 'yīō! Fēnan nen Bali -nyēanla bē, 'bē nen 'gūē e ya minnun yei. E -fo o va, en o -kōan -yee minnun -a. Bali 'bō -nyēanla o va en e -kōan -wee Bali -a. 4 Bali 'bō 'bē -taa "o yīe 'yi bōule. -Kadī 'ka "nyian kōan min man dī, en -cē 'ka "nyian bōa min da dī, en -wuōdī 'ka "nyian kōan min man dī, en 'wī 'nanmandī 'ka "nyian kōan

min man di. Koo 'winun nen e dra 'e tede be, 'be yi -ka.»

<sup>5</sup> -A -nan nen Bali nen 'e -nyrandi mingonnen pein -da be, yaa 'vi 'nan: «"Ka 'yi! An fe pēenōn dra 'e -tre.» En e 'nan 'men 'nan: «'I cren -te! Koo 'winun pēenōn zie e ya 'le min 'e yi -tera "da, en e ya 'wi tigli 'a.»

<sup>6</sup> En e 'nan "nyian 'men 'nan: «An cēen -a dredi man. Mēen ci 'wi pēenōn pou sianan "a, en mēen ci 'wi pēenōn 'le 'sranan "a. Min nen 'yi dra -a -tea "be, an -taa 'yi 'nōnle -yre. Maan -nōan -yre 'yi nen e 'belidi -nōan -yre "be -a ba ji. Maan -nōan -yre 'e "tun, ma'an fe -tu sia -yō "fo "di. <sup>7</sup> Min nen e 'bōla -a 'le 'sranan "be, -a san le nen an "yi zie -a dra. Mēen -kōan -yee Bali -a, en e -kōan 'men 'nen 'a. <sup>8</sup> 'Pian minnun nen o klan 'an -sru 'ta wōdi lō be, 'lee minnun nen -wee yi -teradi 'an da 'le 'tō be, 'lee minnun nen o 'wi 'wliidi "dredi 'pa 'nyranman -a be, 'lee minnun nen o dre min -tenōn 'a be, 'lee minnun nen o nyinnan li 'lee 'kannēn -a te wa'a 'o cin 'pale die, 'lee minnun nen o 'bui 'fō be, 'lee minnun nen o -yōnun -pan be, 'lee minnun pēenōn nen o 'wlu 'sen be, 'te -dan nen -a ta "le 'yi "le 'wi 'zū be -a va nen Bali 'wi "nen -kōanman -wle. 'Te zie e ya -wliidi en -kōle nen e 'le "sia be e ya "va. -Yee ci -wee -kadi "flizan 'a.»

*Zeruzalem -tre -kōan 'kō?*

<sup>9</sup> "Be -sru en Bali -le 'pasiazan -tu -ta 'an 'va. Bali -le 'pasianōn 'sōravli "nen 'wi "nen -kōn "ve -nyranman a -wō 'kulenen 'sōravli "ji be, o vazan -tu nen. En e 'nan 'men 'nan: «'I -ta -e 'an limōn nen e -taa "drele Bali -le 'bla nan -a be, -a -kōn 'yi.»

<sup>10</sup> E dre 'men "le "nan nyran -tenan nen an ci. En Bali -le 'pasiazan -ku 'maan pōn loulou 'kpa -tu -win -ji. En e Bali -le 'fla 'saun be -a kōn 'men. Zeruzalem 'be ci 'sinan Bali "srōn "laji en e ya -tanan. <sup>11</sup> Bali -le 'te 'san a "da 'e 'sendi. 'Fla 'bō "bia "le 'nan -kōle fenyian -tu nen -a 'fle a 'kpa tigli be -yee 'wi 'zū. <sup>12</sup> 'Fla zie e ya 'e 'si -fōdi -klōn loulou 'kpa -a. En

-kpein "a -klōn 'bō man -fuda 'fili. Bali -le 'pasianōn a o -tōdi -tōdū -kpein "fuda "fli 'bō 'le "nen 'e pēenōn. Izrael kunnin -wulo -fuda "fli "be, 'o 'tō a 'e 'cren -teedi -kpeinnun 'bō man -tōdū 'e pēenōn. <sup>13</sup> -Kpein yaaga a yide wluan "nan 'zia, en -a yaaga a yide 'fō -nan "va 'zia, en -a yaaga a 'trēda lou 'zia, en -a yaaga a 'trēda "tre 'zia. <sup>14</sup> 'Fla 'bō man -klōn be e ya 'e -trōadi -kōle -tōdū -fuda 'fili "da. -Kōlenun zie o man be Bali -le 'bla 'le 'pasianōn fuda 'fili 'bō 'tō a 'e 'cren -tedi "man "tōdū 'e pēenōn.

<sup>15</sup> Bali -le 'pasiazan 'bō nen e ci 'wi tin 'banan 'men be, fe -sunzun dre ve a -yō. E ya -siga -a. -A 'bō 'a nen e "ta -daa 'fla 'bō 'sunzun drele, en -a 'bō 'a nen e "ta -daa -klōn 'bō 'lee -kpeinnun -sunzun drele. <sup>16</sup> 'Fla 'bō 'pe sinjen be, e bōa 'e cin man 'seze. Zi yaa -sunzun dre be, -a loulou "da 'lee -a -pe sinjen 'bō be e ya stad -kpi fuda "fli. (Kilo 2.500) <sup>17</sup> En e 'fla 'bō 'sunzun dre 'e loulou "da, 'be a kude -yaa tu -fuba sinjen 'wle sinjen. (-Menlie 35) <sup>18</sup> 'Fla 'bō man -klōn be e ya 'e dredi -kōle fenyian -tu nen -a 'fle a 'kpa tigli be -a. En 'fla 'bō be e ya 'e 'tōdi -siga 'tenden tigli 'a. E "bia "le -niannun nen e ya "segasega 'kpa be -yee 'wi 'zū. <sup>19</sup> -Kōle -fuda "fli "nen o -klōn 'bō 'pū -fō "da "be, o man a 'e 'padi -kōle fenyian fenyian nen -a 'fle a 'kpa tigli be -a. -A tede a 'e dredi -kōle nen waa laabo Yasse be -a, en -a "flizan a 'e dredi -kōle nen waa laabo Safi be -a, en -a yaagazan a 'e dredi -kōle nen waa laabo Kalzedo be -a, en -a sinjenzan a 'e dredi -kōle nen waa laabo Emero be -a, <sup>20</sup> en -a 'sooluzan a 'e dredi -kōle nen waa laabo Sadoni be -a, en -a 'shēdōzan a 'e dredi -kōle nen waa laabo Sadoan be -a, en -a 'sōravlian a 'e dredi -kōle nen waa laabo Crizoli be -a, en -a 'sōrazan a 'e dredi -kōle nen waa laabo Beri be -a, en -a 'sōrasienzan a 'e dredi -kōle nen waa laabo Topaze be -a, en -a -fuzan a 'e dredi -kōle nen waa laabo Crizopla be -a, en -a -fuda -tozan a 'e dredi -kōle nen waa laabo Yassen

bε -a, εν -a -fuda "flizan a 'e drēdi -kōle nen waa laabo Ameti bε -a. <sup>21</sup> -Kpēin "fuda 'fili 'bō bε o ya 'o drēdi -kōle fenyian -tu nen -a 'fle "mlian -siga da bε -a. -Kōle -tu "fo "a nen -kpēin "tu a 'e drēdi. Εν -si nen 'fla 'bō yei "bε, e ya 'e drēdi -siga 'tēnden tigli 'a. E "bia "le -niannun nen e ya "segasega bε -yee 'wī 'zū.

<sup>22</sup> Ma'an Bali -pan 'kōn yīe 'fla 'bō da "fo "dī. Kōō Minsan Bali nen 'plēble pēenōn 'san Bali -a bε, -yēe cī -nan "le Bali -pan 'kōn 'le 'wī 'zū, 'o 'vale 'yee 'bla 'a. <sup>23</sup> 'Fla 'bō zīe e 'ka 'nan yīe 'san 'lee mlēn -san nen 'o 'ta drē 'wein dī. Kōō Bali -le 'tē 'san 'bε ta dra 'wein, εν Bali -le 'bla 'bε cī -yee -kannēn -a. <sup>24</sup> 'Fla 'bō san 'bε 'lēglōn pēenōn 'jī minnun man dra 'wein. Εν 'trēda mingōnnēn -ko 'o yūfenun -a -nan nun. <sup>25</sup> 'Fla 'bō man -kpēinnun bε, o -fo 'o 'lē "svōdī tu pēenōn man, kōō -pei 'ka 'taan -nan nun dī. <sup>26</sup> Minnun -ko fēnun fenyian 'lee 'o yūfenun pēenōn 'a -nan nun. <sup>27</sup> 'Pian fē nen e ya 'e "tri 'tōdī Bali 'lē bε, ya'a 'ko 'nan nun "fo "dī. Εν min nen e 'wī 'wlidī "dra bε, ya'a 'ko 'nan nun "fo "dī. Εν min nen e 'wlu -sēan "bε, ya'a 'ko 'nan nun "fo "dī. Minnun nen 'o 'tō a 'e 'crēn -tēdī Bali -le min 'beli 'fluba 'jī bε -wēe -ko -nan nun. Min 'beli 'fluba zīe, Bali -le 'bla 'le vε nen.

## 22

<sup>1</sup> "Bε -sru εν Bali -le 'pasianōn nen laji bε -a -tu 'yī nen e 'belidī -nōan "min lē bε -a kōōn 'mēn. 'Yī zīe e ya 'e ba -a, εν e ya 'e siadī "da. E bōala mingōnnēn pēin nen e ya Bali -le vε -a εν e ya "nyian Bali -le 'bla 'le vε -a bε -a wlu. <sup>2</sup> Εν e "yro -si nen 'fla 'bō da bε -a yei. Yibanun nen o 'belidī -nōan "min lē bε, o ya 'o 'tōdī -a 'plo "fli 'bō da. Yibanun zīe o baa 'e 'pa -a -fuda "fli 'lē man. Εν mlēn -tu -jī bε o baa 'e 'pa -a -tu. Εν o 'la 'bε 'belidī -nōan 'lēglōn pēenōn 'jī minnun lē. <sup>3</sup> Fē -tu 'ka 'kōan 'fla zīe -a da, te Bali wei a 'e pladī "man "fo "dī.

Mingōnnēn pēin nen e ya Bali -le vε -a, εν e ya Bali -le 'bla 'le vε -a bε, e ya 'e -trōadī 'fla 'bō da, te Bali 'sunōn Bali bōa. <sup>4</sup> O Bali ye 'o yīe 'a, εν -a 'tō 'crēn -kōan 'e 'tēdī o nyrenbōn da. <sup>5</sup> Wa'a wēeman 'nan -kannēn 'san 'e 'o 'man drē 'wein dī. Εν wa'a wēeman "nyian 'nan yīe 'san 'e 'o 'man drē 'wein dī. Kōō klun 'ka 'nan dī, Minsan Bali 'bε o man dra 'wein 'le "wēan. Εν o mingōnnēn -ble 'lī 'trilīi lē -fu 'lē man.

*'Wī tigli, Zozi -taa*

<sup>6</sup> "Bε -sru εν Bali -le 'pasiazan -a 'vī 'mēn 'nan: «'Wūnun pēenōn zīe e ya 'wī tigli 'a, εν e ya "le min 'e yī -tēra "da. Minsan Bali nen e 'yee lei 'saun 'nōn 'e 'lewei vūnōn lē bε, -yēe 'yee 'pasiazan 'pa 'sia 'nan -e 'e 'wī nen e -taa "drēle bε -a 'sīan 'pa 'e 'sunōn lē.»

<sup>7</sup> Εν Zozi "e 'nan: «'Ka drē "yī! 'An 'lōdī 'bō 'kogo. 'Wūnun nen o -taa "drēle εν o ya 'o 'crēn -tēdī 'fluba 'gūe -a -jī bε, min oō min nen e -tō "da "bε, Bali -le -fēa a -a san man.»

<sup>8</sup> 'An 'bō Zan, 'wūnun pēenōn zīe maan 'man 'an "trōēn "a, εν maan -nan 'yī 'an yīe 'a. Zī Bali -le 'pasiazan cēen 'wūnun pēenōn zīe -a -nan -kōōndī man 'mēn bε, εν 'an "pō sōōn "wlu 'nan -e 'an bō. <sup>9</sup> 'Pian e 'nan 'mēn 'nan: «'Tē 'i 'wī zīe -a drē "fo "dī! Bali nen 'i bō! Kōō an ya Bali 'suzan 'a "le 'yīe 'wī 'zū. Εν an ya Bali 'suzan 'a "le 'i "bōi Zozinōn nen o Bali 'lewei vε bε -wēe 'wī 'zū. Εν an ya Bali 'suzan 'a "le minnun nen o ya 'o 'tōdī 'wūnun nen 'fluba 'gūe -a -jī bε -a da bε -wēe 'wī 'zū.»

<sup>10</sup> Εν yaa -tō "nen "nyian 'nan: «'Wūnun nen o -taa "drēle εν o ya 'o 'crēn -tēdī 'fluba 'gūe -a -jī bε, te 'i 'tōi 'i 'tōwli -le vε -a dī. Kōō tu nen 'wūnun zīe o 'lē sōōman bε, e 'bō 'kogo. <sup>11</sup> Min nen e 'ka "vale 'e "sia 'wī 'wlidī "drēdī man dīe, -a san 'e 'wī 'wlidī "drē. Εν min nen e ya "vale 'e 'fli "tri -tōa "bε, -a san 'e drē. 'Pian min nen e 'wī tigli dra bε, -a san 'e drē tian 'trilīi. Εν min nen e ya Bali -le vε -a bε, -a san 'e -kōn Bali -le vε -a 'e cīla "da.»



<sup>12</sup> En Zozi "e 'nan: «'Ka drɛ "yi! 'An 'lɔdɪ 'bɔ 'kogo. 'Ka 'kopa a 'an 'lɔ. Zɪ min -tɔ drɛ wɪ cɪ bɛ, -a da nɛn maan -ko "paa. <sup>13</sup> Mɛɛn cɪ 'wɪ pɛɛnɔn pou sianan "a, ɛn mɛɛn cɪ 'wɪ pɛɛnɔn 'le 'srannan "a.

<sup>14</sup> Minnun nɛn o 'wee sɔ -sruman bɛ, Bali -le -fɛa a o man. ɛn -si a 'e 'lɛ 'sɔdɪ -wɛ -e 'o -wɪa Bali -le 'fla, 'dɔ -e yiba "nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ 'o 'blɔ 'blɪ. <sup>15</sup> 'Pian minnun nɛn 'o 'fli -nɔn 'wɪ 'wlidɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn lɛ bɛ, 'lee minnun nɛn o 'bui 'fɔ "bɛ, 'lee minnun nɛn o nyinnan lɪ 'lee 'kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɛ, 'lee minnun nɛn o drɛ min -tɛnɔn 'a bɛ, 'lee minnun nɛn o -yɔnɔn -pan bɛ, 'lee minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wlu -sɛndɪ 'yɪ "yi "bɛ o -fo bei.

<sup>16</sup> 'An 'bɔ Zozi, an 'mɛn 'pasiazan nɛn laji bɛ -a 'pa 'sia, ɛn 'wɪnɔn zɪ yaa -ci 'si -leglizinun -le vɛ -a. David klu da min nɛn 'maan. Mɛn crɛn nɛn e "bia bodrun bɛ -nyrɛn 'maan.»

<sup>17</sup> Bali lei 'saun 'lee lɪmɔn nɛn e -taa "drɛlɛ Bali -le 'bla nan -a bɛ, waa 'vɪ 'nan: «'l 'ta!»

En min oo min nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, "e 'vɪ "nyian 'nan: «'l 'ta!»

Min nɛn 'yi dra -a -fɛa "bɛ, 'e 'ta. En min nɛn e ya "va "bɛ, 'e 'ta 'yi nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ -a 'kolu 'e "tun.

<sup>18</sup> 'Wɪnɔn nɛn o -taa "drɛlɛ bɛ e ya 'fluba 'gɔvɛ -a -ji. -Yee "wɛan min oo min nɛn e "trɔɛn -tɔa -a ci 'wɪnɔn lɛ bɛ, 'an 'bɔ Zan, an 'wɪ "paala -a san lɛ 'nan: Te min -tɔ 'e 'wɪ 'pee 'pa -a ci 'wɪnɔn va "fo "dɪ, "tɔgɔ Bali 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn -a san lɛ "le zɪ e cɪ 'fluba 'bɔ 'gɔvɛ -a -ji bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. <sup>19</sup> En "nyian bɛ te min -tɔ 'e -a ci 'wɪ -tɔwli "cɛ 'si "va "fo "dɪ, "tɔgɔ Bali 'e 'si -tɔ -yrɔ. -A san 'ka -wɪamlan Bali -le 'fla 'saun da dɪ, ɛn -a san 'ka yiba "nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ -a 'blɔ 'ble dɪ.

<sup>20</sup> Zozi 'bɔ nɛn yaa 'vɪ 'nan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'fluba 'gɔvɛ -a -ji bɛ, e ya 'wɪ 'kpa 'a bɛ, e 'nan: «'Wɪ tɪglɪ, 'an 'lɔdɪ 'bɔ 'kogo.»

Amɛn! Minsan Zozi, 'i 'ta!

<sup>21</sup> Minsan Zozi 'le "yi 'e drɛ 'ka pɛɛnɔn 'le vɛ -a.